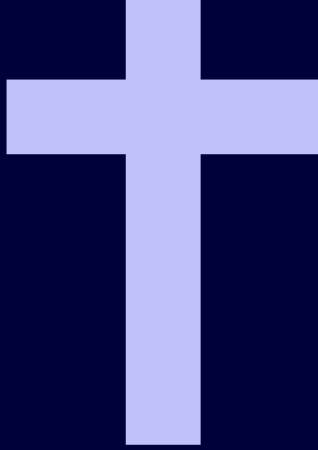

Iwaperite tajorensi ikenithatakoetziri
awinkatharite Jesokirishito: owakirari
inimotakiri tajorensi

New Testament in Ashéninka Pajonal (PE:cjo:Ashéninka
Pajonal)

Iwaperite tajorentsi ikenkithatakoetziri awinkatharite Jesokirishito: owakirari inimotakiri tajorentsi

New Testament in Ashéninka Pajonal (PE:cjo:Ashéninka Pajonal)

copyright © 2008 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Ashéninka Pajonal

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Ashéninka Pajonal [cjo], Peru

Copyright Information

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Ashéninka Pajonal

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022
97defb47-361b-545a-898b-173aeaa61806

Contents

MATEEYO	1
MARIKOSHI	61
ROOKASHI	94
JOWA	152
RANTAYITAKIRINI	193
OROOMAJATZI	241
1 KORINTOJATZI	261
2 KORINTOJATZI	281
KARAASHIJATZI	296
EJEESOJATZI	305
JIRIPOSHIJATZI	313
KOROJAASHIJATZI	319
1 TEJAWOONIKAJATZI	325
2 TEJAWOONIKAJATZI	330
1 TEMOTEEO	333
2 TEMOTEEO	339
TEETO	343
JIRIMOONI	346
IJORIYOTZINKARITE	348
JANTYAAKO	365
1 PEETERO	373
2 PEETERO	380
1 JOWA	384
2 JOWA	390
3 JOWA	391
JOORASHI	392
ROÑAAGAYITAKIRINI	394

MATEEYO ROJANKINATAKOTAKIRI JESOKIRISHITO, TSIKA IKANTA ROWAWIJAAKOTANTZI

Iwaeropaeni ichariniiteni Jesoshi
(Rk. 3.23-38)

¹ Paerani ijeekawitani Jesokirishito jaka kipatsikika. Tekirani ijeekini jaka, ijeekini itakaantaworini ichariniiteni Iraviirini eejatzi Awaraamani. Iroñaaka nojankinateeyemironi iwaeropaeni riraga ichariniiteni riraga Jesokirishito.

² Eenironi ijeekini paerani rirori Awaraama, iinani otzimiri itomini iitachari Ijaaka. Itomini irira rirotaki Jakoowo. Itomipaenini rirotaki Joraa eejatzi rirentzipaeni. ³ Itomini riraga Joraa rirotaki riraga Pareshi eejatzi Shaari. Rinironi irirapaeni owaero Tamaara. Itomini riraga Pareshi iwaero Eshiroomo. Itomini irira rirotaki Araami. ⁴ Itomini irira rirotaki Aminagaawa. Irira rirotaki ashitaririni Naashoni. Itomini riraga Naashoni rirotaki Sharimoo. ⁵ Riraga Sharimoo rirotaki ashitaririni Woosho. Rinironi rootaki Raawa: rootaki paashinijatotsiri atziri. Itomini riraga Woosho iwaero Oweeri. Rinironi rootaki Roota: rootaki paashinijatotsiri atziri eejatzi. Itomini riraga Oweeri rirotaki Isayii. ⁶ Itomini irira rirotaki Iraviiri, riraga jewawentziririni joriyopaenini paerani. Ari ikaataki irinta shiramparipaenini 14.

Roojatzi ikoñaatapaaki itomini riraga Iraviiri iitachari Sharamoo. Rinironi rowaga iinani Oriiyashi tekira ikami. ⁷ Itomini rirori Sharamoo riraga Rowawaama. Itomini irira rirotaki Awiiyashi. Itomini riraga Awiiyashi rirotaki Aasha. ⁸ Itomini irira rirotaki Joshepaata. Itomini riraga Joshepaata iwaero Joraama. Itomini irira rirotaki Oshiiyashi. ⁹ Itomini riraga Oshiiyashi rirotaki Jotaama. Itomini irira rirotaki Akaashi. Itomini riraga Akaashi iwaero Eshikiyashi. ¹⁰ Irira rirotaki ashitaririni Manasheeshi. Itomini irira rirotaki Amoo. Itomini riraga Amoo rirotaki Joshiiyashi. ¹¹ Riraga Joshiiyashi rirotaki ashitaririni Jekoniiyashi, eejatzi rirentzipaeni. Ari ikaataki jaka eejatzi paashini shiramparipaenini 14. Ijeekantari riraga Jekoniiyashi eejatzi rirentzipaeni ipokapaaki joraaropaeni poñaachari inteenanta kipatsi iitachari Wawirooniya. Ranaakotakiri joraaro joriyopaeni roojatzi ragaeyakirini osheki irirapaeni roojotakiri raanakiri inampikinta rantawaeteniri. Raanakiri maawaeni joriyopaenini janta inampikinta.

¹² Roojatzi ikoñaatapaaki itomini riraga Jekoniiyashi iitachari Jaratyeeri. Itomini rirotaki iwaero Jorowaweeri. ¹³ Itomini riraga Jorowaweeri rirotaki Awoori. Irira rirotaki ashitaririni Eryakiimi. Itomini irira iwaero Ajooro. ¹⁴ Itomini riraga Ajooro rirotaki Sherooko. Itomini irira iwaero Akiimi. Ro itomini irira rirotaki Eryooro. ¹⁵ Irira rirotaki ashitaririni Eryaari. Itomini irira iwaero Mataa. Itomini riraga Mataa rirotaki Jakoowo. ¹⁶ Riraga Jakoowo rirotaki ashitaririni Josee. Irira ikashiyakawo rayero Mariiya, rowaga riniro Jesoshi, iitachari eejatzi Rotyaantanewo Tajorentsi. ¹⁷ Ari ikaataki maawaeni rirori shiramparipaenini eejatzi 14.

Ikoñaatapaaki Jesokirishito

¹⁸ Iroñaaka nokamantemi tsikarika ikanta ikoñaatantapaakari paerani Jesokirishito. Rinirontapaakyaawo irira rowaga tsinani oetachari Mariiya. Eejatzi ikashiyakawo rayero Josee, omaanta tekiraata imatziro, tekiraata rayiro. Roojatzi omotzitashitaka, tema otajonkapaakiro Ishire Tajorentsi omotzitakaapaakiro. ¹⁹ Riraga Josee tema iñaakirowa omotz-itaki; roojatzi ikenkithashiryaantawitaka, ikantzi: “*Tee okameethatzi iroka tsinani. Tema oshinetakari paashini shirampari. Iroñaaka eero nayiro*”. Omaanta irira ikameethataki, rootaki ikowantakari ikamintheero. Tee ikoyi rowashiwentayero. Ikenkithashiryaaw-itaka: “*Eero nokantziri atziripaeni ishirontawentawokari. Apaniroeni nokamantathatero, nokantero: ‘Eero nayimi’*”. ²⁰ Omaanta eenirorika ikenkithashiryaawitaka, imaanaki roojatzi romapokapaakiri ronampiri Tajorentsi romishimpyaakiri, ikanta-paakiri:

—Josee, tema eeroka icharineetenipero Iraviirini. Eero pikenkithashiryaakotawo pookero Mariiya. Tekatsi oshinetaya paashini shirampari. Omotzitakirira tema otajonkakitziiro Ishire Tajorentsi, rootaki ikoñaatantyaari. ²¹ Aririka otzimaki otomi, piiteri Jesoshi.* Rowawijaakoteri anteeyirorini kaari kameethatzi, rootaki piitantyaariri iwaero Jesoshi.

—Jee, aritaki.

Roojatzi ipiyanaka riraga ronampiri Tajorentsi.

* 1:21 Okantzi Jesoshi apaanteki aari: Owawijaakotantatsini.

²² Roojatzi otzimantakariri otomi omonkaatantyaari rojankinatokotzitarakirini paerani kamanantzirorini iñaani Tajorentsi iitachari Iseeyashini. Rootaki Ishire Tajorentsi ojankinatakaakiriri. Ajaa, iroka ikantziri: ²³ “Iinja omotzitashitanakya apaani kaari shinetariri shirampari, otzimeri otomi, iiteeteri Emanoeri”. Okantakotziri Emanoeri: “Itspatakaa Tajorentsi”. Rootaki iroka ikantakiriri rirori ronampiri Tajorentsi.

²⁴ Ipiriinantanaka Josee, ikemijantaperotanakiro ikantakiriri ronampiri Tajorentsi. Riyaatashitakiro Mariiya, ikantakiro:

—Aritaki injja naaperotemi. Omaanta iroñaaka thame nopankoki.

²⁵ Omaanta tekira imatziro Josee rowaga Mariiya, roojatzi otzimantakariri otomi. Ikoñaatantapaakari, riraga Josee iitakiri itominthori Jesoshi. Roojatziyaka raantaperotanakawo.

2

Apaanipaeni yotakotziriri ompokiropaeni rareetakitari Jesoshi

¹ Ikoñaatapaaki Jesoshi janta nampitsiki owaero Weri. Ojeeki Weri janta Joreeyaki. Ikoñaatantapaakari eeniro ijeeki Erooreshi Jerojareeki. Irintapaeni kaari joriiyotatsiri, omaanta ipinkathariwenteeyakirini maawaeni joreeyajatzi. Roojatzi rareetapaenta apaanipaeni yotanzinkaripaeni poñaachari paashinikinta kipatsi, ipoñaaka janta inteenanta. Ikinapaaki riyowapiintzinta oorya. Riyotapiintawitari ompokiropaeni iitarikamakya.

² Ipokantapaentari janta rojampitapaakiri jerojareejatzi, ikantapaakiri:

—¿Tee piñiiri tsika ijeekakika riraga jewaperowenterini ijoriiyotzinkaritepaeni, riraga owakira koñaateentsiri? Janta nonampikinta noñaawakiri ikontetapaaki jenoki ompokiro, rootaki niyotantanakari koñaatapaaki. Nopokantapaakari iroñaaka, nopinkathateri, nokimoshirewenteri.

³ Ikemantawakariri riraga pinkathari Erooreshi, tee inimotanakiri, ikenkithashiryanaaka: “Tee nokoyi paashini jewewenantsini, naaka apaniroeni”. Eejatzi maawaeni jerojareejatzi ikemantawakariri, ikenkithashireeyanakani. ⁴ Roojatzi ikaemakaantakiri riraga Erooreshi maawaeni jewatatsiripaeni ñaanakowenantsiripaeni janta Tajorentsi pankoki. Eejatzi ikaemakaantakiri maawaeni jewatakayitziirini iyotaanziriri Iwaperite Tajorentsi. Rojampitawakiri maawaeni, ikantawakiri:

—¿Oetaka okantziri Iwaperite Tajorentsi? ¿Tsika ikoñaatekapa Rotyaantanewo Tajorentsi?

⁵ Ikantanakiri:

—Ari okantzi: ikoñaate janta Weriki jaka Joreeyakika. Tema paerani aritaki rojankinatokotzitarakirini kamanantzirori iñaani Tajorentsi iitachari Mikiiyashini, ikantaki: ⁶ “Janta Joreeyaki ari ojeeki nampichaaniki oetachari Weri. Tee ikemakotawitawo maawaeni atziri omaanta anaakotero maawaeni nampitsi antawo Joreeyaki ikemakotero maawaeni atziri. Rooma ikoñaatzimoteri jeekatsiri janta Jewatatsini, ikempoyeeyerini maawaeni joriiyopaeni”.

⁷ Riraga Erooreshi imanakiro maawaeni okaatzi ikemawakiri, ikaemakaanteeyakirini riraga yotakopiintawitariri ompokiropaeni. Ipokantapaakari, ikantawakiri:

—¿Tsika okaatzika piñaantakariri ompokiro ikontetapaaki piyotantakari ikoñaatapaaki jewatatsini?

⁸ Ikemawakiri ikamantapaakiri, roojatzi rotyaantawakiri ikantawitawakiri:

—Kameetha piyaate Weriki paminakiteri tsikarika ijeekaperotzi eentsi. Aririka piñaapaakiri pipokaate jaka pikamantaatena, kameetha nareetakityaari naari nopinkathatantakityaari nokimoshirewenteri eejatzi.

—Jee, ari.

⁹⁻¹⁰ Ikemantapaakariri ikantawakiriri, rowaaganaka riraga yotakotziriri ompokiropaeni. Roojatzi janta niyanki awotsi iñaawaatziiri eejatzi ompokiro jenokira iñaakiri chapinki janta ipoñaakanta. Iñaantawaariri ikimoshireperotanaki. Reewatanakiri apatzirowakaanakiri janta ijeekakinta eenchaaniki; ari ikatziyapaaka janta jenoki ipankokira. ¹¹ Roojatzi rareetantapaaka janta, ikyapaaki pankotsiki, iñaapaakiri Jesoshi, eejatzi riniro. Rotziwerowashitapaakari, riwethatantapaakari, eejatzi ipinkathatapaakiri ikimoshirewenteepaakiri. Roojatzi itaaparyaantapaakawo itsiwoote, raakiro inowikyaakiro irata oorotatsiri kameethaperotatsiri, pinaperotachari. Eejatzi raakiro apite kajankaritatsiri eejatzi kameethatatsiri. Roojatzi ipashitantapaakari Jesoshi.

¹² Roojatzi imaapaaki. Imishiwaetakaakiri Tajorentsi. Ikantakiri:

—Eero pipiyanaa janta Erooreshiki.

Ikemawakiri roojatzi ikinapithatantanaari paashiniki awotsi, riyaatapithateeri iipatsiteki.

Josee ishiyapithatakari Erooreshi

¹³ Roojatzi ipiyeeyanaani inampiki rirori yotakotziriri ompokiropaeni, roojatzi rapi-itakiro Josee romishimpyaantakariri ronampiri Tajorentsi, ikantapaakiri:

—Pipiriinte! Ikowaki pinkathari riraga Erooreshi rowamaakaanteri eentsi. Paanakiri janta Ejiipitoki, eejatzi pitsipatanakyaawo piina. Ari pijeekapaaki janta, eero pipiyaa. Paata nokantemi pipiye.

—Jee, aritaki.

¹⁴ Roojatzi ipiriintanaka ikantanaka riyapatapithatanakiri niyankipaeteni tsiteniri. Ishiyakaapithatanakari eentsi janta Ejiipitoki, itsipatanakawo iina. ¹⁵ Ijeekawitapaaka janta, ijeeki, ijeeki, ojamanitanaki janta, roojatzi ikamanaki riraga Erooreshini. Riraga Tajorentsi ikamantakiri Josee roojatzi ipiyantari iipatsiteki. Rootaki omonkaatatankawori rojankinatakotzitarini paerani kamanantzirorini iñaani Tajorentsi iitachari Os-eeyashini. Rirotaki Awinkatharite jankinatakayiriri. Rojankinatzi:

“Ikantakini Tajorentsi: ‘Ijeekawitakya notyomi janta Ejiipitoki, roojatzi nokamanteeri ipiye’ ”.

Ikijanaka Erooreshi

¹⁶ Rootaki riyotantanakari riraga Erooreshi teera ipiyaa yotakotziriri ompokiropaeni, ikantaki:

—Irintapaeni ramatawitakinakya.

Ikijanaka roojatzi rotyaantanakiri joraaropaeni, ikantakiri:

—Piyaaate janta Weriki, eejatzi piyaate janta paashinipaenikira pankotsikira okaakini. Powamaakiteriroña eentsipaeni janta. Pithonkeri maawaeni shirampari owakira yowatsiri roojatzi irintapaeni monkaateenchari apite rojarentsie, powamaakiteriroña maawaeni.

—Jee, ari.

Rootaki ikanantakawori iroka, rooma ikantziri chapinki riraganki yotakotziriri ompokiropaeni ikantzi tekira imonkaatziro Jesoshi rojarentsie apite. Ikenkithashiryaawitaka iita eeniro ijeeki Jesoshi Weriki. ¹⁷ Ari omonkaataka iroka rojankinatztitarini paerani kamanantzirori iñaani Tajorentsi iitachari Jeremiiyashini. Rojankinatakotakironi paashini nampitsi okaakini Weri, ikantzi:

¹⁸ “Inja ikemakoetero janta Ramaaki ari irakooyakarini ramaajatopaeni otomipaeni, osheki okoetyagaeyakirini. Rowaga ojavaenini Rakeeri eejatzi tsinanipaeni irakotyaari otomipaeni eero okaatzimotziro irakotyaari. Rootaki iranteeyakaririni okoetyagaeyanakirini rowamagaetakiri otomipaeni, maawaeni”.

Piyanaa Josee Najareeteki

¹⁹ Te ojamanitzi ikamantakari Erooreshini, eeniro ijeeki riraga Josee janta Ejiipitoki. Roojatzi romishimpyaantaari ronampiri Tajorentsi, ikantapaeri:

²⁰—Iroñaaka okameethatzi pipiyeerakya janta piipatsiteki, tema kamaki kowawitachari rowamayerimi Jesoshi.

²¹ Ikemawakirira roojatzi ipiyantaa iipatsiteki oetachari Ishirayeeri. Riyaatawitanaka Weriki raanakiri eentsi eejatzi itsipatanakawo iina. ²² Omaanta niyanki awotsi ikemakotakiri Arekiraawo, itomini Erooreshini, iroñaaka ipinkatharitzi ipoyaatakari ashtaririni. Ari ithaawanaki rirori Josee, tee ikoyi riyaatanee janta. Roojatzi rapiitakiro romishimpyaagaeri ronampiri Tajorentsi, ikantapaakiri:

—Eero piyaatzi pinampiki paerani, riraga Arekiraawo rowamaakaanawakirikari eentsi.

Rootaki riyaatantanakari iroñaaka janta Karireeyaki. ²³ Ikanta rareetapaaka janta ijeekapaaki nampitsiki tsikarika ijeekawita paerani oetachari Najareete, aritaki rantaritapaaki Jesoshi janta. Rootaki omonkaatatankari iroñaaka ikantakirini kamanantzirorini iñaani Tajorentsi paerani, ikantzi: “Ipoñaakya riraga Rotyaantanewo Tajorentsi Najareeteki”.

3

Riraga Jowa kaawoshitakotantatsiri Tajorentsi ikamanantapiintzi janta okaankiityeenta

(Mr. 1.1-8; Rk. 3.1-9, 15-17; Jowa 1.19-28)

¹ Ikanta riyataki Jowa, riraga kaawoshitakotziriri Tajorentsi janta Joreeyaki okaankiityeenta. Aritaki ritanakawo ikenkithataapiinteyakirini atziripaeni.

² Ikantapiinteyirini:

—Pikenkithashiryaaawakyaata, eero pikimitaa paerani. Pipakagaero kaari kameethatatsi panteeyakirini. Pameenteeyari Tajorentsi iroñaaka. Rooteentsi reewawentemi, eejatzi raminakowiritantemi.

³ Paerani ikenkithatakotzitarini Jowa riraga kamanantzirorini iñaani Tajorentsi iitachari Iseyashini. Iroka rojankinatakotzitaririni, ikantzi:

“Eenitatsiinja atziri kenkithatakayerini atziripaeni janta okaankiyeenta, ikanteri: ‘Paamayarirapa Awinkatharite, pikameethatanaki pineshironkatawakaya’ ”.

⁴ Eejatzi Jowa, tee ikithaatawo kithaarentsi kameethari. Omaanta ikithaatawo ontyaantsi iwitzi kameeyo. Eejatzi ishirikathakitari mashitsimashi ikimitakari riraga Iriiyashi kamanantzirori iñaani Tajorentsi. Rowapiintari kimitarini tsitsiri.* Eejatzi ithotziri iyaa pitsi eenitatsirika. ⁵ Ipokashitapaakiri maawaeni jerojareejatzi. Eejatzi ikemijantapaakiri maawaeni joreeyajatzi. Eejatzi maawaeni jeekatsiri okaakini iña oetachari Joriraani, eejatzi ipokashitapaakiri ikemijantapaakiri. ⁶ Ikantapaakiri kemaperotapaakiriri:

—Niyotzi eenitatsi kaari kameethatatsi nantziri. Nokowaperotzi ineshironkaperotena Tajorentsi rowawijaakotena.

Roojatzi ikaawoshitakotantawakariri Tajorentsi riraga Jowa iñaakira oetachari Joriraani.

⁷ Eejatzi ipokaeyawitakani warijeeyopaeni eejatzi saroseeyopaeni. Ikowawitaka ikaawoshitakotawakirimi rirori eejatzi.

Omaanta ikijathatawakiri Jowa ikantawakiri:

—jErokateeyakini maankipaeni! Pikimiteeyakaarini kamaaripaeni. Tema pitheeyawaetashita eejatzi pamatawitashitari maawaeni. Tee okameethatzi pantziri. Tee pikowaeyawitani piyaate paamariki kaari tsiwakanitatsini, rootaki pikowantawitakari pikaawoshitakotyairimi Tajorentsi. Eero pikenkithashiryaaashiwita eero rowashironkaemi Tajorentsi tema pikaawoshitakotashitayaari. ⁸ Pikowakirika nokaawoshitakotawakimiri Tajorentsi pityaawo pikenkithashireeya pijeekanteeyari kameetha, pookaero kaari kameethatatsi pantapiinteyakirini niyotantyaari tee pikimita paerani. ⁹ Eero pikantawaetashita:

“Nocharinetakari Awaraamani, rootaki niyotantakari aritaki nawajakotee”. Pamatawitashitaka eeroka apaniroeni. Tee paapatziyaperotari. Ikowakirikami riraga Tajorentsi, imatero ipeyeromi atziri iroka mapika osheninkateeyaaninimi Awaraamani, aritaki rantakiro. ¹⁰ Maawaeni inchato kaari kithokitatsi tema ari atowakiro apiyotero atagaeyeroni paamariki. Eejatzi eerori pikimiteeyakawoni inchato kaari kithokitatsi. Kyaaryoowa rookimikari eerori Tajorentsi paamariki kaari tsiwakanitatsini. ¹¹ Niyotakiririka rookaero atziri kaari kameethatatsi rantziri, nokaawoshitakotawakiri Tajorentsi iñaakira. Omaanta kaakitaki impaetapaakinani, riraga Rotyaantanawo Tajorentsi. Ranaakotakina, tema rirota jiwaperowenantatsiri. Aritaki ikithaatakaapaakaero Ishire Tajorentsi maawaeni aapatziyakariri amatkotantyaariri. ¹² Owiitakirorika arooso aakiro otzinkayitakiro. Rowaga otaki ataakiro paamaariki. Rooma rowaga owatha otetakiro akempoyaantapiintaworiki. Eejatzi ikimiteri riraga impaetakinari. Tema rinashityaari atziripaeni. Retakotyaaari aapatziyeyakaririni ijeekimotantyaariri janta okameethatziinta omaantakya kaari kameethatatsi rookaerini paamariki kaari tsiwakanitatsini.

Jesoshi ikaawoshitakotakari Tajorentsi

(Mr. 1.9-11; Rk. 3.21-22)

¹³ Ikantaka ipoñaanaka Karireeyaki Jesoshi, riyataki iñaaki oetachari Joriraani. Riyaatashitakiri Jowa ikaawoshitakotantawakyaariri Tajorentsi, ¹⁴ omaanta tee ikowawita riraga Jowa. Ikantawitawakari:

—Eero nokaawoshitakotzimiri Tajorentsi eerori. Rooma eeroka kaawoshitakotanakinarininika Tajorentsi naari. ¿litaka pikowantari nokaawoshitakotawakimiri eeroka? Rooma eerokataki pinkatharitatsi. ¹⁵ Ikantapaakiri:

—Rootaki okameethatantari iroñaaka pikaawoshitakotenari Tajorentsi naaka amonkaatantyaawori ikowakaakaeri.

Roojatzi ikantawakiri:

—Jee ari, pipokeeta jaka.

¹⁶ Roojatzi ikaawoshitakotantawakari rirori. Roojatzi ishitowaataneera iñaaki, iñaawakitziro Ishire Tajorentsi opoñaaka jenokinta Tajorentsikinta ayiitashitapaakiri okimiwitapaakari jamomo ookantapaakari. ¹⁷ Roojatzi ikemayitawakirini Tajorentsi janta jenokinta, ikantanaki:

* 3:4 Janta Ishirayeeriki rowari riraga oshiyariri tsitsiri.

—Rirotaki notyomi nonintashireperotanewo. Osheki niweshiryaawentakari.

4

Ikowawitaka iwinkatharite kamaari rantakayerimi Jesoshi kaari kameethatatsi
(Mr. 1.12-13; Rk. 4.1-13)

¹ Roojatzi riyataki Jesoshi tekatsinta atziri ipanko: okaankiityeenta janta. Tema iyaataakaakiri Ishire Tajorentsi. Rootaki iyaataakaantakariri ifaanantyaariri iwinkatharite kamaaripaeni.* Ikowawitaka irira rantakayerimi Jesoshi kaari kameethatatsi ranaakotantyaaririmi. ² Eeniro ijeekapaaki riraga Jesoshi janta okaataki 40 kitejiri tee rowa, ayimaperotakiri itashe. ³ Roojatzi ipokashitapaakiri riraga iwinkatharite kamaaripaeni. Ifaanawitapaakari, ikantawitapaakari:

—Eerokarika Itomipero Tajorentsi, pipeyero mapika opeyanakya owanawontsi poyaaari.

⁴ Omaanta ikantawakiri:

—Eero nantziro. Okantzi Iwaperite Tajorentsi: “Tee apatziro akoyiro owanawontsi ashintsiwathatantyaari, inta kowaperotachari akemijantaperotero maawaeni ikowakaakaeri Tajorentsi ashintsitantyaari ashireki”.

⁵ Roojatzi raanakiri janta Jerojareeki ikatziyakaakari janta okaapankatapaakinta Tajorentsiipankoki.

⁶ Iroñaaka ikantawitanakari:

—Eerokarika Itomi Tajorentsi, pomyaanakyaatya jaawiki, ñaa, eero pikamapaaki. Pikenithashireerotyaka okaatzi okantzimiri Iwaperite Tajorentsi: “Ari rotyaantakimiri Tajorentsi ronampiripaeni ikempoyeemi. Ari raawakimi rakokira eero pikagaantapaaka jaawikinta mapiki”. Ñaakiro, ðiitaka pithaawantakari?

⁷ Rapiitziiri ikantawakiri:

—Eero nomyaa. ðiitaka noñaanantyaariri Pawa? Eejatzi paashini okantzi Iwaperite: “Tee okameethatzi añaantawityaari riraga Tajorentsi, rowashironkaekari”.

⁸ Roojatzi riweyaantanakari raanakiri antawoki ochempi. Roñaagakiri Jesoshi maawaeni kipatsipaeni rashi jewawenantsiripaeni, ifaakiro maawaeni nampitsi owaneenkataka eejatzi maawaeni rowaagawo jeekayitatsirini, ⁹ ikantawitanakari:

—Naapatziyakagaeyemirini maawaeni jeekatsiri kipatsikipaeni, aririka pipinkathatena naaka.

¹⁰ Omaanta ikantanakiri:

—Eero naapatziyimi. Piyaatekya inteenanta, kamaari, eerokakya Jatanaashi. Rooma okantzi Iwaperite Tajorentsi: “Pipinkathateri Awinkatharite, tema rirotaki Tajorentsi. Apatzirokya irira paapatziyari, pipinkathateri, eejatzi pikimoshirewenter”.

¹¹ Roojatzi riyaaatantana inteenanta riraga iwinkatharite kamaaripaeni. Rimpaetaki ipokapaaki ronampiripaeni Tajorentsi, ramitakotapaakiri, ipapaakiri rowanawo.

Ritanakawo Jesoshi riyotaantzi Karireeyaki
(Mr. 1.14-20; Rk. 4.14-15; 5.1-11; 6.17-19)

¹² Ikantaka ikemawaki riraga Jesoshi ragaetakiri Jowa romonkyaanteetakariri omonkyaagamentotsiki. Roojatzi ipiyantanaa Karireeyaki, areetapaa inampiki Najareeteki. ¹³ Roojatzi roshirinkantakawo ipanko, riyaaatanaki Kaperinawooki ari ijeekapae. Rootaki Kaperinawootatsiri Karireeyawero ojeeki ochereeteki antawo inkaare. Ijeekaki shaporoonijatzi eejatzi nejatariijatzi janta paerani. ¹⁴ Awijantakari iroka omonkaatantyaari rojankinatokotzitaririni paerani riraga Iseyashini:

¹⁵ “Ijeeki shaporoonijatzi eejatzi nejatariijatzi janta ochereetekinta inkaareki intasikeronta Joriraaniki, janta Karireeyaki. Ijeekayininta kaari yotziri Tajorentsi.

¹⁶ Okimitzimotawitakari eeniro otsitenitzi, okimiwitaka tee riyotawitarini riroripaeni Tajorentsi. Riyaaantyaarimi paamarikinta omaanta iroñaaka eero. Okimitzimotantyaariri okitejitakotapaakiri, okimiwita riyotakaakiri riraga Tajorentsi. Riraga iyotziriri rirori eero riyaatzi paamariki”.

¹⁷ Aripaete Jesoshi ikenkithatakaanakiri maawaeni atziri janta, ikanteeyakirini:

—Pikenithashiryaawakyaata, eero pikimita paerani inta pipakaero kaari kameethatatsi pantziri. Pameentyaari iroñaaka Tajorentsi. Rooteentsi kameetha ipinkathariwenantemiri.

Riyoyaakiri Jesoshi apaanipaeni riyotaanewo eejatzi riyotaakiri atziripaeni

* 4:1 Riraga iwinkatharite kamaari ronampiri naawita Tajorentsi paerani peroroña, omaanta ipiyathatantakaririni paerani riraga Tajorentsi rootaki rookantakariri rirori jaka jaawiki.

¹⁸ Ikinanaki janta ochereetekira rowaga inkaare iitachari Karireeya. Ikinanaki iñaapaakiziiri riraga Shimo iiteetziri eejatzi Peetero, eejatzi rirentzi riraga Antereeshi. Irira apite ishiryaaatapiintzi shima. ¹⁹ Ikanta Jesoshi ikaemapaakiri, ikantapaakiri:

—¿Eeroka shiryaaawaatapiintzisi? Pipoke, thame poyaatanakina aritaki niyotaakimi paapatziyakaapiintyaari atziripaeni Pawa Tajorentsi.

²⁰ Roojatzi rookantanakawa ishiryaaamento royaatanakiri riyotaantyaariri. ²¹ Ro ijanthaneentawitanaka iñaapaakiziiri Jantyaako eejatzi rirentzi Jowa, rirotaki itomi apite Sewereeyo. Ijeekaki ipitoki ishirikawaetzi ishiryaaamento. Itsipatari ashitariri. Ikaemapaakiri ikantapaakiri:

—Thame poyaatanakina.

²² Roojatzi royaatantanakariri. Rookanakiri ashitariri ijeekanaki janta ipitoki.

²³ Ikanta ikinakinawaetzi ikenkithatakaantzi riraga Jesoshi. Ithotyeyakironi maawaeni Karireeyaki. Janta ikenkithatakaakiri maawaeni atziri nampitsikiipaeni ojeekira pankotsi ipiyotantapiintarira joriyopaeni. Ikamantapaakiri atziripaeni tsikarika ikanta Tajorentsi reewawenanteeyerini maawaeni. Eejatzi retsiyatokoeyawakirini maawaeni mantsiyatzinkaripaeni paashinijatopaeni matakiriri mantsiyarentsityatitsirinipaeni. ²⁴ Riraga jeekaeyatsirini inteenanta janta Shiiryaki ithotyaaana ikemakoeyakirini Jesoshi. Roojatzi ramanteeyanakaririni maawaeni mantsiyari, kyaantariri kamaari, kijopookitatsiri, katsiwaetatsiri, maawaeni. Retsiyatakotawaeri Jesoshi maawaeni. ²⁵ Royaaatanakiri osheki karireeyajatz, tekaaporishijatz, jerojareejatz, joreeyajatz eejatzi poñaaneenchari intatsikeronta Joriraaniki. Royaaatanakiri maawaeni.

5

Ikenkithawaetzi riraga Jesoshi janta tonkaariki; ikantziri atziri ikimoshiretanteeyaari (Rk. 6.20-23)

¹ Paashiniki kitejiriki iñaawakiri piyotawentariri ikaataki oshekini atziri. Rootaki itonkaantanakiri eechonkiini tyonkaarikiini. Ari ijeekapaaki jaga. Roojatzi ipokanaki riyotaanewopaeni okaakini, eejatzi ipiyotawentapaakari riraga atziripaeni. ² Roojatzi riyotagaeyawakirini, ikantawakiri:

—Aririka pikowaperote pikimityaari Tajorentsi rootaki reentsitetantemiri, pikemijantena iroñaaka.

³ —Eerokarika yotakotachari tee pikameethatz, aritaki riweshiryaaakimi riraga Tajorentsi, kameetha ipinkathariwentakimi.

⁴ Eerokarika owashiretzinkari, aritaki riweshiryaaakimi Tajorentsi roemoshirenkakimi.

⁵ Eerokarika maerishiretatsiri aritaki riweshiryaaakimi Tajorentsi ineshironkatakimi reentsitetakimi.

⁶ Eerokarika kowaperotzirori ikoyiri Tajorentsi, aritaki riweshiryaaakimi irira ramitakotakimi.

⁷ Eerokarika neshironkatantaniri maawaeni atziri, aritaki riweshiryaaakimi Tajorentsi tema ari ineshironkaperotakimi eeroka.

⁸ Eerokarika kameethatzinkari pajankaneki, aritaki riweshiryaaakimi Tajorentsi aritaki piñaagaeri.

⁹ Eerokarika omaeryaantatsiri paashinipaeni atziri ijeeki kameetha, aritaki riweshiryaaakimi riraga Tajorentsi. Rootaki kameetha ikananteetemiri: “Eerokataki reentsite Tajorentsi”.

¹⁰ Eerokarika antaperotzirori kameethaperotatsiri, rootaki ikijantemiri atziripaeni, aritaki riweshiryaaakimi Tajorentsi. Rooma reentsitetakimi eejatzi piyotzi reewawentakimi.

¹¹ Riyotakirorika atziri paapatziyakina, rootaki ikantzimatantemiri, rowashironkaantemiri, eejatzi itheeyakotantemiri, itheenkemi, omaanta ero pikantashiryaa, ero. Aritaki riweshiryaaakimi riraga Tajorentsi. ¹² Omaanta pikantyaani piweshiryaperotanakya, rooma ipinataperotawaemi iinja riraga Tajorentsi janta okameethaperotzinta. Ero pimaejantziri: tema paerani ikijeetakirini rirori kamanantzirorini iñaani Tajorentsi eejatzi.

Roshiyakaawentakiro Jesoshi tziwi eejatzi ootamentotsi

¹³ Eekiro riyaatatyeeyee Jesoshi riyotaaperoteri, ikanteri:

—¡Pamine sha! Noshiyakaawentemiro tziwi. Tema aaka akatyokapiintziri iwatha tziwiki, ero ishitzianta. Rooma teerika okatyotzi okaanteekaata. Tema ari ookakiro,

tekatsi koyeroni. Ari poshiyeeyawitakawoni eerokapaeni tziwi: eerokateeyakini iyotagaeyakiririni atziri tsika ikantya ikameethatantyaari. ¹⁴ Eejatzi ari pikimiwitakawo eeroka oorentamentotsi. Pikenkithashiryaaakoteroty. Aririka ojeeki nampitsi tsikarika otongagaetya, eero omana maawaeni ifeetawakiro otamorekanakyaarika tsiteniriki. Tee otzikaa tema ojeekinta tonkaariki. Eejatzi pikimiteeyawitakawoni, eerokapaeni iyotagaeyakiririni maawaeni atziripaeni: eero pimaniro piyotayitziririni, inta kameetha piyotantayiteroni kameethatayitatsirini. ¹⁵ Eejatzi, okimitaka aririka poonthoteri pootamento pipankoki, eero pitankimotakotziri kantziriki, inta powakiri janta jeñokiinira ootaperotantyaari okoñeetye maawaeni pankotsiki pikini paminawaete. ¹⁶ Ari pikimiwitawo iroka eerokapaeni iroñaaka, apatziro pantero maawaeni kameethatatsiri, riyotantyaari pinampijatzipaeni paapatziyapiintari Tajorentsi, ikimoshiretantyaari riroripaeni, ikanantyaari: “Osheki ikameethaperotzi Pawa Tajorentsi”.

Ikenkithatakotziro riraga Jesoshi Iwaperite Tajorentsi okameethatzi

¹⁷ Eejatzi riraga Jesoshi ikantziri atziripaeni:

—Eero piitakaashiwitawo nopokantari jaka nopakaakayemiro paapatziyawo rojankinarini Moeseeshi, eero. Eejatzi eero piitashiwitakawo nokantemi tee okameethatzi oetarika rojankinatakiro kamanantayitziro ririni ifaani Tajorentsi paerani, eero. Omaanta nopokantari nyotaaperoeyemironi ikantaperoeyakirini, piyoperotantyaari kameetha oetarika okantakotziri. ¹⁸ Othonkyaarika kipatsi eejatzi jenoki inta eero othonkimaeta rojankinarini Moeseeshi eejatzi kamanantayitziro ririni ifaani Tajorentsi. Kyaaryo omonkaatyaawo maawaeni ikantakirini paerani. ¹⁹ Eerorika pikemijantaperotziro kaminagaantsi, eejatzi eerorika piyoteeri paashinipaeni atziri ikemijantaperotziro roori, tema piijekashita janta ipinkatharitzinta Tajorentsi. Omaanta aririka pikemijantaperotero maawaeni rojankinateeyinirini, eejatzi aririka piyotagaeyerini paashini atziri ikemijantaperoeyeroni, ari pipinkathariwenantapae janta ipinkatharitzinta riraga Tajorentsi. ²⁰ Piitakaashiwitakawoma ikameethataki irintapaeni iyotaantawitawori Iwaperite Tajorentsi eejatzi riraga warijeeyopaeni? Iroñaaka nokantemi: tee imonkaatziro ikowakaawitariri Tajorentsi. Eerorika panaakotziri pikameethaperote, eero piyaatzi eerori janta ipinkatharitzinta.

Ikenkithatakotakiro Jesoshi kijaantsi
(Rk. 12.57-59)

²¹ Eejatzi ikantzi riraga Jesoshi:

—Piyotakiro ikantziri achariniitenipaeni paerani: “Eero powamayiri paashini atziri. Ninkarika owamaantatsiri eejatzi rirori rowamagaeteri”. ²² Omaanta nokantemi naaka: eero pikijiri paashinipaeni: rowashironkaemikari Tajorentsi. Eejatzi eero pikantziri atziri: “Tee piyotzi. Tee añauro piipatha”. Pikantakiririka ayotaki tema pikijakiri rootaki okameethatantari rowamaakaanantemiri pinkatharipaeni. Eejatzi okimata aririka pikaweyeri atziri pikanteri: “Eeroka majantzi”, tema pikijakiri rootaki okameethatantari rotyaantemi Tajorentsi paamarikinta kaari tsiwakanitatsini. ²³ Pamine, piyaatantyaari janta Tajorentsi pankoki pikanteri riraga Tajorentsi ipeyakotemiro kaari kameethatatsi pantziri, rootaki pipashitantariri pipira riyotantyaari rirori kyaaryo pookakiro kaari kameethatatsi pantakiro, omaanta eenirorika ikijawentzimiri paashini atziri, ²⁴ piyaawo piyaatashiteri riraga kijakimiri pikanteri: “Pipeyakotenawo okaatzi nantziri, eero napiitziro kaari kameethatatsi. Eero amaerineentawakaana. Pineshironkatena, kameetha aakameethatawakagaeya”. Pipeyakotantawakagaeyaawoni, pipiyanaki iroñaakakya Tajorentsi pankoki, roojatzi pipashitantapaakyaari Tajorentsi oetarika pikowashityaari pipashityaari. ²⁵ Eenitatsirika kijakimiri ikowaki raanakimi janta pinkathariki ikantakotantemiri, eero pikijiri inta pishintsite pikanteri: “Eero akijawakaa, thame aakameethatawakagaeya”. Aririka rareetakaapaakimi pinkathariki, ikanteri joraaro: “Paanakiri irika”, roojatzi romonkyaakaantawakimi janta omonkyaagementotsiki. ²⁶ Rooma eerorika pipaperotziri maawaeni pireewitziro, eerowa roeyowitzimi roojatzi pipinatanteeyariri.

Ikanteeyakirini Jesoshi: “Kyaaryoowa, pishirontawokari tsinani kaari payi”

²⁷ Eejatzi ikantziri:

—Piyotakiro ikantziri achariniiteni paerani: “Eero pishirontzimotawo piina paashini tsinani, eero pishirontzimotari piimi paashini shirampari”. ²⁸ Nokamantemi naaka: “Aririka piñaawenashireeyaawo tsinani eejatzi pikenkithashiryaaakotyaaaworika pishirontyaawo, ari eenitatsi pantani, kimitaka piñaathatzimotakawo piina”. ²⁹ Noshiyakaawentemiro: aririka antakayemiro poki kaari kameethatatsi, pikithokireero, pookero. Tema tee pikoyi iyaatakayemi paamariki kaari tsiwakanitatsini. Tema

okameethatzi piyaatashiteeya kashetaakini poki janta jenokinta. ³⁰ Aririka antakayemiro pako kaari kameethatatsi, pithatyeero pako pookero. Tema tee pikoyi iyaatakayemi paamariki kaari tsiwakanitatsini. Tema okameethatzi piyaaponthotziitashiteeya janta jenokinta. Naakiro, tee okameethaperotzi papiitapiintero kaari kameethatatsi. ³¹ Eejatzi ikantzini riraga achariniiteni paerani: “Aririka pikowaki pookaero piina, pojankinateniro paperi pookanteeyaaawori, ari okaatapaaki”. ³² Omaanta nokantemi naaka: “Eerowa pookaero piina. Aririka pookaero piina eejatzi pagaerika paashini, tema piñaathatzimotaawo piinaperoni. Agaerika eejatzi paashini oemi piina, eeniro antani: oñaathatzimotaari oemiperoni. Eejatzi riraga agaeroni, eeniro rantani. Omaanta apatziro okameethawita pookaero aririka oñaathatzimotakimirika paashini shirampari”.

Eero pamatawitziri paashinipaeni

³³ Eekiro riyaatatzi ikantziri riraga Jesoshi:
—Piyoteeyakini okantziri Iwaperite Tajorensi, rootaki ikantzirini yotaantatsirini: “Eero pitheeya, eero pikantawaetashita”. Eejatzi ikantakini: “Aririka pikante: ‘Riyotaki Awinkatharite ari nomonkaatemiro maawaeni nokantakimiri. Namatawitakimirika ari rowashironkaakina’. Pikanterorika: ‘Riyotzi Awinkatharite aritaki nomonkaatikimiro maawaeni nokantakimiri’, ari okameethatzi pimonkaataperotero okaatzi pikantakiri”. Rootaki okantakiri rojankinatakirini paerani riraga Moeseeshini. ³⁴ Omaanta nokantemi naari: eero pitheeyawaeta. Aririka pothataakiro pikantziri, ziiitaka pikowantyaari pikante: “Riyotakiro Awinkatharite nothataakiro nokantzimiri”? Okameethatzi pimonkaataperotero maawaeni pikantakiri. Eero eejatzi pikantashita oetarika. Apaani-paeni ikantashita: “Tee notheeya. Naakiro, okantani eeniro jenokinta, eejatzi okantani nothataakiro nokantziri”, omaanta ikantashita. Nokantemi eero pikimitari irinta; rooma Tajorensi rirootaki jeekatsiri jenokinta. Riyotzi pothataakirorika pikantziri. Eenitatsi paashini ikantashita: “Okantani ojeeki jenokinta jeekamentotsi rashi Tajorensi eejatzi nokimita naari, nokantani kameetha noñaawaetzi”, omaanta ikantashita. Nokantemi naaka: tema tee okameethatzi pikantawaetashitya oetarikapaeni tema riyotzitakimiro Tajorensi okaatzi pikantakiri. ³⁵ Eejatzi apaanipaeni ikantashita: “Tee notheeya. Naakiro, okantani eeniro kipatsi, eejatzi nokantani nothataakiro nokantziri”, omaanta ikantashita. Nokantemi naaka eero pikimitari irinta, rooma Tajorensi rirootaki ashitawori kipatsi. Ikantakowentziri maawaeni. Riyotzi pothataakirorika pikantziri. Eejatzi paashinipaeni ikantashita: “Tee notheeya. Naakiro, okantani eeniro ojeeki Jerojaree, eejatzi nokantani nothataakiro nokantziri”, omaanta ikantashita. Eejatzi nokantemi naaka, eero oshiyari irinta; rooma Tajorensi rirootaki otyaantziriri jewawenantatsiri ijeekantari janta. ³⁶ Eejatzi eero pikimitari paashinipaeni kantatsiri: “Tee notheeya. Naakiro, kyaaryo eenitatsi noeto, eejatzi kyaaryo tee notheeya”. Eero poshekiro pikantziri. Eero pimatzoro pitajonkero pikitamaatakaantyaawori piishi. ³⁷ Eero pitheeya. Kyaaryoorika pantero oetarikapaeni, kameetha pikante: “Jee, nantakiro”. Eerorika pikoyi pantero, pikante: “Eero nantziro”. Monkaataka. Tee okameethatzi poshekeero piñaani pamatawitantyaariri paashinipaeni. Rowashironkaemikari Tajorensi.

Eero pipiyatari kijawitemini

(Rk. 6.29-30)

³⁸ Eekiro riyaatatzi ikanteeyakirini riraga Jesoshi:
—Eejatzi ikantakini achariniiteni paerani: “Aririka pikithokiriiteri roki paashini atziri eejatzi ipiyatemi ikithokiriitemiro pashi poki. Aririka pitzinkeryaakoteri raeki paashini atziri, kameetha ipiyatemi eejatzi itzinkeryaakotemi pashi paeki”. ³⁹ Omaanta nokantemi naaka: eero pipiyatari kijakimiri omaanta aririka ipajawootemi rakokira, pishinetayaari jantakirona ipajawootemi eejatzi, eero pipiyatari. ⁴⁰ Aririka atziri raakaanitemi pinkathariki okaatzi pireewitziriri raapithatemirorika piithaari, pipawakiri eejatzi paashini pipewiryaakotarira, eero pikijiri omaanta pineshironkatawakiri. ⁴¹ Aririka romperateetemi payeniri rowaagawo apaani kiroometero powawijaaneenteniri apaani paashini kiroometero eejatzi. Eero pikijashita inta pineshironkateri. ⁴² Ikowakotemirika owashironkaachari koetyeemotziriri, pipawakiri. Eejatzi aririka ikantemi: “Pipashitawakinawo iroka eejatzi noepiyeemi osheninka iinja”, ari pipashitawakyaari, eero pithañapithatari.

Ikantzi riraga Jesoshi: “Pineshironkateri kijakimiri”

(Rk. 6.27-36)

⁴³ Eekiro riyaatatzi ikantziri Jesoshi:
—Eejatzi ikantaki achariniiteni paerani: “Pineshironkateri neshironkatzimiri eerori. Omaantakya kijakimiri, pikijaperoteri rirori”. ⁴⁴ Omaanta nokantemi

naaka: pineshironkaperoteri kijawitakimiri, owashironkaawitakimiri, maawaeni. Pamanakotyari, pikanteri Tajorentsi ineshironkateri maawaeni rirori. ⁴⁵ Rootaki ikowakaakiriri Tajorentsi maawaeni aapatziyariripaeni reentsitetayitakarini. Rirotaki wetsikakiriri oorya: rooryaakoteeyakirini maawaeni atziri, aapatziyariri eejatzi kaari aapatziyari. Eejatzi rowariyaakiniri inkani kameetha oshookantari maawaeni owanawontsi. Eejatzi rowawo maawaeni atziri: riraga aapatziyariri eejatzi kaari aapatziyari, eejatzi kaari yotziri Tajorentsi, maawaeni rowawo. Rootaki ayotantawori ineshironkatziri Tajorentsi maawaeni riraga aapatziyariri eejatzi riraga kaari yotziri. Eejatzi eerori rootaki pineshironkateeyantaririni maawaeni. ⁴⁶ Apatzioririka pineshironkatawakiri neshironkatzimiri eerori, eero ijeeakakayimi Tajorentsi jenokinta. Riroma riyotzi theenkantatsiri eejatzi ineshironkatawakiri neshironkatziriri. Omaanta panaakoteri eerori, pineshironkateeyirini maawaeni. ⁴⁷ Apatzioririka piwethatashityaari wethatzimiri, eero piyaatzi piyeeki janta jenokinta. Riroma riyotzi maawaeni kaari yotziri Tajorentsi riwethatari wethatariri rirori. Panaakoteri: piwethateeyarini maawaeni. ⁴⁸ Pikameethaperotanaki, pikimitakotyari Piri jenokinta, riroma osheki ikameethaperotaki irira.

6

Riyotaakae riraga Jesoshi tsika akantya aneshironkatante

¹ Eejatzi ikanteeyakirini Jesoshi:

—Paamawentyaawo, pipankinatakotarikari Tajorentsi iñaantemiri atziri rootaki iñaaperotantemiri pikameethatzi eeroka. Aririka pantero iroka tekatsi okantya ipinatemi rirori iinja. ² Aririka pipashityaari owashironkaenkari koetyeemotariri, eero pithotyero pikamantziri paashinipaeni. Eero pikimitari riraga oshiyakaawaerintzi raapatziyarimi Tajorentsi. Aririka iperi irira owashironkaenkari oetarika, ikamanteeyakirini maawaeni atziripaeni janta nampitsiki. Ikamanantayitaririni atziripaeni iñaaperotantyaariri ikameethatzi. Aririka iñaaperotawityaari atziri, monkaataka; omaanta eerowa iñaaperotziri riraga Tajorentsi, tekatsi riweshiryaawenantyaari. ³⁻⁴ Eero pikimitari riraga oshiyakaawaetawitachari raapatziyarimi Tajorentsi. Rootaki, aririka pineshironkateri owashironkaenkari, pimaniro, roojatzi riweshiryaawenantemiri Tajorentsi. Rooma riyotzikiro irira oetarika pantziniriri, roojatzi okimitakya, aritaki ramitakotakimi eenitatsirika koetyeemotemini.

Riyotagaeyakaeni Jesoshi tsika akanterori akenkithatakayeri Tajorentsi
(Rk. 11.2-4)

⁵ Eejatzi ikantzi Jesoshi:

—Aririka pikenkithatakayeri Tajorentsi, eero pikimitari oshiyakaawaetawitachari raapatziyarimi rirori. Ikowaperotziro ikatziya ikenkithatakayeri janta pankotsi ipiyotantapiintarira joriiyopaeni eejatzi janta niyanki nampitsi iñaantyaariri atziripaeni, rootaki iñaaperotantyaariri ikameethatzi. Kyaaryo nokantemiri iroka: monkaataka. Iñaaperotantariri atziripaeni, omaanta tee iñaaperotziri Tajorentsi ikameethatzi. ⁶ Aririka pikenkithatakayeri Tajorentsi, piyaate apaniroeni pipankoki, pashitakotanakya inthomaenta roojatzi pikenkithatakayeri ashitzimiri riraga Tajorentsi. Riro ñeemini apaniroeni piyeekakira ari iñaaperotemi pikameethatzi, riweshiryaawenantemiri. ⁷ Aririka pikenkithatakaakiri, eero poshekiro ñaagantsi anik, anik, anik. Eero pikenkithashiriiri aririka poshekiro ñaagantsi osheki rootaki ikemijanantemirimi. Rootaki rametari rirori kaari yotziri Tajorentsi. ⁸ Kyaaryoowa, pikimitarikari riroripaeni. Riyoperotziro Tajorentsi maawaeni koetyeemotakimiri. Tekirani pikanteri, riyotzitikawo. ⁹ Aririka pikenkithatakayeri Tajorentsi, ari pikimiteero eeroka iroka:

“Pawa, niyotzi piyeeki jenokinta eejatzi jaawikika eejatzi pikemijanteeyanani. Osheki pikameethaperotaki.

¹⁰ Kameethapero pipinkathawenteeyanani.

Nokowaki nantemiro kipatsikika pikowakaakinari, nokimityaari rantziri ponampiripaeni janta jenokinta. Rooma imatakimiro maawaeni pikowakaakiriri.

¹¹ Maawaeni kitejiri pamitakoeyenani nantawaete, eero okoetyeemotantana noyaari.

¹² Niyotzi eenitatsi kaari kameethatatsi nantziri, omaanta eero pikijawentanawo, inta pipeyakotenawo. Rooma nopeyakotziniri antakaanawori naari oetarikapaeni, tee nokijiri.

¹³ Eero pishinetziri kamaari rantakayenawo kaari kameethatatsi.

Pikanteetateyeyaani peewawenteeyenani.

Ashi powantyaawo pitajonkawentena.

Eejatzi naari, ashi nowantyaawo noñaaperotemi.

Rootaki nokantakimiri, ari okaatzi”.

¹⁴ Eejatzi ikantzi riraga Jesoshi:

—Aririka pipeyakoteniri kijakimiri, eejatzi ipeyakotzitemiro Piri jenokinta eeroka kaari kameethatatsi pantziri.

¹⁵ Omaanta eerorika pipeyakoteeniri maawaeni rantakaawitakimiri, eero ipeyakotz-
imiro riraga ashitzimiri jenokinta okaatzi kaari kameethatatsi pantakiri.

Riyotaakiri Jesoshi riyotaanewo tsika ikantya itzitawentyaari Tajorentsi

¹⁶ Eejatzi ikanteeyakirini:

—Aririka pitzitawentyaari Tajorentsi pikenkithatakaantakyaariri irira, eero piyotakaakiri paashinipaeni. Eero pikimitari riraga oshiyakaawaetawitachari raapatziyarimi rirori. Aririka itzitawentyaarimi Tajorentsi, rowashirepootashitaka riyotantyaari maawaeni itzitawentawo. Roojatzi atziripaeni ikenkithakotziri ikameethaperotzi omaanta kyaaryo tee riweshiryaawentari riraga Tajorentsi. ¹⁷ Eero pikimitari riroripaeni. Aririka pitzitakotyaaari Tajorentsi kameetha pikishitya eejatzi kameetha pikantya pikiwapootya poshepootya, ¹⁸ eero riyotantzimi riraga atziri pitzitawentatyaari Tajorentsi omaanta apaniroeni yotemini Tajorentsi rirootaki weshiryaawentemini eejatzi ñaaperotemini pikameethatzi. Rootaki riweshiryaakaantemiri iinja.

¹⁹ Eejatzi ikantzi:

—Eero pikenkithashiryaapiintziro pipiyotero powaagawo jaka jaawikika: opathaagaantzikari eejatzi rapeyagaanteetzitzirokariri eejatzi ikoshiteetzimikari.

²⁰ Omaanta pikantya pikenkithashiryaakopiintyaari Tajorentsi eejatzi pantero ikowakaakimiri rootaki iñaaperotantemiri pikameethatzi. ²¹ Ñaakiro, aririka pikowaki pipiyotero powaagawo jaka kipatsikika rootaki pipeyakotantapiintari Tajorentsi, omaanta aririka pikowaki piweshiryaakayaari rirori pikenkithashiryaakopiintyaari.

Poki okimiwitakari oorentamentotsi

(Rk. 11.33-36)

²² Eeenitatsi poki paminantari kitejiriki. Okimitaka eenitatsi oorentamentotsi pitsi-
wootapiinantari tsiteniriki piñaantyaawori. Aririka okameethatiki oki, kameetha pami-
nawantantyaari. ²³ Omaanta eerorika okameethatzi poki, eero piñiiri, kimitaka tsiteniriki. Eejatzi okimitaka, aririka pikenkithashiryaapiintero kaari kameethatatsi, eero piyotziri Tajorentsi, eero piñiiri, kimitaka tsiteniriki.

*Eejatzi ikantzi riraga Jesoshi: “Aririka pantawaewentya eerori, tekatsi pikantya pan-
teniri Tajorentsi ikowakaakimiri”*

(Rk. 16.13)

²⁴ Eekiro riyaatatye e ikantakiri:

—Tekatsi pikantya pithamaeteniri apite piwaatorote. Aririka pithamaeteniri apite, pikenkithashiryaakotakiri apaani kameetha rirori, pineshironkateri, omaanta pikenkithashiryaakoteri paashini tee ikameethatzi, piitheenkiriri. Eejatzi okimitakya aririka panteniri Tajorentsi ikowakaakimiri, pikenkithashiryaakopiinteri kameetha irinta, pinintaperotantyaariri, eero pikoyi pipiyotero powaagawo osheki. Omaanta aririka pikowaki pipiyotero osheki powaagawo, aritaki pantawaetawentero eeroka paantyaawori, eero pikowae paapatziyari riraga Tajorentsi. Eero pimatziro papitetziri piwaatorote.

Pikenkithashireero Tajorentsi ikoyiri

(Rk. 12.22-31)

²⁵ Eejatzi ikantziri:

—Ari nokantemi: eero pikenkithashiryaakotashitapiintawo oetarikapaeni poyaari, pimiri, pikithaapiintyaari, oetarikapaeni. ¿Rootakima piyeekantari powapiintyaawo? Tee rootaki piyeekanta, inta rootaki piyeekantari pikenkithashireeri Tajorentsi riraga wet-sikakimiri, eejatzi pipinkathateri. ¿Rootakima piwatha otzimantari powaneenkantantyaawori? Tee rootaki otzimantari. Omaanta eeniro piyeekantari piyoteri Tajorentsi piweshiryaakayaari rootaki okameethatantari panteniri ikowakaakimiri. ²⁶ Pamineri riraga tsimeripaeni jenokiwari. Tee ipankiwaetzi, tee rowiitzi, eejatzi tee rantzi ipanko ojeekantari rowanawo. Omaanta maawaeni kitejiri eenitatsi royaari: tema rami-takotziri rirori Tajorentsi. Maawaeni kitejiri ineshironkatziri, tema eeroka osheki inintaperotakimi, rootaki ipantakimrori eejatzi. ²⁷ Aririka pikenkithashiryaapiintero ¿arima pimatakiro pojanthaya apaniroeni? Eero. Patsipetashita pikenkithashiryaako-tashita. ²⁸ ¿Litaka pikenkithashiryaapiinantawori piithaari, oetarika pikithaatyaaari? Paminero oteyakipaeni ampee, tee okenkithashiryaapiintziro ironta: “¿Oetarikapaeni

nokithaayaawo?” Tee okirikawaetzi, eejatzi tee ontyaawaetzi, ²⁹ omaanta osheki owaneenkataka. Pamine, paerani osheki rowaneenkawaetani riraga jewawenantsiri iiteetziri Sharamooni, ojeekini osheki rowaagawo, omaanta tee ikimitaperotawo oteyakipaeni, osheki owaneenkaperotaka irowapaeni. ³⁰ Riroma rirotaki Tajorentsi owaneenkatzirori oteyakipaeni inchashi, omaanta intsipaete okamateyatzi, intsipaete opariteyatzi, eejatzi rootakoetziro. Rooma eerori, piijekini. Riroma ineshironkaperotzimi eeroka rootaki piyotantaperotari itzimakayemiro oetarika koetyeemotzimiri kameethatsiri. Pameentyaari, eero pitheenkiri, aritaki itzimimotakaakimiro riraga Tajorentsi. ³¹ Rootaki eero pikenkithashiryaakotapiinantashitawo oetarika, eero pikantzi: “¿Litaka noyaari? ¿Oetaka nomiriteri? ¿Oetaka nokithaayaari?” ³² Ikowakowaeyironroña irokapaeni riraga kaari yotziri Tajorentsi. Eero pikimitari irirapaeni. Riroma riyotzimi riraga piri jenokinta, riyotziro koetyeemotakimiri. ³³ Rootakikya pikantyaani pityaawo pipinkathatantyaaririni Tajorentsi eejatzi pikanteri rowameethashiretemi, roojatzikya ramitakotemi eenitatsi koetyeemotakimiri. ³⁴ Rootaki eero pikenkithashiryaakopiintawo inkaamani oetarika panteri. Rooma tekatsirika tzimimotzimiri, omaanta ramitakotemi riweshiryaakayemi riraga Tajorentsi inkaamani, eejatzi maawaeni kitejiri riweshiryaakayemi.

7

Eero pikantzimatziri paashinipaeni
(Rk. 6.37-42)

¹ Eejatzi ikantzi riraga Jesoshi:

—Eero pikantakotashitari paashini atziri. Aririka pikantakotashityaari, ikantzimikiri Tajorentsi: “Pantakiro eerori kaari kameethatsi”. ² Aririka pikijeri paashinipaeni, aritaki ikijawaemi eerori Tajorentsi. Eejatzi okimitaka, aririka pineshironkateri paashinipaeni, ari ineshironkatawaemi rirori. ³ Eenitatsirika kaari kameethatsi pantziri, tee okameethatzi pikanteri paashini atziri eerori: “Eenitatsi kaari kameethatsi pantziri”. Noshiyakaawentemiro iroka: aririka ityaakyaatakimi antawo inchapanki pokikira, ¿arima piñiitakiri ityaakyaawo owaanini inchapetoki rokikira paashini atziri? ⁴ Ñaakiro, tee okameethatzi pikanteri: “Ajaakya, nagaemiro pityaakyaawo pokikira”. ⁵ ¡Poshiyakaawaetashita paapatziyarimi Tajorentsi! ¡Pamatawitantashita! Pikowawitaka pikimitakotyaarimi kameethaperotzinkari. Ñaakiro, pityaawo pookero eerori antawowa inchapanki konompyaateencharira roojatzi pikokichaanteeyaari ari pimatero paganeri ityaakiro paashinira atziri. Eejatzi okimitaka pikowakirika pikanteri pisheninka ipakayero kaari kameethatsi rantziri, pityaawo pipakayero pantziri eerori roojatzi pimatero pikanteri. ⁶ Tee pipapiintziri otsitzi kameethaperotatsiri iwatha. Eejatzi tee pipapiintziri chaancho poreryaanikitatsiri mapi pinaperotachari royaawo, tee ikoyi royaawo. Tema ratsikawitawakawo eejatzi ikijakotyaawo rowtsintakiro mapi. Eejatzi okimitaka kameetharofña oetarika okantziri Iwaperite Tajorentsi. Kameetha pikenkithatakayeri paashinipaeni atziri okantziri. Omaanta aririka ikijantemiro, tee ikoyi ikemijantemi, eero poñaashirenkiri inta piyotapiinteri koyirori.

Pamaniri Tajorentsi oetarika, ari ipakimi
(Rk. 11.9-13; 6.31)

⁷ Eejatzi ikantzi riraga Jesoshi:

—Aririka pikanteri atziri ipawakimiro oetarika pikowakowateri, aritaki piñaakiro. Aririka pareetya pankotsiki, pikantapaakiri jeekatsiri: “Pashitareenawo”, roojatzi rashitaryaantakimiro. Ari okimitaka iroka, pikanteririka Tajorentsi pikoyiri, aritaki imatakimiro oetarika kameethatsiri pikowakowatziri. ⁸ Aritaki ramitakotakiri maawaeni amaniriri. Eejatzi kowakowatakotziriri rirori koetyeemotariri, aritaki imatakiro. Aririka pikenkithatakaapiinteri, ari ikemijantemi, imatemiro oetarika kameethatsiri pikanteriri. ⁹ Pamine, aririka ikantemi pitomi: “Pawa, pipena kaniri noyaari”, ¿arima pipashitawakyaari mapi? ¹⁰ Eejatzi ikantemirika: “Pipawakina shima noyaari”, ¿arima pipashitawakyaari maanki? ¹¹ Ñaakiro, tee pikameethaperotzi omaanta piyotzi pineshironkapiinteri peentsitepaeni. Owanaaperotaka riraga Piri jeekatsiri jenokinta osheki ikameethaperotaki. Tema riyoperotziri ineshironkaperotziri maawaeni kenkithatakaakiriri.

¹² Eejatzi ikantaki riraga Jesoshi:

—Pikowakirika raakameethateeyimini paashini atziri eejatzi pikimitziyaari eerori kameetha paakameethateri raakameethatantemirika eerori. Tema rootaki okantakirini rojankinarini Moeseeshi eejatzi rojankinatakiro kamanantayitzirorini iñaani Tajorentsi.

Ikenkithatakotziro Jesoshi apite awotsi
(Rk. 13.24)

¹³ Eejatzi ikenkithatakotakiro riraga Jesoshi tsikarika akantya akyaantyaari janta jenokinta roshiyakaawentakiro awotsi, ikantzi:

—Pikowakirika pikye ijeekinta Tajorentsi, pikinantapaakyaawo okaamanchakitziini awotsi, pikyaantapaakyaawo okaatzini omoo. Eenitatsi paashini awotsi jaawokipetazziiri. Tee opomeentsita ikinanteetyaawo roori; eenitatsi oshekini kinantawori, eejatzi janta ikyaaanteetyaawo antawo omoo. Omaanta maawaeni kinayitaneentsini janta eero rareeta jenokinta inta ikemaatsitapiintyaawo paamari kaari tsiwakanitatsini. Osheki kyaantawori. ¹⁴ Omaanta rowaga paashini awotsi okaamanchakitziini osheki opomeentsitaka ikinanteetyaawo. Eenitatsi apanipaeni kinantawori, omaanta kameetha rareetyaawo rirori okaatzini omoo ikyaaantapaakyaari Tajorentsikinta, eero rapiiteero ikamae.

Ikenkithatakotziro Jesoshi amatawitantatsiri
(Rk. 6.43-46)

¹⁵ Eejatzi ikantzi riraga Jesoshi:

—Kyaaryoowa, ramatawizimikari oshiyaawitariripaeni iyotaantzirori Iwaperite Tajorentsi. Kyaaryoowa, piitakaashitarikari maawaeni iyotaantatsiri riyotaatziimi Iwaperite Tajorentsi kameetha. Kyaaryo riyotaawitzimi apanipaeni, tee riyotaaperotzimiro kyaaryooperotatsiri. ¹⁶ Paminaperoteri rantayitzirini, riraga iyotaantzirori, rootaki piyotantyaariri ikameethatzirika. Pamine, ¿okithokitziroma oowa kitochee? Teewee. ¿Okithokitziroma iyeera* kawana? Teewee. Tee omatziro. Eejatzi ikimita riraga amatawitantatsiri, tekatsi ikantya rantero ikowaperotziro Tajorentsi. ¹⁷ Inchato kameethari okithokitziro okithoki kameethari, ari athotero. Omaanta teerika okameethatzi inchato, tee okithokitziro okithoki kameethari. ¹⁸ Rowaga inchato kameethari, tekatsi okantya okithokitero okithoki kaari kameethatatsi. Eejatzi kaari kameethatatsi inchato, tekatsi okantya okithokitero kameethatatsiri okithoki. ¹⁹ Tema achekapiintziro chochoki kaari kithokitatsini, oejapiintziro paamariki. ²⁰ Eejatzi okimitaka, potsikanataperotyaaari maawaeni kowatsiri riyoteemi. Piyote okameethatzirika rantziri, ari kameetha eejatzi riyotaantziro Iwaperite Tajorentsi. Rooma teerika okameethatzi rantziri, eejatzi tee okameethatzi riyotaantziro.

Ikenkithatakotziro Jesoshi yotakoperoteeriri
(Rk. 13.25-27)

²¹ Eejatzi ikantzi riraga Jesoshi:

—Eeniro ñaawaetashitachari osheki ikantashita: “Eeroka Nowinkatharite, osheki nopinkathatzimi”. Omaanta eero riyaaateeyini irira janta notsipatyaari jenokinta, inta jataperotatsini janta maawaeni riraga antaperotziniriri Pawa ikowakaakiriri.

²² Aririka nopinkatharentsiperotanaki nopiyoteeyerini maawaeni atziri nokantakowentyaariri. Eenitatsi oshekini atziri kantashitenani: “Nowinkatharite, osheki nokenkithatakotzimi. Nokantziri kyaantariri kamaari: ‘Pameentyaari Jesoshi pawijakotanteeyaari’. Eejatzi nokantziri atziripaeni: ‘Rirotaki Jesoshi matakaanawori notajonkanti’ ”. ²³ Omaanta nokanteri irirapaeni: “Tee niyotzimi, tee reentsitetzimi Pawa. Piyaate inteenanta, osheki pantziro kaari kameethatatsi. Tee nokoyi pijeekimotena jaka”.

Atziri owetsikirori pankotsi kijopathariki kipatsi eejatzi owetsikirori impanekiki
(Rk. 6.47-49)

²⁴ Pamine, aririka paapatziyawo maawaeni okaatzi nokantzimiri eejatzi aririka pantakinawo maawaeni nokowakaakimiri, okameethataki, eeroka yotaniri, pikimitakotakari atziri wetsikirori ipanko okijopathatzira kipatsi. ²⁵ Roojatzi opariyantapaaka inkani, oonkanaka. Opokawitapaaka antawo tampyaa otatsinkawitapaakawo, omaanta tee ataanakiro. Rootaki kaari ataantawo, tema riwetsikakitziro okijopathaperotzira kipatsi. ²⁶ Eejatzi okimitya eerori, eerorika pikenkithashireero maawaeni okaatzika nokantakimiri eejatzi eerorika pantanawo maawaeni nokowakaawitzimiri, tee okameethatzi. Eeroka kimitariri kaari yotatsi. Pikimitakotyaari wetsikirori ipanko janta impanekiiteki ochereeteki iñaa. ²⁷ Okanta opariyapaaki inkani, oonkanaka. Opokapaaki antawo tampyaa otatsinkanakiro pankotsi, aanakiro iñaa. Ñaakiro, ratsipetashitakawo riraga wetsikawitawori. Eero patsipetashitawo eerori pikemijantana, omaanta pantaperotero kameetha nokowakaakimiri.

* 7:16 Iyeeratatsiri rootaki chochoki, oshiyawo komashiki. Ithoetziro, pocharini. Tee antawoperotzi.

²⁸ Rootaki ikanteeyakiririni piyotawenteeyakaririni janta tonkaariki. Ari rotsikana-teeyanakarini maawaeni, ikantzi:

²⁹ —Osheki riyotanitzi irira, ikenkithatakaakae kimitaaka pinkathari, kameetha riyotaakae; tee ikimitari riraga iyotaantawitawori rojankinarini Moeseeshi.

8

Retsiyatakotakiri Jesoshi patheenkari

(Mr. 1.40-45; Rk. 5.12-16)

¹ Ithonkapaakiro riraga Jesoshi riyotagaeyakirini atziri janta tonkaariki. Roojatzi roerinkantapaa, eejatzi royaateeyakirini oshekini atziri. ² Roojatzi ipokashitapaakiri apaani shirampari patheenkari, itonkiyotawakari rotziwerowashitapaakari, ikanta-paakiri:

—Nowinkatharite, tema eenitatsi pitajorenka, pikowakirika petsiyatakotena, niyotzi aritaki pimatakiro.

³ Roojatzi rowaankantawakawo rako rirori, ipampitawakiri ikantziri:

—Jee, nokowaki. Petsiyatakotanee iroñaaka.

Intsipaete opeyanaka ipathaawo. ⁴ Roojatzi ikantziri:

—Eerowa pikamantziri paashinipaeni netsiyatakotakaakimi, inta pantero ikantzitarini paerani Moeseeshini: piyaatashiteri riraga ñaanakowenantatsiri Tajorentsi pankokinta pikanteri irira: “Paerani nopathaawitani, omaanta iroñaaka, etsiyatakotaana. Paminena tee añaagaero iroñaaka, nopathaawo”. Aririka raminawakimi, roojatzi pipantapaakyaari pitsimerite jenokiwero itaantyaanariri Tajorentsi, riyoteeyantyaarini atziripaeni etsiyakotatakimi.

Roojatzi riyaatantanaka.

Riraga Jesoshi retsiyatakotakiri ronampiri kapitaano

(Rk. 7.1-10)

⁵ Ikantaka itharyaanaka Jesoshi, eejatzi riraga oyaateeyakiririni, roojatzi rareetanteeya-paakani Kaperinawooki. Itonkiyotawakari apaani iwinkatharite oshekini joraaro. Kaari riro joriyo. ⁶ Ikantapaakiri:

—Nowinkatharite, eenitatsi nonampiri janta nopankokinta, tee imatziro ishewata, eejatzi osheki ikatsitaki; katsitaperotanaki. Nokowaki petsiyatakotakayeri.

⁷ Roojatzi ikantawakiri:

—Aritaki niyaate netsiyatakotakayemiri.

⁸ Omaanta ikantanakiri:

—Osheki nopinkathatzimi. Tee nokameethatzi naari; tee naaka joriyo, eero notsi-patapaakimi janta nopankoki. Apatzirorika pikante etsiyatakotanee rirori, niyotaki aritaki etsiyatakotanaki. Patsipetawokari piyaate nopankoki, osheki pipinkathariwenantzi. ⁹ Eejatzi naari eenitatsi kantanari oetarika nanteri, eejatzi nokimitzita naari nojoraarote eenitatsi nomperateeyakarini. Nokanteririka apaani joraaro: “Piyaate”, ari riyaaatanaki. Nokanteririka paashini: “Pipoke”, ari ipokanaki. Eejatzi nokimitziri nonampiri rirori, aririka nokanteri: “Iroka panteri”, ari rantakiro.

¹⁰ Ikanta ikemantawakari, ari rotsikanatanakari, roojatzi ipithokashitantanakari oyaateeyakiririni, ikantanakiri:

—Kyaaryootaki iroka nokantemiri, maawaeni jaka anampipathakika tekatsi apaani noñaaneente kimitakotyaarini irika paashinijatzitatsiri atziri: osheki rameentaperotakari Tajorentsi. ¹¹ Inja janta ipinkatharitzinta, aritaki ipiyoteeyaani oshekini paashinijatzitatsiri atziri ipoñaayitapaakyaani paashinipaenikinta kipatsi. Itsipatapaeyaari Awaraama, Ijaaka, Jakoowo, riweshiryawaetya maawaeni janta. ¹² Omaanta oshekini joriyo jeekatsinimi janta, aritaki ikenkithashirya irirapaeni: “Naaka joriyo, rootaki niyaatantyaari jenokinta”, omaanta eero riyaatzi, tee raapatziyaperotari Tajorentsi. Ikwakaawitakari itsipatyaarimi janta ipankokinta, omaanta osheki itheenkakiri, rootaki rotyaanantyaariri janta otsitenikaakiperotzikinta. Tema ijeeki janta paamariki kaari tsiwakanitatsini. Janta riraaperotanakya eejatzi ratsikaekiteeyanakyaani, tyakiririri. Osheki rowashironkaanakya janta, osheki ikemaatsityaawo paamari owatsinka. ¹³ Roojatzi ikantawakiri riraga iwinkatharite joraaro:

—Kameetha iroñaaka piyaate pipankoki. Paapatziyaperotakina, rootaki retsiyatakotan-taneeyari ponampiri.

Intsipaete retsiyatakotanee.

Jesoshi retsiyatakotakiri riyote Peetero

(Mr. 1.29-34; Rk. 4.38-41)

¹⁴ Riyaantanaki iroñaaka riraga Jesoshi ipankoki Peetero. Ikyaatapaakiri iñaapaakitziiro riyote omantsiyataki, omaryaaka omaamentokira, ojaawamerikitzi. ¹⁵ Ipampitapaakiro akokira, roojatzi awijakotantanaa ojaawamerikiwitaga etsiyatakoperotanee. Roojatzi opiriinantana mantsiyawitachari opantawakari rowanawo.

¹⁶ Okantaka otsitenitanaki, ramaetapaakiri oshekini kyaantakariri kamaari. Roojatzi ikenkithatakantawakari roojatzi rowawijaakotantawakariri. Eejatzi retsiyatakotawakiri oshekini mantsiyatzinkari. ¹⁷ Tema imonkaatakiro riraga Jesoshi maawaeni ikenkithatakotzitaririni paerani Iseeyashini. Ikantakotzitaririni: “Iinja retsiyatakoteri Rotyaantanewo Tajorensi oshekini mantsiyatzinkari, eejatzi osheki ineshironkateeyirini”.

Kowawitachari oyaaterinimi Jesoshi
(Rk. 9.57-62)

¹⁸ Paashiniki kitejiri iñaantakariri riraga Jesoshi oshekiniroña piyotawenteeyakaririni, ari ikantanakiri riyotaanewopaeni:

—Thame aate intatsikeronta inkaare.

¹⁹ Ikanta ipokashitapaakiri iyotaanzirori Iwaperite Tajorensi, ikantapaakiri:

—Iyotaanari, nokowaki naari noyaatemi tsikarika piyaate.

²⁰ Rakanakiri Jesoshi, ikantanakiri:

—Riraga piratsi eenitatsi imoo imaantari. Eejatzi ikimita riraga tsimeri jenokiweri, eenitatsi rookantari, imaantari. Kyaaryo naaka poñaachari jenokinta, nokoñaatapaaki jaka kipatsikika, omaanta tekatsi naaka nopanko nomaantyaari. Patsipetashitawokari poyaatena, powashironkaakari.

²¹ Ikantapaaki paashini riyotaanewo:

—Nowinkatharite, nokowawitaka noyaatemimi omaanta tekiraata ikami pawa. Ika-makirika nokitanakiri roojatzikya noyaatantanakimi kijokiro nowanakimi.

²² Omaanta ikantawakiri:

—Poyaatanakina. Paata ikitateri ikaateeyinira kaari yotziri Tajorensi, eejatzi ikaateeyinira theenkantsiri.

Romaerintakiro riraga Jesoshi antawo tampyaa
(Mr. 4.35-41; Rk. 8.22-25)

²³ Roojatzi rotetantanaka riraga Jesoshi pitotsiki, itsipatanakari riyotaanewopaeni. Ikowaki imontyeero inkaare. ²⁴ Roojatzi imaanaki rirori pitotsiki. Niyankyaani omapokashitapaakiri riyotaanewopaeni antawo tampyaa, omaetonkaapaaki otetaaga-paaka. ²⁵ Roojatzi riyaatashitantanakari riyotaanewo, ikaakapaakiri, ikantapaakiri:

—iNowinkatharite! iAritaki pimaaki! iRooteensi apiinkiwee! iPowawijaakotena, eejatzi eerori, powawijaakotya!

²⁶ Roojatzi ipiriintanaka, ikantawakiri:

—¿Iitaka pithaawantari? ¿Iitaka kaari pameentaperotana?

Roojatzi ichereemotantakawo tampyaa eejatzi otamakaari. Ikantakiro:

—iPimaerite!

Roojatzi okaatantanaka tampyaa, eejatzi omaeritzitanaa iña: tee añaawaero otamakaari.

²⁷ Ari rotsikanateeyanakarini riroripaeni, roojatzi ikantawakaaka:

—¿Tsikama iitatyarika atziritatsiri irika? Pamineritya okemijanantakariri tampyaa eejatzi omaetonkaa: romaeryaantakawori.

Rowawijaakotakiri kyaantariri kamaari
(Mr. 5.1-20; Rk. 8.26-39)

²⁸ Ikantaka Jesoshi rareetapaaka intatsikeronta, raatakotapaaka janta. Tema owaero rowaga kipatsi Karaara. Ikanta apite atziri kyaantariri kamaaripaeni, ipoñaaka kaminkarimashiki, itonkiyotawakari riraga Jesoshi. Riraga kyaantariri kamaari osheki ikijakaakari iyamaaritepaeni, rootaki ithaawanantakariri atziripaeni. Tee ikinantanaawo awotsi ikinapiintawitaga. ²⁹ Roojatzi icheraacheraataantakariri kamaaripaeni, ikantziri: —¿Iitaka poñaashirenkantani, Jesoshi? Niyotakimi, eeroka Itomi Tajorensipero. ¿Rootakima pipokashitantanari powashironkaena? Tekiraataga omonkaata kitejiri powashironkaantenari.

³⁰ Ari ipiyotziteeyakani chaanchopaeni janta, osheki rowawaeteeyani.

³¹ Ikantaka kamaari ikantakiri riraga Jesoshi:

—Aririka pookakagaenari irika nokyaantawitarika, pishinetena niyaatashiteri chaancho nokyaantapaeyaari irirapaeni.

³² Roojatzi ikantawakiri:

—Piyaate, pikyaantapaakyaari irinta.

Roojatzi riyaatantanaka ishirinkashitanakari chaancho, roojatzi ishiyanaka maawaeni impeetaki, ipiinkapaaki inkaareki, motoririri, motoririri. Itsitsiyeyapaakini iñaakira, motoririri. ³³ Ikantaka shentawitariri chaancho ishiyanaka, tema ithaawanakitzi rootaki riyaatantanakari ojeekinta nampitsi ikamantapaakiri maawaeni atziri oetaka awijimotakiriri eejatzi ikamantakotapaakiri kyaantawitariri kamaari awijakotee. ³⁴ Roojatzi ikijaka maawaeni jeekatsiri janta, eejatzi ithaawantari rootaki ipokashitantapaakiri ikantapaakiri riraga Jesoshi:

—jThame piyaate! jTee nokoyi pipokimotena jaka nonampikika!

9

Retsiyatakotakiri Jesoshi kijopookitatsiri
(Mr. 2.1-12; Rk. 5.17-26)

¹ Roojatzi rotetantanaa riraga Jesoshi pitotsiki, ikaateeyaneerini riyotaanewopaeni. Ipiyanaka inampiperokinta intatsikeronta inkaare.

² Roojatzi ramaetapaakiniri rirori apaani kijopookitatsiri, ramakotakiri imaamentoki. Riyotaki riraga Jesoshi osheki raapatziyari riraga amiriri, rootaki ikanantawakariri riraga kijopookitatsiri:

—Piweshiryaanakya, niyompari, tema ari nopeyakotakaemiro kaari kameethatatsi pantawitari, arikati nowawijaakoteemi.

³ Ikanta apaanipaeni iyotaantzirori Iwaperite Tajorensi ikemawakiri. Roojatzi ikantawakagaeyantanakarini:

—Irika shiramparika iitajorensitashityaami. Itheenkakiri Tajorensi.

⁴ Riyotakiri irirapaeni Jesoshi oeta ikenkithashiryaari rajankaneki, rootaki ikanantanakari:

—¿Iitaka pitheenkantanari? ¿Iitaka pikijashiryaantanari? ⁵ Aririka nokanteri irika: “Iroñaaka netsiyatakoteemi, pipiriintee, panashiteeya”, tema ari potsikanatanakyaari. Eerorika imatziro ipiriinta, ari pishirontawentanakina naaka. Omaanta kameetha pikantanani tekatsi shirampari materoni rowawijaakoteri atziri kaari kameethatatsi rantziri. Kameetha pikantzi. Tema piitashiwitaka nokantashitari: “Nowawijaakotemi, eero nokijawentzimiro kaari kameethatatsi pantziri”. ⁶ Nokowaki piyote tee nokantawaetashita. Naaka poñaachari jenokinta, nokoñaatapaaki jaka kipatsikika. Ikantakina paeraniperorofia Pawa janta: “Powawijaakotenari antzirori kaari kameethatatsi eero akijantari paata”. Nokowaki iroñaaka piyote eenitatsi notajorenka, rootaki nomatantariri nokamintheeri antzirori kaari kameethatatsi, nowawijaakoeyerini.

Rootaki ikanantakariri kijopookitatsiri:

—Pikatziyanaki, paaneero pimaamento, piyaatee pipankoki.

⁷ Roojatzi ipiriintantanaka riraga kijopookiri katziyanaa, jatane ipankoki.

⁸ Iñaantawakariri maawaeni piyoteenchari oetarika awijaneentsiri, rotsikanatawakari, thaawanaki, ikanteeyanakini:

—Tema ikameethatzi Tajorensi, imatakaakiri irika retsiyatakotakaakiri mantsiyatzinkari.

Ikantana Jesoshi: “Mateeyo, poyaatena”
(Mr. 2.13-17; Rk. 5.27-32)

⁹ Roojatzi rowaaganaka riraga Jesoshi roojatzi nojeekakinta naari. Naaka Mateeyo. Iñaapaakina jaka pankotsikika nopiyotayitzinirininta iyorikitepaeni atziri eekiro noperi pinkatharitatsiri Oroomaki. Ikantapaakina:

—Thame poyaatanakina.

Roojatzi nokatziyantanaka noyaatanakiri. ¹⁰ Roojatzi naanakiri janta nopankoki nokantziri: “Thame nakiyotemi”. Eejatzi naanakiri riyotaanewopaeni. Eejatzi nakiyotawakiri. Eejatzi nokaemakiri riraga notsipatayitarini nopiyoteeyinirini oroomajatziri iyorikite, eejatzi nokaemakiri paashinipaeni antzirori kaari kameethatatsi. Ari nokaateeyakirini maawaeni; nowaeyakani. ¹¹ Ikantaka iñaakinaga ipokashiteeyakinani warijeeyopaeni, ikaemapaakiri apaani riyotaanewo Jesoshi, ikantziri:

—¿Iitaka rantziri riraga iyoteemiri? Rakiyoteeyakirini piyotziriri iyorikite oroomajatziri, eejatzi ikaateeyakirini paashini kaari kameethatatzinkari. Tee okameethatzi iroka.

¹² Omaanta ikemakiri riraga Jesoshi, rootaki ikanantanakariri:

—Riraga kaari mantsiyatatsini tee ikoyi aawinanatsiri raawinteri intakya mantsiyatatsiri rirotaki kowatsiri. Okimitaka iroka, riraga kenkithashiryaawitachari ikameethatzi, tee ikoyi ipokashitena nowawijaakotantyaariri inta apatziro riraga iyotakotachari eeniro rantani rirotaki pokashitanari nowawijaakotanteeyaariri. ¹³ Thame piyaate piyotakoeyawakironi iroka okantakotziriri Iwaperite Tajorensi, okantziri: “Tee apatziro nokoyi

powamaashitapiintenari powishate inta eejatzi nokowakaaperotakimiri paapatziyaperotena. Eejatzi nokowakaaperotakimi kameetha pineshironkaperoteri maawaeni". Tee apatziro nopokashitziri nowawijaakoteri riraga kameethatzinkari omaantakya nopokashitaperotzi riraga kaari kameethatatsi, riyotanteeyariri Tajorentsi.

Rootaki ikantziriri riraga Jesoshi warijeeyopaeni.

Rojampitanteetari Jesoshi tzitawentaantsi

(Mr. 2.18-22; Rk. 5.33-39)

¹⁴ Roojatzi ipokaeyapaakini riyotaanewo Jowa kaawoshitakotziriri Tajorentsi ikantapaakiri riraga Jesoshi:

—Pamine, notzitawentapiintari Tajorentsi, eejatzi ikimitaka riraga warijeeyopaeni; omaantakya pashi piyotaanewopaeni tee itzitawentapiinteeyarini rirori, inta rowapiinteeyani maawaeni kitejiri. ¿Iitakakya?

¹⁵ Ikantawakiri:

—Piyotaki rametakawo riraga aatsiri iina ikaemiri inampijatzipaeni rowakaakari riweshiryaawentakawo roori. Eero retakotanakawo kaemakaantziriripaeni. Omaanta aririka raapithateetaneeri inteenanta, roojatzikya retakotanakyaari, eero rowa. Eejatzi nokimitya naari paata, aririka niyaate. Niyaaterika roojatzi retakoeyantanakyaani rirori niyotaanewopaeni, eejatzi itzitawenteeyanakyarini Tajorentsi tema retakoeyanakityaanani. Rooma eeniroka nojeeki jaka, eero itzitawentari Pawa, tema riweshiryaawentana. ¹⁶ Tee pimaiejantziri iyotaantatsiri, tee. Eejatzi eenitatsirika pimaathapooki antyashipawo rooteentsi oshipaaye, aririka powawatatero owakirari maathaantsi, roojatzi aririka pikiwero aminthanana owakirari, eero omonkaatanawo, roojatzi otzijagaantanakya antyashipawotatsiri, patsipetashitakawo powawatatziro. Eejatzi okimitakya, patsipetashityaawo paapatziyawo maawaeni okaatzi iyoteetakimiri. Okameethatzi pipakayero paashini paapatziyawitarira roojatzi kameethatanaki paapatziyana naari. ¹⁷ Rapiitakiro Jesoshi roshiyakaawenteniri okaatzi riyotaakiriri, ikantzi:

—Piyotzi aakapaeni jorriyopaeni shirikiriri imashi piratsi apiyaatantyaawori awishoowaantsi oowa. Omaanta eero apiitantari apiyaatantari awishoowaantsi oowa owakirari inthomaenta itaworimashi inta apiyaatantya owakira mashiri. Apiitantyaaririka tema ari ijagaanaki. Okimitaka iroka, oetarika niyotagaemiri naari eejatzi owakirari. Tee okameethatzi pipiyotero ikemijantakayimiri paashini iyotaantsi. Pipakayero pikemijantziro ikantawitzimiri irintapani roojatzi kameethatanaki paapatziyana naari.

Rootaki ikantakiriri riraga Jesoshi.

Riraga Jesoshi retsiyatakotakiro jokaawitawori iraa eejatzi rañaakagaero eejatzi kamaawiteenchari

(Mr. 5.21-43; Rk. 8.40-56)

¹⁸ Roojatzi ipokashitantapaakari jewawentzirori ipiyotapiinteeyaninta jorriyopaeni, rotziwerowashitapaakari ipinkathatantapaakari riraga Jesoshi, ikantapaakiri:

—Kamaki nishintyo, nokowaki piyaatakite nopankoki pipampitakitenawo roojatzi añaantaneeyaari eejatzi. ¹⁹ Roojatzi ikatziyantana Jesoshi royaatanakiri janta, nokaa-teeyanakirini naaka maawaeni riyotaanewo. ²⁰⁻²¹ Ari janta niyanki awotsi oyaatapaakiri Jesoshi apaani tsinani, okaatzi 12 ojarentsite owashironkaaka, omantsiyatiki, ari okantatyaani ojokaatziro iraa. Okanta okenkithashiryaaka, okantzi: “Aririka nopampitzi-takiri iithaari Jesoshi aritaki netsiyatakotanee”. Roojatzi okinashitantapaakari itapiiki, opampitziapaakiri opatziyaakiki iithaari. ²² Roojatzi ipithokanaka ifaawakiro, roojatzi ikantawakiro:

—Piweshiryaanakya, choeni, pameentakina, rootaki petsiyatakotantaari.

Aripaete etsiyatakotanee.

²³ Roojatzi nowaaganaka areeteeyapaakinani ipankoki jewatatsiri. Noñaapaakiri jonkatakooeyawitaworini kamaentsiri eejatzi oshekini atziri irakoeyawitaworini icheragaeyakini riraaka. ²⁴ Roojatzi ikanantapaakari riraga Jesoshi:

—Thame piyaatane. Tee okami irowa piraakowitakarira, omaashita.

Roojatzi ishirontawentakari injii, injii, injii. ²⁵ Roojatzi riyowantanaka nekokironta roojatzi ikyaanantapaaka riraga Jesoshi. Roerikawakotapaakiro roojatzi opririintantanaka añaanee. ²⁶ Othotyaanaka ikemakoetawakiri Jesoshi janta maawaeni nampitsikipaeni.

Raminakaakiri apite kaari kokichaatsini

²⁷ Roojatzi nowaagaeyanakani, tema royaatakiri Jesoshi apite kaari kokichaatsini chereemotakiri, ikantakiri:

—Tema eeroka icharineeteni Iraviirini. Rotyaantakimi Tajorentsi rootaki nokowantari pineshironkatena.

²⁸ Roojatzi nokyaanteeyapaakani eejatzi riraga kaari kokichaatsini ipokashitapaakiri rirori roojatzi ikanantawakari:

—¿Pikenkithashiryaaakama aritaki nomatakiro nokokichaatakagaemi?

Ikantawakiri:

—Jee, Nowinkatharite, niyotzi aritaki pimatakina pikokichaatakagaena.

²⁹ Roojatzi ipampitantakari rokiki, ikantanakiri:

—Paapatziyakina rootaki netsiyatakotanteemiri.

³⁰ Roojatzi raminantanaa. Ikantakiri rirori:

—Eerowa pikamantziri paashinipaeni: “Ikokichaatakagaana Jesoshi”.

³¹ Omaanta riyaaantanakari ikantakiri maawaeni iñaapaakiri:

—Ikokichaatakagaana Awinkatharite. ³² Nokantaka riyaaateeyakaawitanakinanira riraga Jesoshi, roojatzi noonthaantawakari atziri ramakiri kyaantariri kamaari. Tee imateeya iñaawaete. ³³ Roojatzi rookantawakanari Jesoshi riraga majontzitakaaw-itakariri, roojatzi iñaawaetantanaa. Ari rotsikanateeyawakariniroña maawaeni ñaawakiriri, ikantawakaaka:

—Pamine, paerani tee añaapiintziro kimitaworika iroka jaka aepatsitekika.

³⁴ Omaanta ikanteeyakini riraga warijeeyopaeni:

—Irika shiramparitatsirika ramitakotakitziiri iwinkatharite kamaaripaeni. Rootaki imatantariri rookakiniri ikaateeyinira ikamaaritziri rotyaantziiri.

Osheki ineshironkatziiri riraga Jesoshi atziripaeni, ikowaki raapatziyari

³⁵ Osheki ikinakinayitanakini riraga Jesoshi ithotyaaakiro maawaeni nampitsipaeni, riyotaantaki janta pankotsi ipiyotantapiintarira joriiyopaeni. Ikenkithatakotapiintziiri Tajorentsi, tsika ikanta ipinkathariwenantzi. Eejatzi retsiyatakotakaakiri maawaeni mantsiyaripaeni, tekatsi pomeentsitzimotyaaeni. ³⁶ Ikanta iñaawakirira oshekini atziri ipiyotawentakari, osheki retakoeyakarini. Ikantzi:

—Osheki rowashironkagaeyakani irirapaeni, tekatsi iyotaantatsiri riyotaaperoteri oetarika okantaperotziiri Iwaperite Tajorentsi. Ikimiwitari owisha riraga kaari ishenteezzi, rootaki rowashironkagaeyantakarini.

³⁷ Roojatzi ikanteeyanani:

—Okimitakawo iroka oshekitziranki okithoki pankiwaerontsi. Omaanta tekatsipero antawaetatsini owiiteroni okithoki. Eejatzi okimitaka roori eenitatsi iroñaaka osheki atziri kowawitachari raapatziyaperotyaaarimi riraga Tajorentsi omaanta tekatsi osheki aapatziyakagaeyaaririni. ³⁸ Pamaneri Awinkatharite Pawa Tajorentsi rotyaanantyaariri oshekini kenkithatakayeririni anampijatziri, raapatziyanteeyaririni.

10

Riyoyaakiri Jesoshi 12 riyotaanewopaeni

(Mr. 3.13-19; Rk. 6.12-16)

¹ Roojatzi ikaemaeyanakinani Jesoshi maawaeni nokaateeyinira 12 riyotaanewo. Imatakagaeyakinawoni nowawijaakoteri kyaantawitariri kamaari nookiniri iyamaarite. Eejatzi netsiyatakotantayiyaaaririni omatayitzirini paashinijatopaeni mantsiyarentsi.

² Iroka nowaeropaenika naakapaeni rotyaantanaewo: Shimo, (riraga iiteetziri eejatzi Peetero), eejatzi rirentzi Antereeshi; Jantyaako, (riraga itomi Sewereeyo), eejatzi rirentzi Jowa; ³ Jiripi eejatzi Waritoromee; Tomashi eejatzi naaka, nowaero Mateeyo (riraga piyotawitanariri paerani iyorikite oroomajatziri); Jantyaako (riraga itomi Arijeeyo); Tareeyo; ⁴ Shimo, (riraga kathaaperotzinkari antayitzirorini oetarikapaeni); eejatzi riraga Joorashi (riraga karyootejatziri, rirotaaki aakaanteririni iinja Jesoshi).

Rotyaanteeyantenanari Jesoshi nokenkithateeyeni eejatzi retsiyatakoyeerini mantsiyatayitatsirini

(Mr. 6.7-13; Rk. 9.1-6)

⁵ Rotyaanteeyantenanari riraga Jesoshi, omaanta rityaawo eenitatsi iroka ikantawakirini:

—Eerowa piyaatashitziri riraga kaari joriiyotatsi, eejatzi riraga jamaaryajatziri. ⁶ Intakya piyaatashiteri maawaeni ajoriiyotzinkarite. Nokimitakaantakiri owisha, riraga kaari ishenteezzi. ⁷ Tsikarika pikineeyanakini pikenkithatakayeri atziripaeni. Pikanteri: “Rooteentsi ipinkathariwentee Tajorentsi”. ⁸ Petsiyatakotakayeri mantsiyatzinkari, pañaakagaeri kamatsiri, petsiyatakotakayeri patheenkariri, eejatzi powawijaakoteri kyaantawitariri kamaari. Osheki ineshironkatakimi Tajorentsi ramitakotashitakimi eerori, omaanta tee ikowantzimotzimiro. Eejatzi pikimitziyari

eerori, pineshironkateri paashinipaeni pamitakoteri. Eero pikowantzimotari. ⁹ Eero paanaki piyorikite, ¹⁰ piwoorijate, paashini pimaatha, paashini pijapatote, paashini pikotzi, oetarika paashinipaeni: piyaatashitanakya. Ninkarika pineshironkatakiri okameethatzi ineshironkatemi eerori ipashitemi koetyeemoyitakimirini. ¹¹ Aririka pareetapaakya nampitsiki pikowakowatapaakiri apaani atziri kameethatatsiri rajankaneke. Aririka raakameethatawakimi, ari pijeekapaaki janta, roojatzi paata powaagantaneeya paashiniki nampitsi. ¹² Aririka pareetapaakya, piwethatapaakyaari ashitawori inampi. ¹³ Aririka raakameethatawakimi irinta, pikanteri Tajorentsi: "Pawa, pineshironkaperoteri". Omaanta teorika raakameethatawakimi, eero pikantziri rirori ijeekakaeri kameetha. ¹⁴ Eerorika raakameethatawakimi jeekatsiripaeni janta nampitsiki, eejatzi eerorika raapatziyeyawakimini, ari powaaganakya. Eejatzi potekakontanakya piitzikira riyotantyaari eero pipiyashitari eejatzi. Pikanteeyanakirini: "Iroñaaka tee paapatziyana, ari rowashironkaemi Tajorentsi iinja". ¹⁵ Kyaaryootaki iroka nokantemiri: aririka othonkaeya iinja kipatsi, ikantakowenanteeyaririni Tajorentsi maawaeni atziri, roojatzi rowashironkaantakyaari maawaeni joroomajatzini eejatzi maawaeni komoorajatzini, rooma oshekini ranteeyakironira kaari kameethatatsi. Omaanta riraga kaari aapatziyeyawakimini rirootaki iinja kemaatsitaperotyawoni osheki katsiri. Tema rowashironkaaperotantakyaariri riraga Tajorentsi riroripaeni.

¹⁶ Pamine, notyaantatziimira iroñaaka pikenkithatakotena janta maawaeni anampijatzikinta, omaanta nokimitakaantawitakimi eeroka owisha pojatekantyaari kowenkatsiri. Kyaaryoowa, rowashironkaemikari theenkantsiri. Rootaki nokowantakimiri pikenkithashiryaaperoty kameetha eejatzi piyothaniperote kameetha. Pikimitakotyaaari maanki. Osheki ikenkithashiryaaperota aririka raminaminante royaari; omaanta eejatzi kameetha paakameethatante pikimitakotyaaari jamomo. Tee riyotzi ikijanita paashinipaeni, kameetha ijeeki. Ari pikimitakotyaaari eerori: pijeeki kameetha eero powashironkaeri paashinipaeni.

Rootaki ikantawakinari riraga Jesoshi.

Iinja ikijemikya oshekini atziri".

(Mr. 13.9-13; Rk. 21.12-19)

¹⁷ Ikanteeyakinani riraga Jesoshi:

—Kyaaryoowa, rowashironkayitziminikari atziri. Aritaki raaneemi janta riyotaawakaakanta jewatatsiripaeni rowashironkaantemiri. Eejatzi raaneemi janta pankotsiki ipiyotantapiintarira joriyo ipajapajaapiintemi. ¹⁸ Riyotakimirika paapatziyakina, raaneemi atziripaeni janta ijeekinta jewaperowenantatsiripaeninta paashinijatzitatsiri atziri, roojatzi eeroka pikenkithatakageyerini riyoteeyantanakyaarini atziripaeni. ¹⁹ Aririka raakaantakimi eero pikantashiryaashita: "¿Oetaka nokantapaakiriri?" Tema naaka yotakaakimiri oetarika pikantapaakiriri. ²⁰ Eero piyotashita eerori pikenkithatakayeri, omaanta Ishire Tajorentsi iyotaaperotemini pikenkithatakayeri. ²¹ Iinja osheki ari ikijaperowentakinani atziripaeni. Apaani aririka raakaanteri rentziti, ari rowamagaetakiri; paashini raakaanteri itomi, eejatzi paashinipaeni raakaantayerineri ashtariri. ²² Paapatziyakina, rootaki ikijantemiri atziripaeni, omaanta eero pipakaero paapatziyana. Roojatzirika pikantyaani kijokiro poyena paapatziyena, aritaki nowawijaakotakimi kameetha pijeekimotantenari janta jenokinta. ²³ Aririka ikijimi jeekatsiripaeni nampitsiki, ari pishiyanki, pitharyaanaki paashiniki nampitsiki. Kyaaryo, tekira pithotziro maawaeni nampitsi jaka Ishirayeriki, tekira piyotagaeri maawaeni, roojatzi nopiyantapaeya naari. Tema naaka poñaachari jenokinta, nokoñaatapaaki jaka kipatsikika. ²⁴⁻²⁵ Osheki ikijanakina iroñaaka atziripaeni. Paapatziyakina rootaki ikijantemiri eerori. Pamine, aririka imonkaawityaari riyotaanewo iyoteeriri riyote ari kameetha, omaanta eero imatziro ranaakotziri. Eejatzi aririka imonkaawityaari onampirentsi riraga omperatariri ari kameetha, omaanta eero imatziro ranaakotziri. Osheki ikijakina, iitashitakina naaka Wereshewoo riraga iwinkatharite kamaaripaeni. Iinja rowanaaperotemi eeroka osheki ikijaperotanakimi.

¿Ninka athaawantyaarika?

(Rk. 12.2-9)

²⁶ Omaanta eero pithaawanteeyarini. Iinja ari piyotakiro maawaeni kaari piyotziri iroñaaka. Tema ari piyotakiri ninkarika kijakiriri Tajorentsi eejatzi ninkarika kijakimiri eerokapaeni aapatziyanari naari. Piyotero oetaka rantayitakirini eejatzi tsika ikanteeteri rowashironkagaeteri. Iroñaaka tee riyotzi irirapaeni nopinkatharitaki, omaanta iinja riyoperoyeni maawaeni; iñaawakinaka nopinkathariperotapaaki naari, eejatzi pikaatena

eerori. ²⁷ Apaniroeni nokamantakimi eerori iroñaaka, omaanta tekira riyotzi theenkantsiri, nomanawitakawo. Iinja nokowaki pikamanteri maawaeni riyotantyaari irirapaeni. ²⁸ Imatawityaawo rirori theenkantsiri rowamaemi omaanta eero pithaawantari. Tekatsi ikantemi rotyaantemi paamari kaari tsiwakanitatsini. Omaanta riraga Tajorentsi pipinkathaperoteri; ikowakirika irira imatero rowamaemi eejatzi rotyaantemi janta paamari kaari tsiwakanitatsini. Rirotaiki pithaawantyaari irira. ²⁹ Pamine, tee ipinaperowita tsimeri iryaanini, riraga jenokiwiripaeni, omaanta teerika ikowakayiri Tajorentsi ikame, eero ikami. Eejatzi riyotzi tsikarika okaate ikamantyaari apaani. Eejatzi okimitakya eerori, eerorika ikowakayimi pikame, eerokya ishinetziri atziri rowamaemi. ³⁰ Riyotziro tsikarika okaatzi piishi, tema eejatzi riyotziro maawaeni okaatzi awijimotemini. ³¹ Ñaakiro, osheki panaakotziri tsimeripaeni jenokiweri, osheki ikenkithashiryakimi riraga Tajorentsi. Iroñaaka eero pithaawantari. Ikantzimatemirika atziri, omaanta eero pithaawantari.

³² Pikanteririka atziri: “Naapatziyari Jesoshi”, eejatzi naari nokimitziyaawo janta jenokinta nokanteri Pawa: “Raapatziyakina rirori, nosheninkatakari”. ³³ Omaanta pikanteririka atziri: “Tee naapatziyari Jesoshi”, eejatzi nokimitziyaawo naari janta jenokinta nokanteri Pawa: “Tee raapatziyana rirori, tee niyotziri naari”.

³⁴ Eejatzi ikantana riraga Jesoshi:

—Eero piitakaashita nopokakika jaka ari raakameethatawakagaeyanakyaani atziri. Tee rootaki nopokanta raakameethatawakaanteeyarini inta ikijawakaeyantyaarini. ³⁵⁻³⁶ Aririka raapatziyena apaani shirampari omaanta rirentzi tee raapatziyana. Rootaki ikijawakaantari. Ikimitaaganki shirampari aririka raapatziyena naaka tema ari ikijawakiri ashtariri. Tsinani aririka aapatziyena roori ari okijawakiro iniro; eejatzi okijitanakyaawo ewatyero rowaga ayiro kaari aapatziyana. ³⁷ Rooma okameethatzi pinintaperoteri piri eejatzi piniro, omaanta nokowaki kameethapero pinintashireperotena naari. Eerorika pinintaperotana, eero noñaaperotzimi eerori pikameethatzi. Eejatzi, okameethatzi pinintashireteri pitomi eejatzi pishinto, omaanta nokowaki kameethapero pinintashireperotena naari. Eerorika pinintashireperotana, eero noñaaperotzimi eerori pikameethatzi. ³⁸ Nokowaki pikyaaryoowentenawo maawaeni nokowakaakimiri. Aririka ikijanteetemiro, omaanta nokowaki eekiro piyaatatye pikyaaryoowentenawo oetarika nokowakaakimiri. Eerorika pikyaaryoowentenawo maawaeni, eero noñaaperotzimi naari pikameethaperotzi. ³⁹ Aririka pikaminthaaperotya eerori apaniroeni iroñaaka, ari powashironkaaperotanakya iinja. Omaanta paapatziyaperotena rika iroñaaka, omawitya rowashironkawitemi atziri. Omaanta patsipetashitawo paapatziyana; aritaki iinja pañaage janta okameethaperotzinta. ⁴⁰ Piyaatantari, ninkarika aakameethatemini eeroka, tema raakameethatizakina naari eejatzi. Eejatzi maawaeni aapatziyanari, tema rirotaiki aapatziyariri Pawa, riraga otyaantakarini. ⁴¹ Maawaeni aririka raapatziyari eejatzi raakameethateri kamanantayitziroini iñaani Tajorentsi imonkaatawakaantyaari iñaaperotawakiri rirori. Tema ari ipinatakiri iinja. Eejatzi okimitaka maawaeni aririka raakameethateri kameethatizinkari riraga aapatziyanari eejatzi ikimitakari, imonkaatawakaantya iñaaperotawakiri riraga Tajorentsi ikameethatzi. Eejatzi ipinatziyaari iinja. ⁴² Ninkarika pantashitachari atziri oetarika omawitya apatziro tajokira iña tema rirotaiki aapatziyanari nonintanewo, kyaaryootaki nokantzimiri: “Eero patsipetashitawo panteri, ari ipinatakimi Pawa iinja”.

11

¹ Rootaki ikanteeyanarini riraga Jesoshi, ari okaatapaaki riyotaakinari. Roojatzi niyaateeyanakini. Eejatzi rowaaganaka Jesoshi janta paashinipaenikinta nampitsi, riyotaakiri jeekatsiripaeni, ikenkithataakiri. Niyaatanaki naaka apitepaeni, eejatzi paashinipaeni riyaaateeyanakini apitepaeni riyotaanewopaeni, nokaateeyini 12.

Rotyaantakiri Jowa riyotaanewo iñeeri Jesoshi
(Rk. 7.18-35)

² Riraga Jowa kaawoshitakowentziriri Tajorentsi ijeekaki iroñaaka omonkyaagamentot-siki. Ikantaka ikemakotakiro rantakiri Jesoshi, riraga iiteetziri Rotyaantanewo Tajorentsi, rootaki rotyaanantakarini apite riyotaanewo raminakiteri Jesoshi. ³ Ikantawakiri:

—Piyaatashitakiririka Jesoshi pojampitapaakiri: “¿Eerokama Rotyaantanewo Tajorentsi naamagaeyakarini? ¿Eenitatsima paashini naamagaeyarini?”

⁴ Roojatzi ipokantapaaka rirori apite rareetapaakari Jesoshi. Rojampitantapaakari, ikantawakiri:

—Iroñaaka pipiyane, pikamantapaeri Jowa okaatzi maawaeni pikemakinari eejatzi maawaeni piñaakotakinari. ⁵ Pikamantapaeri naminakagaeyakirini riraga kaari kochaaawitacharini, nokatziyatziyatakagaeyakarini riraga kijopookiwiwitaripaeni, net-siyatakotakagaeyakirini riraga pathaawitacharipaeni, nokemakagaeyakirini riraga kaari kemawitachanipaeni, eejatzi nopiriintayitaneerini kamawiteencharipaeni. Niyotakagaeyakirini owashironkaawitacharipaeni tsika ikantya rowawijaakotanteeyaariri riraga Tajorensi. ⁶ Riweshiryakaanakimi maawaeni kaari theenkanari naaka. Rootaki pikan-tapaeriri Jowa.

⁷ Roojatzi ipiyantanaa janta riraga apite, ikanantapaeriri riraga Jowa okaatzira iñaakotakiriri janta.

Riraga Jesoshi iñaaperotziri riraga Jowa kaawoshitantatsiri ikameethatzi
(Rk. 7.24-30)

Omaanta eeniro ijeekaki riraga Jesoshi ikenkithatakagaeyakirini piyotawentakari-paeni, ikantanakiri:

—Paerani piyaatapiintzi janta tekatsinta atziri ipanko pikemijantapiintzi Jowa. ¿Iitaka piyaatashiteyantakitaririni? ¿Rootakima piyaatashitariri pikemijanteri ñawaatashitachari? Teewee. ⁸ ¿Piyaatashitankitariri piñaakitziroma atziri kithaatachari kameetha? Teewee. Riraga kithaatawori iithaari kameethatatsiri ijeekaeyini janta ipankoki jewawenantatsiri. ⁹ Ajaatya, pikamantena: ¿iitaka piyaatashitakitzi? ¿Riroma piitzi kamananzirori iñaani Tajorensi piyaatashitankitariri? Tema kyaaryo ikamantziro, omaanta ranaakoperoeyakirini paashinipaeni kamanantayitzirorini iñaani Tajorensi. ¹⁰ Ikenkithatakotzitakarini paerani Tajorensi, ikantzitakinani: “Notyomi, notyaanteri iinja jewatemini ikenkithatakaapaakiri joriiyopaeni, ikanteri: ‘Pikenkithashireyaanitiya, okameethatzi pijeeki kameetha, paamayari Awinkatharite, kaakitaki’”. Rirota riraga Jowa kaawoshitakotziriri Tajorensi rojankinatoktzietaakarini paerani. ¹¹ Kyaaryo nokamantemiri, tema oshekini naawita kamanantatsiri omaanta tekatsi kimityaarini Jowa riraga kaawoshitakotziriri Tajorensi. Tema ranaakoeyakirini maawaeni paashinipaeni riyoperotakiri Tajorensi. Omaanta riraga atziri kaariroña yoperotatsi omaanta iñaakiririka Jesoshi itajonkanti rootaki ranaakoperotantanakariri iroñaaka Jowa; tema iñaakiri tsika ikanta Tajorensi reewawentzimatzi. ¹² Paerani ikenkithatakotanani naari riraga Jowa kaawoshitakotantatsiri Tajorensi, eejatzi raapatziyakawo osheki atziri okaatzi ikenkithatakotanari. Iroñaaka nokenkithatakotziri Tajorensi piyotanteeyakarini. Eejatzi paapatziyakaanteeyaririni. ¹³ Tema paeraniki ikenkithatakotanani maawaeni kamanantayitzirorini iñaani Tajorensi, riyotanteeyaworini maawaeni nopokaerika iinja. Eejatzi ikimitani Moeseeshini ikenkithatakotana. Maawaeni ikantzini: “Aritaki ipokaki Rotyaantanewo Tajorensi, omaanta rityaawo ipoke kimiwiyaarini Iriiyashini, eentsikiro rimpaetapaaki Rotyaantanewo Tajorensi”. ¹⁴ Aririka paapatziyawo nokantzimiri, rirota riraga kimiwitari Iriiyashini ipokapaaki. Tema reewatakina Jowa. ¹⁵ Iroñaaka pikemaperotakina pikempitakira.

Rootaki ikanteeyiririni maawaeni piyotawentariri.

¹⁶ Eejatzi ikanteeyirini riraga Jesoshi:

—Tee piyotzi iitarika pikoyiri pikemijanteri. Pikimitakari eentsipaeni jeekatsiri awotsiki, kantziriri paashinipaeni: ¹⁷ “Nojonkawaetantawitiri omaanta tee inimo-takimi, tee piweshiryaanaka. Niraawitanaka, omaanta tee piraaga. Tee nomatziro niweshiryaaayemi”. ¹⁸ Ñaakiro, pikowawita ranteeyeronimi pinampijatzi oetarika pikowakaawitakariri. Piñaawitakiri Jowa rametakawo tee rowa kameethatatsiri eejatzi rametakawo tee rirapiintziro shinchaaripaeni ikenkithashiryaaakotari Tajorensi. Roojatzi pikantashitari: “Oo, eenitatsi iyamaarite pinkakaakiriri, rootaki kaari rowaperotanta eejatzi kaari rirantawo shinchaari”. ¹⁹ Naaka poñaachari janta jenokinta, nokoñaatapaaki jaka kipatsikika. Nowa maawaeni eejatzi niriro shinchaari. Roojatzi pikantzimatakina: “Pamine sha, irinta owashitachari, shinkitachari. Itsipaminthatakari ayitakaeriri ayorikite eejatzi paashinipaeni kaari kameethatinkari”. Omaanta nokantemiri riyotzi Tajorensi ari okameethataki maawaeni ikowakaakinari; eejatzi maawaeni aapatziya-nari, riyotaki okameethataki ikowakaakinari Pawa.

Rootaki ikantziriri.

Jesoshi ikantakotziri jeekatsiri nampitsikipaeni tsikarika itajonkantzi osheki. Tema tee raapatziyari.

(Rk. 10.13-16)

²⁰ Roojatzi riraga Jesoshi ikantakotziri jeekatsiri nampitsipaeni tsikarika itajonkantzi osheki. Iñaawitawakari osheki riroripaeni omaanta tee ikenkithashiryaa, tee ikoyi ipakaero

kaari kameethatatsi rantziri: tema itheenkakiri riraga Tajorentsi. Rootaki ikananteeyaririni:

²¹—Ashironkaamatsitemiini eerokapaeni korashiinijatzu, eejatzi eeroka wetheerajatzu. Powashironkaanakya maawaeni. Osheki piñaawitawakina notajonkantzini, omaanta tee pikenkithashiryawaka, tee paapatziyana. Iñaawakinami notajonkantzini riraga tziirajatzini paerani, eejatzi riraga shiroojatzini, ari ikenkithashiryaaanakyaaami, ipakaakiromi kaari kameethatatsi rantzirini paerani, raapatziyenami. ²² Iinja aririka ikantakowenteru maawaeni Pawa, rowashironkayeri riraga tziirajatzini eejatzi riraga shiroojatzini, osheki tee ikameethatzini. Omaanta rowashironkaaperotemiroña eerori. Tema piñaakotawitakinawo notajonkantzini omaanta tee paapatziyana. ²³ Eejatzi eerori kaperinawoojatzu, piitashiwitakawo piyotakiri Tajorentsi piyaatantyaari jenokinta, omaanta pitheenkawaetana, rootaki piyaatantyaari owashironkagaantsikinta, ari pikemaatsityaaworoña paamari jaawiki. Iñaawakiromi riraga joroomajatzini maawaeni piñaawakiri eerori, ari ikenkithashiryaaanakyaaami, eero ithonkirimi paerani Tajorentsi, roojatzi okantyaami iroñaaka inampi. ²⁴ Iinja eejatzi rowashironkayerini riraga Tajorentsi joroomajatzini, tee ramentari riraga Tajorentsi, omaanta rowashironkaaperotemiroña eerori kaperinawoojatzu, tee paapatziyana, omawitya piñaawitakinaga notajonkantzini.

Rootaki ikantziriri riraga Jesoshi.

Pipokashiteena naaka, ari piñero nomakoryaakaayiteemini
(Rk. 10.21-22)

²⁵ Paashini kitejiri ikenkithatakaakiri riraga Jesoshi Iriri, ikantziri:

—Noñaaperotzimi, Pawa, eeroka jewaperowentzirini maawaeni janta jenokinta eejatzi jaka kipatsikika. Eenitatsi kantashitacharipaeni ikantashita: “Niyoperotzi naari”, omaanta pimanapithateeyakirini piyotantari. Ariwee. Omaanta piyotakaanteeyakirini paashinipaeni, riraga atziri kimitariri eentsipaeni: tema irirapaeni kaari kantakaaperotachari inta raapatziyeeyimini. ²⁶ Pineshironkateeyakirini irirapaeni, pikowakaakiri riyote. Ariwee, pantziro pikoyiri.

²⁷ Rootaki ikantziriri ashitariri, roojatzi ikananteeyakaririni piyotawenteeyaririni:

—Rirotaki Pawa iyotakaakinari maawaeni, eejatzi riyoyaakina nopinkathariwenante maawaeni. Tekatsi paashini atziri yotakoperotziriri Itomi: apatziro Pawa rirori riyoperotana. Eejatzi tekatsi yotakoperotziriri riraga Pawa, apatziro naari niyoperotakotziri. Eejatzi riyotziriri rirori, riraga atziri niyoyaakiri niyotakaantyaariri. ²⁸ Eeroka maawaeni, aririka patsipetyaawo kameethatanakimi, aririka powashironkaeya, pameentena pikantena, aritaki nowawijaakotakimi niweshiryaaakayemi. ²⁹ Paapatziyena pikowakirika niyoteemi; tema naaka amatsinkakayemini eejatzi osheki noneshironkatantzi. Eero nopomeentsitawentzimi. Aririka paapatziyena, niweshiryaaakayemi. ³⁰ Pikowakirika naakarika piwinkatharite, eero nowashironkaantzimi, inta namitakotapiintemi. Pikowakirika naakarika piwinkatharite, eero opomeentsitzimotantzimi paapatziyena, tema nokimoshiryaaakakimi.

12

Ikenkithatakotakiri Jesoshi kitejiri amakoryaanteetari
(Mr. 2.23-28; Rk. 6.1-5)

¹ Paashiniki saaworo noyaateeyakirini Jesoshi janta pankiwaerentsimashikinta, maawaeni nokaateeyakirini riyotaanewopaeni. Rooteentsi ojampate teriiko. Eejatzi ayimateeyakinani notashe janta, rootaki notzimpejanteeyanakaworini nowaeyakawoni. ² Iñaawakina warijeeyopaeni, roojatzi ikanantakari Jesoshi:

—Pamineriita piyotaanewopaeni. Iroñaaka kitejitatsiri kaari antawaetantapiinta; iroñaaka tee okameethatzi rowiitantyaawori; tee ikemijantaperotziri okaatzi ikantziri Tajorentsi.

³ Rakanakiri:

—Tema tee piñaananeentziro Iwaperite Tajorentsi okenkithatakotakirini Iraviirini. Ayimatantawitakarini paerani itashe, eejatzi ayimatantawiteeyakaririni itashe maawaeni oyaatziriri. ⁴ Roojatzi ikyaantapaaka okaankiitzi ipankomawoki Tajorentsi. Eenitatsi jewatatsiri janta, riraga ñaanakowenantatsiri. Ari ikantapaakiri: “Ayimatakina notashe”. Eeniro ojeekaki paa janta rashi Tajorentsi. Tee ishineteetziro royaawo maawaeni joriyopaeni, apatziro riraga ñaanakowenantatsiripaeni rirotaki oyaawoni. Omaanta tee ikoyi rowashironkayeeri, rootaki ipantawakariri Iraviirini, eejatzi tsipatariripaeni. Rowaeyakawoni. Iroñaaka tee pikantzi: “Tee okameethatzi rantzirini Iraviirini”. ¿Itaka pikanantari: “Tee okameethatzi iroka rantziri piyotaanewopaeni?” ⁵ Eejatzi piyotakiro rojankinatakirini paerani Moeseeshi: “Okaate 6 kitejiri pantawaete omaanta apaani

kitejiri eero pantawaetantawo”. Maawaeni saawaroki tee antawaetapiintzi aakapaeni. Omaanta maawaeni saawaroki riyaatapiintzi ñaanakowenantatsiri rantawaetapiintzi janta Tajorentsipankoki. Tee pikijantari, tema inimotakimi rantziri. ⁶ Kyaaryo iroka nokan-temiri: okaatzi niyotaantziri naari anaakoperotakiro oetarikapaeni riyotagaetziriri atziri janta Tajorentsipankoki. ⁷ Ñaakiro, rojankinateetakini paerani: “Ikantzi Tajorentsi: “Tee nokoyi apatziro powamashitapiintenari pipira, inta nokowakaaperotakimiri paapatziyaperotena; nokowaki pineshironkatante kameetha maawaeni atziri”. Piyotakoperotakirorikami iroka ikantziri Tajorentsi, tema eeromi pikanantarimi irika owiitakirorika teriiko: “Tema eenitatsi kaari kameethatatsi pantziri”. ⁸ Nopoñaaka naaka jenokinta, nokoñaatapaaki jaka kipatsikika: tema naaka kantatsini oetarika anteri saawaroki.

Rootaki ikantziri Jesoshi.

Itharyeyanakani Jesoshi ipiyotapiinanta joriyopaeni retsiyatakotakiri atziri kijopook-itsisiri rako

(Mr. 3.1-6; Rk. 6.6-11)

⁹ Ikanta itharyaaakagaeyanakinani riraga Jesoshi roojatzi ikyaakaanteeyapaakinani pankotsiki apiyotantapiintzira aaka joriyopaeni. ¹⁰ Eenitatsi janta warijeeyopaeni eejatzi eenitatsi atziri kijopookitsisiri rako. Riraga warijeeyopaeni ikantawakiri riraga Jesoshi:

—¿Okameethatzima petsiyatakoteri atziri kitejitatsiriki kaari rantawaetantapiinteetari?

Ikowaki retsiyatakoteri Jesoshi atziri kitejiriki kaari rantawaetantapiinteetari, rootaki ikantakotashitantakariri jewayitatsiriniki ikante: “Rantawaetzi Jesoshi kitejitatsiriki kaari rantawaetanteetari, tee ikameethatzi irika”. ¹¹ Rakanaki:

—Pamine, aririka ipariye powishate omookira kitejitatsiriki kaari rantawaetanteetari, ¿eeroma pagaatziri pariyaawiteenchari omooki? ¹² Tema ranaakotziri atziri owisha, ikameethaperotaki. Okameethatzi aneshironkateri atziri kitejitatsiriki kaari rantawaetanteetari.

¹³ Roojatzi ikanantawakari riraga kijopookitsisiri rako:

—Powankaero pako.

Roojatzi rowankantanakawo, kameethatane rako, omonkaatanaawo paashini rako.

¹⁴ Ikanta warijeeyopaeni ikijeeyanakani, riyaaanaki rajaryagaeyanakarini, ikantzi:

—¿Tsika akanterika owamaakaanantyaariri Jesoshi?

Rowaga Iwaperite Tajorentsi okenkithatakotzitakari Jesoshi

(Mr. 3.7-12; Rk. 6.17-19)

¹⁵ Riyotakotanaka riraga Jesoshi ikowatzi warijeeyopaeni rowamaakaanteri, rootaki ishitowapithatantanakariri, rowaagakaantanakinari, royaateeyakinani osheki atziri. Ikanta Jesoshi retsiyatakotakiri oshekini mantsiyatzinkari, maawaeni pokashitziriri.

¹⁶ Roojatzi ikanteeyantakaririni:

—Eerowa pikamantziri paashinipaeni: “Retsiyatakotakaakina Jesoshi”.

¹⁷ Imonkaatakiro Jesoshi maawaeni rojankinatakotzitakarini paerani Iseeyashi. Ikantzitakarini Tajorentsi:

¹⁸ “Pamine sha! Irika notyaantanewoka. Nokowakaakiri rantenawo maawaeni oetarika nokowakaakiriri. Osheki nonintaperotziri, osheki noñaaperotziri ikameethatzi. Notyaanteniri noshire, okithaatakayaari, amatakopiinteri. Ikanteri paashinijatzitatsiri atziri, raapatziyeena, nookirikari paamariki kaari tsiwakanitatsini, rowaga kitejitatsiri iinja nokantakowenterini maawaeni atziri ikameethatzi rako.

¹⁹ Eero ipiyawaantanta, eero ishintsiziro ipaante. Eero akemiri icherayi.

²⁰ Eero rowashironkaeri owashiretachari. Eero ramatawitziri kowatsiri riyotena. Ikantyaani ineshironkatante, roojatzi kitejitatsiri iinja nokantakowenantyaaririni maawaeni atziri. ²¹ Rirotaki owawijaakoteerini paashinijatzitatsiri atziri, tekatsi paashini owawijaakoteerini”. Rootaki maawaeni aapatziyariri raamaantakariri rirori.

Rootaki ikantakirini Tajorentsi paerani.

Riraga warijeeyopaeni ikantzimateeyakironi Ishire Tajorentsi

(Mr. 3.20-30; Rk. 11.14-23)

²² Ikanta ramaetakiniri Jesoshi kyaantariri kamaari. Tee imateeya iñee, eejatzi tee iñaawaetzi. Roojatzi rowawijaakotantawakari: iñaakagaeri eejatzi iñaawaetakagaeri. ²³ Ari rotsikanateeyanakarini maawaeni ñaakoeyakiririni ikantawakaeyanakani:

—¿Rirotakima irika Owawijaakotanteentsirika aamagaeyakarini riraga icharineeteni Iraviirini?

²⁴ Omaanta riraga warijeeyopaeni ikantawakaaka:

—Rirotaki Wereshewoo, riraga iwinkatharite kamaaripaeni amatakotakiriri imatantakariri rotyaantakiri iyamaarite.

²⁵ Omaanta Jesoshi riyotakotakiri okaatzi ikenkithashireeyakirini rootaki ikanantakariri:

—Aririkami romanatawakaeyaami atziripaeni kipatsikitzirika tema ari ithonkawaka-gaeyakyaanami. Eejatzi okimita riraga jeekatsiripaeni nampitsiki aririka rantawakaakya, rinteanyaaawakayaanyanami eero kijokiro rowawakaanami rookawaakaanika, it-siparyawakaanakya. ²⁶ Pamine, aririkami ramitakotenami Jatanaashi notyaanteri iyamaarite, tema ari ithonkaeyawakaakyaanami. ²⁷ Eejatzi pikantzi eeroa rirotaki Wereshewoo rirorikami amatakotenanami notyaantziri kamaari, nojampitemi eerori, ʒirojatzima eejatzi kamaari amatakotziriri pisheninkapaeni eerori rotyaanantariri kamaari? Kaariwee. Pojampiteri piyotaanewopaeni roo kantemini okaatzika pikantakiri kameethatakirika. ²⁸ Omaanta rootakirika Ishire Tajorentsi amatakotanari notyaanantakariri kamaari, tema rootaki piyotantyaarimi monkaataka kitejiri ikowantawitari Tajorentsi ipinkathariwenteeyeminimi pajankaneki. ²⁹ Eenitatsirika kowatsiri ikoshiteri shintsiperotatsiri, rooma rityaawo roteyiri, shepik, ranaakoteri roojoteri. Impaetzi ikoshiteri rowaagawo, eero imatziro ipiyatawakari ashitawitawori rowaagawo. Eejatzi ikimitaka, Jatanaashi ikimiwitakari shintsitatsiri, omaanta otajonkagina roori Ishire Tajorentsi, nanaakotziriri rirori, nomatantawori notyaanteri iyamaarite. ³⁰ Riraga kaari aapatziyana rirotaki kijantanariri. Eejatzi okimiwita iroka maawaeni kaari amatakotana niyotaakoteri Tajorentsi, ari riyotaakiri atziri kaari raapatziyantaari rirori. ³¹⁻³² Eejatzi ikantakiri Jesoshi riraga warijeeyopaeni:

—Rootaki nokamantemiri: “Kyaaryoowa, pitheenkimatzirokarira Ishire Tajorentsi. Riraga Tajorentsi ineshironkatziro maawaeni kaari kameethatawitacha, eejatzi maawaeni kanzimatawitariri eero ikijantari rantziri aririka raapatziyeeyari. Eejatzi ineshironkatziro Pawa maawaeni kanzimatawitanari. Omaanta eero ineshironkatziro riraga kanzimatakirori Ishire. Eero ineshironkatziro iroñaaka eejatzi iinja, inta rowashironkaeri kameetha”. ³³ Rooma inchato kameethari okithokitanaki kameetha okithoki. Rooma teerika okameethatzi inchato, tee okithokitziro okithoki kameethari. Pifeerorika okithoki okameethataki piyotanaakiro roori owaato kameethataki. Eejatzi nokimita naari, aririka nantero kameethatatsiri, tema kameethatakina, omaanta aririkami nanteromi kaari kameethatatsi eero nokameethatzimi. Iñaanteeri atziri okaatzi antziri riyotanteeri akameethatzirika, rooma teerika akameethatzi. ³⁴ Amatawitantaniri eerori maawaeni, poshiyakari maanki. Osheki pitheeya. Tekatsi pikantya piyotaante kameetha. Tee okameethatzi pikenkithashiryaaari pajankaneki, rootaki kaari okameethatanta pikantziri. ³⁵ Riraga kameethatatsiri atziri ikenkithashiryaaapiintawo kameethatatsiri, rootaki okameethatantari rantziri. Rooma riraga kaari kameethatanzinkari ikenkithashiryaaapiintawo rantero kaari kameethatatsi, rootaki kaari okameethatanta rantziri. ³⁶ Pamine, oetarika pikantziri jaka jaawikika riyotaki Tajorentsi. Iinja kitejitatsiri othonkantapaakyaarini kipatsi, arimache ikantakowenteeyemini: ikenkithashiryaaakayemiro maawaeni tee okameethatzi pikantziri iroñaaka. ³⁷ Okameethatziroka pikantziri, aritaki iñaaperotemi pikameethatzi, omaanta teerika okameethatzi pikantzi, ikantemi: “Eenitatsi kaari kameethatatsi pantziri, tema tee paapatziyana kameetha. Rootaki piyaatantyaari paamariki kaari tsiwakanitatsini, osheki pikemaatsityaawo”.

Rootaki ikantakiriri riraga Jesoshi warijeeyopaeni.

Riraga theenkantatsiri ikowakowitakari Jesoshi itajonkantemi
(Rk. 11.29-32)

³⁸ Roojatzi ikanantawitanakari warijeeyopaeni eejatzi iyotaantayitziroorini Iwaperite Tajorentsi:

—Iyotaanari, nokowaki noñeemi pitajonkero oetarikapaeni, niyotantemiri eerokarika riraga Owawijaakotantatsiri.

³⁹ Ikantawakiri riraga Jesoshi:

—Tee pikameethateeyini, osheki pitheenkakiri Tajorentsi, rootaki pikanantawitakinari. Eero noñaayimiro notajonkantzi. Omaanta apatziro nokenkithashiryaaakagaemiri rantakiri paeraniperorofa Jonaashini riraga kamanantziroorini iñaani Tajorentsi. Pikenkithashiryaaakotatyeeeromi tema ari paapatziyakinami. ⁴⁰ Paerani iniyakirini antari omani, okaataki 3 kitejiri ijeekaki isheetomawokinta inthomaenta. Eejatzi nokimitya naari paata, okaate 3 kitejiri nojeeki inthomaenta omooki kipatsi. ⁴¹ Aririka pipiriinte niniweejatzi ikantakowenteeyakimironi oetarika pantziri. Iinja Tajorentsi,

ikantemi: “Eenitatsi kaari kameethatatsi pantakiri eerori”. Paerani riraga niniweejatzini raapatziyawakarini Jonaashi ikenkithatakotantariri Tajorentsi. Iroñaaka eeroka, piñeeyawitakinani naari. Tema osheki nanaakoperotakirini riraga Jonaashini, omaanta tee paapatziyawakina. ⁴² Kyaaryo ikantakoeyemini eerori iinja riraga Tajorentsi: “Eenitatsi panteyakirini kaari kameethatatsi”. Paerani iwinkathawoteni sheewajatzini-paeni okemakotantakaririni Sharamoo riyothanitzi osheki, rootaki opokashitantakariri okemijanteri. Atsipewentakari opoñaanaka inteena. Omaanta naaka nanaakoperotakiri rirori. Piñeeyawitakinani omaanta tee paapatziyeeyanani. ⁴³ Eejatzi noshiyakaawentemiro: aririka apaani atziri rookaeri kamaari ikinanaki janta opiryaapathatzinta ikowakowatzi tsika imakoryaantyaari. Omaanta tee iñi imakoryaantyaari. ⁴⁴ Roojatzi ikantzi: “Nopiy-eeta nopoñaakanta ishireki shirampari”. Roojatzi ipiyantaa, iñaapaatziiri shirampari ikimi-witakawo pankotsi pishiityaaka tekatsi jeekantyaarini. Tema tee raapatziyaperotari Tajorentsi. Rootaki ikyaanantapaariri kamaari. ⁴⁵ Roojatzi riyaatantanaka raakitziiri paashini kamaari, ikaatzi 7. Maperori osheki tee ikameethatzi. Ikantakiri: “Thame aate ajeekaeyini nojeekira chapinki”. Irika atzirika paerani rowashironkaawitakani eechonkiini. Omaanta iroñaaka rapiteerira imaperotakiri, osheki rowashironkaaperotanakya. Eejatzi pikimiteeyakani eerori iroñaaka tee pikameethatzi, rootaki osheki powashironkaanteeyaarini iinja.

Rootaki ikanteeyakiririni riraga Jesoshi.

Irija Jesoshi isheninkatakari maawaeni aapatziyariri
(Mr. 3.31-35; Rk. 8.19-21)

⁴⁶ Eeniro ikenkithawaetakagaeyanani riraga Jesoshi naakapaeni maawaeni piyotawentakariri, okantaka rinoro areetapaaka eejatzi rirentzipaeni, ikatziyeeyapaakani janta inkokirona. Tema okowaki okenkithatakayeri. ⁴⁷ Eenitatsi kamantakiriri:

—Areetapaaka piniro eejatzi pirentzipaeni, okowapaakimi. Okowaki okenkithawae-takaemi.

⁴⁸ Omaanta ikantawakiri:

—¿Ninkama nanatatsiri? ¿Ninkama yeeyitatsiripaeni?

⁴⁹ Roojatzi rookotanteeyanakarini riyotaanewopaeni ikantanakiri:

—Irika niyotaanewopaeni, sha, nokashiyakaakari rirotaiki yeeyipaeni, eejatzi noñaakiro kimitaka nana. ⁵⁰ Rirotaiki nonampijatziperoyakarini maawaeni antziniriri Pawa jenokinta ikowakaakiriri; rirotaiki nokanteeyirini yeeyi, choeni, eejatzi nana.

13

Roshiyakaawentakiri irija Jesoshi pankiwaetatsiri
(Mr. 4.1-20; Rk. 8.4-8)

¹ Roojatzi riyowantanaka riraga Jesoshi pankotsiki jataki inkaareki. Ari ijeekapaaki. ² Eejatzi ipiyotawentakari oshekini atziri. Iñaapaakiro rirori pitotsi othataka othapyaakininira, roojatzi rotetantapaaka, ijeekapaaki. Ari ikatziyeeyapaakani piyotawentariripaeni impanekiteki. ³ Roojatzi osheki ikenkithatakagaeyakinani. Roshiyakaawentakinarini pankiwaetatsiri, ikantzi:

—Riyaatzi pankiwaetatsiri rookayitziroki okithoki teriiko rowaneki.

⁴ Pariyagaantapaensiri apaanipaeni okithoki awotsiki ikantaka konthawo ipokapaaki rowapaakawo. ⁵ Paashini apaanipaeni okithoki opariyagaantapaaki mapipookiki. Tekatsiperowa kipatsi: eechonkiini janta. Intsipaete oshookawitanaka. Eejatzi intsipaete antawotapaaki. ⁶ Ishintiityaapaaki oorya intsipaete ojampiyanaiki. Roojatzi okamantaka, tema tekatsi osheki oparitha. ⁷ Paashini okithoki pariyapaensiri kitocheemashiki. Oshookawitanaka pankirentsi anaanakiro kitochee roojatzi okamantanaka. ⁸ Paashinipaeni okithoki opariyapaaki kipatsiperoki kameethari. Oshookanaki, okithokitanaki. Apaaniipaeni okithokitanaki okaatzi 30. Paashinipaeni okithokitanaki okaatzi 60. Eejatzi paashinipaeni okithokiperotanaki okaatzi 100. ⁹ Eenitatsirika pikemntari, aritaki powakempitayaawo nokantakimiri.

Riyotakiri Jesoshi riyotaanewopaeni roshiyakaawentziniriri
(Mr. 4.10-12; Rk. 8.9-10)

¹⁰ Notsipatanakari paashinipaeni riyotaanewo nojampitapaakiri riraga Jesoshi:
—¿Litaka poshiyakaawenantakariri paashinipaeni? Tee imateeyironi riyotakotziro oeta pikantawitariri.

¹¹ Ikantawakina:

—Ishinetzimi Tajorentsi piyotakotero kaari riyotzi paashinipaeni. Ikwaki piyote tsika ikanta rirori ipinkathariwenantzi. Omaanta tee ikoyi riraga paashinipaeni riyotakotero tsika ikanta reewawenantzi. ¹² Eenirorika yowitachari ikoyirika riyoperote, aritaki

niyotakaaperotakiri. Omaantakya paashinipaeni kaari kowatsini riyote, rootaki kaari riyotantyaari. Eero niyoteeri eejatzi ari nopeyapithatakiri riyowitari eechonkiini. ¹³ Rootaki noshiyakaawenantakanariri riroripaeni, rooma tee ikoyi riyote. Ramineeyawityaani omaanta riyotakoeyironi ifeeyawitakarini. Ikemaeyawityaani nokantziri omaanta tee riyotakotawakiro nokantawitariri. ¹⁴ Omaanta imonkaatapaakiro ikenkithatakotzitarini paerani Iseeyashi, ikantakotzitarini:

“Pikemaeyawityaani omaanta eero piyotakotawakiro okantakotziri. Pamineeyawityaani omaanta eero pikenkithashiryaa koeyawoni piifeeyawitakarini. ¹⁵ Tee pikoyi piyote, rootaki kaari pikenkithashiryaaantawaka. Tee pikoyi pikemi, rootaki piwitantawakawori pikempita. Tee pikoyi paminaperote, rootaki pimachookantawakari. Aririkami pikowakimi piyotemi aritaki pikemawakiro, eejatzi piñaakimi eejatzi piyotakotenami pajankanekira. Rooma tee pikoyi paapatziyana nowawijaakotan-temiri”.

Rootaki ikenkithatakotakiririni paerani Iseeyashi. ¹⁶ Omaanta eero amineeyemini, pikokichaantawo poki rootaki paapatziyantakinari, tema rootaki pikimoshireeyantarinini. ¹⁷ Kyaaryo, ikowaeyawitakani paerani maawaeni kamanantayitziroirini ifaani Tajorentsi eejatzi maawaeni kameethatziinkarinini ifeeyeronimi iroka piñaakirika iroñaaka eerokapaeni. Ikowaeyawitakani ikemaeyenanimi okimitaka iroñaaka eeroka pikemanari. Omaanta tee ifeeyanani, tee ikemaeyanani.

Rootaki ikanteeyakinariini Jesoshi.

Riraga Jesoshi riyotagaeyakirini riyotaanewo oetarika kantakotachari

(Mr. 4.13-20; Rk. 8.11-15)

¹⁸ Roojatzi ikanteeyantakinari riraga Jesoshi:

—Iroñaaka niyotagaeyemironi oeta okantakotziri noshiyakaawentakimiri inkaaganki.

¹⁹ Arimachee nokantapiintziri paashinipaeni tsika ikanta Tajorentsi reewawenantzi, omaanta teerika ikemiro rirori, ikimiwitawo awotsi tsikarika opariyagaantapaaki apaani-paeni okithoki. Ikanta ipokapaaki konthawo rowapaakawo okithoki awotsiki, ari oshiyawori ipoki kamaari raapithatakiri rajankaneki ikenkithashiryaaawitawakawo nokantziri.

²⁰⁻²¹ Rooma mapipooki opariyapaakira paashini okithoki oshiyakaawentakiri atziri kemawitawakawori noñaani ariwitanaka owakirani ikimoshirewentanakiro. Omaanta tekiraata riyotakoperotziri kameetha noñaani opomeentsitzimotakari oetarikapaeni, ikijaneentayitanakirini atziripaeni roojatzi ipakaantanaawo raapatziyawitawo noñaani.

²² Kitocheemashiki opariyantapaakari paashini okithoki oshiyakaawentakiri atziri kemawitawakawori noñaani omaanta osheki ikenkithashiryaaaperotakawo oetarikapaeni jeekatsiri jaka kipatsiri eejatzi riweshiryaaawentashitakawo rowaagawo. Rootaki kaari ikenkithashiryaaantawo nokantawitariri. Tee raapatziyana kameetha. ²³ Kipatsipatha kameethari opariyantapaakari paashinipaeni okithoki oshiyakaawentakiri atziri kemaperotawakirori noñaani raaperotawakiro kameetha okaatzi okantziri. Raapatziyaperotanakawo. Raapatziyakaanakari paashinipaeni atziri oshekiperotanaki iroñaaka iyemiantzinkaritepaeni. Apaani paeni raapatziyakaakari 30 atziri, paashinipaeni raapatziyakaakari 60, eejatzi paashinipaeni raapatziyakaakari 100.

Rootaki ikantakinari.

Roshiyakaaventziriri Jesoshi teriikopero eejatzi oshiyawitawori teriiko

²⁴ Eejatzi paashini roshiyakaawentakina riraga Jesoshi, ikantzi:

—Aritaki ikantari Tajorentsi ipinkathariwenantzi, reentsititari atziripaeni. Ikimitakari pankitziroirori okithoki teriiko. Riyoshiiwitakawo ipankitakiro kameethari okithoki.

²⁵ Ikantaka tsiteniriki imaanaki, eejatzi ratziritepaeni. Ikantaka ipokapaaki kijapaakiriri ramakiro okithoki oshiyawitawori teriiko omaanta kaari owaetawo. Ipankitapaakinirini janta rowanekinta, itsipataapaakiro teriiko. Roojatzi riyaatantanaa ithonkanakirowa ipankitanakinirini.

²⁶ Okanta oshookanaki teriiko, okithokitanaki. Eejatzi oshookitanaka roori oshiyawitawori teriiko. Ari ojatziinkanakawo. ²⁷ Ifaawakiro ratziritepaeni oshookanaki, roojatzi riyaatashitanakari ashitawori irinta, ikantapaakiri: “Tema ot-siyakotanaki okithokipaeni rooperori pipankitakiri janta powaneki. Omaanta ziiitakakya oshookantateetanakari oshiyawitawori teriiko?”

²⁸ Ikantawakiri: “Rirotakirika pankitakirori kijanari”. Roojatzi ikantapaakiri: “¿Pikowakima niyaate iroñaaka nothokakitero oshiyawitawori teriiko?”

²⁹ Ikantakinari: “Eero. Aririka pithokawitakyaawo ari pithokotakiro roori teriikopero”. ³⁰ Ari okaantawakaata. Otsipatawakyaaawoota oshooki. Iinjakya aminawakiroota ojampatawakiita owiitantyaawori. Roojatziyaka nokanteeyemini: “Pithokero oshiyawitawori teriiko, otayaata janta paamariki. Eekiro pimpaetanakiro powiitanakiro teriikopero. Pikempoyeenawo janta nokempoyaaapiintzirota”.

Rootaki roshiyakaawentakinarini riraga Jesoshi.

Roshiyakaawentakinawo irira Jesoshi okithoki moshitaaja
(Mr. 4.30-32; Rk. 13.18-19)

³¹ Eejatzi paashini roshiyakaawenteeyakinawoni riraga Jesoshi, ikantzi:
—Aritaki ikanta Tajorentsi ipinkathariwenantzi, roshiyawitakawo okithoki moshitaaja* ipankiitziiri owantsiki. ³² Okaatzini okithoki naawita omaanta oshookanakirika, antawotanaki. Anaakotanakiro paashinipaeni pankirentsi aritaki raampeyantayitakyaawoni tsumeripaeni jenokiweripaeni eejatzi ari imaashitantakyaawo. Kimitaka iroka iroñaaka eenitatsi apaanipaeni aapatziyanari ipinkathatziiri Tajorentsi. Omaanta eekiro, eekiro ayotakaeri paashinipaeni raapatziyari rirori roojatzi iinja ari roshekitero aapatziyanari.

Roshiyakaawentakiro irira Jesoshi tapiyakawori paa
(Rk. 13.20-21)

³³ Eejatzi paashini roshiyakaawentanari, ikantzi:
—Aritaki ikantari riraga Tajorentsi reewawenantzi eekiro eekiro riyoteeri maawaeni ikowakaakiriri. Roshiyakawo tsinani owetsikiro paa. Aakiro osheki opane teriiko, eejatzi otsipataakiro eechonkiini tapiyakaawori eejatzi eechonkiini iña. Roojatzi otapiyantakya maawaeni. ³⁴ Aritaki ikantapiintatyaani roshiyakaawentapiinteeyakinirini maawaeni piyotawentakari. Tee riyotaaperoneentziri kameetha iñaani, inta roshiyakaawentashitanari iñaani. ³⁵ Imonkaatakiro rojankinatztakarini paerani kamanantziirorini iñaani Tajorentsi:
“Ikantzi riraga Tajorentsi: ‘Osheki noshiyakaawenteeyenirini atziripaeni nokamanteeyerini kaari riyoteeyawitayaani rirori paerani, tema omanimotawitakari’ ”.

Oeta okantakotzi oshiyawitawori teriiko eejatzi teriikopero

³⁶ Roojatzi riwethatantanaari riraga Jesoshi piyotawentakariiripaeni.
Roojatzi riyaatantanaa rirori janta pankotsiki. Naaka maawaeni riyotaanewo noyaatanakiri. Nokantziiri:
—Piyotaaperotenawo poshiyakaawentakiniriri maawaeni piyotawentzimiri inkaaganki. ¿Oetaka oshiyakawori oshiyawitawori teriiko ipankiitziiri teriikomashiki?

³⁷ Ikantanakina:

—Arimache nopoñaanaka naaka jenokinta, natziriperotapaaki jaka kipatsikika. Naaka kimiwitawori ipankiitziiri teriiko kameethari. Naapatziyakagaeyakarini atziripaeni raapatziyari Tajorentsi. ³⁸ Rowaga owantsitsitiri rootaki kantakotachari maawaeni kipatsika ajeekantarika. Rowaga teriikopero oshiyakaawentakiri maawaeni reentsite Tajorentsi. Omaanta oshiyawitawori teriiko oshiyakaawentakiri oyaatziiriri iwinkatharite kamaari. ³⁹ Riraga kijantatsiri pankitakirori oshiyawitawori teriiko rirootaki iwinkatharite kamaari. Rowaga owiitachari okithoki oshiyakaawentakiro kipatsi othonkaeyarika iinja, ikantakowenantaariri Tajorentsi maawaeni atziri okaatzi rantziri. Riraga owiitziirori pankiwaerentsi okantakotziri ronampiripaeni Tajorentsi. ⁴⁰ Ñaakiro, ipiyotakaantakiro oshiyawitawori teriiko itaantyaawori. Ari okimitya iinja areetapaakya nokantakowenantaariri atziri okaatzi rantziri. ⁴¹ Notyaanteeyirini oshekini nonampiripaeni, ipiyotantyaaririni maawaeni kaari kameethatziinkari, eejatzi maawaeni antakayiriri paashini atziri kaari kameethatzi, ⁴² roojatzi nookakaanterini janta paamarikinta kaari tsiwakanitatsini. Osheki rowashironkagaeya janta, osheki ikemaatsityaawo paamari. ⁴³ Ikimoshiretaaperoteri Pawa maawaeni kameethatziinkari, rajankaneki, irirapaeni ari ishipakiryaanaki ikimitanakyaari oorya; itsipatyaari rirori janta ipankoperokinta. Powakempitaperotawakyaaworika nokantakimirika ari paawakiro.

Ikenkithatakotziri Jesoshi koriki imaneetziiri

⁴⁴ Aritaki ikantari riraga Tajorentsi ipinkathariwenantzi, reentsitetyaaririka atziripaeni. Ikimitakari shirampari ñaakiriri oshekini koriki imaneetziiri kipatsikira. Osheki ikowakotakiri rootaki ikenkithashiryaantanakari: “Namananteroota kipatsi naakotantyaariri koriki”. Ityaawentakotaneeri jatanaki ipimanteeyakironi rashitayitarini ramanantakotantyaariri kipatsi ijeekakira koriki. Roojatzi ramanantakawo kipatsi. Ikimoshirewentanakiri osheki iyorikite riraga amanantakirorira.

Roshiyakaawentakiro Jesoshi poreryaanikitatsiri mapi

⁴⁵ Eejatzi ikantari riraga Tajorentsi reewawenantzi, reentsitetari kowatsiri raapatziyaari. Irintakya ikimitakari kowatsiri ramanantero poreryaanikitatsiri mapi kitaamaari, pinaperotachari.

* 13:31 Iroka moshitaaja rootaki okithoki owaanini pankirentsi, shookatsiri inampiki paashinijatzitsitiri atziri.

⁴⁶ Iñaawakiro apaani okameethaperotaki, opinaperotaka. Ikwaperotakiro, rootaki ipimanantawori maawaeni tzimimotziriri raantariri koriki. Roojatzi ithonkakiri iyorikite ramananantakawori rowaga poreryaanikitatsiri mapi kitamaari, pinaperotachari.

Ikenkithatakotziro irira Jesoshi tsikarika ikanta shiryaatatsiri

⁴⁷ Rapiitakiro riraga Jesoshi roshiyakaawentakinari tsika ikantari Tajorentsi reewawenante, ikantakina:

—Aririka reewawenante riraga Tajorentsi, ari ikimitari shiryaatatsiri, rowiinkakiro ishiryamento niyankyaani inkaareki roojatzi inoshikakotakiri raaki osheki shima inashitzinkaripaeni rotetakiri pitosikira. ⁴⁸ Ojamanitanaki aririka riyeekitanaki pitosikira roojatzi ipokanta othapyaakiini. Riyoyaawaetapaaki kameethatatsiri rotetakiri kantziriki. Riraga kaari kameethatatsiri rookayitakirini. ⁴⁹ Aritaki okimiteya iinja aririka nopokae jaka kipatsikika notyaanterikya nonampiripaeni, ipokapaaki jaka jaawikika riyoyaayitapaakirini ikaatzi kameethatatsinkari rajankaneki, omaanta riraga kaari kameethatatsi rajankaneki, rinashitapaakyaari rirori ⁵⁰ rookaeiyirini janta paamarikinta kaari tsiwakanitansini. Ari riraakoeyaani eejatzi ratsikaekitya antawaete rirori: ikemaatsiteeyaawoni katsiri. ⁵¹ ¿Pikemaperotakiro ma nokantakimiri?

Nokanteeyakirini:

—Jee, nokemakimi.

⁵² Roojatzi ikanteeyanani:

—Aririka ikemijantena riraga iyotaantzirori Iwaperite Tajorentsi, riyotanakiro osheki. Tema iroñaaka riyotziro maawaeni rojankinateetzirini paerani, eejatzi raapatziyanarika, riyotziro owakiratatsiri niyoteeriri iroñaaka. Riyotanakiro tsikarika ikantari riraga Tajorentsi reewawenanti. Okimitaka, riyotziro koetyeemotziriri ratziritepaeni irintapaeni ashaagantachari kameethari, roojatzi ipantariri apanipaeni itaworitatsiri rowaagawo eejatzi apanipaeni owakiratatsiri rowaagawo, oetarika koetyeemotariri. Eejatzi okimitaka iroñaaka eerori, kameetha piyotagaeri paashinipaeni itakaantaworini Iwaperiteki Tajorentsi eejatzi piyoteeyaari owakiriri niyotaaakimirika iroñaaka.

Ipiyanaa Jesoshi Najareeteki

(Mr. 6.1-6; Rk. 4.16-30)

⁵³ Ari okaatapaaki roshiyakaawentakinari riraga Jesoshi, thonkapaaka, roojatzi riyaaantanaa.

⁵⁴ Iroñaaka ipiyanaa riraga Jesoshi janta iipatsiteki ipoñaakanta. Noyaateeyanakirini naaka. Roojatzi riyotaantapaakari janta pankotsiki ipiyotantapiintarira joriyyopaeni. Ari rotsikanateeyanakarini maawaeni kemawakiriri, ikanteeyanakini:

—¿Iitakakya iyotaakiriri riyothanitantakari? ¿Ninkakya matakaakiririka itajonkanti?

⁵⁵ Tema rirotaki itomini riraga wetsikirori jeekamentotsipaeni. Paminerotya rinirowa Mariiya. Pamineritya rirentzipaeni Jantyaako, Josee, Shimo eejatzi Joorashi. ⁵⁶ Eejatzi akaateeyakironi ritsiropaeni jaka. ¿Tsika opoñaaka maawaeni iroka riyothanitantari?

⁵⁷ Rootaki itheenkantakariri riraga Jesoshi, ikantzimatziri, rootaki ikanantakariri irira: —Atziripaeni iñeerika paashinijatzi kamananzirori Iwaperite Tajorentsi kameetha raapatziyaperotawakyaari. Riroma rirorika jeekariko inampiki ikamanantawityaaworika Iwaperite Tajorentsi eero ikowaperotzi raapatziyaperotyaari, inta itheenkiri rirori.

⁵⁸ Osheki itheenkayakirini ikaateeyini ijeeki. Tee raapatziyaperoyarini rootaki kaari osheki itajonkananta janta.

14

Riraga Eroreshi rowamaakaanakiri Jowa. Roojatzi iitakaawitakari Jesoshi rirotaki Jowani piriintachari

(Mr. 6.14-29; Rk. 3.19-20; 9.7-9)

¹ Apaani kitejiri ikemakotawakiri Jesoshi riraga Eroreshi. Tema irira rirotaki pinkathariwenziriri maawaeni karireeyajatzi iroñaaka. ² Ikemakotantawakariri, ikanteeyanakirini ronampiripaeni: “Aamaaka rirotaki Jesoshitatsiri riraga Jowa kaawoshitakotziriri Tajorentsi. Nowamaakaanawitakari omaanta aamaaka piriintarika añagae eejatzi, rootaki imatantakawori itajonkantapae iroñaaka”.

³⁻⁴ Chapinki riraga Eroreshi raapithatakiri rirentzi Jiripi iina, oetachari Eroriyashi. Roojatzi ikanantakari riraga Jowa kaawoshitakotantatsiri Tajorentsi:

—Tee okameethatzi okaatzi pantakiri. Rootaki raakaanantanakariri Jowa romonkyaakaanakiri omonkyaagementotsiki. Roojatzi roojotakaanakiri karenathaki. ⁵ Chapinki ikowawitaka rowamaakaanterimi, omaanta ithaawantakari atziripaeni. Osheki raapatziyeeyakarini Jowa, tema ikenkithashiryaakotziriri

rirotaki kamananzirori ifaani Tajorentsi rootaki ikenkithashiryaaantanakari riraga Eroreshi: “Aririka nowamaakaantakiri ari ikijakowentakyaari atziripaeni”. Rootaki ithaawantakari rowamaakaanterimi chapinki. ⁶ Roojatzi omonkaatantaka kitejitsiri paerani ikofaantapaakari riraga Eroreshi. Ipiyotawentari oshekini inampijatzi ikimoshirewentziri, ishinkitawaeta. Eejatzi okantaka opirantakotziri ishinto Ereriiyashi, osheki ifaawenaperotakawo, ⁷ rootaki ikanantakawori:

—Oetarika pikowakotenari, aritaki nopakimiro. Riyotzi Tajorentsi, eero namatawitzimi.

Roojatzi iyaatashitantanakawori ojampitantawori iniro. ⁸ Okantawakiro ishinto:

—Pikanteri rowamaakaanterimi riraga Jowa.

Roojatzi okanantakariri roori:

—Nokowaki powamaakaanterimi riraga Jowa, pipakotenawo piratoki iitoni, iyotantyaari nana kyaaryo kamaperotaki.

⁹ Roojatzi rowashiretantanaka rirori tee ikowawita rowamaakaanterimi omaanta inkaaganki ikemaeyawakirini maawaeni atziripaeni okaatzi ikantakiri. Tekatsi ikantaneeya roepiyaneero. ¹⁰ Rootaki ithatyaakaanantakariri iitoki riraga Jowa. ¹¹ Roojatzi ramanteetakawo iitoni thatyaaka. Aawakiro, roojatzi aantanakanawori iniro. ¹² Ikantaka riraga riyotaanewoni roojatzi ipokantapaaka raanakiro iwatha ikitatakiro. Roojatzi riyaatashitantanakari riraga Jesoshi ikamantapaakiri:

—Rowamagaetakirirakya Jowa.

¹³ Ikemantawakari rirori kamaki irira, roojatzi riyaatantanaka apaniroeni janta tekatsinta atziri. Itsipateeyanakinani.

Rowakaakari Jesoshi 5000 shirampari

(Mr. 6.30-44; Rk. 9.10-17; Jowa 6.1-14)

Inteeyanakinani, rootaki nokinantakoeayanakarini pitotsi. Omaanta ikemakotakiri oshekini atziri, ipoifeeyanakinani nampitsikipaeni, ikinanaki onomateeteki ifaa, royaatakina. ¹⁴ Roojatzi naatakoeyantapaakani, notonkagaeyanakinani kipatsiki. Eejatzi nofaapaakiri oshekini oyaakiriri Jesoshi. Osheki retakoshiryaapaakari irira maawaeni, retsiy-atakoeyakirini mantsiyatzinkaripaeni. ¹⁵ Tsiteniityaaki oorya. Nokaateeyakirini paashini riyotaanewo Jesoshi, nokanteeyawitakarini:

—Pamine, tekatsi atziri ipanko jaka, rooteentsi otsitenite. Potyaanteri atziripaeni riyateeyini pankotsikipaeni ramananteeta royaari.

¹⁶ Ikantawakina:

—Eero. Ititaka ratsipetashiantyaari riyate? Piperi eerori royaari.

¹⁷ Nokantanakiri:

—O, tekatsi noperiri. Paminetya sha, tee oshekitzii paa okaatzi apawakooni. Eejatzi mereto ikaatzi apite.

¹⁸ Ikantawakina:

—Pamakinawo maawaeni eejatzi mereto.

Roojatzi nopantakari. ¹⁹ Ari ikanteeyanakinani maawaeni:

—Pijeekei jaawiki katawomashiki.

Jeekaeyanakinani. Roojatzi raantakawo paa eejatzi mereto. Raminanaki jenokinta, ikantanakiri Ashitariri:

—Ariwee, Pawa, pipakinawo iroka nowanawo noyaari.

Ari ikagaakiro paapaeni, shimapaeni, ipaeyakinarini maawaeni. Eekiro nopanakiri paashinipaeni atziri. Roojatzi nowaeyakawoni maawaeni. ²⁰ Ari rowaeyakawoni maawaeni piyotawentakariripaeni, reshitanakiro owanawontsi. Roojatzi nopiyotayi-teeroni tzimagaantapaentsiri niyeekitakiro kantzirikira okaatzi 12. ²¹ Naamaashita ikaa-teeyakini riraga owaeyakaworini shirampari 5.000, eejatzi tsinanipaeni eejatzi eentsipaeni.

Irira Jesoshi ranashaatapaawo inkaareki, tee itsitsiyi

(Mr. 6.45-52; Jowa 6.15-21)

²² Roojatzi rotyaanteeyakinani riraga Jesoshi, ikanteeyakinani:

—Niyotaanewopaeni, potetanakya pitotsiki, peewatena intatsikeronta.

Roojatzi eejatzi rotyaantakiri maawaeni piyotawentakariri, ikantakiri rirori:

—Piyaaterapa janta pipankokipaeni.

—Jee, ari.

²³ Roojatzi itonkaantanaka tonkaariki apaniroeni, ikenkithatakaeri Ashitariri. Otsiteni-tantanaka, eeniro ijeeki apaniroeni janta.

²⁴ Nokanteeyanakani nokinakoeyanakini niyankyaani inkaareki. Roojatzi antawo omaetonkaaki, eejatzi oepiyapiyatakotakina antawo tampyaa. ²⁵ Okantaka rootzimateentsi okitejite, noñagaatziiri Jesoshi ranashaatapaawo ifāaa. Tee itsitsiyi. Eejatzi tee niyotawaeri. ²⁶ Tema rominthaagapaakina, nokaemaeyantanakani:

—¡Eeeee! ¡Kaakitaki peyariwee!

Osheki nothaawantaperotawakari. ²⁷ Omaanta ikanteeyapaakinani:

—Naakakya pokatsiri, piweshiryaaawentawakina, eero pithaawantashitana.

²⁸ Roojatzi ikanantanakari Peetero:

—Eerokarika Nowinkatharite pikaemena nanashaatyaata naari ifāaaki, niyaatashitemi-ita pikatziyakaga eerori.

²⁹ Ari ikantakiri:

—Pipokanaki.

Roojatzi imitaanaki inkaareki, ranashaatantawitanakawo, riyaatemi janta Jesoshiki.

³⁰ Omaanta roojatzi ikenkithashiryaanakiro tampyaa, eejatzi ithaawanaki, itsitsiyimawitanaka. Ikaemanaki:

—Nowinkatharite, paawaena.

³¹ Roojatzi rakotashitawakiri, rakathawakotawaeri. Ikantanakiri:

—Eechonkiini paapatziyana. ¿litaka kaari pameentaperotantana?

³² Roojatzi rotetantapaa pitotsiki, notsipateeyanaarini, roojatzi kaatanee tampyaa.

³³ Osheki nopinkatheeyanakirini, nokanteeyanakirini:

—Kyaaryootaki, eeroka Itomi Tajorentsipero.

Retsiyatakotakaakiri maawaeni mantsiyatzinkari janta

(Mr: 6.53-56)

³⁴ Roojatzi nomontyaanteeyanaawoni, naatakoeyapaani intatsikeronta. Tema nareeteeyapaakani janta Jenejareeteki. ³⁵ Ikantaka jeekayitatsirini riyotawaerira areetapaa Jesoshi roojatzi ikamantawakaanteeyanakani maawaeni ikaateeyinira ijeekaeyini. Ramaeyakirini maawaeni mantsiyatzinkaripaeni. ³⁶ Royiikiyakarini ipampitziiteeyakirini imaatha. Ikantaka roojatzi ipampitziiteeyantakarini imaatha opatziyaakikira. Etsiyatakoeyaneeni maawaeni okaatzi owawijaakotzitarikiri imaatha.

15

Owaariperotzirori ashire

(Mr: 7.1-23)

¹ Paashini kitejiri ipokashitapaakiri riraga Jesoshi apanipaeni warijeeyo eejatzi iyoaantzirori Iwaperite Tajorentsi. Ipoñeeyakani Jerojareeki, ikantapaakiri:

² —Tema aakaeyakini joriyyo. Ameteeyakawoni rootzimateentsirika oyaa itakyaawo akiwero ako, roojatzi owantanakya. Tema tee akimitari kaari yotziri Tajorentsi rootaki riyotaakaerini itakaantaworini paerani. ¿litakakya kaari imonkaantawo piyotaañewopaeni? Tee okameethatzi rowashitya, tekiraata ikiwawakota.

³ Ikantawakiri:

—¿litakakya kaari pimonkaantawo eeroripaeni ikaminaawitzimirira Tajorentsi? Osheki pimonkaatashitakawo ikantashitayitarini itakaantaworinipaeni rootaki kaari paapatziyaperotantawo ikaminaawitzimirira. ⁴ Tema ikantziri Moeseeshini: “Pipinkathateri piri eejatzi piniro”. Eejatzi ikantzi: “Riraga Tajorentsi ikantakotziri akawaantetziriri ashitariri eejatzi riniro: ‘Okameethatzi rowamagaeteri’”. ⁵ Omaanta eerokapaeni pikanteeyakirini atziri: “Pimatero pikanteri ashitzimiripaeni: ‘Eero nomatziro namitakotzimi, nopemi koriki tzimimowitanarika namitakotantemirimi, irika nashi koriki: tema nokashiyakaatziiri Tajorentsi noperi’”. ⁶ Ñaakiro, pantashiteeyakawoni eerori pikowakaeyakarini, tee panteeyironi ikowawitari rirori. Pookaeyanakironi Iwaperite Tajorentsi panantyaawori okimitaka ranteeyakirini picharininipaeni paerani. Tee pishinetziri atziri ramitakotziri ashitariri eejatzi riniro. ⁷ ¡Amatawitantiripaeni! Poshiyakaawaetashita paapatziyakari rirori, omaanta tee paapatziyari. Kyaaryo ikenkithatakotziteeyakimirini paerani Iseyashi. Iroka rojankinatzitarikiri:

⁸ Ikantzi Tajorentsi: “Irika atzirika ikantashiteeyakinani ipaanteki: ‘Nopinkathatzi-imi’, omaanta rajankanekira tee raapatziyaperotana, okimitzimotakina inteena ijeekaeyakini.

⁹ Ratsipetashitakawo ipiyotawentashitana, tee riyotaantziro nokaminaantariri, inta riyotaantashitawo ikantayitziirini icharininipaeni paerani”.

¹⁰ Roojatzi ikaemantakari riraga Jesoshi piyotawentaripaeni. Ikaemanakiri ikanteeyawakirini:

—Pikemaperoeyenani, piyotawakiro nokamantemiri: ¹¹ okaatzi powayitarini, tee iñaakotzimiro Tajorentsi owaariperotero pishire. Omaantakya okaatzi piñaawaetziri kaariperotatsiri eejatzi okaatzi pikenkithashiryayitarini rootaki owaariperotzirori pishire.

¹² Nokantanaka niyaatashiyakirini riraga Jesoshi, naakapaeni riyotaanewo, nokanteeyapaakirini:

—¿Piyotakima eeroka ikijantakimiro warijeeyopaeni pikantakiriri inkaaganki?

¹³ Rakanakina:

—Okimitaka atziri inothokero maawaeni kaari ipankitzi, arimache iinja rowashironkayeri riraga Pawa jenokinta maawaeni atziri kaari reentsitetari. ¹⁴ Eero pikenkithashiryaaakotapiintawo ikantziri riroripaeni. Tee ikoyi riyotero ikowakiri rirori. Ikimitakari kaari kokichaatatsi. Noshiyakaawentemiri: rakathateririka kaari kokichaatatsi paashini kaari kokichaatatsi, eenitatsirika omoo janta, tema aritaki ipariyeeyakini irira apite omooki. Okimiwitaka iroka, riraga warijeeyopaeni riyotaakiri paashini atziri kimitariri kaari kokichaatatsi. Tema tee ikoyi riyotero oetarika ikowakaakiriri Tajorentsi. Tema kimitaka kaari kokichaatatsi, tee riyotziri rirori. Rootaki iinja irira rowashironkaantayaariri.

¹⁵ Ikantziri riraga Peetero:

—Tee nokemimi. Piyoteenawo oetaka okantaperotziri: “Oetarika oyaari, tekatsi okantero owaariperotero ashire. Omaanta oetarika akenkithashiryaaari, rootaki owaariperoteeni”.

¹⁶ Ikantawakiri:

—Eejatzi eeroka, ¿tema pikemaperotana? ¹⁷ ¿Tema piyotzi oetarika oyaari iyaatzi asheetoki roojatzi ashitanteeyaawo? Tekatsi okantziro ashire. ¹⁸ Maawaeni pikenkithashiryaaari opoña pajankaneki rootaki piñaawaetantawori. Piñaawaeterorika kaari kameethatatsi tema rootaki owaariperotzirori pishire. Omaanta owaariperotziri pishire okaatzi piñaawaetayitzirini pipaanteki kaari kameethatatsi eejatzi okaatzi pikenkithashiryayitarini. Rooma pajankaneki tee pikameethatzi. ¹⁹ Rooma piyotziro tee pikameethatzirika pajankaneki ari pantziro kaari kameethatatsiri, powamaantzi, pishirontzimotawo tsinani kaari piina, paapithatzi paashini atziri iina, maenari piñaathatawo tsinani kaari payi, pikoshitzi, pitheeya, pikantzimatzi paashini atziri. ²⁰ Rootaki eeroka powaariperotantawori. Omaanta teerika pikiwawakota rootentsirika poya, tekatsi okantero pishire. Eero ikijantzimiro Tajorentsi.

²¹ Roojatzi jatanaki rirori Jesoshi, naaka, maawaeni.

Rowawijaakotziro Jesoshi ishinto kanaanajato
(Mr. 7.24-30)

Riyaataakaanakina riraga Jesoshi janta Tziiroki eejatzi Shirooki. ²² Opokashitapaakiri janta kanaanajato, rowaga kaari jorriyotatsi. Okantapaakiri:

—Nowinkatharite, rooma eeroka ichariniitani jewatatsirini riraga Iraviiri. Nokowaki pineshironkatena, eejatzi nishintyo pineshironkateno. Ikyaaantapaakawo kamaari, shiyashiyataka.

²³ Omaanta imaeritanaki, tee rakawakiro. Nokantawitari naari:

—Pikantero iyaateeta, atama oñaashirenkaka. Tema osheki okaemakaemataki.

²⁴ Roojatzi ikantzi:

—Rootaki rotyaanantakinari Pawa, apatziro nowawijaakotero nojorriyotzinkaritepaeni. Rirootaki kimitariri owishapaeni kaari ishenteetzi.

²⁵ Omaanta otziwerowashitapaakari, apiitakiri okantakiri:

—Nowinkatharite, pineshironkatena.

²⁶ Ikantawakiro, roshiyakaawentakiro:

—Tee okameethatzi aapithateri atomi owanawontsi apantyaariri otsitzite. Eeroka kaari jorriyotatsi. ¿litaka noneshironkatantemiri?

²⁷ Tee okantzimoneentanakyaawo ikantawitakaworira, inta okantziri:

—Kyaaryo, Nowinkatharite, kameetha iroka pikantanarika. Omaanta, riraga otsitzite rowawo opetokeeriki pariyayitatsirini jaawiki royaarika ashitariri rotsitzite.

²⁸ Ikantawakiro:

—Tsinani, kameetha paapatziyaperotakina. Aritaki nomatakimiro pikowakotakinarika.

Aripaete awijakotanee ishinto. ²⁹ Roojatzi riyaaatantanaa riraga Jesoshi, eejatzi maawaeni nokaateeyaneerini.

Retsiyatakotakiri irira Jesoshi oshekini mantsiyatzinkari
(Mr. 7.31-37)

Ikinakaanakina riraga Jesoshi janta othapyaakiini inkaare janta Karireeyaki. Itonkaakaanakina tonkaariki, ijeekakaapaakina janta. ³⁰ Ipokashiteeyakirini osheki atziri ramakiri osheki mantsiyari: aashetawitachari, kamampowaakiwitachari, majontziwitacharipaeni, thatyaaponthowitacharipaeni, eejatzi paashinipaeni mantsiyawitachari roojeekaeyakirini iitzikeroki rirori. Retsiyatakoeyakirini maawaeni. ³¹ Roojatzi rotsikanatantanakari atziri iñaakirira aashetawitacharini anashitaa kameetha, riraga kaari kokichaawitachani kokichaate, majontziwitachari ñaawaetane, kaari shewawitachani rako shewatanaa eejatzi paashinipaeni mantsiyari etsiyatakotee. Ari rotsikanateeyakarini tee riyotzi oeta ikanteeyanakirini roojatzi iñaaperoyantanakarini riraga Tajorensi. Ikanteeyanakini:

—Tema ikameethaperotaki Tajorensi riraga pinkathariwentziriri maawaeni joriyy-paeni.

Rowakaakari Jesoshi 4000 atziri

(Mr. 8.1-10)

³² Roojatzi ikaemaeyantakinani riraga Jesoshi naakapaeni maawaeni riyotaanewo. Ikanteeyakinani:

—Osheki netakoeyakarini maawaeni piyotawentanari, tema okaataki kitejiri 3 itsipateeyakinani jaka. Tekatsi roya. Tasheyamoonthataki. Tee nokoyi notyaantashiteeyaari inampiki tekirarika rowa. Rooma notyaantashiteeyaririka, ari ishipetatanaki awotsiki. Eero imatziro rareeta inampiki.

³³ Nokantapaakiri:

—Pamine, tekatsi atziri ipanko jaka. ¿Tsika ayenirika owanawontsi aperiri? Oshekini ikaateeyinroña.

³⁴ Ikantawakina:

—¿Tsika okaatzika owanawontsi jeekaentsiri?

Nokantanakiri:

—Okaataki 7 paa, eejatzi mereto apaanipaeni.

³⁵ Roojatzi ikanantawakariri riraga piyotawentariri:

—Pijeekaeyini maawaeni katawomashiki.

³⁶ Jeekaeyanakini. Roojatzi raantakawo paa eejatzi mereto. Ikantziri ashitariri:

—Ariwee Pawa, eenitatsi noyaari.

Roojatzi ikagaantakawo paa eejatzi mereto. Ipakinawo eejatzi maawaeni riyotaanewo. Naawakiro, noshirinkakiniri rirori piyotawentakariripaeni. Itajonkakiniri oshekitanaki paa, roshekitanaki eejatzi mereto. ³⁷ Nowaeyakawoni, kemaeyanakinani maawaeni. Roojatzi nopiyoteeyakironi tzmagaantapaentsiri niyeekiteero kantzirikirira, okaatzi 7. ³⁸ Tee ayoperotzi tsika ikaatzi maawaeni owaenchari. Owaka osheki tsinani eejatzi eentsipaeni. Omaanta aamaashitya 4.000 shirampari owaenchari. ³⁹ Roojatzi rotyaanantaari, ikantakiri:

—Piyaateerakya iroñaaka pipankokipaeni.

Roojatzi riyaaatantanaa. Noteteeyantanakani pitotsiki, montyaakotanakina janta Makataaki.

16

Ikowawitaka warijeeyopaeni iñeerimi irira Jesoshi itajonkantemi

(Mr. 8.11-13; Rk. 12.54-56)

¹ Ikanta ipokashiteeyapaakirini warijeeyopaeni eejatzi saroseeyopaeni ikowaeyaw-itakani rantakaantyaaririmi riraga Jesoshi kaari kameethatatsi ikijantanakyaaririmi. Ikantawitapaakari:

—Nokowaki noñeemimi pitajonkante, niyotantanakyaari kyaaryo pipoñaaka jenokinta.

² Rakanakiri rirori:

—Pamine, aririka itsiteniityaanaki oorya piñaakirorika okiraawayeetyaanaki, tema pikantanaki: “Paminetya jenoki kiraawayeetyaaki. Eero opariyi inkani”. ³ Omaanta, amaetyaakakya piñaakirorika aaninkaki, ari pikantanaki: “Rooteentsi opariye inkani. Paminetya aaninkakinta”. Amatawitantaniri, piyotakoeyakironi opariyerika inkani. Omaanta tee piyotakotzimaetawo maawaeni okaatzi piñeeyawitakarini jaka kipatsikika. ⁴ Tee pikameethateeyini, osheki pitheenkakiri riraga Tajorensi. Iroka tee okameethatzi. Pikowawita piñeena notajonkante, omaanta eero noñaayimiro. Apatziro iinja, piñaakironi roshiyakaawentakinirini paerani Jonaashini.

Rootaki ikantakiriri riraga Jesoshi, roojatzi riyaaatantanaa.

Roshiyacaantziniri Jesoshi tapiyakaawori paa

(Mr. 8.14-21)

⁵ Rareetakaeyapaakinani intatsikeronta inkaare irira. Tema nopeyakotanakiro paa: tee naanakiro. ⁶ Ikanteeyakinani rirori:

—Paamayaawowa rowaga tapiyakaawori paa rashi warijeeyopaeni eejatzi rashi saroseeyopaeni.

⁷ Roojatzi nokantawakaeyantanakani:

—⁷ Iitaka ikanantakaeri: “Paamayaawowa tapiyakaawori paa rashi warijeeyopaeni eejatzi rashi saroseeyopaeni”? Rooma ikanantakaeri teera amaneero paa. Aamashitya rootakirika ikanantakaeri.

⁸ Ikantaka riyotakotakina oetarika nokantawakaakari, rootaki ikanantanakinari:

—⁸ ⁸ Tekirama pameentaperotana? ⁹ Iitaka pikanantari: “Tekatsi paa”? ⁹ ⁹ Tekirama piyotana? ⁹ Tema pikenithashiryaaawakiro chapinki okaatakotawitakagaanki paa apawakooni, omaanta ikemaeyakawoni osheki atziri rowantakawori? Ikaatakiranki 5.000 shirampari okaatzi tzimagaantapaentsiri 12 kantziriki yeekitapaatsiri.

—Jee. Kyaaryo.

¹⁰ ¹⁰ Tema pikenithashiryaaawakiro kaatatsiriranki paa 7, eejatzi nowakaakari 4.000 shirampari omaanta ikemaeyakawoni maawaeni eejatzi tzimagaantapaentsiri poteteero kantziriki okaatzi yeekitatsiri 7?

—Kyaaritaamakya.

¹¹ Ikantanakina:

—¹¹ Iitaka kaari piyotantawakawo nokanantawitakimiri: “Paamayawowa tapiyakaawori paa rashi riraga warijeeyopaeni eejatzi riraga saroseeyopaeni? Tee ro nokantakoperote rowaga paa pipeyakotanakiri inkaaganki”.

¹² Roojatzi riyotakotantakawo oeta okantakotziri ikenkithatakotakiri tee ro ikenkithatakoperotzi tapiyakawori paa omaanta ikenkithatakotziri maawaeni riyotantayitzirini warijeeyopaeni eejatzi saroseeyopaeni. Tema riyotaashitakari kaari rooperotatsiri. Tee ikoyi riraga Jesoshi ramatawitantenawo riroripaeni okaatzi riyotaantayitzirini.

Peetero ikantziri riraga Jesoshi: “Eeroka Owawijaakotantatsini”

(Mr. 8.27-30; Rk. 9.18-21)

¹³ Roojatzi niyaateeyantanakani intatsikeronta Joriraani paashiniki Sesareeya rowaga nampisi riwetsikakaantapaakiri Jiripi riraga pinkathari. Ari nokinakitzi janta. Roojatzi ikanteeyanakinani riraga Jesoshi:

—¹³ Nopoñaaka naaka jenokinta natziriperotapaaki jaka jaawikika. ¹³ ¹³ Oetaka ikenkithashiryakoeyanarini naaka atziripaeni? ¹³ ¹³ Tsikama iitakinaka naaka?

¹⁴ Nokantawakiri:

—¹⁴ Ikantzi apaanipaeni: “Jesoshi rirotaki Jowani, riraga kaawoshitakowitariri Tajorentsi, piriintaa”. Ikantzi paashinipaeni: “Irira rirotaki Iriiyashini, riraga kamanantzirorini iñaani Tajorentsi, añaagaatsiri”. Ikantziri paashinipaeni: “Jesoshi rirotaki Jeremiiyashini, añaagaatsiri”. Eejatzi paashinipaeni ikantzi: “Rirotaki paashini kamanantzirorini iñaani Tajorentsi, piriintaachari”.

¹⁵ Roojatzi ikanteeyantanakinani:

—Eerokapaeni, ¹⁵ ¹⁵ oetaka pikenithashiryakoeyanarini naaka?

¹⁶ Riraga Shimo, iiteetziri eejatzi Peetero ikantawakiri:

—Eerokataki riraga Rotyaantanewo Tajorentsi naamaakari. Eeroka Itomi Tajorentsi, riraga Añaaperotatsiri.

¹⁷ Ikantziri:

—¹⁷ Piweshiryawaetya, Shimo itomi Jonaashi. Riyotaakimiro iroka riraga Tajorentsi. Tee riro yoteemironi atziri. ¹⁸ Noetzimi Peetero, tema okantziri piwaero apaanteki aari: mapi. Tema paapatziyana naaka riraga Rotyaantanewo Tajorentsi. Rootaki nokowakaantakimiri piyoteeri atziri iroka niyotagaeyakimirini eerori. Paapatziyakaakari osheki atziri. Rowashironkaawitakimirika iwinkatharite maawaeni kamaari omaanta eero imatziro ranaakotemi. ¹⁹ Niyoteemi oetarika ranteeyerini atziri riyaatanteeyaari Tajorentsikinta jenokinta. Eerorika paapatziyakagaeyaarini atziri jaka kipatsikika, eero riyaatzi jenokinta; omaanta maawaeni atziri paapatziyakagaeyakinarini rirotaki jeekaeyatsini iinja janta jenokinta. ²⁰ Roojatzi ikanteeyantakinani:

—Eerowa pathawayitawo pikamanantawaetzi, pikante: “Jesoshi rirotaki Rotyaantanewo Tajorentsi, riraga Owawijaakotantatsini”.

Irira Jesoshi ikamantzitakari ikame

(Mr. 8.31–9.1; Rk. 9.22-27)

²¹ Aripaete ritanakawo ikamanteeyanani ikame. Ikanteeyanani:

—Rooteentsi niyaate janta Jerojareeki. Osheki rowashironkayena janta riraga aata-peroteenchari, riraga jewawentayitziiririni ñaanakowenantatsiri Tajorentsi, eejatzi riraga iyotaantayitziirorini Iwaperite Tajorentsi, maawaeni. Aritaki okantyaari rowamagaetena, omaanta okaate kitejiri 3, ari nopiriintanee nañagae.

²² Tee inimotziri Peetero okaatzi ikantakiriri. Rootaki raantanakariri eekitziroeni jaga ikantapaakiri:

—Nowinkatharite, ¡tee okameethatzi pikantakirika! ¡Eero powashironka! ¡Eero pikami!

²³ Roojatzi ipithokashitantanakari rirori, ikantanakiri:

—¿Itaka pikanantakari? Pikimitakari Jatanaashi, riraga iwinkatharite kamaaripaeni. ¿Itaka pookakaantanawori? Pikantakirika pikenkithashiryaashitakawo ikenkithashiryaari atziri; tee piyotziro ikowakaakinari Tajorentsi. Eero pookakaanawo ikowakaakinari Pawa. Nomonkaateniriita.

²⁴ Roojatzi ikanteeyanani:

—Pikowaperotziroka paapatziyperotena, okameethatzi pikyaaryoowentenawo oetarika nokowakaakimiri naari, eero pantashitawo pikowakaari eerori. Pipomeentsiwentena: aririka rowashironkaawitemi, omaanta eekiro piyaatanakitye paapatziyperotanakina. Tema iroka kimitaka pinatanakitziro piyoroshite. ²⁵ Riraga kowawitachari ikaminthayaami ari rowashironkaantyaari iinja Tajorentsi, omaanta riraga kemaatsitawentenani, iñeenarofa janta Tajorentsikinta. ²⁶ Omawitya pipiyotaperotawityaaworika osheki owaagawontsi jaka kipatsikika, omaanta pipeyakotakiririka Tajorentsi, eero piyaatzi jenokinta ijeekinta rirori. Tema patsipetashiteeyawitakawoni maawaeni pashiteeyawitakarini. Ñaakiro, tekatsi pikantya pipinateri Tajorentsi ijeekakaantemiri janta inampikinta. ²⁷ Nopofaaka naari jenokinta, nokoñaatapaaki kipatsikika. Eejatzi niyaatawitaatya jenokinta. Tema eejatzi nopiyaate iinja jaka, notsipatapaakyaari nonampiripaeni, nopinkathariperotapaaki, nokimitapaakyaari Ashitanari. Roojatzi nokantakowenantapaakyaari maawaeni atziri okaatzi rantayitziirini. ²⁸ Kyaaryo, iroka nokantzimirika, eenitatsi apanipaeni iroñaaka pikaateeyakinika jaka, eerotzitarika pikami, ari piñaawaena nopinkathariperotapaaki.

Rootaki ikantakinari Jesoshi.

17

Ishipakiriimotakiri Jesoshi 3 riyotaanewo
(Mr. 9.2-13; Rk. 9.28-36)

¹ Ikanta itsipatakina naaka maawaeni riyotaanewo, nomaaki 6.

Roojatzi rookanakina, raanakiri apatziro Peetero, Jantyaako eejatzi Jowa, riraga rirentzi Jantyaako, raanakiri janta antawoki tonkaari. ² Roojatzi ishipakiriimotantanakari. Iñaawakiri ishipakiryapootanaki ikimitanakari oorya, eejatzi iithaari okitamaaperotanakiroña. ³ Romapokapaakiri Moeseeshi, eejatzi Iriiyashi, rirotaki kamanantziirorini iñaani Tajorentsi paerani. Ikenkithatakaapaakiri Jesoshi. ⁴ Roojatzi riraga Peetero, ikantziri:

—Nowinkatharite, kameethataki apokaeyakinika jaka noñaantakimiri. Pikowakirika, niwetsikemi pankoshintsi 3: apaani pathi, apaani rashi Moeseeshi, eejatzi paashini rashi Iriiyashi.

⁵ Eenirowa iñaawaetzi omapokapaaka menkori, otzikaapaakiri maawaeni, osheki oshipakiryapaaki roori. Ari ijeekaki Tajorentsi menkoriki iñaawaetanaki, ikantziri:

—Irika rirotaki notyomi nonintaperotanewo, osheki niweshiryaawentaperotakiri. Pikemijanteri.

⁶ Ikemantawakaworira riraga riyotaanewopaeni ikantziri rirori, ithaawantanakari osheki, itankimotapithatanakari. ⁷ Omaanta ipokashitapaakiri Jesoshi, ipampitapaakiri. Ikanteeyakirini:

—Pikatziyane, eero pithaawantari.

⁸ Roojatzi raminawitanaa teksitane, apaniroeni Jesoshi. ⁹ Roojatzi roerinkantanaa. Ari niyanki awotsi ikantakiri:

—Eerowa pikamantakotzitana piñaakinaka iroñaaka. Omaanta naaka riraga atziriperotapaentsiri nokamawitakya arika eejatzi nañagae, aripaeterakya pikamanteeyanakirini paashinipaeni atziri okaatzika piñaawakiri iroñaaka.

¹⁰ Roojatzi ikanteeyantakarini riroripaeni:

—Riraga iyotaantziirori Iwaperite Tajorentsi ikanteeyini: “Rirotaki itapaakyaawoni ipoke Iriiyashini, eentsikiro rimpaetapaaki ipokapaaki rirori Rotyaantanewo Tajorentsi”. ¿Itakakya ikanantawaetakari iroka?

¹¹ Rakanakiri:

—Kyaaryo okaatzi ikantakirini: “Rirotaki itapaakyaawoni ipoke riraga Iriiyashi, rowameethateeyapaakirini maawaeni”.¹² Omaanta nokamantemi: kyaaryo ipokapaentzi Iriiyashini omaanta tee riyotawakiri atziripaeni, osheki rowashironkashiteeyawakarini. Eejatzi ikimitawakina naari iinja, osheki rowashironkaeyawakinani.

¹³ Roojatzi nyotakoperoyentanakawoni ikenkithakatotziiri Jowani, riraga kaa-woshitakotziriri Tajorentsi.

Rowawijaakotziri riraga Jesoshi ewonkiri kokikokitatsiri

(Mr. 9.14-29; Rk. 9.37-43)

¹⁴ Roojatzi rareteeyantapaanani rookaeyanakinanira chapinki. Osheki atziri oyaakiriri. Roojatzi ipokashitapaakiri Jesoshi apaani shirampari. Rotziwerowashitapaakiri, ikantapaakiri:

¹⁵ —Nowinkatharite, pineshironkateri notyomi. Osheki ikamanapiintzi, osheki rashironkaapiinta. Ipariyapiintzi itaapiinta paamarikira, pokiree; eejatzi ipiinakaapiintzi ifaakira, chomoog.¹⁶ Naawitanakanari piyotaanewo, nokantawitapaakiri: “Powaw-ijaakotenari notyomi”, omaanta tee imatziri.

¹⁷ Rakanakiri rirori Jesoshi:

—iAtziri theenkantatsiri! ¿Tekiraatama piyotzi? ¿Tsika okaateka notsipatemi piyotantyaari imatakaantemirori Tajorentsi petsiyatakotante? Osheki pitheenakina.

Roojatzi ikantawakiri ashtariri:

—Pamakinari jaka pitomi.

¹⁸ Roojatzi ikantakiri Jesoshi kamaari:

—Eero poñaashirenkiri rirori, inta pookaneeri. Roojatzi rawijakotantanaa riraga eentsi.

¹⁹ Roojatzi nojampitantapaakiri:

—¿litakakya kaari nomatantawo nowawijaakoteri naari?

²⁰ Ikanteeyanakinani:

—Ñaakiro, okantakaakimira tee paapatziyaperotawo okaatzi nokantawitakimiri rootaki kaari pimatantawo powawijaakoteri. Kyaaryo, aririkami paapatziyaperotakyaawo nokantzimiri, tema aritaki pimatakiro tonkaari pikanterorika: “Pishirinke janta”. Roojatzi oshirinkantanakya janta. Ñaakiro, tekatsi pomeentsitzimotemini pameentaperotyaaworika nokantzimiri.²¹ Pookantyaariri kamaari kimitakaaririka aakiriri eentsika okameethatzi pityaawo pamaneri osheki Tajorentsi eejatzi pitzitakotyaari irira.

Roojatzi itharyaanaka rirori Jesoshi, itsipathanakina naaka maawaeni riyotaanewo.

Rapiiteeniri eejatzi Jesoshi ikanteeri ikame

(Mr. 9.30-32; Rk. 9.43-45)

²²⁻²³ Apaani kitejiri janta Karireeyaki, rapiitaana riraga Jesoshi ikanteeyaanani naaka maawaeni riyotaanewo, ikantzi:

—Nopoñaanaka naari janta jenokinta natziriperotapaaki jaka. Rooteentsi ragaetena, rowamagaetena naari. Okaate kitejiri 3 ipiriintaneena Pawa nañagae.

Nokemantawakari, nowashireeyanakani. Roojatzi notharyaanteeyanakani.

Ipinatakiro Jesoshi riwetsikantayitaworini Tajorentsiapanko

²⁴ Roojatzi riyaatakagaeyantanakinani riraga Jesoshi janta Kaperinawooki, areteeyapaakinani. Eeniro ijeeki janta riraga piyotziriri koriki rowameethatanteeyaworini Tajorentsiapanko. Ikanta ipokashitapaakiri Peetero riroripaeni, ikantapaakiri:

—¿Ipinatapiintzirima riraga iyoteemiri rowameethatanteeyaworini Tajorentsiapanko?

²⁵ Rakanakiri rirori:

—Jee, ipinatziro.

Roojatzi ipiyanaka pankotsiki ijeekinta Jesoshi. Ipiyanaka, ikyaapaaki, ikowawitaka rirori Peetero rojampiterimi aririka ipakiri koriki rowameethatanteeyaworini Tajorentsiapanko. Omaanta riyotaki riraga Jesoshi ikenkithashiryaakari Peetero rootaki rathawaakotantanakariri, ikantanakiri:

—Shimo, ¿oetaka pikenkithashiryaari eerori? Riraga jewawenantatsiri, ¿tsika itzimika ikowakotapiintziri iyorikite? ¿ikowakotzirima inampijatzipero? ¿Riroma ikowakotziri paashinijatzitatsiripaeni atziri?

²⁶ Ikantawakiri:

—Riroma ikowakotziri paashinijatzipaeninta atziri.

Roojatzi ikantanakiri rirori:

—Kyaaryo, tekatsi ikowakotziri inampijatzipero. Eejatzi okimitaka naari, tekatsi ikowakotena Pawa, tema nosheninkatakari.²⁷ Omaanta tee nokoyi eeniro ikijawentenari riraga kempoyiriri koriki. Piyate iroñaaka pakachaatakite inkaarekinta. Aririka paaki

shima, poerikeri, paminawaanteteri ipaanteki, aritaki piñitakiri koriki. Roojatzi paaneeri kempoyiiririkinta koriki, pipapaakiri. Rirotaki apinatakari aaka.

18

Ikenkithatakotakiri Jesoshi jewawenantatsini paata janta jenokinta

(Mr. 9.33-37; Rk. 9.46-48)

¹ Ojamanineentanentsi nopokashitapaakiri riraga Jesoshi, naaka maawaeni riyotaanewopaeni, nokantapaakiri:

—Maawaeni naaka piyotaanewo, nokowaki pikantena ðninkama jewaperoterinika atziripaeni janta ipinkathariperotzinta Tajorentsi? ² Roojatzi ikaemantakari eentsi, ikatziyakaakari niyanki, ³ ikanteeyawakinani:

—Kyaaryo nokamantemiri pikenkithashiryagaeyaari pameentari Tajorentsi, eejatzi pipakaero pajagaaga. Nokowaki pikimitakotyaari irika eentsika, paapatziyaperotana. Eerorika paapatziyaperotana, eero pimatziro piyaate janta ipinkatharitzinta Tajorentsi. ⁴ Irika eentsika tee ikantakaaperota, tee itheenkana inta raapatziyaperotana. Maawaeni kimitakotyaarini irira rirotaki tsipateeyeenarini neewawenantzi. ⁵ Aririka pineshironkateri aapatziyanari, kimitaririka irika eentsi, eejatzi pikimitzitikina naari: pinintashiretakina. ⁶ Omaanta aririka pantakayeri eentsi aapatziyanari kaari kameethatatsi, ari rowashironkaaperotakimi eerori Tajorentsi. Okameethawitami pityaawomi pikamemi eero pantakaantarikya kaari kameethatatsi aapatziyanari, rootaki kaari nowashironkaantemimi.

Ikantziri Jesoshi: “Pantzirokari kaari kameethatatsi”

(Mr. 9.42-48; Rk. 17.1-2)

⁷ Ikantziri eejatzi:

—Netakotari maawaeni atziri. Kyaaryo, tee ikowawita ranteromi kaari kameethatatsi, omaanta rantakagaetakiri. Arimache rowashironkaaperotakirikya Tajorentsi iinja irintapaeni antakaakiriri.

⁸ Noshiyakaawentemiro antakayemirorika pako kaari kameethatatsi pichekero, pookero. Eejatzi pikimitziyaawo roori piitzi antakayemirorika kaari kameethatatsi. Piyaatyookakitashiteeya janta jenokinta rooma otzimawityaarika apite pako eejatzi apite piitzi iyaatakaashitzimikari janta paamariki kaari tsiwakanitatsini. ⁹ Eejatzi poki, aririka aminakayemiro kaari inimiziri Tajorentsi pikithokireero, pookero. Kashetaakini pikyaapae janta jenokinta. Rooma otzimaawityaarika apite poki iyaatakaashiteemikari paamariki kaari tsiwakanitatsini.

¹⁰ Eejatzi ikantziri riraga Jesoshi:

—Eero pimanintziri kimitakariri irika eentsika aapatziyanari. Eenitatsi ronampiri Tajorentsi kempoyaakowentapiinteyakiririni maawaeni riroripaeni. Eejatzi eerori pikimityaari, pikantani pikempoyaawentero eentsipaeni. ¹¹ Nopoñaanaka naaka jenokinta, natziritapaaki. Nopokashiteyakirini jatatsinimi paamariki kaari tsiwakanitatsini, nowawijaakoteeyerini.

Roshiyakaawentziri Jesoshi owisha peyeenchari

(Rk. 15.3-7)

¹² Noshiyakaawentemiro eejatzi. Eenitatsirika ashitachari 100 rowishate, ipeyakaarika apaani, ðsika ikantanakyaarika? Tema ari rookanakiri riraga jeekagaantaneentsiri 99 rowishate keshiiki jataki iroñaaika ikowakowataateri riraga peyeenchari. ¹³ Omaanta iñagaeririka eejatzi, ðriroma riweshiryaawentyaari riraga piyoteenchari kaari peyachani? Kaari. Omaanta riweshiryaawentyaari riraga peyawiteenchari. ¹⁴ Ikimitakaga riraga ashitariri rowishate tee ikoyi ipeya apaani, eejatzi ikimita riraga Pawa jeekatsiri jenokinta, tee ikowakaaneentziri ipeya apaani atziri aapatziyanari.

Tsika akantya apeyakotawakaantyuaawori antzimotakimirori kaari kameethatatsi

(Rk. 17.3)

¹⁵ Eejatzi ikantakina Jesoshi:

—Aririka rantzimotakimiro piyemijantzinkarite kaari kameethatatsi okameethatzi piyaatashiteri pikenkithatakayeri apaniroeni. Omaanta eero pikijiri; eero pikamantziri paashinipaeni. Aririka ikemijantemi inetheemi eeroka eejatzi Tajorentsi pipeyakoteniri okaatzi rantzimotakimiri roojatzi pineshironkatanteeyaari, aritaki pineshironkatawagaeya paakameethatawagaeya, eejatzi ineshironkatziyaari rirori. ¹⁶ Omaanta eerorika ikemijantawakimi, apawo piyaatashiteri. Iroñaaika paaneeri paashini apaani eerorika apite piyemijantzinkarite. Paaneeri ikenkithatakayeri, riyotantyaari rirori

kyaaryo pikantziri, eejatzi riyotantyaari kyaaryo pikowaki pineshironkateri. ¹⁷ Eerorika ikemijantawakimi, pipiyoteri maawaeni piyemijantzinkarite jaga, pikanteri maawaeni ikantawakayaari rirori. Eerorika ikemijanteeyawakirini okaatzi ikantawitakariri, rootaki piyotantyaari ikimitakari kaari yotziri Tajorentsi, eejatzi paashini antzirori kaari kameethatatsi. Iroñaaka pikimitakayaari kaari yotziri Tajorentsi, riraga antzirori kaari kameethatatsi, eero pikantakotziri aapatziyariri Tajorentsi.

¹⁸ Kyaaryootaki iroka nokantemiri: eero, riraga aapatziyaperotanari, oetarika pithañaari kipatsiki, ari ithañaakyaawo Pawa jenokinta; eejatzi oetarika pishinetziriri kameethatatsiri eejatzi ikanteri Tajorentsi ishinetziri. Pikanteririka eenitatsi kaari kameethatatsi rantziri, eejatzi ikanteri rirori. Pikanteririka tee añiuro kaari kameethatatsi rantziri, eejatzi ikimitya riraga Tajorentsi. ¹⁹ Eejatzi nokantemi, aririka eerokapaeni pikanteri Pawa jenokinta ramitakotemi oetarikapaeni, omawitya pikaaterika apite, aritaki ikemijantakimi, ramitakotakimi. ²⁰ Tsikarika pipiyotawentena aririka apite aapatziyanari, eerorika 3, aririka osheki, eejatzi naari nokaatemi. Eejatzi ari iyotakayemi Ishire Tajorentsi oetarika kameetha pikanteriri Tajorentsi.

Rootaki ikantakiri Jesoshi.

Pineshironkatante atziri

²¹ Ikantaka Peetero, riyatashitakiri Jesoshi, rojampitapaakiri, ikantakiri:

—Nowinkatharite, ¿tsika okaateka noneshironkatapiinteri riraga kijapiintanari nopeyakopiinteniri? ¿Arima okaate 7 nopeyakopiinteniri?

²² Ikantawakiri:

—Pikanteetatyeeyaani pineshironkateri, pipeyakoteniri rantziri. Eero pipiyatakotari kijapiintzimiri. ²³ Noshiyakaawentemiro tsika ikanta Tajorentsi ineshironkatziri aapatziyariri. Ikimitakari pinkathari rireewiteetziri ronampiripaeni. Tema iroñaaka ikowakiri irira ipinateeri ireewitakiriri. ²⁴ Ikaemakiri apaani ireewitziriri oshekipero koriki. Ikantawitawaari: “Pipinatawana pireewitanaga”. ²⁵ Ikantawakiri: “Tekatsi naye nopinatemiri”. Roojatzi ikanantakari paashini ronampiripaeni: “Paanakiri irika pipimanteri, eejatzi iina, itomipaeni, rowaagawo, maawaeni, roojatzi ipinatanteena koriki rireewitanaga”. ²⁶ Ikanta riraga ireewitziriri rotziwerowashitanakari ipinkathatanakiri, ikantanakiri: “Eero pipimantana poyaawentawakyaata aritaki nopinateemi”. ²⁷ Roojatzi osheki retakotari iwaatorote, ishinetziri riyowanee, ikantawakiri: “Aritaama, monkaataka pireewitana, eero nokowakotaneemi”. ²⁸ Ikanta ireewitawitacharira riyawitanaaga. Ari janta niyanki awotsi itonkiyotawakari ireewitziriri rirori. Tee rireewiperotziri osheki: inta eechonkiini. Roojatzi roerikakentsitantakari ikentsiki, ikantakiri: “Intsipaete pipinatana pireewitana”. ²⁹ Roojatzi rotziwerowashitanawitakari, ikantawitakari: “Poyaakowentawakyaata, aritaki nopinateemi iinja maawaeni nireewitzimiri”. ³⁰ Omaanta tee ikoyi ineshironkateri eejatzi royaakowentya omaanta romonkyagaakantashitakari ikantakiri: “Pipinateenarika maawaeni pireewitanaga, roojatzi noemishitowakaananteemi”. ³¹ Ikantaka iñaakowenankariri paashinipaeni ratzirite riraga iwaatorote, okantzimoneentanakari roojatzi riyatashitanakari iwaatorote, ikantapaakiri: “Noñaateekiri iriranki petakotaariranki eerori. Teera retakotanteeta rirorita inta romonkyagaakantateekiri ireewitawitariri rirori eechonkiini”. ³² Roojatzi ikaemakaanantakari riraga iwaatorote, ikantawakiri: “Ñaakiro, pikantakina inkaaganki: ‘Eero pipimantana’, rootaki noneshironkaperotantakimiri, nokantawitakimiri: ‘Iroñaaka eero pipinataana pireewitanaaga’. Omaanta eero, tee pikameethatzi. Tee pineshironkatziri riraga ireewitawitzimiri eerori eechonkiini. ³³ Tema okameethawita pineshironkaterimi eerori ireewitzimiri eechonkiini. Nokimitakimira naari noneshironkatakimi: tee nowashironkaemi”. ³⁴ Roojatzi ikijantaperotanaka iwaatorote romonkyagaakantakiri, ikantakiri: “Nokowaki iroñaaka pipinatana maawaeni pireewitanaga; pipinatenaarika maawaeni roojatzi noemishitowakaananteemi”.

³⁵ Ikaatakaapaakawo Jesoshi, roojatzi ikanantanaka:

—Okimitaka iroka noshiyakaawenteeyakinirini, eejatzi ikimitemi iinja eerori Ashitanari jeekatsiri jenokinta, eerorika pineshironkatziri atziri, eerorika kyaaryoopero pipeyakotziniri oetarikapaeni rantzimotzimiri, ari rowashironkaaperotakimi Pawa iinja, eero ipeyakotzimiro eerori pantani.

¹ Ithonkantanakawori riyotaantzi riraga Jesoshi, ishitowakaanakina Karireeyaki, jatanakina iroñaaka janta intatsikeronta Joriraani janta okaakintawo Joreeya. ² Eejatzi royaatanakiri oshekini paashinipaeni atziri. Eejatzi rirori retsiyatakotawakiri maawaeni mantsiyatzinkari.

³ Eejatzi ipokashitapaakiri warijeeyopaeni. Ikowawitaka ikompitakayaarimi, rootaki ikanantawitapaakiriri:

—¿Tsikama okantzika Iwaperite Tajorentsi? ¿Okameethatzima ninkarika kowashitachari rookero iina?

⁴ Ikantawakiri:

—Tema piñaanatapiintawitawo okantziri Iwaperite Tajorentsi. Paerani riwetsikakiri Tajorentsi shirampari eejatzi tsinani. ⁵⁻⁶ Eejatzi ikantzi: “Aririka rayero shirampari iina, rinteernaryaanakiri ashitariri eejatzi riniro, omaanta tee nokowakayiri rookero iina, eero. Inta nokowaki kijokiro rowanakiro irowa. Rinashitawitani paerani shirampari eejatzi tsinani, omaanta aririka raaki iina, kimitanaa apaani ikantaka, kijokiro rowawakaanakya”. Iñaakiri Tajorentsi apaani ikantaka; eero iroñaaka rookakagaeri atziri.

⁷ Roojatzi rojampitanakiri, ikantakiri:

—¿Iitakakya ishinentanariri riraga Moeseeshi shirampari rookero iina? Tema ikamineeri shiramparipaeni: “Tekiririka pookiro piina pityaawo pojankinateniro paperi pikantero iroñaaka ookawakaatyeyya. Roojatzi pimatanteeyawo pookaero piina”.

⁸ Ikantawakiri:

—Tema pikijoshiretakitzi pajankaneki rootaki ishinentanakimiri. Omaanta tee ikoyiro Tajorentsi. ⁹ Nokantemi naari, aririka pookero piina roojatzi paye paashini, aritaki panteroo kaari kameethatatsi. Tema pishirontzimotakawo piina paashini tsinani. Apatziro aririka oshirontyaari paashini shirampari, okameethawita pookeromi.

¹⁰ Eejatzi nokanteeyanakinirini naaka riyotaanewopaeni:

—¿Kyaaryootaki pikantakinari? ¿Aririka naaki noena eero nomatziro nookero? Okameethatzi eero naye noena.

¹¹ Ikantawakina:

—Kyaaryo iroka pikantziri. Jee, apaanipaeni atziri tekatsirika iina imaterorika riweshiryaanakya, omaanta kaari maawaeni atziri. ¹² Eenitatsi apaanipaeni kaari mat-achani rayi iina, tema ashi royiroyi ikofaantakariri ipiryaaakitzi, rootaki kaari imatantawo itsipatantyaawori tsinani, rootaki kaari raanta iina. Eenitatsi apaanipaeni rayiteetzi iyatharekitho, rootaki kaari raanta iina. Eenitatsi paashini kaari kowatsini raye. Ikowakiri ijeekashitya ikyaaryoowenteneri Tajorentsi oetarikapaeni ikowakiri ranteniriri. Eerorika pikoyi pishirontyaawo tsinani tekatsirika piina, omaanta pimatero piweshiryaanakya, aritaki kameetha eero payi piina.

Jesoshi ramanakotakari eentsipaeni

(Mr. 10.13-16; Rk. 18.15-17)

¹³ Eejatzi ramaetakiniriri riraga Jesoshi eentsipaeni. Ikantapaakiri ashitariri:

—Pineeronkawakiri neentsitepaeni, pamaneri Tajorentsi ineshironkateneri.

Nokantawiteyawakarini:

—Eero pashiiriiri Awinkatharite.

¹⁴ Omaanta ikantana irira:

—Eero pikatziyakaari. Pishinetenari ipokashitenaata eentsipaeni. Riyotzi irira rameentana. Maawaeni aapatziyanari, ikimityaari irika eentsipaeni rameentana, tema ari reentsitetakyaari Tajorentsi.

¹⁵ Roojatzi ipampitantawakiri iitokira maawaeni, ikantziri Tajorentsi:

—Pawa, nokowaki pineshironkateri irika eentsipaenika.

Roojatzi riyaatantanaka riraga Jesoshi, itsipateeyanaanani maawaeni riyotaanewo.

Ikenkithawaetakaakiri riraga Jesoshi ashaagantzinkari

(Mr. 10.17-31; Rk. 18.15-17)

¹⁶ Paashini kitejiri ipokashitapaakiri shirampari, ikantapaakiri:

—Iyotaantatsiri kameethari. Pikamantena, ¿iitaka kameethatatsiri nanteri iroñaaka naari jaka nojeekanteeyaripa janta jenokinta? Nokanteetapaatyeyyaani.

¹⁷ Ikantawakiri:

—¿Iitaka pikanantanari: “Kameethari”? Tekatsi kameethatzinkari, apatziro ikameethatzi Tajorentsi. Omaanta pikowakirika piyaate jenokinta, pantero maawaeni ikaminaakimiri Tajorentsi rojankinatakinirini Moeseeshi.

¹⁸ Rakanakiri ikantanakiri:

—¿Tsika okantyaaka nanteri?

Ikantawakiri Jesoshi:

—Eero powamaeri atziri, eero pishironawo tsinani kaari payi, eero pikoshitzi, eero pitheeyakotari paashinipaeni, ¹⁹ pipinkathateri piri eejatzi piniro. Pineshironkateri paashinipaeni atziri: pikimitaaga eerori osheki pineshironkata, ari pikimitziyaari paashinipaeni atziri pineshironkateri.

²⁰ Ikantanaki:

—Nomonkaatakiro maawaeni iroka eenironi neentsitapaakini roojatzi iroñaaka. ¿Oetaka paashini nanterii?

²¹ Rakanakiri:

—Pikowakirika pikameethaperotantaneeyaari pithotyero maawaeni iroka, piyaate pipimantero maawaeni tzmimotzimiri, piperi owashironkaenkari, rootakirakya kaari pikenkithashiryaantaneeyawo pipiyotaneero powaagawo, inta pikenkithashiryaaneeyaari Tajorentsi, roojatzi pipiyashitanteena, thamerakya poyaataneeena naari.

²² Ikanta rirori ikemantawakari osheki rowashiretanaka. Riyotakotanaka osheki rowaagawo, tee ikowaki ipimantero. ²³ Roojatzi ikanantanakina Jesoshi:

—Kyaaryo nokantzi, osheki opomeentsitzimotari ashaagantzinkari ikowaki Tajorentsi ipinkathariwenante. ²⁴ Napiitemiro noshiyakaawentemiro: riraga kameeyo opomeentsitzimotakari roshinthateri imooki kithapi. Rowanaaperotaka riraga ashaagantzinkari opomeentsitzimotaperotakari rirori ikowaki Tajorentsi ipinkathariwenterii.

²⁵ Nokemaeyantawakaaworini ikantakinari Jesoshi, ari notsikanateeyanakarini. Roojatzi nojampitantanakari:

—¿Ninkama awijakotatsinika?

²⁶ Roojatzi ramineeyakinani maawaeni, ikanteeyakinani:

—Riraga atziri eero imatziro rowawijaakotya apaniroeni, omaanta Tajorentsi aritaki imatakiro rowawijaakoteri atziri. Kaari imatawita atziri omaanta rirori imatziro oetarika pomeentsiwitachari.

²⁷ Ikantanakiri Peetero:

—Pamine Nowinkatharite, nookaeyanakironi naaka maawaeni tzmimoteeyawitanarini, noyaateeyantanakimirini. ¿Oetaka nayeri iinja owinawo?

²⁸ Ikanteeyawakinani:

—Kyaaryo iroka nokamanteeyemirini, “Nopoñaaka naaka jenokinta, natziriperotapaaki kipatsikika, linja ari otzimae owakirari kipatsi. Naaka nojeeki iinja janta nowinkatharimentoki, nopinkatharitaperote. Eejatzi eeroripaeni pitsipateeyenani pipinkathariteeyeni. Okaate 12 piwinkatharimentopaeni piyeekanteeyarini eerori. Pipinkathariwenteeyerini maawaeni jorriyopaeni. ²⁹ Maawaeni ikaatzi ookayitanakirorini ipankopaeni, rirentzipaeni, ritsiropaeni, iriripaeni, riniropaeni, reentsitepaeni, iinapaeni, iipatsitepaeni royaatantenari, eero ratsipetashiteeyawoni. Riraga Tajorentsi ari roepiyayiteenirini rookaeyawitanakarini. Rookanakirika apaani roepiyayiteenirini Tajorentsi osheki. Eejatzi ikanteetateyeeanyi itsipateeyenani janta rañaaperoeyapaeni jenokinta. ³⁰ Eenitatsi iroñaaka osheki pinkatharitatsiri jaka kipatsiki, omaanta eero ipinkathariteeyini maawaeni janta jenokinta: rooma aamashitya apanipaeni pinkatharitagaaantatsini. Eejatzi eenitatsi iroñaaka osheki owashironkaenkaripaeni, omaanta iinja janta jenokinta ipinkatharitagaaantapae rirori”.

20

Antawaeteeyatsirini janta oowamashiki

¹ Eekiro riyaatateye ikamantziri riraga Jesoshi:

—Noshiyakaawentemiro tsikarika ikanta Tajorentsi ipinkathariwenantzi. Ikitamakari ashitawori roowamashite. Riyaatanaki irira amaetyaaka janta nampitsiki ramineri owiitziniriri roowate. ² Iñaapaakiri apanipaeni kowatsiri rowiiteniri, ikantapaakiri: “Aririka pamitakotena iroñaaka, aririka itziroryaanaki oorya, aritaki nopinatakimi apaani koriki, riraga iitachari tenaaryo”.^{*} Ikantawakiri: “Ari kameetha”. Roojatzi ikanantakari: “Piyaate iroñaaka powiitenawo”. Roojatzi riyaatantanaka rowiitziro. ³ Roojatzi ijenokityaantapaaka oorya, riyaaatanaki janta ramineri owiitziniriri roowate. Iñaapaakitziiri janta apanipaeni jeekashitachari kaari antawaetatsi. ⁴ Ikantapaakiri: “¿Tee pikowaeyini eerori powiitena noowate? Aritaki nopinatakimi kameetha”. Rakanakiri: “Jee, aritaki nowiitakimiro”. Roojatzi riyaatantanaka rowiiteniri. ⁵ Tampatsika oorya riyaaatanaki eejatzi janta ramine paashini owiitakoterini roowate. Ragaatzi paashini rotyaantakiri

* 20:2 Tenaaryo rirotaki ikithoki koriki monkaatachari antawaerontsi apaani kitejiri.

rantawaete. Eejatzi tsiteniitani piyanaa raminaatzi paashini amitakoterini. Iñaakitzi apaanipaeni kaari owiitansi; rotyaantakiri rantawaete eejatzi. ⁶ Tsiteniityaaperotanaki, riweyaantapanaatawo raminapanaatzi paashini, roojatzi iñaantapaaka jeekashitzinkari tekatsi rante. Roojatzi ikanantapaakari: “¿litaka pithotyaaakotziri jaka, tekatsima pantawaero?” ⁷ Rakanakiri: “Tekatsi antawaetakaanani”. Roojatzi ikanantanakari: “Thame pamitakotena, powiitakotena noowate. Aritaki nopinatankimi kameetha”. Jatanaki.

⁸ Rootzimateensi itziroriimate oorya, roojatzi ikanantanaka ashitawori roowamashite. Ikantakiri jewatakaantzirori antawaeronsi: “Pikaemeri antawaeteeyatsirini pipina-teeyerini. Pitanakyaari pipinateri riraga impaetaperotapaentsiri rantawaetzi roo-jatzi pithonkanteeyaari pipinateri maawaeni iriranki roojatzi ikaatzi antawaeteentsiri amaetyaaka”. ⁹ Roojatzi ipokantapaaka riraga impaetapaentsiri rowiitziro. Eechonkiini rantawaetaki irirapaeni omaanta ipinatawakiri maawaeni apaani tenaaryo. ¹⁰ Roojatzi ipokantapaaka rirori itakawori rantawaetapaaki amaetyaaka. Iitakaashi-witaka ari ipinataperoetakiri osheki omaanta ipinatawakiri tenaaryo eejatzi. ¹¹ Iñaatziiri raawakirira iyorikite roojatzi ikiñaanikowenantanariri owiitakaakiriri, ¹² ikantanakiri: “¿litaka nomonkaatantakariri owakira pokapaentsiri rantawaetzi? Pipinatankina okaatzira pipinatankiriri rirori. Tema naaka nantawaetaki amaetyaaka roojatzi tsiteniitani eejatzi osheki natsipetakiri ijaawanka oorya. Okameethawita pipinaperotenami oshekyaaajeeni koriki”. ¹³ Ikantawakiri: “Niyompari, tee namatawitzi; nopinaperotakimi kameetha. Eejatzi tema nokantakimi amaetyaaka: ‘Nopinatemi apaani tenaaryo’. Eejatzi pakak-ina: ‘Jee, aritaki, kameethakiri’”. ¹⁴ Irika piyorikiteka paanakiri, piyaate pipankoki. Nopantakariri irika impaetapaentsiri rantawaetzi ikaatzira nopakimiri eerori. Ari-taki nokowakaawo naari rootaki nopantakariri. ¹⁵ Tema okameethatzi nopashitakiri noorikite. ¿litaka kaari pikowakaantana noneshironkateri? Rootaki ikantakiriri riraga ashitawori roowamashite. ¹⁶ Naakiro, riraga Tajorensi iñaaperoeyakirini aapatziyakiriri osheki ojarensi ikameethakiri; eejatzi iñaaperoeyakirini riraga aapatziyakiriri iroñaaka ikameethatzi. Tema imonkaatawakaeyakani maawaeni, rowawijaakoeyakirini, omaw-itya raapatziyari osheki ojarensi, rooma eechonkiinirika”.

Rootaki ikantziri riraga Jesoshi, roojatzi itharyaakaanakina.

Rapiitana Jesoshi ikamanteeyakinani rowamaeteri
(Mr. 10.32-34; Rk. 18.31-34)

¹⁷ Ikantaka Jesoshi itonkaakagaeyakinani janta Jerojareeki. Ari niyanki awotsi roojatzi riyoshiitanakina naakapaeni riyotaanewopero 12 ragaeyanakinani intyañaampiini. Ikamanteeyakinani:

¹⁸ —Iroñaaka piyoteeyakini atonkagaeyatyeeeni janta Jerojareeki. Nopoñaaka naaka jenokinta, natziriperotapaaki jaka, omaanta rooteentsi omonkaatya raanteetenari ra-gaeyenani jewawentayitziirini ñaanakowenantatsiri eejatzi iyotaantayitziirini lwaperite Tajorensi. Ikanteeyenani: “Osheki tee pikameethaperotzi, rootaki pikamantyaari”. ¹⁹ Roojatzi raantena janta kaari yotziri Tajorensi ikantapaakiri: “Irika Jesoshi payeri, powamaeri”. Ari ishirontawenteeyawakinani rirori. Ipajapajaatawakina, ikentako-takaantawakina inchanpankeki ikanteetziri koroshi, roojatzi nokamantakya. Okaata-paakirika kitejiri 3 roojatzi ipiriinanteena Pawa añaagaana eejatzi.

Rootaki ikanteeyakinanini.

Iyaatashitakiri Jesoshi iina Sewereeyo
(Mr. 10.35-45)

²⁰ Roojatzi opokashitantapaakari riraga Jesoshi iina Sewereeyo. Otsipatapaakari otomi apite, iitachari Jantyaako eejatzi Jowa, riraga apite riyotaanewo, otziwerowashitapaakari, okantapaakiri:

—Nokowaki pineshironkatena.

²¹ Ikantawakiro:

—¿Oetaka pikoyiri?

Okantziri:

—Aririka iinja pipinkatharitaperotapae nokowakaakiri apiteka notyomi itsipatemi: apaani jeekatsini pakoperoki, paashini pampateki. Ikaatemi itsipateeyemini pipinkathariteeyini.

²² Rakanakiro Jesoshi:

—Tee piyotzi oetarika pikowakotanari. Pamine, rooteentsi nokemaatsityaawo osheki katsiri naari. Rooma patsipetashitakawo eerori teerika imatziro ikimitana naaka noke-maatsityaawoka osheki katsiri.

Ikantanakiri otomipaeni:

—Aritaki nomatakimiro naari.

²³ Roojatzi ikanantakari:

—Kyaaryo aritaki pikemaatsiteeyakyaawoni, omaanta naaka eero nomatziro nokantzimi ninkarika jeekimotenani iinja nakoperoki, nampateki; apatziro yotatsiri Pawa jeekatsiri jenokinta ninkarika ikashiyakayitakarini paerani jeekatsini.

²⁴ Nokemaeyantakaworini naaka riyotaanewopaeni iroka ikantakiri roojatzi nokijanteeyanakarini riraga Jantyaako eejatzi Jowa. Nokijanteeyanakaririni ikowaeyawitakityaani ipinkathariteeyenimi. ²⁵ Roojatzi ikaemanteeyakinani Jesoshi naakapaeni riyotaanewo, ikanteeyakinani:

—Piyoteeyakini eeroka riraga iwinkatharitepaeni kaari yotziri Tajorentsi rameteeyawoni romperateeyarini isheninkapaeni. ²⁶⁻²⁷ Omaanta eerokapaeni eero pikimitakoe-yarini. Eero pomperatanteeyani eero. Pikowakirika peewawenante, pamitakoey-erini kameetha atziripaeni: petakotyaaari, eero pomperatashiteeyarini. Panteniri kameetha maawaeni oetarika ikowakoeyemirini. ²⁸ Pikimitakotena naaka. Tee ro nopokantyaari naaka jaka kipatsikika nomperatayitapaakimini, inta nopokantari jaka namitakoeyemini, noneshironkateeyemini, nokamawenteeyemini nopinawenan-teeyemirorini kaari kameethatatsi pantziri eerokapaeni maawaeni pawijakotanteeyaaari, eero rowashironkaanteemi Tajorentsi.

Retsiyatakotakaakiri riraga Jesoshi kaari kokichaataatsi apite
(Mr. 10.46-52; Rk. 18.35-43)

²⁹ Rookaeyakaanaanawoni Jesoshi nampitsi owaero Jerikoo. Ikineeyanakini janta awotsiki itonkaakaantyaariri Jerojareeki. Royaateeyakirini osheki atziri. ³⁰ Eeniro ijeekaki jaga othapikira awotsi irira kaari kokichaataatsi ikaatzi apite. Ikamanteetakiri:

—Kaakitaki Jesoshi.

Roojatzi ikaemantawakari, ikantziri:

—¡Pineshironkatena! ¡Rooma eeroka icharineeteni Iraviirini!

³¹ Roojatzi ikijathatakiri piyotaneenchari, ikanteeyawakirini:

—¡Pimaerite!

Eekiro ikaematziiri, ishintsithatakiri ikaemakiri:

—Nowinkatharite, pineshironkatena. Rooma eeroka naamagaeyakarini, eerokataki icharineeteni Iraviirini.

³² Ikatziyapaaka riraga Jesoshi, ikantapaakiri:

—¿Oetaka pikoyiri namitakotemiri?

³³ Ikantawakiri:

—Nowinkatharite, nokoyi pikokichaatakagaena.

³⁴ Roojatzi ineshironkatapaakiri, ipampyaakitapaakiri rokikira. Kokichaatanee, roojatzi royaatantakari osheki riweshiryaawentanakari.

21

Rareetya riraga Jesoshi Jerojareeki, ikiyakotakari ewankari wooro
(Mr. 11.1-11; Rk. 19.28-40; Jowa 12.12-19)

¹ Rootzimatapaentsi nareetya Jerojareeki, ari nareetapaakyaawo Wetejatee jeekatsiri janta tonkaariki owaero Oriiwomashi. Roojatzi rotyaanantakari riraga Jesoshi apite riyotaanewo, ² ikantakiri:

—Thame peewate jaga nampitsiki, aririka piñaapaakiri wooro tsinani othatakotaka otsipatariki otomi ewonkiri poojoryaakotapaakiri. Pamakinari jaka. ³ Aririka ikanteenterakimi: “¿Litaka poojoryaakotantawori?” pikanteri: “Ikowatziro Awinkatharite”. Ari roepiyeemiri intsipaete. Roojatzi ikanantanakimi: “Paanakiniri”.

⁴ Ranantakawori iroka, imonkaatziro rojankinatakotzitakaririni paerani kamanantziroirini iñaani Tajorentsi iitachari Jakariiyashi. Ikantzitakani:

⁵ “Pikanteeyerini jeekaeyatsirini janta Jerojareeki: ‘Paamayari iinja Piwinkatharite, kaakitaki. Osheki ikameethaperotaki. Tee riyotzi ikantakaaperota, ikyaaakotapaakyaari ewonkiri wooro’ ”.

⁶ Roojatzi riyaaanaki riyotaanewo apite iñaapaakitziro wooro tsinani otsipatariki otomi ewonkiri, roojoryaakotapaakiro, ramakiniri. ⁷ Ramakiri apite. Nowankitakiniri imitziakaakira kithaarentsi, roojatzi ikyaaakotantakari Jesoshi. ⁸ Osheki atziri kinantanakawori janta awotsiki iñaawakiri, eejatzi iñaaperoyawakirini maawaeni: ishitashitaantakiri* awotsiki imaathaapaeni ikinapaakirapa wooro. Paashinipaeni ichoonkayitakironi kompiroshi ishitashitakiri awotsiki ikinapaakinta wooro. ⁹ Osheki atziri jewateeyakiririni

* 21:8 Rootaki rameteeyarini rirori joriyopaeni ishitashitaantayitziro pinkathari imaathaaki ipokerika.

awotsikira. Osheki paashini impaeteentsiri eejatzi. Osheki ikimoshirewenteeyanakirini. Roojatzi ikaemaeyanakini, ikanteeyanakini:

—¡Pamineri irika, rirotaki icharineeteni Iraviirini aamagaeyakarini! ¡Thame apinkathateeyerini! ¡Rotyaantakiri Awinkatharite! ¡Thame añaaperoyerini! ¡Tema iñaaperotakiri riraga Tajorentsi, tema ikameethaperotzi!

¹⁰ Roojatzi rareetakaantapaakina Jerojareeki. Ikemakoeyawakirini maawaeni jerojareejatzi, rojampitawakagaeyanakani:

—¿Ninkama irika pokapaentsirika?

¹¹ Rakaeyapaakirini paashinipaeni pokaentsiri:

—Rirotaki Jesoshi, riraga kamanantzirorini iñaani Tajorentsi jeekawitachari paerani Najareeteki, rowaga nampitsi janta Karireeyaki.

Rookaeyakirini Jesoshi pimantayitatsirini janta Tajorentsipankoki
(Mr. 11.15-19; Rk. 19.45-48; Jowa 2.13-22)

¹² Ikantaka Jesoshi ikyaakaapaakina janta Tajorentsipankoki. Iñaapaakitziiri janta inthomaenta osheki amanantatsiri eejatzi pimantatsiri, rootaki opoñaantanakari rookaeyapaakirini maawaeni irirapaeni. Tema rotatsinkitawaetapaakiri maawaeni imeejate riraga kaampiyawakaayitanaririni iyorikite. Eejatzi ikimitzakari rirori pimantatsiri jamomo rotatsinkitayitapaakirini maawaeni imeejatepaeni. ¹³ Roojatzi ikanteeyanakirini:

—Okantzi Iwaperite Tajorentsi: “Ikantzi Tajorentsi: ‘Iroka Tajorentsipankoka okameethatzi pikenkithatakaapiinteeyenani, omaanta eerokapaeni pikoshitashiteeyakarini atziri pokaeyawitacharini jaka Tajorentsipankokika’”. Tee okameethatzi iroka panteeyakirini.

¹⁴ Eejatzi janta ipokashitapaakiri oshekini kaari kokichaataatsi, eejatzi kijopookitatsiripaeni. Retsiyatakoeyawakirini. ¹⁵ Riraga jewawentayitziiririni ñanakowenantatsiripaeni eejatzi riraga iyotaantayitziirorini Iwaperite Tajorentsi iñaakirira okaatzi rantakiri. Eejatzi ikemakiri osheki eentsipaeni ikaemaeyakini:

—¡Osheki okameethaperotaki rantayitakirini Jesoshi! ¡Thame añaaperoyerini! ¡Tema rirotaki icharineeteni Iraviirini!

Omaanta tee inimotanakiri riraga jewawentayitziiririni ñanakowenantatsiripaeni iroka iñaakiri eejatzi ikemakiri. Rootaki ikijantaperotanakari osheki. ¹⁶ Roojatzi ipokashiiyantapaakarini Jesoshi, ikantapaakiri:

—¿Pikemaeyakirini inkaaganki ikantakimiri riraga eentsipaeni? Tee okameethatzi iroka ikantakimirika. Tee okameethatzi ipinkathateeyemini.

Rakanakiri:

—Jee, nokemaeyakirini. Tekirama piñaanatziro Iwaperite Tajorentsi kantakotziirori: “Iñaaperoyerini eentsipaeni owawijaakotantatsiri iinja”. ¹⁷ Roojatzi riyateeyakaan-tanakinani janta Wetaaniyaki. Ari nomaapaaki.

Rowamaakiro Jesoshi iyeera
(Mr. 11.12-14, 20-26)

¹⁸ Okitejitanaki ipiyeeyakaanakinani janta Jerojareeki. Ari niyanki awotsi itasheya-paaki Jesoshi. ¹⁹ Iñaapaakiro awotsinampiki chochoki iitachari iyeera, oshiyawitawo potooki. Ikowawitapaaka ithotemi okithoki, omaanta tekatsi; apatziro iyotashitaka oshi. Teera iñaapaakiro okithoki roojatzi ikanantanakawo:

—Eero iroñaaka papiitero pikithokite ithotanteemiri atziri.

Okantaka rowaga iyeera jampiyashitanaki intsipaete.

²⁰ Inkaamani aririka rawijakagaeyanakinawoni rowaga iyeera, noñaawakirowa ojampishitanaki intsipaete roojatzi nokenkithashiryaakoeyanakironi. Rojampiteetakiri riraga Jesoshi:

—¿Tsika okantanakaka ojampirinkashitantanakari intsipaete rowaga iyeera?

²¹ Ikantawakina:

—Kyaaryo, aririka eekiro piyaatatye pameentaperotyaaari Tajorentsi, aritaki imatakaakimiro pantero kimitaworika piñaakirika iroñaaka. Eejatzi pikanteririka Tajorentsi: “Poshirinkero iroka tonkaari janta inkaarekinta, aritaki imatakaakimiro”. ²² Pameentaperotyaaaririka, aririka pamaneri, aritaki imatakaakimiro oetarikapaeni pikowakoteriri.

Roojatzi itharyaakagaeyanakinani Jerojareeki.

Ikanteetakiri Jesoshi: “¿Ninkama otyaantzimiri?”
(Mr. 11.27-33; Rk. 20.1-8)

²³ Ikantaka Jesoshi ipiyakagaeyakinani Tajorentsipankoki, ikyaaki riyotaantapaaki. Roojatzi ipokashitantapaakariri riraga jewawentayitziririni ñanakowenantatsiri eejatzi riraga aataperoteenchari, ikantapaakiri:

—¿Ninkama otyaantaperotzimirika piyotaantariri jorriyopaeni eejatzi petsiyatakoeyan-takaririni? ¿Ninkama otyaantzimirika pookantapaakariri pimantatsiri chapinki?

²⁴ Ikantawakiri:

—Eejatzi naari, nojampitemi apaani. Aririka pakawakina, aritaki nokamantanakimi ninkarika otyaantakinari. ²⁵ ¿Ninkama otyaantakiriri Jowa ikaawoshitakotantariri Tajorentsi jorriyopaeni? ¿Rirotakima Tajorentsi otyaantziriri? ¿Atzirima otyaantziriri?

Roojatzi ikantathatawakagaeyantanakani:

—Akanteririka: “Tajorentsi otyaantakiri”, ikantanakaekari: “¿Iitaka kaari paapatziyan-tarikya?” ²⁶ Omaanta akantakiririka: “Atziriri otyaantakiri”, ikijanakaekari atziripaeni. Tema maawaeni iitashitari Tajorentsi otyaantakiriri Jowa riyotaanantari.

²⁷ Roojatzi ikantapaakiri:

—Tee niyotzi ninkarika otyaantziriri.

Rakanakiri rirori:

—Eejatzi nokimitzitaka naari, eero nokamantzimi ninkarika otyaantakinari nananta-wori piñaakotakaririka.

Roshiyakaawentakiniri riraga ñanakowenantatsiri ashitachari apite itomi

²⁸ Eejatzi ikanteeyakirini riraga Jesoshi:

—Noshiyakaawentemiri ashitachari itomi apite; ¿iitaka pikenkithashiryaakotakariri eero? Ikantakiri itawori ikoñaatzi: “Notyomi, piyaate iroñaaka pantawaete janta noowamashiteki”. ²⁹ Rakanakiri, ikantawakiri: “Eerowa niyaatzi”. Ikantaka paata ikenkithashiryaanaa, roojatzi riyaaantaa rantawaetzi. ³⁰ Eejatzi ikantziri paashini itomi: “Notyomi, piyaate iroñaaka, pantawaete janta noowamashiteki”. Ikantanakiri: “Ari, pawa, niyaate”. Omaanta tee riyaaatzi. ³¹ Ari, iroñaaka nojampitemi: ¿Ninka kemijantaper-otziririka ashtariri ikowakaakiriri?

Ikantakiri:

—Irinta itakawori ikoñaatapaaki, jatatsiri rantawaetzi.

Ikantakiri:

—Kyaaryo iroka nokantemirika: ranaakoeyemini riraga piyotziriri koriki ipantyaariri oroomajatzi eejatzi rowaga tsinani ñaathapiinteyawitaririni shirampari kaari oemi. Tema raapatziyakina rootaki imatantakawori Tajorentsi reewawentakiri rajankaneki. ³² Pamine, paerani ipokawitapaentaga riraga Jowani kaawoshitantatsiri jaga riyoteeyawitapaakimini tsika pikantya piyeekanteeyari kameetha; omaanta eerokapaeni tee pikowaeyini paapatziyeeyawakyaarini. Omaanta aapatziyeeyawakiririni riraga piyotziriri koriki ipantyaariri oroomajatzi eejatzi rowaga tsinani ñaathawitaririni shiramparipaeni kaari oemi. Piñeeyawitarini raapatziyeeyakawoni okaatzi riyotaakiriri Jowa rootaki ikameethatantari. Omaanta eerokapaeni tee pikenkithashiryaaneenta, tee paapatziyimaetawakari Jowani.

Roshiyakaawentakiri Jesoshi aminirori oowamashi

(Mr. 12.1-12; Rk. 20.9-19)

³³ Iroka paashini roshiyakaawenteeyakiniririni riraga jewateeyatsirini ñanakowenantatsiri eejatzi riraga iyotaantayitzirorini Iwaperite Tajorentsi. Ikantakiri:

—Pikemaeyawakinani paashini nokantemiri. Eenitatsi apaani pankitzirori roowamashite. Eejatzi rotantotakotakiro maawaeni othapiki. Eejatzi riwetsikashitakiro tsikarika rawishoowero oowa rowantyaawori owaaga. Riwetsikakiro eejatzi pankotsi jenokitatsiri, iyeekashitantaawori aminawiritanteroni oowamashi. Roojatzi riraga ashitawori roowamashite ikantanakiri antawaetziniriripaeni: “Iroñaaka paminenawo noowamashite eejatzi pithamaetakotenawowa. Iinja pipashitena kashetani”. Rakaeyanakirini: “Jee, aritaki, nomatakimiro”. Roojatzi riyaaantanaka rirori paashiniki kipatsi. ³⁴ Ojamanitakotanaki roojatzi omonkaatantapaaka irakanaki oowapaeni. Roojatzi rotyaanantawitaka ronampiripaeni ashitawori roowate, ikantawitawakari: “Piyaate iroñaaka janta pikanteri riraga aminanawori noowamashite ipakaantawakina nashi naari”. Roojatzi riyateeyawitanakani, areteeyapaakani janta. ³⁵ Iñaawakiririka riraga aminayitzirorini oowamashi, rompojawakiri apaani, tok; eejatzi paashini rowamaawakiri, shemi; omaanta paashini rompojantawakari mapiki, shemi. ³⁶ Ikanta riraga ashitawori roowamashite eekiro rotyaantanakitzi ronampiripaeni. Ikantaka aminirorira oowamashi ithonkawakiri, rowamaakiri ikimitaakirira paashini jewatapaentsiri. ³⁷ Roojatzi ikenkithashiryaanaka ashitawori roowamashite ikantzi: “Iroñaaka notyaanteri notyomi. Aamaaka eero rowamaawakiri

irira. Rirotaama ipinkathatawakiri”. Roojatzi rotyaanantawitanakari itomi. ³⁸ Ikantaka iñaawakirira roojatzi ikantawakaantanaka: “Kaakitakira riraga itomi ashitawori roowamashite. Aririka ikamaki paata ashtariri, rirootaki poyaateeyaarini iriri; tema rirootaki ashiteeyawoni. Iroñaaka thame owamaawakiri. Aakoteeroota aaka roowamashite”. ³⁹ Roojatzi roerikawakiri shepik, raanakiri janta othapiki, rowamaakiri, shemi. ⁴⁰ ¿Oetaka pikenkithashiryari eroka? ¿Ipokaerika ashitawori roowamashite tsika ikanteeyapaakirinika riraga antawaateeyawitanaririni roowamashiteki?

⁴¹ Rakaeyanakirini:

—Ari rowamaeyapaakirini maawaeni, roojatzi raminanteeya paashini riroperotatsiri amineenirini eejatzi pakaantapiintenirini irakapaetetaneerika rotyaanteeniri rirori rashityaari.

⁴² Roojatzi ikantawakiri rirori Jesoshi:

—Tekirama piñiuro okantziri Iwaperite Tajorensi:

“Itheenkakiro mapi riraga wetsikirori pankotsi, omaanta iñaaperotakiro Tajorensi okameethatzi: tema okijotakakiro maawaeni pankotsi. Rooma ikameethataki Awinkatharite, tema otsikanatakaworoña maawaeni rantziri”.

⁴³ Rootaki nokanantakimiri: eero piñeeyirini Tajorensi eerori ipinkathariwenteeyem-inimi. Omaantakya reewawenteeyerini paashinijatzitatsiri atziri: riraga pinkathataperoeyakiririni eejatzi aapatziyaperoeyakiririni. ⁴⁴ Naaka oshiyakawori rowaga mapi: tema nokenkithatakotziro kameethaperotatsiri. Ninkarika kaari aapatziyawaawoni kyaaryooperotatsiri, aritaki rowashironkaakya: riyate janta ikemaatsityaawonta, ashi rowaero.

⁴⁵ Riraga jewawentayitziririni ñaanakowenantsiripaeni eejatzi riraga warijeeyopaeni ike-maeyantawakaworini roshiyakaawentayitakinirini Jesoshi roojatzi riyotakoeyantawakawoni rirootaki irirapaeni roshiyakaawenteeyakirini. Tema tee raapatziyari rirori. ⁴⁶ Ikwaeyawitanakani raakaanterimi Jesoshi omaanta ithaawanteeyakarini atziripaeni. Riyotaki atziripaeni riraga Jesoshi rirootaki kenkithatakotziriri Tajorensi, rootaki kaari raantari.

22

Roshiyakaawentakiri Jesoshi kaemakaantawitariri atziripaeni rowakaeyaarimi

¹ Rapiitakiniri eejatzi Jesoshi roshiyakaawentakirini piyotawenteeyakaririni, ikan-teeyakirini:

² —Noshiyakaawentemiro tsika ikanta Tajorensi ipinkathariwenantzi. Ikimitakari riraga pinkathari. Eenitatsi itomi owakira aatsiri iina. Ikantaka riraga ashtariri ikowaki riweshiryaawentyaari itomi, rootaki ikemaakaananteeyakaririni inampijatzirakiyoteri rowakayaari. ³ Rotyaantakiri apaanipaeni ronampiri romiñaawitakitari atziripaeni ipokeeta rowaeyaani, omaanta tee ikowaeyini ipoke. ⁴ Rapiitakiri rotyaanantawitanakari paashini ronampiripaeni, ikantawitakari: “Piyaataate pikamantaateriita riraga ikamantakitzirira inkaaganki itawitakitariri: ‘Pojataki kaniri eejatzi iwatha, oyiitaka maawaeni’. Thame powakitya”. ⁵ Omaanta riraga romiñaawitakitari tee ikowaeyini ipoke. Jateeyakini tsikarikapaeni: riyaatzi apaani janta rowaneki, paashini ikinanaki riyomparita. ⁶ Omaanta paashinipaeni ragaeyawakirini rotyaanantawitakari, ranteetawakiri pok, pok; ipajapajaateeyakirini osheki rowashironkaeyakirini roojatzi rowamaantakari. ⁷ Ari ikemaki riraga jewatatsiri, antawo ikijanaka. Roojatzi rotyaanantawitanakari joraaropaeni riyate rowamaeri owamaantatsiripaeni. Riraga joraaropaeni ithonkakitziri maawaeni, eejatzi ipankopaeni rootakiro maawaeni. ⁸ Roojatzi ikanantanakari paashinipaeni ronampiri. “Mataka maawaeni owanawontsi oyiitaka. Omaanta rirori ikanteeyawitakitarini inkaaganki: ‘Tee ikameethatzi’, tekatsi okantya ipokanteeyaarini, rooma tee ikameethatzi. ⁹ Piyaatanaki iroñaaka janta awotsikipaeni antawopetatziki, pomiñaanakiri maawaeni piñaanakirira. Pikanteri: ‘Thame nakiyotemi kaniri: rooma aaki notyomi iina’”. ¹⁰ Ikantaka ronampiripaeni jateeyanakini, ramayitapaakirini ikaatzi iñaayitakitzirini janta, kameethatzikaripaeni eejatzi kaari kameethatzikaripaeni. Rareetakagayakarini ipaeyapaakirini kithaarentsi rooperori. ¹¹ Roojatzi ikyaantapaaka rirori jewawenantsiri riwethatantawakari pokayiteentsirinipaeni, raminapaaki jaga; roojatzi iñaapaakiri apaani shirampari kaari kithaatacha kameetha. ¹² Itonkiyotapaakari, ikantapaakiri: “Niyompari, nopawitanakimi inkaaganki kithaarentsi kameethari pikithaawentyaarimi notyomi oemoshiryaantyaariri. ¿Itaka kaari pikithaataantawo?” Omaanta imaeritashitaka. ¹³ Roojatzi riraga pinkathari ikanantakari ronampiripaeni: “Payeri irika poojoteri rakoki eejatzi iitziiki, pookeri inteena otsiteniperotzinta rowaga paamariki kaari tsiwakanitatsini, ashi royoero rirori janta, riraya eejatzi ratsikaekitya tyakiririri, osheki ikemaatsityaawo”.

¹⁴ Ñaakiro, eejatzi ikimiwitaka Tajorentsi, ikaemakaantawitakari maawaeni atziri rawi-jakotanteeyaarimi, omaanta eero roshekitzi kyaatsini, apatziro apaanipaeni owawijaakotaachani.

Riyotaakiri Jesoshi warijeeyopaeni ranteniri pinkathari ikowakaeriri
(Mr. 12.13-17; Rk. 20.20-26)

¹⁵ Ikanta ikijeeyanakani riraga warijeeyopaeni roojatzi ishitowantanaa ikenkithatakaawakagaeyakani, ikanteeyini:

—¿Tsika akanterika Jesoshi akompitakaantyaariri, akijakaantyaariri?

¹⁶ Roojatzi rotyaanteeyantakarini irirapaeni riyotaanewopaeni itsipateeyakarini riraga oyaateeyiririni Erooreshi. Ipokashitakiri Jesoshi, ikantakiri:

—Iyotaantatsiri, niyotzi piñaawaetziro rooperotatsiri: tee pitheeya. Eejatzi kameetha piyotaantziro Iwaperite Tajorentsi eejatzi eero pikemijantaperotziri atziripaeni oetarika ikantawitemiri rirorika pinkathari kaaririka pinkathari. Eekiro piñaawaetziro kameethatatsiri. ¹⁷ Iroñaaka pikantena oetarika pikenkithashiryaari. ¿Okameethatzima aperi pinkathari, riraga Seesari ayorikite? Tema irira kaari jorriyo. ¿Terikama okameethatzi?

¹⁸ Riraga Jesoshi riyotakotakiri ikowaeawitakani ramatawiterimi ikompi-takaantyaaririmi. Rootaki ikanantanakariri:

—¿Eerokapaeni oshiyakaawaetashitachari paapatziyarimi Tajorentsi! ¿Iitaka pamatawitantenarimi? ¹⁹ Poñaayenari koriki pipapiintzirini oroomajatzii.

Roojatzi ramantanakarini apaani ikithoki koriki iitachari tenaaryo. ²⁰ Roojatzi ikanantawakari:

—¿Ninkama ashitawori ipoo owakoteencharika? ¿Tsikama itzimika ashitawori iwaero jankinateencharika?

²¹ Rakanakiri:

—Kaarima riraga Seesari.

Roojatzi ikanantanakariri:

—Panteniri irinta ikowakaakimiri; eejatzi pantzityaanari riraga Tajorentsi ikowakaakimiri.

²² Ikemaeyantawakaworini maawaeni iroka, ari rotsikanateeyanakarini, tekatsi paashini ikantaneeriri. Roojatzi rookantanaari: jateeyaneeni.

Ikamantakiri Jesoshi saroseeyopaeni “Kyaaryo, apiriintee eejatzi”
(Mr. 12.18-27; Rk. 20.27-40)

²³ Roojatzi ipokapaaki saroseeyopaeni. Iitashiwitakawo eero apiriinta añagae eejatzi, eero aatzi jenokinta. Ipokashitapaakiri, ikantapaakiri riraga Jesoshi:

²⁴ —Iyotaantatsiri, ikantzini Moeseeshi: “Eenitatsirika shirampari iina, omaanta tekatsirika itomi, aririka ikamaki, okameethatzi ragaero iinani rirentzi itzimakaanteeyawori otomi. Itzimapaakirika otomi kimiwitanaka rirotaki ashityaarini rirentzini itomi”.

²⁵ Paerani eenitatsi atziri ikaateeyini 6 rirentzi. Itanakawori rantaritzii raawitaka iina, omaanta tee itzimakaero eentsite. Ikamashitaka. Ikantaka paashini rirentzi roojatzi raantawitaawo rirori. ²⁶ Eejatzi rirori tee itzimakaero eentsite. Ikamashitaka rirori. Eejatzi ikimiteeyakani maawaeni rirentzipaeni, aawitawori iinani rirentzini. Tee itzimakagaeyironi eentsite. Ikamashiteeyakani maawaeni. ²⁷ Impaete okamae roori. ²⁸ Aririka ipiriinteeeyaneeni iinja, ¿ninkama iinanteeyawoni? Tema iinanteeyakawonika paerani maawaeni.

²⁹ Roojatzi ikanantanakariri rirori:

—Osheki pikompitakawo. Tee pikemaperotziro okantziri Iwaperite Tajorentsi, eejatzi tee piyotakoperotziri itajorentsiiperotaki. ³⁰ Aririka ipiriinteeeyaneeni rañagae eejatzi, tekatsi agaeroni iinja. Maawaeni piriintaachani eero ragae iinapaeni. Omaanta ikimitakoeyaarini ronampiripaeni Tajorentsi jenokinta. ³¹ Riraga kamaawitachari ari ipiriintee iinja, tema piñaanatziro ikantziri Tajorentsi iwaperiteki: ³² “Naaka Tajorentsi, raapatziyanewo Awaraama, Ijaaka, Jakoowo”. Ñaakiro, tee ikantzi: “Raapatziyawanaga paerani”. Omaanta eeniromo añi ishire janta jenokinta, roojatzi ikanta raapatziyari iroñaaka rootaki ipinkathariwenantariri Tajorentsi.

³³ Ikemantawakawori iroka riraga piyotawenteeyakaririni ari imaeriyanakani, rotsikanateeyanakarini, ikanteeyanakini:

—Kameetha riyotaantzi Jesoshi.

Ikamantziri Jesoshi oetaka okowakaaperoteeri Iwaperite Tajorentsi
(Mr. 12.28-34)

³⁴ Ikemaeyantakaririni warijeeyopaeni kameetha rakakiri riraga Jesoshi saroseeyopaeni, romaeryaakiri ipiyoteeyakani ipokashiteeyapaakirini rirori. ³⁵ Ikowawitaka ikompitakayaarimi warijeeyopaeni. Ikaatziri apaani iyotaantzirori Iwaperite Tajorentsi, riyoperotziro okantziri. Ikantawitapaakari:

³⁶ —Iyotaanari, eenitatsi osheki iyotaakaeri Iwaperite Tajorentsi: *¿tsika otzimika kameethaperotatsiri kaminagaantsi akemijantaperoteri?*

³⁷ Ikantawakiri rirori:

—Rootaki iroka kameethaperotatsiri: “Pinintashireperoteriroña kameetha Tajorentsi, riraga Awinkatharite. Pikyaaryoowentero pinintashireperoteri maawaeni pajankaneki, eejatzi maawaeni pishireki, eejatzi pikantyaani pikenkithashiryaapiintyaari”. ³⁸ Rootaki anaakotantaperotatsiri maawaeni kaminagaantsi Iwaperiteki Tajorentsi. ³⁹ Eenitatsi paashini, kimitawori: “Okimita osheki pinintaperotaka eerori, pikimiteerira paashinipaeni atziri, pinintaperoteri maawaeni”. ⁴⁰ Aririka pantero iroka, aritaki pimonkaatero maawaeni rojankinatzirini paerani Moeseeshi, eejatzi rojankinatzirini riraga kamanantayitzirorini iñaani Tajorentsi.

¿Ninkama iriri Jesokirishito?

(Mr. 12.35-37; Rk. 20.41-44)

⁴¹ Eenirowa ipiyoteeyakani warijeeyopaeni, ⁴² rojampiteeyakirini Jesoshi:

—*¿Iitaka pikenkithashiryaakotziriri Rotyaantanewo Tajorentsi, riraga Owawijaakotantatsini? ¿Ninka tomintaririka?*

Ikanteeyanakirini:

—Rirotaki icharineeteni Iraviiri.

⁴³⁻⁴⁴ Ikantakiri:

—Paerani ojankinatakaakirini Ishire Tajorentsi Iraviirini, ikanantariri Rotyaantanewo Tajorentsi: “Nowinkatharite”. Rooma piyotziro Iwaperite Tajorentsi okantzi: “Riraga Pawa Tajorentsi ikantakiri Nowinkatharite: ‘Pijeekimotena nakoperoki, pitsipatena eewawentero atziripaeni. Pijeekanaki roojatzi nothonkantakyaari maawaeni kijakimiri’”. *¿Iitakakya ikanantariri riraga Iraviirini paerani: “Nowinkatharite”?* ⁴⁵ Tema ikenkithatakotzitarini Iraviirini Rotyaantanewo Tajorentsi, ikantziri: “Nowinkatharite”. *¿Tsika ikantyaari Iraviirini ipinkathateeri icharineeteni impaetatsiri ijeeki? Rooma ametakawo apinkathatziri jewateeri.*

⁴⁶ Imaeritashiteeyanakani maawaeni. Tekatsi akaneentsini eechonkiini. Eejatzi paashiniki kitejiri tee rapiiteeri rojampitaneeri: *ithaawantanakari rapiiterimi rojampiterimi eejatzi.*

23

Ikantzi Jesoshi: “Eero poshiyakotari iyotaantawitawori Iwaperite Tajorentsi eejatzi warijeeyopaeni”

(Mr. 12.38-40; Rk. 11.37-54; 20.45-47)

¹ Ikanteeyakirini riraga Jesoshi piyotawenteeyakaririni eejatzi naaka maawaeni riyotaanewo:

² —Irira iyotaantzirori Iwaperite Tajorentsi eejatzi irira warijeeyopaeni rirotaki poyaatariri Moeseeshini riyotaantziro Iwaperite Tajorentsi. ³ Okameethatzi pikemijantaperotero oetarikapaeni ikantzimiri omaanta eerokya pantiizo rantziri. Ikantawitzimi: “Ari pikantya, kameetha pijeeki”, omaanta tee ijeeki rirori kameetha. ⁴ Osheki opomeentsitziimotzimi pantero maawaeni riyotagaeyakimirini, omaanta tee riyoteemi maawaeni okaatzi okantziri Iwaperite Tajorentsi, eejatzi tee ipomeentsiwentziimawo rantero rirori oetarika ikantawitakimiri. ⁵ Rantashitawo oetarikapaeni piñaaperyaariri, piñaaperotantyaariri ikameethatzi. Tema romaawakotakawo eechonkiini Iwaperite Tajorentsi rakoki eejatzi rojoyinatakotzitatakawo ipankaki, pikanantyaari kameetha raapatziyaperotakari Tajorentsi. Eejatzi rowaneentashitaka ikithaashitetziitakawo ikantakaaperotashitaka. ⁶ Aririka rowaeyani, ikowaperotzi itsipatapiintyaari jewatatsiri. Eejatzi ikimitzitaka janta pankotsiki ipiyotantapiintarira joriyopaeni ikowaperotaki itsipatapiintyaari jewatatsiri janta. ⁷ Ikantakaaperotashitaka rootaki ikowantakari kameetha piwethateeyaarini janta aririka pitonkiyotyaari, eejatzi ikowaki pikanteeyerini: “Iyotaanari”. ⁸ Omaanta eeroka, eerokya pikimitakotari. Eero pikowanaki ikanteetemi paashinipaeni: “Iyotaanari” iñaaperotantemiri. Maawaeni eerokapaeni pimonkaatawakagaeyakani: eerokataki yeeyipaeni. Apatziro Rotyaantanewo Tajorentsi rirotaki pikanteri: “Iyotaanari”. Okameethatzi apatziro piñaaperoteri irira. ⁹ Jaka kipatsikika, eero pikantashitari paashinipaeni atziri: “Pawa”. Omaanta apatziro pikante Pawa riraga jeekatsiri janta jenokinta, eejatzi

piripero eejatzi pirithori jaka kipatsiki. Tekatsi paashini pikanteri. ¹⁰ Eejatzi eero pishinetziri ikanteetashiyizimini: “Neewatzinkarite”. Eenitatsi peewatzinkarite papintzite apaani, naaka riraga Rotyaantanewo Tajorentsi. ¹¹ Pikowakirika peewawenante, pityaawo pamitakotapiinteri paashinipaeni, pineshironkateeyerini. ¹² Aririka pikante: “Naaka Neewawentemi, osheki nokameethatanaki”, aritaki ipashiwentakagaeyakimini Tajorentsi. Aririka pikante: “Tee nomatziro apanioeni, Pawa Tajorentsi, pamitakotenari”, roojatzi ramitakotemi, imatakayemiro, kameetha peewawenantyaariri atziri.

Rootaki ikanteeyanarini rirori.

Ashironkaamatsitemiini iyotaantzirori Iwaperite Tajorentsi eejatzi warijeeyopaeni

¹³ Roojatzi ikantakiri Jesoshi iyotaantayitzirorini Iwaperite Tajorentsi eejatzi warijeeyopaeni:

—¡Ashironkaamatsitemiini! Poshiyakaawaetashita paapatziyari Tajorentsi, omaanta osheki pamatawitakiri atziripaeni. Kaari rooperori piyotaakiriri oetarika ikowakaawitariri Tajorentsi riyoteeririmi. Ashironkaamatsitemiini iinja powashironkaeyaani osheki. Eero paapatziyari Tajorentsi ipinkatharitakaanemiri pajankaneki, eejatzi eero pishinetziri paashinipaeni atziri raapatziyari ipinkatharitakaanemiri rajankaneki. ¹⁴ Eeroka oshiyakaawaerintzi pikoyi paapatziyaarimi Tajorentsi. Osheki netakotakimi rooma paata ari powashironkaaperoeyakyaani. Osheki paapithatakiro opankopaeni kamaentsiripaeni oemi. Tema osheki pojanthaashitawo pamanaawaetashitari Tajorentsi. Omaanta tee paapatziyawo iñaani, rootaki rowashironkaaperotemiri osheki iinja. ¹⁵ Eeroka poshiyakaawaetashita paapatziyarimi Tajorentsi. ¡Ashironkamatsitemiini! Pamatawitantaki osheki rootaki powashironkaanteeyaarini iinja. Piyate tsikarika piyotaantawityaarini paashinijatzitsiri atziri ipyanteyari joriyo roshiyantemirimi eeroi rootaki riyaaanteyaarini rirori janta paamariki kaari tsiwakanitsini. ¹⁶ Osheki rowashironkaaperoeyemini Tajorentsi. Pikimitakoeyakarini kaari kokichaatsini ikathatziri paashini kaari kokichaatsini. Rooma tee piyotziri Tajorentsi rootaki kaari pimatantawo piyoteeri kameetha paashinipaeni atziri. Pikantashita: “Aririka akante: ‘Tema ojeeki Tajorentsipanko jaga, piyotantyaari eero namatawitzimi’, pikenkithashiryaashita okameethatzi pamatawitante. Omaanta aririka pikante: ‘Tema ijeeki oorotatsiri pinatachari osheki janta Tajorentsipankokinta, piyotantyaari tee namatawitzimi’, tema kyaaryoopero piñaawaetziro kameethatatsiri. Kaari pamatawitantzi”. Teemaeta piyotziri Tajorentsi oetarika ikowakaakimiri. ¹⁷ ¡Eeroka majontzi! Osheki piñaawaetashitaka. ¿Oetaka kameethaperotatsiri? ¿Ooroma kameethaperotatsiri? ¿Tajorentsipankoma kameethaperotatsiri? Tema rashi Tajorentsi Tajorentsipanko. Rootaki Tajorentsipanko kameethatakaanakiriri ooro ojeekakira. ¹⁸ Eejatzi tee okameethatzi pikantashita: “Aririka akante: ‘Tema ari ojeekaki aritaari ataantapiintanariri Tajorentsi apira, piyotantyaari eero namatawitzimi’, aritaki ayotzi kameetha amatawitante. Omaanta aririka akante: ‘Tema ari eenitatsi apira owamaakiniri Tajorentsi ataakiniri janta aritaariki, piyotantyaari eero namatawitzimi’, ari piyotzi eero amatawitziroña. ¹⁹ ¡Eeroka kaari kokichaagantzi! ¿Jitaka kameethaperotatsiri? ¿Rirotakima pipira? ¿Rootakima aritaari pitaantanariri Tajorentsi pipira kameethatatsiri? Tema rashi Tajorentsi aritaari rootaki ikameethataakaanakawori pipira pitaakiniri Tajorentsi”. ²⁰⁻²² Paminetya, osheki pikantzi: “Tema eenitatsi aritaari ataantapiintanariri Tajorentsi apira”, “Tema eenitatsi Tajorentsipanko”, “Tema eenitatsi jenokinta”, oetarikapaeni. Tee okameethatziroña pikantashitawo, tema piitashiwitaka okameethatzi pamatawitantzi. ¿Piitashitama tee ijeeki Tajorentsi? Tema ijeeki, eejatzi ari rowashironkaawentakimiro maawaeni pamatawitantzira. ²³ ¡Ashironkaamatsitemiini eerokapaeni warijeeyopaeni eejatzi iyotaantziroripaeni Iwaperite Tajorentsi! Poshiyakaawaetashita paapatziyari Tajorentsi, aritaki rowashironkaaperoeyakimini Tajorentsi iinja. Pamine, eenitatsi eechonkiini panteeyawitakarini. Paakirika piyorikite 10, apaani pipakiri Tajorentsi. Paakirorika piwankiri 10 meentashi, koraanteroshi, eejatzi tsirikana 10, apaani maawaeni irowa pipakiriri Tajorentsi. Rootaki panteeyawitakarini eechonkiini; omaanta eenitatsi kameethaperotatsiri ikowakaaperotawitakimiri Tajorentsi, omaanta iroka tee pantziro. Ikwakaawitakimiri kameetha pijeeki, eejatzi pineshironkateeyerini paashinipaeni atziri, eejatzi pikyaaryoowentenerini okaatzi ikowakaakimiri rirori. Maawaeni iroka roowitaka kameethaperotawitachari panteeyerinimi. Eekirokya impaetanaki pipashityaari apaani oshi, maawaeni paakiri.

²⁴ ¡Tee piyoteeyini! Pikyaaryoowentawitakawo kaari ikowakaaperotzimi Tajorentsi. Omaanta tee pikenkithashiryaaperotzimaetawo rowaga ikowakaaperowitakimiri.

²⁵ ¡Ashironkaamatsitemiini eerokapaeni! Poshiyakaawaetashita paapatziyarimi

Tajorentsi, omaanta ari pashironkaperoteeyaani iinja. Pamine, pameteeyawitawoni pikiwaeyironi pimirimento eejatzi piwiratote otapiikira, omaanta tee pikiwimaetawo inthomaenta. Rootaki oshitzinatantayitakarini rooma tee pikiwiro. Eejatzi pikimiwitakawo eerori pimirimento. Naakiro, osheki pikiwayitziironi pakopaeni, pikameethatantyaarimi, omaanta tee paapatziyaari Tajorentsi pikameethatantyaarimi. Tema eejatzi piñaawenashiryagaero oetarika pashitantawori apatziro eeroka, osheki paapithatatiiri okaatzi rashitari paashinipaeni. ²⁶ ¡Eeroka warijeeyopaeni kaari kokichaatsi: tee piyotziroña pantero kameethaperotatsiri! Aririkami pityaawomi pikameethatanakimi pajankaneki, roojatzimi okameethatzimi iñaaperotantemirimi Tajorentsi, eejatzi atziripaeni. ²⁷ Ashironkaamatsitemiini eerokapaeni iyotaantawitawori Iwaperite Tajorentsi eejatzi warijeeyopaeni. Osheki pamatawitantaki rootaki rowashironkaanteeyemirini osheki iinja. Pikimiwitakawo omoo impeeta romonkyaantapiinteetariri kaminkari. Kameetha owaneenkawitaka jeñokiini kitamaawitaka omaanta janta inthomaenta shitzitanaki. Tema yeekitaki itonkipaeni kaminkari. ²⁸ Ari pikimitzimotakari atziri pikameethatemi, iñaaperoeyantawitakimiri riroripaeni okaatzi pantziri. Omaanta tee pikameethatzimaeta pajankaneki, osheki pamatawitantzi eejatzi osheki pantapiintakiro kaari kameethatatsi. Tema pitheeyashita. ²⁹⁻³⁰ Ashironkaamatsitemiini eerokapaeni oshiyakaawerintzi paapatziyari Tajorentsi: osheki powashironkaaperoeyaani iinja. Iroñaaka pimoontashiyitakirini kaminkari powantyaanariri itonkipaeni. Eejatzi poshirinkantayiteyaaririni itakaantaworini kamaentsiri paerani, riraga rowamaayitakirini pichariniiteni riraga kamanantayitziironi iñaani Tajorentsi. Powaneenkayitakironi rowaga tonkitsipankopaeni kameetha. Pikitayitantaririni kameethatzinkaripaeni rajankaneki eejatzi pikantayitziini: “Aririkami nokoñaatziitakyaami paerani ikoñaantakari nochariniiteni, ero nokempiyarimi naari nowamaeri rirori, riraga rowamaakirini nochariniiteni”. ³¹ Tema pikantakotashita eeroka apaniroeni aririka pikanteeyeni: “Nochariniiteni riraga owamaakiririni kamanantayitziironi iñaani Tajorentsi”. Pikantashita: “Eero nakawentziri riroripaeni”. Pamatawitashitaka eeroka apaniroeni. ³² Eejatzi eerori iroñaaka pikimitakoeyakarini. Eerokateeyakini owamaantatsiri. Aritaki pimonkaatakiro ritakarini rantakiri pichariniiteni. ³³ ¡Kimateeyakimini maankipaeni! ¡Tee pikameethaperoeiyini! ¿Pitashitama ero rotyaantzimi Tajorentsi paamarikinta kaari tsiwakanitatsini?

Ikanteeyakirini Jesoshi: “Rowashironkagaeyakimini Tajorentsi”

³⁴ Eekiro riyaatatyeek ikanteeyirini riraga Jesoshi:

—Notyaantemiri iinja paashinipaeni kamanantayiterorini iñaani Tajorentsi, rirotaki iyothaniperotatsiri eejatzi iyotaantatsiri. Notyaantemiri riyoteemi kameethaperotatsiri. Niyotakotakimi ero paapatziyawakari, inta powamaagaantashiteeyawakyaarini apanipaeni eejatzi apanipaeni pikentakotakaantawakiri, riraga paashinipaeni pipajapaatakaantawakiri janta pankotsiki pipiyotantapiintarira eejatzi paashinipaeni pikijagaantawakiri tsikarika ikinayitakini. ³⁵ Eenitatsi kaari kameethatatsiri pantakiri eerori, rooma inimotakimi eerori ikameeta maawaeni kameethatzinkari: ritanakawo rowamaakiri riraga Aweerini eejatzi ikantanaka paashinipaeni maawaeni riro oweyaantapaakawori riraga Jakariiyashi, riraga itomini Perekiiyashini. Rowamagaeyakirini pichariniiteni janta Tajorentsipankoki okaakiniki aritaari. Aririkami pikoñaatziitakyaami eeroka, arimache pakawentakirimi eerori. Ashi poyiro powamaantzi. ³⁶ Kyaaryootaki iroka nokantemiri. Ari pimonkaatakiro paata iroka nokantakimiri. Ashi poyiro powashironkaeri paashinipaeni atziri kameethari. Rootaki ikanantemiri Tajorentsi: “Eenitatsi pantani”. ³⁷ ¡Ashironkaamatsitemiini jerojareejatzipaeni! Eerokapaeni powamaakiri rotyaantanewopaeni Tajorentsi: tema pompojantakari mapi kamanantayitziironi iñaani Tajorentsi. Okimitziiriranki tyaapa ojatewirininikiziri iyeerikini eejatzi nokimiwitaka naari, osheki netakoeyawitakimini. Nokowaperowitaka nowawijaakoeyemini omaanta eerokapaeni tee pikowaeyini namitakoeyemini. ³⁸ ¡Pamine sha! ¡Iroka pinampika! Eero roojatzi okanteetatyeeyaani ojeeki. Tekatsi jeekatsini iinja. ³⁹ Eero papiitaana piñagaana. Apatziro piñagaana iinja, pikanteerika: “Kameethaperotaki Jesoshi, rirotaki Awinkatharite, riraga Rotyaantanewo Tajorentsi”. Osheki pikimoshirewenteeyanakinani.

Rootaki ikantakiriri riraga Jesoshi.

24

*Iinja ishekiroyagaeteero Tajorentsipanko
(Mr. 13.1-2; Rk. 21.5-6)*

¹ Roojatzi riraga Jesoshi riyowantanana Tajorentsipankoki roowiteenchami riyaaete. Nopokashiteeyapaakirini naakapaeni riyotaanewo naminakagaeyapaakirini notsikanteeyapaakawoni maawaeni Tajorentsipanko. ² Roojatzi ikanteeyantanakarini:

—Piñaakiro maawaeni iroka pankotsika. Piñaawitakawoka iroka pankotsi irofaaka. Iinja eero piñaagaero eejatzi. Ari ishekiroryaagaeteero maawaeni okaatzi piñaawitakarika.

Tsika okantyaaka rootzimateentsirika ipokae Jesoshi

(Mr. 13.3-23; Rk. 21.7-24)

³ Roojatzi niyaateeyanakini tonkaariki oetachari Oriiwomashi, notonkaanaki, tonka, tonka. Areeteeyapaakinani tonkaariki, ari imakoryaapaaki Jesoshi, roojatzi niyaatashitapaakiri nokantapaakiri:

—Pikamanteeyenani: *tsika okaateka ishekiroryaanteetyaawori irona pankotsipaeninta? zhitaka iyotakayenani iinja tsika okaateka pipokantyaari, othonkanteeyari kipatsi?*

⁴ Ikantanakiri riraga Jesoshi:

—Kyaaryoowa, ramatawiteetzimikari iinja. ⁵ Eenitatsi oshekini pokatsinipa kantaapaentsini: “Naaka Rotyaantanewo Tajorentsi”. Kyaaryoowa, ramatawiteetzimikari rirori. ⁶ Pikemakopiinteeyeroni omanataantsi. Pikemaeyerini atziri ikanteeyeni: “Romanatawakaeyatyaani paashinikipaeni nampitsi eejatzi paashiniki kipatsipaeni”. Omaanta eero pithaayi. Aritaki okantyaari romanatawakagaeyani. Omaanta tekira omonkaatya maawaeni nokantakimiri, okaatzi nopokanteeyari. Tekira othonkanteeyari kipatsi. ⁷ Atziri jeekatsiri paashinikipaeni kipatsi ari ikijawakayitanakyaani jeekatsiri paashini kipatsi, romanatawakagaeyani. Itasheyeyanakini, tekatsi ragae rowaeyaarini. Opokaeyeni antawo mantsiyarentsi. Omoyekapiintya kipatsi, othonkayiteroni tsikarika-paeni omoyekya. ⁸ Omaanta tekiraata omaperota ikemaatsitaperotyaawo katsiri.

⁹ Eekiro riyaatatye ikamantawakina:

—Riyotakimirika atziri paapatziyakina, rowashironkaeyemini ikemaatsitakagaeyemironi osheki katsiri, rowamaakaantemi, ikijeeyemini maawaeni atziri. ¹⁰ Osheki atziri piyakoteeyaworini ranteero kaari kameethatatsi, roojatzi rookanteeyawo raapatziyari Tajorentsi. Ikijayitanakirini paashinipaeni kemijantzinkari raakaantayitanakirini. ¹¹ Iinja osheki pokatsini theyashitachani ikantapaaki:

—Naaka iyotaantzirori Iwaperite Tajorentsi. Tema ramatawiteeyashitakarini osheki aapatziyawitakariri Tajorentsi. ¹² Eekiro riyaaantanakityee atziri rantaperotanakiro kaari kameethatatsi rootaki rookantanakyaawori inintashiretawakagaeyani eejatzi ipeyakotantanakyaariri Tajorentsi. ¹³ Omaanta ninkarika kijokiro owaperotenani ikanteetatyani raapatziyana rirotaki nowawijaakoteeyerini. ¹⁴ Piyaatakayero noñaani eerokapaeni maawaeni aapatziyanari. Piyaate maawaeniki kipatsi, pikanteri maawaeni atziri nokowaki nowawijaakoteri. Omonkaatapaakyaarika maawaeni iroka, roojatzikya omonkaatantapaakya maawaeni nokantzitakimiri.

¹⁵ Eekiro riyaatatye ikamanteeyanani:

—Paerani rojankinatzi Intaheeri, riraga kamanantzirorini iñaani Tajorentsi, ikantzini: “Aritaki ipokaki iinja jaga Tajorentsipankonakiki osheki kaari kameethatatsini, reewanaperoyashiteeyakawoni okaatzi jeekayitatsirini jaga maawaeni”. Tema piyotziro iroka nokenkithatakotziri. Aririka piñaakiripa atziri rantapaakirorika okaatzi rojankinatzitakarini riraga Intaheeri rootaki piyotantanakyaari irika nokamantakotziri. ¹⁶ Roojatzi piyeekirika Joreeyaki, pishintsite pishiyeyanakini tonkaariki. ¹⁷ Aririka piyeeki inkokirona, eero pikyaapanaatzi inthomaeki pipankoki paantapaantaawori powaagawo, inta pishiyaperotanaki. ¹⁸ Eejatzi aririka piyeeki owantsiki, eero pipiyashitapanaatawo paashini piithaari. ¹⁹ Ashironkaamatsiteroeni paata tsinani motzitsiri eejatzi thotatsiri eentsite eero omatziro oshiyaperota kameetha. ²⁰ Kaakitaki iinja pishiyapithatyaari omaanta pamaneri Tajorentsi okantya eero pishiyanta inkanipaeteki, eejatzi eero pishiyanta kitejiriki pimakoryaantapiintari.

²¹ Eejatzi ikantzi riraga Jesoshi:

—Osheki piñeero iinja opomeentsitzimoteeyemini. Pashironkaaperotanakyaaroña, panaakoteri maawaeni itakaantaworini atziri paerani pashironkaeya. Eejatzi eero iñiuro maawaeni impaetatsiri iyeeki okimitaka iroka. ²² Aririkami ojamanitemi rowashironkaeyeminimi, ari pithonkaeyakyaanimi, omaanta riraga Tajorentsi ikaminthaakiri maawaeni aapatziyariri riyoyeeyakirini, rootaki kaari ojamanitanyarowashironkaemi. ²³ Eejatzi iitarika kantakimini: “Areetapaaka Rotyaantanewo Tajorentsi riraga Owawijaakotantatsini; pamineri irika”. Paashini kantatsini: “Irinta areetapaaka janta”. Omaanta eero paapatziyari. ²⁴ Kaakitaki iinja osheki amatawitantatsiri ikantapaaki: “Naaka Jesokirishito riraga owawijaakotantatsiri”. Omaanta kaari. Paashinipaeni ikante: “Naaka iyotaantzirori Iwaperite Tajorentsi”.

Ramatawitantayitapaakyaaririni atziripaeni tema itajorentsijeempiyaashitapaakya. Eejatzi aritaki ikowakowawitakya tsika ikantya ramatawitantyaaririni riyoyaaperotayitakirini Tajorentsi. ²⁵ Ŋaakiro, nokamantzitakimiro tsikarika okantyaari iinja. ²⁶ Rootaki piyotantyaari aririka ikanteetemi: “iPamine! Irinta Jesokirishito janta okaankiteronkiitziinta”. Eero patsipetawo piyaatzi. Eejatzi ikanteetemirika: “Irika jaka Jesokirishito inthomaekika pankotsi. Eero pakiri”. ²⁷ Kyaaryo, nopoŋaaka naaka jenokinta, natziriperotapaaki kipatsikika. Eejatzi nopiye paata janta jenokinta. Tema romapokimi tariito rookathatyaarika, tyaaooo, ithotyaapaentziro janta jenokinta. Ari nokimiteeya iinja naari aririka nopokae: nomapokaeyapaemini omaanta ari piŋeeyawaenani maawaeni. ²⁸ Tsikarika ijeeki kaminkari, eejatzi rewoteenkatzita riroripaeni tziyo. Eejatzi okimitaka, tsikarika ijeeki kemijantawinari, eejatzi tsikarika ijeeki kaari yotana, rootaki ipokashitanyariri oshekini amatawiterini.

Aritaki okantyaari iinja ipokanteeyaarini Jesoshi
(Mr. 13.24-37; Rk. 21.25-36; 17.25-36; 12.41-48)

²⁹ Eekiro riyaaataayee ikantzi riraga Jesoshi:

—Ari osheki opomeentsitzimoeyanakyarini atziri, maawaeni: osheki rowashironkageyanakyaaniroŋa. Roojatzi intsipaete itsiwakanaki oorya, eejatzi riraga kashiri, eejatzi ipariyanaki ompokiro maawaeni: tema shewatanaka maawaeni jenokijatzi. ³⁰ Roojatzi nokontetantapaakya janta jenoki. Roojatzi retakotanteeyanaka yaani maawaeni theenkaeyanarini. Ari iŋeeyawaenani maawaeni atziri nokinapae menkoriki nopinkatharitaperotapaaki, noshipakiryaaperotapaaki. ³¹ Itziwootanakiri nonampiri tziwoorentsi. Maawaeni nonampiri ipokaeyapaakini ipiyoteeyerini maawaeni aapatziyanari. Maawaeni ikaatzi niyoyeeyakirini. Ithotyeeyerini ipiyoteeyerini riroripaeni maawaeni paashinikipaeni kipatsi.

³² Paashini ikamanteeyanarini riraga Jesoshi:

—Iroŋaaka noshiyakaawentemiro iyeera. Pikemijantena. Rooteentsirika oshookaempokitanaki, eejatzi oshitane, ari piyotanki rooteentsi okithokitee. ³³ Eejatzi okimitakya, aririka piŋaawakiro iroka nokantzitakimirika piyotantyaari rooteentsi nopokae. ³⁴ Eerorika pikamita, aritaki piŋaawakiro maawaeni iroka nokantzitakimirika. ³⁵ Othonkaeya jenokijatopaeni eejatzi kipatsi omaanta noŋaani eero othonka. Omonkaataperoteeya kameetha maawaeni nokantakimiri. ³⁶ Omaanta tekatsi yotatsini tsikarika okaate; tee riyotzi ronampiri Pawa, eejatzi naari tee niyotzi. Apatziro Pawa apaniroeni yotatsiri. ³⁷⁻³⁹ Paerani eenironi ijeekini riraga Noe, rowapiinteeyani atziripaeni, ishinkiteeyani, raapiinteeyini iina, maawaeni. Tee ikenkithashiryakotanaawo ikantawitakariri Noeni: “Kaakitaki oonkawo”. Roojatzi iinja rotetantanaka riraga Noeni ipitoki, rashitakotanaka, jae tok. Omapokapaakiri antawo inkaani, oonkanaka. Ithonkaeyakani, maawaeni theenkakiriri, itsitsiyeeyakini. Eejatzi ikimitakya iinja maawaeni theenkaeyanarini, aririka omonkaatapaakya nopokanteeyari, eero ikenkithashireeyani nomapokaeyapaakirini. Rootaki nowashironkaanteeyapaakyaaririni, eero nowawijaakotapaeri. ⁴⁰ Roojatzi itsipatawakyaarika apite shirampari thamaetatsiri janta owantsiki, apatziroka apaani rirotaaki aapatziyanari. Tema rirotaaki irira naaneeri notsipatanakyaari, omaanta paashini, eero naaneeri. ⁴¹ Okimitakya, eenitatsi apite tsinani tonkayitziroirini shinki, apatziroka apaani aapatziyanari tema rootaki irowa naaneeri notsipatanakyaawo, omaanta paashini eero naaneeri.

⁴² Rootaki paamagaeyantanarini, pikenkithashiryapiintena. Tee piyotzi tsika okaateka nopokantyaari. Nomapokapaakimikari. ⁴³ Okimitaka riraga ashitawori ipanko ikoshi-teetzi. Riyoteemi rooteentsi ipeke koshitantatsini, ikakitemi, eero ishinetziri ikoshiteeri, inta roepiyawaerimi. ⁴⁴ Eejatzi naari, paamagaeyantanarini, nomapokaemikari. Paapatziyaperoteena, tee piyotzi tsika okaateka nopokantyaari. ⁴⁵ Pikimityaari onampirentsi kameethari, ikyaryoowentziniri maawaeni ikantziiriri iwaatorote. Ikanteririka irira: “Eeroka wetsikapiiinterorini rowanawo notyomi, pipapiinteri kameetha”. Tema imonkaatakiniri. ⁴⁶⁻⁴⁷ Aririka iŋeeri kameetha riwetsikapiiintziro rowanawo, ari ikanteri: “Kameetha pantziro nokowakaakimiri. Iroŋaaka eeroka kempoyeenawoni maawaeni tzimimotanari. Kameetha nopinatemi, niyotzi eero pamatawitana”. Tema ari ikimoshiryaanaki ronampiri. ⁴⁸ Omaanta eenitatsirika paashini ronampiri, kaari aapatziyarini riraga iwaatorote. Ikanthashitya irinta: “Iroŋaaka jatanaki nowaatorote, eero ipiyita”. ⁴⁹ Roojatzi irinta kaari aapatziyariri ikijiri paashinipaeni onampirentsi, ikapojapiintziro, ishinkitapiinta. ⁵⁰ Roojatzi romapokapaakiri riraga iwaatorote, tee raamayari riraga kaari aapatziyarini. ⁵¹ Roojatzi rowashironkaapaakiri, rotyaanteri janta inteenanta, itsipatanyariri amatawitantatsiri. Roojatzi janta riraaperotanakya eejatzi

osheki ikemaatsityaawo katsiri. Eero pikimitari eeroka, inta irintakya pikimityaari riraga aapatziyaperotariri iwaatorote.

Rootaki ikantziri riraga Jesoshi.

25

Roshiyakaawentakiro 10 ewankawo

¹ Eekiro riyaatatye ikamanteeyakinani riraga Jesoshi:

—Iroñaaka noshiyakaawentemiro tsika ikanta Tajorentsi reewawenantzi. Eenitatsi ewankawo 10, kowatsiri aminakowentero rayi iina apaani shirampari. Okanta otsitenitanaki roojatzi aantayitakani oorentamento ootanakyaari iinja aririka ipokaki. ² Okaataki ewankawo iyoperotaneentsiri apawakooni eejatzi okaataki kaari yotatsini apawakooni. ³ Aawiteeyanakawoni irowa ootamento, omaanta tee ayiro oyeenka oriiwo ootantyaari roori. ⁴ Omaanta roori yotatsiri, aakotanakiro oyeenka oriiwo ootantyaari awotsikira. ⁵ Ikantaka rojamanitaki aatsini iina, tekiraata ipokeeta. Agaeyakironi owochokini, roojatzi omaanteeyanakani maawaeni. ⁶ Okantaka niyankipaeteki tsiteniri, okemataatzi kaemaantsi: “Kaakitaki aatsini iina, piyaate paminawakiri”. ⁷ Roojatzi opiriinteeyantawitanakani maawaeni, owetsikawitanakari ootamento. ⁸ Okantawitakawo kaari yotatsini: “Pipena naari eechonkiini pashi oyeenka oriiwo rooteentsi nothaatakotya nashi naari”. ⁹ Akanakiro rowaga yotanitzinkawo: “Eero nopimi. Iyotaka nashi naari. Tekatsi nopemiri eerori. Nopakimirika tekatsi nootaneeya naari. Piyaate pamananantapaenta eerori ipimantapiinanta”. ¹⁰ Roojatzi iyaatantanaka amanantapaenta. Aritaki areetizimatapaaka riraga aatsini iina kyaanaki janta ithomaenta pankotsiki. Itsipaeyanakawoni wetsikaenchari inkaaganki. Ashitakotanaka pankotsiki, tog. ¹¹ Roojatzi opiyawitapaaka kaari kenkithashiryaaacha, okantawitapaakari: “Pashitareenawo naaka jaga”. ¹² Omaanta ikantawakiro: “Tee niyotzimi, ninkarika. Tee nokoyi pipokashitena jaka”. ¹³ Pikenkithashiryaaakoperotawakiro iroka noshiyakaawentakimirika. Okimitakaga yotaniperotatsiri aamaaperotakari aatsiri iina, eejatzi pikimitya eerori: paamayena tee piyotzi tsikarika okaatzi nopokanteeyari. Yotaniperotatsiri kijokiro owakotziro oyeenka oriiwo. Eejatzi pikimitya eerori, kijokiro powanakiro Ishire Tajorentsi.

Roshiyakaawentakiri Jesoshi atziripaeni ipaetakiri koriki roshekeeri (Rk. 19.11-27)

¹⁴ Eekiro ikantatzi riraga Jesoshi:

—Eejatzi noshiyakaawentemiro paashini tsika ikanta Tajorentsi ipinkathariwenantzi. Kimitaka riyaatziranki ashaagantachari paashinikinta nampitsi. Ritakawo ikaemaeyakirini ronampiri maawaeni, ikanteeyakirini: “Nokowaki poshekeenari noorikite”. ¹⁵ Roojatzi ipantakari apaani ronampiri koriki 5.000. Ikantakiri: “Ajaa, poshekeenarira noorikite”. Rakanakiri: “Jee, aritaki”. Eejatzi paashini ipakiri rirori: ipakiri ikaatzi 2.000, osheki ipinataka. Ikantakiri: “Ajaa, poshekeenarira”. Rakanakiri: “Jee, aritaki”. Eejatzi paashini ipawitakari rirori ikaatzi 1.000. Ikwawitaka roshekeenirimi. Eejatzi ipinataka rirori osheki. Riro ipaperoetakiri osheki yotaniperotatsiri. Omaanta riraga yotatsiri eechonkiini tee ipaperoetzi osheki. Ipaeyakirini maawaeni roojatzi riyaatantanaka ashitariri iyorikite paashiniki nampitsi. ¹⁶ Riraga aaperoteentsiri koriki 5.000 riyaanaki, roshekyaaaperotantyaanariri iyorikite iwaatorote. Ikantaka riyomparitaka; roojatzi raantaka paashini koriki 5.000. ¹⁷ Eejatzi riyomparitaka rirori agentsiri 2.000. Eejatzi roshekikini: raaki rirori paashini 2.000. ¹⁸ Omaanta riraga aawiteenchari 1.000 raanakiri rotetashitanakari omooki kipatsi. ¹⁹ Ojamanitakotaki iwaatorote. Ikantaka iinja roojatzi ipiyantapaa ipankoki. Ikantapaakiri: “Iroñaaka pamaenari maawaeni noorikite. Nokoyi niyote tsika ikaataki”. ²⁰ Roojatzi ipokantapaaka ipaetanakirira paerani 5.000, ikantapaakiri iwaatorote: “Irika piyorikite pipanakiniriranki eejatzi irika paashinika piyorikite 5.000 rirotaki naakiri niyomparitakari”. ²¹ Roojatzi ikanantawakari iwaatorote: “¡Kameethataki! Pimataperotakiro nokowakaakimiri. Pikaaryoowentakiro eechonkiini piyomparitaka rootaki iroñaaka nopantemiri paashini osheki. Eeroka aminakaanteroni. Iroñaaka pipokanaki jaka, pikye pitsipatena akimoshireeyeni”. ²² Roojatzi ipokantapaaka riraga ipaetanakirira paerani 2.000, ikantapaakiri iwaatorote: “Ajaa, irika piyorikiteka pipakinari. Niyomparitaka osheki, noshekyaaantakimiriri. Naakimini paashini 2.000”. ²³ Ikantawakiri iwaatorote: “Kameethataki, pimatakinawo nokowakaakimiri. Pikaaryoowentakiro eejatzi piyomparitaka, rootaki nopantemiri paashini osheki. Eeroka aminakaanteroni. Iroñaaka pikyee jaka pitsipatena akimoshireeyeni”. ²⁴⁻²⁵ Rimpapetaapaaki riraga aawiteenchari 1.000, ikantawitapaakari: “Niyotakimi eeroka, tee pineshironkatantzi, osheki nothaawantakimi. Noetakaamintheetzi

noshekyaaakimiririka piyorikite, ari paapithateenarimi maawaeni, rootaki kaari niyomparitanta. Rootaki nokitantakariri piyorikite inthomaeki kipatsi. Irika piyorikiteka, pagaeri”.²⁶ Roojatzi ikantawakiri: “Tee okameethatzi pantziri, osheki piperataka. Piyowitaka nokowawitaka naari roshekitanakimi noorikite.”²⁷ ¿Itaka kaari pipantari riraga kempoyaaipiintziriri koriki? Ari pipakirimi iriranki, ipinatawaenami, apawo naantakyaarimi. Eejatzi ipitawaenarimi maawaeni nashipero naari”.²⁸ Roojatzi ikantawakiri riraga paashini ronampiri: “Paapithateri noorikite, piperi riraga oshekyaaakinari iroñaaka 10.000.”²⁹ Nopaperoteri osheki riraga ashaagantaperotachari, omaanta riraga kaari ashaagantaperowitacha otzimimowityaaririka eechonkiini aritaki naapithatakiri tekatsi jeekimotaneerini.³⁰ Iroñaaka irika paanakiri janta pookeri otsiteniperotzinta rowaga paamariki kaari tsiwakanitatsini, tee ikameethatzi. Nokowaki ikaateri maawaeni riraga riraaperoty eejatzi kemaatsitakawori katsiri. Janta riraawaetyaanta, ratsikaekityaanta. Tyakiririri, tyakiririri”.

Inja Jesoshi ikantakowenterini maawaeni atziri

³¹ Ikamanteeyanani riraga Jesoshi:

—Naaka poñaachari jenokinta, nokoñaatapaaki jaka kipatsikika. Rooteentsi niyaatane, roojatzi ari nopiye, notsipatyaari maawaeni nonampiri. Nopokantyaari, arimache nopinkatharentsitapaaki, notsipatapaakyaari maawaeni nonampiri. Nopinkatharentsiperotapaaki, ipinkathaperoyawakinani maawaeni jeekatsiri.³² Nopiyoteeyapaakirini iinja maawaeni atziri, poñeeyapaencharini paashinikipaeni kipatsi. Nokimitakotyari ashitachari ipirapaeni rinashityaaririka: rinashitakari owisha, rinashitzitakari riraga kaawira, maawaeni. Eejatzi nokimitakaantapaakiri iinja naari maawaeni atziri: ninashityaari aapatziyakinari, eejatzi ninashityaari riraga theenkanari.³³ Nokanteeyerini maawaeni aapatziyanari: “Pipoke jaka nakoperokika”. Eejatzi nokanteeyerini paashinipaeni: “Pipoke eerori jaka nampatekika”.³⁴ Roojatzi nokanteeyantakyaarini maawaeni nakoperokitziri: “Pipokaeyanakini maawaeni eerokapaeni ikimoshiretakaaperotemi osheki Pawa. Paerani riwetsikitakimironi pijeekantyaari janta inampikinta. Iroñaaka piyaate pitsipatyaari. Kameetha ipinkathariwenteeeyemini.³⁵ Ayimawitakinani notashe, pipawakinani noyaari. Ayimawitakinani nomiri, pipawakinani nomiri. Tee piyowitanani omaanta pineshironkatantakinari janta pipankokipaeni.³⁶ Tekatsiwitani noethaari, roojatzi pipakinawo. Nomantsiyawitani, roojatzi pipokashitakina pineshironkatakintana. Romonkyaagaetakinani omonkyaagementotsiki roojatzi pipokashitanakina pineshironkatakinari”.³⁷ Ari pikaateeyerini maawaeni paashini kameethatzinkari rajankaneki pikanteeyinipa: “Nowinkatharite, tsika okaatzika ayimatantawitakimiri pitashe nopantakimiri powanawo. Tee nokenkithashiryaaneero. ¿Tsika okaatzika ayimatantawitakimiri pimiri, nopantakimiri? ³⁸ ¿Tsika okaatzika noneshironkatantakimiri noemaakimi nopankoki? ¿Tsika okaatzika nopantakimiri piithaari? ³⁹ ¿Tsika okaatzika noñaantakimiri pimantsiyatzi niyaatashitantakimiri noneshironkatantakimiri?” ¿Tsika okaatzika omonkyaagaetakimi naretantakitzimiri?⁴⁰ Roojatzi nokanantanakyaari: “Kyaaryo nokantemi: ‘Pineshironkatakiririka apaani aapatziyanari eejatzi pikimitzitikina naari, pineshironkatakina’ ”.⁴¹ Roojatzi nokanteeyantakyaarini maawaeni katziyeenchari nampateki: “Piyaateeyeni iroñaaka janta paamarikinta kaari tsiwakanitatsini, pikemaatsityaawo paamari riwetsikakiri paerani Tajorentsi. Riwetsikashitziriri iwinkatharite kamaaripaeni eejatzi maawaeni ikaatzii oyaatziriri. Iroñaaka ari pikaateri pitsipatyaari janta, osheki powashironkaaperoyeanyi.⁴² Paerani ayimatakina notashe, omaanta tee pipawakina noyaari. Ayimatakina nomiri, omaanta tee pipawakina.⁴³ Niyaatashitawitzimiri noñeemi, omaanta tee pineshironkatawakina, tee pojeekawakina pipankoki. Tekatsini noethari, omaanta tee pipawakina nokithaatyari. Nomantsiyatzi eejatzi romonkeetakina omonkyaagementotsiki, omaanta tee pipokashitana paretena”.⁴⁴ Roojatzi ikanteeyantanakinani eejatzi: “Nowinkatharite, ¿tsikapaetenika okaatzii noñaantakimiri pashironkaawaetaka kaari noneshironkatantizimi?”⁴⁵ Roojatzi nokanteri: “Kyaaryo, tee pineshironkatziri irintapaeni aapatziyanari, rootaki kaari pineshironkatantana naari”.⁴⁶ Rowashironkaeyerini riraga Tajorentsi janta paamari kaari tsiwakanitatsini. Ikanteetatyeeanyi ashi royiro ijeeki janta; omaantakya riraga kameethatzinkari ijeekaeyini rirori janta jenokinta, ikanteetatyeeanyi rañaaperotapae.

Ikenkithawaetakaawaka joriiyopaeni: “¿Tsi karika akanteri Jesoshi owa maakaanantyaariri?”

(Mr. 14.1-2; Rk. 22.1-2; Jowa 11.45-53)

¹ Ithonkantakawori riraga Jesoshi ikamanteeyakinani maawaeni iroka, ari ikan-teeyanani naaka maawaeni riyotaanewo:

² —Piyoteeyakini rooteentsi areetya kitejiri akenkithashiryaakotapiinantariri rawi-jantakarini paerani ronampiri Tajorentsi janta Ejiipitoki. Okaataki apite kitejiri aree-tantyaari. Roojatzi raakaananteenari ikentakoetena.

³ Roojatzi ipiyotaka riraga jewayitziririni ñaanakowenantatsiripaeni eejatzi riraga aataper-oteenchari. Ipiyotaka janta ipankoki iwinkathariteki ñaanakowenantatsiripaeni. Iwaero irira rirotoaki Kaejashi. ⁴ Rajaryaakari Jesoshi rowamaakaanteri:

—¿Tsi ka akanterika Jesoshi aantyaariri eejatzi owamaakaanantyaariri? Omaanta tee akoyi riyote atziripaeni, ikijakowentarikari.

⁵ Ikantanaki paashinipaeni:

—Pamine, rooteentsi areetya kitejiri rawijantanakarini paerani ronampiri Tajorentsi Ejiipitoki, rooteentsi ikimoshireeyanakini atziri maawaeni. Eero amatziri aaneeri rirori iroñaaka, ikijakowentarikari maawaeni atziri.

Ojeetantakari Jesoshi wetaaniyato kajankaari

(Mr. 14.3-9; Jowa 12.1-8)

⁶ Ikantaka riraga Jesoshi itharyaanaka roojatzi rareetantapaaka Wetaaniyaki. Itsi-pateeyakinani naakapaeni maawaeni riyotaanewo. Nareeteeyapaakani ipankoki Shimo, riraga pathaawitacharini paerani. ⁷ Nowaeyapaakani, roojatzi opokashitapaakiri roori tsinani, amakotakiro kajankaari poteeryaki kameethari. Oshekini owinawo iroka ka-jankaari. Roojatzi ojeetapaakiri iitoki Jesoshi. ⁸ Noñeeyawakironi irowa, nokijeeyanakironi, nokantzi:

—¿Iitaka apaatantawori? ⁹ Opimanteromi kajankaari, aantyaatami oshekini koriki, oneshironkaterimi oshekini owashironkaenkari.

¹⁰ Ikantanaki Jesoshi:

—¿Iitaka pikantawenantawori iroka tsinanika? Kameethataki okaatzi antakirika.

¹¹ Rooma riraga owashironkaenkaripaeni ikanteetateyeyaani itsipateeyemini jaka pineshironkatapiinantyaariri, omaanta naaka eero nokanteetateyeyaani nojeekimoteeyimini naari. ¹² Iyotakotakina iroka tsinanika rooteentsi nokame, rootaki ojeetantakinari. ¹³ Kyaaryo iroka nokamantemirika, tsikarika ikenkithatakoteetero noñaani, aririka othotyaaakya maawaeni kipatsiki eejatzi ikenkithatakotzityaawo iroka tsinanika okaatzi antakiri ikenkithashiryaakotantapiinteetyaawori roori oneshironkatakina.

Ikantziri Joorashi ñaanakowenantatsiri: “Namitakotemi payeri Jesoshi”

(Mr. 14.10-11; Rk. 22.3-6)

¹⁴ Ikantaka riyaatashitakiri Joorashi karyootejatzi riraga jewatayitziririni ñaanakowenantatsiri ikenkithatakaeri. Rirowitaka naawita riyotaanewo Jesoshi.

¹⁵ Ikantapaakiri:

—Aririka nokamantemi tsika pikanteriri Jesoshi paantyaariri, ¿iitaka pipinatenari?

Ikantawakiri:

—Nopinateni koriki ikaate 30 ikithoki riwetsikaetziri piraata.

Roojatzi ipantawakari. ¹⁶ Roojatzi ipiyantapaa riraga Joorashi. Aripaete raminaper-otziri riyotantyaari tsika ikanteriri raakaanantyaariri.

Riweyaantakaanaari rowakaanaari riyotaanewo Jesoshi

(Mr. 14.12-25; Rk. 22.7-23; Jowa 13.21-30; 1 Ko. 11.23-26)

¹⁷ Monkaatapaaka kitejiri nowaeyawoni paa kaari tapiyacha. Roojatzi riyaatashitanta-kari apaanipaeni riyotaanewo riraga Jesoshi, ikantapaakiri:

—¿Tsi ka pikoyika nowojantemiro owaeyaarini akenkithashiryaantyaawori rawijan-tanakarini ronampiri Tajorentsi janta Ejiipitoki paerani?

¹⁸ Ikantawakiri:

—Piyate Jerojareekinta, pikantapaakiri shirampari piñaapaakirinta janta: “Ari ikantzi iyotaantatsiri: ‘Rooteentsi nomonkaatero maawaeni ikowakaakinari Pawa. Nokoyi noya pipankoki, notsipateeyarini maawaeni niyotaanewo’ ”.

¹⁹ Roojatzi riyaatantanaka, imonkaatakiro maawaeni okaatzi ikantakiriri riwetsikaeya-paakini royaari. ²⁰ Otsitenitantanakari, itsipateeyakinani Jesoshi naakapaeni riy-otaanewo, riyateeyapaakini janta rakiyoteeyakinani maawaeni janta. ²¹ Eenirowa nowaeyanakani maawaeni, roojatzi ikanteeyantanakinani rirori Jesoshi:

—Kyaaryo nokantemi: iroñaaka jaka pikaatzika, eenitatsi aakaantenani.

²² Roojatzi osheki nowashiretanteeyanakani, ikanteeyanakini apanipaeni:

—¿Naakama, Nowinkatharite, aakaantemini?

Eejatzi paashinipaeni ikantziri:

—¿Nowinkatharite, naakama aakaantemini?

²³ Ikanteeyanakinani:

—Rirotaki irika ochaantakotakinari iroñaaka nowiratoteke rirotaki aakaantenani.

²⁴ Okenkithatakotzitanani Iwaperite Tajorentsi paerani, aritaki nomonkaatakiro maawaeni okenkithatakotanari. Omaanta osheki rowashironkaaperotanakya riraga aakaantenani. Eero ikoñaatzimi paerani irira, eeromi rowashironkashitarimi Tajorentsi.

²⁵ Roojatzi rojampitantari Joorashi rirori:

—¿Naakama, iyotaanari, aakaantemini?

Ikantawakiri:

—Jee, eerokakya.

Riyotaakae riraga Jesoshi owawentyaari eejatzi amiriwenter

(*Mr. 14.22-35; Rk. 22.19-20; 1 Ko. 11.23-26*)

²⁶ Rooteentsi nothonkimatero noya, raakiro riraga Jesoshi paa, ipaasonkiwentakawo. Roojatzi ikagaakiro, ipaeyakinani naakapaeni, ikantana:

—Ajaa, payero, poyaawo. Okimitaka nokagaakimiro paa, tema naakataki oshiyakaawenteenchari, paata nokamawenteeyemini.

²⁷ Roojatzi raakotantakawo awishooawaantsi oowa pajoki, ipaasonkiwentakawo. Ipako-teeyakinani, ikanteeyakinani:

—Ajaa, pimiriteeyeni maawaeni. ²⁸ Rooma iroka oshiyawitawo niraa. Paata aririka nokamawentakimi, napaatawentemi niraa, ineshironkatantemiri Tajorentsi. Aririka pameentena, eero ikenkithashireero kaari kameethatatsi pantziri. Owakirari inimo-taakina iroka nokantakimiri, piyotantyaari tsikarika pikantya pawijakotanteeyari eerori eejatzi maawaeni atziri. ²⁹ Iroñaaka eero napiitziro nomiritziro awishooawaantsi oowa. Iinja aririka napiitero nomiritero, aritaki nokaateeyemini amiritero owakiratatsiri awishooawaantsi oowa janta Tajorentsikinta.

Ikantana Jesoshi: "Iroka tsiteniri, ari pookaeyanakinani"

(*Mr. 14.26-31; Rk. 22.31-34; Jowa 13.36-38*)

³⁰ Nomampaawenteeyakarini Tajorentsi, roojatzi riyaatakaanteeyanakinani janta tonkaariki oetachari Oriiwomashi, notonkaaneentanaki maawaeni. ³¹ Roojatzi ikan-teeyanani riraga Jesoshi:

—Iroka tsitenirika, aritaki pookaeyanakinani eerokapaeni, maawaeni. Rooma paerani-peroroña ikantakotzitana Tajorentsi Iwaperiteki ikantzini: "Noshineteririka rowamaeri riraga kempoyiiriri rowishatepaeni, ishiyeeyanakyaani, rotsipareeyawakaanakyaani". Iroka rojankinatziro Jakariiyashi riraga kamanantziroini ifaani Tajorentsi paeraniperoroña. ³² Omaanta aririka nopiriintanee nañagae, neewataneemi janta Karireeyaki, ari piñeena janta.

³³ Roojatzi ikantziri Peetero:

—Aririka rookemi irikapaeni maawaeni, omaanta naari, eero nookimi.

³⁴ Ikantawakiri:

—Kyaaryo, iroka tsitenirika, tekirarika iñee tyaapa, ari okaate 3 pikante: "Tee niyotziri Jesoshi".

³⁵ Ikantawitari:

—Aririka notsipatemi akame, omaanta eero nokantzi: "Tee niyotziri Jesoshi".

Eejatzi nokanteeyawitakani maawaeni.

Ramani Jesoshi Iriri janta Jethemaniiki

(*Mr. 14.32-42; Rk. 22.39-46*)

³⁶ Ikantaka rareetakagaeyapaakinani riraga Jesoshi janta oriiwomashiki owaero Jethemaniiki, ojeeki janta tonkaari owaero Oriiwomashi. Ikanteeyapaakinani rirori:

—Pijeeakawakiita jaka. Niyaatakiteeta janta nokenkithataakiteriita Pawa.

³⁷ Raanakiri riraga Peetero, eejatzi itomi Sewereeyo apite. Osheki retakotanaka riraga Jesoshi, antawo ikenkithashiryaanakiro okaatzi awijimoterini. ³⁸ Roojatzi ikantziri:

—Osheki netakotanakoroña. Pijeeakawakiita jaka, pikakiterapa.

³⁹ Roojatzi ijanthawitanaka eechonkiini, romaryaapaaka tankimotapaaka kipatsiki, ikenkithataakakiri Ashitariri, ikantziri:

—Pawa, tee nokowawita nokemaatsityaawomi katsiri, omaanta eero nantashitawo nokowawitari naari, inta nantemiro pikowakaakinari eerori.

⁴⁰ Roojatzi ipiyashitapaari riyotaanewo 3, iñaapaatziiri imagaeyakini maawaeni. Ikantapaakiri riraga Peetero:

—Tema pamaweneentziro piwochokini, ζtee pimatziro pikakineentzi eechonkiini?
⁴¹ Pikakite, pamaneri Tajorentsi ramitakotantemiri eero panantawo kaari kameethatatsi. Kyaaryo, pikowawitaka pantaperoteromi maawaeni nokowakaakimiri, omaanta tee pimatziro.

⁴² Ikantaka rapiitakiro ipiyanaka jaga, ikantziri:

—Pawa, pikowakaaperotakinaworika nokemaatsityaawo katsiri, kameethataki. Aritaki nomatakiro, nomonkaatero maawaeni pikowakaakinari.

⁴³ Ari ipiyapaa iñaapaari riyotaanewo 3 imagaeyakini. Osheki ayimaperotakiri iwochokini. ⁴⁴ Roojatzi riweyaantapaentawo ipiyanaka, ikenkithatakaayiri Iriri. Roojatziita rapiitapae ikantakiriri inkaaganki. ⁴⁵ Roojatzi ipiyashitakari riraga riyotaanewo, ikantapaakiri:

—ζPimaatzi? Iroñaaka monkaatapaaka. Iroñaaka ikantakowentenakya kaari kameethatzinkari, iroñaaka raaneena. ⁴⁶ Pipiriinte, thame aate. ¡Pamine sha! Kaakitapaaki irinta aakaantenani.

Roerikaetakiri riraga Jesoshi

(Mr. 14.43-50; Rk. 22.47-53; Jowa 18.2-11)

⁴⁷ Iroñaaka ipokashitantapaakari Joorashi, riraga riyotaanewo naawita Jesoshi. Ipokashitapaakiri, reewatapaakiri rirori oshekini atziri. Maawaeni ramaeyakironi antawo rowejamento eejatzi ipajamento wetsikachari inchato. Ipoñaanaka janta jewatayitatsirini ñaanakowenantatsiripaeniki eejatzi aataperoteenchari. ⁴⁸ Ari, ikamantanakiri inkaaganki riraga Joorashi irirapaeni:

—Nonintapootapaakiri Jesoshi, piyotantyaariri. Rirotaki paerikapaakiri eerori.

⁴⁹ Roojatzi ipokashitantapaakari, ikantapaakiri:

—ζEeniromi, iyotaanari?

Roojatzi inintapootapaakiri.

⁵⁰ Ikantawakiri rirori Jesoshi:

—Notsipatanewo, ζiitaka pipokashitziri jaka? Pantero iroñaaka.

Roojatzi ipokashitantapaakariri maawaeni roerikapaakiri, shepik. ⁵¹ Roojatzi inojokiryaaakiro paashini riyotaanewo Jesoshi rashi rowejamento. Ikowawitaka ichekawakirimi iitoki riraga ronampiri iwinkatharite ñaanakowenantatsirini, omaanta apatziro ichekawitawakari ikempita. ⁵² Ikantziri riraga Jesoshi:

—Powaero powejamento ipiyatzimikari. Rooma ichekaetawakiri rirorotaki chekantapi-intatsiri. ⁵³ Rooma piyotzi nokowakirikami, nokanterimi Pawa, roojatzi rotyaantenarimi oshekiniroña ronampiri ikijakowentenami. ⁵⁴ Omaanta ikijakowentenarikami, rowawijaakotenarikami, eero nomonkaatziromi okantakotanarini Iwaperite Tajorentsi.

⁵⁵ Roojatzi ikanteeyawakirini riraga maawaeni pokashitapaakiriri:

—ζIitaka pamantawori powejamentopaeni eejatzi pipajamentopaeni kimitaka naaka koshintzi? Piñaapiintana maawaeni noshewo kiteziri janta Tajorentsi pankoki, niyotapiintziri atziri, tee payitanakya chapinki. ⁵⁶ Omaanta rootaki paantanari iroñaaka omonkaatantyaari rojankinatakotzitanarini riraga kamanantayitzirorini iñaani Tajorentsi Iwaperiteki.

Roojatzi nothaawantanaka naaka riyotaanewopaeni, noshiyanaka maawaeni.

Riraga jewatatsiripaeni ikantakowenantariri Jesoshi

(Mr. 14.53-65; Rk. 22.54, 63-71; Jowa 18.12-14, 19-24)

⁵⁷ Ari, ragaetanakiri riraga Jesoshi janta ipankoki Kaejashi, riraga iwinkatharite ñaanakowenantatsiripaeni Tajorentsi pankoki. Ipiyotakanta janta riraga iyotaantziro Iwaperite Tajorentsi eejatzi aataperoteenchari. ⁵⁸ Roojatzi rimpaetanaki Peetero janta inteanante roojatzi rareentyaari ipankoki Kaejashi riraga iwinkatharite ñaanakowenantatsiri. Ikyapaaki otaamapetaataga mapi, ijeekapaaki okaankiyeera. Itsipatapaakari waariryaapaeni. ⁵⁹ Roojatzi riraga iwinkatharite ñaanakowenantatsiri, riraga paashini jewawentayitziririni irirapaeni eejatzi paashinipaeni jewatayitziririni ikowanaki atziri itheeyakotashityaarini Jesoshi rootaki, ari rowamaakaananteeyaariri rirori. ⁶⁰ Roojatzi eenitatsi oshekini theyeyakotawitakariri, omaanta tekatsi ikanteri rowamaakaanantyaariri. Roojatzi ipokapaaki paashini apite theyeyakotapaakariri, ⁶¹ ikantapaaki:

—Ikantzi irika: “Noshekiroero Tajorentsi panko; okaate kitejiri 3 aritaki nowet-sikaero”.

⁶² Ikatziiyanaka iwinkatharite ñaanakowenantatsiri, ikantanakiri:

—ζTekatsima pikanteri eerori? ζOetaka pikantziriri iroka ikantakotzimiri?

⁶³ Omaanta imaeritashitaka riraga Jesoshi. Rapiitakiri rirori ikantanakiri:

—Tema iñaakimi Tajorentsi, riraga Añaaperotatsiri. Pikantaperotena: ¿eerekama Itomi Tajorentsi riraga Rotyaantanewo?

⁶⁴Ikantziri:

—Naakataki. Naaka poñaachari jenokinta, natziritapaaki jaka kipatsikika. Iinja piñeenani nojeeki rakoperoki Tajorentsi, eejatzi iinja piñaawakinani nokinapaakini menkoriki, nopiyapae jaka kipatsikika.

⁶⁵Roojatzi ikijantanakari rirori maawaeni, rootaki itzjagaakotantanaka iithaariki. Ikantziri:

—¿Pikemakirikya ikantziri? Tee okameethatziroña, iitajorentsitakimiwee. ¿Iitakama akowantari paashini kantakoterini? ⁶⁶¿Iitaka pikenkithashireeyirini eerori? ¿Tsikama akanterika?

Ikanteeyirini:

—Eenitatsi rantani. Okameethatzi ikame.

⁶⁷Roojatzi ipokapaaki rirori maawaeni reewapootakiri ipookira. Eejatzi ikapojayitakirini. Rontajawootakiri tak, tak, tak. ⁶⁸Ikantziri:

—Rotyaantanewo Tajorentsi, pikantena: ¿ninka kapojakimirika?

Ikantzi Peetero: “Tee niyotziri Jesoshi”

(Mr. 14.66-72; Rk. 22.55-62; Jowa 18.15-18, 25-27)

⁶⁹Riraga Peetero eenirokya ijeeki janta inkokironta. Oñaawakiri onampirentsi okantawakiri:

—Eeroka tsipatariri Jesoshi, riraga karireeyajatzi.

⁷⁰Rakanakiro:

—Tee niyotzi oetarika pikantanari.

⁷¹Roojatzi rawijanaki janta ikyaawitapaakaga, eenitatsi paashini onampirentsi oñaawakiri roori, okantziri:

—Pamine sha, irika tsipatariri Jesoshi, riraga najareetejatzi.

⁷²Ikantanakiro:

—Tee niyotziri irika pikantakinari. Teerika okyaaryootaki iroka nokantakimiri, nokowaki rowashironkayenaata Tajorentsi.

⁷³Ro ojamaniwitanaka eechonkini, ipokapaaki paashini ñaawakiriri, ikantapaakiri:

—Kyaaryo, eerokakya tsipatariri. Nokemakiro piñaawaetaki, eerokakya karireeyajatzi.

⁷⁴Ikantanakiri:

—Teewee, tee niyotzirikya irika shirampari pikantakiri. Riyotzi Tajorentsi kyaaryo nokantakimiri. Teerika okameethatzi nokantakimiri, nokowaki rowashironkayenaata Tajorentsi.

Roojatzi iñaantanaka tyaapa. ⁷⁵Roojatzi ikenkithashiryawakiro ikantziriri Jesoshi: “Tekiraata ifee tyaapa, okaate 3 pikante: ‘Tee niyotziri Jesoshi’”. Roojatzi riyowanaki, riraapaaka jmmm, jmmm.

27

Ragaetanakiri Jesoshi janta Peraatoki

(Mr. 15.1; Rk. 23.1-2; Jowa 18.28-32)

¹ Owakira okitejitanaki, ikenkithawaetakaawaka riraga jewatayitziririni ñaanakowenantatsiri eejatzi aataperoteenchari ikantawakaaka:

—¿Tsikama akanterika iroñaaka Jesoshi owamaakaanantyaariri?

²Roojatzi roojotakiri, raanakiri janta ijeekinta pinkathari iitachari Peraato. Irinta kaari joriyo inta rirotaki oroomajatzi.

Ishirikashitaka rirori Joorashi

(Ran. 1.18-19)

³ Ipoñaashitanaka Joorashi riraga aakaantakiriri Jesoshi riyotaki rowamaakaan-tashityaari irinta, omaanta tekatsi rantawita kaari kameethatatsi. Riyotakotanaka, osheki ikenkithashiryaanaka, roojatzi ipiyantanaka Tajorentsiipankoki roepiyapaeniri 30 ikithoki koriki ipinawitakariri chapinki raakaanantakariri. Raminapaakiri jewawentayitziririni ñaanakowenantatsiripaeni eejatzi aataperoteenchari.

⁴—Ajaa, piyorikite. Tee okameethatzi iroka nantakiri: tema naakaanantashitakari Jesoshi. Tekatsi rantawita: ikamashitya iroñaaka.

Omaanta ikanteeyawakirini irintapaeni:

—Omawitya, eerokaritya.

⁵ Roojatzi rookanakiri iyorikite, romanatanakiri, patareei, janta Tajorentsiipankoki, ishiyanaka roojatzi ishirikantapaaka. ⁶ Ari, riraga jewawentziriri ñaanakowenantatsiri ragaatziri koriki, ikantziri:

—Tee okameethatzi jaka akempoyeeri irika korikika. Rooma rirotaki apinatakiriri Jesoshi raakaanantyaariri.

⁷ Roojatzi ikenkithatakaawaka:

—¿Tsikama akanterika korikika?

Ikantzi:

—Thame amanantero kipatsi akitatantyaariri kamatsiri riraga poñaachari paashiniki kipatsipaeni.

Rootaki ramanantakawori kipatsi oetachari ragaetapiintziri kipatsi kowitzipitha.

⁸ Paerani roojatzi iroñaaka iiteetziro rowaga kipatsi: “Iwinawo Jesoshi raakaanantakariri”.

⁹ Imonkaatakiri rojankinatztakarini paerani Jeremiiyashi:

“Raaneeri 30 ikithoki koriki riwetsikanteetariri iraaata oetachari piraata. Rirotaki iwinawo raakaanantyaariri Rotyaantanewo Tajorentsi. Eero roshekizti koriki ipinatantawityaariri.

¹⁰ Rirotaki ramanantyaawori kipatsi janta ragaetapiintziri kowitzipitha. Rirotaki Awinkatharite kanterini ramanantero kipatsi”.

Peraato rojampitziri Jesoshi

(Mr. 15.2-5; Rk. 23.3-5; Jowa 18.33-38)

¹¹ Ari, ragaetanakiri riraga Jesoshi janta ijeekinta pinkathari iitachari Peraato, ikatziyomotapaakari. Ikantawakiri irira:

—¿Eerokama iwinkatharite joriiyopaeni?

Ikantapaakiri:

—Jee, naakakya.

¹² Roojatzi ikijakiri riraga jewawentayitziririni ñaanakowenantatsiripaeni eejatzi riraga aataperoteenchari ithawetakotakiri, omaanta imaeritashitaka rirori, tekatsi ikantzi.

¹³ Ikantawakiri riraga Peraato:

—¿Tema pikemakiri ikantakotzimiri? ¿Iitaka kaari pikananta eerori?

¹⁴ Tekatsi ikantzi Jesoshi, tee rakiri. Roojatzi rotsikanatanakariroña riraga ikenkithashiryanaaka.

¹⁵ Ari maawaeni ojarentsi, aririka omonkaataka kitejitatsiri rawijantanakarini paerani ronampiri Tajorentsi Ejiipitoki, riraga Peraato ikantapiintawakiri maawaeni jeekatsiri:

—Eeniro ijeeki oshekini pinampijatzi janta omonkyaagementotsiki. ¿Pikowakima noemishitowaemiri apaani omonkyaagaarewo?

Rootaki ikantapiintziri maawaeni ojarentsi roemishitowapiintziri omonkyaagaarewo, ninkarika ikoyiri joriiyopaeni. ¹⁶ Eeniro ijeeki omonkyaagementotsiki shirampari ikemakotakiri joriiyopaeni, iitachari Warawaashi. ¹⁷ Roojatzi iroñaaka kitejiri ipiyotaka oshekini atziri, rootaki ikanantawakariri:

—Piyotzi nametakawo noemishitowaemiri apaani jeekatsiri omonkyaagementotsiki. ¿Ninkama pikowakiri noemishitowaemiri iroñaaka? ¿Rirotakima Warawaashi? Teerika pikoyiri irira, ¿rirotakima pikowaki irika Jesoshika, riraga piitzi Rotyaantanewo Tajorentsi?

¹⁸ Riraga Peraato riyotakotziri jewatatsiripaeni joriiyopaeni osheki ikijashitari riraga Jesoshi; tema tee ikowakayaari riraga joriiyopaeni royaateri rirori raapatziyari. Rirowitaka ikanterimi maawaeni joriiyo: “Nokowaki poemishitowaenari riraga Jesoshi”. ¹⁹ Eejatzi inkaaganki otyaantakiri iina riraga Peraato kantziriri: “Okantzi piina: ‘Eero powamaakaantziri riraganki, ikameethaperotaki. Nomishitawakiri inkaaganki, osheki nokenkithashiryaaakotawakiri’ ”. Rootaki kaari ikowantawita rowamaakaanterimi. ²⁰ Omaanta riraga jewatayitziririni ñaanakowenantatsiripaeni eejatzi aataperoteenchari ikantziri riraga atziripaeni:

—Pikanteri: “Poemishitowaeri Warawaashi. Riraga Jesoshi, pikentakotakaanteri”.

²¹ Roojatzi rapiitawakiri, ikantawakiri riraga Peraato:

—Pamine sha, ikaataki apite. ¿Ninkama pikowakiri noemishitowaemiri?

Ikantzi maawaeni:

—¡Warawaashi!

²² Ikantawakiri:

—¿Tsika akanterika irika Jesoshika, riraga iiteetziri Rotyaantanewo Tajorentsi?

Ikantakiri maawaeni:

—¡Pikentakotakaanteri!

²³ Ikantawitari rirori:

—¿Iitama rantakiri nokentakotakaanantyaariri?

Eekiro ikaemapaakitzi:

—¡Pikentakotakaanteri! ¡Pikentakotakaanteri!

²⁴ Osheki ikijanaka maawaeni. Riyotanaki riraga Peraato ratsipetashitaka rojampitaw-itakari. Ikanantakariri riraga ronampiri:

—Pamakotenawoota iñaa.

Ramakotakiniri, roojatzi ikiwawakotaka rako riyotantyaari atziri tee ikowawita rowa-maakaanteri riraga Jesoshi. Tee ikowawita, roojatzi ikantawakiri:

—Kaari naari kowatsini nowamaakaanteri, kaari. Pikowakirika eerori, eerokamachee-taka kentakotakaanterini.

²⁵ Ikantakiri:

—Nokowaperotaki, rooma naakakya kantakimiri. Kameetha ikijenaata naari Tajorentsi, eejatzi kameetha ikijeri maawaeni notyomi nashi.

²⁶ Roojatzi roemishitowakiri riraga Warawaashi. Roemishitowakiri, ikantawakiri riraga joraaro:

—Paaneeri Jesoshi, powajankiteri, roojatzi pikentakoteri.

Riraga joraaropaeni raanakiri ishirontawentakari Jesoshi

(Mr. 15.16-20; Jowa 19.1-3)

²⁷ Ikantaka joraaropaeni raanakiri irira janta ipankokira pinkatharentsi, roojatzi ikaemapaakiri paashinipaeni joraaro. ²⁸ Roojatzi raatonkoryaakiri iithaari. Ikithaatziri paashini kithaarentsi kityonkamawoneentatsiri. ²⁹ Roojatzi riwetsikantakanari amantheerentsi kitocheetatsiri ramantheetakaakiri. Eejatzi ipakiri kotzitsi, ikantziri:

—Poerikiro pikotzi.

Riraga jewawenantatsiri paerani rametakawo ikithaatapiintawo kityonkari, ramantheetawo ramantheeri pinaperotachari, eejatzi roerikapiintziro ikotzi pinatachari. Roojatzi rotziwerowashitapaakari, roshiyakaawaetashitaka ipinkathajeempiyaakari, ikantziri:

—Eeroka, nowinkatharite. ¿Peewatanakimi, peewawenterimi maawaeni joriyopaeni?

Ishirontawentakari:

—Injii, injii, injii.

³⁰ Reewapootakiri maawaeni. Roojatzi raapithatanakiri ikotzi. Rompojantanakari iitokira. ³¹ Osheki ishirontawentanakari injii, injii, injii. Roojatzi raatonkoryaagaari kityonkamawoneentatsiri, ikithaatakagaari iithaaripero, roojatzi raantanakari ikentakotantyaariri.

Ikentakotakiri Jesoshi koroshiki

(Mr. 15.21-41; Rk. 23.26-49; Jowa 19.17-30)

³² Ikanta raanakiri joraaro riraga Jesoshi koroshiki. Romperatakari irira raaneero antawo inchato oetachari koroshi. Osheki otenatzi, ipomeentsiperotawo raaneero. Janta awotsiki itonkiyotawakari shireeneejatzi iitachari Shimo. Romperatawakari joraaro ikantziri:

—Ajaa, koroshi, paaneeniri irika.

Roojatzi itsipatanakari, raanakiniri koroshi. ³³ Roojatzi rareetapaaka maawaeni tonkaariki oetachari Koorikota. Ari aetziro aari apaanteki: iitonakintsi. ³⁴ Areetapaaka, ipawiteetapaakari riraga Jesoshi awishoowaantsi oowa otsipatakawo kepishiyanto. Ikemijantawitawakawo, tee ikoyi rirero. ³⁵ Roojatzi ikentakotakiri joraaropaeni koroshiki. Roojatzi rowatzikakotakiri. Eejatzi iñathawaetaka irirapaeni riyotantyaari ninkarika aakironipa iithaari. ³⁶ Roojatzi ijeekantanaka jaga, raminakowenteriri riraga Jesoshi. Ro ijeekantakari, raminakowenteriiita, rowawijaakotzirikari paashini atziri. ³⁷ Eejatzi inka-ganki rojankinatakoetakiro owaanini inchakotaki: “Irika rirotaki Jesoshi iwinkatharite joriyopaeni”. Roojatzi ikentakotakiro jeñokiiniki iitoki Jesoshi. ³⁸ Eejatzi ikentakotakiri apite koshitantatsiri; apaani rowatzikakotakiri rakoperoki riraga Jesoshi, eejatzi paashini rowatzikakotakiri rampateki. ³⁹ Eenitatsi oshekinii atziri awijayitatsirini awotsiki ininatakiri riraga Jesoshi. RoteKayinatapaaka irinta. Ishirontawentapaakari, injii, injii, injii.

⁴⁰ Ikantapaakiri:

—Pishekiroeromi Tajorentsiipanko, okaate kitejiri 3, piwetsikaeromi. Ajaatya, powawijaakotya eeroka. Eerokarika Itomi Tajorentsi, ari payiite jaawiki.

⁴¹ Eejatzi ikimitaka riraga jewatayitziirini ñaanakowenantatsiri eejatzi riraga iyotaantay-itziirorini Iwaperite Tajorentsi, eejatzi riraga warijeeyopaeni, eejatzi riraga aataperoteen-charipaeni ishirontawentakari. Ikantziri:

⁴² —Rowawijaakotakiri apaanipaeni anampijatzii, omaanta iroñaa tee imatziro rowawijaakotya rirori. Thame aminawakiriita, rirotakirika awinkatharite kimitaka pikantzi, kameetha rayiite jaawiki iroñaa. Rayiiterika jaawikika, ari aapatziyanakyaari aaka. Injii, injii, injii. ⁴³ Tema ipinkathatawitarira Tajorentsi rirori: rowawijaakoteriita

iroñaaka. Aamaashitya aritaki rowawijaakoterimi itomi, rooma ikantzi: “Naakakya Itomi Tajorentsi”. Injii, injii.

⁴⁴ Eejatzi ikimitaka riraga koshintzi ikentakoteetakiri, ishirontzitaka rirori.

Ikamaki Jesoshi

(Mr. 15.33-41; Rk. 23.44-49; Jowa 19.28-30)

⁴⁵ Ikaataki oorya tampatsika, omapokapaaka otsitenitanaki maawaeni kipatsi, roojatzi shaawiteni. ⁴⁶ Rooteentsi okitejitane, antawo ikaemanaki Jesoshi, ikantzi:

—Erii, Erii, ¿raama jawaatani?

Rootaki akantziri apaanteki: “Notajorentsite, Notajorentsite, ¿itaka pookantanari?”

⁴⁷ Ikemantawakariri riraga jeekaneentsiri, ikantzi:

—Pikemiri, ikaemiri Iriiyashi.

⁴⁸ Roojatzi ishiyanaka atziri, rowiinkakiro piyonkashinkanari awishoowaantsi oowa kepishaari. Rojataakiro chekopikira rowaankakotanakiniri riraga Jesoshi, rajookawakiro. ⁴⁹ Omaanta ikantziri paashinipaeni:

—Eero pantziro. Thame aminawakiriita aririka ipokashitapaakiririka Iriiyashi rowawijaakoteriita. Injii, injii.

⁵⁰ Roojatzi rapiitziro ikaemi. Antawo ikaemi. Roojatzi ikamantanaka.

⁵¹ Ikamantaka Jesoshi, omapokanaka otzijagaanaka antawoni otzikaakiro janta Tajorentsi pankoki inthomaenta. Tontari irona, otzikaakiro omookira. Omapokanaka itanaka jenoki otzijagaanaka owaag, roojatzi jaawiki, apitemankitanaka. Eejatzi omoyekanaka kipatsi, moye, moye. Okotaanaki antawo mapi maawaeni. ⁵² Eejatzi rashitayaakotanaka ijeekira kaminkari, ipiriintanaka oshekinii aapatziyariri Tajorentsi. ⁵³ Rimpactaki ipiriintanaa Jesoshi, riyaaateeyanakini Jerojareeki. Iñeeyawakirini oshekinii atziri.

⁵⁴ Eejatzi riraga omperatariri joraaro eejatzi joraaropaeni riraga kempoyaakiriri riraga Jesoshi iñaawakiro omoyeka kipatsi eejatzi iñaawakiri riraga piriintayitaneencharini, iñaawakiro otsitenitanaki, maawaeni. Roojatzi ithaawantanakariroña, ikantzi:

—Kyaaryo, rirotaki Itomi Tajorentsi.

⁵⁵ Eejatzi jaga, eeniro oshekinii tsinani aminawaetawakiri riraga Jesoshi. Rootaki oyaawaetanakirini, opofeeyakani Karireeyaki. Kijokiro owapiintanakinini, oneshironkatzirini, opapiintzirini rowanawo. ⁵⁶ Okaatakiro Mariiya rowaga makaraarajato; paashini Mariiya rowaga riniro jantyaako eejatzi Josee; eejatzi paashini rowaga riniro jantyaako eejatzi Jowa, rirojatzi itomi Sewereeyo apite. Roojatzi oñaawakiri rirori, ika-manaki.

Romonkeetakiri Jesoshi omooki

(Mr. 15.42-47; Rk. 23.50-56; Jowa 19.38-42)

⁵⁷ Rooteentsi otsitenityaanaki. Eeniro riyaaatanaki apaani riyotaanewoni Jesoshi iitachari Josee. Ipoñaaka irinta Arimateeyaki; rirotaki ashaagantzinkari.

⁵⁸ Riyaatashitanakiri riraga Peraato, ikantapaakiri:

—Kamaki Jesoshi. Nokowaki pishinetena naaneeri nomonkeeri omooki janta, riwet-sikaetzinirinta kamatsiri.

—Jee, ari.

Roojatzi ikaemiri joraaro, ikantawakiri:

—Pishineteri irika raaneeri.

⁵⁹ Roojatzi riyaaatki rirori Josee, raakitzi, raanakiri, roojatzi rapineetakotanakiri tokoyakira kitetatsiri. ⁶⁰ Roojatzi romonkyaanakiri omooki, rowaga owakira imokaetziro mapi impeetaki. Ipineero, rotzitakiro antawo mapi omookira, rashitakotantakariri. Roojatzi riyaaatpithatantanaari. ⁶¹ Eenitatsi eejatzi janta Mariiya, rowaga makaraarajato, eejatzi ojameto otsipatakawo. Opokaki, roojatzi ojeekaki okaakinira omoo. Aminakowenantawakariri rirori romonkyaanakiri.

Riyaatki joraaro ishentawitakawo omoo romonkyagaetakirira Jesoshini

⁶² Rawijantanakawo kitejiri ikentakotantariri Jesoshi oetachari Kitejitatsini rawijantanakinini Ronampiri Tajorentsi paerani Ejiipitoki. Okitejitanaaki riyaaatashitapaakiri jewatayiziririni ñaanakowenantatsiri eejatzi warijeeyopaeni janta Peraatoki. ⁶³ Ikantapaakiri:

—Nowinkatharite, nokemawakiri ikantzi chapinki riraga amatawitantatsiri: “Nokame, roojatzi okaate kitejiri 3, ari nopiriintanee nañagae”. ⁶⁴ Nokowaki potyaanteri joraaro iroñaaka ishentaperotero omoo janta romonkyagaetakirinta. Raminaperotero roojatzi omonkaatantyaari kitejiri 3. Riyaatashitzirikari riyotaanewoni raanakirikari, roojatzi ikantzirikari atziriipaeni: “Piriintanaa Jesoshi, rañagae”. Paerani osheki ramatawitantzini

irinta Jesoshini, omaanta aririka raaneeri riyotaanewo rirori, ramatawitaperotzirikari irintapaeni anampijatzi, ikantzirikari: “Piriintanaa Jesoshi añagae”.

⁶⁵ Ikantawakiri rirori Peraato:

—¡Ajaa, joraaropaeni! Paanakiri janta raminaperoteroota omoo.

⁶⁶ Roojatzi riyaatantanaka, rashitakoperotakiri, roojatzi ishenteeyakironi riraga joraaro.

28

Ipiriintanaka irira Jesoshi

¹ Awijanaki kitejiri imakoryaantari, iroñaaka otominkotapaaki. Eenirotsiteneentzi, opiyaka janta Mariiya makaraarajato, eejatzi otsipatakawo ojameto. Iyaatantari aminashityaawo omoo omonkyagaetakirinta riraga Jesoshini. ² Omapokanaka antawo omoyekanaka kipatsi rareetapaakaga ronampiri Awinkatharite, poñaaneenchari jenokinta. Ipokantapaakari ipinaapithatapaakiri mapi, roojatzi ijeekantapaakawo. ³ Osheki ishikapiryapaaki. Ikimitakawo raamorenkiranki tariito osheki ishikapiryapaaki. Kitamaaperori iithaari. ⁴ Oshekiroña ithaawantawakari rirori maawaeni joraaro. Tee imatziro ishewata, kimiwitaka kamanaki. ⁵ Roojatzi opokapaaki tsinanipaeni, othaawantapaakari eejatzi, omaanta ikantziro rirori:

—Eero pithaayi eerori. Niyotaki pipokashitawitari pamineri Jesoshi, riraga iken-takoteetakiri. ⁶ Tee añaari iroñaaka, piriinta, añagae. Rooma ikantakiminikya paerani, monkaataka. Paminerotya romaryaanteetawitakaririka, tekatsi. ⁷ Iroñaaka intsipaete piyaate pikanteriita maawaeni riyotaanewo: “Ipiriintanaki Tajorentsi Awinkatharite, añagae eejatzi. Reewatemi Karireeyaki. Iroñaaka piyaate eeroka, aritaki piñeeri janta”. Rootaki nopokantari nokantemi.

⁸ Roojatzi owaperotanakiroroña, eejatzi osheki okimoshiretanakiroña; iyaatanaki oshiyashitanakina naakapaeni riyotaanewo okantena. ⁹ Niyanki romapokapaakiro riraga Jesoshi, riwethatapaakawo, ikantziro:

—¿Eeroka?

Roojatzi iyotawakiri, iyaatashitapaakiri, otziwerowashitapaakari, roojatzi oerika-paakiri iitzikira. Osheki opinkathatapaakiri. ¹⁰ Roojatzi ikantawakiro:

—Eero pithaayi. Piyaateeyini iroñaaka, pikanteri maawaeni niyotaanewo riyaaete janta Karireeyaki. Aritaki iñaapaakina janta.

—Jee, ari.

Ikantaki joraaropaeni: “Ikoshiteetakiri Jesoshini”

¹¹ Rootaki opokashitantanari okantapaakina, eejatzi irinta joraaropaeni riraga aminawitawori omoo ipiyanakawo nampitsikinta riyaaetashitanakiri jewatayitziririni ñaanakowenantatsiri ikamantapaakiri maawaeni oetarika awijaneentsiri. Ikemawakiri rirori. ¹² Roojatzi ipiyoteeyakirini jewatayitziririni joriyopaeni eejatzi aataperoteencharipaeni riyotaawakaaka, ikanteeyakini:

—¿Iroñaaka tsika akantyaaka amanakotantyaariri?

Roojatzi ikaemakaantakiri maawaeni joraaropaeni, ikantawakiri:

—Ajaa, koriki, osheki nopinatemi. ¹³ Rootaki pikanantyaariri atziripaeni: “Ragae-taatziri Jesoshini, rooma nomaanakitzi eechonkiini niyankiitenei tsiteniri. Okimitaka ipokapaaki riyotaanewopaeni Jesoshini raapaentzi”. ¹⁴ Aririka ikemakowentawakimi pinkathari, aritaki niyaataki naari janta nokamantakowentemi eero rowajankitantzimi.

¹⁵ Roojatzi raakiri koriki ipinateeyakirini jewatayitziririni joriyopaeni, riyaaatanaki itheeyawaetaka, imonkaatakiro maawaeni ikamantakiri. Rootaki ikantakiri maawaeni joriyopaeni roojatzi iroñaaka, tee riyotzi kyaaryooperorika rañagae Jesoshi.

Ñeeyeerini Jesoshi janta Karireeyaki

¹⁶ Paashini kitejiri niyaatanaki naaka riyotaanewopaeni Jesoshi 11 tonkaariki janta Karireeyaki ikenkithatakotakiri chapinki Jesoshi tekira ikamini. Tekatsi itsipatanewoni iroñaaka Joorashini, rooma kamaki. ¹⁷ Iñaanteeyapaakaririni, ipinkathaperotapaakiri, ikimoshirewentakiri. Omaanta apaanipaeni ikantashiretzi:

—¿Rirotakima Jesoshi?

¹⁸ Roojatzi Jesoshi romapokapaakina ikanteeyapaakinani maawaeni:

—Iroñaaka Pawa iitakina itzinkami jenokinta eejatzi kipatsika. ¹⁹ Rootaki notyaanantemiri piyaate maawaeniki nampitsi, piyoteeri maawaeni atziri raapatziyena, eekiro riyaatatyee rameentena, pithotyeyanakironi maawaeni kipatsi. Aririka raapatziyakimi atziri riyotanakirorika naaka owawijaakotakiriri, kameetha pikaawoshitakoteniri Tajorentsi. Rootaki ikowakaakiriri Pawa, eejatzi nokowakagaeyakiririni naari, eejatzi okowakagaeyakiririni Ishire Tajorentsi. ²⁰ Eejatzi

pikamanteeyerini maawaeni imonkaatero maawaeni kameethatatsiri nokamantakimiri eerori. Naari kijokiro nowanakimi, nokempoyeemi, eejatzi maawaeni aapatziyanari; roojatzi nopiyanteeyari nopinkatharitantapaakyaari kipatsikika.

Ari okaatzi.

Naaka jankinatzirori:

Mateeyo

MARIKOSHI ROJANKINATAKOTAKIRI JESOKIRISHITO, TSIKA IKANTA ROWAWIJAAKOTANTZI

Rantayitzirini Jowa kaawoshitakotantziriri Tajorentsi

(Mt. 3.1-12; Rk. 3.1-18; Jowa 1.19-28)

¹ Iroñaaka nokamantemiro kameethatatsiri. Nokamantemi rowawijaakotantzi Jesokirishito. Tema rirotaki Itomi Tajorentsi. ² Paerani eenironi ijeekini kamanantzirorini iñaani Tajorentsi iitachari Iseeyashi. Rojankinatakotzitakarini Tajorentsi ikantziriri itomi: “Pikemina, notyomi. Notyaanteri kenkithatakotemini, reewatanakimi. Tema ari kanteri maawaeni atziri: ‘Paamayarirapa Awinkatharite, pikameethashiretanaki’.” ³ Eenitatsi iinja atziri kenkithatakayerini atziripaeni janta okaankiityeenta, ikanteri: ‘Paamayarirapa Awinkatharite. Pikameethatanaki iñaaperotantapaakimiri pikameethatzi. Aririka pikameethatanaki pikimityaawo awotsi kameethatatsiri ikinantapaakyaari Jewaperowenantatsiri: powameethatero iñaaperotanteeyapaakyaaworini’.” ⁴ Aritaki monkaatapaaka ikantzitakarini paerani Iseeyashini. Jowa riraga kaawoshitakotantziriri Tajorentsi ijeekaki janta tekatsinta atziri ipanko, ikimitakiro rojankinatakotzitakarini Iseeyashi paeraniperoroña. Ikantakiri maawaeni pokashitziriri:

—Pikenkithashiryagaeyakya, eero pikimita paerani. Aririka pookaperoteero pantawitari, aritaki nokaawoshitakotakimiri Tajorentsi, roojatzi riyoteeyantanakyaani atziri ikaminthaaperotatziimi rirori, eero ikenkithashiryakoteemiro pantayiwitakarini.

⁵ Ikanta ipokashitapaakiri maawaeni jeekatsiri kipatsiki owaero Joreeya, eejatzi maawaeni jerojareejatzi, ikantapaakiri:

—Eenitatsi kaari kameethatatsi nantziri. Nokowaki nawijakote, tema naapatziyaperotari Tajorentsi.

Roojatzi ikaawoshitakotawakiniri riraga Jowa maawaeni romitsitsiyaakotawakiri iñaakira iitachari Joriraani. ⁶ Tee ikithaatawo Jowa kameethatatsiri, inta ikithaatawo ontyagaantsi iwitzi kameeyo. Ishirikathakitakari mashitsimashi. Rowapiintari kimitariri tsitsiri. Eejatzi ithotziri eechonkiini iyaa pitsi. ⁷ Ikenkithatakaapiintziri maawaeni atziri ikantapiintziri:

—Kaakitaki impaetakinari, riraga Rotyaantanewo Tajorentsi; tema ranaakotakina, ipinkathariperotzi irinta. Osheki noñaakoweenkataziri irira, omaanta naaka tee noñaakoweenkata. ⁸ Nokaawoshitakotzimiri Tajorentsi iñaaki, omaanta riraga impaetakinari ikithaatakaapaakaero Ishire, amitakotanteeri.

Jowa ikaawoshitakotawakiniri Tajorentsi Jesoshi, eejatzi Jatanaashi iñaantawitakari

(Mt. 3.13-17, 4.1-11; Rk. 3.21-22, 4.1-13)

⁹ Paashini kitejiri rareetapaaka Jesoshi janta ijeekinta Jowa. Ipoñaaka Najareeteki, jeekatsiri kipatsi iitachari Karireeyaki. Riraga Jowa ikaawoshitakotawakiniri Tajorentsi rirori iñaakira iitachari Joriraani. ¹⁰ Eenirowa othapyaaki iña, raminanaki jenokinta, roojatzi omapokapaaka iñaawakiro Ishire Tajorentsi, ayiitashitapaakiri Jesoshi, oshiyapaakari jamomo. ¹¹ Ikematziiri Tajorentsi ikantziri:

—Eeroka notyomi nonintashireperotzimi. Osheki nokimoshirewentaperotakimi.

¹² Roojatzi aanakiri Ishire Tajorentsi tekatsinta atziri ipanko, okaankiityeenta. ¹³ Ijeekaki janta okaataki 40 kitejiri. Riraga Jatanaashi ipokashiwitakari iñaantawitapaakari, ikoyi rantakayerimi kaari kameethatatsi. Eejatzi tekatsi atziri itsipatyaari janta, omaanta rojatekaakari koweenkayitatsirini piratsi, omaanta ineshironkatakiri ronampiripaeni Tajorentsi, ipakiri rowanawo.

Ritantanakawori Jesoshi riyoyaakiri riyotaanewopaeni

(Mt. 4.12-22; Rk. 4.13-15)

¹⁴ Paashini kitejiri ragaetanakiri riraga Jowa omonkyaagementotsiki janta Jerojareeki. Roojatzi ipiyanaka Jesoshi Karireeyaki. Ikamanteeyakirini atziripaeni tsikarika ikanta Tajorentsi rowawijaakotantzi. ¹⁵ Ikanteeyakirini:

—Rooteentsi ipinkathariwentayiteeni Tajorentsi. Pikenkithashiryagaeya, pookaero panteeyirini eero pikimita paerani: tee pikameethawitani. Omaanta paapatziyeeyaarini Tajorentsi, pawijakotanteeyarini.

¹⁶ Paashini kitejiri ikinanaki Jesoshi ochereeteki inkaare jeekatsiri Karireeyaki. Iñaapaakiri Shimo, eejatzi rirentzi Antereeshi. Ishiryaatzi inkaareki: aritaki ikantapiinta, ishiryaaatapiintziri shima. ¹⁷ Ikanta Jesoshi ikaemapaakiri, ikantapaakiri:

—Pipoke, thame poyaatanakina aritaki niyotaakimi paapatziyakaapiintyaari atziri-paeni Pawa Tajorentsi.

¹⁸ Roojatzi rookantanakawo ishiryaaamento, royaatanakiri riyotaantyaariri. ¹⁹ Ro ijanthawitanaka eechonkiini, ifaapaakiri Jantyaako itsipatari rirentzi Jowa. Rirotaki itomipaeni Sewereeyo. Ari ijeekaeyini ipitoki ishirikiro ishiryaaamento. ²⁰ Ikantapaaka Jesoshi, ikaemakotzitapaakari, ikantziri:

—Thame poyaatanakina.

Roojatzi royaatanteeyakarini rirori iroñaaka. Intsipaeete rookanakiri iriri ipitoki, itsipatayitanakarini ikaatzi amitakotayitziririni ishiryaaatzi. Ikantziri:

—Jatakinagapa, pawa. Noyaatatyeeri Jesoshi.

—Jee, piyaate.

Ikyaaapaaki Jesoshi ipiyoteeyantarini joriyopaeni
(Rk. 4.31-37)

²¹ Roojatzi rareetapaa Jesoshi Kaperinawooki, ikaateeyirini riyotaanewopaeni. Rootaki saawaro, kitejitatsiri imakoreeyantarini joriyopaeni, ikyaaapaaki pankotsiki ipiyotantapiintarira irira. Riyotaapaakiri atziri. ²² Riraga atziripaeni, rotsikanateeyanakarini, ikantawakagaeyanakani:

—Piñaakiri, kameetha riyotaantaperotaki, riyoperotzi irira. Tee ikimitari riraga iyoataapiinteeyawiteerorini Iwaperite Tajorentsi: tee riyoperotzi irirapaeni.

²³ Eenitatsi janta shirampari kyaantariri kamaari. Ikaemakotawakiri Jesoshi, ikantawakiri:

²⁴ —Niyotakimi: eeroka riraga Jesoshi najareetejatzi, eejatzi eeroka Itomipero Tajorentsi riraga kameethaperotatsiri. ¿litaka pipokashitantanari? ¿Areetakama pithonkaeyantenarini?

²⁵ Iñaashintsithatakiri rirori kamaari:

—¡Pimaeritewee! Pishitowantaneeyari irira shiramparira.

²⁶ Ari rompetawathatakaakari shirampari, ishintsitanaki ikaemanaki, roojatzi rookantanaari kamaari. ²⁷ Eejatzi rotsikanateeyakarini atziripaeni maawaeni. Rojampitawakaanaka:

—¿Piñaakiroma imatakiri rantakiri? Owakira akemakiro iroka riyotaakaeri. Eejatzi imatakiri kamaari, rotyaantakiri: ithaawantaperotakari, jataneec.

²⁸ Roojatzi intsipaeete ikenkithatakotanteeyakarini maawaeni karireeyajatzi.

Retsiyatakotakiro Jesoshi riyote Peetero
(Mt. 8.14-15; Rk. 4.38-39)

²⁹ Ipoñagaeyaani pankotsiki ipiyotapiinanta joriyopaeni riyaaateeyanakini ipankoki Shimo, eejatzi Antereeshi. Royaaateeyanakinini Jantyaako eejatzi Jowa.

³⁰ Ikamanteetawakiri Jesoshi:

—Ojaawamerikitatzi riyote Shimo. Eeniro jaga omaamentoki omaryaaka.

³¹ Ari riyaatashitanakiro, ikathawakotapaakiro, piriintanaka. Roojatzi opeyantanaa ojaawamerikitzi, roojatzi opaeyantakarini rowanawo.

Ro saawaro retsiyatakotayitantakarini Jesoshi mantsiyaripaeni
(Mt. 8.16-17; Rk. 4.40-41)

³² Rooteentsi itziroree oorya, ramayitakinirini Jesoshi maawaeni mantsiyari, eejatzi maawaeni kyaantariri kamaari. ³³ Maawaeni nampitsiweri ipiyoteeyapaakani omooki pankotsi. ³⁴ Ijeekaeyapaakini maawaeni mantsiyari, inashitachari imantsiyaripaeni. Retsiyatakoeyerini. Eejatzi ikantakiri kamaaripaeni:

—Pookaeyaneerini riraga pikyaantanewo, eejatzi pimaeriteeyeni.

Riraga kamaaripaeni, riyoteeyakinini Jesoshi rirotaki Tajorentsi, rootaki kaari ikowakaantari kamaaripaeni ikamanteri atziri.

Ikenkithatakaeri Jesoshi Iriri
(Mt. 4.23; Rk. 4.42-44)

³⁵ Rootzimateentsi okitejite, ipiriintanaka Jesoshi. Riyaaatanaki janta tekatsi jeekatsini, ikenkithatakaeri Iriri. ³⁶ Ikwakowateeri Shimo eejatzi ikaateeyinira itsipateeyarini.

³⁷ Iñaantapaariri, ikantapaakiri:

—Ikowakowaeyakimini maawaeni atziri.

³⁸ Ari ikantawakiri rirori:

—Ari ikantawakaata. Thame aate paashinikipaeni nampitsi. Aritaki janta nokenkithatakagaeyerini paashinipaeni atziri, rootaki nopokantakari kipatsikika.

³⁹ Ikinakinayitanakini, ithotyagaeyanakironi nampitsipaeni janta Karireeyaki. Ikenkithatakaapiintakiri atziri janta pankotsiki ipiyotantapiintarira joriyopaeni, rowawijaakoeyakirini maawaeni kyaantariri kamaari.

Retsiyatakotakiri Jesoshi patheenkari
(Mt. 8.1-4; Rk. 5.12-16)

⁴⁰ Paashini kitejiri riyaatashitakiri patheenkari Jesoshiki. Patheenkari tee imatziro itsipatari paashini atziri. Tee oshinetziri Iwaperite Tajorentsi. Ari riyaatashitakiri rirori, rotziwerowashitapaakari ipinkathatantapaakariri, ikantapaakiri:

—Tema eeroka pinkathari, pikaminthayena. Eenitatsi pitajorenka: pikoyirika petsiyatakoteena, ari pimatakirori.

⁴¹ Osheki retakotaperotawakari. Ari rakotashitawakiri, ipampitawakiri. Ikantawakiri:
—Jee, nokoyi: aritaki petsiyatakotee.

⁴² Roojatzi opeyantanaa iwathaawo, etsiyatakotee. ⁴³ Rotyaanteeri, ikantaperotakiri:

⁴⁴ —Nokantemi: eerowa pikamantayitzirini paashini atziri, inta piyaatashiteri ñaanakowenantatsiri, poñaagapaeyaari etsiyatakoteemi, roojatzi ishineteemi pipiyashiteri atziripaeni. Pimonkaatero ikantzirini Moeseeshi: powamaeniri Tajorentsi pipira riyotantyaari atziripaeni etsiyatakoteemi.

⁴⁵ Ari riyaaanaki, omaanta ikamantakotayitakironi, maawaeni awijimotayitakiririni. Riyotakoeyakirini atziri Jesoshi, rootaki kaari riyaaantanaa nampitsiki. Ijeekakitzi janta okaankiityeenta. Ipokashiiyakirini atziri poñaayitacharini paashinipaeniki nampitsi.

2

Retsiyatakotakiri Jesoshi kijopookitatsiri
(Mt. 9.1-8; Rk. 5.17-26)

¹ Paashini kitejiri ipiyanaa Jesoshi Kaperinawooki. Ikemakoeyerini areetapaaka rirori ijeekapaaki pankotsinentsiki. ² Ipiyoteeyakani osheki atziri, yeekitaki pankotsiki. Tekatsi ikinapaaki paashini atziri rotzikaapaakiro omo. Ikenkithatagayakirini Jesoshi iñaani Tajorentsi. ³ Ari inatakotapaakiri kijopookitatsiri. Ikaatzi 4 amiriri. ⁴ Tekatsi ikantya rontsirokyaaari Jesoshi, rotzikaakiri atziripaeni. Roojatzi rateetakaanakarini jenoki pankotsi. Imoontapaakiro kameetha, apatziro rothataakotakiri ijeekakira Jesoshi. Royi-itakotakiri imaamentoki. ⁵ Riyotawakiri Jesoshi rameenteeyakarini riraga 4 amakiriri, rootaki ikanantakariri riraga kijopookitatsiri:

—Niyompari, ari nopeyakotakaemiro kaari kameethatatsi pantawitari, aritaki nowawijaakoteemi.

⁶ Eeniro jaga ijeekaki iyotaantzirori Iwaperite Tajorentsi. ⁷ Ikenkithashireeyakani rajankaneki rirori:

—¿Iitaka ikantashiwaetantari irika? Iitajorentsishitaka. ¿Tsika ikanterika rowawijaakotantyaariri? Tema apatziro rowawijaakotantzi riraga Tajorentsi.

⁸ Riyoshiryaakotakiri Jesoshi ikenkithashiryaari, ikantziri:

—¿Iitaka pikenkithashiryaantari? ⁹ ¿Iitaka pomeentsitaperotachani? ¿Opomeentsitama nokanteri irika kijopookitatzinkari: “Eero nowashironkaemi, inta nowawijaakoteemi”? ¿Opomeentsitaperotama nokanteri irika kijopookitatzinkari: “Pikatziyane, paaneero pimaamento, pikatziyatziyawaetaneeya”? Eerorika imatziro, tema aritaki pishirontawentakina.

¹⁰ Nokowaki piyoteeyeni eenitatsi notajorenka nowawijaakotantyaariri.

¹¹ Rootaki ikantakiriri kijopookitatsiri:

—Nokantzimi, pikatziyanaki, paaneero pimaamento, piyaateepi pankoki.

¹² Roojatzi ikatziyantanaa, raaneero imaamento, ishitowanee. Iñeeyawaerini ijoriyit-zinkaritepaeni, ari rotsikanateeyanakirini. Ikanteeyanakini:

—Tema ikameethaperotzi Tajorentsi, tee añiuro paerani kimitawori iroka.

Riyoyaakiri Jesoshi Rewii
(Mt. 9.9-17; Rk. 5.27-39)

¹³ Paashini kitejiri piyanaa Jesoshi othapyaaki inkaare. Ipiyotashiteeyapaarini eejatzi osheki atziri, riyotagaeyerini. ¹⁴ Roojatzi rowaaganaa eejatzi. Iñaapaakiri Rewii, riraga itomi Arijeeyo, ijeeki pankotsiki ipiyotapiintziri koriki: ipiyotapiinteeyinirini orooma-jatzi. Riraga joriyopaeni roonakari piyotapiintziriri koriki. Omaanta ikantapaakiri riraga Jesoshi:

—Thame poyaatanakina.

—Jee, thametaatyaami.

Ari ikatziyanaka, royaatanakiri. ¹⁵⁻¹⁶ Ari riyateeyanakini ipankoki Rewii. Rowakagaeyapaakarini osheki oyaateeyiririni Jesoshi, riyotaanewopaeni, osheki piyotapiintziriri koriki, maawaeni. Eejatzi rakiyoteeyakirini osheki paashinipaeni

kaari kameethatzinkaripaeni. Rareeteeyapaakani iyotaanzirori Iwaperite Tajorentsi, rirotaki warijeeyo. Iñaakotapaakiri Jesoshi ikempiyeyakarini rakiyoteeyirini kaari kameethatzinkaripaeni. Rojampitapaakiri riyotaanewopaeni:

—¿Iitaka itsipateeyantaririni irikapaeni, rowaeyani? Tee ikameethateeyini.

¹⁷ Ari ikemawakiri rirori Jesoshi, ikantziri:

—Riraga kaari mantsiyatatsini tee ikoyi aawinantatsiri raawinteri, intakya mantsiyatatsiri rirotaki kowatsiri. Tee ro nopokantya nokaameri kenkithashiryaachari kameethatatsiri, inta riraga kaari kameethatatsi.

Riraga riyotaanewo Jesoshi tee itzitapiintya

¹⁸ Ikantaka itziteeyani riyotaanewopaeni Jowa eejatzi riyotaanewopaeni warijeeyo. Apaanipaeni atziri ipokashitziri Jesoshi, ikantapaakiri:

—Iroñaaka itziteeyani riyotaanewopaeni Jowa, eejatzi ikimiteeyani riyotaanewopaeni warijeeyo. ¿Iitaka kaari itzitanta piyotaanewopaeni eerori?

¹⁹ Ari ikantawakiri Jesoshi:

—Okimitaka aririka raye shirampari iina, ikaemaeyerini isheninka ikimoshirewenteyerini. Rareetapaakyaarika, zarima itziteeyapaakyaani rirori? Eero. Tema riweshiryaawentapaakyaari. Ñaakiro, iroñaaka nokaateeyirini naari niyotaanewopaeni: ¿Iitaka notzitakaantyaariri? ²⁰ Omaanta aririka rookaeyaneerini isheninka aatsiri iina, aripaetekya itziteeyanakyaani. Eejatzi iinja naari, nookaeyaneerini niyotaanewopaeni, rowashiretaoeyanakinani, roojatzi itziteeyantanakyaani. ²¹ Tee pimaajantziri iyotaantatsiri, tee. Eejatzi eenitatsirika pimaathapooki antyashipawo rooteentsi oshipaaye, aririka powawatatero owakirari maathaantsi, roojatzi aririka pikiwero aminthatanaka owakirari, eero omonkaagaakitanaa, roojatzi otzijagaantanakya antyashipawotatsiri, patsipetashitawo powawatatziro. Eejatzi okimitakya, patsipetashityaawo paapatziyawo maawaeni okaatzi iyoteetakimiri. Kameetha pipakaakiro paashini paapatziyawitariri roojatzi kameethatanaki paapatziyena naari. ²² Napiitakiro noshiyakaawentemiro okaatzi niyoteemiri. Piyotzi aakapaeni jorriyopaeni awetsikiri imashi piratsi apiyaatantyaawori awishoowaantsi oowa. Omaanta eero apiitantari apiyaatantari awishoowaantsi oowa owakirari inthomaenta itaworimashi inta apiyaatantya owakira mashiri. Apiitantyaririka tema ari ijagaanaki. Okimitaka iroka, oetarika niyotagaemiri naari eejatzi owakirari. Tee okameethatzi pipiyotero ikemijantakayimiri paashini iyotaantsi. Pipakayero pikemijantziro ikantawitzimiri irintapaeni roojatzi kameethatanaki paapatziyena naari.

Ikantawakaawentakawo saawaro

(Mt. 12.1-8; Rk. 6.1-5)

²³ Paashini saawaro ikinanaki Jesoshi pankirentsimashiki, itsipateeyarini riyotaanewopaeni. Ari niyanki rowiitanaki riyotaanewo okithoki teriiko, itayaakiro otaki, rowaeyawoni okithoki.

²⁴ Ari ikantziri warijeeyo:

—¿Iitaka rowiitantawori okithoki, itayaawaetantakawo iroka kitejirika amakoryaanari? Tee okameethatzi. ¿Iitaka ranantawori?

²⁵ Rakanakiri Jesoshi:

—¿Tema tee pikenkithashiryaaneentziro Iwaperite Tajorentsi kenkithatakotziri paerani Iraviirini, riraga jewawenantatsiri maawaeni jorriyopaeni? Tekatsi raye royaari, ayimatakiri itashe, eejatzi itsipateeyarini. ²⁶ Eeniro janta ipankomawoki Tajorentsi paa riwetsikaetziniriri irira: tee ishineteeyerini rowaeyawoni maawaeni atziri, apatziro rowaeyawoni ñaanakowenantatsiripaeni. Omaanta ayimawitakiri itashe Iraviirini. Riyaatashitakiri Awyataari, riraga iwinkatharite ñaanakowenantatsiripaeni, ikantziri: “Notasheeyeyakini. Tekatsi nowaeyaarini”. Ari ipawakiri paa: “Eenitatsi iroka, powapaeya”. Ari rowakawo, eejatzi rowakagaeyakarini itsipateeyarini. Kaari riroripaeni ñaanakowenantatsiri, omaanta tee ikoyi Tajorentsi rowashironkagaeyerini. ²⁷ Pamine, riraga Tajorentsi riwetsikakiniri atziri kitejiri imakoreeyantyaarini. Tee ro riwetsikantyaanariri atziri iñaapinkathatero kitejiri. ²⁸ Nopofñaaka naaka jenokinta, natziriperotapaaki jaka kipatsiki: tema naaka kantatsini oetarika anteri saawaroki.

3

Riraga Jesoshi retsiyatakotziri kijopookitatsiri rakoki

(Mt. 12.9-14; Rk. 6.6-11)

¹ Riraga Jesoshi riyaatane eejatzi pankotsiki ipiyotantapiintari jorriyopaeni. Aritaki ijekiri jaga: shirampari kijopookitatsiri rakoki. ² Raminashiiyawakarini atziri riraga

iijanewo, joreririri: ikowaki riyote aririka retsiyatakoteeri saawaroki. Tee ishineteetziro retsiyatakoteetziro atziri saawaroki. Ikowaeyakini riroripaeni ikantakoyerini: “Tee okameethatzi iroka rantakiri Jesoshi”.³ Riraga Jesoshi ikantziri kijopookitsiri rako:

—Pikatziyee, pipoke jaka niyanki.

Roojatzi riyaatantanaka niyanki, ikatziyantapaaka.

⁴Roojatzi rojampiteeyakirini maawaeni amineentiri:

—¿Kameethama aneshironkateri atziri kitejiriki amakoreeyantarini? ¿Arima owashironkayeri? ¿Okameethatzima owawijaakoteri? Teerikama, ¿pikowakima owamaeyerini?

Omaanta imaeriyanakini.⁵ Ikijanaka Jesoshi, ramineeyanakirini, eejatzi retakoeyanakirini riroripaeni. Tema ikijoshiryaanakitzi rajankaneki tee ikamintaanteeyini atziri. Ikantziri shirampari:

—Powaankaero pako.

Ari rakotanee, roojatzi retsiyatakotantanaa.⁶ Ishitowaeyanakini warijeeyopaeni, riyaatashiiyanakirini itsipamintharipaeni Erooreshi. Ikantawakagaeyakani:

—¿Tsiaktya akanterika Jesoshi, owamaantyaariri?

Retsiyatakotantzi Jesoshi janta inkaareki

(Mt. 4.24-25; 12.15-21; Rk. 6.17-19)

⁷Riraga Jesoshi eejatzi riyotaanewopaeni riyaatapitheeyanakirini warijeeyopaeni inkaareki ijeekapaaki apaniroeni, omaanta royaateeyanakirini osheki karireeyajatzi, eejatzi joreeyajatzi,⁸jerojareejatzi, iroomyajatzi, jeekatsiri intatsikeronta ifnaaki Joriraani, maawaeni jeekatsiripaeni Tziiroki, Shirooki, maawaeni. Ikemakoeyakirini itajonkanti, rootaki riyaatashiiyantakaririni osheki atziri.⁹ Ikantziri riyotaanewo:

—Pamakinawoota pitotsi, notetawakyaata: rawitsineeyapaakinanikari atziri. Rootheentsimi rowamayenami.

¹⁰Ikanta Jesoshi rotetantakawo pitotsi ari ikenkithatakagaeyakirini atziripaeni kipatsiki, roojatzi rayiitantapaaka eejatzi kipatsiki. Osheki retsiyatakoyawakirini mantsiyatzinkaripaeni. Riraga paashini mantsiyari rinteenaryaayitakirini atziripaeni, ikowaki ipampitantapaeyaari Jesoshi awijakotanee imantsiyari.¹¹ Riraga atziri kyaantariri kamaari rotziwerowashitapaakari ipinkatheeyakirini. Icheraanaki ifnaawaetakaakiri ikantziri:

—Jesoshi, eerokataki Itomi Tajorentsi.

¹²Ikantaperotziro Jesoshi:

—Pimaerite, eero pikamantakotana.

Riyoyaakiri Jesoshi riyotaanewoperotyari

(Mt. 5.1; 10.1-4; Rk. 6.12-16)

¹³Paashini kitejiri itonkaanaki Jesoshi tonkaariki. Ikaemakaantakiri ikaatzi riyoyaakiri, ari ipokashiteeyakirini.¹⁴ Riyoyagaeyakirini 12 shirampari, itsipaperoyeaarini. Iinja iiteri rotyaantawo, tema rotyaanteeyerini ikenkithatakagaeyerini maawaeni atziripaeni ifnaani Pawa Tajorentsi.¹⁵ Eejatzi ipakiri itajorenka, rookakaakowiritanantyaariri kamaaripaeni atziri.

¹⁶Rirotaki riyoyaakiri riyotaanewo 12. Riyoyaakiri Shimo (iitakiri Peetero),¹⁷ eejatzi Jantyaako itsipatakari rirentzi Jowa, (rirotaki itomipaeni Sewereeyo. Iitakiri riroripaeni iroñaaka Wowaneerejeshi). (Akantziri aaka apaanteki: “Oshiyawori oñaawaepookitzi”)*

¹⁸Eejatzi riyoyaakiri Antereeshi, Jiripi, Waritoromee, Mateeyo, Tomashi, Jantyaako (itomira Arijeeyo), Tareeyo, paashini Shimo (riraga kathaaperotzinkari antayitziroonini oetarikapaeni).¹⁹ Eejatzi riyoyaakiri Joorashi (riraga karyootejatzi, aakaanterini iinja Jesoshi).

Iitakaawitakari ikyaantakari kamaari Jesoshi

(Mt. 12.24-32)

²⁰Roojatzi ipiyanaa Jesoshi pankotsinentsiki. Ipiyoteyaani eejatzi osheki atziri. Tekatsi ikantya rowaeya eejatzi riyotaanewo.²¹ Ikemakotakiri Jesoshi isheninkapero, riyaatashitawitaari raaneerimi ipankoperoki. Ikantawakaanaka:

—Osheki ishinkiwentaka Jesoshi, tee ifnaakota, thame aaneeri.

²²Ipokashitapaakiri eejatzi jerojareejatzipaeni, iyotaantzirori rojankinarini Moeseeshi. Ikantashitapaakari:

* 3:17 Oshiyawori oñaawaepookitzi okantakotziro: “shintsitziroonini rantawaetziroonini Jesoshi rootaki iitantakariri”.

—Rirotaki Wereshewoo kyaantapaakariri ishireki Jesoshi. Tema rirotaki iwinkatharite maawaeni kamaari: rirotaki amitakotziriri rirori rotyaantziri iyamaarite, rootaki imatan-takariri.

²³ Ikaemaeyawakirini Jesoshi, roshiyaakaawenteeyawakirini:

—¿Kyaaryooma ikyaantapaakina iwinkatharite kamaari? Pamine: ¿tsika ikantyaaka Jatanaashi rookaeya roojatzi? Eero imatziro. ²⁴ Okimitaka aririka ikijawakagaeyani jeekatsiri nampitsiki, rookawakagaeyarinika, ¿arima ijeekaeyaneeni kameetha? Eero. ²⁵ Eejatzi okimitaka aririka ikijawakagaeyani jeekatsiri pankotsiki, ¿arima kijokiro rowawakaaneeya? Eero. ²⁶ Eejatzi ikimitaka, aririka Jatanaashi ikijerimi iyamaar-itizinkarite, rookawakagaeyanimi, eeromi ijeekimi, inta aritaki ithonkawakaeyayaanimi. Rootaki. ²⁷ Eejatzi ikimita rirori koshitantatsiri: ithaawantari shintsiperotatsiri ikyaapankoteri ikoshitantayariri rowaagawo. Aririka ipokashiteri, reewatapaakiri roerika-paakiri, roojotapaakiri shintsitatsiri, roojatzikya raantakyaawo oetarikapaeni roway-itzirini ipankoki.

²⁸ Kyaaryootaki iroka nokamantaperotemiri: ineshironkateeyirini Tajorentsi maawaeni antzirori kaari kameethatatsi. Tema ipeyakoteniri okaatzi rantziri. Eejatzi, aririka ikantzimateeyawityaarini, ineshironkateeri eejatzi. ²⁹ Omaanta eero ineshironkateeri riraga kantzimatzirori Ishire Tajorentsi: ikanteetateyeyaani ijeeki rirori paamariki kaari tsiwakanitatsini. Eerowa rawijakotee.

³⁰ Rootaki ikantakiriri Jesoshi. Naakiro, ikantashiiyawitakani inkaaganki: “Rirotaki iwinkatharite kamaari amitakotziriri Jesoshi”. Tema rootaki Ishire Tajorentsi amitakotziriri, kaari iwinkatharite kamaari.

Ikamantziri Jesoshi ninka isheninkatakari

(Mt. 12.46-50; Rk. 8.19-21)

³¹⁻³² Ikantaka ijeeki Jesoshi pankotsiki, ijeekimoeyapaakirini areeteeyapaakaririni. Roojatzi areetapaaka riniro, otsipateeyapaakarini rirentzipaeni eejatzi ritsiropaeni. Okatziyapaaka inkokironta, okantziri oñaapaakiri:

—Pikantenari notyomi.

Ari ikyaashitanakiri, ikantapaakiri:

—Areetapaaka piniro, pirentzipaeni, eejatzi pitsiropaeni. Ojeekapaaki inkokironta, okowapaakimi.

³³ Rakawakiri:

—¿Ninka nanatatsiri? ¿Ninka yeeyitatsiripaeni?

³⁴ Roojatzi rookotantanakari jeekimoeyakiririni. Ikantanaki:

—Iroka nanaka. Irika yeeyika. ³⁵ Ninkarika antapiintzirori ikowakaeriri Tajorentsi: riroteeyakini yeeyi, choeni, nana. Nosheninkateeyakarini maawaeni aapatziyeyanarini.

4

Roshiyakaawentziro Jesoshi inashitacharipaeni kipatsi

(Mt. 13.1-23; Rk. 8.4-15)

¹ Paashini kitejiri, rapitakiri Jesoshi riyotagaeri janta othapyaakiininta inkaare. Ari ipiyotawentapaakari oshekini atziri. Ikanta Jesoshi iñaawakirira roshekitapaaki atziri, rotetanaka pitotsiki, rotatsinkakiro eechonkiini niyankyaani inkaare, ijeekanaki iroñaaka rirori. Tema oshekyaanzi atziri ikatziyashitakari othapyaaki. ² Ari riyotaayitakirini oetarikapaeni, eejatzi roshiyakaawentayitakirini okaatzi ikenkithatakotayitzirini. Ikan-takiri iroñaaka:

³ —¡Pikemena! Riyaatanaki pankiwaetatsiri janta rowaneki rookakitero okithoki teri-iko. ⁴ Ari rookakitapaakiro okithoki teriiko. Eenitatsi apaanipaeni ookakitapaenchari awotsiki. Ikanta ipokapaaki jenokiwiripaeni, rowapaakawo okaatzi rookakitawitakari irika shirampari janta awotsiki. ⁵ Eenitatsi paashini pariyapaentsiri okithoki janta mapipookiki, tee oshenkaawitapaaka, intsipaete oshookawitanaka. ⁶ Ari ijenokitapaaki oorya, roojatzi ojampiyashitantanaka. Tee oparithaperotzi, rootaki okamantanakari. ⁷ Opariyapaaki paashini okithoki kitocheemashiki. Okanta oshookawitanaka, okimo-tatawitanaka. Omaanta anaanakiro oshookanaki kitochee rootaki kaari okithokitanta-naka. ⁸ Paashinipaeni okithoki opariyapaaki kipatsiperoki kameethari. Oshookanaki, okithokitanaki. Apaanipaeni okithokitanaki okaatzi 30. Paashinipaeni okithokitanaki okaatzi 60. Eejatzi paashinipaeni okithokiperotanaki okaatzi 100. ⁹ Pikoyirika piy-otakotero okaatzi nokenkithataakimiri paapatziyena iroñaaka.

¹⁰ Jateeyaneeni atziripaeni ikaatzi piyotawentakariri Jesoshi, eeniro itsipateeyanaarini Jesoshi apaanipaeni aapatziyariri eejatzi riyotaanewopaeni, riyatee pankotsiki. Ikanta rojampiteeyakirini rirori, ikanteeyakirini:

—Iyotaantatsiri, ζoetaka poshiyakaawentakiri inkaaganki okaatzi pikenkithatakiri?

¹¹ Ikantakiri Jesoshi:

—Pamine, iroñaaka nokamantemiro eerori kaari piyotawita: aritaki piyotakiro tsika ikantari Pawa reewawenantzi. Riroma paashinipaeni atziri, eerowa nokantziri rirori inta noshiyakaawentashitayityaanarini.

¹² Irintapaeni atziri rirotaki aminawitachari, tee iñeemaetawo okaatzi nantziri. Eejatzi rirotaki kemijantawitanari, teemaeta ikemathatziro oetarika nokantawitakariri. Rootaki kaari rookantawo okaatzi rantayitzirinira kaari kameethatsi, eero ipeyakotzimaetanari Pawa rantziri.

¹³ Eejatzi ikantakiri:

—ζTema pikemathatawakiro eeroka okaatzi noshiyakaawentakiri inkaaganki? Aririka napiitakimiro noshiyakaawentayitemironi, eerowa piyotakotawakiro eejatzi.

¹⁴ Riraga pankiwaetatsiri okithoki rirotaki oshiyakariri iyotaantzirori iñaani Tajorentsi. Rowaga okithoki oshiyakawo iñaani. ¹⁵ Rowaga awotsi opariyantapaakari apaanipaeni okithoki oshiyakariri atziri kemawitawakawori iñaani Tajorentsi, omaanta riraga Jatanaashi ipokapaaki imanimotakaapaakiri: tee raapatziyanaana. ¹⁶ Eejatzi iroka pariyapaentsiri mapipookiki, rootaki oshiyakaawentachari apaanipaeni atziri kemawitawakawori iñaani Pawa, intsipaete iroñaaka ikimoshirewentawitanakawo. ¹⁷ Pankirentsi okaatzi kaari tzipaperotatsi oparilha, intsipaete okamanaki. Iroka roshiyakawo riraga atziri ikemijantawitaka roojatzi rowashironkagaetakiri, aririka ikijeetakiri. Rootaki intsipaete rookantanaawori ikemijantawita. ¹⁸ Rowaga kipatsi kitocheemashiteentsiri oshiyakaawentziri kemathatawitawakawori iñaani Pawa Tajorentsi, ¹⁹ omaanta ikenkithashiryaapiintziro jeekayitatsirini jaka kipatsikika, ikimoshirewenteyironi rashitayitarini. Eekirowanakitzi rashaagawotya, oetarikapaeni, rootaki rookantaawori ikemijantawita. ²⁰ Omaanta iroka kameethari kipatsi oshiyakaawentziri kemaperotawakirori iñaani Tajorentsi. Aritaki raapatziyaperotakawo, eejatzi raapatziyakaaperotakari paashinipaeni atziri. Apaani raapatziyakaakari 30, paashini raapatziyakaakari 60, paashinipaeni raapatziyaperotakaakari 100.

Roshiyakaawentakirini Jesoshi ootamentotsi
(Rk. 8.16-18)

²¹ Eekirowanakitzi ikantakiri Jesoshi:

—Akowakirika ootakotya ζarima owakiri ootamentotsi kowitziki inthomaenta? ζArima amanakiri ootamentotsi? ¡Eero! Tema akowatzi oyeri ootamentotsi jeñokiini okoñeetyaantyaari aminanteeyaarini maawaeni. ²² Okimitaka iroka iinja okoñaatanaki maawaeni amanayitawitarini iroñaaka riyoteeyanakironi maawaeni okaatzi anteyakirini. ²³ Pikoyirika piyotero kameetha, ari pikemaperotawakiro iroka nokamantakimiri.

²⁴ Paashini ikantakiri eejatzi:

—Pikenkithashireeyawo iroka pikemakiri. Aririka eechonkiini paapatziyawakyaawo nokamantzimiri, ari eechonkiini piyotawakiro. Aririka osheki paapatziyaperotawakyaawo, ari osheki piyotawakiro, niyotaaperotakimiri. ²⁵ Riraga aapatziyawakawori niyotakiriri, eekirowanakitzi niyotaaperoteri. Riraga kaari aapatziyawakawori nokamantawitakariri, eero riyotzi oetarika, tema ipeyakotakiro eechonkiini riyowitari.

Roshiyakaawentziniri Jesoshi okithoki shookatsiri

²⁶ Eejatzi ikantzi:

—Tema ipinkathariwenteeyakaeni Tajorentsi. Roshiyakari atziri jatatsiri rowaneki ipankitziro okithoki. ²⁷ Imaapiintzi tsiteniriki, ikakitapiintzi kitejiriki. Shitowathowatanaki iwankiri, okimotatanaki. Tee riyotakotzimaetawo tsika okanta oshookantakari. ²⁸ Oshookaki kipatsiki: eewatanaki othowaki, roojatzi owaatotantanaka, roojatzi owathatanaka. ²⁹ Aririka ojampatanaki okithoki, ichekakoetero, tema monkaatapaaka rowiitanteyyaawori.

Roshiyakaawentziniri moshitaaja
(Mt. 13.31-32; Rk. 13.18-19)

³⁰ Eejatzi ikantzi Jesoshi:

—ζTsika nokantemirorika noshiyakaawentemiroka tsika ikanta Tajorentsi ipinkathariwenantzi? ζTsika akanteroka akenkithatakotantyaawori? ³¹ Oshiyakawo okithoki moshitaaja. Omaanta rowaga okithoki, tee okimitawo paashinipaeni kithokitatsiripaeni:

okaerikitziini kameetha. ³² Aririka apankitero, oshookanaki. Okimotatanaki, anaayitanakironi paashinipaeni pankirentsityatsirini. Antawotayitanakini owaempkepapaeni, aritaki raampeyakaawo shiwankitayitatsirini.

³³ Aritaki ikantapiinta Jesoshi, roshiyakaawentapiintziniri atziri riyotaantyaariri ifaani Tajorentsi. Aririka eechonkiini ikemakiro, ari eechonkiini riyotakiri: oshekirika ike-mawakiro, ari osheki riyotakiri. ³⁴ Riyotaantariri tema roshiyakaawentapiintziniri. Omaantakya riyotaanewo, ithotyagaeyakinirini riyotaaperoyakirini.

Romaerintakiro riraga Jesoshi tampyaa
(Mt. 8.23-27; Rk. 8.22-25)

³⁵ Itziroryaanaki oorya, ikantziri Jesoshi riyotaanewopaeni:

—Thame amontyaanee intatsikeronta inkaare.

³⁶ Roojatzi riyaatapithatantanakari ikaatzi piyotawentakariri.

Ari ijeekaki Jesoshi rirori pitotsiki. Roteteeyapaakani riyotaanewopaeni roojatzi imontyaakotantanaka. Eejatzi imontyaakotanaka apanipaeni atziri ikaatzi piyotawenteeyakaririni, ikinakoeyanakini paashiniki pitotsi. ³⁷ Imontyaakomintheeyani ari omapokashitakari niyankyaani inkaare antawo tampyaa. Antawo otamakaari, otetaapaaka pitotsiki roowiteenchami itsitsiyakotemi. ³⁸ Omaanta imaatzi Jesoshi rirori janta opataki pitotsi, rotziitotaka. Ikaemanakiri iroñaaka riyotaanewo, ikantziri:

—¡Iyotaanari! ¡Aritaki pimaaki! ¡Roteentsi apiinke!

³⁹ Ari ikaakakiri Jesoshi, ipiriintanaka, ikaemakotakiro tampyaa, ikantziro:

—¡Aritaki pitampyaataki!

Ikantziro eejatzi inkaare:

—¡Pimaarite!

Okanta iroñaaka tampyaa awijanaki, maeritane inkaare. ⁴⁰ Roojatzi ipithokashitantanakari Jesoshi ikantanakiri riyotaanewopaeni:

—¿Iitaka pithaawantari? ¿Tekirama pameentaperotana naaka?

⁴¹ Tema antawo ithaawaeyanakini riyotaanewopaeni, tekatsi ikanteeyanakini. Okanta ojamaniiyaaki, rojampitawakagaa, ikantawakaeyani:

—¿Ninkama irika, romaeryaantakawori tampyaa, eejatzi romaeryaantakawori inkaare? ¿Rirotakima Tajorentsi?

5

Rookakaakowentakiri Jesoshi shirampari ikyaaantashiretari kamaari
(Mt. 8.28-34; Rk. 8.26-39)

¹⁻² Rareetakaakari Jesoshi intatsikeronta inkaare, ari rareetakaapaakari iipatsiteki karaarajatzi. Ro raatakoeyapaakani kipatsiki. Intsipaete ifaawakiri Jesoshi shirampari kyaantashiretariri kamaari. Ishiyashitawakari Jesoshi ipoñaaka janta kitataarewontsimashiki, ³ ari ijeekawaetzi rirori. Tema tekatsi aaweerini oojoterini karenathakira.

⁴ Okantawitaka roojotantawitapiinteetariri kijothari rakoki, eejatzi iitziiki, omaanta itzimpejakopiintayitakini. Tekatsi monkaatzityaarini ishintsini. ⁵ Ikantatyaani, riyaatapiintzi tonkaariki. Ikaemakaematapiintzi, itowaetapiinta mapikipaeni. Tema ishinkiwentakaakari iyamaarite.

⁶ Riraga shirampari ifiitawakarira inteena ipokaki Jesoshi, ishiyashitakari rareetapaakari, rotziwerowashitapaakari, ipinkathatapaakari. ⁷⁻⁸ Ikanta Jesoshi, ifaawakirira shirampari ikyaaantashiretariri kamaari, icheraakotawakiri, ikantziri:

—¡Kamaari, pookaneeri shiramparira!

Irika shirampari, antawo icheraanaki ikantakaakarira iyamaarite, ikantanaki:

—¿Iitaka poñaashirenkantanari? Eeroka Jesoshi, itomi Tajorentsihero. Nokantemi iroñaaka eero powashironkaana.

⁹ Roojatzi Jesoshi rojampitakiri irika kamaari, ikantakiri:

—¿Tsika piitaka?

Rakanakiri kamaari, ikantzi:

—Nowaero Oshekyaantzi. Rootaki noetantari, tema osheki nokanta nojeekantari irika shirampari. ¹⁰ Teera nokoyi potyaantena naakapaeni paashiniki kipatsi.

¹¹ Ari ijeekaki eejatzi janta oshekyaantzi chaancho tonkaariki, ikaatzi 2.000, rowawae-teeyani. ¹² Ikantanaki kamaari, ikantziri Jesoshi:

—Ari nokoyi potyaantena janta chaanchoki, nojeekanteeyapaakyaarini inthomaenta.

¹³ Ari ishinetakiri. Rookaeyaneerini shirampari, ishirinkashiteeyanakarini chaancho, ikyaaanteeyapaakarini. Roojatzi ishiyeeyanakani riraga chaanchopaeni impeetaki, ari ithonkaeyakani: ipiinkaeyapaakini inkaareki pooo, pooo, pooo.

¹⁴ Ikanta irikapaeni shentziriri chaancho, iñaakirowa okaatzi awijeentsiri, antawo ithaawaeyanakini iroñaaka. Shiyeyanakani, ikantapaakiri ikaatzi jeekaeatsirinipaeni okaakinira. Intsipaeete antetanaka ñaagantsi. Pokaeyanakini atziripaeni ramineri iitarika awijimotakiriri chaancho. ¹⁵ Riyaatashiteetakiri Jesoshi, iñeetapaakiri riraga shirampari ijeekantawitari kamaaripaeni. Ijeekaki ikithaataawo iithaari, kameethanee. Tema iñeetapaakirira, antawo ithaawanteeyapaakarini. ¹⁶ Ikanta irikapaeni ñaakiriri inkaaganki Jesoshi okaatzi rantakiri, ikanteeyawakirini paashinipaeni atziri owakira pokapaentsiri okaatzi awijeentsiri inkaaganki. Ari okaatzi ikantawakiriri tsika ikanta iñaakiri ipiinkantakari chaanchopaeni. ¹⁷ Ikanta ikemaeyawakinira atziripaeni, ikanteeyakirini:

—Jesoshi, iroñaaka tee nokoyi pipokimotena nonampiki, pipiyanki.

¹⁸ Ikanta ikemawakira Jesoshi, roojatzi rotetanaa pitotsiki. Ikantawitawaari iroñaaka irika shirampari rookakiniri iyamaaritepaeni, ikantziri:

—Jesoshi, nokoyi noyaataneemi.

¹⁹ Rakanakiri Jesoshi, ikantanakiri:

—Eero poyaatana, piyaate pinampiki tsikarika ijeeki pinampijatzipaeni. Pikantapaeri maawaeni okaatzira awijimotakimiri. Pikantapaeri eejatzi: “Ineshironkatagina Nowinkatharite”.

²⁰ Ikemawakirira irika shirampari, roojatzi riyaatane janta inampiki. Ikantakiri inampijatzi eejatzi riyaatiki maawaeni paashiniki nampitsi janta iipatsiteki oetachari Tekaaporishi. Ikantapaeri osheki atziri okaatzi awijimotakiriri.

Ikanta ikemaeyawaerini ikenkithawaetapae, osheki itzimaetyaashiiyanakani.

Retsiyatakotziro Jesoshi jokaatzirori iraa

(Mt. 9.18-26; Rk. 8.40-56)

²¹ Ikantanaka imontyaanaka Jesoshi intatsikeronta inkaare. Ipiyoeyakaninta osheki atziri janta othapyaakiini. ²² Rareetapaaka shirampari iwaero Jaero, riraga jewatakaay-itziririni ijorriyotzinkaritepaeni janta pankotsiki ipiyotantapiintarira. Iñaapaakiri, rotziwerowashitapaakari Jesoshi riwethatantapaakariri Jesoshi. ²³ Ikantaperotapaakiri:

—Rooteentsi okame nishintyo. Pipoke pipampitakitero awijakotantaneeyaari roori, eero okamanta.

²⁴ Ari royaatanakiri, roojatzi royaatayitanakirini osheki piyotawentiriri, rawitsinaawakaanaka. ²⁵ Ari okaataki tsinani jokaatzirori iraa, okaatakotaki 12 ojarentsi. ²⁶ Osheki raawinteetawitakawo, thonkapaaka oorikite omaanta eekiyo iyaatzi ojokaatziro iraa. ²⁷⁻²⁸ Okemaki ikantakoeyirini Jesoshi: “Osheki retsiyatakotantzi”. Ojatekanakari oyaateeyiririni okinapaaki itapiiki. Okenkithashiryaanaka: “Aririka nonampitziteri imaatha, aritaki netsiyatakotee”.

Ari opampitzitawakiri imaatha, kaatakotane ojokaatziro iraa. ²⁹ Okemawakitya tsinkaririri, awijakotane. ³⁰ Eejatzi rirori intsipaeete ikemashitawakawo itajorenka. Ari ipithokashitanakari oyaatziriri, ikantziri:

—¿Ninkama pampitzitakinawori nomaatha?

³¹ Rakanakiri riyotaanewo, ikantanakiri:

—Tema piñiiri roshakitaki oyaatayitimirini. Rawitsinaayitakimini. Eekiyo pikantatzi: “¿Ninkama pampitzitanawori nomaatha?”

³² Raminaminayitanakini ikoyi iñeeri pampitzitakiriri imaatha. ³³ Roori tsinani, osheki othaawanaki ompetanaka, tonki, tonki. Iyotaki awijakotanaki. Otziwerowashitapaakari, oñaaperotantariri. Othotyaaakiro okantaperotakiri maawaeni. ³⁴ Ikantziro:

—Tsinani, pameentakina, rootaki petsiyatakotantaari. Iroñaaka piyaate, pikimoshiretee. Tema etsiyatakoteemi.

³⁵ Tekiraata ithonkiromi ikenkithawaetakayiro, ipokaeyapaakini ronampiripaeni riraga Jaero. Ikantapaakiri:

—Kamanaki pishinto. ¿Iitaka poñaashirenkantariri irika iyotaantatsiri?

³⁶ Ikemawakiro Jesoshi iroka ikantapaakiriri. Ikantziri:

—Jaero, eero pikantashiryaashita, inta pameentena naaka.

³⁷ Tekatsi ishinete oyaatanakirini, inta ishinetakiri riraga Peetero, Jantyaako itsipatanakari rirentzi Jowa. ³⁸ Roojatzi rareeteeyapaakani ipankoki Jaero. Iñaapaakiri atziripaeni: ikaemaeyakini, rowashiretakoyakawoni, riraakoeyakawoni. ³⁹ Ikyapaakiri, ikantapaakiri:

—¿Iitaka pikaemakotantawori? ¿Iitaka piraakotayitantaworini? Tee okamaperotzi ewankawo, omaashita.

⁴⁰ Ishirontawenteeyawakarini, roojatzi roemishitowaeyapaakirini. Raanakiri iri eejatzi iniro, eejatzi riyotaanewopaeni, ikyashitapaakiro janta omaryaakanta ewankawonta kamawiteencharira. ⁴¹ Roerikawakotapaakiro. Ikantziro rashi ipaanteki:

—Tarita komi.

(Akantziri aaka apaanteki: “Ewankawo, pañaagae”.)⁴² Roojatzi añaantanaa, opiriintanaa, sherok, anashitanaa. Okaataki ojarentsite 12, rootaki omatantaari anashiwaeta. Rot-sikanateeyanakawoni osheninkapaeni.⁴³ Ikantaperotziri rirori:

—Eerowa pikamantayitzirini atziri okaatzi piñaakiri nantakiri. Ari iroñaaka pipero owanawo.

6

Riyaataki Jesoshi Najareeteki
(Mt. 13.53-58; Rk. 4.16-30)

¹ Roojatzi riyaaantanaa Jesoshi, areetapaa inampiki rirori. Royaateeyeerini riyotaanewo. ²⁻³ Roojatzi kitejiri imakoryaantapiintari, riyotaantapae janta pankotsiki ipiyotantapiintarira joriyopaeni. Rotsikanatawakari osheki kemawakirini. Itheenkaeyakirini Jesoshi, ikanteeyini:

—Tema rirotaiki asheninkapero aari. ¿Tsika ipoñaakaakawoka iroka riyotaantziri? ¿Tsika ikantakari itajonkantayitantakarini? ¿Kaarima irika wetsikapiintzrori jeekamentotsi? Rirotaiki otomi Mariiya, tema rirotaiki rirentzipaeni Jantyaako, Josee, Joorashi, eejatzi Shimo. Eejatzi ritsiropaeni, tema ojeekimoteeyakaeni jaka.

⁴ Ikantzi Jesoshi:

—Iñaaperoeyakirini atziri kamanantzrorini iñaani Tajorentsi. Omaanta rirorika kamanantawityaawoni inampijatzi osheki itheenkiri.

⁵ Kyaaryo inampiweri itheenkayakirini riraga Jesoshi, rootaki kaari itajonkantapi-inanta janta inampiperoki. Apatziro ipampitayitzirini apanipaeni mantsiyatzinkari, retsiyatakotayitzirini. ⁶ Omaanta tee raapatziyeyarini inampijatzi, rootaki rotsikanatan-tanakari riraga Jesoshi, ikenkithashiryaka: “¿Litaka kaari raapatziyeyantanani?”

Rantayitzirini riyotaanewopaeni Jesoshi
(Mt. 10.1-15; Rk. 9.1-6)

Ikinakinayitanakini Jesoshi nampitsikipaeni, riyotaantayitanakini. ⁷ Eejatzi riyoyaakiri riyotaanewo 12. Imatakaakiri rowawijaakotantayariri kyaantawitariripaeni kamaari. Roojatzi rotyaanteeyakirini; itsipatawakaanteeyanakarini, apitepaeni riyaatayitanakini nampitsikipaeni. ⁸ Ikantaperotawakiri:

—Aririka piyaatanaki, tekatsikya paanaki. Eero payi poyaari, eero payiro pithaate. Eejatzi eero payi piyorikite. Omaantakya paanaki pikotzi. ⁹ Eejatzi pijapatotanakya, omaanta eero paanaki paashini pimaatha.

¹⁰ Eejatzi ikantawakiri:

—Tsikarika pijeekapaaki, aritaki pijeekaarikotapaaki, roojatzi piyaatantakya paashiniki nampitsi. ¹¹ Eerorika raakameethateeyawakimini janta nampitsiki, eejatzi eerorika ikemijanteeyawakimini, ari pishirinkanaki potekakotatanakya piitzikira riyotantyaari eero pipiyashitari eejatzi. Omaanta ari rowashironkaakiripa Tajorentsi iinja.

¹² Ari riyaaateeyanakini riyotaanewopaeni. Ikamanteeyakirini atziripaeni:

—Pikenkithashiryagaeya, eero pantapiintziro eejatzi kaari kameethatatsi, inta pookero.

¹³ Rowawijaakoeyakirini osheki kyaantawitariri kamaari. Ijeetantayitakarini oyeenka oriwo osheki mantsiyaripaeni, retsiyatakoeyakirini.

Riraga Erooreshi rowamaakaantakiri Jowa kaawoshitantatsiri.
(Mt. 14.1-12; Rk. 9.7-9)

¹⁴ Osheki kemakoeyiririni Jesoshi, rootaki ikemakotantakariri eejatzi pinkathari iitachari Erooreshi. Ikantayitzini atziripaeni:

—Rirotaiki Jowa kaawoshitantatsiri, kamawiteenchari: piriintanaa. Rootaki ipiriinan-tari itajorentsizira.

¹⁵ Eenitatsi paashini kantayitawitacharini:

—Rirotakirika Iriiyashini: piriintaachari.

Paashini kantayitatsirini eejatzi:

—Rirotaiki kamanantzrorini iñaani Tajorentsi. Roshiyaari kamanantayitzrorini iñaani Tajorentsi paerani.

¹⁶ Ikemakotantariri riraga Jesoshi, ikantzi Erooreshi:

—Rirotateekityaami Jowa. Nochekakaantawitakari ikentsiki omaanta piriintanaa eejatzi.

¹⁷⁻¹⁹ Ari paerani Erooreshi raapithatakiri rirentzi iina. Iita rirentzi Jiripi, ro iinantaw-itarini, Eroriyashi.

Riraga Jowa ikantapiintawitakari Eroreshi:

—Tee okameethatzi paapithateri pirentzi iina.

Okijanakiri Eroriyyashi, okowaperotaki owamaakaanteri, omaanta tee ikoyi riraga oemi. Osheki oñaashirenkapiintakiri, rootaki raakaanantakariri Jowa, romonkyakaan-takiri omonkyagamentotsiki. ²⁰ Ipinkathatawitakari riraga Jowa, riyotziri ikameethap-erotzi, raapatziyaperotari Tajorentsi. Rootaki kaari ikowanta rowamaakaanteri. Tema ithaawakaawitayaaari Jowa, ikenkithatakaapiintziri. Raapatziyawitawo ikantziriri Jowa, omaanta tee riyotzi tsika ikantya. ²¹ Monkaataka kitejiri ikoñaatantakari paerani Eroreshi. Rowakagaeyakarini osheki inashitayitacharini jewatatsiripaeni karireeyajatz. Rootaki kitejiri owamaakaanantakyaariri rowaga Eroriyyashi Jowa. ²² Okyaapaaki ishinto roori janta rowaeyaninta opirantakotapaakiri. Iñaaperotawakiro kameetha riraga Eroreshi eejatz. Itsipateeyarini. Ikantziro ewankawo:

—Pikowakotena iitarika pikoyiri. Aritaki nopakimi. ²³ Iñaakina Tajorentsi, riyotzi eero namatawitzimi. Oetarikapaeni pikowakotakinari, aritaki nopakimi. Pikowakirika nopagaantemi noepsite, aritaki nopakimi kashetani.

²⁴ Shitowanee roori, ojampitapaakiro iniro:

—¿Oetaka nokowakoteriri?

Akawakiro roori:

—Ro pikowakoteriri iito Jowa kaawoshitakotziriri Tajorentsi.

²⁵ Intsipaeete opiyashitanaari pinkathari. Okowakotapaakiri, okantziri:

—Nokoyi iroñaaka pipakotenawo piratoki iito riraga Jowa.

²⁶ Osheki rowashiretanaka. Tema aritaki ikantakiro inkaaganki: “Eero namatawitzimi”. Eejatz. Ikemaeyawakirini maawaeni itsipateeyakarini. Tee iroñaaka ikowae ramataw-etero. ²⁷ Ari rotyaantakiri owamaantatsiri, ikantawakiri:

—Pamakinawo iito Jowa.

Ari riyaaanaki janta romonkyaaakirinta, ichekapaakiri ikentsiki. ²⁸ Ramakotakiro piratoki iito, ipapaakiro ewankawo. Roori, owaakiniro iniro. ²⁹ Ikemakotakiri riyotaanewoni Jowa, ari riyaatashiyyakirini. Raaneero iwatha ikitatero.

Rowakaakari irira Jesoshi osheki atziri

(Mt. 14.13-21; Rk. 9.10-17; Jowa 6.1-15)

³⁰ Paashini kitejiri ipiyayitaani riraga rotyaantanewo Jesoshi. Ikanteeyapaakirini maawaeni rantayitakirini. Eejatz. Ikantakoeyapaeroni maawaeni riyotaanteeyakirini.

³¹ Osheki atziri piyotawenteeyapaakarini Jesoshi. Apaanipaeni jatayiteeni, eekiro ipokatzi paashini, rootaki kaari imatanta rowaeyaani rirori eejatz. riyotaanewo. Ikan-teeyakirini irirapaeni:

—Thame ayowaeyanakini, aate janta tekatsinta atziri amakoryaawakiita eechonkiini.

³² Roojatzi riyaaateeyanakini, ikinakotanaki pitotsiki. ³³ Omaanta ifeeyawakirini oshekin atziri, riyoteeyanakirini tsikarika riyaaete. Ipoñaayitanakani ipankokipaeni, ishiyashitanakari, ishirethapyaatanakawo othapyaakini. Ranaakoeyakirini rirori, royaapaakiri. ³⁴ Imitaanaki riraga Jesoshi eejatz. riyotaanewopaeni, iñaapaakiri osheki oyaakiriri. Roojatzi osheki retakoshiryaaperotapaakari roshiyakaanapaakiri owisha kaari ishenteetzi. Osheki riyotagaeyapaakirini oetarikapaeni. ³⁵ Roojatzi itsiteniityaanaki oorya. Ipokashitapaakiri riyotaanewopaeni, ikantapaakiri:

—Iroñaaka ajeekaki jaka tekatsi pankotsi, tekatsi owanawontsi. Eejatz. itsiteniityaanaki oorya. ³⁶ Okameethatzi potyaanteeyerini atziri riyaaeteeta owantsiki, nampitsikipaeni. Ramanantapaente rowanawo.

³⁷ Rakanakiri Jesoshi, ikantziri riraga riyotaanewopaeni:

—Piperiita eeroka owanawontsi.

Ikantawakiri riroripaeni:

—¿Pikoyima niyaate namanantakite owakagaeyaaririni atziripaeni? Osheki opinata: eero imonkaata koriki.

³⁸ Ikantawakiri:

—¿Tsikama okaatzika owanawontsi? Piyaate, paminakitero.

Ari iñaakitziro, ikantapaeri:

—Apatziro apawakooni okaatzi paa, eejatz. apite mereto.

³⁹ Ikantawakiri:

—Poejeekiri atziripaeni jaga katawomashiki. Pipiyoteeyerini, eejatz. pinashiteeyakyaarini.

⁴⁰ Ari ipiyoteeyakirini, ijeekaeyanakini. Apaanipaeni piyoteenchari ikaatz. 100 atziri, rinashitaka paashinipaeni piyoteenchari ikaateeyini 50. Eenitatsi osheki paashinipaeni

piyoteenchari. ⁴¹ Ari raakiro riraga Jesoshi paa eejatzi mereto, raminanaki jenokinta, ikantziri Iriri:

—Ariwee, Pawa, eerokataki pakinawori iroka noyaarika.

Ikagaakiro paa. Ipayitakiniri riyotaanewopaeni roshirinkakiniri piyoteenchari. Eejatzi mereto, royiitakiniri maawaeni atziri, ⁴² ari rowaeyakani. Ikemaeyanakani, tee ithonkanakiro owanawontsi. ⁴³ Raayiteeroni tzimagaantapaentsiri, riyeekiteeyironi kantziriki okaatzi. ⁴⁴ Ikaateeyini owaenchari 5.000 shirampari, eejatzi tsinanipaeni, eejatzi eentsipaeni.

Ranashaatawo irira Jesoshi inkaare

⁴⁵ Roojatzi rotyaantakira riraga Jesoshi riyotaanewo, ikantziri:

—Thame potetanakya pitotsiki. Peewateeyenani intatsikeronta inkaareki, janta Wetheeraki: notyaanteeyeriniita ipankokipaeni irika piyoteenchari.

—Jee, ari.

⁴⁶ Ikanta riyaaatanaki atziripaeni roojatzi riyaaatanaki riraga Jesoshi tonkaariki, ikenkithatakayiri Tajorentsi ⁴⁷ Tsiteniriki eekiro oepiyakotziri tampyaa. Ari iniyankitakotanaki inkaareki riyotaanewo, omaanta eeniro ijeekaki rirori apaniroeni tonkaariki. ⁴⁸ Ikanta ifaakiri riyotaanewo, ikomakomateeyawitanaawoni riyotakiri makoempekitapaaki. Ari riyaatashitanakiri rirori. Ranashaatanakawo inkaare, tee itsitsiyi. Roowiteenchami rawijanakirimi ⁴⁹ roojatzi ifeeyantawaarini, ranashaatapaakawo inkaare. Iiteeyawitawakarini peyari. Ari ikaemaeyanakini:

—jEeeee! jKaakitaki peyariwee!

⁵⁰ Ari ifeeyawakirini maawaeni. Ithaawaeyanakini. Intsipaeete ifaanatapaakiri rirori:

—Piweshireeyanakyaani. Naaka pokatsi. Eero pithaawantana.

⁵¹ Rotetapaaka pitotsiki itsipateeyapaakarini roojatzi opeyantanaa tampyaa. Ri-weshiryaawentari eejatzi osheki rotsikanateeyanakarini. ⁵² Ifeeyawitakarini inkaaganki itajonkiro paa omaanta tekira ikenkithashiryaakoperotari irira rirotaki Tajorentsi. Tema eeniro okijotzimoneentakiri rajankane.

Rantayitzirini Jesoshi janta Jenejareteki

⁵³ Imontyaantanakawori, rareeteeyapaakani Jenejareteki. Raatakoeyapaakani.

⁵⁴ Rayiiteeyapaakini, intsipaeete riyoteeyawakirini atziri. ⁵⁵ Ishiyashiteeyawakarini. Ramakoeyakinirini mantsiyatinkaripaeni ishitashiki, janta ijeekapaakira Jesoshi, aritaki janta raakotanakiniri. ⁵⁶ Ikinakinayitzi owaaninikipaeni nampitsi, nampitsikipaeni antawo, eejatzi owantsikipaeni. Tsikarika ikinayitzi Jesoshi ipiyotayitakinirini mantsiyaripaeni. Royiitakinirini niyanki nampitsiki, ikanteeyawakirini:

—Pishineteenawo nopampitizitawakimiro opatziyaakiki piithaari.

Ari rawijakoeyaneeni maawaeni pampitizitawakirini iithaari.

7

Rameteeyarini jorijopaeni

(Mt. 15:1-9)

¹ Ikanta ipokapaaki warijeeyopaeni, eejatzi apanipaeni iyotaantzirori Iwaperite Tajorentsi, ipoñaaka Jerojareeki. Ipiyotawentapaakari Jesoshi. ² Ifaagaeyapaerini riyotaanewo, rowaeyani tee ikiwawakota: tema tee ikiteshoretzi. Ikanteeyini: “Aririka oyaa, ityaawo akiwawakotya akameethashiretantyaari”. ³ Riraga warijeeyo rameteeyawoni rootzimanteensirika roya ikiwawakoperota. Tema rameteeyawoni maawaeni jorijopaeni. Rooma eerorika ikiwawakota eero royiita. Imonkaatayitzi riyotaantapiintzirini itakaantaworini. ⁴ Aririka ipoñaagaeya janta nampitsiki niyanki, eerorika ikiwawakoperotapaa eero rowa paa. Eejatzi imonkaatashitayitakawoni osheki oetarika riyotayitzi rirori. Ikiwapiinteeyironi iwajoni, iwachakate, iyotsironakite; maawaeni. ⁵ Ari rojampiteeyapaakirini Jesoshi:

—Litaka kaari imonkaatantawo piyotaanewo riyotaantayitzi itakaantaworini? Irika ironaaka owaencharika tee ikiwawakota ipeyakotakiro okantziri kaminagaantsi: eeniro rantani. ⁶ Ikantanakiri Jesoshi:

—Osheki pamatawitantayitzi, tema poshiyakaawaetashita paapatziyari Tajorentsi. Aritaki ikamantakotzitakimini paerani Iseeyashi. Rojankinatakini, ikantzi: “Irika atzirika ikantawaetashiteeyakinani: ‘Nopinkathatzi’, omaanta rajankanekira tee raapatziyaperotana, okimitzimotakina inteena ijeekaeyakini. ⁷ Ratsipetashitakawo rotziwerowashitana; roshiyakaawaetashita ifaaperotana. Ramatawitashitayitakarini ijoriyotzinkaritepaeni: ikantawitari iroka riyotaawitariri kimiwitaka rootaki Iwaperite Tajorentsi”. Kyaaryootaki iroka ikantzitakarini Iseeyashi.

⁸ Eejatzi ikantziri Jesoshi:

—Pookanakiro ikaminaawitizimiri Tajorentsi, inta paapatziyashitanakawo riyotaanteeyirini atziri. ⁹ Aritaki pitheenkakiro ikaminaawitizimiri Tajorentsi, inta pikowashitaka pimonkaatero riyotaantayitizirini itakaantaworini. ¹⁰ Tema ikantziri Moeseeshini: “Otzimatye pipinkathateri piri eejatzi piniro”. Eejatzi ikantzi: “Riraga Tajorentsi ikantatziri akawaantetziriri ashtariri eejatzi riniro: ‘Okameethatzi rowamagaeteri’ ”. ¹¹ Omaanta pikantashitapiinteeyawitarini atziri: “Aririka pikashiyakayeri Tajorentsi piyorikite, ari pipaperoteri. Rashironkaawaetyaarika piri, piniro, pikanteri: ‘Eero nomatziro nopemiri koriki: irika *koriwaka*, tema nokashiyakaakiri Tajorentsi noorikite noperiri’ ”. ¹² Aritaki iroñaaka tee pishinetziri ajoriiyotzinkaritepaeni retakotaneeyaari iriri, riniro. ¹³ Pikowakaakiri raapatziyawo piyotaapiintziriri, omaanta piyotaaakiri itheenkakiro ikantziri Tajorentsi. Aritaki pikantapiintari: pookakaayitizirini ajoriiyotzinkaritepaeni raapatziyawowa Iwaperite Tajorentsi.

Ikamantakotziro Jesoshi owaariperotzirori ashire
(Mt. 15.10-20)

¹⁴ Rapiitakiro ikaemaeri riraga Jesoshi piyoteeyencharini ikanteeyirini:

—Pikemaperoeyenani maawaeni. Nokoyi pikemaperotena nokantemiri.

¹⁵ Okameethatzi owaeyaawoni oetarikapaeni, eero añiuro antani: tekatsi okantero owanawontsi ashire. Omaanta aririka pikenkithashiryaaakotyawo kaari kameethatatsi, eejatzi piñaawaeterorika kaari kameethatatsi, rootaki owaariperoteroni pishire. ¹⁶ Eerokapaeni kemayitakirorini okaatzi nokantakimiri, pikenkithashiryaaakotyawo.

¹⁷ Ithonkakiro riyotaaakiri eejatzi rookaneeri piyotawentari, roojatzi ikyapaep pankotsiki Jesoshi eejatzi riyotaanewopaeni. Rojampitapaeri irira:

—¿Oetaka poshiyakaawentziniriri inkaaganki?

¹⁸ Ikantawakiri:

—Eejatzi eeroka, ¿tee pikemawakina inkaaganki? Oetarikapaeni owayityaarini okameethatzi, eero añiuro antani. Tema piyotawakiro. ¹⁹ Rooma eero omatziro owaariperotziro ashire, inta iyaataki asheetoki, roojatzi ashitanteeyawori.

Rootaki riyotaayitiziririni okameethatzi oetarika rowaetari. ²⁰ Eejatzi ikantziri:

—Omaanta pikenkithashireerorika kaari kameethatatsi, eenitatsi pantani. ²¹ Rooma pikenkithashiryaaakaworika pajankaneki pantero kaari kameethatatsi, rootaki panantyaawori maawaeni: pishirontyaawo tsinani kaari payi, pishirontyaari shirampari kaari payi, pikoshite, powamaante, ²² osheki pikowaperotero oetarikapaeni rashitayitarini paashinipaeni atziri, pantero kaariperoripaeni, pamatawitante, piñaathatantya, piñaawenawaetya pikowaperote pikimityaari ashaagantzinkari, pikantzimateri atziri, pikantakaaperotya, tee piyoteeyironi pantero kameetha. ²³ Kyaaryo, pikenkithashiryawo pantero kaari kameethatatsi, rootaki panantawori: rootaki powariperotantakari.

Retsiyatakoteero Jesoshi ishinto shirojenuishiyajato
(Mt. 15.21-28)

²⁴ Roojatzi riyaatanee Jesoshi Tziiroki. Ijeekapaaki pankotsinentsiki, tee ikowawita riyoteeterimi. Omaanta tekatsi ikantya imanapithatyaari atziri. ²⁵ Ojeeki janta tsinani, ikyaanawitakawo ishinto kamaari. Okemakotawakiri roori Jesoshi, iyaatashitanakiri, otziwerowashitapaakari. ²⁶ Kaari joriyo, opoñaaka Shirojenuishiyaki. Okantapaakiri:

—Ikyaanakawo nishintyo kamaari, petsiyatakoteenawo.

²⁷ Roshiyakaawentashitanawo, ikantawakiro:

—Nitawakyaariita nojoriiyotzinkarite netakotyaaari. Tee okameethatzi aapithateeri rowanawo eentsite aperi otsitzi.

²⁸ Roori akanakiri:

—Jee, kyaaryo. Ari ijeekita rirori otsitzi otapinaki raperotayitizironi rowanawopetokipaeni eentsite.

²⁹ Ikantaneero:

—Jee, kameetha; kyaaryo pikantakiri. Kameetha piyaatee iroñaaka, awijakotanee pishinto.

³⁰ Opiyanaaga opankoki. Oñaapaero ishinto, omaryaaka omaamentoki, awijakotanee, tema yowanee owamaarite.

Riraga Jesoshi retsiyatakotziri matakempitatatsirini

³¹ Roojatzi rowaagakaantanaari Jesoshi riyotaanewo, ikinanee Shirooki, roojatzi kirinkanta Joriraaniki, roojatzi rareetapaa inkaareki owaero Karireeya. Ikinanaki

ochereeteki intatsikeronta Karireeya janta Tekaaporishiki. ³² Ramaetapaakiniri shirampari amashitzinkari inthomaenta ikempita, kaari kematsi eejatzi imajontzitz. Ikantapaakiri amiriri:

—Pipampitawakiri, petsiyatakoteeri.

³³ Riraga Jesoshi rookaneeri piyotawentariri, apaniroeni itsipatanakari matakempitari. Romonkyaakiniri rakoempiki ikempitaki. Reewatakiro rakoempiki, ipampitakiri ineniki.

³⁴ Raminanaki jenokinta, ikenkithatakaakiri Tajorentsi roojatzi ikantziri ipaante rashi:

—jEpetal

Akantziri aari añaaneeki: “Piwitaryaaneeya”. ³⁵ Iwitaryaanaa ikemantari. Opeyanaa imajontziwita, kameetheenkatanee iñaawaetanee. ³⁶ Rapiitapiintawitari ikantziri:

—Eerowa pikamantakotana.

Omaanta tee ikemijantaperotziri, eekiro ikamantakotanakitziiri. ³⁷ Eekiro rotsikanateeyanakityaarini Jesoshi. Ikanteeyini atziripaeni:

—¿Iitakaya? Okameethaperotantari rantayitzirini. Imataperotakiro Jesoshi maawaeni rantayitzirini. Kemanee amashitzinkari inthomaenta ikempita, eejatzi riraga majontziwitachari, iñaawaetakagaeri.

8

Rapiiteero Jesoshi roshekyagaero paa (Mt. 15.32-38)

¹ Paashini kitejiri ipiyoteeyakani eejatzi osheki atziri, tekatsi rowaeyaarini. Riraga Jesoshi ikamiri riyotaanewo, ikantawakiri:

² —Netakoeyakarini irikapaeni. Ro netakoeyantakaririni 3 kitejiri itsipateeyakinani, tee rowa. ³ Agaeyakirini itashe. Eenitatsi apanipaeni poñeenchari inteena: aririka notyaanteeyawiteyarini iroñaaka ipankoki, ari ishipetawathanakani niyanki awotsiki.

⁴ Rakanakiri riraga riyotaanewo:

—¿Tsika akantyaaka akemakagaeyantyaaririni paa? Jaka tekatsi atziri jeekatsini.

⁵ Rojampitakiri:

—¿Tsika okaatzika jeekaentsiri paa?

Ikantzi:

—Okaatzi 7.

⁶ Ikanteeyakirini piyotawenteeyaririni:

—Pijeekaeyeni katawomashiki.

Raakiro paa, ipaasonkitziri Iriri. Ikagaakiro, ipaeyakinani naaka riyotaanewopaeni, noshirinkayakinirini piyoteenchari. ⁷ Eenitatsi eejatzi mereto apanipaeni. Ipaasonkiwentakiri eejatzi. Roojatzi ikantziri riraga riyotaanewo:

—Pipaeyerini eejatzi mereto.

⁸ Roojatzi nowaeyakani, nokemaeyanakani. Naayiteeroni tzimagaantapaentsiri, nowaero kantziriki. Okaatzi yeekitaatsiri 7. ⁹ Ikaateeyini owaenchari 4.000 shirampari. Roojatzi rotyaanteeyeerini:

—Piyateeyeeni pipankokipaeni.

Ikowawita warijeeyo iñeerimi Jesoshi itajonkantayitzini (Mt. 15.39-16.4; Rk. 12.54-56)

¹⁰ Itsipateeyanaarini riyotaanewo, roteteeyanaani pitotsiki. Nyaateeyaneeni janta Tarimanootaki. ¹¹ Ari ipokapaaki warijeeyopaeni. Ikiyathatapaakiri, ikantziri:

—Ajaatya, pitajonkantayiteni niyotantemiri eerokatakirika Tajorentsi, roojatzikya aririka nomatero naapatziyemi.

¹² Osheki okantzimoneentanakari Jesoshi. Ikantzi:

—¿Iitaka ikowaeyantarini maawaeni atziri noñaayeri notajonkante? Kyaaryootaki iroka nokamantaperotemiri, eero noñaayimiro notajonkantayiteni.

¹³ Roojatzi riyataakaantanaari riyotanewo, rotetanaa eejatzi pitotsiki. Riyaatane, imontyaanaa intatsikeronta.

Ikantziri Jesoshi: “Ramatawitzimikari warijeeyo” (Mt. 16.5-12)

¹⁴ Ipeyakoeyanakironi riyotaanewo raanakiromi rowanawo pitotsiki, inta apaani paa raanaki. ¹⁵ Ikantziri Jesoshi:

—Paamawentyaawo tapiyakaawori paa, rashitari warijeeyopaeni, eejatzi rashitari Eroreshi.

¹⁶ Roojatzi ikantawakaanaka, ikanteeyini:

—Tekatsi paa ashi, rootaki ikanantakaeri: “Paamawentyaawo tapiyakaawori paa”.

¹⁷ Riyotakotakiri Jesoshi ikenkithashiryaari, ikantziri:

—¿Iitaka pikantawakaantari: “Tekatsi paa ashi”? ¿Iitaka kaari pikemaperotanta? ¿Iitaka kaari piyotanta? ¿Pikijoshiryaakitzi pajankaneki? ¹⁸ Otzimawita poki, ¿iitaka kaari piñiñanta? Otzimawita pikemantari, ¿iitaka kaari pikemanta? ¿Iitaka kaari pikenkithashiryaantaawo ¹⁹ noshekyaaantakawori paa? Okaatawita apawakooni paa, ikaatzi owakawori 5.000 shirampari. Ari pagaero tzimagaantapaentsiri. ¿Tsikama okaatzi yeekitatsiri kantziriki?

Ikanteeyawakirini:

—Okaatzi 12.

²⁰ Ikantzi Jesoshi:

—Eejatzi paashini, okaatzi paa 7, ikaatzi eejatzi owakawori 4.000. Pagaero eejatzi tzimagaantapaentsiri. ¿Tsika okaatzika kantziri piyeekitakiri?

Ikanteeyirini:

—Okaatzi 7.

²¹ Ikantziri:

—¿Tekirama iroñaaka piyotawakiro? Tee ro nokenkithatakoteri paa inkaaganki, omaanta nokenkithatakotzi riyotaanziri warijeeyo eejatzi Eroreshi.

Retsiyatakoteeri Jesoshi kaari kokichaatsini

²² Ikantaka rareeteeyanakani Wetheeraki. Ramaetapaakiniri Jesoshi kaari kokichaatsini. Ikantapaakiri amiriri:

—Pipampitawakiri ikokichaatantaneeyaari.

²³ Ari ikathatanakiri kaari kokichaatsini, raanakiri othonkapaakanta nampitsi. Reewakitapaakiri rokiki, ipampitakiri rokiki. Rojampitakiri:

—¿Kokichaateemi?

²⁴ Raminanee, ikantzi:

—Jee, kokichaawitaana noñaawitaari shiramparipaeninta, omaanta tee ikoñaataperotzi, ikimitzimotashitakina inchatopaeni ranashiteeyani.

²⁵ Rapiiteeri eejatzi, ipampiteeri rokiki. Roojatzi ikokichaaperotanee, etsiyatakotaperotanee. Raminanee, koñaaperotanee maawaeni. ²⁶ Ikantziri Jesoshi:

—Eerowa pikinanee nampitsiki pikamantzirikari atziri oetarika awijimotakimiri. Ap-atzirokya powaneero pipankoki.

Riraga Peetero riyotakotziri Jesoshi rirotaki Rotyaantanewo Tajorentsi

(Mt. 16.13-20; Rk. 9.18-21)

²⁷ Ikantaka rowaaganaa Jesoshi, itsipatanaari riyotaanewopaeni. Riyaateeyanakini janta Sesareeyaki riwetsikakaantakiri Jiripi. Niyankitanaki awotsiki, rojampitayitakirini riyotaanewo:

—¿Iitaka ikenkithashiryaakotanari atziripaeni? ¿Ninkama naaka?

²⁸ Rakanakiri, ikantanakiri:

—Apanipaeni aamaayiteencharini eeroka Jowani kaawoshitakotziriri Tajorentsi. Irira paashinipaeni raamaakimi eeroka riraga kamanantzirorini iñaani Tajorentsi iwaero Iri-iyashi. Paashinipaeni ikantzi eeroka inashitachari kamanantzirorini iñaani Tajorentsi piriintaachari.

²⁹ Rojampiteeyakirini:

—Eerokakya, ¿iitaka pikenkithashiryaakoeyanarini?

Rakanakiri Peetero, ikantakiri:

—Eerokataki naamagaeyakarini paerani: eeroka Rotyaantanewo Tajorentsi.

³⁰ Roojatzi ikanantanakiri:

—Eerowa iroñaaka pikamantakoperotzitanaata, pikante: “Jesoshi rirotaki Rotyaan- tanewo Tajorentsi, riraga Owawijaakotantatsini”.

Ikanteeyirini Jesoshi: “Nokemaatsitawenteeyemini”

(Mt. 16.21-23; Rk. 9.22)

³¹ Roojatzi riraga Jesoshi riyotagaeri eejatzi:

—Naaka poñaachari jenokinta, nokoñaatapaaki jaka kipatsikika. Iinja osheki noke- maatsitawenteeyemini. Kyaaryo, itheenkakina aataperoteenchari atziri, eejatzi jewatay- itziririni ñanakowenantatsiri, eejatzi iyotaanzirori Iwaperite Tajorentsi: itheenkayenani, rootaki rowamaakaanantenari iinja. Nokamawitakya, omaanta okaate 3 kitejiri, roojatzi nopiriinanteeya.

³² Aritaki ikantaperoeyawitakarini. Riraga Peetero raanakiri inteeneeni, ikantakiri:

—¿Iitaka pikanantawori iroka? Tee okameethatzi pikame.

³³ Roojatzi ipithokashiyakarini Jesoshi riyotaanewopaeni, ramineeyanakirini. Roojatzi ishintsithatakiri Peetero, ikantziri:

—Pikimitakari Jatanaashi. Piyaate. Eeroka pikenkithashiryaashitakawo ikenkithashiryaari atziripaeni. Tee piyotziro ikowakaakinari Tajorentsi.

Tsika akantyaaka aakapaeni oyaatantyaariri Jesoshi
(Mt. 16.24-28; Rk. 9.23-27)

³⁴ Roojatzi ikaemakiri Jesoshi piyoteencharipaeni eejatzi riyotaanewopaeni. Ikantakiri: —Aririka pikowaki poyateeyenani, eero pantziro kaari kameethatatsi pikowashitayitarini eerori. Poyateeyanakinani, pikyaaryoowenteeyenawoni maawaeni nokowakaakimiri: omawitya aririka pikamakotena. ³⁵ Tekirarika piwetsika pikamakotena, patsipetashita piyeeki, ari piyaataki paamariki kaari tsiwakanitatsini. Omaanta aririka piwetsikakya pikamakotena, eejatzi aririka paapatziyakaayitenarini paashinipaeni atziri eero patsipetashitawo: pikanteetayeeyaani pañe janta jenokinta. ³⁶ Aririka pashiteeyawoni maawaeni jeekayitatsirini jaka kipatsiki, omaanta piyaate paamariki kaari tsiwakanitatsini, tema patsipetashitakawo pashitayiyaawoni oetarikapaeni. ³⁷ Ñaakiro, tekatsi pikantya pipinateri Tajorentsi ijeekakaantemiri janta inampikinta. ³⁸ Tema naaka poñaachari jenokinta, natziritapaaki jaka kipatsikika. Eejatzi nopiyane janta. Roojatzi iinja nopiyanteeya eejatzi jaka kipatsikika notsipatapaakyaari maawaeni ronampiri Pawa riraga kameethatatsiripaeni, notajorentsi perotapaaki: nokimityaari Pawa. Rootaki okameethatanteeyaari pikenkithashireeyaani: aririka pipashiwentzimotakaakyaari kaariperotatsiri naaka iroñaaka, eejatzi aririka pipashiwentakayaawo noñaani, ari iinja nopashiwentakaapaemi eeroka aririka nopiyee.

9

¹ —Kyaaryootaki iroka nokamantaperotemiri. Pamine, akaateeyakini iroñaaka jaka. Eerotzitarika pikamiteeyani, aritaki piñaawaena nopinkathariperotapaaki, notajorentsi tapaaaki.

Ira Jesoshi ipaashinitzimotanakiri riyotaanewo
(Mt. 17.1-13; Rk. 9.28-36)

² Awijanaki 6 kitejiri. Raanakiri Jesoshi riraga Peetero, Jantyaako, eejatzi Jowa, reewatanakiri janta antawo tonkaari. Ari ijeekapaaki irirapaeni. Ipaashinitanaki Jesoshi, ipaashinitzimotanakiri oyaatziriri. ³ Oshipakiryaaanaki imaatha okitamaamaawoperotanaki osheki. Jaka kipatsiki tee añiuro kitamaari kimityaawoni iroka. ⁴ Romapokapaakiri ikoñaatzimotapaakiri Iriiyashini eejatzi Moeseeshini, ikenkithatakapaakiri Jesoshi. ⁵ Iñaawaetashiwaetanaka Peetero:

—Iyotaanari, tema okameethataperotzi pamakinaka jaka noñaantakimiri. Iroñaaka nokowaki niwetsikaeyenimi 3 pankoshintsipaeni: apaani pashi, apaani rashi Moeseeshi, eejatzi paashini rashi rirori Iriiyashi.

⁶ Ithaawaperotayanakinani osheki, rootaki kaari riyotanta Peetero iitarika ikanterimi. ⁷ Otzikaapaakiri menkori. Omapokanaka iñaani Tajorentsi menkoriki, ikantakiri:

—Rirotaki notyomi nonintaperotziri, paapatziyaperotyaari.

⁸ Intsipaete raminawitanaari riyotaanewo, tekatsi riroripaeni, inta apaniroeni Jesoshi. ⁹ Roojatzi ipiyanteeyanaani, roerinkaeyanaani. Ikantaperotziri Jesoshi:

—Eerowa pikantakotzirokyo iroka piñaakiri iroñaaka. Aririka piñaakina nañagae eejatzi, ari pikenkithatakotero okaatzi piñaakina. Naaka poñaachari jenokinta nokoñaatapaaki jaka kipatsiki.

¹⁰ Ari ikemaeyawitakarini, roojatzi rojampitawakaantanaka iitaka iroka ikantziri Jesoshi: “Nañagae eejatzi”. ¹¹ Roojatzi ikanteeyantakarini riroripaeni:

—Riraga iyotaantzirori Iwaperite Tajorentsi ikanteeyini: “Rirotaki itapaakyaawoni ipoke Iriiyashini, eentsikiro rimpaetapaaki ipokapaaki rirori Rotyaantanewo Tajorentsi”. ¿Iitakakya ikanantawaetakari iroka?

¹² Riraga Jesoshi rakanakiri, ikantanakiri:

—Kyaaryo ikanteetzi: “Riro itapaakyaawoni ipoke Iriiyashini, rowameethateeya-paakirini maawaeni”. Tema naaka rojankinatakotzitarini paerani: “Osheki ikemaatsityaawo, eejatzi osheki itheenkaetawakiri”. ¿Iitaka rojankinantantawori iroka? ¹³ Iroñaaka nokantemi: aritaki ipokapaentzi paerani paashini Iriiyashini. Ikantaminthatziri atziri osheki rowashironkaakiri, imonkaatakiro rojankinatakotziteetakirini paerani. Eejatzi ikimitena naari.

Retsiyatakotziri Jesoshi kyaantariri kamaari
(Mt. 17.14-21; Rk. 9.37-43)

¹⁴ Roojatzi ipiyanteeyanaani janta ijeekaeyakininta riyotaanewopaeni paashini. Iñeeyapaakirini itsipateeyapaakarini osheki piyotawentakariri. Ijeeki

iyotaanzirori Iwaperite Tajorentsi, ifaanaatziri ipiyapiyawaanteteeyakarini riraga riyotaanewopaeni Jesoshi. ¹⁵ Ari ifeeyawakirini Jesoshi ipokae, rotsikanataperotawakari. Ishiyashiteeyanakarini, riwethateeyawakarini. ¹⁶ Rojampitapaakiri:

—¿Iitaka pifaanatawakaanteeyarini?

¹⁷ Rakanakiri apaani shirampari, ikantzi:

—Iyotaanari, namakimiri notyomi. Ikyaaantakari kamaari, romajontziitakinari.

¹⁸ Aririka ishinkiwentakaapaeyaari, rowariyaakiri kipatsiki, ishimoretakaanakiri, ratsikaekitakaanakari, ikijopookitakaanakiri. Nokantawitari piyotaanewo: “Petsiyatakoteeri”. Teewee, tee imatziro.

¹⁹ Rakanakiri Jesoshi:

—Atziri theenkantanari. Tee paapatziyimaetana. ¿Tsika okaateka piyoteeyantyaarini? Niyotaapiintawitakimiri, omaanta tee paapatziyeeyawakawoni. Intsipaeete, pamakinaritya pitomi.

²⁰ Ari ramakiniri. Riraga kamaari, ifaapaakiri Jesoshi. Rapitziwitakaanakari eentsi, ipariyakaanakiri kipatsiki, pok. I pinaapinaataakaanakari, ishinkanawatzitakaanakiri ipaanteki. ²¹ Riraga Jesoshi rojampitakiri iriri eentsi:

—¿Tsika okaatzika itantanakariri?

Rakanakiri:

—Eeniro reentsitapaaki. ²² Osheki itaakaapiintari paamariki, eejatzi ipiinkakayitapi-intakirini ifaaki. Ikowawita rowamaerimi. Pitajonkantzirika, pineshironkateena, petsiyatakoteenari.

²³ Ikantziri Jesoshi:

—¿Iitaka pikanantanari: “Pitajonkantzirika”? Pameentanarika, aritaki imatakimiro eeroka Tajorentsi oetarikapaeni.

²⁴ Ishintsitanaki ikantziri iriri eentsi:

—Nameentawitzimi. Teerikama nameentaperotzimi, pamitakotena nameentaperotan-temiri.

²⁵ Riraga Jesoshi ifaawakiri ishiyashiteeyapaakarini osheki atziri. Ishintsithakiri kamaari, ikantziri:

—Eerokataki kamaari. Pimajontzitakaantzi, eejatzi pamashikempitakaantzi. Iroñaaka nokantaperotemi: “Pipakagaeri, eero pipiyantari eejatzi”.

²⁶ Riraga kamaari ikaemakaanakiri eentsi, rapitziwitakaanakari roojatzi rookaneeri. Riraga eentsi ikimiwitakari kamatsiri. Osheki kantayitatsirini:

—Kamaperotaki.

²⁷ Omaanta ikathawakoteeri Jesoshi, ipiriinteeri, ikatziyanaa rirori, sherok. ²⁸ Roojatzi ikyagaeyapaeni pankotsiki. Riyoteeyanakani riyotaanewo, rojampiteeyirini:

—¿Iitakakya kaari nomatantawo naari netsiyatakoteri?

²⁹ Rakanakiri:

—Osheki ishintsitzi riraga kamaari, rootaki kaari pimatantari petsiyatakoteeri riraga shinkiwentawitachari. Eejatzi maawaeni kimiteeyaririni, eero pimateeyirini apaniroeni. Apatzirorika pitzitawentyaari Tajorentsi eejatzi pamanaperoteri, ari ramitakotakimiri rirori powawijaakoteri kyaantawitariri kamaari.

Rapiitakiri Jesoshi riyotaanewo, ikantakiri: “Aritaki nokame”

(Mt. 17.22-23; Rk. 9.44-45)

³⁰⁻³¹ Roojatzi rowaaganaka Jesoshi eejatzi riyotaanewopaeni janta, ikinanee Karireeyaki. Ari ikowaki rirori riyoteeri riyotaanewopaeni apaniroeni, rootaki imanantanakari riyaatayitaneeni. Ikantanakiri irirapaeni:

—Naaka poñaachari jenokinta, nokoñaatapaaki jaka kipatsikika: rooteentsi raakaan-teetena. Rayena atziri rowamaena. Ari nokamaperotawitakya, ari okaate 3 kitejiri, eejatzi nañagae.

³² Omaanta tee riyoteeyawakironi ikantawitakariri. Ithaawanteeyanakarini rojampiterimi oetarika ikantawitariri.

Tsika akantyaaka apinkathariwenante iinja

(Mt. 18.1-5; Rk. 9.46-48)

³³ Ikantaka rareeteeyapaakani Kaperinawooki, ijeekaeyapaakini pankotsiki. Rojampitzi rirori Jesoshi riyotaanewo:

—¿Iitaka pikantawakaari awotsiki?

³⁴ Imaeriteeyanakini rirori, ipashiwenteeyanakani; rooma ikantawakaanaka janta awotsiki, ikantzi:

—Iroñaaka akaateeyinika, ¿ninkama anagaenika apinkatharite?

³⁵ Roojatzi ijeekantapaakawo Jesoshi jeekamentotsi. Ikaemakiri riyotaanewo, ikantziri:

—Aririka pikoye pipinkathariwenante, petakoeyaarini maawaeni atziri, eejatzi pami-takoeyerini, pineshironkaeyerini.

³⁶ Ramakiniri apaani eentsi. Rojatekapaakiniri niyanki, rawithakitawakiri. Ikantziri:

³⁷ —Aririka pineshironkateri aapatziyanari, kimitaririka irika eentsi, eejatzi pikimitz-itakina naari: pinintashiretakina naari. Eejatzi okimitaka, aririka pinintashiretena, tee apatziro naaka pinintashireperotena, omaantakya eejatzi Pawa otyaantakinari.

Rowawijaakotantzi paashini aapatziyariri Jesoshi
(Mt. 10.42; Rk. 9.49-50)

³⁸ Roojatzi riraga Jowa ikantanakiri:

—Iyotaanari, noñeeyakirini shirampari, ikantzi: “Naapatziyakari Jesoshi, rootaki nookantakariri kamaari”. Tee iroñaaka akaateeyerini rirori jaka, rootaki nothañaakotantariri.

³⁹ Ikantziri Jesoshi:

—Eero pithañaakotari. Tema naaka nomatakaakiri itajonkantzi. Iirira tee ikijeeyeeni, tema rantakinawo nokowakaakiriri. ⁴⁰ Ninkarika kaari kijaneenteeni riro-taki atsipateeyarini. ⁴¹ Aririka riyotawakimi atziri eeroka aapatziyanari, rootaki ikaminthaantawakimiri ipawakimi pimiri, omawitya aririka okaate eechonkiini, aritaki ipinatakiri Pawa. Kyaaryootaki iroka nokamantzimiri.

Koweenkatatsiri antakirorika kaari kameethatatsi
(Mt. 18.6-9; Rk. 17.1-2)

⁴² Eejatzi irika eentsi, aapatziyanari: aririka pantakayeri kaari kameethatatsi, aritaki rowashironkaaperotakimi Tajorentsi. Okameethatawitami pikamityaami paerani, eero pantakaantarikya kaari kameethatatsi aapatziyanari; rootaki kaari nowashironkaantemimi. ⁴³ Eenitatsi iroka noshiyakaawentemiri: iroñaaka piyotantyaari tee okameethatziroña pantero kaari kameethatatsi. Aririka antakayemiro pako kaari kameethatatsi, pithatyeero. Aritaki okameethatzi piyaaponthotziitashitya jenokinta, okantyaata janta pañaantaperotapaeyaari. Tee okameethatziroña otzime apite pako eerorika pithatyeero, rootaki piyaatantyaari paamariki kaari tsiwakanitatsini. Tema okanteetatyeeyaani amoreki. ⁴⁴ Eero janta ikami chowitsi, eejatzi eero otsiwakanitzi paamari roori. ⁴⁵ Eejatzi aririka antakayemiro piitzi kaari kameethatatsi, pithatyeero. Aritaki okameethatzi piyaaponthotziitashitya jenokinta, okantyaata janta pañaantaperotapaeyaari. Tee okameethatzi eenitatsi apite piitzi: eerorika pithatyeero, rootaki piyaatantyaari paamariki kaari tsiwakanitatsini. ⁴⁶ Eero janta ikami chowitsi. Eejatzi eero otsiwakanitzi paamari roori. ⁴⁷ Eejatzi aririka aminakayemiro poki kaari inimotziri Tajorentsi, pikithokireero, pookero. Ari okameethatzi kashetaakini pikyaapae janta ipinkatharitzinta Tajorentsi. Rooma otzimaawityaarika apite poki: iyaatakaashiteemikari paamariki kaari tsiwakanitatsini. ⁴⁸ Eero janta ikami chowitsi. Eejatzi eero otsiwakanitzi paamari roori. ⁴⁹ Eeroka aapatziyeeyakinirini, rootaki ikijanteeyantemirini kaari aapatziyeeyanarini. Aririka paapatziyeeyenani, ari piñeero opomeentsitizimotemi. ⁵⁰ Okameethatzi tziwi. Omaanta aririka opeyanakya owatyorite, tekatsi okantya okatyotanee eejatzi. Ari pikimitya eerori: pikempoyeero iñaani Tajorentsi pajankaneki paakameethatawakaanteeyaari. Tema okameethatzi: pikantyaani paakameethatawakaeyaani, maawaeni. Tema pikimitakotakawo tziwi.

10

Riyotaakiri Jesoshi atziri: “Eero pookaero piina”
(Mt. 19.1-12; Rk. 16.18)

¹ Ikantaka rowaaganaa Jesoshi, ikinakaaneeri riyotaanewopaeni Joreeyaki. Eejatzi riyateet intatsikeronta Joriraani. Ipiyotawentapaari eejatzi osheki atziri, riyotagaeya-paerini. Tema aritaki rameteeyawoni riyotaantapiintzi.

² Ipokashitapaakiri warijeeyopaeni. Ikowawita ikompitakayaarimi Jesoshi, rootaki rojampitanteeyapaakaririni:

—¿Tsikama okantzika Iwaperite Tajorentsi? ¿Oshinetama rookaero shirampari iina?

³ Rakanakiri riraga Jesoshi:

—¿Oetakama rojankinatakirini Moeseeshi pikemijantaperotantyaawori?

⁴ Rakaeyanakirini rirori:

—Rojankinarini Moeseeshi oshinetziri atziri rookaero iina. Tema okantzi: “Aririka pikoyi pookaero piina, pityaawo, rojankinateniro paperi pikanteero: ‘Iroñaaka nookaemi’. Roojatziyaka pimatantyaawo pookaero”.

⁵ Ikantanakiri Jesoshi:

—Tee ikowakaantziro Tajorentsi pookaero piina, omaanta eerokapaeni tee añiuro pikenkithashiryaantari, rootaki rojankinatantakimirori Moeseeshi paerani iroka.⁶ Paeraniperoroña ritantakawori riwetsikantaki Tajorentsi, riwetsikakiri shirampari eejatzi tsinani.⁷ Rootaki rotsiparyaantyaariri shirampari iriri, eejatzi riniro, kijokiro rowantanakyaawori iina.⁸ Rinashitawitani paerani shirampari eejatzi tsinani. Omaanta aririka raaki iina kimitanaa apaani ikantaka: kijokiro rowawakaanakya.⁹ Iñaakiri Tajorentsi apaani ikantaka; eero iroñaaka rookakagaeri atziri.

¹⁰ Roojatzi ijeeekantapaa pankotsiki. Rojampitapaeri eejatzi riyotaanewo:

—¿Tsika okantaka iroka pikantakiri?

¹¹ Ikantziri:

—Ninkarika ookeroni iina aririka ragae paashini tsinani, tema iñaathatzimotaawo iinaperoni.¹² Eejatzi okimitya roori tsinani, aririka ookaeri oemi, agaerika paashini shirampari, tema oñaathatzimotaari oemiperoni.

Riraga Jesoshi iñaaperotziri eentsipaeni

(Mt. 19.13-15; Rk. 18.15-17)

¹³ Ikanta ramaetapaakiniri eentsipaeni, ikantapaakiri Jesoshi:

—Pipampiteri eejatzi pikanteri Tajorentsi kameetha ijeeekakagaeyerini irika eentsipaeni.

Omaanta ikantawakiri riyotaanewopaeni:

—Eero pamiri eentsipaeni jaka, rocheempitaririkari iyotaanari.

¹⁴ Tee inimotanakiri Jesoshi rantakiri. Ikantanakiri:

—Pishinetenari ipokashitenaata eentsipaeni. Eerowa pikatziyakari. Piñeeyakirini irika-paeni eentsika, tee itheenkaeyanani, inta rameenteeyakinani. Tema reewawenteeyirini Tajorentsi maawaeni kimiteeyaririni rirori.¹⁵ Kyaaryootaki iroka nokamantaperotzimiri, irika eentsipaeni rameenteeyakarini Tajorentsi. Riroma riraga kaari oshiyarini eentsi, riraga kaari ameentari Tajorentsi, eero imatziri reentsitetari.

¹⁶ Inataperoe yawakirini eentsi, rowaeyakinirini rako iitoki. Ikanteeyirini:

—Kameetha ineshironkatemi Tajorentsi.

Ikenkithawaetakayiri Jesoshi ashaagantzinkari

(Mt. 19.16-26; Rk. 18.18-27)

¹⁷ Ikanta riyaaatee Jesoshi, ikinanee awotsiki. Ishiyapaaka apaani shirampari, rotziwerowashitapaakari. Ikantziri:

—Iyotaantatsiri kameethari. ¿Oetakama nanteri nañaantyaari, nokanteetatyeeyaani?

¹⁸ Ikantziri:

—¿Iitaka pikanantanari: “Kameethari”? Tekatsi kameethatatsini, inta apatziro Tajorentsi ikameethatzi.¹⁹ Piyomacheetawo iroka ikaminagaetakiriri Moeseeshini: “Eero powamaantzi. Eero pishirontawo kaari piina. Eero pikoshitzi. Eero pitheeyakotari atziri. Eero pamatawitantzi payitanyaariri rashitayarini paashini atziri. Pipinkathateri piri eejatzi piniro”.

²⁰ Ikantanakiri rirori:

—Pamine, eenironi newankaritapaakini, nothotyaaikiro maawaeni irokapaeni, roojatzi iroñaaka.

²¹ Riraga Jesoshi, raminanakiri, inintashireperotakiri. Ikantakiri:

—Eenitatsi apaani kaari pantzi. Piyaate iroñaaka pipimantayiteroni maawaeni pashaagawo. Pipashiteeyarini kaari tzimatsi rashaagawo, rooma eeniro ikashiyakaaperotakimirori Tajorentsi kaari thonkanitachani jenokinta. Roojatzi poyaatantanakina.

²² Ikemawakirira ikantakiriri, ookantzimotapaakari rajankaneki rowashiretakotanakawo. Ro rowashirentantanakari tema oshekini tzimimotziriri rowaagawo. Roeyomaetanaka, riyaaatane.²³ Ari ipithokashitanakari Jesoshi riyotaanewo, ikantziri:

—Riraga ashaagantzinkari opomeentsitzimotari ikowaki Tajorentsi ipinkathariwenter.

²⁴ Ikemanteeyawakaririni riyotaanewo, rotsikanatanakari. Rapiiteeri eejatzi Jesoshi, ikantziri:

—Notyomipaeni, kyaaryo opomeentsitzimotari atziri ikowaki Tajorentsi ipinkathariwenteririri aririka rameentyaawo rowaagawo.²⁵ Noshiyakaawentemiri kameeyo. Tema opomeentsitaka roshinthateri kameeyo imooki kithapi. Omaanta pomeentsiperotachari ashaagantzinkari ikowaki Tajorentsi ipinkathariwenteriri.

²⁶ Tema osheki iroñaaka rotsikanateyanakarini rirori. Ikantawakaanaka:

—¿Ninkama iroñaaka awijakotaatsini? Pomeentsiritaani.

²⁷ Raminanakiri Jesoshi, ikantziri:

—Eero imatashitawo atziri rowawijaakoteeya rirori, omaanta rirotaiki Tajorentsi ma-
terini rowawijaakoteeri. Tekatsi pomeentsizimotyaaarini rirori.

Tajorentsi ipinateeyerini maawaeni oyaateeyiririni Jesokirishito
(Mt. 19.27-30; Rk. 18.28-30)

²⁸ Roojatzi Peetero ikantanakiri rirori:

—Omaantakya naaka, nookayitakironi maawaeni, oetarika nashiteeyawitarini, noy-
aatanakimi eerori.

²⁹ Ikantzi Jesoshi:

—Kyaaryootaki iroka nokantemiri. Aririka pikowaki poyaatanakina, eero pat-
sipetashitawo pookayiteroni pinampi, pirentzipaeni, pitsiropaeni, piniro, piina, piri,
peentsitepaeni, powanepaeni. Eejatzi aririka pikowaki pikamanantero noñaani raap-
atziyanteenari atziri, eero patsipetashitawo. ³⁰ Kyaaryo, ikijawentemiro paapatziyana
opomeentsizimotawitemi, omaanta eero patsipetashitawo. Aririka pookanakiro apaani
oetarika, ipaemi Tajorentsi 100: pipankopaeni, pirentzipaeni, pitsiropaeni, piniropaeni,
peentsitepaeni, powanepaeni, maawaeni. Aritaki iinja otzimimoteeyeemini osheki
janta pañaaperoeyapaeninta, pikanteetateyeyaani. ³¹ Eenitatsi iroñaaka osheki pinkathar-
itatsiri jaka kipatsikika, omaanta eero ipinkathariteeyini maawaeni janta jenokinta:
rooma aamashitya apaanipaeni pinkatharitagaaantatsini. Eejatzi eenitatsi iroñaaka osheki
owashironkaenkaripaeni, omaanta iinja janta jenokinta ipinkatharitagaaantapae rirori.

Rapiiteeniri eejatzi Jesoshi: “Aritaki nokamaki paata”
(Mt. 20.17-19; Rk. 18.31-34)

³²⁻³³ Ikanta ikineeyanakini awotsiki, rooteentsi rareeteeyaani Jerojareeki, reewatanaki
Jesoshi. Rotsikanatanakari oyaateeyiririni, eejatzi ithaawaeyanakini. Ari ipiyotziri eejatzi
riraga 12 riyotaanewo, ikantziri:

—Pikemijantena. Iroñaaka piyoteeyakini atonkagaeyateeni janta Jerojareeki. Tema
naaka poñaachari jenokinta, nokoñaatapaaki jaka kipatsikika. Rooteentsi omonkaatya
raanteenari ragaeyenani jewatayitziririni ñaanakowenantatsiri eejatzi iyotaantayitziror-
ini Iwaperite Tajorentsi, rowamaakaantakina. Raakaanteena eejatzi, raantenari kaari
yotziri Tajorentsi. ³⁴ Ishirontawenteeyakinani, reewapootena, ipajapajaatena, rowa-
maena. Okaatapaaki 3 kitejiri, roojatzi nopiriinantaneeya.

Ikantziri Jesoshi tsika ikantyaari ipinkatharitantyaari
(Mt. 20.20-28)

³⁵ Ipokashitakiri okaakini Jantyaako, eejatzi Jowa, riraga itomipaeni Sewereeyo.
Ikantziri:

—Iyotaanari. Nokowaki pishinetenawo iitarika nokowakotemiri.

³⁶ Ikantawakiri Jesoshi:

—¿litaka pikoyiri noshinetemiri?

³⁷ Ikantziri:

—Iinja pipinkatharitaperote, pishinetena nojeekimotemi pakoperoki. Irika yeeyika
ijeekimotemi pampateki, nokimiteeyemini eerori pipinkatharitziri.

³⁸ Ikantziri Jesoshi:

—Tee piyotzi iitarika pikantakinari. Pamine, osheki nokemaatsityaawo naari, ¿arima
pimatakiro osheki pikemaatsityaawo eerori?*

³⁹ Ikantaki riyotaanewo:

—Jee, ari nomatakiro.

Ikantawakiri:

—Iinja piñero pikemaatsityaari. ⁴⁰ Omaanta tekatsi nokantya noshinetemi pijeeki
nakoperoki, eejatzi nampateki. Inta kantatsine Pawa ninkarika jeekimotenani: riyotzi-
takarini paerani riraga jeekimotenani.

⁴¹ Ikemaeyantakaworini riraga paashinipaeni riyotaanewo iroka ikantakiri, ikijan-
teeyanakarini riraga Jantyaako eejatzi Jowa. Nokijanteeyanakaririni ikowaeyawitak-
ityaani ipinkathariteeyenimi. ⁴² Ikanteeyirini Jesoshi:

—Pipokaeyeni. Piyotzi ijeeki iwinkatharitepaeni kaari yotziri Tajorentsi. Romperatayi-
takarini atziriipaeni rirori. Eejatzi riraga jewatatsiripaeni, romperateeyakarini isheninka-
paeni. ⁴³ Eero pikimitari eeroripaeni. Omaantakya aririka pikowaki pipinkathariwen-
teeyerini atziri, petakoeyaarini maawaeni pitsipateeyarini. ⁴⁴ Eejatzi aririka pikowaki
peewawenante, otzimatyete petakoeyaarini maawaeni. ⁴⁵ Naaka poñaachari jenokinta,

* **10:38** Riraga Jesoshi roshiyakaawentashitawo aririka ikemaatsitakyaawopa katsiri kimitaka rirakitziro kepishaap-
erotatsiri, eerorika kimitaka ikaawoshiwentakityaawo oetarika pomeentsisiperotachari.

nokonaatapaaki jaka kipatsikika. Tee ro nopokantyaari nomperatemi eerokapaeni, in-takya nopokantari namitakoeyemini, eejatzi nokamawenteeyemini eerokapaeni atziri nopinawenantemirori kaari kameethatatsi pantziri, nowawijaakotantemiri.

Retsiyatakotziri Jesoshi Waritemeeyo
(Mt. 20.29-34; Rk. 18.35-43)

⁴⁶ Ikanta rareetaka Jesoshi janta nampitsiki owaero Jerikoo. Rowaaganaa eejatzi, itsi-pateeyanakarini riyotaanewopaeni eejatzi osheki piyoteenchari. Ari ijeekaetzini awotsi-nampiki shirampari iitachari Waritemeeyo, rirotaki itomi Temeeyo. Kaari kokichaatsi Waritemeeyo, inethaakopiintziri atziri ipashityaari koriki. ⁴⁷ Ikemakotawakiri kaakitaki Jesoshi, riraga najareetejatzi. Owakira ikemakotawakiri, ikaemawakiri, ikantziri:

—¡Jesoshi! Tema eeroka icharineeteni Iraviiri, pineshironkatapaena naari.

⁴⁸ Osheki atziri ishintsitheeyakirini:

—¡Pimaerite!

Eekiro ikaemaperotanakitzi, ikantzi:

—¡Jesoshi! ¡Icharineeteni Iraviiri! ¡Pineshironkataneena!

⁴⁹ Ikatziyapaaka Jesoshi, ikantzi:

—Pikaemeri.

Ikaemaetziri kaari kokichaatsi, ikanteetziri:

—Piweshiryaaakya, pikatziyanee. Ikaemimi irinta.

⁵⁰ Roojatzi rookantanakawo ipewiryaaakotari, ikatziyanaka, sherok. Riyaatashitanakiri Jesoshi. ⁵¹ Ikantawakiri:

—¿Iitaka pikowakotanari? ¿Tsika nokantemika?

Rakanakiri riraga kaari kokichaatsi.

—Pawa, nokowaki naminee.

⁵² Ikantziri Jesoshi:

—Iroñaaka piyaatee. Pameentakina, rootaki petsiyatakotantaari.

Roojatzi ikokichaatantanaa, royaatanakiri rirori.

11

Riyaatanaki Jesoshi Jerojareeki, iñaaperotawakiri atziripaeni
(Mt. 21.1-11, 14-17; Rk. 19.28-40; Jowa 12.12-19)

¹ Paashini kitejiri rareetzimatapaakari Jesoshi Jerojareeki eejatzi Wetejajeeki, okaakiniki Wetaaniyaki: itonkaanakiro tonkaari oetachari Oriiwomashi. Riraga Jesoshi rotyaantakiri riyotaanewo apite, ² ikantakiri:

—Piyaate janta nampitsiki. Aririka pareetakya janta piñaapaakiri apaani wooro ewankari, tekira ikyaakotaa. Eeniroti ithatakotaka; pithataryaakotashitapaakyaari pamakinari. ³ Aririka ikanteetawakimi: “¿Iitaka pithataryaakotantariri wooro?” pikantanakiri: “Ikaemakaantziri Awinkatharite. Iinja roepiyeemiri”. Aritaki ishinetawakimiri iwoorote.

⁴ Roojatzi riyaatanaki riyotaanewo. Iñaapaakiri wooro janta awotsiki. Ithatakotaka okaakini ashitakontsi pankotsi. Ithataryaakotapaakiri. ⁵ Eeniroti ijeeki atziripaeni, ro-jampitawakiri:

—¿Oetaka pantziri? ¿Iitaka pithataryaakotantariri wooro?

⁶ Rakanakiri, ikantziri okaatzi ikantawakiriri inkaaganki Jesoshi. Ari ishinetawakiri iroñaaka raanakiri wooro. ⁷ Ari ikathatakotanakiniri Jesoshi. Rowankitakiniri im-itzikaaki iithaaripaeni, roojatzi ikyaakotantanakari rirori. ⁸ Ari ranashitakaanakari awotsiki, iñaaperoeyawakirini maawaeni atziri, romaankaeyakirini kithaarentsipaeni awotsiki. Paashinipaeni ichekakiro oshi kompiroshi, eejatzi rowakirini awotsiki. ⁹ Riraga jewa-teeyakirini eejatzi impaeteeyatsirini, ikaemaeyanakinini:

—¡Irikatapaaki owawijaakoteeni! ¡Thame añaaperotawakiri! ¡Rirotaki rotyaantakaeniri Tajorentsi! ¹⁰ Paerani Iraviirini ipinkathariwentzirini nojoriyotzinkarite: omaanta iroñaaka, ipinkathariwentakae irika añaawakirika. Rirotaki icharineetenipero Iraviirini. Thame añaaperoteri Tajorentsi jenokijatzi.

¹¹ Roojatzi rareeteeyapaakani Jerojareeki, ikyaapaaki Tajorentsi pankoki. Ithotyaa-paakiro raminayitapaakironi. Ari itsiteniityaanaki oorya. Roojatzi ishitowantanakari, ipiyanaka Wetaaniyaki. Itsipateeyanakarini 12 riyotaanewo.

Iñaakiro Jesoshi iyeera kaari tzimatsi okithoki
(Mt. 21.18-19)

¹² Ari okitejitanaki eejatzi rookaneero Wetaaniya, riyaate Jerojareeki. Ari niyanki awotsi aawitakari itashe Jesoshi. ¹³ Iñaakiro inteena inchato iitachari iyeera. Otzimawita oshi. Ari riyaatashitziro, ikowawitapaakawo okithoki. Tee iñiuro, inta apatziro oshi. Tekiraata iyopaeteta okithokitanteeyaaari. ¹⁴ Ikantanakiro Jesoshi:

—Tekatsi owaeyaawoni pikithoki iinja.
Ikemakiri riyotaanewopaeni.

Riraga Jesoshi rookaeyakirini Tajorentsipankoki pimantayitawitacharini
(Mt. 21.12-17; Rk. 19.45-48; Jowa 2.13-22)

¹⁵ Roojatzi rareeteeyaani eejatzi Jerojareeki. Ikyapaee Tajorentsipankoki. Rookaeya-paakirini maawaeni pimanteeyawitacharini eejatzi maawaeni amananteeyawitacharini. Rotatsinkitayitapaakirini imeejatepaeni riraga pimantayitatsirini iyorikite. Eejatzi rotatsinkitayitapaakirini ijeekamentopaeni pimanteeyawitaririni jamomo. ¹⁶ Ithañaanakawo ipimantero owaagawonsi janta Tajorentsipankoki. ¹⁷ Ari riyotaantaki, ikanteeyirini:

—Paerani rojankinateetzironi Iwaperite Tajorentsi, ikantzini: “Ikantzi Tajorentsi: ‘Iroka Tajorentsipankoka okameethatzi pikenkithatakaapiunteeyenani eerokapaeni maawaeni inashitzinkaripaeni atziri, omaanta eerokapaeni pikoshitashiteeyakarini atziri pokaeyawitacharini jaka Tajorentsipankokika’”. Tee okameethatzi iroka panteeyakirini.

¹⁸ Ari ikemaeyawakirini maawaeni riraga piyotawentariri, rootaki rotsikanteeyantanakaririni. Eejatzi ikemakotakiri jewatayitziririni ñaanakowenantatsiripaeni, iyotaantzirori Iwaperite Tajorentsi, maawaeni. Ikanteeyawitakani:

—¿Tsika akanterika Jesoshi owamaantyaariri?

Omaanta tekatsi ikanteri, ithaawanteeyakarini. Tema ipinkatheeyakirini atziri Jesoshi. ¹⁹ Itziroryaanaki oorya, ari rookaneero Jesoshi nampitsi.

Iñeeyakironi rowaga iyeera, okamanaki
(Mt. 21.20-22)

²⁰ Okitejitanaki eejatzi, ipiyanaa Jesoshi eejatzi riyotaanewopaeni janta Jerojareeki. Ikineetaneero iyeera. Iñaapaakiro, okamanaki, roojatzi janta oparithaki. ²¹ Ikenkithashiryaaakiro Peetero ikantanakiri Jesoshi chapinki. Ikantziri:

—Iyotaanari, paminero iyeeraka powamayimatakiri chapinki. Kamanaki.

²² Rakanakiri Jesoshi:

—Pameentyaari Tajorentsi. ²³ Kyaaryootaki iroka nokamanteeyemirini. Aririka pikanteri Tajorentsi: “Poshirinkero otzishinta, pookero janta inkaareki”, eerorika pitheenkashiretzi, inta piyotaperotaki roshirinkero, aritaki imatakimiro. ²⁴ Rootaki nokamanantzimiro iroka: aririka pikenkithatakayeri Tajorentsi, oetarika pikanteriri, pikenkithashirya: “Aritaki imatakinawo nokantakiriri”. Pameentaperotyaaririka, aritaki imatakimiro. ²⁵ Aririka pikenkithatakayeri Tajorentsi, aririka eekiro piyaatayee pikijiri paashini atziri ari piyaawo piyaate pikaminthayeri irira: oetarikapaeni rantzimotakimiri eero pameñaawo pikijiri inta pipeyakoteniri. Roojatzi eerori, eero ikijimi Pawa Tajorentsi pantayitzirini eerori, inta ipeyakotemiri. ²⁶ Eerorika pipeyakotziniri atziri, kijakimiri, eero ipeyakotzimiro eerori Tajorentsi.

Ikantawentawakaakawo itajorenka Jesoshi
(Mt. 21.23-27; Rk. 20.1-8)

²⁷ Ipiyakagaayarini eejatzi Jerojareeki, ikatziyatziyawaeta janta Tajorentsipankoki. Riraga jewawentayitziririni ñaanakowenantatsiripaeni, iyotaantziroripaeni rojankinarini Moeseeshi, eejatzi aataperoteenchari ipokashiteeyakirini. ²⁸ Ikanteeyapaakiri:

—¿Ninka iyotaakimiorika pipinkatharitantari pimatayitaworini pantayitzirini? ¿Ninkama iitakimirika pinkathari, pantantyaawori iroka?

²⁹ Ikantawakiri Jesoshi:

—Iroñaaka apaani nojampiteeyemini eerori. Aririka pakakina eerori, roojatzi noka-manantemiri naaka ninkarika otyaantakinari. ³⁰ Riraga Jowa ikaawoshitakotayitzinirini Tajorentsi atziri. ¿Ninkama otyaantziriri ikaawoshitakotayitzinirini? ¿Riroma Tajorentsi otyaantziriri? Teerikama, ¿riroma atziri otyaantziriri? Pakenatya.

³¹ Ari ikantawakaanaka ñaanakowenantatsiripaeni:

—Aririka akanteri: “Rirotaki Tajorentsi otyaantziriri”, ikanteekari: “¿litaka kaari paap-atziyantari Jowa?” ³² Eejatzi eero akantziri: “Rirotaki atziri otyaantziriri”. Ikijanakaekari maawaeni atziri.

Ñaakiro, riraga ñaanakowenantatsiri ithaawanteeyakarini atziripaeni; maawaeni irira iñaaperoeyakirini kameetha Jowa, ikanteeyini: “Tema irira Tajorentsi otyaantziriri Jowa ikamanantzi iñaani”. ³³ Rootaki ikanantariri ñaanakowenantatsiripaeni:

—Tee niyotzi ninkarika otyaantziriri.

Ikantzi Jesoshi:

—Eejatzi naari, eero nokantzimi ninkarika otyaantanari nopinkatharitantari no-matantawori iroka.

12

Roshiyakaawentziniri Jesoshi pankitzirori oowamashi
(Mt. 21.33-46; Rk. 20.9-19)

¹ Roojatzi roshiyakaawentziniri Jesoshi iroka, ikantziri:

—Ipankiziro shirampari roowamashite. Eejatzi rotantotakotakiro maawaeni othapiki. Eejatzi riwetsikashitakiro tsikarika rawishoowero oowa rowantyaawori owaaga. Riwetsikakiro eejatzi pankochaaniki ijeekantyaari jenoki raminakowenantaawori maawaeni. Roojatzi ikantziri thamaetakoteroni: “Paminawiritantenawo maawaeni: iinja pipashitena kashetani”. Roojatzi riyaatantanaka paashiniki kipatsi. ² Ojamanitapaentzi iraaakanaki okithoki oowa. Ari riraga ashitawori rotyaantawitari ronampiri apaani, raagaantakitemi oowa. ³ Tee ipawakiri, omaanta raawakiri, shepik; ipajatashitawakari, tak, tak, tak. Roepiyawaeri, tekatsi raanaki. ⁴ Ari rotyaantawitaka eejatzi paashini ronampiri. Rompojawakiri iitoki, pok, pok, rowashironkaawakiri. ⁵ Rotyaantawitaka paashini eejatzi. Rowamaawakiri, shemi. Eejatzi rotyaantawitakari osheki paashinipaeni: apaanipaeni ipajapajaatawakiri; irira paashinipaeni rowamaawakiri. ⁶ Apatziri apaani yotapaencha itomi rirori, inintaperotziri. Ikenkithashiryaanaka rirori: “Rirorika notyomi irira ipinkathatawakiri”. Rotyaantawitakari rirori. ⁷ Omaanta ikantawakaanaka thamaetakotzirori: “Kaakitakira itomi ashitawori, aririka ikamaki iriri, rirotaki irika ashitaperoteeyaawoni. Thame owamaawakiri, roojatzikya aakotanteeyaawo aaka roowamashite”. ⁸ Ari raawakiri, rowamaawakiri, shemi. Rookakiri othapikinta oowamashi. ⁹ ¿Iitaka pikenkithashireeyarini? ¿Tsika ikanterika ashitawori rowamaashite? Tema ari ipokaki irira, ithonkapaakiri ratziritepaeni. Paashini raminee aminawiritantenirini. ¹⁰⁻¹¹ Tema piñaanatziro Iwaperite Tajorentsi, tsikarika okantakotana naaka, noshiyakawo mapi. Okantzi: “Riraga wetsikaeiyorini pankotsi itheenkakiro apaani mapi ikantzi: “Tee okameethatzi”, omaanta iinja rowaga mapi itheenkawitakari, iñaakiro riraga Tajorentsi okameethatzi, tema rirotaki yoyaakirori kijotakaaperoteroni pankotsi. Tema rootaki otsikanatantanakawori aakapaeni”.

¹² Riyotakoe yawakironi ikantakiri Jesoshi, rirotaki roshiyakaawentakiri irirapaeni. Rootaki ikowaeyantawitakarini ragaeyanakirinimi, omaanta ithaawanteeyakarini riraga piyotawenteeyakaririni. Rootaki rookaeyantanaarini, riyaateeyaneeni.

Kameethama apinateri iwinkatharite oroomajtzi
(Mt. 22.15-22; Rk. 20.20-26)

¹³ Rotyaanteetziri warijeeyopaeni eejatzi oyaatziriri Erooreshi. Ikowawitaka ikompi-takayaarimi Jesoshi. ¹⁴ Rareetapaaka, ikantapaakiri:

—Iyotaantatsiri, niyoteeyakimini eerokataki kameethatatsiri. Tee okantzimoneentzimi oetarikapaeni ikantayitzirini atziri, tee pithaawantari. Kameetha piyotaantziro ikowakagaeyerini Tajorentsi. ¿Okameethatzima aaka joriyopaeni noperi iwinkatharite oroomajtzi koriki? ¿Teerikama okameethatzi? ¿Noperima? ¿Eeroma nopiri?

¹⁵ Riyotakotakiri Jesoshi, ikowashita ramatawiterini irika jampitakiriri. Ikantziri:

—¿Iitaka pikowantakari pikompi-takayenami? Pamakinari koriki, poñaayenari.

¹⁶ Ari apaani ramakiniri. Rojampiteeyirini:

—¿Ninkama oshiyakaawentachari ipooka? ¿Ninkama ashitawori iwaero jankinateen-charika?

Rakaeyanakirini rirori, ikantziri:

—Irira ashitawori Seesari, riraga iwinkatharite oroomajtzi.

¹⁷ Ikantziri:

—Panteniri pinkathari ikowakaemiri, eejatzi panteniri Tajorentsi ikowakaemiri rirori. Rotsikanateeyanakarini riraga jampiteeyiririni.

Rojampitakowenteetziro aririka rañaagae kamayiteentsiri
(Mt. 22.23-33; Rk. 20.27-40)

¹⁸ Ikantapiintzi saroseeyo: “Eero ipiriintaa kamatsiri”. Ari ipokashitziri rirori Jesoshi, rojampitapaakiri:

¹⁹ —Iyotaantatsiri, ikantzini Moeseeshi: “Eenitatsirika shirampari iina, omaanta tekat-sirika itomi, aririka ikamaki, okameethatzi ragaero iinani rirentzi itzimakaanteeyaawori otomi. Itzimapaakirika otomi kimiwiitanaka rirotaki ashityaarini rirentzini itomi”. ²⁰ Ari. Eeniro shirampari rirentzi 6. Raawita iina, roojatzi ikamaki. Tekira itzimakayiro itomi. ²¹ Raawitaawo rirentzini apitetapaentsiri. Ikamaki rirori, eejatzi tee itzimakayiro itomi. Eejatzi ikimitaa rirori riraga tres-tapaentsiri. ²² Eejatzi rirori ikimiteeyakani maawaeni rirentzini. Tekatsi tzimakayeroni itomi. Roojatzi okamantaka roori tsinani. ²³ Iinja

aririka ipiriinteeyaneeni kamaeeyentsirini, ɔninkama agaeroni? Tema iinanteeyawitawoni maawaeni.

²⁴Ikantziri Jesoshi:

—Tee piyotziro Iwaperite Tajorensi, eejatzi tee piyotakotziri Tajorensi, itajorensiperotaki, tema rootaki pikompitantakawori iroka. ²⁵Ikamaeyakini. Iinja ipiriinteeyaneeni eejatzi. Omaanta eero ragae eejatzi iina. Eero itzima aakagaerini eejatzi. Aritaki roshiyapaeyaari ronampiri Tajorensi jeekatsiri jenokinta. ²⁶Iroñaaka nokamantemi: aritaki ipiriinteeyaneeni kamatsiripaeni. Tema piñaanatakiro rojankinarini Moeseeshi. Okenkithatakotziro inhashimpoki, oponthowitaka omaanta tee othonka. Janta ikemakiro paerani Moeseeshi ikantziriri Tajorensi: “Naaka Tajorensi, ikantani ipinkatheeyakinani Awaraama, Ijaaka, eejatzi Jakoowo”. ²⁷Naakiro, eeniro rafi riroripaeni ishireki, roojatzi ikantani raapatziyari Tajorensi. Rootaki pikompitantakawori pikenkithashiryaashitaka kamaki. Naakiro, eero athonkaperoeyaani. Osheki pikompitaperotakawo eerori.

Ikenkithatakotziro ikowakaaperotakaeri Tajorensi
(Mt. 22.34-40)

²⁸Eeniro jaga apani iyotaantzirori Iwaperite Tajorensi. Tema ikemakiri rirori. Riyotawakiri Jesoshi kameetha riyotaakiri saroseeyopaeni. Roojatzi rontsirokantapaakari rojampitapaakiri:

—ɔlitaka ikowakaaperoteeri Tajorensi?

²⁹Rakanakiri Jesoshi:

—Tema rojankinatakaeniro Moeseeshi paerani ikowakaaperoteeri Tajorensi. Eenitatsi iroka rojankinatziirini: “Nojoriiyotzinkaritepaeni, pikemijanteeyenani. Riraga Tajorensi, rirotaiki Awinkatharite, apaniroeni ipinkatharitziri irira. ³⁰Oshekipero pinintashireperoteri, maawaeni pajankaneki, pikantyaani. Eejatzi pikenkithashiryaapiinteri”. ³¹Eekiro rojankinatatziini kaminagaantsi, ikantziri: “Pikimita eeroka osheki pininta apaniroeni, eejatzi pikimiteeyerini maawaeni atziri osheki pinintaperoeyerini”. Rootaki ikowakaaperoeyaakerini.

³²Ikantanakiri iyotaantzirori Iwaperite Tajorensi:

—Jee, aritaki. Kyaaryootaperotaki iroka pikantakiri. Apaniroeni ikanta Tajorensi, tekatsi paashini. ³³Okameethataperotzi anintashireperoteri maawaeni ajankaneki, akenkithashiryaapiinteri. Eejatzi akimita aaka aninta, eejatzi akimiteri maawaeni akaateeyinira, anintaperoeyerini rirori. Rootaki ikowakaaperotakaeri Tajorensi. Tee ro ikowaperote atayeniri tsimeripaeni.

³⁴Ikemakiri Jesoshi, kameetha ikantakiri, ikantziri:

—Rooteentsi pipinkathateri Tajorensi, ipinkathariwenantemiri rirori.

Roojatzi ithaawantanaka atziripaeni rojampitaneerimi eejatzi.

Ikenkithatakotaa rirojatzi Rotyaantanewo Tajorensi
(Mt. 22.41–23.7; Rk. 20.41-47)

³⁵Riyotaantzi Jesoshi janta Tajorensipankoki:

—Ikantzi iyotaantzirori Iwaperite Tajorensi: “Riraga Rotyaantanewo Tajorensi, ichari-neeteni Iraviiri”. ɔlitaka ikanantari? ³⁶Tema ro Ishire Tajorensi jankinatakeririni Iraviiri. Rojankinatakirini iroka: “Riraga Tajorensi ikantziri Nowinkatharite: ‘Pijeeki jaka nakoperoki, pikaatena apinkathariteeyeni. Aritaki nowashironkagaeyerini maawaeni kijeeyawitakimirini’”. ³⁷Tema ikenkithatakotzitarini Iraviiri Rotyaantanewo Tajorensi, ikantziri: “Nowinkatharite”. ɔTsika ikantyaari Iraviiri ipinkathateeri icharineeteni impaetatsiri ijeeki?

Ari ikemaeyawakirini, ikimoshireeyanakini osheki piyotawentakariri. Ikanantakari iroka riyotakaakiri atziri riyote riraga Rotyaantanewo Tajorensi kaari apatziro icharineni Iraviiri omaanta eejatzi rirotaiki itajorensite paeraniperoroña tekira ipokapaaki kipsatsiki. ³⁸Eejatzi ikantziri:

—Paamayaarira iyotaanteeyawitaworini Iwaperite Tajorensi. Ikowashita rowa- neenkatya, ikantakaaperotyawo iithaari, ikinakinathanthanatziitakayero. Ikwaki iñaaperotashityaari atziri jaga nampitsiki. ³⁹Eejatzi aririka riyatapiinte janta pankot- siki ipiyotantapiintarira joriyopaeni, riyoyaapiintziro jeekamentotsi kameethaperotat- siri. Eejatzi aririka ipiyoteeyani atziri rowaeyani ikowaki rirori rojatekapaeya niyanki itsipatanteeyaaririni pinkatharipaeni. ⁴⁰Rowashironkayiro kamatsiri oemi raapithat- apiintziro maawaeni tzimimotawitawori. Rojamanitziro ikenkithatakayiri Tajorensi, wero, wero. Osheki ramatawitantzi, omaanta iinja rookeri Tajorensi paamariki kaari tsiwakanitatsini.

Rowaga ashironkaenkawo opakiri Tajorentsi maawaeni oorikite
(Rk 21.1-4)

⁴¹ Ari ijeekaki Jesoshi, imontetakawo rotetantapiintariri korikika riwetsikantyaawori kameetha Tajorentsiipanko. Raminaminthatziri osheki pokatsiripaeni, rotetziri iyorikite roteteeyapiintzimirira. Ipoki osheki ashaagantzinkari, rotetapaaki oshekipero iyorikite. ⁴² Opokapaaki roori kamatsiri oemi ashironkaenkawo. Otetapaakiri roori apimerontakite oorikyaanikite, tee ipinaperowitya irika. ⁴³⁻⁴⁴ Ikaemiri riyotaanewo, ikantziri:

—Kyaaryootaki iroka nokamantemiri: eechonkiini otetawitaka iroka ashironkaenkawo, omaanta iñaaperotakiro Tajorentsi okameethatzi. Tema opakiri maawaeni tzimimotawitakawori: tekatsi iroñaaka amanantaneeya owanawo. Omaanta riraga ashaagantzinkari, osheki roteteeyawitakani, omaanta tee iñaaperotziri Tajorentsi ikameethatzi: tema oshekini iyorikite ikempoyaashitari.

13

Iinja ishekiroryagaetero Tajorentsiipanko
(Mt. 24.1-2; Rk. 21.5-6)

¹ Roojatzi ishitowakaantanakari Jesoshi Tajorentsiipankoki. Ikantziri apaani riyotaanewo:

—Iyotaanari. Paminero mapika riwetsikanteetawori Tajorentsiipanko kameethataki.

² Ikantziri Jesoshi:

—Piñaakiro tsika okantari iroka mapipanko. Antawo naawita, omaanta iinja ishekiroryagaetero, ookayitanakyaani jantapaeni mapi. Othonkaperotanakya pankotsi.

Iñeeteri aririka othonkimateeya
(Mt. 24.3; Rk. 21.7)

³ Roojatzi rareetapaaka tonkaariki owaero Oriiwomashi. Imontenampitapaakawo Tajorentsiipanko. Riyaatakaaneentanakiri jantyaajeni Jesoshi, Peetero, Jantyaaka, Jowa eejatzi Antereeshi. Ari ijeekapaaki. ⁴ Rojampitapaakiri:

—Pikamanteeyenani. ¿Tsika okaateka ishekiroryaanteeyaawori maawaeni Tajorentsiipankonta? Arima iinja omonkaatapaeyaarika ishekiroryaantyaawori, ¿tsika nokantyaaka niyotantyaari?

Iinja rashironkagaeyani atziri
(Mt. 24.4-8; Rk. 21.8-11)

⁵ Ikantziri Jesoshi:

—Kyaaryoowa, ramatawiteetzimikari. ⁶ Eenitatsi osheki pokatsini, ikante: “Naaka Rotyaantanewo Tajorentsi”. Ramatawitapaakiri osheki atziri. ⁷ Aririka pikemakoteri romanatawakaaka atziri, eejatzi pikemiri paashini kantatsini: “Romanatawakaagaeyani atziri”. Omaanta eero pithaayi. Aritaki okantyaari iinja, romanatawakaapiintya, omaanta tekiraata omonkaata nopinkatharitantapaeyaari. ⁸ Riraga atziri jeekatsiri paashinijatoki kipatsi romanatapiintanakiri atziripaeni jeekayitatsirini paashinikipaeni kipatsi. Eejatzi apaani jewawenantsiri ragaeyanakinini inampijatzipaeni romanatakayaari. Omoyekapiintayitanakyaani kipatsi, eejatzi itasheyapiinteyanakini osheki atziripaeni. Eekiro riyaatatye ikemaatsiteeyaawoni oetarikapaeni, rashironkaaperoeyanakyaani.

Ikantziri Jesoshi: “Ikijeeyapiinterini aapatziyanari”
(Mt. 24.9-14; Rk. 21.12-19)

⁹ Eejatzi ikantakiri Jesoshi:

—Paamawentya eerokapaeni. Paapatziyakina rootaki raanteetemiri iyotaawakaenchariki ikantakowentemi. Aririka piyaate janta pankotsiki ipiyotantapiintarira joriyopaeni, aritaki ipajapajeetawakimi, tak, tak, tak. Raanakimi janta ijeekinta jewawenantsiri, eejatzi janta jeekinta pinkathariperotsiri. Aririka rayemi, roojatzi pikemijantakayeri rirori, rawijakotanteeyaari. ¹⁰ Okameethatzi rityaawo ikemakoeyenani maawaeni atziri jeekatsiri kipatsiki nowawijaakotantzi, roojatzi nopokanteeya nopinkathariperotapaaki. ¹¹ Aririka ragaetanakimi janta, aririka ikantakowenteetemi, eero pikenkithashiryaa: “¿Oetaka nokanteriri?” Aritaki iyotaakimi Ishire Tajorentsi oetarika pikanteriri. Rootaki ñaawaetakaemini, tee eeroka ñaawaetashitachani apaniroeni. ¹² Iinja apaani shirampari kaari aapatziyana raakaanteri rirentzi aapatziyanari, rowamaakaanantyaariri. Paashini raakaanteri itomi aapatziyanari. Eejatzi paashini atziri ikijanakiri ashtariri, rowamaakaanteri. ¹³ Paapatziyakina, rootaki ikijanteetemiri maawaeni. Kyaaryo, opomeentsitzimoyemini, omaanta aririka pikantyaani pameentaperotena, aritaki nowawijaakoteemi.

Inja opomeentsitaperotanakya janta Joreeyaki

(Mt. 24.15-20; Rk. 21.20-23)

¹⁴ Eejatzi ikantziri Jesoshi:

—Aririka piñaanatero rojankinarini Intañeeri, piyotawakiro ikantzirini: rashironkagaeyanakaani atziri. Ikantzi eejatzi eenitatsi Tajorentsipankoki oonariri Tajorentsi, rootaki maawaeni atziri rookantanakawori Tajorentsipankoki. Aririka pijeeki Joreeyaki, eejatzi piñeeririka riraganki, pithaakyaate, pishiyeeyanakini janta tonkaariki. ¹⁵ Aririka pijeeki pankotsiki inkokironta, eero pikyaapanaatzi paantayitapanaatyaaworini oetarikapaeni, inta pishiyanaki. ¹⁶ Eejatzi piyaaterika owantsiki, eero pipiyapanaata paapanaatero piithaari. ¹⁷ Aririka omonkaatapaakya maawaeni iroka, ooo, osheki ashironkayitanakyaani motzitayitatsirini, eejatzi ashironkaakya thotayiriri eentsite: opomeentsitzimoeyaawoni oshiye. ¹⁸ Pamaneri Tajorentsi areetya iroka owashironkagaantsika ojarentsipaeteki kameetha pishiyaperoeyantanakyaarini eero opariyi inkani raawakimikari kijeeyemirini.

Raamawentakagaeyakarini Jesoshi ikantziri: “Ramatawitzimikari”

(Mt. 24.21-26; Rk. 17.22-24, 21.22-24)

¹⁹ Eenitatsi eejatzi ikantziri Jesoshi:

—Aritaki iinja rashironkaaperoeyanakaani osheki atziri. Paerani tee añaaapiintzironi kimityaawoni iroka, eejatzi riraga maawaeni itakaantaworini, tee iñiironi. Eejatzi maawaeni impaetayitatsini, iinja eero iñiuro eejatzi kimityaawoni iroka. ²⁰ Tee ishinetziro Tajorentsi ojamanite iroka owashironkagaantsi: rooma aririkami ishineteromi, ari ithonkawakaeyakyaanimi. Rooma romaerintakiro, tema ikamintheeyakaeni aakapaeni aapatziyeeyaririni, riraga riyoyaayitakirini rirori. ²¹ Aririka ikamanteetemi: “Pamine, irira rotyaantanewo Tajorentsi”, eero paapatziyari. Eejatzi aririka ikanteete: “Iriraga”, eero paapatziyaperotari, itheeyashita. ²² Ipokapaaki amatawitantatsini, ikantapaaki: “Naaka Jesokirishito, naaka kamanantziroirini iñaani Tajorentsi”. Itajorentsijeempyaashita-paakya, ikoyi paapatziyawakyaari, rantayitemironi kaari piñaapiintzi. Ikowawita ramatawiterimi aapatziyeeyaririni Tajorentsi, omaanta tekatsi ikanteri. ²³ Paamawentya. Neewatzitakimiro nokamantaperoeyakimironi maawaeni.

Riraga Jesoshi ikamantakotaa ipiyanteeyaari

(Mt. 24.29-31; Rk. 21.25-28)

²⁴ Eejatzi ikantziri:

—Aririka ipakaakiro ikijawakagaeyani, roojatzikya itsiteniityaantanakya oorya, eero ikimitanaa ikimitaaka iroñaaka. Eejatzi eero ikitamashitanee kashiri. ²⁵ Eejatzi ipariyagaantanaki ompokiropaeni, ipoñaakya jenoki, ishewashewatashitanakya paashinipaeni. ²⁶ Naaka poñaachari jenokinta, nokoñaatapaaki jaka kipatsikika: iinja iñeeyawaenani atziri nokinapae menkoriki. Notajorentsiiperotapaaki, nopinkatharitapaaki. ²⁷ Eejatzi notyaanteeyerini nonampiripaeni ipiyoteeyerini maawaeni aapatziyeeyanarini. Ipoñaayitanakyaani maawaeni kipatsikipaeni.

Roshiyakaawentziniri Jesoshi iyeera

(Mt. 24.32-35; Rk. 21.29-33)

²⁸ Eekiro riyaatayee ikantziri:

—Eenitatsi iroka piyotantyaawori oshiyakaawentaantsika iyeera. Owakirarika oshookaempekitanee, aririka otzimanee oshi, piyotaki rootaatsi ojarentsitee. ²⁹ Eejatzi, okimita, aririka piñeeyawakironi maawaeni iroka nokamantayitakimironi, piyotanaki okaakitapaana, rooteentsi nopokashitaatemi. ³⁰ Kyaaryootaki iroka nokamantzimiri. Tekira pikamaeyeni eerokapaeni, omonkaatapaakya maawaeni iroka nokamantzimiri. ³¹ Aritaki othonkaeya maawaeni kipatsi eejatzi ithonkaeya maawaeni jenokijatzi: kashiri, oorya, ompokiropaeni, maawaeni. Omaanta noñaani, eero othonkanita.

Amagaeyaari Jesoshi: tee ayoteeyini tsikarika okaate ipokanteeyaari

(Mt. 24.36-51; Rk. 21.34-36)

³² Eenitatsi eejatzi ikantziri riraga Jesoshi:

—Tekatsi yotatsini tsikarika okaate kitejiri eejatzi tsikarika ikaate oorya; tee riyotzi ronampiri Pawa, eejatzi naari tee niyotzi. Apatziro Pawa yotatsiri. ³³ Paamawentya, eejatzi paamagaeyenani. Tee piyotzi tsika okaate nopokanteeyaari. ³⁴ Noshiyakaawentemirini atziri, jatatsiri inteena. Aririka rookanakiro ipanko, ikanteeyanakirini maawaeni ronampiripaeni iitarika ranteeyeniririni. Eejatzi rirori riraga jeekakaeyiniriri ipanko ikantanakiri rirori: “Paamagaenaga”. ³⁵ Rootaki nokanteeyantzimirini: paamagaeyenani eerori. Tee piyotzi tsika okaate nopokanteeyaari: aririka itziryoryaane oorya, aririka niyankiite tsiteniri, aririka iñee tyaapa, aririka okitejiityaanaki nopokae. ³⁶ Kyaaryoowa,

paamaaperoeyenani. Aririka nopokae, nomapokapaemikari. Noñaapaemikari, maashiretakimi. ³⁷ Iroka nokantzimirika, rootaki nokanteeyakiririni maawaeni atziri. Paamaaperoeyenani, maawaeni.

14

Ikowaeyakini joriyopaeni raakaanteri Jesoshi
(Mt. 26.1-5; Rk. 22.1-2; Jowa 11.45-57)

¹ Okaatapaaki apite kitejiri omonkaantanyaari kitejitatsiri rawijantari ronampiri Tajorentsi janta Ejiipitoki paerani. Iroka kitejiri tee rowapiintawo tapiyachari paa, inta kaari tapiyacha. Ari ikowaki jewatayitziririni ñaanakowenantatsiri eejatzi iyotaantzirori Iwaperite Tajorentsi tsika ikantereri ramatawiteri Jesoshi raantyaariri. Aritaki ikowaperoatawita rowamaerimi Jesoshi. ² Ikantzi:

—Eero aantari kitejiri rawijantarini ronampiri Tajorentsi: ikijakowenteeyarinikari atziripaeni.

Paani tsinani ojeetziri Jesoshi kajankaari
(Mt. 26.6-13; Jowa 12.1-8)

³ Ikantaka Jesoshi ijeekaki Wetaaniyaki, janta ipankoki Shimo pathaawitacharini. Osheki owaeyacharini janta. Opokapaaki tsinani, amakotapaakiro kajankaari. Iyoshaaka owaa naariwo osheki owinawo. Okameethaperotzi ojeekantari, ro riwetsikaetziri mapi iitachari arawaashitoro. Okagaakotapaakiniri, ojeetantapaakari iitoki. ⁴ Ijeekaeyini apaani paeni kijaperoeyakirorini. Ikantawakaanaka rirori:

—¿Iitaka iroñaaka eewanatantakawori iroka kajankaarika? ⁵ Arimi opimanteromi, aantakyaawomi osheki koriki, roojatzikya opayiterinimi ashironkayitacharini.

Tee inimoeyanakirini okaatzi antakiri, ⁶ omaanta ikantziri Jesoshi:

—Eero pithañaakotawo. ¿Iitaka pikijantawori? Okameethaperotzi ojeetakina. ⁷ Aritaki ikantani ikaatzimikya osheki ashironkaenkari. Aririka pikowaki petakotyaari, aritaki pimatakiro pipakiri. Omaanta naaka, eero nokantani nopsipateeyemini. Eero oshekitzi kitejiri pineshironkatantanakinari jaka kipatsiki. ⁸ Tee omatayitzirori oetarikapaeni, omaanta ojeetakina naaka. Tema ajeetapiintziri kamatsiri, omaanta tee riyotakotya. Omaanta iroka tsinanika itakina ojeetakina, eeniroka nañi. Iyotakina nokame paata. ⁹ Kyaaryootaki iroka nokamantemiri: tsikarika ikamananteeyeroni atziri noñaani, eejatzi ikamantakoetero iroka tsinanika oetarika antakiri, ikenkithashiryaakoeyantyaaworini.

Ikenkithashiryaaka Joorashi raakaanteri Jesoshi
(Mt. 26.14-16; Rk. 22.3-6)

¹⁰ Eeniro irira Joorashi karyootejatzi, rivotaki riyotaanewo naawita Jesoshi. Ikantanaka riyataanaki apaniroeni janta ijeekinta jewatayitziririni ñaanakowenantatsiri, ikantakotziri Jesoshi raakaanantyaariri. ¹¹ Ari ikemaeyawakirini riroripaeni ikantapaakiriri, ikimoshireyanakini, ikantawakiri: “Kameethataki: osheki nopinatemi koriki iroñaaka”.

Roojatzi ikenkithashiryaanaka Joorashi: “¿Tsika nokanterika naakaanantyaariri Jesoshi? ¿Tsika okaateka?”

Rotyaaantakariri riraga Jesoshi riyotaanewopaeni ramine tsika rowaeyaani
(Mt. 26.17-19; Rk. 22.7-13)

¹² Monkaatapaaka kitejiri rowaeyantaworini paa kaari tapiyacha. Eejatzi rowaamaakiri owisha rowaeyaarin kitejiriki ikenkithashiryaapiintzirowo rawijantarini ronampiri Tajorentsi paerani. Ikanta riyotaanewo rojampitziri Jesoshi:

—¿Tsika pikoyika nowojanteri owisha?

¹³ Ari rotyaantziri riyotaanewo apite, ikantziri:

—Piyaate Jerojareeki. Aritaki pitonkiyotawakyaari shirampari, aatsiri iña chomoki. Poyaatanakiri rirori. ¹⁴ Tsikarika janta ikyaapae, aritaki piñaapaakiri ashitawori ipanko; rivotaki piñaanatapaakiri. Pikantapaakiri: “Ikantzi iyotaantatsiri: ‘¿Tsikama nojeekantapaakyaari nowakaantapaeyaariri niyotaanewopaeni owisha?’ ” ¹⁵ Roojatzi roñaagantawakimiro janta jenoki oshitamenkotanta antawo. Ari piwetsikero janta owana-wontsi.

¹⁶ Roojatzi riyataanaki riyotaanewo janta, iñaapaakiro iroka ikantakiriri, roojatzi rowojantapaakiro rowanawo.

Ikantakotakiri Jesoshi aakaanterini
(Mt. 26.20-25; Rk. 22.21-23; Jowa 13.18-30)

¹⁷ Roojatzi itsiteniityaanaki oorya. Rareetapaaka rirori Jesoshi, itsipateeyapaakarini riyotaanewopaeni. ¹⁸ Ijeekaeyapaakini, rowaeyapaakani, ikantziri Jesoshi:

—Kyaaryootaki iroka nokamantemiri. Apaani akiyotanari iroñaaka rirotaki aakaantenani paata.

¹⁹ Rowashireeyanakani riraga riyotaanewopaeni, ikantaki apaanipaeni:

—¿Naakama aakaantemini?

Eejatzi paashini:

—¿Naakama?

Eejatzi paashinipaeni rojampiteeyanakirini.

²⁰ Ikantzi Jesoshi:

—Tema rirotaki aakaantenani ochaantakotakinarika iroñaaka nowajoneki. ²¹ Naaka poñaachari jenokinta, nokoñaatapaaki jaka kipatsikika. Rooteeyansi nokame. Aritaki omonkaatakya rojankinatakotziteetakinari. Omaanta ari rowashironkaakya riraga aakaantenani. Eerorikami ikoñaatzimi rirori, eeromi raakaanantami, eejatzi eeromi ikemaatsitawomi katsiri.

Roshiyakaawenteeyakaeroni Jesoshi ikamawentakae aaka

(Mt. 26.26-29; Rk. 22.14-20; Jowa 13.21-30; 1 Ko. 11.23-26)

²² Eeniro rowaeyakani, raakiro Jesoshi paa. Ipaasonkitziri Iriri Tajorentsi, ikagaakiro, ipaeyakirini riyotaanewo. Ikantziri:

—Powaeyawoni iroka paa, oshiyakaawentzirori nowatha. Tema naaka kamawenteeyakimirini.

²³ Eejatzi raakiro pajoki awishoowaantsi oowa. Ipaasonkitakiri Tajorentsi, ipakoeyakirini, rireeyawakironi. ²⁴ Ikanteeyakirini:

—Iroka oshiyakaawentzirori niraa. Napaatawenteri osheki atziri. Aririka nokamawentemi, piyoteeyakironi kyaaryo ikantakimiri Tajorentsi, rowawijaakoeyemini. ²⁵ Kyaaryootaki nokanteeyimirini. Eero iroñaaka napiiteero jaka kipatsiki nireero awishoowaantsi oowa. Aririka nojeekapae janta ipinkatharitzinta Tajorentsi, ari nirapaero eejatzi.

Ikanteeyirini Jesoshi riyotaanewo: “Iinja pookaeyaneenani”

(Mt. 26.30-35; Rk. 22.31-39; Jowa 13.31-38)

²⁶ Ari ithonkakirowaka, romampaawenteeyanakarini Tajorentsi, roojatzi riyaaanteeyanakani janta tonkaariki, oetachari Oriiwomashi. ²⁷ Ikanteeyakirini Jesoshi:

—Iinja pookaeyaneenani. Aritaki rojankinatakotziteetakinimi: “Rowamagaeteri riraga shentziriri owisha, roojatzi ikinashiwaetanakya rowishate”. ²⁸ Omaanta, iinja nopiriinteerika nañaaga neewateeyanakimini janta Karireeyaki, ari piñeena.

²⁹ Ikantziri Peetero:

—Aririka rookaeyemini maawaeni paashini, inta naaka, eero nookimi.

³⁰ Ikantawakiri rirori:

—Kyaaryootaki iroka nokantemiri: iroñaaka tsiteniriki, tekiraatarika rapiitakiroota iñi tyaapa, osheki pithaawanaki. Okaate 3 pikante: “Tee niyotziri Jesoshi”.

³¹ Omaanta ikantaperotzi Peetero:

—Eero nookimi. Atsipatawakagaeyaniroriña akamaeyeni, eero nokantzi: “Tee niyotziri”. Eejatzi imonkaatawakaaka ikanteeyakirini maawaeni paashinipaeni.

Ikenkithatakaeri Jesoshi Iriri janta Jethemaniiki

(Mt. 26.36-46; Rk. 22.39-46)

³² Roojatzi rareeteeyapaakani janta Jethemaniiki. Ikanteeyirini riyotaanewo:

—Pijeekayawakiniita jaka, nokenkithatakaawakiriita Pawa.

³³ Rirotakikya raanakiri Peetero, Jantyaako, eejatzi Jowa. Areetzimotapaakari ikenkithashiryaanaka, eejatzi osheki rowashiretanaka. ³⁴ Ikantziri:

—Osheki netakotanaka. Pijeekawakiita jaka, pikakiterapa.

³⁵⁻³⁶ Ari ishirinkaneentanaka eechonkiini jaga. Rotziwerowanaka kipatsiki, ikenkithatakaeri Iriri. Ikantziri:

—Pawa, eeroka matzirori maawaeni oetarikapaeni. Nokowawitaka powawijaakotename iroka nokemaatsityaari, omaanta eero nantziro nokowawitari nanteri naari, inta nokowaki nantemiro pikowakaakinari eerori.

³⁷ Roojatzi ipiyanaa jaga ijeekakira riyotaanewo. Iñaapaatziiri, imagaeyakini. Ikantapaakiri Peetero:

—Shimo, ¿maakimima? ¿Eeroma pamawetziro pikakite eechonkiini? ³⁸ Pikakite. Pamaneri Tajorentsi okantyaatakya aririka ikowaki iwinkatharite kamaari rantakayitemironi kaari kameethatatsi, eerokya panantawo. Kyaaryo pikowaperowitaka pantenirimi Tajorentsi ikowakaakimiri, omaanta tee pimatziro.

³⁹ Ipiyanaka eejatzi, ikenkithatakaapaeri Iriri roojatzi ikanteeri ikantakiriri inkaaganki. ⁴⁰ Ipiyapaa, iñeeyapaerini magaeyakini eejatzi. Osheki agaeyakirini iwochokini. Osheki ipashiwenteeyakani, tee riyotzi oetarika ikanteeyirini. ⁴¹ Ipiyapiyataka riraga Jesoshi, okaatzi 3 ipiyanaka. Roojatzi ipiyantapaaka ikantapaakiri:

—Eekiroma pimaatzi. Iroñaaka monkaatapaaka, rooteentsi ikentakotakaanteena: rooteentsi rayena kaari aapatziyanari. ⁴² Iroñaaka pipiriinte, thame aate. Oo, okaakita-paaki aakaanenani.

Ragaeyakirini Jesoshi

(Mt. 26.47-56; Rk. 22.47-53; Jowa 18.2-12)

⁴³ Eeniro iñaawaetzi Jesoshi, ipokapaaki riraga Joorashi, rirowitaka riyotaanewo. It-sipateeyapaakarini iroñaaka osheki atziri. Ramaeyapaakironi ichekamentopaeni eejatzi rompojamentopaeni wetsikachari inchato. Riroteeyakini rotyaantanewo jewatay-itziririni ñaanakowenantatsiri, riraga rotyaantanewo iyotaantzirori Iwaperite Tajorentsi, riraga aataperoteenchari. ⁴⁴ Ikantziteeyakarini riraga Joorashi irirapaeni:

—Iroñaaka nokamantaperotemi piyotantapaakyaariri Jesoshi: piñaakinarika nothowootapaakiri, rirotaki poerikapaakiri. Paanakiri.

⁴⁵ Ari ipokapaaki rokaakintapaakiri. Ikantapaakiri:

—Iyotaanari.

Ithowootapaakiri.

⁴⁶ Roerikaeyapaakirini, shepik, ishirikaperotapaakiriroña ragaeyanakirini. ⁴⁷ Apaani riyotaanewo raanakiro ichekamento. Ithatziitakiri ikempita ronampiri iwinkatharite ñaanakowenantatsiri, thatzik.

⁴⁸ Ikanta Jesoshi iñaakiri okaatzi rantakiri riyotaanewo, ikantziri:

—¡Eero! Okanteekaata, poyaankaero pichekamento, ipiyatzimikari. Tema piyotzi maawaeni antawakaantawori ijawirite eejatzi rowamaanteetakari jawiri. ¿Tee piyotzi nokowakirikami, nokanterimi Ashitanari rotyaantenarimi oshekinipero ronampiri piyakowentenanani?

Roojatzi ipampitakiri ikempita, retsiyatatokakiri.

Ari ikanteeyawakirini Jesoshi:

—¿Naakama koshintzi? ¿Iitaka pamashitantanari pichekamento eejatzi pompoja-mentopaeni? Paashitanakina, eero noshiyapithatzimi. ⁴⁹ Aritaki maawaeni kitejiri notsipateeyawitizimini janta Tajorentsipankoki, niyotaantzimiri. Pikoyirika payena, paanakina. Iroñaaka omonkaatata okantzitakarini Iwaperite Tajorentsi.

⁵⁰ Riraga riyotaanewopaeni rookaeyanakirini, shiyeeyanakani maawaeni. ⁵¹ Apaanikya ewankari oyaatawitanakariri Jesoshi. Tee ikithaatanakya, omaanta rapineetashitakawo iwashikawo. Roerikaetawitawakari, ⁵² ithañaanaka rirori, rookanakiro iwashikawo, ishiyamerikitanaka.

Ikanteeyini jewatatsiripaeni: “Okameethatzi ikame Jesoshi”

(Mt. 26.57-68; Rk. 22.54-65; Jowa 18.12-14, 19-24)

⁵³ Ari ragaeyanakirini Jesoshi iwinkathariteki ñaanakowenantatsiri. Ipiyotawenteeyapa-kaarini maawaeni jewatayitiziririni ñaanakowenantatsiri, aataperoteenchari eejatzi iyotaantzirori Iwaperite Tajorentsi. ⁵⁴ Riraga Peetero royaatakowentawitanakari Jesoshi, omaanta rookaneentanakiri inteenanta, roojatzi rareentapaaka janta ipankoki iwinkatharite ñaanakowenantatsiri. Tee ikyaapaaki rirori pankotsiki; ijeekimotapaakiri onampirentsipaeni rakitsitapaakawo paamari.

⁵⁵ Ari inthomaenta ipiyotawentakari Jesoshi riraga jewatayitiziririni joriyopaeni. Ro-jampiteeyirini atziri:

—¿Piñaakotakirima rantziri Jesoshi kaari kameethatzi nowamaakaanantyaariri?

Omaanta tekatsi iñaakoteri. ⁵⁶ Ipokapaaki osheki theeyakotakariri, tee omonkaatawaka ikantayitakarini. ⁵⁷ Apaanipaeni katziyaneencha, itheeyakotashitakari, ikantzi:

⁵⁸ —Nokemaeyakirini Jesoshi ikantzi: “Iinja noshekiroero Tajorentsipanko iroka riwetsikani atziri. Ari okaate 3 kitejiri niwetsikae naaka paashini Tajorentsipanko, kaari riwetsiki rirori atziri”.

⁵⁹ Omaanta tee omonkaatawakakya ikantayitawitakarini. ⁶⁰ Ikatziiyanaka niyanki riraga iwinkatharite ñaanakowenantatsiri. Rojampitakiri Jesoshi, ikantakiri:

—¿Iitaka kaari pakantana? ¿Oetaka iroka ikantakotayitakimirini irika?

⁶¹ Omaanta imaeritaki, tee raki. Rapiitakiri riraga iwinkatharite ñaanakowenantatsiri:

—¿Eerokama Rotyaantanewo Tajorentsi naamagaeyarini, riraga Itomi Tajorentsi noñaaperotziri?

⁶² Rakanakiri:

—Naaka. Kyaaryo pikantakiri. Iinja piñeena nojeeki janta rakoperoki Pawa Tajorentsi, nokaateeyirini neewawenanteeyapaeni. Eejatzi piñaawaena nokinantapaeyaawo janta menkori, aririka nopiyee paata.

⁶³ Riraga iwinkatharite ñaanakowenantatsiri ikijanaka. Ikenkithashiryaaakotanakari Jesoshi ikantzimatakirini Tajorentsi, rootaki itzijagaantanakawori iithaari. Ikantanaki:

—¿Iroñaaka iitaka akowantyaari paashini kantakoterini? ⁶⁴ Pikemaeyawakirini iroñaaka okaatzi ikantakiri, tema itheenkakiri Tajorentsi. ¿Tsika pikanteeyinika eeroka?

Ikanteeyanakini:

—Kyaaryo, eenitatsi rantani. Okameethatzi ikame.

⁶⁵ Eenitatsi apanipaeni ewatayitziririni. Roojatzi ipashikapootakiri, eejatzi ikapojapootakiri. Ikantziri:

—Pikamantena iroñaaka ninkarika kapojapootakimiri.

Eejatzi riraga waariryaapaeni ipajapooteeyakirini.

Ikantzi Peetero: “Tee niyotziri Jesoshi”

(Mt. 26.69-75; Rk. 22.55-62; Jowa 18.15-29)

⁶⁶ Eeniro ijeeki rirori Peetero janta inkokirona pankotsiki rakitsita. Opokapaaki apani ronampiri iwinkatharite ñaanakowenantatsiri. ⁶⁷ Oñaapaakiri Peetero, rakitsita paamariki. Otsikanatapaakari, joreririri, okantapaakiri:

—Eeroka tsipatariri riraga Jesoshi najareetejatzi.

⁶⁸ Ithaawanaki, ikantanaki:

—Tee, tee niyotzi oetarika pikantziri. Tee nokemimi eejatzi.

Roojatzi riyaaanaki ashitakontsiki shiirikoki. Iñaanaki tyaapa. ⁶⁹ Apiiteeri oñaagaeri onampirentsi. Okanteeyirini maawaeni okaateeyakinira:

—Rirotaki irika tsipatariri Jesoshi.

⁷⁰ Eejatzi rapiiteero Peetero, ikantzi:

—Tee niyotziri.

Ari ojamanitapaentzi eechonkiini. Roojatzi ikantziri irikapaeni katziyayiteencharini:

—Kyaaryooperotaki. Eerokataki tsipatariri Jesoshi, eerokataki karireeyajatz.

⁷¹ Ikantaperotanaki:

—Tee niyotziri riraga shirampari pikantakinari. Riyotzi Tajorentsi kyaaryo nokantaki: notheeyakyaarika, nokowaki rowashironkayenaata Tajorentsi.

⁷² Rapiitakiro iñaanaki tyaapa. Ikenkithashiryaaneero Peetero ikantakirini Jesoshi: “Tekiraatarika rapiitanakiroota iñaanaki tyaapa, okaate 3 pikante: ‘Tee niyotziri Jesoshi’”. Ari rowashiretanaka Peetero, roojatzi riraantanaka, jmmm, jmmm.

15

Ragaeyanakirini Jesoshi Peraato

(Mt. 27.1-26; Rk. 22.66-23.5; Jowa 18.28-40)

¹ Rooteentsi okitejiityaanaki, rapiitakiro ipiyotawenteeyarini Jesoshi riraga jewatayitziririni ñaanakowenantatsiripaeni, eejatzi aataperoteenchari eejatzi iyotaantzirori Iwaperite Tajorentsi. Ikantakowenteeyakirini Jesoshi. Roojatzi roojoteeyakirini irira, raanakiri janta, ipapaakiri Peraato. ² Rojampitawakiri:

—¿Eerokama iwinkatharite jorriyopaeni?

Riraga Jesoshi rakanakiri:

—Pikantakiri eeroka kyaaryoopero.

³ Ikanteeyini jewatayitziririni ñaanakowenantatsiri:

—Osheki rantayitakirini irika, tee ikameethatzi.

⁴ Rapiiteeri Peraato, rojampitziri:

—¿Iitaka kaari pakanta? Pikemawakiri osheki kantakotashiteeyakimirini.

⁵ Tee raki Jesoshi. Riraga Peraato tee riyotzi oetarika ikenkithashireeyarini. ⁶ Ari eenitatsi rametari: maawaeni ojaarentsi, aririka omonkaatapaeya kitejitatzi rawijantakariri ronampiri Tajorentsi achariniitani paeranipero Ejiipitoki. Roeyowapiintziri omonkyaa-gaarewo apaani ikowakagaeyirini atziripaeni. ⁷ Eeniro iroñaaka rashitakotaka janta atziripaeni kowayitawitacharini rookerimi pinkathari: iwaero apaani Warawaashi riro-taki owamaantaneri. ⁸ Ari riyaatashiiyakirini riraga piyoteenchari, ikanteeyapaakirini Peraato:

—Nokoyi panteeyenawoni iroka pametari: poeyowaenari apaani pomonkyaanawo.

⁹ Rakawakiri Peraato, ikantawakiri:

—¿Riroma pikowakiri noeyoyemiri riraga Jesoshi piwinkatharite?

¹⁰ Riyotaki Peraato osheki iñaaperoyirini atziripaeni Jesoshi, rootaki ikijeeyan-tanakaririni ñaanakowenantatsiripaeni raakaanantakariri. ¹¹ Ari riraga jewatayitziririni ñaanakowenantatsiri ikenkithayitanakini, ikanteeyakirini atziripaeni:

—Pikante: “Kaari Jesoshi”. Pikanteeyirini: “Riraga poeyowaeri Warawaashi”.

¹² Rapiiteeri eejatzi Peraato, ikantziri:

—¿Tsikama nokanterika iroñaaka irika pipinkatheeyawitakarini?

¹³ Ikaemaeyanakini paashinipaeni:

—Pikentakotakaanteri koroshiki.

¹⁴ Rojampitziri:

—¿Iitaka rantakiri nokentakotakaanantyaariri?

Eekiro rapiitanaatziro ikaemaeyanakini:

—¿Pikentakotakaanteri, pikentakotakaanteri!

¹⁵ Ikowanaki Peraato ikimoshiretakagaeyerini riraga atziripaeni, rootaki roemishitowantaariri Warawaashi. Omaanta Jesoshi ipajatakaantakiri, roojatzi raakaanantakiri ikentakotakaanantakiri.

Ishirontawenteeyakarini riraga Jesoshi

(Mt. 27.27-31)

¹⁶ Roojatzi irira joraaropaeni raanakiri Jesoshi inthomaenta ipankoki Peraato, ari okaankiityaaneentzi eechonkiini. Owaeronta rowaga pankotsi peretooryo. Riraga joraaropaeni ikaemaeyakirini maawaeni paashinipaeni. ¹⁷⁻¹⁸ Itheenkayakirini, ishirontawenteeyakarini, ikantziri:

—¿Eerokatakima iwinkatharite joriyyopaeni? Iroñaaka naari noñaaperotemi.

Ari ikanteetakiriri iroñaaka Jesoshi, tema rantaminthatakiri rootaki roshiyakaawenantakariri apaani jewawenantatsiri. Raatonkoryaagaetakiri Jesoshi, ikithaateetakiri kityonkamawoneentatsiri. Ragaetakiniri kitochee, riwetsikaetakiniri ikimitakaanteetakiniri amantheerentsi roojatzi ramantheetakaanantakiri.

¹⁹ Rotziwerowashitakari, iñaaperojeempiyaakari, roojatzi rompojantakari chonkopishitonki iitoki eejatzi reewapooteeyakirini. ²⁰ Ari osheki rantaminthatakiri, roojatzi reshita-pakiri. Roojatzi raatonkoryaakiri ikithaawitakariri kityonkamawoneentatsiri, ikithaateeri iithaaripero rirori. Roojatzi raantanakari ikentakoteantyaariri antawokotaki koroshi.

Ikentakoteetantakariri riraga Jesoshi

(Mt. 27.32-44)

²¹ Roojatzi joraaropaeni raanakiri Jesoshi. Niyanki awotsi iñaakiri shirampari iwaero Shimo rirotaaki iriri Arejantero eejatzi Roojo. Owakira ijeekapaaki Jerojareeki ipoñaakawo paashiniki nampitsi iitachari Shireene. Romperatawakari iroñaaka, ikantakiri:

—Pinatanakiniri Jesoshi iroka koroshi.

Ikanta Shimo inatanakiro, raanakiro.

²² Ari ragaeyanakirini Jesoshi janta tonkaariki oetanta Koorikota. Rootaki iitantawori tonkaari oshiyakawo iitonaki atziri. ²³ Ari ipakowitakari kepishaari, eero ikemaatsiperotantawo katsiri, inta tee rirawakiro Jesoshi. ²⁴ Roojatzi ikentakoteetakiri Jesoshi rakokira eejatzi iitzikira, rowatzikakoteetakiri kipatsiki. Ikanta irikapaeni joraaro, raakiro iithaari. Roojatzi rookayitzirini mapyaaniki. Ro riyotantyaari ninkarika ayeroni iithaari. Eejatzi rapiitakiro riyotakoeyeroni mapi roojatzi raantanakyaawo maawaeni okaatzi ikithaayitarini rirori.

²⁵ Jenokiityaapaaki oorya, ikentakoteetantakariri. ²⁶ Roojatzi raaki paashini inchakota owaanini, rojankinateetakiro jankinarentsi okantzi: “Rirotaki jewawentziriri joriyyopaeni”. Rootaki rojankinatantakawori, riyoteentyaari iitarika rowamaanteetakirini. Ikentakoetakiniri jeñokiini ipatziitoki Jesoshi.

²⁷ Iroñaaka eeniro ikaatzi apite koshintzi ikentakoteetakiri eejatzi, ari itsipatakari Jesoshi. Apaani rowatzikakoteetakiniri rakoperoki, irira paashini rowatzikakoetakiniri rampateki. ²⁸ Rootaki omonkaantantakari jankinarentsi Iwaperiteki Tajorentsi kantatsiri: “Ikimitakaanteetyaari kaari kameethatatsi”. ²⁹ Ari rawijayitzini iroñaaka osheki atziri, osheki itheenkimawaetakiri Jesoshi, osheki ishirontawentari, ikanteeyirini:

—¡Oo! Eeroka shekiroereeronimi Tajorentsiipanko, ro awijawitakya 3 kitejiri ari piwet-sikaeromi eejatzi. ³⁰ ¿Arima pitajonkantashiwaeta? Intsiipaete, pitajonkawontya eeroka: payiitee iroñaaka ikentakoetakimira koroshiki.

³¹ Roojatzi ipokantapaaka eejatzi irikapaeni jewatayitziririni ñaanakowenantatsiripaeni eejatzi iyotaantawitawori Iwaperite Tajorentsi. Ishirontawenteeyakarini, ikantawakaeyanakani:

—Pamineri irikakya, rirowitaka owawijaakotziriri paashini atziri, tee imatziro rowaw-
ijaakotya rirori. ³² Eerokawitaka Rotyaantanewo Tajorentsi, jewawenantawitariri ajori-
lyotzinkaritepaeni. Aminamatsitawakiriita aririka rayiitee koroshiki. Aririka añaakiri,
thame aapatziyari.

Eejatzi ikimitakari rirori tsipatakariri Jesoshi ikentakotaka, itheenkakiri eejatzi.

Ikamanaki Jesoshi

(Mt. 27.50-56; Rk. 23.45-49; Jowa 19.30-37)

³³ Ikaataki oorya tampatsika, omapokashitapaaka otsitenitanaki maawaeni kipatsi. Tee
añaaneeri oorya. Okaatzi ojamanitapaentzi 3 oora. Roojatzi rooryaantanaa. ³⁴ Roojatzi
ikaemantanaka antawo Jesoshi ikantzi ipaanteki rashi:

—Eroe, Eroe, ¿raama jawaatani?

Rootaki akantziri aaka apaanteki: “Notajorentsite, Notajorentsite, ¿iitaka pookanta-
nari?”

³⁵ Ikemantawakariri apaanipaeni jeekaneentsiri ikantzi:

—Pikemiri, ikaemiri Iriiyashi.

³⁶ Ari ishiyanaka atziri, rowiinkapaakiniri kepishaatatsiri piyonkashinkanari. Ro-
jataakiniri jawookikira. Ipawitari ratsimiyawakiromi. Ikantziri katziyayiteencharini-
paeni jaga:

—Ari ikantawakaata: aminawakiriita aririka ipokashitapaakiri Iriiyashi rayiitashita-
paakiri.

³⁷ Antawopero ikaemanaki Jesoshi, kamanaki.

³⁸ Eenitatsi janta Tajorentsi pankoki antawo tokoya, tontarini, ashitako omooki.
Itanakawo jenoki, otzijagaanaki waaaag, roojatzi jaawiki. Thatzii. Apitemankitanaka.

³⁹ Eeniro imontetakari itzinkami joraaro. Iñaawakiri tsika ikantanakari Jesoshi ikaman-
tanakari. Roojatzi ikanantanaka:

—Kyaaryoopero: riropertakiri irika shirampari Itomi Tajorentsi.

⁴⁰ Eeniro apaanipaeni tsinani ojeeki inteenapaeni aminayitzi. Okaateeyakironi Mari-
iya makaraarajato, eejatzi ojameto, Mariiya rootaki riniro Jantyaako eejatzi paashini
Josee. Jantyaako impaerintzi ikoñaatzi. Eejatzi okaateeyironi Jaromee. ⁴¹ Eeniro ijeekawi-
tani janta Karireeyaki oyaateeyirini maawaeni irokapaeni tsinani amitakotziriri. Iroñaaka
ojeeki jaka osheki paashinipaeni tsinani. Itonkaantanakari Jesoshi janta Jerojareeki,
oyaateeyanakinini.

Iitaka ikantakiriri Jesoshini

(Mt. 27.57-61; Rk. 23.50-56; Jowa 19.38-42)

⁴² Itsiteniityaanaki oorya. Ro kitejitatsini inkaamani imakoryaanteeyarini, tema
iroñaaka riwetsikaeyironi oetarika ashi inkaamani. ⁴³ Eeniro Josee, riraga poñaachari
Arimateeyaki. Aritaki ikaateeyirini riraga iyotaawakagaeyacharinini. Iñaaperoteeyirini
atziripaeni rirori. Raamaari Tajorentsi rirori ikowaki reewawenterini. Iroñaaka ishira-
pariperotanaki Josee, riyaatashitanakiri Peraato, ikantapaakiri:

—Nokoyi pishinetenari naaneeri Jesoshini. ⁴⁴ Itzimaetyaashitanaka riraga Peraato.
Ikenkithashiryaanaka: ¿Okyaaryootzitanakyaama, intsipaete ikamanaki Jesoshi? Ari ikae-
makaantakiri iwinkatharite joraaro. Rojampitawakiri:

—¿Kyaaryooma? ¿Kamaperotanakima Jesoshi?

⁴⁵ Ikantziri:

—Jee, kamaperotaki.

Roojatzi rotyaanantakari Josee royiitakoteeri jaawikira Jesoshini. ⁴⁶ Ramanantaki Josee
tokoya. Royiitakiri Jesoshini rapineetakotakiri. Romaryaakiri omooki, janta imoon-
teetzironta impeeta. Ipaashahtakiri antawo mapi omooki. ⁴⁷ Oñaakoperotakiri Mariiya
makaraarajato tsika rowakiri. Otsipatawo ojameto, rowaga riniro paashini Josee.

16

Ipiriintanaka Jesoshi

¹ Awijanaki kitejiri imakoryaanteeyarini. Roojatzi amanantanakari tsinani ka-
jankapaneri, otzirintanteeyaririmi Jesoshini. Ro owaeropaeni roori tziriterinimi Mari-
iya makaraarajato, eejatzi roori okaatziro ojameto riniro Jantyaako, eejatzi roori
Jaromee. ² Ari okitejiityaanaki iyaatzi janta omooki rotetawitakarinta Jesoshini.
Rootaki tominko iyaatantakari. Ari ijenokitapaaki oorya, roojatzi areetantapaaka.
³ Okantawakaeyanakani:

—¿Ninka pinagaenironika rowaga mapi ashitantari? Antawoni, eero aawiro aaka.

⁴ Aminapaaki, oñaapaakiro rowaga mapi antawo, pinaanaka ashitaryaanaka.

⁵ Okyaapaaki omooki janta rowawitakarinta. Tee oñaapaeri Jesoshini, omaanta

irira oñaapaaki apaani shirampari jaga. Ikithaatawo kithaarentsi kitamaaripero. Otsinkashiryaanakiro irowapaeni oñaapaakirira ijeeki.

⁶Ikantawakiro:

—Eero pithaayi. Riro paminawitari riraga Jesoshi najareetejatzi, riraga ikentakoetakiri. Piriintanaa, tee añaagaeri jaka. Jatee. Pamineroty rowawiitakarika. ⁷Piyaatee iroñaaka pikamantapaeri Peetero eejatzi paashini riyotaanewopaeni. Pikantapaakiri: “Reewatanakimi janta Karireeyaki, aritaki piñaapaeri janta. Tema aritaki ikamantzitakimini paerani”.

⁸Ari intsipaete iyowanee, oshiyana. Ompetatanaka, osheki otsinkashiryaanakiro. Othaawanaki, rootaki kaari okamanantari atziri otonkiyotakari janta awotsiki.

Oñaagaeri Mariiya Jesoshi
(Jowa 20.11-18)

⁹Rootaki ipiriinantaari Jesoshi tominko. Ro ritaperotaari roñaagaawo Mariiya makaraarajato. Rootaki paerani ikyaanawitakawo 7 kamaari, omaanta retsiyatakotakironi. ¹⁰Roojatziyaka iyaatanaka roori okamantapaakiri riraga itsipateeyawitarini Jesoshi. Roojatzi rowashiretakoe yawitarini, eejatzi eeniro riraakoeyawitarini. ¹¹Roojatzi okamantawitapaakiri:

—Piriintanaa Jesoshi, noñaagaeri.
Tee raapatziyawakawo.

Iñaakiri apite riyotaanewo Jesoshi
(Rk. 24.12-35)

¹²Roojatzi ipaashinipootanaki ipookira Jesoshi, roñaagapaari apite riyotanewoni ranashiyani janta awotsiki. ¹³Ari ipiyanaa irika ñaakiriri, ikamantapaakiri paashinipaeni. Eejatzi ikimitawakiri, tee raapatziyawakari.

Ikenkithakagaeyirini Jesoshi maawaeni riyotaanewo
(Mt. 28.16-20; Rk. 24.36-49; Jowa 20.19-23)

¹⁴Ari rowaeyani riyotaanewopaeni, ikaateeyini 11. Roojatzi roñaagaeyantapaaririni Jesoshi. Ikanteeyapaakirini:

—Tema nokamantzitakimini ari nopiriintee: ¿itaka kaari paapatziyantana? Tema tee añaari pikenkithashiryantari. ¿itaka kaari paapatziyantari ñaakinari inkaaganki? ¹⁵Piyaateeyeni pithotyaaanakiro maawaeni kipatsi. Pikamanteeyerini maawaeni atziri tsika ikanteeya rawijakotanteeyaari rirori. ¹⁶Ninkarika aapatziyawakyaawoni rowaga pikamantakiriri, roojatzi raapatziyantawakyaari Tajorentsi ari ikaawoshitawentanakyaari irira tema aritaki rawijakotee. Rooma riraga kaari aapatziyawakyaawoni ari rowashironkaaperoteri Tajorentsi rirori. ¹⁷Tsikirika piyaateeyeni, itajonkakowentemi Tajorentsi, riyoteeyantayarini atziri kyaaryootaki iroka pikantakiriri. Nomatakayemiro petsiyatakotantayarini kyaantarini kamaari. Piyotayiteroni paashinipaeni ñaagantsi pikenkithakotantenari. ¹⁸Aririka poerikawityaari maanki, aririka ratsikawitemi, omaanta eero rowamaemi. Eejatzi, aririka piraakowityaawo piyantatsiri, eero owamaemi. Eejatzi, aririka pipampiteri mantsiyatatsiri eejatzi pikantakowenterini, ari rawijakoeyeni.

Ithonkapaakiro Marikoshi rojankinari
(Rk. 24.50-53)

¹⁹Rootaki ikanteeyakiririni Awinkatharite Jesoshi, roojatzi roenokantanaa jenokinta, ijeekapae janta rakoperoki Tajorentsi, ikaatapaeri ipinkatharitapae rirori. ²⁰Ari riyateeyanakini riyotaanewopaeni. Ikinakinayitanakini, ikamanantayitanakini tsikirika ikinanayitanakini. Kijokiro rowakiri Awinkatharite, ramitakoeyirini. Eejatzi itajonkantayitakini, riyoteeyantakarini atziri paeni kyaaryooperotaki ikamanteeyakiririni. Aritaki okantaperotari.

Ari okaatzi.

Naaka jankinatzirori:

ROOKASHI ROJANKINATAKOTAKIRI JESOKIRISHITO, TSIKA IKANTA ROWAWIJAAKOTANTZI

1-4 Naaka Rookashi nokoyi niwethatemi eeroa Teyoojiro tsikarika pikanta piyeeki. Iroñaaka nokoyi nokenkiithatakoteri Jesokirishito. Ikaateeyakini osheki jankinatakoeyakiririni, ikamantakotayitakironi okaatzi rantayitakirini. Iñeeyakirini, eejatzi ikemakoeyakirini, rootaki rojankinatakotantariri. Noñaanatakiro naari okaatzi rojankinatakiri, eejatzi nojampitakowentayitakironi rantayitakirini niyotakoperotantakawori, nothotyaakiro maawaeni. Iroñaaka nokamantemiro naari, nokowaki piyoperotero kameetha rantayitirini Jesoshi, rootaki nojankinatantakimirori piyoperotantyaaworini kyaaryo rooperori okaatzi riyotagaetakimiri.

Irra Kawiriyeeri ikamantziri Jakariiyashi itzime itomi

⁵ Paerani, ipinkatharitantari Erooreshi janta Joreeyaki, eenitatsi eejatzi ñaanakowenantatsiri Tajorentsi iitachari Jakariiyashi. Rirotaki icharineeteni Awiiyashini: aririka areetapaeya kitejiri rantawaetantyaanariri Tajorentsi janta Tajorentsi pankoki ikaateeyirini isheninkathoripaeni rashi rirori riraga icharineetenipaeni Awiiyashini. Owaero iina Erijaweera, rirotaki ojariitepaenini Aawooni eejatzi. ⁶ Riraga Jakariiyashi rirotaki aapatziyariri Tajorentsi, eejatzi iina rootaki aapatziyariri. Ikantani rantayitakironi okaatzi ikaminaakiriri rirori, rootaki riyoteeyantakaririni atziri ikameethataki. Tekatsi okantya ikantakowentyaariri. ⁷ Omaanta tee itzimi reentsite: amashithakikitya iina, eejatzi imonkaatawakagaeyakani rantyashipariteeyakini.

⁸ Okantaka omonkaatapaaka kitejiri rantawaetakaanteeyaririni isheninkathoripaeni, eejatzi riraga Jakariiyashi. ⁹ Rameteeyawoni riyoyaapiintzi apaani ñaanakowenantatsiri rotyaanteri inthomaenta Tajorentsi pankoki itaantyaanariri Awinkatharite kajankapaneri. Ikanteeyakirini isheninkathori rirori:

—Iroñaaka eeroa niyoyaakimi piyaate inthomaenta janta, pitayeniri Awinkatharite kajankapaneri.

¹⁰ Ikanta ikyaanaki inthomaenta, omaanta paashini piyoteeyencharini oyaakiriri inkokironta, ikenkiithakagaeyirini riraga Tajorentsi.* ¹¹ Janta inthomaenta, romaapokakiri ronampiri Awinkatharite, ikatziyimotapaakari rakoperoki okaakini aritaari itaakirowa kajankapaneri. ¹² Iñaantawakariri rotsikanatanakari, tee riyotzi oeta ikantanakiri, eejatzi osheki ithaawanaki. ¹³ Omaanta ikantakiri:

—Jakariiyashi, eero pithaayi. Eenitatsi pamanakotakiriri Tajorentsi; tema ikemakimi, rootaki otzimantyaari iinja piina pitomi. Piiteri Jowa. ¹⁴ Osheki pikimoshirewenterini, eejatzi ikimoshirewentyeeyirini osheki atziri aririka ikoñaatapaaki. ¹⁵ Eejatzi iñaaperoteri Tajorentsi ikameethataki. Eero rirori awishoowaantsi oowa eejatzi inashitachari shinchaaari. Ojeekantyaari Ishire Tajorentsi rajankanekira; tekiraata okoñaatziri rinoro roojatzi ojeekantzitari. ¹⁶ Osheki raapatziyakagaeyarini pijorriyotzinkaritepaeni, ipinkathateeyantyaaririni Tajorentsi, tema rirotaki irira Awinkatharite maawaeni. ¹⁷ Ikimityaari Iriiyashini, osheki iyotaakiri Ishire Tajorentsi, eejatzi oshintsitakaakiri. Reewatakiri Awinkatharite, ikamanteeyirini isheninkapaeni raamagaeyaririni rirori, eejatzi inintaperoyeerini reentsitepaeni. Riyotagaeyerini rirori raapatziyanteeyaririni Tajorentsi, ikimityaari riraga itakaantaworini raapatziyarini. Riyotagaeyerini theenkantatsiri kameetha raapatziyaari rirori.

¹⁸ Ikantakiri Jakariiyashi:

—¿Tsiika nokantyaaka niyoperotantyaari kyaaryootakirika iroka pikantakinari? Antyashiparitakina, eejatzi noena, antyashipawotaki roori.

¹⁹ Rakanakiri:

—Naaka Kawiriyeeri, kijokiro noyiri Tajorentsi. Rirotaki otyaantakinari nokamanantzimirorika iroka kameethatsiri. ²⁰ Aritaki omonkaatakya iroka nokamantakimiri, omaanta tee paapatziyawo nokantawitakimirika, pitheenkakina. Iroñaaka pimajontzite, eero piñaawaetanee roojatzi paata ikoñaantantakya pitomi.

²¹ Eeniro janta inkokironta piyoteeyencharini royaawitaari Jakariiyashi, ikanteeyakini:

—Ojamanitateekityaami ipeyaka. ¿Iitaka kaari ishitowantaa?

²² Roojatzi iñaawaeri ishitowapae, tee imataneeya iñaawaetanee, omaanta rookorookotashiwaetaka. Roojatzi riyoteeyantanakani, ikanteeyanakini:

* 1:10 Rameteeyawoni itaakirorika kajankapaneri, ramaneeyani.

—Eenitatsi iñaakiri janta inthomaenta. Tee iñaawaetaantsiperotanee.

²³ Okaatzi 7 kitejiri rantawaetaki Tajorentsipankoki. Roojatzi ipiyanaa ipankoki rirori.

²⁴ Roojatzi omotzitantaka iina, okempoyaaka opankoki. Ikaatzi 5 kashiri tee oshitowae.

²⁵ Okantzi:

—Paerani tee itzimawityaani notyomi, rootaki nopashiwenantakari, omaanta iroñaaka eero napiiteero nopashiwentaa. Ineshironkatakina Awinkatharite, tema ikameethaperotaki.

Iriya Kawiriyeeri ikamantziro Mariiya itzimaki otomi

²⁶ Okaatakotaki 6 owashirite omotzitaki Erijaweera. Roojatzi rotyaanantakari eejatzi riraga Tajorentsi Kawiriyeeri:

—Piyaate Najareeteki: jeekatsiri Karireeyaki. ²⁷ Pareetakityaawo tsinani owaero Mariiya, okashiyakari ayeri Josee, riraga icharineeteni Iraviiri. Omaanta tekira oshinetari shirampari.

²⁸ Ikantaka riyaatashitakiro riraga Kawiriyeeri. Romapokapaakiro ikantapaakiro:

—¿Eeniromi, Mariiya? Nopokantari nokamantemi: piweshiryaanakya. Osheki inintashireperotakimi Tajorentsi, kijokiro rowakimi. Panaakotakiro maawaeni tsinani ikaminthaaperotzimi rirori.

²⁹ Omaanta othaawantawakari, okenkithashiryaanaka: “¿litaka ikanantani?”

³⁰ Ikantapaakiro:

—Eero pithaawantana. Kyaaryo, ikaminthaaperotakimi riraga Tajorentsi. ³¹ Rooteentsi pimotzite. Inja pitzimeri pitomi, piiteri Jesoshi. ³² Ipinkathariperote. Riyoteeyakirini atziri rirotaki Itomi Tajorentsi, riraga jeekatsiri jenokinta. Tema rirotaki Awinkatharite. Paerani riraga Iraviirini ipinkathariwentawitarini ijoriyyotzinkariteni. ³³ Inja ipinkatharite rirori eejatzi. Tema ikantziri Tajorentsi otomi: “Notyomi, eeroka pipinkathariwenteeyeririni maawaeni, pikanteetatyeeyaani”. Aritaki ikantyaari ipinkathariwenante, eero ipakagaero.

³⁴ Okantawakiri:

—¿Tsika nokantyaaka itzimantyaari notyomi? Tekatsikya noemi.

³⁵ Rakanakiro:

—Irowa tzimakayemini Ishire Tajorentsi. Rootaki tajonkawentemini. Inja ikantakoe-teri pitomi: “Ikameethaperotaki, tee añiuro kaari kameethatatsi rantziri. Rirotaki Itomi Tajorentsi”. ³⁶ Eejatzi nokamantemi: antyashipawoperowitaka roori pinatsito Erijaweera, tema ikanteetziro roori tee iyotziri otzimeri eentsite, omaanta okaatakotaki 6 owashirite iroñaaka omotzitaki. Inja otzimeri otomi. ³⁷ Naakiro, tekatsi pomeentsitzimotyaa-riini Tajorentsi, imateeyironi oetarika ikoyiri.

³⁸ Okantanakiri:

—Tema rirotaki Nowinkatharite. Inimotakina oetarika ikowakaakinari. Ikwakaakinari itzimashitya notyomi, ari kameethataki.

Roojatzi ipiyantanaka riraga ronampiri Tajorentsi.

Jatani Mariiya areetyaawo Erijaweera

³⁹ Awijanaki apaani paeni kitejiri roojatzi iyaatantanaka rowaga Mariiya Joreeyaki. Oshintsitanaki iyaatanaki otonkaanaki tonkaariki. ⁴⁰ Areetapaaka janta ipankoki riraga Jakariiyashi. Oñaapaakiro Erijaweera, okantapaakiro:

—¿Eeniromi?

⁴¹ Rowaga Erijaweera okemantawakawori Mariiya okaemapaaki, okematziiri ishe-watanaka eentsite omotzikira, mitzi. Eejatzi okyaantapaakawo Ishire Tajorentsi iyotaaperotakiro, ⁴² roojatzi ocheraantanaka, okantziro:

—Tema ineshironkatakimi Tajorentsi, eejatzi ikimiteeyironi maawaeni tsinani; omaanta eeroka, panaakoeyakinani: ineshironkaperotakimi rirori. Tema eejatzi iñaaperotziri peentsite ikameethatzi. ⁴³ Eeroka ashityaa-riini Awinkatharite. ¿litaka pikenkithashiryaantanari pareetantanari? ⁴⁴ Pamine, nokemantawakimiri piwethatapaakina, ikimoshiryaanaki neentsite, ishewatanaka nomotziki, mitzi. ⁴⁵ Paapatziyaperotawakawo maawaeni ikamantakimiri Awinkatharite, rootaki ineshironkatantakimiri.

⁴⁶ Okantzi Mariiya:

—Tema ikameethaperotaki Awinkatharite, ⁴⁷ rirotaki Atajorentsite eejatzi owawijaakoeyerini. Osheki nokimoshirewentakiri. ⁴⁸ ¿litaka ineshironkatantakinari naari? Naaka ashironkaenkawo, tekatsi niyotzi naari. Omaanta iroñaaka aripaete ikimoshirewentena maawaeni atziri. ⁴⁹ Osheki itajonkakowentakina, tema itajorentsiperotaki, ikameethaperotaki. ⁵⁰ Ikantatyeeyaani ineshironkaeyakirini maawaeni pinkatheeyiririni. ⁵¹ Osheki itajonkantayitakini. Ithonkaeyeroni

okaatzi ikenkithashiryaaari maawaeni kantakaaperotzinkari. ⁵² Imateeyakirini pinkatharitawitachari rookakaakiri ipinkathariwenantawita. Omaantakya ashironkaenkari ipeyakiri pinkathari. ⁵³ Kimitaka ipakiri osheki oetarika riraga koetyeemotakariri, ari rotyaantakiro Ishire iyoteeri atziri kowatsiri riyoteri Tajorentsi eejatzi raapatziyantaariri. Omaanta riraga kenkithashiryaaakotawori tekatsi koetyeemotyaarini, ero rotyaantziniri Ishire riyotaantyaari. Ero rowawijaakotziri. ⁵⁴ Ikantani riraga Tajorentsi ramitakoeyakirini ajoriyotzinkarite, tee ipeyakotee aari inta ineshironkaeyakaeni. ⁵⁵ Aritaki rantakiro maawaeni ikantakiriri itakaantaworini paerani: Awaraama eejatzi maawaeni icharineeteni ikanteetatyeeyaani. Rootaki okantakirori rowaga Mariiya. ⁵⁶ Ojeekakitzi 3 kashiri, roojatzi opiyantanaa onampiki.

Ikoñaatapaaki Jowa kaawoshitantatsiri

⁵⁷ Monkaatapaaka kitejiri okoñaawaaniantyaariri Erijaweera. Tema koñaatapaaki otomi. ⁵⁸ Ikemakoeyakirini osheninkapaeni, ikimoshirewenteeyanakirini. Ikanteeyanakini:

—Tema ineshironkaperotakiro Awinkatharite.

⁵⁹ Ari okaataki imaakotaki 7, roojatzi okitejitanaki omonkaataka itotonatantyaariri ishiramparitarira. Rameteeyawoni joriyopaeni iitakotyaaari jewatatsiri itomi ikoñaatapaaki iwaero iriri, rootaki ikananteeyarini isheninka:

—Tema iitya Jakariiyashi, iitakotyaaari iriri.

⁶⁰ Omaanta okantzi riniro:

—Eero iita Jakariiyashi, omaanta iitya Jowa.

⁶¹ Ikanteeyanakirini:

—¿Iitarikya pikowantari piiteri Jowa? Tee añiiri pisheninka iitachani Jowa.

⁶² Roojatzi rookorookotantanakariri rojampitantakari riraga Jakariiyashi:

—¿Oetaka pikoyiri eeroka?

⁶³ Rookotanakiniri paperi, rojankinatakiniriri: “Aritaki iitya Jowa”. Ari rotsikanateeyanakirini ririripaeni. ⁶⁴ Roojatzi imapokashitanaa riraga Jakariiyashi iñaawaetanee eejatzi, ikantzi:

—Tema ikameethaperotaki Tajorentsi.

⁶⁵ Roojatzi rotsikanateeyantanakarini maawaeni isheninka. Ikemakoeyakirini maawaeni jeekatsiripaeni tonkaarikipaeni: rowaga jeekatsiri Joreeyaki. ⁶⁶ Ikenkithashireeyanakani rajankaneki maawaeni kemakoeyakiririni ikantzi: “¿Tsikama ikantatyaarika riraga eentsi? ¿Oetakama ranteri paata? Tema ineshironkaperotakiri Awinkatharite itajonkawentakiri”.

⁶⁷ Roojatzi rowaga Ishire Tajorentsi iyotaakiri riraga Jakariiyashi, ikanantakawori iroka:

⁶⁸ —Tema ikameethaperotzi Awinkatharite, rirotaki tajonkawenteeyakaerini. Ipokashiteeyakaeni ikamawenanteeyeerini ipinawenanteeyeerorini kaari kameethatatsi antziri rowawijaakoeyanteerini. ⁶⁹ Paerani Iraviirini rantakiniri Tajorentsi ikowakaakiriri. Iroñaaka rotyaantakiri Tajorentsi icharineeteni Iraviirini, itajorentsitaki, rowawijaakotante. ⁷⁰ Tema paeraniperoroña riraga kamanantayitzirorini iñaani Tajorentsi, riraga kameethaperotatsiri, ikantakiniri atziripaeni: “Ikantzimi Tajorentsi: ⁷¹ ‘Notyaantemiri owawijaakoeyemirini, eenitatsirika kijeeyemirini, oonawaetzimiri, aritaki rowawijaakoeyakimiri’”. ⁷² Tema noneshironkateeyakirini ichariniiteni Awaraama, maawaeni. Eero nopeyakotziro nokashiyakagaeyakarini. ⁷³ Paerani nokantaperotakiri pichariniiteni Awaraama: ⁷⁴ ‘Inja nowawijaakoeyerini picharineetenipaeni, nokijakowenteeyaarini kijeeyawitakarini, ero ithaawaeyini aapatziyeeyenarini. ⁷⁵ Ninkarika aapatziyenani rirotaki nashipaeni. Nowameethateeyerini, nokantyaani noñaaperoyerini ikameethatzi’”. Rootaki ikantakiriri Tajorentsi itakaantaworini. ⁷⁶ Iroñaaka notyomi, nokantemi: “liteetemi: ‘Eerokataki kamanantzirori iñaani Tajorentsi jenokijatzi’”. Tema ari pikamanteeyeerini atziri okameethatzi ijeeki kameetha, raamagaeyaarini Awinkatharite. ⁷⁷⁻⁷⁸ Piyotagaeyerini atziripaeni riyoteeyantyaarini tsika ikantya rawijakotanteeyaari. Pikamanteeyerini ikaminthaaperoyakirini Tajorentsi, ero ikenkithashiriro eejatzi kaari kameethatatsi rantayitzirini. Aririka riyowapaaki oorya, ero otsitenitane, inta okitejitanaki. Eejatzi okimitakya, aririka ipoñaakya Awinkatharite jenokinta, ayoperoyanakini ⁷⁹ rowawijaakoeyeerini maawaeni aapatziyariri riraga kaari yotawitariri Tajorentsi, riraga thaawantawitawori ikame. Riyotakagaeyapaakirini tsika ikantyaari iñaaperotantyaariri Tajorentsi ikameethatzi.

Rootaki ikantakirini Jakariiyashi.

⁸⁰ Okanta awijaki osheki ojarentsi, antaritanaki Jowa, osheki raapatziyakari Tajorentsi. Roojatzi riyaaantanka apaniroeni tekatsinta atziri ipanko, roojatzi paata ikenkithatakaapi-inteeyakirini atziripaeni.

2

Ikoñaatapaaki Jesoshi

¹ Eenitatsi oroomajatzi iwaero Seesari Awoshito, rirotaki pinkathariwentzirori maawaeni kipatsipaeni. Owakira ikoñaatantakarini Jowa, otomi Erijaweera, ikaminaakirini Seesari:

—Nokowaki rojankinatakoeyaani maawaeni atziripaeni, niyotantyaari tsikarika ikaatzi.

² Irira Shiriiño rirotaki jewawentziriri shiiryajatzi, rojankinatanteetakawori iwaeropaeni atziri. ³ Rootaki riyaaateeyantanakarini maawaeni atziri janta nampitsikinta tsikarika ikoñaatapaaki ichariniiteni paerani, rojankinatakotakaantya iwaeropaeni. ⁴ Eeniro ijeekaki riraga Josee janta Najareeteki. Rirotaki icharineeteni Iraviiri riraga pinkatharitaritawitacharini. Aritaki inampitawoni irira Weriki, ojeeki janta Joreeyaki. Rootaki riyaaatantakarini Josee janta, rojankinatakotakaantya. ⁵ Itsipatanakawo Mariiya rowaga ikashiyakarira rayero. Tekira oshinetari shirampari, omaanta omotzitashitaka rooteentsi otzimeri otomi. ⁶ Rareetapaaka rirori janta Weriki roojatzi okemantakarini ratsikaneentakiro thowiwiwiwiwi. ⁷ Ikowakowawitapaaka rirori pankotsi imaantapaakyaarimi omaanta ithotyaakowitapaakawo ijeekantapaakyaarimi, inta iñaapaaki apaani ipanko piratsi. Aritaki okoñaatakirini otomi jewatatsiri itzimi. Oponatakirini, owakiri jaga royiitantapiinteetantanariri piratsi rowanawo.

⁸ Tsitenitanaki, eeniro ijeekayitzi shentziriri rowishate janta keshiiki. Tee imayi, ikakiwentziri rowishate. ⁹ Romapokapaakirini Awinkatharite, ishikakiryaakoeyapaakirini, kimitaka okitejite, eejatzi iñagaeyawakirini ronampiri Awinkatharite. Ithaawantawakari oshekipero, ikantaka rompetateeyanakani, tonki, tonki. ¹⁰ Roojatzi ikantapaakirini:

—Eero pithaawantana, eenitatsi nokamantemiri okameethaperotaki. Osheki pikimoshirewentero, eejatzi osheki ikimoshirewentero maawaeni atziri. ¹¹ Owakira ikoñaatapaaki Weriki owawijaakotemini: rirotaki Awinkatharite riraga Rotyaantanewo Tajorentsi. ¹² Piyaate janta ipankoki piratsi, paminakiteri rirori owakira koñaatapaentsiri. Piñaapaakirini iponataka janta romaryaaka royiitantapiinteetantanariri piratsi rowanawo. Nokamantakimiro iroka iroñaaka piyotantyaari kyaaryo tee namatawitzi.

¹³ Roojatzi romapokantapaakarini jenoki osheki ronampiri Tajorentsi iñaaperoyapaakirini, ikanteeyapaakirini:

¹⁴ —Rooma ikameethaperotaki Tajorentsi, nopinkathateeyirini janta jenokinta. Eejatzi jaka kipatsikika ijeekakagaeyerini kameetha maawaeni antzirori ikoyiri Tajorentsi riraga pinkathatziirini. ¹⁵ Roojatzi ipiyeeyantanaani maawaeni jenokinta, roojatzi ikantawakaeyanakani rirori shentziriri rowishate:

—Ikamantakae ronampiri Tajorentsi koñaatapaaki Weriki owawijaakoteeni. Thametya aminakiteri.

¹⁶ Roojatzi ishintsiperotantanakarini riyaaatanaki, iñaapaakitziiri janta ipankokinta piratsi. Iñaapaakirini Josee, eejatzi rowaga Mariiya, omaryaakirini otomi royiitantapiinteetanariri piratsi rowanawo. ¹⁷ Iñaantapaakarini, roojatzi ikamanteeyantapaakarini jeekatsiripaeni jaga okaatzi ikantakirini ronampiri Tajorentsi. ¹⁸ Ikantaka maawaeni kemakirini ikantawakaanaka:

—¿Pikemakiro ikantziri? ¿Oetaka ikantziri?

¹⁹ Omaanta roori Mariiya osheki okenkithashiryaanakawo ikanteeyakiririni, okenkithashiryaakopiintakawo ajankaneki. ²⁰ Roojatzi ipiyeeyantanaani rirori shentziriri rowishate keshiiki. Ikimoshirewenteeyanakirini Tajorentsi ikanteeyanakirini:

—Tema ikameethataki Tajorentsi. Okameethataki maawaeni roñaagakaeri eejatzi maawaeni ikantakaeri. ¡Kameethari Tajorentsi!

Itotonateetakirini Jesoshi

²¹ Okaatzi 7 imaakotaki Jesoshi roojatzi kitejitatsiri 8 itotonatanteetakarini ishiram-paritantarira. Eejatzi itakirini iwaero Jesoshi: imonkaatakiro ikantzitakawori Mariiya chapinki ronampiri Tajorentsi.

Ragaetanakirini Jesoshi tajorentsiipankoki

²²⁻²⁴ Paerani rojankinatakaakirini Awinkatharite Moeseeshi: “Aririka okoñaawaanite tsinani otomi, okempoyeeya opankoki okaate 40 kitejiri: eero iyaatzita apiyoteeyaninta apinkathaperotzirinta Tajorentsi. Omonkaatakyarika 40 kitejiri, okameethatzi iyaate Tajorentsiipankoki aanaeri ñaanakowenantatsiriki apite jamomo eerorika apite jampakitzi”.

Eenitatsi paashini rojankinatziniri okantzi: “Rirorika shirampari riraga jewatatsiri otzimiri tsinani, ikowakaakiri Awinkatharite raapatziyaperotyaaari, ranaakoteri impaetatsini ikofnaatzi”.

Ari ikaatakotaki 40 kitejiri itzimantakari Jesoshi, roojatzi riyaaateeyantanaani Jerojareeki: Josee, Mariiya, eejatzi kijokiro owanakiri eentsite. Imonkaateeyakironi maawaeni rojankinatziniri Moeseeshi iroka okyaantapiinteeyaaari Mariiya Tajorentsipankoki. Eejatzi okantakiri Tajorentsi:

—Irika notyomika, nokowaki rantaperotemiro oetarika pikowakaakiriri.

²⁵ Ari ijeeki janta Jerojareeki shirampari iitachari Shimiyo. Rirotaki aapatziyaperotariri Tajorentsi, kameetha ijeeki, raapatziyaperotawo roori Ishire. Eejatzi raamaari Rotyaantanewo Tajorentsi: riraga weshiryaaakagaeyaairini maawaeni joriyopaeni.

²⁶ Okamantakiri Ishire Tajorentsi: “Eerotzitarika pikami, ari piñaawakiri Rotyaantanewo Tajorentsi”. ²⁷ Roojatzi otyaanantakari Ishire Tajorentsi rirori janta Tajorentsipankoki; eekiro rimpaetapaaki Josee, Mariiya, othomaakiri Jesoshi. ²⁸ Riraga Shimiyo iñaawakirira Jesoshi, riyaaatashitakiri ithomaawakiri; roojatzi ikanantakari Tajorentsi:

—Nowinkatharite, tema pikameethaperotaki, ²⁹⁻³⁰ noñaakiri owawijaakoteenani, riraga pikantakinari noyeeri. Iroñaaka monkaataka, tekatsi noyaanee eejatzi. Noki-moshiretaki, wetsikakina nokame.

³¹ Kyaaryo, potyaantakiri rowawijaakoeyerini maawaeni atziri: ³² rirotaki riyotakagaeyerini paashinijatzitatsiri atziri, riweshiryaawenteeyaarini maawaeni joriyopaeni aapatziyeeyemirini.

³³ Roojatzi raminantanaka Josee, eejatzi Mariiya, rotsikanatanakari rirori; ikenkithashiryaakoperotanakawo ikantakiri. ³⁴⁻³⁵ Eekiro ikanteeyanakirini:

—Nokowaki ineshironkaeyemini Tajorentsi.

Eejatzi ikantakiro rinirowa eentsi:

—Pamine, iinja osheki piraakotyaaari pitomi: ipokantakari jaka ayoteeyantyaarini tsika akantya awijakoeyanteeyaarini omaanta ikaate osheki atziri theenkaeyeririni: rowashironkagaeyaani riroripaeni. Omaantakya paashini atziripaeni, riweshiryaawentaperoeyaarini pitomi. Apaani theenkaeyeririni, paashini weshiryaawenteeyaarini, okofnaatzimotantyaarini ikenkithashireeyarini.

Rootaki ikantakirori Shimiyo.

³⁶⁻³⁷ Ari ojeeki eejatzi Tajorentsipankoki tsinani oetachari Aana: ojeekantawo pankotsi imaantapiintari atziripaeni aapatziyaperotariri Tajorentsi jaga okaankiitzi Tajorentsipankoki. Tema roori rootaki kamanantakotatsiri, osheki okamantapiintakiri osheninka iñaani Tajorentsi. Irini iita Janoeri: rirotaki isheninkani Asheeri. Antyashipawoperotaki Aana: okaataki ojarentsite 84. Eejatzi roori ayitaka oemi eenironi ewankawotapaaki. Okaatzi otsipatawitakari oemi 7 ojarentsi, tekiraata otsipaperotyaaariitami roojatzi ikamapithatantakawo. Rootaki ojeekantakari iroñaaka ipankoki Tajorentsi. Otzitawentari rirori, eejatzi okantani: kitejiriki, tsiteniriki amanapiintari Tajorentsi; osheki opinkathatakiri. Tee okenkithashiryaaperotaawo owayitarini. ³⁸ Okanta iyaatashitakiri Jesoshi roori. Okantakiri Tajorentsi:

—Ariwee, noñaakiri naari.

Roojatzi okanteeyakirini osheninkathoripaeni:

—Eeniroka irika, rirotaki owawijaakoeyeririni atziripaeni: maawaeni aamagaeyaririni.

³⁹ Imonkaataki Josee eejatzi Mariiya maawaeni rojankinatakinirini Moeseeshi: tema rirotaki ojankinatakaakiriri Awinkatharite. Roojatzi ipiyanteeyanaani Najareeteki: jeekatsiri Karireeyaki.

Rewankaritapaakini Jesoshi, ipiyanaa eejatzi Tajorentsipankoki

⁴⁰ Ikanta ikimotatanaki Jesoshi, eekiro riyaaatzi ithaamentanakitya eejatzi riyothanitati ikenkithashiryaaperota kameetha, eejatzi eekiro ikimitakotanakityaaari Tajorentsi. Eejatzi irira osheki inintaperotakiri rirori.

⁴¹ Rametapiinteeyawoni maawaeni ojarentsi riyaaatapiintzi riraga Josee eejatzi rowaga Mariiya janta Jerojareeki, aririka omonkaatapaeya kitejitatsiri iitachari Rawijantakarini Ronampiri Tajorentsi joriyopaeni janta Ejiipitoki.

⁴² Ari iroñaaka okaataki rojarentsite riraga Jesoshi 12. Rapiitantaawori riyaaate eejatzi janta Jerojareeki. Itsipatanakawo riniro, ashitariri eejatzi paashinipaeni inampijatzi.

⁴³ Riyaaatanaki ikimoshirewentero rantakiri Tajorentsi. Rojamanitakitzi apaanipaeni kitejiri ikimoshirewentanakiri janta, roojatzi ipiyeeyawitaani riraga Josee eejatzi Mariiya itsipatawitanaari inampijatzi. Tee riyotzi jeekanakira riraga Jesoshi Jerojareeki.

⁴⁴ Apaani kitejiri ikinanaki Josee eejatzi iina. Raamaashitawitakari itsipatanakari Jesoshi

paashinipaeni inampijatz. Tsitenini raminaminawitakari roojatzi otsitenintanaka. Ikwakowawitanakari ikaateeyeenira ipokae,⁴⁵ omaanta tee iñagaeri. Roojatzi ipiyantanaka janta raminaminatziri.⁴⁶ Okaataki kitejiri 3 roojatzi iñaantapaari rirori Tajorentsi-pankoki: ikaateeyirini iyotaantayitatsirini. Ikemijantziri irintapaeni riyotaantzi eejatzi rojampitayitakirini rirori oetarika paeni.⁴⁷ Ari rotsikanatakari maawaeni kemakiriri, ikantz:

—¿Pikemawakiri ewankarika? ¡Riyothaniperotzi! Kameetha rakawakiri ikantziriri iyotaantatsiri, tee ikompitawo.

⁴⁸ Ari rotsikanatapaakari Josee, eejatzi iina. Okantakiri irowa:

—Notyomi, ¿tsika piyeekakika? Pamine, nokowakowawitakimi nokaatziri pirithori. Osheki nokoetyaakimi.

⁴⁹ Rakanakiro:

—¿Iitaka pikowakowatantanari? Tema piyotzi nokowaperotaki nokemijantaperotero ikoyiri Pawapero. Rootaki nojeekantari jaka.

⁵⁰ Omaanta tee riyotakotawakiri riroripaeni ikantawitakariri.⁵¹ Roojatzi riraga Jesoshi royaatantanaawo, roerinkanaka ipiyeeyanaani Najareeteki. Ipiyanaaga ikantani ikemijantaperotapiintziri maawaeni okaatzi ikantziriri riraga Josee eejatzi riniri. Tekatsi rante: tee iperanita, tee ipiyathanita. Omaanta roori Mariiya osheki okenkithashiryaakawo ajankaneki maawaeni iroka oñaakiri eejatzi okemakiri.⁵² Eekiro, eekiro, riyaaanakitzi riyothaniperotanakitzi, oemonkanaka kameetha. Eejatzi Tajorentsi iñaaperotakiri rirori Itomi ikameethatzi, eejatzi maawaeni atziripaeni iñaakiri ikameethatzi.

3

Ritantakawori Jowa ikenkithatzi

(Mt. 3.1-6; Mr. 1.1-6; Jowa 1.19-28)

¹ Iroñaaka okaatzi 15 ojarentsi ipinkathariwenteeyakirini maawaeni jeekayitatsirini kipatsikipaeni riraga oroomajatz iwaero Teweeryo Seesari. Ari rotyaantakiri riraga Poonshiyo Peraato ipinkathariwentziri joreeyajatz. Eejatzi rotyaantakiri riraga Eroreshi ipinkathariwentziri riraga karireyajatz; omaanta rirentzi Eroreshi, iwaero Jiripi, ipinkathariwentziri riraga itooryajatz eejatzi tarakoniitejatz. Eejatzi riraga Ri-jañashi ipinkathariwentziri awireeñajatz.² Eejatzi iroñaaka ipinkathariwenteeyirini ñaanakowenantsiripaeni Aanashi eejatzi Kaejashi. Roojatzi ijeekantapaaka Jowa, itomi Jakariiyashi, janta okaankiityeenta. Ikantakiri Tajorentsi:

—Nokowaki iroñaaka pikenkithatakaeri atziripaeni, eenitatsi nokowakiri pikamanteey-eririni.

³ Ikanta ikinakinayitanakini rirori othapyaakiini iña iitachari Joriraani, ikanteeyakirini atziripaeni:

—Pikenkithashiryaagaeya, eero pikimitagaa paerani, pookaero kaari kameethatatsi panteeyakirini, roojatzi ikamintheeyantemirini Tajorentsi: eero ikenkithashiryaakoteemiro pantawitarini. Roojatzi nokaawoshitakotanteeyakimirini Tajorentsi riyotantyaari atziri awijakoteemi.

⁴ Paerani ikenkithatakotzitakarini Jowa riraga kamanantzirorini iñaani Tajorentsi iitachari Iseyashi. Iroka rojankinatakotzitakaririni, ikantz: “Eenitatsi iinja atziri kenkithatakayerini atziripaeni janta okaankiityeenta, ikanteri: ‘Paamayarirapa Awinkatharite. Pikameethatanaki iñaaperotantapaakimiri pikameethatzi. Aririka pikameethatanaki pikimityaawo awotsi kameethatatsiri ikinantapaakyaari Jewaperowenantsiri: powameethatero iñaaperotanteypaakyaaworini.⁵ Pikiyagaanteero opompaetopaeni, pityaakiyiteroni otenkanaapaeni, powameethatero maawaeni. Eejatzi powameethatero awotsi tzipitayitatsirini, otampatsikatantyaari kameetha, okameethapankaatane. Noshiyakaawentashitakawo iroka.⁶ Roojatzikya maawaeni atziripaeni iñeeyantawakyaarini owawijaakoeyeririni, riraga Rotyaantanewo Tajorentsi’ ”.

Ikantayitziririni Jowa atziri

(Mt. 3.7-12; Mr. 1.7-8; Jowa 1.19-28)

⁷ Ikantaka ipokashiteeyawitakarini osheki atziri ikowawitaka ikaawoshitakoeyaarini-imi Tajorentsi. Omaanta riraga Jowa eenitatsi ikanteeyawakiririni:

—Eerokateeyakini maankipaeni: pikimiteeyakarini kamaaripaeni. Tema osheki pamatawitanteeyini, eejatzi pitheeyawaetashita. Tee okameethatzi pantziri. Tee pikowaeyawitani piyaate paamariki kaari tsiwakanitatsini, rootaki pikowantawitakari pikaawoshitakotyairimi Tajorentsi.⁸ Pikowakirika nokaawoshitakotawakimiri Tajorentsi, pityaawo pikenkithashireeya, piyeekanteeyaari kameetha, pookaero kaari kameethatatsi pantapiinteeyakirini niyotantyaari tee pikimiwita paerani.

Eero pikantawaetashita: “Nosheninkatakari Awaraamani, rootaki niyotantakari aritaki nawijakotee”. Pamatawitashitaka eeroka apaniroeni. Ikwakirikami riraga Tajorentsi, imatero ipeyiromi atziri iroka mapika, osheninkatanteeyaaririmi rirori aritaki rantakiro. Omaanta eerokapaeni eerokawitaka icharineeteni Awaraama, eerorika paapatziyari rirori patsipetashitakawo pisheninkawitakari: rooma pajankanekira kimitakimi map: pikijotzira. ⁹ Maawaeni inchato kaari kithokitatsi tema ari atowaeyakironi apiyoteeyeroni atagaeyeroni paamariki. Eejatzi eerori pikimiteeyakawoni inchato kaari kithokitatsi. Kyaaryoowa rookimikari eerori Tajorentsi paamariki kaari tsiwakanitatsini.

¹⁰ Rojampiteeyakirini riraga atziripaeni:

—¿litaka pikoyiri nanteeyerini?

¹¹ Rakanakiri:

—Otzimirika apite piithaari, pipagaanteri ashironkaenkari apaani. Otzimimotzimirika osheki powanawo, pipagaanteri eejatzi ashironkaenkari. Pikaminthaantapiinte.

¹² Eejatzi ipokashitakiri Jowa aayitziirini koriki: rayiniri riraga oroomajatz, osheki ramatawitziri eejatzi atziripaeni. Tema raagaantzitapiintakiri. Ipokashiyakirini ikowaki ikaawoshitakoeyawakirini Tajorentsi, rojampitapaakiri:

—¿Oetarika nanteri naari piyotantenari kyaaryo naapatziyakari rirori?

¹³ Ikantawakiri:

—Eero powanaashitawo eeroka apaniroeni paashitizantyaariri iyorikite atziri, omaanta pimonkaataperotero kameetha ikantakimiri oroomajatz.

¹⁴ Eejatzi ipokashiyakirini apaanipaeni joraaro, rojampitakiri:

—¿Oetaka nanteri naari?

Ikantawakiri:

—Eero pikijashitari atziri pikowantyaari pominthayeri paapithatantyaariri iyorikite, eejatzi eero pikowantari payitantyaariri iyorikite. Pikimoshirewenteru ipinatzimirira piwinkatharite, eero pikoyi ipaetemi paashini.

¹⁵ Ikanta raamagaeyarini Jesokirishito, iitashiteeyawitani rooteentsi rareetya. Ikenkithashiryakoeyirini ikantzi: “¿Rirotakima Jowa Rotyaantanewo Tajorentsi?”

¹⁶ Omaanta ikanteeyakirini Jowa:

—Nokaawoshitakoeyakirini Tajorentsi ifaaki: kaari pomeentsitachani. Iinja ipokapaakirika Awinkatharite, osheki nopinkathaperotakiri, rooma naaka tee nomonkaatari naari. Rotyaanteeyeeni rirori Ishire Tajorentsi ojeekantanakimi pajankaneki, owameethateeyemini. ¹⁷ Iinja rinashitakagaeyaarini irira kameethatatsiri eejatzi kaari kameethatatsi. Akimitzirowanki aari anashitawo okithoki pankirentsi, kitekiyiteentsirini eejatzi anashitakawo roori jampipentakitsiri. Akempoyeero okithoki, inta atayero jampipentakiri. Eejatzi ikimiteeyeeni rirori impaetakinari, riraga Rotyaantanewo Tajorentsi: ikamintheeyerini aapatziyeeyaririni, irira ifaaperotakiri ikameethatzi. Omaanta riraga theenkiriipaeni ari rowashironkagaeyakirini. Tema ifaaperotakiri tee ikameethatzi.

Romonkyaagakaantakiri Eroreshi Jowa omonkyaagementotsiki

(Mt. 14.3; Mr. 1.14; 6.17)

¹⁸ Aritaki ikenkithatakaapiintziri Jowa: ikamantapiinteeyakirini atziri tsika ikanteeyaa ikameethatanteeyari, eejatzi ikamantziri tsika ikanteeyaa rawijakotanteeyarini.

¹⁹⁻²⁰ Eejatzi ikantakiri riraga Eroreshi:

—Tee okameethatzi pantayitziirini. Paapithatakiri pirentzi iina rowaga Eroriyashi. Eeniro osheki paashini kaari kameethatatsi pantayitziirini.

Roोजatzi ikijanakiri Eroreshi. Ipinkathariwenteeyirini karireeyajatz, rootaki imatan-takawori raakaantakiri Jowa, shepik, romonkyaagakaantakiri. Eekiro riyaatatz rantap-erotanakiro kaari kameethatatsi.

Riraga Jesoshi ikaawoshitawentakari Tajorentsi

(Mt. 3.13-17; Mr. 1.8-11)

²¹⁻²² Tekirani romonkyaagakaanteetziri Jowa, eejatzi tekirani ikenkithatakotakiri Tajorentsi riraga Jesoshi, tema riraga Jowa ikaawoshitawenteeyakarini Tajorentsi osheki atziri. Eejatzi riraga Jesoshi ikaawoshitawentakari ashitariri, roojatz ikenkithatakaan-takariri irira. Omapokapaaka ayiitashitapaakiri Ishire Tajorentsi, opofaaka jenokinta. Oshiyawitapaakari jamomo. Eejatzi ikemaeyawakironi ikantakiriri Tajorentsi:

—Eeroka notyomi nonintashireperotzimi. Osheki nokimoshirewentakimi.

Rojankinatziro iwaeropaeni icharinuutenipaeni paerani Jesoshi

(Mt. 1.1-17)

²³ Okaataki rojarentsite Jesoshi 30, ritantanakawori ikenkithatakagaeyirini ijoriyy-otzinkaritepaeni. Omawitya ikenkithashiryaa maawaeni atziri rirotaki itomi Josee, rirotaki itominthori, riraga jewatatsiri ikofaatz. Eekiro rimpaetapaaki reentsiteperopaeni Josee.

Irii riraga Josee iwaero Erii.

²⁴ Irii riraga Erii iwaero Mataani.

Irii riraga Mataani iwaero Rewii.

Irii riraga Rewii iwaero Meeriki.

Irii riraga Meeriki iwaero Jaanani.

Irii riraga Jaanani iwaero Josee.

²⁵ Irii riraga Josee iwaero Matateyashi.

Irii riraga Matateyashi iwaero Amooshi.

Irii riraga Amooshi iwaero Nawooni.

Irii riraga Nawooni iwaero Eeshiri.

Irii riraga Eeshiri iwaero Nagae.

²⁶ Irii riraga Nagae iwaero Maatari.

Irii riraga Maatari iwaero Matateyashi.

Irii riraga Matateyashi iwaero Shemee.

Irii riraga Shemee iwaero Joseeki.

Irii riraga Joseeki iwaero Joraa.

²⁷ Irii riraga Joraa iwaero Jowanaani.

Irii riraga Jowanaani iwaero Reeja.

Irii riraga Reeja iwaero Jorowaweeri.

Irii riraga Jorowaweeri iwaero Jaratyeeri.

Irii riraga Jaratyeeri iwaero Neeri.

²⁸ Irii riraga Neeri iwaero Meeriki.

Irii riraga Meeriki iwaero Ariitzi.

Irii riraga Ariitzi iwaero Kojaami.

Irii riraga Kojaami iwaero Eremoraami.

Irii riraga Eremoraami iwaero Eere.

²⁹ Irii riraga Eere iwaero Joshoe.

Irii riraga Joshoe iwaero Eriyshaari.

Irii riraga Eriyshaari iwaero Joriimi.

Irii riraga Joriimi iwaero Mataa.

Irii riraga Mataa iwaero Rewii.

³⁰ Irii riraga Rewii iwaero Shimiyo.

Irii riraga Shimiyo iwaero Joraa.

Irii riraga Joraa iwaero Josee.

Irii riraga Josee iwaero Jonaani.

Irii riraga Jonaani iwaero Eryakiimi.

³¹ Irii riraga Eryakiimi iwaero Mereeya.

Irii riraga Mereeya iwaero Maenaani.

Irii riraga Maenaani iwaero Mataata.

Irii riraga Mataata iwaero Nataani.

³² Irii riraga Nataani iwaero Iraviiri.

Irii riraga Iraviiri iwaero Isayii.

Irii riraga Isayii iwaero Oweeri.

Irii riraga Oweeri iwaero Woosho.

Irii riraga Woosho iwaero Sharimoo.

Irii riraga Sharimoo iwaero Naashoni.

³³ Irii riraga Naashoni iwaero Aminagaawa.

Irii riraga Aminagaawa iwaero Araami.

Irii riraga Araami iwaero Aarani.

Irii riraga Aarani iwaero Eshiromi.

Irii riraga Eshiromi iwaero Pareshi.

Irii riraga Pareshi iwaero Joraa.

³⁴ Irii riraga Joraa iwaero Jakoowo.

Irii riraga Jakoowo iwaero Ijaaka.

Irii riraga Ijaaka iwaero Awaraama.

Irii riraga Awaraama iwaero Taree.

Irii riraga Taree iwaero Nakoori.

³⁵ Irii riraga Nakoori iwaero Sherooko.

Iriri riraga Sherooko iwaero Ragaawo.
 Iriri riraga Ragaawo iwaero Pereeki.
 Iriri riraga Pereeki iwaero Eeweri.
 Iriri riraga Eeweri iwaero Jaari.
³⁶ Iriri riraga Jaari iwaero Kaenaani.
 Iriri riraga Kaenaani iwaero Aratajaari.
 Iriri riraga Aratajaari iwaero Sheeme.
 Iriri riraga Sheeme iwaero Noe.
 Iriri riraga Noe iwaero Rameeki.
³⁷ Iriri riraga Rameeki iwaero Matojareeni.
 Iriri riraga Matojareeni iwaero Enoko.
 Iriri riraga Enoko iwaero Jareeri.
 Iriri riraga Jareeri iwaero Maarareeri.
 Iriri riraga Maarareeri iwaero Kaenaani.
³⁸ Iriri riraga Kaenaani iwaero Enooshi.
 Iriri riraga Enooshi iwaero Seete.
 Iriri riraga Seete iwaero Araani.
 Paerani riwetsikantakariri Tajorentsi riraga Araani.

4

Jatanaashi ikowawita rantakayerimi Jesoshi kaari kameethatatsi

(Mt. 4.1-11; Mr. 1.12-13)

¹ Ikanta Jesoshi itonkaantanaari tema ipoñaakaga Joriraanikira. Ikithaatakotakawo Ishire Tajorentsi, aanakiri janta okaankiityeenta. ² Okaatzii 40 kitejiri ijeekaki janta, tee rowaneenta eechonkiini: aaperotakiri itashe. Ikanta riyaatashitakiri Jatanaashi riraga iwinkatharite kamaaripaeni iñaantari, ikowawitaka rantakayerimi kaari kameethatatsi. ³ Ikantawitapaakari:

—Eerokarika Itomipero Tajorentsi, ajaatya: pitajonkero iroka mapika, opeyanakya paa, poyaari.

⁴ Rakanakiri Jesoshi:

—Eero nantziro. Okantzi Iwaperite Tajorentsi: “Tee apatziro akoyiro owanawo ashintsiwathatantyaari, inta kowaperotacha akemijantaperotero maawaeni ikowakaakaari Tajorentsi ashintsitantyaari ashireki”.

⁵ Roojatzi raanakiri antawoki ochempi, rookotapaakiniri maawaeni kipatsi, ⁶ ikantakiri: —Pikowakirika nokanteeyerini maawaeni jeekatsiripaeni ipinkathateeyemini, raakameethateeyemini. Aritaki nomatakiro noperi ninkarika nokoyiri. Tema naaka pinkathariwenteyiririni maawaeni, ⁷ aririka nokanteri ipinkathateeyemini eerori, aritaki ipinkathateeyakimini. Apatzirokya nokowaki potziwerowashitena, pipinkathatena naari.

⁸ Rakanakiri:

—Rooma okantzi Iwaperite Tajorentsi: “Pipinkathateri Awinkatharite, tema rirotaki Tajorentsi. Apatzirokya irira paapatziyari, piñaaperoteri, eejatzi pikimoshirewenter”.

⁹ Roojatzi raantanakiri janta Jerojareeki, okaapankatapaakinta Tajorentsi pankoki, jantoo jenoki. Ikantapaakiri:

—Eerokarika Itomi Tajorentsi, ajaatya: pomyaanakyaatya jaawiki, eero pikamantapaaka. ¹⁰ Pikenkithashireerotyaa okaatzii okantzimiri Iwaperite Tajorentsi: “Ari rotyaan-takimiri Tajorentsi ronampiripaeni, ikempoyeemi”. ¹¹ Eeniro eejatzi paashini rojanki-nantzirini: “Aritaki raawakimiri rakokira, eero pikagaantapaaka jaawiki mapiki”. Ñaakiro, çitaka pithaawantakari?

¹² Rakanakiri:

—Eero nomyaa. çitaka noñaanantyaari Pawa? Rooma eenitatsi paashini okantzi Iwaperite Tajorentsi: “Tee okameethatzi añaantawityaari Tajorentsi: rowashironkaemikari”.

¹³ Ikanta iwinkatharite kamaari teera imatziro rantakayiri Jesoshi kaari kameethatatsi, roojatzi rookantanaari. Omaanta iinja rapiiteeri.

Ipiyanaa Jesoshi Karireeyaki

(Mt. 4.12-17; Mr. 1.14-15)

¹⁴ Roojatzi ipiyantanaa Jesoshi Karireeyaki, osheki omatakaakiri Ishire Tajorentsi: tema okithaataakaakari roori. Tee ojamanitzi ikemakoeyakirini maawaeni jeekatsiripaeni janta.

¹⁵ Riyotaantapiintaki pankotsiki ipiyotantapiintarira joriyopaeni. Ikanteeyanakini:

—Tema ikameethataperotaki Jesoshi; tema kameetha riyotagaeyakaeni.

*Rareetapaa Jesoshi Najareeteki**(Mt. 13.53-58; Mr. 6.1-6)*

¹⁶ Roojatzi riyaaatantanaa Jesoshi Najareeteki, rootaki inampi rantaritakira paerani. Ikantanaka saawaroki riyaaatanaki janta pankotsiki ipiyotantapiintarira joriyopaeni, tema rametapiinteeyawoni riyaaatzi saawaroki. Inthomaenta ikatziyapaaka, iñaanateniri atziripaeni Iwaperite Tajorentsi. ¹⁷ Ipaetawakiri rojankinarini Iseeyashi. Rapineeryaakiro, raminakiro iñaanateniriri. Okantzi: ¹⁸ “Okithaataakaapaakina Ishire Awinkatharite, otyaantakina nokamanteri maawaeni ashironkaayitacharini tsika ikantyaari rawijakotanteeyaari. Nokamanteri maawaeni romperatanewopaeni kamaari noemishitowaeyerini. Noñaakagaeri eejatzi kaari kokichaatatsi. Eejatzi nopakaakowenteeri maawaeni rowashironkagaetziri. ¹⁹ Eejatzi nokamanteeyerini atziri rooteentsi notajonkakowenteriri”.

²⁰ Roojatzi rapineetantawo Iwaperite Tajorentsi, roepiyeeniri ipaeri, roojatzi ijeekantanaa. Ari rotsikanateeyanakarini joreririri. ²¹ Ikanteeyakirini:

—Kyaaryo iroñaaka nomonkaatakiro iroka noñaanatakimirika, naaka okenkithatakotzi.

²² Ikanta iñaaperoyawitakarini kameetha Jesoshi, eejatzi iñaaperoyakironi okaatzi ikanakiriri. Roojatzi rojampitawakaeyakani:

—¿Kaarima itomiranki Josee?

²³ Ikantakiri:

—¿Pitheenkatayanama? Naamaashita pikantenami: “Ajaatya, powawijaakoteritya pinampijatzipero eerori. Nokemakotakimi pitajonkantaki janta Kaperinawooki, iroñaakakya pitajonkanteya eejatzi jaka anampikika”. ²⁴ Omaanta nokamantemi pameteeyaawoni eerokapaeni pitheenkaeyirini pisheninkapero: tee piyotzi pipinkathatziri rirori, omaantakya paashinijatzi rirootaki pikoyiri pipinkathateri. ²⁵⁻²⁶ Kyaaryo iroka nokamantemiri: paerani eenironi ijeekini Iriiyashini, piyoteeyakini tee opariyini inkani. Tema paerani osheki ojarentsitakino. Okaatzi 3 ojarentsi eejatzi 6 kashiri, tee opariyanee inkani. Itasheyeyanakini maawaeni jeekatsiripaeni kipatsiki. Eejatzi ojeeki osheki kamayiteentsirini oemi jaka, omaanta rotyaantakiri Tajorentsi Iriiyashi paashiniki kipatsi owaero Jeniishiya. Rotyaantziri riyaaatashitero kamatsiri oemini jeekatsiri janta Jareepetaki, okaakintawo Shiroom. Itajonkawentapiintakiniro owanawo. Omaanta jeekatsiri jaka inampiki, tee itajonkawentziniro. ²⁷ Eejatzi, paerani ijeekantakari Eriseeyoni riraga kamanantziroonini iñaani Tajorentsi, ijeekini jaka osheki patheenakari, omaanta tekatsi retsiyatakote. Apatziro retsiyatakotakiri shiiryajatzii itachari Naamaani. Tema raapatziyari Tajorentsi.

²⁸ Ikemaeyantawakarini piyoteeyencharini, ikijeeyaperotanakani. ²⁹ Roojatzi ikatziyeeyantanakani, ragaeyakirini, shepik. Raanakiri janta othapiiteki nampitsi, ojeekinta impeta. Rotatsinkantyaaririmi, ³⁰ omaanta tee imatziri, tee iñaawakiri tsikarika ikinanawo.

*Ipiyanaa Jesoshi Kaperinawooki**(Mr. 1.21-28)*

³¹ Ari ipiyanaa Jesoshi Kaperinawooki karireeyawero. Saawaroki riyotagaeyakirini atziri. ³² Riraga atziripaeni rotsikanateeyanakarini, ikantawakagaeyanakani:

—Tema okameethataki iroka riyotaakaeri. Ikimiwitakari pinkathari: rooma riyotaaperotakae kameetha.

³³ Ari ijeekaki pankotsiki janta ipiyotantapiintarira joriyopaeni shirampari kyaantariri kamaari. Icherayimotawakiri, ikaemakotawakiri:

³⁴ —Eeroka Jesoshi poñaachari Najareeteki. Niyotakimi: eeroka Itomipero Tajorentsi riraga kameethaperotatsiri. ¿Iitaka pipokashitantanari? ¿Pikowawitama pookena janta otsiteniperotzinta?

³⁵ Iñaashintsithatakiri Jesoshi, ikantakiri:

—¿Pimaerite! Pishitowantaneeyari irira shiramparira.

Roojatzi rotyaantanakari shirampari kipatsiki, tereei, roojatzi rookantanaari. Tekatsi ikantanakiri shirampari, riroperotane. ³⁶ Rotsikanateeyanakarini eejatzi ikanteeyanakini:

—Piñaakiri: apatziro iñaanatakiri kamaari, roojatzi ishitowantanaka. Osheki ipinkatharentsitaki, osheki itajonkantzi.

³⁷ Ikanta ikemakoeyakirini Jesoshi maawaeni jeekatsiripaeni jaga.

*Retsiyatakotakiro Jesoshi riyote Peetero**(Mt. 8.14-15; Mr. 1.29-31)*

³⁸ Roojatzi ishitowantana Jesoshi pankotsiki ipiyotantapiintarira joriyopaeni riyaaatanaki ipankoki Shimo. Ikanteetawakiri:

—Omantsiyatatzira riyote Shimo, osheki ojaawamerikitaki. Petsiyatakoteero.

³⁹ Roeyotashitapaakawo, ikantapaakiro:

—Ari opeyaneeya pijaawamerikiri, petsiyatakotanee.

Roojatzi opeyantanaa, tekatsitane; okatziyanaka, opaeyawakirini rowanawo.

Retsiyatakotayitakirini paashinipaeni atziri

(Mt. 8.16-17; Mr. 1.32-34)

⁴⁰ Ikanta itziryaanee oorya. Ramaetapaakiniri Jesoshi osheki mantsiyari inashitachari imantsiyarentsise. Ipampiteeyawakirini, retsiyakoeyawakirini. ⁴¹ Eejatzi rowawi-jaakoyitakirini osheki kyaantariri kamaari. Riraga kamaaripaeni riyotawakirira Jesoshi rirotaki Rotyaantanewo Tajorentsi rootaki ikaemaeyantanakani, ikanteeyini:

—Eeroka Itomi Tajorentsi.

Omaanta riraga Jesoshi ro romaeryaantakariri, tema ikantanakitziiri:

—Pimaerite, eero pikamantakotana.

Roojatzi rookantanaari rirori atziripaeni.

Rowaaganaa Jesoshi paashinikipaeni nampitsi

(Mt. 4.23-24; Mr. 1.35-39)

⁴² Okantaka okitejitanaki riyaaanaki Jesoshi janta tekatsinta jeekatsini. Omaanta ikowakowaeyanakirini atziripaeni. Iñaantaariri, ikanteeyawitapaarini:

—Eero piyaatee, pijeeki jaka Kaperinawooki.

⁴³ Omaanta ikantanakiri Jesoshi:

—Eero nojeeki. Nokowaki nokamanteri paashinipaeni atziri ipinkathariwenteyerini Tajorentsi, tema okameethatzi riyoteeyeroni riroripaeni. Rootaki rotyaanantakinari Pawa.

⁴⁴ Ikantaka ikinakinayitanakini Jesoshi janta Karireeyaki, ikenkithatakagaeyakirini atziri janta pankotsikipaeni ipiyotantapiintarira joriyopaeni.

5

Riraga Shimo ishiryataki osheki shima

(Mt. 4.18-22; Mr. 1.16-20)

¹ Paashini kitejiri ikenkithatzi Jesoshi janta othapyaaki inkaare iitachari Jenejareete. Iiteetziro eejatzi Karireeya. Itsitachonchoeteeyapaakani atziripaeni, ikowaeyakini ikemero iñaani Tajorentsi. ² Ikanta Jesoshi iñaakiro apite pitotsi janta othapyaaki. Tekatsi otetantyaawoni: riraga shiryaatatsiri ikiwatziro ishiryamento iñaaki. ³ Rotetaka Jesoshi ipitoki Shimo, ikantakiri:

—Shimo, potyaantero eechonkiini niyankyaani pitotsi.

Ari ijeekakotaki, riyotagaeyakirini piyoteencharipaeni othapyaakininta.

⁴ Ithonkantakawori riyotagaeyakirini, ikantakiri Shimo:

—Piyaate janta ojaanaatakinta, pishiryaate.

⁵ Rakanakiri:

—Iyotaanari, nokitejitakowitaka noshiryaatzi inkaaganki, tekatsi naaneente eechonkiniroña. Iroñaakakya pikantakinaka, aritaki niyaataki noshiryaataate eejatzi.

⁶ Ikantaka ishiryataatzi: raaperotaki osheki shima monki, monki. Yeekitaki ishiryamentoki, rooteentsi otzijaganakimi. ⁷ Ikaemawakotakiri iyempiyaminthari jeekatsiri paashiniki pitotsi ikantziri: “Pipoke pamitakoteeyenani”.

Roojatzi ipokakotanteeyapaakani, rotetakotakiri terori, terori; yeekitapaaki apite pitotsiki, roowiteenchami otsitsiyanakimi. ⁸⁻¹⁰ Ikaatzi osheki shima raaki, antawo ikenkithashiryaakotanakawo okaatzika iñaakiri; Peetero eejatzi ikimiteeyakani iyempiyaminthari: riraga Jantyaako eejatzi Jowa. Rirotaki itomi Sewereyo. Itsipatapiintari Shimo ishiryatapiintziri shima. Rotziwerowashitanakari Peetero Jesoshi, ikantanakiri:

—Nowinkatharite, potsipareena. Tee nokameethaperotzi naaka, eero pitsipatana.

Rakanakiri Jesoshi:

—Eero pithaawantana. Eenitatsi nokamantemiri: eerokataki shiryaawitariri shima, omaanta iroñaaka eero pishiryaataneeri shima, inta paapatziyakaapiinteeyaarini atziripaeni Tajorentsi.

¹¹ Ikanta raatakoeyapaani, roojatzi rookaeyantanakawoni ipitopaeni, ishiryamentopaeni, maawaeni. Royateeyanakirini Jesoshi.

Retsiyatakoteeri Jesoshi patheenkari

(Mt. 8.1-4; Mr. 1.40-45)

¹² Paashiniki kitejiri janta nampitsiki ari ijeeki Jesoshi roojatzi ipokantapaaka shirampari pathaaperotatsiri: othonkakiri ipathaawo. Iñaantapaakariri Jesoshi, rotziwerowashitapaakari, ikantziri:

—Nowinkatharite, tema eeniro pitajorenka: pikowakirika petsiyatakotena, aritaki pimatakiro.

¹³ Roojatzi rowaankantawakawo rako rirori, ipampitawakiri. Ikantziri:

—Nokowaki. Petsiyatakotee.

Intsipaete opeyanaka ipathaawo. ¹⁴ Roojatzi ikantanakiri:

—Eerowa pikamantakotana. Apatziro piyaatanaki janta ñaanakowenantatsiriki, poñaagapaeyaari riyotantyaari etsiyatakoteemi. Pimonkaatero ikantakirini Moeseeshi: “Paanakiniri ñaanakowenantatsiri pipira itayeniri Tajorentsi riyoteeyantyaarini atziripaeni etsiyatakoteemi”.

¹⁵ Omaanta eekiro riyaatatyeet ikamantakoeyakirini Jesoshi. Oshekiniroña atziri riyataashiteeyawitakarini raapatziyarimi, eejatzi osheki ikowaeyawitani retsiyatakotantyaaririmi. ¹⁶ Omaanta riyaaanaki rirori janta tekatsinta atziri ipanko, ikenkithatakayeri Iri.

Retsiyatakoteeri Jesoshi kijopookitatsiri

(Mt. 9.1-8; Mr. 2.1-12)

¹⁷ Paashini kitejiri riyotaantee Jesoshi pankotsiki. Ari ijeekayitakini okaakini warijeeyopaeni eejatzi iyotaantzirori Iwaperite Tajorentsi: ipoñaayitanakani osheki nampitsikipaeni, janta Karireeyaki, Joreeyaki, eejatzi poñaayitaneencharini Jerojareeki. Tema eenitatsi itajorenka Awinkatharite imatantawori retsiyatakotantzi. ¹⁸ Okaakitapaaki shiramparipaeni, ramakoeyakirini kijopookitatsiri. Ikowaeyawitakani raanakirimi janta ijeekakinta Jesoshi, omaanta tekatsi ikinakaanakiri, rotzikagaeyakirini atziripaeni. ¹⁹ Tekatsi ikini ikyapaaki, rootaki rateetakaanakariri opatziitoki pankotsi. Rothataakotakiri imoontakiro ijeekakira Jesoshi, roojatzi royiitakotakiri kijopookitatsiri. ²⁰ Riyotawakiri amakiriripaeni raapatziyeeyakarini, rootaki ikanantawakariri:

—Niyompari, ari nopeyakotemiro kaari kameethatatsi pantawitari, aritaki nowawijaakotemi.

²¹ Ikantaka ikenkithashireeyanakani warijeeyopaeni eejatzi iyotaantzirori Iwaperite Tajorentsi: “Tee okameethatzi iroka: iitajorentsitashitaka. Apaniroeni Tajorentsi rowawijaakotantzi”.

²² Omaanta riyotakotakiri Jesoshi ikenkithashireeyarini riroripaeni, roojatzi ikanantanakari:

—²³ Iitaka pikenkithashiryaantari pajankaneki: “Iitajorentsitashitaka”? ²³ Aririka nokanteri irika: “Netsiyatakoteemi iroñaaka, pikatziyatziyawaetanaki”, tema ari potsikanatanakyaari. Eerorika imatziro ipiriinta, ari pishirontawentanakina naaka. Omaanta ari kameetha pikantanaki tekatsi shirampari materoni rowawijaakoteri atziri kaari kameethatatsi rantziri. Kameetha pikante. Tema piitashiwitaka nokantashitari: “Nowawijaakotemi, eero nokijawentzimi kaari kameethatatsi pantziri”. ²⁴ Nopoñaaka naaka jenokinta, nokoñaatapaaiki jaka kipatsikika. Nokowaki piyoteeyeni eenitatsi notajorenka, eejatzi nomatakiro nokamintheeri antzirori kaari kameethatatsi, nowawijaakoyerini.

Roojatzi ikanantanakari kijopookitatsiri:

—Iroñaaka nokantemi: pikatziyanaki, paaneero pimaamento, piyaatee pipankoki.

²⁵ Iñeeyawakirini ikatziyanaa, raaneero imaamento, jatanee ipankoki. Ikantanaki:

—Ariwee, tema ikameethaperotaki Tajorentsi.

²⁶ Ari rotsikanateeyanakarini atziripaeni, ikanteeyanakini:

—Tema ikameethaperotaki Tajorentsi, ipinkatharitaperotzi. Tee añaapiintziro iroka añaakirika iroñaaka.

Royaatanakiri Rewii Jesoshi, tema rirotaki piyotawitanariri pinkathari iyorikite

(Mt. 9.9-13; Mr. 2.13-17)

²⁷ Roojatzi ishitowantanaa Jesoshi, roojatzi iñaantapaakari Rewii, riraga piyotayitziniriri atziri iyorikite, ipantyaariri pinkathari. Ijeeki janta pankotsiki ipiyotapiintzirira koriki, rojankinatapiintzinta. Ikantapaakiri:

—Thame poyaatanakina.

²⁸ Ipakaanakiro rojankinatakotayitzirini koriki, rookanakiro maawaeni, ikatziyanaka, royaatanakiri Jesoshi. ²⁹ Riraga Rewii raanakiri irira eejatzi riyotaanewo janta ipankoki. Roojatzi ikaemakaantakiri paashinipaeni piyotziniriri pinkathari iyorikite, eejatzi paashinipaeni atziri, rowakagaeyakarini. ³⁰ Ipokapaaki warijeeyopaeni eejatzi riraga iyotaantzirori Iwaperite Tajorentsi ikiñaanikowentakiri rirori: ikantakiri riyotaanewo:

—Pamineritya Jesoshi: itsipateeyakarini piyotziriri iyorikite oroomajatzi, rowaeyani, imiriiyini. Eeniro eejatzi paashinipaeni kaari kameethatatsini. Tee okameethatzi itsipateeyaarini rowakagaeyaarini.

³¹ Ikantawakiri riraga Jesoshi:

—Riraga kaari mantsiyatatsini tee ikoyi aawinantatsiri raawinteri. Intakya mantsiyatatsiri riyotaki kowatsiri. ³² Tee riro nopokashitziri kameethatatzinkari omaantakya nopokashitziri riraga kaari kameethatatsi, riyotanteeyariri Tajorentsi eejatzi raapatziyari.

Rootaki ikantziriri rirori warijeeyopaeni.

Rojampitakiri ñaanakowenantatsiri: “¿Litaka kaari itzitanta piyotaanewo?”

(Mt. 9.14-17; Mr. 2.18-22)

³³ Ikantakiri warijeeyopaeni Jesoshi:

—Pamine, itzitapiinta riyotaanewo Jowa, eejatzi ikenkithatakaapiintziri Tajorentsi: eejatzi ikimiteeyakarini riyotaanewo warijeeyo. Omaanta riraga piyotaanewopaeni pashi tee itzitawo; inta rowapiinteeyani, rirapiinteeyani.

³⁴ Rakanakiri:

—Aririka raye shirampari iina, ikaemaeyerini isheninkapaeni ikimoshirewenteeyantyaaririni. Aririka rareteeyakyaani, ¿arima itziteeyapaakyaani? Eero. Eejatzi naari, nokaateeyirini iroñaaka niyotaanewopaeni: ¿litaka notzitakaantyaariri? ³⁵ Rooma rookaeyaneerini isheninka aatsiri iina, roojatzikya itziteeyantanakyaani. Eejatzi nokimiwitaka naari: aririka iinja nokame, ari rowashiretakoeyanakinani niyotaanewo, roojatzikya itziteeyantanakyaawoni rirori.

³⁶ Eejatzi roshiyakaawentziri iroka; ikantziri: “Eejatzi, eenitatsirika atziri iithaari owakirari, eero itzijagaero owawatowo eechonkiini rowawatatantyaawori antyashipawopooki imaatha. Aririka powawatatero, eero omonkaatawakaana. Eejatzi pikiwororika aminthamawotanakyaarika owakirari, eejatzi eekiro iyaatanakitye oshipaanaki itaworipooki. ³⁷⁻³⁸ Tema apyaaganantawo owakirari pyaarentsi imashiki owakirari, roojatzi ashirikakotantakyaawo eero apaatawota. Aririka oshimowanaki oshinchaatanakirika, otapiyaperotakiri imashi. Rirorika owakirari, eero ipejakotzi, eejatzi eero apaata oowaa. Roorikami apyaaganantyaawomi pyaarentsi itawori imashi, tema itapiyamootzitanakirika itonkanaki: pooo. Tzijaanaki, eejatzi apaatanakya pyaarentsi. ³⁹ Tema aririka ireeyeroni itaworyaateentsiri pyaarentsi, eero akoyiro irero owakirari”.

6

Ikantawakaanteeyakawoni kitejitatsiri saawaro

(Mt. 12.1-9; Mr. 2.23-28)

¹ Apaani saawaro, ikinanaki Jesoshi teriikomashiki, itsipatanakari riyotaanewopaeni. Irirapaeni ithatyaayitakini apaanipaeni okithoki teriiko, ramirokakitakiro, okaankikitanaki okithoki, rowaeayakawoni. ² Ñeeyakirini warijeeyopaeni, ikantakiri:

—Tee okameethatzi iroka pantziri. Tema iroka saawaro, kitejitatsiri amakoreeyantarini, eero atayaantawo iroñaaka. ¿litaka panantakawori?

³⁻⁴ Rakanakiri Jesoshi:

—Tema tee piñaananeentziro rojankinatakoteetakiririni Iraviiri. Aantakariri itasheni eejatzi itsipateeyarini. Eenitatsi janta ipankomawoki Tajorentsi paa riwetsikaetziniriri irira. Apaniroeni rowaeayawoni ñaanakowenantatsiripaeni, tee oshinetziri Iwaperite Tajorentsi paashinipaeni royaawo. Omaanta rashironkaantawitakari, aantawitakariri itashe Iraviiri, rootaki ipantakariri paa riraga iwinkatharite ñaanakowenantatsiri, eejatzi ipaeyakirini maawaeni oyaateeyiririni. Ñaakiro, tema tee ikowakayiri rowashironkaeya itasheyi. ⁵ Nopoñaaka jenokinta, nopokapaaki jaka kipatsikika, nokoñaatapaaki: tema naaka kantatsini oetarika anteri saawaroki.

Retsiyatakotakiri kijopookiwakori

(Mt. 12.9-14; Mr. 3.1-6)

⁶ Paashini saawaro riyaatane janta pankotsiki ipiyotantapiintarira joriyopaeni, ikyaapaaki riyotaantapaaki irirapaeni. Ari ijeekaki janta shirampari kijopookitatsiri rakopero. ⁷ Rotsikanaperotakari iyotaantzirori Iwaperite Tajorentsi eejatzi warijeeyopaeni, ikowaki riyoteri aririka retsiyatakotante saawaroki, ikantakotantyaariri iwinkathariteki: “Noñaakiri Jesoshi rantakiro kaari kameethatatsi”. ⁸ Omaanta riyotakiri Jesoshi ikenkithashireeyakarini. Ikantanakiri kijopookiri rako:

—Pipoke, pikatziyapae jaka niyankika.

Roojatzi ikatziyantana, riyaatashitakiri. ⁹ Ikanteeyakirini rirori:

—Iroñaaka nojampiteeyemini. ¿Oetaka kameethatatsiri anteeyerini saawaroki? ¿Kameetharinima akaminthayeri atziri? Teerika okameethatzi, ¿pikowatziima

owashironkaeri? ¿Kameetharinima owawijaakoteri atziri? Teerikama okameethatzi, ¿pikowatzima owamaeri?

¹⁰ Ramineeyakirini Jesoshi, imaeriyakini. Roojatzi ikanantanakari:

—Powaankaero pako.

Roojatzi rowaankantanakawo, kameethataneerako. ¹¹ Omaanta ikijaperoyanakani ñanakowenantsiripaeni. Ikantawakaeyanakani:

—¿Tsika akanterika owamaakaanantyaariri?

Riyoyaantakariri Jesoshi riyotaanewopaeni
(Mt. 10.1-4; Mr. 3.13-19)

¹² Paashini kitejiri riyataki Jesoshi tonkaariki, ikenkithatakaantyaariri Iriri. Ari ikitejitakotakaakiri ikenkithatakayiri. ¹³ Ikaemaeyakirini oyaateeyakiririni, riyoyaanteeyakiririni 12 riyotaanewopero. Ikwaki rotyaanteri iinja ikenkithatakotantaawori iñaani Tajorentsi, rootaki iitantariri rotyaantanewo Jesoshi. Iroka iwaeropaeni: ¹⁴⁻¹⁶ Shimo (eejatzi iitziiri Jesoshi Peetero), Antereeshi (riraga rirentzi Shimo), Jantyaako, Jowa, Jiripi, Waritoromee, Mateeyo, Tomashi, Jantyaako (riraga itomi Arijeeyo), Shimo (riraga kathaaperotzinkari antayitzirorini oetarikapaeni), Joorashi (riraga rirentzi Jantyaako) eejatzi Joorashi karyootejatzi (riraga aakaanterini iinja Jesoshi). Rootaki iwaeropaeni riyotaanewo riyoyaakiri Jesoshi.

¹⁷ Roojatzi roerinkapaa janta okameethapatheeyenta. Ipiyotakanta osheki riyotaanewopaeni, eejatzi osheki paashinipaeni atziri: ipoñeeyakani Joreeyaki, Jerojareeki, Tziiroki, eejatzi Shirooki. Ojeeki Tziiro eejatzi Shiroomo inteena, janta othapyaaki antaworoña inkaare. Riyaatashiiyakirini Jesoshi ikemijanteeyawakirini, eejatzi ikowaeyakini retsiyatakoeyeni maawaeni mantsiyaripaeni. ¹⁸ Rowawijaakoeyakirini kyaantariripaeni kamaari. ¹⁹ Ikwaeeyakini maawaeni ipampiteeyapaakirini, itajonkakowenantaariri retsiyatakotantaneeyaaari imantsiyatakira.

Ikenkithatakotakiri Jesoshi kimoshireteeyasirini
(Mr. 5.1-12)

²⁰ Riraga Jesoshi ramineeyanakirini riyotaanewopaeni, ikantakiri:

—Aririka pashironkaawitakya iroñaaka, pikimoshirete: aritaki ipinkathariwenteeyeemini Tajorentsi. ²¹ Aririka pikoyi pantero oetarika ikowakaakimiri irira, pikimoshirete: aritaki ramitakotakimi pantero. Aririka powashiretawitakya iroñaaka, pikimoshirete: aritaki ikimoshiryaakagaemi rirori iinja. ²² Aririka ikijeeyemini atziripaeni panantawori okaatzi ikowakaakimiri Tajorentsi, eerorika ikowaeyimini itsipateeyimini, imaninteeyeminirika ikantemi: “Tee pikameethatzi”. Eejatzi ikijanteeyemironirika paapatziyanaka, omaanta ikimoshiryaakayemi Pawa. Tema nopoñaaka naaka jenokinta, nokoñaatapaaki jaka kipatsikika. ²³ Aririka ikijeeyemini, pikimoshireperote, pikanteeyeni: “Kameethawee”. Tema aritaki kameetha ipinaperotemi Pawa jenokinta. Kyaaryo riraga itakaanaworini ikijeeyakirini riraga kamanantayitzirorini iñaani Tajorentsi paeraniperoroña.

Ikenkithatakotakiri Jesoshi ashironkaachani iinja

²⁴ Eenitatsi paashini eejatzi ikantakiriri Jesoshi:

—Omaanta riraga ashaagantachari, ikimoshirewentzirowaagawo iroñaaka: monkaataka, rowashironkaeya rirori iinja. ²⁵ Eejatzi rowashironkaeyani iinja riraga kimoshirewenteeyawitaworini iroñaaka rowanawopaeni, tema ari iñaakiro iinja itashe.

Rowashironkaya iinja shironteeyacharini iroñaaka: iinja rowashireteeyanakyaani eejatzi riragaeyaani. ²⁶ Aririka iroñaaka iñaaperoyemini maawaeni atziri, iinja osheki pashironkaeya: tema riraga itakaanaworini paerani iñaaperoyashitarini riraga amatawiteeyiririni.

Ikwaki Jesoshi anintaperoteri kijayiteerini
(Mt. 5.38-48; 7.12)

²⁷ Eejatzi ikanteeyakirini riraga Jesoshi:

—Pikemijanteeyawakinani nokantemiri: pinintaperoteri eeroka kijeeyimirini, pikaminthayeri. ²⁸ Pamaneri Tajorentsi ramitakoeyerini maawaeni kantzimateeyakimirini, eejatzi maawaeni kijeeyimirini. ²⁹ Aririka ipajawootemi, pishineteeyaaari ipajawootemi eejatzi jakakiroka. Aririka raapithatemirowo pipewiryaakogo, piperi paashini piithaari eejatzi. ³⁰ Aririka ramanakotemirowo oetarikapaeni, piperi. Aririka raapithatemirowo powaagawo, eero pikowakoteeri eejatzi. ³¹ Aririka pikowaki ikaminthayemi paashinipaeni, eejatzi eerori pikaminthayeri irirapaeni. ³² Apatziroworika pinintaperotashiteeyarini maawaeni nintaperoyemimirini eerori, tema monkaataka okaatzika pantakiri: tekatsi ikantya ipinatemi Tajorentsi. Tema riyotzitari riraga kaari

aapatziyariri rirori inintaperoeyakirini riraga nintaperoeyiririni rirori. ³³ Eejatzi okimitaka roori: apatziyorika pineshironkatashityaari neshironkapiintzimiri eerori, tema eejatzi monkaataka okaatzika pantakiri. ³⁴ *Ɂ*litaka pikoyiri ipinatemiri Tajorentsi? Eejatzi riraga kaari aapatziyari Tajorentsi ikamintheeyirini kamintheeyiririni rirori. ³⁴ Aririka pikowaki roepiyeemi pipakiriri atziri, tema monkaataka: *Ɂ*pikenkithashiryakama ipaemi eejatzi Tajorentsi? Tema eejatzi ipakiriri riraga kaari aapatziyari irira oetarikapaeni, eejatzi ikowaki roepiyeeniri okaatzi ipawitariri. ³⁵ Rootaki nokanantakimiri pineshironkaeyerini eeroka kijeeyakimirini, pikaminthaante, pipashitayityaarini ashironkaenkari: eero pikenkithashirya aririka imatero roepiyeemi. Aririka pantero iroka, aritaki ipinataperotakimi Tajorentsi kameetha, eejatzi itomintaperoeyemini. Tema kameetha ipinkathariwenantzi rirori janta jenokinta. Kyaaryo ikamintheeyakirini piyaathateeyawitaririni, riraga kaari kameethateeyatsini. ³⁶ Ineshironkataperotantzi Tajorentsi: eejatzi pikimitakoeyaarini eerori pineshironkatante.

Eero pikantawentziri paashinipaeni
(Mt. 7.1-6)

³⁷ Eekiro riyaatatyee ikantakiri Jesoshi:

—Eero pikantakowentashitari atziri, eejatzi eero pikantashitari: “Eeniro rantani”, ikantzimikari Tajorentsi: “Eeniro pantani eerori”. Eero pikijawentziri atziri rantayitzirini inta pikaminthayeri: panterorika iroka eero ikijawentzimiro riraga Tajorentsi pantayitizirini eerori, inta ikaminthayemi. ³⁸ Aririka pipayiterini ashironkaenkari koetyeemotayitaririni, eejatzi ikimiteemi rirori Tajorentsi: ipayitemironi maawaeni koetyeemotayitakimirini eerori. Noshiyakaawentemiro: tee ithañaaaneentawo ipaperotemi; inta kameetha rotenakero, ipatzitakotero, rowintaaperotero, ranonkayitakaaneentakawo ipashitemiri. Omaanta aririka eechonkiini pikaminthaante, eejatzi eechonkiini ikaminthayemi eerori. Aririka pikaminthaantaperote osheki, eejatzi osheki ikaminthaaperotemini eerori.

³⁹ Roojatzi roshiyakaawentakiniriri Jesoshi, ikantakiri:

—*Ɂ*Arima imatakiro kaari kokichaataatsi rakathateri ikaateeyinira paashini kaari kokichaataatsi itentawakaya? Eero imatziro: eenitatsirika omoo jaga, tema ari ipariyeeyakini. ⁴⁰ Apaani riyotaanewo tee ranaakotziri iyoteeriri riyoperote. Omaanta aririka ithonkakiro rishitooryataperotaki, aritaki ikimitakotanakyaari iyoteeriri. ⁴¹ *Ɂ*litaka pikijawenantariri pisheninka rantayitzirini? Piyotakotawakyaata eerori aamaashitya eerokarika maperotakirori kaari kameethatatsi, eeniro osheki pantani. Okimitaka pikantawitakaririra pisheninka: “Otyaakyaatakimi opaneki kipatsi”, omaanta eerori, eeniro tyaakyaatakimiri antawo inchapanki, konompyaatoteencharira pokiki. ⁴² Okameethatizima pikanteri: “Ajaatya, nosheninka, nagaemiro pityaakyaawo”. Tema piyotakotya eenitatsi inchapanki otzikaakimiri eerori pokikira. ⁴³ *Ɂ*tsika pikantyaaka paanteeyaanariri ityaakyaawo pisheninka? *Ɂ*Pamatawitantaki! Pikowawitaka pikimitakotyaarimi kameethaperotzinkari. ⁴⁴ Naakiro, pityaawo pookiro eerori antawowa inchapanki konompyaatoteencharira pokikira, roojatzi paminaperotaneerika, ari pamitakoteri pagaeniri ityaakyaawowa pisheninka rokikira rirori.

Inchato kameethari eejatzi inchato kaari kameethatatsi
(Mt. 7.17-20)

⁴³ Eenitatsi paashini roshiyakaawentakiniriri Jesoshi, ikantakiri:

—Aririka okameethate inchato, eejatzi okimitzitaka okithoki roori okameethataki. Rooma teerika okameethatzi inchato, eejatzi okimitzitaka okithoki roori tee okameethatzi. ⁴⁴ Aririka añeero okithoki inchato ayotzi tsika okantari inchato roori. Tema rootaki ayoteeyantaworini inchato rooperori, aririka okameethate okithoki. Aririka pikowaki pithote chochoki, *Ɂ*arima piyaataki janta kawanaki? Eero piyaatzi, tema piyotakiro tee okithokitantawo komashiki kawana; eejatzi okimitzita tsikontochee eero okithokitziro oowa. ⁴⁵ Aririka akenkithashireero kameethatatsiri, akenkithatayiteroni kameethatayitatsirini. Aririka akenkithashireero kaari kameethatatsi, akenkithatayiteroni kaari kameethatatsi. Tema añawaentakityaawo akenkithashiryaayitarini.

Owatzikantakari apite pankotsi inashitachari kipatsi
(Mt. 7.21-29)

⁴⁶ Eekiro riyaatatyee ikantakiri Jesoshi:

—*Ɂ*litaka pikantashiwaetantanari: “Nowinkatharite”? Tee pikemijantaperotana. ⁴⁷ Iroñaaka noshiyakaawentemiri tsika ikantari aapatziyanari. Ikemawakiro noñaani, ikemijantaperotanakiro: ranteeyakironi maawaeni nokantakiriri. ⁴⁸ Ikimitakarini atziri wetsikirori ipanko. Ikiyashiperotakiro inthomaenta, royaankakiro tzinkamintspanke

ityaakitakotakiro kameetha, kijoperotanaki. Okantaka opariyaperotaki inkani roojatzi amaanitapapaaka iñaa. Otatsinkawitapaakawo antawo amaani, omaanta tee aawiyiro: rooma kijoperotaki kameetha tzinkamintsipanke. ⁴⁹ Omaanta riraga kaari kemijantaperotanari ikimitakari shirampari wetsikawitachari ipanko, tee ikiyashitaperotziro inthomaenta, eejatzi tee ityaakitakoperotziro kameetha. Okantaka osheki amaanitapaaki iñaa roojatzi otyaantanakawo ipanko ayitanakiri, tee añaagaero.

Rootaki ikanteeyakiririni Jesoshi.

7

Retsiyatakotakiri Jesoshi ronampiri kapitaano

(Mt. 8.5-13)

¹ Eejatzi ipiyanaa Jesoshi janta Kaperinawooki. ² Janta nampitsiki ari ijeeki kapitaano. Rirootaki oroomajatzzi, kaari joriyyo. Ikantaka imantsiyataki ronampiri, roowiteencha ikamemi. Riraga kapitaano osheki inintaperotziro ronampiri. ³ Ikemakotakiri Jesoshi itajonkankati, roojatzi rotyaanantakariri aataperoteenchari joriyyopaeni ikantakiri:

—Pikamantakiteri Jesoshi ipokanakiita jaka retsiyatakotakitenari nonampiri.

⁴⁻⁵ Ikantaka rareeteeyapaakarini, ikantaperoeypaakirini:

—Piyaatashiteri. Ikameethaperotzi riraga kapitaanonta, osheki ininteeyakaeni aaka joriyyopaeni. Riwetsikakantaeniro pankotsi apiyotantapiintyaari. Okameethatzi pet-siyatakoteniri nonampiri.

⁶⁻⁷ Roojatzi royaateeyanakirini. Okaakitapaaki inampi, itonkiyotawakari paashini rotyaantanewo kapitaano. Ikamantapaakiri, ikantziri:

—Eenitatsi iroka ikantakiri nowapitaanote: “Nopinkathaperotakimi, rootaki kaari niyaatanta notonkiyotemi. Rooma naaka tee nokameethatzi, rootaki kaari nokowanta pipoke nopankokika. Niyotaki pikowakirika petsiyatakoteri nonampiri, aritaki retsiy-atakotee. ⁸ Eejatzi naari eenitatsi kantanari oetarika nanteri, eejatzi nokimitzita naari nojoraarote eenitatsi nonperateeyakarini. Nokanteririka joraaro: ‘Piyaate’, ari riyaatanaki. Nokanteririka: ‘Pipoke’, ari ipokanaki. Eejatzi nokimitziri nonampiri rirori, aririka nokanteri: ‘Iroka panteri’, ari rantakiro”.

⁹ Ikemantawakawori Jesoshi okaatzi ikantakaantawakirini, ari rotsikanatanakari. Roojatzi ipithokashiteeyantanakarini oyaateeyakiririni, ikanteeyanakirini:

—¿Pikemakiroma iroka ikantakirika riraga oroomajatzzi? Tekatsi noñe nojoriyyotzinkarite apaani kimitakotyaarini rirori: osheki rameentakina.

¹⁰ Roojatzi ipiyanteeyanaani rotyaantanewo kapitaano ipankoki. Iñaapaatziiri nonampiri, etsiyatakotanee.

Rowañaagaeri Jesoshi kamawiteenchari janta Nayiikinta

¹¹ Paashini kitejiri riyaaatanaki riraga Jesoshi janta Nayiiki, itsipateeyakarini ronampiripaeni eejatzi osheki paashini oyaateeyiririni. ¹² Rokaakinteeyapaakawoni nampitsi, roonthaakowentakari inatakoetapaakiri kaminkari, ikitateeterimi. Rinirowa kamaki roori oemi, eejatzi apintzite otomi tekatsi paashini. Oyaatakowentakiri otomini, otsipateeyarini osheki onampijatzzi. ¹³ Iñaantawakawori Awinkatharite, osheki retakotawakawo, ikantawakiro:

—Eero piraakotari pitomi.

¹⁴ Riyaatashitakiro kajo inatakotanteetakariri, ipampitapaakiro. Ikatziyakaapaakari natakotziriri. Ikantakiri Jesoshi kamaentsiri:

—Ewankari, pipiriintee.

¹⁵ Roojatzi ipiriinantanaa, ikotyaaanaka; ñaawaetanee. Roojatzi ikanantawo riniro:

—Irika pitomika añaanee.

¹⁶ Rotsikanateeyanakawoni atziripaeni iñaanteeyawakawoni, ithaawaeyanakini, ikanteeyanakini:

—Tema ikameethaperotaki Tajorensi. Rotyaantakaeniri kamanantzirorini iñaani. Kyaaryo, itajonkawentakae, ikaminthagaeyirini aapatziyeeyaririni.

¹⁷ Roojatzi ikemakoeyantakaririni maawaeni joreeyajatzzi, eejatzi othotyaanaka ñaagantsi paashinikipaeni nampitsi.

Irra Jowa Kaawoshitantatsiri rotyaantakiri riyotaanewo Jesoshiki

(Mt. 11.2-6)

¹⁸ Ikanta ikemakotakiri riraga Jesoshi riyotaanewopaeni Jowa, riraga kaawoshitakotziniriri Tajorensi. Riyaatashiyakirini, ikamantapaakiri rantayitakirini rirori. Riraga Jowa, ikaemakiri riyotaanewo apite. ¹⁹ Roojatzi rotyaantakiri Awinkathariteki, ikantawakiri:

—Piyaatakite Jesoshiki, pojampitakiteri pikanteri: “¿Eerokama Rotyaantanewo Tajorentsi naamagaeyakarini? ¿Eeniroma paashini naamagaeyaarini?”

²⁰ Ikanta rareeteeyapaakarini rirori, ikantapaakiri:

—Rotyaantakina riraga Jowa, ikantana: “Pojampitakiteri Jesoshi: ‘¿Eerokama Rotyaantanewo Tajorentsi naamagaeyakarini? ¿Eeniroma paashini naamagaeyaarini?’ ”

²¹ Omaanta tee rakawakiri rirori, inta rantzi retsiyatakotayitziirini osheki mantsiyatayitatsirini, eejatzi rowawijaakotayitakirini osheki kyaantariri kamaari rajankaneki. Eejatzi raminakaayiteerini osheki kaari kokichaatsini. ²² Roojatzi ikantakiri riroripaeni:

—Iroñaaka pipiyanee pikamantapaeri Jowa okaatzira pikemakinari eejatzi piñaakotakinari nantziri. Pikamantapaeri naminakagaeyakarini riraga kaari kokichaawitacharini, nokatziyatziyatakagaeyakarini riraga kijopookiwiwacharipaeni, netsiyatakotakagaeyakarini riraga pathaawitacharipaeni, nokemakagaeyakarini riraga amashitachari inthomaenta ikempita eejatzi nopiriintayitaneerini kamawiteencharipaeni. Eejatzi nyotakagaeyakarini owashironkaawitacharipaeni tsika ikantya rowawijaakotanteeyaariri riraga Tajorentsi. ²³ Riweshiryakaanakimi maawaeni kaari theenkanari naaka.

Irira Jesoshi ikantzi: “Ikameethaperotaki Jowa”

(Mt. 11.7-15)

²⁴ Ikanta ipiyeeyanaani riraga rotyaantanewo Jowa, omaanta eeniro ijeekanaki Jesoshi ikenkithatakagaeyanakirini piyotawentakiriri. Ikenkithatakotanakiri riraga Jowa, ikan-teeyanakirini:

—Paerani piyaatapiintzi janta tekatsinta atziri ipanko pikemijantapiintziri rirori. ¿litaka piyaatashiteeyantakaririni? ¿Rootakima piyaatashitariri pikemijanteri ñaawaetashitachari? Tee iñaawaetashita. ²⁵ ¿litaka piyaatashitantaperotariri piñeeri? ¿Piyaatashitantakariri piñaakitizirima atziri kithaatawori owaneenkatachari kithaarentsi pinaperotachari? Teewee. Pamine, riraga kithaatawori owaneenkatachari isheninkatakari pinkathari, riweshiryaawentawo rowaagawo jeekatsiri ipankoki pinkathari. Omaanta riraga Jowa tee ikimitakotari rirori. ²⁶ Ajaatya, pikamantana: ¿litaka piyaatashitakitzi? ¿Riroma piitzi kamanantzirori iñaani Tajorentsi piyaatashitantakariri? Tema kyaaryo ikamanantziro, omaanta ranaakoperoeyakarini paashinipaeni kamanantzirori iñaani Tajorentsi. ²⁷ Tema piyoteeyirori riraga Tajorentsi ikenkithatakotzitakarini rirori Iwaperiteki paerani, ikantzitakarini: “Notyomi, notyaanteri iinja jewatemini ikenkithatakaapaakiri joriyopaeni, ikanteri: ‘Pikenkithashireeyaani, pijeeki kameetha, eero pantziro paashini kaari kameethatatsi, paamayari Awinkharite, kaakitaki’ ”. Kyaaryo, rirota riraga Jowa Kaawoshitantatsiri ojankinatokotzitetakariri paerani. ²⁸ Tema ranaakoeyakarini irira maawaeni paashinipaeni kamanantatsiri: imatakiro maawaeni ikowakaakiriri Tajorentsi, rootaki iñaaperotantakariri irira ikameethatzi. Omaanta iñaaperotaperotakiri kameetha Tajorentsi maawaeni ipinkathariwentaperoeyirini.

Ñaanakowenantatsiri itheenkaeyakarini Jowa eejatzi Jesoshi

(Mt. 11.16-19)

²⁹ Ikanta ikemaeyakarini osheki atziri ikantakiriri Jesoshi. Ikemantakariri, ikan-teeyanakini:

—Kyaaryo, tema ikameethaperotaki Tajorentsi.

Eejatzi ikaateeyakarini kemaeyakiririni riraga piyotayitziirini iyorikite eekiro iperi oroomajatzzi, tema ikaawoshitakotayitawakinirini Tajorentsi Jowa chapinki. ³⁰ Omaantakya riraga warijeeyopaeni eejatzi riraga iyotaantayitziirorini Iwaperite Tajorentsi tee ikowaeyini ranteniri rirori ikowakaawitariri: tema tee riyatashitziirini Jowa ikaawoshitakotantyaariri rirori. Eejatzi tee inimotziri ikantawitariri Jesoshi. ³¹ Ikantzi eejatzi:

—¿litaka noshiyakaawenteniriri irikapaeni kaari raapatziyantana? Tee ikoyi ikenkithashiryaneentya. ¿litaka ikimitakiri? ³² Irira noshiyakaawenteeyerini eentsi, ñaathawaeteeyacharini pankotsiki okaankiuteera. Ipoñaanaka apaeni ikantanakiri: “Apaniroeni nojonkawaetawita omaanta tee poyaatana, tee pomampaawaeta. Nowashiretakotawitari kamaentsiri, omaanta eeroka tee pitsipateeyanani powashiretakoeyaarini”. ³³ Ñaakiro, riraga Jowa itzitapiintaka, tee rirori kachaja eejatzi paashini shinchaari, eekiro pikanteeyatziini: “Eenitatsi iyamaarite pinkakaakiriri, rootaki kaari rowaperotanta, eejatzi kaari rirantawo shinchaari”. ³⁴ Omaanta naaka nopoñaaka janta jenokinta, nokoñaatapaaki jaka kipatsikika, roojatzi nowapiintawita eejatzi nirapiintawita. Omaanta eekiro pikanteeyatziini: “Irinta owaagatzinkari, shinkitziinkari. Itsipatapiinteeyakarini piyotapiintziniriri oroomajatzzi iyorikite, eejatzi

itsipatapiinteeyakarini paashinipaeni kaari kameethatatsini". ³⁵ Omaanta nokantemi: "Riyotzi Tajorentsi ari okameethataki maawaeni ikowakaakinari; eejatzi maawaeni aapatziyanari, riyotaki okameethataki ikowakaakinari Pawa".

Riyaataki Jesoshi ipankoki Shimo riraga warijeeyo rakiyoteri

³⁶ Ikanta apaani warijeeyo iwaero Shimo, ikantakiri Jesoshi:

—Pipoke nopankoki, owaeyaani.

Rakanakiri:

—Jee, kaakitakina.

Ikanta riyateeyanakini, ijeekapaaki jeekamentotsiki. ³⁷ Ari ojeeki tsinani jaka nampitsiki antapiintawitawori kaari kameethatatsi. Okemakotakiri Jesoshi, rowatya jaga ipankokinta warijeeyo, iyaatashitakiri oñaakiteri. Aakotanakiniri kajankaari. Ro aakotantanakanari mapi kitamaari imokaetziri. ³⁸ Ojeekimotapaakiri okaakini iitziki Jesoshi. Iraaperotapaaka, opitenkantakari oyaaki iitzikira, oshetantanaari oeshi. Roojatzi othoyitizitanakiri iitzi, eejatzi ojeetantakari kajankaari iitzi. ³⁹ Iñaantawakawori riraga warijeeyo, ikenkithashiryaanaka: "Rirotakima Rotyaantanewo Tajorentsi, ari riyotawakiro mi iroka tsinanika opampitakiri, eejatzi eeromi ishinetawomi opampiterimi iitzi". Tema osheki antapiintziro kaari kameethatatsi. ⁴⁰ Omaanta riyotakiri Jesoshi okaatzi ikenkithashiryaakari, ikantakiri:

—Shimo, eenitatsi nokantemiri.

Rakanakiri:

—Ajaatya, iyotaanari, pikantenatya.

⁴¹ —Noshiyakaawentemiri. Eenitatsi shirampari ikaatzi apite ireewitziriri. Apaani rireewitziri 500 tenaaryo, paashini rireewitziri 50 tenaaryo. ⁴² Irika apiteka atziri ireewitantsiri tee imatziro ipinakowenteeya ireewitantsiri. Ikantaka riraga rireewiteetzi iñaakirira tee imatziro ipinateeri, rootaki ikanantakariri: "Iroñaaka nokoyi netakotemi, eero pipinataana piremawitanaga, ikaanteekaata. Apaani rireewitawitakari eechonkini, omaanta riraga paashini rireewitaperotawitakari. Pikantena: ¿ninka inintaperotanakirika ashitariri iyorikite?"

⁴³ Rakanakiri:

—Naamaashitya riraga ireewitaperotawitakariri, tema rirotaki ikaminthaaperotakiri kameetha.

Ikantanakiri:

—Kyaaryo okaatzi pikantakinari.

⁴⁴ Roojatzi raminantanakawo Jesoshi tsinani, ikantziri Shimo:

—Ñaakiro, inkaaganki nokyaapaaki jaka pipankokika, omaanta tee paakameethatawakina: tema tee pipawakina iñaana nokiwantapaakyaaworimi noetzi. Omaanta tsinanika, okiwantapaakinawo oyaaki noetziki, eejatzi oshetantakinawo oeshi. ⁴⁵ Piwethatantanari, tee pithowootana, omaanta roori, onintanintaatakiro noetzi. ⁴⁶ Tee pijectantanawo noetoki iyeenka, omaanta iroka, ojeetantakinawo noetziki kajankaari. ⁴⁷ Pamine, eeniro antayitawitakarini osheki kaari kameethatatsi omaanta nokaminthaakiro, eero nokenkithashiryaakoteero antayitzirini: tema rootaki onintaperotantakinari. Aririka nokaminthayeri antayitawitaworini eechonkini, eechonkini inintashiretakina rirori. Omaanta nokaminthaaperoteririka osheki eejatzi inintaperotzitena osheki rirori.

⁴⁸ Roojatzi ikantawakiro tsinani:

—Eeniro pantayitawitakarini, omaanta eero nokijantzimiro, eero nokenkithashiryaakoteemiro eejatzi.

⁴⁹ Eeniro ijeekaeyakini owaeyencharini, rojampitawakagaeyanakani:

—¿Tsikama iitatyaaarika irika, ipeyakotakaantakanawori antzrori kaari kameethatatsi?

⁵⁰ Omaanta Jesoshi eekiro riyaatatzi ikantziri roori:

—Pameentakina, rootaki pawijakotantaari. Piyateee kameetha, piweshiryaaperotaneeya.

8

Oyaateeyakirini Jesoshi tsinani amitaakopiinteeyiririni

¹ Roojatzi Jesoshi ikinakinayitanakini nampitsikipaeni. Ikenkithatakagaeyakirini atziri, ikamanteeyakirini:

—Rooteentsi ipinkathariwenteeyemini Tajorentsi.

Kijkiro rowakiri riyotaanewopaeni, ikaatzira 12, ² eejatzi oyaateeyakirini tsinanipaeni. Tema apaanipaeni roori ikyaantawitakawo kamaari, eejatzi paashinipaeni omantsiyatashitawitaka omaanta retsiyatakoeeyeroni Jesoshi. Owaero apaani tsinani Mariiya makaraarajato. Ikaatawita kamaari jeekantawitawori 7. ³ Eejatzi paashini oyaatziriri,

owaero Jowaana, iina Kooja. Riraga Kooja, rirotaki amitakotziriri pinkathari Eroreshi. Eejatzi oyaatakiri Sosaana, eejatzi paashinipaeni tsinani. Iroka tsinani paeni amitakopiinteeyakirini Jesoshi, opapiinteeyakirini koetyeemotakariri.

Roshiyakaawentziniri ookakitzirori okithoki teriiko
(Mt. 13.1-23; Mr. 4.1-20)

⁴ Ipiyotawenteeyakarini Jesoshi oshekini atziri, roojatzi roshiyakaawenteeyakinirini ookayitzirorini okithoki teriiko, ikanteeyakirini:

⁵—Riyaataki shirampari rookakitziro okithoki teriiko owantsiki. Apanipaeni pariya-paentsiri awotsiki: raatzikayitakironi anashitayitacharini, ikanta ipokaeyapaakini konhawopaeni rowaeyapaakawoni, ithonkapaakiro pariyapaentsiri. ⁶Paashinipaeni pariya-paentsiri mapimashiki. Oparithawitanaka eechonkiini, omaanta tee ashepathatakoperotzi, rootaki ojampishitananakari, intsipaete okamaeyanagini. ⁷Paashini okithoki opariyapaaki kitocheemashiki: oshookawitanaka, omaanta anaanakiro kitocheepaeni, rootaki okamantanakari. ⁸Omaanta paashini opariyapaaki kameethariki kipatsi: oshookanaki kameetha, okithokitaperotanaki osheki.

Rootaki roshiyakaawenteeyakiniririni. Roojatzi ishintsithatanakiro ipaante, ikanteeyanakinirini:

—Eenitatsirika pikempita pikemantari, powayempitaperotyawo iroka nokantakimirika.

⁹ Rojampiteeyakirini riyotaanewopaeni:

—¿Oetaka kantakotachari poshiyakaawentziri inkaaganki?

¹⁰ Rakanakiri:

—Eerokataki aapatziyariri Tajorentsi, rootaki ikowakaantakimiri irira piyoteeyeroni eeroka kaari riyoteeyini paashinipaeni atziri kaari aapatziyariri. Eeroka niyotakaakimi tsika ikanta Pawa ipinkathariwenteeyakimini. Omaanta noshiyakaawenteeyakinirini paashinipaeni: ramineeyawityaani irirapaeni, omaanta eero riyotakoperotzi oetarika ifaawityaari; ikemaeyawityaani, omaanta eero riyotakotziro ikemaeyawitakarini.

¹¹ Rootaki iroka noshiyakaawentzimiri: rowaga okithoki oshiyakaawentzirori ifaani Tajorentsi. ¹² Iroka awotsi opariyantawitapaakari okithoki oshiyakaawentziri kemaeyawitawakaworini ifaani Tajorentsi: ipokapaaki kamaari, rookakagaeri ikenkithashiryaawitakawowa ifaani Tajorentsi. Tee ikowakayiri raapatziyariri eejatzi rawijakote. ¹³ Rowaga mapipookiteentsiri opariyantawitapaakari okithoki, oshiyakaawentakiri atziri weshiryaawentawitanakawori ifaani Tajorentsi, inimitawitakari. Omaanta tee ikyaryoowentziro: aririka opomeentsitzimotakari raapatziyariri, roojatzi rookantaneeyawo. ¹⁴ Iroka kitocheemashi opariyantawitapaakari, oshiyakaawentakiri kemaeyawitakaworini ifaani Tajorentsi, omaanta ikenkithashiryaapiintziro rantapiintziri, iweshiryaawentawo owaagawontspaeni, eejatzi ikowaki ikimoshirewentshityawo oetarikapaeni kaari kameethatatsi. Ratsipetashitakawo ikemawitawo ifaani Tajorentsi: tee raapatziyawo kameetha, tee rantaperotziniri rirori ikowakaawitariri. ¹⁵ Omaanta iroka okameethatzi kipatsi oshiyakaawentziri atziri kemaperotawakirori ifaani Tajorentsi. Ikyaryoowentaperotanakiro kameetha raapatziyaperotanakawo, ikameethashiryaanaki rajankaneki. Rirotaki antaperotzirori maawaeni ikowakaakiriri Tajorentsi. Tema riyotaakiri paashinipaeni ifaani Tajorentsi.

Roshiyakaawentakinirini Jesoshi ootamentotsi
(Mr. 4.21-25)

¹⁶ Eenitatsi paashini roshiyakaawentakiniriri Jesoshi riyotaanewo, ikanteeyakirini:

—Aririka oonthoteri ootamentotsi amineeyantyaarini, ¿arima ataapatakotakiri kantziriki? ¿Arima amanakiri tsikarika? Okameethatzi owakoteri jefonkiini okoñaatantyaari oetarikapaeni. Rootaki imatantapaakyaawori kyaapaentsirira ifaapaakiro oetarikapaeni jeekatsiri inthomaenta. ¹⁷ Okimitaka iroka iinja okoñaatanaki maawaeni amanayitawitarini iroñaaka riyoteeyanakironi maawaeni okaatzi anteeyakirini. ¹⁸ Paamayawowa okameethatzi pikemaperoyawakinani piyoteeyanteeyarini. Eechonkiini piyotaki iroñaaka, omaanta aririka pikemaperotena, nothotyeyemironi niyotakaaperoyemini. Aririka piitakaashiwita piyotzi, eero pimatziro paapatziyawo niyotawitakimirika, eejatzi ari pipeyakotakiro okaatzi piyotawitari eechonkiini: tekatsi piyotzimaaetaneeya.

Riyaatashiteeyakirini isheninkapero Jesoshi ifeeri
(Mt. 12.46-50; Mr. 3.31-35)

¹⁹ Okantaka iyaatashitantanakari Jesoshi riniro, otsipateeyanakarini rirentzipaeni. Rareeteeyapaakani pankotsiki janta ijeekakinta rirori, omaanta tekatsi ikantapaakya rontsirokaeyapaakyaarini: rookagaeyakirini oshekipaeni atziri. ²⁰ Ikamanteetakiri Jesoshi:

—Okowapaakimi piniro, eejatzi pirentzipaeni. Ojeekapaaki janta inkokironta.

²¹ Omaanta rakanakiri:

—Ninirontakawo maawaeni aapatziyaperoyeakaririni Tajorentsi, maawaeni antap-erotziniriri ikowakaakirori. Eejatzi maawaeni aapatziyariri riroteeyakini yeeyipaeni, choenipaeni.

Romaerintakiro Jesoshi tampyaa eejatzi omoetonkaari inkaare

(Mt. 8.23-27; Mr. 4.35-41)

²² Paashini kitejiri rotetanaka Jesoshi pitotsiki, itsipateeyakarini riyotaanewopaeni. Ikantakiri:

—Thame amontyagaeyaneeni intatsikeronta inkaare.

²³ Ikantaka riyaaatakoeyawitanakani, aakotanakiri tampyaa. Jatakotaki niyankyaani, ari janta opataki pitotsi imaanaki Jesoshi. Roojatzi omapokaeyakirini antawo tampyaa, otetaatapaakawo ifnaa pitotsiki, rooteentsi itsitsiyakoeyenimi. ²⁴ Roojatzi ikaakantanakari riyotaanewopaeni ikantakiri:

—¡lyotaanari! ¡Pipiriinte! ¡Rooteentsiwee atsitsiyakoteeyeni!

Ari itzinaanaka, roojatzi rojantzikaantakawo tampyaa, ipeyeero omoetonkaari: opeyaperotanaa kameetha. ²⁵ Ikantziri riyotaanewo:

—¿Iitaka kaari pameenteeyantanani?

Ithaawanteeyanakarini, eejatzi rotsikanateeyanakarini. Ikantawakagaeyanakani:

—¿Ninkama irika? Omaerintakirori tampyaa, eejatzi omoetonkaari: ipeyeero. Tee añaapiintziri kimityaarini irika.

Rookaeniri Jesoshi atziri iyamaarite

(Mt. 8.28-34; Mr. 5.1-20)

²⁶ Ipoñaanaka Jesoshi Karireeyaki, roojatzi rareetapaaka intatsikeronta: janta Karaaraki. ²⁷ Raatakotapaaka, rayiiteeyapaakini kipatsiki. Ifnaapaakiri atziri kyaantawitariri kamaari: ojamanitaki ijeekamerikitzii tee ikithataawo iithaari. Tee ijeeki pankotsiki, inta ikinakinamerikitzii janta kaminkarimashiki. ²⁸ Ifnaantawakariri Jesoshi, rotziwerowashitawakari, roojatzi icheraakaantanakari iyamaarite ipaantekira shirampari, ikantakiri:

—¿Iitaka poñaashirenkantanari? Niyotawakimi: eerokataki Itomi Tajorentsipero jeekatsiri jenokinta. Eero powashironkaana.

²⁹ Rootaki ikaemantanakari, ithaawantawakari Jesoshi, riyotaki kamaari rotyaantatyeeri. Riraga shirampari ojamanitaki ijeekantakari kamaari, ikinakaapiintziri tsikarikapaeni. Roojotapiinteawitari rakoki eejatzi iitziiki karenathaki, omaanta osheki ishintsitakaakiri kamaari, ithatyaakiro karenatha roojotanteetayaririni. Aririka ithatyaanaki, ishiyakaanakari kamaari janta teenta ijeeki atziri. ³⁰ Rojampitakiri Jesoshi:

—¿Oetaka piwaero?

Rakanakiri:

—Nowaero Oshekyaaantzi.

Rootaki iitantakari Oshekyaaantzi ijeekantakari inthomaenta oshekini kamaari. ³¹⁻³² Ari ijeeki janta tyonkaariikiini osheki chaancho rowaeyani. Riraga kamaari ikanteeyakirini Jesoshi:

—Eero potyaanteeyanani jaawikinta otsitenikaakitizinta inta nokowaki potyaanteeyenani janta chaanchoki, nokyaaantapaakyaari rirori.

Ikantanakiri:

—Piyaateeyeni.

³³ Roojatzi rookaeyantanaarini shirampari, ishirinkashitanakari chaanchopaeni, roojatzi ishiyeeyantanakani riroripaeni ipariyeeyanakini impeetaki, ipiinkaeyapaakini inkaareki, motoririri, motoririri. Tsitsiyeeyapaakini maawaeni.

³⁴ Riraga shentawitariri chaancho ifnaantawakariri, ishiyeeyanakani janta nampitsiki ikamanteeyerini isheninka eejatzi jeekaeysirini owantsiki. ³⁵ Roojatzi ipokaeyantanakani atziri ramineri riraga kyaantawitariri kamaari, oetarika awijimotakiriri. Ifnaapaatziiri, tekatsitane, tee ishinkiwentanaa, ijeekae kameetha Jesoshiki. Ikithaataawo imaatha, kenkithashiryaaaperotanaa kameetha iroñaaka. Ithaawanteeyapaakarini. ³⁶ Riraga ifnaaperotakiriri ikamanteeyawakirini maawaeni inampijatzii okaatzi rantakiri Jesoshi, ithotyaawakiniri. ³⁷ Osheki ithaawaeyanakini maawaeni nampitawori jaga. Rotyaanteeyerini Jesoshi, ikantziri:

—Piyaatee, eero pipokae eejatzi.

³⁸ Omaantakya riraga kyaantawitakariri kamaari ikantawitakari Jesoshi:

—Nokowaki noyaataneemi.

Omaanta ikantziri:

³⁹ —Eero poyaatana. Aritaki pijeeki, piyaatee pipankoki. Pikamanteeyapaerini pinampijatzipaeni ikaminthaakimiri Tajorentsi.

Roojatzi riyaatantanaa, ikinakinayitanakini nampitsiki, ikamanteeyakirini inampijatzipaeni:

—Piñaakina: osheki ikaminthagaana Jesoshi.

Retsiyatakoteero Jesoshi ojokaatzirori iraa eejatzi ipiriinteero rishinto Jaero
(Mt. 9.18-26; Mr. 5.21-43)

⁴⁰ Roojatzi ipiyantanaa Jesoshi, imontyaanaawo inkaare. Royagaeyakirini osheki atziri, raakameethateeyawaerini. ⁴¹⁻⁴² Itonkiyotawakari shirampari iitachari Jaero: rirotaki jewatakaantatsiri janta pankotsiki ipiyotantapiintarira joriyyopaeni. Rotziwerowashitapaakari iitziki Jesoshi ipinkathatantapaakariri, ikantapaakiri:

—Thame nopankoki, rooteentsi okame nishintyo.

Apinto rishinto, okaataki ojarentsite 12. Roojatzi royaatanakiri, rawitsinagaeyanakirini oyaateeyanakiririni. ⁴³ Oyaatanakiri eejatzi tsinani ojokaatzirori iraa, okaatakotaki 12 ojarentsite ojokaatkiro. Osheki raawintawitakawo; othonkakiri oorikite aawintakaanantari. Omaanta tekatsi materoni etsiyatakoteroni. ⁴⁴ Okinashitapaakiri itapiiki opampitzitakiri iithaari okaatapaakira, roojatzi opeyantanaa iraa. ⁴⁵ Roojatzi ikantanaki Jesoshi:

—¿Ninka pampitzitakinawori noethaari?

Ikanteeyanakini paashinipaeni:

—Tee nopampitzitzimiro piithaari.

Roojatzi ikantanakiri Peetero:

—Iyotaanari, pamine, ikaateeyini atziri osheki rinkiteeyakimini, rawitsineeyakimini. Eekiro pikantanakitzi: “¿Ninka pampitzitakinawori noethaari?”

⁴⁶ Omaanta royiikiitakariri rirori:

—Eenitatsi pampitzitakinawori. Okamantakina notajorenka: eenitatsi notajonkakowentero.

⁴⁷ Iyotanki tsinani tekatsi okantya omanapithateri opampitzitakirira iithaari. Ompetatanaka, iyaatashitanakiri, otziwerowashitapaakari, okantapaakiri:

—Naakataki antzitakimirori piithaari, rootaki netsiyatakotantaari nojokaawitawoni nira.

Ikemaeyawakironi maawaeni atziripaeni. ⁴⁸ Ikantakiro Jesoshi:

—Tsinani, pameentakina, rootaki petsiyatakotantaari. Piyaatane kameetha pipankoki, pikimoshiretane.

⁴⁹ Eenirowa ikenkithawaetakayiro tsinani, areetapaaka paashini ikaateeyinira ijeeki Jaero ikamantapaakiri:

—Kamanaki pishinto. Eero poñaashirenkantari iroñaaka iyotaantatsiri riyaae apankoki.

⁵⁰ Ikemawakiri Jesoshi, roojatzi ikanantanakari:

—Eero pikantashiryaa. Aririka pameentena, ari añaagae pishinto.

⁵¹ Ari rareteeyapaakani pankotsiki. Ikantzi Jesoshi:

—Eero eeroka pikyeeyapaeni: intakya rirori kyaatsini Peetero, Jowa, Jantyaako, iri, eejatzi iniro, ari ikaate.

⁵² Eeniro riraakoeyakawoni osheninkapaeni, rowashiretakoyakawoni. Ikanteeyakirini Jesoshi:

—Eero piraakoeyawoni: tee okamaperotzi, inta omaatzi.

⁵³ Ishirontawenteeyanakarini, tema riyoteeyakini kamaperotaki. ⁵⁴ Roojatzi roerikawakotapaakiro, ishintsithatapaakiro ipaante, ikantzi:

—¡Ewankawo, pipiriintane!

⁵⁵ Roojatzi opiriinantanaa. Ikantakiro iniro:

—Pipero owanawo oyaata.

⁵⁶ Ashitaanitachari ari rotsikanatanakari ikantanaki:

—¡Pamine! ¡Imatakiro ipiriintziro kaminkawo!

Omaanta ikantakiri Jesoshi:

—Eerowa pikamantakowaetana iroñaaka okaatzika piñaakiri.

9

Rotyaantakiri Jesoshi riyotaanewo ikenkithatakagaeyerini atziri

(Mt. 9.35-38; 10.5-15; Mr. 6.7-13)

¹ Ipiyoteeyakirini Jesoshi riyotaanewo 12, imatakagaeyakirini itajorenkaki, itajonkakowenantaayariri paashinipaeni, ikanteeyakirini:

—Nokowaki pookakaakowenteeyerini atziri kyaantawitariri iyamaarite, pimateri pookeri maawaeni kamaaripaeni, eejatzi petsiyatakoeyerini maawaeni mantsiyatayitsirini. ² Iroñaaka piyaateeyeni. Pikinakinayitanakini, pikamanteeyerini atziri: “Rooteensi ipinkathariwenteeyemini Tajorentsi”. Eejatzi petsiyatakotayiterini mantsiyayitatsirinipaeni. ³ Nokantemi, tekatsi paanaki: eero payi paashini pimaatha, pikotzi, pithaate, powanawo, piyorikite, pipewiryaaakogo, apatziro pikithaatarika. ⁴ Ninkarika aakameethatawakimani ari piijekapaaki. ⁵ Eerorika raakameethateeyawakimini jeekatsiripaeni, powaaganakya, eejatzi potekakontatanakya piitzikira riyotantaayari eero pipiyashitari eejatzi. Pikanteeyanakirini: “Iroñaaka tee pikemijantana, ari rowashironkaemi Tajorentsi iinja”.

⁶ Roojatzi riyaatanteeyanakani, ikinayitanakini nampitsikipaeni. Ikamanteeyakirini atziri tsika ikanteeyaka rawajakotanteeyaari. Eejatzi retsiyatakotayiteerini mantsiyatayitatsirini.

Riraga Erooreshi ikowaki iñeeri Jesoshi

(Mt. 14.1-12; Mr. 6.14-29)

⁷ Ikanta riraga pinkathari Erooreshi ikemakotakiri rantayitakirini Jesoshi, itajonkantayitakini. Tee riyotzi oetarika ikenkithashireeyaari. Ikanteetayitzini: “Irira Jesoshitatsiri rirotaki Jowani: piriintaachari”. ⁸ Ikantayitzini paashinipaeni: “Roñaagantapaa eejatzi Iriyashi”. Paashini kantayitatsirini: “Piriintaa paashini kamanantzirorini ifaani Tajorentsi”. ⁹ Omaanta ikantzi Erooreshi:

—Nothatyaakaantakiri Jowani: kamataaki. Omaanta, ¿ninka irika akemakoeyakirini itajonkakowenteeyakirini atziripaeni? Nokowaki noñeeri.

Ikaatzi 5.000 shirampari ipakiri Jesoshi rowanawo

(Mt. 14.13-23; Mr. 6.30-46; Jowa 6.1-15)

¹⁰ Ikanta ipiyeeyanaani rotyaantanewo Jesoshi, ikamanteeyapaerini rantayitakirini. Rothatagaeyaneerini ragaeyaneerini riyotaanewopaeni janta Wetheeraki. ¹¹ Omaanta riyoteeyakini atziri jatanaki, roojatzi royaateeyantanakirini. Riraga Jesoshi riwethateeyawakarini riyotagaeyakirini tsika ikanta Tajorentsi ipinkathariwenteeyakirini. Eejatzi retsiyatakoeyakirini mantsiyaripaeni. ¹² Okantaka otsiteniityaanaki, ipokashitapaakiri riyotaanewopaeni, ikanteeyapaakirini:

—Pamineroiya, kaankiityaaki jaka. Potyaanteeyerini atziri iroñaaka nampitsikipaeni: raminantyaari imagaeyantyaarini eejatzi rowaeyantyaarini.

¹³ Omaanta ikantawakiri:

—Pipaeyerini eeroka rowaeyaarini.

Ikantanaki:

—Tekatsi nopayeririni. Pamine, okaataki jaka paa apawakooni, eejatzi apite mereto. ¿Pikowakima niyaateeyeni namanantakiteniri rowaeyaarini maawaeni irikapaeni? Eeni-tatsi oshekini atziri.

¹⁴ Aamaashitya ikaateeyini shirampari 5.000 ipiyoteeyakani. Ikantziri Jesoshi:

—Poejeekayerini maawaeni: pinashitayityaarini ikaatayitani 50 piyotachani, eejatzi paashinipaeni ikaate 50. Eejatzi ikimiteeyakyaani maawaeni.

¹⁵ Ari ikanteeyakirini, roejeekayakirini. ¹⁶ Roojatzi roerikantakawo Jesoshi paa, eejatzi mereto. Raminanaki jenokinta, ikantziri Iriri: “Ariwee, Pawa, pipakinawo nowanawo”. Roojatzi ipantakari riyotaanewo, ikantakiri:

—Ajaa, poshirinkeniri riraga piyoteeyencharinira.

¹⁷ Rowaeyakani maawaeni, ikemaeyapaakani. Roojatzi raantayitaawoni tzimagaanta-paentsiri, roteteero kantziriki. Okaatzi riyeekiteeri 12.

Ikantziri Peetero: “Eerokataki Jesoshi riraga Rotyaantanewo Tajorentsi”

(Mt. 16.13-23; Mr. 8.27-33)

¹⁸ Paashini kitejiri riyaaantanaki apaniroeni Jesoshi ikenkithatakaeri Iriri. Riyoshi-itankiri raanakiri riyotaanewoperopaeni 12. Roojatzi rojampitantakari:

—¿Itaka ikenkithashiryaaakoperotanari ajorriyotzinkaritepaeni? ¿Tsikama noetaperotaka naari?

¹⁹ Rakanakiri:

—Ikantayitizini apanipaeni: “Rirojatziiata Jowani kaawoshitawitacharini, piri-intaacha”. Irira paashini ikantzi: “Rirojatziiata Iriiyashini, oñaagantapaacha eejatzi”. Irira paashini ikantzi: “Rirojatziiata paashini kamanantzirorini ifñaani Tajorentsi, piriintaachari”.

²⁰ Roojatzi rojampitantanakari rirori ikantanakiri:

—Omaanta eeroka, ¿tsika pikanteeyinika?

Rakanakiri Peetero:

—Eerokataki Rotyaantanewo Tajorentsi naamagaeyakarini.

²¹ Omaanta ikantaperoeeyirini:

—Eerowa pathawayitawo pikamanantawaetzi, pikante: “Jesoshi rirotaki Rotyaantanewo Tajorentsi, riraga Owawijaakotantatsini”. ²² Kyaaryo, nopoñaanaka jenokinta, nokoñaatapaaki jaka kipatsikika omaanta osheki nokemaatsiya paata. Itheenkaeyenani aataperoteenchari, jewatayitiziririni, ñaanakowenantatsiripaeni, iyotaantzirori Iwaperite Tajorentsi, maawaeni. Ikanteeyenani: “Kaari irira Jesokirishito”. Rowamaakaantena, okaate kitejiri 3, nopiriintanee eejatzi.

Ikantzi Jesoshi: “Poyaataperoeayanakinani: eero pipewawenteeyawoni”

(Mt. 16.22-28; Mr. 8.32-38)

²³ Roojatzi ikanteeyantakarini Jesoshi maawaeni:

—Pikowaeyakinirika poyaataperoeayanakinani, otzimatyee pookaperoeayanakironi oetarikapaeni inimateeyawitizimirini eerokapaeni pantziri, inta maawaeni kitejiriki pipomeentsiwenteeyaawoni nokowakagaeyakimirini naari, omawitya rowamaanteetemiro, omawitya ikijanteetemiro. ²⁴ Aririka pantawaetawentashitya eeroka iroñaaka, eero piyotaperotziri Tajorentsi, eejatzi eero piyeekimoteeri iinja. Rooma aririka pinintaperotena naari, eejatzi pipomeentsiwentayitenawoni nokowakagaeyimirini naaka, eero patsipetashitawo, inta piweshiryaawentyaari iroñaaka Tajorentsi, eejatzi piyeekimotapaeri iinja. ²⁵ Omawitya pipiyotaperotawityaaworika osheki owaagawontsi jaka kipatsiki, omaanta pipeyakotakiririka Tajorentsi, eero piyaatzi jenokinta ijeekinta rirori. Tema patsipetashiteeyawitakawoni maawaeni pashiteeyawitakarini. Ñaakiro, tekatsi pikantya pipinateri Tajorentsi ijeekakaantemiri janta inampikinta. ²⁶ Tema naaka poñaachari jenokinta, natziriritaapaaki jaka kipatsikika. Eejatzi nopiyanee janta. Roojatzi iinja nopiyanteeya eejatzi jaka kipatsikika, notajorentsi perotapaaki: nokimityaari Pawa eejatzi maawaeni ronampiri, riraga kameethaperotatsiripaeni. Rootaki okameethanteeyaari pikenkithashireeyaani: aririka pipashiwentakayena naaka iroñaaka, eejatzi aririka pipashiwentakayaawo noñaani, ari iinja nopashiwentakapaemi eeroka aririka nopiyee. ²⁷ Omaanta kyaaryo iroka nokamantemiri, eero namatawitzimi: eerorika pikamita, piñaayitawakironi tsika ikanta Tajorentsi ipinkathariwenantzi.

Ipaashinitzimotakiri Jesoshi riyotaanewo

(Mt. 17.18; Mr. 9.28)

²⁸ Rootzimanteensi awijanaki apaani tominko riyatantakari Jesoshi tonkaariki, ikenkithatakayiri Iriri. Raanakiri Peetero, Jantyaako, eejatzi Jowa. ²⁹ Eenirowa ikenkithatakaakiri Iriri, ari omapokashitapaaka ipaashinipootanaki, eejatzi oshipakiryaaaperotanaki iithaari, ochookyaakiri riraga amineeyakiririni. ³⁰ Romapokashitapaakari eejatzi apite shirampari, ikenkithatakaapaakiri Jesoshi. Riraga ayiitapaentsiri rirotaki Moeseeshini eejatzi Iriiyashini; ³¹ tee ikimitee akimiteeyanika aaka, ikameethaperotaki: ikimiteeyakirini jenokijatzi. Ikenkithatakaawakagaeyakani 3: ikenkithatakotakiro ikame iinja Jesoshi janta Jerojareeki. ³² Osheki ipochokyaayitawitanaka Peetero eejatzi itsipateeyarini, omaanta tee imagaeyini. Ramineeyakirini Jesoshi, ishipakiryaaaki, ikimitanakawo kitejiri. Eejatzi ramineeyakirini riraga itsipateeyakarini. ³³ Rooteentsi ipiyanee riraga apiteentsiri, ikantziri Peetero:

—Iyotaanari, kameethataki pamakinaka jaka, noñeyakimini. Iroñaaka nokowaki niwet-sikemi 3 pankoshintsii: apaani pashi, apaani rashi rirori Moeseeshi, eejatzi apaani rashi rirori Iriiyashi.

Ikanta Peetero ifñaawaetashitanaka, tee ikenkithashireeya oetarika ifñaawaeteri. ³⁴ Omapokashitapaakari eenirowa ikenkithawaeteeyini menkori, otzikagaeyapaakirini, roojatzi ithaawaeyantanakani. ³⁵ Roojatzi ikemaeyakirini Tajorentsi, ifñaawaetaki menkorikira, ikantanaki:

—Rirotaki irika notyomi nonintaperotanewo: pikemijanteeyawakirini.

³⁶ Roojatzi ramineeyantawitanaarini: tekatsi ifñaanee, apatziro Jesoshi apaniroeni ikatziya. Ikanta imaneeyakironi okaatzi ifñaakiri, ojamanitakotaki, tee ikamantawaetzi. Paatakya ikamantakoteeripa okaatzi ifñaakiri.

Retsiyatakoteeri Jesoshi eentsi ikyantawitakari kamaari
(Mt. 17.14-21; Mr. 9.14-29)

³⁷ Okitejitanaki, roerinkaeyanakani, itonkiyoteeyawakarini osheki atziri.
³⁸ Ikantawakiri apaani:

—Iyotaanari, pikaminthaaneenari notyomi napintzite, tekatsi paashini.

³⁹ Rowariyaapiintziri kamaari, ikaemakaapiintziri. Rompetatakaapiintari, ishimoretakaapiintari. Rowashironkaapiintakiri: tee rotsiparyaaneentari.

⁴⁰ Nokantawitakari piyotaanewopaeni retsiyatakoterimi, omaanta tee imatziri.

⁴¹ Rakanakiri Jesoshi:

—Eero imatziri: tema ari pikaateeyini pitheenkanteeyini, rootaki kaari imatantari kamaari; tema pikenkithashiryaaneenta. Osheki neshiwentakimi notsipatakimi niyotageeyawitakimironi ifñaani Tajorentsi. ¿Tekiraatama piyotakoperoyironi itajorenta Tajorentsi? Pamakinari pitomi jaka.

⁴² Rootaki iniyankitakaawitapaakari itomi, romapokashitanaka kamaari iparyaakaakiri kipatsiki, tereei, rompetatakaakari tonki, tonki. Roojatzi rotyaanantaari Jesoshi kamaari, rowawijaakoteeri eentsi. Ikanteeri Iriri:

—Irika pitomi: awijakotee iroñaaka.

⁴³ Rotsikanateeyanakarini kameetha maawaeni atziripaeni, ikantawakagaeyanakani:

—Tema itajorentsi perotaki kameetha Tajorentsi.

Rapiiteero Jesoshi ikamantakota ikame iinja
(Mt. 17.21-23; Mr. 9.29-32)

Eenirowa rotsikanateeyakarini, ikanteeyakirini Jesoshi riyotaanewo:

⁴⁴ —Pikenkithashiryaaperotero iroka nokamantemirika. Eero pipeyakotziro. Nopoñaaka naaka janta jenokinta, nokoñaatapaaki jaka kipatsikika, omaanta iinja aritaki raakaanteetakina.

⁴⁵ Omaanta tee riyoteeyawakironi ikantawitakariri. Tee ishinetziri Tajorentsi riyotakoeyawakironi. Ithaawanteeyakarini rojampiterimi oetarika ikantawitariri.

Ikantziri Jesoshi riyotaanewo tsika ikantyaari ipinkatharitanteeyarini
(Mt. 18.1-5; Mr. 9.33-37)

⁴⁶ Roojatzi ikantawakagaeyanakani riyotaanewopaeni Jesoshi, raamagaeyakani, ikantzi:

—Jaka akaateeyinika: ¿ninka anaakotantaatsini ipinkatharitee? ¿Naakama pipinkathateeyeni?

⁴⁷ Riyotakotakiri Jesoshi oetaka ikenkithashireeyakarini. Ikaemakiri eentsi:

—Pipokanaki jaka okaakini.

⁴⁸ Roojatzi ikanteeyantanakarini riyotaanewopaeni:

—Pamineri irika eentsi, aapatziyanari. Aririka petakotyaari irika eentsika, eejatzi petakotakina naari. Aririka petakotakina naari, eejatzi petakotakari otyaantakinari. Aririka petakotyaari paashinipaeni atziri, aritaki pipinkatharitaki iinja.

Retsiyatakotantaki paashini aapatziyariri Jesoshi
(Mr. 9.38-40)

⁴⁹ Roojatzi ikanantakari Jowa:

—Iyotaanari, chapinkari noñaakiri shirampari janta rowawijaakotayitakirini kyaantawitariri kamaari. Ikamantawitakina raapatziyimi, rootaki imatantariri rowawijaakotziri. Omaanta tee kijokiro rowaeyeeni aaka rootaki nookakaantakariri rowawijaakoteri kyaantawitariri kamaari.

⁵⁰ Rakanakiri Jesoshi, ikantziri:

—Eero pithañaaakotari. Irira tee ikijeeyeni, tema rantakinawo nokowakaakiriri. Rootaki atsipateeyantakaririni.

Riraga jamaaryajatzi tee raakameethatziri Jesoshi

⁵¹ Rooteentsi areetya kitejiri riyaaate Jesoshi jenokinta. Apatziro ipoñaanaka riyaaanaki Jerojareeki. ⁵² Rotyaantakiri riyotaanewo, ikantakiri:

—Thame pityaawo janta Jamaaryaki, pamine ajeekanteeyapaakyaarini.

⁵³ Ikanta riyataawitanaka, omaanta riyoteeyakirini jamaaryajatzi riyaatatye Jesoshi janta Jerojareeki, rootaki kaari ishinetantawakari roojeekawakiri inampiki. Roojatzi ipiyantanaa, ikamantapaeri Jesoshi, ikantziri:

—Eero ishinetee amaye inampiki.

⁵⁴ Ikemantawakari Jantyaako eejatzi Jowa, ikantakiri:

—Nowinkatharite, ¿pikowakima nokanteri Tajorentsi itagayerini maawaeni jamaarya-jatzi? Nokimityaari Iriiyashini paerani: itaakaantakirini joraaropaeni kijeeyakiririni.

⁵⁵ Rookathatanakiri Jesoshi, ikantanakiri:

—Tee okameethatzi akijeri. Tee piyoteeyini eeroka tsika pikantakari: tee pikameethashiretzi. ⁵⁶ Naaka poñaachari jenokinta, natziritapaaki jaka kipatsikika. Tee ro nopokantya nowamaayerineri atziri, inta nopokantari nowawijaakoeyerini.

Roojatzi rowagaeyantanaani paashiniki nampitsi.

Riraga kowatsiri oyaateeyerinimi Jesoshi

(Mt. 8.18-22)

⁵⁷ Ikanta ikineeyanakini awotsiki, itonkiyotawakari shirampari, ikantawakiri Jesoshi:

—Nowinkatharite, nokowaki noyaataperotanakimi, tsikarika piyaate.

⁵⁸ Ikantanakiri:

—Naaka poñaachari janta jenokinta nokoñaatapaaki jaka kipatsikika nowawijaakotantyaariri atziri. Pikemijantawakiro iroka nokamantemiri: riraga otsitziniro eenitatsi imoo imaapiinantari, riraga jenokiweripaeni eenitatsi imaashi; omaanta naaka, tekatsi nopanko nomaantyaari.

⁵⁹ Roojatzi ikantakiri paashini atziri:

—Poyaatanakina eeroka.

Rakanakiri ikantzi:

—Nowinkatharite, nokowawitaka, omaanta ikamawakiita pawa. Aririka nokitananakiri roojatzikya noyaatatanakimi.

⁶⁰ Rakanakiri Jesoshi:

—Eeniro ikaateeyini theenkantatsiripaeni, rirotaki kitaterini aririka ikamaki. Omaantakya eeroka, thame poyaatena pikamanteeyeriniita atziri tsika ikanta Tajorentsi ipinkathariwenanteeyerini.

⁶¹ Ikantziri paashini shirampari:

—Aritaki, nowinkatharite, noyaataperotanakimi: omaanta niteeyapaentyaariniita niwethateeyapaentyaariniita nosheninkapaeni.

⁶² Omaanta rakanakiri Jesoshi:

—Pithapaterorika kipatsi pipankiwaentyaari piwankiri, eero paminaminawaetzsi tsikarikapaaeni, eero otzipitzipiwaentanaka pithapatakiri. Eejatzi okimitaka roori: pikowakirika ipinkathariwentemi Tajorentsi, poyaataperotena, eero pikenkithashiryaapiintziro panteero eejatzi pantapiintawitarini paerani.

10

Rotyaaantakiri Jesoshi 72 kenkithatakaanteeyatsirini

¹ Roojatzi rotyaaanteeyakirini Awinkatharite osheki riyotaanewopaeni reewateeyanakini, ikaateeyini 72. Ikantawakiri:

—Piyaateeyini nampitsikipaeni nokanteeyakimirini, apite pikantawakaayitanakyaani. Eekiro nimpateemi iinja naari. ² Okimitaaka pankirentsi oshekiterika okithoki tekatsiperorika owiiteroni apaatanakya okithoki rooma tee roshekitz owiiteroni. Eejatzi okimitaka iroñaaka eeniro oshekipero atziri kaari aapatziyana. Pamanapiinteri Awinkatharite rotyaaanteeyantyaaririni osheki amitamotemini pikenkithatakagaeyerini atziri, riyaaanteeyaarini rirori jenokinta. ³ Pamine, osheki opomeentsitzimoyemini, osheki rowashironkaeyemini theenkantatsiri: pikimityaari owisha, rojatekakari manitzi-paeni. Iroñaakakya, piyaateeyini pikenkithateeyeni. ⁴ Eero paanaki pithaate, piyorikite, pijapatote. Aririka pitonkiyotawakyaari atziri niyanki, eero pikatziyakaari pikenkithawae-takayiri, omaanta pawijanakiri: apatziro powaanakiro janta nokantakiminta. ⁵ Tsikarika pijeekapaaki, pikanteri Tajorentsi ramitakoteri ashitawori ipanko raapatziyanteneri ijeekantyaari kameetha. ⁶ Aririka raapatziyena, ari rawijakotee, ijeekantyaari kameetha. Rooma eerorika raapatziyana tee patsipetashitawo pikenkithatakayiri iñaani Tajorentsi: tema pantakiniri iroka nokantakimiri. ⁷ Tsikarika janta pijeekapaaki, aritaki pijeekaeya-paakini. Eero pikinakinayitzini pankotsikipaeni. Poyaawo oetarika ipawakimiri, eejatzi pirero, maawaeni. Okameethatzi ipawakimi oetarikapaaeni koetyeemotakimiri: riraga atziri antawaetatsiri ikameethatzi ipineeteri. ⁸ Tsikarika pareetapaakya, aririka raakameethatawakimi, powapaakyaawo oetarika ipawakimiri. ⁹ Eenitatsirika mantsi-yaripaeni, petsiyatakoeyerini. Pikamanteeyerini maawaeni: “Rooteentsi ipinkathari-wenteeyemini Tajorentsi”. ¹⁰ Omaanta eerorika raakameethatawakimi paashinipaeni atziri, pikanteeyanakirini: ¹¹ “Pikemaeyawakinani: ikowawita Tajorentsi ipinkathari-wentemimi, omaanta tee pikoyi. Tee paakameethateeyawakinani, eejatzi okimitaka, tee

paakameethatawakiri Tajorentsi. Iroñaaka pashironkagaeyaani". ¹² Rootaki nokowakiri pikamanteriri. Ñaakiro, paerani riraga joroomajatzini imaninteeyakirini Tajorentsi rootaki ithonkanteeyakaririni. Omaanta eerorika raapatziyeeyawakimini atziri iroñaaka, ari iinja ranaakotaperoteri joroomajatzini ikemaatsitaperoteeyaawoni osheki.

Ikenkithatakotakiri Jesoshi piyatheeyakaririni

(Mt. 11.20-24)

¹³ Eejatzi ikantzi Jesoshi:

—Ashironkaamatsiterini korashiinjatzi eejatzi wetheerajatz: osheki iñaakoeyawitakinawoni notajonkantapiintaki, omaanta tee raapatziyeeyawakinani. Rirorikami ñeeyakinanimi tziirojatzi eejatzi shiroojatzi, tema ari ikenkithashireeya-neeyaanimi, rookaeyeronomi kaari kameethatatsi ranteeyirini. ¹⁴ Kyaaryootaki rowashironkaeyakaririni Tajorentsi iinja tziirojatzi eejatzi shiroojatzi, rowashironka-gaayerini, omaanta rowashironkaaperoeyerini osheki korashiinjatzi eejatzi wetheerajatz. ¹⁵ Eejatzi ikenkithashireeyawitakani kaperinawoojatzi riyateeyenimi janta jenokinta, omaanta eero riyateeyini inta riyateeyeni janta paamariki jeekatsiri inthomaenta kipatsi ikemaatsityaawo. ¹⁶ Niyotaanewo, pikemaeyenani. Aririka raapatziyeeyawakimini atziripaeni, eejatzi naari raapatziyeeyakinani. Aririka itheenkaeyawakimini eerori, eejatzi ikimitzitakina naari itheenkaeyakinani. Eejatzi okimitaka, aririka itheenkaeyenani naari, tema itheenkaeyerini eejatzi riraga otyaantakinari. Iroñaakakya, piyaateeyeni.

Ari ikanteeyakani.

Piyeeyapaani riyotaanewo Jesoshi kaatatsiri 70

¹⁷ Ikantaka ipiyeeyapaani rotyaantaneewopaeni Jesoshi, ikimoshireeyapaakini. Ikaman-teeyapaakirini:

—Nowinkatharite, riyotakina kamaari naapatziyakimi, ikemijantaperotakina. No-matakirikya notyaanteeyakaririni.

¹⁸ Rakanakiri:

—Kyaaryo riraga Jatanaashi ipinkathariwentawitakari iyamaaritzinkarite, omaanta noñeeyakimini pimanteeyakirini potyaantakiri kamaari eerori: iroñaaka niyotaki eero ipinkathariperotzi Jatanaashi, tema ramitakotakimi Tajorentsi panaakotantakariri kamaaripaeni. ¹⁹ Iroñaaka osheki notajonkawentakimi: okimiwitaka aririka paatzikaw-ityaari maanki, eero rowamaemi; eejatzi riraga kitoiro, tekatsi ikantemi. Eejatzi iki-jawitemi riraga iwinkatharite kamaari, omaanta tekatsi ikantemi, tema notajonkakowen-takimi. ²⁰ Kyaaryo potyaantayitakirini kamaari, omaanta eero piweshiryaawentawo iroka, inta pikimoshirewentaperoeyeroni piyaateeyeni jenokinta, tema rojankinatee-takiro piwaero janta.

Ikimoshireperotaki Jesoshi

(Mt. 11.25-27; 13.16-17)

²¹ Roojatzi riraga Jesoshi okimoshiretakaaperotakiri Ishire Tajorentsi, ikantziri Iriri:

—Pawa, osheki pikameethataki. Pipinkathariwenteeyirini maawaeni jenokijatz eejatzi maawaeni kipatsijatzi. Eeniwitacha atziri iyotawitachari, riyotayitawitawoni oetarikapaeni, omaanta pimanapithatakiri piñaani: tee riyoteeyironi tsika ikantyaari rawijakotanteeyaari. Omaantakya piyotaaperoeyakaririni riraga kaari iyoperowitachari: itheenkaeyawitakarini ijorriyotzinkarite omaanta pikowakaaperoeyakaririni rirori riyote.

²² Roojatzi ikanteeyakirini piyotawenteeyakaririni:

—Rirotaki Pawa matakaakinawori maawaeni. Apaniroeni riyoperotana Pawa, tekatsi paashini iyoperotenani. Eejatzi nokimita naari, apaniroeni niyoperotziri, tekatsi paashini iyoperoterini: omaantakya ninkarika nokowakaakari noñaayeri, rirotaki yoterini Pawa eejatzi.

²³ Ipthokashitanakari rirori riyotaanewopaeni, apaniroeni irira ikanteeyakaririni:

—Piñeeyakinani eeroka nomatakiro kaari iñaapiinteeyini paashinipaeni atziri. Okameethatzi pikimoshirewentena, eejatzi ikimoshirewentena paashini ñaayitanarini.

²⁴ Ikowaeyawitakani paerani riraga kamanantzirorini iñaani Tajorentsi iñeenami notajonkantayiteni, omaanta tee iñaana notajonkantayitzini. Eejatzi ikowaeyawitani iñeenami riragapaeni pinkatharitayitawitacharinani. Eejatzi ikowaeyawitani ikemaeyenanimi, omaanta tee ikemaeyanani. Intakya eerokapaeni piñeeyakinani, pikemaeyakinani.

Ikowaperotzi Tajorentsi anintashireperoteri, eejatzi anintashireperoteri maawaeni atziri

(Mt. 22.34-40; Mr. 12.28-34)

²⁵ Paashini kitejiri ipokashitakiri iyotaantzirori Iwaperite Tajorentsi rowaga rojankinarini Moeseeshi. Ikowawitaka ikompitakayaarimi Jesoshi, ikantawitapaakari:

—Iyotaanari, ¿tsika nokantyaaka nojeekantyaari jenokinta, nokanteetatyeeyaani?

²⁶ Ikantawakiri:

—¿Oetaka okantziri rojankinarini Moeseeshi? ¿Oetaka okantzimiri?

²⁷ Rakanakiri:

—Okantana: “Okameethatzi anintashireperoteriroña Tajorentsi maawaeni ajankaneki. Rirotaki Awinkatharite. Eejatzi kameetha akyaaryoowentero aapatziyaari. Eejatzi kameetha akenkithashiryaaperotyaaari tema ikameethaperotaki. Eejatzi paashini ikowaki Tajorentsi: akimitaaka anintaa aaka, eejatzi akimiteri paashinipaeni atziri, anintaperoteriroña”.

²⁸ Ikantanakiri:

—Kyaaryooperotaki iroka pikantakirika. Aririka pimonkaatero iroka eerori, aritaki pijeekae jenokinta pikanteetatyeeyaani.

Ikantakotziri jamaaryajatzi, neshironkatziriri joriyyo

²⁹ Omaanta riraga iyoperowitawori rojankinarini Moeseeshi tee inintashireperotziri maawaeni atziri, rooma ikowawita imaniroimi. Rootaki rojampitantanakariri Jesoshi:

—¿Ninkama atziri nonintaperoyerini?

³⁰ Ikantawakiri:

—Noshiyakaawentemiro. Ikinanaki apaani joriyyo awotsiki. Ipoñaanaka Jerojareeki roerinkawitanaka taapiki rareetantyaami nampitsiki iitachari Jerikoo. Ikantaka niyanki awotsi romapokapaakiri apanipaeni koshintzi roerikapaakiri, shepik. Roojatzi raatonkoryaapaakiri, raapithatapaakiri iithaari, osheki ipajapajaatakiri tag, tag, tag. Roojatzi rookamerikitanakiri awotsiki, rawijanakiri. Rooteentsi ikamemi riraga owashironkaenkari. ³¹ Ikantapaaka ikinapaaki awotsiki ñaanakowenantatsiri, rirowitaka joriyyo eejatzi. Iñaawitapaakari rirori rowashironkagaetakiri, roshinampitapithatanakiri, tee retakotanakari. ³² Eejatzi ikimitaka irira paashini shirampari riraga icharineeteni Rewiini. Tema maawaeni irirapaeni ramitakotziri ñaanakowenantatsiri janta Tajorentsi-pankoki. Ikinapaaki awotsiki, iñaawitapaakari rirori, eejatzi roshinampitapithatanakiri, tee retakotanakari rirori eejatzi. ³³ Omaanta ikinapaaki paashinijatzitatsiri atziri rirotaki jamaaryajatzi, roonanewo joriyyopaeni. Ikinapaaki iñaapaakitziiri rirori, roojatzi retakotanapaakari. ³⁴ Riyaatashitapaakiri raawintapaakiri, eejatzi roojotakotapaakiri rompojeetakirira. Eejatzi eeniro ramakiri iwoorote riraga jamaaryajatzi. Roojatzi raakiri rirori rowankitakiri iwooroteki, raanakiri janta ojeekinta pankotsi. Eejatzi janta kameetha inintashireperotanakiri raawintapaakiri. ³⁵ Okitejitanaki ikowaki riraga jamaaryajatzi riyaaate. Ikantanakiri ashitawori ipanko: “Ajaa, irika korikika. Nokowaki pikamintheeri irika shirampari. Tekirarika imonkaata koriki, paata nopinatapaemi paashini aririka nopiyee”. ³⁶ Ari ikaataki 3 ñaakiriri owashironkaenkari awotsiki. ¿Ninka atziri nintaperotakiriri?

Rootaki rojampitakiriri riraga Jesoshi iyoperowitawori rojankinarini Moeseeshi.

³⁷ Rakanakiri:

—Tema rirotaki riraga etakotakariri.

Ikantanakiri riraga Jesoshi:

—Eejatzi eerori, pikimityaari: pinintashireperoteri maawaeni atziri.

Jesoshi rareeteeyapaawoni Maarita eejatzi Mariiya

³⁸ Ari ikinanaki awotsiki Jesoshi, itsipateeyarini riyotaanewopaeni. Rareeteeyapaawoni owaanini nampitsi.

Roojatzi janta oñaantawaari tsinani owaero Maarita, okantawakiri:

—Thame pijeekaeveni nopankoki.

³⁹ Otsipatawo irento janta opankoki owaero Mariiya. Ojeekimotakiri Awinkatharite iitziki, okemijantawakiri, riyotaapaakirori. ⁴⁰ Rowaga Maarita, oshintsiwaetawakiniri onkotsitayitzinirini rowanawopaeni. Roojatzi iyaatashitakiri, okantapaakiri:

—Nowinkatharite, pamine, apaniroeni nonkotsitayitziimironi poyaari. Rooma rowaga eenyoto, tee amitakotana. Potyaantero amitakotenaata jaka.

⁴¹ Rakanakiro:

—Maarita, osheki pikenkithashiryaaperotakawo eeroka ponkotsiwaete owanawontsi, eejatzi powameethayiteroni oetarikapaeni. Osheki pikenkithashiryaakawo. Okameethatawita maawaeni iroka, ⁴² omaanta eenitatsi apaani kameethaperotatsiri: rootaki iyoyagaananatakari piremento roori, tekatsi kantawenteroni.

11

Riyotayiri Jesoshi riyotaanewo tsika ikantya ramaneri Tajorentsi

(Mt. 6.9-15; 7.7-11)

¹ Paashiniki kitejiri riyataki Jesoshi ikenkithatakayeri Ashitariri. Ithonkatapaakiro ikenkithatakayiri Iriri, roojatzi ikantapaakiri apaani riyotaanewo:

—Nowinkatharite, paerani riraga Jowani riyotaakiri riyotaanewopaeni tsika ikantya ikenkithatakayeri Tajorentsi. Eejatzi eeroka iroñaaka nokowaki piyoteena naari tsika nokantya namaneri.

² Ikantawakiri:

—Aririka pikenkithatakayeri, ari pikimitero iroka pikanteri:

Pawa, jeekatsiri jenokinta,

osheki pikameethaperotaki, nokowaki pipinkathariwenteyenani, maawaeni.

Okameethatzi nanteeyemironi maawaeni

pikowakaakinari: nokoyi nokimityaari

ponampiripaeni jenokijatzinta ranteeyimironi maawaeni pikowakaakiriri.

³ Pamitakotena maawaeni kitejiriki

eero okoetyeemotantana noyaari.

⁴ Eero pikijawentanawo kaari kameethatatsi nantziri inta

pikaminthayena: tema naari nokamintheeyirini maawaeni

atziri. Eero pishinetziri kamaari rantakayenawo

kaari kameethatatsi.

Pikowakotaperoteri Tajorentsi koetyeemotzimiri, aritaki imatakimiro

⁵ Eejatzi ikantakiri Jesoshi:

—Pamine, niyotaanewopaeni, noshiyakaawentemiro. Aririka piyaatashiteri pitsipaminthari tsiteniriki pinetheeri rowanawo. Pikantapaakiri: ⁶ “Tekatsi nopawakiriri niyompari owakira rareetapaaka. Nokoyi pipawakina nowakayaariri”.

⁷ Aamashitya ari ikantawakimimi: “Eero poñaashirenkana, osheki nowochokini. Maawitakina naaka, eejatzi neentsitepaeni, maawaeni. Ashitaka ashitakontsi. Tekatsi nokantya nopiriinte

nopantemirori poyaari”. ⁸ Ñaakiro, pitsipaminthari powawitari. Tee ikowawita ipiriinte ipantemirori poyaari.

Omaanta eekirowa poñaashirenkiri roojatzi ipiriinantanakya, ipawakimiro poyaari pikowakotakiriri. Rooma tee ikoyi poñaashirenkapiinteri.

⁹ Eejatzi okimita, aririka pamanapiinteri Tajorentsi, ari ramitakotapiintakimi ipakimi koetyeemotzimiri. Pikowakotapiinteri aritaki piñaakiro koetyeemotzimiri.

Pikenkithatakapiinteri aritaki ikemakimi, imatakayemiro kameethatatsiri. ¹⁰ Kyaaryo, maawaeni amanapiintziriri Tajorentsi ari ramitakotakiri iñaantyaawori koetyeemotariri.

Maawaeni kowakowapiintatsiri riyotaapiinteri iñaantyaawori koetyeemotariri. Maawaeni kenkithatakapiintziriri ari ikemakiri kameetha imatantyaawori kameethatatsiri.

¹¹ Ñaakiro, ikowakotemirika pitomi owanawontsi royaari, ¿arima pipawakiri maanki? ¹² Aririka ikowakotemi iithoki tyaapa, ¿arima pipawakiri kitoniro? Eero pipawakiri, inta pipaperotawakiri kameethatatsiri royaari.

¹³ Ñaakiro, tee pikameethawitya eerokapaeni, omaanta piyotzi pineshironkatziri peentsitepaeni. Rooma irintapaeni Ashitakaeri jenokinta riyotaperotzi rirori ineshironkaperotee aakapaeni. Aririka pikowakotaperoteri, rotyaantemiro Ishire amitakotemini.

Ikanteetziri riraga Jesoshi rirotaki kamaari

(Mt. 12.22-32, 12.43-45; Mr. 3.20-30)

¹⁴ Paashini kitejiri iñaakiri Jesoshi shirampari imajontzitakaakiri kamaari, ikyaaantawitakari rajankaneki. Itajonkakowenteeri Jesoshi, rowawijaakoteeri, roojatzi iñaawaetantanaa eejatzi. Rotsikanateeyanakarini maawaeni ñeeyakiririni. ¹⁵ Omaanta ikantayitzi apaanipaeni:

—Ramitakotashitakiri Jesoshi Wereshewoo: riraga iwinkatharite kamaari, rootaki imatantawori rowawijaakoteeri imajontzitakaakirira kamaari.

¹⁶ Ijeekaki paashini theenkiriri Jesoshi, ikantziri:

—Ajaatya, pitajonkante, niyotantemiri kyaaryorika pipoñaaka jenokinta.

¹⁷ Omaanta riyotakiri rirori ikenkithashireeyakarini. Ikantziri:

—Aririka romanatawakagaeyaani atziri, tema aritaki ithonkawakagaeyaani. Eejatzi aririka ikijawakagaeyaani asheninka, tema ari itsipareeyawakaanakyaani.

¹⁸⁻¹⁹ Eejatzi okimita, aririka ikijeeyerinimi Jatanaashi iyamaaritzinkarite, ¿tsika ikantyaari ipinkathariwenantyaariri? Eerori pikanteeyakini iroñaaka: “Rirotaki Wereshewoo amitakotziriri Jesoshi rowawijaakotantariri imajontzitakaeri kamaari”.

Rirorika amitakotenaniami nowawijaakotziri imajontzitakaeri kamaari, ζninka amitakotziriri pisheninkapaeni rowawijaakotantariri atziri kyaantawitakariri kamaari? ζRirojatzima pisheninka eerori kamaari? ²⁰ Omaanta imatakaakinawo Tajorentsi nowawijaakotantakariri imajontzitakaeri kamaari, piyoteeyantyaarini iroñaaka kijokiro rowaeyakinimi riraga Tajorentsi, ikowaki ipinkathariwenteeyemini.

²¹ Paashini roshiyakaawentakiniriri Jesoshi, ikantaki:

—Pamine, eenitatsirika shirampari shintsitatsiri ithatyaamento, ichekopite, maawaeni, tema ishentaperotziro ipanko. Eero ishinetziro ikoshiteeteri rowaagawo. ²² Omaanta ipokapaakirika anaakotapaakirini shintsitaperotatsiri, eero imatziro rotsinampaawakiri rirori oetarika ranantapaakyaariri. Tema ari raapithatapaakiri rowamaamentopaeni. Roojatzu ikoshitantanakyaari rowaagawo, ipaeyanakirini isheninkapaeni rirori. ²³ Ikiyeeyakinani maawaeni kaari inimoteeyirini nantero, rootaki rantawakaantanakari osheki atziri kaari raapatziyantaneena.

Ipiyawo eejatzi kamaari

²⁴ Aririka ipakagaeri atziri kamaari, okameethatzi ipinkanakiri: rapiiteerikari eejatzi. Okimitaka iroka: ikinakinayitakini riraga kamaari janta ochempiki, ikowakowawita tsika ijeekantyaari. Omaanta teerika iñee ijeekantyaari, roojatzi ikenkithashiryaantanaawori ipoñaanakanta, ikante: “Nopiyaneeeta janta nopoñaakanta”. ²⁵ Aririka ipiypaee, iñaapaeri shirampari kimitaka pankotsi, opishitaka eejatzi kameetha okaankiityaaki. ²⁶ Roojatzu riyaatantaka ikaemeri paashinipaeni iyamaaritzinkarite, ikaatzi 7. Maperori tee ikameethatzi riroripaeni. Ñaakiro, iroka pankotsi roshiyakawo kyaantawitariri kamaari. Aririka rapiiteeri ikyaantheeyari, roojatzu imaperotanteeya eero ijeekanee kameetha.

Ikantzi Jesoshi: “Ikimoshireeyakini maawaeni aapatziyanari”

²⁷ Ijeekaeeyakini janta osheki kemaeyakiririni Jesoshi. Ocheraanaki apaani tsinani, okantzi:

—jTema okimoshirewentakimi piniro koñaatakimiri!

²⁸ Omaanta ikantawakiro:

—Jee, kyaaryo, omaanta ikimoshireperoeeyakini maawaeni kemaeyirorini iñaani Tajorentsi, eejatzi raapatziyeeyari.

Ikowakotziri theenkantaniri Jesoshi itajonkante

(Mt. 12.38-42; Mr. 8.12)

²⁹ Eekiro ipiyotawenteeyatyaarini Jesoshi paashinipaeni atziri. Roojatzu riyotagaeyantakarini, ikantziri:

—Tee pikameethateeyini. Pikowaeyawitani piñeeyenaniami notajonkanteemi eejatzi, omaanta eero notajonkantzi. Apatziro pikenkithashireeyaari Jonaashini piyotantyaari: ³⁰ paerani iniyakiri antari omani. Okaatzi 3 imaakotaki inthomaenta, roojatzu ishitowantanaa ipaanteki, riyaatantanaka riyoteeri niniweejatzi. Tema rotyaantakiri Tajorentsi. Ari nokimiteeya iinja naari piyoteeyantyaarini rotyaantakina Tajorentsi: tema nopoñaaka janta jenokinta natziritapaaki jaka kipatsiki. ³¹ Eejatzi rowaga iwinkathawoteni sheewajatzu, opoñaaka inteena kameetha, paashiniki kipatsi. Paerani opoñaaka inteena okemijanantariri Sharamooni. Okowaki riyotakaaperotero riyotaantziri. Pamine, nanaakoperotakiri naaka Sharamooni niyotzi, omaanta eeroka pitheenkaeyakinani. Iinja, aririka ipiyoteeyerini Tajorentsi maawaeni kamatsiripaeni, ikanteeyemini: “Eenitatsi pantani: pitheenkakiri Notyaantanewo. Rooma roori rowaga iwinkathawoteni sheewajatzu, tema riro aapatziyakaakaworini okaatzi riyotakirori Sharamooni”. ³² Eejatzi ikimitaka riraga niniweejatzini: raapatziyakiri Jonaashini. Ikenkithashireeyanaani, ipakagaeyeeroni kaari kameethatatsi ranteeyawitarini. Nanaakotziri naaka Jonaashini, omaanta eeroka tee paapatziyeeyanani. Iinja ikantemi Tajorentsi: “Raapatziyakarini niniweejatzini Jonaashini: omaanta eeroka, ζitaka kaari paapatziyantari Notyaantanewo?”

Ikenkithatakotziri Jesoshi ootamentotsi

(Mt. 5.15; 6.22-23)

³³ Eejatzi ikanteeyakirini Jesoshi:

—Aririka poonthoteri ootamentotsi, ζarima pimanakiri tsikarika? ζArima potetakiri kantziriki? Tema powapiintziri jeñokiini ijeekapiintzira, pikoñaatakotantyaari. ³⁴ Iroka oki okimitawitawo ootamentotsi ashi awatha. Okameethatziroka oki, ari añeeyakironi oetarikapaeni. Omaanta teerika okameethatzi, eero añiuro oetarikapaeni, okimitaka akinaki tsiteniriki, tee ayoteeyini tsikarika akinaki. Eejatzi okimita aririka akenkithashireero kameethatatsiri ari antero kameethatatsiri. Omaanta akenkithashireerorika kaari kameethatatsi rootaki anantyaawori kaari kameethatatsi. ³⁵⁻³⁶ Okameethatzi piyotakotya

eeroka paapatziyaperotakaririka Tajorentsi. Pimonkaaterorika iroka, ari piyoperotanaki iroñaaka eero pitheenkimatantee. Tema pikimitakotakari ootamentotsi ootaperotachari.

Rootaki ikanteeyakiririni Jesoshi.

Ashironkaamatsitemiini ari rowashironkagaeyemini Tajorentsi iinja
(Mt. 23.1-36; Mr. 12.38-40; Rk. 20.45-47)

³⁷ Roojatzi ikantanakiri warijeeyo Jesoshi:

—Thame aate nopankoki, oya.

Roojatzi royaatantanakari, rowakaapaakari. ³⁸ Tee ikiwawakota Jesoshi, rootaki rotsikanatantanakariri kameetha warijeeyo. ³⁹ Ikantanakiri rirori: “Eerokapaeni pikenkithashiryaakopiinteeyironi okaatzi piñaayitzirini. Omaanta tee pikenkithashiryaakopiinteeyironi oetarika jeekayitatsirini pajankaneki. Pametawo pikiwirowo pako, piwatha, piithaari, maawaeni. Omaanta tee pookimaetawo kaari kameethatatsi jeekatsiri pajankanekira. Pikimitakari atziri kiwawitawori iwajoni ikiwashitakawo jeñokiini, omaanta inthomaekira eeniro ojeeki owanawontsi opathayitakawoni. Omaanta tee pithonkirowo pikiwirowo. ⁴⁰ Tee pikenkithashiryaaneenta. ¿Apatziroma riwetsikakiro Tajorentsi pako? Tema eejatzi riwetsikiro pikenkithashiryaantari. ⁴¹ Pipashitayitawitarini ashironkaenkari kotheyemowitariri, omaanta tee pikaminthaaperotziri, patsiwakashitakawo pipakiri. Omaanta aririka pikaminthaaperoteri paashinipaeni atziri, tema ari pikameethataki. ⁴² Pashironkagaeyani eerokapaeni. Kyaaryo pipagaantapiintawitari Tajorentsi eechonkiini pashi meenta, koraantero, kachaarikishi, omaanta tekira omonkaata ikowakayimiri Tajorentsi. Eeniro pantawitakari kameetha, eejatzi eeniro kaari pantzi. Tee pinintashireperotziri irira eejatzi tee pikaminthaaperotziri paashinipaeni atziri. Okameethatzi piperi Tajorentsi eechonkiini piwankiri, omaanta eero pipeyakotzirowo pinintashireperoteri eejatzi pantaperoteni ikowakaakimiri. ⁴³ ¿Ashironkaamatsitemiini eerokapaeni! Aririka ipiyoteeyaani ajorriyotzinkarite iñaaperotantyaariri Tajorentsi, pikowaeyini ipinkathateeyemini eeroka eejatzi. Aririka pikinayitanakini pankotsikipaeni, pikowaki kameetha raakameethateeyaperotemini atziripaeni. ⁴⁴ Kyaaryo, rowashironkagaeyemini Tajorentsi. Pikimitakari kaminkari kitatachari kipatsiki, imanaka; tekatsi yotatsini ari ikineeyini atziripaeni, tee riyoteeyini rootentsimi raatzikakoterimi kaminkari pathagaentsiri. Eejatzi pikimitaka eerori, pimanayitawitawoni kaari kameethatatsi pantayitzirini”.

Rootaki ikantakiriri Jesoshi warijeeyopaeni. ⁴⁵ Roojatzi ikanantanaka iyotaantzirori rojankinarini Moeseeshi:

—Iyotaantatsiri, okaatzika pikantakiri eejatzi naaripaeni pikijakaakina.

⁴⁶ Rakanakiri Jesoshi:

—Jee, eejatzi eerori rowashironkagaeyemini Tajorentsi. Osheki powanaayitakinirini atziripaeni pikowakaaperotakiri imonkaatero, omaanta tee imatzirowo. Eejatzi pikimitaka eerori: tee pimonkaateeyironi. Eejatzi tee petakotari riroripaeni. ⁴⁷ Kyaaryo, pashironkagaeyaani. Pimonkaateeyakarini pichariniiitani rowamagaeyakirini kamanantayitzirowirini iñaani Tajorentsi. ⁴⁸ Tema riyotakotakina naaka irirapaeni. Eejatzi eerokapaeni owamaantatsiri. Tee pikoyi eeroka paapatziyena. Ari pitzimitakyaarikami paerani eerori, ari powamagaeyakirini eerori eejatzi riraga kamanantatsirini. ⁴⁹ Riyotakoeyakimimi Tajorentsi, ikantzimi: “Notyaantenirini atziri kenkithatakayerini, omaanta rowamaayitawakirini apaanipaeni, irira paashinipaeni ikijawakiri, ikemaatsitakaawakyaari”. ⁵⁰ Eenitatsi panteeyakirini maawaeni: pashi powaeyironi powamaantzi. Riraga itakaantaworini powamagaeyerinimi, roojatzi pikanta iroñaaka eerori pikowaki powamagaeyerini aapatziyeyakirini Tajorentsi. ⁵¹ Pisheninkateeyakarini owamaakirini Aweeri. Eejatzi pisheninkateeyakarini owamaakirini riraga Jakariiyashi: rowamagaetakiri rirori janta Tajorentsipankoki. Eeniro panteeyakirini maawaeni, rootaki rowashironkaawentemiri Tajorentsi. ⁵² Pashironkagaeyani eerokapaeni. Piyotaantawitawo rojankinarini Moeseeshi, omaanta pashironkagaeyaani: tema pamatawiteeyakirini ajorriyotzinkaritepaeni. Tee pikowaeyini piyotakotari Tajorentsi eerokapaeni, eejatzi tee pikowakagaeyirini riyoteeyerini riroripaeni riyoteri irira.

⁵³ Rootaki ikanteeyakiririni maawaeni, roojatzi ishitowantanaa. Ikijeeyanakirini riraga warijeeyopaeni eejatzi riraga iyotaantzirori Iwaperite Tajorentsi, eejatzi eekiro roñaashirenkanakitziiri, rojampijampitanakiri oetarikapaeni, ⁵⁴ ikowaeyawitakani ikompi-takayaarimi, ipofaakaantyaariri, raakaanantyaaririmi.

12

Paamagaeyaawoni warijeeyo ranteeyirini
(Mt. 10.28-33, 12.32, 10.19-20)

¹ Ipiyotawenteeyakarini Jesoshi oshekiperofoña atziri, rawitsinaawakagaeyakani. Roojatzi ikanantakari riyotaanewopaeni:

—Paamayaarira warijeeyopaeni, ramatawiteeyiminikari. Roshiyakaawaetashita raapatziyari Tajorentsi, omaanta osheki ramatawitantzi. ² Iiteeyawitakani tekatsi yotatsini ramatawiteeyawitakarini, omaanta iinja aritaki riyotakoeyerini maawaeni atziri rashi rowaeyironi ramatawitantzi. ³ Eejatzi eeroripaeni, oetarika pomanaawitari pikantziri iroñaaka, ari ikemakoeeyemini iinja. Oetarika pikamantathatantawitariri apaani atziri janta pipankoki, ari itacheronkawaantetanaki ikaemanaki janta ipiyoteeyaninta atziri-paeni.

¿Ninka athaawantaperotyaaari?

⁴ Iroñaaka, notsipaminthari, nokamantemi: eero pithaawantari riraga atziri kowatsiri rowamaemi. Aririka rowamaemi, omaanta apatziro rowamaawityaawo piwatha, omaanta eero rowamaero pishire. ⁵ Omaanta riraga Tajorentsi pithaawantyaari: ikowakirika, rowamaemi ari imatakiro. Omaanta eejatzi ikowakirika rotyaantemi paamariki kaari tsiwakanitatsini, ari imatakiro. Rirotakikya pithaawantya rotyaantzimikari paamariki. ⁶ ¿Ipinaperotama iyaanini shiwankitizinkari? Tee ipinataperota, omaanta riyoteeyirini Tajorentsi: tee ipeyakoyirini apaani. ⁷ Eejatzi okimitaka, riyoperoyakimini eerori: riyotziro eejatzi tsika okaatzi piishipaeni. Ikempoyeeyakirini shiwankitizinkari iyaanini, tema eerokapaeni ikempoyeeyakimini. Eero pikantashiryaashita, omaanta piweshiryaawentyaari Tajorentsi. ⁸ Eejatzi piyoteeyakironi iroka nokantemiri: eero pipashiwentakaana, aririka pikamanteeyerini paashinipaeni atziri paapatziyakina, aritaki nokamantakiri Pawa eejatzi ronampiripaeni janta jenokinta pisheninkatakina. Tema naaka poñaachari jenokinta, nokoñaatapaaki jaka kipatsikika. ⁹ Omaanta pipashiwentakayenarika jaka kipatsiki, eejatzi eerori nopashiwentakayemi naari janta jenokinta iinja. ¹⁰ Aririka ikantzimatena atziri, ari imatero Tajorentsi ikaminthayeri, aririka raapatziyeena iinja, eero ikenkithashireero ranteeyirini. Omaanta aririka ikantzimateyeroni Ishire Tajorentsi, eero ikaminthayimaetari Tajorentsi. Tema tee ikoyi rirori raapatziyena. ¹¹ Aririka ragaetemi janta pankotsiki ipiyotantapiintarira joriyopaeni, eejatzi janta kantakowenantatsiriki, eejatzi janta jewatatsiriki, eero pithaawanteeyarini. Eero pikenkithashiryaashitapiintawo: “¿Litaka nokanteriri?” ¹² Aririka ragaetemi, ro iyoteemini Ishire Tajorentsi oetarika pikanteriri.

Kyaaryoowa, piñaawenaperotawokari osheki owaagawontsi

¹³ Roojatzi ikantakiri apaani shirampari Jesoshi:

—Iyotaanari, ipanakirini pawani yeeyika maawaeni tzimimoeyawitaririni. Tekatsi ipena naari. Pikanteri yeeyi ipagaanteena naari rowaagawo.

¹⁴ Rakanakiri:

—Eero nokantziri. ¿Naakama kantakowenantatsiri, nokanantyaariri pirentzi?

¹⁵ Roojatzi ikanteeyirini maawaeni piyotawenteeyakaririni:

—Kyaaryoowa: piñaawenaperotawokari rashitayitarini paashinipaeni, eero oweshiryaap-erotakayimi.

¹⁶ Roojatzi roshiyakaawenantakanari, ikantziri:

—Eenitatsi ipatsite ashaagantzinkari. Osheki onintzi pankirentsi kameetha oshookayitanakini iwankiripaeni. ¹⁷ Monkaatapaaka rowiitantyaawori okithokipaeni, ikempoyantyaaworimi opankokipaeni roori, omaanta iroñaaka yeekitapaaki. Tee omonkaatapaakawo paashini. ¹⁸ Ikenkithashiryaaka ikantzi: “¿Tsika nokanteroka? Tekatsi nowantyaawori maawaeni. Jaa, niyotaki iroñaaka tsika nokantero: noshiryaakaantero pankochaanikira, nantakaantee antawopero pankotsi nowantyaawori maawaeni nowankiripaeni, eejatzi maawaeni nowaagawo. ¹⁹ Oshekitaki iroñaaka maawaeni, tekatsi koetyeemoteenani. Ojamani okantya, eeroota othonkita nowanawo; iroñaaka nomakoree osheki ojentansi, eero nantawaetzitaa. Iroñaaka nowapiintya, noshinkitapiintya, niweshiryaawentyaawo maawaeni tzimimotanari”. Rootaki ikenkithashiryaakari ashaagantzinkari. ²⁰ Omaanta ikantzi Tajorentsi: “Tee piyotakota. Iroñaaka tsiteniriki pikame, roojatzi ¿ninkarika ashiteeyawoni maawaeni tzimimoeyawitzimirini?” ²¹ Ñaakiro, tee riyotzi maawaeni kowawitachari roshekeero rowaagawo jaka kipatsiki. Okameethawita ijeekimi kameetha ijeekanteeyaarimi iinja janta jenokinta. Tema rootaki ikowakiri Tajorentsi.

Pikanteri Tajorentsi ikempoyaawentemi
(Mt. 6.25-34)

²² Eejatzi ikantakiri Jesoshi riyotaanewo:

—Eero pikenkithashiryaakoperotapiintawo tsika paye poyaari eejatzi pikithaayari. ²³ Tema rirotaki Tajorentsi owañaakimiri. ¿Opomeentsitzimotarima iroñaaka ipemi poyaari eejatzi pikithaayari? ²⁴ Pikenkithashiryaakotyaari tsika ikantari tsimeri jenokiwiripani: tee ipankitaanta eejatzi tee ikempoyaanta rowanawo pankotsiki, omaanta ipapiintziri Tajorentsi royaari. Pamine, ikempoyaawenteeyakirini irira tsimeripani jenokiweri tema eejatzi eerori ari ikimitemi. ²⁵ ¿Litaka patsipetashitawori pikenkithashiryaapiintawo oetarikapani? ¿Piitizma aririka pikenkithashiryaakotyaari tsika ikantari tsimeri jenokiwiripani: taripenthakitaaniki? Eerotaatyaami. Eejatzi ¿arima pimatakiro pojanthayero pañaantari? Eero pimatziro. ²⁶ Ñaakiro, patsipetashitakawo pikenkithashiryaapiintawo. Tekatsi paye. ²⁷ Pikenkithashiryaakotyaawo tsika okanta oteyakipani. Tee othamaetaanta, eejatzi tee ontyaanta oethaari, omaanta okameethaperotaki. Paerani osheki rowaneenkatanani Sharamooni, omaanta tee ikimiperotawo oteyakipani: anaakotakiri, okameethaperotaki irowa. ²⁸ Ñaakiro, rowaneenkatakiro Tajorentsi oteyakipani inchashi. Eechonkini ojeekawita, omaanta intsipaete ojampiyanee. Omaanta eerokapani ojamani pi-jeeki: tema piyotzi ikenkithashiryaaperotakimi eerori. ¿Litakaya pitheenkantakariri? ²⁹ Eero pikenkithashiryaapiintawo oetarika poyaari, eejatzi oetarika pireri: ikemakayemi Tajorentsi. ³⁰ Tema rootaki rantapiinteyirini kaari yotziri Tajorentsi ikenkithashiryaapiintawo oetarika rowapiinteyaarini. Omaanta eeroka, riyotzitakimiro Pawa Tajorentsi maawaeni koetyeemotakimiri. ³¹ Eerokapani piyaawo pikenkithashiryaakoperoteri Tajorentsi eejatzi pipinkathaperoteri irira, aritaki ipakimiro maawaeni koetyeemotakimiri. ³² Niyotaanewo, osheki inintaperotakimi Pawa Tajorentsi: ikowaperotaki ipinkathariwenteeyemini, ikaminthaaperoeyemini. ³³ Pipimantero pashitayitarini, pi-payiterini ashironkaenari owinawo. Aritaki ipinatakimi Tajorentsi janta jenokinta. Ojeekaperote powaagawo janta: eero opathagawo, eero opitsitee, eero ikoshi-teeteemi, eero rapyeero kaero. ³⁴ Aririka ojeeki powaagawo jaka kipatsiki, osheki pikenkithashiryaakiro jeekayitatsirini kipatsikika. Omaanta aririka ojeeki powaagawo janta jenokinta, aritaki pikenkithashiryaakopiintakiri Tajorentsi.

Piwetsikaeyaani, tee piyotzi tsika okaate ipokashiteeyemini Tajorentsi
(Mt. 24.45-51; 25.1-13; Mr. 13.33-35)

³⁵⁻³⁶ Eekiro riyaatatzi ikanteeyakirini Jesoshi riyotaanewo:

—Paamagaeyaarini piwinkatharite, piwetsikashireeyaani. Pikimitakotyaari riraga ronampiri ashitawori ipanko. Riyaatani riraga ashitawori iñeeri isheninka raye iina. Raamagaeyaarini ronampiripani janta ipankoki. Aririka rareetapaeya ikowapae rashitaryaawaeniri, eejatzi ikowapae iñaapaero owetsikayitakani kameetha. Aririka otsitenitane, ikowaki oorentya ipanko. Eejatzi ikowaki ikakite ronampiripani, ramitakotantawaeyaarini onampitarini. ³⁷ Aririka iñaapaeri riwetsikaeyakani, ikimoshireeyanakini maawaeni. Riraga ashitawori ipanko ijeekakagayerini maawaeni ronampiripani, rowakagaeyapaeyaarini. ³⁸ Omawitya tee riyoteeyawityaani tsika okaatzi ipokanteeyaari: aririka niyanki tsiteniri, rooma rootzimateentsirika okitejite. Omaanta roojatzi iñeeyapaerini ronampiri riwetsikaeyakani maawaeni, ari ikimoshireeyanakini irirapaeni. ³⁹ Piyotakoteeyakirini iroka nokamantemiri: aririkami riyotemi ashitawori ipanko rooteentsi ipoke tsiteniriki koshitantatsiri, tema aritaki ikakitakimi, eero imatziromi ikoshiterimi. Omaanta tee riyotzi tsikarika okaate ipokantyaari koshintzi. ⁴⁰ Eejatzi nokimitawitiri koshintzi, tee nokamantzimi tsikarika okaate nopokanteeyari. Paerani nopoñaaka jenokinta, nokoñaatapaaki jaka kipatsikika. Iinja nopiyaate eejatzi. Pikenkithashireeyenani, paamagaeyeenani: nomapokapaemikari.

Onampirentsi kyaaryoowentzirori ikanteetziriri eejatzi kaari kyaaryoowenteroni

⁴¹ Ikanta rojampitakiri Peetero:

—Nowinkatharite, ¿apatziroma poshikaawenteeyanawoni naakapani kameetha? Eejatzima rirori, ¿pikowakima poshikaawenteeyerini maawaeni atziri kameetha?

⁴² Rakanakiri:

—Nokenkithatakagaeyatziirini maawaeni kyaaryoowentzirori nokowakagaeyakirini. Ikimitaka iwaatorote atziripani, ikowakaakiri apaani ronampiri ikyaryoowentzerini rowakaapiintyaari paashinipani ronampiripani. Roojatzi riyaatantaka iwaatorote tsikarika. ⁴³ Aririka rowakaapiintakyaari kameetha, ipokaerika iwaatorote, riweshiryaawentapaakyaari. ⁴⁴ Ikantapaakiri: “Kameetha pimonkaatkinawo. Iroñaaka eeroka amineeyenaworini maawaeni tzimimotanari”. ⁴⁵ Omaanta, ikantatyeerini

riraga ratzirite: “Eero ipokitaa nowaatorote”. Apatziro ipoñaanaka ikijakijaatanakiri onampirentsipaeni, ipajapajaatakiri: shirampari, tsinani, maawaeni. Iperataka osheki, ishinkishinkitashitaka. Omaanta tee imonkaatziniri ikowakaawitanakariri iwaatorote retakotyaarimi paashinipaeni. ⁴⁶ Paashiniki kitejiri ipokae iwaatorote, romapokapaeri. Rowajankitaapaakiri ronampiri, ikimitakaanteri paashinipaeni kaari monkaateroni ikantawitanakariri. ⁴⁷ Ñaakiro, riyotawitakawo ronampiri ikowakaawitakaririni iwaatorote, omaanta tee ikemijantaperotziri, tema rootaki ipajatakaanantyaariri, tema osheki ipajapajaatakaantaperoteri. ⁴⁸ Omaanta eero rowajankitaaperotziri kaari yotzinkari. Tekiririka riyoteeri iwaatorote oetaka kameethatsiri ranteri eero ipajatashitari osheki. Omaantakya riraga yoperowiteenchari rirotaki ipajeeteri kameetha.

Inja osheki ikijawakaawenteeyenani atziripaeni
(Mt. 10.34-36)

⁴⁹ Eejatzi ikantzi Jesoshi:

—Atayerorika owantsi, taanaka maawaeni. Okimiwitaka iroka, nopokakika jaka kipatsikika nokenkithatakagaeyakirini maawaeni atziri ifaani Pawa, eejatzi nokamawenter. Apanipaeni raapatziyawakawo omaanta paashinipaeni tee raapatziyawo inta iki-jashitawakina roojatzi rowamaantakinapa iinja. Nokowakaawitakari ranteromi iroñaaka. ⁵⁰ Osheki nokenkithashiryakotaka iroñaaka: rooteentsi nokemaatsiperotyawo katsiri. ⁵¹ ¿Piitashiteeyawitanima nopokashiteeyakirini atziri nomaerinteyerini, kameetha raakameethatawakaantyaari? Teewee, omaanta ikijawakaawenteeyenani. ⁵² Apaani pankotsi ijeekantyaaworika apawakooni atziri, riraga 3 ipoñaashitanakya ikijanakiri riraga paashini apitera. Riraga apitera ipiyatakotzitanakyaari rirori. ⁵³ Apaani atziri ikijanakiri itomi, eejatzi itomi ipiyatzitanakyaari iriri. Tsinani okijanakiro ishinto, eejatzi rowaga ishinto opiyaatzitanakyaawo iniro. Tsinani okijitanakawo ewatyeero opiyatakotzitanakyaawo ayiuro.

Pikenkithashireeya piyotantyaari riyoteemiro Tajorentsi
(Mt. 16.1-4; Mr. 8.11-13)

⁵⁴ Roojatzi ikanteeyirini piyotawenteeyaririni:

—Aririka piñaakiro antawo tampyaa amakiro menkori otsitenipithatanaki, pikanteeyini: “Kaakitaki inkaniwee”. Tema piyoteeyakini opariyatye inkani. ⁵⁵ Aririka piñaakiro opiteyaryaanaki piyogo, pikanteeyeni: “Rooteentsi oniyankite ojarentsite”. Tema eejatzi piyoteeyakini. ⁵⁶ ¡Amatawitantani! Piyotakoeyawitawoni tsikarika okantya jenoki, eejatzi kipatsi. Tema piyoteeyakini opariyatyeerika inkani. Omaanta tee pikowaeeyini piyoteeyeni opomeentsitzimoteeyemini iinja. ⁵⁷ ¿Litaka kaari pikantakotantari okaatzi kyaaryooperotatsiri? ⁵⁸ Aririka raakaanantemiri atziri koriki pireewitziriri, aririka raanakimi kantakotantatsiriki. Tekiraatarika rareetakayemi, piwetsikaeri pikanteri: “Eero pikijana, ari nopinateemi iinja”. Rooma eerorika pikantziri rootaki romonkyaa-gakaanantemiri omonkyaaagementotsiki. ⁵⁹ Aririka romonkyaaakimi, ipinatakaapero-takimiri maawaeni koriki okaatzi pireewitziriri. Eerorika pipiri, eero roemishitowiteemi.

13

Pookaero kaari kameethatsi pantapiinteeyirini

¹ Roojatzi ipokaki paashini atziripaeni, ikamantapaakiri Jesoshi:

—Riyaateeyawitakani karireeyajatzipaeni janta Jerojareeki rowamaenirimi Tajorentsi ipira. Riraga kaaripero Peraato rowamaakaanteeyakirini karireeyajatzipaeni janta okaankiitziira ipankoki Tajorentsi, tsikarika rowamaapiintzinirinta ipirapaeni. Ari rowamaakiri itspatakari eejatzi ipirapaeni. Riraa atziri otsipateyanakawoni rashira ipira.

² Rakanakiri Jesoshi:

—¿Piitakaakirima riraga karireeyajatzi rirotaki antaperoyakirorini kaari kameethatsi ishinantakariri Tajorentsi rowamaakaanantakariri Peraato? ³ Nokamantemi: tee ro ikamantari. Omaanta eerokapaeni, kyaaryoowa: eerorika pikenkithashirya, eejatzi eerorika pookaero kaari kameethatsi pantapiinteeyirini, aritaki pikimiteeyakyaarini riroripaeni pithonkakya. ⁴ Eejatzi paerani otziroryaantakarini antawo mapipanko janta Shiroeki, atsinakaeayakirini 18 shirampari, ikamaeyakini. ¿Litaka ikamaeyantakarini? ¿Rantaperotakitziiroma kaari kameethatsi ikamaeyantakarini? ⁵ Nokantzimi: “Tee”. Tema ikimiteeyakirini maawaeni paashini atziri. Eejatzi nokantzimi eerori, pikimityaari riroripaeni eeromi pikenkithashireeyaani, pookaero kaari kameethatsi pantapiinteeyirini. Eerorika pantziro iroka eerokapaeni, aritaki rotyaantakimi paamariki kaari tsiwakani-tatsini.

Rowaga iyeera kaari kithokitatsini

⁶ Roojatzi roshiyakaawenteeyantakanarini iroka, ikantzi:

—Ipankitakiro atziri iyeera janta roowamashiteki. Ojamanitaki ojeekaki, tee okithok-itzi. Riyaatapiintawita raminee okithoki, rowiitemi: omaanta tee okithokitzi. ⁷ Roojatzi ikantziri riraga thamaetziniriri: “Pamine, okaataki 3 ojarentsi nopokapiintawitaka nowiitemi okithokipaeni, omaanta tee okithokitzi maeta eechonkiini. Aminashita okatziya. Pichekero, nopankiteeta oetarikapaeni kameethatatsiri”. ⁸ Rakanakiri thamaet-ziniriri: “Ari okantawakaata iroñaaka iroka ojarentsika. Noshewatawakiroota kipatsi amethopanetanakyaari, eejatzi nowapiinteniro itziya pipira, kameetha otzimantyaari okithoki. ⁹ Rooma okithokitakirika paashini ojarentsi, tema kameetha eerokya achekiro. Rooma eerorika okithokitzi, roojatzi nochekantakyaawo”.

Retsiyatakotakiro saawaroki Jesoshi kyaantawitawori kamaari

¹⁰ Paashiniki saawaro riyotaantaki Jesoshi janta pankotsiki ipiyotantapiintarira joriyy-opaeni. ¹¹ Eenitatsi janta pankotsiki apaani tsinani kyaantawitawori paerani kamaari itsiyajoemitzitakaakiro. Okaatakotaki 18 ojarentsi otsiyajoemitziwitaka, ashi owakiro otsiyajoemitzitaki: katatsi okanteeya otampatsikatanteeyaari. ¹² Iñaantakawori Jesoshi, ikaemakiro:

—Pipokanaki, iroñaaka netsiyatakoteemi.

¹³ Ipampitawakiro, roojatzi awijakotantanaa. Kameethatane, okatziyanaa. Okan-tanaki:

—Retsiyatakotaana Tajorentsi, tema ikameethaperotaki.

¹⁴ Riraga jewawentzirori janta pankotsiki ipiyotantapiintarira joriyyopaeni ikijanakiri Jesoshi. Ikanteeyanakirini piyoteeyencharini:

—Okameethatzi antawaeteeyeni 6 kitejiri, omaanta aririka omonkaatapaakya kitejiri 7 okameethatzi amakoryaaperoyanakini. Eero antawaetzimaetantawo. Aririka pikowaki petsiyatakoeyeni, pipoke paashiniki kitejiri, eerokya pipoki saawaroki.

¹⁵ Ipiyawaantetanakiri Awinkatharite, ikantanakiri:

—jAmatawitantaniri! Osheki pamatawitantashitaka. Tema pantawaeteeyini eeroka saawaroki. Pamine, aririka imiritaki piwaakate saawaroki, tema ari pithatakoryaakoteri paanakiri janta ojeekinta iña. Eejatzi pikimitziri piwoorote, maawaeni. Kyaaryo, pineshironkateeyirini pipirapaeni saawaroki. ¹⁶ Omaanta kaari pipira iroka tsinanika, inta pijoriyyotzinkawote. Paeranitaki ikyaantawitakawo kamaari kimitaka othatakotaka roori: tema okameethataki akaminthayero saawaroki, etsiyatakoteero.

¹⁷ Ikemantawakawori iroka, ipashiwenteeyanakani maawaeni kijeeyakiririni Jesoshi. Omaanta riroripaeni paashini atziri riweshiryawenteeyanakarini Jesoshi, ikanteeyanakini:

—Okameethateeyakini rantayitakirini Jesoshi.

Jesoshi roshiyakaawentziro moshitaaja eejatzi tapiyakaawori paa

(Mt. 13.31-34; Mr. 4.30-32)

¹⁸ Roojatzi ikantzi Jesoshi:

—¿Piyoteeyinima tsika ikanta Tajorentsi ipinkathariwenantzi? ¿Tsika nokanteroka noshiyakaawenantemirori? ¹⁹ Oshiyakawo okithoki moshitaaja ipankitzi shirampari rowaneki. Oshookanaki, okimotatanaki, oshiyawitakawo inchatu. Rookantapiintakawo tsimeri jenokiwori imakoryaantapiintawo owaempelikipaeni.

²⁰ Rapiitakiro, ikantzi:

—¿Tsika nokanteroka noshiyakaawenantemirori tsika ikanta Tajorentsi ipinkathari-wenantzi? ²¹ Okimitakawo tsinani aakiro tapiyakaawori paa eechonkiini. Otsi-pataakiro osheki teriikopane otapiyantanakari. Oshineeyakaanakiro maawaeni, roojatzi antawotantanaa. Eejatzi ikimita riraga atziri. Eenitatsirika apaani antzirori kaari kameethatatsi, rantakagaeyerini paashinipaeni atziri rantero kaari kameethatatsi.

Pipomeentsiwentyaawo pareetantyaari jenokinta

(Mt. 7.13-14, 21-23)

²² Ikantaka ikinakinayitakini Jesoshi nampitsikipaeni, riyotaantayitzi. Roshiretakawo riyaaate Jerojareeki. ²³ Rojampitakiri apaani:

—Nowinkatharite, ¿tsika ikaateeyinika awijakoeyaatsini? ¿Arima ikaate apanipaeni?

Rakanakiri:

²⁴ —Noshiyakaawentemiro. Okimiwitakawo okaatzini omoo akyaantyaari jenokinta. Eenitatsi osheki kowawitachani riyaatemi jenokinta, omaanta eero imatziro rareeta. Pipomeentsiwentyaawo pareetantyaari janta. ²⁵ Eejatzi okimiwitakawo rantziri ashita-wori ipanko. Ijeekaki inthomaenta rirori, rashitakotaka, riyawitakiro ashitakontsi.

Roojatzi pipokaeyantawitakyaani eerokapaeni, pikantawitapaakyaari: “Nowinkatharite, pashitareenawo, nokaayantyaari”. Omaanta ikantawakimi: “Tee niyoteeyimini tsikarika pipoña”.²⁶ Roojatzi pikanteeyawitanakyaarini: “Paerani pitsipateeyakinani nonampiki owaeyakani, eejatzi piyotagaeyakinani”.²⁷ Aritaki ikantemi: “Tee niyotzimi. Piyaa-tee, pipiyanee tsikarika pipoñaaka. Osheki pantayitzironi kaari kameethatatsi. Tee pikameethatzi”.²⁸ Pifiinantakari Awaraaama, Ijaaka, Jakoowo, maawaeni riraga kamanantzirorini ifiinaani Tajorentsi ijeekaki jenokinta, omaanta eerokapaeni, roepiyawaemi Tajorentsi, eero pimateeyironi pikyaapae. Roojatzi osheki powashiretaperotanakya, piraaperotanakya eejatzi patsikaekiteeyanakyaani, tyakiririri.²⁹ Ipoñeeyapaakyaani aapatziyariri Tajorentsi intatsikeronta, jakakiroka, katonko, kirinka, maawaeni riraga kipsikipaeni. Ijeekaeyapaakini janta ipinkatharentsitzinta rirori.³⁰ Rareetaperoteeya riraga pitheenkaeyakirini. Omaanta riraga pipinkathateeyawitakarini eero rareeteeyaani rirori: ashi rowaeyeroni ijeekaeyanakini jaka.

Riraaneentakotawo Jesoshi Jerojaree
(Mt. 23.37-39)

³¹ Roojatzi ipokantaka apaanipaeni warijeeyo. Ikantapaakiri Jesoshi:
—Piyaa-te paashiniki kipatsi. Ikowaki Erooreshi rowamaakaantemi.

³² Rakanakiri:

—Pikamantakiteri riraga amatawitantatsiri: “Ikantzi Jesoshi: ‘Eero noshiya. Nokantyaani nowawijaakoeyeriniita kyaantawitariri kamaari eejatzi mantsiyaripaeni: iroñaaka, inkaamani, eejatzi paashini kitejiri. Roojatzi nomonkaatakiro maawaeni’”. Rootaki pikanteriri.³³ Rootaki nokinakinayitantaarini iroñaaka, inkaamani, eejatzi paashiniki kitejiri. Eejatzi okameethatzi nokame Jerojareeki: tema janta aritaki ikamapiintzi kamanantayitzirorini ifiinaani Tajorentsi.

³⁴ Eejatzi ikantakiri Jesoshi:

—Riraga jerojareejatzi osheki rowamaayitakirini kamanantzirorini ifiinaani Tajorentsi. Roshemyaapiinteeyakirini mapiki paashinipaeni rotyaantanewo Tajorentsi. Okimitziriranki tyaapa ojatewiririnkitzi iryaanipaeni, eejatzi nokimiwitaka naaka osheki nokowawitaka nopiyoteeyerinimi jerojareejatzi: naapatziyakagaeyaarini ifiinaani Tajorentsi omaanta tee ikowaeyini.³⁵ Pamine, tekatsi amitakoterini iroñaaka, rookayirini Tajorentsi, eejatzi: “Ari ikantakaata”. Eero ifiinaana eejatzi iroñaaka. Inja, aririka nopiyee, ari ifiinaawana, eejatzi ikanteeyeni: “Tema ikameethaperotaki Rotyaantanewo Tajorentsi”.

14

Retsiyatakoteeri saawaroki Jesoshi aawayinkaripaeni

¹ Paashiniki saawaro riyaaanaki Jesoshi janta ipankoki jewatakagaeyiririni warijeeyopaeni rowakayaari. Paashini warijeeyopaeni inetapitakiri Jesoshi, ikowakowataki tsika ikantya ipoñaakaantyaariri ikantakowenantaariri.² Ijeeki janta apaani mantsiyari, ari inewootakiri riraga Jesoshi. Tema aawaayitakini maawaeni iwatha.³ Rojampitziri riraga iyotaantziroripaeni Iwaperite Tajorentsi eejatzi warijeeyopaeni:

—Okameethatzima etsiyatakoteeri mantsiyaripaeni kitejiriki amakoreeyantarini?

⁴ Omaanta ari imaeriteeyanakini, tee rakaneentzi eechonkiini. Ipoñaana Jesoshi ikathatakiri mantsiyari, retsiyatakoteeri, roojatzi rotyaanantaari ipankoki.⁵ Roojatzi ikanantakiri riraga aminaperoyakiririni:

—Tema pantawaeteeyini eerokapaeni saawaroki. Aririka ipariyaki piwaakate omooki, tema ari pagaeri eejatzi.

⁶ Eejatzi imaeriyanakini.

Eero pikantakaaperoyani

⁷ Ikanta rotsikanateeyakarini Jesoshi riraga owaeyacharini riyoyagaeyakironi rooperori jeekamentotsi. Ikowaki ijeekimoteri okaakini riraga pinkathari ifiinaaperotantaaririmi. Roojatzi roshiyakaawenteeyakirini Jesoshi:

⁸ —Aririka rakiyotemi pijoriyotzinkarite, eero pijeekantashitawo jeekamentotsi ijeekakerotzira pinkathari. Ari aamaashitya, rareetapaakyaarika paashini owakotyaarini pinkathariperotatsiri,⁹ roshirinkimikari paashiniki jeekamentotsi riraga kaemakaantakimiri, ikantzimikari: “Eero pijeeki jaka. Ijeekapaakiita rirori pinkathariperotatsiri”. Roojeekaemikari janta othapiki, tema ari pipashiwentanakya.¹⁰ Omaantakya okameethatzi pijeekapaaki janta othapiki. Roojatzi aririka ifiinaakini riraga kaemakaantzimiri, roojatzi ikanantakimi: “Pipokanaki jaka, niyompari, pijeekimoteri okaakini pinkathari”. Ifiinaayemini maawaeni owaeyeencharini itsipateeyakimini pinkathari.¹¹ Pikantakaaperotashityaarika eeroa apaniroeni pikowaki ifiinaaperotanteemiri, ari ipashiwentakaakimi Tajorentsi: tekatsi ifiinaaperotaneemini.

Omaanta riraga kaari kantakaaperotachani rirotaki iñaaperoteri Tajorentsi kameetha, itsipatantyaariri ipinkathariwenante.

Ikenkithatakotakiri Jesoshi kaemakaantawitariri atziri rowakagaeyaarini
(Mt. 22.2-14)

¹² Eejatzi ikantakiri Jesoshi riraga kaemakaantakiriri roya:

—Aririka pikaemakaanteri atziri powakaanteeyaaririni, eero pikaemapiiinteyirini pisheninkaperopaeni eejatzi riraga ashaagantzinkaripaeni. Aririka powakaakyaari, ari rirori ipiyateemi, rowakagaemi iinja. ¹³ Omaanta okameethaperotzi pikaemakaantaperoterira riraga kaari ashaagantayitachani, riraga kijopookitatsiri, riraga kaari kokichaataatsi, maawaeni. ¹⁴ Rooma paata rirori tekatsi ikanteemi ipiyateemi rowakagaeyeemini. Omaanta iinja ipiriinteyeerini Tajorentsi maawaeni aapatziyeyearirini. Roojatzi ipinaproteemi rirori Tajorentsi. Eero patsipetashitawo pikaminthaantzi.

¹⁵ Ikemantakariri apaani owaenchari, ikantanaki:

—Tema okameethaperotaki ajeekae janta ipinkatharizinta Tajorentsi.

¹⁶ Ikantawakiri Jesoshi:

—Ikimitaka apaani shirampari ronkotsitakaantakiro osheki owanawontsi, roojatzi ikaemakaantakiri osheki atziri roya. ¹⁷ Onkotsiteeyakani maawaeni. Roojatzi rotyaantakiri ronampiri: “Piyaate, pikamanteeyerini: ‘Monkaataka, onkotsiteeyakani maawaeni, pipoke iroñaaka’”. ¹⁸ Omaanta tee ikowaeyini riyateeyeni. Ikantzi apaani: “Owakira namanantakotaki noepatsite. Niyaate iroñaaka naminakitero, kameethatakirika. Pikamanteeri: ‘Eero ipoki rirori’”. ¹⁹ Ikantzi paashini: “Owakira namanantakiri 10 waaka. Nokowaki naminakiteri kameethatakirika. Pikamantapaeri: ‘Eero ipoki rirori roya’”. ²⁰ Ikantziri paashini: “Owakira naaki noena. Tekatsi nokantya niyaate”. ²¹ Ikantaka ipiyanaa riraga ronampiri rotyaantawitari. Ikamantapaeri: “Ikanteeyini: ‘Eero niyaatzi nowa’”. Roojatzi ikijantanaka riraga iwaatorote, ikantanakiri ronampiri: “Ikantakaata nosheninkapaeni. Iroñaaka piyaate janta pankotsikipaeni nampitsi, pikinayitanakini pikowakowayitakiterini riraga kaari ashaagantachani, riraga kijopookitatsiri, riraga aashetatzinkari, riraga kaari kokichaataatsi, maawaeni”. Roojatzi riyatantanaaka, ikaemaeyakitzirini, pokaeyapaakini. ²² Ikantaka rareetapaa eejatzi, ikantapaeri iwaatorote: “Niyaatakitzi, nokamanteeyakirini. Areeteeyapaakani, omaanta tekiraata imonkaata”. ²³ Ikantakiri eejatzi: “Piyaatakte eejatzi janta, pikinayitanakini awotsikipaeni, pikamaeyakiterini paashinipaeni ipokanakiita, nokowatzi riyeeakitantaperoeypaakyaawoni nopanko. ²⁴ Omaanta riraga nosheninka nitawitakari nokaemakaantawitakari, eero royimaetawo iroka nonkotsitakaantawitakanariri”.

Rootaki ikenkithatakagaeyiririni Jesoshi janta ipankoki warijeeyo.

Pipomeentsiwentaperoteri Jesoshi ikowakagaeyakimirini
(Mt. 5.13; 10.37-39; Mr. 9.50)

²⁵ Ikantaka paashiniki kitejiri ikinanaki Jesoshi awotsiki eejatzi royaateeyanakirini osheki atziri. Ipthokashiteeyakarini, ikanteeyakirini:

²⁶ —Niyotaki pininteyirini piripaeni, piniropaeni, piinapaeni, pitomipaeni, pirezitipaeni, pitsiropaeni, maawaeni. Eejatzi eeroka ninteeyachani apaniroeni. Omaanta pikowaeyakinirika poyaateeyenani, okameethatzi naaka pinintaperoyenani kameetha. Eerorika pinintaperotana, tekatsi pikantya pipeyeeya niyotaanewo. ²⁷ Eejatzi eerorika pipomeentsiwentaperotanawo nokowakagaeyakimirini, eejatzi eerorika poyaataperotana, tekatsi pikantya pipeyeeya niyotaanewo. Pikenkithashireeyaani tsikarika pikantyaari. ²⁸ Okimitaka aririka ikowaki rantakaantero shirampari ipanko, rityaawo rojampiteri riraga wetsikenirini tsika okaate opinatya. Roojatzi raminantakyaari iyorikite monkaatarika. ²⁹ Eerorika ritawo raminiri tsika ikaatzi iyorikite imonkaatyaarika, aamaashitya aririka ikompitakyaawo. Apatzirorika imonkaatakawo otzinkamipankepaeni ari ikaatapaaki iyorikite rootaki kaari imatantawo ithonkakaantero. Roojatzi ishirontawentyaari atziri. ³⁰ Ikanteeyeni: “Pamineri, riwetsikakaanawitaka ipanko, omaanta tee ithonkakaanziro. Tee itzimaperotzi iyorikite, injii, injii”. ³¹ Eejatzi riraga pinkathari, aririka ikemakotakiri paashini pinkathari rotyaantakiri 20.000 joraaro rowayiritantyaariri. Aririka ikaate ijoraarote 10.000, tee riyoperotzi okameethatzirika romanatawakiri riraga pokatsini. Tema rityaawo ikaemaeyerini isheninkapaeni ikenkithawaetakagaeyerini riyotantyaari okameethatzirika romanatya roepiyantyaariri riraga pokashiterini. ³² Aririka ikanteeyakini isheninka: “Ari ranaakoeyakaeni, oshekiperotaki. Eero amatziro apiyatari”. Ikanteeyanakini: “Tekira rareeteeyaani, thame otyaante apaanipaeni asheninka rojampiteri oetarika ikowakoteeri eerokya rowayiritantee”. ³³ Eejatzi pikimitya eeroripaeni: aririka pikowaki poyaatana, pityaawo pikenkithashireeya tsika

okanteeyarini maawaeni tzimimoeyimirini. Pikenkithashiryaaperoyakyaarinika: roojatzi pookaeyeeroni, poyaataperoyanakinani naari. ³⁴⁻³⁵ Nokowaki riraga aapatziyanari riyoteeri paashinipaeni atziri ijeekae kameetha, rooma eerorika riyoteeri, tee imatziro rantero nokowakaayitawitakaririni, ratsipetashitakawo ijeeki. Ikimitakawo tziwi kaari katyotatsini: tema tee okameethatzi, ookapiintziro. Pikenkithashiryaaperotero iroka nokanteeyakimirini piyotakoperotantyaawori.

Rootaki ikanteeyakiririni Jesoshi oyaateeyiririni.

15

Ikenkithatakotakiri Jesoshi riraga owisha peyachari

(Mt. 18.10-14; Jowa 10.1-18)

¹ Ijeekaeeyini janta osheki joriyyo piyotziriri iyorikite ijoriyyotzinkarite eekiro ipiri riraga oroomajatz. Ikaateeyakirini paashinipaeni antapiintzirori kaari kameethatatsi. Ikemi-jantapiinteeyakirini Jesoshi ikenkithatzi. ² Ikiñaanikowenteeyakirini riraga warijeeyopaeni eejatzi riraga iyotaantzirori lwaperite Tajorentsi:

—Tee okameethatzi iroka rantakirika Jesoshi: itsipatapiinteeyakarini kaari kameethatayitatsini, rowaeyani.

³ Roojatzi roshiyakaawenantakanari iroka Jesoshi, ikantakiri:

⁴ —Pamine, ikaaterika powishate 100, ipeyakyaarika apaani, tema ari pookanakiri riraga 99 janta keshiiki, roojatzi piyaatantanakya janta teenta ijeeki atziri, pikowakowataateri peyeenchari. Pikowakowateeririka roojatzi piñaanteeyaari. ⁵ Aririka piñaapaeri, tema osheki pikimoshirewentapaeri. Tema ari pamaeri pinateeri, powapaeri janta ijeekaeeyininta paashinipaeni owisha. ⁶ Eejatzi, aririka pareetapaeya pinampiki, tema ari pikae-maeyapaakirini pisheninka, pikanteeyerini: “Thame akimoshireeyeni: ipeyawitaka nowishate, noñaagaeri eejatzi”. ⁷ Eejatzi ikimita rirori Tajorentsi. Aririka ikenkithashiryagaeya apaani antzirori kaari kameethatatsi, rookaerorika rantziri, iroñaaka Tajorentsi ikanteri maawaeni jeekatsiripaeni jenokinta: “Thame akimoshirewenteeyerini”. Tema tee riro ikantakotziri riraga paashinipaeni kameethateeyatsirini.

Ikenkithatakotakiri Jesoshi koriki peyachari

⁸ Eenitatsi paashini ikantakiriri Jesoshi:

—Paashini eejatzi noshiyakaawentemiro: eenitatsi tsinani oorikite, ikaatzi ikithoki 10. Aririka ipeyakya apaani, okowakowayiteerini. Aririka otsitenitanaki, oonthoteri ootamento, oñaantaariri, eejatzi opishitaperotero pankotsi aminayiteerini otyaakitakiririka kipatsi. Okanta okowakowateeri roojatzi oñaanteeyaari. ⁹ Aririka oñaagaeri, okaemaeyerini osheninkapaeni, okanteri: “Thame pitsipateeyenani, akimoshireeyini. Noñaagaeri eejatzi noorikite peyawiteenchari”. ¹⁰ Eejatzi nokamanteeyemini: eejatzi ikimitaka riraga Tajorentsi. Aririka ikenkithashiryagaeya apaani antzirori kaari kameethatatsi rookaerorika rantayitzirini, kimoshiretanaki Tajorentsi, eejatzi ronampiripaeni.

Ikenkithatakotakiri Jesoshi apaani ewankari shiyapithatariri Iriri

¹¹ Paashini eejatzi roshiyakaawentakiniriri Jesoshi, ikantzi:

—Eenitatsi shirampari ikaatzi itomi apite. ¹² Riraga impaetatsiri ikoñaatzi ikantakiri Iriri: “Pawa, nokowaki pipena iroñaaka kashetani powaagawo eejatzi piyorikite pipanakinari paata aririka pikamae”. Roojatzi ipakiri. ¹³ Paashini kitejiri ipimantanakiro rowaagawo ipawitakariri Iriri. Roojatzi riyaaatanaki inteena, paashiniki kipatsi, raanakiro maawaeni jeekimotziriri. Janta riyaaatakinta, tee ijeekapaaki kameetha, rootaki rapaatantakawori maawaeni rowaagawo eejatzi iyorikite. ¹⁴ Roojatzi ithonkatakotantapaaka, tekatsi jeekimotaneerini, eejatzi tee añaagaero rowaeyaarinini. Osheki rashironkaawetaaka ewankarika, aaperotakiri itashe. ¹⁵ Rootaki ikinakinantanakari ramini antawaerontsi. Ari iñaapaakiri ashitachari osheki ichaanchote. Ikan-tapaakiri: “¿Pikowakima nantawaetemi?” Ikantawakiri: “Jee, nokowaki paminenari nochaanchote”. ¹⁶ Ikantaka raminawitanari ichaanchote, ipapiintziri rowanawo: rowaga oshiyawitawori otaki intsipa. Omaanta riraga ewankari tekatsi perini rowanawo, ikowawitaka rakiyoterimi chaancho, omaanta riraga ashitariri tee ishinetziri. ¹⁷ Roojatzi ikenkithashiryaanaka ikantzi: “Janta pawakinta ikaateeyini osheki ratzirite. Eeniro rowaeyarini maawaeni. Ikemapiinteeyani kameetha, eejatzi otzimagaantzi owanawontsi. Omaanta naaka jaka aaperotakina notashe, rooteentsi nokame. ¹⁸ Iroñaaka

nopiye janta pawaki, nokantapaeri: ‘Pawa, tema nopiyathatakimi tee nokemijantaperotziro okaatzu pikantawitakinari, eejatzi tee naapatziyari riraga Tajorentsi. Eenitatsi nantzimotakimiri. ¹⁹ Eero iroñaaka pitomintaana inta pikimitakayeena ponampiri, naaka thamaeteemironi powanipaeni’”. ²⁰ Roojatzi ipiyanta, ikinanee awot-siki. Ikantanaa, rootaatsi rareeteeya ipankoki iriri. Ikanta irira iñitawaari janta in-teena, ikinapae. Osheki ikimoshiretanee, retakoshiryaawaari. Ishiyashitawaari, rawithakitawaari, ithowootawaari, ikaminthaaperotawaari. ²¹ Roojatzi ikanantapaari itomi: “Pawa, tema nopiyathatakimi tee nokemijantaperotziro pikantawitakinari eejatzi nopiyathatakari Tajorentsi. Eeniro osheki nantani. Tee okameethatzi pitominteena iroñaaka, inta pikimitena ponampiri”. ²² Omaanta iriri ikaemakiri ronampiripaeni, ikanteeyirini: “Pishintsiteeyini paakitero kithaarentsi kameethari, pikithaateri notyomika. Eejatzi paakiteniri aniyo, poyaankeniri rakoki. Paakiteniri ijapatote, pijapatotapaari. ²³ Eejatzi paakiteniri waaka ewonkiri, tzipaperotatsiri iyeenka, powamayeniri. Thame maawaeni akimoshirewentawaari notyomi, owaeyaani maawaeni. ²⁴ Noetakaawitaka eero noñaagaeri, ikimitzimotakina kamawitaka. Omaanta iroñaaka kimitaka añaagae eejatzi, noñaagaeri. Ipeyawitaka, iroñaaka ipokae, añaayiteerini eejatzi”. Osheki ikimoshireyanakini rowakagaeyakarini. ²⁵ Eeniro paashini itomi, riraga jewataneentsiri rantaritzi, ikantanakawo, riyaatzi ithamaetzi janta owashansi: tee iñaawaeri rirentzi raretantapaari rirori. Ikanta ipokae, rokaakintapaawo pankotsi, ikemapaatziiri ijonkateeyini eejatzi iwaerateeyini. ²⁶ Ikaemapaakiri apaani onampirentsi, rojampitakiri: “¿Oetaka piwaeratawenteeyirini?” ²⁷ Rakanakiri: “Areetapaa pirentzi. Rowamaakaantawakiniri piri waaka ewonkiri riraga wathantzi, rowakagaeyakarini maawaeni atziri. Osheki riweshiryaawentawaari pirentzi ipokae, kameetha rareetaa tekatsi oyerini”. ²⁸ Roojatzi ikijantanaka rirentzi, tee ikoyi ikyaapae pankotsiki. Riyowanaki iriri, ikantawitawaari: “Pipokanaki, notyomi, pikyaapae. Piweshiryaawentawaeyaari pirentzi”. ²⁹ Omaanta rakanakiri itomi: “Eerowa, pawa, nokoyi nokantemi. Paerani nantakimiro oetarikapaeni pikaminaakinari, tee nopiyathaneentzimi eechonkiini. Omaanta tekatsi pipaneentena naaka eechonkiini nowakaayityaaririni notsipamintharipaeni. Tee pipaneentana apaani chiiwo. ³⁰ Inta riro pikowateekikya yeeyira piperi, riyaatapithawitakimi inteena ithonkitakimiri piyorikite; ipinayitakirorini tsinanipaeni imayempitziro. Iroñaaka ipiyapaaga powamaakiniri waaka wathantzi”. ³¹ Rakanakiri iriri, ikantanakiri: “Notyomi, akanatyaani kijokiro owawakaa. Eerokataki ashiteeyaawoni maawaeni owaagawontsika aririka nokamae. ³² Omaanta okameethaperotzi aweshiryaawentawaeyaari pirentzi. Okimiwitaka ikamaki, aetakawitaka eero añaagaeri eejatzi. Iroñaaka kimitaka añaagae eejatzi añaagaeyerini. Ipeyawitaka, iroñaaka añaagaeri eejatzi. Thame aweshiryaawenteeyaarini.

Okimitaka iroka, ari ikimitee Tajorentsi aari inintaperotakae, ajeekimoteririka kameetha eejatzi eerorika ajeekimotziri kameetha”.

16

Ikenkithatakotakiri Jesoshi amatawitziriri iwaatorote

¹ Eejatzi ikantakiri Jesoshi riyotaanewo:

—Eenitatsi eejatzi ashaagantzinkari apaani kempoyaawitanarini iyorikite, maawaeni. Roojatzi ikamananteetakari ashaagantzinkari: “Ikoshitakimira riraga kempoyaawitzimiriri piyorikite”. ² Roojatzi ikaemakiri, rojampitakiri: “¿Kyaaryooma iroka ikanteetakinari? ¿Pikoshitakina noorikite? ¿Litaka pikoshitantanari? Iroñaaka poepiyeenari maawaeni noorikite, nokowaki pojankinatenawo iwaeropaeni maawaeni ireewitanari. Iroñaaka eero noshinetaneemiri eejatzi noorikite”. ³ Ikantaka ikenkithashiryaanaka rirori: “Eero iroñaaka ishinetanaana nowaatorote nokempoyagaeniri iyorikite. ¿Tsika nokantyaaka iroñaaka? Tee noshintsiwathatzi nothamaetanyaari. Eejatzi nopashiwentaka nonethaakoteri atziri ipashitena koriki. ⁴ ¡Jaa! Niyotaki iroñaaka oetaka nanteri. Iroñaaka nokaminthagaeyerini maawaeni ireewiteeyiririni nowaatorote, raakameethatanteeyenarini naari janta ipankoki: eero ishinetanana nowashironkaawaetya”. ⁵ Ikanta ikaemaeyakirini maawaeni ireewiteeyiririni iwaatorote. Rojampitakiri riraga jewatapaentsiri ipokapaaki, ikantziri: “¿Tsika ikaatzika pirezewitziriri nowaatorote?” ⁶ Rakanakiri: “Nirezewitziri osheki oyeenka oriiwo. Okaatziri nirezewitziriri yeekitachani 100 wiroo owaanini”. Ikantawakiri: “Jee, kyaaryo. Eeniro iroka paperi ojankinataka pirezewitziriri. Payero paperika, pojankinateniri paashini, pikante: ‘Nirezewitzimi 50 wiroo owaanini yeekitatsini oyeenka oriiwo’. Amatawiteriita nowaatorote”. Rakanakiri ireewitziriri “Jee, kameethataki”. ⁷ Roojatzi ishitowanee jewatapaentsiri, ipokapaaki paashini. Rojampitawakiri: “¿Tsika okaatzika pirezewitziri

nowaatorote?” Rakanakiri: “Osheki nireewiziri teriiko, okaatzi yeekitatsini koshitaariki 100”. Roojatziki ikantanakiri: “Eeniro paperika pojankinatakiniiriri paerani nowaatorote. Kyaaryo, ari okaatzi pireewiziri 100. Thame amatawiteriita. Pookaero iroka paperika; pojankinateniri paashini, pikanteri: ‘Ari okaatzi nireewizimi 80 koshitaari, yeekitatsini teriiko’ ”. Roojatziki rojankinatakiniiri. ⁸ Ikanta riraga iwaatorote riyotantanaka ramatawitakiri. Ikantanaki: “Tee okameethatzi ramatawitakina, omaanta osheki riyothanitzi tsika ikantya rayero koetyeemotakariri”. Kyaaryo riraga theenkantatsiri riyothanitzi ikenkithashireeya tsika ikantya rantero kaari kameethatatsi. Ari ikimityaami rirori riraga aapatziyariri Tajorentsi ikenkithashiryaaperotyaa womi rantero okaatzi kameethatatsiri ikoyiri Tajorentsi. ⁹ Iroñaaka nokamanteeyemini: eenitatsirika piyorikite, pikaminthagaeyerini paashinipaeni, pipaeyerini koetyeemotariri rirori. Ari ipinaperoteemi eerori Tajorentsi iinja. Aririka pikamaeyakini, ari pookanakiro tzimimoeyimirini, omaanta raakameethateeyawaemini rirori janta jenokinta. Tema eenitatsi janta piyeekantyaari kaari thonkanitachani. ¹⁰ Eerorika pikoshitzi eechonkiini eero eejatzi pikoshitzi osheki. Omaanta pikoshiterika eechonkiini, eejatzi aritaki pikoshitaki osheki. ¹¹ Aririka pikoshitayiteni oetarikapaeni, riyotaki Tajorentsi tee paapatziyariri rirori: eejatzi eero isheninkatzimi, eero pimatziro piñiiri inampi. ¹² Eerorika pamitakotantari atziri piyorikite itajonkawentawitakimiri Tajorentsi, ¿tsika ikantyaaka ipinantantawaemiri iinja janta jenokinta? ¹³ Eero pimatziro pantawaetziniri kameetha eenitatsirika piwaatorote apite. Omaanta apaani pinintaperotanaki, inta paashini poonanakyaari. Piweshiryaawentyaari apaani, omaanta riraga paashini, eero piweshiryaawentari. Eejatzi okimita iroka, aririka pikenkithashiryaakopiintyaari koriki, eero pimatziro poyaaperotziri kameetha Tajorentsi.

Riraga Jesoshi riyotaakiri warijeeyopaeni ikowakaakiriri Tajorentsi

¹⁴ Ikanta ikemaeyantawakaririni warijeeyopaeni ikantakiriri Jesoshi, roojatziki ishi-rontawenteeyantanakaririni. Ikwaperotakita rashaagantya osheki, rootaki ishi-rontawentanakariri Jesoshi. ¹⁵ Roojatziki ikanantakiri:

—Pikowaeyawitakani iteeyemini atziri pikameethateeyakini, omaanta riyoteeyakimini Tajorentsi. Iñaaperoyawitakimini atziri, omaanta riyotaki Tajorentsi tee pikameethateeyini pajankaneki. ¹⁶ Paerani okameethatziini paapatziyakawoni rojankinarini Moeesehi eejatzi riraga kamanantayitziroirini iñaani Tajorentsi. Omaanta areetapaaka iroñaaka Jowa, riraga kaawoshitakotziri Tajorentsi. Paashini iroñaaka ikowaka-gaeyakimirini Tajorentsi. Riraga Jowa ritanakawo ikamanteeyakimini kameethatatsiri: rooteentsi ipinkathariwenteeyemini rirori. Ikwaperoyawitakani atziri iñeeri. ¹⁷ Iinja opeyaneya kipatsi eejatzi jenoki, omaanta eero opeyaa roori rojankinarini Moeesehi: ikowaki Tajorentsi piyeekantyaani pikemijantero piyotantyaari piyeeki kameetha. ¹⁸ Tema okantzi: “Eero piñaathatzimotawo piina paashini tsinani”. Aririka pookaero piinapero pagaerika paashini tsinani, piñaathatzimotakawo piinaperoni. Eejatzi tee okameethatzi payero tsinani ookiriri oemi.

*Ashaagantzinkari eejatzi Raajawo
(Mt. 19.1-12; Mr. 10.1-12)*

¹⁹ Ikanta ikanteeyakirini Jesoshi:

—Eeniwitacha shirampari ashaagantzinkari, osheki iithaari kameethamawotatsiri, osheki rowanenakataka. Maawaeni kitejiriki rowakagaeyakarini isheninka owanawontsi pinaperotachari. ²⁰ Eenitatsi eejatzi ashironkaaperotachari iitachari Raajawo. Ojonkayitakini ijoepaeni opathaakayitakirini. Ari ijeekapiintawita janta ikyaapiintzinta riraga ashaagantzinkari ipankoki. ²¹ Osheki rowashironkaawaetakata, aaperotakiri itashe. Ikwawita raperotayiteronimi rowanawo rowariyaayitziroirini ashaagantzinkari jaawiki. Eejatzi riraga otsitziipaeni ithoyitapaakirini ipathaawokipaeni. ²² Roojatziki ikamaki rirori. Riyaatashitakiri ronampiripaeni Tajorentsi, raawaeri, roojatziki raantanaari janta ijeekinta Awaraamani. Okameetheeeyenta osheki. Eejatzi ikamaki riraga ashaagantzinkari. Ikitateetakiri kipatsiki. ²³ Osheki rashironkaaperotaka iroñaaka riraga ashaagantawitacharini janta jaawiki paamariki, osheki ikemaatsitakawo. Raminanaki janta ijeekinta Awaraama, iñaataatziiri eejatzi riraga Raajawo. ²⁴ Ikaemakotakiri: “Pawa Awaraama, petakotena. Pikanteri riraga Raajawo rowiinkeroota rakoempeki iñaaki, ipokeeta jaka ipitenkaatenaata nopaanteki iña. Oshekipero nashironkaaka jaka paamariki”. ²⁵ Omaanta ikantakiri Awaraama: “Notyomi, pikenkithashireeya tsika pikanta paerani piyeekini kipatsiki. Kameetha piyeekawitani, omaantakya riraga Raajawoka osheki rashironkaawitakani. Tema iroñaaka kameetha ijeekapae rirori jaka, rooma eeroka osheki pikemaatsitakawo janta. ²⁶ Eejatzi piyeekakotaki intatsikeronta impeeta, tekatsi ikinashitemi Raajawo. Eejatzi eerori, tekatsi pikinashiteri pipokantyaari jaka”. ²⁷ Roojatziki

ikanantakari: “Erorika pimatziro pikaminthayena, nokowaki potyaanteeri Raajawo kipatsiki: janta ipankoki pawani. ²⁸ Ijeekinta janta yeeyipaeni, ikaatzi apawakooni. Nokowaki ikamantapaeri, ipokikari rirori jaka. Paminena naari iroñaaka, osheki noke-maatsitakawo jaka”. ²⁹ Roojatzi ikantziri Awaraama: “Eenitatsi rojankinarini Moeseeshi eejatzi rojankinarini paashini kamanantayitziroirini iñaani Tajorentsi. Rootaki raapatziyeeyaarini”. ³⁰ Ikanta rakanakiri: “Jee, eeniro naawita. Omaanta aririka iñagaari kamaentsiri ipiriinteeya, aritaki ikenkithashireeyaneeyaani, rookaero kaari kameethatatsi ranteeyirini”. ³¹ Ikantanakiri Awaraama: “Teerika raapatziyawo Iwaperite Tajorentsi, eero eejatzi raapatziyari kaminkari ipiriintawiteeyarika”.

17

Eero pantakaeri atziri kaari kameethatatsi
(Mt. 18.6-7; Mr. 9.42; Mt. 18.21-22)

¹ Ikanteeyakirini Jesoshi riyotaanewopaeni:

—Nokamantemi: ikantyaani eenitatsi atziri antakagaeyeririni paashinipaeni atziri kaari kameethatatsi. Omaanta rowashironkagaeyerini Tajorentsi riraga antakayiriri paashinipaeni kaari kameethatatsi. ² Aritaki rowashironkaaperoeyerini antakagaeyiririni eentsipaeni kaari kameethatatsi. Okameethawitami riteeyaarimi roojoteetenirimi mapi antawo ikentsiki rowiinkaeterimi. Rowiinkaetateyeririkami tekatsi antakaaneerinimi eentsi kaari kameethatatsi. ³ Kyaaryoowa, pantakaerikari atziri kaari kameethatatsi.

Eejatzi ikantakiri:

—Aririka piñaakotakiri pisheninka rantero kaari kameethatatsi, pikenkithatakayeri. Aririka rookaero rantziri, pikaminthayeri, paakameethateeri. ⁴ Aririka ikijemi atziri, ikoshitemirika, ikantzimatemirika, oetarika. Omaanta aririka ikanteetemi: “Tee okameethatzi nantzimotakimiri, osheki nowashiretakota, eero napiiteero, pikaminthagaena pipeyakotenawo nantzimotakimiri”, ari nokowaki pikaminthayeri. Aririka osheki rapiiteero rantzimoteemiro, eejatzi osheki ikantemi: “Pikaminthayena pipeyakotenawo nantakiri”. Tema nokowakaakimi eejatzi osheki pikaminthayeri: eero pikijawentziri.

Pameentaperotakaeri Jesoshi
(Mt. 21.22; Mr. 11.22-26)

⁵ Riraga rotyaantanewopaeni ikantakiri Awinkatharite:

—Nameentawitzimi, omaanta nokowaperotaki piyoteena nameentaperotantemiri.

⁶ Rakanakiri:

—Pameentanarikami eechonkiini, pikowakirikami, pikanteri Tajorentsi iponchakireero inchatowa, rowiinkero janta inkaareki. Tema ari imatakimiromi, rowiinkaatemiro.

Rantayiterini omperatatsiri

⁷ Eejatzi ikanteeyakirini Jesoshi:

—Okimitaka eenitatsi shirampari ratzirite. Ithamaetapiintziniri eejatzi raminapiintziniri ipira. Aririka ipokae ratzirite pankotsiki, ¿itaka ikantawaeriri iwaatorote? ¿Arima ikantawaeri: “Pipoke, pijeekapae, powapaeya”? Eero ikantziri. ⁸ Tema ikantashitawaeyaari iwaatorote: “Iroñaaka ponkotsiwentapaena noyaari; eejatzi nomiriteri, pamakinawo. Aririka nokemapaakya, ari powanakya eerori”. ⁹ Eejatzi tee ikantziri: “Ariwee, pantakinawo”; tema rametakawo apatziro rantawaetapiintziniri iwaatorote. ¹⁰ Eejatzi eeroripaeni, okameethatzi pantapiinteyirini maawaeni ikowakagaeyakimirini Tajorentsi. Roojatzi okameethatzi pikante: “Apatziro nantakiniri ikowakaakinari. ¿itaka nokantakaaperotantyaari? Tekatsi okantya Tajorentsi ipinatan-tenari”.

Retsiyatakoeyakirini Jesoshi 10 patheenkari

¹¹ Ikanta rowaaganaa Jesoshi, ikinayitanakini okaakini oweyaantawonta Jamaaryaki eejatzi Karireeyaki. Roshiretakawo rareetya Jerojareeki. ¹² Roojatzi rareetapaaka paashiniki nampitsi, iñeeyawakirini patheenkariipaeni, ikaateeyini 10. Ikatziyeeyakani eekitziroeni jaga. ¹³ Ikaemakoeyawakirini:

—Jesoshi, eeroa nopinkathateeyirini, petakoeyenani, petsiyatakoeyenani.

¹⁴ Iñaantakariri riraga Jesoshi, ikanteeyakirini:

—Piyaateeyeni janta ijeekinta ñaanakowenantatsiri, poñaagapayaari.

Ari ikemijantaperoyakirini, riyaaateeyanakini. Janta niyanki awotsi ari retsiyatakoeyaneeni. ¹⁵ Iñeeyantawaani etsiyatakoeyaneeni, ipiyanaa apaani janta Jesoshiki. Icheraaperotaki, ikantziri:

—Tema ikameethataki Tajorentsi, retsiyatakotakina.

¹⁶ Rotziwerowashitapaakari Jesoshi, roeyotashitaperotakari, ipinkathataperotakari, ipaasonkitaperotapaakiri. ¡poñaá irika shirampari Jamaaryaki! ¹⁷ Roojatzi ikantakiri Jesoshi:

—Tema ikaateeyini netsiyatakoeyakirini 10. ¿Tsikama paashinipaeni? ¹⁸ Apatziro irika paashinijatzitatsiri atziri ipiyashitapanaatana, ipaasonkitakina, eejatzi ifñaaperotakiri Tajorentsi. Riroma asheninkaperopaeni naawita, tee ipiyapanaataa ipaasonkitantyaariri rirori.

¹⁹ Roojatzi ikantziri otziwerowashitakariri:

—Iroñaaka pikatziyee, okameethatzi piyaatee. Pameentakari Tajorentsi, rootaki pawijakotantaari.

Tsika ikantari Tajorentsi ipinkathariwenantzi
(Mt. 24.23-28, 36-41)

²⁰ Riraga warijeyopaeni rojampiteeyakirini Jesoshi, ikantziri:

—¿Tsika okaate ipoke Tajorentsi ipinkathariwenteeyanteerini?

Rakanakiri:

—Aririka ipinkathariwenante Tajorentsi, omaanta eero piñaaperotziri. ²¹ Eero pimatziro pikante: “Eeniro jaka”, eejatzi: “Eeniro janta”. Kyaaryo, eero ikoñaataperotzi: okameethataki pipinkathashireeyerini maawaeni.

²² Eejatzi ikanteeyakirini riyotaanewopaeni:

—Tema naaka poñaachari jenokinta, nokoñaatapaaki jaka kipatsikika, omaanta eero nokantatyeeyaani kijokiro nowaeyeemini. Iinja pikowaeyawitaneeyaani piñagaenami eejatzi, omaanta eero piñagaana. ²³ Eejatzi aririka ikanteetemi: “Piyapaa Jesoshi, ari ijeekapaaki janta”. Paashini ikanteetemi: “Ari ijeekapaaki jaga”. Omaanta kaarina naaka. Eero patsipetashitawo piyaatashitana. ²⁴ Aririka omonkaataperotapaakya nopokanteeyari, ari piyotaperotawaena. Okimitaaganki aririka aamorenkiranki maawaeni jenoki morek, morek, eejatzi nokimitapaeya naari aririka nopiyee eero nomanapaa, eero pikompitawaana. ²⁵ Omaanta nityaawo nokemaatsitayityaawoni osheki katsiri, eejatzi itheenkaeyenani atziripaeni. ²⁶ Ikimitaka paerani ijeekantakari Noeni tema maawaeni paashinipaeni atziri itheenkaeyakirini Tajorentsi, eejatzi rantakiro osheki kaari kameethatatsi. Eejatzi ikimiteeya injja atziripaeni aririka nopiyee naari riraga atziriperotapaentsiri, osheki itheenkaeyeenani rirori. ²⁷ Rowapiinteyani paerani, rirapiinteyini, raapiinteyironi iinapaeni, raakaayitakironi rishintopaeni oemi, paashini oetarikapaeni. Ari ikanteeyani, roojatzi rotetantanaka Noe ipitoki. Roojatzi opokapaaki antawo inkani, onkanaka maawaeni kipatsi. Ikamaeyanakini maawaeni theenkantsiri. ²⁸ Eejatzi ikimiteeyakani isheninka riraga Roote, jeekaeyatsirini Joroomaki: rowapiinteyani, rirapiinteyini, ikinayitanakini riyomparitayitanakani, ipankitayitzironi rowayitarinipaeni, riwetsikayitzironi ipankopaeni. ²⁹ Omaanta ishitowantanakari Roote, rotyaantakiro Tajorentsi osheki paamari poñaachari jenokinta, itagaeyakirini maawaeni joroomajatzini. Theenkaeyatsirini rootaki ithonkanteeyakaririni Tajorentsi maawaeni, thoperee. ³⁰ Aritaki okantyaari aririka nopiyee. Ijeeki osheki theenkantsirini, eero ikenkithashiryaari Tajorentsi.

³¹ Pamine, aririka omonkaatapaakya nopokanteeyaari, pijeekerika okaankiityeera pankotsi, eero pikyaapanaatzzi pankotsiki paantapanaatyaawori powaagawo. Eejatzi, pantawaeterika powaneki, eero pipiyapanaata pipankoki paantapanaatyaawori powaagawo. ³² Kyaaryoowa pikimitawokari iinani Roote, pipithokakari eerori pitapiiki. ³³ Ninkarika kaari kowatsini ratsipewentena naaka omawitya ikamawentena eero riyaatzi janta ijeekinta Tajorentsi. Omaanta kowatsiri ratsipewentena naaka omawitya ikamawentena naari, ikanteetatyeeyaani ijeekimotena jenokinta. ³⁴ Aririka nopokae, eenitatsirika apite atziri imayi imaamentoki. Apaani aapatziyanari rootaki naantaneeyariri notsipatanakyaari, omaanta paashini, eero naaneeri. ³⁵ Otsipatawakayaarika apite tsinani otoonkiro shinki. Apatziro apaani aapatziyanari rootaki naantaneeyawori notsipatanakyaawo, omaanta paashini, eero naaneero. ³⁶ Itsipatawakayaarika apite shirampari janta owantsiki, ithamaetzi. Apatziro apaani aapatziyanari rootaki naantaneeyariri notsipatanakyaari, omaanta paashini, eero naaneeri.

³⁷ Ikemaeyantakaririni riyotaanewopaeni, rojampitanakiri:

—Nowinkatharite, ¿tsikama oñaaganteeyaaka injja iroka pikantakinari?

Rakanakiri:

—Tsikarika ijeeki kaminkari, aritaki ipiyotawenteeyari tzijopaeni. Oshiyakaawentachari tzijo, tema injja maawaeni aapatziyeeyanarini naaka aritaki ipiyotawenteeyenani.

18

Jesoshi ikenkithatakotakiri kantakotantatsiri kaari kameethatatsi

¹ Paashiniki kitejiri roshiyakaawenteeyakinirini eejatzi Jesoshi riyotaanewo. Ikwaki riyoteeri ikenkithatakaapiinteri Tajorentsi, ikyaryoowenteeyeroni, eero ipakagaero.

² Ikanteeyakinirini:

—Eenitatsi janta nampitsiki riraga kantakotantatsiri, kaari pinkathatziri Tajorentsi. Eejatzi tee riyotzi ikaminthayeri atziripaeni. ³ Ari ojeeki janta nampitsiki apaani tsinani, kamaentsiri oemi. Iyaatashitapiintawitari riraga kantakotantatsiri, okantapiintawitari: “Pamitakotena, tee okameethatzi ikijapiintena riraga paashini shirampari”. ⁴ Tee ikowawita riraganki ramitakoteromi, omaanta ikenkithashiryaanaka, ikantzi: “Tee nopinkathawitari Tajorentsi, eejatzi tee nokoyi nokaminthayeri paashinipaeni atziri. ⁵ Omaanta osheki ashiiryaakina iroka tsinanika. Namitakoteroota, eero kya opokashitan-tanaana, eero ashiiryaanaana eejatzi”.

⁶ Ikantanaki Awinkatharite:

—Pamine, tee ikameethatzi riraga kantakotantatsiri nokenkithatakotakirika, omaanta ramitakotakiro iroka tsinani ofaashirenkapiintziriri. ⁷ Omaantakya riraga Tajorentsi, ikameethaperotaki. Aririka ikantyaani ramanapiinteri aapatziyanari ikenkithatakaapiinteri rirori, tema aritaki ramitakotakiri. ⁸ Kyaaryootaki iroka nokamantemiri: intsi-paete ramitakoeyerini Tajorentsi maawaeni kenkithakagaeyeririni. Omaanta aririka nopiyee jaka kipatsikika zarima roojatzi noñeeyapaemini pikantyaani pameenteeyenani, pikenkithakagaeyirini Tajorentsi?

Jesoshi ikenkithatakotakiri warijeeyo eejatzi piyotziniriri oroomajatzu koriki

⁹ Paashini eejatzi roshiyakaawentakiri Jesoshi. Ikenkithatakotziri riraga kantakaaperotzinkari, riraga theenkaeyiririni paashinipaeni atziri. Ikantziri:

¹⁰ —Riyaataki apite shirampari Tajorentsipankoki ikenkithatakayeri Tajorentsi. Apaani rirotoaki warijeeyo, omaanta paashini piyotziniriri iyorikite jorriyopaeni eekiro iperikya oroomajatzu. ¹¹ Ikantaka ikatziyapaaka riraga warijeeyo, ikantawitapaakari: “Tajorentsi, ariwee, osheki nokameethataki naaka. Tekatsi nante, tee nokimitari riraga koshitantatsiri, riraga amatawitantatsiri, shirontayitaworini osheki tsinani. Eejatzi tee nokimitari irika ayitziriri atziri iyorikite. ¹² Nametakawo maawaeni tominko notzitapiinta apite kitejiri, eejatzi nopagaantapiintayitzimironi maawaeni naayitzirini. Naakirika 10 oetarika, apaani nopakimi”. ¹³ Omaanta riraga piyotapiintziriri oroomajatzu iyorikite ikatziya-neentapaaka inteena. Tee ikantakaaperota rirori, omaanta osheki ipashiwentakaakawo rantayitzirini, rootaki kaari raminanta jenokinta, apatziro rompojashipaneetaka. Ikantzi: “Tajorentsi, pineshironkatena naari, tee nokameethaperotzi, eeniro osheki nantani”. ¹⁴ Nokamantemi, oshekinani naawita rantani riraga shirampari, omaanta ikaminthaakiri Tajorentsi. Aririka ipiyee ipankoki riyotanaki inaaperotakiri rirori ikameethatzi. Omaantakya riraga warijeeyo, tee ikimitari. Eero inaaperotziri riraga Tajorentsi kantakaaperotachari. Omaanta riraga kaari kantakaaperotachani ipeyeeri pinkathariwenantatsini.

Ikwaki Jesoshi ipokashiteeyerini eentsipaeni

(Mt. 19.13-15; Mr. 10.13-16)

¹⁵ Okantaka tsinanipaeni amaeyakinirini Jesoshi eentsipaeni, okowaki ipampiteeyerini eejatzi ikanteri Tajorentsi ramitakotantyaariri. Omaanta inaantawakawori riyotaanewo, ithaanaakowitakawo eero amiri eentsitepaeni: tee ikowakaawityaari ipokashiteri. ¹⁶ Omaanta ikaemiri Jesoshi eentsipaeni, ikantakiri riyotaanewo:

—Pishinetenari ipokashitenaata eentsipaeni. Eerowa pikatziyakari. Nokowaki ipokashiteenaata. Piñeeyakinirini irikapaeni eentsika: tee itheenkaeyanani, inta rameenteeyakinani. Tema reewawenteeyirini Tajorentsi maawaeni kimiteeyaririni rirori. ¹⁷ Eejatzi, kyaaryootaki iroka nokamantemiri: maawaeni kaari oshiyarini eentsi riraga aapatziyanari kameetha, eero imatziri reentsitetari Tajorentsi.

Ewankari ashaagantzinkari

(Mt. 19.16-30; Mr. 10.17-31)

¹⁸ Paashini kitejiri riyaatashitakiri Jesoshi apaani iwinkatharite jorriyo. Ikantapaakiri: —Iyotaanari kameethari. Pikamantena: zoetakama nanteri nafaantaayari, nokanteetatyeyaanani?

¹⁹ Ikantawakiri Jesoshi:

—Ziitaka pikanantanari: “Kameethari”? Tekatsi kameethatatsini, inta apatziro Tajorentsi ikameethatzi. ²⁰ Piyotakoeyironi maawaeni ikaminaakaeri Tajorentsi: “Eero piñaathatzimotawo piina paashini tsinani, eero powamaantzi, eero pikoshitzi, eero pitheeyakotari paashini atziri, pipinkathateri piri eejatzi piniro”.

²¹ Rakanakiri:

—Tema maawaeni iroka nomonkaatakiro: eenironi newankaritapaakini, roojatzi iroñaaka.

²² Ikemantawakawori iroka, ikantanakiri Jesoshi:

—Eenitatsi apaani kotheyemotakimiri eejatzi: pipimanteeyeroni maawaeni tzimimotayitizimirini, pipeayerini ashironkaenkari owinawo. Aririka pimatakiro iroka, ojeeke osheki tzimimoeyemirini janta jenokinta. Pipimantakirorika powaagawo, pipokanaki poyaataperotanakina.

²³ Ikemantawakawori iroka, osheki rowashiretanaka. Rooma ashaagantzinkaripero, tee ikoyi ipimantero rowaagawo, omaanta rompetakawo. ²⁴ Iñaakirira Jesoshi rowashiretanaka, roojatzi ikantakiri:

—Opomeentsitzimotakari ashaagantzinkari ikowaki Tajorentsi ipinkathariwenter.

²⁵ Napiitemiro noshiyakaawentemiro: tema opomeentsitzimotakari riraga kameeyo roshinthateri imooki kithapi. Omaanta ashaagantzinkari opomeentsitzimotaperotyaaari ikowaki Tajorentsi ipinkathariwenter.

²⁶ Ikanta rojampitanakiri riraga kemawakiriri:

—¿Arima? ¿Pomeentsitakama? ¿Ninkama materoni awijkotaatsini?

²⁷ Rakanakiri Jesoshi:

—Iroka kaari imatapiintzi atziri, omaanta imatakiro Tajorentsi rirori.

²⁸ Roojatzi ikantakiri Peetero:

—Iyotaanari, nookaeyakironi maawaeni tzimimoeyanarini noyaateeyantakimirini iroñaaka.

²⁹ Rakanakiri:

—Kyaaryootaki iroka nokamantemiri: tee patsipetashitawo. Aririka pookaeyeroni pipankopaeni, piinapaeni, pirezitapaeni, pitsiropaeni, piripaeni, piniropaeni, pitomipaeni, pishintopaeni: omaanta rootaki pookaeyantyaririni pikowaperotaki ipinkathariwentemiro Tajorentsi, eero patsipetashitawo. ³⁰ Aritaki ipinatakimiro Tajorentsi iroñaaka jaka kipatsikika, eejatzi ipinatawaemi iinja janta jenokinta: pikanteetatyeeyaani pañaaperotapae janta.

Rapiiteero Jesoshi ikamantakota rowamagaeteri

(Mt. 20.17-19; Mr. 10.32-34)

³¹ Riyoshiiteeyanakirini roojatzi ikaemantakari Jesoshi riyotaanewo 12, ikantakiri:

—Pamine, iroñaaka aateeyeni Jerojareeki. Eenitatsi rojankinatakotzitzitakinarini paerani riraga kamanantayitziroirini iñaani Tajorentsi. Naaka poñaachari jenokinta, nokoñaatapaaki jaka kipatsikika. Iroñaaka janta Jerojareeki ari omonkaatya maawaeni rojankinatakotzitzitakinarini. ³² Raakaantena asheninka aari, rayena kaari yotziri Tajorentsi. Ishirontawenteeyenani, rowashironkagaeyenani, reewapootayitenani, ³³ ipajapajaatena, rowamaena. Okaatapaakirika 3 kitejiri, nopiriintanee eejatzi.

³⁴ Omaanta tee riyotakoeyawakironi oetarika ikanteeyawitakaririni, ikompiteeyawakawoni.

Raminakagaeri Jesoshi kaari ñaantatsi

(Mt. 20.29-34; Mr. 10.46-52)

³⁵ Ikantanaka Jesoshi, ikinanaki awotsiki, rootzimateentsi rareetya nampitsiki iitachari Jerikoo. Ari ijeeki janta awotsinampiki shirampari kaari ñaantatsi, inethaakotapiintziri koriki awijayitatsirini. ³⁶ Ikemantawakari rirori ipokaeyapaakini osheki atziri, rojampitakiri paashini atziri:

—¿Ninka pokatsiripaeni?

³⁷ Rakanakiri:

—Kaakitaki Jesoshi, riraga Najareetejatzi, royaateeyakirini osheki atziri. Ari ikina-paakawo jaka.

³⁸ Roojatzi ikaemakotantawakari:

—Jesoshi, eeroka icharineeteni Iraviirini. ¡Pamitakaajeetenatya naaka!

³⁹ Ikanteeyanakirini jewateeyiririni Jesoshi:

—¡Pimaeritel!

Omaanta, eekiro ikaemanakitzi:

—¡Jesoshi! ¡Pamitakaajeetenatya!

⁴⁰ Roojatzi ikatziyantapaaka Jesoshi, ikantanaki:

—Pamakinari.

Ikanta ramaetakiri. Roojatzi rojampitawakiri:

⁴¹ —¿Iitaka pikoyiri?

Rakanakiri:

—Nowinkatharite, nokowaki noñaantee naari.

⁴² Ikantanakiri:

—Aritaki piñaantee iroñaaka. Pameentakina, rootaki petsiyatakotantaari.

⁴³ Aripaete iroñaaka iñaantane. Roojatzi royaatantanakari Jesoshi, ikantanakiri:

—Iñaakagaana Tajorentsi, tema ikameethataki.

Eejatzi ikimiteeyakarini maawaeni ñeeyakiririni, ikanteeyakini:

—Tema ikameethataki Tajorentsi.

19

Iñaakiri Jakeeyo Jesoshi

¹ Roojatzi ikinanaki riraga Jesoshi janta nampitsikinta iitachari Jerikoo. ² Ari ijeeki janta ashaagantzinkari iitachari Jakeeyo. Rirotaki riraga jewatakayitziririni maawaeni piyotapiintziniriri oroomajatzi iyorikite ijoriiyotzinkaritepaeni. ³ Ikowawita rirori Jakeeyo iñeerimi riraga Jesoshi, omaanta tee rantaripenthakiitzi: ikaamokokitziini. Osheki atziri rotzikaakiri rootaki kaari imatanta iñeeri rirori. ⁴ Roojatzi ishiyantana, ranaanakiri maawaeni atziri reewatanaki janta awotsiki. ⁵ Roojatzi rateetantapaakawo inchato janta othapiki ikinanakinta paata Jesoshi. Rateetapaakiro inchato roojatzi raminakotawakiri riraga Jesoshi ikinapaaki jaawiki. Rareetantapaakariri, raminapaaki jenoki, roojatzi iñaantapaakari, ikantapaakiri:

—Jakeeyo, intsipaete pojoonki. Ari noshiretakawo iroñaaka pipankoki.

⁶ Roojatzi intsipaete rojooonkana, ikantawakiri:

—Jee, thameeta nopankoki.

Osheki ikimoshirewentawakiri riraga Jakeeyo. ⁷ Omaanta ikijanaka amineeyakiririni, ikantzi:

—Irira teera ikameethatzi. ¿Iitarikya riyaatashitaririni Jesoshi janta ipankokinta?

⁸ Niyanki awotsi riraga Jakeeyo raapatziyari Jesoshi, roojatzi ikantakiri:

—Nowinkatharite, iroñaaka nopagaanteeyerini owashironkaenkari kashetani tzimotananari. Eenitatsirika atziri namatawitakiri nokoshitakiri, noepiyeeniri maawaeni, eejatzi nopaeri paashini osheki. Okaatzirika apaani nokoshitakiri, nopaeri 4.

⁹⁻¹⁰ Roojatzi ikantawakiri:

—Iroñaaka kitejiri pawijakotaki. Iroñaaka pikimiperotari achariniiteni paerani Awaraamani, paapatziyakari Tajorentsi. Naaka poñaachari jenokinta nokoñaatapaaki jaka kipatsikika. Rootaki nopoñaantari jenokinta: naminaminatziri owashironkaenkari, riraga kaari yoperotziriri Tajorentsi, nokowaki nowawijaakoteri maawaeni.

Jesoshi ikenkithatakotziri pinkathari pakiriri ronampiripaeni koriki

(Mt. 25.14-30)

¹¹ Ikemaeyakironi atziripaeni ikantakiri Jesoshi. Eejatzi riyoteeyakini rooteentsi ra-reetya Jerojareeki. Iitashiteeyakani rooteentsi ipoke Tajorentsi ipinkathariwenante jaka kipatsiki, ¹² roojatzi roshiyakaawenantakanariri iroka, ikantziri:

—Ijeeki apaani shirampari, pinkatharitaritachari. Tema ikaemakaantakiri paashini pinkathari janta paashiniki kipatsi. Ikantaka riyaatanaki, ipeyawakiri pinkatharipero ipinkathariwenantyaariri inampijatzipaeni. ¹³ Ikanta rootzimateentsi riyaate, ikaemakiri ronampiripaeni ikaatzi 10, ipaeyanakirini osheki koriki. Ikantakiri: “Irika korikika, osheki iwinawo. Nokowaki piyompariteeyantyaarini. Aririka nopiyee, naminapaeri tsika ikaatzi koriki paakiri”. ¹⁴ Ikantaka riyaatanaki iitantyaariri pinkathari. Omaanta tee ikowaeyirini inampijatzipaeni ipinkatharite, osheki ikijeeyakirini. Rotyaanteeyawitakani apaanipaeni inampijatzi, ikantawitari riraga paashini pinkathari: “Tee nokowakagaeyirini ipinkathariwenteeyenani riraganki, tee ikameethatzi”. ¹⁵ Omaanta iitawakiri pinkathari, roojatzi ipiyantanaa ipinkathariwenantyaariri. Ikaemakaanteeyakirini ronampiripaeni: riraga ipaeyawitanakarini iyorikite. Rojampiteeyakirini: “¿Poshekyaaakinrima noorikite?” ¹⁶ Ari ikantapaakiri riraga jowatsyari: “Pamine, iroñaaka noshekyaaaperotakiri piyorikite. Apaani pipakinari, noshekyaaaperotakiri, iroñaaka naaki 10”. ¹⁷ Ari ikantanakiri pinkathari: “Kameethataki. Osheki piyotaki. Pikyaaryoowentakinawo eechonkiini okaatzi nokantakimiri. Iroñaaka noetemi pinkathariwenteroni osheki nampitsi, okaate 10. Pikyaaryoowentawo pipinkathariwentero”. ¹⁸ Ikantaka ipokapaaki paashini, ikantapaakiri: “Irika piyorikiteka. Pipakinari apaani, iroñaaka naaki apawakooni”. ¹⁹ Eejatzi ikantawakiri: “Iroñaaka pipinkathariwentero eeroka apawakooni nampitsi”. ²⁰ Roojatzi ipokantapaaka paashini, ikantapaakiri: “Nowinkatharite, eniro piyorikiteka pipawitakinari chapinki. Nokempoyaakimiri nowañoerateki. ²¹ Osheki nothaawantakimi, niyotaki osheki pipinkatharitaki. Paapithatziri paashinipaeni

rashitayitarini, eejatzi payitantziro okithoki kaari pipankitzi".²² Roojatzi ikanantanakari: "Tee pikameethatzi, tee pantanawo nokowakaawitakimiri. Pikantawitana: 'Osheki pipinkatharitzu, paapithatziri paashinipaeni rashitayitawitarini, paayitziro ni okithoki kaari pipankitzi'. Piyotawitakaga, rootaki nokijantakimiri iroñaaka."²³ ¿Iitaka kaari powantanari noorikite waankoki? Powakirimi janta, ari roshekyaanakyaaami iroñaaka noorikite".²⁴ Roojatzi ikanantakari riraga katziyayiteencharini: "Paapithateri noorikite. Piperi riraga agaentsiri 10".²⁵ Ikanteeyawitanakarini: "Nowinkatharite, eenitatsi oshekini iyorikite iroñaaka. ¿Iitakakya pipashitanyaariri paashini eejatzi?"²⁶ Rakanakiri: "Nokamantemi, itzimerika ashaagantachani, nopaeri paashini eejatzi. Omaanta riraga kaari ashaagantacha, naapithateeri rowaga tzimimotawitarini eechonkiini."²⁷ Eejatzi riraga kijakinari kaari kowakaawitenani nowinkatharite, pamaeyakinari, naminakoeyemiriniita powamaeyerini".

Rootaki ikenkithatakagaeyakiririni Jesoshi atziripaeni.

Rareetapaa Jesoshi Jerojareeki

(Mt. 21.1-11; Mr. 11.1-11; Jowa 12.12-19)

²⁸ Roojatzi rowaaganaka eejatzi Jesoshi, riyaaate Jerojareeki. ²⁹ Rootapaentsi rareetyaawo nampitsi iitachari Wetejajee eejatzi Wetaaniya. Ari ojeeki janta tonkaari iitachari Oriiwomashi. Roojatzi rotyaanantaka riyotaanewo apite,³⁰ ikantakiri:

—Piyaate janta nampitsiki, ari piñaapaakiri wooro ithatakotaka janta. Tekira ikyaakoetari. Pithataryaakotapaakiri, pamakinari. ³¹ Aririka rojampiteetemi: "¿Iitaka pithataryaakotantariri?" Pikanteri: "Ikowakiri Awinkatharite".

³² Roojatzi riyaaateyantakanani apite, iñaapaakitziri ikantakiriri Jesoshi. ³³ Ikanta ithataryaakotapaakiri. Roojatzi rojampitantanakari ashitariri:

—¿Iitaka pithataryaakotantariri nowoorote?

³⁴ Rakanakiri:

—Ikowakiri Awinkatharite.

—Ari, paanakiniri.

³⁵ Roojatzi raantanakari janta Jesoshiki. Rowankitakiniri imitziakaaki iithaaripaeni ijeekantyaari Jesoshi, roojatzi ikyaakotantakari. ³⁶ Ikanta rowaagakotanaka janta awotsiki, ishitashiteeyakinirini atziripaeni iithaaripaeni awotsiki, ranashitantanakyaari wooro. ³⁷ Ari ritanakawo iroñaaka roerinkakotanaka. Royaateeyanakirini osheki aap-tziyeeyakaririni, iweshiryaaawenteeyanakarini, ikaemaeyanakinini. Ikanteeyanakinini:

³⁸ —Tema ikameethataki Tajorensi. Añeeyakirini itajonkawentapiinteeyakaeni. Ikameethataki Awinkatharite rotyaantakaeniri Tajorensi. Kameetha ijeekaeyakinini maawaeni jenokijatzi, iñaaperoyakirini Tajorensi.

³⁹ Ari ijeekitaka riraga warijeeyopaeni, ikaateeyakirini atziripaeni. Ikantawitakari Jesoshi:

—Iyotaantatsiri, pojantzikagaeyerini riraga oyaateeyimirini.

⁴⁰ Rakanakiri:

—¿Iitaka nojantziikaantyaariri? Okameethataki ranteeyakirini. Ijantziikaeyanakinirikami irikapaeni, tema ari iñaawaetakaakiro mi Tajorensi mapipaenika oñaaperotantenanirimi.

⁴¹ Ikanta rokaakiteeyapaakawoni, iroñaaka raminakotapaakiro Jerojaree. Riraakoeyapaakarini Jesoshi jeekatsiripaeni,⁴² ikantzi:

—Nokowawitaka nojeekakagayeminimi kameetha, omaanta tee pikowaeyini. Pitheenkaeyakinani, iroñaaka eero piñagaana nopinkathariwenteeyemini. ⁴³ Iinja ipoke powayiritepaeni rotzikaperoyapaakimini, itapoteeyapaakimini joraaropaeni, eero ishineteeyiminini tsikarika pikini pishiyantyaari. Romanateeyapaakimini, ⁴⁴ ijoweyaperoyapaakirini pipanko kameetha. Rowamaagaantapaakimini. Nopokashiteeyawitakimini, nopinkathariwenteeyeminimi, omaanta tee pipinkathateeyawakinani, inta pitheenkaeyawakinani. Rootaki awijatsini iinja maawaeni iroka.

Romishitowiri Jesoshi pimantayitatsirini tajorensipankoki

(Mt. 21.12-17; Mr. 11.15-19; Jowa 2.13-22)

⁴⁵ Rareetantapaakari Jesoshi Tajorensipankoki iñeeyapaakirini pimantayitatsirini eejatzi amanantayitatsirini. Roojatzi rookatheeyantapaakarini rookakiri inkokironta. Ithonkaeyakirini maawaeni,⁴⁶ ikantakiri:

—Tema rojankinatziiteetakawo Iwaperiteki Tajorensi: "Ikantzi Tajorensi: 'Iroka Nopankoka okameethatzi pikenkithatakaapiinteeyenani eerokapaeni maawaeni atziri', rootaki niwetsikakaanantawori". Omaanta iroñaaka eerokapaeni pikoshitashiteeyakarini atziripaeni pokayawitacharini nopankoki.

⁴⁷ Ikantapiintatyaani maawaeni kitejiri riyaatapiintzi Tajorentsipankoki, riyotaantapi-intaki. Omaanta ikijeeyanakirini riraga jewatayitziirini ñaanakowenantatsiripaeni, riraga iyotaantzirori rojankinarini Moeseeshi, eejatzi riraga pinkathariwenteeyiririni jeekatsiripaeni. Rojampitawakagaeyakani:

—¿Tsika akanteriki Jesoshi, owamaakaanantyaariri?

⁴⁸ Omaanta tee riyoteeyini tsika ikanteriki, tema eeniro osheki atziri piyotawenteeyakaririni, ikemijantziri okaatzi ikantziriri.

20

Rojampitzi Jesoshi: “¿Ninka otyaantakimiri?”

(Mt. 21.23-27; Mr. 11.27-33)

¹ Apaani kitejiri ijeekaki Jesoshi janta Tajorentsipankoki riyotagaeyakirini atziripaeni, ikamantakiri tsika ikanteeyaarini rawijakotanteeyarini. Ikantaka ipokaeyapaakini riraga jewatayitziirini ñaanakowenantatsiripaeni, riraga iyotaantzirori Iwaperite Tajorentsi, riraga aataperoteenchari, maawaeni. ² Ikanteeyapaakini:

—Pikamanteeyenani ninka owakimirika pinkathari: ¿ninka otyaantakimirika pantayitantaworini iroka?

³ Rakanakiri:

—Eejatzi naari, eenitatsi nojampiteeyemirini. Pikamanteeyenani: ⁴ ¿Ninkama otyaantakiriri Jowa ikaawoshitakotantariri Tajorentsi? ¿Riroma Tajorentsi otyaantakiriri? Kaarima, ¿riroma otyaantziriri atziri?

⁵ Tee rakayirini, inta ikantawakagaeyanakani:

—¿Iitaka akanteriri? Akanteririka: “Rirotaki Tajorentsi otyaantakiriri”, ikanteekari: “¿Iitaka kaari paapatziyantari?” ⁶ Eejatzi akantawitakyaaririka: “Riraga atziripaeni otyaantakiriri”, tema ari ikijeeyanakaeni atziripaeni. Rompojanteerokari mapi. Tema rirori ikenkithashiryaakoprotziri Jowa rirotaki kamanantzirori iñaani Tajorentsi.

⁷ Rootaki ikananteeyanakiririni:

—Tee niyoteeyini ninkarika otyaantakiriri Jowa.

⁸ Roojatzi ikanantaka rirori Jesoshi:

—Eejatzi naari, eero nokamantzimi ninkarika otyaantakinari.

Jesoshi ikenkithatakotakiri riraga pankitziirori oowa

(Mt. 21.33-44; Mr. 12.1-11)

⁹ Roojatzi ikenkithatakagaeyakirini Jesoshi atziri, roshiyakaawenteeyakinirini, ikan-takiri:

—Eenitatsi atziri pankitziirori oowamashi. Roojatzi ikanantakari ratzirite: “Paminawiritantenawo, iinja aririka okithokitanaki, paye eerori kashetani okithoki, kashetani pipena naari”. Ikanteeyanakirini: “Ari, kameetha”. Roojatzi riyaatantanaka ashitawori paashiniki kipatsi, ipeyaka ojamani janta. ¹⁰ Okanta omonkaatapaaka rowiitakiro okithoki. Riraga ashitawori roowate rotyaantakiri riraga ronampiri, ikantakiri: “Piyaatakite janta ojeekinta noowate, pikowakotakiteri riraga aminanawori rotyaantawakina kashetani”. Ikantaka jatawitanaka omaanta ikijeeyawakirini, ipajapajaatawakiri, roepiyawakiri. Tekatsi ipawakiri. ¹¹ Roojatzi rotyaanantawitakari paashini ronampiri, omaanta ikaweyawaetawakiri, ipajapajaatawakiri, roepiyawakiri. Tekatsi ipawakiri. ¹² Roojatzi rotyaanantawitakari paashini eejatzi, omaanta eejatzi ipajatawakiri, tak, tak, osheki riyowakaakiri riraa. Roepiyawakiri eejatzi. ¹³ Ikenkithashiryaaka iroñaaka riraga ashitawori, ikantzi: “¿Iitaka nanteri iroñaaka? Aamaashitya rirorika notyaanteri iroñaaka notyomi nonintaperotziri. Aririka iñeeyawakirini irira, aamaashitya rirorika ipinkathatawakiri”. Roojatzi rotyaanantawitakari rirori. ¹⁴ Iñaanteeyawakaririni, ikantawakagaeyanakani: “Pamineritya itomi ashitawori iipatsite. Aririka ikamaki iriri, tema rirotaki aakoteroni. Thame owamaawakiri, agaeroota iinja aaka kipatsi”. ¹⁵ Roojatzi roerikantawakari, shepik. Ragaeyanakirini janta okaatapaaki iipatsite, rowamagaeyakirini, shemi.

Rootaki ikenkithatakagaeyakiririni Jesoshi. Ikanteeyakirini:

—Oetaka pikenkithashiryaari ikanteriri riraga ashitawori iipatsite. ¹⁶ Tema ari riyataakite rirori, ikijaperoeyakiterini thamaetawitanariri rowani, eejatzi rowamaakiteri. Roojatzi raminanteeya paashini thamaeteenirini.

Ari ikanteeyanakirini kemaeyawakiririni:

—Tema eero imatziro ranteeyeroni iroka, eero ishinetziri Tajorentsi.

¹⁷ Ramineeyakirini Jesoshi, ikantziri:

—¿Piitakaawitakama eero imatziro? ¿Oetakama otzimantakari Iwaperite Tajorentsi? Tema okantzi: “Riraga wetsikaeyirorini pankotsi itheenkakiro apaani mapi, ikantzi: ‘Tee

okameethatzi', omaanta iinja rowaga mapi itheenkawitakari, iñaakiro riraga Tajorentsi okameethatzi, tema rirootaki iyoyaakirori iroka mapi kijotakaaperoteroni pankotsi. Tema rootaki otsikanatantanakawori aakapaeni".¹⁸ Noshiyakawentemiri atziri aririka ipariyaki antawoki mapi tema ari ikagaapokitapaaki. Eejatzi aririka opariyaki antawo mapi ari atsinakapaakiri, opithoryaapaakiri. Kimitaka iroka, ninkarika kaari aapatziyana naaka eero rawijakote, eejatzi aririka nokantakoteri kaari aapatziyana aritaki notyaanteeyakirini paamari kaari tsiwakanitatsini.

Riyoteeri Jesoshi atziri ikemijantaperoteri ikantziri pinkathari eejatzi ikantziri Tajorentsi

(Mt. 21.45-46; 22.15-22; Mr. 12.12-17)

¹⁹ Riraga jewatayitziririni ñaanakowenantsiripaeni, eejatzi riraga iyotaantzirori Iwaperite Tajorentsi ikowaeawitakani ragaeyerinimi iroñaaka Jesoshi, tema riyotakoeyawakani rirootaki roshiyakaawenteeyakirini. Omaanta tee imatziro rayiri, ithaawanteeyakarini atziripaeni, ikantzi: "Eero ayiri, ikijakotanakarikari atziripaeni".²⁰ Roojatzi rotyaanantakari ñaanakowenantsiriri atziri, ikantakiri:

—Iroñaaka piyaate pamatawiteri riraga Jesoshi. Pikimitakaantapaakyaari kyaaryo pikowaperotaki paapatziyari; omaanta, pikompitakaeyari iñaani. Aririka ikompi-tanakaawo ikanteri, intsipaete pipokanaki pikamantena. Roojatzi aatashitantakyaari pinkathari, akamanteri ikantakiri.

²¹ Ikantaka riyaatashitanakiri Jesoshi, ikantapaakiri:

—Iyotaanari, niyoteeyakini kyaaryooperotaki maawaeni pikantakinari eejatzi maawaeni piyotaakinari. Tee paminashitari atziri ipooki piyotantyaariri ikameethatzirika, inta paminaperotzi rajankani ikenkithashiryaantari. Eejatzi kameetha piyotagaeyakinawoni ikowakagaeyakinarini Tajorentsi.²² Iroñaaka pikamantena: ¿okameethatziapaeyerini riraga iwinkatharite oroomajatzi ayorikite ikowakotakaeri? ¿Eeroma apiri?

²³ Ikanta riraga Jesoshi riyotakotakirini ikowaeawitani ramatawiterimi. Ikantziri:

—¿Iitakakya pikowantari pikompitakayenawo noñaani? ²⁴ Poñaayenari ikithoki piyorikite. ¿Ninka roshiyapootakarika irika korikikika? ¿Ninka ashitawori iwaero jankinateen-charika?

Rakanakiri:

—Rootaki ipoo iwinkatharite oroomajatzi, riraga Seesari, eejatzi ojaninatata iwaero.

²⁵ Roojatzi ikanantanakari Jesoshi:

—Okameethatzi panteniri irinta ikowakaakimiri, eejatzi pantzityaanari Tajorentsi ikowakaakimiri.

²⁶ Tekatsi ikanteeyaani ikompitakayaari iñaani Jesoshi, kameetha riyotaantaperotaki. Rotsikanateeyanakarini riraga amatawiterinimi, rootaki imaeriteeyantanakarini. Tekatsi ikantaneeri eejatzi.

Rojampitakoveenteeziro aririka rañagae kamayitatsirini

(Mt. 22.23-33; Mr. 12.18-27)

²⁷ Roojatzi riyaatashitantakari Saroseeyo Jesoshi. Ikenkithashireeyani riraga Saroseeyo, ikantzi: "Eero ipiriinteeyaani riraga kaminkaripaeni, eero riyaateeyini jenokinta". Raree-tapaakaga, ikantapaakiri:

²⁸ —Iyotaantatsiri, ikantzini Moeseeshi: "Eenitatsirika shirampari iina, omaanta tekatsirika itomi, aririka ikamakiki, okameethatzi ragaero iinani rirentzi itzimakaanteeyaawori otomi. Itzimapaakirika otomi kimiwitanaka rirootaki ashityaarini rirentzini itomi".

²⁹ Aamashitya eeniro shirampari ikaatzi rirentzi 6 impaetatsiri. Riraga itawitanakawori raawitaka iina, ikamashitaka. Tee itzimi itomi. ³⁰ Roojatzi raantawitawo rirori rirentzini. Eejatzi tee itzimakayiro itomi, roojatzi ikamantaka rirori. ³¹ Eejatzi ikimitaka paashini rirentzini. Raawitawo tsinani, ikamashitaka eejatzi rirori. Eejatzi ikimiteeyakani maawaeni rirentzini. Tekatsi tziimakayeroni otomi. ³² Ro impaeteentsi roori tsinani, okamakiki. ³³ Iroñaaka pikamantena: kyaaryorika ipiriinteeyaneeni maawaeni kamaeyawiteencharini, ¿ninka iinanteeyaawoni iroka tsinani? Tema ikaateeyawitani aawitawori 7.

³⁴ Ikanta ikantawakiri Jesoshi:

—Kyaaryo, jaka kipatsiki rameteeyakawoni shirampari rayi iina. Eejatzi tsinanipaeni ameteeyawoni ayi oemi. ³⁵ Ari ipiriinteeyeerini Tajorentsi maawaeni atziri iñaaperotziri, omaanta janta jenokinta eero raga iina. Eejatzi tsinani, eero agae oemi. ³⁶ Eejatzi eero janta ikamae eejatzi, ikimiteeyapaeyaarini maawaeni ronampiripaeni Tajorentsi, jeekimoeyiririni: tee ikamaeyini rirori. Ikantani rañagayini. Eejatzi itomintaperoeyeyarini maawaeni atziri riraga ipiriinteeyeerini. ³⁷ Paerani riyotzitakani Moeseeshi ipiriinteeyaneeni kamayitatsirini. Ikenkithakotantawori inhashimpoki amerekawitachari,

ikenkithatakotakiri eejatzi Awinkatharite. Ikantzini: “Raapatziyana Awaraama. Eejatzi Ijaaka raapatziyana, eejatzi Jakoowo”.³⁸ Ŋaakiro, tee ikantzi: “Raapatziyawitakinani Awaraamani”. Añaatsi iroñaaka Awaraama eejatzi paashinipaeni, rootaki ikanantakari: “Raapatziyana”.

³⁹ Roojatzi ikantayitantakarini apaanipaeni iyotaanzirori Iwaperite Tajorentsi:
—Iyotaanari, kameethataki iroka pikantakiri.

⁴⁰ Ithaaawanteeyakarini rojampiteeyaneerinimi eejatzi.

Jesokirishito rirotaki icharineeteni Iraviiri
(Mt. 22.41-46; Mr. 12.35-37)

⁴¹ Paashini eejatzi ikantakiri Jesoshi:

—¿Iitaka pikanteeyantarini: “Rirotaki Rotyaantanewo Tajorentsi icharineeteni Iraviirini”?⁴² Tema paerani romampaawentarini Iraviiri Tajorentsi, rojankinatakiro iroka: “Riraga Tajorentsi, ikantakiri Nowinkatharite: ‘Notyomi, pijeeki jaka nakoperoki, pikaatena apinkathariteeyeni,⁴³ roojatzi ipinkathateeyantemirini maawaeni kijeeyaw-itakimirini’”.⁴⁴ ¿Riroma Jesokirishito icharineeteni Iraviiri? Rirorika icharineeteni ¿iitaka ikanantaririkya paerani: “Nowinkatharite”? Tee pameteeyawitawoni pipinkathateeyirini impaetatsiri ijeeki.

Paamayaarira iyotaantawitawori Iwaperite Tajorentsi
(Mt. 23.1-36; Mr. 12.38-40; Rk. 11.37-54)

⁴⁵ Maawaeni atziri ikemaeyakirini Jesoshi, riyotagaeyakirini riyotaanewopaeni, ikan-takiri:

⁴⁶—Paamayaarira riraga iyotaanteeyawitaworini Iwaperite Tajorentsi. Osheki ikowaki ikinakinathanthanatziite. Eejatzi ikowaki kameetha raakameethateeyawakirini atziri janta nampitsiki. Eejatzi janta pankotsiki apiyotantapiintari, ikowaki ijeekimotapiinteri pinkatharipaeni. Eejatzi aririka ipiyoteeyani atziri rowaeyani, ikowaki kijokiro rowapi-interi pinkatharipaeni. Eero pikimitari riroripaeni.⁴⁷ Kimiperowitaka ikameethatzi. Rojamanitziro ikenkithatakayeri Tajorentsi. Ikowaeyawitakanira atziri raapatziyaperotakayaarimi Tajorentsi. Omaanta osheki ramatawitapiintakiro kamatsiri oemi, ikoshi-tashitakawoni tzimimotzirori. Kyaaryootaki iroka nokamantemiri: rowashironkaaper-oyerini osheki Tajorentsi paamariki iinja.

21

Ikenkithatakotziro Jesoshi tsinani ashironkaenkawo
(Mr. 12.41-44)

¹ Ari ijeekaki Jesoshi janta Tajorentsipankoki. Raminayitawakirini ashaagantzinkari otetzirori iyorikite janta rotetantapiintaririra.² Eejatzi iñaakiro irowa kamaentsiri oemi owashironkaenkawo. Otetapaakiri roori apimerontakite oorikyaanikite, kaari pinatacha.³ Ikantzi:

—Kyaaryo iroka nokamantemiri: pitheenkitzirokari irika amakiri iroka kamaentsiri oemi. Omaanta osheki iñaaperotzitakiro Tajorentsi irika amakirika, anaakotakiri ramaeyawitakarini riraga ashaagantzinkari.⁴ Osheki iwinawo ramawitakari rirori, omaanta eeniro ikempoyaagaantanaki tzigagaantapaentsiri rirotaki ramakiri rirori. Rooma iroka, amanakiri maawaeni tzimimotawitawori, tee añaageri tzigagaantanaatsini, tekatsi aantaneya oyaari.

Iinja ishekiroryagaeteero Tajorentsipanko
(Mt. 24.1-3; Mr. 13.1-4)

⁵ Ikenkithatakaawakaeyakani riyotaanewopaeni, ikanteeyini:

—Tema okameethaperotaki Tajorentsipankoka. Eejatzi maawaeni mapipaeni riwet-sikantakawori, okameethateeyakini, eejatzi maawaeni rowaneenkantatakawori janta otantoki.

Ikemanteeyakaririni, ikantziri Jesoshi:

⁶—Iinja ishekiroryagaeteero maawaeni iroka piñaaperoyirini iroñaaka. Rookaeteero mapipaenika inteena.

Oeta awijatsini iinja rootzimataatsirika ipokae Jesoshi

⁷ Roojatzi rojampiteeyakirini:

—¿Tsika okaateka omonkaantyaari iroka pikantakinari? ¿Tsika nokantyaaka niyotantyaari rooteentsi omonkaatya?

⁸ Ikantakiri:

—Kyaaryoowa, ramatawiteetzimikari. Ipoke osheki atziri ikantapaakimini: “Naaka Jesokirishito”. Paashini kantapaentsini: “Rotyaantakina Jesokirishito nokamantemi

rooteensi ipokae”. Omaanta eero paapatziyari. ⁹ Pikematyeeri atziri ikante romanatakagaeyatyaani atziripaeni, eejatzi rookayerini iwinkatharitepaeni. Omaanta eero pithaawaeyini. Aritaki okantyaari ikijawakaapiinteeyaani, omaanta tekira omonkaata nopokanteeyaari.

¹⁰ Eejatzi eenitatsi paashini ikantakiriri:

—Riraga atziripaeni romanaterini inashitapaeni atziri. Eejatzi riraga jewawenanatsiri paashiniki kipatsi ragaeyanakirini inampijatzipaeni romanatakayaari romanateeyirini riraga jeekatsiripaeni paashiniki kipatsi. ¹¹ Eejatzi osheki otzimayitanakini antawo omoyeka jaka kipatsiki. Agaeyerini atziripaeni itashe, osheki ikamaeyanakini; eejatzi omateeyirini mantsiyarentsi atziripaeni, ikamagaantayitani rirori. Eejatzi okim-itzitanakya janta jenokinta ari piñaawakiro kaari piñaapiinteeyini, osheki pithaawanateeyanakyaawoni.

Jesoshi ikantakiri riyotaanewo: “Tinja ikijeeyemini atziri”

(Mt. 24.9-22; Mr. 13.9-20)

¹² Eejatzi ikanteeyakirini:

—Omaanta reewateetemi ikijeetemi: tema paapatziyakina. Ragaeyanakimini theenkantatsiri janta pankotsiki ipiyotantapiintarira jorriyopaeni, eejatzi romonkyaayitemini omonkyaagementotsiki. Ragaeyanakimini eejatzi janta pinkatharipaeniki, ikijatheeyemini, ikantemi: “¿litaka paapatziyantariri Jesoshi?” ¹³ Omaanta eero pithaawantari riraga kijawitemini, inta pikamanteeyerini tsikarika nokanta nowawijaakoeyakimini. ¹⁴ Eero pikenkithashirya: “Aririka ragaetena, ¿oetaka nokanteriri?” ¹⁵ Aririka ragaetakimi niyotagaeyemini naaka oetarika pikanteriri. Eero imatantzimi riraga kijemini ipiyawaantetemi, ikantemi: “Pikompitashitawo”. ¹⁶ Nokamantemi: tee apatziro raakaantemi paashinijatzi atziri eejatzi raakaantzitemi piripaeni, piniropaeni, pirezitzipaeni, pitsiropaeni, pisheninkapaeni, maawaeni. Rowamaagaantemi. ¹⁷ Tema riyoteeyakiminirika atziri paapatziyakina, rootaki roonaperotantemiri. ¹⁸⁻¹⁹ Omaanta aririka kijokiro poyena eejatzi pikyaaryoowentenawo maawaeni nokanteeyakimirini, ari nokempoyaaperoeyakimini. Eejatzi piyaaperoeyanteeyaarini janta jenokinta pikanteetateeyeaani pijeekaperoeyapaeni. Eero imateeyirini riraga kijeeyawitakimirini rookakagaeyemironi piyaateeyini janta jenokinta.

²⁰ Eejatzi ikantaki Jesoshi:

—Aririka piñagaeyawakirini joraaro rinkiteyapaakironi Jerojaree, ari piyoteeyanakini rooteentsi ithonkaeyeeroni pinampi. ²¹ Roojatzi okameethatzi ishiyeyanakini tonkaariki maawaeni jeekaeyatsirini nampitsiki. Eejatzi maawaeni jeekatsirini Joreeyaki, ishiyeyyanakini. Eejatzi riraga jatatyitsirini owantsikipaeni, eero ipiyapanaata nampitsiki. ²² Aritaki omonkaatakya maawaeni iroka rojankinatzi teetakarini paerani: “Rowajankitaperoyerini Tajorentsi maawaeni theenkaeyakiririni”. ²³ Aririka omonkaatapaakya maawaeni iroka, oo, osheki ashironkayitanakyaani motzitatyitsirini, eejatzi ashironkaakya thotaayitiririni eentsite: opomeentsizimoeayaawoni oshiye. Osheki ikemaatsitayitanakyaawoni riraga jeekatsiripaeni. Osheki rowashironkagaeyerini Tajorentsi. ²⁴ Romanateeyerini osheki atziri, ikamagaantayitanakini. Paashinipaeni roojotayiterini, ragaetanakiri paashinikipaeni kipatsi. Ijeekapaaki kaari yotziripaeni Tajorentsi ojamani Jerojareeki, roojatzi ikananteeya Tajorentsi: “Aritapaaki, monkaatapaaka”.

Ikenkithatakotaa Jesoshi, tsika okantyaari aririka ipiye

(Mt. 24.23-31; Mr. 13.21-27)

²⁵ Eekiro riyaatatye e ikantziri Jesoshi:

—Piñeeyawakirini ipaashiniteeyanakini jenokijatzi: riraga oorya, kashiri, ompokiropaeni, maawaeni. Piñeero kaari piñaapiinteeyini. Eejatzi jaka kipatsiki ithaawaeyanakini maawaeni atziri, ikemaeyawakironi opematanaaki antaworoña inkaare, moo. Eejatzi iñaawakiro antaworoña otamakaari. Ramineeyanakironi, joreririri. ²⁶ Eero riyoteeyini atziri tsikarika ikanteeyanakaani, rootaki ithaawaperoyentanakyaarini. Ishewatayitanakyaani ompokiro. ²⁷ Roojatzi piñeeyantawakinani, nopiye eejatzi. Tema nopoñaaka paerani jenokinta, nokoñaatantapaentari jaka kipatsiki. Aririka nopiye eejatzi, nokinapae menkoriki, notajorentsiperotapaaki, nopinkatharitaperotapaaki. ²⁸ Aririka piñagaeyawakironi iroka nokanteeyakimirini, piweshireeyanakaani, pamineeyawakinani: rooteentsi nowawijaakotaperoyemini, tema nagaeyaateeyemini naaneemi jenokinta.

Ikantakota Jesoshi aririka ipokaatee iinja

(Mt. 24.32-35; Mr. 13.28-32)

²⁹ Roojatzi roshiyakaawenantakanari iroka, ikantakiri:

—Paminero iyeera tsika okantari. Kaaririka iyeera, eejatzi paashini inchato paminero. ³⁰ Aririka eereshitanee oshi, piyoteeyanakironi rootzimataatsi ojarentsitanee. ³¹ Eejatzi okimitaka, aririka piñaakiro omonkaataya maawaeni nokamantzikimirika, piyoteeyanakini rooteentsi ipinkathariwentaperoyemini Tajorentsi. ³² Aririka piñagaeyakironi itanaka iroka nokamantakimiri, ari eerotzitarika pikamita, aritaki piñagaeyakironi omonkaataya maawaeni. ³³ Aritaki othonkaeya maawaeni kipatsi eejatzi ithonkaeya maawaeni jenokijatzi: kashiri, oorya, ompokiropaeni, maawaeni. Omaanta noñaani, eero othonkanita.

Ikantzi Jesoshi: “Paamaperoeyenani kameetha”.

(Mt. 24.36-44; Mr. 13.33-37)

³⁴ Eejatzi ikantakiri:

—Paamaaperoeyenani: nomapokapaemikari nokantakowenantemiri. Kyaaryoowa pikenkithashiryaakotawokari kaari kameethatatsi pajankaneki. Pishinkiteeyanikari. Pikenkithashiryaapiintzirokari jeekaeyatsirini jaka kipatsiki. ³⁵ Aritaki nomapoka-paakiri maawaeni jeekatsiripaeni kipatsiki. Nowashironkagaeyerini maawaeni kaari aamaawenteeyachani. ³⁶ Eekiro piyaatayee paamawentya. Eejatzi pamaneri Tajorentsi ramitakotemi kameetha pareeteeyanteeyarini jenokinta, eerokya pikemaatsitantawo maawaeni iroka nokamantakimiri.

³⁷ Maawaeni kitejiriki riyotaantaki Jesoshi janta Tajorentsi pankoki. Maawaeni tsiteniniki riyataapiintzi janta tonkaariki iiteetziri Oriiwomashi. ³⁸ Eejatzi maawaeni kitejiriki riyataapiinteyakini atziripaeni Tajorentsi pankoki ikemijanteeyirini.

22

Ikamantawakaeta raakaanteeteri Jesoshi

(Mt. 26.1-5, 14-16; Mr. 14.1-2, 10-11; Jowa 11.45-53)

¹ Rooteentsi areetya kitejitatsiri rowantapiinteyaworini paa kaari tapiyacha. Tema ikenkithashiryaakopiintawo joriyyopaeni paerani rawijeeyantakaworini ronampiri Tajorentsi ipankopaeni janta Ejiipitoki. ² Rowameethatawakagaeyakani riraga jewatayitziririni ñaanakowenantatsiripaeni eejatzi riraga iyotaanteeyirorini Iwaperite Tajorentsi ikantzi:

—¿Tsika akanterikakya Jesoshi owamaantyaariri? Aamaashitya ari ikijakotanakyaari atziripaeni.

³ Ikantaka riraga Jatanaashi ikyaantapaakari Joorashi karyootejatzi, riraga riyotaanewo naawita Jesoshi: riyotaakiri raakaanteri iwinkatharite. ⁴ Ari riyataashitakiri riraga jewatayitziririni ñaanakowenantatsiripaeni eejatzi waariryaa ashi Tajorentsi panko, ikanta-paakiri:

—Namatkotemi paakaanantyaariri Jesoshi.

⁵ Ikemantawakariri, ikimoshireeyanakini, ikanteeyawakirini:

—Ari, kameetha. Ari nopinatakimi koriki iroñaaka.

⁶ Ikantakiri:

—Ari, kameethataki. Iroñaaka naminaperoteri, roojatzi nokamantemi tsika pikantyaari pimanakaantyaariri payeri eerokya iñaakowenantawakari atziripaeni.

Awinkatharite rowakaakari riyotaanewopaeni

(Mt. 26.17-19; Mr. 14.12-16)

⁷ Areetapaaka kitejitatsiri rowantapiinteyaworini paa kaari tapiyacha eejatzi rowa-maapiinantariri owisha, ikimitzirira ichariniutenipaeni paerani janta Ejiipitoki. ⁸ Riraga Jesoshi rotyaantakiri Peetero eejatzi Jowa, ikantawakiri:

—Thame peewate powoantero owanawontsi owaeyaarini, akenkithashireeyantyaaworini rawijantanakari paerani owamaantatsiri.

⁹ Rojampitanakiri:

—¿Tsika pikowakiroka nowoantero?

¹⁰ Rakanakiri:

—Aririka pareetakya nampitsiki, piñaapaakiri shirampari raakotaneero iña. Poyaatanakiri janta pankotsiki, tsikarika ikyaapae. ¹¹ Pikantapaakiri riraga ashitawori ipanko: “Ikantzi Awinkatharite: ‘¿Tsika nowakayaarika niyotaanewopaeni?’ ” ¹² Roñaayimiro janta oshitamenkotakanta jenoki. Owetsikaeyakani ajeekaeyantyaarini. Ari powojanteeyapaakini owaeyaarini.

¹³ Roojatzi riyaaateeyanakini, iñaapaakiro ikantakiriri Jesoshi. Ronkotsiteeyapaakirini royaari, ikenkithashiryaakotantyaari rionampiri Tajorentsi rawijantanakariri icharini-itenipaeni paerani janta Ejiipitoki.

Jesoshi riyotagaeyakirini riyotaanewo rowawentapiintyaari paa
(Mt. 26.20-29; Mr. 14.17-25; Jowa 13.18-30; 1 Ko. 11.23-26)

¹⁴ Rareeteeyapaakani Jesoshi eejatzi rotyaantanewopaeni rowaeyapaakani.
¹⁵ Ikanteeyakirini Jesoshi:

—Osheki nokoyitakani nowakagaeyaneemini iroka owanawontsika eeniroka nañi, akenkithashiryaantyaawori rowawijaakotantaki Tajorentsi paerani. ¹⁶ Nokamantemi, naapatziyaperotakiri Tajorentsi rootaki nokamantyaari. Eero napiiteero nowawo iroka eejatzi jaka kipatsikika. Kyaaryo, rooteentsi nokame, nomonkaatero maawaeni rojankinatztakarini riraga kamanantayizirorinipaeni eejatzi paashini jankinatayitakirorini Iwaperite Tajorentsi paerani. Nomonkaatero maawaeni roojatzi nowapaeyaawo tsikarika ipinkathariwenante Tajorentsi.

¹⁷ Ikanta raakotakiro pajoki, ipaasonkitakiri Iriri, roojatzi ikantzi:

—Paakoeyawakironi iroka, pireeyeroni. ¹⁸ Nokamantemi: eero napiiteero nireero awishoowaantsi oowa jaka kipatsikika. Omaantakya nirapaero eejatzi janta ipinkatharitzinta Tajorentsi.

¹⁹ Roojatzi raakiro paa, ipaasonkitakiri Iriri. Ikagaakiro, ipaeyakirini riyotaanewo, ikantziri:

—Iroka paaka, powaeyaawoni. Naaka kamawenteeyemirini. Nokowaki powapintyaawo paa pikenkithashiryaakotapiinantenari nokamawenteeyakimini.

²⁰ Rowaeyakani maawaeni. Roojatzi ipakoeyakirini awishoowaantsi oowa. Ikan-teeyakirini:

—Aririka pirero iroka, nokowaki piyoteeyeni oñaaganteroni owakirari inimotawakaantsi. Tema rootaki niraa apaatawenteeyemirini, nokamawenteeyemini nowawijaakoeyantemirini.

²¹ Roojatzi ikanteeyakirini:

—Eenitatsi akaateeyakinika iroñaaka owaeyakani riraga aakaanenani owamaakaantenani. ²² Naaka riraga atziriperotapaentsiri nokamawenteeyerini maawaeni atziri rootaki ikowakinari Pawa Tajorentsi, omaanta ashironkaamatsiterini riraga aakaanenani.

²³ Ikemanteeyawakaririni, rojampitawakagaeyanakani:

—¿Ninkama aakaanterini?

Riyotagaeyakirini Jesoshi riyotaanewo tsika ikantyaari ipinkatharitantyaari
(Mr. 10.42-45)

²⁴ Roojatzi ikantawakaanteeyakarini riyotaanewopaeni:

—¿Ninka iinja jewatakaaperoyantatsirini? ¿Ninka anaakotantaperotatsini ipinkatharitaperote?

²⁵ Ikantanakiri Jesoshi:

—Rameteeyawoni riraga jewatatsiripaeni kaari yotziri Tajorentsi ipinkathateeyakirini iwinkatharitepaeni. Ikantashiteeyakani: “Retakoeyakarini atziripaeni”, omaanta eeniro romperataperotapiinteyarini. ²⁶ Omaanta eerokapaeni, eero pikimitakoeyarini. Aririka pikowaki pipinkathariwenante, eero pikantakaaperota, inta pamitakotapiinteri kameetha paashinipaeni. ²⁷ ¿Ninka ipinkathataperotziri atziri? ¿Riragama wetsikapiintziniriri rowanawo? Kaari. Tema riro ipinkathateetziri riraga omperateeyaririni ronampiripaeni. Omaanta naaka tee nomperateeyimini, inta netakoeyakimini. ²⁸ Kijokiro powaeyakinani paerani roojatzi iroñaaka, piyoteeyakini opomeentsitzimotapiinteyakaeni. ²⁹ Rootaki nokanantzimiri iroñaaka eerori pipinkathariwenante, ikimitaakina Pawa ikowakaakinawo nopinkathariwenante. ³⁰ Pitsipatapiinteyenani owapiinteyaanani eejatzi irapiinteyeni janta nopinkatharitapaenta, eejatzi apinkathariwenteeyerini maawaeni joriyopaeni.

Jesoshi ikenkithatakotakiri Peetero rookeri
(Mt. 26.31-33; Mr. 14.27-31; Jowa 13.36-38)

³¹ Eejatzi ikantakiri Awinkatharite:

—Shimo, pikemina, riraga Jatanaashi ikantakiri Tajorentsi ikowaki iñaantemi, riyotantyaari paapatziyaperotakinarika. Kyaaryoowa, ikowaki rantakayemiro kaari kameethatatsi. ³² Omaanta nokantakiri Tajorentsi ramitakotemi eerokya pookaperotantawo paapatziyana. Iinja, aririka pithawetakotya oetarika pantakiri, eejatzi pookero ari poyaatena eejatzi, pikenkithashiryaakagaeyerini maawaeni piyemijantzinkarite, paapatziyakaaperoyantyaaririni.

³³ Rakanakiri Shimo:

—Tema eeroka Nowinkatharite, kijokiro nowanakimi; aririka romonkeetemi, eero nookimi. Romonkeetenaata naari. Aririka rowamagaetemi, notsipataperotanakimi. Rowamagaetenaata naari.

³⁴ Ikantakiri:

—Nokamantemi: iroñaaka tsitenirikika, tekiraata iñee tyaapa, okaate 3 pikante: “Tee niyotziri Jesoshi”.

Thaato eejatzi jawiri

³⁵ Roojatzi ikanteeyantakarini Jesoshi riyotaanewopaeni:

—Paerani notyaanteeyakimini pikenkithatakagaeyantaririni atziripaeni. Nokanteeyawakimini: “Eero payi pithaate, piyorikite, eejatzi paashini piithaari”. Iroñaaka nojampiteeyemini: “¿Pashironkagaeyakanima? ¿Eenitatsima koetyemoeyakimirini?”

Raanakirini:

—Tekatsi koetyeemotenani.

³⁶ Roojatzi ikanteeyanakirini:

—Iroñaaka nokanteeyemini: eenitatsirika pithaate, paanakiro. Eenitatsirika piyorikite, paanakiri. Tekatsirika pijawirite, pipimantero pipewiryaakotari pamananantyaawori apaani pijawirite. ³⁷ Aritaki omonkaatakya rojankinatakotakarini paerani Iseyashi: “Rowamagaeteri, ikimitakaanteeyaari owamaantzinkari”. Kyaaryo, othotyaaperotakya kameetha maawaeni rojankinatakotzitanakari paerani riraga kamanantzirorini iñaani Tajorentsi.

³⁸ Roojatzi ikanteeyirini:

—Eenitatsi iroka, Nowinkatharite: apite okaatzi nojawirite.

Rakanakiri:

—Ari, monkaataka.

Janta Jethemaniiki ikenkithatakayiri Jesoshi Iriri

(Mt. 26.36-46; Mr. 14.32-42)

³⁹ Roojatzi ishitowanaki Jesoshi, riyaatanee eejatzi janta riyaatapiintzinta: janta tonkaariki iitachari Oriiwomashi. Itsipateeyanakarini riyotaanewopaeni.

⁴⁰ Rareeteeyapaakani, ikanteeyapaakirini:

—Iroñaaka pamaneeyaarini Tajorentsi ramitakoeyantemirini: pantzirokari kaari kameethatatsi.

⁴¹ Roojatzi rowaaganaka Jesoshi apaniroeni eekitziroeni jaga. Rotziwerowapaaka, ikenkithatakaeri Iriri, ikantziri:

⁴² —Pawa, pikowakirika, powawijaakotenawo iroka nokemaatsitakyaari. Omaanta eero pantziro nokowakiri naari, inta pantero pikowakaakinari eerori.

⁴³ Roojatzi ipokapaaki apaani ronampiri Tajorentsi, ramitakotapaakiri Jesoshi, ishintsitankari. ⁴⁴ Osheki ikemaatsitakawo, eekiro ikenkithatakaaperotanakitziiri Iriri. Antawo ikemawakiro imajawitanaki, tema otsipatanakawo iyaaki riraa roojatzi othaatanakana, pitek, pitek. ⁴⁵ Ithonkanakiro ikenkithatakaeri Iriri, riyaatanee janta jjeekaeyakininta riyotaanewopaeni, iñeeyapaatziirini magaeyakini. Rooma osheki rowashireeyanakani inkaaganki, rootaki imaantanakari. ⁴⁶ Ikanteeyapaerini:

—¿Iitaka pimagaeyantakarini? Pipiriinteeyaneeni. Pamaneeyaarini Tajorentsi ramitakotemi eerokeya panantawo kaari kameethatatsi.

Ragaetakiri Jesoshi

(Mt. 26.47-56; Mr. 14.43-50; Jowa 18.2-11)

⁴⁷ Eenirowa ikenkithatakagaeyawitarini Jesoshi riyotaanewo, areeteeyapaakani osheki atziri, reewateeyapaakirini Joorashi. Rirowitaka riyotaanewo Jesoshi, omaanta iroñaaka ikowaki raakaanteeri. Ipokashitapaakiri rirori, ithowootapaakiri. ⁴⁸ Ikantawakiri:

—Ro pithowootantanari, paakaananteenari. Tema piyotaki naaka riraga atziriperota-paentsiri riraga poñeenchari jenokinta.

⁴⁹ Ikanta iñaakowentawakirira okaatzi awijimotakiriri Jesoshi. Rojampiteeyirini:

—Nowinkatharite, ¿pikowakima nochekiri?

⁵⁰ Rootaki ichekaetakiri ikempitapero apaani ronampiri riraga iwinkatharite ñaanakowenantatsiri, thatzik. ⁵¹ Ikantakiri Jesoshi:

—Ari okantakaata, eero pikoshekari.

Roojatzi roepiyeeniri ikempita, rowithagaeniri. ⁵² Irira itsipateeyapaakarini Joorashi riraga jewatayiririni ñaanakowenantatsiripaeni, eejatzi riraga jewatakaantsiri janta ipankokinta Tajorentsi, eejatzi aataperoteenchari. Ikantawakiri Jesoshi:

—¿Iitaka pamashitantanari pichekamentopaeni eejatzi pompojamentopaeni? ¿Naakama koshintzi? ⁵³ Tema notsipatapiinteeyawitzimini janta Tajorentsipankoki, omaanta tee pikoshekaeyanani. Omaantakya iroñaaka monkaataka paantakinrika: rooma ipinkathariwenteeyakimini iwinkatharite kamaari.

Ikantzi Peetero: “Tee niyotziri Jesoshi”

(Mt. 26.57-75; Mr. 14.53-72; Jowa 18.15-27)

⁵⁴ Roojatzi roteyanteetakari Jesoshi, shepik. Ragaeyanakirini janta ipankoki iwinkatharite ñaanakowenantatsiri. Ikantaka rimpaetanaki Peetero itapiiki Jesoshi. ⁵⁵ Janta pankotsiki, okaankiiteera, ari roeshita paamari. Ijeekaeyapaakani, rakitsiteeyapaakani riraga agaeyakirini Jesoshi. Ari itsipateeyapaakarini Peetero. ⁵⁶ Roojatzi opokapaaki ronampiri ñaanakowenantatsiri. Okatziyapaaka, aminapaakiri Peetero, joreririri. Roojatzi okantanaki:

—Eejatzi irika rirotaki oyaatziriri Jesoshi.

⁵⁷ Ikantawakiro:

—Tee niyotziri rirori.

⁵⁸ Roojatzi paashini aminakiriri, ikantakiri:

—Tema eeroka oyaatziriri Jesoshi.

Ikantakiri:

—Teewee. Tee noyaatziri.

⁵⁹ Ari ojamanitapaentzi, roojatzi ikantaki paashini:

—Kyaaryo, rirotaki oyaatakiriri irika shirampari, tema eejatzi ipoñaaka Karireeyaki.

⁶⁰ Ikantanakiri riraga Peetero:

—Tee niyotzi oetarika pikantakinari.

Roojatzi iñaantanaka tyaapa, anterekoo. ⁶¹ Riraga Jesoshi ipithokashitanakari Peetero, raminanakiri. Roojatzi ikenkithashiryaaantanakawo ikantzitakariri inkaaganki: “Teki-raatarika iñee tyaapa, okaate 3 pikante: ‘Tee niyotziri Jesoshi’”. ⁶² Ari ishitowanaki Peetero, riraaperotanaka, jmmm, jmmm. Osheki retakoperotanaka.

Ishirontawenteeyakarini Jesoshi

(Mt. 26.67-68; Mr. 14.65)

⁶³ Riraga shenteeyakiririni Jesoshi ishirontawenteeyakarini, eejatzi ipajapajaatakiri, tak, tak. ⁶⁴ Roojatzi ipashikapootantakari eejatzi ipajapootakiri, ikantakiri:

—Pikamantenaata ninka pajapootakimiri. Injii, injii.

⁶⁵ Osheki rowashironkaeyakirini, tema itheenkakiri, ishirontawenteeyakarini.

Ipiyotaventeetari Jesoshi

(Mt. 26.59-66; Mr. 14.55-64; Jowa 18.19-24)

⁶⁶ Okantaka okitejitanaki ipiyoteeyani riraga aataperoteenchari, riraga jewatayitziririni ñaanakowenantatsiripaeni, riraga iyotaanzirori Iwaperite Tajorentsi, maawaeni. Ragaeyanakirini Jesoshi janta ikantakowentapiinteeyirininta atziri. ⁶⁷ Rojampiteeyakirini:

—Pikamantenaata: ¿eerokama Rotyaantanewo Tajorentsi naamagaeyakarini?

Rakanakiri:

—Nokantemirikami: “Jee, naaka Jesokirishito”, eero paapatziyawo nokantemiri.

⁶⁸ Eejatzi, nojampitemirikami oetarikapaeni, eero pakana. ⁶⁹ Omaanta nokantemi iroñaaka riraga atziriperotapaentsiri ijeekimotapaeriita Pawa rakoperoki, notsipatapaeyaariita notajorentsitaperotapae.

⁷⁰ Rojampiteeyakirini:

—¿Eerokama Itomi Tajorentsi?

Rakanakiri:

—Jee, naaka.

⁷¹ Roojatzi ikanteeyanakini:

—¿Iitaka akowantyaari paashini kamantakoterini? Tema akemaeyakirini aaka ipaanteperoki, iitajorentsishitaka. Eenitatsi rantani.

23

Raanakiri Jesoshi janta Peraatoki

(Mt. 27.1-14; Mr. 15.1-5; Jowa 18.28-38)

¹ Riyaateeyanakini maawaeni, raanakiri Jesoshi janta Peraatoki. Rirotaki oroomajatzi, pinkathariwenteeziririni jorriyopaeni. ² Ikantapaakiri:

—Eenitatsi rantakiri irika. Ramatawiteeyakirini nojorriyotzinkaritepaeni, ikanteeyawitakarini: “Eero pipiri pinkathari piyorikite”. Eejatzi ikantapiintzi: “Naaka Rotyaantanewo Tajorentsi, naaka jewawentzimiri”.

³ Rojampitakiri Peraato:

—¿Kyaaryoma? ¿Erokama iwinkatharite joriiyo?

Rakanakiri:

—Jee, naaka.

⁴ Roojatzi rirori ikanteeyawakirini:

—Tee añiuro rantani irika.

⁵ Omaanta eekiro ikanteeyanakitziini:

—Ikijakagaeyakarini atziripaeni, ikanteeyakirini: “Thame ookeri awinkatharite”. Ritanakawo janta Karireeyaki, iroñaaka ikinakinayitziini jaka Joreeyakini, ramatawiteeyakirini maawaeni.

Raanakiri Jesoshi janta Erooreshiki

⁶ Ikemantakawori Peraato ikanteeyakiririni, rojampitakiri:

—¿Rirotakima karireeyajatzi irika?

⁷ Rakanakiri:

—Jee, rirotaki.

Ikantawakiri:

—Paanakiri janta Erooreshiki. Rirotaki pinkathariwenteeyiririni karireeyajatzi. Ari ijeekaki iroñaaka jaka Jerojareeki. Ipokaki chapinki.

⁸ Ikanta ragaeyaneerini janta. Iñaantawakariri Erooreshi, ikimoshiryaanaki. Osheki ikemantakotzitaipintari, itajonkantayitakini, rootaki ikowantawitakariri iñeeri. Ikowawita iñeerimi itajonkantayitenimi. ⁹ Osheki rojampitayitawakarini oetarikapaeni, omaanta tee rakiri Jesoshi. ¹⁰ Osheki rapiitapiintakiniri riraga amakiriri, ikantzi:

—Tee ikameethatzi. Eeniro rantani.

¹¹ Roojatzi ishirontawenanteeyakaririni Jesoshi riraga Erooreshi eejatzi maawaeni joraaropaeni. Tema ikithaatakaakari kameethari kithaarentsi, ikimitakaantawitakari pinkathari, ishirontawenteeyantayaririni. Roojatzi rotyaanantaari eejatzi janta Peraatoki. ¹² Aripaete raakameethatawakagaa Erooreshi eejatzi Peraato. Omawitya paerani ikijawakaawita.

Rowamaakaanakiri Peraato Jesoshi

(Mt. 27.15-26; Mr. 15.6-15; Jowa 18.39-19.16)

¹³ Roojatzi ipiyoteeyantakarini Peraato riraga jewatayitziririni ñaanakowenantsiripaeni, pinkatharipaeni, eejatzi osheki atziripaeni.

¹⁴ Ari ikanteeyakirini:

—Pamine, inkaaganki pamawitakinari irika, pikanteeyawitakinani riyotagaeyakirini atziri rookaeyenani naari, eejatzi rirori nowinkatharitzinkaritepaeni. Piñeeyakinani nojampitakiri oetarikapaeni, omaanta noñaaperotakiri ikameethatzi: tee añiuro rantani.

¹⁵ Eejatzi rirori Erooreshi, iñaaperotakiri kameethatatsi, rootaki roepiyantakinariri jaka. Ñaakiro, tekatsi rante nowamaakaanantyaariri. ¹⁶ Iroñaaka nopajatakaantashitawakyaari, roojatzi noeyowaanteeyari.

¹⁷ Rametapiinteeyawoni rirori maawaeni ojarentsi aririka omonkaatapaya iroka kitejiri ikimoshiryaanteeyarini roeyowapiintzi apaani omonkyaagaarewo. ¹⁸ Omaanta maawaeni piyotawentakariri Jesoshi ikaemaeyanakini:

—Powamaakaanteri irika, omaanta riraga Warawaashi poeyowaeri.

¹⁹ Paerani irika ikanteeyakirini atziri janta Jerojareeki: “Thame ookeri riraga pinkathari”. Eejatzi rowamayitzirini atziri, rootaki romonkyaanteetariri omonkyaagementotsiki. ²⁰ Ikowawita Peraato roeyowaerimi Jesoshi, rootaki ikowantawitakari rojantzikaerimi atziripaeni. ²¹ Omaanta eekiro ikaemaeyanakitziini riroripaeni:

—¡Pikentakotakaanteri! ¡Pikentakotakaanteri!

²² Rapiitawitaari eejatzi Peraato:

—¿Iitaka nokentakotakaanantyaariri? ¿Iitaka rantakiri? Nojampiteeyawitakimini, omaanta tee pikamantaperotana opoñaantyaari nowamaakaanantyaariri. Nopajatakaantashitawakyaari, roojatzi nopakaanteeyari.

²³ Eekiro ikaemaeyanakitziini:

—¡Pikentakotakaanteri! ¡Pikentakotakaanteri!

Eekiro ikantanakitzi, roojatzi rakakaanakari Peraato, ²⁴ Ikantziri:

—Ari nomateeyakironi iroka pikowakagaeyakinarini.

²⁵ Roeyowakaanteeri Warawaashi, riraga piyathatachari eejatzi owamaantatsiri, eejatzi ikanteeyakirini:

—Paanakiritya Jesoshika, pantero oetarika pikoyiri pantakaeriri.

*Ragaeyanakirini ikentakotantyaari.**(Mt. 27.31-32; Mr. 15.21-23; Jowa 19.16-17)*

²⁶ Ari ragaeyanakirini Jesoshi janta ikentakoterinta, ikinanaki awotsiki. Itonkiyoteeyawakarini shireenejatz iitachari Shimo. Ipoñanaka owantsiki. Ari romperatawakari joraaro inatanakiniri Jesoshi koroshi, rowaga ikentakotantyaarira. Royaat-apaeri itapiiki Jesoshi. ²⁷ Royateeyanakirini osheki atziri. Eenitatsi eejatz osheki tsinani ocheragaeyakini irakoeyakarini. Osheki owashiretakoyakarini. ²⁸ Omaanta raminanakiro Jesoshi, ikanteeyanakironi:

—Jerojareejatopaeni, eero piraakoeyanani, inta eeroka irakooyeenchani, eejatz piraakoeyarini peentsitepaeni. ²⁹ Iinja opomeentsitzimoeyemini, pashironkagaeyanakaani. Iinja ikanteete: “Okimoshiretanaki kaari tzimatsi otomi”. ³⁰ Eejatz ikowaeyawitanakyaani atziripaeni opariyashiteeyerinimi impeeta atsinakantyaariri eero rañaanatana. ³¹ Pamine, tekatsi nanteni naaka, omaanta rowashironkaawaetashitena. Tema iinja rashironkaaperoyani osheki maawaeni antzirori kaari kameethatatsi.

³² Eejatz ragaetanakiri apite koshitantatsiri, itsipatantakariri rirori Jesoshi, ikentakoetakiri.

*Ikentakotakiri Jesoshi koroshiki**(Mt. 27.33-38; Mr. 15.22-32; Jowa 19.18-24)*

³³ Rareetakaanateeyapaakaririni janta tonkaariki iiteetziri Iitonakintsi ikentakoeyapaakirini koroshiki, tyag, tyag. Omaanta apaani koshintzi ikentakoetakiri rirori paashiniki koroshi janta rakoperokira Jesoshi. Iriira paashini ikentakoetakiri jakakiroka rampateki. ³⁴ Roojatz ikenkithatakaantakariri Jesoshi Iriri:

—Pawa, pikaminthayeri irikapaeni, eero powajankitawentziri rowamaakinaka. Tee riyowaetzi rirori oetarika rantziri.

Riraga joraaropaeni ikowaeyakini ragaeyeroni iithaarini Jesoshi. Ikantawaka-gaeyakani:

—Thame ookero mapyaaniki ayoteeyantyaarini ninkarika ayeroni iithaarini.

Ikantanaki paashini:

—Jee, thame.

³⁵ Ipiyotawenteeyakarini janta osheki atziri, amineeyiririni, eejatz riraga pinkathari-paeni. Ishirontawenteeyakarini Jesoshi, injii, injii; ikantzi:

—Rowawijaakotawitakari paashinipaeni, ajaatya aminawakiriita aririka iroñanaka imateeya rirori rowawijaakoteeya. Riroperotakirika Jesokirishito, riraga Rotyaantanewo Tajorentsi, ari imateeya rowawijaakoteeya.

³⁶ Eejatz riraga joraaropaeni, ishirontawenteeyakarini. Riyaatashitakiri, iperimi awishoowaantsi oowa kepishaari. ³⁷ Ikantakiri:

—Eerokarika iwinkatharite joriyyo, ajaatya powawijaakoteeya iroñanaka: injii, injii.

³⁸ Eeniro ikentakotetakiro janta koroshiki jankinarentsi owaetakiniri jeñokiini ipatzitoki Jesoshi. Ojankinataka iñaaniki kireeshiyajatz, eejatz iñaaniki oroomajatz, eejatz iñaaniki joriyyo. Ojankinataka, okantzi: “Irika rirotaki jewawentziriri joriyyopaeni”.

*Ikenkithatakaakiri Jesoshi koshitantatsiri ikentakoetakirira**(Mt. 27.39-53; Mr. 15.33-38; Jowa 19.28-30)*

³⁹ Apaani koshintzi kentakoteencharira rampateki Jesoshi ishirontawentakari rirori ikantakiri:

—Eerokarika Rotyaantanewo Tajorentsi, powawijaakotya eejatz powawijaakotzitenaa naari.

⁴⁰ Omaanta ikijathathanakiri paashini koshintzi, ikantakiri:

—¡Pimaerite! ¿Tema pithaawantari Tajorentsi? Eejatz eeroka rooteentsi pikame.

⁴¹ Eeniro antziri aaka, tee akameethatzi rootaki akamantyaari, omaantakya irika tekatsi rante ikamashitakya. Tee ikimitakotee aaka.

⁴² Roojatz ikanantanakari:

—Jesoshi, aririka pareeteeya janta Tajorentsikinta pikenkithashiryaapaena naari, powawijaakotena.

⁴³ Rakanakiri:

—Kyaaryo nokantemiri: iroñanaka kitejirika pitsipatapaakina janta okameethaperotz-inta. ⁴⁴⁻⁴⁵ Ikaataki oorya tampatsika. Omapokashitanaka otsitenikaakiperotapaaki maawaeni kipatsi. Tee añaaneri oorya. Okaatz ojamanitaki 3 oorapaeni. Roojatz ooryaanatanaa eejatz. Tema eejatz eenitatsi janta Tajorentsi pankoki otzikayirori niyanki. Okantaka omapokashitanaka otzijagaanaki, waaag, thatzik; apitemankitanaka. ⁴⁶ Roojatz ikaemanaki Jesoshi, ikantanaki:

—Pawa, iroñaaka nokame. Eeroka pikempoyagaena.
Roojatzi ikamantanaka.

Rowashireteeyanakani maawaeni ñaakiriri Jesoshi ikamaki
(Mt. 27.54-56; Mr. 15.39-41)

⁴⁷ Ñaantawakariri iyapitaanote joraaropaeni, ikantanaki:

—Tema ikameethataki Tajorentsi. Kyaaryo ikameethaperotzini irika shiramparini.
Tekatsi rantani.

⁴⁸ Eejatzi riraga amineeyiririni, ikenkithashireeyanakani maawaeni. Ipiyeeyanaani inampiki, osheki rowashireteeyanakani. ⁴⁹ Omaantakya riraga yotakiriri Jesoshi, ikatziyeeyakani jantyaajeeni, ramineeyanakani. Okaateeyakirini iroka tsinanipaeni poñaachari Karireeyaki, tsipatapaakariri chapinki Jesoshi.

Romonkyaagaetakiri Jesoshi omooki
(Mt. 27.57-61; Mr. 15.42-47; Jowa 19.38-42)

⁵⁰⁻⁵¹ Ari ijeeki janta kameethari shirampari, iitachari Josee, arimateeyajtzi. Ojeeki Arimateeya janta Joreeyaki. Ari ikaatziri Josee riraga paashinipaeni ikaatzira ipinkathari-teeyini joriyopaeni, rowameethatawakaeyani, omaanta tee ikowawita rirori iken-takotakaanterimi Jesoshi. Ipinkathatzi riraga Tajorentsi, raamagaeyakarini ipokae ipinkathariwenteeyerini maawaeni atziri. ⁵² Ikanta riyaataki rirori Peraatoki, ikanta-paakiri:

—Nokowaki pishinetenari Jesoshini, naaneeri.

Ikantawakiri:

—Kameethataki, ari paaneeri.

⁵³ Roojatzi royiitakotantari, rapineetakotakiri tokoyaki, kameethamawotatsiri. Raanakiri janta ojeekinta mapi, rowaga owakira imokaetzi, romonkyaapaakiri inthomaenta. Tekiraata rowanteetawo kaminkari, rirotaki omapokapaakirori Jesoshi. ⁵⁴ Tema rootaki weereshi ikamantakari Jesoshi. Riwetsikaeyakironi atziri oetarikapaeni, tema rooteentsi saawaro imakoryaantapiintari. ⁵⁵ Rowaga tsinanipaeni oyaatakowenteeyakirini Jesoshini, aminakoeyakirini ragaeyanakirini omooki, janta royaankakoeyakirini inthomaenta. ⁵⁶ Roojatzi opiyanteeyanaani janta opankoki. Owetsikapaakiro kajankaari eejatzi paashini kajankaatatsiri. Areetantapaakari saawaro omakoryagaeyakini, omonkaatziro ikaminaantziri Tajorentsi.

24

Ipiriintanaa Jesoshi

(Mt. 28.1-10; Mr. 16.1-8; Jowa 20.1-10)

¹ Otominkotapaaki, okanta tsinanipaeni iyaataki amaetyaaka janta rookaetakitzirinta Jesoshi. Aanakiro kajankaari owetsikakiri. Oyaatanakiro paashinipaeni tsinani.

² Areetapaaka rowaetakirira chapinki omooki antawo mapi, ratsinakakotantee-takariri omooki. Areetantawitapaakawori oñaapaatziiro ashitaryaanaka mapi.

³ Okyaashitawitapaakari Jesoshini omooki, omaanta tee oñaapaeri Awinkatharite. ⁴ Tee iyoteeyanakani oetarika okenkithashiryaaakyaari. Roojatzi romapokantapaakawo apite shirampari, ikatziyimotapaakawo okaakini. Oshipakiryaaamawotaki iithaari. ⁵ Osheki othaawantawakari, oeyomaetanaka roojatzi kipatsiki. Rojampitapaakiro:

—¿Iitaka paminantariri añaatsiri jaka? Jaka rookaetziri kaminkari. ⁶ Tee añaagaeri Jesoshi jaka, tema tzinaanaa. Pikenkithashireero ikamantzitakimirini janta Karireeyaki. ⁷ Tema ikantzi: “Naaka poñaachari janta jenokinta, nokoñaatapaaki jaka kipatsikika. Iinja rayena kaari aapatziyana, ikentakotena koroshiki. Okaate 3 kitejiri ari nopiriintanee eejatzi”.

Monkaataka iroñaaka.

⁸ Roojatzi okenkithashiryaaantanaawo ikamantzitakaworini rirori. ⁹ Opiyanaa okamantapaakiri riyotaanewopaeni eejatzi paashinipaeni aapatziyariri. ¹⁰ Owaero iroka tsinanipaeni: Mariiya rowaga makaraarajato, Jowaana, Mariiya riniro jantyaako, eejatzi paashinipaeni tsinani. Tema okantawitakari rotyaantanewo Jesoshi iroka. ¹¹ Omaanta tee raapatziyawo riraga riyotaanewopaeni Jesoshi iroka okamantawitapaakariri, iitakaashiteeyakani okantawaetashita. ¹² Omaanta riraga Peetero ishiyanaka janta omooki rowaeyawitakarinninta chapinki Jesoshi. Raminapaakiro inthomaenta, iñaapaakiro tokoya iponatantawitakariri. Roojatzi ipiyanaa pankotsiki, osheki ikenkithashiryaaakotanaka.

Janta awotsiki iñaawakiri riyotaanewo Jesoshi
(Mr. 16.12-13)

¹³ Ikanta riyotaanaki apite riyotaanewo Jesoshi janta nampitsiki owaero Emawooshi. Ipoñaaka Jerojareeki, okaatzi ojamanitzi 11 kiroometero rareetantyaari nampitsikinta. ¹⁴ Ikinanaki, ikenkithatakaawakaanaka. Ikenkithatakotziri awijimotakiriri Jesoshi, eejatzi maawaeni okaatzi rantakiri. ¹⁵ Ranashita ikenkithatakaawaka, roojatzi itsipantapaakari riraga Jesoshi, kijokiro rowanakiri janta awotsiki. ¹⁶ Iñaawitawakari, omaanta tee ishinetziri Tajorentsi riyotawakiri. ¹⁷ Ikantapaakiri:

—Inkaaganki pikinantapaakari awotsiki, ¿litaka piñaanatawakaantari? ¿litaka powashiretantakari?

¹⁸ Ikanta apaani iitachari Kerejowashi, rakanakiri:

—Riyoteeyakini maawaeni jerojareejatzi okaatzi awijeentsiri. ¿Apatziroma pikantakaakawo eeroka tee piyotzi oeta awijeentsiri?

¹⁹ Ikantanakiri:

—¿litakakya?

Ikantawakiri:

—¿Tema pikemakotziri Jesoshini, riraga Najareetejatzi? Ikenkithatakaapiinteeyanawoni ikoyiri Tajorentsi eejatzi osheki itajonkantapiintzi. Iñaaperotziri irira eejatzi iñaaperotziri maawaeni atziri ikameethatzi. ²⁰ Raakiri riraga jewawentziriripaeni ñaanakowenantatsiripaeni eejatzi awinkatharitepaeni. Ikanteeyakini tee ikameethatzi, iken-takotakaantakiri kamaki. ²¹ Noetashitawitaka irira rirotaki owawijaakoeyenarinimi aakapaeni maawaeni jorriyopaeni, pinkathariwenteeyenarinimi. Omaanta iroñaaka okaataki 3 kitejiri ikamantakari. ²² Jataki tsinanipaeni inkaaganki amaetyaaka janta rowawiitakarinta Jesoshi. Opiyantapaakari, ²³ okamantapaakina: “Tee noñaagaeri Jesoshini, tekatsi. Omaantakya noñaapaakiri ronampiripaeni Tajorentsi, ikantawakina: ‘Piriintanaa, añaagae Jesoshi’”. Rootaki okantapaakinari. ²⁴ Roojatzi ishiyantanaa apaanipaeni riyotaanewo Jesoshi janta, raminakitziro rowawiitakarinta iñaapaakiro okaatzi okantakinari, omaantakya Jesoshini, tee iñiiri.

²⁵ Roojatzi ikantakiri:

—Tee añiiri piyotantari, pitheenakairo ikantziri riraga kamanantayitzirorini iñaani Tajorentsi. Tee paapatziyawo. ²⁶ Tema ikantzitakani rityaawo riraga Rotyaantawo Tajorentsi ikemaatsityaawo osheki katsiri, roojatzi kya ipinkathariperotanaki.

²⁷ Roojatzi riyotaantakoperotanaka rirori apaniroeni Iwaperite Tajorentsi, ithotyaaanakiro maawaeni kenkithatakotziriri rirori. Ritanakari rojankinarini Moeseeshi, rimpaetakiro riyotaakiri rojankinarini paashinipaeni kamanantayitzirorini iñaani Tajorentsi. ²⁸ Rareeteeyantapaakarini nampitsiki, rooteentsi rawijanakimi riraga Jesoshi, ²⁹ omaanta ikanteeyawakirini paashinipaeni:

—Eero piyaatziita, pijeekanaki nopankoki. Tsiteniityaaki, rooteentsi otsitenite.

Roojatzi riyaaantapaenta ipankoki. ³⁰ Roojatzi itsipateeyantapaakarini rowa. Raapaakiro paa riraga Jesoshi, ipaasonkitakiri Tajorentsi, roojatzi ipantakari maawaeni. ³¹ Okantaka opokimotapaakiri ikenkithashiryaanaka, riyotataatziiri Jesoshi. Roojatzi ipiyomatanaari eejatzi, tee iñaawaeri. ³² Ikantawakaanaka:

—Rootawetsikya rookantzimotakaakinawo kameetha njanakaneki ikenkithawae-takaanapaakaeri janta awotsiki. Riyotaantakaerori okantakotziri Iwaperite Tajorentsi. Tema osheki akimoshirewentaperotakiro okaatzi ikantakaeri.

³³ Roojatzi ipiyantanaa Jerojareeki. Iñaapaatziiri janta riraga 11 riyotaanewo Jesoshi, itsipatakari paashinipaeni aapatziyariri, ipiyoteeyakani. ³⁴ Ikantawakiri maawaeni jeekatsiri janta:

—Kyaaryoroña piriintaperotanaa Awinkatharite añaagae. Iñaawakiri Shimo.

³⁵ Roojatzi ikanantapaakari riraga apite:

—Eejatzi naari, noñaagaeri janta awotsikinta, kameethapero riyotaakina omaanta tee niyotzitawitari, omanimoshiryaakina janta nopankoki ikagaantakawori paa, ipantakinawori, aripaete niyotanakiri.

Iñeeyeerini riyotaanewo Jesoshi

(Mt. 28.16-20; Mr. 16.14-18; Jowa 20.19-23)

³⁶ Eeniropiyoteeyakani pankotsiki ikenkithatakaawakagaeyani, roojatzi romapokantapaakari Jesoshi, ikatziyimoyepaakarini niyanki. Ikantapaeri:

—Pikimoshireeyanakini, maawaeni.

³⁷ Rotsikanateeyanakarini, tee riyoteeyawakirini, iitashiteeyawitawakarini kamaari. Ithaawanteeyakarini. ³⁸ Rojampitapaakiri:

—¿litaka pithaawanantari? ¿litaka pitheenkaeyantananini pajankaneki?

³⁹ Pamineeyeroni nako eejatzi noetzi ikyaantanakinaga kiraawo. Naaka pokaatsiri.

Ajaatya, pipampiteeyenani piyoteeyantenarini. Piñaakina, eenitatsi nowatha eejatzi notonki. Tee naaka kamaari. Riroma kamaari tekatsi iwatha eejatzi itonki.

⁴⁰ Roojatzi roñaaganteeyakarini rako eejatzi iitzi. ⁴¹ Omaanta eeniro itheenkaneentayitzi, tee raapatziyaperotari rirotaki piriintaacha. Ikimoshireeyawitakani jeñokiini iwathakira omaanta jaga rajankaneki eeniro ikantashireeyini: “Kyaaryo, rirotakiroña ari amaashitya kaaririka”. Rootaki ikanantanakarini:

—¿Eenitatsima oyaari?

⁴² Ari ipakiri shima tashirentsi. ⁴³ Raawakiri, royimotakari. Ari ramineeyakirini, joreririri.

Ari riweyaakiro Jesoshi riyotagaeyakirini riyotaanewo

(Ran. 1.4-8)

⁴⁴ Roojatzi ikanteeyantakarini:

—Tema chapinki nokamantzikim: “Osheki nokemaatsityaawo, rowamagaetena. Oztimatye omonkaatya maawaeni rojankinatakotzitetakinari Moeseeshi, eejatzi riraga kamanantayitziroirini iñaani Tajorentsi, eejatzi riraga mampaawaetawenteeyaririni irira”. Iroñaaka monkaataka.

⁴⁵ Roojatzi riyotaaperoeyantakaririni okantayitziroirini Iwaperite Tajorentsi, ⁴⁶ ikanteeyakirini:

—Tema okantzi Iwaperite Tajorentsi: “Aritaki ikamaki Rotyaantanewo Tajorentsi, okaate 3 kitejiri ari ipiriintanee eejatzi. ⁴⁷ Ikenkithatakoteeteri maawaeni kipatsikipaeni, ritanakyaawo jaka Jerojareeki: ikemakoeyakirini maawaeni atziri. Ikamanteeyerini irirapaeni: ‘Pikenkithashireeyanakyaani, pookaeyeroni kaari kameethatatsi panteeyirini. Pameentyaari Tajorentsi rowawijaakotantemiri’ ”. ⁴⁸ Ari piñagaeyakironi iroñaaka monkaataka rojankinatakotziteetakinari paerani. ⁴⁹ Iroñaaka notyaantemiro ikashiyakaakimiri Pawa: opokashitemi Ishire, okithaatakayemi. Omaanta pijeekawakiita jaka nampitsikika roojatzi opokawakiita. Ari omatakagaeyemini panteeyantyaaworini oetarikapaeni ikowakagaeyemirini Pawa.

Roenkanaa Jesoshi jenokinta

(Mr. 16.19-20; Ran. 1.9-12)

⁵⁰ Paashini kitejiri ragaeyantanakarini riraga Jesoshi riyotaanewopaeni janta We-taanayaki. Ari janta niyanki, rowankanakiro rako Jesoshi, ikenkithataakakiri Iriri, ikantziri:

—Pawa, irika niyotaanewopaenika: pitajonkawenteeyerini, piweshiryaaakagaeyaarini.

⁵¹ Ikantzirika iroka, eekiro roenkanaa jenokinta, peyanaa. ⁵² Osheki ipinkathateeyakirini, roojatzi ipiyanteeyanaani Jerojareeki, ikimoshireeyanakini osheki.

⁵³ Riyaatapiintaki janta Tajorentsi pankoki, ikantapiinteeyakini:

—Tema ikameethataki Tajorentsi.

Ari okaatzi.

Naaka jankinatziroirini:

JOWA ROJANKINATAKOTAKIRI JESOKIRISHITO, TSIKA IKANTARI ROWAWIJAAKOTANTZI

¹ Iroñaaka naaka Jowa nojankinatakoteri irira apintzitsiri rirotaki iyoperotakotakaaneeriri Tajorentsi. Naaka riyotaanewo Jesoshi.

Tekirani riwetsikironi kipatsi, eeniro ijeeki riraga iyoperotakotakaaneeriri Tajorentsi. Itsipatarini irira Pawa Tajorentsi. Eejatzi rirotaki Tajorentsi. ² Ikempiyakarini paeraniperoroña ashtariri. ³ Riraga iyoperotakotakaaneeriri Tajorentsi rirotaki wetsikironi maawaeni, oetarikapaeni añaayitzirini. Tekatsi paashini wetsikironi oetarika. Tekatsimi irira, eeromi riwetsikaeyeronimi okaatzi añaayitzirini, ari tekatsi tzimashitachanimi. ⁴ Rirotaki owañagaeyakaerini eejatzi roshiyakawo kitejitakotakagaeyerini: tema riyoperotakaakae tsika ikantari Tajorentsi. ⁵ Paerani tee ayoteeyawitarini rirori, okimitzimotakae ajeeekakitzi tsiteniriki; roojatzi ipokantapaakari riraga iyoperotakotakaaneeriri Pawa Tajorentsi. Iroñaaka okimitzimotakae akitejitakoeyakini. Tema kameetha riyoperotakotakaeri rirori aakapaeni. Iroñaaka riraga theenkiriri rirori okimitzimotari eekiro riyaatayee ijeeki tsiteniriki; omaanta tee imatziro rantakagaero apiitantyaawori ajeeiki tsiteniriki.

⁶ Riraga Pawa Tajorentsi rotyaantakiri shirampari iitachari Jowa. ⁷ Ikwanteeri rirori maawaeni aaka aapatziyaperotyaari riraga iyoperotakotakaaneeriri Tajorentsi. Rootaki rotyaanantarini riraga Jowa ikantakotayitapaakirini irira. Ari ikinanaki riraga Jowa ikantakotayitapaakirini rirori. ⁸ Kaari irira rirotaki iyoperotakotakaaneeriri Tajorentsi, inta riraga Tajorentsi rotyaantakaeri rirori ikantakotantapaakyaariri irira impaetatsini.

⁹ Ari impaetzi ipokantapaakari riraga iyoperotakotakaaneeriri Tajorentsi jaka kipatsiki. Roojatzi riyoperotakaantanakaeriri Tajorentsi aakapaeni jeekatsirika kipatsikika. ¹⁰ Ari ijeekimotapaakiri atziri paeni kipatsikika. Tema riwetsikantakawori kipatsi paeraniperoroña omaanta tee riyoteeyawakirini atziri rirotaki wetsikaeyakirorini. ¹¹ Ipokawitapaaka rashiki iipatsiteki: ipokawitapaaka ijoriyotzinkarite, omaanta tee ipinkathatawakiri. ¹² Omaanta reentsitetari Tajorentsi apaanipaeni atziri. Ninkarika aapatziyakariri riraga iyoperotakotakaaneeriri Tajorentsi, riraga ameentariri, tema reentsitetakari riraga Tajorentsi. ¹³ Ero reentsitetee akowashitari aaka, eejatzi tee ro akoñaatashitee reentsitetee Tajorentsi inta ikowashitanaka irira reentsitetakae.

¹⁴ Riraga iyoperotakotakaaneeriri Tajorentsi ipokapaaki jaka kipatsiki ikoñaatapaaki atziri. Iitankari Jesoshi. Riraga Pawa Tajorentsi rotyaantakiri jaka. Ijeekimoeyapaakaeni aakapaeni itsipatakae. Noñaayitawakirini irira rapintzite Itomi Pawa Tajorentsi ishipakiryaaki. Ikimiperotakari Iriri; rirotaki kyaaryooperotatsiri, eejatzi ineshironkaperotakae aaka.

¹⁵ Ikanta riraga Jowa riyotaakotakiri riraga Jesoshi ikantakotakiri irira rirotaki iyoperotakotakaaneeriri Tajorentsi. Ikantayitakirini riraga atziri:

—Irika Jesoshi nokamantakotakiri chapinki. “Ranaakotena riraga impaetatsini. Tekirani nokoñaatzini naari, eenironi ijeeki rirori itsipatari Ashitariri Tajorentsi”.

¹⁶ Irira Jesoshi ash royro inintaperotantzi rootaki ineshironkaperotanteeri aaka. Eekiro riyaatatzi ineshironkaperotakae. ¹⁷ Paeraniperoroña riraga Tajorentsi rojankinatakaeriri Moeseeshini. Rojankinatziro oetarika ikowakiri anantyaawori aaka ajeeekantyaari kameetha. Eejatzi rojankinatakotziri riraga Jesokirishito ineshironkaperotakae. Iroñaaka ipokaki irira tema rirotaki kyaaryooperotatsiri, neshironkaperotantatsiri.

¹⁸ Tekatsi atziri ñeerini Tajorentsi, omaanta riraga Jesoshi Itomi rapintzite iñiiri. Ikimitari Iriri, rooma kijokiro royiri. Tema itsipatawakaaka. Apintzi irira iyoperotakotakaaneeriri riraga Tajorentsi.

Riraga Jowa ikantakotakiri Jesoshi

¹⁹ Nityaawo nokantakoteri riraga Jowa okaatzi ikantakotakiri riraga Jesoshi. Riraga jewartatsiripaeni joriyopaeni jeekatsiri janta Jerojareeki rotyaantakiri apaanipaeni ñaanakowenantatsiri Jowaki rojampikowentakaantakiri irira. Eejatzi rotyaantakiri apaanipaeni amitakotantatsiri ñaanakowenantatsiri itsipatakariri: tema rirotaki icharineeteni Rewiini. Rojampitapaakiri, ikantapaakiri:

—¿Iitaka pikaawoshitakotantariri Tajorentsi atziri? ¿Ninkamika? ¿Eerokama Rotyaanatanewo Tajorentsi naamagaeyawitakarini?

²⁰ Ikantaperotawakirirya:

—Kaari naaka.

²¹ Rapiitakiri:

—¿Kyaaryo? ¿Eerokama Iriiyashini?

—Kaarina.

—¿Eerokama riraga kamanantzirori iñaani Tajorensi naamagaeyakarini?

—Kaarina.

²² Rapiitakiri:

—¿Ninkamika? ¿litaka nokantapaeriri otyaantakinari? ¿litaka pantziri?

²³ Ikantawakiri:

—Naaka ikenkithatakotzini paeraniperoroña Iseeeyashi riraga kamanantzirorini iñaani Tajorensi. Rooma rojankinatzi:

“Iinja ipokae kaematsini, ikenkithatapiinte janta tekatsinta atziri ipanko, ikante: ‘Pikenkithashireeyakya, paapatziyari Awinkatharite, rowameethatantemiri. Rootaki ipokantyaari riyoteemiro pijeekatyaari kameetha. Ipokantyaaripa’ ”.

²⁴ Irika pokaentsiri riraga ojampitantatsiri rirotaki warijeeyopaeni.* ²⁵ Ikantapaakiri:

—¿Kyaaryo? ¿Kaarimima Rotyaantanewo Tajorensi? ¿Kaarimima Iriiyashini? ¿Kaarimima riraga kamanantzirorini iñaani Tajorensi naamagaeyakarini ipokae? ¿litaka pikaawoshitakotantawakariri Tajorensi riraga atziripaeni?

²⁶ Ikantawakiri:

—Tema naaka nokaawoshitakotantawakariri Tajorensi apatziro iña. Eenitatsi iroñaaka paashini shirampari kaari piyotzi eerokapaeni itsipatakae: tema rirotaki riraga Rotyaantanewo Tajorensi. ²⁷ Rirotaki impaetanari, tema rirotaki jewaperotatsiri. Osheki noñaakoweenkaperotziri irira. Tee noñaakoweenkaperota naari.

²⁸ Aritaki ikantapiinta riraga Jowa janta Wetaaniyakinta, intatsikeronta Joriraaniki. Janta ikaawoshitakotapiintarinta Tajorensi atziripaeni iñaaki.

Rapiitakiri riraga Jowa ikenkithatakotakiri Jesoshi

²⁹ Okitejitanaki raminanaki riraga Jowa iñaawakiri Jesoshi ipokapaaki. Ikantziri atziripaenika:

—¡Pamine sha! Irikatapaaki Jesoshi riraga Rotyaantanewo Tajorensi. Iwaero eejatzi rowishate Tajorensi. Ikamawentee paata aaka maawaeni atziri, iñaaperotanteeri Ashitariri akameethatzi. Raapithateero aakapaeni oetarika kaari kameethatatsi antziri. Oshiyantyaariri rowamagaetantyaariri owisha iñaaperotanteeri riraga Tajorensi aaka maawaeni joriyo akameethatzi. ³⁰ Rirotaki irira nokenkithatakotakiri chapinki nokanantakariri: “Ranaakotakina impaetapaenani, rirotaki jewaperotatsiri. Osheki noñaakoweenkaperotakiri irira. Tee noñaakoweenkata naari. Tekirani nokoñaatzini naaka, eenironi ijeeki irira itsipatakari Pawa Tajorensi”. ³¹ Paerani tee niyowitarini rirotaki Rotyaantanewo Tajorensi, omaanta iroñaaka niyoperotziri. Eejatzi ikowaki riraga Tajorensi riyoteri maawaeni ikaateeyinira nojoriyotzinkarite. Rootaki nopokantakari naaka nokaawoshitakotawakiri maawaeni nojoriyotzinkarite nookotantyaariri rirori.

³²⁻³³ Roojatzi ikanantanakari:

—Tee niyotawitarini naaka. Omaanta rotyaanantakinari riraga Tajorensi, ikantakina: “Pikaawoshitapiintawakiri atziri iñaaki, piyoteeri maawaeni riroripaeni ikenkithashiryaakotena. Iinja piñaawakiro ayiitapaaki Noshire. Ninkarika ookantapaakyaari rirotaki riraga kithaatakotawakawori atziripaeni Noshire”. Ari impaetzi noñaawakiro oshawiinkapaaki Ishire Tajorensi. Opoñaaka jenokinta, ookantapaakari Jesoshi. Oshiyaawitapaakari jamomo.

³⁴ Kyaaryo noñaaperotakiro. Rootaki nokantakotantakariri: “Rirotaki Itomi Tajorensi”.

Atziri ikamantakotziri Jesoshi rirotaki Rotyaantanewo Tajorensi

³⁵ Okitejitanaki rapiitakiro ikatziya riraga Jowa jaga itsipatana naaka riyotaanewo apite. ³⁶ Raminakiri riraga Jesoshi ikatziyatziyawaetaty janta awotsiki. Ikantzi riraga Jowa:

—¡Sha! Pamineri irinta. Rirotaki Rowishate Tajorensi; riraga Rotyaantanewo. Rotyaanantariri ikamawenteyerini maawaeni atziri, rowawijaakotanteeri. Roshiyakari owisha rowamaapiintziri ñaanakowenantatsiri iñaaperotanteeri Tajorensi aakapaeni joriyo akameethatzi.

³⁷ Nokemantawakariri riraga Jowa naaka riyotanewo apite, rootaki noyaatantanakariri riraga Jesoshi. ³⁸ Ipithokashitakina irira iñaakina noyaatakirira. Ikantakina:

—¿litaka pikoyiri?

Nokantawakiri:

—Tekatsi. Iyotaantatsiri, ¿tsika pijeekika?

³⁹ Ikantawakina:

—Thame poyaatanakina noñaayemiro.

* 1:24 Warijeeyo rirotaki jewatatsiri piyotapiintantsiki joriyopaeni.

Roojatzi noyaatantanakariri rirori, noñaapaakiro pankotsi ashinentsi ijeekantari. Ari jenokitapaaki oorya. Noñaapaakiro pankotsi, nojeekimotapaakiri maawaeni kitejiri.
⁴⁰ Iwaero paashini areetapaenchari Antereeshi rirotaki rirentzi Shimo iiteeteri paata Peetero.†

⁴¹⁻⁴² Tsitenini oorya riyaaanaki Antereeshi raminakiteri rirentzi. Iñaantapaakariri irira, ikantapaakiri:

—Noñaakiri Rotyaantanewo Tajorentsi. Thame poyaatanakina, piñaapaeri.

—Jee, thame.

Ari rareetapaakari Jesoshiki. Raminawakiri, ikantawakiri:

—Rooma eeroka Shimo, itomi Jonaashi. Iinja iiteetemi: Peetero.

⁴³⁻⁴⁴ Okitejitanaki riraga Jesoshi ikoyi ipiyanee ipankokinta janta paashiniki kipatsi. Oeta kipatsi Karireeya. Naakapaeni riyotaanewopaeni itsipatakina. Omaanta tekirani riyaaateni janta, riraga Peetero raminakitziri jaga riyompari Jiripi. Romiñaakiteri. Jiripi, Peetero eejatzi Antereeshi ipoñaaka Wetheeraki: itsipatawakaaka janta. Wetheera rootaki nampitsi jeekatsiri janta Karireeyaki. Raminakitziri, ari iñaakiri rirori, ikantziri:

—Thame pamineri Rotyaantanewo Tajorentsi.

—Jee, thame.

Iñaantawakari Jesoshi riraga Jiripi ikantawakiri:

—Thame poyaatanakina.

Roojatzi royaatantanakari. Ari jateeyanakini maawaeni.

⁴⁵ Ari yowapaakina maawaeni janta okaakini Kanaa, paashini nampitsi jeekatsiri Karireeyaki. Ari irira Jiripi riyaaatkitzi ipankoki riyompari Nataneeri. Iñaapaakiri ikantapaakiri:

—Noñaakirikya riraganki, rojankinatakotzitarini paeraniperoroña Moeseeshi. Eejatzi kamanantayizrirorini iñaani Tajorentsi rojankinatizitakoeyarini rirori. Rirotaki Jesoshi, itomini Josee najareetejatzi.

⁴⁶ Ikantawakiri:

—Tee ikameethatzi maawaeni najareetejatzi. ¿Kyaaryooperoma ikameethatzi rirori?

Rakanakiri Jiripi:

—Thame paminakiteri, piyotantyaariri ikameethatzirika.

Ari riyaaatanaki.

⁴⁷ Ari rokaakinteeypaakarini riraga Jesoshi iñaawakiri ipokapaaki, ikantziri tsipatayitakaririni:

—Pamineriroña riraga Nataneeri. Rirotaki jorriyopero kimiperotariri itakaantawori paerani Ishirayeerini: ikameethataki, tee riyotzi ramatawitantzi.

⁴⁸ Rojampitapaakiri Nataneeri, ikantapaakiri:

—¿Tsika pikantakaka piyotantawakinari nokameethatzi?

Ikantawakiri:

—Noñaakimi janta pontsiritawo iyeera, tekira ikenkithatakaemi Jiripi.

⁴⁹ Rakapaakiri riraga Nataneeri:

—Tema eeroka Itomi Tajorentsi: pithotyaakiro maawaeni, piyotayizirini. Eerokataki jewawentziriri jorriyopaeni.

⁵⁰ Ikantawakiri:

—Pamine, inkaaganki nokantakimi: “Noñaakimi pontsiritawo iyeera”. ¿Rootakima paapatziyantakinari? Ari piñeena iinja notajonkantaperotanaki osheki, impaetzikya paapatziyantaperotenari. ⁵¹ Kyaaryootaki iroka nokantemiri. Aritaki piñaakiro iinja jenokiperonta inthomaenta. Piñaakiri ronampiripaeni Tajorentsi rayiitashitena ipiyaneero eejatzi. Ikanantari nopokantari jaka kipatsiki niyoperotakotakaeriri riraga Tajorentsi maawaeni atziri. Tema naaka poñaachari jenokinta, nokoñaataki jaka kipatsikika.

2

Ritanakawo Jesoshi itajonkantawori iña

¹⁻² Okaatzi nomaaki apite. Okitejitanaki aritaki ikimoshireeyini maawaeni kanaajatzi. Ojeeki nampitsi owaero Kanaa kipatsi owaero Karireeya. Ikimoshireewenteeyakirini riroripaeni apaani shirampari owakira rayirowa iina. Tema romiñaakiri oshekini atziri

† 1:40 Okantzi: “Iinja iiteetemi Sheejashi okantakotzi Peetero”. Tema akantziri aari apaanteki Sheejashi eejatzi Peetero: mapitatsiri. Sheejashi rootaki ñagaantsi ipaanteki ewereeyojatzi. Peetero rootaki ñagaantsi ipaanteki kireeshiyajatzi.

rakiyoteri.* Eeniro ikaateeyinira kanaajatzi, eejatzi roori riniro Jesoshi, eejatzi notsipateeyakarini naaka, Jesoshi, eejatzi paashinipaeni riyotaanewo, maawaeni. ³ Ari rowaeyakani maawaeni atziri eejatzi imiritaki awishoowaantsi oowa, rootaki iwyaaritayitarini jorriyopaeni rirori. Rooteentsi ithaatzimatero, rootaki okanantariri rowaga riniro Jesoshi:

—Tekatsi paashini awishoowaantsi oowa: ¿tema aritaki pimatakiro pamitakoteri?

⁴ Ikantawakiro:

—Nana, ¿iitaka pikanantanari? Tekiraata omonkaata notajonkante.

⁵ Omaanta okantziri roori onampirensipaeni jaga:

—Pikemijantaperoterira oetarika romperatemiri.

⁶ Eeniro jaga chomoo antawopero[†] okaatzi ⁶. Riwetsikaetziro mapi. Rootaki ojeekantari iñaa ikiwantapiintari jorriyopaeni ikiwawakowentari Tajorentsi. Omaanta iroñaaka thaataka. ⁷ Ikantziri rirori maawaeni onampirentsi:

—Piyeekitero iñaa chomookipaenira.

Ari riyeekiteeyakironi maawaeni. ⁸ Roojatzi ikanantanakari:

—Pikitero iroñaaka paakotanakiniri omperatizimiri, pimpaete paakotanakiniri maawaeni atziri.

Ari raakotanakiniri. ⁹ Ikemijantawakiro riraga omperatariri, tema opeyanaka awishoowaantsi oowa. Tee riyotzi omperatariri onampirentsi tsikarika opoñaaka iroka, omaanta riyotaki onampirentsi, iyeekitzirori chomookira iñaa. Roojatzi riraga omperatantachari ikaemantakariri aatsiri iina. ¹⁰ Ikantziri:

—Tema rootaki itapiintari kameethari awishoowaantsi oowa aperi atziri. Aririka ashinkitawitanakyaani apokashitapaero majankaari. Aritaki okantari ameteeyarini. Eerokaritya eeroka kempoyaakirori rowaga kameethari. Owakira iroñaaka pamakaantakiro.

Ari maawaeni rirori.

¹¹ Ari janta Kanaa jeekatsiri Karireeyaki, ritakawo Jesoshi itajonkantaki. Roñaagakinawo ishintsinka. Noñaakiri naaka eejatzi paashini riyotaanewo, roojatzi ameenantanakariri maawaeni.

¹² Roojatzi noerinkanteeyanakarini Kaperinawooki. Itsipatanakina Jesoshi naaka, riniro, rirentzipaeni, rirojatzi paashinipaeni riyotanewo. Ari nokaateeyanakirini maawaeni. Nomagaeyanakini janta apanipaeni tsiteniriki.

Iroñaaka nokantakoteri riraga Jesoshi roemishitowaeyakirini Tajorentsi-panko pimantatsiripaeni

¹³ Rootzimateentsi kitejiri nokimoshiryaantapiintari naakapaeni jorriyo owaero Kitejitsiriri rawijantariri ronampiri Tajorentsi. Nokenkithashiryaakotawo kitejiri paeraniperoroña rawijantakarini irira ipankokipaeni nochariniiteni janta Ejiipitoki.

Rootaki oshekini atziri itonkaantanakari Jerojareeki tonka, tonka, tonka, ipinkathatantariri riraga Tajorentsi. Ari itonkaanaki riraga Jesoshi janta. Nokaatanakiri paashinipaeni riyotanewo noyaatanakiri. ¹⁴ Nokyaakaapaakiri Tajorentsi-pankoki noñaapaakiri janta pimantatsiri waaka, owisha, jamomo, maawaeni. Eejatzi ijeekaki jaga kaampiyayitziririni atziri iyorikitepaeni. ¹⁵ Ari iñaaakiro riraga Jesoshi shiwithapaeni riwetsikashitakiri pajamentotsi ipajatantyaariri waaka. Roojatzi romishitowanteeyakaririni owisha, waaka, maawaeni. Ipitamenkakotakiri imeejatekipaeni kaampiyayitziririni iyorikitepaeni, rojokitakiri iyorikite. ¹⁶ Ikanteeyirini pimantatsiri jamomo:

—Pagaeyanakirini irika. Eero pipimantawaetzi jaka nopinkathatapiintzirika Pawa.

¹⁷ Roojatzi nokenkithashiryaantanakawo rojankinatakotziteetakirini irira Jesoshi paeraniperoroña Iwaperiteki Tajorentsi: “Naamaakotzitariki, Pawa, iroka Tajorentsi-pankoka; rootaki rowamaanteetenari iinja”. ¹⁸ Ikantanakiri jewatatsiripaeni jorriyopaeni:

—¿Iitaka panantawori iroka? ¿Iitaka poñaayenari niyotantemiri eerokarika rotyaantzi irira Tajorentsi?

¹⁹ Ikantawakiri:

—Pishekiroero iroka Tajorentsi-pankoka ari okaate 3 kitejiri napiiteero notzinaagero.

²⁰ Roojatzi ikijathatantanakari riraga jewatatsiripaeni jorriyo:

—Okaatzi oshekini ojarrentsi riwetsikanteetakawori iroka Tajorentsi-pankoka. ¿Arima okaate 3 kitejiri piwetsikanteeyaawori eerori? Eerowa pimatziro.

²¹ Ñaakiro, rirojatzi oshiyakaawentachari. Riroma rirotaki oshiyakaawentachari iwatha Tajorentsi-pankoka, rooma kijokiro royiri Ashitariri. ²² Ikamantakari, okaatki

* **2:1-2** Naakapaeni jorriyopaeni nametapiintawo iroka. Aririka atziri raye iina, ari romifeeri oshekini atziri rakiyoteri. Ikimoshireeyakini maawaeni. † **2:6** Apaani okaate yeekitatsini 80 riitero iñaa.

3 kitejiri ipiriinantanaari. Roojatzi, aritaki nokenkithashireeyanakironi iroka oshiyakaawentachari. Eejatzi niyotanakiro okenkithatakotakirini paerani Iwaperite Tajorentsi monkaataka iroñaaka maawaeni okenkithatakotakiri.

²³ Areetapaaka Kitejitatsiri rawijantari ronampiri Tajorentsi nokimoshiryaaantari maawaeni naaka joriiyojatzi. Ijeekapaaki riraga Jesoshi Jerojareeki, osheki itajonkantayitapaakini. Ifaayitakirini atziri, rootaki raapatziyeyantakaririni. ²⁴ Omaanta riyotzi rirori iitaka ikenkithashiryaaari maawaeni atziri, rootaki raamaantanakari: “Ragaetanakinakari”. ²⁵ Riyotakiri riraga atziri iitaka ikenkithashireeyarini. Riyotashitaka, tekatsi kamanterini.

3

Ikenkithawaetakaakiri Jesoshi Nikoreemo

¹ Eeniro shirampari jewatziriri joriiyopaeni iwaero Nikoreemo. Rirotaki warijeeyo. ² Ikanta riraga Nikoreemo ipokashitakiri Jesoshi tsiteniriki, ikantapaakiri:

—Iyotaanari, niyotakimi pipoñaaka Tajorentsiki. Rootaki pipokantakari, piyoteeyapaenani. Eeromi itsipatzimimi Tajorentsi eeromi pitajonkantzimi. Rootaki nokowantari piyoteena naari.

³ Ikantawakiri riraga Jesoshi:

—Kyaaryooperotaki iroka nokantemiri: riraga kaari apiitaachani ikoñaatee, eero reentsitetari Tajorentsi, eejatzi eero imatziri iñiiri irira, itsipatantyaariri jenokinta.

⁴ Ikantapaakiri riraga Nikoreemo:

—Aririka antyashiparitaki, ¿tsika akantyaaka apiiteero akoñaatanteeyaaari? ¿Arima amaateero apiyaneero omotziki anironi apiiteero akoñaatantapaeyaaari?

⁵ Ikantawakiri:

—Kyaaryootaki iroka nokantemiri: maawaeni kaari apiitaachani ikoñaatee eero reentsitetari Tajorentsi. Omaanta aririka rityaawo okoñaateri riniro eejatzi impaetzi apawo otzimiri Ishire Tajorentsi, aritaki rashitakyaari riraga Tajorentsi eejatzi ramina-kowiritantakiri. ⁶ Tsinani aririka oeyoyeeri otomi, ikimitari ashitariri, ikame. Eejatzi okimiwitaka Ishire Tajorentsi, aririka otzimeri atziri ikimityaari Tajorentsi, eero ikami, inta ikantyaani ijeeki itsipatyaari Tajorentsi. ⁷ Aririka nokantemi: “Papiiteeya pikoñaatee”, eero pitzimaetyaashitanaka. ⁸ Tsikarika okoyi otampyaataki tampyaa, pikemawakiro opoematapaaki, moo. Omaanta tee piyotzi tsikarika okinapaaki eejatzi tee piyotzi tsikarika iyaate. Eejatzi ikimiwitawo maawaeni otzimantari Ishire Tajorentsi.

⁹ Ikantapaakiri riraga Nikoreemo:

—¿Oetaka poshiyakaawentanari?

¹⁰ Ikantawakiri:

—¿Kaarimima eerori iyotaayitziririni maawaeni ajoriiyotzinkarite? ¿Iitaka kaari piyotantawakawo iroka nokantzimiri? ¹¹ Kyaaryooperotaki iroka nokantemiri: nokantakotziri iitarika niyotziri eejatzi noñaayitzirini omaanta tee paapatziyawo nokantayitawitzimirini. ¹² Iroñaaka nokenkithatakowitzimiro iñeetziro jaka kipatsikika, omaanta tee paapatziyawo. Aririka nokenkithatakotemiro oetarika ikoyiri riraga Tajorentsi, ¿arima paapatziyakina? ¹³ Tekatsi atziri jatatsini jenokinta eejatzi ipiyeer jaka kipatsikika ikantemi oetarika ikoyiri Tajorentsi. Omaanta naaka nopoñaaka jenokinta nokoñaatapaaki kipatsikika. Aririka nokenkithatakotero jenokinta, niyotakiro oeta nokantziri. ¹⁴ Paeraniperoroña riyaatantakari achariniiteni paerani janta tekatsinta atziri ipanko, ratsikayitawakirini oshekini maanki. Ikamayitakini osheki. Ari ikantakiri riraga Tajorentsi Moeseeshini: “Piwetsikeri oshiyaarini maanki powatzikakotero inchapankeki. Raminayerinirika atziripaeni ari retsiyatokatonee, eero ikami”. Aritaki imatakirini Moeseeshini. Retsiyatokatantari osheki atziri. Ikimiwitaka ikantana riraga Tajorentsi: “Rowamagaetemi eerori rowamayemi atziri, rowatzikakotemi inchapankeki. ¹⁵ Pikamawenterini atziri powawijaakotero maawaeni aapatziyemini”.

Rootaki ikantziriri Jesoshi riraga Nikoreemo. Ithonkapaakiro ikenkithatakaakiri.

¹⁶ Inintashireperotanteeriroña riraga Tajorentsi aakapaeni maawaeni atziri kipatsikika, rootaki rotyaanantakariri Itomi rapintzite jaka kipatsikika. Ninkarika aapatziyeyaaririni rirori, eero riyaatzi paamariki kaari tsiwakanitatsini, inta ikanteetatyeyyaani ijeeki jenokinta itsipatapaeyaaari Tajorentsi. ¹⁷ Tee ro rotyaanantariri Tajorentsi riraga Itomi jaka rowashironkae aakapaeni atziri, inta rotyaanantakariri rowawijaakottee. ¹⁸ Eero ikantakowenteeyirini Pawa Tajorentsi maawaeni aapatziyariri Jesoshi. Omaanta ikantakowenteeyakaririni rirori maawaeni kaari aapatziyaririni, rootaki rowashironkaantyaariri iinja. ¹⁹ Ro rowashironkaantyaariri theenkaeyiririni riraga Jesoshi. Omaanta Irira ipokaki rirori riyotaanteeri aaka tsikarika ikantari riraga Tajorentsi

eejatzu riyotaanteeri ajeeki kameetha. Noshiyakaawentemiri: okimiwitaka ikitejitakotakiri atziri jaka kipatsiki tema ifaakiro maawaeni oetarika ranteeyirini. Omaanta riraga kaari aapatziyari rantapiinteeyironi kaari kameethatatsi, tee ikoyiro riyotero iroka riyotaawitakariri; inta okimiwita inintaperotziro tsiteniriki irirapaeni. Tee ikoyi ijeeki kitejiriki, ikantzi: “Ifaeterokari riraga Tajorentsi antziri aaka, rowashironkasheterokari”.²⁰ Maawaeni antzironi kaari kameethatatsi ikijakiri Jesoshi. Tee ikoyi ipokashiteri: riyotaki roofaawontzitzirikari kaari kameethatatsi rantziri, rootaki kaari ipokashitantari raaapatziyantaariri.²¹ Omaanta antzironi kyaaryooperotatsiri, rirotaki pokashitziriri riraga Jesoshi. Roofaagayitziirini kameethatatsiri rantziri. Riroma rirotaki Tajorentsi antakayiriri kameethatayitatsirini, rootaki kaari ipashiwenanta rirori ipokashitziri. Kimiwitaka ijeekaki kitejiriki imatziro ifaari maawaeni atziri eejatzi Tajorentsi.

Jowa riraga kaawoshitakotantatsiri rapiitziro ikantakotziri Jesoshi

²² Iinja riyataakaanakina riraga Jesoshi Joreeyaki. Nojeekapaaki janta, nokaawoshitakotantapaakari Tajorentsi atziri.²³ Eejatzi riraga Jowa ikaawoshitakotawakiri Tajorentsi atziri jaga Aenookira okaakintawo Jariimi; tema oshekitaapaaki ifaa jaga. Riyataashitanakiri oshekini atziri ikaawoshitakotawakiniri riraga Tajorentsi.²⁴⁻²⁵ Tekiraata romonkyaagaetziri riraga Jowa. Riyotaanewopaeni rashi ipiyawaantetakariri paashini joriyo. Ro ipiyapiyawaantetawakagaeyani, ikantzi tsika akanteeyanakyaanika akiteshiretanteeyaarini.²⁶ Roojatzi rirori paeni ipokashitantapaakariri riraga Jowa ikantapaakiri:

—Iyotaanari, ikaawoshitakotawakiri Tajorentsi riraganki pitsipatariranki chapinki jantakironta Joriraaniki. Riraganki pikantakotakiri rirotaki Rotyaantanewo Tajorentsi. Rootaki riyataashitantanakariri maawaeni atziri, tema ifaaka rookanakae aaka. *litakaya?*

²⁷ Ikantawakiri:

—Tekatsi amatashiteeyani aaka apaniroeni, inta Tajorentsi jenokijatzi matakagaeroni maawaeni kameethatatsiri.²⁸ Pikemakina eerokapaeni nokantakimi chapinki: “Kaarina naaka riraga Rotyaantanewo Tajorentsi. Omaanta rotyaantakina riraga Tajorentsi neewatanakiri rirori”.²⁹ Noshiyakaawentemiro. Irira owakira aatsiri iina, aaperotzironi. Ikimoshirewentakiro iina. Rootaki riraga isheninkathoripaeni ikimoshirewenantaariri. Irofaaka nokimiwitari riraga kimoshirewentziri aatsiri iina.³⁰ Kyaaryo chapinki osheki atziri ipokashitapiintana ikemakotziri Rotyaantanewo Tajorentsi; omaanta ifaaka rookanakina, riyataashitakiri ipinkathaperotziri rirori. Naaka tee: eero ifaaka ipinkathatanaana.³¹ Riragakya poofaachari jenokinta reewaperowenteeyirini maawaeni. Naaka kipatsijatzi, nomonkashiteeyarini maawaeni jeekatsiripaeni kipatsikika, tee apinkathariteeyini ikimitaaga rirori. Tema apatziro akenkithawaetakatashitawo iroka ifaayitziirini jaka kipatsikika.³² Omaanta riraga poofaachari jenokinta ikamantakotziro oetarikapaeni ifaayitziirini eejatzi ikemayitziirini janta. Omaanta tekatsi osheki aapatziyaperotawakyaawoni ikantakiri.³³ Omaanta maawaeni aapatziyawakawori okaatzi ikantziri riyotzi kyaaryooperotaki maawaeni ikantziriri Tajorentsi.³⁴ Rirotaki Tajorentsi otyaantziriiriri riraga Jesoshi, ifaaka riyotaantapaakiro iyenkithari. Riraga Tajorentsi tee ifaawo Ishire, inta ikithatzitakiri Itomi Ishireki.³⁵ Riraga Pawa jenokijatzi inintaperotziri Itomi, eejatzi rotyaantakaeri reewaperowenteeyeni aakapaeni maawaeni atziri.³⁶ Maawaeni aapatziyariri Itomi Tajorentsi ikanteetateyeyani rafe jenokinta. Omaanta eero riyatzi jenokinta riraga kaari aapatziyari rirori, tema ikanteetateyeyani ikijantyaari Tajorentsi.

4

Rookaneero Jesoshi Joreeya

¹⁻³ Riraga warijeeyopaeni ikemakotakiri Jesoshi. Ikanteeyirini atziri:

—Riraga Jesoshi ranaakotziri Jowa riyotaantzi. Osheki raapatziyakaakari atziripaeni, osheki ikaawoshitakotawakari Tajorentsi.

Omaanta tee ikaawoshitakotari Tajorentsi riraga Jesoshi inta naakapaeni riyotaanewo kaawoshiteenchari. Riyotaki Awinkatharite ikemakotakiri riraga warijeeyopaeni oetarika rantziri. Rootaki rookakaantanaanawori Joreeya ipiyakaantanaanari Karireeyaki.

Ikenkithatakaakiro Jesoshi jamaaryajato

⁴⁻⁵ Ikinakaanaana Jesoshi Jamaaryaki naakapaeni. Rareetakaapaentana okaakini nampitsi iitachari Shikaari. Rootaki iipatsiteni Jakoowoni paeraniperorofa: iroka ipakiriri itomini Joseeni.⁶ Eenitatsi jaga iyakotanewo ifaa Jakoowoni. Makotaapaaki riraga Jesoshi, rooma nopofaaka maawaeni inteena. Ijeekimotashitapaakawo

okaakini roori imakoryaantapaaka. Tema tsiteniityapaaki oorya. ⁷⁻⁸ Notsipatakari naaka paashinipaeni riyotaanewo niyaatapaentzi jaga nampitsiki namanantapaentzi nowanawo. Roojatzi opokantapaaka tsinani jamaaryajato okitaatzi ifaa. Ikantawakiro rirori:

—Pipakotena nomiri.

⁹ Okantziri:

—¿Kaarimima jorriyo? ¿Iitaka pikowakotantanari ifaa? Naaka jamaaryajato.

Tema tee raakameethateeyirini joriyopaeni jamaaryajatz. Rootaki okanantakariri: “¿Iitaka pikowakotantanari ifaa?”

¹⁰ Ikantawakiro riraga Jesoshi:

—Tee piyotzi oetarika ikowakaakimiri riraga Tajorentsi nomatemiri. Eejatzi tee piyotzi naari ninkarika. Nokantakimi: “Pipakotena nomiri”. Omaanta piyotakarinkami naari, pikantakinami eerori: “Eerokakya pipenaata nomiri”. Roojatzi nopashitantemirorimi ifaa owañaantatsiri.

¹¹ Okantakiri:

—Tekatsi pikitaatantyaari. Inthomaeperonta ojeeki ifaa kiteyaaperotatsiri. ¿Ninka payenirika iroka ifaa owañaantatsiri? ¹² ¿Panaakotakirika achariniitene riraga Jakoowoni kiyashitzirori iroka iyyakotanewoni? Imiritzirini ifaaka imiriteeyirini maawaeni rirori itomipaeni eejatzi maawaeni ipira. Roojatzi iroñaaka nomiriteeyirini naaka. Okameethataki ifaa: ¿pikenkithashiryaka pipena ifaa anaakotzirorini iroka okameethatzi?

¹³ Ikantawakiro:

—Ninkarika miriteeyirorini iroka ifaa ari rapiitero maawaeni ikemaero imiri. ¹⁴ Omaanta ninkarika miritakironi ifaa nopiriri naaka, eero rapitziro imiritee. Rowaga ifaa noperiri okimita iyowaatapaakitzi ishireki, rootaki owañaakiriri. Ikantyaani ijeekimotapaakina.

¹⁵ Okemakiri. Tee iyotzi ikantakotziro roori Ishire Tajorentsi. Okenkithashireeya ikantakotziro ifaa. Okantakiri:

—Pipenawokya iroñaaka iroka ifaa pikantakinari, eerokya nomiritantanaa. Eero natsipetaatawo nopokaate jaka nokitaatane ifaa.

¹⁶ Ikantanakiro rirori:

—Pityaawo piyaate pikaemakitenari piimi.

¹⁷ Okantawakiri:

—Tekatsi noemi.

Ikantanakiro:

—Kyaaryootaki pikantakinari: “Tekatsi noemi”. ¹⁸ Ikaataki piimi paawitakari apawakooni. Irira pitsipatashitari iroñaaka kaari piimi. Kyaaryo pikantakina.

¹⁹ Okantawakiri:

—Kyaaryo eerokakya kamanantayitzirorini ifaani Tajorentsi: apaani iroñaaka nojampitemi. ²⁰ Jaka tonkaariki ipinkathapiinteeyirini riraga Tajorentsi maawaeni nochariniitenipaeni. Eerokapaeni joriyopaeni pikantzi kameetha apinkathateri Jerojareeki. ¿Oetaka kameethatatsiri?

²¹ Ikantawakiro:

—Pikemijantero iroka nokantemiri iroñaaka. Paata eero pikenkithashiriro tsikarika pipinkathateri riraga Tajorentsi. Atsipetashita akenkithashiryashitawo tsikarika apinkathateri inta okameethaperotzi akenkithashireeri ninka apinkathateri.

²² Eerokapaeni jamaaryajatz tee piyotziri irira pipinkathawitari. Naakapaeni jorriyo, niyotziri naaka ninka naapatziyeeyarini. Riraga owawijaakotantatsini rirotki joriyotatsini paata. ²³ Monkaatapaaka pipinkathaperoteri riraga Pawa: pikoyirika, ari amitakoeyemini maawaeni Ishire Tajorentsi, iyoteemiro kyaaryooperotatsiri. Rootaki ikoyiri Tajorentsi. ²⁴ Tekatsi iwatha riraga Pawa Tajorentsi. Riraga kowatsiri raapatziyaari irira, okameethatzi ikemijantaperotero Ishire okaatzi iyotayeeri kyaaryootatsiri.

²⁵ Okantanakiri:

—Niyotaki ipokae Rotyaantanewo Tajorentsi, riraga iiteetziri Kirishito. Rareeta-paakaerika riyotakaapaakae oetarikapaeni.

²⁶ Ikantawakiro:

—Naaka riraga Rotyaantanewo Tajorentsi.

²⁷ Rootaki ikantakirori riraga Jesoshi rowaga tsinani. Roojatzi naaka, nokaatakiri paashinipaeni riyotaanewo nareetapaa. Noñaapaakiri. Omaanta tee nojampitapaeri: “¿Iitaka pikantzirori tsinani? ¿Iitaka pikenkithatakaantawori?” Naminashitapaakari.

²⁸ Naminashitapaakari, ookanakiro oowitzite opiyanaka onampiki. Okantapaakiri onampiweri:

—Thame poyaatanakina maawaeni. ²⁹Noñaayemiri shirampari kantakinari maawaeni oetarika nantayitzirini. Riomachee Rotyaantanewo Tajorentsi.

Ikemijanantawori okaatzi okantakiri, ³⁰roojatzi royaatantanakawo maawaeni rami-nakiteri riraga Jesoshi.

³¹Rootaki tekira opiya roori iyyakotanewoki, nokantawitanakari Jesoshi:

—Iyotaanari, poya.

³²Ikantawakina:

—Eenitatsi nowari nashi naari kaari piyotzi eeroka.

³³Roojatzi nokantawakaantanaka:

—¿Ramaetakinirima rowanawo?

³⁴Ikantanakina:

—Nantziniri otyaantakinari ikowakaakinari okimitzimotakina nowaka, oshintsitakaakina eejatzi iweshiryaakaakina. ³⁵Rooma pikantawakaawita eerokapaeni tekira omonkaata 4 kashiri ari agaeyantyaaworini opiyotapiintaga, pankirentsi. Piitashiwitaka aririka pareetakya janta Karireeyaki roojatzi piyoteeri atziri oetarika ikantziriri Tajorentsi. Omaanta nokantemi: pamineri oshekini atziri pokatsini jaka. ¿Piñaakiri? Kithaatawori kitamaari. Ikoyiri maawaeni riyoteri Tajorentsi. Piyotaantyaariri oetarika ikoyiri rirori raapatziyantyaariri. ³⁶Aririka piyotaakiri atziri roojatzikya raapatziyari riraga Tajorentsi, ari nokimoshiryaakayemi. Okimiwita aririka powiiteniri piwaatorote ipinatemi. Piyotaashitari eejatzi ikemijantana roojatzi eero ikami inta ikanteetapaatyeyyaani ijeeki jenokinta Tajorentsi. Rootaki iinja maawaeni rityaawo yotaakotziriri Tajorentsi eejatzi maawaeni impaetatsiri riyotaakotanakiri rirori apiyowentyaari riraga Tajorentsi akimoshireeyantyaarini, maawaeni. ³⁷Kyaaryootaki iroka ikantapiinteeztziri: “Irira pankitakirori eero rowiitziro inta paashini owiiteroni”. ³⁸Notyaanteeyemini piyotagaeyeririni atziri oetarika ranteri reentsitetanteeyakaririni riraga Tajorentsi. Naari eejatzi paashinipaeni atziri niyotaakiri eechonkiini, iroñaaka thame pithonkaeri piyoteeri eeroka. ³⁹Aririka okantakotapaakiri riraga Jesoshi rowaga tsinani, raapatziyanakari oshekini onampiweri. Tema okantziri: “Noñaayemiri shirampari kantakinari maawaeni oetarika nantayitzirini”. Rootaki royaatantawori jaga. Rareetanteeyakaririni maawaeni. ⁴⁰Ipokashitantakari ikantapaakiri:

—Pijeekimotanakinaata.

Ari ijeekakaanakina apite kitejiri janta, ⁴¹nokenkithatakaanakiri irirapaeni Jesoshi eejatzi naaka maawaeni riyotaanewo. Raapatziyaperotanakari osheki riraga shikaarijatzi. ⁴²Ikanteeyakironi riraga shikaarijatzi rowaga tsinani:

—Naapatziyakawo eechonkiini pikantakinari omaanta iroñaakakya nokemaperotakiri irira Jesoshi, rootaki niyoteeyantakarini kyaaryokya oetarika pikantakinari. Rirotaiki Owawijaakotantatsiri maawaeni jeekatsiri kipatsiki riraga aapatziyariri. Rirotaiki irinta Rotyaantanewo Tajorentsi.

⁴³Ari apite imaaki Jesoshi janta. Okitejitanaki tee ikoyi ikijanakiri riraga jewat-siripaeni joriyipaeni rootaki riyaaantanakari. Ipiyanee iipatsiteki Karireeyaki. Noyataanakiri naakapaeni riyotaanewo. ⁴⁴Riyaatantari omaanta riyotzi tee raapatziyaperotari osheki atziri janta. Rirotaiki Jesoshi kantapiintatsiri: “Tee raapatziyari atziri kamanantzirorini iñaani Tajorentsi iipatsiteki inta itheenkapiiintziri inampijatziri”.

⁴⁵Omaanta aririka nareetapaeya maawaeni naakapaeni Karireeyaki, raakameethatawakiri riraga Jesoshi maawaeni karireeyajatziri. Riyaatakiziti oshekini irirapaeni chapinki janta Jerojareeki, ikimoshireeyini maawaeni. Aritaki janta iñaayitakironi rantziri Jesoshi. Rootaki iroñaaka raakameethatantakariri maawaeni.

Jesoshi retsiyatakotziri itomi jewatatsiri

⁴⁶Rapiitakiro riyaaataneer riraga Jesoshi Kanaaki: rowaga karireeyawero. Janta chapinki ipeyakiro iñaawishooawaantsi oowa.

Eeniro ijeeki Kaperinawooki jewatatsiri, imantsiyataki itomi. ⁴⁷Ikemakotawakiri riraga Jesoshi poñaachari Joreeyaki, areetapaa Karireeyaki. Ari riyaaatashitanakiri, ikantapaakiri:

—Rooteentsi ikame notyomi. Thame petsiyatakotakitenari.

⁴⁸Ikantakiri riraga Jesoshi atziripaeni:

—Eerorika notajonkantayitzini, ¿arima paapatziyeeyakinani? Aritaki pikanteeyarini eeroka, pitheenkaeyanani.

⁴⁹Rapiitziri ikantapaakiri:

—¡Nowinkatharitel! ¡ntsipaeete, pipoke nopankoki! ¡kamikari notyomi!

⁵⁰Ikantawakiri:

—Pipiyee iroñaaka. Eero ikami pitomi, aritaki retsiyatakotee.

Ikemijantaperotanakiri piyanaa. ⁵¹ Niyanki awotsi itonkiyotawakari ronampirapaeni, ikantapaakiri:

—Etsiyatakotee pitomi.

⁵² Roojatzi rojampitantapaakari, ikantapaakiri:

—¿Tsiika ikaatakika oorya retsiyatakotantakari?

Ikantakiri:

—Chapinki, itziroryaanaki oorya, aritaki awijanaki ijaawamerikitzi.

⁵³ Ikenkithashiryaaanakiro aritaki ikaataki oorya ikanantakariri Jesoshi: “Eero ikami pitomi”. Rootaki rameenantanakariri Jesoshi. Eejatzi ikimiiyakani riraga isheninka maawaeni, rameentakari rirori. ⁵⁴ Iroñaaka apite itajonkantaki riraga Jesoshi janta Karireeyaki ipoñaanakanta Joreeyaki.

5

Retsiyatakotziri mantsiyatzinkari janta inkaareki

¹ Iroñaaka monkaatapaaka paashini kitejiri nokimoshiryaaantanaari maawaeni joriyopaeni. Tema ipiyotakiri oshekyaanzi atziri janta Jerojareeki, ipinkathatantyaariri Tajorentsi. Eejatzi itonkaanaki riraga Jesoshi janta tonka, tonka.

² Eenitatsi oshiirikota riwetsikaetziro mapi inkinagaakitakiro maawaeni pankotsi janta rowakinta Jerojareekinta. Eejatzi eenitatsi ashitakontsipaeni. Apaani owaero ipaanteki ewereeyo, rashitako owisha. Ari inthomaenta oshiirikota okaakini rashitako owisha eenitatsi inkaare iitachari Wetheshita. Eejatzi eenitatsi janta kaapa apawakooni. ³ Rootaki janta romaryaanteeyarini mantsiyari osheki. Ipiyoteeyanira mantsiyaperotatsiripaeni: riraga kaari kokichaataatsi, kijopookitatsiri, matharitonki, maawaeni. Royeeyironi iña omaemañaatya. ⁴ Aririka omaemañaatya iña nokantapiintzi naakapaeni joriyo: “Ipoka-paaki inkaareki ronampiri Tajorentsi, imaemañaatakaakawo iña, chomok, chomok. Roojatzi ninkarika ityaawoni itsitsiyaatantyaawo ari retsiyatakotee”.

Ari oshekini mantsiyatzinkari janta royeeyeroni omaemañaatya iña. ⁵ Eenitatsi jaga shirampari okaatzi 38 rowawijaakiri rojarentsita imantsiyatiki. ⁶ Ari ikatziyatziyawae-tashita riraga Jesoshi janta iñaapaakiri irira mantsiyatzinkari romaryaaka. Riyotakotapaakiri aritaki okaataki rojarentsita osheki imaryaaka jaka. Ikantziri:

—¿Pikoyi petsiyatakotee?

⁷ Ikantawakiri:

—Jee. Omaanta tekatsi tsitsiyakayenani aririka omaemañaatya iña. Naaka tee nomatziro notsitsiye apaniroeni: tema rootaki ranaakotantanari paashini, itakawori itsitsiyaki rirori.

⁸ Ikantapaakiri:

—Pipiriintee, paaneero pishitashi, piyaate pipankoki.

⁹ Roojatzi etsiyatakotanaki. Ipiriintanaa raaneero ishitashi ipankoki.

Rootaki kitejitatsiri nomakoryaantapiintari naakapaeni maawaeni joriyo. ¹⁰ Rootaki ikanteeyantakaririni riraga jewatatsiripaeni joriyopaeni okaatzi iñaakiri rirori:

—Rootaki iroñaaka kitejitatsiri amakoryaantapiintari. Tee oshineta aaneero iroñaaka ashitashi. ¿litaka paantanakawori pashi?

¹¹ Ikantawakiri:

—Riraga etsiyatakotakaanari rirotaki kantanari: “Paaneero pishitashi, piyaatee pipankoki”.

¹² Roojatzi ikanantanakari:

—¿Ninka kantakimirika iroka?

¹³ Tee riyotzi rirori ninkarika etsiyatakotziriri. Eenitatsi jaga osheki atziri, ipeyimotanakari riraga Jesoshi. ¹⁴ Iinja irira Jesoshi raminaminatakiri riraga etsiyatakotziriri, eejatzi iñaakiri janta Tajorentsiipankoki. Ikantziri:

—Ñaakiro. Eeroka etsiyatakoteemi. Eero pantapiintziro eejatzi kaari kameethatatsi. Apiitaneemikari pimantsiyate, pikamaekari.

—Jee. Aritaki.

¹⁵ Roojatzi riyaatantanaka shirampari. Ikantapaakiri riraga jewatatsiripaeni joriyopaeni:

—Rirotaki etsiyatakotakaakinari Jesoshi.

¹⁶ Rootaki ikijantanakariri irirapaeni jewatatsiripaeni joriyo riraga Jesoshi. Ikowan-takari rowamagaeterimi rirori tema retsiyatakotantakari kitejitatsiriki nomakoryaantapiintari maawaeni naaka joriyopaeni. Ari ikantziri piyotawentari:

—¿litaka pikanantari kitejitatsiriki amakoryaantapiintari?

¹⁷ Rootaki ikantawakiriri:

—Roojatzi ikantani Pawa rantziro kameethatsiri. Eejatzi nokimitari naaka. ¿Itaka nopakaantyaaworikya nantziro kameethatsiri kitejitatsiri amakoryaantapiintari?

¹⁸ Eekiro riyaatatzi ikowaperotziroña rowamaeriroña riraga Jesoshi. Tee apatziro ifaakiri ranantashitawo kitejitatsiriki nomakoryaantapiintari; inta eejatzi ikemakiri riraga Jesoshi ikantzi: “Pawa nashi rirotaki Tajorentsi”. Roojatzi ikanantanaka riroripaeni jewatatsiri jorriyopaeni:

—Itajorentsitashitaka, tee ikameethatzi.

¹⁹ Ikantawakiri riraga Jesoshi:

—Kyaaryootaki iroka nokantemiri. Tee nantashitawo naaka apaniroeni inta nomonkaatakiro oetarika noñaakotziriri rantziri Pawa. ²⁰ Iirira inintaperotana naaka Itomi riyotaakinawo maawaeni nantziri. Iinja imatakayena nanaakotero nantakiniririka shiramparika, tema notajonkaperotantyaariri oetarikapaeni, rootaki potsikanaperotantakanari osheki. ²¹ Rooma ipiriinteeri Pawa kaminkari rowaifaakiri. Eejatzi nokimityaari naaka, nowaifaanaki ninkarika nokowakaari. ²² Eero ikantakowentziri Pawa atziri ikameethatzirika, eero: inta rootaki rotyaanantakinari naaka nokantakowentyaariri. ²³ Ikowakiri Pawa maawaeni atziri ifaakowenkateri rirori. Eejatzi ikowakaakina ifaaperotena naari maawaeni atziri nokameethaperotzi. Riraga kaari ifaaperotana naaka nokameethatzika, tee ifaaperotziri Pawa rirori ikameethatzi. Tema rirotaki Pawa otyaantakinari. ²⁴ Kyaaryootaki iroka nokantemiri. Maawaeni kemirori nokantziri, aririka raapatziyakaari otyaantanari, aritaki ikantyaani ijeekantakyaari janta jenokinta notsipatyaari naaka. Eero ikantakowentziri Pawa. Ikamawitakya, omaanta ari rapiiteeya raifaaga. ²⁵ Kyaaryootaki iroka nokantemiri. Irofaaka riraga kaari aapatziyari ikemaeyawaeroni nofaani: tema naaka Itomi Tajorentsi. Ikanteetatyeyaani raifaageyeni maawaeni aapatziyawori nofaani. Aritakikya irofaaka omonkaatakya raapatziyeyantenarini. ²⁶ Iirira Pawa ashi royiroyo naifi eejatzi rowaifaakiri atziri. Naaka nomonkaatakari. Ikowakaakinari naaka ashi royiroyo naifi eejatzi nowaifaakiri atziri. ²⁷ Tema nopoifaaka jenokinta natziritapaaki jaka kipatsikika. Ro rotyaanantani nokantakowentero maawaeni atziri ikameethatzirika. ²⁸ Eero potsikanatana. Iinja ikemaeyenani maawaeni riraga kaminkari okaatzi nokantziri. ²⁹ Aritaki ipiriintanaki antzirori kameethatsiri, raifeyanakini ijeeki jenokinta ijeekira Tajorentsi. Eejatzi riraga eekiro riyaatatye antzirori kaari kameethatsi ipiriintawitanakyaapa omaanta ikantakowentyaariripa riraga Tajorentsi maawaeni: rotyaanteri paamariki kaari tsiwakanitatsini. ³⁰ Tekatsi nokantya nantashitawo. Nokantakowentyaaririka atziri ikameethatikirika nomonkaatiko ikantanari Pawa. Kyaaryoopero nokantakowentantari. Tee nantashitawo oetarika nokoyiri naari inta nanteniri Pawa otyaantakinari ikowakaakinari irira.

³¹ Eejatzi ikantziri Jesoshi:

—Aririka naaka kantakotachanimi apaniroeni, pikantemi: “Tee kyaaryoopero ikantzi”. ³² Omaanta eenitatsi paashini kantakotanari, riraga Pawa. Niyotzi kyaaryootaki ikantakotanari irira. ³³ Omaanta eerokapaeni, potyaantayitakirini riraga Jowa, pojampitakaantakiri. Eejatzi irira ari ikantakoperotakiro kyaaryooperotatsiri, ikantakimi: “Rirotaki Jesoshi Owawijaakotantatsiri, rirotaki Itomi Tajorentsi”. ³⁴ Tekatsi okantya ikamantakotena atziri: “Ikameethatzi Jesoshi”, omaanta nokowaki eeroka pawijakote, rootaki nokanantzimirori iroka. ³⁵ Riraga Jowa roshiyawitari ootamentatsi amerekaperotatsiri. Pifaawakiri okoifeetyaapaaki rashi: rooma osheki riyotakaakimi. Piki-moshirewentawitawakari eechonkiini. ³⁶ Eenitatsi eejatzi paashini riyotakaakimiri, rowaga anaakotziriri Jowa, piyoperotantenari. Irofaaka nothotyaaneeniri Pawa otyaantakinari maawaeni okaatzi ikantakinari. Oetarika nantayitzirini naari, iyotakaakimiri rotyaantakina Pawa. ³⁷ Eejatzi ikamantakotakina naaka Pawa riraga otyaantakinari. Omaanta tee pikemijantaneentziri oetarika ikantziri, eejatzi tee pifaaneentziri tsika ikantari. ³⁸ Eejatzi tee paapatziyana naaka Rotyaantanewo, rootaki kaari paapatziyantawo ikantziri rirori. ³⁹ Pifaanapiintawitakawo Iwaperite Tajorentsi, rootaki pikenkithashiryaantari pawijakotantari, pikantatyeyaani pifaanaki. Omaanta rootaki roori kantakotanari naaka. ⁴⁰ Omaanta tee pikoyi pameentana naaka nowaifaantemiri. ⁴¹ Omawitakya pikantashita pifaaperotana, tee pameentana. ⁴² Niyotzimi naaka, tee pinintaperotziri Tajorentsi pajankankira. ⁴³ Rotyaantana Pawa, rootaki nopokantakari. Omaanta tee pifaaperotana eerokapaeni. Aririka ipokashitemi paashini atziri kaari rotyaantanewo Pawa, ifaaperotana apaniroeni, rirotakikya pifaaperotawakirikya. ⁴⁴ Eejatzi eeroka ifaaperotawakaachari. Aritaki pikantari. Omaanta tee pikoyi ifaaperotemi rapintzite Tajorentsi pikameethatantyaari. ¿Tsika pikantyaaka paapatziyaperotantyaariri eeroka? Eero pimatziro. ⁴⁵ Eero pikenkithashiryaashita naaka thawetakotemini Pawaki: “Eeniroyo, Pawa, irikapeni rantziro kaari kameethatatsi”. Eenitatsi paashini thawetakotemini:

rirotaki riraga Moeseeshini, ikanteri irira Pawa: “Tee raapatziyawo irokapaeni rowaga pojankinatakaakinari”. ¿Piitakaa ari rowawijaakoteemi? Eerowa. ⁴⁶ Arimi paapatziyaperotyaa riraga Moeseeshini, ari paapatziyaperotakinami naari. Tema rojankinatakotz-itakina rirori paerani. ⁴⁷ Niyotakimi tee paapatziyawo rojankinarini Moeseeshi. ¿Arima paapatziyakaawo nokantzimiri naari? Eerowa.

Rootaki ikantziriri Jesoshi riraga jewatatsiripaeni joriyopaeni.

6

Roshekyaa kiro paa eejatzi mereto rosheekyaakiri

¹ Paashini kitejiri riraga Jesoshi imontyaakaanakinawo inkaare naakapaeni maawaeni riyotaanewo. Noetziro inkaare Karireeya naakapaeni joriyo. Omaanta iitziro Te-weeryashi riraga paashinijatzitatsiri atziri. ² Imontyaakaanakinawo inkaare, roy-aatakiri oshekyaanzi atziri. Iñaakotantakariri maawaeni itajonkantzi. Itajonkawentakiri mantsiyatzinkari. ³ Itonkaakaanakina tonkaariki. Ijeekakaapaakina janta. ⁴ Rooteentsi omonkaaty Kitejitziriri rawijantari ronampiri Tajorentsi. Rootaki nokimoshiryaantanakyaari naakapaeni joriyo. ⁵ Ijeekakaapaakina riraga Jesoshi, raminanaki. Iñaawakiri oshekini atziri pokashitakiriri. Ikantziriri Jiripi:

—¿Tsika amananteeka rowayityaarini atziripaeni?

⁶ Ro ikantashitariri, ikowaki iñaantyaari riraga Jiripi. Omaanta riyotaki oetarika ranteri. ⁷ Ari ikantawakiri:

—Taanitya. Aririka amanantawityaawo oshekini, aririka ikaate 200 tenaaryo, tekira omonkaata owanawontsi royaari atziripaeni. Itasheni. Aaka tekatsi osheki koriki. Eero amatziro amanantziro osheki owanawontsi.

⁸ Ari eenitatsi janta paashini riyotaanewo, riraga Antereeshi. Rirotaki rirentzi Peetero. Ikantziriri rirori:

⁹ Iyotaanari, eenitatsi jaka apaani ewankari ipaani apawakooni. Eenitatsi eejatzi mereto apite. Omaanta notheenkakiri: eero riyomaatari, eenitatsi oshekini atziri.*

¹⁰ Eenitatsi jaga oshekini katawomashi, roojatzi ikanantawakari riraga Jesoshi:

—Aritaki poejeekaeyerini maawaeni atziri katawomashikira. Ikaataki 5.000 shirampari jeekaeyeesirini. Eejatzi tsinanipaeni eejatzi eentsipaeni ijeekaeyini: maawaeni. ¹¹ Roojatzi raantakawo rirori paa eejatzi raantakari mereto. Roojatzi raminanaki jenokinta ikantziriri Ashitariri:

—Ariwee, Pawa, eenitatsi nowanawo.

Ari ikagaakiro paa eejatzi ikagaakiri mereto, ipakiri riyotaanewopaeni, eekiro rowawijeeniri maawaeni atziri ijeekira. Rowaeyani atziripaeni maawaeni ikoyiri. ¹² Ikemaeyantapaakarini maawaeni ikantana riraga Jesoshi naakapaeni riyotaanewo:

—Pagaatero maawaeni tzimagaantapaentsiri, tee nokoyi ewanatyawo.

¹³ Ikemaeyakawoni iroka paa apawakooni. Nagaatziro tzimagaantapaentsiri. Notetakiro kantziriripaeni: niyeekitakiro okaatzi 12.

¹⁴ Iñeeyakirini itajonkakiro paa, roojatzi ikanteeyantanakarini:

—Riropertakiri irika kamanantzirorini iñaani Tajorentsi akemakotziri, aamagaeyarini paerani.

¹⁵ Riyotawakiri Jesoshi ipokashiiyerinimi owaeyeencharini raanakirimi iiterimi jewawenantatsini. Roojatzi ipeyapithatantanakari. Riyaatanaki riraga Jesoshi tonkaariki apaniroeni.

Riraga Jesoshi ranashaatawo inkaare

¹⁶⁻¹⁷ Itziroriimatanaki oorya noerinkaeyanakani naaka maawaeni riyotaanewo inkaareki, noyeri riraga Jesoshi janta. Tsitenitapaaki, omaanta tekira ipoki. Roojatzi notetantanaka pitotsiki nomontyaantyaawori intatsikeronta janta Kaperinawooki.

¹⁸ Opokapaaki antawo tampyaa moo, moo, omaemañaata inkaare, rootaki amantapaakawori antawo otamakaari. ¹⁹ Aritaki nokomakomatakiro niyanki. Inteena kipatsi, aamaashitya ari okaatzi 5 kiroometero aririkapa 6 nareetantakyaari. Eekiro nokomaeyawitakani. Roojatzi noñaantawakari riraga Jesoshi ranashaatawo inkaare; rokaakintapaakina. Tee itsitsiyi: kimiwitapaaka rootaki ranashitantapaakari kipatsi. Nothaawaperotanaki maawaeni. ²⁰ Omaanta ikantapaakina irira:

—Naakataki, eero pithaawantana.

²¹ Roojatzi nokimoshiretantanaa naawakiri notetawakiri pitotsiki. Intsipate naatakoeyapaakani othapyaakiini janta niyaatenta.

Rirotaki Jesoshi oshiyawori owanawontsi añaakaakiriri aapatziyariri

* 6:9 Joriyojatziri rowaka paa maawaeni kitejiri okimitaaganki aari owawo kaniri.

²² Okitejitanaki riraga atziripaeni eeniro ijeekanaki intatsikeronta inkaare raminami-nawitanakari Jesoshi. Ikantawakaaka:

—¿Tsika ijeekika riraga Jesoshi? Chapinki rotetaa pitotsiki riyotaanewopaeni riyataanaki. Tee rotetaka riraga Jesoshi. Kaari paashini pitotsi. ¿Tsiarikaka ijeekaki rirori?

²³ Iroñaaka rareetawitapaaka oshekini teweeryashijatzi, ikinakotapaaki ipitoki. Raatakoeyapaakani okaakini nowawaeteeyakaninta paa chapinki. Ikowawitapaakari ikantzi:

—¿Tsikama Jesoshi? ¿Tsikama riyotaanewo?

²⁴ Tee iñeeyapaerini; eejatzi naakapaeni, tee iñeeyapaanani. Roojatzi rotetantanaa atziri ipitokipaeni riyaaatokatnaki Kaperinawooki, ikowanteeyapaakaririni riraga Jesoshi.

²⁵ Aritaki iñeeyapaakirini. Ikantapaakiri:

—Iyotaanari, naminamineeyakimini. ¿Tsika pikantaka pareetantapaari jaka?

²⁶ Ikantawakiri:

—¿Iitarikya pikowantanari? Kyaaryootaki iroka nokantemiri: tee ro pikowantana pipinkathatena, inta pikowantana nowakayemi kimitaka nantakiri chapinki. ²⁷ Iroka oyaarika ari othonkanakya. Eero patsipewentashitawo, inta naaka patsipewentaper-oty; naaka materoni nowañaaperotemi rootaki pañaaperotantapaakyarini janta jenokinta pikantyaani. Nopoñaaka jenokinta, rotyaantakina Pawa jaka kipatsikika, natziritapaaki rootaki nowañeeyantakimirini.

²⁸ Rojampitakiri:

—¿Tsikama nokantyaaka nanantyaawori ikowakaakinari Tajorentsi?

²⁹ Ikantawakiri:

—Paapatziyeeyenani naaka Rotyaantanewo: rootaki ikowakaemiri Pawa.

³⁰ Roojatzi rojampiteeyantanaarini, ikantaneeri:

—¿Oetaka poñaayenari naapatziyantemiri? Aririka noñaakimi pitajonkante, aritaki niyotaki kyaaryoopero pikantakinari. ³¹ Paeraniperoroña riraga achariniitenipaeni rowaeyakawoni manaa janta tekatsinta atziri ipanko. Okantzi Iwaperite Tajorentsi: “Ipaetakiri rowanawo rowaeyantaworini. Opoñaaka jenokinta”. Tema riro Moeseeshini paeyakiririni, rootaki riyoteeyantakyaarini achariniitenipaeni paerani okameethatzi roy-aateri maawaeni.

³² Ikantawakiri riraga Jesoshi:

—Kyaaryootaki nokantemiri. Tee riro Moeseeshini piriri rowaeyarini poñeenchari jenokinta, inta riraga Pawa pawitakariri. Iroñaaka ikowawita ipemi paashini powaeyaari kameethaperotatsiri, poñaachari jenokinta. ³³ Rowaga paa poñaachari Tajorentsi jenokinta rootaki owañiriri maawaeni atziri.

³⁴ Rootaki ikantakiri Jesoshi. Rirotaki kantakotacha apaniroeni. Omaanta tee ikemap-erotziri atziri. Ikantziri:

—Aritaki pikanta, Nowinkatharite, pikantyaani pipapiintenawo rowaga noyaari pikan-takotakinari.

³⁵ Ikantawakiri rirori:

—Naaka Rotyaantanewo Tajorentsi. Naaka oshiyawori paa owañaantatsiri. Naaka owañaakiriri atziri. Aririka poyaatanakina eero ayimi pitashe eejatzi paapatziyanarika eero pimiritanee. ³⁶ Aritaki nokanteeyawitakimini. Piñeeyawitakinani notajonkantzi omaanta tekira paapatziyana. ³⁷ Ikantanari riraga Pawa: “Pikempoyeeyinarini maawaeni ameentakinari”. Riyoteeyakirini ipokashiteeyanakinani raapatziyanteyanakinari. Ri-raga pokashitapaenani, eero noepiyawakiri. ³⁸ Tee ro nayiitantapaari nanantyaawori nokowashitari naari, inta nantero ikowakaakinari otyaantakinari. Rootaki nayiitanta-paakari. ³⁹ Irintapaeni nokempoyeeyanakinari irira Pawa, eero nopeyakotzi apaani. Nopiri-nteeyirini irirapaeni iwatha omonkaatantapaeya kitejiri othonkantapaeyaari kipatsi. Rootaki ikowakaanari riraga Pawa otyaantakinari. ⁴⁰ Maawaeni atziri ñeenani aririka raap-atziyena, ari ikanteetateyeyaani ijeekimotakiri Tajorentsi jenokinta. Nopiriinteeyerini iinja, othonkantapaeyaari kipatsi. Rootaki ikowakaakinari Pawa otyaantakinari.

⁴¹ Roojatzi ikiñaanikowenantanakari riraga jewartatsiripaeni joriyopaeni. Tema ike-makiri ikantaki: “Naaka oshiyawori owanawontsi, poñaachari jenokinta”, rootaki ikiñaanikowenantanakariri. ⁴² Ikanteeyini:

—Ayotziri rirori. Tema rirotaki Jesoshi, itomi Josee. Ayotziri iriri, rirotaki Joseeni. Eejatzi ayotziro riniro. ¿Iitaka ikanantari: “Nopoñaaka jenokinta”? Ikantashitaka.

⁴³ Riyotzi riraga Jesoshi oetarika ikantawakaakari. Ikantziri:

—Eero pikiñaanikowentana. ⁴⁴ Eeromi ikoyimi Pawa otyaantakinari, tekatsi pokashitenanimi raapatziyantenanari. Omaanta riraga aapatziyanari rirotaki nopiriintaneeri iinja omonkaatapaakyaarika kitejiri nokantakowenantyaariri maawaeni

atziri. ⁴⁵ Rojankinatakotzitikari paeraniperoroña kamanantayitziroirini ifñaani Tajorentsi: “Tajorentsi riyotagaeyakirini maawaeni”. Maawaeni aapatziyakawori ikantziri rirori, riyotawakirorika, aritaki rameentakina nowawijaakotantyaariri. ⁴⁶ Nopoñaaka jenokinta, rootaki noñaantariri Pawa. Tekatsi paashini ñeerini. ⁴⁷ Kyaaryootaki iroka nokantemiri, riraga aapatziyanari ikantyaani ijeeke iroñaaka eejatzi iinja jenokinta janta Tajorentsiki.

⁴⁸ Iroka ikanteeyirini eejatzi:

—Naaka oshiyawori owanawontsi owañaakiriri atziri. Kyaaryo naaka owañeerini rirori. ⁴⁹ Rañaawitanaka pichariniitenipaeni paeraniperoroña rowaeyawitakawoni manaa janta tekatsinta atziri ipanko. Omaanta ari ikamaki janta. ⁵⁰ Omaanta naaka tee nokim-itawo iroka. Tee nomatziri noshinetziri aapatziyakinari ryaate paamariki kaari tsi-wakanitatsini. ⁵¹ Naaka oshiyawori owanawontsi owañaakiriri atziri, nopoñaaka jenokinta. Ninkarika oyaawoni iroka owanawontsi ikanteetatyeyyaani rañagaeyeeni jenokinta. Noperi maawaeni jeekatsiri kipatsikika rañeeyantyaarini: tema rootaki nowatha.

⁵² Roojatzi ikantawakaeyantanakarini riraga jewatatsiripaeni joriyopaeni. Ikan-teeyini:

—Tee nokemaperotziri. ¿Tsika ikantyaaka ipanteerori Jesoshi iwatha aari owantyaawori?

⁵³ Ikantawakiri rirori:

—Kyaaryootaki iroka nokantemiri, rooma nopoñaaka jenokinta, natziritapaaki jaka. Eerorika powawo nowatha, eejatzi eerorika piriro niraa eero pañi. Jee, noshiyakaawentemi nowatha eejatzi niraa. Kyaaryo nokantzimi eejatzi, eerorika paapatziyawo nokamawenter i atziri ifñaaperotantariri riraga Tajorentsi, eero pikantani piyeeki jenokinta. ⁵⁴ Maawaeni oyaawoni nowatha, eejatzi ireroni niraa, ikanteetatyeyyaani rañee omaanta eerorika pikenkithashiryaakotana nokamawentakimi eejatzi eerorika pikowakaana nowawijaakotemi eero nopiriintzimi iinja omonkaatapaakyaarika kitejiri nokantakotantyaariri maawaeni atziri. ⁵⁵ Nowatha rootaki owanawontsipero. Niraa rootaki imiritaperoetziri. ⁵⁶ Ninkarika oyaawoni nowatha eejatzi miriteroni niraa roojatzi ikantya, kijokiro rowana. Eejatzi nokimitya naaka, kijokiro noyeri. ⁵⁷ Añaatsiri rirotaki Pawa otyaantakarini: rirotaki owañaakinari naari. Eejatzi ikimiteyaaani rirori oyaawoni nowatha, nowañeeyerini maawaeni. ⁵⁸ Rootaki iroka owanawontsi ayiitapaentsiri jenokinta. Tee okimitawo rowaga rowaeyarini achariniiteni paeraniperoroña. Irira ikamaki okaankiiteyenta. Intakya nowañakiri maawaeni aapatziyanari. Riraga oyaawoni owanawontsika nokantakimiri ikanteetatyeyyaani rañagaeyeni rirori jenokinta.

⁵⁹ Aritaki riyotagaeyakiririni Jesoshi piyotapiintaantsiki rashi joriyopaeni, janta Kaperinawooki. Tema osheki roshiyakaawentakaero iwatha eejatzi niraa.

Ikantakotakiro tsika ikantyaani ijeebantyaari atziri

⁶⁰ Oshekini kemaeyawitawakaworini riyotagaeyawitakaririni, roojatzi ikanantanaka:

—Opomeentsizimotakae antero iroka ikantakaerika aaka, eero amatziro aapatziyawo.

⁶¹ Riyotashitaka riraga Jesoshi ikijimawaetakiri riraga iyotagaeyawitakaririni. Ikan-tanakiri:

—¿Teerika okameethatzimotzimi iroka nokantakimirika? ⁶² Paerani nopoñaaka naari jenokinta, natziritapaaki jaka kipatsikika. Iinja piñeeyawakinani nopiyanee jenokinta. ¿Roojatzi iitaka pikenkithashireeyantarini?

Ikantziro iroka ikenkithashiryaakotziri ikame, ipiriintanee, eejatzi ipiye Iririki.

⁶³ Ishire Tajorentsi rootaki owañagaeyeririni maawaeni jeekaeyatsirini jenokinta. Eero ijeekaeyini maawaeni atziri. Iroka nokamantakimiri oshiyawitawo Ishire Tajorentsi: aririka paapatziyaawo, ari owañaakimi jenokinta. ⁶⁴ Niyotakoeyimini: eenitatsi pikaa-teeyinika kaari aapatziyana.

Paerani riyotzitari riraga Jesoshi ninka kaari aapatziyaarini. Eejatzi riyotzitikari aakaanterini iinja. ⁶⁵ Eekiro riyaatatzi ikantanakiri:

—Niyotaki tee paapatziyeyyanani maawaeni, rootaki nokanantakimiri inkaaganki: “Eeromi ikowakaerimi Pawa, tekatsi materoni pokashitenanimi naaka”.

⁶⁶ Rootaki rookantanakariri osheki riraga aapatziyaririmi. Aripaete tee royaateeya-neerini. ⁶⁷ Roojatzi riraga Jesoshi ikanteeyanakinani 12 riyotaanewo:

—¿Arima pookaeyanakinani eeroka eejatzi?

⁶⁸ Rakanakiri Peetero:

—Nowinkatharite, eerorika noyaatzimi eeroka, ¿ninkakya noyaatanakirika? Ikantyaani rañeeyanakini jenokinta maawaeni aapatziyeyyakaworini pikantakirika. ⁶⁹ Naapatziyeyimini, niyoteeyanakimini; eeroka Rotyaantanewo Tajorentsi, pikameethaperotaki.

⁷⁰ Iktanankiri:

—Rooma eeroka niyoyagaeyakimini. Pikaatzi jaka 12, omaanta apaani pikaatzika, rirotaki oyaatziriri iwinkatharite kamaari.

⁷¹ Ikenkithatakotakiri Joorashi karyootejatzi, itomi riraga Shimo. Eeniro itsipatawitana maawaeni. Omaanta rirotaki aakaanterini riraga Jesoshi iinja.

7

Iroka ikantayitzirini karireeyajatzeejatzijerojareejatzi

¹ Roojatzi ikinakinatakaanakina riraga Jesoshi Karireeyaki. Ikowawita riraga jewatatsiripaeni joriyopaeni rowamaerimi, rootaki kaari ikowantari rirori riyaaate Joreeyaki. ² Rooteentsi napiitero nokimoshireeyantyaarini naaka joriyopaeni. Rooteentsi maawaeni atziri riyaaate Jerojareeki riwetsikaeyeroni pankoshintsi ijekantyaari ⁷ kitejiri, ikenkithashireeyantyaaworini ikineeyanakini ichariniitenipaeni paerani janta tekatsinta atziri ipanko. ³ Rirentzipaeni riraga Jesoshi ikantziri:

—Piyaate iroñaaka Joreeyaki. Poñaagapaeri piyotaanewopaeni janta oetarika pantziri. Tema pitajonkawenteeri osheki atziri. ⁴ Pikowakirika riyoteeyemini maawaeni atziri-paeni pikinakinayitanakini iñeeyantemirini. Eero pimaniro oetarika pantayiterini. Aririka pitajonkantayiteni, poñaayaari maawaeni atziri.

⁵ Tee raapatziyari rirentzipaeni rirori, ⁶ rootaki ikanantakariri rirori:

—Tekiraata omonkaatya kitejiri niyaatakaantyaariri osheki atziri janta Jerojareeki. Omaanta eerokapaeni piyaate oetarika kitejiri pikoyiri. ⁷ Tekatsi ikantya maawaeni atziri ikijemi eeroka, pikimiyarini. Inta naaka roonakina osheki. Nokananteeyakaririni: “Tee okameethatzi iroka pantayitzirini”, rootaki ikijantanakinari. ⁸ Pitonkagaeyanakiniita eeroka Jerojareeki. Tekiraata niyaatziita, tekira omonkaatya kitejiri notonkaakaantyaariri osheki atziri.

⁹ Aritaki ikantawakiri. Ari ijeeakanaki Karireeyaki. ¹⁰ Omaanta rirentzipaeni rirotaki jateentsiri Joreeyaki, itonkaanaki tonka, tonka. Ikimoshiretapaaki. Rimpaetanaki riraga Jesoshi itonkaakaanakina. Omaanta tee roñaagantapaeroña: tee ikoyi iñaaayitawakirini osheki atziri. ¹¹ Janta Jerojareeki ikanta riraga jewatatsiripaeni joriyopaeni raminaminawitakari riraga Jesoshi. Ikowantawitakari rayerimi. Ikanteeyini:

—¿Tsika riraganki Jesoshi?

¹² Piyoteenchari janta ikamantawakaaka rirori. Apaanipaeni ikantzi:

—Rirotaki kameethari.

Apaanipaeni paashini ikantzi:

—Tee ikameethatzi, irira osheki ramatawitziri atziri.

¹³ Omaanta ithaawantakari atziri-paeni riraga jewatatsiripaeni joriyopaeni, rootaki imanakotantakawori ikantakotziriri rirori.

Riyotaantaki Jesoshi janta Tajorentsipankoki

¹⁴ Tee roñaagantapaeroña riraga Jesoshi, imaaki 3. Okitejitanaki itonkaanaki irira Tajorentsipankoki. Riyotaantapaaki. ¹⁵ Rotsikanatakari riraga jewatatsiripaeni joriyopaeni rirori. Ikantawakaaka:

—Tee ayotaatziiri aaka. ¿Iitaka riyotantayitaworini oetarikapaeni?

¹⁶ Ikantawakiri:

—Tee naaka yotashitawori iroka niyotaaakimirika, inta riyotakaanawo riraga otyaantakinari. ¹⁷ Pikowaperoterika panteniri ikowakaakimiri riraga Tajorentsi, aritaki piyotankiro. Piyotanaki rotyaantanarika rirori. Piyotanaki noñaawaetashitarika. ¹⁸ Ikowantari ikimoshiryaashitakaakari atziri riraga ñaawaetashitachari, ikantakotziro okaatzira ikoyiri. Aririka itheeyashita, ikowanakiri riraga atziri ikantakoteri: “Kameetharini irika ñaawaetashitachari”. Omaanta enitatsirika kantakaanantatsiri ikowanakiri otyaantziriri ikantakoteri: “Kameetharini otyaantakiriri”. Tema riyotaantaki kyaaryooperotatsiri, tee itheeyashita. ¹⁹ Rooma rootaki ikantzimiri Moeseeshini paeraniperoroña: “Iroka pantayiterini. Rootaki ikowanakiri Tajorentsi”. Omaanta tekatsi jaka mataperoteroni iroka ikantakimiri. ¿Iitarikya pajaryaantanari naaka powamaena?

²⁰ Ikantawakiri maawaeni piyoteenchari:

—Ikyaantashitakimi kamaari. ¿Ninka ajareemini rowamaemi?

²¹ Aritaki ikemiri riraga Jesoshi omaanta tee ikantawakiri. Inta ikantziri riraga jewatatsiripaeni joriyopaeni:

—Eerokapaeni pikoyi powamaena. Apaani notajonkantaki saawaroki, rootaki pikowantari powamaena. ²² Omaanta ikantakimiri riraga Moeseeshini Iwaperiteki Tajorentsi: “Pitotonateri pitomi aririka ikaatakotapaaki ⁸ kitejiri”. Omaantakya kaari Moeseeshini kantaperotatsini, intakya riraga ichariniiteni paerani. Rootaki iroñaaka pitotonatantari pitomi pitothowapiinta eejatzii saawaroki rowaga kitejitatsiri

amakoryaantari. ²³ Pitotonatantapiintawo kitejitsiri amakoryaantapiintari, pimonkaatantawori rojankinatziro Moeseeshini Iwaperiteki Tajorensi. Rootaki kitejitsiri amakoryaantapiintari netsiyatakotantariri riraga shirampari. Omaanta eekiro piyaatati pikijashitayaana. ¿Iitarikya? ²⁴ Aririka paminapooteri pisheninka, eero pikantashita: “Kameetharini irinta. Riraga paashini pikante tee ikameethatzi”. Pityaari piyoperoteri, roojatzikya piyotanaki oetarika pikenkithakoteriri. Eejatzi okimitya pikenkithashiryaaperotero nokantzimiri piyoperotanteneri.

Ipoñaaka Rotyaantanewo Tajorensi jenoki

²⁵ Roojatzi ikanantawakaaka jerojareejatzi apanipaeni:
—¿Kaarima irika ikowaetziri rowamagaeteri? ²⁶ Pamineri iroñaaka, riyotaantayitzini jaka tee imaniro. Tekatsi kanterini: “Pimaerite”. ¿Raamaatyaarima maawaeni jewatatsiri riyoperotaki irika Rotyaantanewo Tajorensi? ²⁷ Omaanta ayotakotakiri aaka tsikarika ipoñaaka irika Jesoshi. Irira kariireeyajatz. Ipokaperotapaerika riraga Rotyaantanewo Tajorensi, tekatsi yotakoterini tsikarika ipoña rirori. ¿Paamaakama irinta rirotaki Rotyaantanewo Tajorensi?

²⁸ Eekiro riyaatatzi riyotaantzi riraga Jesoshi Tajorensipankoki, ikantzi:
—¿Pikenkithashireeya piyotenami? ¿Piyotzima tsikarika nopoñaakari? Tee piyoperotzi. Tee nopokashita, eenitatsi otyaantakinari: riroperotatsiri. Kaari piyotziri eero, ²⁹ inta naaka niyotziri naari. Riraga otyaantakinari rirotaki nopoñimotanakari jenokinta.

³⁰ Roojatzi ikowantaperotawitakari rayerimi. Omaanta tekatsi ayerini. Tekiraata omonkaatya raanteeyaari.

Rooteensi riyatee Jesoshi

³¹ Osheki piyotantyaariri raapatziyakari. Ikantayitzini:
—¿Aririka ipokapaaki riraga Rotyaantanewo Tajorensi, ranaakotapaeri riraganki itajonkantapae? Erowee.

³² Riraga warijeeyopaeni ikemaeyawakirini atziri ikenkithatakotakiri riraga Jesoshi. Ari maawaeni ikijanakiri. Rootaki irirapaeni eejatzi jewatatsiripaeni ñaanakowenantatsiri rotyaanantakariri waariryaapaeni raantyaaririmi. ³³ Rootaki ikanantanakariri riraga Jesoshi atziri:

—Iroñaaka notsipatanakimi. Rooteensi nopiyanee otyaantakinarikinta. ³⁴ Pikowakowawitakitenarika omaanta eero piñaana. Tsikarika nojeeki eero pimatziro piyaate eerori.

³⁵⁻³⁶ Ikantawakaaka riraga jewatatsiripaeni joriyopaeni:
—¿Iitaka ikanantari? ¿Tsikama riyateeka irika shirampari eero añiiri? ¿Tsikama riyateeka kaari amatantyaawo aate aaka? Arima riyate riraga atziri jeekayitatsirini paashinikipaeni ipatatsiki. ¿Arima riyotaapaeri atziri janta?

Ikashiyakari rotyaanteniri roori Ishire Tajorensi

³⁷ Rowaga riweyaantanakawo kitejiri niweshiryaawenteeyantyaaririni Tajorensi rootaki kameethaperotatsiri kitejiri. Ishitowantapaakari oorya maawaeni naaka nopiyotantakariri janta Tajorensipankoki, nopinkathatantariri riraga Tajorensi, eejatzi nokimoshireperotaki. Tema ikatziyashita riraga Jesoshi janta. Romapokashitanakawo itacheronkawaantetanaki, ikantanaki:

—iMaawaeni ninkarika miritatsiri ishireki ipokashitenaata imiritapaeta! ³⁸ Ari otziman-takyaari rajankaneki aapatziyanari iñaa owañaanatatsiri oshitowantapaakyaari. Rootaki okantakotziri Iwaperite Tajorensi iroka iñaa nokantakimirika imiritapaeta.

³⁹ Ro roshiyakaawentakiri iñaatatsiri rowaga Ishire Tajorensi, rootaki iinja kithatakayaarini maawaeni aapatziyariri Jesoshi. Omaanta tekiraata ijenokanaa riraga Jesoshi rootaki tekira opokashitantari roori Ishire Tajorensi aapatziyariri.

⁴⁰ Eenitatsi oshekini piyoteeyeencharini jaga ikemawakiri ikantakiriri rirori, roojatzi ikanantanaka apanipaeni:

—Riroperotaki irika kamanantzirorini iñaani Tajorensi aamaantakariri maawaeni.

⁴¹ Paashini kantayitatsirini:
—Rirotaki Rotyaantanewo Tajorensi.
Paashini kantatsiri:

—¿Arima ipoñeeyani riraga Rotyaantanewo Tajorensi Kariireeyaki? Teewee. ⁴² Rooma okantzi Iwaperite Tajorensi: “Rotyaantanewo Tajorensi rirotaki icharineeteni Iraviirini. Ipoñaakya Weriki, janta ijeekawitani irira paerani”.

⁴³ Roojatzi ipiyapiyawaantetokotantakariri maawaeni riraga Jesoshi. ⁴⁴ Eenitatsi apanipaeni kowawiteenchari ragerimi, omaanta tee imatziro.

⁴⁵ Ipiyeeyanakani maawaeni waariryaapaeni. Rareeteeyapaakarini riraga jewatatsiri-paeni ñaanakowenantatsiri eejatzi warijeeyopaeni. Ikantawakiri:

—¿Iitakajaga kaari pamantanari jaka? Nokantawtizimi inkaaganki: “Pamakinari”.

⁴⁶ Rakapaakiri:

—Kameetha iñaawaetzi irinta shiramparinta. Kameetha riyotaantzi, tekatsi paashini kimityaarini. Tee ikantziro oetarika kaari kameethatatsi.

⁴⁷ Ikantawakiri:

—Ramatawitashitakimi eerokapaeni eejatzi. ⁴⁸ ¿Naapatziyakari naakapaeni jewatatsiri? Kaari naapatziyari. ¿Raapatziyakaririka warijeeyopaeni? Kaari. ⁴⁹ Omaanta irintapaeni atzirinta tee riyojeempiyaaawo Iwaperite Tajorentsi. Tee okameethatzi iñaaperotziri riraganki. Rowashironkaeri Tajorentsi maawaeni irinta iinja.

⁵⁰ Eenitatsi jaga Nikoreemo, pokashitakiriri riraga Jesoshi chapinki tsiteniriki. Itsipatawakaeya iwarijeeyotzinkarite, ikantanakiri:

⁵¹ “¿Pikantakotashitari: ‘Tee ikameethatzi Jesoshi?’” Eeromi okantakae rojankinarini Moeseeshi okameethatzi ityaawo akemijanteri ikantakiri, eejatzi okameethatzi ityaawo ayotero kameetha oetarika rantakiri.

⁵² Ikantawakiri:

—Tema eeroka eejatzi pikimiwitari karireeyajatziri riraga kaari iyotziriri. Paminamayiteroni Iwaperite Tajorentsi piyotantyaari tee ipoña Karireeyaki riraga Rotyaantanewo Tajorentsi.

⁵³ Roojatzi riyaatanee maawaeni ipankokipaeni.

8

Tsinani shirontariri shirampari kaari oemi

¹ Omaanta irira Jesoshi riyataakaanakina tonkaariki, iitachari Oriiwomashi. Ari no-maaki janta. ² Okitejitzimataki ipiyakaapaakina Tajorentsiipankoki. Oshekyaanzi atziri riyatashitanakiri. Ijeekapaaki riraga Jesoshi, riyotaantapaariri. ³ Ramaeyapaakinirini apaani tsinani iñeetakiro oshirontakari shirampari kaari oemi. Riraga amirori rirotaki iyotaantziroripaeni Iwaperite Tajorentsi, eejatzi warijeeyopaeni. Rojatekakiro niyanki.

⁴ Ikantapaakiri:

—Iyotaantatsiri, iñeetakiro tsinanika oshirontakari shirampari kaari oemi. ⁵ Paerani rojankinatzi Moeseeshi okameethatzi rompojanteeyaawo mapi tsinani oshirontakari kaari oemi. ¿Tsika pikantzika eerori?

⁶ Iñaantawitari, ikowaeawitani ikompitakayaarimi, rootaki ikananteeyawitaririni. Omaanta apatziro roeyotanaka Jesoshi, rojankinantanakawo rakoempeki kipatsiki.

⁷ Rapiitawitanakari riroripaeni:

—¿Iitaka pikantziri?

Ikatzianaka irira. Ikantawakiri:

—Eenitatsirika pikaatzika iroñaaka kaari antziro kaari kameethatatsi, rityaawo rompo-jero mapiki, ari roojatzi pompojero maawaeni.

⁸ Rapiitziro roeyotanaka, eejatzi rojankinataneeripi kipsiki. ⁹ Omaanta ikemantawori iroka, maawaeni thawetakotzirori riyaatanee. Ritanaawo riraga aatayiteencharini, rim-paetanaki riraga maawaeni ewankaripaeni riyaatanee. Roojatzi ijeekanaki riraga Jesoshi, eejatzi roori tsinani, roojatzi okatziya jaga. Eejatzi nojeekanaki naakapaeni riyotanewo eejatzi paashini atziri. ¹⁰ Ikatziyanaa riraga Jesoshi. Tekatsi iñaaki thawetakotzirori, inta eenitatsi tsinani. Ikantziro:

—¿Tsika iroñaaka riraganki thawetakotakimiriranki? ¿Tekatsima thawetakotemironi pantziri?

¹¹ Okantanakiri roori:

—Tee noñaawaeri, nowinkatharite, jateeyaneeni.

Roojatzi ikanantawakawo:

—Eejatzi naari, eero nokantakowentzimiro pantakiri. Piyaatanee iroñaaka, eero papi-tziro panteero kaari kameethatatsi.

Tajorentsi rirotaki kantakotziriri Jesoshi

¹² Impaetzi rapiitantawori iñaanataneeeri Jesoshi atziri ikantanakiri:

—Naaka oshiyaworiranki ootamentotsiranki koñeetyaakayeroni maawaeni kipsipaeni. Tema niyoperotakotziriri riraga Pawa Tajorentsi eejatzi niyoperotakotzimiro tsika ikanta. Eejatzi nokantakotzimiro oetaka kyaaryooperotatsiri. Ninkarika aapatziyakinari eero rantapiintziro kaari kameethatatsi, tema kimitakotaka ijeekaki kitejiriki ikimitaaga riraga Tajorentsi.

¹³ Roojatzi ikanantanakari warijeeyopaeni:

—Tema pikantakotashita eeroka apaniroeni. Nokemimi omaanta tee nomatziro naapatziyemi, eerorika tekatsi apite ikantana. Tema tee niyotzi kyaaryooperorika okaatzi pikantziri.

¹⁴ Ikantawakiri:

—Jee, naaka kantakotacha. Omaanta kyaaryooperotaki nokantakiri. Ro okameethatantakari niyotzi naaka tsikarika nopoñaakari. Eejatzi niyotzi tsika niyaatee. Omaanta eeroka tee piyotzi tsikarika nopoñaanakari. Eejatzi tee piyotzi tsikarika niyaatee. ¹⁵ Pikimitakari oshekini paashini atziri. Tee piyotana omaanta pikantakowentashitakina maawaeni. Pikenkithashiryaashita: “Irika shirampari ikimita maawaeni paashini shirampari”. Omaanta naaka tee nokantakowentzimi iroñaaka. ¹⁶ Omaanta nokantakowentemimi pikameethatzirika iroñaaka, kyaaryootaki nokantakowentemimi. Niyotakimi; eejatzi kijokiro royena Pawa riraga otyaantakinari, riyotakimi eejatzi. Nokaataki apite niyoperoeyemini. ¹⁷ Rooma okantzi Iwaperite Tajorentsi rowaga piñaanatapiintziri: “Apterika ikaate kantakoterini atziri ari ayoperotanaki kyaaryooperotaki ikanteri”. ¹⁸ Ari nokantakota naaka, eejatzi ikantakotana Pawa riraga otyaantakinari; apite nokanta.

¹⁹ Ikantanakiri riraga warijeeyo:

—¿Tsika iroñaaka piri?

Ikantawakiri riraga Jesoshi:

—Tee piyotana. Tee piyotziri Pawa eejatzi. Aririka piyotakinami eeroka, piyotakirimi riraga Pawa eejatzi.

²⁰ Rootaki ikantakiriri maawaeni Jesoshi janta Tajorentsipankoki. Ijeekanaki okaakini janta ipapiintzirinta Tajorentsi koriki. Ikwawitaka riraga warijeeyopaeni ragaeterimi riraga Jesoshi omaanta tekira omonkaata ikamantyaari maawaeni ikowakaakiriri Ashitariri, rootaki kaari imatanteetari ragaeteri.

²¹ Eekiro riyaatatzi riraga Jesoshi ikantanaki:

—Rootzimateensi niyaatee. Pikowakowitanakinami maawaeni piñaanakinami omaanta ero piñaana. Ero pimatziro piyaate niyaateenta naari. Tema roojatzi pikantyaani pantapiintero kaari kameethatzi roojatzi pikamantakya, rootaki piyaatantyaari paamariki kaari tsiwakanitatsini.

²² Ikantawakaaka riraga jewatatsiripaeni jorriyopaeni:

—Pikenkithashireeya ishinetatya. Pikemakiriroña ikanantari: “Rooteensi niyaatee, ero pimatziro piyaate niyaateenta naari”.

²³ Ikantanakiri riraga Jesoshi:

—Eeroka jeekatsiri kipatsikika omaanta naaka nopoñaaka jenokinta. Jaka kipatsikika rootaki pijeekantari eerokapaeni. Tee nojeekaperotzi naaka kipatsikika. ²⁴ Rootaki nokanantakimiri inkaaganki: “Tema roojatzi pikantyaani pantapiintero kaari kameethatzi roojatzi pikamantakya”. Eerorika paapatziyawo nokantakimiri, aritaki piyaataki paamariki kaari tsiwakanitatsini.

²⁵ Rojampitakiri, ikantakiri:

—¿Ninkamika?

Ikantawakiri:

—Tema nokantaperowitakimi. ²⁶ Eenitatsi osheki nokantemirimi; eenitatsi eejatzi pantayitzirini nokantakowentemirimi. Omaanta riroperotaki otyaantakinari, eenitatsi ikantakinari irira: rootaki iroka nokamanteriri atziripaeni.

²⁷ Tee riyotziri riraga jewatatsiripaeni jorriyopaeni rirotaiki ikenkithatakotakiri Ashitariri, riraga Pawa Tajorentsi. ²⁸ Roojatzi ikantziri riraga Jesoshi:

—Aririka powatzikakotakina paata koroshiki, aritaki piyotanakina eerokapaeni. Piyotena nopoñaanaka jenokinta, natziritapaaki jaka kipatsikika. Eejatzi ari piyotanakina tekatsi nantawitya naari. Nokantziro iroka riyotaakinari Pawa otyaantakinari, ²⁹ kijokiro rowanakina rirori. Tema nantziniri naari oetarika ikowakaakinari irira, rootaki kaari rookantana.

³⁰ Eeniro ikanteeyakiririni iroka, ari osheki atziri raapatziyimawitakari.

³¹ Roojatzi Jesoshi ikanantanakari riroripaeni:

—Aririka paapatziyaperotanakyaawo nokantzimiri, tema eeroka niyotaanewopaeni. ³² Aritaki piyotakoperotanakina naaka riraga kyaaryooperotatsiri. Rootaki nookakaakowenantakimiri. Ero omperateeteemi paashini.

³³ Ikantawakiri riroripaeni:

—Naaka icharineetenipaeni Awaraamani. Tekatsi omperatenani paerani roojatzi iroñaaka. ¿Iitakajaga pikanantanari: “Pookakaakowenantakinari”?

³⁴ Rakakiri rirori:

—Kyaaryooperotaki iroka nokantemiri. Eenitatsi omperatariri maawaeni antzirori kaari kameethatatsi. Rowaga kaari kameethatatsi rantapiintziri, oshiyawitari omperatariri. ³⁵ Riraga omperarentsi eero ikantani ijeekaperote ipankoki omperatariri. Omaantakya riraga itomi ashitawori ipanko ikantani ijeekaperote irira. ³⁶ Naaka Itomi Tajorentsi. Aririka nookakaakowentakimi, eero rapiiteemi romperateemi. ³⁷ Niyoperotakimi maawaeni, eerokatawitaka icharineetenipaeni Awaraamani. Omaanta tee paapatziyawo nokantzimiri. Rootaki pajaryaantanari powamaena. ³⁸ Naaka nokamantzimiro okaatzi ikantakinari Pawa nashi eejatzi roñaagakinawo janta notsipatarinta. Omaanta eeroka ikantzimiri pirintakari pashi rootaki pantapiintziri eerokapaeni okaatzi ikowakaakimiri.

³⁹ Ikantawakiri:

—Naakapaeni jorriyopero, naaka icharineetenipaeni Awaraamani.

Ikantziri riraga Jesoshi:

—Kaari. Eerokami maawaenimi icharineeteniperopaenimi Awaraamani aritaki pikim-itanakyaarimi. Raapatziyanani paerani rirori, picharineetenitakyaarinimi, pikim-ityaarimi eeroripaeni, paapatziyakinami. ⁴⁰ Naaka kantawitawori kyaaryootatsiri nokemiri Tajorentsi. Omaanta pajareeyanani powamaena. Tee pikimitani riraga Awaraamani, tee. Ikimoshiryaantakari rirori raapatziyakawo oetaka ikantziri riraga Tajorentsi. ⁴¹ Omaanta pantapiintziro eeroka rantziri piriperotari.

Roojatzi ikanantanakari irirapaeni:

—¿Paashinika ashitanari? Apaani niritari naakapaeni. Rirotaki Tajorentsi.

⁴² Ikantakiri riraga Jesoshi maawaeni:

—Rirorikami pirintyaarimi Tajorentsi aritaki pinintaperotakinami naaka. Tee nopokashita; aritaki nopoñaakari riroriki, rirotaki otyaantakinari. ⁴³ ¿Iitaka kaari piyotantawakawori nokantzimiri? Tema tee pikoyi paapatziyawo okaatzi nokantzimiri, rootaki kaari pimatantawo paapatziyawo. ⁴⁴ Rirotaki Jatanaashi pirintakari eerokapaeni. Rootaki pikowantakari pantapiintziri ikowakayimiri. Owamaantatsirini paerani: irira rirotaki oñaagantzirori rowamaantzi. Tee ikenkithashireeyawo kyaaryootayitatsirini, rootaki kaari ikameethatanta. Theeyachari irira, rootaki itheeyantayitaarini atziri. ⁴⁵ Omaanta naaka nokamantawitakimiro kyaaryooperotatsiri, omaanta tee paapatziyana; tema poyaatatziiri riraga Jatanaashi. ⁴⁶ ¿Eenitatsi jaka ñaakinari naari nantziro kaari kameethatatsi? Teewee. Rooma okameethatakirika nokantakimiri, ¿iitaka kaari paapatziyantana? ⁴⁷ Maawaeni itomintari Tajorentsi, rirotaki aapatziyawori ikantziri. Tee itomintzimi eerokapaeni. Rootaki kaari paapatziyantawo ikantziri rirori.

⁴⁸ Roojatzi ikantawakiri riraga jewatatsiripaeni jorriyopaeni:

—Kyaaryootaki nokantakimiri. Eerokataki jamaaryajatzi, eejatzi ithawirentsi-takaashitakimi kamaari.

⁴⁹ Ikantawakiri rirori:

—Tee nothawirentsizi: nopinkathatziri Pawa. Omaanta eeroka tee pipinkathatana; pitheenkakina eeroka. ⁵⁰ Tee nokowashita iñaaperotena atziri; inta Pawa kowaentsiri iñaaperotena maawaeni atziri. Eejatzi rirotaki kankakowenterini maawaeni theenkanari ikameethatzirika. ⁵¹ Kyaaryootaki iroka nokantemiri: raapatziyaperotawakyaaworika nokantziriri, eero ikamaperotzi.

⁵² Roojatzi ikanantanakari riraga jewatatsiripaeni jorriyopaeni:

—Iroñaakaroña niyoperotakimi pithawirentsitaki. Kamaki Awaraamani. Eejatzi kamanantayitzirorini iñaani Tajorentsi, kamaki riroripaeni. Omaanta pikantzi eerori: “Eero ikami aapatziyaworini nokantziri”. ⁵³ Kamaki achariniiteni paerani Awaraamani. Kamaki riroripaeni kamanantayitzirorini iñaani Tajorentsi. ¿Piitashiwitama panaakotziri riraga Awaraamani? ¿Piitashiwitama panaakotziri maawaeni paejatziitani peewaperotaki eeroka?

⁵⁴ Ikantawakiri Jesoshi:

—Aririka nokantashityaami neewawenantzi, rooma natsipetyaawomi. Pawa, riraga pikantziri eerori: “Notajorentsite”, rirotaki jewatakaakinari. ⁵⁵ Tee piyotziri eeroka rirori, omaanta niyotziri naaka. Aririka nokantakimi: “Tee niyotziri”, aritaki nokimitemimi eerori, notheyakyaami naaka. Rooma niyotziri riraga Pawa. Nomonkaateniri okaatzi ikantanari. ⁵⁶ Achariniiteni paerani riraga Awaraamani, riyotakotakina rootaki ikimoshiryaantakari. Riyotzi iinja nopoke jaka kipatsiki, natziritapaaki. Iñaakina roojatzi ikimoshireperotantanaka eejatzi.

⁵⁷ Ikantziri riraga jewatatsiripaeni jorriyopaeni:

—Tekiraata pantyashiparitzimaneenteeta. ¿Piñiirima Awaraamani? Teewee.

⁵⁸ Ikantawakiri rirori:

—Kyaaryootaki iroka nokantemiri. Tekirani ikoñaatzini riraga Awaraamani, eenirona nojeeki naari. Jee, noñaanakiri.

⁵⁹ Roojatzi ramantawitanakawori mapi riraga jewatatsiripaeni, rompojerimi riraga Jesoshi. Omaanta romanapithatanakari irira Tajorensipankoki, raminaminawitapaakari janta. Tee iñiiri. Tema shitowanaki rirori.

9

Retsiyatakotakiri Jesoshi kamampowaakitatsiri

¹ Iinja ikinakaanakina janta riraga Jesoshi. Noñaapaakiri shirampari kamampowaakitatsiri. Aritaki ikantapaaka owakira ikoñaatapaaki. ² Nokaatziri riyotaanepaeni nojampiteeyirini, nokanteeyirini:

—Iyotaanari, ¿iitaka ikoñaatantakari kamampowaakitatsiri? ¿Rooma rantayitzironi kaari kameethatatsi ashitariri ikamampowaakitantakari itomi? ¿Aririka irika antakirori kaari kameethatatsi ikamampowaakitantakari?

³ Ikantawakiri:

—Tekatsi rantzi, ikamampowaakitashitaka. Eejatzi ashitariri, tekatsi rantzi. Ro ikamampowaakitantakari irika itajonkakowenantakyaariri riraga Tajorensi. Ikwakaakiri maawaeni atziri riyotanaki kyaaryo itajorensitaki. ⁴ Iroñaakaroña okameethatzi antero oetarika ikowakiri Tajorensi. Rotyaanantanari nokimitantari irira, notajonkakowenantakyaariri irika. Kaari nojamanitzi. Aririka ojamanitaki aaka aririka itziroryaanaki oorya eero amatziro antero oetarika. ⁵ Eenirona nojeekika jaka kipatsikika, naaka iyotakotakaakiriri Tajorensi maawaeni atziri.

⁶ Ikanantakariri iroka, reewatantanakawori kipatsi, ijampowathatakiro, roojatzi itziryaakitantakari rolikira kamampowaakitatsiri. ⁷ Ikantakiri Jesoshi irira:

—Piyaate janta Shiroeki, pikiwaakitakitya.

Rootaki Shiroe* inkaare. Roojatzi riyaatantanaka, ikiwaakitapaaka. Ipiya, aminanee. ⁸ Eenitatsi jaga inampiweri, eejatzi riraga ñaapiintziriri inethaantapiintzi koriki. Ikan-teeyanakini:

—¿Kaarima irika riraganki jeekapiintatsiri nethaantapiintatsiri koriki?

⁹ Apanipaeni kantayitatsirini:

—Rirotaki.

Paashini kantayitatsini:

—Kaari irira. Roshiyashitari.

Ikantawakiri rirori:

—Naakataki.

¹⁰ Rojampitakiri:

—¿Tsika ikanteetakimika pikokichaatantaari?

¹¹ Ikantawakiri rirori:

—Riraga shiramparinta iitachari Jesoshi reewatakiro kipatsi, ijampowathatakiro, itziryaakitantakinawo nokikira. Ikantakina: “Piyaate Shiroeki, pikiwaakitakitya”. Niyaatanaki, nokiwapaaka, roojatzi nokokichaatantanaa.

¹² Roojatzi ikanantanakari:

—¿Tsikarofña irira?

Ikantawakiri:

Tsikaarika, taanitya.

¹³⁻¹⁴ Rootaki kitejiri nomakoryaantapiintari naakapaeni joriyo itziryaakitantariri riraga Jesoshi kamampowaakitawitachari ikokichaatakaantaariri. Roojatzi raanteetanakanariri warijeeyopaeni. ¹⁵ Rojampitawakiri ikantawakiri:

—¿Oetaka raashitakimiri pikokichaatantaari?

Ikantawakiri:

—Itziryaakitantakinawo jampowatha nokiki, roojatzi niyaatananakari nokiwaakitakita. Iroñaaka kokichaataana.

¹⁶ Roojatzi ikanantanaka warijeeyo apanipaeni:

—Riraga shirampari rantawaetantawo kitejiri amakoryaantapiintari. Teetsikya ipoñaaka Tajorensiki.

Paashini kantayitatsini:

—Rirorikami antzirori kaari kameethatatsi, eero imatziromi itajonkantayitenimi. Tema ipiyapiyawaantetawakaanteeyakarini, anik, anik, anik.

¹⁷ Rapiitanakiri ikantanakiri:

—¿Iitaka piitzirika eerori riraga kokichaataakimiri?

Ikantawakiri:

—Noetziri naaka rirotaki kamanantzirori iñaani Tajorensi.

* 9:7 Akantziro aari apaanteki Shiroe: Rotyaantziro.

¹⁸Riraga jewatatsiripaeni jorriyopaeni tee raapatziyari: iitakaashitawitaka tee ikamampowaakitzi. Ikaemakaantakiri ashitariri eejatzi riniro ¹⁹rojampitawakiri, ikantawakiri: —¿Rirotaki irika pitomi pikantziriranki: “Ikoñaatapaaki kamampowaakitatsiri”? ¿Iitaka iroñaaka ikokichaatantaari?

²⁰Rakapaakiri:

—Jee, rirotaki notyomi. Noñaaperotziri ashi royiro ikoñaakatapaakiro ikamampowaakitapaaki. ²¹Omaanta tee noñiiri tsikarika ikantaari ikokichaatantaari, tee niyotzi naaka. Eejatzi tee niyotzi ninkarika kokichaatakaakiriri. Tee reentsitane iroñaaka. Pojampiteri irira.

Rootaki ikantziri ashitariri riraga warijeeyopaeni. Ari jatane.

²²Riraga ashitariri ithaawanteeyakarini riraga jewatatsiripaeni jorriyopaeni, tema riyotaki aritaki ipiyowenteeyakarini riraga Jesoshi. Ikanteeyitakani: “Eenitatsirika kantatsini: ‘Rirotaki Jesoshi Rotyaantanewo Tajorentsi’, eero ishinetziri irira atsipatyaari akemijanteeyini”. Rootaki ithaawanteeyanakarini ashitariri, ²³rootaki ikanantanakariri: “Tee reentsitane iroñaaka notyomi. Pojampiteri irira”.

²⁴Roojatzi rapiitakiri rirori ikaemakaantakiri riraga kamampowaakiwitachari. Ikantawakiri:

—Piñaaperoteri Tajorentsi. Irinta shirampari niyoteeyirini rirori antzirori kaari kameethatatsi.

²⁵Ikantapaakiri riraga kamampowaakiwitachari:

—Rirorikama antzirori kaari kameethatatsi, tee niyotzi naaka. Apatziro niyotakikya, nokamampowaakitawitani paerani, iroñaaka kokichaataana. ²⁶Rapiitakiri ikantawakiri:

—¿Tsika ikantapaakimika ikokichaatakaanteemiri?

²⁷Rakapaakiri:

—Rootaki nokantawitakimiri inkaaganki omaanta tee paapatziyawakawo. ¿Iitaka pikowantari papiitero pikemiro? ¿Pikowaeyanakinirika eero ka paapatziyari rirori?

²⁸Roojatzi ikijathatantanakariri ikantanakiri:

—Eerokatajantaki eerori riyotaanewo. Omaanta naakapaeni riyotaanewopaeni Moeesehini. ²⁹Niyoteeyini ikenkithatakaakirini Tajorentsi riraga Moeseeshi paeraniperofña. Rooma riroriranki shirampari tee niyoteeyirini tsikarika ipoñaakari irira.

³⁰Ikantawakiri:

—¡Kyaaritaamakya! Rootaki notsikanatantakimiri. Tee piyotziri eerori tsikarika ipoñaakari, omaanta rirotaki kokichaatakaakinari. ³¹Ayotakoeyirini Tajorentsi, tee ikemijantziri antaytizirorini kaari kameethatatsi. Omaanta riraga pinkathaperoteri Tajorentsi, antzirori ikowakaakiriri, rootaki ikemapiintantariri riraga Tajorentsi. ³²Tee akemakotapiintziri kokichaatakayerini koñaatapaentsiri kamampowaakitatsiri. Omaanta naaka nokoñaatapaaki nokamampowaakitapaaki, tema retsiyatakotaana rirori. ³³Eeromi ipoñaami Tajorentsi tekatismi matenanimi etsiyatakoteenani.

³⁴Ikantziri riroripaeni:

—Paerani pikoñaatantapaakari tee pikameethatapaaki. ¿Arima pikowaki iroñaaka piyoteeyinani? ¡Jantzikoeni! ¡Intsipae piyaate jaga!

Rootaki rookantakariri Tajorentsi pankoki.

³⁵Ikemakotakiri riraga Jesoshi rookaeyakirini warijeeyopaeni riraga kamampowaakiwitachari. Roojatzi raminakitziri, ikantapaakiri:

—¿Paapatziyarima Itomi Tajorentsi?

³⁶Ari ikantawakiri:

—¿Tsika ijeekakika, naapatziyakari?

³⁷Ikantapaakiri:

—Naakataki. Piñaakinarofña, nokenkithatakaakimi iroñaaka.

³⁸Ikantawakiri:

—Naapatziyawakimi, Nowinkatharite. Eero ka riroperori.

³⁹Ikantapaakiri:

—Rootaki nopokantakari kipatsikika, nokantakotantyaariri maawaeni atziri tsika ikanteeyani. Tema noñaakimi eero ka, eerokawitaka kamampowaakitatsiri omaanta iroñaaka nokokichaatakagaemi. Niyotaakotakimiri Tajorentsi. Tema paapatziyana rootaki iinja piñaantyaariri irira. Kimitaka iroka nopokapaaki jaka niyotaakoteeriri Tajorentsi maawaeni atziri. Riraga aapatziyeeyanarini aritaki riyotaakiri paashini atziri iñeeri iinja. Omaanta riraga kaari aapatziyeeyanarini inta ikenkithashiryaaawita riyoterimi Tajorentsi, tema tee riyotzimaetari eejatzi eero iñiiri iinja. Iitashiwitaka riyotziri iroñaaka. Omaanta roshiyashitakari kamampowaakitatsiri tee riyoperotziri irira.

⁴⁰Riraga warijeeyopaeni itsipateeyakarini, ikemaeyawakironi ikantakiriri. Roojatzi ikanteeyantanakani apaanipaeni:

—Iroka poshiyakaawentakiri kamampowaakitatsiri, ¿teetsikya pikenkithashiryaaakowitana naaka kamampowaakiwitachari?

⁴¹ Rakapaakiri rirori:

—Pikamampowaakitzira, eero ojeeki kaari kameethatatsi pantziri; omaanta pikan-teeyawitani: “Namineeyini”, rootaki ojeekantari pantani.

10

Riraga Jesoshi ikenkithatakotziri ashitariri rowishate

¹ Eekiro riyaaatzi riyotaantzi riraga Jesoshi, ikantanakiri:

—Kyaaryootaki iroka nokantemiri. Rooma tsiteniniki romonkyaapiintziri ashitariri rowishate ishiirikoteki. Eenitatsi apaani omoo eejatzi ashitako kameetha. Romonkyaantari ikempoyaantari tsiteniriki. Ninkarika pokatsini eerorika ikyaapaaki omooki inta rateetashitapaakya raantyaariri owisha, irira rirotoaki koshintzi. Ikoyi ikoshite. ²⁻³ Eenitatsirika atziri shentziniriri ashitako, aririka ipokapaaki ashitariri, ari rashitaryaawakiniri ishineteri ikyaanaki. Aririka ikyaashitapaakiri, ikaemapaakiri rowishate iwaeropaeni, ari ipokashiteri maawaeni, eero ithaawantawakari ashitariri. Roojatzi raanakiri janta paashitomashiki, ⁴ reewatanakiri. Ari riyowaantetziri iñaani, rootaki royaateeyantarini. ⁵ Aririka ikaemawityaari kaari iñaapiintzi rowishate, eero riyowaantetawakiri ipaante. Eero royaatziri inta ishiyaapithatanakyaari maawaeni.

⁶ Rootaki roshiyakaawentakanariri riraga Jesoshi omaanta tee riyotakoteeyironi oetarika roshiyakaawentziniriri. ⁷⁻⁹ Ikanteeyanakirini eejatzi:

—Kyaaryootaki iroka nokantemiri. Naaka oshiyawori ashitakontsi ikyaapiintzira owisha. Tema kimitaka iroka, aririka pikowaperotaki piyoteeri Tajorentsi paapatziyakinarika naari. Maawaeni eeroka jewatatsiri joriyyopaeni jaka kaari aapatziyanari kimikimi koshintzi. Kaari piyotaaoperotakiriri Tajorentsi atziri. Omaanta naaka iyoperotziriri riraga Pawa. Ninkarika aapatziyenani naaka nowañaakiri ikantyaani nojeekakayeri eejatzi nopaperoteri oetarika owañeerini. ¹⁰ Ipokashitziri koshintzi ikoshite owisha, rowamaeri. Eerokapaeni jewatatsiri pikimiwitakari: rooma tee pikameethatzi. Tee piyotaaokotantaperotziri Tajorentsi atziri, rootaki aririka ikame irira, tee riyoperotanakiri Tajorentsi. Rootaki kaari iñaaperotantariri rirori ikameethatzi. Tema rootaki kaari nomatantawo nojeekakayeri naaka eejatzi Pawa. Omaanta naaka nopokaki nowañaantakariri kameetha. ¹¹ Naaka oshiyariri riraga shentziriri rowishate kameethari. Tema naaka ashitariri kameethari aapatziyaperotanari rootaki nokowantakari nokamawentereri. ¹² Tee nokimitari shentziniriri owisha ipinatzi ashitariri. Irira kaari ashitariri owisha. Aririka iñaawakiri rirori ipokapaaki manitzi, ithaawantanakari ishiyaapithatanakari; rookanakiri owishapaeni. Roojatzi raantapaakyarikya riraga manitzi aapanipaeni owisha, rowamayitapaakirini. Maawaeni paashinipaeni owisha itsiparyaayitanakani. ¹³ Aritaki ikantari rirori. Tee ikenkithashiryaaperotziri owisha, inta ikenkithashiryaashitakari koriki ipineeteriri, rootaki ishiyaapithatanakariri. Pikimitaka eerokapaeni jewatatsiripaeni pookanakiri irika kamampowaakiwitachari, tee pamitakotziri kameetha. ¹⁴⁻¹⁵ Tema naaka oshiyariri riraga shentziriri rowishate kameethari. Kyaaryo naaka ashitariri kameethari riraga aapatziyanari. Tema maawaeni irirapaeni nokashiyeyirini nosheninka. Kimitaka niyotziri Pawa eejatzi riyotakina naaka, tema niyotziri riroripaeni, eejatzi naaka riyotzitana. Eejatzi nokamawentereri. ¹⁶ Eenitatsi eejatzi paashinijatzitsiri atziri kaari joriyyotatsiri. Nokowakiri maawaeni irira eejatzi ikemantenari oetarika nokantziri, niyotaaokotantariri Pawa Tajorentsi roojatzi raapatziyanteena. Aririka raapatziyena ari nokashiyeeeri nosheninka. Tema nokashiyeeeri nosheninka maawaeni aapatziyanari, joriyyotatsiri eejatzi paashinijatzitsiri atziri.

¹⁷ Eejatzi ikantzi Jesoshi:

—Nokowashitari naaka nokamawentereri atziripaeni, rootaki nokamawenantaariri iinja eejatzi nopiriintanee. Rootaki inintaperotantanari Pawa. ¹⁸ Tekatsi matashityaawonimi rowamaenami, inta nokowaperotaki nokamawentereri maawaeni atziri rootaki nomatantyaawori. Nomatero nokamawentereri atziri, eejatzi nomatero nopiriinte: rootaki ikowakaakinari Pawa.

Ari riyataakanakina naakapaeni.

¹⁹ Aritaki okantari ikantakiriri riraga Jesoshi. Roojatzi ipiyapiyawaantetanteeya-paakaririni maawaeni jewatatsiripaeni joriyyopaeni. ²⁰ Eenitatsi osheki kantayitatsirini:

—Ikyaantashitakari kamaari. ¿Itaka pikemijanantariri?

²¹ Ikantzi paashinipaeni:

—Tee ikyaantari kamaari, tema kameetha riyotaantzi. Kaari irinta kamaari: tema ineshironkatakiri kamampowaakitatsiri, rootaki ikokichaatakaantariri.

Rapiitziro ikantzi Jesoshi: “Naaka monkaatakariri Tajorentsi”

²² Okanta okyaawontsitapaaki. Monkaatapaaka kitejiri nokenkithashiryaantawori rowameethatanteetawori Tajorentsi paerani. Ipiyakaakina Jesoshi Jerojareeki.

²³ Ari ikatziyatziyawaeta rirori janta owitheenkeyitani otzinkamipaeni pankotsi, noetziro pankotsi Rashi Sharamooni. Tema rootaki ikaapanomatantakawori rinkinagaakitero okaatzira. ²⁴ Ipiowentapaakari osheki jewatatsiripaeni joriyopaeni, rojatekapaakiri Jesoshi. Ikantapaakiri:

—Paerani pimanapithatakinawo. Pikantaperotena iroñaaka: ¿eeroka Rotyaantawo Tajorentsi poemishitowaeri oroomajati?

²⁵ Ikantawakiri:

—Aritaki nokanteeyawitakimini; omaanta tee paapatziyawakina. Oetarika nantayitakirini, rirotaki Pawa otyaantakinari matakaakinawori. Iroka nantayitakirini, rootaki riyotakaemirini naaka Rotyaantawo Tajorentsi. ²⁶ Aritaki nokantakimi: tee ro kaari pikowanteeyani pikemijantana, inta kaari pimatantawo pikemijantana. ²⁷ Riraga aapatziyanari ikemiro nokantziri. Niyotziri maawaeni eejatzi irirapaeni royaatana. ²⁸ Aritaki naaka nowañaakiri maawaeni. Tema roojatzi ikantyaani nojeekakaakiri naaka. Eero riyaatzi paamariki kaari tsiwakanitatsini. Nokempoyaaperotakiri, okimitzimotawitana noerikawakotakiri. Tekatsi aapithatenarini. ²⁹ Riraga Pawa pakinariri ikantakina: “Pikempoyeenari irirapaeni”. Ranaakotakiri maawaeni itajonkaperotzi, tekatsi aapithaterini eejatzi Pawa rakoki. ³⁰ Nomonkaataperotakiri Pawa, eejatzi naaka imonkaatakina.

³¹ Roojatzi maawaeni riraga jewatatsiripaeni joriyopaeni ramawitanaka mapi rompojantyaaririmi. ³² Omaanta ikantanakiri rirori:

—Rirotaki Pawa tajonkakaakinari. Osheki noñaagayitakimironi. ¿litakama nantakiri pikowantari pompojanteneri mapiki?

³³ Ikantawakiri:

—Tee ro nompojantemiri mapiki pantzirowa kameethatatsiri. Eeroka shirampari, omaanta piitajorentsitashitaka, rootaki nompojantemiri mapiki.

³⁴ Ikantanakiri rirori:

—Tema rojankinatakaantakiniri Tajorentsi atziri Iwaperiteki rirori, okantzi: “Nokanteeyemini eeroka maawaeni tajorentsitatsiri”. ³⁵ Riraga ojaninatziroirini Iwaperite Tajorentsi ikantziri: “Tajorentsitatsiri”. Tekatsi akantero inashitakayaawo Iwaperite Tajorentsi. ³⁶ Ikwakaakina Pawa, rootaki rotyaanantakinari jaka kipatsikika. Inkaaganki nokantakimi: “Naaka Itomi Tajorentsi”. ¿litaka iroñaaka pikanantani: “Piitajorentsitashitaka”? Itajonkantaki Pawa. ³⁷ Eerorika nokimitari irira eero paapatziyana. ³⁸ Omaanta nokimitaririka, paapatziyeyanani. Eerorika pikoyi paapatziyashitana naari, okameethatzi paapatziyakotenawo nantziri. Paapatziyawo, roojatzi piyotantyaari ikimitana Pawa. Eejatzi naari nokimitari irira. Piyoperotawakiro.

³⁹ Rapiitziro ikowaperoeyawitanakani rayerimi, omaanta ipeyimotanakari Jesoshi.

⁴⁰ Ari imontyaakaanakinawo naaka riraga Jesoshi Joriraaniki. Riyaataakaanakina janta intatsikeronta tsikarika paerani Jowani ikaawoshitantzi. Aritaki ijeekakaapaakina janta apite kashiri. ⁴¹ Osheki pokashitanakiriri eejatzi. Ikanteeyawakaapaakani:

—Tee itajonkantzi Jowani omaanta kyaaryootaki maawaeni ikantakotakiriri Jesoshika.

⁴² Osheki aapatziyayitawakaririni riraga Jesoshi janta.

11

Ipiriintanakiri Jesoshi Raajawo

¹ Ijeeki Wetaaniyaki shirampari iwaero Raajawo, imantsiyataki. Ojeeki eejatzi ipankoki ritsiropaeni: rowaga Mariiya, eejatzi rowaga Maarita. ² Chapinki ojeetziri Mariiya Awinkatharite iutziki. Ro ojeetantari kajankaari. Oshetantari oeshi eejatzi. Tema mantsiyataki iyaariri, ³ rootaki otyaanantakariri kanterini Jesoshi. Inteenanta riyaatashitakiri. Iñaantapaakariri ikantapaakiri:

—Nowinkatharite, riraga Raajawo pinintaperotziri, mantsiyataki. Thame aate.

⁴ Ikemantawakariri Jesoshi ikantawakiri:

—Imantsiyatawitawakyaata omaanta eero ikamaperotzi. Ro imantsiyatantakari, ikowaki Pawa Tajorentsi maawaeni atziri ipinkathatena naari eejatzi ipinkathatziyari irira.

⁵ Jesoshi inintaperotziro roori Maarita, irento, eejatzi iyaariri. ⁶ Ari ikemakotzitakari imantsiyataki, tee riyaatzi intsipaeete, ijeekanaki apite kitejiri. ⁷ Roojatzi ikanantanakina maawaeni:

—Thame apiyeyanakini eejatzi Joreeyaki.

⁸ Nokantanakiri naari:

—Iyotaanari, chapinki janta ari rompojaksimimi mapiki riraga joreeyajatzi. ¿Eekiroma pipiyashitanaateyeri janta? Ero aatzi: rowamaemikari.

⁹⁻¹⁰ Riyotantari Jesoshi oetarika ikenkithashireeyari Pawa Tajorentsi eejatzi oetaka ikowakaanari naari, ikantana maawaeni:

—Tema eeniro okaatzi 12 oorapaeni apaani kitejiri akatziyatziyawaetantyaari eero antziwatanta. Eejatzi eenitatsi 12 oorapaeni tsiteniri akatziyatziyawaetantyaaworika aritaki antziwatakya. Okimiwitakawo iroka, tekiraata omonkaata kitejiri rowamaena. Aritaki amatakiro akatziyatziyawaete janta. Ero rowamagaetana iroñaaka, eero. Pawa ikowakaake aate aaka. Aririka aapatziyaperotyaari riraga Tajorentsi, eero imatziro paashini atziri ipakaakagaero aapatziyakarira.

¹¹ Aritaki ikantakinari. Roojatzi ikanantanari:

—Imaashitaka* Raajawo. Niyaate iroñaaka nokaakapaeri rirori.

¹² Nokantanakiri:

—Maaperotakirika, Nowinkatharite, aritaki retsiyatakotanee.

¹³ Omaanta ikenkithatakowitakari Raajawo, ikamaki. Naaka, noetakashitawitaka ro ikantanari: “Imaashita, imakoryaantari”. ¹⁴ Roojatzi ikantaperotantanakinari:

—Kamaperotakiroña Raajawoni. ¹⁵ Kameethaperotaki tee noñiiri naaka ikamimotena, pimatantyaawori paapatziyaperoyanakinani, rootaki nokimoshiryaantanakari. Thame amineeyakiterini maawaeni.

¹⁶ Riraga Tomashi iiteetziri Tsipantzi, ikanteeyanani:

—Thame aateyanakini maawaeni, rowamagaete aaka.

¹⁷ Roojatzi niyaatantanaka.

Nomagaeyakini niyanki awotsi. Okitejitanaki roojatzi nowaagantanaka. Tsitenini rootzimateentsi nareetya inampiki Raajawoni. Ikanteetawakina ikaatakotaki 4 kitejiri omonkyaaganteentakariri Raajawoni oomoki impeetaki. ¹⁸ Rowaga Wetaaniya okaak-intawo Jerojaree, aamaashitya okaatzi 3 kiroometero. ¹⁹ Ipoñaaka Jerojareeki osheki joreeyajatzi pokashitzirori Maarita eejatzi Mariiya. Eejatzi itsipatawo wetaaniyajatzi. Ikantapaakiro:

—Eero petakotashitari piyaaririni.

²⁰ Ari ritakawo apaani shirampari, kamanteroni Maarita:

—Kaakitakira Jesoshi.

Ookanakiro opanko, jatanaki otokiyotawakari. Omaanta Mariiya, eeniro ojeekanaki pankotsiki.

²¹ Okantawakiri rowaga Maarita:

—Aririkami piijekimi jaka, Nowinkatharite, eeromi ikamimi aarinini. ²² Niyotaki iroñaaka oetarika pikanteriri riraga Tajorentsi aritaki ipakimi okaatzi pikowakoteriri.

²³ Ikantapaakiro:

—Aritaki rapiiteero rañaagae piyaaririni.

²⁴ Okantawakiri:

—Jee, aririka omonkaatapaakya kitejiri ipiriinanteeyariri Tajorentsi maawaeni kamay-itatsirini, aritaki ipiriintanee rirori aarinini. Niyotakiro iroka.

²⁵⁻²⁶ Ikantapaakiro:

—Naaka añaakagaerini maawaeni kamawiteenchari, eejatzi nowaagaeri riraga piyaaririni eejatzi. Ikamawitakyaarika aapatziyanari ari rapiiteero rañaagae eejatzi. Eero noshinetziri apaani atziri aapatziyanari itsipatyaari Jatanaashi janta paamariki kaari tsiwakanitatsini. ¿Paapatziyawoma iroka nokantakimirika?

²⁷ Okantawakiri:

—Jee, Nowinkatharite, niyotakimi eerokotaki riraga Itomi Tajorentsi riraga Rotyaantanewo naamaakari.

²⁸ Ari, piyaate pikaemiro pirento.

Roojatzi opiyanaka, okantziro rowaga Mariiya. Okamantathatapaakiro:

—Areetapaaka Iyotagaeri, ikaemakaantapaakimi.

²⁹ Okantziro:

—Jee, ari.

Intsipaeete okatziyanaka, iyaatashitanakiri Jesoshi. ³⁰ Tekiraata rareetya rirori pankotsiki. Eeniro ijeeki janta otokiyotaktarinta Maarita. Ari royiuro janta Mariiya. ³¹ Ari iñaakiro roori ryaatzi maawaeni tsipataworipaeni pankotsiki ari roemoshirenkaatziro, roojatzi iyaatantanakawo maawaeni. Itawitaka ari iyaate apiitero iraaakotyaari

* **11:11** Ikantzirorika joriyopaeni imaashitaka omatero okantakotziri apite inashita. 1. Irira imaaki 2. Ikamaperotakitzi.

iyaaririni janta omookinta. ³² Ari oñaapaakiri Jesoshi, iyaatashitziri otziwerowashitapaakari owethatari. Okantapaakiri:

—Poemoshirenkapaena, Nowinkatharite. Aririkami pijeekimi jaka, eero ikamimi aarinini.

³³ Iñaawakiro riraga Jesoshi irayimotapaakari, eejatzi riragaeyakani jorriyopaeni riraga tsipatayitaworini. Roojatzi ikantashiretanaki rirori, rowashiretanaka. ³⁴ Ikantanaki:

—¿Tsika powakirika?

Okantawakiri:

—Janta, Nowinkatharite, nowakiri omooki. Thame paminakitero.

³⁵ Ari riraapaaka riraga Jesoshi. ³⁶ Rootaki ikanantanakari joreeyajatzi:

—Piñaakiri, osheki inintashiretawitarini.

³⁷ Eenitatsi apanipaeni kantaneentsiri:

—¿Kaarima irika kokichaatakagaeriri kamampowaakitatsiri? Eenirorikami jaka, ¿arima reetsiyatakoteerimi eejatzi Raajawoni, eero ikamimi?

³⁸ Rapiitziro ikantashireperotanaki rirori. Rokaakiwitapaakawo omoo imoontashitan-teetakiriri kaminkari impeetaki. Rashitakotanteetakari mapi. ³⁹ Ikantapaaki riraga Jesoshi:

—Pipinyaakoteri mapikika.

Okantawakiri rowaga Maarita:

—Eero, Nowinkatharite, ikaatakotaki imaakotaki 4 kitejiri ikamantakari. Shitzitanaki.

⁴⁰ Ikantanakiro:

—Eero pikantzi: “Eero”. Tema nokantakimi: “Paapatziyakinarika aritaki piñaakiro itajonkante Tajorentsi”.

⁴¹ Roojatzi ipinoyaanteetakawo mapi. Raminanaki riraga Jesoshi jenoki, ikantanaki:

—Ariwee, Pawa, niyotaki pikemakina. ⁴² Niyotaki pikanta pikemapiintana. Eenitatsi osheki katziyimotanari jaka. Nokowaki riyote maawaeni potyaantakina, rootaki nokenthatakaantzimiri.

⁴³ Roojatzi ikaemaperotantanaka:

—Raajawo, pipiriintee, pipokae.

⁴⁴ Roojatzi riyowantanaka kamawiteenchari. Chapinki roojotanteetawakariri tokoy-atha: rakoki, iitziki, maawaeni. Ipashikapootanteetawakariri paaño. Iroñaaka ikantziri Jesoshi:

—Poojoryakoteeri, potyaanteri riyaaatee.

⁴⁵ Riraga joreeyajatzi, rirotaiki tsipateeyakaworini Mariiya, iñaakoeyakirini Jesoshi ipiritakagaari Raajawo rowañoagaari.

Rajaryagaeyakarini rowamaeri Jesoshi

Tema oshekini riraga jewatatsiri raapatziyeeyanakarini Jesoshi. ⁴⁶ Paashinipaeni riraga jewatatsiri iñaakiri eejatzi ikijanaka. Roojatzi riyaatashitakiri warijeeyopaeni, ikantakotapaakiri riraga Jesoshi, okaatzi rantakiri. ⁴⁷ Ari ikantakoeyakitziirini riraga warijeeyopaeni. Tema ikaemakaanteeyakirini riraga 70 jewawentziriri jorriyopaeni. Ikantawakaeyakani:

—¿Tsika akanterika? Riraganki shirampari osheki itajonkantapiintaki. ⁴⁸ Aririka ashinetanakiri eekiro riyaatzi itajonkantzi, ari raapatziyeeyanakyaaarini maawaeni atziri, ipokashiteekari oroomajatzi, ishekirowakoteekari Tajorentsiipankoki. Eejatzi ithonkaekari aaka, maawaeni.

⁴⁹ Itsipatari Kaejashi riroripaeni janta. Iroñaaka ojarentsi rirotaiki irira iwinkatharite ñaanakowenantatsiripaeni. Ikantanaki rirori:

—Tekatsi piyote eerori. ⁵⁰ Tee pikenkithashiryaakya. Pamineeyini: okameethatzi-imoeyeminiita ikameeta apaani shirampari rowawijaakoeyanteerini aakapaeni, eero athonkanta maawaeni aakapaeni.

⁵¹ Tee ikantashitari iroka. Rooma rirotaiki iwinkatharite maawaeni ñaanakowenantatsiri. Riyotaakiri Tajorentsi, rootaki ikantakotzitantakariri ikamawenteeyerini riraga Jesoshi maawaeni jorriyopaeni. ⁵²⁻⁵³ Tee apatziro ikamawenteeyirini jorriyopaeni, inta ikamawenterini maawaeni atziri reentsitetantaaariri Tajorentsi maawaeni aapatziyariri rirori. Inashiteeyawitani, ijeekaeyini maawaeni nampitsikipaeni inteenaki omaanta ikamawenterini ipiyoyantaaaririni maawaeni. Aripaete riraga jewatatsiripaeni jorriyopaeni rajaryagaeyakarini riraga Jesoshi, rowamaeri. ⁵⁴ Rootaki kaari iroñaaka ikinapiinantanakari irira janta roshekizinta joreeyajatzipaeni, tee roñaagapaari. Riyaatakanakina paashiniki kipatsi. Ari ijeekakaapaakina nampitsiki oetachari Ejerayeemi othapikinta janta tekatsinta atziri ipanko.

⁵⁵ Rootzimameentsi omonkaatya Kitejitatsiri Rawijantariri Ronampiri Tajorentsi janta Ejiipitoki ikimoshiyeeyantaaarini maawaeni nojorriyotzinkarite. Iroñaaka itonkaanaki

maawaeni Jerojareeki rowameethatantanakyaariri, ipinkathatantyaariri Tajorentsi. Riyaateeyanakini jeekatsiri tsikarikapaeni, ⁵⁶ tema raminaminawitapaakari Jesoshi. Ikyaapaaki maawaeni Tajorentsipankoki ipinkathateri Tajorentsi, ikantawakaapaaka:

—¿Oetaka pikenkithashiryari eeroka, arima ipokaki Jesoshi?

—Aamashitya aririka.

⁵⁷ Tema aritaki ikantakaantakae aaka maawaeni atziri riraga warijeeyopaeni eejatzi jewatatsiripaeni ñaanakowenantatsiripaeni:

—Aririka piñaakiri Jesoshi, pipoke pikamantakitena intsipaete.

Tema ikowaeyanakini raakaanteri.

12

Janta Wetaaniyaki ojeetziri tsinani Jesoshi

¹ Tekiraata 6 kitejiri omonkaatantyaari nokimoshirewenantyaawori Kitejitsiri Raw-ijantariri Ronampiri Tajorentsi janta Ejiipitoki. Rareetakaanena riraga Jesoshi Wetaaniyaki janta ijeekinta riraga Raajawo kamawiteenchari: riraga rowañoagaeri Jesoshi. Tema itsipateeyakawoni ritsiropaeni, rowaga Maarita eejatzi rowaga Mariiya. ² Ari riwetsikaetakiro owanawontsi iñaaperotantyaariri Jesoshi. Tema eejatzi ikaateeyirini Raajawo, naaka riyotaanewopaeni eejatzi paashinipaeni atziri. Rakiyoteeyirini maawaeni. Maarita rowaga ritsiro riraga Raajawo rootaki kitantatsirini okitziri atziripaeni. ³ Ireto Mariiya amapaakiniri Jesoshi kajankapithari yoshaachari naariwo, kameethaperotatsiri. Pinaperotachari. Otziripithatantakari iitziki, roojatzi oshetantanakari oeshi. Kajankaenkatanaki maawaeni pankotsiki. ⁴ Ari eenitatsi jaga Joorashi karyootejatzi rirowitaka riyotaanewo. Riyotaki riraga Jesoshi rirotaki aakaanterini iinja. Ikantawakiro:

⁵ —¿Iitaka kaari pipimanantawo kajankapitharika? Pinaperowitachari osheki koriki. Apayitanakiririnimi riraga ashironkaenkaripaeni. Omaanta peewanatashitakawo owinawo maawaeni.

⁶ Ikantashita: tee ineshironkatziri ashironkaenkari. Ikempoyaawitanari noorikite maawaeni, omaanta rirotaki ayitanariri eechonkiini noorikite. Tema eejatzi ikowaki eechonkiini owinawo kajankapithari, rootaki iljakotantawori tee opiri owinawo. ⁷ Ikantziri Jesoshi:

—Okantyaata. Iyotaki nokame, rootaki otziripithatantari* tekiraata nokame.

⁸ Ikantyaani ikaatemikya maawaeni owashironkaenkari, ari pimatero pineshironkatapi-inteeyerini. Omaanta naaka eero nokantani nokaatemi maawaeni kitejiri. Eero oshekitzi kitejiri pineshironkatantanakari jaka kipatsiki.

⁹ Osheki joreeyajatzipaeni kemakoeyawakiririni riraga Jesoshi eenitatsi janta, rootaki riyaatashitanakari maawaeni. Eejatzi riyaatashitanakiri maawaeni ikoyi iñaantyaariri Raajawo, riraga kamawiteenchari ipiriintapaakiri rirori. ¹⁰ Rajaryagaeyakarini maawaeni jewatayitatsirini Tajorentsipankoki: tema ikowanaki rowamaeri eejatzi Raajawo. ¹¹ Osheki joreeyajatzipaeni ñaakoeyakiririni riraga Jesoshi rowañoakiri Raajawo, rootaki iroñaaka osheki jewatatsiri jorriiyopaeni raapatziyeeyantanakaririni riraga Jesoshi, eejatzi rotsipariitanakari paashinipaeni jewatatsiri riraga kowatsiri rowamaerimi.

Riraga jerojareejatzi iñaaperotziri Jesoshi

¹² Okitejitanaki oshekinii pokaentsiri ikimoshireeyini maawaeni. Ikemakoeyakirini riraga Jesoshi ari ipoki Jerojareeki. ¹³ Ari ragaeyanakironi oshipaeni kompirosi eejatzi paashinipaeni oshiyawori raanakiro janta awotsiki itonkiyoteeyawakarintata Jesoshi. Itacheronkawaanteteeyini:

—¡Sha! ¡Irika owawijaakotantatsini! ¡kameethaperotzi! ¡Rirotaki Rotyaantawo Tajorentsi! ¡Rirotaki irika reewawenteeyirini nojorriyotzinkaritepani!

¹⁴ Iñaapaakiri Jesoshi apaani wooro tekiraata ikyaakotari atziri. Rirotaki omapokaantapaakariri ikyaakotapaakari rirori. Rootaki imonkaatantakawori jankinarentsi Iwaperiteki Tajorentsi. Okantziri:

¹⁵ “Maawaeni jeekatsiri Jerojareeki, eero pithaayi, pokapaaki jewawentemini ikyaakotapaakari wooraani tekira ikyaakoetari”.

¹⁶ Omaanta tee niyotzi naaka maawaeni riyotaanewo imonkaatziro rojankinateetziro paerani Iwaperiteki Tajorentsi. Aritaki ikamawentee riraga Jesoshi, ipiriintaka eejatzi riyaataneee jenokinta, ari okanta nokenkithashiryaaakotziro maawaeni noñaakiri atziri rantakiri rirori. Rootaki nokanantari: “Kyaaryo ari okanta. Imonkaatakiri rirori oetaka rojankinateetziri Iwaperiteki Tajorentsi”. ¹⁷ Ari chapinki ikaemiri Raajawo: “Pishitowae”,

* 12:7 Rametari jorriiyopaeni ijeetantyaari kajankaari kaminkari eejatzi itziripithatantyaari kajankapithari eejatzi ityaakitantyaari panetatsiri tokoyamaashiki iponatantyaaririra kaminkari tekiraata ikitata. Roojatzi raantanakyaari ikitateri.

ari shitowanee. Kamaperotawiteenchari, omaanta rapiitziro rañee: nokaatzi osheki ñaakoeyiririni, roojatzi nokantakoeyakironi iroka noñeeyakirini. ¹⁸ Ari ikemakotakiri riraga Jesoshi maawaeni atziri itajonkantzi rirori, rootaki riyatashiteeyantakaririni itonkiy-otawakari maawaeni. ¹⁹ Roojatzi ikanantawakaantanaka warijeeyopaeni:

—Ñaakiro. Maawaeni atziri royaatziri rirori. ¡Tee okameethatzi! ¿Oetakatya anteri? Tekira amatziri apakaeri rirori.

Riraga jewatatsiripaeni jorriyopaeni eekiro riyaatatzi iperatanaka royaateri rirori.

Paashinijatzitatsiri atziri ikoyi iñeeri riraga Jesoshi

²⁰ Itonkaanaki Jerojareeki osheki atziri ikimoshiretantaari, eejatzi ipinkathatantyaariri Tajorensi. Ikaatziri kireeshiyatzi owakira peyacha jorriyo. ²¹ Riyatashiteeyapaakirini irirapaeni riraga Jiripi, rirootaki wetheerajatz. Ojeeki Wetheera Karireeyaki. Ikantapaakiri:

—Yeeyi, nokoyi noñeeri Jesoshi.

²² Jiripi riyatashitanakiri ikantakiri Antereeshi. Roojatzi riyatantanaka apite eejatzi riroripaeni ikanantyaariri riraga Jesoshi.

²³ Ikantawakiri irira:

—Eerokataki paashinijatzitatsiri atziri omaanta pikoyi piyotena naaka. Kameetharini. Okameethatawita maawaeni atziri maawaeni kipatsiki raapatziyenami naaka. Tema rooteentsi nokamawentemi eerokapaeni maawaeni atziri. ²⁴ Kyaaryootaki iroka nokantemiri. Aririka omanakitero teriiko mapipookiki, eerorika opariyapaaki kipatsiki, eero oshooki roojatzi okantya: apaani okithoki ojeekanaki. Omaanta tziroyaapaentsiri kipatsiki, kimiwiwataka kamaki okithoki oshookantari owakirari owaatha, roojatzi okithokitanakaya osheki. ²⁵ Eenitatsi atziripaeni kempoyaayiwitacharini, tee ikoyi rowashironkaya, omaanta ratsipetashitakawo ikempoyaaka, tema rootaki riyatantyaari paamariki kaari tsiwakantitsini. Omaanta kaari kempoyaacha inta rantakiniri Tajorensi ikowakaakiriri omawitya ikemaasiwentyaari kipatsikika, tema roojatzi ikantyaani rañaapae janta jenokinta nojeekakayeri kameetha. ²⁶ Maawaeni kowatsiri rantenawo nokowakaakiriri, okameethatzi royaatenaata; tema ikaatena tsikarika nojeeki naari. Eejatzi iñaakiri Pawa ikameethatzi rirori. ²⁷ Iroñaaka nokenkithashiryanaaka. ¿Oetaka nokanteriri Pawa? ¿Nokanteririka: “Pawa, rooteentsi rowashironkayena atziri, powawijaakotena”? Eero nokantziri. Tema ro noshintsitashitantakawori nopokantakari kipatsiki nokemaatsityaawo eejatzi nokamawenteri maawaeni atziri. ²⁸ Roojatzi ikenkithatakantakariri Ashitariri. Ikantziri:

—Pawa, nokowaki ipinkathateeyeminiita atziripaeni, iñaaperoyeminiita pikameethatzi.

Roojatzi nokemaeyantakaririni Pawa janta jenokinta, ikantziri:

—Tema poñaagakotakityaanari notajorenka eeroka, rootaki iñaaperotantakinari atziripaeni nokameethatzi. Iinja papiitero poñaagakaanteroni notajorenka eeroka, rootaki iñaaperotantenari osheki atziri.

²⁹ Ari ikemaeyawitawakarini katziyeeyawiteencharini, inta tee riyoperotawakiro. Ikan- tagaantashitanaka:

—Oñaawaepookitatz.

Paashini kantayiteentsini:

—Iñaanatatziri ronampiri Tajorensi.

³⁰ Ikantziri riraga Jesoshi:

—Tee naaka opokashitzi ñaagantsi iyotaantenari: inta eeroka riyotakagaeyawitakimini Tajorensi otyaantakinari. ³¹ Iroñaakaroña ikantakowenteri maawaeni theenkantatsiri, ikantziri: “Eeni-ro pantziro kaari kameethatzi, aritaki nowashironkaemi”. Iroñaaka eejatzi rookakaakiri Pawa riraga iwinkatharite maawaeni kamaaripaeni eejatzi maawaeni kaari aapatziyana. ³² Rooteentsi rowamagaetena rowatzikakoetena koroshiki roojatzikya nokenkithashiryaaakari maawaeni atziri, ipokashiteeyenani, ikoyi nowawijaakoteri riroripaeni.

³³ Rootaki ikantakiri riraga Jesoshi. Ikamantzitakari tsika ikantyaaka ikamantyaari iinja.

³⁴ Ikantawakiri atziri:

—Iyotagae Iwaperite Tajorensi: “Roojatzi ikanteetatyeeyaani Rotyaantanewo Tajorensi rañee”. ¿Iitaka pikantziri? ¿Iitaka pikanantawori eeroka: “Ari rowamagaetakiri atziritapaentsirika”? ¿Ninkakya irika kamatsineka?

³⁵ Rakanakiri:

—Notsipatemi naaka riraga iyotakoperotakaaneeriri Tajorensi paashini eechonkini. Paapatziyena iroñaaka. Eerorika paapatziyana eero piyotziri riraga Tajorensi.

Rootaki piyaatantyaari paamariki kaari tsiwakanitatsini. ³⁶ Rootaki paapatziyantnari imatantyaawori reentsitetemi. Roojatzi ojeekantapaakimi pajankaneki noñaani.

Roojatzi riyaatantanaka imanapithatanakari.

Kaari raapatziyantari jewatatsiripaeni joriyopaeni

³⁷ Iñaawitakari osheki atziri itajonkantayitakini riraga Jesoshi omaanta tee raapatziy-eeyawakarini. ³⁸ Imonkaatakiro rojankinatakotzitaririni paerani Iseeyashi riraga kamanantayitzirorini iñaani Tajorentsi, ikantzi:

“Nowinkatharite, eero roshekiperotzi aapatziyawakimini rowaga akamanteriri. Iñaawitemi pitajonkante. Omaanta eero raapatziyimi”.

³⁹ Rootaki kaari imatantyaawo raapatziyari Jesoshi. Tema ikantzitakani eejatzi:

⁴⁰ “Riraga Tajorentsi tee ishinetziri riyoperoteri kimitaka tee iñiiri rokiki riraga kaari aapatziyaariri Jesoshi eejatzi tee ishinetziri riyotakayeri rajankaneki kimitaka tee ikenkithashiryaa rajankaneki. Ikantzi Tajorentsi: ‘Iñeekari. Riyotzikari. Rameentanakari. Nowawijaakotzirikari’ ”.

Rootaki kaari imatantawo maawaeni kaari aapatziyariri Jesoshi ikenkithashiryaaarofa.

⁴¹ Paerani iñaakiri riraga Iseeyashi ishikakiryaaiki Awinkatharite, impaetzi ikenkithatakotziri. ⁴² Eejatzi osheki jewatatsiripaeni joriyopaeni raapatziyawitanakari Jesoshi. Omaanta ithaawantari warijeeyopaeni, rootaki kaari ikanantari inampijatzzi: “Naapatziyakari Jesoshi”. Ikenkithashiryaa: “Ikijantanarikari naapatziyari Irira, eero ishinetanaana notsipataneeyari atziri janta piyotaantsiki nopinkathateri Tajorentsi”.

⁴³ Riraga warijeeyopaeni ikowapiintzi iñaaperoyerini atziripaeni ikameethatzi, tee ikenkithashiryaaakoperotari Tajorentsi iñaaperoteririka Irirapaeni ikameethatzi.

Kameetha aapatziyari riraga Jesoshi

⁴⁴ Roojatzi itacheronkawaantetanaka riraga Jesoshi:

—Maawaeni aapatziyanari, tee apatziro naaka raapatziyaperotana, inta eejatzi raapatziyitari otyaantakinari. ⁴⁵ Maawaeni ñaapiintakinari, iñaapiintziyaari eejatzi otyaantakinari. ⁴⁶ Tema nopokapaaki jaka kipatsiki, nokimitapaakari ootamentotsi niyotakotakaantyaariri riraga Tajorentsi maawaeni atziri eero eekiro riyaatatyee ijeekanaki tsiteniriki; omaanta imatziro raapatziyana, eero rantapiintanakiro kaari kameethatzi, inta imonkaatakiro ikowakaakiriri Tajorentsi. ⁴⁷ Omaanta ninkarika kemayitawitakaworini nokantziri: eerorika ikemijantaperotziro, eero nokantakowentziri naaka. Tee ro nopokantari kipatsikika nokantakowentayiterini atziri, inta nopokantari nowawijaakoteri. ⁴⁸ Maawaeni theenkakinari kaari aapatziyawori noyenkithari, eenitatsi okantakowenterini iinja. Iroka noyenkithari nokantawitakari: iinja omonkaatapaakyaarikarofa othonkantyaari kipatsi, ari okantakowenterini theenkakinari okaatzi nokantziri. ⁴⁹ Tee noñaawaetashita. Pawa otyaantakinari, rirotaki kantanari: “Rootaki irokakya piñaawaetapaeri. Irokakya pikantapaeriri”.

⁵⁰ Riraga aapatziyawori kaminagaantsi rashi Pawa okaatzika nokamantakiriri, ari owañaanakiri ikanteetatyeeyaani ijeeki jenokinta. Tema nomonkaatakiro maawaeni okaatzi ikantakinari Pawa.

13

Jesoshi riyotagaeyakinawoni tsiteniriki tekiraata ikami

¹ Roooteentsi nokimoshirewenteeyanakironi Kitejitatsiri Rawijantari Ronampiri Tajorentsi janta Ejiipitoki. Aritaki riyotaki riraga Jesoshi omonkaataka rookantanaawori kipatsika, ipiyantanaari Ashitaririki. Ikantatyeeyaani ineshironkaeyakaeni maawaeni rashiteeyakaeni kipatsijatzika. Iroñaaka ineshironkaperotee, tee ithaawanaki ikamawentee.

² Ari nowaeyani maawaeni notsipatakari Joorashi karyootejatzi, riraga itomi Shimo. Ikenkithashiryaaakaakari rajankaneki riraga iwinkatharite kamaaripaeni riraga Joorashi raakaanawityaarini Jesoshi iinja. ³ Riraga Jesoshi riyotaki Iriri iitakiri jewawenteronini maawaeni oetarikapaeni kipatsikika eejatzi jenokinta. Riyotaki eejatzi ipoñaaka Tajorentsi, rooteentsi ipiyashitaneeri eejatzi. ⁴ Ari rowakagaeyakinawoni irira Jesoshi, roojatzi ikatziyanaka. Raatonkoryaanakawo iithaari. Rapineethakitanakawo roshewootantari. ⁵ Roojatzi ijantakawo iñaajajokira antawo, ikiwanteyeyakinawoni noetzipaeni: nashi naari eejatzi paashinipaeni riyotaanewo. Ro roshetantakinawori noetzi roshewootantari. ⁶ Roowiteenchami ikiwayitziapaakirimi riraga Peetero, ikantziri:

—Rooma eerokataki Nowinkatharite, tee okameethatzi pikiwenawo noetzi naari, inta okameethatemi nokiwiwirompi pitiizi eeroka.

⁷ Ikantawakiri:

—Tee piyotakotziro iroñaaka iroka nantakimiri. Aritaki piyotakiro iinja.

⁸ Ikantziri rirori:

—Eerokya pikiwanawokya noetzikya.

Ikantawakiri:

—Eerorikakya nokiwimiro piitzi, eero akimitawakaa iinja.

⁹ Roojatzi ikanantakariri rirori:

—Nowinkatharite, eero apatziro pikiwenawo noetzipaeni, inta eejatzi pikiwenawo nako, nopoo, maawaeni. Nokoyi akimitawakayaarofa.

¹⁰ Ikantawakiri:

—Eero rapiitziro ikiwakya kaawoshiteenchari. Rapiitziro ikiwiwo apaniroeni iitzi. Kiteteeyawitakimini eerokapaeni inta apaani kaari kitetatsi.

¹¹ Riyotakiri Joorashi rirotoaki aakaanterini. Rootaki ikanantakari: “Apaani kaari kite-tatsi”. ¹² Ithonkaeyakinani ikiwaeyakinawoni noetzi maawaeni. Roojatzi ikithaatantaawo iithaari. Eejatzi ijeekimoteeyakinani, ikantana:

—*¿Piyoteeyakinima iroñaaka iitaka nanantayitaworini irokapaeni?* ¹³ Rooma pikan-tapiinteeyanani: “Iyotaaantsiri”, eejatzi “Nowinkatharite”. Kyaaryootaki iroka pikan-takinari. Naaka iyotagaeyimirini. Okameethatzi pipinkathatena. ¹⁴ Naaka pi-winkatharite, omaanta nokiwakimiro piitzi namitakotantzimiri nokimitakari ponampiri. Ari poshiyakiretanawo naaka: pamitakoperotawakaya. ¹⁵ Noñaagakimiro inkaaganki tsika pikantya eeroka. Aritaki iroñaaka pikimitawakagaeyanakyaani. ¹⁶ Kyaaryootaki iroka nokantemiri. Ronampiri tee ranaakotziri omperatariri. Eejatzi riraga rotyaan-tanewo eero ranaakotziri otyaantakiriri. ¹⁷ Iroñaaka piyotakiro iroka niyotaaakimiri, tema rootaki pikimoshiretantyari pimonkaatakirorika nokowakaemiri nokimoshiryaakaan-temiri. ¹⁸ Eeniro iroñaaka apaani nokantakoperoteri, tee maawaeni nokenkithatakotzimi. Niyoyagaeyakimini maawaeni, tema niyoteeyakimini. Eenitatsi Iwaperite Tajorentsi teki-raajeeni omonkaatyaata, okantzi: “Riraga owakotakinari nopaani, rirotoaki piyankashite-nani”. ¹⁹ Aritaki nokanteeyakimini tekiraata ragaetena. Piyotantari omonkaataka okaatzi nokantakimiri, aritaki paapatziyakotena naaka riraga Rotyaantanewo Tajorentsi riraga Owawijaakotantatsiri. ²⁰ Kyaaryootaki iroka nokantemiri. Aririka raakameetha-teetawakiri notyaantanewo, eejatzi naari, raakameethatena. Aririka raakameethatawak-ina naari eejatzi ikimiteri riraga otyaantakinari raakameethateri.

Ikantzi Jesoshi: “Rooteentsi raakaanteetena”

²¹ Roojatzi rowashiretantanaka Jesoshi, ikamanteeyanani:

—Kyaaryootaki iroka nokantemiri. Eenitatsi jaka aakaanenani.

²² Ari naminawakaanaka naaka maawaeni riyotaanewo, tee niyotzi ninkarika kantako-takinari. ²³ Naaka riyotaanewo inintaperotana Jesoshi, eenirona naari notziintanakari ichopineeki noñaanantakari. ²⁴ Rookotakina Peetero, ikantana:

—Pojumpiteri. *¿Ninka ikenkithatakotzirika?*

²⁵ Roojatzi apawo notziitotaperotantakariri ichopineeki riraga Jesoshi. Nokantakiri:

—Nowinkatharite, *¿ninka aakaanteminika?*

²⁶ Ikantakina:

—Aririka nochaantero paa, irika nopakiri, rirotoaki aakaanenani.

Roojatzi rochaanantanakawo paa, ipakiri Joorashi itomi Shimo karyootejatzi. Ari raawakiro. ²⁷ Roojatzi ikenkithashiryaakaanakariri iwinkatharite kamaaripaeni Joorashi raakaanteri rirori. Riraga Jesoshi riyotzi oetaka ikenkithashiryaari rirori. Ikantanakiri:

—Oetarika pikenkithashireeyirini pantero, pimateroota intsipaete.

²⁸⁻³⁰ Raantawakawori rowaga paa, rowakawo, roojatzi riyaaantanaka raakaanantyaariri. Rirotoaki kempoyaakinari noorikite maawaeni. Naakapaeni owaeyeencharini jaga tee niyotawakiro ikantakiriri: “Pimateroota intsipaete”. Riyaatantakari, raamaanaka aapanipaeni ikantziri Jesoshi: “Pamanante oyaari akimoshirewanantyaawori Rawijantariri Ronampiri Tajorentsi”. Paashini raamaaka ikanteri: “Piyaate pipashitayitayirini ashironkaenkari”. Niyankitaki tsiteniri ipiyashitanakari.

Ikamantakina naakapaeni riyotaanewo riyaaetea

³¹ Roojatzi ikamantanakina Jesoshi:

—Nopoñaanaka naari jenokinta, natziritapaaki jaka kipatsiki. Rooteentsi kijashitanari raantaneeenari. Roojatzi nokamawenteri maawaeni atziri, nopiriinantaneeyari, nopiyantari jenokinta. Tema nokamawenantaariri aapatziyeeyanarini ipinkathateeyanteenarini naari eejatzi Pawa ikanteri: “Tajorentsi riroperori. Rotyaantakaeri Itomi riraga Jesoshi ikamawentee aari”. ³² Eejatzi ikimitya Pawa, riyotakagaeyerini atziri ipinkathateeyinani naari. Eejatzi ikantakotenari rirori: “Rirotoaki notyomi. Rantakiro kameetha maawaeni

nokowakaantakariri rantero”. Iroñaaka imatero: eero ijamaneentawo. ³³ Iroñaaka, niyotaanewopaeni, rooteentsi nookanteeyaneemirini. Pikowakowaperotana omaanta okimitaka nokantakiri jewatatsiripaeni joriyopaeni chapinki, eejatzi iroñaaka nokanteeyemini eerokapaeni: “Nopiyantari janta, omaanta eero pimatziroota eerori piyaateeta, tekira”. ³⁴ Paashini nokamineeyemirini iroñaaka: “Pineshironkatawakaeyanikya maawaeni. Nokimitaka naaka noneshironkaeyimini, eejatzi pikimitawakaeyani eeroka, pineshironkatawakaeyanikya. ³⁵ Aririka pineshironkatawakagaeyanikya, aritaki riyotakoeyakimini eeroka maawaeni atziri: eerokapaeni niyotaanewopero”.

Ikante Peetero: “Tee niyotziri Jesoshi”

³⁶ Ikantzi riraga Peetero:

—¿Tsika piyaateka, Nowinkatharite?

Ikantakiri:

—Janta niyaate, eero pimatziroota poyaatanakina iroñaaka. Iinja aritaki poyaatanakina.

³⁷ Ikantziri rirori:

—Nowinkatharite, ¿iitarikya kaari nomatantyaawo noyaatemi iroñaaka? Omawitya rowamagaeteerika, aritaki okanta.

³⁸ Ikantawakiri:

—¿Arima pantero? Kyaaryootaki iroka nokantemi. Tekirani iñiini tyaapa, pikante: “Tee niyotziri Jesoshi”. Okaate 3 pikante.

14

Raanakiri Jesoshi aapatziyariri Pawaki

¹ Eejatzi ikanteeyanakinani Jesoshi:

—Eero pikenkithashiryaashipiintawo inta pameentyaari Tajorentsi. Eejatzi naari, pamentena. ² Janta inampiki Pawa eenitatsi oshekini pankotsipaeni. Eero oshekizimi, ari nokantemimi: “Tee oshekiziti”. Niyaate janta niwetsikaeyapaemini pipanko, piyeekanteyaapaeyarini eeroka iinja. ³ Aririka nomatemiro piyeekantyaari, ari napiitaatero nopiyashiiyakitemini nagaeyaatemini. Aritaki notsipatapaakimi nojeekinta naari. ⁴ Piyotzi tsikarika niyaatee. Piyotzi eejatzi tsikarika nokinanaki.

⁵ Ikantziri riraga Tomashi:

—Tee niyotzi naaka tsikarika piyaatee. ¿Tsika niyotantyaari tsikarika pikinee?

⁶ Ikantakiri:

—Tema naaka oñaayemironi pikinantanakaayari pareetantyaari Pawaki, eejatzi naaka yotaapiinteeyakimironi kyaaryooperotatsiri, naaka añaakagaeyakimironi pikanteetateyeyaani. Takatsi pikantya piyaatashiteri Pawa, inta naaka aaneemini. ⁷ Piyoteeyantakinarinimi naaka piyoteeyakirinimi Pawa eejatzi. Paata piñeena nokamawenteri maawaeni atziri ikimitaaka ikantanari Pawa roojatzi piyoperoteri tsika ikantari rirori.

⁸ Ikantziri riraga Jiripi:

—Nowinkatharite, poñaagaeyenarini Piri; ari okaatapaaki, eero napiitaneemi nojampikowentaneeri.

⁹ Ikantakiri:

—Paerani notsipateeyakimini. ¿Tekirama piyotana? Maawaeni ñaakinari, kimitaka iñaakiri Pawa rirori. ¿litaka pikanantanari iroñaaka: “Poñaayenari piri”? ¹⁰ ¿Tekirama piyotzimate nokimitari Pawa? Eejatzi ikimitana rirori. Tee nokantashita. Ikimitana irira, rirotki matakanawori notajonkantsi. ¹¹ Tema nokantzimi nokimitari irira. Eejatzi ikimitana naari. Paapatziyawo iroka nokantakimiri. Eerorika pikoyi paapatziyashitana, ari piñaaperoyakinani notajonkantaki, tema rootakikya paapatziyantakinari.

Aririka riyaataneey Jesoshi, osheki imateniri aapatziyariri

¹² Eejatzi ikanteeyanakinani riraga Jesoshi:

—Rootaki kyaaryootaki nokamantemiri. Maawaeni aapatziyenani ikimiteeyanani, eeniroka nantziro naaka eejatzi ikimitya rirori rantaperoteri. Tema niyotaakiri atziri rootaki raapatziyantakinari apanipaeni. Ari niyaateeta Pawaki, eejatzi opoki rowaga Ishire Tajorentsi amatakotemini. Roojatzi pikamanantyaari atziri maawaeni nokantakimiri naaka, rootaki raapatziyantayitenarini oshekini. ¹³ Aririka paapatziyanakina, aritaki nomatakimiro oetarika pikowakoteriri riraga Pawa. Iroka nokantemiro ikanantyaari maawaeni atziri iñaaperoteri Pawa. ¹⁴ Paapatziyaperotakinarika, pimatero pinetheena Naaka oetarikapani, aritaki nomatakimiro pikantenari. ¹⁵ Pinintaperotanarika, pikemijantaperoyenani oetarika nokaminagaeyemirini. ¹⁶ Naaka amanerini Pawa rotyaanteeyemironi paashini

Amitakoeyemirini. Aritaki imatakimiro. Roojatzi okantyaani otsipateeyemini roori: ¹⁷ rootaki rowaga Ishire Tajorentsi iyotayemironi maawaeni kyaaryootakotatsirini Tajorentsi. Omaanta tee riyoteeyironi irowa kaari aapatziyanari, rootaki kaari opokashiteeyantaririni otsipateeyarini. Omaanta aritaki kijokiro owanteeyakimirini eerori. Rootaki piyoteeyantakaworini eeroka. ¹⁸ Nopiyaanerika Pawaki, eroo nookimi apaniroeni, ari nopiyashiyemini Noshireki. ¹⁹ Roooteentsi niyaate. Eero rapiitana ifeeyanakinani kaari aapatziyanari, inta piñeeyenani eeroka. Ashi noyiro nañi, rootaki pañaanteeyanakinani eerori: pikantyaani piñeeki jenokinta. ²⁰ Aririka nopiriintanee, aritaki piyoteeyanakinani nokimitari Pawa. Tema eejatzi pikimiteeyenani eeroka, eejatzi nokimiteeyimini naari: akimitawakaeyani. ²¹ Maawaeni yotawakirori nokaminaakiriri, ikemijantaperotakirorika eejatzi, rirotaki nintashireperotanari. Pawa aritaki inintashireperotakirori nintashireperotanari. Eejatzi naari aritaki nonintashiretakirori rirori. Niyotakaaperoteri tsika nokanta.

²² Eenitatsi janta paashini Joorashi, kaari karyootejatzi. Rojampitziri irira, ikantziri:

—Nowinkatharite, piyotakaaperotakina naaka tsika pikantari. ¿Itaka kaari piyotakaanari kaari aapatziyemini tsikarika pikantari?

²³ Ikantakiri:

—Pinintaperotana eeroka omaanta tee inintaperotana riraga kaari aapatziyanari. Pinintaperotanarika, pikemijantaperotero nokantzimiri, roojatzi inintaperotantemiri riraga Pawa. Roojatzi nopokashiyakimini pishireki, kijokiro nowantemiri Naaka eejatzi Pawa. ²⁴ Omaanta kaari nintashiretanari, eroo ikemijantaperotziro nokantziri. Iroka nokantakimirika, kaari nashi nokantzimiri naari, inta ikantziri otyaantakinari. ²⁵ Eenironaka notsipateeyimini, aritaki nokamantzitakimiro omaanta tekiraata pikemaperotana. ²⁶ Riyotzi Pawa paapatziyakina, rootaki rotyaanantemirori amitakotantatsiri roori Ishire Tajorentsi. Iyotakaemiro oetarikapaeni. Okenkithashiryakaapaakimiro maawaeni nokantzimiri. Rootaki kenkithashiryakaayemironi eerokapaeni maawaeni nokantakimiri.

²⁷ Eekiro riyaatatyeek ikantanakina riraga Jesoshi:

—Roooteentsi niyaate. Nokimoshiryaanaki naaka tee nowashiretakota. Nokowaki pikimiteena pikimoshireyanakini eeroka: tema naaka pikimoshirewente. Eero imatziro atziri roemoshirenkemi. Omaanta naaka oemoshirenkemi. Aririka eekiro piyaatatyeek pikenkithashiryakotena naaka aritaki nojeekakagaeyakimini kameetha. ²⁸ Aritaki pikemakiro nokanteeyakimirini rooteentsi niyaate, eejatzi nopiyeek. Aririka pinintaperotana kameetha pikimoshirewente niyaate Pawakinta. Aritaki riraga Pawa ranaakotakina. ²⁹ Iroñaaka nokamantzitakimiro tekirani niyaateek. Aririka piyotaki omonkaataka nokamantakimiri, paapatziyaperoyantenanari. ³⁰ Eechonkiini napiitziimi nokenkithatakaakimi. Awotsikitapaaki jewatatsiri maawaeni kaari aapatziyanari: rirotaki iwinkatharite kamaaripaeni. Tekatsi ikantya rirori reewawenteena naaka. ³¹ Omaanta noshinetari rowamaena oyaatziiriri rashi. Irira Pawa ikowakaakinari nokamawentero maawaeni atziri. Rootaki nokanantariri riyoteeyantanakaworini atziri nonintaperotziri riraga Pawa, eejatzi nantapiintziniri oetakarika ikowakaakinari. Pikatziyanaki. Thame aatee.

15

Riraga Jesoshi rirojatzi oshiyakaawentacha owaatotha oowa

¹ Ikantawitanaana riraga Jesoshi inta eekiro riyaatatzi riyotaana. Iroka paashini roshiyakaawentakinari irira:

—Naaka kimitawori owaatotha oowa. Eeroka kimitawori otha. Rirotaki Pawa thamaetakotzirori. ² Aririka otha kaari kithokitapaentsiri riraga thamaetakotzirori ipejayitziro, eejatzi rookiro. Omaanta rowaga kithokitatsiri rowameethatakotziro okithokiperotantanakyaari. Kimitaka iroka, Pawa rantakimiro eerokapaeni aapatziyanari. Raapatziyaperotakaantemiri, ikameethatakaaperotakimi. ³ Iroka niyotagaeyakimirini, rootaki owameethashireyakimirini Ishire. ⁴ Kijokiro powaeyenani. Aritaki naari kijokiro nowaeyemini. Otha oowa aririka ochewaryaanaki, eroo omataa okithokite, rooma ari okamae. Aritaki pikimiteeyaworini eerori. Eerorika kijokiro powaeyenani, eroo pimatziro piyoteeyerini kameetha paashini atziri raapatziyantenanari. ⁵ Naaka kimitawori owaatotha. Eerokapaeni pikimitawo othapaeni. Maawaeni kijokiro oyenani rirotaki mateeyanakirorini oetarika nokowakaakiriri. Tema kijokiro noyeri naari. Omaanta aririka pintareyanakinani, eroo pantzimaetawo nokowakaakimiri. Rootaki okameethatantari kijokiro powanakina naaka. ⁶ Riraga kaari kijokiro owana, ari ikimitakaanteetakaari otha oowa ipejeetero, thatzik. Roojatzi aririka ojampishitanaki, rookaetero paamariki, pok, otaya, tzininini. ⁷ Roojatziroka kijokiro powaeyanakinani

eejatzi aririka paapatziyaperotyaawo nokantzimiri, pikantena oetarika pikowayitzirini: aritaki nomatakimiro. ⁸ Aririka pimatayitakironi oetarika nokowakayemiri, riyoperotemi maawaeni atziri eerokaperotaki niyotaanewopaeni. Aritaki iñaaperoteri atziri riraga Tajorentsi ikameethatzi.

Riraga Jesoshi isheninkatakari maawaeni riyotaanewo

⁹ Iroka eejatzi ikanteeyanarini riraga Jesoshi:

—Kimitaka inintashiretana Pawa osheki, eejatzi naaka nokimiteeyimini, nonintashireeyimini osheki. Kijokiro poyena, rootaki anintaperotawakagaeyantyaarini osheki. ¹⁰ Pikemijantaperoterorika nokaminagaeyimirini, aritaki nokantanakimiri nonintaperoyeanakimiri naaka. Nokemijantaperotziro ikantakinari riraga Pawa, roojatzi ikantani inintaperotakina. ¹¹ Ashi noyiro nokimoshiryaanaki naari. Ro nokamanantzimirori iroka pikimoshirewenantyaawori eeroka. Nokowaki pikimoshireperotanaki maawaeni. ¹² Iroka nokaminaantemiri: tema nonintashireeyimini naaka. Rootaki nokaminaantakimiri: pikimitaaga eerori, pinintaperotawakagaeyani. ¹³ Riraga neshironkaperotziriri atziri, ikamawentakiririka, rirotaki nintashireperotziriri kameetha. ¹⁴ Aririka pimateeyakironi nokantakimiri, eerokaperotaki notsipamintharipero. ¹⁵ Eero noeteeyakimini iroñaaka nonampiri, tee riyotzi onampirentsi oetarika rantziri onampitariri. Omaanta niyotakagaeyakimini okaatzi ikamantakinari riraga Pawa, rootaki atsipaminthatawakaantaperotakari iroñaaka. ¹⁶ Tee eerokapaeni yoyeenani; inta naaka yoyayitakimiriini eerokapaeni. Notyaantakimi panantyaawori oetarika nokowakaayitemirini. Eero patsipetawo oetarika pantayitenarini. Pikemijantaperotenarika, aritaki imatakaakimiro riraga Pawa oetarika pikanteriri. ¹⁷ Napiitanakimiro iroka nokaminagaeyakimini: pinintawakagaeyani maawaeni.

Theenkantatsiri roonakari Jesoshi eejatzi aapatziyariri

¹⁸⁻¹⁹ Eekiro riyaatatzi ikantakina Jesoshi:

—Riraga kaari aapatziyanari ineshironkatawakaaka. Aririkami pikimityaarimi eeroka, aritaki ineshironkatakimimi eeroka. Omaanta tee pikimitari. Niyoyeyakimini maawaeni, rootaki roonantakimiri. Kyaaryo, roonantakimiri riraga kaari aapatziyanari, omaanta nokowanaki piyoperote ritawo roonana naari. ²⁰ Pikenkithashiryaakiro nokantakimiri chapinki: “Riraga ronampiri tee ranaakotziri onampitariri”. Aritaki ikijakina. Eejatzi ikimitemi eeroka, ikijeeyemini. Tee ikemijantaperotziro nokanteeyawitakaririni. Eejatzi eeroka, eero ikemijantaperoyeyimini pikamanteeyawitakaririni eerokapaeni. ²¹ Rirotaki Tajorentsi otyaantakinari. Omaanta tee riyotziri maawani rirori, rootaki ikijantemiri. Tema piyotaakowitakinari riroripaeni. Rootaki ranantawori iroka. ²² Ari nopokashitawitakari, nokenkithatakaawitakari. Eeromi nopokashitzirimi eero eenitatsimi iroñaaka rantani. Omaanta iroñaaka tekatsi okantya irirapaeni ikantero: “Tee niyotziro nantziro kaari kameethatatsi”. ²³ Riraga oonakinari roonakari Pawa rirori. ²⁴ Eero eeniromi rantani, eeromi iñaawitakina notajonkawentzimotakirimi. Nomatayitakironi kaari imatayitzi atziri. Omaanta iñaawitakina notajonkantzi, eekiro roonatyana. Eejatzi roonitakari riraga Pawa. ²⁵ Aritaki ikantari maawaeni. Tema monkaatapaaka iroka rojankinakotziteetakaririni rirori Iwaperiteki Tajorentsi: “Roonashiitana maawaeni, tekatsi nantawitya”. ²⁶ Ari notyaantakimiro eerokapaeni Amitakotemini, rowaga Ishire Tajorentsi. Opoñaakya Pawaki, kameetha iyotaapaemiro kyaaryooperotatsiri. Aririka opokapaaki okantakotapaakina naaka. ²⁷ Eejatzi eerori, okameethatzi pikantakotakina naari eejatzi. Tema eeroka tsipatapiintakinari paerani nitantakawori niyotaakotakiriri atziripaeni.

16

¹ Eekiro riyaatatzi ikantana riraga Jesoshi:

—Nokoyi eero pipakaero paapatziyana, rootaki nokanantzimirori maawaeni iroka. ² Paata pikowaeyawityaani pikaaterimi ajorriyotzinkarite janta piyotapiintaantsiki inta roepiyawakimi. Rowamaemi eejatzi. Aritaki riraga kijakimiri ikenkithashireeya rantziniri Tajorentsi ikowakaakiriri. ³ Tee riyotziri riraga Pawa, eejatzi naaka, tee riyotana, rootaki ranantemirori iroka. ⁴ Aririka omonkaatakya iroka nokantakimiri, aritaki pikenkithashiryaanakiro nokantakimikya rootaki iroñaaka nokanantzimirori. Paerani notsipatzimini, rootaki kaari nokanantzimini, omaanta rooteentsi niyaatee, rootaki nokanantaperotakimiri.

Opoke Ishire Tajorentsi

⁵ Ikantanakina riraga Jesoshi:

—Iroñaaka niyaate otyaantakinariki. Omaanta tee pojampitana: “¿Tsika piyaateka?”

⁶ Iroñaakarofña nokantakimi, rootaki petakoperotantanakari maawaeni pajankaneki.

⁷ Kyaaryooperotaki iroka nokantakimiro. Okameethatzimotzimi niyaatee. Eerorika niyaatee ero opokashitzimi Amitakoperotemini rowaga Ishire Tajorentsi. Aririka niyaatanaki, aritaki notyaanteeyapaakimironi Noshire. ⁸ Areetapaakimirika, ari oñaanashiretapaakiri maawaeni kaari aapatziyanari okanteri: “Eeroka antayitziroirini kaari kameethatatsi”. Oñaanashiretapaakiri maawaeni ikamawenterira Jesoshi ifaaperotantariri Tajorentsi ikameethatzi, eejatzi rowameethatantyaariri. Eejatzi oñaanashiretapaakiri maawaeni tsika ikantyaari Tajorentsi ikantakowenantaariri maawaeni kaari aapatziyanari. ⁹ Tema tee raapatziyana rootaki rowashironkaawentyaari iinja kaari kameethatatsi. Eejatzi rowaga Ishire Tajorentsi okanteri: “¿litaka kaari paapatziyantari Jesoshi?” ¹⁰ Maawaeni kaari aapatziyanari tee riyotakoperotziri Pawa Tajorentsi ifaaperotakotantanari naaka. Omaanta aririka opokapaaki rowaga Ishire Tajorentsi oñaanashiretapaakiri maawaeni atziri nokamawenteriri eejatzi nopiyanteeyari Pawaki, rootaki raapatziyantantaririka ifaaperoteri rirori ikameethatzi. ¹¹ Eejatzi opokashitantapaakiri Ishire Tajorentsi iyotakagayapaerini maawaeni theenkantatsiri ari ikantakotanteri Tajorentsi, rowashironkagaeyerini. Tema rirotaki rirori rowashironkagaeyerini Jatanaashi riraga iwinkatharite kamaaripaeni, eejatzi rirotaki jewatatsiri maawaeni theenkakinari jaka kipatsiki. ¹² Tekira eeniro osheki nokamantemirimi omaanta ero pimatziro piyoteeyawakironi iroñaaka. ¹³ Kyaaryooperotaki maawaeni iyoteemiri Ishire Tajorentsi. Aririka opokapaaki, iyotakaapaemiro maawaeni kyaaryootatsiri. Ero iyotaashita apaniroeni. Oetarika okemakinari naaka niyotantziri aritaki iyotaapaemi maawaeni. Iyoteemi oetarika awijatsini iinja. ¹⁴ Aawakironi noyenkithari roojatzi iyotaantawakimi eeroka, tema apatziro okamantemiro maawaeni iroka noyenkithari. Tema ari oñaaperoteena. Tema apatziro okamantakotana naaka. ¹⁵ Maawaeni ikantayitanarini Pawa, nokantayitakironi naaka, rootaki nokanantakimiri maawaeni: “Iyotaantemiri rowaga Ishire maawaeni iroka nokantziri”.

¹⁶ Ikantanakina Jesoshi:

—Paata ero piñaana. Paashini paata ari papiitero piñaana.

Ikantakota Jesoshi ikamawentee eejatzi ipiriinantaneeyari omaanta tee nokemaperotziri. ¹⁷ Roojatzi nokantagaantawakaeyakani:

—¿Tsika okantaka iroka ikantakaeri? “Paata ero piñaana. Paashini paata ari papiitena piñaana”. Ikantzi eejatzi: “Niyaatee Pawaki”. ¹⁸ ¿litakakya ikanantari: “Paata”? Tee ayotakotawakiri oetarika ikantakaeri.

¹⁹ Riyotaki Jesoshi nokamantawakaaka. Riyotaki nokowawitari nojampiterimi. Ikan-tanakina:

—¿Pojampikowentawakaanakawo nokantakimiri? “Paata ero piñaana. Paashini paata papiitena piñaana”. ²⁰ Kyaaryootaki iroka nokantemiri. Ari piraakotanakina maawaeni, powashiretanakya. Omaanta kimoshirewitachari maawaeni kaari aapatziyanari. Powashirewitakya eerokapaeni, omaanta ari papiitero pikimoshiryaanee.

²¹ Aririka omonkaatakya oeyowantyaariri otomi tsinani, okemaatsitakari. Ikoñaantantakari eentsite, tee okenkithashiryaanaka okemaatsitakari, inta okimoshirewentziri riraga otomi. ²² Aritaki pikimitakari iroñaaka eerokapaeni, powashiretawitaka nokamantari. Omaanta aritaki nopiriintanee napiitero noñaaneemi. Rootaki pikimoshireeyantanakarini, tekatsi owashiretakaaneemini eeroka. ²³ Aririka nopiriintanee, roojatzi piñaantawaena ero pikowanaki pojampitena kyaaryootaki nokantemiri. Paerani nojeekawitani janta Pawaki roojatzi nopokantakari jaka kipatsikika eejatzi nopiyimaetaneeya Pawaki. Kyaaryootaki iroka nokantemiri: aririka paapatziyena, ari ramitakotemi Pawa oetarika pikanteriri. ²⁴ Paerani tekira paapatziyanani, pikenkithatakaeyerini Pawa omaanta tee pikenkithatakoeyanani naaka. Iroñaakarofa pamanakotenaata roojatzi ikemantakimiri, ipantemiri okaatzi pikowakotantari pikimoshireeyantanakyaarini kameetha.

²⁵ Eejatzi ikantanakina riraga Jesoshi:

—Ari noshiyaakaawentapiintzimironi oetarika, omaanta paata ero napiitziro noshiyaakaawentemiro. Inta okameethatzi nokamantakoperoteri Pawa, ero nomanapithatzimiro. ²⁶⁻²⁷ Iinja ero pikenkithashirya pikantena naaka:

“Nowinkatharite, pamaneri Pawa nokoyi ramitakotena”. Eeroka nintashiretakinari. Paapatziyena kyaaryo nopoñaaka Pawaki, rootaki inintaperotantakimiri irira Pawa. Ari ineshironkaperoyakimini, rootaki ramitakotantemiri koetyeemotzimiri maawaeni. ²⁸ Nojeekawitani riroriki, roojatzi nopokantakari kipatsikika. Iroñaaka nookaneero kipatsika, nopiyashitaneeri Pawa.

²⁹ Nokantziri naakapaeni:

—Iroñaakaroña pikamantaperotakinawo. Tee poshiyakaawentanawo. ³⁰ Ari tekirani nokantzimini, piyotzi oetaka nokenkithashiryaaakari. Iroñaaka niyoteeyakini maawaeni pithotyaaakiro piyotziro maawaeni, rootaki nokimoshiryaaantakari pipoñaaka Tajorentsiki. Tekatsi iroñaaka nojampiteemiri.

³¹ Ikantawakiri Jesoshi:

—¹Ʒyaaryooma paapatziyaperotakina iroñaaka? ³² Rooteentsi nokemaatsitantaawori, ari nominthaaagakaantakimi, piyaatanaki eeroka pinampikipaeni. Pookaeyanakinani apaniroeni. Aritaki rootzimateentsi omonkaatapaakyaaroña. Inta tee naaka apaniroeni, kijokiro rowana riraga Pawa. ³³ Ro nokamanantzimiro iroka piweshiryaaantyaari. Aritaki piweshiryaaawentakina. Jaka kipatsikika rowashironkaetemi, omaanta piweshireyanakyaanikya. Nanaakotakiri maawaeni jeekatsiri kipatsikika, nopinkathariperotzi naaka, notsipatemi.

17

Jesoshi ikenkithatakayeri Iri

¹ Ari okaatapaaki maawaeni ikanteeyakinarini Jesoshi, roojatzi raminantanaka jenokinta, ramanantanakari Iri, ikantakiri:

—Pawa, monkaatapaaka kitejiri nokamantyaari. Rooma naaka Pitomi. Paerani akashyeyekawoni nokamashiteri atziripaeni, pipiriinantaanari nokamawitakaga rootaki piñaaperotantarini maawaeni atziri ikameethatzi raapatziyanteneri naaka eejatzi nowañaakiri ikantyaani ijeeki jenokinta atsipatawakaantyaari aaka. Iroñaaka pamitakotena nomonkaatapaakiro maawaeni nokemaatsiwenantyaari. Ari nowañaakiri maawaeni aapatziyanari ipinkathatanteeyemirini eeroka. ² Tema ari piitakina riraga pinkathariwenantatsiri maawaeni jeekatsirika kipatsiki, rootaki nomatantawori nañaakagaeyerini maawaeni piyoyagaeyakinarini nashityaari. Ro piyoyaantakarini ikanteetatyeyeaani rañaagaeyeeni itsipateeyeeni. ³ Eeroka Tajorentsi apintzi. Kameetha riyoteeyemini atziri maawaeni. Eejatzi kameetha riyote naaka potyaantanewo: tema naaka Jesokirishito. Maawaeni riyoperotena ikanteetatyeyeaani rañee jenokinta. ⁴ Jaka kipatsikika nantakimiro maawaeni pikowakaakinari, rootaki nopinkathatakantakimirini atziripaeni. ⁵ Paerani, Pawa, tekirani awetsikironi kipatsi, pitsipatanani janta jenokinta apinkathariiyini. Iroñaaka papiitero pikimitakagaena eejatzi akaate apinkathariiyeni.

⁶ Ari eekiro riyaatatzi ikantziri Ashitariri:

—Irika atziripaeni kipatsijatzi maawaeni pashitakari. Pikantakina: “Pikempoyaanakinarini”. Ari niyotakaakiri maawaeni tsikarika pikantari. Raapatziyaperotawakawo maawaeni piyoyaakiri. ⁷ Iroñaaka riyoteeyanakimini eeroka itaperotawori piyotagaeyanakinari maawaeni okaatzi niyotagaeyakiririni. ⁸ Maawaeni piyotaaakinarini, nokamantakiri niyotaanewopaeni, niyotaaperotakiri maawaeni. Raapatziyakawo rajankaneki. Rootaki riyotakotantakinawori kyaaryo nopoñaakanta jenokinta eejatzi eeroka otyaantakinari. ⁹⁻¹⁰ Namanakoeyakarinika irikapaeni. Tee namanakoeyarinini irirapaeni kaari aapatziyanari inta apatziro irika nokempoyaaakimiri. Tema eeroka ashitariri maawaeni irika, eejatzi pashitakaakinari naari maawaeni. Tema ashiteeyanakarinini maawaeni, rirotaki ashi. Raapatziyana maawaeni, rootaki ipinkathatantanari. ¹¹ Eero eekiro niyaatayee nojeekanaki kipatsikika, omaanta irikakya jeekaneentsini maawaeni jaka, omaantakya naakakya piyashitanemini. Pawa, eeroka riroperori. Tema eekiro piyaatatzii pitajonkantzii. Iroñaaka eeroka aminaneerini pitajorenkaki, ikimitanteeri. Nokowaki imonkaatawakaya ikimitakae aaka amonkaatawakaaka. ¹² Notsipatanteeyakarinini maawaeni, tema pimataakakina, rootaki nomatarini nokempoyaaantakarini. Naminakowentakiri maawaeni; tekatsi ashironkaachani, inta apaani rashironkaeya riraga Joorashi, rirotaki jatatsini paamariki kaari tsiwakanitatsini. Aritaki omonkaatakya okantakotzirini jankinatacharini Piwaperite paerani. ¹³⁻¹⁴ Niyotaakiri riroripaeni pikantanari, rootaki iroñaaka ikijantanakarini maawaeni kaari aapatziyanari. Ro ikijantakarini, tee ikimitarikya. Ikimitana naari riraga niyotaanewopaeni nashi, tee nokimitari naari kaari aapatziyanari. Iroñaaka nopiyashitanemini. Tekiraata eenirona nojeeki kipatsikika, nokantziri riroripaeni maawaeni piñaani, ro nokimoshireperotakaantyaari maawaeni, ikimitenaata naari nokimoshiretzi. ¹⁵ Tee namanatziimi: “Paapithateri kipatsiki”, inta apatziro nokantzimi: “Pikempoyeeri eero imatantari iwinkatharite kamaari rantakayeeri oetarikapaeni”. ¹⁶ Irikapaeni tee ikimitari theenkantatsiri, ikimitaakina naaka: tee nokimitari theenkantatsiri. ¹⁷ Pinashityaari riroripaeni, piyotakagaeyerini kyaaryooperotatsiri, ikyaryoowentemiro

maawaeni pikowakagaeyiririni. Piñaani rootaki kyaaryooperotatsiri. ¹⁸ Potyaantakina niyaatashitantariri atziripaeni nokenkithatakagaeyirini. Eejatzi naari nokimitakari notyaanteeyerini riyaatashitantaariri atziri maawaeni kipatsiki ikenkithatakagaeyerini. ¹⁹ Nokyaaryoowentemiro maawaeni pikowakaakinari: tema nokamawenteri riroripaeni, riyoteeyantyaaworini ikyaaryoowenanteyemirorini oetarika pikowakaakiriri.

²⁰ Iroka eejatzi ikantziriri Jesoshi Ashitariri:

—Tee riro namanakotari apatziro ayotaanewoka jaka; inta eejatzi namanakotari maawaeni riraga raapatziyakagaearipa: riraga aapatziyeeyanarini iinja. ²¹ Nokowakikya ikimitawakaanakyaarofna maawaeni. Tema akimitawakaaka, Pawa, atspatawakaaka aaka. Eejatzi nokowaki ikimitee aaka maawaeni riraga aapatziyanari, roojatzi riyotantyaawori atziri kyaaryo potyaantaperotakina. ²² Pitajonkakowentakina nokimitantakimiri eerori, eejatzi notajonkakowentakirini maawaeni rirori ikimitawakaantyaari. Imonkaateeyakaeni aaka, akimitawakaaka. ²³ Ikimitana naari. Nokimitzimi eerori. Rootaki ikimitawakaaperotantyaari maawaeni aapatziyanari, roojatzi riyotantyaari maawaeni atziri potyaantakina, eejatzi pimonaataakagaeyakinarini naaka eejatzi riraga aapatziyanari, pinintaperoyanani. ²⁴ Tekirani ojeekini kipatsi, tema pinintaperotanani, rootaki piitantakinari naari, nopinkathariwenteri atziri. Iroñaaka, Pawa, nokowaki itspateeyenani iñaantenari nopinkathaperotanaki. Tema pikantana: “Pikempoyeeyenarini maawaeni”, aritaki nomatakimiro. ²⁵ Pikameethaperotaki, Pawa. Tee riyotzimi maawaeni kaari aapatziyanari, omaanta niyotzimi naari. Eejatzi riyoteeyakimini irikapaeni potyaantakinari, ²⁶ niyotakagaeyakirini tsikarika pikantari eerori. Aritaki napiitakinari niyotakaaperoteri, pinintaperotantariri, pikimitakaantenari naari pinintashireperotana. Eejatzi ikimiteeyakinani maawaeni. Ari okaatzi.

Rootaki ikantziriri Jesoshi Ashitariri.

18

Raantanakariri Jesoshi

¹ Ipakaanakiro Jesoshi ikenkithatakeri Ashitariri roojatzi riyataakaanakina: Jesoshi, eejatzi naaka maawaeni riyotaanewo. Noerinkanaka nomontyaanakawo piryaajanteniri iitachari Sherooni. Notonkaanaki roojatzi nareetantapaaka Oriiwomashiki. Nokyaapaaki. ² Aritaki janta riyataakaapiintanakina Jesoshi, rootaki riyotantari riraga Joorashi, riraga aakaanterinira. ³⁻⁵ Riraga jewatayitatsirini ñanakowenantatsiri Tajorentsi-pankoki eejatzi warijeeyopokini rotyaantawakiri joraaropaeni eejatzi waariryaapaeni. Reewatapaakiri riraga Joorashi. Ramapaaki ootamentotsipaeni, oorenantyaaripaeni, rompojamentopaeni eejatzi; ipokashitapaakiri riraga Jesoshi maawaeni. Riyotaki irira iitaka ikanteriri. Riyataanaki itonkiyotawakari, ikantawakiri:

—¿Ninka paminirika?

Rakapaakiri:

—Riraga Jesoshi najareetejatzi.

Ikantawakiri:

—Naakataki.

⁶ Ikanantawakariri riraga Jesoshi: “Naakataki”, roojatzi ipiyantanakawo itapiiki. Ityaa-paaki maawaeni kipatsiki, tereei. ⁷ Rapiitawakiri:

—¿Ninka pikowaperotzirika?

Ikantawakiri:

—Riraga Jesoshi najareetejatzi.

⁸ Ikantziri:

—Tema nokantakimi: “Naaka Jesoshi”. Naakarikakya pikoyi, pishineteri riyateeta irikapaeni notsipatakarika.

⁹ Omonkaatantapaakawori ikantakiriri Jesoshi Ashitariri: “Irika pikantakinari: ‘Pikempoyeenari’, tekatsi ashironkaachani”. ¹⁰ Roojatzi Peetero inojakiryaantanakawo ichekamento. Ithatziitawakiri ronampiri Iwinkatharite ñanakowenantatsiripaeni, omaanta ithatziitashitawakiri ikempita rakojanorikitzirika. Iwaero onampirentsi Maariko. ¹¹ Roojatzi ikanantariri riraga Jesoshi rirori:

—Poepiyero pichekamento poyaankaero. Rootaki ikowakaakinari Pawa ragaetena nokemaatsitawenantyaariri atziri. Ero nothañaapithatari.

Raanakiri Jesoshi joraaro Aanashiki

¹² Roojatzi ragaeyantakarini riraga Jesoshi. Rirotaiki agaeyanakiririni joraaropaeni, iwinkatharite joraaropaeni, waariryaapaeni. Roojatzi roojotantanakari. ¹³ Ritapaentawo raanakiniri Aanashiki. Rirotaiki rikonkiri Kaejashi riraga iwinkatharite ñanakowenantatsiri

iroñaaka. ¹⁴ Irika rirotaki kantakiriri jewatatsiripaeni joriiyopaeni: “Okameethatzimotzimi ikameeta shiramparinta apaani, rowawijaakotantyaariri maawaeni atziripaeni eero rowamaeri oroomajatzi”.

Peetero imanakotashitakari Jesoshi

¹⁵ Peetero rirotaki oyaatakowentawitanakariri riraga Jesoshi, notsipatari naaka. Riraga iwinkatharite ñaanakowenantatsiripaeni riyotana naaka rootaki ishinetanantari naaka nokyaantapaaka niyankiiteki ipankoki, notsipatapaakari riraga Jesoshi. ¹⁶ Omaanta riraga Peetero ikatziyapaaka ashitakontsikira jantakirowa. Niyowanee inkokironta, nokantapaakiro shentzirori ashitakontsi:

—Pishineteri irira ikye.

Okantana:

—Jee, ari.

Roojatzi ikyaakaantapaakinari riraga Peetero. ¹⁷ Rowaga onampirentsi okantawakiri:

—¿Kaarimima eerori riyotaanewo Jesoshi?

Ikantziro:

—Kaarina.

¹⁸ Okatsinkaetyaaki. Roeshitaka paamari onampirentsi paeni, eejatzi waariryapaeni. Rakitsiyakani osheki paamariki. Eejatzi riraga Peetero itsipatapaakari maawaeni rakitsiyapaakani.

Riraga Kaejashi rojampitakiri Jesoshi

¹⁹ Riraga iwinkatharite ñaanakowenantatsiripaeni rojampitakiri Jesoshi, ikantakiri:

—¿Ninka yotaapiintziririka? ¿Oetaka piyotaapiintziriri maawaeni?

²⁰ Ikantawakiri rirori:

—Ikemakina maawaeni atziri niyotaantziri. Niyotaantapiintzi janta ipiyotapiintanta joriiyopaeni. Eejatzi niyotaantapiintzi jaga Tajorentsi ipankoki. Tekatsi nomanapithatzi atziri. ²¹ ¿Iitaka pojampitantanari naari? Pojampiteri irirapaeni kemakinari oetarika nokantakiriri. Riyotakiro riroripaeni.

²² Roojatzi ipajapootantanakariri apaani waariryaa katziyeenchari jaga. Ikantziri:

—¿Arima apiyathatkyaaari iwinkatharite ñaanakowenantatsiri?

²³ Ikantawakiri:

—Teerika kyaaryooperotatsiri nokantakiriri, piyotakayenawo. Rooma okyaaryootzirika nokantakiriri, ¿iitaka pipajapootantanakinari?

²⁴ Rootaki riraga Aanashi rotyaanantakariri waariryaa raaneeri Jesoshi oojoteencharira janta Kaejashiki.

Rapiitzi Peetero imanakotashitakari Jesoshi

²⁵ Riraga Peetero eekiro rakitsitaya. Roojatzi ikananteetakariri:

—Tema eeroka riyotaanewo Jesoshi.

Roojatzi imanakotashita, ikantanaki:

—Kaari naaka.

²⁶ Itsipatari maawaeni janta paamariki apaani ronampiri Kaejashi. Rirotaki isheninka riraga ithatyaakempitawitakari riraga Peetero. Ikantziri:

—Eerokama noñaakiri oriiwomashiki itsipatzimi Jesoshi.

²⁷ Rapiitakiro Peetero imanakotaka. Roojatzi iñaantanaka tyaapa.

Raanakiri Jesoshi Peraatoki

²⁸ Okitejiityaanaki rookanakiro maawaeni ipanko Kaejashi. Raanakiri Jesoshi ipankoki Peraato, riraga oroomajatzi rirotaki jewawentziriri joriiyo. Kaari joriiyo, rootaki kaari ikowanta joriiyopaeni ikyaapae ipankoki. Ikantzi riraga jewatatsiri joriiyo:

—Rooeentsi owawentakotyaari Tajorentsi aaka akenkithakoteeri paeraniperorofia aririka rawijanakiri joriiyopaeni ronampiri Tajorentsi janta Ejiipitoki. Aririka aate inthomaenta ipankoki Peraato eero amatziro oya aaka, eero iñaaperotee aaka Tajorentsi akameethatzi.

²⁹ Roojatzi riyowashitanakariri Peraato. Ikantawakiri riraga amaeyakiriririra:

—¿Iitaka rantakiri irika shiramparika pamantakinari?

³⁰ Ikantapaakiri rirori:

—Eenitatsi rantayitzirini. Eeromi rantziromi kaari kameethatatsi, eero namimirimi.

³¹ Roojatzi ikanantawitakari Peraato:

—Paaneeri eerori. Tema ojeeki jankinarentsi pashi yotayimiri powashironkaantyaariri. Pimateri eerori powashironkaeri.

Ikantapaakiri rirori:

—Tee ishineteetanari nowamaeri.

³² Rootaki ikantakiriri omonkaantakariri ikantzitakari Jesoshi. Tema ikantzitani: “Ari ikentakoteena koroshiki”. ³³ Roojatzi ipiyantanaa Peraato ipankoki. Ikaemakaanteeri Jesoshi. Ikantziri:

—¿Eerokama jewawentziriri joriiyopaeni?

³⁴ Ikantawakiri Jesoshi:

—¿Piyowitakinakya? ¿Litaka pojampitantanari? ¿Eenitatsima paashini kamantakimiri?

³⁵ Rakanakiri:

—¿Naakama iroñaaka joriiyo? Rirotaki atziri amakimiri jaka, riraga jewatayitatsirini ñaanakowenantatsiri. ¿Litaka pantakiri ikijantakimiri maawaeni?

³⁶ Ikantawakiri riraga Jesoshi:

—Tee nopinkathariwenantzi jaka kipatsiki. Nopinkathariwenanterikami jaka, aritaki ikijakowentakinami maawaeni nonampiri: eeromi ishinetzirimi rirori riraga joriiyopaeni ramakinami. Omaanta tee jaka nopinkathariwenantzi.

³⁷ Roojatzi ikanantakariri:

—¿Kyaaryooma? ¿Eerokama jewaperotatsiri?

Jee, naaka jewaperotatsiri. Kyaaryo pikantakina. Nokantziri maawaeni atziri kyaaryooperotatsiri. Rootaki natziritantapaakari, rootaki nopokantakari kipatsikika. Maawaeni riraga iyotanakirori kyaaryooperotatsiri, rirotaki maawaeni aapatziyanari.

³⁸ Ikantziri riraga Peraato:

—¿Oetaka iroka pikantziri: “kyaaryooperotatsiri”?

Roojatzi riyowashitantanaari irira riraga joriiyopaeni, ikantakiri maawaeni:

—Nojampitawitakimi inkaaganki, tee pikantana iitaka rantaperotakiri nowamaantyaariri.

Riraga Peraato ikowawitaka ipakayerimi Jesoshi

³⁹ Eekiro riyaatatzi ikantzi:

—Aririka omonkaatapaeya Kitejitatsiri Rawijantariri Ronampiri Tajorentsi, noeyowapiintzimiri apaani romonkeetziri. Tema aritaki okantari ameteeyarini. ¿Pikoyima noeyowaemiri jewaperotzimiri? ⁴⁰ Roojatzi ikaemantanaka maawaeni:

—Eero poeyowaanari irira, inta poeyowaenari riraga Warawaashi.

Tema irira rirotaki koshintzi.

19

¹ Roojatzi raakaanantakariri Peraato riraga Jesoshi, ipajatakaantakiri. ² Riraga joraaro itapotayitakinirini ramantheeri kitochee okimiwitakawo tsikontochee. Ramantheetakaakari. Ikithaatakiri kityonkamawori. ³ Ipokashitapiintakiri maawaeni riraga joraaro ñaathawaetashitari ipinkathatziri, ikantajeempiyaashitapaakari:

—Eeroka jewawentziriri joriiyo nopinkathatemi. Injii, injii, injii.

Roojatzi ipajawootantapaakari rakoki. ⁴ Rapiitzi riyowashitaneeri Peraato jewatatsiripaeni joriiyopaeni. Ikantziri:

—Rirotaki irika, napiitzimiri namaemiri. Nojampitawitakimi, omaanta tekatsi pikan-teeyinani niyotantyaari iitaka pikijantakariri. Namakaanantariri pamineri eerokapaeni nopajatakaantakiri. Omaanta tee niyotzi iitakakya nowamaakaanantyaariri.

⁵ Riyowanee Jesoshi rirori. Ramantheetakawo okimiwitakawo tsikontochee, ikithaatakawo kityonkamawori. Ikanteeyirini Peraato:

—Rirotaki irika. Ñaakiri, nopajatakaantakiri.

⁶ Raminawakiri jewatayitatsirini ñaanakowenantatsiripaeni eejatzi waariryaapaeni. Ikaemanaki:

—¡Pikentakotakaanteri koroshiki! ¡Pikentakotakaanteri koroshiki!

Ikantziri Peraato:

—Pagaeyanakirini eeroka, pikentakotakaanteri. Nojampitawitakiri, tekatsi noke-makotziri rantzi iitakakya nowamaakaanantyaariri.

⁷ Ikantawakiri jewatatsiri Tajorentsiipankoki:

—Eenitatsi Iwaperite Tajorentsi iyotaanari okameethatzi ikame iitajorentsitashita. Tema ikantzi rirori: “Naaka Itomi Tajorentsi”, rootaki okameethatantakariri ikame.

Rapiitakiri riraga Peraato rojampitakiri Jesoshi

⁸ Ikemantawakariri Peraato ikanteeyakiririni eekiro riyaatatzi ithaawaperotanaki.

⁹ Ipiyakaanaari, ikyaanee ipankoki eejatzi Jesoshi. Ikantapaeri riraga Peraato:

—¿Tsika pipoñaaka eeroka? ¿Ninkami eeroka?

Tee rakanakiri rirori.

¹⁰ Roojatzi ikanantanakariri:

—¿litaka kaari pakantana? Naaka jewatatsiri atziriki. Nokowakirika, ari nomatero nookakaakowentemi. Eejatzi okimitaka, nokowakirika, nomatero nokentakotakaantemi koroshiki. Tema piyotakiro.

¹¹ Ikantawakiri Jesoshi:

—Eeromi ishinetzimimi Tajorentsi, tekatsi pikantenami. Riraga amakaantakinari jaka, rirotaki antaperotakirori kaari kameethatatsi.

¹² Roojatzi ikowantawitanaka Peraato ipakaerimi. Omaanta rapiitziro ikaemanaki jewatatsiripaeni joriyopaeni:

—¡Aririka pipakaeri irira, tee pitsipaminthitari Seesari! Irika riraga kantashitachari: “Naaka jewatatsiri”. Tema rirotaki kijakiriri peewatzinkarite riraga Seesari janta Oroomaki.

Ikentakotakaantakiri riraga Jesoshi

¹³ Ikemantakari Peraato ikanteeyakiririni riyowakaaneeri Jesoshi. Janta riwetsikaetzironta, oenokamentotsi iwetsikaetziri mapi. Janta eenitatsi jeekamentotsi ijeekapi-intzira Peraato ikentakowenantapiintzirira atziri. Nokantziro naaka maawaeni joriyopi: “Kawaata”.* ¹⁴ Okitejitnaki Kitejitatsiri Rawijantariri Ronampiri Tajorentsi janta Ejiipitoki. Roojatzi ikanteeyantakarini Peraato:

—Rirotaki irika jewatatsiri pashi eerori.

¹⁵ Omaanta ikaemaeyanakini riroripaeni:

—¡Payeri! ¡Paanakiri janta! ¡Pikentakotakaanteri koroshiki!

Rojampitziri ikantziri:

—¿Nokentakotakaanteri piwinkatharite?

Ikantawakiri riroripaeni:

—Tee nopinkatharitakaayiri, omaanta apaniroeni Seesari nopinkatharitakaayiri.

¹⁶ Roojatzi ikantakiri joraaropaeni:

—Paaneeri pikentakoteri.

Roojatzi raantanakari.

Ikentakotakaantakiri Jesoshi janta koroshiki

¹⁷ Roojatzi raashitantana Jesoshi koroshi. Rookanakiro pankotsipaeni riyowakotantana ki owithenkapaataga inkokironta antawopaeni mapi, rareetantapaakawo tonkaariki oetachari Iitonakintsiki. Iitziro rowaga tonkaari joriyopaeni: “Koorikota”. ¹⁸ Aritaki ikentakotakiri koroshiki. Itsipatakari apite shirampari. Ikentakotakiri riroripaeni paashini koroshiki apite. Rowamagaetakiri Jesoshi rojatekaetakiri niyanki. Apaani rowamagaetakiri rakoperoki Jesoshi, riraga paashini rampateki. ¹⁹ Peraato rojankinatakaantaki kantatsiri: “Jesoshi najareetejatzi, rirotaki jewawentziriri joriyopaeni”. Ipatakotakaantakiro koroshiki. ²⁰ Okaakintawo nampitsi aritaki ikentakotakiri Jesoshi. Osheki jewatatsiri joriyopaeni ñaanatakirori rojankinatziro. Ojankinatawitaka ipaante joriyopi, eejatzi oroomajatziri eejatzi ipaanteki kireeshiyajatziri. ²¹ Riraga jewatayitatsirini ñaanakowenantatsiri joriyopaeni ikantziri Peraato:

—Tee okameethatzi pojankinatziro: “Rirotaki jewawentziriri joriyopaeni”, inta pojankinate: “Irika kantashitachari: pinkathariwentziriri joriyopi”.

²² Ikantawakiri Peraato:

—Aritaki, nomatakiro: nojankinatakaantakiro. Eero ninashitawo nojankinari.

²³ Ari ikentakotakiri joraaro. Ari ikaatzi 4 joraaro: itakariri rayitakiri ipashikari iitoki, paashini ishintoromashite, paashini ijabatote, paashini iithari eejatzi. Omaanta ipewiryaaakotari, tee oshirika inta ontyaajaampanatashita maawaeni. ²⁴ Rootaki ikanantawakagaeyakarini:

—Eero atzijagaero. Thame añaathawaetawentyaawo ninkarika ayiterini.

Aritaki ikantari joraaro. Imonkaatkiro kantatsiri Iwaperiteki Tajorentsi, ikantziri: “Ipawakaayitawoni noethaarini. Ipankinatzenawo nopewiryaaakotari”. ²⁵ Rowaga riniro Jesoshi okatziyapaaka okaakini ikentakotakaga. Otsipatawo irentopero, roojatzi owaero Mariiya. Rootaki iina Kerejowashi. Eeniro jaga eejatzi Mariiya makaraarajato. Eejatzi naaka nokatziya okaakini. ²⁶ Iñaanakiro Jesoshi riniro, eejatzi iñaakina naari. Ikantziri:

—Nana, ajaa, irikakya Jowa rirotaki pitomintanakaayari.

²⁷ Ikantanakina:

—Ajaa, rootaki pinironteyari pitsipaperoteeyawo.

Roojatzi naantanaawo nopankoki noshenantawori. Ro ikanantanari tema inintashireperotakina. ²⁸ Riyotanaki Jesoshi aritaki monkaataka maawaeni. Roojatzi ikanantanaka:

* 19:13 Ikantziri rirori ipaanteki arameeyojatzi Kawaata: opatziito pankotsi.

—Nomiritaatyaami.

Ro ikanantari imonkaatakiro okantziri Iwaperite Tajorentsi. ²⁹ Eenitatsi jaga chomokira yeekitaki kepishaari. Ijashiteetakiniri piyonkashinkanarikira. Rojataakiniri jawokiikira. Ipakotakiri ipaantekira riraga Jesoshi. ³⁰ Ratsimiyawakiromi roojatzi ikanantanaka:

—Aritaki iroñaaka, nomonkaatakiro ikowakaakinari Pawa.

Roojatzi roeyotantanaka, ikamanaki.

Rojataakiri Jesoshi

³¹ Iroñaaka riwetsikawenteeyironi joriiyo kitejiri nomakoryaantapiintari. Itzirori-imatanakirika oorya, rooteentsi areetya saawaro rootaki kitejitatsiri nomakoryaantapi-intari. Tee ikowaeyini joriyopaeni riraga kentakoeeyencharini rowawijeero koroshiki, rootaki ikanteeyantakaririni Peraato:

—Pikagaakaantero iporipaeni, roojatzi pojataakaanantanakyaariri, ikamantyaari intsi-paete.

³² Roojatzi riyaatashiteeyanakaririni joraaro, ikagaaporitakiri iporikira riraga tsi-patakariri riraga Jesoshi. Eejatzi ikagaaporitayiteetakarini paashinipaeni. ³³ Apatziro rowashiwitapaakari Jesoshi, ikagaerimi iporikira: omaanta iñaapaakitziiri kamaki, rootaki kaari ikagaantari iporiki. ³⁴ Omaanta apaani joraaro rojataapaakiri imerikiki. Iy-owaatanaki riraa tyonkinininini. Eejatzi iñaa iyowaatanaki. ³⁵ Naaka ñaakotakiriri, iroñaaka naaka kantakotakiriri paapatziyantaariri Jesoshi. Niyotzi kyaaryo nokantz-imiri. ³⁶ Aritaki ikanteetakiriri, eejatzi omonkaataka Iwaperite Tajorentsi kantatsirini: “Eero ikagaayiteetzirini itonki apaani”. ³⁷ Eenitatsi paashini jankinarentsi Iwaperiteki Tajorentsi okantzi: “Aritaki ramineeteri Rotyaantanewo Tajorentsi, riraga rojatagae-takiri”.

Romonkeetakiri Jesoshi oomookira

³⁸ Eeniro janta ijeekaki koroshiki Josee arimateeyajatz. Riyotaanewo Jesoshi naawita, omaanta imanakiro. Ro imanantakawori ithaawantakari jewatatsiripaeni joriyopaeni. Omaanta ishiraampariwentanakiri riyaatashitakiri riraga Peraato ikantapaakiri:

—Pishinetayenari Jesoshini, naaneeriita.

Ikantawakiri:

—Paaneeri.

Roojatzi riyaatantanaka ragaateri. ³⁹ Itsipatanakari riraga Nikoreemo. Rirotaki jatashitziriri paerani Jesoshi tsiteniriki. Raakotanakiniri itziritantyaariri. Imaemañaatziro owaa inchato owaero miira, eejatzi opane inchato owaero aaroo. Aamaashita okaatzi otenatzi 30 kiuro. ⁴⁰ Ragaetaatziri Jesoshini. Ro tokoyatha rapineetakotantakariri, itsipatakiro kajankari. Rootaki rametari joriyopaeni aririka riwetsikeri kamatsiri. ⁴¹ Ojeekinta pankirentsi okaakini ikentakoeyakirininta koroshiki. Janta pankirentsi ojeekinta rowanteeyaariri, owakiririka imokaetzirika. ⁴² Rooteentsi itziroryaanaki oorya, omonkaatantyaari kitejiri amakoryaantapiintari. Iñaakiro Josee okaakinitaki omo. Rootaki rowantakariri Jesoshini janta. Ari ipinaashitanakiri mapi oomoki. Ipiyanaa maawaeni pankotsiki.

20

Okowawitari Mariiya Jesoshini

¹ Otominkotapaaki. Rooteentsi okitejitzimate iyaataakaakiro Mariiya makaraarajato janta oomoki rowawitakarinta Jesoshini. Oñaapaakiro ookanaka mapi rashitakotantawitakariri. ² Oñaapaakiro inthomaenta oomoki. Tee oñiiri Jesoshini. Tekatsi. Oshiyakaanakawo roori. Ari areetapaaka pankotsiki tsikarika nojeeki naaka eejatzi Peetero, okamantapaakina:

—Tekatsi Jesoshini oomoki. Tema ragaetaneeri. Tee ayotzi tsikarika owaetakiri.

³ Okamantapaakina, niyaatananakari naaka eejatzi Peetero. Niyaatanaki rowawiteetakarinta. ⁴ Noshiyanaka apite, omaanta nanaakotakiri Peetero. ⁵ Niyowapaaki noeyotapaaka naminantapaakari inthomaenta. Noñiuro tokoyatha ookanaka oomoki, omaanta tee nokyaapae. Tekatsi iwatha Jesoshini. ⁶ Rimpaetapaaki ipokapaaki riraga Peetero. Rirotaki kyaapaentsiri inthomaenta. Roojatzi iñaapaakiro tokoyatha. ⁷ Eejatzi rowaga paaño opashikantawitakariri iitoki, tee otsipatawo tokoyatha. Apitziwita ookashitanaka roori. ⁸ Ari nokyaanaki naaka, noñaakiro, roojatzi niyotantanakari piriintanaa Jesoshi. ⁹ Tekiraata nokenkithashireeyironi Iwaperite Tajorentsi kantatsiri: “Ikamakirika Rotyaantanewo Tajorentsi, aritaki ipiriintanee”. ¹⁰ Noñaapaakiro, nopiyanaka nopankoki.

Aminawakiri Mariiya Jesoshi

(Mr. 16.9-11)

¹¹ Omaanta Mariiya makaraarajato opiya oomooki eejatzi katziyeencharira inkokiroeni, irakotakari riraga Jesoshini. Oeyotanaka, aminanaki inthomaenta. ¹² Oñaakiri apite ronampiri Tajorentsi, ikithaatawo kitamaari. Ijeekaki rowawiteetakarinta Jesoshini. Ijeekaki apaani iitokira rowawitakarira Jesoshini, paashini iitziiki.

¹³ Ikantziro:

—Tsinani, ¿iitaka piraantari?

Okantawakiri irowa:

—Ragaetanakiri Nowinkathariteni. Tee niyotzi tsikarika rowaetakiri.

¹⁴ Roojatzi opithokaantanaka. Oñaamacheetawakari riraga Jesoshi ikatziyapaaka, omaanta tee iyotawakiri.

¹⁵ Ikantziro:

—Tsinani, ¿iitaka piraantari? ¿Ninka pikoyirika?

Oetakaashiwitakari irira rirotaki thamaetakotzirori pankirentsipaeni. Okantziro:

—¿Eerokama aanakiriri Nowinkathariteni? Pikamantenaata tsikarika powakiri. Aritaki naakiteri naari.

¹⁶ Ikantziro:

—Mariiya.

Opithokanaka, okantawakiri:

—¡lyotaanari!

¹⁷ Okimoshiryantari okenkithashireeya ipiyaka. Oerikawakiri. Roojatzi awithakitanawakariri. Ikantziro:

—Pipankaena, eero poteyaana. Tekiraata noenokana Pawaki. Iroñaaka nokowaki piyaatashiteri maawaeni aapatziyanari, pikamantapaakiri maawaeni rooteentsi noenokaeya Pawaki. Tema rirotaki Tajorentsi. Tema roroatzi Piri eeroka, piyotziri rirotaki Tajorentsi, rootaki pipinkathatantariri.

¹⁸ Roojatzi opokashitanaanari naaka, eejatzi paashini riyotaanewopaeni, okamantapaakina maawaeni:

—Noñaagerikya Awinkatharite.

Eejatzi okamantapaakina okaatzi ikantayitakirorini rirori.

Ritapaakari Jesoshi, roñaagaeyarini riyotaanewo

¹⁹ Itsiteniityaanaki oorya, nopiyoteeyakani, nokaatakiri paashini riyotaanewo. Nothaawantari jewawentziriripaeni jorriyopaeni, riraga owamaakaantakiririni Jesoshini, rootaki noyaawitankawori ashitakontsi. Romapokashitapaakina riraga Jesoshi ikatziyapaaka niyanki. Ikantapaakina maawaeni:

—Pikimoshireeyanakini maawaeni.

²⁰ Roojatzi roñaagantapaakinawori maawaeni rako eejatzi imerikiki. Noñaawakiri maawaeni rirotaki Nowinkatharite, roojatzi nokimoshiryantanaka maawaeni.

²¹ Rapiitakina:

—Pikimoshireeyanakini maawaeni. Rirotaki paerani otyaantakinari Pawa, eejatzi eerori iroñaaka nokimitemi eeroka, notyaantemi.

²² Roojatzi itajonkantanakina maawaeni, joo. Ikantzi:

—Pagaero Ishire Tajorentsi, kijokiro owaeyanakimini maawaeni. ²³ Piñaakiri atziri raapatziyaperotakina, roojatzi pikanantyaariri: “Tkamintheemi Tajorentsi eerori, eero ikijawentzimiro pantayizirini”. Rootaki ikaminthaaperotantyaariri Pawa riraga pikantziri. Pikanteririka paashini atziri: “Tee paapatziyari Jesoshi, rootaki ikijawentemirori Tajorentsi”, aritaki paata ikijawentakimiro.

Ikanteeyakirini Tomashi: “Noñeeyakirinikya Awinkatharite”

²⁴ Ipokashitanteeyakinarini, tee añiiri Tomashi, riraga iiteetziri Tsipantzi: apaani peyenchari. ²⁵ Ipokantapaakari irira, nokamanantawakari:

—Noñeeyakirinikya Awinkatharite.

Omaanta ikantana:

—¿Kyaaryo? Tee naapatziyawo. Nokoyi noñeero rako, tsikarika ikyaaki kiraawo, nokoyi nomonkeero nakoempeki. Eejatzi nokoyi nomonkeero nako imerikiki. Eerorika nomonkiro, eero naapatziyawo.

Rapiitakiri iñeeyakirini riyotaanewo riraga Jesoshi

²⁶ Awijanaki apaani tominko, ari napiitziro nopiyoteeyanakani pankotsiki, itsipatakina maawaeni riraga Tomashi. Oshekini nothaawantakari maawaeni kijanakinari, rootaki napiitantakawori noyaawitankawori ashitakontsi. Rapiitapaakina romapokapaakina riraga Jesoshi, ikatziyashitapaaka niyanki. Ikantapaakina maawaeni:

—Pikimoshiryaanakyaarña maawaeni.

²⁷ Roojatzi ikanantapaakari riraga Tomashi:

—Paminero nako. Pakote, pomonkeero pakoempeki jaka. Pakote, eejatzi pomonkeero pako nomerikikika. Eero pitheenkana, inta paapatziyena.

²⁸ Roojatzi ikanantawakari riraga Tomashi:

—Eerokaperotaki Nowinkatharite, eerokaperotaki Notajorentsita.

²⁹ Ikantapaakiri:

—Iroñaaka piñaakina, rootaki paapatziyantakinari. Eenitatsi kaari ñaanari, omaanta raapatziyeeyakinani: nokimoshireperotakaanakiri maawaeni irikapaeni.

³⁰ Oshekini itajonkantayitakini riraga Jesoshi. Naaka maawaeni riyotaanewo, noñeeyakirini, omaanta tee nojankinatziro maawaeni jaka. ³¹ Ro nojankinatantakawori iroka paapatziyantaariri maawaeni riraga Jesoshi rirotaki Rotyaantanewo Tajorentsi, riraga Itomi. Aririka paapatziyakaari, aritaki rowañaakimi pikantyaani ijeekakaayemi rirori.

21

Rapiitziri riyotaanewo 7 iñaakiri Jesoshi janta Karireeyaki

¹ Nokanta nopiyeeyanaani naakapaeni riyotaanewo janta Karireeyaki. Roojatzi rapitana roñaagapaana riraga Jesoshi, eejatzi paashinipaeni riyotaanewo. Noñeeyawaerini othapyaakiini inkaareki Teweeryashiki. Iitziro eejatzi Inkaare Karireeya. Aritaki okantakari.

² Nopioteeyakani, naaka itomi apite Sewereeyo. Nokaateeyirini Peetero, eejatzi riraga Tomashi. Itsipatana Nataneeri, riraga karireeyajatzi poñaachari Kanaaki. Eejatzi eenitatsi apite paashini riyotaanewo Jesoshi. Nopiyotaka maawaeni. ³ Ikantana Peetero:

—Niyaate noshiryaate.

Nokanteeyanakirini:

—Eejatzi naari.

Ari niyaateeyanakini. Noteteeyapaakani maawaeni pitotsiki. Noshiryaatawitaka, roojatzi nokitejitakotantaka. Tekatsi nayi. ⁴ Okitejitanaki ikatziyapaaka riraga Jesoshi othapyaakiini. Tee niyoteeyawakirini.

⁵ Ikantapaakina:

—Notsipaminthari, ¿Paaki shima?

Nokantawakiri:

—Tekatsi.

⁶ Ikantakina:

—Apawo pishiryaate pakoperoki, aritaki paaki.

Ari noshiryaatanaki maawaeni. Naaki oshekiniroña shima, tee naawyaakotziri notekoteri nopitoki. ⁷ Naaka nokantziri Peetero:

—Jaa, rirotakimakya Awinkatharite.

Ari ikithaatanakawo rirori iithaari. Ipiinkashitanakiri ramaatanaki othapyaakiinira raatapaaka. ⁸ Nimpaetakotapae naakapaeni, nonoshikakotziri shima. Okaakitapae othapyaakiini, aamaashitaka okaatzi 100 meetero. ⁹ Nomitaanaki maawaeni omerikyaataki othapyaakiiniki. Noñaapaaki paamari, itashitziri shima. Eenitatsi eejatzi paa. ¹⁰ Ikantawakina:

—Pamagaantakinari iroñaaka shima pishiryaatakirira.

¹¹ Rapiitziro rotetapaa Peetero pitotsikira inoshikaatakotapaakiri shima ishiryaatamentoki kipatsiki. Yeekiperotaki antaripaeni shima, ikaatzi 153. Oshekiperoroña omaanta tee opejanaki noshiryaatamento. ¹²⁻¹³ Ikantawakina:

—Ajaa, poya.

Ikagaakinawo paa eejatzi ikagaakinari shima. Nowaeyakarini maawaeni. Nothaawantakari nokanterimi: “¿Ninkamika?” Maawaeni niyotawakiri rirotaki Awinkatharite. ¹⁴ Ikamakichi chapinki Jesoshi, ipiriintanaa. Rootaki roñaagaana eejatzi maawaeni riyotaanewo. Iroñaaka okaatzi 3 roñaagaana naakapaeni.

Riraga Jesoshi ikenkithatakaakiri Peetero

¹⁵ Nowaeyakani maawaeni. Roojatzi rojampitantakari Jesoshi riraga Shimo, iitziri Peetero:

—Peetero, ¿panaakotakiri irikapaeni, pinintashireperotana eeroka?

Ikantawakiri rirori:

—Eeroka, Nowinkatharite, yotatsiri nonintzimi.

Ikantanakiri:

—Piyoteeri riraga aapatziyanari: tema ari roshiyakaari nashi nowishaanite.

¹⁶ Rapiitakiri, ikantawakiri:

—¿Pinintashiretana?

Rapiitawakiri ikantawakiri:

—Jee, Nowinkatharite, eeroka yotatsiri nonintashiretzimirika.

Ikantziri:

—Pikempoyeenari maawaeni ameenteeyakinarini.

¹⁷ Rapiitziro rojampitziri, *tres*-tapaentsiri. Ikantziri:

—¿Pineshironkatanama?

Roojatzi rowashirewaetantanaka Peetero. Tema ro rowashiretantakari okaatzi 3 rojampitziri Jesoshi okimitaka chapinki riraga Peetero imanakotashitaka okaatzi 3. Ikantawakiri:

—Eerokakya, Nowinkatharite, yotzirorikya maawaenikya. Piyotana eeroka nonintashiriimirika eechonkiini.

Ikantziri:

—Pikempoyeeri kameetharini maawaeni aapatziyanari. Tema roshiyawitakaari nowishate. Piyotakoperotakina. ¹⁸ Kyaaryootaki iroka nokantemiri: paerani, eeniro pewankariwaetzini, pikithaatapiintawoni piithaari. Piyaatapiintayitzini tsikarika pikoyiri piyaate: tekatsi atziri rotemini: “Eero piyaatzi!”. Omaanta aririka pantyashipariperotapaaki, pakote pakoki, roojoteetemi, ikithaatemi paashinipaeni. Raanakimi janta tsikarika tee pikowawita piyaate.

¹⁹ Aritaki ikantakiri. Riyotaakiri tsika ikantyaari rowamagaetantyaariri Peetero iinja. Aririka iñeeteri ikamaki, riyotanaki maawaeni iñaaaperotakiri Tajorentsi ikameethatzi. Roojatzi ikanantanakyaari:

—Thame, poyaatanakina.

²⁰ Ipithokanaka Peetero. Iñaaakina noyaatanakiri, rooma naaka riyotaanewo Jesoshi inintaperotziri. Chapinki nowakagaeyantakaririni Jesoshi, naaka ojampitakiriri: “Nowinkatharite, ¿ninka aakaanteminika?” ²¹ Iñaaantakinari Peetero, rookotana, eejatzi ikantziri Jesoshi:

—Nowinkatharite, ¿tsika ikanteeterika iinja riraganki?

²² Ikantawakiri:

—Nokoyirika ijeekanakiita jaka roojatzi nopiyanteeyaari, eero pikenkithashiryaakotari. Omaanta eeroka poyaatenaata.

²³ Rowaagaeyakinirini maawaeni paashinipaeni aapatziyariri Jesoshi okaatzi ikantziriri irira. Iitashiwitaka irira eero nokami. Omaanta tee ikantzi Jesoshi: “Eero ikami Jowa”. Inta ikantawitari: “Nokoyirika ijeekanakiita jaka roojatzi nopiyantakyaari, eero pikenkithashiryaakotari”.

²⁴ Naakapero riyotaanewo riraga Jesoshi, jankinatzirori iroka. Noñiuro maawaeni. Niyoteeyakini kyaaryooperotaki maawaeni iroka nojankinatakiri. ²⁵ Teera nothotziuro nojankinatziro maawaeni rantayitakirini Jesoshi. Arimi ojankinatayitakotyaaami maawaeni, rantayitakirini, naamaashitya ari iyeeakitakiro mi maawaeni kipatsi iñaanamentopaeni.

Ari okaatzi.

Naaka jankinatzirori:

Jowa

RANTAYITAKIRINI ROTYAANTANEWO JESOSHI

Rookashi rapiteeniri rojankinakiniri Teyoojiro

¹ Nokoyi niwethatemi, nonintanewo Teyoojiro. *¿*Tekatsima oyemini? Naaka kameetha. Paerani nitantakawori nojankinatantakimirori, niyotaantakimirori osheki rantayitazirini Jesoshi. Eejatzi niyotaantakimirori osheki riyotaantayitzirini. ²⁻³ Ari ifnaashitzimaetakawo ikamakira, ari rañaagae, roojatzi roñaagantapaakariri riyotaanewopaeni. Osheki ifnaakotapiinteeyirini rantapaakiri rirori, rootaki riyoperotantariri rañaagae. Okaatzi 40 kitejiri roñaagapiinantariri. Ikenkithatakotziri tsikarika ikanta Tajorentsi reewawenantzi. Rotyaantanakiri riyotaanewopaeni riyoteeri paashini atziri oetarika ikowakaakiriri ranteri. Ro kantziriri Ishire Tajorentsi. Roojatzi riraga Tajorentsi raaneeri Itomi jenokinta, roojatzi noweyaantakawori nokenkithatakotakiri paerani. Iroñaaka eekiro niyaatatzi nowaayemiro nokantemi rantziri riraga rotyaantaneewopaeni Jesoshi, riraga otyaantanakiriri paerani.

⁴ Apaani kitejiri, tekira riyaaatee jenokinta, ikaatakagaeyakirini Jesoshi eejatzi riyotaanewopaeni ikantaperotakiri riraga Jesoshi:

—Eero pookanakiro Jerojareeki, nokowaki poyaawakiroota ikashiyakaakimiro Ashitanari, rowaga pikemakinari chapinki nokantzitakimiriroña. ⁵ Riraga Jowani ikaawoshitakotzimiri Tajorentsi ifnaaki, riyotantakari atziri paapatziyari Tajorentsi. Omaanta eero ojamanitzi opokashitemi Ishire Tajorentsi, okithaatakaapaakimi, riyotantyaari atziri kyaaryo pikemijantaperotakina naari.

Roenokantanakari Jesoshi jenokinta

⁶ Paashini kitejiri ipiyotawenteeyakarini Jesoshi riyotaanewopaeni eejatzi paashinipaeni aapatziyariri janta tonkaariki owaero Oriiwomashi. Rojampiteeyirini. Ikantziri apaani:

—Nowinkatharite, aaka isheninkani riraga achariniiteni Ishireeyerini. Paerani ijeekawitani jewawenantatsiripaeni achariniitenipaeni; omaanta iroñaakoroña tekatsi. *¿*Arima iroñaaka pikanteri paashini reewawenteeyenani? Osheki nokowaki.

⁷ Ikantawakiri:

—Tee ikowakayimi Ashitanari piyotero tsikarika okaate. Ojamanitatziirika rooma tsikarika okaate. Apatziro Ashitanarikya apaniroeni kantatsini. ⁸ Inja itajonkawenteeyeminiita eejatzi opokashiteeyemini Ishire. Omatakayemi, rootaki nokowakaakimiri pikenkithatakotena jaga Jerojareeki, eejatzi pithotyaanakiro Joreeyaki pikenkithatakotena. Eejatzi pikenkithatakotena janta Jamaaryaki, eejatzi pithotyaanakiro maawaeni paashinipaenikinta kipatsikinta, pikenkithatakotena. Tsikarika piyaate nokowaki pikenkithatakotena.

⁹ Rootaki ikantanakiri Jesoshi. Ari ramineeyawakirini maawaeni, roojatzi roenokantana jenoki, ipeymotanakari menkoriki. ¹⁰ Ari ramineeyanakirini jenoki joreririri, jatanaki. Ari romapokapaakiri apite ronampiri Tajorentsi, ikatziyimoyepaakarini. Ikimitapaakari shirampari; kitamaamawori imaatha. ¹¹ Ikantapaakiri:

—*¿*Eeniromi, karireeyajatz? *¿*litaka eekiro paminanta jenoki? Piñaawakiri riraga Jesoshi roenokanaka jenokinta. Eejatzi ipiye paata. Aririka ipiye, ikimitapaeya iroñaaka riyaaantananaari.

¹² Roojatzi roerinkantanaa taapiki, ipiyeeyanaani Jerojareeki riraga rotyaantaneewo Jesoshi kimitaka apaani kirometero. Okaakini Jerojaree, tee inteenaperotzi.

¹³ Ari rareeteeyapaakani, rateeteeyapaakini oshitamenkota jenoki. Janta imaapiinteeyininta riraga Peetero, eejatzi Jowa, Jantyaako, Antereeshi, Jiripi, Tomashi, Wari-toromee, Mateeyo, Jantyaako (riraga itomi Arijeeyo), Shimo (riraga kathaaperotzinkari antayitzirorini oetarikapaeni), eejatzi Joorashi (riraga itomi paashini Jantyaako), imaapiinteeyini maawaeni. ¹⁴ Ari rapiitapiinteeyironi ipiyoteeyani eejatzi ikenkithatakagaeyirini Tajorentsi. Itsipateeyarini rirentzipaeni Jesoshi, eejatzi riniro rowaga Mariiya, eejatzi paashinipaeni tsinani. Aritaki ikantani ikenkithatakapaapiinteeyirini Tajorentsi.

Riyoyaayitankaririni Mateeyashi poyaatari Joorashini

¹⁵ Ari paashini kitejiri ikatziyanaka riraga Peetero ikatziyimoteeyanakirini iyemiantzinkaritepaeni. Aamashitya ikaateeyini 120. ¹⁶ Ikantziri:

—Nojoriiyotzinkaritepaeni, okameethatzi amonkaatero okantzirini Iwaperite Tajorentsi. Paerani iyoteerini Ishire Tajorentsi Iraviirini ikenkithatakotantaririni Joorashini: riraga jewateeyakiririni agaeyakiririni Jesoshi. ¹⁷ Aritaki akaateeyawitariniroña. Paerani itsipateeyawiteeni rantawaetakaawitakina.

18 Omaanta raakaantashitaari Awinkatharite, ipinatashiteetawitakari koriki. Raawitakari, roojatzi roepiyeeniri, rirotaki koriki ramanananteetakawori kipatsi. Roojatzi irira ishirikantanaka, shirik; ithatanaka. Roojatzi ithatyaakotantanaka, thatzik; ipityaankanaka; roojatzi ikotaantapaaka imotziki, waag, iyowapaaki isheeto. ¹⁹ Riyoteeyakirini maawaeni jerojareejatzi. Rootaki iitanteetawori kipatsi ramananteetzi Asheererama. Akantziro apaanteki aaka: "Iwinawoni Jesoshi rowamaanteetawitakariri". ²⁰ Aritaki paerani rojankinateetzironi mampaantsi kantatsiri: "Okaankipankotanaki ipankoni aakaanterini Awinkatharite, tekatsi jeekantziyaarini". Eejatzi okantzini mampaantsi: "Okameethatzi eeniro poyaatyaarini kenkithatakaanantatsini". ²¹⁻²² Iroñaaka thame akanteri paashini: "Pipoyaatyaari Joorashini": tema rootaki ikowakaakaeri Tajorentsi. Rirotaki akanteri tsipatapiinteeyeerini paerani: ñaaperotziri Jowani ikaawoshitantzini, eejatzi ñaapiintziri Jesoshi. Akowaki ñaakiriri rañaagae eejatzi riyataneen jenokinta: akanteri ikaateeyeeni akenkithakoeyerini Jesoshi. ¿Ninka akanterika iroñaaka ipoyaatyaari? ²³ Ari ikantzi paashini:

—Rirorika irika Josee Warajawaashi, iiteetziri eejatzi Jooshito. Teerika irira, rirorika irika Mateeyashika. Ari ikaemiri apite:

—Pipokanaki jaka niyanki. ²⁴⁻²⁵ Roojatzi ikenkithatakaeri Tajorentsi, ikantziri:

—Nowinkatharite, eerokakya iyotzironi tsika ikanteeyarini maawaeni atziri rajankaneki. Eeniro irika apite. Piyotakayenari ninkarika pikowakayaari eeroka poyaatyaarini Joorashini. Tekatsi ikanta iroñaaka rirori ikenkithatee eejatzi ranantee: tema kamaki rirori, jataki janta paamariki kaari tsiwakanitatsini.

²⁶ Roojatzi iñaathawaetaka, tema riyoyaakiri Mateeyashi. Ari ikaatawitani chapinki rotyaantanewo Jesoshi 11. Iroñaaka ikaateeyeeni eejatzi 12.

2

Kitejiri iiteetziri: "Pentekoshiteshi"

¹ Ari iroñaaka omonkaatapaaka kitejiri iiteetziro: "Pentekoshiteshi". Ari ipiyoteeyakani Jerojareeki maawaeni aapatziyariri Jesoshi. ² Omapokashitapaakari, ikemawakiro oshiyaawitawori antawo tampyaa, opoematapaaki, mooo. Opoñaanaka wokinata, othotyaapaakiro pankotsi ijeekaeyantarini. ³ Eejatzi okoñaatzimotashitapaakari oshiyaawitakawori paamari, otsiparyagaeyapaakani ojeekanteeyapaakarini iitokipaeni maawaeni jeekaentsiri. ⁴ Okithaatakagaeyapaakarini Ishire Tajorentsi. Roojatzi iñaawaetantanakawo inashitachari paantentsipaeni tekatsi iyoteerini, imateeyakironi rowaga oñaawaetakaapaakiri Ishire Tajorentsi.

⁵ Ari ijeeki janta Jerojareeki joriyyopaeni, aapatziyaperotawori rojankinarini Moe-seeshi, ipoñaayitanakani paashinipaeni kipatsiki, tsikarika. ⁶ Ikemanteeyawakaririni iñaawaeteeyanakirini, rootaki ipiyotawentapaakari osheki atziri. Ikemaeyapaakironi ipaan-tepero. Tee riyotakotapaeri. ⁷ Rotsikanatakari, ikenkithashireeyapaakani rojampitawakagaeyapaakani:

—Tema maawaeni riraga ñaawaeteentsirika rirotaki karireeyajatzi. ⁸ ¿Tsika akantaka akemanteeyanakaworini maawaeni apaanteperopaeni? ⁹ Iroñaaka akaateeyakirini paaratyajatzi, meryaajatzi, eraamajatzi. Eejatzi eenitatsi jeekatsiri Mesopotaamiyaki, Joreeyaki, Kaparooshiyaki, Poontoki, Aashiyaki, ¹⁰ Jirijiyaki, Pampiiriyaki, Ejiipitoki. Eejatzi akaateeyakirini poñaayiteencharini okaakintapae Shireeneki, janta kipatsiki owaero Riiwya. Eejatzi eenitatsi areetantachari poñaayitacharini Oroomaki joriyyopaeni eejatzi peyeenchari joriyyo. ¹¹ Akaateeyakirini joriyyoperotatsiri eejatzi peyaachari joriyyo. Akaateeyirini kireeshiyajatzi eejatzi araawyajatzi. Akemaperoyakironi ashi apaantepero omawitya inashita atziri rashi ipaanteapaeni ikemayitziro. ¹² Ari rotsikanateeyanakirini oshekyantzi atziri, tee riyotakotziri. Rojampitawakagaeyanakani:

—¿Tsika akantaka akemantawori apaantepero?

¹³ Omaanta paashinipaeni, ishirontawenteeyanakirini, ikantzi:

—Ishinkiteeyakani irinta, injii, injii.

¹⁴ Ari eeniro janta riraga Peetero, ikaateeyirini paashinipaeni rotyaantanewo Jesoshi. Itacheronkawaantetanaki ikantanakiri:

—Nojoriyyotzinkaritepaeni, maawaeni eeroka jeekatsiripaeni jaka Jerojareeki, piyoteeyawakironi iroka nokantemiri, pikemijanteeyawakinani. ¹⁵ Piitashiteeyawitakarini ishinkiteeyakani irikapani. Omaanta tee ishinkiteeyani. Jaka aepatsiteki tema ishinkitapiinteeyani atziri tsiteniriki, omaanta kitejiriki eero ishinkita. Tema iroñaaka tekira ijenokitapaaki oorya. Tekira omonkaata ishinkitapiinteeta, ¹⁶ omaanta iroka pikemakiri

ikantakotziri kamanantzirorini iñaani Tajorentsipero iitachari Joeri paerani, tema ro-jankinatztakawoni oetarika ikantziri Tajorentsi. ¹⁷ Ikantzi Tajorentsi: “Iinja iñeero maawaeni atziri notyaanteniri Noshire. Okamantakaayiterini noñaani pitomipaeni, pishintopaeni. Riraga ewankaripaeni niyotakaeri oetarikapaeni rajankaneki. Eejatzi Ishire Tajorentsi oñaagayitakirini antyashiparipaeni oetarikapaeni, kimiwitaka imishi-waetatz. ¹⁸ Eejatzi maawaeni aapatziyenani shiramparipaeni, tsinanipaeni, notyaanteniri Noshire, ikenkithatakotantenari. ¹⁹ Ari nomatero iinja kaari piñaapiintzi jenoki eejatzi jaka kipatsikika: potsikanatanakyaawo. Aritaki piñeeyeroni iinja riraani osheki kamaentsiri, eejatzi piñaawakiro otagaeyanakyaani pankotsipaeni: oshekipero okachaaperotanaki. ²⁰ Nityaawo noetsiwakanakiri oorya; eejatzi riraga kashiri, iki-tyonkatanaki, roshiyanakyaawo iraantsi. Roojatzi omonkaatapaakya kitejiri rareetan-tapaakyaari Piwinkatharite reewatawentero maawaeni atziri. Osheki imatapaakiro, ikantakoeyantyaaririni irira. ²¹ Omaanta rowawijaakoeyirini maawaeni atziri ikantzi: ‘Nowinkatharite, powawijaakotena’ ”.

Rootaki rojankinatzirini Joeri.

²² Eekiro ikantzi Peetero:

—Nojoriyotzinkarite, pikemijantawakiro iroka nokantemiri, nokenkithakotteri Jesoshi, riraga najareetejatzi. Itajonkantayitzini, imatayitakirini kaari añaapiintzi. Eejatzi imatayitakirini oetarikapaeni, ayotantariri itajorentsiperotaki. Tema piñaapiinteeyakirini eerori, piyotakiriroña. Tema rirotaki Tajorentsi matakaakiriri. ²³ Paerani aritaki riyotakotzitarini irira, ikantzitani: “Aritaki okantyaari, ipimanteeteri riraga Jesoshi”. Rirotaki atziri kaari kameethatatsi owamaakiriri, omaanta eerokapaeni pikentakotakaanteeyakirini, powamaakaanteeyakirini.

²⁴ Ari osheki ikemaatsitayitakawoni, ikamaperowitaka. Omaanta rowañaagaeri eejatzi Tajorentsi, tee ikowakayiri eekiro ikamaperotaty. ²⁵ Tema rojankinatztakawoni paerani-peroroña Iraviiri iñaani Jesoshi:

“Niyotaki kijokiro rowakina Ashitanari, ijeekaki nakoperoki ramitakotapiintakina, kaari nothaawantya. ²⁶⁻²⁷ Osheki nokimoshirewentakiri, rootaki nokanantari: ‘Pawa, osheki niweshiryaaka. Niyotaki eero pookana janta jaawikinta. Eejatzi eero pishinetana nopathayi paata, tema piñaaperotana nokameethatzi. Niyotaki pimatakaakinawo iroka pikantakinari. ²⁸ Piyotakaakinawo nokantyaani nañaaperotanaki, kijokiro owawakaeya, nokantyaani niweshiryaawentanakimi’ ”.

Rootaki iñaani Jesoshi rojankinatzirini Iraviiri.

²⁹ Eekiro rowaaganakitziro Peetero:

—Iroñaaka, nojoriyotzinkarite, piyotaperotziro nokamantaperotemi ikamaki acharin-iteni riraga Iraviirini, ikitataka. Eenitatsira iroñaaka ikitatakanta. ³⁰ Kamanantzirori rinawitani. Riyotaperotzironi ikantaperotziriri Tajorentsi: “Kyaaryootaki iroka nokamantaperotemiri, eero namatawizimi. Iinja reewawenante pijoriyotzinkariperote, poyaatemini”. ³¹ Naakiro, tekirani ipiriintaani Rotyaantanewo Tajorentsi, omaanta riyotakotzitarini Iraviiri. Tema rojankinatztakani: “Ikante Rotyaantanewo Tajorentsi: ‘Pawa, niyotaki eero pookana janta jaawiki, eejatzi eero pishinetana nopathaye’ ”.

³² Rirotaki Jesoshi piirinteeri Tajorentsi. Aritaki noñeeyakirini naari, iroñaaka nokamantaperotakimiro. ³³ Aritaki raawaeri janta rakoperoki, ikaatantapaakariri reewawenantzi. Eejatzi okithaatakaakari Jesoshi Ishire Tajorentsi, rowaga ikashiyakaakiriri Iriri. Iroñaakakya, rotyaanteeyakinawoni naari jaka: rootaki piñaanteeyakinari eejatzi pikemaeyantakinari. ³⁴⁻³⁵ Pamine, tee riro kenkithatakotachani riraga Iraviiri paerani, inta ikenkithatakotziri Rotyaantanewo Tajorentsi. Tee roenokaeya irira Iraviirini jenokinta inta riraga Rotyaantanewo Tajorentsi. Tema rojankinatztitani rirori paerani: “Irira Pawa Tajorentsi rirotaki kantziriri Awinkatharite riraga Rotyaantanewo Tajorentsi: ‘Pijeekapae jaka nakoperoki, pikaatena eewawenante roojatzi iñaaperoyantemirini paata maawaeni kijeeyawitzimirini’ ”.

³⁶ Eekiro ikamantanakiri Peetero:

—Tema aakateeyakini icharineeteni Ishireeyeerini. Kameetha riyoperoyeroni maawaeni ajoriyotzinkarite iroka nokantakimiri: pikentakotakaantawitakari Jesoshi, omaanta ipiriinteeri Tajorentsi, kyaaryo ipeyawaeri eejatzi Jewawenantsiri, eejatzi Rotyaantanewo, kimitaka ikashiyakaakiriri achariniiteni paerani.

³⁷ Ikemanteeyawakaworini iroka, osheki ikenkithashiryaaperoyanakani. Riyotakoperotanaka kyaaryo rantziro kaari kameethatatsi. Rojampiteeyirini Peetero eejatzi paashinipaeni rotyaantanewo:

—Nojoriyotzinkarite, ztsika nokanteeyaanika aritakima ikaminthagaena Tajorentsi?

³⁸ Rakanakiri:

—Pikenkithashiryaagaeyakya, eero pikimitaaga paerani. Kameetha paapatziyari Jesokirishito eejatzi pikaawoshitakowentyaari Tajorentsi riyotantyaari atziri paapatziyari Jesoshi. Rootaki ikaminthaanteeyemirini Tajorentsi, eero rapiiteemiro ikenkithashiryaakotzimirofoña eejatzi kaari kameethatatsi panteeyawitakarini. Rootaki okithaatakaantakimiri Ishire rotyaantzimiri. ³⁹ Rootaki ikashiyakagaeyakimirini eerori; eejatzi ikashiyakagaeyakirini rirori pisheninkatanakyaarini iinja, eejatzi maawaeni atziri jeekayitatsirini paashinipaeni kipatsiki. Rootaki ikashiyakagaeyakaerini maawaeni; rootaki ikowakagaeyakaeri Awinkatharite, aririka aapatziyeeyaarini.

⁴⁰ Osheki paashini ikamantaperoeयरिरirini, ikowaki raapatziyakaaperotyaaari. Eejatzi iroka ikantakiriri:

—Pookero kaari kameethatatsiri pantziri ari rowawijaakoteemi Tajorentsi. Rootaki eero rowashironkaantzimi paata.

⁴¹ Ari ikemaperotakiro oetarika ikantakiri riraga Peetero, raapatziyawakawo ari ikaawoshitawentakari Tajorentsi, aamashitya ikaateeyakini 3.000. ⁴² Ikantatyeeyaani ikemijantaperoeयरिरirini iroka riyotagaयरिरirini. Ikantatyeeyaani kameetha ikimitawakagaeyakani: itsipatawakagaeyakani rakiyotawakaeyani owanawontsi, ikenkithashireyantakaririni riraga kamawenteeyakiririni, eejatzi ramanapiinteeyirini Tajorentsi.

Ijeeki kameetha riraga aapatziyariri Jesoshi

⁴³ Riraga rotyaantanewo Jesoshi rantapiintakiniri atziripaeni kaari ñaapiinteयरिरirini eejatzi imatayitakironi oetarika riyotantanakariri kyaaryo itsipatari Tajorentsi. Osheki rotsikanatanakari maawaeni atziri, ikantzi:

—Imatakaakiri Tajorentsi aapatziyariri Jesoshi. ⁴⁴ Ari ikimitawakaeyakani irirapaeni. Tee ithaawakaeyawoni oetarikapaeni, omaanta ipawakaapiinta tzimimotay-itziririni, oetarikapaeni. ⁴⁵ Ipimanteयरिरirini rowaagawo eejatzi iipatsite. Ipagaanteeyakirini iyorikite maawaeni aapatziyariri Jesoshi koetyeemotziriri. ⁴⁶ Maawaeni kitejiri riyaatapiinteeyini janta Tajorentsipankoki. Eejatzi rakiyotawakaeyakani owanawontsi ipankokipaeni rirori, ikenkithashiryaantariri kamawenteeyakaerini. Aririka rowaeyani, ikimoshireperoeyini, eejatzi kameetha ipashitawakaeyakani. ⁴⁷ Ikanteeyini:

—Kameetharini Tajorentsi.

Eejatzi riraga maawaeni jeekatsiripaeni iñeeyakirini rirori ikameethatzi. Ikantatyeeyaani maawaeni kitejiri raapatziyaperotanakyaari paashinipaeni atziri, roshekitakaaperoeyakirini Awinkatharite.

3

Ikenkithatakaantzi Peetero janta Tajorentsipankoki

¹ Paashini kitejiri, shaawiiyaaki oorya, itonkaanaki Peetero eejatzi Jowa janta Tajorentsipankoki oetotziikinta tonkaari. Maawaeni kitejiri shaawiiyaaki oorya riyaaapiintzi joriyyopaeni janta ramanantapiintariri Tajorentsi. ² Eeniro ijeekaki janta apaani shirampari kijopookitatsiri. Aritaki ikantzitapaaka paerani owakira ikoñaatapaaki. Ari maawaeni kitejiri ramaetapiintziri omooki Tajorentsipanko iiteetziro: “Kameethari omoo”. Aritaki rowaetapiintziri omooki inethaantyaariri iyorikite kyaayitatsirini. ³ Riraga Peetero eejatzi Jowa roowiteencha ikyeeyapaenimi Tajorentsipankoki, omaanta iñaawakiri rirori ikantawitawakari:

—Pikaminthayena, nojoriyyotzinkarite, pipena koriki.

⁴ Ari ramineeyapaakirini Jowa, Peetero, ikantziri:

—Paminenatya.

⁵ Raminaperotawitawakari, iitashiwitaka ari ipakirimi oetarika. ⁶ Omaanta ikan-tanakiri:

—Tekatsi noorikite, omaanta nokowaki nokaminthayemi. Nokanteri Jesokirishito, riraga najareetejatzi ikatziyatziyatakagaemi rirori. Iroñaaka pipiriinte, pikatziyatziyawaete.

⁷ Roerikakiri rakoperoki, ikatziyakiri. Intsipaete retsiyatakotee, ishintsitanaki iitziiki.

⁸ Ishintsitzi ikatziyanaka, sherok. Ikatziyaperotanaka, ikatziyatziyawaetanaka. Itsipatanakari, ikyaanaki Tajorentsipankoki. Ijapojapotanaka, ikantanaki:

—Kameetharini Tajorentsi. ⁹ Iñeeyawakirini maawaeni atziri: ranaashitanaka. Ike-maeyawakirini ikantanaki:

—Kameetharini Tajorentsi. ¹⁰ Ari riyoteeyawakirini, rirotaiki irika jeekawitacharini omooki, nethaapiinantawitachari koriki. Iñeeyakirini retsiyatakotee, rootaki rotsikanatanakariri. Tee riyotakotziri.

¹¹ Ari roerikaperotanakiri Peetero eejatzi Jowa. Eeniro ikatziya janta ipiyotapi-inteeyantarinira: ro ikaapanomatakaantziro iiteetziro rashi Sharamoo, rirotaki wet-sikakaantziro paerani. Roojatzi ishiyashitantapaakari maawaeni atziri, rotsikanata-paakari. ¹² Iñaawakiri Peetero, ikantawakiri ijoriyotzinkaritepaeni:

—¿Iitarikya potsikanatantanari? ¿Iitaka paminanteeyanarini, joreririri? Eero pitashitana naaka Tajorentsi nanashitakaantaarini irika kijopookiwitachari. Eero eejatzi piitashitana naapatziyaperotakari nomatantaarini. ¹³⁻¹⁴ Iriira Tajorentsi rirotaki etsiy-atakoteeriri. Paerani raapatziyapaakari Awaraama, Ijaaka, Jakoowo, eejatzi maawaeni achariniiteni. Okameethatzi pikimitagaeyarini rirori paapatziyeeyarini Tajorentsi. Rirotaki ñaaperotaperotziro Jesoshi ikantzi: “Ñaakiro, ikameethaperotzi Notyomi, rantakina nawa maawaeni nokowakaakiriri”. Kyaaryo osheki ikameethaperotzi Jesoshi. Rirotaki paakaantakiri. Ro ipankagaerimi Peraato, aritaki pikantakowentakiri: “Tee nokoyi pipankaeri”, omaanta pikowakiri ipankaeri owamaantatsiri. Kyaaryo ikamawanteey-erini maawaeni atziri. ¹⁵ Powamaakaantakiri owañaagaeyarini atziri. Ikamawitapaenta, roojatzi ipiriinantaari Tajorentsi. Noñeeyeerini rootaki nokanantzimiri. ¹⁶ Eeniro irika shirampari: ikemakotantawakarini Jesoshi, raapatziyaperotakari kameetha, rootaki retsiyatakotanteeri. Irika iroñaaka piñaakiri. Tema piyoteeyirini. Ari raapatziyaperotakari Jesoshi, rootaki itekatsitantaari. Piñaakiri iroñaaka ranashitanaka.

¹⁷ Eejatzi ikanteeyirini Peetero:

—Ari nojoriyotzinkaritepaeni, iroñaaka niyotaki tee piyotawitarini Jesoshi rirotaki Rotyaantanewo Tajorentsi. Eejatzi riraga jewatatsiripaeni tee riyoteeyawitarini rootaki pikentakotakaanteeyantakaririni rirori. ¹⁸ Omaanta irira Tajorentsi ishinetakimi panantakawori maawaeni iroka, pimonkaantakawori maawaeni rojankinatakaakiri kamanantayizirorini iñaani paeraniperoroña. Tema maawaeni rojankinatakotzitarini Rotyaantanewo Tajorentsi otzimatyekemaatsityaawo. ¹⁹ Pikenkithashireyanakyaani, eero pikimita paerani, inta paapatziyeeyarini Jesoshi; roojatzi ikaminthayemi Tajorentsi; tema rowameethateeyimini, eero ikenkithashiryaaakoteemiro eejatzi kaari kameethatatsi pantayitawitarini. Eejatzi itsipateeyantemirini Awinkatharite, riweshiryaaakagaeyemi. ²⁰ Eejatzi iinja rotyaantemiri eejatzi Jesoshi, riraga Rotyaantanewo. Tema paeraniperoroña riyoyaakiri rotyaanteri rowawijaakoteri atziripaeni. ²¹ Omaanta iroñaaka ijeekapae janta jenokinta, ikantyaani roojatzi riraga Tajorentsi rowameethatantayita-paakyaaworini maawaeni, oetarikapaeni. Tema rootaki ikantziniriri paeraniperoroña riraga kamanantayizirorini iñaani Tajorentsi, riraga rowameethateeyirini rirori: rirotaki ñaawaetakagaeyiririni maawaeni. ²² Ikantzini Moeseeshi: “Riraga Pawa Tajorentsi rotyaantemiri paashini kamanantziroirini iñaani Tajorentsi, ikimitena naari rotyaantakina. Rirotaki joriyo ikimitakae aaka. Oetarikapaeni ikamantemiri, paapatziyawakyaari. ²³ Omaanta maawaeni kaari aapatziyaarini rirori, ithonkaeyerini Tajorentsi, eero rapiteero itsipatari ijoriyotzinkaritepaeni”.

²⁴ Eejatzi rojankinatakotzitatwoni paerani Samoeri eejatzi maawaeni kamanantayizirorini iñaani Tajorentsi iroka piñaayitakirini iroñaaka. ²⁵ Aritaki ipokapaaki riraga Rotyaantanewo Tajorentsi ikashiyaaakari rotyaanteeri. Tema ikashiyakaan-takaririni kamanantayizirorini iñaani Tajorentsi eejatzi paejatziiteni riraga Awaraama, Ijaaka eejatzi Jakoowo. ²⁶ Rotyaantakiri Tajorentsi aakaki, reewateyakaeni riyota-gaeyakaeroni. Eeniro panteeyironi kaari kameethatatsi, omaanta ipokashiteeyakimini rowawijaakoeyemini eero pashironkanta; ikowaki riweshiryaaakagaeyemini. Rootaki kyaaryo pikenkithashiryaaanteeyanakaarini, eero pikimitaga paerani.

4

Riraga yotaawakaencharipaeni ipiyotashitakari Peetero eejatzi Jowa

¹ Eeniro ikenkithatzi Peetero eejatzi Jowa, ikenkithatakayiri atziripaeni. Ari ipokapaaki ñanakowenantsiripaeni, eejatzi jewatatsiri waariryapaeni ashi Tajorentsiipanko eejatzi saroseeyopaeni. ² Ikiwashireyanakani, ikantawakaanaka:

—¿Oetakama riyotaantariri atziri? Iroka ikamantakiriri: “Ipiriintanee kamatsiripaeni: tema piriintanaa Jesoshi”. Tee okameethatzi iroka riyotaanteeyirini.

³ Itsitenitzimatantanaka oorya, ragaeyanakirini, omaanta eeniro jankinarentsi rashi rirori joriyopaeni othañaantsita rojampitantyaarini atziri tsiteniriki, rootaki raantanakariri romonkyaagaeyapaakirini omonkyaagementotsiki, roojatzi ikitejitakoeyakini. ⁴ Omaanta raapatziyaperotawakawo osheki kemaeyawakiririni Peetero, aamashitya ikaateeyakini 5.000 shirampari, aapatziyakarini Jesoshi; eejatzi okaateeyakini roori tsinanipaeni eejatzi eentsipaeni.

⁵ Inkaamani ipiyoteeyani eejatzi janta Jerojareeki jewatatsiripaeni, aataperoteenchari, iyotaantzirori Iwaperite Tajorentsi. ⁶ Ikaateeyirini Aanashi, riraga iwinkatharite ñaanakowenantatsiripaeni. Eejatzi itsipatari Kaejashi, paashini Jowa, Arejaantero, eejatzi maawaeni isheninka iwinkatharite ñaanakowenantatsiripaeni. ⁷ Ari ikaemakaantakiri Peetero, Jowa eejatzi riraga kijopookiwitchari rojatekakiri niyanki, rojampiteeyakirini:

—¿Ninka matakaakimirori petsiyatakotantariri irika shirampari? ¿Ninka kantakimiri? ⁸ Ari iyotaakiri Ishire Tajorentsi Peetero, omatakaaperotakiri. Ikenkithakagaeyakirini piyotawenteeyaririni ikantzi:

—Jewatatsiripaeni eejatzi aataperoteencharipaeni. ⁹⁻¹⁰ ¿Pininaneentakina nantakirowa kameethatatsiri? Pojampitakina tsika nokantaka netsiyatakotakaantariri irika kijopookiwitchari. Nokowaki eerokapaeni eejatzi maawaeni atziri piyotawakiro. Rirotaki Jesokirishito riraga najareetejatzi etsiyatakoteeriri. Pikentakotakaantawitakari, omaanta ipiriinteeri Pawa Tajorentsi. Jee, imatakaakina Jesoshi netsiyatakotantariri irika iroñaaka katziyeencharika jaka etsiyatakopotee. ¹¹ Rirotaki Jesoshi oshiyakaawentachari mapiatsiri pitheenakiri eerokapaeni wetsikawitawori pankotsi, omaanta iroñaaka lpeyakiro rooperotatsiri mapi pankotsi. Ikimiwita iroka Tajorentsi ipeyakiri Jesoshi riroperotatsiri. Eerokateeyakini oshiyakariri wetsikawitawori: pitheenakiri Jesoshi. ¹² Omaanta tekatsi paashini owawijaakotantsini. Tee ijeeiki jaka kipatsikika paashini owawijaakoteeni. Apaniroeni Jesoshi imatziro rowawijaakotee.

¹³ Ikemantawori iroka rotsikanateeyanakarini riraga jewatatsiripaeni. Ari imaeritanaki ikenkithashiryaakotanakari, iñaakirira tee ithaayi. Roojatzi ikantawakaaka:

—Ñaaakiro, tee ithaawanteeyarini riroripaeni. ¿Iitaka kaari ithaawanta? Eejatzi tee ithotyaperotziro Iwaperite Tajorentsi, tee niyotayiri naakapaeni, omaanta osheki riyotzi apaniroeni. ¿Tsika ikantaka riyotantakari? ¿Arima imatakiro Jesoshi, riraga kijokiro rowawitakari riyotagaeyirini? ¹⁴ Ari iñeeyakirini itsipatakari riraga retsiyatakoteeri. Tekatsi ikantya ikantakoteri.

¹⁵ Ari rotyaantanakiri:

—Piyowakite janta.

Ari riyowanaki. Roojatzi ikantawakagaeyanakani rirori jewatatsiripaeni:

¹⁶ ¿Tsika akanterika irintapaeni? Riyotanakiri maawaeni jerojareejatzi itajonkawentakiri riraga kijopookiwitchari. Tekatsi akante: “Tee imatziro”. ¹⁷ Omaanta tee okameethatzi ikenkithakagaeyanakirini atziripaeni. Thame akantaperoteriita: “Eerotya iroñaaka pikenkithatakotziri riraga Jesoshi. Aririka papiitero pikenkithatakoteri aritaki nowashironkaakimi”.

¹⁸ Ari rapiiteeri, ikaemaeri. Ikantaperotziri:

—Eerotya iroñaaka pikenkithatakotziri Jesoshi. Aririka papiitero pikenkithatakoteri, aritaki nowashironkaakimi.

¹⁹ Rakanakiri:

—Tema iñee Tajorentsi maawaeni aari. Pikantaperotenatya: ¿Kameethama nothotyeeero naapatziyemi okaatzi pikantakinari? Tema irira Tajorentsi naapatziyari. ²⁰ Tekatsi nokantya iroñaaka nookaero nokenkithatakotziro iroka noñaaperotakiri, eejatzi iroka nokemaperotakiri.

²¹⁻²² Ari rapiitakiri eejatzi ikantaperowitakari, roojatzi rotyaanantaari. Tekatsi rante rowashironkaantyaariri. Paerani imonkaatakiro 40 rojarentsite kijopookiwitchari. Ari osheki ikenkithashireeyakironi atziri retsiyatakotziri Jesoshi, riyoteeyantakarini itajorentsitaki. Iñeeyakironi atziri iroka imatakaakiri, ikantapiinteeyanakini: “Kameetharini Tajorentsi, osheki imatakagaeyakirini aapatziyakariri Jesoshi”, rootaki kaari rowashironkaantari.

Ramanakiri Tajorentsi riraga aapatziyariri Jesoshi

²³ Ari roeyowaeyanakirini jewatatsiripaeni, roojatzi riyateeyanakini Peetero eejatzi Jowa aapatziyeeyakaririni Jesoshi. Ikamantapaakiri iroka ikantawitakariri riraga jewatatsiripaeni ñaanakowenantatsiri eejatzi aataperoteenchari. ²⁴ Ikemantawakawori iroka, ikenkithakagaeyakirini Tajorentsi. Ishintsipaantetziro apaani, ikantzi:

—Nowinkatharite, eeroka wetsikirori jenoki, kipatsi, inkaare, maawaeni; eejatzi piwetsikaeyakirini maawaeni tzimanteeyaworini. ²⁵ Eejatzi paerani piyotaakirini nocharinieni Iraviiri, riraga aapatziyaperotzimiri. Iyotaakiri pishire, rojankinatantawori iroka: “¿Iitaka ikijanteeyakarini riraga kaari yotziri Tajorentsi? ¿Iitaka ikenkithashiryaashitaworini joriyopaeni ranteeyeroni kaari kameethatatsi? ²⁶ Riraga iwinkatharitepaeni atziri jaka kipatsiki rajaryagaeyawityaarini Tajorentsi, eejatzi riraga Rotyaantanewo, ikowaeyawityaani ithonkaeyerinimi”.

²⁷ Jaka nampitsikika ipiyoteeyakani rajaryagaeyawitakarini pitomi Jesoshi, riraga piñaaperotziri ikameethaperotatzi. Irira piyoyaaperotakiri, eejatzi potyaantaperotakiri. Ikaateeyini ajaryaanteeyawitacharini Erooreshi, Poonshiyo Peraato, jewatatsiripaeni joriyopaeni, eejatzi joraaropaeni tema rirootaki paashinijatzitatsiri atziri; maawaeni. ²⁸ Paerani eeroka pikantaki: “Aritaki okantyaari”. Ari chapinki ithonkakiro imonkaatakiro irikapaeni. ²⁹ Iroñaaka, Pawa, piyotakiro iroka ikantaperotawitakina: “Eero pikenkithatakoteeri Jesoshi”. Tema naaka aapatziyaperotakimiri. Pimatakaaperotena eero nothaawanta nokenkithaperotero piñaani. ³⁰ Pitomi Jesoshi rirootaki Nowinkatharite iroñaaka, rootaki nokowantakari imatakaaperotena notajonkakowenante, netsiyatakotantyaariri mantsiyaripaeni; nomatapiintero kaari iñaapiinteeyini, niyotakagaeyerini atziri kyaaryo irira riroperotaki pitomi, eejatzi piñaaperotziri ikameethaperotzi.

³¹ Aritaki ramaneeyirini Tajorentsi. Roojatzi omoyekanaka pankotsi ijeekaeyantarini. Otajorentsiwentyepaakirini Ishire, roojatzi kameetha ikenkithatantawori iñaani Tajorentsi, tee ithaawaneentzi.

Raakameethatawakagaeyakani riraga aapatziyariri Jesoshi

³² Osheki ikaatzi iroñaaka aapatziyariri Jesoshi, kameetha ijeekaeyakini, eejatzi imonkaatawakagaeyakani: oetarika ikowaeyirini eejatzi oetarika ikenkithashireeyani. Tee imashithatawakagaeyani, omaanta ipawakagaeyakawoni maawaeni tekatsitzimotakiriri. ³³ Rowaga Ishire Tajorentsi imatakaakiri riraga rotyaantanewo Jesoshi, rootaki kameetharini ikamanantapiintariri atziripaeni:

—Ikamawentakae Awinkatharite Jesoshi omaanta ipiriintakiri Pawa Tajorentsi, rañaakiri eejatzi iroñaaka.

Eejatzi ikanteeyini atziri:

—Tema ikameethateeyakini aapatziyariri Jesoshi. ³⁴⁻³⁵ Riraga ashitacharipaeni iipatsite eejatzi ipanko, ipimantagaanteeyini. Iroka opinayitarini, ramaeyakirini rotyaantanewo Jesoshi, ipapaakiri. Roojatzi ipagaantakiriri paashinipaeni rirori koetyeemotariri, kaari rashironkaanteeyantani aapatziyariripaeni Jesoshi.

Nokantakoteri pakiriri eejatzi amatawitantatsiri

³⁶ Iroñaaka nokantakoteri aapatziyariri Jesoshi icharineeteni Rewii iitachari Josee. Paashini iitzi riraga rotyaantanewo Jesoshi: Werenawee. Akantzi aaka apaanteki: “Weshiryaakaantachari”. Rirootaki poñaachari Cheepereki. ³⁷ Rashitawitawo kipatsi, omaanta ipimantziro. Raanakiro owinawo, ipapaakiri riraga rotyaantanewo Jesoshi aritaki irirapaeni ipakiri aapatziyariri Jesoshi. Ipakiri atziri tekatsi oetarika royaari. Rootaki maawaeni aapatziyariri Jesoshi iñaaperotziri Werenawee.

5

¹ Omaanta eeniro paashini aapatziyariri Jesoshi iwaero Ananiiyashi, ro iina Sajiira. Ipimantakiro iipatsite. ² Tee ikoyi iperi rotyaantanewo Jesoshi maawaeni iyorikite, rootaki ikanantakawori iina:

—Aririka aate aperi koriki, eero akantziri tsika okaatzika ipineetakaeri. Apashitapaakyaari kashetani koriki akimitakaantero rootaki maawaeni ipineetakaeri, rootaki iñaaperotanteeri aari akameethatzi.

—Jee, aritaki.

Roojatzi riyataanaki riraga Ananiiyashi apaniroeni, ipapaakiri rotyaantanewo Jesoshi iyorikite. Ikantapaakiri:

—Irika korikika, rootaki maawaeni owinawo noepatsiteni nopimantakiri.

³ Omaanta iyotakiri Ishire Tajorentsi Peetero:

—Ikowaki ramatawitashitemi. Ipakimi kashetani koriki rashi iipatsite. Kaari maawaeni.

Rootaki ikanantariri:

—Ananiiyashi, pishinetaakari Jatanaashi itheeyakaakimi. Pikowawitakami pamatawiteromi Ishire Tajorentsi. Pipashitakinari kashetani piyorikite. ⁴ Tekirani pipimantero rowaga piipatsiteni rootaki pashi eerori. Ari pimateromi pamanantero oetarika pikowayitziro eejatzi pipiri ninkarika. ¿Iitaka pamatawitashitantanari? Naaka pamatawiwitakina apaniroeni; omaanta Tajorentsi eero pimatziri pamatawitziri.

⁵ Ikemantawakariri Ananiiyashi, roojatzi ityaantanaka, pog. Kamanaki. Ithaawaper-oeyanakini osheki maawaeni ñeeyakiririni. ⁶ Roojatzi riwetsikaeyakirini ewankari ikitateri; raanakiri, ikitateri. ⁷ Ojamanitapaentzi eechonkiini, ari okyaapaaki iina roori. Tee iyotzi kamaki oemini. ⁸ Ikantawakiro Peetero:

—¿Kyaaryooma pipakinari maawaeni koriki, rowaga owinawo piipatsiteni pipimantakiri?

Ari akanakiri:

—Jee, nopakimiri maawaeni.

⁹ Roojatzi ikanantakawo roori:

—¿Litaka pikimitantariri piimini, pamatawiteromi Ishire Tajorentsi? Okaakitapaaki kitatziriri piimini: rirojatzi aanakimini eerori.

¹⁰ Roojatzi otyaantanaka roori, pog, kamanaki. Ikyapaepae riraga ewankaripaeni, ifaapaakiro, kamaki. Ari raanakiro, ikitatero roori, otsipatapaari oemini. ¹¹ Ari ithaawaeyanakini maawaeni riraga aapatziyariri Jesoshi rowashironkaerikari Tajorentsi, eejatzi ithaawaeyanakini maawaeni kemakoeyakiririni. Ikenkithashireeyawoni: “Tee okameethatzi namatawitante. Rowashironkaanakari naari Tajorentsi”.

Retsiyatakotakiri osheki atziri

¹²⁻¹⁴ Ari ipiyoteeyakani maawaeni aapatziyariri Jesoshi janta kaapanomarentsiki iiteetziro rashi Sharamoo. Eejatzi eekiro riyaatatzi roshekiperotanaki aapatziyariri Awinkatharite. Osheki ikaateeyini shirampari eejatzi tsinani. Osheki ifaaperoeyakiririni atziripaeni riraga aapatziyariri Jesoshi, ikanteeyini:

—Ikameethataperoyini aapatziyariripaeni Jesoshi.

Omaanta riraga kaari aapatziyariri irira ithaawaakaanteeyakaririni itsipateeyarinimi.

Osheki itajonkawanentzi riraga rotyaantanewo Jesoshi. Osheki omatakaakiri Ishire Tajorentsi. ¹⁵⁻¹⁶ Rootaki rowapiinantakariri atziripaeni mantsiyaripaeni janta awotsiki: romaryaayitzirini shitashintsiki, okantyaata aririka rawijanaki Peetero, ipampitanakiri, eerorika ipampitanakiri aririka ramparyaatawakyaaari rootaki retsiyatakotantyaari. Eejatzi ipiyotashiteeyakani osheki atziri, poñaachari nampitsikipaeni janta othapikiyitapaakini Jerojaree. Ramayitakinirini mantsiyaripaeni, eejatzi kyaantariri kamaari. Retsiyatakoeyerini maawaeni.

Riraga ñaanakowenantatsiripaeni ikijaperotziri rotyaantanewo Jesoshi

¹⁷ Ari ikijanakiri iwinkatharite ñaanakowenantatsiri, eejatzi paashinipaeni ñaanakowenantatsiri, tema rirotaki saroseeyotatsiri. ¹⁸ Ari raakaanakiri riraga rotyaantanewo Jesoshi, romonkyaaagakaantawitakari omonkyaaagementotsiki. ¹⁹ Omaanta niyanki tsiteniri roeyowaeri ronampiri Tajorentsi riragapaeni rotyaantanewo Jesoshi, rashitaryaapaakiniri ashitakontsi, raanakiri inkokiroeni. ²⁰ Ikantzi:

—Piyaate janta Tajorentsi pankoki, pikatziyapaaki. Pikamantaperoyerini atziri tsika ikantyaari ijeekanteeyari ikanteetatyeyaaani jenokinta.

²¹ Ikantawakiri:

—Jee, ari nokamanteeyakirini.

Ari owakira okitejitanaki riyataanaki Tajorentsi pankoki, riyotaantapaaki.

Eeniro iwinkatharite ñaanakowenantatsiripaeni eejatzi tsipateeyaririni janta paashiniki pankotsi. Tekira riyotakoteri roeyoyiri rotyaantanewo Jesoshi. Roojatzi ikaemakaantakiri maawaeni paashini jewatatsiri joruiyopaeni. Roojatzi ikantziri waarirya:

—Piyaate janta pomonkyaaagakitzirinta tsitenini chapinki aapatziyariri Jesoshi, pamaeyakinirini.

²² Ari riyaatashitawitakari, tee ifaapaakiri. Roojatzi ipiyantanaka, ikantapaakiri:

²³ —Tee añiiri. Noñaapaakiro pankotsi, oyaawitaperotaka. Eejatzi eeniro ikatziyawitaka shentawitawori omoopaeni. Roojatzi nashitaryaantawitapaakawo omoo, nokyaawitapaaka; tekatsi noñaapaaki inthomaenta.

²⁴ Ikemantawitakariri, ikantawakagaeyanakani:

—¿Tsikarika ikinanakika?

—Taanitya. Eerokaritya.

—¿Tsika akanterika iroñaaka?

—Taanitya.

²⁵ Roojatzi ipokashitantapaakari apaani kamantapaakiriri, ikantapaari:

—Riragapaeni shirampari pomonkyaaagakaantawitakari, katziyeeyapaakani janta Tajorentsi pankoki. Riyotagaeyapaakirini atziri.

²⁶ Roojatzi riyaatashitantanakari iyapitaanote itsipatantanakari waariryaapaeni, ra-gaeyanakinirini, omaanta tee ikoshekanakari ithaawantakari atziri; ikantzi:

—Kameetha anakiri ikijakowentarikari atziri aapatziyariri Jesoshi, rompojan-teerokari mapi aaka.

Rootaki raantanakariri kameetha, tee ikijanakiri. ²⁷ Ari raanakiri, rowapaakiri janta ijeekinta jewatatsiripaeni. Ikantawakiri iwinkatharite ñaanakowenantatsiri:

²⁸ —¿Iitaka pikenkithatakaantariri eejatzi atziri? Tema nokaminaawitzimi: “Eero pikenkithatakotaneeri Jesoshi”. Iroñaaka eekiro piyotagaeyirini maawaeni jerojareejatzi. Ro iroka pikantakotakinari: “Irira jewatatsiripaeni owamaakaantakiriri Jesoshi; ikantashita rantashitakawo kaari kameethatatsiri”. Tee okameethatzi pikanteeyakirini. Pimaeriteeyeni, eero pikamanantane eejatzi.

²⁹ Rakanakiri Peetero, ikantanakiri:

—Omaantakya naapatziyaperotari Tajorentsi. Eero naapatziyimi eeroka aririka pikantena: “Eero pikenkithatakotziri Jesoshi”. Inimotakiri paashinipaeni rotyaantanewo Jesoshi. ³⁰ Eeroka kyaaryootatsi powamaakaantakiri Jesoshi. Pikentakotakaantakiri koroshiki. Omaanta ipiriinteeri Tajorentsipero. ³¹ Itzinagaeri rakoperoki janta jenokinta. Ipeyeeri Jewaperowenantatsiri eejatzi Owawijaakoeyakerini. Ikwakagaeyakirini ajorriyotzinkaritepaeni ikenkithashiryaaperotanteeyari eejatzi rookero rowaga kaari kameethatatsi ranteeyawitarinari aritaki ikaminthagaeyerini, eero ikenkithashiryaakoteero eejatzi okaatzi kaari kameethatatsi ranteeyawitarinari. ³² Aritaki noñaaperotakiro rantayitakirini Jesoshi, eejatzi niyotaki okithaatakagaeyakarini Ishire Tajorentsi maawaeni aapatziyariri Jesoshi. Rootaki nokenkithatakotapiinantariri rirori. Tekatsi nokantya nomaerite.

Roojatzi ikanteeyini paashinipaeni rotyaantanewo Jesoshi:

—Kyaaryo iroka ikantziri Peetero.

³³ Ikemanteeyawakaririni, riyotanteeyawakaworini kyaaryo ranteeyakironi kaari kameethatatsi, rootaki ikijanteeyanakaririni, ikowaeyawitanakani rowamaerimi. ³⁴ Omaanta ikatziyanaka apaani jewatatsiri iitachari Kamariyeeri. Rirotoke warijeeyo, eejatzi iyotaantzirori oetarika rojankinatzi Moeseeshi. Maawaeni atziri iñaaperoyirini. Ikantzi:

—Nojorriyotzinkarite, nokoyi ishitowaeyakiteniita aapatziyariri Jesoshi, eero ikemantawo nokantemiri.

Ari rotyaanteeyakirini inkokironta.

³⁵ Roojatzi ikananteeyakarini:

—Nojorriyotzinkarite. Kyaaryoowa, paamawentyaaga pantzirikarira aapatziyariri Jesoshi. ³⁶ Pikemina. Nokenkithashiryaakayemiri apite shirampari. Nokantakotziri riraga Teyoorashi, rirotoke jeekatsiri paerani, osheki ikantakaaperotani. Ari ipiyotashitawitakiri osheki ratzirite, naamaashitya ikaateeyini 400. Omaanta rowamaetakiri, roojatzi rinteenaryaantanakari oyaateeyawitaririni. Ipeyashiteeyanakani, tekatsi akemakoteeri eejatzi. ³⁷ Eejatzi imawitanakawo rirori iitachari Joorashi, riraga karireeyajatz. Janta rojankinatakoeyantani, eejatzi reewatawitanakari apaanipaeni atziri. Eejatzi rirori, rowamagaetawakiri. Rowaaganaka oyaatawitariripaeni, tekatsi akemakoteeri paashini. ³⁸ Rootaki iroñaaka nokamanantzimiri, eero pashiiriiri irikapaeni, ikantakaata. Rirorika otyaantziriri atziri ikenkithatzi, tema eejatzi ipeyaneeya rirori. ³⁹ Rirorika otyaantziriri Tajorentsi, tekatsi pikanteri pomaerinteri. Pikijimatzirikari Tajorentsi.

⁴⁰ Ari inimoeyanakirini rirori. Ikaemaeri eejatzi, ipajatakaantakiri. Roojatzi ikantaperotawitari:

—Eero eejatzi pikenkithatakoteeri Jesoshi.

Roojatzi rotyaanantaari. ⁴¹ Ari riyateeyanakini, ikimoshireeyanakini, ikanteeyini:

—Iñaaperotee Jesoshi akameethatzi, rootaki ishinetantakaeri akemaatsitawenteeyakarini.

⁴² Maawaeni kitejiri riyotaantapiintzi janta Tajorentsipankoki, eejatzi pankotsikipaeni. Ikantani: riyotaantapiintzi, ikamanantapiintzi. Ikamantapiintziri atziri:

—Jesoshi rirotoke riraga Rotyaantanewo Tajorentsi aamagaeyarini paerani.

6

Riyoyaakiri amitakotantatsini

¹ Ari roshkeyaantakari aapatziyariri Jesoshi, eejatzi ikijashiryaanaka riraga iyotzirori ipaante kireeshiyajatz. Ikantawakaanaka:

—Maawaeni kitejiri, aririka ipantawitya owanawontsi, tee ipaperotziro natzirizinkawote ashi aari: iroka kamayiteentsirini oemi. Omaanta ipaperoyirini kameetha iyotzirori ewereeyo, rowaga ipaante jorriyopaeni. ² Ari riraga rotyaantanewo Jesoshi ipiyoteeyakirini maawaeni aapatziyariri Jesoshi. Ikantziri:

—Tee okameethatzi nookanakiro nokenkithatapiintziro iñaani Tajorentsi, nopantayitemirorini owanawontsi. ³ Iroñaaka, noyemijantzinkaritepaeni, piyoyee 7 shirampari, riraga piñaaperotziri ikameethatzi. Piyoyeeri riraga iyothanetatsiri, kemijantaperotzirori

Ishire Tajorentsi. Akanteriita rirori rirotaki pantatsini owanawontsi. ⁴ Omaanta naaka, apatziro namaneri Tajorentsi, eejatzi nokenkithatero iñaani.

⁵ Inimoeyakirini maawaeni iroka ikantakiriri. Riyoyaakiri Eshiteewa, rirotaki aapatziyaperotariri Jesoshi, kemijantaperotzirori Ishire Tajorentsi. Riyoyaakiri eejatzi Jiripi, Pirookoro, Irikanoori, Temoo, Parimeenashi. Eejatzi riyoyaakiri Nikoraashi, riraga peyenchari joriyo, poñaachari Antyokiiyaki. Omaanta iroñaaka raapatziyaperotariri Jesoshi. ⁶ Roojatzi roñaagantapaakari riraga rotyaantanewo Jesoshi. Rowakiniri rako iitoki, roojatzi ramaneeyirini Tajorentsi: “Pamitakoeyerini irikapaeni pantayitatsirini owanawontsi”.

⁷ Osheki ikaatzi kemaeyakirorini iñaani Tajorentsi. Eekiro roshekyaaaperotanakitya aapatziyakariri Jesoshi janta Jerojareeki. Eejatzi oshekiniroña ikaatzi ñanakowenantatsiri ikimitakotanaari aapatziyariri Jesoshi.

Riraga Eshiteewa rirotaki riyoyaanewo Tajorentsi

⁸ Osheki ramitakoperotakiri Tajorentsi Eshiteewa. Osheki imatakaakiri Tajorentsi ikenkithatakaantakariri atziri. Osheki itajonkakaakari Tajorentsi. Imataperotayitzinirini atziri kaari iñaapiinteeyini. Imatakaakiniri oetarikapaeni riyoteeyantakaririni Jesoshi rirotaki Tajorentsi. ⁹ Eeniro ipiyotapiinteeyantarini janta Tajorentsipankoki atziri riraga ipimanteetawitari paerani, omaanta ipakaeri amanantawitariri. Eejatzi janta ipiyotanta shireenejatzi, arejanteriiyajatzi, poñaachari Shiriishiyaki, Aashiyaki. Riyaatashiteeyawitakarini Eshiteewa, ikijattheyawitakarini eejatzi ipiyapiyawaantetakari. ¹⁰ Omaanta osheki riyothanetzi Eshiteewa, tekatsi ikanteeyerini ipiyapiyawaantetaperoeyaarini. Eenitatsi riyotantari kameetha iñaawaetzi, tema iyotaakiri Ishire Tajorentsi. ¹¹ Ari osheki ikijeeyakirini riraganki, ikantziri paashini isheninkapaeni:

—Pamine, nokowaki pitheeyakotyaaari Eshiteewa. Aririka pimanteeyeroni nokantakimiri, nopinatemi koriki. Ro iroka pikantakotashityaariri: “Nokemakiri Eshiteewa, itheenkimatakiri Moeseeshi. Eejatzi ikimitakiri rirori Tajorentsi, ikantzimatakiri”.

Ikantziri:

—Ari nokamanteeyerini atziripaeni.

¹² Ikemanteeyawakani atziripaeni, ikijeeyanakani eejatzi aataperoteenchari, iyotaantzirori rojankinarini Moeseeshi, maawaeni. Intsipaete riyaatashiteeyakirini Eshiteewa, raapaentziri, shepik; ragaeyanakirini janta pinkatharipaeniki ikantakotantariri. ¹³ Raanakiri eejatzi riraga theyechari, ikantapaakiri:

—Aritaki ikantaperotzi Eshiteewa, ikantapiintzi: “Tee okameethatzi Tajorentsipanko”. Eejatzi ikimitziro rojankinarini Moeseeshi, itheenkapiintziro. ¹⁴ Nokemakiri, ikantzi: “Riraga Jesoshi, najareetejatzi, ishekiroreero iroka Tajorentsipankoka. Ipaashinitero iroka ametayitakarini eejatzi ipaashinipayiteroni riyotayitakaerini Moeseeshi”.

¹⁵ Ramineeyakirini maawaeni jeekaentsiripaeni, joreririri. Ishipakiryaaopootanaki Eshiteewa, ikimitanakari ronampiri Tajorentsi.

7

¹ Roojatzi rojampitantakari iwinkatharite ñanakowenantatsiri riraga Eshiteewa:

—¿Kyaaryooma iroka ikantakiri?

Eshiteewa raakowenta apaniroeni

² Ikantawakiri Eshiteewa:

—Nowinkatharitepaeni maawaeni, teewee nokantzimatziri Pawa Tajorentsi. Pikemena, nojoriyotzinkaritepaeni. Paeraniperoroña iñaaperotantariri achariniiteni ipinkathatziri Tajorentsi, eejatzi naari iroñaaka nopinkathatziri. Paeraniperoroña ijeekantawitarini janta Mesopotaamiyaki achariniiteni Awaraamani, roñaagapaakari Tajorentsi riraga kameethatatsiri. ³ Ari ikantapaakiri: “Pookanakiro piipatsiteka eejatzi pisheninka, piyaate janta paashiniki kipatsi rowaga noñaayemiro”. ⁴ Roojatzi rookantanakawori iipatsite kareeyajatzi, rareetaka Araanaki. Aritaki janta ikamapaakiri iriri, roojatzi rareetakaakari Tajorentsi jaka aeapatsitekika. ⁵ Omaanta, tee ipiri iipatsite, tee ipaneentziri eechonkiini ijeekantyaari. Eejatzi tekirani itzimini itomi. Omaanta ikantzitakarini Tajorentsi: “Paata ikoñaate pitomi eejatzi iinja oshekini impaetatsiri. Noperi irikapaeni iroka kipatsi”. ⁶ Eejatzi ikantakiri Tajorentsi: “Iinja riyaaate poyaatemini ijeeki iipatsiteki paashinijatzitatsiri atziri rowaga Ejiipitoki. Okaate ojarentsi 400 ijeekanaki janta. Riraga ejiipitotatzi rirotaki owashironkaerini pisheninkani iinja, romperataperotakyaari osheki. ⁷ Roojatzikya nokantakotanteeyerini riraga omperatayitaririni. Omaanta irira pisheninkani, noepiyayiterini jaka kipatsikika, ari ipinkathaperotakina jaka. ⁸ Nokowaki iroñaaka pitotonayityaani pishiramparitantari riyotantyaari atziri paapatziyaperotakina eejatzi pikenkithashiryaaantyaawori nokantakimiri”. Rootaki ikantakiriri Tajorentsi Awaraama. Ari roojatzi ikoñaatapaaki

itomi, riraga Ijaaka. Okaataki kitejiri 8, roojatzi itotonatantakari. Roojatzi ikoñaatapaaki itomi riraga Ijaaka, iitakiri Jakoowo. Itomipaeni riraga Jakoowo ikaateeyakini 12. Tema itotonatakaanteeyakirini maawaeni. Tema riroteeyakini achariniiteni. ⁹ Eekiro ikantziri Eshiteewa:

—Ari rantariteeyanakini itomipaeni Jakoowo, ikiyeeyakirini apaani rirentzi, iwaero Josee. Ipimanteeyakirini, roojatzi ragaetanakirini Ejiipitoki. Omaanta kijokiro rowakiri Tajorentsi. ¹⁰ Janta rowashironkagaeyawitakarini jeekatsiripaeni, omaanta rowawijaakotakiri rirori Tajorentsi. Ramitakotziri oetarika rantziri rootaki iñaaperotantariri iwinkatharite ejiipitojatzi iiteetziri Jarayoo. Iñaakiri otzimimotziri riyotantari, rootaki iitantanakiriri riraga Josee jewaperotatsiri. Reewanteeyirini maawaeni ejiipitojatzi, eejatzi isheninka Jarayooni. ¹¹ Impaetzi ari itasheyeeyanakini maawaeni ejiipitojatzi eejatzi jaka aepatsiteki rowaga Kanaanaki, tsikarika ijeeki Jakoowo, eejatzi itasheyeeyanakini atziripaeni. Osheki rowashironkaeyanakani: tekatsi raanakiro rowaeyarini achariniiteni. ¹² Riraga Jakoowo ikemakotakiro ari enitatsi teriiko janta Ejiipitoki. Ritakiri rotyaantakiri itomipaeni, ikantakiri: “Piyaate Ejiipitoki pamanantakite owanawontsi”.

Ari ramanantakitzi roojatzi ipiyantaa. ¹³ Rooteentsi ithonkimateero owanawontsi, eejatzi rapiiteeri rotyaanteeri itomipaeni ikantziri: “Piyaate pamanantakite eejatzi owanawontsi”. Ari riyateeyanakini eejatzi, roojatzi iñeeyantapaakirini jewatatsiri. Ikantawakiri: “Naaka Josee pipimantakiri paerani”. Eejatzi ikantziri Josee Jarayooni: “Trika rirootaki yeeyiperopaeni naari”. ¹⁴ Roojatzi ikanantakari rirentzi: “Pikantaateri pawa ipokae jaka, eejatzi ikaateeyinira rirori”. ¹⁵⁻¹⁶ Roojatzi riyaatantanaka Jakoowo janta Ejiipitoki, ragaeyanakirini isheninkapaeni, ikaateeyini 75. Ari ikamapaaki janta. Roojatzi raaneeri Jakoowoni, ikitatapaeri janta Shekeemiki, ari oetari kipatsi ramanantzirini Awaraama. Irira pimantzirori kipatsi itomipaenini Emoori. Ipinatakiri koriki. Eejatzi paata ikimiteeyakarini maawaeni itomipaeni riraga Jakoowoni, ikamaeyakini maawaeni rirori janta Ejiipitoki.

¹⁷ Eekiro ikantziri Eshiteewa:

—Rootaneentsi omonkaatayaka ikantakiririni Tajorentsi Awaraama. Ikaatzi osheki achariniiteni aari, roshekitanaki janta Ejiipitoki. ¹⁸ Impaetzi ipinkathariwenziriri paashini Jarayoo, kaari yotakotziriri Josee. ¹⁹ Ramatawiteeyirini achariniiteni. Ishintsithateeyakirini, ragaeyakirini itomipaeni, rowamayiteeyakirini. ²⁰ Roojatzi ikoñaatantapaaka Moeseeshi. Aritaki ikanta Tajorentsi, iñaakiri rirootaki kameetha eentsi. Ikaataki 3 kashiri ikempoyaakiri ashitariri janta inthomaenta ipankoki, imanapithatakiri ejiipitojatzi. ²¹ Tee imatziri imaneri eejatzi ipankoki, rootaki riwetsikantakariri tsiwoonaki, imanakotawitakiri othapyaakiini iñaaki. Okantaka rishinto Jarayoo opokaki roojatzi oñaantakariri. Ari anakiri okempoyaakaantapaakiri onampiki, okimitakaantanakari rirootaki otomipero. ²² Riyotaaperotakiri ejiipitojatzi maawaeni okaatayitzini riyotayitzirini rirori. Kameetha iñaawaetzi. Imaperotziri oetarikapaeni rantayitzirini.

²³ Eekiro riyaatatzi ikantziri Eshiteewa:

—Ari okaatzi rojarentsite Moeseeshi 40, roojatzi riyaatantanakari rareetari ijoriyotzinkaritepaeni. ²⁴⁻²⁵ Ikenkithashiryaa riraga Moeseeshi ari reewateeyawakirini ijoriyotzinkaritepaeni eejatzi ikenkithashiryaaawitaka ari riyoteeyawakirini rirootaki amitaakoyerini. Ikenkithashiryaaawitaka riyotemi rotyaantakiri Tajorentsi, omaanta tee riyotawakiri rirootaki jewatatsiri. Iñaakowentapaakiri apaani joriyo, rowashironkaakiri: ipajajaataakiri ejiipitojatzi, tak, tak. Ari ikijakowentapaakiri Moeseeshi ijoriyotzinkarite, roojatzi rowamaantapaakiri ejiipitojatzi. ²⁶ Inkaamani iñaakiri ijoriyotzinkarite apite, ikijathatawakaanaka. Ikowawita rirori romaereerimi. Ikantziri: “Tema pijoriyotzinkaritawakaaka. ¿Iitaka pikijawakaanteeyakarini?” ²⁷ Ari rotatsinkawakiri riraga kijaperoetenchari, ikantziri: “¿Ninkama peyakimiri iroñaaka nowinkatharite? ¿Pikowakima pomperatayitenani? ²⁸ ¿Pikowakima iroñaaka powamaena naari, pikimitakaantenami riraganki ejiipitojatzi powamaakiri chapinki?” ²⁹ Ikemantawakari ikantakiriri, roojatzi ishiyantananaka Moeseeshi, ithaawanaki. Roojatzi ijeekantapaaka nampitsinentsiki janta iipatsiteki Mariyaani. Raapaaki iina, roojatzi ikoñaatapaaki itomi apite.

³⁰ Ari eekiro ikenkithatakagaeyirini Eshiteewa:

—Okaataki 40 ojarentsi ijeekimotziri Moeseeshi rikonkiri. Roojatzi roñaagantakari ronampiri Tajorentsi, janta amorekimotakiri inhashimpoki, janta okaankiitee tee oshookaperotzi inhashi okaakintawo ochempi owaero Shinayii. ³¹ Raminanakiro, roojatzi rotsikanaperotanakawo ikenkithashiryaa: “Amorekawitaka inhashimpoki, omaanta tee otaaga. ¿Iitarikya?” Ari riyatashiteromi, ikowawita raminaperoteromi. Roojatzi ikemantakari Awinkatharite, ³² ikantziri: “Naaka Tajorentsipero, ikantani iñaaperoeyakinani pijoriyotzinkariteni paerani: riraga Awaraama, Ijaaka, eejatzi riraga Jakoowo, maawaeni”. Jaa, omaanta riraga Moeseeshi ithaawaperotanki, tee raminanakiro. ³³ Ikantziri

eejatzji Tajorensi: “Piñaaperotena, pijapatoreeya, iroñaaka pikatziyantakawo kipatsi nowameethatani, iroka nopaashinitziro. ³⁴ Noñaakiri janta Ejiipitoki pijorriyotzinkarite niyoyaayitakirini, osheki rowashironkagaeyakani. Nokemakiri ikaminthagaeyanakani, iroñaaka nokaminthagaeyirini. Rootaki nopokashitantariri nopakawoenteri. Iroñaaka notyaantemi eeroka janta Ejiipitoki”. ³⁵ Tema paerani itheenkawitakari riraga Moeseeshi, ikantzirini: “¿Ninkama peyakiri nowinkatharite”? Rirotaki irira rityaanantakariri Tajorensi. Iroñaaka ipeyakiri jewatatsiri eejatzji owawijaakotziriri riraga acharin-iteni. Rirotaki otyaantakiriri ronampiri Tajorensi paerani iñaakiri janta inchashimpoki. ³⁶ Ragaeyerini ijorriyotzinkaritepaeni, imatayitakirini kaari iñaapiinteeyini eejatzji itajonkakowenanzji. Imatayitakirini itajonkakowenanzji janta Ejiipitoki, janta ocheraaki inkaareki Kityonkari eejatzji janta okaankiitye tekatsinta atziri ipanko. Okaatzji 40 ojar-entsi imatapiintayitakirini.

³⁷ Eejatzji ikantzi Eshiteewa:

—Rirotaki irika Moeseeshi kantziriri ijorriyotzinkariteni: “Ikimitakinaka riyoyaakina Tajorensi kamanantzirori iñaani, ari iinja riyoyeeri paashini ajorriyotzinkarite kamananterorini iñaani”. ³⁸ Paerani ikinakinatanteeyarini achariniiteni janta tekatsinta atziri ipanko, reewawenteeyakirini riraga Moeseeshi. Janta ochempiki oetachari Shinayii ikenkithatakeri ronampiri Tajorensi. Ikemawakiro Moeseeshi iñaani Tajorensi, roojatzji ikamananteeyakaririni maawaeni achariniiteni, riyotaantakariri iñaani. Roojatzji ikamananteeyakaerini iroñaaka aari, rootaki ayotantakariri rirori. ³⁹ Tee notheenkiri naari oetarika riyotayitakaerini Moeseeshi, inta naapatziyaperotakawo maawaeni ikantziri rirori. Omaanta paerani itheenkakiri achariniiteni, tee ikoyi raapatziyari. Ikowaeyawitani ipiyeemi Ejiipitoki. ⁴⁰ Ikanteeyirini Aawooni: “Riraga Moeseeshi rirowitaka agaeyakiteerini janta Ejiipitoki, ramaeyawitakaeni jaka. Omaanta riyataki chapinki Shinayii-iki. Iroñaaka tee ayotakotziri iitarika owakiriri kaari ipokantaa. Iroñaaka piwetsikaeyenani paashini atajorensite, añaaperoteri roori”. ⁴¹ Ari riwetsikaeyakirini, roshiyakaantakiri ewankari tooro. Ikoyi ipeyeeromi itajorensite. Rowamagaeyakinirini owisha, ramashiyitakanawoni, ipashiyitakawoni. Ikimoshirewenteeyashitakawoni riwetsikani. ⁴² Ijamashiryaaneentakari Tajorensi, rookanakiri: ishineteeyakirini ikenkithashirya rirotaki Tajorensi riraga oorya, kashiri, ompokiropaeni, oetarikapaeni. Tema rootaki rojankinatakotzirini paerani riraga Amooshini. Ro iroka rojankinatzirini: “Nojoriyotzinkarite, iroka ikantzimiri Tajorensi: ‘Icharineeteni Ishirayeeri, janta okaankiitye piijeekaeyawitananta paerani 40 ojarentsi. Omaanta aririka powamaantapiintanariri piratsi pitaantapiintanariri, ¿kyaaryoperoma pipinkathapiintaperotana naari? Tee. Tee pipinkathapiintana kyaaryoopero naaka, ⁴³ inta piñaaperotapiintakiri irira Marooko piitajorensitashitari ipankomawoki. Eejatzji pipinkathatashitakari oshiyariri ompokiro iwaero Renejaa. Pipinkathatashitakari piwetsikaeyirini eerori. Rootaki notyaanantyaariri riteenjajzi riraga ashiiyatzji ragaeyakitemini raanakimi inampiki, romperateeyemini’”. Rootaki rojankinatzirini paerani Amooshi.

⁴⁴ Eekiro ikantanatzji Eshiteewa:

—Ikantakoeyakinani naari nokanzimatashitakawo rootaki nanantakawori kaari kameethatatsiri. Omaanta tee apatziro ijeeki Tajorensi pankotsiki wetsikachari mapi. Paeraniperoroña riraga achariniiteni riwetsikaeyakinirini Tajorensi ipankomawo janta okaankiitye. Rantziro okimitaaka ikantakiriri Tajorensi Moeseeshi. Riroma riyotakaakiri janta ochempiki tsikarika ikantya riwetsikantyaawori. ⁴⁵ Ikamantakari riraga Moeseeshi, rirotaki Joshoe poyaataariri reewawenteeyaneerini achariniiteni. Rareetantapaakari jaka aepatsitekika rootaki ikashiyakaakaeri Tajorensi paerani, eejatzji ramaeyakirini ipankomawo. Rareetanteeyawitapaakarini iñeeyapaakirini paashinijatzitatsiri atziri jeekawitachari jaka. Imatakaakiri Tajorensi jorriyopaeni rookakaakiri riroripaeni iipatsite. Rootaki ipakiriri ajorriyotzinkaritepaeni aepatsitepero. Ari iñaaperotziri Tajorensi ipankomawoki, eejatzji Iraviirini iñaaperotzitarini rirori janta. ⁴⁶ Riraga Tajorensi iñaaperotziri Iraviirini ikameethatzi. Ikantawitarini rirori: “Pawa, tema eeroka Tajorensipero iñaaperotzimini achariniiteni. Iroñaaka nokowaki pishinetena niwetsikemiro piijeekantyaari”. ⁴⁷ Omaanta riraga Tajorensi tee ikowakayiri Iraviirini riwetsikero ipanko, omaanta ikowakaakiri itomi riraga Sharamooni rirotaki wetsikaperoteroni Tajorensipanko. ⁴⁸ Tee apatziro ijeekantawo Tajorensi riraga jenokijatzji iroka Tajorensipanko riwetsikaetziniri mapi. Tema ithotyaaakiro maawaeni kipatsi: ijeeki tsikarika. Rirotaki matakirori oetarika ikoyiri. Tema rirotaki wetsikakirori maawaeni, oetarikapaeni. Aritaki ikantzita kamanantzirorini iñaani Tajorensi:

⁴⁹ “Ikantzi Pawa Tajorensi: ‘Noshiyakaawentemiro. Jenokinta okimitaka nojeekinta. Rowaga kipatsi oshiyawitakawo shitashints naatzikantawo noetzi. ¿Tsika pikantyaaka piwetsikantenari pankotsi nojeekantyaari? ¿Arima

nomonkaatashitakyaawo? ⁵⁰ Tema naaka wetsikaeyakirorini maawaeni jeekatsiripaeni? ”.

Rootaki ikantziri kamanantzirorini ifaani Tajorentsi.

⁵¹ Nojorriyotzinkaritepaeni, kyaaryo nofaaperotatziri Tajorentsi eejatzi nokemijantziro rojankinarini Moeseeshi omaanta eeroka, tee pikoyi piyote. Poshieeyakarini paashinijatzitsiriri atziri: tee pikenkithashireeya. Tee pikemijantaperotziri Tajorentsi. Aritaki pikantatyaani pipiyathatakawo Ishire. Poshiyakari achariniiteni. ⁵² ¿Enitatsima kamanantzirorini ifaani Tajorentsi kaari ikijini achariniiteni? Teewee añaari, tema riyotashitaka kijeeyakiririni maawaeni. Rowamagaeyakirini maawaeni kenkithatakaanantawitacharini; riraga kantakiriri: “Iinja ipoke kameethaperotat-sirini”. Tema pokawitaka, rirotaki Jesoshi, omaanta tee piñaaperoeyawakirini eeroka, inta paakaantakiri, powamaakaantakiri. ⁵³ Piyoteeyawitawoni ikaminaantziri Tajorentsi ronampiri riyotaawitariri Moeseeshi, omaanta tee paapatziyaperotawo.

Rootaki ikantziriri Eshiteewa atziri.

⁵⁴ Ari ikemaeyawakironi iroka ikantakiriri, roojatzi ikijanteeyantanakani. Osheki ikijeeyanakiririni, ratsikaekitawenteeyanakarini raekiki, tyakiririri. ⁵⁵ Omaanta irira Eshiteewa, riweshiryaawentashiryaaperotakawo Ishire Tajorentsi. Raminaperotanaki jenokinta, ifaakiro ishipakiryaani Tajorentsi. Eejatzi ifaakiri Jesoshi ikatziyaka rakoperoki. ⁵⁶ Ikantanaki:

—Jaa, irinta nofaaperotakiri jenokinta, riraga Atziriperotapaentsiri janta rakoperoki Tajorentsi. Rirotaki Jesoshi.

⁵⁷ Ishintsitanaki ikemaeperoeyanakini, rashiteeyanakironi ikempita, ishiyashiiya-paakarini. Ragaeyapaentatziirini, shepik. ⁵⁸ Ragaeyanakirini jata oweyaapaakanta nampitsi. Roojatzi rompojanteeyakaririni mapiki. Riraga ompojakiriri, raatonkoryaakiri iithaari, rowankitziro iitziiki Sawoori, ikantziri:

—Paminawakinawo noethaari, nompojawakiriita.

Ikantziri:

—Ari.

⁵⁹ Ari rompojampojaatakiri Eshiteewa, roojatzi ramanantanakari Tajorentsi, ikan-tanakiri:

—Nowinkatharite Jesoshi, paashiretawaenawo noshire.

⁶⁰ Rotziwerowanaka, antawo ikaemanaki, ikantanaki:

—Nowinkatharite, tee okameethatzi iroka ranteeyakirini, omaanta eero pikijawentziro iroka rantakinari inta pipiyakoteniri.

8

¹ Rootaki ikantakiri, roojatzi ikamantanaka. Ikantanaki rirori Sawoori:

—Ariwee, kamaki; ñaa okaanteekirira.

Riyaatzi aapatziyariri Jesoshi janta Jamaaryaki

Roojatziyaka ritantanakawori kijakiriri Eshiteewa ikijeeyakirini maawaeni aapatzi-yariri Jesoshi janta Jerojareeki. Ithonkagaanteeyanakani, ishiyeeyanakani maawaeni paashinipaeni janta Joreeyaki, eejatzi Jamaaryaki. Inta jeekaneentsiri riraga rotyaan-tanewopaeni Jesoshi. ² Ari ikitatakiri Eshiteewa. Riro tyaakitakotziriri aapatziyariri Jesoshi. Osheki riraakoeyakarini. ³ Omaanta Sawoori, ikowawita ithonkaeyerinimi riraga aapatziyariripaeni Jesoshi. Riyaatashiteeyirini ipankokipaeni, inoshikaeyirini shiram-pari, tsinani, maawaeni. Romonkyaagaeyakirini omonkyaagamentotsiki.

Raapatziyeeyakarini Jesoshi jeekatsiri paashinipaeniki nampitsi

⁴ Riraga shiyeeyaneencharini, ikinakinayitanakini paashinikipaeni nampitsi. Ikenkithateeyakotakirini Jesoshi eejatzi ikenkithateeyakirini ifaani Tajorentsi. ⁵ Riraga Jiripi rareetapaaka nampitsiki, irona Jamaaryawero. Ikamantakotapaakiri Rotyaantanewo Tajorentsi raamaakari rirotaki Jesoshi. ⁶ Ikemaeyantakaririni, eejatzi ifeeyantakaririni itajonkantayitziini, raapatziyaperoyawakarini atziripaeni. ⁷ Rowawijaakoeyakirini osheki kyaantawitariri kamaari, antawo ikemaeyanakini riraga kamaaripaeni, roojatzi ishitowantanaka. Retsiyatakoeyakirini osheki kijopookitatsiri, eejatzi paashinipaeni atziri amashitachari iitziiki. ⁸ Roojatzi ikimoshireeyantanakani riraga jeekatsiripaeni nampitsikinta.

⁹⁻¹¹ Enitatsi janta shirampari iitachari Shimo. Paerani osheki ojarentsi isheripiyaritaw-itaniroña. Tema ramatawitakiri maawaeni jamaaryajatzi, ikenkithashiryaakotakiri imatakiromi kaari ifaapiinteeyini, roojatzi rotsikanatantakaariri irirapaeni, rootaki ikan-takaaperotantakari osheki. Ifaaperoeyawitakarini atziri: jewatatsiripaeni, atziritzinkari-paeni, maawaeni. Ikanteeyini:

—Irika Shimo ojeekantakari itajorenka Tajorentsi. Tema rirotaki jewatatsiri. Thame apinkathateri.

¹² Omaanta roojatzi rareetantapaakari Jiripi, ikamantakotakiri Tajorentsi, tsika ikanta reewawenantzi. Eejatzi ikamantakotakiri Jesokirishito. Ari ikaawoshitakotakiri Tajorentsi maawaeni aapatziyeeyakaririni Jesoshi: shirampari, tsinani, maawaeni. ¹³ Eejatzi ikimiwitaa riraga Shimo ikantzi: “Eejatzi naaka naapatziyari”. Eejatzi ikaawoshitakoteetakiri Tajorentsi. Roojatzi kijokiro rowantanakari Jiripi. Iñaakotayitakirini oetarika rantayitakirini, eejatzi itajonkantaperotayitzi. Roojatzi rotsikanaperotanakari iñaakirowa rantayitakirini.

¹⁴ Riraga rotyaantanewo Jesoshi, jeekatsiri Jerojareeki, ikemakoeyakirini jamaaryajatzi raapatziyeeyakawoni rirori iñaani Tajorentsi, roojatzi rotyaanantakariri Peetero eejatzi Jowa janta. ¹⁵⁻¹⁶ Riyaatanaki.

Janta Jamaaryaki tekiraata okithaataakari Ishire Tajorentsi jamaaryajatzi; apatziro ikaawoshitawenteeyakarini Awinkatharite Jesoshi. Rootaki aririka rareetakari riraga Peetero eejatzi Jowa ramanantakariri Tajorentsi. Ikantziri: “Pikithaatakayaari riraga jamaaryajatzi Pishire. Tema rootaki matakayerini”. ¹⁷ Ari rowakiniri rako iitoki riraga jamaaryajatzipaeni, roojatzi okithaataakaantakari Ishire Tajorentsi, otajonkaka-gaeyakirini. ¹⁸ Iñaakotakiri riraga Shimo. Riyotanaki aririka rowapaakiniri rako iitoki atziri, okithaataakaakari rowaga Ishire Tajorentsi, roojatzi ikanantakari:

¹⁹ —Ajaa, koriki, nokowaki piyoteena notajonkante naari, nokimitemi eerori. Nokowaki aririka noyeniri nako iitoki atziritzinkaripaeni, raashireeyantyaaworini Ishire Tajorentsi.

²⁰ Omaanta ikantanakiri Peetero:

—Itsipataantemiri Tajorentsi piyorikite rotyaantemi janta paamariki kaari tsiwakanitatsini. Piitakaashiwitaka eeroka ari pamanantakiro itajorenka Tajorentsi.

²¹ Tekatsi pikantira pikimitena: riyotzimi Tajorentsi tee pikameethashiretzi. ²² Pikenkithashiryaagaeya, eero pikimita paerani, pookaero kaari kameethatatsi pantayitziirini. Pamaneri Tajorentsi, pikanteri: “Pikaminthagaena: pipeyakotenawo iroka kaari kameethatatsi nantakiri”. ²³ Niyotakimi osheki pikantakaaperota, pikowawitaka pimonkaatenami, eejatzi ashi poyiro tee pikameethatzi. ²⁴ Rakanakiri Shimo, ikantzi:

—Pikanteriita Tajorentsi ikaminthayena okantyaatakya eero niyaatanta paamariki kaari tsiwakanitatsini.

²⁵ Riraga Peetero, Jowa, Jiripi ikamantakotakiro iñaani Awinkatharite, ikenkithatakotakiro. Ikinayitanakini osheki nampitsikipaeni Jamaaryaki, ikanteeyakirini jeekatsiripaeni:

—Aririka paapatziyeeyari Jesoshi, rowawijaakoteemi Tajorentsi, ragaeyanakimini jenokinta.

Roojatzi ipiyeeyantaani Jerojareeki.

Raapatziyaperotakari Jesoshi eteyopiijajatzi

²⁶ Ari ikantaki ronampiri Awinkatharite, ikantakiri Jiripi:

—Iroñaaka piyaatanaki, pikinanaki janta awotsiki kinachari okaankiitye teenta oshookaperotzi inchashi: rowaga poñaaneenchari Jerojareeki, roojatzi areetachari janta nampitsi Kaashaki.

²⁷ Ari riyaaatanaki, ikinanaki awotsiki. Itonkiyotawakari shirampari poñaachari Eteyopi-yaki. Rirojatzi owinkathatziinkarite Kantaasheshi, riraga kempoyeyiniirorini maawaeni oorikite. Rootaki roori iwinkathawote eteyopiijajatzi. Ari chapinki riyaaatkitzi janta Jerojareeki, ipinkathaperotziri Tajorentsi. ²⁸ Iroñaaka ipiyaa, ijeekaki ishiyakomentoki, iñaanatziro rojankinarini Iseyashi, riraga kamananzirorini iñaani Tajorentsi. ²⁹ Ro Ishire Tajorentsi kantakiriri Jiripi:

—Piyaate janta, pitonkiyotawakyaawo shiyakomentotsinta.

³⁰ Ishiyashitanakari, ikemapaakiri iñaanatziro. Ikantapaakiri:

—¿Pikemaperotakiro iroka piñaanatzirika?

³¹ Rakanakiri:

—Teewee nokemaperotziro. ¿Tsika nokantyaaka nokemaperotantyaawori? Tekatsi iyotayenani. Potetapaeya, pijeekimotapaena jaka.

³² Eeniro iroka okantziri jankinarentsi iñaanatziri:

“Aririka rowamagaeteri owisha, imaeritashitanaka. Aririka rameeteetzi owishaaniki, imaeritashita. Eejatzi ikimityaari Rotyaantanewo Tajorentsi rirori, imaerite.

³³ Rowashiwentagaeteri, eero okameethatzi ikantakoteetziiriri. Roojatzi rowamaantyaari. Eero itzimi itomipaeni”.

³⁴ Rojampitzi, ikantziri:

—Pikamantenatya. ¿Ninka ikenkithatakotziri riraga kamanantzirorini ifaani Tajorentsi? ¿Rirojatzima kenkithatakotashitacha? ¿Paashinima ikenkithatakotziri?

³⁵ Roojatzi ikamanantanakari Jiripi, ikamantakotziri Jesoshi. Ritakanari okantziri rowaga Itawori Iwaperite Tajorentsi, riyotaaperotakiri. ³⁶ Eekiro riyataataatziiri awot-siki, roojatzi ifaantapaakawo eteyopiijatzizi ifaa. Ikantakiri:

—Eeniro iroka ifaa. ¿Kameetharima nokaawoshitakotyaari Tajorentsi?

³⁷ Rakanakiri:

—Paapatziyaperotakaririka Jesoshi, kameetha pikaawoshitakotyaari Tajorentsi.

Ikantziri:

—Naapatziyaperotakari. Niyoperotaki rirotaki Jesokirishito Itomi Tajorentsi.

³⁸ Ikanta ikatziyakaapaakawo ishiyakomoto. Ari rayiitapaaki, ranashiteeyanakani, itsipatawakaanaka apite, ranashaateeyakawoni ifaa. Roojatzi ikaawoshitawentakari Tajorentsi. ³⁹ Ari ishitowanee ifaakira roojatzi Ishire Awinkatharite omapokashitanakari anakiri Jiripi inteena. Tee ifaawaeri eejatzi riraga itsipatawitari inkaaganki. Apaniroeni riyaataneerirori, ikimoshireperotanaki. ⁴⁰ Omaanta Jiripi, anakiri Ishire Tajorentsi ifaakotashitapaaka nampitsiki janta oetanta Ashooto. Ari rareetantapaaka, ikenkithatayitanakini nampitsikipaeni:

—Paapatziyeeyaarini Jesoshi pawijakoeyantyaarini.

Roojatzi ipiyantanaa janta Sesareeyaki.

9

Ipaashinitantaari Sawoori

¹ Ari ashi royiro ikijaperotaka Sawoori. Rajaryaawitakari rowamagaeyerinimi maawaeni aapatziyeeyaririni Jesoshi. Roojatzi riyataashitantakari iwinkatharite ifaanakowenantatsiripaeni ikantziri:

² Nokowaki pojankinateniri riraga aapatziyakaworini rojankinarini Moeseeshi jeekatsiri janta Tamaashikoki, pikanteri: “Pamitakoeyerini Sawoori eejatzi tsipatariri ragaeyerini maawaeni aapatziyariripaeni Jesoshi. Nokowaki ragaeyerini: shirampari, tsinani, maawaeni. Roojatzi roojoteeyerini, ramaeyakirini jaka Jerojareeki”.

Ari rojankinatziniri, ipakiri. ³ Roojatzi riyataantanaka, ikantanaka shok, shok: roowitapaenchami Tamaashikoki. Omapokashitapaakari oshipakiryaapaaki, ikatziyakaga Sawoori: opofaaka jenokinta. ⁴ Pariyanaki irira kipatsiki, tereei, ikematziiro ifaani Jesoshi jenokinta:

—Sawoori, Sawoori: ¿itaka pikijantanari?

⁵—¿Ninkamika, Nowinkatharite?

—Naaka Jesoshi, piijani. Pikijakiri maawaeni aapatziyanari rootaki pikijantakirini naari. ⁶ Iroñaaka eero pikijana omaanta pikatziye piyaate, powaaganakya janta Tamaashikoki. Iinja ari ikanteetemi oetarika panteri.

⁷ Ari ikatziyeeyakani riragapaeni shirampari itsipateeyawitakarini, osheki imaeriyanakini. Tema ikemashitakawo paantentsi, omaanta tekatsi ife. ⁸ Riraga Sawoori, ikatziyanaa. Rokiryaawitanaa, tee imateeya ikokichaatee, rootaki ikathatantanakariri, rareetakaakari Tamaashikoki. ⁹ Okaatzi ijeekashitaka 3 kitejiri. Tee ikokichaatee, tee rowaeya, tee riree.

¹⁰ Ari eeniro janta Tamaashikoki aapatziyariri Jesoshi, iitachari Ananiiyashi. Ram-paryaatakari Awinkatharite, ikantapaakiri:

—¡Ananiiyashi!

Ikantawakiri:

—¿Iitaka, Nowinkatharite? Eenirona jaka.

¹¹ Ikantakiri:

—Iroñaaka piyaate awotsiki iiteetzirinta Tampatsikari. Pikowakowatapaakiri shirampari iitachari Sawoori, riraga taarishojatzi. Pikowakowatapaakiri janta ipankoki Joorashi. Tsitenishitakotaki. Eeniro rirori ramanana. ¹² Koñaatziro ifaaperotakiro, ifaakimi pikyaashitapaakiri, pipampitapaakiri iitoki, ifaanaa etsiyatakotanaki.

¹³ Ikantawakiri:

—Nowinkatharite, osheki nokemakotziri, ikenkithatakoteetzi riraga pikantakinari. Osheki rowashironkaeyirini aapatziyeeyimirini janta Jerojareeki, ikantanakirikya. ¹⁴ Rooma rotyaantziri jaka riraga jewatayitziririni ifaanakowenantatsiripaeni rirori ragaeyantanakinani maawaeni ameenteeyimirini. Osheki nothaawantaperotakari.

¹⁵ Omaanta ikantakiri riraga Awinkatharite:

—Piyaate. Rooma rirotaki niyoyaakiri. Rirotaki kenkithatakotanakinani. Ikenkithatakagaeyerini paata joriyopaeni, kaari joriyo, jewawentayitziririni atziri, maawaeni. ¹⁶Eejatzi iinja noñaayeri oetarikapaeni okaate ikemaatsitawentena.

¹⁷ Ari riyaaatanaki Ananiiyashi, ikyapaaki pankotsiki. Rowaapaakiniri rako iitoki, ikantziri:

—Sawoori, eerokataki noyemijantzinkarite. Rotyaantakina Awinkatharite Jesoshi, riraga oñaagakimiri janta awotsiki pikinapaakinta. Rotyaantana pikokichaatananeeyari, eejatzi okithaatakaakimi Ishire Tajorentsi.

¹⁸ Roojatzi opariyaantanaka rokikira oshiyawitawori ipentak shima, kokichaaperotanee. Ari riyaaatanaki, ikaawoshitakoteetakiri Tajorentsi. ¹⁹ Ari rowawaetaka, roojatzi ishintsitananaa.

Apaanipaeni kitejiri ijeekimotawitanakari aapatziyariri Jesoshi janta Tamaashikoki. ²⁰ Riyaataki riraga Sawoori ipiyotapiintaga joriyopaeni, ikantapiinteeयरिनि:

—Riroperotakiroña Jesoshi Itomi Tajorentsi.

²¹ Antawo tee riyotakotziri riraga kemaeyawakiririni. Ikanteeyini:

—Tema rirotaki riraga thonkaeyerinimi aapatziyariri Jesoshi janta Jerojareeki. Tema rootaki ipokashitantawitakariri jaka roojoteyakiterinimi aapatziyariri Jesoshi, ragaayanakirinimi janta ñaanakowenantatsirikinta. Omaanta iroñaaka ikantzi: “Paapatziyaperotyaaari Jesoshi”.

²² Eekiro riyaaatanakitzi Sawoori ikenkithaperotzi, tee ithaawantaneentaari amineeyakiririni. Tee riyotakotziriroña riraga joriyotatsiri. Riyotakaaperotakiri, ikantzi:

—Riraga Jesoshi, rirotaki Kirishitotsiri, riraga Rotyaantanewo Tajorentsi.

Riraga Sawoori ishiyaphithatakari joriyopaeni

²³ Ari awijanaki osheki kitejiri roojatzi rajaryaanteeyawitakarini joriyopaeni rowamaerimi riraga Sawoori. ²⁴ Omaanta riyotakotakiri Sawoori rajaryaakari. Maawaeni kitejiriki tsiteniriki ramineeyawitakawoni joriyopaeni ikyaanapiintari rowaga Tamaashikoki, ikowaeyawitakani raawakirimi Sawoori, rowamagaeyerinimi.

²⁵ Omaanta, tsiteniriki itsipatanakari riyotaanewopaeni otantotsiki rowaga inkitzirori pankotsipaeni; rateetakaanakiri, roojatzi rotetantakari antawoki kantziri, roojatzi royiitakotantaari kantziriki okaankiitziira. Roojatzi ishiyantanaa, tee ifeeyawaerini owamagaeyerinimi. ²⁶ Ari rareetapaaka Jerojareeki. Ikowawitaka itsipateeyapaeyarinimi aapatziyariri Jesoshi, omaanta ithaawanteeyawakarini. Iitakashiwitakari tee raapatziyariri Jesoshi.

²⁷ Roojatzi raanakiri Werenawee, itentanakari janta ijeekinta rotyaantanewo Jesoshi. Ikamantapaakiri:

—Kyaaryo, ragaeyerinimi Sawoorika ayemijantzinkarite janta Tamaashikoki, omaanta janta awotsiki iñaakiri Awinkatharite Jesoshi, ikenkithatakaakiri. Raapatziyariri, roojatzi janta Tamaashikoki ikenkithatakotapiintapaakiri irira, tee ithaawantayitapaakarini theenkantsiri.

²⁸ Ari raakameethateeyakirini aapatziyariri Jesoshi, kameetha ijeekimotakiri rirori janta Jerojareeki. Ikantani Sawoori, kijo rowaeyakirini ayemijantzinkarite. Kameetha ikenkithatakotaperotziri Awinkatharite. ²⁹ Ikenkithatakagaeyawitakarini joriyopaeni iyotzirori ipaante kireeshiyajatzi, omaanta ipiyathateeyawakarini; ikowaeyawitanakani rowamaerimi, ³⁰ omaanta riyotakotakiri iyemijantzinkarite, roojatzi raantanakari Sawoori janta Sesareeyaki. Roojatzi rotyaanteeyakirini Taarishoki.

³¹ Kameetha ijeekaeyini aapatziyeeyakaririni paeni Jesoshi janta Joreeyaki, Karireeyaki, Jamaaryaki. Eekiro riyaaatanakitzi raapatziyeeyanakarini Jesoshi. Rameteeyakawoni iñaaperoeyirini Awinkatharite. Eejatzi osheki iweshiryaakaaperoeyakarini Ishire Tajorentsi.

Itajonkantayitzini Peetero janta Riiraki

³² Ari ikinakinayitakini Peetero rareetayitarini aapatziyariripaeni Jesoshi, roojatzi rareetantakari nampitsiki iitachari Riira. Janta ijeeki osheki aapatziyariri Jesoshi. ³³ Iñaapaakiri shirampari iitachari Eneeyashi. Okaatzi ojarentsi 8, imaryaaka imaamentoki, ikijopookitaki. ³⁴ Ikantapaakiri:

—Eneeyashi, rirotaki Jesokirishito etsiyatakoteemini. Pikatziyane, piwetsikaero pimaamento.

Intsipaete ipiriintanaka. ³⁵ Ifeeyakirini riirajatzi, eejatzi saroonajatzi; roojatzi maawaeni raapatziyeeyantanakarini Awinkatharite Jesoshi.

³⁶ Ojeekawita Joopeki aapatziyariri Jesoshi oetachari Tawiita. Owaero ipaanteki kireeshiyajatzi: Toorikashi. Kameetha iroka antayitzirini: ashi oyiro oneshironkatantayitzini. ³⁷ Omantsiyatanaki, roojatzi okamantaka. Ari ikiwachempokiteetakiro owathani,

roojatzi rowakiro janta shitamenkotsiki, janta jeñokiini. ³⁸ Rowaga Riira okaakintawo Joope aritaki ijeeki riraga Peetero. Riraga aapatziyariripaeni Jesoshi, ikemakotakiri rirori eeniro ijeeki janta. Rootaki rotyaantanakariri apite shirampari:

—Pishintsite, pikantakiteri Peetero ipokeeta.

Ari riyaaate, ikantaperotapaakiri:

—Intsipaeete, poyaatanakina paminakitero tsinani, kamaki.

³⁹ Ari riyaaatanaki Peetero, royaatanakiri. Rareetakaakari, raanakiri janta pankotsiki jeñokiini. Otapotheeyawentakawoni maawaeni kamayiteentsirini oemi, iragaeyakani. Eeniro oñaapiyitakironi ookayitakirini, eejatzi oethaariperopaeni. Okanteeyakini:

—Tekirani okamini Tawiita, opayitanawoni maawaeni iroka noethaari.

⁴⁰ Ari roemishitowaeypaakirini maawaeni atziri. Rotziwerowanaka, ikenkithatakaeri Tajorentsi. Iphithokashitanakawo kamaentsiri, ikantanakiro:

—Tawiita, pipiriintee.

Roojatzi okiryaantanaa, oñaatziiri Peetero okaakini, roojatzi opiriinantanaa. ⁴¹ Ikathawakoteero, ikatziyeero. Ikaemaeyakirini eejatzi aapatziyeeyaririni Jesoshi, eejatzi roori ikaemaeyakironi kamayiteentsirini oemi, maawaeni. Ikyaaapaaki, ikanteeyawakirini:

—Pamine, añaanee eejatzi.

⁴² Ari ikemakoeyakironi maawaeni joopejatzi. Ikaatzi oshekini aapatziyayanakaririni Awinkatharite Jesoshi. ⁴³ Osheki kitejiri ijeeki Peetero Joopeki. Ijeeki ipankoki Shimo, riraga wetsikapiintziriri mashitsipaeni.

10

Koroneeryo, riraga kapitaanotsiri, raapatziyakari Jesoshi

¹ Ari eeniro ijeeki janta Sesareeyaki shirampari iitachari Koroneeryo. Rirotaki iyapitaanote osheki joraaro, poñaayitacharini Itaaryaki. ² Kaari joriyyi omaanta raapatziyaperotari Tajorentsi. Eejatzi ikimiteeyarini maawaeni jeekimotziriripaeni. Osheki ikaminthagaeyirini joriyyopaeni owashironkayitacharini. Ikantatyaani ikenkithatakaeri Tajorentsi. ³ Itsiteniityaanee oorya iñaashitawakari ronampiri Tajorentsi, roñaagaperotapaakari. Rokaakintapaakari, ikantapaakiri:

—Koroneeryo.

⁴ Raminaperotawakiri, joreririri. Oshekini ithaawantaperotanakari. Ikantawakiri:

—¿Itaka, Nowinkatharite?

Ikantanakiri:

—Ikemakimi Tajorentsi pamanapiintakiri, eejatzi iñaakimi pikaminthaakotapiinteeyakirini atziripaeni. ⁵ Rootaki ikowantakari iroñaaka potyaante apanipaeni shirampari janta Joopeki. Pikaemakaanteri riraga Shimo, iiteetziri eejatzi Peetero. Irira ikamantemi oetaka ikowakaakimiri Tajorentsi. Pikemijantawakiri. ⁶ Irira ijeekimotziri iitachari eejatzi Shimo, riraga wetsikapiintziririni mashitsi. Eenitatsi ipanko othapyaakiini antawo inkaare.

⁷ Ari ipiyanaa ronampiri Tajorentsi, riraga kenkithawaetakaakitziriri. Ikaemakiri Koroneeryo ronampiri apite, eejatzi joraaro apaani. Riraga joraaro rirotaki aapatziyaperotarini Tajorentsi. Ikaateeyirini amitakoeyiririni Koroneeryo. ⁸ Ikamanteeyakirini maawaeni iroka ikantakiriri ronampiri Tajorentsi, roojatzi ikantziri:

—Nokowaki piyaateeyeni Joopeki, pamineri riraga Peetero.

Ari riyaaateeyanakini. ⁹ Inkaamani, aririka itampatsikatapaaki oorya, rokaakinantapaakawo rowaga Joope. Tekiraata rareetapaakari, riraga Peetero eeniro rateetanaki jenoki, ikenkithatakaeri Tajorentsi. ¹⁰ Itasheyawitaka, ikowawita royaami. Eenitatsi wetsikiniriri royaari, omaanta tekira othonkiro, ari ramparyaatapari. ¹¹ Iñaakiro jenokinta inthomaenta. Ayiitakotapaaki pankotsiki oshiyawitawori tokoya antawo. Roerikakoetakiro janta okaamawotapaakinta. ¹² Rotetayitakani inthomaenta maawaeni inashiyitacharini riraga kaari rowaeta; rirotaki otetayiteenchani chaancho, maankipaeni, jenokiwiripaeni, maawaeni. ¹³ Iroñaaka ikemawakiri Tajorentsi, ikantziri:

—Peetero. Ajaa, thame powamaeri, eejatzi poyaaari.

¹⁴ Ikantawakiri:

—Nowinkatharite, paerani pikantakiri nochariniitenipaeni iitarikapaeni ikameethatzi royaari, eejatzi iitarikapaeni kaari royaari. Eejatzi naari, tee nametapiintari noyaari irika kaari rowaetari pikantawitakinarika noyaari iroñaaka.

¹⁵ Rapiiteeri:

—Tema naaka Tajorentsi. Nokantzimi naaka: “Kameetharini riroripaeni”. Aririka nokowakaakimiri naaka, eero pikantashitari eerori: “Tee ikameethatzi”. ¹⁶ Rapiiteeniri paashini:

—Powamaeri, poyaari.

Roojatzi itzinaakotanteetaariri jenokinta.

¹⁷ Tee riyotakotawakiro Peetero iroka iñaakirika. Ikenkithashiryaanaka: “¿litaka ikowakaanari Tajorentsi nanteniriri? ¿litakakya ikanantanari?”

Roojatzi rareetantapaaka pankotsiki rotyaantanewo Koroneeryo. Rojampitakowenta-paakiri:

—¿Tsika ipanko Shimo, riraga wetsikapiintziriri mashitsi?

Ikamanteetawakiri:

—Iroka ipankoka.

¹⁸ Ari rojampitakiri atziri inthomaenta:

—¿Arima ijeekimotzimi riraga Shimo Peetero?

Rakanakiri:

—Jee, aritaki ijeekaki.

¹⁹ Eeniro ikenkithashiryaawo Peetero iñaakiri, ari okantakiri Ishire Tajorentsi:

—Ikantaka rareeteypaakani 3 shirampari, kowapaakimiri. ²⁰ Payiitashiteri. Eero pikantashiryaashita, poyaateeyanakirini. Tema naaka amaeyakiririni.

²¹ Ari ranaashitashitapaakari, ikantapaakiri:

—Naaka pikoyiri. ¿litaka pipokashitantanari?

²² Ari rakanakiri rirori:

—Rotyaantakina Koroneeryo, riraga kapitaanotsiri. Rashi royiroyi ikameethatzi, eejatzi iñaaperotziri Tajorentsi. Maawaeni joriyyotatsiri iñaaperoeyirini ikameethatzi. Ikantziri ronampiri Tajorentsi: “Pikaemakaanteri Peetero pipankoki. Pikemijantawakiro iñaani”. Rootaki rotyaananantari jaka.

²³ Ari ikantawakiri:

—Pikyaapae.

—Ari.

Ineshironkatawakiri roejeekawakiri. Inkaamani royaatanakiri, itsipateeyanakirini apanipaeni aapatziyariri Jesoshi rirotaki joopejatzi. ²⁴ Apaani imagaeyanakirini niyanki, roojatzi rareetantaka janta Sesareeyaki. Royaakiri Koroneeryo janta, ipiyoteeyakirini maawaeni isheninka eejatzi itsipaminthapiinteeyarini. ²⁵ Roojatzi rareetanteypaakarini Peetero, riyowashitanakiri Koroneeryo riwethatawakari, roojatzi rotziwerowashitawakari iitziki, ipinkathatawakiri. ²⁶ Ari ikatziyakagaari Peetero, ikantziri:

—Pikatziyane. Tee naaka Tajorentsi, rooma naaka atziri eejatzi, akimitawakaaka.

²⁷ Ari ikenkithatakaawakaapaaka, ikyaapaakira pankotsiki. Iñaapaakiri osheki piyoteenchari, ²⁸ Ikantapaakiri:

—Naaka joriyyo. Piyoteeyini eerori tee ishinetana nojoriyyotzinkarite notsipateeyarini paashinjatzitatsiri atziri. Eejatzi tee ishinetana nareetyaari. Nokenkithashireeyakirini tee ikowakaanawo iroka Tajorentsi. Omaanta iroñaaka riyotaakina pijotatziyari tee okameethatzi nopinkiri paashini atziri, tee okameethatzi nokante: “Tee ikameethatzi”. Niyotaki ishinetakina Tajorentsi notsipatyaari paashinjatzitatsiri atziri. ²⁹ Ari pikaemakaanakina, roojatzi nopokantanaka, tee nokijotanaki. Iroñaaka nojampitemi, ¿litaka pikaemakaanantari?

³⁰ Ikantawakiri Koroneeryo:

—Chapinki tsitenini oorya, ikimitaka iroñaaka, namanakiri Tajorentsi jaka nopankoki. Noñaakiri ikimiwitapaakari shirampari, ikatziyimotapaakina. Ikithaataawo shipakiryaa-tsiri iithaari. ³¹ Ikantapaakina: “Koroneeryo, ikemakiro Tajorentsi pamanakiriri. Riyotakimi osheki pineshironkatayitzirini ashironkaenkari. ³² Potyaanteri atziri janta Joopeki, ikaemakiteri Shimo, iiteetziri eejatzi Peetero. Ijeekimotziri paashini Shimo, riraga wetsikiriri mashitsi. Ojeeki ipanko othapyaakiini antawo inkaare”. ³³ Intsipate nokaemakaanakimi, roojatzi pipokantaka. Iroñaaka nokaateeyakirini riraga Tajorentsi jaka. Nokowaeyakini nokemaeyeroni iroka ikowakaakimiri Awinkatharite.

³⁴ Ari iñaawaetanaki Peetero, ikantzi:

—Iroñaaka niyotaperotaki tee rinashitakagaeyeeni Tajorentsi atziri. Ikowakaakiri maawaeni atziri, joriyyo eejatzi kaari joriyyo raapatziyeyarini Jesoshi, rootaki reentsitetantariri maawaeni. ³⁵ Tee ikenkithashiryaakoteero inashitayitanika añaani eejatzi ametayitarini inashitacharipaeni, omaanta iñaaperoeyakirini ikameethatzi maawaeni pinkathateeyiririni, eejatzi maawaeni antapiintzirori kameethatatsiripaeni. ³⁶ Naaka joriyyo. Piyoteeyawakirini iñaani Tajorentsi reewateeyakinani,

riyotakagaeyakinani. Kameethari iroka ikantakinari: “Aririka paapatziyaperoeyarini Jesokirishito, kameetha nojeekakagaeyemini, pikimitawakaanteeyarini”. Rooma rirotaki Awinkatharite maawaeni, ³⁷ piyoteeyakironi. Reewataki Jowani kaawoshitantatsiri ikenkithatakotakiri, ikantzi: “Kameetha pikaawoshitawenteeyarini Tajorentsi”. Roojatzi ikenkithatakotakiri paashinipaeni, itanakawori janta Karireeyaki. Ikamanantakiro ifaani Tajorentsi maawaeni nampitsikipaeni janta Joreeyaki. ³⁸ Ikamanteeyirini atziri tsika ikantakiri Tajorentsi Jesoshi, riraga najareetejatzi, rotyaanantakawori Ishire, eejatzi ipitakari itajorenka; rootaki ikinakinayitantakarini, ranantayitakaworini kameethatayitsirini. Rowawijaakoeyakirini kyaantariri kamaari. Eejatzi retsiyatakoeyakirini maantsiyaripaeni. Kijokiro royiri Tajorentsi, rootaki imatantakariri. ³⁹ Noñeeyakirini rantayitzirini janta inampikipaeni nojoriyotzinkaritepaeni, eejatzi janta Jerojareeki. Noñaakowenteeyakirini rowamaanteetakariri, ikentakotanteetakariri koroshiki. ⁴⁰ Aritaki okaakti kitejiri 3 ipiriinteeri Tajorentsi, roñaagakirini. ⁴¹ Tee roñaagari maawaeni atziri, inta naakapaeni roñaagakari. Riyoyaakina Tajorentsi, rootaki noñaantawaariri. Ikamaperotawitaka, ipiriintanaa eejatzi. Roojatzi nowakaawaari, eejatzi nirakaawaari. ⁴² Rotyaantayitakinani nokenkithatakoteri Jesoshi rirotaki owawijaakotantatsiri. Ikantakina: “Pikamanteeyerini atziri: ‘Ikowakaawaari Tajorentsi Jesoshi ipiriinteeri maawaeni kamatsiripaeni roojatzi ikantakowenteeyerini maawaeni atziri: añaatsiri eejatzi kamawitachari’ ”. ⁴³ Tema paerani ikenkithatakotzirini Rotyaantawo Tajorentsi riraga kamanantayitzirorini ifaani Tajorentsi, ikanteeyini: “Eeniro ranteeyakirini maawaeni atziri kaari kameethatatsi; omaanta aririka raapatziyeeyarini Rotyaantawo Tajorentsi, ikaminthagaeyerini rirori, eero ikijawentziri ranteeyirini, eero rowashironkaawentziniri kaari kameethatatsiri rantawitakari, eero ikenkithashiryaakoteero eejatzi”.

⁴⁴ Eeniro ikenkithatzi Peetero, roojatzi opokashitantakari Ishire Tajorentsi. Eejatzi opokashiteeyakirini maawaeni kemaeyawakirorini ikantakiriri. ⁴⁵ Ari rotsikanateeyakarini riragapaeni joriyyo, aapatziyariri Jesoshi: riraga tsipatariri Peetero. Ari riyoteeyanakini rotyaanaperotakiro Tajorentsi Ishire, okithaatakaakari paashinijatzitatsiri atziri. Rootaki rotsikanatantakariri. ⁴⁶ Ikemaeyawakirini isheninka Koroneeryo ifaawaetantashitakawo paashinipaeni paantensi, tee riyotagaetziri, eejatzi ikanteeyini:

—Kameetharini Tajorentsi.

⁴⁷ Ari ikantanaki Peetero:

—Ikimitakae aari, raashireteeyakironi Ishire Tajorentsi. Rooma okameethatzi ikawoshitakoteeyarini Tajorentsi.

Ikantziri paashinipaeni joriyyo:

—Jee, kameethataki.

⁴⁸ Roojatzi ikanantariri Peetero isheninka Koroneeryo:

—Pikaawoshitawenteeyarini Jesokirishito, riyoteeyantemirini atziri piñaaperotakiri.

Ikanteeyanakirini:

—Intsipaete pikaawoshitakotenari Tajorentsi.

Ari imatakiniri. Rootaki ikantantakariri isheninkapaeni:

—Pijeekimotanakinakya apaanipaeni kitejiri, piyotaaperotanakina paashini.

Ari ijeekanaki.

11

Ikemaeyakini jerojareejatzi raapatziyakari Jesoshi kaari joriyyo

¹ Ikemakoeyakirini riraga rotyaanawo Jesoshi eejatzi maawaeni aapatziyariripaeni Jesoshi jeeaksiri janta joreeyaki, ikemakoeyakirini Koroneeryo. Ikanteetakiri:

—Raapatziyakari Jesoshi paashinijatzitatsiri atziri; riro aapatziyakaakariri Peetero.

² Itonkaantanaari Peetero Jerojareeki, ikenkiimatashiteeyawakarini ijoriyyotzinkaritepaeni: aapatziyariri Jesoshi omaanta eeniro ikenkithashiri eejatzi itotonatya ishramparitanti. ³ Ikanteeyawakirini:

—¿litaka piyaatashitantariri paashinijatzitatsiri atziri? ¿litaka pakiyotantariri rirori? Tee okameethatzi.

⁴ Ithotyaperotakiniri Peetero, ikantziri:

⁵ Iroñaaka nokamantemi. Janta nojeekakitzinta Joopeki, nokenkithatakeri Tajorentsi. Kofñaatziro noñaaperotakiro, tema noñaakiro oshiyawitawori tokoya antawomawo. Roerikaetakiro janta okaamawotayitapaakinira, opoñaaka jenokinta, ayiitzimotapaakina. ⁶ Naminaperotawakiro, joreririri: noñaakiri kaari owaeyani: chaancho, maanki, jenokiwiri, maawaeni. ⁷ Nokemakiri Tajorentsi, ikantakina: “Iroñaaka powamaeri; poyaari”. ⁸ Omaanta nokantawitakari: “Nowinkatharite, eero

nowari. Tee nametari kaari rowaetari, kaari ikowakagaetana noyaari”.⁹ Rapiitakina, ikantana: “Tema naaka Tajorentsi kantzimiri: ‘Kameetharini’. Eero pikantashitari eerori: ‘Tee ikameethatzi’”.¹⁰ Aritaki okaatzi 3 rapiitakina. Roojatzi itzina gaero jenokinta.¹¹ Ikanteeyapaakani 3 shirampari rareeteeyapaakani janta pankotsiki nojeekinta. Ipoñaanaka Sesareeyaki, rotyaanteetakinari.¹² Roojatzi okanantakina Ishire Tajorentsi: “Poyaatanakiri, eero pikijotanaki”. Ari noyaatanakiri. Eejatzi royaatanakina irikapaeni ayemijantzinkarite, ikaateeyini 6. Nokyagaeyapaakini ipankoki riraga kaemakaantakinari.¹³ Ikenkithatakaawakina, ikamantawakina tsika ikantakari ifaantakariri ronampiri Tajorentsi. Roñaagantapaakariri, ikantziri: “Potyaanteri atziri janta Joopeki. Pikaemakaanteri Shimo: iiteetziri eejatzi Peetero.”¹⁴ Rirotaki iyotaapaemironi Iwaperite Tajorentsi, pawijakotanteeyaari. Eejatzi ikimitagaeya rirori maawaeni jeekayitatsirini pipankoki”.¹⁵ Nitantakawori nokenkithatakaakiri, roojatzi okithaatakaanteeyakarini Ishire Tajorentsi. Okimiteeyakaenika aari itantakaeri.¹⁶ Nokenkithashiryaanakiro ifaani Awinkatharite ikantzitariki: “Riraga Jowa ikaawoshitakotantariri Tajorentsi ifaani, rooma naaka ari nokithaatakaakimiro Ishire Tajorentsi”.¹⁷ Paerani aapatziyanteeyakaririni Awinkatharite Jesokirishito, tema ikithaatakaakaero Tajorentsi Ishire. Iroñaaka imonkaatanakinirini rirori paashinijatzitatsiripaeni atziri. ¿Arima nothañaaakyaari? Tema irira rirotaki Tajorentsi.

¹⁸ Ikemaeyantawakaworini iroka, tekatsi ikantaneeri rakaneeri, inta ikanteeyanakini: —Kameethaperotakiroña Tajorentsi. Rooma ikowakagaeyakarini eejatzi paashinijatzitatsiri atziripaeni ikenkithashiryaagaeya, raapatziyaperoeyarini rirori, riyaaanteeyanakarini janta jenokinta.

Itsiparyaayitanakironi janta paashinipaeniki nampitsi

¹⁹ Riraga kijakiriri Eshiteewani, eejatzi ikijeeyanakirini maawaeni aapatziyariri Jesoshi, roojatzi ishiiyeyantanakani paashinikipaeni kipatsi: Jeniushiya, Cheepere, Antyokiiya, maawaeni. Janta tee ikenkithatakaagaeyirini paashinijatzitatsiri atziri, inta rothataayitzirini ijorriyotzinkaritepaeni ikenkithatakaayitakirini.²⁰ Eeniro itsipatyitarikini paashinipaeni aapatziyariri Jesoshi, poñaayitaneencharini Cheepereki, eejatzi Shireeneki. Rareetantayitapaakarini rirori janta Antyokiiyaki, ikenkithatakaapaakiri kireeshiyajatzii eejatzi. Ikanteeyirini:

—Paapatziyari Jesokirishito pawijakotanteeyarini.

²¹ Itajonkakowentapiintziri Awinkatharite, ikaatantakari oshekini aapatziyeyawakaririni Jesoshi, ameenteeyaririni Tajorentsi.

²² Ari janta Jerojareeki ikemakoeyakirini riraga aapatziyariripaeni Jesoshi. Rotyaantakiri Werenawee janta Antyokiiyaki.²³ Rareetapaaka rirori, ifaapaakiri ineshironkatzirini Tajorentsi antyokiiyajatzii. Ikimoshiryaapaaki, ikanteeyirini:

—Kyaaryooroña, kijokiro powaeyirini riraga Awinkatharite, pikyaaryoowenteniri maawaeni ikowakagaeyakimirini.

²⁴ Kameetharini rirori Werenawee. Kijokiro rowaperotziro Ishire Tajorentsi, ashi royoro raapatziyaperotari Awinkatharite. Eejatzi eekiro riyaatzi roshekiteeyanakini aapatziyariripaeni Awinkatharite.

²⁵ Roojatzi rowaagantana Werenawee Taarishoki, ikowapaakiri Sawoori. Ifaapaeri, roojatzi royaatantariri Antyokiiyaki.²⁶ Janta ikantani ipiyotapiintzirimta aapatziyariri Jesoshi okaatzi apaani ojarentsi. Riyotaapaakiri oshekyantzi atziri. Aritaki janta itanakawo iiteetziri aapatziyariri Jesoshi: “Kirishiteyanotatsiri”.

²⁷ Roojatzi rareeteeyantapaakani Antyokiiyaki paashinipaeni kamanantayitzirorini ifaani Tajorentsi, ipoñaanaka rirori Jerojareeki.²⁸ Eenitatsi apaani iitachari Akaawo. Ikatziyapaaka janta ipiyoteeyaninta, iyotaakiri Ishire Tajorentsi, rootaki ikanantari:

—Iinja itasheyeeyanakini atziripaeni janta maawaeni Joreeyaki.

Eenironi ipinkathariwenantzi Kiraaworyo, tema monkaataka ikantzitarini Akaawo.²⁹ Ikanteeyini aapatziyariri Jesoshi:

—Thame akaminthagaeyerini ayemijantzinkaritepaeni janta Joreeyaki, apakaanteri oetarika koetyeemotariri.³⁰ Tsikarika okaatayitzini jeekimotayiteerini, aritaki okaate apakaantayiteririni.

Aritaki imatakiro ikantakiri. Ipiyotakiri koriki, ipawakiri Werenawee, eejatzi Sawoori. Ikantakiri:

—Ajaa, irika koriki: pagaeyanakiririni aataperoteenchari aapatziyariripaeni Jesoshi janta Jerojareeki, ikaminthagaeyantayaririni ashironkagaeyacharinini.

Ari raanakinirini jerojareejatzi, ipapaakiri rirori. Ari rowaagaeyakinirini rirori ashironkagaeyacharinini.

12

Erooreshi Akiriipa, rirotaki kijakiriri aapatziyariri Jesoshi

¹ Roojatzi riraga jewaperowenantsiri Erooreshi, iiteetziri eejatzi Akiriipa, ikijayitakirini aapanipaeni aapatziyariri Jesoshi. ² Rowamaakaanakiri Jantyaako, ro ithatyaanteetakariri jawiri, thatzik. Irira rirentzi Jowa. ³ Riyotaki inimoeyakirini joriyopaeni, rootaki raakaanantawitakariri Peetero eejatzi. ⁴ Ro raakaanantakariri apaani kitejiriki rowantapiinteetawori paa kaari tapiyacha. Iitashiwitaka aririka omonkaatakya kitejiri Rawijantari achariniitene paerani, rofaagaeyerini joriyopaeni rowamaeri. Raakiri, roojatzi ipakiri 16 joraaro, shenterini. ⁵ Ari romonkyagaetakiri. Riraga aapatziyaripaeni Jesoshi ikantatyaani maawaeni kitejiriki ramanakowentapiinteeyarini, ikantziri: "Powawijaakoteeri Peetero".

⁶ Ari otsitenitananki, ro inkaamani roeyowakaanterimi Erooreshi, rowamaakaanantyaaririmi. Ikwawita ramineeyerinimi atziri rowamaakaanakiririka. Ari omonkyagakaanawitakariri Peetero omonkyagamentotsiki, imaanaki; rojatekakiri apite joraaro, imaaki irira. Roojotantakariri apite karenatha. Ishentawitakawo ashitakontsi paashinipaeni joraaro. ⁷ Ari romapokashitapaakiri janta ronampiri Awinkatharite. Rotzinkapaakiri imerikiki, ikaakapaakiri. Ikantakiri:

—Pishintsite pipiriintee.

Roojatzi oshiryaashitantanaka karenatha apaniroeni rakokitzirira, roojotantawitakariri. ⁸ Eejatzi ikantziri:

—Pikithaantaneeyawo pimaatha, pijapatotaneeya.

Ari ikithaataa, ijapatotetaa. Eejatzi ikanteeri:

—Papineekakotya pijawamento poyaatanakina.

⁹ Ishitowanee, royaatanakiri. Tee riyotzi Peetero kyaaryooperotakirika rowawijaakoteeri ronampiri Tajorentsi. Raamashitaka imishiwaetashitaka. ¹⁰ Rawijanakiri shentawitariri apaani, eejatzi paashini rawijanakiri. Rareetakawo irona ashitakontsi, irona ikinantapiintari nampitsiki. Ashitariimotashitanakari. Rawijaneero, rowaaganaka janta awotsiki. Roojatzi rinteentaryaanakari ronampiri Tajorentsi. ¹¹ Riyotakotaa Peetero, ikantzi: "Irofaaka niyoperotaki rotyaantakinari Nowinkatharite ronampiri raakowentakina rowamaenami Erooreshi. Eejatzi ikimitakowentakina, tsikarika ikantenami nosheninkapaeni". ¹² Ikenkithashiryaanakiro, roojatzi riyaatantaka opankoki Mariiya, riniro Jowa. Iiteetziri eejatzi Marikoshi. Janta ipiyoyakaninta osheki aapatziyariri Jesoshi, ikenkithatakagaeyirini Tajorentsi. ¹³ Rompojakowitapaakawo Peetero ashitakontsi, rowaga othapikitzirinta: tok, tok. Ari okatziyashitawitanakari onampirentsi oetachari Roore. ¹⁴ Iyowaantetawaeri ipaante Peetero, roojatzi okimoshiryaantaperotanaka. Omaanta tee ashitaryaanakiniri, omaanta oshiyashitanaka. Okamanteeyirini kenkithatakagaeyiririni Tajorentsi:

—Pokapae Peetero omookinta.

¹⁵ Ikanteeyawakironi:

—Pishinkiwentashitaka.

Eekiro okantanakitzi:

—Kyaaryooperotaki.

Ikantakiro:

—Kaari Peetero, irintakya ronampiri Tajorentsi aminakowentziriri.

¹⁶ Eekiro rompojanakitziroroña, tok, tok, roojatzi rashitaryaantaanari. Ari ifeeyawaerini, rotsikanatakari, ikantawakagaeyanakani:

—¿Tsika ikinapaeka?

¹⁷ Ari rakotashitanakiri, ikantziri:

—Pimaerite.

Roojatzi ikamanteeyapaerini tsika ikanteeri Awinkatharite, roeyowaantaariri. Eejatzi ikantziri:

—Pikanteri Jantyaako, eejatzi pikamanteeyerini ayemijantzinkaritepaeni.

Roojatzi ishitowantanaa, riyaatane imapanithatakari joraaropaeni. ¹⁸ Okitejitanaki osheki ikantawakaawenteeyakarini joraaropaeni:

—¿Tsikakya ikantanakaka irofaaka Peetero?

¹⁹ Ikwakowatakaantawitakariri Erooreshi, tee ifaagaeri. Rojampiiyawitakarini joraaro shentawitariri:

—¿Tsikarofa ikinaneeka?

Rakanakiri, ikantanakiri:

—Taanitya, tsikarika, tee niyotzi; tee nofaawaeri.

Ari ikijakiri Erooreshi rirori, rowamaakaanteeyakirini, shemi. Ari roojatzi rookaneero rirori Joreeya, rowaaganaa janta Sesareeyaki, roojatzi ijeekantapaa.

Ikamantakari Erooreshi

²⁰ Ari ikanta Erooreshi ikoshekawakari poñaachari Tziiroki eejatz Shirooki ikanta ikenkithashiryaagaeyakani ikoshekanewo raakameethateeri, tema ari riyompariteeya. Rotyaanteeyakini jatashiterini rirori.

Ikanta jeekapankotziriri rirori rameentaperotanewo, iitachari Waraashito raakameethatawakiri pokashitakiriri. Ikanteeyapaakirini:

—Pikanteri Erooreshi: “Paakameethateeri tziirojatzi eejatz shiroojatzi riyomparityaata, eero pithañaawo royaari”.

Ikantziri Waraashito:

—Ari, namitakoeyemini.

²¹ Ari paashini kitejiri ikaemaeyakirini Erooreshi, raakameethateeyakirini. Rowa-
neenkatakawo jewawenantatsiri iithaari, ijeekaki janta iwinkatharimentoki. Osheki
ikantakaaperotaka ikenkithatakagaeyakirini. Ikantziri:

—Eero pikenkithashiryaashita. Nopaeyemini maawaeni kotheyemotayitakimirini.

²² Roojatzi ikimoshireeyantanakani pokaentsiri, ikanteeyanakini:

—Kaari irira atziri akemaeyakirini, inta apaani tajorentsi. Kameetharini rirori.

²³ Ari osheki ikantakaaperotaka Erooreshi, riweshiryaawentakawo ikanteeyakiririni
atziri. Omaanta roonakari Awinkatharite, rotyaantakiri ronampiri ikantakiri:

—Tee iñaaperotana Erooreshi. Piyaate pomantsiyeeri.

Ari riyaaatani, roojatzi romantsiyaantakari, ikamantaka, roojatzi rowantakari chowitsi.

²⁴ Omaanta riraga aapatziyariri Jesoshi ikinakaantayitanakawoni iñaani Tajorentsi.
Roshkiperotanaki aapatziyeeyawakaworini. ²⁵ Riraga Werenawee, eejatz Sawoori
retakotari aapatziyariri Jesoshi janta Jerojareeki. Roojatzi ipiyantanaa Antyokiiyaki,
itsipatanara Jowa, iiteetziri eejatz Marikoshi.

13

Riyaatzi Sawoori eejatz Werenawee janta Cheepereki

¹ Iroñaaka janta Antyokiiyaki ikaateeyirini aapatziyariri Jesoshi matakaakiriri Ishire
Tajorentsi: omatakaakiri apanipaeni kamanantayitziroonini iñaani Tajorentsi eejatz
paashini apanipaeni omatakaakiri riyotaakiri atziri Iwaperite Tajorentsi. Iwaero
apaani omatakaanewo Ishire Tajorentsi rirootaki Werenawee, paashini Shimo (iiteet-
ziri eejatz Chenkari), paashini Rooshiyo, (riraga shireeneejatz); paashini Maneemi,
(itsipamintharini pinkathari Erooreshi eenironi ikaatzini), paashini Sawoori, (iiteet-
ziri eejatz Paaworo), maawaeni. ² Ari paashini kitejiri ipiyoteeyani ipinkathatziri
Awinkatharite ikenkithataakiri, itzitawenteeyakirini Tajorentsi. Roojatzi okanantakari
Ishire Tajorentsi:

—Pikanteeyerini Werenawee eejatz Sawoori: “Panteniri Tajorentsi oetarika
ikowakaakimiri”.

³ Ari roojatzi rowakiniri rako iitoki ramanakowentakiri Tajorentsi, roojatzi ikanan-
tanakariri:

—Piyaate pantero ikowakayimiri Tajorentsi, naakakya kanterini Tajorentsi rami-
takotemi.

^{4,5} Ari otyaantakiri Ishire Tajorentsi, roojatzi riyaaantakari Sereeyoshiyaki janta
okaakini inkaare antawo. Raanakiri Jowa Marikoshi ramitakotantayariri. Ari roteta-
paaka pitotsiki. Otyaantakotziri tampyaa, ikinakotanaki Cheepereki, rootaki antawo
othampishi. Ojeeki janta nampitsi oetachari Jaramiina: rareetanteeyapaakarini janta,
ikenkithatapaakiro iñaani Tajorentsi janta ipiyotapiinteeyaninta joriyopaeni. ⁶ Roojatzi
ithotyagaeyanakironi maawaeni nampitsiki janta Cheepereki, maawaeni. Roojatzi ra-
reeteeyapaakani Paajoshiki. Janta iñaapaakiri sheripiyaritatsiri, iitachari Warijesooshi,
rirotaki joriyoi. Roshiiyarimi kamanantayitziroonini iñaani Tajorentsi, ikantapiintzi:

—Naaka kenkithatzirori iñaani Tajorentsi.

Jaa, itheeyashita. ⁷ Itsipatapiintari jewawenantatsiri iitachari Seerijiyoo Paaworo. Eeniro
riyoperotzi irira. Ikaemakaantakiri Werenawee, eejatz Sawoori; ikowaki ikemiro iñaani
Tajorentsi. ⁸ Ari ikanta Sawoori ikenkithatakotapaakiri Jesoshi omaanta ithañaawitakari
riraga sheripiyari; tee ikowakaawitari riraga jewawenantatsiri raapatziyariri Jesoshi. ⁹ Ari
iyotaaperotakiri Ishire Tajorentsi Sawoori, iitachari eejatz Paaworo. Iyotaakotakiri
sheripiyari, rootaki raminaperotanakiri Paaworo, ¹⁰ ikantanakiri:

—Pamatawitantaperotaki. Teeroña pikameethatzi; pikimitakari iwinkatharite ka-
maari. Tee pikoyiro kameethatayitatsirini, inta pikowaperotaki pamatawitantayiteni.

Pikowaki pamatawiteeyerini maawaeni kowatsiri riyoteri Nowinkatharite. Eerowa pikenkithashiryaaneenta. ¹¹ Iroñaaka itajonkemi Nowinkatharite pitsitenishitakote. Ojamanitanaki, eero paminitaa.

Roojatzi itsitenishitakotantanaka, tee ikokichaatanee. Ipampipampitanaki, ikantanaki: —Teewee nokokichaatzi. Pikathataneenawee.

¹² Ari iñaawakiri riraga jewawenantatsiri, rootaki rotsikanatantanakari. Roojatzi raapatziyantanakari Jesoshi. Ikantzi:

—Kameethawee iroka ikamantakotziriri Awinkatharite.

Rowaaganaa kenkithatzirori iñaani Tajorentsi janta Aashiyaki

¹³ Ipoñaaka Paaworo Paajoshiki, rotetanaka pitotsiki, roteteeyanaani eejatzi maawaeni ikaateeyirini. Ikinakotanaki janta Peerijiki, rowaga pampiiryakiwero. Riraga Jowa Marikoshi rookanakiri, ipiyanaa rirori Jerojareeki. ¹⁴ Roojatzi paashini kitejiri rowaagaeyanaani riroripaeni eejatzi. Rareeteeyapaakani janta paashiniki Antyokiya: rowaga pishiiryawero. Saawaroki ikyeeyapaakini ipiyotapiinteeyanira joriiyopaeni, ari ijeekaeyapaakini. ¹⁵ Iñaanateetziro eechonkiini rojankinarini Moeseeshi paeraniperoroña, eejatzi eechonkiini rojankinarini kamanantayitziroini iñaani Tajorentsi paerani. Roojatzi riraga jewawentzirori janta ikantawakiri:

—Nojoriiyotzinkarite, pikowakirika eerori pikemijantakayeri atziri jaka, pikamanteri iroñaaka.

¹⁶ Ari ikatziyanaka Paaworo, rakotashitakiri romaeryagaeyakirini. Ikantziri:

—Nojoriiyotzinkarite, pikemijantena. Eejatzi eerokakya maawaeni paashinipaeni atzirika pinkathaperotakiriri Tajorentsi, pikemijanteeyawakinani. ¹⁷ Iroñaaka nokenkithatakotemiri Tajorentsi raapatziyari joriiyopaeni. Paerani riyoyaakirini riragapaeni achariniiteni raapatziyari. Impaetzi, ijeekantakari rirori janta Ejiipitoki romperatantawitakaririni, roshakitakaawitakarini Tajorentsi. Itajonkawenteeyirini, roojatzi rowawijaakowenantaari ejiipitotatzi. ¹⁸ Okaatzi 40 ojarentsi ikempoyaakiri riraga achariniiteniroña janta okaankiteronkiitziro ijeekakagaeyawitakarini omaanta osheki itheenkaeyakirini Tajorentsi. ¹⁹ Ikowaeyawitakani rareeteeyaanimi Kanaanaki omaanta eenitatsi jeekawitacharini paashinijatzitatsiri atziripaeni, otzikaeyawitawakaririni. Rinashitayitani rirori. Roojatzi itajonkawentziroini Tajorentsi achariniiteniroña. Ithonkaeyakirini okaatzi ipanteepaeni 7. Roojatzi ipakiri achariniiteni iipatsite, ikantziri: “Ajaa, iroka piipatsite, pijeekaeyantyaarini”. ²⁰ Paerani ikashiyakaakari Tajorentsi Awaraamani ipashityaari icharineeteni iipatsite, omaanta roojatzi ijeeki irirapaeni janta Ejiipitoki. Rimpaetakiri riraga Tajorentsi raantanaariri iipatsiteki. Maawaeni iroka okaatki ojamanitaki 450 ojarentsi. Janta ijeekawitanta, tekatsi jewawenantaperoeyeririni, inta riyoyaakiri Tajorentsi kantakotantatsiripaeni riyotakaantyaariri aririka rantziniri oetarika ikowakaakiri. Roojatzi reewatakaantzi riraga kamanantziroini iñaani Tajorentsi iwaero Samoeri. ²¹ Roojatzi ikantakiri achariniiteni Tajorentsi: “Nokowaeyakini atziri reewawentaperoeyenani”. Ari riyoyaakinirini noshametzi Sawoori itomi Shishi, reewawenantaririni achariniiteni. Riroteeyakini icharineeteni Irijamiini. Okaatzi 40 ojarentsi reewawenantaki Sawoori, ²² roojatzi ikanantaa Tajorentsi: “Eero reewawenantee eejatzi Sawoori, tee ikameethatzi, inta reewawenantee Iraviiri, riraga itomi Isayii. Rirotaki noñaaperotakiri ikameethaperotaki, tema ari rantakinawo maawaeni nokowakayiriri”. ²³ Rirotaki icharineeteni Iraviirini owawijaakotakaeri: iwaero irira Jesoshi. Tema ikantzini Tajorentsi: “Riro icharineeteni Iraviirini owawijaakoeyeririni atziri”. Monkaataka iroñaaka ikantzitakaririni. ²⁴ Roojatziyaka Jowa kaawoshitantatsiri ikenkithatakagaeyakiririni maawaeni ajoriiyotzinkaritepaeni: “Pikenkithashiryaagaeyani, eero pikimiteeyaani paerani, ari nokaawoshitakoeyemirini Tajorentsi, eejatzi rowawijaakoeyemini irira”. Roojatzi ikenkithatapaaki riraga Jesoshi. ²⁵ Eejatzi riraga Jowa rooteentsi ikame, ari ikantzi: “Tee naaka irira pikenkithashireeyawitarini. Tee naaka riraga owawijaakoeyemirini, omaantakya poyaatanari rirotaki Jesoshi owawijaakotemini. Osheki noñaakoweenkataki rirori; rooma naaka tee noñaakoweenkata”.

²⁶ Eekiro rowaaganakitziroini Paaworo, ikanteeyakirini:

—Nojoriiyotzinkaritepaeni, tema asheninkateeyakirini Awaraamani, eejatzi eerokapaeni paashinijatzitatsiri atziri, thame akimitaperoeyaarini rirori, apinkathaperoyerini Tajorentsi. Iroñaaka nokanteeyemini: aririka aapatziyeyarini Jesoshi, ari rowawijaakoeyakaeni. ²⁷ Omaanta tee riyoteeyawakirini jerojareejatzi, itheenkaeyawakirini. Eejatzi ikimiteeyakani iwinkatharitepaeni, tee riyoteeyawakirini rirotaki Rotyaantanewo

Tajorentsi. Maawaeni saawaro ifaanaatapiinteeyawitawoni rojankinatayitzirini kamanantayitzirorini ifaani Tajorentsi, omaanta tee ikemaperotawakiro, rootaki kaari riyoperoyantawoni kameetha okenkithatakotziri Jesoshi. Tema okantzi: “Rowamaeteri paata Rotyaantanewo Tajorentsi”. Ari rowamaakaanteeyakirini maawaeni atziri rirori, rooma tee riyotawakiri. ²⁸ Tekatsi rantawitya, rowamaakaantashitakari. Ikantakowentashitakari Peraato riraga jewawentziriri: “Powamaakaanteri”. ²⁹ Monkaateeyakani maawaeni rojankinatakotziteetakiririni: osheki rowashironkaakiri, ikentakoteetakiri koroshiki, ikamaki. Roojatzi paashinipaeni atziri royiitakoteri rowaeri janta omooki impeeta. ³⁰ Ikamaperowitaka, omaanta rowaifaagaeri Tajorentsi. ³¹ Ari okaataki osheki kitejiri roñaagayitarini riyotaanewopaeni, riraga tsipateeyapaaririni chapinki Jerojareeki: riraga poñaachari Karireeyaki. Riroteeyakini iroñaaka kamanteeyiririni atziri:

—Piriintanaa Jesoshi. Noñaagaeyakirini.

³²⁻³³ Eekiro ikanteeyanakitziirini Paaworo:

—Okameethataki ikanteeyakiririni paerani Tajorentsi achariniitani. Rojankinatakaakiri paerani ojeekantakari mampaantsi, apiteteenchari. Okantzini: “Ikanteri Tajorentsi Rotyaantanewo paata: ‘Rooma naaka kowashitacha: nopiriinanteemiri nokantaperotanteemiri notyomi’”. Iroñaaka nokanteeyemini: imatakiro Tajorentsi ikantakiririni achariniitani: ipiriinteeri Jesoshi, ayoteeyantakarini rirotaki Rotyaantanewo Tajorentsi. ³⁴ Iroka paashini ikantakiririni Tajorentsi: “Notyomi, nomonkaataperotemiro maawaeni okaatzira nokantayitakiririni Iraviirini: notajonkakowentemi peewaperowenantaari”. Aritaki okimitakaantzi Iwaperite Tajorentsi: ikamaperotawitaka, ipiriintaneeri Iriri, eero ijeekaperotzi inthomaenta kipatsiki. ³⁵ Tema rootaki iroka rojankinakiniri paashiniki mampaantsi: “Tajorentsi, niyotaki eero pishinetziri pitomi ipathaye kipatsiki: rooma osheki piñaaperotakiri ikameethaperotzi”. ³⁶ Pikenkithashireeri Iraviirini, paerani imonkaatakiniri Tajorentsi maawaeni ikowakaeriri. Roojatzi ikamantaka rirori. Ikitateetakiri, itsipatagaetakiri isheninkapaeni, roojatzi ipathaaperotantanaka. ³⁷ Omaanta irira Jesoshi ipiriinteeri Tajorentsi, tee ipathaaneentzi rirori. ³⁸⁻³⁹ Iroñaaka, nojoriyotzinkarite maawaeni, piyoteeyawakironi iroka. Eeniro panteeyakirini kaari kameethatatsiri, omaanta añaatsi iroñaaka Jesoshi, ikaminthagaeyakimini. Tee ikowakayimi piyaateeyeni paamariki kaari tsiwakanitatsini, inta ikowaki rowameethateeyemini, rowawijaakoeyemini. Iroka rojankinarini Moeseeshi, tekatsi okantya owameethateeyemini. ⁴⁰ Kyaaryoowa, pikimitarikari riraga ojankinatzirorini kamanantayitzirorini ifaani Tajorentsi ikantzini:

⁴¹ “Ikantzimi Tajorentsi: ‘Pamine, theenkantatsiri, pikenkithashireeyanakaani: nothonkaeyiminikari. Iinja piñeeyinani notajonkawenantaperotanaki nomatayiteroni kaari piñaapiinteeyini. Aririka nokamantawitemi oetarika nanteri, eero pikemijantana’”. Rootaki ikantziri kamanantayitzirorini ifaani Tajorentsi. Ari nojoriyotzinkaritepaeni, iroñaaka paapatziyaari Jesoshi, ithonkaeyiminikari Tajorentsi.

Rootaki ikantakiriri Paaworo ijoriyotzinkaritepaeni.

⁴² Ari ishitowaeyanakinira, roojatzi ikantaperoyawakirini riraga paashinijatzitatsiri atziri:

—Iinja paashini saawaro pipokaeyenira eejatzi. Paashini pikenkithatakagaeyenawoni niyotaperotantanakaari.

⁴³ Ari riyateeyanakinini. Eeniro ikinanaki Paaworo awotsiki, itsipatanakari Werenawee. Royaateeyanakinirini osheki aapatziyariri Jesoshi: rirotaki apanipaeni joriyopero, paashinipaeni peyachari joriyoo. Ari ikantakiri Paaworo:

—Eekiro pikemijantaperotapiinteri Jesoshi ineshironkatantemiri Tajorentsi.

⁴⁴ Ari paashini saawaro ipiyoteeyakani maawaeni antyokiiyajatzi. Ipiyotawentawo ikemijantero Iwaperite Tajorentsi. ⁴⁵ Riraga jewatatsiripaeni joriyopaneeni riraga kaari aapatziyariri Jesoshi ifaakirira piyoteeyencharini, roojatzi okantzimoneentanakari. Ikanteeyini:

—Tee okameethatzi iroka ikantziri Paaworo, eejatzi tee ikameethatzi irira. Osheki ramatawitantzi.

⁴⁶ Kameetha rakaperotanakiri Paaworo, eejatzi Werenawee. Tee ithaawashiretanaki, ikantzi:

—Eerokateeyakini nitawitakari nokamanteeyawitakimironi ifaani Tajorentsi, omaanta pitheenkawakiro eeroka. Iroñaaka niyotaki tee pikoyi pikanteetateeyaaeni pafiaperotee janta jenokinta. Iroñaaka niyaatashiteri niyotaaakteri irira paashinijatzitatsiri atziri, niyotaki raapatziyariri Jesoshi rirori. ⁴⁷ Rootaki niyaatashitantaari, rooma rotyaantakina

Nowinkatharite ikantana: “Tema eeroka notyaantakiri maawaeni kipatsiki pikantayiterini paashinijatzitatsiri atziri, rawijakointeeyari riroripaeni. Pikenkithatakagaeyerini maawaeni, pithotyeyanakironi maawaeni nampitsipaeni”.

⁴⁸ Ikemanteeyawakaririni riraga kaari joriyyotatsi, ikimoshireeyanakini. Ikanteeyini:

—Kameetharini iñaani Awinkatharite.

Ari ijeeki osheki kaari joriyyotatsi riyoyagaeyakirini Tajorentsi ijeeki jenokinta, ikanteetateyeyaani: riroteeyakini aapatziyeyakaririni Jesoshi, maawaeni.

⁴⁹ Othotyaaayanakani iñaani Awinkatharite maawaeni nampitsikipaeni janta.

⁵⁰ Omaanta irira jewatatsiri joriyyo, osheki ikijeeyanakani. Riyaatashiteeyironi tsinanipaeni aapatziyawitariri Tajorentsi sheninkatakariri aataperoteencharipaeni, eejatzi riyaatashiteeyakirini aataperoteencharipaeni rirori. Ikanteeyirini:

—Thame akijeeyerini riraga Paaworo, eejatzi Werenawee. Tee ikameethatzi.

Roojatzi rotyaanantanakariri:

—Thame piyaateeyanakini. Eero pipokae paata jaka nonampikika.

⁵¹ Ari rirori, rotekimotanakiri kipatsi iitzikira, pakak, pakak. Ikantziri:

—Iroñaaka piyoteeyakinani eero napiiteero nopiyaa. Tee pikowaeyini pikemijante.

Roojatzi riyaatantanaka Ikoofoki. ⁵² Omaanta ikimoshireperoyanakini aapatziyariripaeni Jesoshi janta Antyokiiyaki. Kijokiro owaperoyakirini Ishire Tajorentsi.

14

Rowaaganaa Paaworo janta Ikoofoki

¹ Janta Ikoofoki ikyaapaaki Paaworo eejatzi Werenawee janta pankotsiki ipiyoteeyan-tapiintarinira joriyyo, ikenkithatapaaki. Raapatziyeyawakarini Jesoshi oshekin joriyyo, eejatzi kaari joriyyotatsi. ² Riraga joriyyopaeni, kaari aapatziyari Jesoshi, riyotagaeyakirini paashinijatzitatsiripaeni atziri, ikijeeyawakirini aapatziyariripaeni Jesoshi. ³ Ari ojamani ijeekapaaki Paaworo, ikenkithatakotapiintziri Awinkatharite, tee ithaawantari atziripaeni. Riraga Awinkatharite, imatakaakiri riraga Paaworo eejatzi Werenawee itajonkantayitzi, imatakaakiri oetarika kaari iñaapiintayitzi. Riyotakaakiri atziri kyaaryooperotaki ineshironkatantaperotaki Tajorentsi. ⁴ Omaanta ikijathatawakagaeyanakani maawaeni ikoofojatzi. Eejatzi inashiyitanakani: aapanipaeni kimitayitanakaririni jewatatsiripaeni joriyyo. Rirori paashini kimitayitanakaririni riraga Paaworo eejatzi Werenawee. ⁵ Maawaeni kaari aapatziyariri Jesoshi riraga joriyyo, kaari joriyyotatsi, jewatatsiri: ikowaeyawitakani rompojanteeyarinimi mapi Paaworo, eejatzi Werenawee. ⁶ Ari eenitatsi aapani kamantakiriri, rootaki ishiyeyantanakarini janta Riishitaraki. Roojatzi rowaagantanaka Teeriwiki. Rootaki nampitsipaeni rikawooniyawero. Eejatzi riyaatzi othapikitapaakinta, ⁷ ikamanteeyapaakirini atziri tsika ikantyaari rawijakointeeyari.

Riyaatzi Paaworo Riishitaraki

⁸ Janta Riishitaraki ari ijeekaki shirampari amashitachari iitziki. Roojatzi ikantzi-tapaaka owakirani ikoofaatapaaki. Tee ranashineenta eechonkiini. ⁹ Ikemijantawakiri Paaworo. Ari raminapaakiri irira riyotakotakiri, rameentakari Tajorentsi, rootaki imatantyaariri retsiyatakotantyaariri. ¹⁰ Antawo itacheronkawaantetanaki ikantakiri:

—Pikatziyaperotee.

Roojatzi romyaantanaka rirori, japok, roojatzi ikatziyatziyatantanaka. ¹¹ Oshekiniwee ikaatzi ñaakirori iroka imatakiri Paaworo. Ari iñaawaetanteeyawoni iñaani rikawooniyajatzi, antawo ikanteeyanakini:

—Rayiitashitapaakae tajorentsika, ikimitapaakari shirampari.

¹² Riraga Werenawee iitashitari Joopiteri. Riraga Paaworo kenkithatakaanatsiri, rootaki iitantakariri rirori Merekooryo. ¹³ Janta otsipanampitawo rotantoteetziri nampitsi ari ojeeki roori opanko Joopiteri. Eejatzi riraga ñaanakowenantsiri irira ramaeyakirini tooropaeni, eejatzi oteyaki inchatayaki. Ramayitakinirini janta ikyaapi-intziro nampitsi, ikaateeyakirini osheki isheninkapaeni. Ikowaeyawitakani rowamaenirimi tooropaeni; iperimi Werenawee eejatzi Paaworo.

¹⁴ Ikemantawakari rirori, itizjagaanakiro imaatha. Ishiyashiteeyanakirini piyotawentariri. Ikaemanaki, ikantzi:

¹⁵ —Atziripaeni. ¿Oetaka panteeyirini? Eejatzi akimitawakagaeyani: aaka atziri. Ro nopokantakari nokamantemiro pookaero kaari kameethatatsiri pantayitzi. Eero iroñaaka patsipetashitawo piñaaperotashitawo piwetsikayitzi. Pikenkithashireeyerini Tajorentsi, riraga añaaperotatsiri. Rirorotaki wetsikaeyirorini jenoki, kipatsi, inkaare, maawaeni; wetsikaeyirorini eejatzi maawaeni jeekanteeyaworini. ¹⁶ Paerani ishineteeyimini maawaeni kaari joriyyotatsiri oetarika pametayitakarini pantayiterini pikowashitayitakarini eerokapaeni. ¹⁷ Omaanta riwetsikakimiro Tajorentsi riyotakagaeyimirini

tsikarika ikanta. Ineshironkaperoteeyakimini. Rowariyeeyakimironi inkani. Ikithok-itakaapiinantawori inchatopaeni. Ikemakaapiintzimitiro poyaari. Roemoshirenkapiinteeyimini pajankaneki. Rirotaki irika nokowakaakimirini pipinkathaperoteri; eerokya pipinkathaperotashitana naaka.

¹⁸ Osheki ikamantapiintawitakariroña, omaanta roowitaneencha rowamaashityaanarimi tooro. ¹⁹ Roojatzi ipokantapaaka joriiyopaeni, poñaayitacharini Antyokiyyaki eejatzi Ikoñoeki. Ramatawitapaakiri osheki atziri, ikantziri:

—Osheki ramatawitantzi Paaworo; pikijeri.

Ari rompojanteeyakarini mapiki, iteeyawitakarini kamaperotaki. Inoshikanakiri, rookakitzi janta othapikitapaakinta nampitsi. ²⁰ Ari riyaatashiteeyakirini aapatziyariri Jesoshi, itapotheetapaakari; roojatzi piriinantanaa. Ipiyeeyanaani nampitsiki. Inkaamani rowaaganaa Paaworo Teeriwiki, itsipatanaari Werenawee. ²¹ Ikenkithatakotapaakiri tsika ikantari Tajorentsi rowawijaakotantzi. Ikemijantaperotakaakiri osheki atziri. Roojatzi ipiyantaa Riishitaraki, Ikoñoeki, Antyokiyyaki. ²² Eekiro riyaaanakitzi raapatziyakaapeoyekirini aapatziyariri Jesoshi. Ikantaperotziri:

—Eero pookiro iroka paapatziyaperotakari. Osheki akemaatsitayityaawoni oetarika-paeni, roojatzikya aanteeyaarini janta reewaperotzinta Tajorentsi; omaanta eero akantashiryaa.

²³ Janta ipiyotapiinteeyanira aapatziyariri Jesoshi, riyoyagaeyakirini aataperoteencharipaeni ashi piyotaantsi. Roojatzi itzitawenteeyakarini Tajorentsi ramaneeyirini, ikanteeyirini:

—Irika aapatziyeeyakimirini. Paminakowenteeyerini eejatzi pookakaakowenteeyerini.

²⁴ Ari ikinayitanakini paashiniki kipatsipaeni, ritapaakawo Pishiiryaki, roojatzi raretantapaaka eejatzi Pampiiryaki. ²⁵ Ikamanantziro iñaani Tajorentsi janta nampitsi owaero Peeriji, roojatzi rowaagantanaa janta Ataaryaki. ²⁶ Roojatzi rotetantanaka pitotsiki, ikinakotanee Antyokiyyaki. Aritaki janta rotyaanteetakirinta paerani, ikanteetzirini Tajorentsi: “Irika, pineshironkateri imatantemirori oetarika pikowakayeriri”. Rooma aritaki imatakiro.

²⁷ Raretantapaari Antyokiyyaki ipiyoteeyapaakirini aapatziyariripaeni Jesoshi. Ikenkithatakagaeyakirini maawaeni rantakagaeyakiririni Tajorentsi rirori. Eejatzi ikantakiri tsika ikantaari ishineteeyantaaririni paashinijatzitatsiri atziripaeni raapatziyeeyantaaririni rirori Jesoshi. ²⁸ Ari ojamani ijeekimotaatziri iyemijantzinkaritepaeni janta.

15

Piyoeyakani aapatziyariri Jesoshi janta Jerojareeki

¹ Ari rareteeyapaakani Antyokiyyaki joriiyopaeni poñaachari Joreeyaki. Irirapaeni rirotaki aapatziyariri Jesoshi omaanta riyotaapaakiri ayemijantzinkarite, ikantapaakiri: —Rojankinatzi Moeseeshi: “Pitotonayiteroni pishiramparitantari”. Eerorika pantziro iroka, eero pawijakotee.

² Ari ipiyathatawakari Paaworo, itsipatari Werenawee. Tee eechonkiini iñaanatawakiri: osheki riyotaawakaeyawitakawoni. Riro ikowakaakari maawaeni aapatziyariripaeni Jesoshi rotyaantakiri Paaworo, Werenawee, eejatzi apaanipaeni paashini. Ikantawakiri: —Piyaateeyeni Jerojareeki janta ijeekinta rotyaantanewo Jesoshi, eejatzi riraga aataperoteencharipaeni aapatziyariri Jesoshi. Pojampitakowentapaakiri ikantakotziro iroka. ¿Kyaaryoma ikowakagaeyakinani nototonateeyeroni noshiramparitantari?

³ Ari rotyaanteeyakirini, ikinanaki Jeniishiyaki. Rowaaganaka, roojatzi Jamaaryaki. Ikamantapiintayitziirini aapatziyariri Jesoshi janta:

—Osheki raapatziyeeyarini Jesoshi iroñaaka paashinijatzitatsiri atziri, rookaeyakirini rameteeyawitakarini paerani.

Rootaki ikimoshireperotanteeyawakarini maawaeni kemaeyawakiririni.

⁴ Roojatzi rareteeyapaakani janta Jerojareeki, raakameethateeyawakirini maawaeni aapatziyariripaeni Jesoshi: rotyaantanewo Jesoshi, aataperoteencharipaeni ipiyotantapiinantari, eejatzi maawaeni aapatziyariri Jesoshi. Ikantapaakiri:

—Niyaatanaki inteenanta oshekinivee inashitayitacharinipaeni nampitsipaeni. Nokantakotakiri Jesoshi nokantayitakirini paashinijatzitatsiri atziri. Osheki imataakina Tajorentsi naapatziyakagaeyakarini paashinijatzitatsiripaeni atziri. Iroñaaka oshekinirirori rirotaki reentsitepaeni Tajorentsi.

⁵ Omaanta ikatziyayitanakani apaanipaeni warijeeyo, aapatziyariri Jesoshi rirori. Omaanta ikantziri:

—Otzimatye itotonatya ishramparitantari paashinijatzitsiri atziri. Otzimatye athotyero rojankinarini Moeseeshi, maawaeni.

⁶ Ari paashini kitejiri ipiyoteeyanaani eejatzi rotyaantanewo Jesoshi, aataperoteencharipaeni ipiyotantapiinantarira, maawaeni. Ikowaeyakini riyote oetarika ikanteriri Antyokiiyajatzi. ⁷ Osheki iñaawaetantawakagaeyakawoni iroka. Roojatzi ikatziyantana Peetero, ikanteeyakirini:

—Noyemijantzinkarite. Paerani riyoyaakina Tajorentsi, piyoteeyakironi eerori: tema piñaakoeyakinani. Aritaki riyoyaakina nokamanteeyirini paashinijatzitsiri atziri tsika ikantyaari raapatziyanteeyariri Jesoshi, rawijakotanteeyari. ⁸ Tema riro Tajorentsi iyotzirori akenkithashireeyarini ajankaneki. Rirotaki otyaantziniriri paashinijatzitsiripaeni atziri Ishire, ayoteeyantakarini rawijakoeyeeni. Rooma iroñaaka ikimiteeyakaeni aari. ⁹ Kyaaryo, aritaki amonkaateeyakarini rirori. Tema eejatzi ikantzi Tajorentsi: “Pimonkaatawakagaeyakani”. Raapatziyari Jesoshi paashinijatzitsiri atziri, rootaki rowameethashiryaantari. ¹⁰ Iroñaaka, ¿pikowakima pikanteri Tajorentsi: “Tee piyotzi”? Eeniro iroka pikowakiro pipomeentsitakaaperotyari ayemijantzinkaritepaeni. Aakaateeyakini joriyo ameteeyawitakawoni paerani, omaanta tee amatziro athotyeyironi, eejatzi maawaeni achariniiteni, tee imateeyironi rirori imonkaatero. ¿Tsika ikantyaari paashinijatzitsiri atziri imatantyaawori? Osheki opomeentsitaka. ¹¹ Ineshironkatakae Jesokirishito, rootaki awijakoyantakarini. Tema maawaeni akemijanteeyironi iroka. Eejatzi ikimitagaeya rirori paashinijatzitsiri atziripaeni.

¹² Imaeriteeyanakini maawaeni piyoteencharipaeni. Ikemijanteeyawakirini Werenawee, eejatzi Paaworo. Ikantakiri:

—Imatakaakina Jesoshi notajonkawentziri paashinijatzitsiri atziri. Imatakaakina kaari iñaapiinteeyini, rootaki riyoteeyantakarini kyaaryo Jesoshi rirotaki Tajorentsi.

¹³ Ikanta ithonkakiro ikamanantzi. Roojatzi ikantanaki Jantyaako:

¹⁴ —Noyemijantzinkarite, pikemijantena. Ikenkithatakaemi Shimo tsika ikanta Tajorentsi ritantakawori ineshironkateeyakirini paashinijatzitsiri atziri. Aritaki riyoyagaeyakirini ikenkithatakotantakariri. ¹⁵ Omonkaataka iroka rojankinatziakarini kamanantzirorini iñaani Tajorentsi iitachari Amooshi. Rojankinatziini:

¹⁶⁻¹⁸ “Ikantzi Awinkatharite: ‘Iinja nopiyapae kipatsiki, niwetsikapaero eejatzi inampini Iraviiri ishekiroryagaeyawitakarini. Niwetsikaero eejatzi maawaeni pankotsi. Nokowaki rameenteeyanani maawaeni paashinijatzitsiri atziri, nokowaki raapatziyeeyenani’. Rootaki ikantziri Awinkatharite, wetsikirori paerani maawaeni jeekatsiripaeni”.

¹⁹ Rootaki nokanantakari naaka tee okameethatzi apomeentsitakayaari riraga paashinijatzitsiripaeni atziri. Raapatziyaririka Tajorentsi, monkaataka. ²⁰ Omaanta, thame apakaanteri jankinarentsi. Akamanteri iroka: “Pijeekapithatero riwetsikani atziri iitajorentsitashitari: amatawitaashiteeyiminikari. Eero piñaaminthaziro tsinani kaari payi. Eero powari shirikachari, powakotawokari iwatha riraa”. ²¹ Tema maawaeni saawaroki, aririka ipiyotapiinteeyani ajorriyotzinkaritepaeni, ikantani ithañaapiintakawo iroka nokantzimiri: tema ithañeeyakawoni paerani Moeseeshi. Eerorika ranteeyironi iroka, ari okameethatzi raakameethateeyerini ajorriyotzinkaritepaeni.

Rootaki ikantakiriri Jantyaako.

²² Ari inimoeyakirini rotyaantanewo Jesoshi, aataperoteenchari eejatzi maawaeni aapatziyariripaeni Jesoshi, ikantzi:

—Kameethataki. Rootaki akamanteriri antyokiiyajatzi.

Ari riyoyeeyakirini apite jewawentziriri aapatziyariri Jesoshi: Joorashi Warajawaashi, eejatzi Shiirashi. Ikantakiri:

—Erokapaeni oyaateeyaneerini Paaworo eejatzi Werenawee janta Antyokiiyaki. Pika-mantapaakiri ayemijantzinkaritepaeni nokantakiri eejatzi pipapaeri jankinarentsika.

²³ Iroka okantziri jankinarentsi rojankinatziini:

“Nokoyi niwethatemi noyemijantzinkarite tsikarika pikeeki. Jaka Jerojareeki nokaateeyirini rotyaantanewo Jesoshi eejatzi aataperoteenchari aapatziyariri Jesoshi. Iroñaaka nojankinateeyimironi eerokapaeni kaari jorriyotatsi, jeekatsiri janta Antyokiiyaki, Shiiryaki, eejatzi Shiirishiyaki. ²⁴ Nokemakotakiri riraga nokaateeyawitarini: osheki ikenkithatakaashiwitakimiro, ikompitakaakimiro. Ikan-tashiretakaantemiri. Tee naaka otyaantemini. ²⁵ Aritaki inimoteeyakinani maawaeni naari notyaantemiri irika niyoyaakirika. Itsipatanakyaari Werenawee, eejatzi Paaworo: irika nonintaperotanewo. ²⁶ Riroteeyakini kaari thaawatsini ikamawenteriri Awinkatharite Jesokirishito. ²⁷ Notyaantemiri Joorashi eejatzi Shiirashi. Ikamantaperotemiro rirori, iroka nojankinatzimiri. ²⁸ Ari inimotakiro Ishire

Tajorentsi, eejatzi inimotakina naari nokamantemiro iroka. Eero nopomeentsi-takaantzimiro, omaanta apatziro pimatero iroka. ²⁹ Eero powari riraga rowawitakanariri riwetsikani atziri. Eero powakotawo riraa iwathakira. Eero powari shirikachari. Aririka powakyaari, osheki ikenkithashiryaanakya jorriyopaeni. Eero piñaaminthatziro tsinani kaari payi. Aririka pimatayitakironi irokapaeni, kameethataki. Ari kameetha pijeekaeyeni. Ari okaatzi nokantakimiri”.

Rootaki rojankinatziniriri Antyokiiyajatzi.

³⁰ Ari riyateeyanakini Antyokiiyaki riraga rotyaantanewo, ipiyoteeyapaakirini aapatziyariripaeni Jesoshi, ipapaakiri jankinarentsi. ³¹ Iñaanateeyawakironi, roojatzi ikimoshireeyantanakani. ³² Rirotaki kamanantayitzirorini iñaani Tajorentsi riraga Joorashi, eejatzi Shiirashi. Osheki ikenkithatakaapaakiri ikimoshiryaakaapaakiri, ikemijantakaaperoeyapaakirini. ³³ Ojamani ijeekimotakitziro, roojatzi ipiyantaa eejatzi Joorashi. Riwehateeyanaarini riraga iyemijantzinkaritepaeni, ikantawakiri:

—Kameethakya piyaatee.

Roojatzi ipiyantanaa kameetha janta ijeekinta otyaantakiriri. ³⁴ Omaanta riraga Shiirashi ikowaki ijeekanaki Antyokiiyaki.

Rapiitakiro ikinakinayitanakini Paaworo

³⁵ Roojatzi ijeekantapaaka Paaworo, eejatzi Werenawee. Riyotaantaki, ikamanantanakiro iñaani Awinkatharite. Itsipateeyakarini eejatzi osheki paashinipaeni, ikamananteeyini. ³⁶ Paashini kitejiri ikantzi Paaworo:

—Werenawee. Thame añaagaateri eejatzi ayemijantzinkarite janta maawaeni nampitsikipaeni: riraga paerani akamanteeyakitziro iñaani Awinkatharite. Aminaateriita tsikarika ikanteeyakani.

³⁷ Ikowawita Werenawee raanakirimi eejatzi Jowa. Iiteetziri eejatzi Marikoshi. ³⁸ Omaanta Paaworo, ikantakiri:

—Paerani janta aatantakari Pampiiriyaki, rookanakae. Tee itsipatanakae janta akenkithatziro. Eero iroñaaka aaneeri.

³⁹ Tee inimotanakiri, roojatzi rotsiparyaanakanakiri. Riraga Werenawee raanakiri Marikoshi. Rotetanaka pitotsiki, riyataki Cheepereki. ⁴⁰ Omaantakya Paaworo, raanakiri riraga Shiirashi. Ikanteeyini aapatziyariri Jesoshi:

—Nowinkatharite, pineshironkateeyerini irika, kijokiro powanakiri kameetha.

⁴¹ Ari ikinanaki Shiiryaki, eejatzi Shiirishiyaki. Janta ikemijantakaaperoeyakirininta aapatziyakariri Jesoshi.

16

Itsipatanakari Temoteeyo riraga Paaworo eejatzi Shiirashi

¹ Iinja rareetapaaka Teeriwiki, eejatzi Riishitaraki. Ijeekanaki janta aapatziyariri Jesoshi iitachari Temoteeyo. Rootaki rinirontari jorriyo. Rooma irira iriri, kaari jorriyo. Riniro rootaki kemijantzinkawo. ² Ikanteeyini aapatziyariripaeni Jesoshi janta Riishitaraki eejatzi Ikoõnoki:

—Ikameethatzi Temoteeyo.

³ Ikowaki Paaworo itsipatanakyaari. Riyotakoeyirini jorriyopaeni iriri rirotaki kaari jorriyo, ikanantariri Temoteeyo:

—Aririka pikowaki poyaatena pitotonatya pishiramparitantari, raakameethatanteeyemirini jorriyo.

Ikantziri:

—Ari.

Ari raanakiri, ithowawentanakari jorriyopaeni, jeekatsiri janta nampitsikipaeni. ⁴ Roojatzi ikinantanakari nampitsikipaeni, riyotagaeyakirini maawaeni ikantayitzirini jerojareejatzi: riraga rotyaantanewo Jesoshi eejatzi aataperoteenchari aapatziyariri Jesoshi. Ikantzi:

—Aririka raapatziyakyaari Jesoshi paashinijatzitatsiripaeni atziri, eero akantziri: “Pipeyeeyani jorriyo”. ⁵ Rootaki raapatziyakaaperotantakariri kameetha maawaeni aapatziyariri Jesoshi. Maawaeni kitejiripaeni eekiro riyaatatzi roshekiperotanakitzi aapatziyariri Jesoshi.

⁶ Ikinanaki Jiriiyaki, Karaashiyaki. Tema okantzitakari Ishire Tajorentsi:

—Eero pikamanantzi janta Aashiyaki.

⁷ Rareetaka Miishiyaki, ari ikowawitaka riyaatemi Witziiinyaki. Omaanta tee oshinetziri Ishire Tajorentsi. ⁸ Ikinanaki Miishiyaki, roojatzi roerinkantanaka Toroowareki: ari noñaawakiriri naari. ⁹ Tsiteniriki imishitakiri Paaworo apaani masherooniyajatzi. Ikatziyimotapaakari, ikantaperotapaakiri:

—Pipoke jaka masherooniyaki, pamitakoeyakitenani.

¹⁰ Roojatzi nokowantanaka tsika nokinantyaari naretantyaari masherooniyaki. Niyotanaki rotyaantakina Tajorentsi janta nokamanantyaariri jeekatsiripaeni tsika ikan-teeyaarini rawijakoeyanteeyaarini.

Riyaatzi Paaworo Eyoroopaki

¹¹ Janta Toroowareki noteteeyanakani pitotsiki. Aakotanakina tampyaa Jamotowaashiyaki. Inkaamani eejatzi nowaaganaka Neyaaporishiki. ¹² Nowaaganaka eejatzi Jiriposhiki. Rootaki jewatakaanzirori nampitsi Masherooniyawero. Inampitapaawo iroñaaka poñaachari Oroomaki. Ari nojeekaeyapaakini apaanipaeni kitejiri. ¹³ Ari saawaroki noshitowanee omooki inkinagaakitzirori nampitsi, niyaatanaki janta othapyaakiini ifaa. Naamaapaakari aritaki janta ikenkithatakaapiintziri jiriyipaeni Tajorentsi. Nojeekapaaki, nokenkithatakaapaakiro tsinanipaeni piyoteenchari. ¹⁴ Ojeeki apaani kemawakinari oetachari Riirya. Opoñaanaka paerani nampitsiki janta Tziyateeraki. Rootaki pinkathatakiriri Tajorentsi. Opimantapiintayitziroki tokoya kityonkaneeronkari. Raapatziyashiryaaakaakawo Awinkatharite okaatzi okemawakiri ikantayitziroki Paaworo. ¹⁵ Okaawoshitakotakari Tajorentsi, otsipateeyakarini maawaeni jeekatsiripaeni opankoki. Okantaperotakina:

—Piyotaakina nokemijantaperotziri Awinkatharite, piyaateeyeni nopankoki, pijeeki-motakitena.

Ari okowakaakina, rootaki nokanantakari:

—Thametya.

¹⁶ Ari paashini kitejiri niyaateeyanakini janta ikenkithawaetakaapiinteetziroki Tajorentsi. Otonkiyotawakina onampirentsi, riyotakaero kamaari. Iyotashita, okenkithawaetakotzitawo oetarikapaeni tekiraatarika oñiuro. Rootaki raantayitarini osheki koriki riraga omperatawori. Ikantapiintziri atziri:

—Pikowakirika pikemero, pipinatena.

¹⁷ Ari oyaateeyanakinani. Okaemanaki, okantzi:

—Irika shirampari, riroteeyakini aapatziyariri Tajorentsi, riraga jenokijatzipero. Ika-manteeyemini tsika pikantya pawijakotanteeyari.

¹⁸ Aritaki okantapiintatyaani maawaeni kitejiriki. Ijamapaakawo Paaworo, ip-ithokashitanakawo, ikantakiri kamaari:

—Rirotaki Jesokirishito nokemijantziri, rootaki nokanantzimiri: pookaneero.

Roojatzi rookantanaawo. ¹⁹ Roojatzi riyotantanaka riraga omperatawori, ikantanaki:

—Tee okameethatzi; iroñaaka tekatsi akanteeya aanteeyari koriki.

Roojatzi raantakari Paaworo eejatzi Shiirashi, shepik. Inoshikanakiri nampitsiki, niyanki: janta ijeekinta jewawentziroripaeni nampitsi. ²⁰ Raanakiri jewawentziroriki ikantapaakiri:

—Ikenkithashiryaaakagaeyakinani maawaeni jeekatsiripaeni jaka anampiki. Tema jori-iyoro rirori. ²¹ Ikamantakotziro iroka rametayitakarini rirori. Tee oshinetziro iroka, rowaga rojankinatziro oroomajatzi. Tema aaka asheninkateeyakarini oroomajatzi. Rootaki kaari okameethatanta akemijantawakiro ikantakaeri, eejatzi tee okameethatzi ametayityaawoni.

²² Ikijeeyanakani maawaeni piyoteencharipaeni, roojatzi ikanantari komantaante:

—Paatonkoreeri iithaari Paaworoka, eejatzi Shiirashika; pipajamerikiteri.

²³ Osheki ipajaperotakiri, roojatzi romonkyaagantakari omonkyaagamentotsiki. Ikan-taperotziri osheki riraga shentziroki:

—Kameethaga pishentaperoteri, ishiyakari.

²⁴ Ikemakiro iroka ikaminaaperotakiriri, romonkyaagaakiri. Eejatzi rawitayitziroki iitziroki, rawitatantakari inchakota. ²⁵ Niyankipaeteni tsiteniri, ari ramaneeyirini Tajorentsi, romampaawaetawenteeyakarini. Ikemijantayeyirini paashinipaeni romonkyaagayitziroki. ²⁶ Omapokashitanaka omoyekanaka kipatsi, eejatzi omoyekanaka pankotsi, tsikarika maawaeni otzinkampaeni, moye, moye, moye. Intsipaeete ashitareeyanakani ashitakontsipaeni. Roojatzi awitaryaantanaka inchakota, rawitatanteetawitariri iitziroki.

²⁷ Ipiriintanaka shentziroki. Ifaaakiro ashitakontsi, ashitareeyanakani. Iitashiwitaka shiyeeyanakani riraga romonkyaaganewopaeni, roojatzi raantanakawo ijawirite, roowiteenchami rowamashitanakyaami rirojatzi. ²⁸ Ari intsipaeete ikaemakotanakiri Paaworo:

—Eero powamaashitaa eeroka. Roojatzi nojeekaeyini maawaeni jaka, tee noshiya.

²⁹ Ikantzi shentziroki ikantziri ronampiri:

—Pamakina ootamentotsi.

Ramakiniri, roojatzi ikyaantanaka rirori janta roojotawitakarinta. Rompetatanaka, rotziweroyimotapaakari Paaworo, eejatzi Shiirashi. ³⁰ Roojatzi raantanari inkokironta. Ikantziri:

—Iyotaantatsiri, ¿tsika nokantyaaka naari nawijakotanteeyari?

³¹ Ikantawakiri:

—Paapatziyeeyarini Nowinkatharite Jesoshi, rowawijaakotanteemiri. Eejatzi ikimita-gaeyani maawaeni pisheninka.

³² Riyotaaperotziri iñaani Tajorensi. Eejatzi isheninkapaeni rirori, riyotagaeyirini. ³³ Aritaki tsiteniriki raantanakari riraga shentziriri, ikiwayiteerini iroka raawyaakirira ipajatakiri, roojatzi raawinantaari. Roojatzi ikaawoshitakotantaariri Tajorensi, ikaateeyakirini maawaeni isheninka. ³⁴ Ari itsipatanakari rateetanaki ipankoki, rowakapaakari. Raapatziyeeyarini Tajorensi, rootaki ikimoshireeyantanakarini rirori eejatzi maawaeni isheninka.

³⁵ Ari okitejiityaanaki, riraga jewawentzirori nampitsi rotyaantziri waariryaa:

—Piyaate omonkyaagementotsiki, pikantakiteri shentziriri roeyowaeri aapatziyariri Jesoshi.

Ari riyataki, ikamantapaakiri shentziriri:

—Potyaanteeyeerini riyateeta rirori.

³⁶ Roojatzi ikanantakari rirori:

—Ikantaana jewawentzirori nampitsi notyaantaneemi. Iroñaaka pishitowanee, kameetha piyaatanaki.

³⁷ Omaanta ikantziri Paaworo:

—Tema eenitatsi nowaperite nokimitantariri oroomajatzi. Tee rojampitakowentena jewawentzirori, tee riyotzi eenirorika nantani. Ipajatakaantashitakina, eejatzi romonkyaagakaantashitakina. Tema iñeeyakinani maawaeni jeekatsiripaeni rowashironkaakina: iiteeyawitani eeniro nantani. ¿Arima iroñaaka romanakiro roeyowakaantashitaana? Eerowa niyaatzi iroñaaka. Ipokeeta rirori, rirojatzitakya oeyowaatenani riyoteeyantyarini atziripaeni tekatsi nante.

³⁸ Ari ipiyanaa waariryaa, ikamantapaeri. Riyotantakari jewawentzirori nampitsi eenitatsi Paaworo iwaperite ikimitantariri oroomajatzi, ari ithaawaeyanakini. ³⁹ Ipokapaaki, kameetha ikenkithatakaapaakiri. Roojatzi roeyowaantapaari:

—Iroñaaka piyaatee, pookaneero nonampi.

⁴⁰ Ari ishitowanee, ikinanee opankoki Riirya. Iñaapaeri ayemijantzinkaritepaeni, ikanta-paakiri:

—Kameethakya piyeekaeyeni.

Roojatzi rowaagantanaka paashiniki nampitsi.

17

Rareetapaaka Paaworo eejatzi Shiirashi Tejawoonikaki

¹ Ikinakaanakiri Paaworo Ajiiporishiki, Aporooñaki, roojatzi rareetantaka Tejawoonikaki. Ari janta ojeeki ipiyotaantapiintarira Joriiyo, ² roojatzi ikyaantapaaka. Aritaki ikantatyaani rametapiintawo ikenkithatakaapiinteeyirini joriiyo. Okaatzi 3 saawaro riyotagaeyirini okantayitzirini Iwaperite Tajorensi. ³ Ari riyotaaperotapaakiri. Roojatzi ikantziri:

—Aritaki okantzita Iwaperite Tajorensi: “Ikemaatsitawakyaawoota riraga Rotyaantanewo Tajorensi. Aritaki ikamaki, roojatzi ipiriinanteeya”. Riro nokamantakotziri Jesoshi, rirotaki Rotyaantanewo Tajorensi.

⁴ Raapatziyaperotawakari Jesoshi apanipaeni kemijantziriri, roojatzi royaateeyantanakarini Paaworo, eejatzi Shiirashi. Eejatzi ikimiteeyakani osheki kaari joriyotatsi, pinkathateriri Jesoshi eejatzi royaateeyanakirini Paaworo. Eejatzi okimitaka roori tsinani, isheninkapaeni jewatatsiripaeni. Aapatziyeeyakarini Jesoshi. Rooripaeni osheki, tee apanipaeni. ⁵ Ari osheki ikijanaka joriyopaeni, riraga kaari aapatziyarini Jesoshi; ipiyoteeyakirini antapiintziroripaeni kaari kameethatatsi, eejatzi perantzipaeni. Ikijaka-gaeyakarini jeekatsiripaeni nampitsiki. Riyaateeyanakini ipankoki Jasoo, ikowaeyawitapaakarini Paaworo, eejatzi Shiirashi. Ikowawitaka raanakirimi janta ipiyoteeyakaninta atziri, ikijeeyerinimi. ⁶ Tee iñaapaeri riroripaeni, omaanta inoshikashitanakari Jasoo, eejatzi apanipaeni aapatziyariri Jesoshi. Raanakiri janta jewatatsiripaeniki nampitsi. Ikaemaeyapaakini:

—Eeniro irika kijakaanteeyakirini maawaeni jeekatsiripaeni maawaeni nampitsiki. Eeniro irika Jasoo aakameethatawakiriri. ⁷ Ikaminaanteeyini aapatziyariri Jesoshi,

ikantzi: “Eero pimonkaatziniri Seesari ikantzimiri. Eenitatsi paashini jewawenantatsiri, riraga Jesoshi: rirotaki pimonkaateniri rirori”.

⁸ Ikemantawakawori iroka, ikijeeyanakani atziripaeni, eejatzi riraga jewatatsiripaeni nampitsi. ⁹ Ikantanaki Jasoo, eejatzi paashinipaeni:

—Eeniroka koriki: pikempoyaanakinari piyotantenari eero noshiyapithatzimi, tekatsi nante. Otzimerika nantani, ari paaproteriita noorikeni.

Rareetaka Paaworo eejatzi Shiirashi Wereeyaki

¹⁰ Ikanta kemijantzinkaripaeni rotyaanteeri tsiteniriki riraga Paaworo eejatzi Shiirashi, riyaaete Wereeyaki. Rareetantapaakari, roojatzi riyaaetantapaaka ipiyotapiinanta jorriyo.

¹¹ Iripapaeni kameethaproteentsiri, tee roshiyari riraga tejawoonikajatz. Ikwaperotaki ikemijantero Iwaperite Tajorensi. Iñaanatapiintziro maawaeni kitejiriki riyotantyaari kyaaryooperorika iroka ikantakiriri. ¹² Oshekini raapatziyeyarini Jesoshi, jorriyopaeni eejatzi kireeshiyajatz. Aapatziyari tsinanipaeni kaari jorriyotatsi, rootaki isheninkapaeni pinkatharitatsiri, maawaeni. Eejatzi raapatziyari Jesoshi shiramparipaeni, tee apaani-paeni inta oshekyaanzi. ¹³ Ari riyotaantziro Paaworo iñaani Tajorensi janta Wereeyaki. Ikemakotakiri jorriyotatsiri, riraga tejawoonikajatz kaari aapatziyari Jesoshi. Ipokapaaki rirori, ikijakaapaakari atziri, ikantashiryaakaakiri. Ikantziri:

—Eero pikemijanteeyirini Paaworo, inta pikijeeyerini irira.

¹⁴ Riraga aapatziyariri Jesoshi intsipaete rotyaantakiri Paaworo janta inkaareki. Omaanta irira jeekaneentsiri Shiirashi, itsipatanakari Temoteeyo. ¹⁵ Eeniro aanakiriri Paaworo janta Ateenashiki. Ikantawaeri:

—Aririka pareeteeya pinampiki, pikaemakaantapaenari Shiirashi eejatzi Temoteeyo ipokanakiita intsipaete.

Ari riyaaanaki, ikantakaantapaeri.

Rantayitapaakirini Paaworo janta Ateenashiki

¹⁶ Ari royaapaakiri Paaworo janta Ateenashiki. Rirotaki royeeyapaakirini Shiirashi eejatzi Temoteeyo. Iñaakiro janta nampitsiki oshekini riwetsikashitayitarini iitajorensi-tashitayitarini, roojatzi rowashiretantapaaka. ¹⁷ Eejatzi janta osheki riyotagaeyirini jorriyopaeni eejatzi kaari jorriyotatsi: riraga pinkathateeyirini Tajorensi. Osheki riyotaawakagaeyakani. Eejatzi ikimitakaapiintakari maawaeni atziri janta nampitsiki niyanki. ¹⁸ Riyotaapaakiri kowapiintatsiri riyote oetarikapaeni, ikaateeyirini riyotaanewopaeni Epekooreyo. Eejatzi ikaateeyirini oyaatzirori oetaka riyotaakiri riraga atziri ikanteetziri eshitoko. Riraga Paaworo ikamantakotziri Jesoshi ikamawentakae aaka, eejatzi ikantzi:

—Ipiriintee kamatsiripaeni.

Ikantzi apaanipaeni kemawakiriri:

—¿Iitaka ikantakiri irika ñaawaetashitachari?

Ikantzi paashini:

—Ikamantakotziri paashinijatz tajorensitatsiri.

¹⁹ Roerikakiri, raanakiri janta ipiyotapiinteeyaninta iiteetziri Areyoopawo, ikan-teeyirini:

—¿Kameethama niyotero iroka pikantakiri? Nokowaeyini niyotero tsika okantakotari iroka. ²⁰ Tee nokemapiintziro iroka pikantakiri. Nokowaeyini niyotero oetaka kantakotachari.

²¹ Aritaki ikantari ateenashijatz: tee ithamaetzi, inta ikowaki ikemijantashityaari kenkithatakagaeyirini owakiratatsiri apaanipaeni kaari ikemapiinteeyini. Eejatzi ikimiteeyani poñaacharipaeni inteena, ikenkithatakotashitayitawoni oetarikapaeni. ²² Janta ikatziyaka Paaworo niyanki, ikantziri:

—Ateenashijatz. Niyotakotakimi erori, ashi poyiro pikemijantaperoteeyawitani.

²³ Janta nokinakinayitzininta noñaayitakironi iroka pikemijantashitayitarini. Eejatzi noñaapaakiro janta powapiintziniri pitajorensite oetarikapaeni. Eeniro ojankinataka, okantzi: “Apinkathatantyaariri tajorensitatsiri kaari iyotakoetz”. Riraga kaari piyotzi eeroka: pikemijantaperotashitari, rirotaki irika nokamantakotziri. ²⁴ Riraga Tajorensipero, rirotaki wetsikirori kipatsi. Riwetsikaeyirini maawaeni jeekantaworipaeni. Rirotaki wetsikirori jenokinta eejatzi kipatsi. Tee ijeekantawo rowaga pankotsi riwetsikiri atziri. ²⁵ Inta aakakya, tekatsi akanteri etakotyaari. Teeroña ikoyiri etakotariri. Tema rirotaki owañaayiteerinipaeni, etakoteeyakaerini rirori. Tema riro-taki pakaerori maawaeni, oetarikapaeni. ²⁶ Apaani riwetsikawitaka paerani, rirotaki itakaworini; iroñaaka ashekiteeyanakini, athotyagaeyanakironi maawaeni kipatsipaeni. Rirotaki Tajorensipero kantatsiri tsikarika ajeekaeyeni aaka maawaeni atziri, eejatzi tsikarika okaate othonkaeyantyaarini; rirotaki kantakaantzirori. ²⁷ Ijeekakagaeyakaeni

akowantyaari ayoteeyerini, eejatzi añaanteeyaririni iinja. Omaanta tee rinteentee. ²⁸ Rirotaki owañagaeyakaerini. Rirotaki shewatakaayiteerinipaeni. Rirotaki jeekakaayiteerini. Rooma aritaki ikantzitani atziri pashi paerani mampaapiintachari: “Kyaaryo aakateeyakini ijeekakaani Tajorentsi”. ²⁹ Aakateeyakinirika ijeekakaanipaeni Tajorentsi, tee okameethatzi pikenkithashiryakoteri Tajorentsipero roshiyari riwetsikanipaeni atziri: riwetsikaetziri ooro, peraata, mapi, oetarikapaeni. Eejatzi eero roshiyakaawentziri oetarika ikenkithashiryaaari atziri. ³⁰⁻³¹ Paerani tee riyotawitani achariniiteni, tekatsi ikanteri Tajorentsi ikijawentero rantayitzirini. Omaanta riyotzi rirori tsika okaate ikantakowenantaayariri maawaeni atziripaeni. Eenitatsi shirampari iitachari Jesoshi, ikamaperotawitaka. Roojatzi ipiriinantaari Tajorentsi, riyotanteeyaririni maawaeni atziri. Iitakiri rirori kankakowenantatsiri. Iinja ipiriinteeri atziri roojatzi kameetha ikantakowentero. Rootaki ikananteeyaririni atziri iroñaaka: “Pikenkithashireyanakyaani, eero pikimita paerani, inta pameenteeyaarini Tajorentsipero”. Aritaki ikanteeyirini maawaeni atziri, tsikarika ijeekagaeyirini.

Rootaki ikantakiriri Paaworo.

³² Ikemanteeyawakaririni ikantzi: “Ari ipiriintanee kamawiteenchari”, eenitatsi aapanipaeni shirontawentanakariri; omaanta ikantanakiri paashinipaeni:

—Iinja papiiteenawo iroka eejatzi.

Roojatzi riyaatantanaa Paaworo. ³³⁻³⁴ Ijeekagaantanaki aapatziyawakariri Jesoshi, roojatzi royaatantanakari rirori. Iita apaani aapatziyariri Jesoshi Ironiishyo: rirotaki jewatatsiri janta nampitsiki, ikaateeyirini ipinkathariiyini riyotaawakagaeyakani. Eejatzi okemijantzi tsinani oetachari Taamarishi. Ikaatziri eejatzi paashinipaeni aapatziyariri Jesoshi.

18

Riyotaantzi Paaworo janta Korintoki

¹ Roojatzi rookanakiro Paaworo Ateenashi, rowaaganaa janta Korintoki. ² Janta iñaapaakiri joriyyotatsiri iitachari Akiirishi. Poontojatzi rinawita, ipoñaanaka iroñaaka Itaaryaki. Owakira rareetapaaka. Itsipatapaakawo iina, Pirishiira. Ro ipokantakari, riraga jewawenantatsiri iitachari Kiraaworyo ikijeeyakirini joriyyo jeekaeayawitacharini Oroomaki, rotyaanteeyakirini:

—Piyaateeyeni paashiniki kipatsi, eero piyeekaeeyini jaka.

Ari ijeekaeypaakini Korintoki. Roojatzi rareetantapaaka Paaworo, ijeekimotapaakiri. ³ Eejatzi ikimitawakagaeyakani, riyoteeyini rantziro kaawirawitzi panko riwetsikaetziro kaawirawitzi. Rootaki ijeekimotantapaakariri, itsipatawakaapaaka janta riwetsikaeyironi. ⁴ Maawaeni saawaroki riyotaawakagaeyakawoni janta ipiyotaapiintanta joriyyopaeni. Raapatziyakaaperoeayakarini joriyyotatsiri, kaari joriyyotatsi eejatzi. ⁵ Ari ipoñaanaka masherooniyaaki Shiirashi eejatzi Temoteeyo, rareetantapaaka jaka. Iñaapaakiri Paaworo, ikenkithataakiri rirori. Ikamantapiintawitakari joriyyotatsiri:

—Rirotaki Jesoshi riraga Rotyaantanewo Tajorentsi aamagaeyarini paerani.

⁶ Omaanta ipiyathateeyawakarini joriyyo eejatzi ikantzimaeyakirini, rootaki rotekimotantanaariri iithaari Paaworo riyoteeyantyaarini rootaki riyaaate. Ikantanakiri:

—Eerokataki jatashitachani janta paamariki kaari tsiwakanitatsini: tee añiuro nantani nashi naari, tema nokamantawitakimi. Iroñaakarofia niyaatashiteri irira paashinijatzitatsiri atziri, nokenkithatakagaeyerini.

⁷ Ari ishitowanaki janta, ikinanakiro ipankoki Jooshito: rirotaki pinkathateriri Tajorentsi. Itsipanampitawo pankotsi ipiyotantapiintarira. ⁸ Riraga Kiriishipo rirotaki jewawentzirori janta ipiyotaantapiintari joriyyopaeni. Kameetha raapatziyariri Awinkatharite. Eejatzi ikimiteeyakani maawaeni jeekatsiripaeni ipankoki, raapatziyeyarini Jesoshi. Eejatzi ikimiteegantaka osheki korintojatzi. Ikemawakiro iñaani Tajorentsi raapatziyaperotawakawo roojatzi ikaawoshitakotanteeyakarini Tajorentsi. ⁹ Ari paashini tsiteniriki kimitaka imishiwaetatzzi Paaworo iñaashitakari riraga Awinkatharite, ikemakiri ikantziri:

—Eero pithaayi. Eekiyo piyaatatyee pikamanante, eero pimaeritzi. ¹⁰ Kijokiro nowakimi. Jaka nampitsiki, tema ikaatzzi osheki aapatziyanari. Tekatsi ikanteetemi rowashironkaetemi.

¹¹ Roojatzi ijeekantanaka apaani ojarentsi, okyaawontsitapaaki eejatzi. Riyota-gaeyakirini korintojatzi iñaani Tajorentsi.

¹² Ipinkathariwenantzi iroñaaka Kariyooni akaayajatzzi. Roojatzi joriyyopaeni ikijantanakari Paaworo. Raanakiri janta ijeekinta iyotaawakaenchari. ¹³ Ikantapaakiri:

—Irika shirampari, ikantajeempiyaakari atziri: “Paapatziyaperoeaarinini Tajorentsi”, omaanta ikinakaashitakawo iñaani Tajorentsi.

¹⁴Roowitaneenchami iñaawaetanakimi Paaworo, ari riraga Kariyooni ikantziri joriiyotat-siri:

—Eeroka joriiyotatsiripaeni, pashiiryaakinani. Aririkami ranteromi irika kaari kameethatatsi, aririkami rowamaantemi, aritakimikya okameethatemi pamakirimi jaka naakaki. ¹⁵Iroñaaka pikantawakaawentakawo iroka riyotaantziri. Pikantawakaawentashitakawo iwaeropaeni. Pikantawakaawentakawo Iwaperite Tajorentsi. Eerokaritya. Osheki pashiiryaakinani: eero pipokashitana. ¹⁶Piyaateeyaneeni.

Ari riyateeyaneeni. ¹⁷Riraga kireeshiyajatziri raagaeyakirini Sooshiteneishi, shepik; ipajeeyakirini, tak, tak. Riraga pajatakiriri rirotaki jewawentzirori janta ipiyoteeyantarini joriiyopaeni. Iñaakotawitakari Kariyooni ipajeeyakirini, omaanta tekatsi otzikaakotanakari, tekatsi ikanteeyerini.

¹⁸Osheki kitejiri ijeekanaki Paaworo, roojatziri ipiyanta, rookaneeri ayemijantzinkaritepaeni. Rotetapaaka pitotsiki, aakotanakiri tampyaa Shiiryaki, ikantanaka, jakiririri. Itsipatanakawo Pirishiira eejatziri oemi, Akiirishi. Eeniro ikashiyakaakiriri Paaworo Tajorentsi, rootaki rameetantawori iishi maawaeni janta Shinkereeyaki. ¹⁹Rareeteeyantapaakarini Ejeesoki. Riyaatantanaari Paaworo, ari rookaneeri itsipatarini. Omaanta tekirani riyateeni apaniroeni riyaatapanaatziri ipiyotapiinanta joriiyo, ikenkithatakaapaakiri. ²⁰Ikanteeyawitawakarini:

—Ojamanitanakiita pijeekanaki, piyotagaeyanakinaniita.

Omaanta tee ikoyi rirori. ²¹Ikantanakiri:

—Osheki nothaankitee iroñaaka; omaanta aririka ikowakaakina Tajorentsi, nopiye e iinja.

Roojatziri rotetantanaa eejatziri pitotsiki, aakotanakiri tampyaa, ikantanaka eejatziri jakiririri. ²²Rareetapaaka Sesareeyaki, roojatziri rowaagananaka Jerojareeki, rareetapaakari ayemijantzinkaritepaeni jaga. Roojatziri rowaagananaka eejatziri Antyokiiyaki, ipoñaanakanta paerani.

Ikinayitakini Paaworo tres-tapaentsiri

²³Ojamani ijeekanaki Paaworo Antyokiiyaki. Ari rapiiteero eejatziri. Ikinakinayitanakini Karaashiyaki, eejatziri Jiriijyaki. Riyotaaperoeyakirini maawaeni aapatziyariri Jesoshi.

²⁴Rareetaka Ejeesoki joriiyo iitachari Apooro, rirotaki arejantariiyyajatziri. Kameetha ikenkithatapiintzi, riyotantaperotziro Iwaperite Tajorentsi. ²⁵Ikamanteetziri tsika ikantani Jowani, eejatziri tsika okantari maawaeni ikenkithatakotzirini Jesoshi, omaanta tekira ikemakoperotziro maawaeni rantayitzirini rirori. Ithotyaperotakiro riyotaantziro maawaeni riyotayitawitarini. ²⁶Ari ikenkithatakotaperotziro janta pankotsiki ipiyoteeyantarini. Tee ithaayi, kameetha ikenkithatzi. Ikemantawakari Akiirishi, eejatziri Pirishiira, ikantziri Apooro:

—Nokowaki nokenkithatakayemi eechonkiini.

Ikantzi:

—Ajaatya.

Ari eechonkiini ithotyakiniri, riyotagaeyakirini tsika ikantari Jesoshi, eejatziri tsika akanteeyarini aatanteeyarini janta Tajorentsi.

²⁷Roojatziri ikantziri Apooro aapatziyariripaeni Jesoshi:

—Nokowaki niyaate iroñaaka Akaayaki, niyotagaeyerini jeekayitatsirini janta.

Ari ikanteeyawakirini:

—Kameethakiri piyaate, piyotagaeyerini kameetha. Ajaa, jankinarentsi pagaeyanakinirini.

Iroka rojankinatawakiririni iyemijantzinkarite janta: “Paakameethateeyawakiriniroña Apooro, pikemijanteeyawakirini”.

Ari paerani ineshironkatzitakari Tajorentsi akaayajatziri, rootaki raapatziyan-teeyakaririni Jesoshi. Iroñaaka, rareetantakari Apooro, osheki retakoeyapaakarini. ²⁸Riyotaaperotakiri riyotaperotantaari. Ikemaeyakirini atziri riyotaantaperotziro Iwaperite Tajorentsi, ikantzi:

—Rirotaki Jesoshi okenkithatakotziri Iwaperite Tajorentsi, rirotaki irira Rotyaantanewo Tajorentsi.

19

Riyaataki Paaworo Ejeesoki

¹Ijeekantakari Apooro Korintoki, riraga Paaworo ikinanaki tonkaarikipaeni, rareetapaaka Ejeesoki. Iñaapaakiri apanipaeni aapatziyariri Jesoshi. ²Ikantapaakiri:

—Paerani paapatziyeeyantakaririni Jesoshi, ¿okithaataakaakimima Ishire Tajorentsi?

—Tee. Tee nokemakoneentziro roori.

³—¿Iitakakya pikaawoshitawentari?

—Nokaawoshitawentari Jowa.

⁴Ari ikantziri Paaworo:

—Aririka ikenkithashiryaanakya atziri, rookaero kaari kameethatatsi rantziri, ari ikaa-woshitakiri Jowa riyotantaaariri atziri tee ikoyi rapiitapiintero kaari kameethatatsiri, inta ikowaki raapatziyaperotyaaari Tajorentsi. Tema eejatzi ikantzitarini: “Paapatziyeeyaaarini riraga impaetapaenani, rirotaki Jesoshi”.

⁵Ikemanteeyawakaworini iroka, ikaawoshitawenteeyanakarini Awinkatharite Jesoshi. ⁶Paaworo rowakiniri rako iitokipaeni aapatziyariri, roojatzi opokashitantakariri Ishire Tajorentsi, ifaawaetanteeyanakawoni paashinipaeni paantentsi, kaari riyoteeyini. ⁷Aamaashitya ikaateeyini 12 shirampari kaawoshitawenteeyakaririni Jesoshi.

⁸Ari riyaatapiintzi Paaworo pankotsiki ipiyotantari joriyopaeni, ikaatzi 3 kashiri ikenkithatakaantayitakini. Tee añiiri thañaakotyaaarini. Osheki ikamantakotakiri Tajorentsi, tsika ikanta ikantakowenantsi. Roojatzi osheki riyotaawakagaeyakani. ⁹Apaanipaeni, tee añiuro ikenkithashiryaantari, tee ikoyi ikemijante. Ikanteeyirini riraga atziripaeni:

—Tee okameethatzi iroka riyotaantziri Paaworo.

Roojatzi rookantanaari Paaworo, raanakiri aapatziyariripaeni Jesoshi. Ikenkithatakaapiintziri maawaeni kitejiri janta riyotaantapiintzinta Tziraano. ¹⁰Okaatzi apite ojarentsi riyotaantapiintzi, rootaki ikemantakawori maawaeni aashiyajatzi ifaani Awinkatharite. Ikemaeyakironi: joriyopaeni, kaari joriyotatsi, maawaeni.

¹¹Itajonkantayitzi Paaworo, imatantawori kaari añaapiintzi. Rirotaki matakaeriri osheki Tajorentsi. ¹²Ipampitziri atziri iwaañoerote Paaworo, eejatzi ipewiryaaakotaga roojatzi raanakiro paashinikipaeni mantsiyatzinkarikipaeninta iteenanta rootaki etsiy-atakotakaakiriri. Eejatzi rowawijaakoteeri kyaantariri kamaari. ¹³⁻¹⁴Eeniro janta joriyo, kinakinayitatsirini, owawijaakotapiintawitariri kyaantariri kamaari: riroteeyakini itomi-paeni Esheewa, ikaateeyini 7. Esheewa rirotaki joriyo, isheninkatakari jewawenantatsiri ñaanakowenantatsiripaeni. Ineeyawitakarini Paaworo rowawijaakotziri kyaantariri kamaari. Ikowaeyawitani ikimityaarini, ikantashitantariri paashini kamaari:

—Eeniro Jesoshitatsiri ikenkithatakotziri Paaworo. Rirotaki amikatotanari nowawi-jaakoteri irika kyaantzimiri. Pookaneeri, atama pijeekantakari.

¹⁵Rakanakiri kamaari:

—Noñiiri Jesoshi. Noñiiri Paaworo. Rooma eeroka, tee niyotzimi. ¿Iitaka nokemijanan-temiri? ¹⁶Roojatzi ijapokashitantanakariri kyaantariri kamaari, japok, japok; rantawakiri riroripaeni ranaakoeyawakirini. Roojatzi ishiyamerikiyanakani, rookanakiro pankotsi. Osheki rowatsinaakiri.

¹⁷Ikemakoeyakirini maawaeni ejeesojatzi: joriyo, kaari joriyotatsini, maawaeni. Ithaawaeyanakini eejatzi ikanteeyakini:

—Ikameethatzi Awinkatharite Jesoshi: imatakaeri aapatziyaperotariri rowawijaakotziri kyaantariri kamaari. Omaanta kantakaaperotawori, tekatsi matakayerini.

¹⁸Roojatzi ipokapaaki osheki aapatziyariri Jesoshi, ikanteeyapaakini:

—Eeniro nantayitzirooni kaari kameethatatsi, tee nokoyi napiintero, inta nokowaki rowameethatena Tajorentsi.

¹⁹Osheki sheripiyaritatsiri ramayitakironi jankinarentsi rashitayitarini: rootaki iyoteeriripaeni isheripiyaritantari. Ipiyoteeyakironi, roojatzi itayimotantakari maawaeni atziri. Ikanteeyini:

—Tee nokoyi namatawiteeyeerini eejatzi natzirizinkaritepaeni.

Imonkaateeyakironi owinawo jankinarentsi, opineeyakani S/11.000.000. ²⁰Osheki ikinakayitanakironi ifaani Awinkatharite, eejatzi ijeeki osheki aapatziyeeyaworini.

²¹Roojatzi roshiretantakawo Paaworo riyaaate Jerojareeki, roojatzi riyaaatantana. Ikinanaki Masherooniyaiki, eejatzi janta Akaayaki. Ikantzitaka:

—Nitanakyaawo niyaate Jerojareeki, roojatzi niyaatanaki Oroomaki.

²²Rotyaaantaki apite amikatopiintziriri masherooniyaajatzipaeni: riraga Temoteeyo, eejatzi Eraashito. Rirori Paaworo, ojamani ijeekanaki janta Aashiyaki.

Ikijeeyanakani ejeesojatzi

²³Tee iroñaaka eechonkiini ikantawakawentyaawo iroka akamantakotakiriri Awinkatharite. ²⁴Ijeekinta wetsikapiintzirori peraata iitachari Rimüteyo.

Roshiyakawentapiintziro opanko Aretemiija ikemijantapiintteeyantaworini atziripaeni. Rowaga Aretemiija rootaki iitajorentsiseeyirini. Eeniro riraga amikatotziriri,

wetsikapiintziniriri rowaga oshiyakaantsi opanko Aretemiija; ari ipinatapiintziri osheki peraata, ragaeiyantarini osheki koriki. Omaanta tee iroñaaka ramananteero aapatziyariri Jesoshi, roojatzi ikenkithashiryaantanaka Rimiiteyo. ²⁵ Rootaki ipiyoteeyantakaririni maawaeni atziripaeni, ikanteeyirini:

—Antapiinteeyirorini iroka oshiyakaantsi agaeyantarini ayorikite osheki. ²⁶ Iroñaaka piñaakiri Paaworo, eejatzi pikemakotakiri: ramatawiteeyirini osheki atziri, ipaashini-teeyantaaririni asheninkapaeni. Ikantzi: “Riraga Tajorentsipero kaari iroka riwetsikayitzirini atziri”. Tee apatziro riyotaante jaka: rooteentsi ithotyero Aashiyaki riyotaantayiteni. ²⁷ Itheenkaeyanakaenikari maawaeni atziri, eejatzi itheenkanakirokari maawaeni awetsikaeyakirini. Tema opinkathawoperotzi Aretemiija: raapatziyeyaw-itakawoni maawaeni aashiyajatzzi, eejatzi maawaeni atziri. Ipinkathateyewitawoni iroñaaka, omaanta raapatziyeyantaririni Paaworo, rookaeyaneeroni raapatziyawowa roori.

²⁸ Ikemanteeyawakaworini iroka, ikijeeyanakani. Ikaemaeyanakani:

—Opinkathawotaperotzi Aretemiijaka, iroka pinkathariwenteyiririni ejeesoatzi.

²⁹ Ikaemaeyanakani jeekatsiripaeni nampitsiki. Ishiyeeyanakani maawaeni janta rantawaetapiinteeyininta. Inoshikaeyanakirini Kaayo, Arishitaariko, jererere. Irira rirotaki masherooniyajatzzi apite, tsipatapiintariri Paaworo. ³⁰ Ikwawita Paaworo royaatakowentanakirini janta, omaanta tee ishinetziri aapatziyariri Jesoshi. ³¹ Eeniro ijeeki eejatzi apanipaeni jewatatsiri, poñaachari Aashiyaki, nintaperotziriri Paaworo. Rotyaantziri iyemijantzinkarite kantapaakiriri:

—Eerowa poyaatziri janta rowamaemikari.

³² Ikaemaeyanakani piyoteencharipaeni, inashitayitakani ikantayitzirini. Ikaemashiteeyanakani. Omaanta tee riyoteeyini osheki atziri oetarika ipiyotawentari. ³³ Eenitatsi janta Arejaantero, rotyaantani joriyo, rojatekakiri niyanki. Itzinaapaakiri rako rirori, riyotantyaari ikowaki ikenkithatakagaeyerinimi. ³⁴ Omaanta riyoteeyantakarini irira joriyo, ojamanitanaki ikaemaapiinteeyanakani maawaeni:

—Opinkathawoperotzi Aretemiija, iroka pinkathawowentziziri ejeesoatzi.

Roojatzi ishirinkakotantanaka oorya. ³⁵ Romaeryagaeyakirini riraga jankinatapiintziri janta nampitsiki. Roojatzi ikanteeyirini:

—Natziritzinkaritepaeni. Tema aakateeyakini ñaaperoeiyirorini Aretemiija, eejatzi ashen-tapiintziniro opanko. Tema eejatzi ashen-tapiintziniro iroka oshiyakawori, pariya-paentsiri jenoki. Ayoteeyanakironi iroka, ³⁶ tekatsi kantatsini tee kyaaryoopero iroka nokantakiri. Kameetha iroñaaka pimaeriteeyanakani. Eero pishintsitzi panteri irika shiramparipaeni. ³⁷ Irika pamakiri, tekatsi ikantero opanko, eejatzi tee ikantzimatziri atajorentsita. ³⁸ Eeniro eejatzi irika Rimiiteyo, ikaateeyirini paashini antzirori per-aata. Ikwakirika ikantakotante apaani, kameetha raaneeri janta kantakotantatsiriki, roojatzi riyotaawakagaeyani janta. Intsipaete riyaaanaki janta ikantakowentawakaya. ³⁹ Eenitatsirika paashiri pikowakiri piyoteri, ari pikanteri iinja riraga iyotaawakaachari, ipiyoteeyakanira. ⁴⁰ Jaka iroñaaka apiyoteeyakani, akijathatawakagaeyakani. Ikantakotashiteekari akijeeyakirini awinkatharite, roojatzi tekatsi akantya akantakowenteeya aaka.

⁴¹ Ikanantawori iroka, rotyaanteeyerini maawaeni piyoteencharipaeni:

—Iroñaaka, pipitsimaryagaeyaneeni, piyaateeyeni pipankokipaeni.

20

Riyaatanaki Paaworo Jerojareeki

¹ Ari imaeriyanakani ejeesoatzi. Roojatzi rirori Paaworo ikaemaeyirini aapatziyey-aririni Jesoshi, riyotaaperoeyirini. Roojatzi riyatane, rowaaganaa Masherooniyaki.

² Janta osheki ikinakinayitanakini, osheki riyotaantayitanakini. Roojatzi rareetanta-naka Kireeshiyaki. ³ Ikaatzi 3 kashiri ijeekapaaki. Rooteentsi rotetyaawomi pitotsi riyaatantyaarimi Shiiryaki. Roojatzi riyotakotantakariri joriyo rajaryaawitakari rowa-maerimi. Roojatzi ikenkithashiryaantanaka:

—Nopiyaaneeta janta Masherooniyaki.

⁴ Ari riyaaanaki, ikaateeyanakini Soopateri itomi Piirro rirotaki wereeyajatzzi; Arishi-taariko eejatzi irira Sekoonto rirotaki tejawoonikajatzzi; Kaayo rirotaki teeriwijatzzi; Temoteeyo; Teekiko, eejatzi Toroojimo rirotaki aashiyajatzzi, maawaeni. ⁵ Reewateeyanakinani Toroowareki, royagaeyakinani janta. ⁶ Awijanaki kitejiri rowanteetapiintawori paa kaari tapiyacha, roojatzi nopoñaanaa Jiriposhiki, nokinakotanaki pitotsiki. Okaatzi 5 kitejiri nareetantaari Toroowareki, janta ijeekinta oyeeyakinarini. Roojatzi nojeekantapaaka okaatzi 7 kitejiri.

⁷ Otominkotapaaki. Nopiyoteeyakani nakiyoteeyantawakaakani owanawontsi nokenkithashiryaaantariirini Jesoshi ikamawenteeyakaeni. Ikenkithatakagaeyakinani Paaworo. Roshiretakawo riyaaate inkaamani, rootaki rojamanitantanakawori ikenkithatanaki, wero, wero. Roojatzi niyankiiteni tsiteniri. ⁸ Ijeeki oshekini ootamentotsi janta nopiyoteeyakaninta. Ro nopiyoteeyantakarini shitamenkotsi irona jeñokiininta. ⁹ Ijeekaki omooki riraga ewankari iitachari Eyoteeko. Ojamani ikenkithataki Paaworo, rootaki aantapaakariri iwochokini. Roojatzi ipariyantana: ikinateenaki, sheroo, roojatzi jaawiki ompojateepaaka, tereei, janta kipatsiki. Ari nayiitashiyanakirini, itzinaawitapaakari; irira kamapaaki. ¹⁰ Ari ranashitashitapaakari Paaworo rirori. Imaechopineetapaakiri, rawihakiperotapaakiri. Ikantzi:

—Eero powashiretakotari: irika añaagae.

Ari ipiriintanaa.

¹¹ Ari nateeteeyaneeni, ikagaapaakiro Paaworo paa, nowaeyakawoni nokenkithashiryaaanakari Jesoshi riraga kamawentakaeri. Ikenkithatakagaeri, roojatzi okitejitantanaka. Roojatzi riyaaatantanaa. ¹² Ragaetaneeri ewankari ipankoki, añaanee. Tee eechonkiini riweshireeyanakani.

¹³ Neewatakotanaki pitotsiki, nokinakotanaki nokowaki noonthagaeyari Paaworo Ashooki; tema irira ikinanaki awotsiki. ¹⁴ Ari iñaapaana Ashooki, roojatzi notetanta-naariri pitotsiki. Nowaagaeyanaani Mitereeneki, nokantanaka, jakiririri. ¹⁵ Inkaamani nowaaganaa eejatzi. Nomontenampitanakawo Kiiyo. Paashini kitejiri, roojatzi janta Saamoshiki. Roojatzi paashini kitejiri nareetapaaka Mireetoki. ¹⁶ Ikenkithashiryaaaka Paaworo rawijitanakyaawo Ejeeso, eero rojamanitapae Aashiyaki. Ikwaperotaki rareet-ziteeya Jerojareeki, roonthaantapaeyawori kitejiri oetachari Pentekoshiteshi.

Ikenkithatakayiri Paaworo ejeesojatzi

¹⁷ Rotyaantaki Ejeesoki, ikaemakaantakiri aataperoteenchari aapatziyariripaeni Jesoshi janta.

¹⁸ Ari rareeteeyapaakani ejeesojatzi, roojatzi ikanteeyantawakarini:

—Piyotakoperotakina tsika nokantari nojeekimotanteeyakimirini. Owakirani nareetaka Aashiyaki, aritaki nokantzitapaaka, roojatzitatsi iroñaaka. ¹⁹ Janta osheki nantawaetapiintziniri Awinkatharite, teekya ro nokantakaaperoty. Niraakotapiintakimi. Eejatzi okantzimonentakina janta rajaryaawitakina nojoriyotzinkaritepaeni rowamagaeyananimi. ²⁰ Nothotyaakiro, tema aritaki nokanteeyakimironi maawaeni iroka kameethatatsiriripaeni. Tee nomaeritashita. Niyotagaeyimini janta ipiyoteeyakaninta atziriripaeni eejatzi janta pipankokipaeni. ²¹ Nokanteeyirini joriyyo, kaari joriyyotatsiri, maawaeni: “Pikenkithashiryaaagaya piyoteeyantayaaririni Tajorensi. Paapatziyari Nowinkatharite Jesokirishito”.

²² Ari iroñaaka niyaate Jerojareeki, iyaataakaanakina Ishire Tajorensi. Tee niyotzi tsikarika ikanteetena janta. ²³ Apatziro niyotakiro iroka okantakinari Ishire Tajorensi. Maawaeni nampitsiki okantapiintana: “Kyaaryo roojoteetemi, rowashironkagaetemi”. ²⁴ Omaanta tee nokowaperotzi nokanteetateeyaan nojeeki jaka kipatsiki, intakya nokowaperotaki nomateniri Awinkatharite Jesoshi oetarika ikowakaakinari. Eejatzi nokowaperotaki nothotyeeniri iroka nantawaetapiintziniriri. Okameethatzi iroka nokamantapiinteeyimirini: “Ineshironkateeyakaeni Tajorensi”. ²⁵ Niyotaki iroñaaka eero añaawakagaa eejatzi. Nokaateeyawitakimini, nokamanteeyakimironi tsika ikantari Tajorensi reewawenanzti. ²⁶ Rootaki iroñaaka nokamantanzimironi iroka. Aririka rowashironkagaantemi Tajorensi, tee naaka owashironkaakaantzimini: tema nokamantzitakimini paerani. ²⁷ Tee nothaayi, nothotyaakimiro maawaeni ikantayitzirini Tajorensi.

Rootaki ikanteeyiririni Paaworo.

²⁸ Eeniro iroka ikanteeyiririni eejatzi:

—Kyaaryoowa, paakowenteeyerini piyemijantzinkarite janta. Tema eerokateeyakini iyoyaani Ishire Tajorensi, paminakowenteri maawaeni aapatziyariripaeni Jesoshi, petakoeyaarini. Tema riroteeyakini rowawijaakoeyakirini Jesoshi, ikamawenteeyakirini, apaatawenteeyakarini riraa. ²⁹ Iinja, niyaataneerika, ipokashitemi amatawitemi: noshiyakaawentakiri katsimatatsiri. Eero ipeyakotzimi, ikowaki rowashironkaemi. Niyotakiro iroka. ³⁰ Eenitatsi jaka pikaateeyawitanika kenkithatakawitemi, omaanta

eero otampatsikataperotzi riyotagaeyemini. Rookakaemirikari piyemijantzinkarite, roy-aantyaariri rirori. ³¹ Kyaaryoowa, pikenkithashireperotero. Okaatakira 3 ojar-entsi niyotaaapiintakimi. Nokantatyeyyaani: tsiteniriki, kitejiriki. Eejatzi niraako-tapiintakimi. ³² Nokantziri Awinkatharite: “Paminakowenteeyerini ejeesojatzi, eejatzi pamitakoteri raapatziyawo piñaani”. Aritaki omataka iñaani aapatziyakaapero-takimi, owawijaakoeyakimini. Tema pikaateeyirini aapatziyeyakaririni Jesoshi riyoyagaeyakirini. ³³ Tee noñaawenatzitari iyorikite paashini atziri. Tee noñaawenatzitari iithaari. ³⁴ Piyoteeyakini naakakya antawaetantacha, naantari oetarika koetyeemot-nari, eejatzi netakoeyakarini notsipateeyarini. ³⁵ Nomayitakironi maawaeni iroka piyoteeyantyaarini eerori petakotanteeyaririni paashinipaeni. Pikimiteeyenani naari, pantawaetaperoteeyeni, petakotanteeyaaririni owashironkaachari. Pikenkithashireero iñaani Awinkatharite Jesoshi, ikantzitarini: “Ro kameethaperotatsiri apashitantya. Tee apatziro okameethatzi aashityaawo oetarika ipashiteeteeri”.

³⁶ Rootaki ikanteeyakiririni Paaworo irira. Roojatzi rotziwerowanaka, ikaateeyirini ejeesojatzi maawaeni, ikenkithatakagaeyirini Tajorentsi. ³⁷ Riragaeyanakani maawaeni. Rawithakiteyawaerini, riwethateyawaerini. ³⁸ Rowashiretakeoyanakarini ikemakirira ikantaneeriri: “Eero piñagaana eejatzi”. Rookaeyawaerini janta pitotsiki, raminawaeri riyaaate.

21

Ekiro rowaagatya Paaworo

¹ Roojatzinookaeyantanaarini aapatziyakaaperoeyaririni ejeesojatzi. Noteteeyanakani pitotsiki, tampatsika nokinakotanaki Kooshiki, nokantanaka jakiririri. Inkaamani nowaaganaa Roorashiki, roojatzi nowaagantanaa Paataraki. ² Noñaapaakiro janta pitotsi poñagaenchari Jeniishiyaki. Notetapaaka, nokinakotanaki. ³ Noñaantanakawori Cheepere, nokinanampitanakiro nampateki. Nananakiro, roojatzi Shiiryaki, naakatotapaaka Tzi-iroki. Janta nampitsiki royiitanakiro marineero owaagawontsi. ⁴ Nokowayitapaakirini naari aapatziyariri Jesoshi. Noñaantapaakariri, nojeekimotapaakiri 7 kitejiri. Iyotagaeyakirini Ishire Tajorentsi, ikanteeyantaririni Paaworo:

—Eero piyaatzi Jerojareeki: rowashironkagaetawakimikari.

Omaanta tee ikemijantziri Paaworo. ⁵ Ari omonkaataa notetantanaari eejatzi niyaa-teeyenani. Itsipateeyanakinani aapatziyariripaeni Jesoshi roojatzi othonkapaakanta nampitsi, janta othapyaaki, namaneeyakirini Tajorentsi. Roojatzi niwethatawaka-gaeyanaani. ⁶ Notetanaawo pitotsi, ari ipiyeeyanaani rirori ipankokipaeni.

⁷ Ari nopoñaanaka Tziiroki, nokinakotanaki, nowaaganaa eejatzi Toremaeraki. Naree-tapaakari ayemijantzinkarite niwethatapaakari. Apaani nomaaki. ⁸ Inkaamani nowaa-ganaa eejatzi. Nareetantapaakari Sesareeyaki, nareetapaakari Jiripi, riraga iyotaant-siri. Aritaki ikaateeyirini riraga *siete*-tatsiri paerani, payitzirorini owanawoni kamayi-teentsirini oemini. Ari osheki nojeekimotapaakiri. ⁹ Eeenitatsi rirori rishinto okaatzi 4, jeekashitachari; okamananteeyini roori Iñaani Tajorentsi.

¹⁰ Osheki nomaanaki. Ari rareetapaaka kamanantziirorini iñaani Tajorentsi iitachari Akaawo, ipoñaanaka rirori Joreeyaki. ¹¹ Ipokashitapaakina, raapaakiro rojothakitari Paaworo. Rirojatzi oojotashiteenchari iitziki, rakoki. Ikantzi:

—Aritaki okantzi Ishire Tajorentsi: “Eejatzi ikimiteetakiri paata riraga ashitaworika rojothakiro. Roojoteri joriyyopaeni, riraga jerojareejatzi: shirik, shirik. Iperi kaari yotziri Tajorentsi, raanakiri”.

¹² Nokemantawakawori iroka, nokaateeyakirini maawaeni kemijantzinkaripaeni janta, nokanteeyawitarini Paaworo:

—Eero piyaatzi Jerojareeki.

¹³ Rakanakina:

—¿Iitaka piraantari? ¿Iitaka pikantashiryakaantanari? Tema naaka aapatziyaperotari Awinkatharite Jesoshi. Roojoteetenaata janta Jerojareeki, rowamagaetenaata: tee nothaawantari.

¹⁴ Tee ikemijantana, roojatzi nomaeritantana. Nokanteeyini:

—Omawitya oetarika ikowakayimiri Awinkatharite.

Rareeteeyanakani Jerojareeki

¹⁵ Roojatzi niwethateeyanaarini sesareeyajatzi, nokinane tonkaariki, niyaatantyaari Jerojareeki. ¹⁶ Itsipateeyanakinani apaanipaeni aapatziyariri Jesoshi, rirotaki sesareeyajatzi. Raanakina janta ipankoki Manashoo, riraga cheeperejatzi: rirotaki itakaantawori aapatziyariri Jesoshi. Nomayimotapaakiri rirori. ¹⁷ Nareetantapaakari Jerojareeki, raakameethateyawaakinani ayemijantzinkarite, ikimoshirewentawakina.

¹⁸ Okitejitanaki rareetakayenari Paaworo Jantyaako, noyaatanakiri naari. Janta ipiyoteeyakaninta maawaeni aataperoteenchari aapatziyariripaeni Jesoshi.

¹⁹ Niwethatawakagaeyakani, roojatzi ithotyaaakiniri Paaworo, ikenkithatakaapaakiri:

—Rotyaantakina Tajorentsi nokenkithatakagaeyirini oshekini paashinijatzitatsiri atziri. Ikaateeyini osheki aapatziyeyakaririni Jesoshi.

²⁰ Ikemantawakawori, ikanteeyini:

—Tajorentsi rirotaki kameethari.

Roojatzi ikanteeyirini:

—Pamine, Paaworo, amonkaatawakagaeyakani aapatziyeyarini Jesokirishito. Raapatziyeyakarini oshekiperorofa ajorriyotzinkaritepaeni, omaanta eejatzi ikemijantaperoteeyakironi rojankinatzirini Moeseeshi. ²¹ Osheki ikemakoeyakironi pikantziriri ajorriyotzinkaritepaeni, jeekimotziriri paashinijatzitatsiri atziri: “Pookero rojankinarini Moeseeshi. Ero pitothowaeyirini pitomi. Pookaeyeeroni iroka ameteeyawitarini aari”. ²² ṽTsika pikantyaari? Aritaki ikemakoeyakimini, areetapaakimini: ikijeeyawakimini. ²³ Pikemijantero iroka nokantemiri: eeniroka paashinijatzi shirampari, eenitatsi ikashiyakaakiriri Tajorentsi. ²⁴ Paaneeri maawaeni rirori Tajorentsipankoki, pikanteri Tajorentsi rowameethatanteyemirini. Pipinateniri irikapaeni oetarika, rameentantyaawori iishi. Roojatzi riyoteyantankyaarini ajorriyotzinkaritepaeni tee kyaaryoopero iroka ikemakotakimiri. Riyotanaki pimonkaatakiro Iwaperite Tajorentsi rojankinatkaakiriri paerani Moeseeshi. ²⁵ Omaanta riraga paashinijatzitatsiri atziri, riraga aapatziyariri Jesoshi: nopakaantakiri rirori jankinarentsi. Eeniro iroka nokantakiriri: “Eero powayitarini iwatha rowatakinirori riwetsikaetziniri, kaari Tajorentsi. Eero powakotawo riraa iwathakira. Pityaawo pookero riraa ari poyaawo iwathapero. Ero powari shirikachari. Ero piñaaminthatziro tsinani kaari payi”. Romonkyaagaetakiri Paaworo.

²⁶ Ari ikemijantakiri Paaworo. Okitejitanaki raanakiri ewankaripaeni, ikanteeyakirini rowameethatantyaariri, eejatzi ikyeeyapaakini Tajorentsipankoki. Ikantapaakiri janta:

—Okaate 7 kitejiri nomonkaantakyaawori nanteeyerini rowameethatantenari Tajorentsi. Roojatzi nowamayeniri piratsipaeni, notayeniri.

²⁷ Roowiteencha omonkaatyaami 7 kitejiri. Iñeeyakirini janta Tajorentsipankoki joriyopaeni, poñaachari Aashiyaki. Ikijsakaakari piyoteencharipaeni, roojatzi ragaeyakirini Paaworo, shepik. ²⁸ Ikaemaeyanakini:

—Nojoriyotzinkarite, pamitakoeyenani. Rirotaki iroka kinakinatatsiri maawaeniki nampitsi amatawiteeyiririni atziri; ikanteeyakirini: “Tee ikameethatzi joriyopaeni. Tee okameethatzi rojankinarini Moeseeshi. Tee okameethatzi Tajorentsipankoki”. Rootaki ikanteeyiririni atziri. Paminyeta iroñaaka ramakiri eejatzi jaka paashinijatzitatsiri atziri, kaari okameethatantanaa iroñaaka iroka pankotsika kameethatawitachari.

Rootaki ikanteeyakiririni. ²⁹ Chapinki iñaawakiri Paaworo janta nampitsiki, itsipatawitari Toroojimo: riraga ejeesoajatzi. Iitashiteeyawakarini rirotaki ikyaakaapaakiri Tajorentsipankoki, rootaki ikanantakari: “Ramakiri jaka paashinijatzitatsiri atziri”.

³⁰ Ari ikijeeyanakani maawaeni nampitsiwari, ipiyoteeyanakani janta. Raakiri Paaworo shepik, inoshikanakiri inkokironta, jerererere. Roojatzi rashitantanakawo Tajorentsi-panko. ³¹ Roowiteencha rowamaerimi, omaanta ikemakotakiri riraga iyomantaantete joraaropaeni, kaateentsiripaeni 600. Ikamanteetziri:

—Ikijeeyanakani maawaeni jerojareejatzi.

³² Ishintsitzi raanakiri joraaro, eenitatsi kapitaanotatsiri, ishiyashiteeyanakarini. Iñaanteeyawakaririni atziri, ipakaanteeyanakaririni ipajeeyirinira. ³³ Ari ipokapaaki komantaante, raapaakiri Paaworo. Roojotakaantakiri. Ro roojotantapaakariri apite karenatha. Rojampikowentapaakiri riroripaeni:

—ṽNinka irika? ṽOetaka rantakiri pikijeeyantakaririni?

³⁴ Ipaashinitayitanakironi ikantayitanakirini. Ikaemaeyanakini, tekatsi ikantya komantaante riyotakoteri, rootaki raakaanantanakariri janta ipankoki joraaro.

³⁵ Rareetapaakawo ateetamentotsinta, osheki rotatsinkaeyanakirini. Roojatzi rateetakaantapaakiri joraaro. ³⁶ Royaatanakiri osheki atziri ikaemaeyanakini:

—Powamayeri.

³⁷ Roowitapaencha ikyaakaapaakirimi Paaworo pankotsiki. Ikantziri riraga komanantaante:

—ṽKameethama nokenkithatakayemi?

³⁸ Ikantziri:

—ṽPiyotziroma ipaante kireeshiyajatziz? ṽTema eeroka ejiipitojatzi riraga kijakaakariri atziri chapinki? ṽTema eeroka aaneeriri chapinki 4.000 owayiri janta okaankiiteenta tee oshookaperotzi oetarika?

³⁹ Rakanakiri:

—Tee. Naaka joriyyo. Nopoñaanaka Taarishoki, rowaga shiriishiyawero. Iyotakotzirori nonampi. Iroñaaka nokantemi: pishinetena nokenkithatakayeri atziri.

⁴⁰ Ari ishinetakiri, ikantziri:

—Intsipaete, pikenkithatakayeri.

Roojatzi ikatziyantapaaka ateetamentotsiki. Roojatzi itzinayimotanakiri atziri rako. Imaeriteeyanakini, roojatzi ikenkithatakagaeyantakarini. Ro ikenkithatakantari ipaante ewereeyo, rootaki rashi joriyyopaeni.

22

Ikenkithatakaakiri Paaworo joriyyopaeni

¹ Iroka ikanteeyiririni Paaworo:

—Nojoriyyotzinkarite. Iroñaaka naaka kantakotachani. Pikemijanteeyawakinani.

² Ikemantawakariri iñaawaetantanakawo ewereeyo, eekiro osheki imaeritaperoeyanakini. Ari ikantanaki:

³ —Naaka joriyyo. Ari ojeekakaakina nana janta Taarishoki, irona shiriishiyawero. Jaka nampitsikika ari nantaritaki. Riyotaakina Kamariyeeri, ithotyaperotakinawo iroka ikanteeyirini achariniiteni. Nokowaperotaki noshintsiteniri Tajorentsi oetarika nantziniriri, nokimitawitakimi eerori iroñaaka. ⁴ Nokijaperotziri iyotaantzirori iroka owakiratatsiri, rootaki nowantayitaririni, noojotakaantayitakirini, eejatzi nomonkyaagakaantayitakirini shirampari, tsinani, maawaeni. ⁵ Riyotana iwinkatharite ñaanakowenantatsiri kyaaryootaki iroka nokantakimiri. Eejatzi ikimiteeyanaani maawaeni aataperoteenchari joriyyopaeni: riraga iyotaawakaenchari, riyoteeyini. Riroteeyakini panawori jankinarentsi rojankinatziniri tamaashikojatzi. Rotyaantakina nokijeeyantayaririni aapatziyeeyaririni Jesoshi. Niyaatawitaka Tamaashikoki nayiterimi jeekatsiri janta, noojoterimi. Namakirimi jaka rowashironkaantayaririmi ñaanakowenantatsiri.

⁶ Nokinanaki awotsiki, nokaakintapaakawo Tamaashiko. Ari ikaataki tampatsika oorya. Omapokapaakina, amorekakotapaakina amorekatsiri, opoñaaka jenokinta. ⁷ Notyaanaki kipatsiki, tereei. Nokemakiri ikantakina: “Sawoori, Sawoori. ¿Iitaka pikijantakinari?” ⁸ Nakanakiri: “¿Ninkamika Nowinkatharite?” Ikantakina: “Naaka Jesoshi, najareete-jatzi: naaka pikijakiri”. ⁹ Iñeeyakironi notsipateeyarini iroka amorekatsiri, omaanta tee ikemaeyawakironi ikantakinari Jesoshi. ¹⁰ Nokantziri: “¿Iitaka pikowakaakinari nanteri?” Ikantana Awinkatharite: “Pikatziyane, piyaate Tamaashikoki. Janta ikanteetemi oetarika panteri”. ¹¹ Oshipakiryaaakoperotanakina amorekatsiri, rootaki kaari nokokichaatananaa. Ari ikathanakina notsipataripaeni. Roojatzi rareetakaantakina Tamaashikoki.

¹² Ijeeki janta shirampari iitachari Ananiiyashi. Ikemijantaperotziri rojankinarini Moe-seeshi. Iñaaperoyirini maawaeni joriyyo, jeekatsiripaeni janta. ¹³ Ipokashitakina, rokaakintapaakina, ikantapaakina: “Sawoori, eerokataki noyemijantzinkarite. Paminanee”. Roojatzi naminantanaa, kokichaatananaa. ¹⁴ Eejatzi ikantana: “Riyoyaakimi Tajorentsi piyotantyaawori ikowakaakimiri rirori. Riyoyaakimi pikemaperotantyaariri. Riyoyaakimi piñaawaetantyaawori rowaga Kameethaperotatsiri. Eejatzi riyoyaakimi pikemaperotantyaariri rirori. ¹⁵ Eejatzi pikenkithatakoteri. Pikanteri maawaeni atziri iroka piñaakiri eejatzi iroka pikemakiri. ¹⁶ ¿Iitaka pojamaninkantawori? Thame, pikaawoshitakotyaaari Tajorentsi. Eeniro kaari kameethatatsi pantayitzirini, omaanta aririka pameentyaari Tajorentsi, rowameethateemi”.

¹⁷ Ari roojatzi nopiyanaa Jerojareeki. Namanawitakari Tajorentsi janta Tajorentsipankoki, roojatzi okimiwitaka nomishiwaetazi, ¹⁸ tema noñaashitakari Awinkatharite. Ikantakina: “Pishintsite, pookaneero Jerojaree, pishiyanki. Eero ikemijanteetziro iroka pikenkithatakotakinari”. ¹⁹ Nokantziri: “Nowinkatharite, riyoteeyakini nohotyaakiro maawaeni pankotsi ipiyoteeyantaririni joriyyo, nagaeyakirini aapatziyemini. Nomonkyaagakaantakiri, eejatzi nopajatakaantakiri. ²⁰ Naaka owamaakaantakiriri Eshiteewani: riraga kantakotzimiri. Nokatziyaka okaakini, nokantziri: ‘Kameetha ikame’. Naminakiniri owakiniriri imaatha”. ²¹ Omaanta ikantakina: “Thame piyaate. Nokowaki notyaantemi inteena, janta ijeekinta paashinijatzitatsiri atziri”.

²² Ikemijanteeyawitakarini joriyyopaeni, omaanta ikemaeyantawakaworini iroka, ikemaeyanakini. Ikanteeyini:

—Pookaneeri. Tee okameethatzi rañee: powamayeri, ikameeta.

²³ Ikaemaeyanakani, ikijeeyanakani, rootaki raatonkoryagaeyanakawoni itzinaatzinaatakiro imaatha jenoki eejatzi kipatsipane romanapanetakiro jenoki. ²⁴ Iñaateeyakaririni komantaante ikijeeyakani, roojatzi ikanantakari joraaro:

—Paanakiri, pikyaakaanakiri janta: pipajapajaateri ikanantemiri oetarika rantakiri ikijeeyantakaririni ijorriyotzinkaritepaeni.

²⁵ Ari roojotawitakari ipajatantyaaririmi. Ari ijeeki janta kapitaanotatsiri, ikantziri Paaworo:

—Eenitatsi nowaperite nokimitantariri oroomajatzi. Tekira piyotakoteeyanani eenitatsirika nantani, ζarima pipajatakaantashitakina?

²⁶ Ikematziiri, riyaatashitakiri komantaante. Ikantapaakiri:

—ζilitaka pantakayeriri? ¡Kyaaryoowa! Eenitatsi irira iwaperite roshiyantariri oroomajatzi ikimitantanari.

²⁷ Ari ipokashitakiri komantaante, ikantziri:

—Pikantaperotenaata. ζEenitatsima piwaperite pikimitantariri oroomajatzi?

Ikantziri:

—Jee, eenitatsi.

²⁸ Ikantanaki komantaante:

—Osheki nopinawentakiro nowaperite nokimitantariri naaka oroomajatzi.

Ikantzi Paaworo:

—Owakirani nokoñaataki ari otmizaki nowaperite nokimitantariri oroomajatzi.

²⁹ Intsipaeete rotyaantaneeri riraga pajaterinimi. Omaanta komantaante, ithaawanaki. Riyotaki roojotakaantashitakari kimitakariri oroomajatzi: tee okameethatawita roojotakaantashityaarimi.

Raanakiri Paaworo janta jewawentziriri jorriyopaeni

³⁰ Ikowaki komantaante riyotaperote oetarika ikantakotantariri jorriyopaeni Paaworo. Inkaamani roojoryaakoteeri. Ipiyotakaanteeyakirini jewawenantatsiripaeni ñaanakowenantatsiri, eeniro maawaeni jewawentziriri jorriyopaeni. Roojatzi roerinkakaan-tanakari Paaworo, raanakiri janta.

23

¹ Raminaperotapaakiri maawaeni iyotaawakagaenchari. Ikantziri:

—Nojorriyotzinkarite. Niyotzi iñaaperotakina Tajorentsi. Nokantatyaani kameetha nojeeki, roojatzi iroñaaka.

² Riraga Ananiiyashi iwinkatharite ñaanakowenantatsiri, ikantziri tsipatariri janta:

—Pipajawaanteteri.

Ari, ipajawaanteteetakiri.

³ Ikantanaki Paaworo:

—Eerokataki eeroka ikijekya Tajorentsi: eeniro pantani: osheki pamatawitantzi. Iroñaaka eeniro pijeeki jaka, pikowaki pimonkaateromi Iwaperite Tajorentsi, pikantakowenantanarimi. Omaanta pipajatakaantashitakina, tee pimonkaatziro Iwaperite Tajorentsi.

⁴ Ikantanaki katziyeenchari jaga:

—Rirotaki pikantakiri iwinkatharite ñaanakowenantatsiripaeni.

⁵ Rakanakiri:

—Nojorriyotzinkarite, tee niyotzi rirorika iwinkatharite ñaanakowenantatsiri. Okantzi Iwaperite Tajorentsi: “Eero pikantzimatziri jewawenantatsiri atziripaeni”. Niyotakimirika, eero nokantzirimi.

⁶ Opokimotapaakiri ikenkithashiryaanaka Paaworo janta rojatzinkaakarinta ñaanakowenantatsiri, eeniro janta saroseeyopaeni eejatzi warijeeyopaeni. Ikaemanaki:

—Nojorriyotzinkarite. Naaka warijeeyo. Naaka itomi warijeeyo. Niyotaki ipiriintee-yeeni maawaeni kamaentsiripaeni, rootaki ikijantakinari iroñaaka irikapaeeni.

⁷ Ikemanteeyawakaworini iroka ikantakiriri, ikijathatawakagaeyanakani warijeeyopaeni eejatzi saroseeyopaeni. Ikijawakagaeyanakani. ⁸ Ikantapiinteyini saroseeyopaeni: “Eero ipiriinta kamaentsiripaeni. Tee añiiri Tajorentsi ronampiri. Tee añiiri ashire aari”. Omaanta ikanteeyini warijeeyo: “Apiriinteeyaneeeni. Eenitatsi ronampiri Tajorentsi. Eenitatsi ashire maawaeni”. ⁹ Ari ikijathatawakagaeyanakani. Ikatzianaka iyotaantzirori Iwaperite Tajorentsi, rirotaki warijeeyo. Ikantaperotanaki:

—Tekatsi nokemakoteri irika rantakiro kaari kameethatatsiri. Aririka riyotaakiri Tajorentsi. Aririka riyotaakiri ronampiri.

¹⁰ Eekirowa ikijathatawakagaeyanakani. Raamaanaka komantaante ari ichokiryagae-takiri Paaworo. Rotyaantakiri joraaro:

—Piyaate, pagaateri.

Ari ranashiteeyanakani, riyataanaki niyanki, raapithateeyawaerini. Raaneeri janta ipankoki joraaropaeni. ¹¹ Apaani imaaki, otsitenitanee eejatzi, ikofaatzimotapaakiri Awinkatharite. Ikantapaakiri:

—Piweshiryaaanakya. Pikenkithatakotakina jaka Jerojareeki, eejatzi pikimiteeya iinja janta Oroomaki.

Raaneeri Paaworo Sesareeyaki

¹² Ari okitejitanaki, apanipaeni joriyyopaeni, rajaryaagaeyawitakarini Paaworo rowamaerimi. Ikantawakagaeyakani:

—Iroñaaka tekiraata owamayiri, eero oyitaa, eejatzi eero iritaa amiri. Aririka amataw-itawakagaeyani, tema akowatzi rowashironkagae Tajorentsi.

¹³⁻¹⁴ Ikaateeyawitakani 40 shirampari ajaryaawitakariri rowamaerimi. Riyaatashiteeyakirini jewawenantatsiripaeni ñaanakowenantatsiripaeni eejatzi aataperoteencharipaeni. Ikantapaakiri:

—Tekiraata nowamaeri Paaworo, rooma eero nowanaa, eejatzi eero niranee. Eerorika nowamaeyirini, nokowaeyakini rowashironkayenaata Tajorentsi. ¹⁵ Pikaateeyerini maawaeni iyotaawakagaenchari, pikantakiteri riraga komantaante: “Pamakinari Paaworo, nokowaki niyotakotaperoteri, iitarika rantakiri”. Rootaki pikanteriri. Omaanta naakya, niwetsikaeyitakyaani nowamaantawakyaariri niyanki awotsi, tekiraata ra-reetya.

¹⁶ Eeniro otomi ritsiro Paaworo, ikemakowentakiri rikonkiri rajaryaagaetakari rowa-magaeteri. Ari riyataanaki janta ipankoki joraaro, ikamantathatapaakiri rikonkiri.

¹⁷ Roojatzi ikaemakaanantakari rirori apaani kapitaanotatsiri, ikantziri:

—Paanakiri irika ewankari janta ijeeakinta komantaante. Eenitatsi ikanteriri.

¹⁸ Roojatzi raantanakari janta. Ikantapaakiri:

—Ikaemakina Paaworo, riraga omonkyaagakiriri chapinki. Ikantakina: “Paanakiniri komantaante irika. Eenitatsi ikanteriri”.

¹⁹ Ari ikathatanakiri eekitziroeni jaga. Imanakaakari, rojampitakiri:

—¿Oetaka pikoyiri pikantenari?

²⁰ Ikantziri:

—Ikantawakaaka joriyyopaeni, ikowakoeyakimini paaneeniri Paaworo janta riyotaawakagaeyakaninta. Ikowaki ramatawitemi, ikante ikowaki rojampitakowentaperoteri konki. ²¹ Omaanta, eero paapatziyari Jesoshi. Eenitatsi shirampari, ikaateeyakini 40, ajaryaakariri rowamaeri. Ikanteeyakini: “Tekiraata owamayiri, eero oyita eejatzi eero irita amiri. Eerorika owamaeri akowaki rowashironkagaeyeeniita Tajorentsi”. Iroñaaka riwetsikaeyakani. Royagaetakimi iroñaaka panteniri iroka ikowakotemiri.

²² Ari rotyaantziri komantaante riraga ewankari. Ikantawakiri:

—Eero pikantziri paashini atziri iroka pikantakinari.

—Ari.

²³ Roojatzi ikaemiri apite kapitaano. Ikantziri:

—Aririka oniyankiitetzimatanaaki, piwetsikaeyerini 200 joraaro raanakiro ichekamentopaeni, 70 kyaakotyaarini kawayo, eejatzi 200 oerikeroni rojataamento. Riyaateeyini Sesareeyaki. ²⁴ Piwetsikeniri Paaworo kawayo, ikyaakotanakyaari. Kameetha pagaeyanakirini janta ijeeakinta jewatatsiri Jeerishi.

²⁵ Roojatzi rojankinatziiniri jankinarentsi, ikimitakiro iroka: ²⁶ “¿Eeniromi Jeerishi? Nokoyi niwethatemi tsikarika pikanta pijeeki. Naaka Kiraaworyo Riishiyashi ojankinatzi-imiroi iroka. Osheki nopinkathatzi. ²⁷ Piñaawakirira irika shirampari notyaantemiri. Roowiteencha rowamaerimi chapinki joriyyopaeni. Ikanteetana eenitatsi iwaperite ikimitantari oroomajatz, roojatzi niyaatashitantakarini, notsipteeyanakarini joraaro, nowawijaakoteeri. ²⁸ Nokowaki niyote oetaka ikantakotanteetariri, naanakiri janta riyotaawakagaeyakaninta. ²⁹ Nokemapaakiri, ikantawakaawenteeyawoni jankinarentsi rashi riroripaeni. Omaanta tekasi ikantakoeteri omonkyaaganteeyaariri eejatzi rowamaanteeyaariri. ³⁰ Eenitatsi kantapaakinari rajaryaagakari rowamagaeteri, rootaki notyaanantakimiriri. Notyaantemiri iinja riraga kijakiriri riyaatashitemi ikantakoperoteri Paaworo”. Rootaki rojankinatziiniriri, roojatzi ipawakiri joraaro, ikantziri:

—Eenitatsi iroka nowaaritate paanakiniri Jeerishi, eejatzi paanakiniri Paaworo.

³¹ Ari ikemijantakiri joraaro, raanakiri Paaworo. Tsiteniriki rareetakaakari Anteeptazirishiki. ³² Okitejitanaki ipiyeeyanaani joraaro inampiki. Irira tsipataperotanakariri Paaworo riraga kyaakoeyanakaririni kawayo. ³³ Rareeteeyantapaakarini Sesareeyaki, ipapaakiri pinkathari jankinarentsi. Eejatzi riraga Paaworo, roñaagaapakiri. ³⁴ Iñaanatawakiro jankinarentsi, roojatzi rojampitantawakari:

—¿Oetaka piipatsite pipoñaantakari?

Rakanakiri Paaworo:

—Nopoñaanaka Shiriishiyaki.

³⁵ Ikantziri pinkathari:

—Iinja ipokawakiita kantakotemini, ari nokemijantanakimi.

Roojatzi ikanantakari joraaro:

—Pashitakoteri janta ipankoki Erooreshi, paminaperoteriroña.

24

Ikantakowentziri Jeerishi riraga Paaworo

¹ Okaataki kitejiri apawakooni, ari riyaaanaki Ananiiyashi, riraga iwinkatharite ñaanakowenantatsiri itsipatanakari apaanipaeni aataperoteenchari. Eeniro eejatzi itsipatanakari ñaawaetakotantatsiri, iitachari Teeretoro. Riyaatashitakiri pinkathari ikan-takoeyerini Paaworo. ² Ikaemaetakiri, roojatzi ikenkithatzi Teeretoro. Ikenkithatakaa-paakiri Jeerishi, riweshiryaapaakari eejatzi ikantakotashitakari Paaworo, ikantzi:

—Iroñaaka, nowinkatharite, nopaasonkiteeyimini. Kameetha pipinkathariwenteeyaki-nani, rootaki kameetha nojeekaeyantakarini jaka. Powameethateeyakinawoni oetarika-paeni jaka aepsiteki, ³ pamitakoeyakinani rootaki nopaasonkitantakimiri maawaeni.

⁴ Iroñaaka eero nojamanitzimiro. Aritakikya pametawo pineshironkatantzi, eechonkiini nokowaki pikemijantawakina. ⁵ Noñaakiri irika Paaworo, osheki roñaashirenkantzi. Ikijak-agaeyakarini jorriyopaeni maawaeni nampitsikipaeniwi. Rirotaki jewatakaeriri kemi-janteeyiririni riraga najareetejatzi. ⁶ Roowitaneencha ramashitantaawomi Tajorentsi-pankoki kaari kitetatsi, roojatzi nagaeyantakaririni. Roowitaneencha nomonkaateromi rojankinateeyanarini Moeseeshi, nokantakowenantaaririmi iroka. ⁷ Omaanta rareeta-paaka Riishiyashi riraga komantaante. Rotatsinkantayitapaakinirini, raapithatapaakinari. Rotyantakina nopokantakari jaka, noñaawaetakotantaaerini Paaworo. ⁸ Iroñaaka pojampiteri, piyotantaaeri kyaaryorika iroka nokantakotakiriri.

⁹ Ikanteeyanakini jorriyopaeni:

—Kyaaryootaki iroka ikantakiri. Aritaki okantakari.

¹⁰ Ari riraga pinkathari ikantakiri Paaworo iñaawaete rirori, ikantzi:

—Niyotaki okaatzi iroñaaka osheki ojarentsi pipinkathariwenteeyirini natzirizinkaritepaeni, rootaki nokimoshirentanankari. Iroñaaka naaka kantakotaachani. ¹¹ Intsipaete, pojampitakowenteeyenani. Owakiratatsi okaatzi

12 kitejiri niyaatantakariri Jerojareeki. Niyaatakitzi nopinkathatakitziri Tajorentsi. ¹² Tekatsi ñeenani nokijathatawakayaani janta Tajorentsi-pankoki, eejatzi tee nokijathatawakayaani janta pankotsiki nopiyoteeyaninta nampitsiki, tekatsi. Eejatzi

tee nopiyoteeyirini osheki atziri. ¹³ Tekatsi ikantya iroñaaka riyotakaaperotemi iroka ikantakotashitakarini. ¹⁴ Iroñaaka nokamantaperotemi. Naapatziyari riraga

Tajorentsi rirotaaki raapatziyarini nochariniiteni paerani. Nokemijanteeyirini rojankinarini Moeseeshi, eejatzi roori rojankinarini kamanantayitziririni iñaani

Tajorentsi. Kyaaryo, eeniro riyotaakinari Jesoshi ayoteeyantaaerini aateeyanteeyarini jenokinta, omaanta ikantashiteeyakani irikapaeni tee okameethatzi aapatziyawo.

¹⁵ Nokimiteeyakarini rirori, niyotaki ipiriinteeyeerini Tajorentsi maawaeni kamawiteencharipaeni: kameethatatsiri, kaari kameethatatsi, maawaeni. ¹⁶ Rootaki

nokowaperotantakari nowameethashirezimotyaari Tajorentsi, eejatzi atziri. Tema iñeeyakinani. Nokowaki nojeeke kameetha, niyotantaaeri iñaaperotakina nokameethatzi.

¹⁷ Nojeekawitaka janta iteena osheki ojarentsi, iroñaaka nopiyaa. Namakiniri nosheninkapaeni ipakaantashitayitakaririni jeekatsiri inashitachariki nampitsipaeni.

Eejatzi nopashitapaakari Tajorentsi oetarika. ¹⁸ Paminetya iroñaaka, iñaakina janta Tajorentsi-pankoki, nopinkathaperotziri Tajorentsi. Tekatsi nopiyotakayaari, eejatzi

tekatsi nokijakayaari. ¹⁹ Ari ijeekitaka janta jorriyopaeni poñaacharipaeni Aashiyaki, rirotaaki kijakagaeyakaririni atziripaeni. Eenirorikami nantayitzirini, tema ari ipokakimi

rirori ikantakowentenami. ²⁰ Omaanta ¿oetaka ikanteeyirini irikapaeni? ¿Oetaka riyotakotanari janta riyotaawakagaeyakaninta? ¿Eenitatsima nantakiri? ²¹ Apatziro

nokantakiri chapinki: “Niyotaki ipiriinteeyaneeni maawaeni kamawiteencharipaeni, rootaki pikantakowenantakinari iroñaaka”.

²² Riyotaperotzi riraga Jeerishi iroka akantakotziri Tajorentsi. Ikantanaki:

—Aritaama iroñaaka. Iinja ipokawaeta komantaante Riishiyashi, ari nokantakowen-temi.

²³ Ikantziri kapitaano:

—Paaneeri Paaworo, pomonkyaagaeri: paminaperoteri, omaanta pishineteri oetarika-paeni ikoyiri. Eejatzi pishineteri tsipatapiintakariri retakotyaaeri.

²⁴ Paashini kitejiri ipokapaaki Jeerishi. Itsipatapaakawo iina oetachari Toroshiiya. Irowa rootaki joriiyo. Ikaemakaantziri Paaworo ikemijanantyaariri. Ikenkithatakotziro tsika akantya aapatziyantyaariri Jesokirishito. ²⁵ Eejatzi ikenkithatakotziro tsika akantyaari akameethashiretane, eejatzi ajeke kameetha. Eejatzi ikenkithatakotziro Tajorentsi, tsika ikantyaari iinja ikantakowenantyaariri maawaeni atziri. Ari ithaawanaki Jeerishi. Ikantziri:

—Iroñaaka piyaatee. Iinja tekatsirika nante, ari nokaemakaanteemi paashini.

²⁶ Ari oshekitali ikaemakaantapiintakiri, iitashitaka Jeerishi ari ipashitaneeyarimi koriki ishinetantyaarimi riyaatanteeyari. Ari ikenkithatakaapiintakiri, omaanta tee ipiri koriki. ²⁷ Apite awijanaki ojarentsi. Ipoyaataari Jeerishi riraga Poorishiyoo Jeeshito. Ikowaki ikimoshiretakayeri joriiyopaeni, rootaki kaari ishinetantaari Paaworo ishitowae.

25

Rawentaakari Paaworo Seesari

¹ Ari rareetapaaka Jeeshito janta ipinkathariwenantenta. Imaapaaki 3 Sesareeyaki, roojatzi rowaagantanaa Jerojareeki. ² Eeniro riraga jewawenantatsiripaeni ñaanakowenantatsiri, eeniro jewawentziriri joriiyo, iñaawaetakoeyirini Paaworo. Ikantziri Jeeshito:

³ Pikimoshiretakayena. Pamakaantakinari Paaworo jaka Jerojareeki.

Ari rajaryaawitakariri romapokawakirimi niyanki awotsi, rowamaakirimi. ⁴ Ikantziri Jeeshito:

—Ijeekawakiita Sesareeyaki. Eero ojamanitzi nopiyee. ⁵ Ari eenirorika rantani, nokowaki itsipatanakina jewatatsiripaeni ikantakotantyaariri.

⁶ Ari aamaashitya ijeekaki janta 8 kitejiri, rooma teerika 10. Roojatzi ipiyantaa Sesareeyaki. Inkaamani ijeekaki janta iwinkatharimentoki. Ikaemakaantziri Paaworo. ⁷ Rareetapaaka, ari rojatekawakiri joriiyopaeni riraga poñaachari Jerojareeki. Osheki ikantakotaperotantyaariri Jeeshito. ⁸ Rirojatzi kantakowentaacha Paaworo, ikantziri:

—Tekatsi nokantero Iwaperite Tajorentsi raapatziyawo joriiyopaeni. Tekatsi nokantero Tajorentsipanko. Eejatzi okimitaaka, tekatsi nokantzimateri Seesari.

⁹ Omaanta Jeeshito ikowaki ikimoshiryaakagaeyerini joriiyopaeni. Ikantziri Paaworo:

—Pikemaki iroñaaka ikantakoeyakimini irikapaeni. ¿Pikoyima piyaate Jerojareeki? Janta ari nokantakowenteemiri.

¹⁰ Rakanaki Paaworo:

—Eenitatsi nowaperite nokimitantariri naaka oroomajatzi, ariwitakami jaka pikantakowentenami. Piyoperotaki tekatsi nokantziriri joriiyopaeni. ¹¹ Nantakirorika kaari kameethatatsi, nokantzimatakiririka Tajorentsi, eeniro nantani rowamaanteetenari, ari. Kameethataki rowamagaetenaata. Omaanta aririka ikantakotashiteeyanani, tekatsi pikantya pishinetakowentena. Nokowaki potyaantena iroñaaka Seesari: nawentyaari, ikantakowenantenari rirori. ¹² Ari ikenkithatakaakiri Jeeshito riraga iyotaawakaenchari. Roojatzi ikantziri Paaworo:

—Iroñaaka pikowaki notyaantemi Seesari. Aritaki notyaantemi riroriki, ikantakowenantemiri.

Ikenkithatakaakiri Jeeshito Akiriipa

¹³ Ari okaataki aapanipaeni kitejiri imaaki. Areetapaaka Sesareeyaki jewawenantatsiri Akiriipa, itsipatawo Wereniishe. Ipoki rareetari Jeeshito. ¹⁴ Ijeekapaaki osheki kitejiri, ari ikenkithatakotakiri Paaworo:

—Eeniro jaka shirampari romonkyaagakiri Jeerishi. ¹⁵ Niyaatantakiri Jerojareeki, ikantakotakiri joriiyopaeni: riraga jewawenantatsiripaeni ñaanakowenantatsiri, aataperootenchari joriiyopaeni, maawaeni. Ikowakotakina nokantakowentashityaari Paaworo: “Eeniro rantani”. ¹⁶ Omaanta nokantakiri: “Naaka oroomajatzi. Tee nametawo noshinetakaantashityaari tekiraatarika ikantakoetziri. Ikemawakiroota irika pikantakoteriri eerokapaeni. Rirojatzikya ñaawaetakotaacha”. ¹⁷ Roojatzi ipiyoteeyantakani jaka, ari tee nojamaninkiro. Inkaamani nojeekaki jaka nowinkatharimentoki, nokaemakaantakiri Paaworo. ¹⁸ Ari neewawitaka ikanteeyini rantaperotziro kaari kameethatatsi. Omaanta, tekatsi ikantakotaperoyerini. ¹⁹ Ikijathatawakaawentakawo iroka raamaashiteeyakarini rirori. Eejatzi ikijathatawakaawentakari Jesoshini. Ikamaki, omaanta ikantziri Paaworo: “Añaagae”. ²⁰ Tee niyotzi tsika nokanterori nojampitakowenantaawori

iroka ikantayitzirini. Nojampiwitakari ikowakirika riyaaate Jerojareeki, janta nokantakowenantaayaririmi. ²¹ Omaanta ikowanaki ikantakowentari irira Seesari, riraga Awoshito. Ari nokantakiri joraaro ishenteri, roojatzi notyaanantyaariri janta Seesariki.

²² Ikantzi Akiriipa:

—Nokowaki nokemijanteri naaka.

Ikantziri:

—Aritaki, inkaamani pikemeri.

Ikenkithataakiri Paaworo Akiriipa

²³ Inkaamani riyaaataki Akiriipa, eejatzi Wereniishe. Ari rowaneenkaperoteeyanakani apite. Ikyaanaki janta ipiyotapiinteetanta. Ikaateeyakirini komantaantepeaeni, eejatzi pinkatharitsiripaeni: riraga jeekatsiripaeni janta. Riraga Jeeshito, ikaemakaantakiri Paaworo. Ari ramapaakiri joraaropaeni. Ikantzi Jeeshito:

²⁴ —Pinkathariwenantatsiri Akiriipa. Maawaeni eeroka nokaateeyirini jaka. Eeniroya irika. Ipokashiteeyakinani maawaeni joriyopaeni: jerojareejatzi, eejatzi irika jeekatsiripaeni jaka. Ikantakotawitari irika: “Tee okameethatzi eekiroya ijeeki”. ²⁵ Omaanta tekatsi niyotakotari nowamaantyaariri. Eeniroya iroñaaka rawentaakari Seesari, ari iroñaaka nokoyi notyaanteri riroriki. ²⁶ Omaanta tee niyotzi oetarika nokantaperoteriri awinkatharite. Rootaki nokaemakaanantakimiri eeroka, ojampitakowenantaayariri. Roojatzikya ojeke nojankinatakotantyaariri. ²⁷ Eeniroya irika nomonkyaaakiri. Tee okameethatzi notyaantashityaari, tekatsirika nokantakotari.

26

¹ Riraga Akiriipa ikantziri Paaworo:

—Iroñaaka noshinetemi eeroka ñaawaetakotaachani.

Roojatzi itzinaantanakawo rako Paaworo, rirootaki ñaawaetakotaacha apaniroeni:

² —Piñaakina, Pinkathariwenantatsiri Akiriipa. Iroñaaka nokantemi oeta ikijawenantakinari nojoriyotzinkarite. Nokimoshirewentakimi, ³ tema piyotaperotziro maawaeni rametayitarini nojoriyotzinkarite, eejatzi piyotzitawoni maawaeni ikantawakaawenteyarini. Nokowaki pikemijantaperotena, eero pijamashiryaana.

⁴ Riyotakotziteeyakinani nojoriyotzinkaritepaeni paerani eeniroya newankaritapaeni. Nojeekini Jerojareeki, nokaateeyakirini nosheninka. Roojatzi iroñaaka riyotana. ⁵ Tema kemijantzinkari warijeeyotatsiri. Paerani nowarijeeyowitani naari, nokimitaperowitarini. Riyotaperoyakinani nojoriyotzinkaritepaeni, ikowakirikami ikanteeyeminimi. ⁶ Nokowaperotaki noñeri ikashiyakaakariri Tajorentsi nochariniiteni, rootaki iroñaaka pikantakowenantakinari. ⁷ Pinkathari Akiriipa, paerani ikoñaatantapaakarini nochariniiteni Jakoowoni itomi ikaatzi 12, ijoriyoteeyinini. Iroñaaka ikowaeyakini maawaeni icharineeteni iñeri riraga Rotyaantanewo Tajorentsi, rootaki rantawaetantananari irira iroñaaka. Ikantatyaani raamagaeyawitakarini: kitejiriki, tsiteniriki. Iroñaaka nokantakiri ipokaperotaki, rootaki ikantakotantanari iroñaaka nojoriyotzinkarite. ⁸ ¿Piitizima eero imatziro Tajorentsi ipiriinteeri kamatsiripaeni? ¿Iitaka pitheenkantariri?

⁹ Nokenkithashiryaawitani naari paerani okameethatzi nokijeri riraga aapatziyeyaririni Jesoshi riraga najareetejatzi. ¹⁰ Aritaki nomatakiro janta Jerojareeki. Nomonkyaaagayitawitakarini osheki riyoyaanewopaeni Tajorentsi. Rirootaki otyaantakinari jewawenantatsiripaeni ñaanakowenantatsiri. Nokowaeyawitani ikamaeyenimi aapatziyeyaririni Jesoshi. ¹¹ Aritaki osheki nowashironkaapiintawitazarini janta nampitsikipaeni. Nokijantakariri, rootaki noyaakyaatantakariri roojatzi paashiniki nampitsiki ijeekinta paashinijatzitsiri atziri. ¹² Rootaki niyaatashitawitakariri tamaashikojatzi, rotyaantana jewawenantatsiripaeni ñaanakowenantatsiri nayerimi. ¹³ Ari nokantanaka niyaatanaki awotsiki, itampatsikataki oorya. Ari noñaawakiro janta awotsiki shipakiryasiriri opoñaanaka jenokinta, shipakiririri. Oshipakiryaperotapaakiroña, anaakoperotakiri oorya. Inkitapaakina, eejatzi rirori nokaateeyakinira. ¹⁴ Notyagaeyanakiniki pikatsiyane, tereei. Roojatzi nokemantakariri, ikenkithatakaana ipaanteki ewereeyo. Ikantakina: “Sawoori, Sawoori. ¿Iitaka pikijantanari? Aririka nokenkithatakyami, ¿iitaka pikijashiryaantanari? Tema eeroka kijashiteencha apaniroeni”. ¹⁵ Nakanakiri: “¿Ninkami, Nowinkatharite?” Ikantakina: “Naaka Jesoshi, pijaneentani. ¹⁶ Pipiriintanee, pikatziyanee. Nokowaki nopyeemi etakoeyaaririni atziripaeni, kamanteeyeririni; rootaki nokenkithatakaantzimiri iroñaaka. Pikanteri atziri iroka piñaakirika, eejatzi okaatzi noñaayemiri iinja. ¹⁷ Oetarika rantakayemiri pijoriyotzinkaritepaeni, eejatzi paashinijatzitsiripaeni atziri, ari nowawijaakotemi: eero noshineteeyirini rowashironkaeyemini.

Ro notyaanantakimiri riyoteeyanteeyarini. ¹⁸ Okimitzimotawitakari otsitenitzimotawitakari: tee riyoteeyanani, tema irira Jatanaashi amatawiteeyiririni. Piyaatashiteeyerini piyoteeyerini rameenantenari, roojatzi okimitzimotyaaari ijeeki kitejiriki. Roojatzi nowameethateeyanteeyaririni, eero nokenkithashiryaakoteeri kaari kameethatatsi ranteeyawitakarini; ikaateeyerini maawaeni aapatziyeeyanarini, eejatzi nojeekakagaeyerini kameetha”. ¹⁹ Rootaki noñaakiri eejatzi rootaki ikantakinari Jesoshi. Tee nopiyathatari, inta nothotyaaakiniri ikantakinari. ²⁰ Nitanakari riraga tamaashikojatzi, nokamantakiri. Roojatzi janta Jerojareeki nokamanantaki. Eejatzi nothotyagaeyakirini janta Joreeyaki. Nokamanteeyakirini riraga kaari yotziri Tajorentsi, maawaeni. Nokamanteeyakirini: “Pikenkithashireeyanakyaaani, eero pikimita paerani, inta pameenteeyaarini Jesoshi. Kameetharōña pijeekaeyeeni, riyoteeyanteeyarini atziri kyaaryo paapatziyaperoyakarini”. ²¹ Ari nokenkithatakotakiri Jesoshi, rootaki ragaeyantakinari joriyyopaeni janta Tajorentsi pankoki, ikowaki rowamaenami. ²² Ikantatyaani Tajorentsi retakotana: paerani, roojatzi iroñaaka. Rootaki nomatantawori nokenkithatakagaeyirini pinkatharitatsiri, kaari pinkatharitatsini, maawaeni. Ari niyotantapiintziro rojankinarini kamanantayitziroirini iñaani Tajorentsi, eejatzi rojankinarini Moeseeshi. Nokamantakotziri ikenkithatakotziniri paerani: monkaataka ikenkithatakotziniri, añaayitakironi. ²³ Tema rootaki ikantzitarini: “Ikemaatsityaawo Rotyaantanewo Tajorentsi, ikamae. Roojatzi reewawenteeyerini maawaeni kamaentsiripaeni, ipiriintanee. Ikanteeyerini joriyyo, eejatzi paashinjatzitatsiri atziri: ‘Iroñaaka piyotaperoyeerini Tajorentsi’ ”.

²⁴ Aritaki okantari ikantakiriri Paaworo. Antawo ikaemanaki Jeeshito:

—Piñaawaetashitaka, pishinkiwentashitaka, piyojeempiyaaka.

²⁵ Rakanakiri:

—Tee noñaawaetashita, niyoperotaki. Kyaaryootakiroña iroka nokantakimiri. ²⁶ Irika Akiriipa riyoteeyironi iroka nokantakiri, rootaki kameetha nokenkithatakaaperotakiriri. Tekatsi nomaneri, niyoperotaki ithotyaaakiro, riyotawakiro; tee omana. ²⁷ Pinkathariwenantatsiri Akiriipa, tema paapatziyakawo rojankinateeyakinirini kamanantayitziroirini iñaani Tajorentsi. Niyotaki paapatziyakawo.

²⁸ Rakanakiri:

—Roowiteencha paapatziyakayenarimi Jesokirishito.

²⁹ Rakanakiri:

—Roowiteenchami pikemijante, rooma ojamanitanakirika, tee niyotzi. Omaanta nokantakiri Tajorentsi pikimitanteenari naari. Eejatzi nokowakagaeyawitakarini ikimiteeyanani maawaeni kemaeyakinari iroñaaka: apatziro tee nokowakayimi roojotan-teetemiro iroka karenatha.

³⁰ Ikatzianaka pinkatharitatsiri: riraga Akiriipa, Jeeshito, eejatzi okimitaka Wereni-ishe, okatzianaka roori. Eejatzi ikimiteeyanakani maawaeni jeekimoteeyiririni, ikatziyeeyanakani. ³¹ Riyaateeyanakini, ikantawakagaeyanakani:

—Tekatsi rante Paaworo ikamantyaari. Tekatsi rantawitya, romonkyagagashiitakari.

³² Riraga Akiriipa ikantziri Jeeshito:

—Eeromi rawentaarimi Seesari, potyaanterimi riyaateetami.

27

Jatani Paaworo Oroomaki

¹ Eeniro janta iyapitaanote osheki joraaro, iitachari Jooriyo. Rirotaiki iyapitaanote joraaropaeni iiteetziri rashi Awoshito.* Ikanteetziri:

—Eeniro iroñaaka antawo pitotsi, paaneeri Paaworo Itaaryaki, eeniro irona paashini roojoteetziri.

Eejatzi ikanteetana:

—Pikowakirika poyaanakiri Paaworo, potetyaawo irona pitotsinta ikinantyaari rirori. ² Ari noteteeyanakawoni pitotsi poñaachari Ataramiishiyaki, roowiteencha iyaate nampitsikipaeni janta othapyaakini Aashiya: janta owapiintanta pitotsi. Ari nokinakoyitanakini, notsipatanakari Arishitaariko. Ipoñaanaka rirori Tejawoonikaki, rowaga Masherooniyawero. ³ Okitejitanaki nareetaka Shirooki. Riraga Jooriyo, ineshironkatakiriri Paaworo: ishinetakiri riyaatzi raretantapaentari iyemijantzinkaritepaeni janta, ari retakoeyawakarini. ⁴ Roojatzi nowaagantanaa eejatzi. Ro oepiyakoteenami tampyaa, rootaki nokinantanakari okaakini kipatsi ojeeki niyankyaanini inkaare antawopero othampishi owaero Cheepere. Tema nokinakotanaki jantakirona. ⁵ Nomontyaanaawo

* **27:1** Awoshito okantakotziri apaanteki aaka: jewaperowenantatsiri.

inkaare okaakintawo Shiriishiya eejatzi Pampiiriya. Nowaaganaa, nareetapaaka Miiraki, rowaga Riishiyawero.

⁶ Ari ifñaapaakiro kapitaano joraaropaeni pitotsi poñaachari Arejanteriiyaki: iyaatemi Itaaryaki, roojatzi noteteeyantanakawoni. ⁷ Okaatzi osheki kitejiri nokinakoeyanakini, eentsikiroeni. Opomeentsitzimotakinani, omaanta nokaakintapaakawo Jeniuro. Tee oshinetaana tampyaa, rootaki ninkitantanakawori paashini kipatsi ojeeki niyankyaani antawopero inkaare. Nokinakotanaki jakakiroka othampishiki owaero Kereeta, ojeekira nampitsi Jaramoone. ⁸ Opomeentsitzimotakina, omaanta ninkitanakiro rowaga othampishi. Roojatzi nareetanaka irona iiteetziro Kameethari Othatapiinta Pitotsi. Okaakintakawo nampitsi oetachari Rasheeya.

⁹ Iroñaaka ojamanitanaki, tema kyaawontsitakotaki. Ari okoweenkataperotanaki nokinakotanaki, rooteentsi otampyaate, osheki omoetonkani. Ikaminaawitakari Paaworo:

¹⁰ —Nojoriyyotzinkarite, niyotaki opomeentsitzimotakae akinakoeyanakini iroñaaka. Agaekari antawo tampyaa. Otsitsiyikari pitotsi, othonkakari owaagawontsi, eejatzi apiinkaeyinikari aari.

¹¹ Riraga kapitaano, tee ikemijantziri Paaworo, ikemijantaperotziri riraga jewatziriri marineero. Eejatzi ikemijantziri riraga ashitawori pitotsi. Ikanteeyini rirori:

—Thame owaagaeyaneeyani.

¹² Rootaki opokantyaari antawo tampyaa, omaanta tee okameethatzimotziri nojeekaperoeyeni janta. Riraga oshekiteentsiri ikowaeyakini nowaagaeyaneeyani. Ikowawitaka nareetyaami Jeniishiyaki, irona Kereetawero. Janta ojeekapiintzi pitotsi, okameethatzimoteeyirini nojeekayenimi janta. Ikwaki janta royaawakirootami tampyaa, awijanakiita kyaawontsi. Okameethatzi ithatakoteromi pitotsi Jeniishiyaki: tee añaaperotziri tampyaa janta.

¹³ Ari roojatzi kameetha otajonkakiro tampyaa: iyaatzi janta noshireeyawitakawoninta niyaatemi. Iitashiteeyawitani ari nareeteeyami Jeniishiyaki, roojatzi nowaaganatana. Nokinakotanaki othapyaaki othampishi Kereeta. ¹⁴ Omaanta, tee ojamanitzi, ari omapokapaakina antawo tampyaa, ikanteetziro Noreeshite. Opoñaanaka kipatsiki, ¹⁵ otyaantaperotakiro pitotsi niyankyaani; tekatsi okantya iyaate okinapaakinta tampyaa. Ari noshinetakotanaka, eekiro otyaantaperotziro. ¹⁶ Nokinakotanaki janta oetachari Kaawora. Eejatzi opoñaanaka tampyaa otapothakyaaga. Opomeentsitzimoeawitakinani, omaanta nomatakiro noojotakotakiro pitochaani: rowaga onoshikapiintziri opatakira. ¹⁷ Roojatzi raamaashitakawo ari otsiparyaanakya taawirapaeni riwetsikantawori antawo pitotsi roojatzi roojotantakawori. Eejatzi ithaawaeyanakini ookakoeyenanimi kipatsiki, janta Shiiriteki, rootaki ragaeyantaaworini maawaeni tokoyatatsiri. Ishinetakiro pitotsi, ikantzi:

—Aanakiroota tampyaa, tekatsi akantero.

¹⁸ Okitejitanaki eekirokya otyaantakotaperoeayakinani tampyaa. Ari rowiinkaeyakironi owaagawontsi, poog, poog, poog. ¹⁹ Awijanaki apite kitejiri. Okitejitanaki rowiinkashitakawo eejatzi owaagawo pitotsi, jookatha, maawaeni. ²⁰ Ari okaatanaki osheki kitejiri: tee ikoñaatee oorya, eejatzi ompokiro, tekatsi. Okantatyeeayani tampyaa antawo otajonkaki, mooo. Noeteeyawitakani eero nawijakoteeyeeni.

²¹ Awijanaki osheki kitejiri, tee nowaeya. Ikatziyanaka Paaworo, ikantaki:

—Atziritzinkari, okameethatakimi pikemijantawakinami. Eeromi ookiromi Kereeta, eero otsitsiyimi pitotsi, eero othonkami maawaeni. ²² Omaanta piweshireeyanakyani iroñaaka. Inja otsitsiyanaki pitotsi, omaanta eero apiinkaeyini aaka. ²³ Rirootaki Tajorentsi aakowentakinari. Naapatziyari naaka eejatzi nopinkathaperotziri. Chapinki noñaakiri ronampiri romapokapaakina. ²⁴ Ikantakina: “Paaworo, eero pithaayi. Aritaki pareetakyaari Seesari, riraga oroomajatz. Pikantakiri Tajorentsi ikaminthagaeyerini maawaeni pikaateeyakirini jaka: aritaki ikemijantakimi”. ²⁵ Iroñaaka piweshiryaanakya. Naapatziyakari Tajorentsi, niyotaki ari omonkaatakya maawaeni ikantayitakinarinani. ²⁶ Omaanta inja ookakotakae tampyaa othampishiki, omaanta eero akamaeyani.

²⁷ Okaatanaki iroñaaka 14 kitejiri, iroñaaka otsitenitanaki. Nokinakotashitanaka inkaareki oetachari Ateerya. Oniyankiityaanaki, raamaaka marineero ari nokaakintakawo othapyaakini. ²⁸ Ifñaantakawo, ojaanaatzirika. Okaatzi 37 meetero. Tee ojamanitzi ari rapiitakiro. Okaatzi iroñaaka 28 meetero niyotantakari merikyaatapaaki. ²⁹ Ithaawaeyanakini, ikantzi:

—Kyaaryoowa, ompojakotawokari mapi.

Janta opataki rowiinkakiro 4 othatakotantari pitotsi tenatatsiri, othatakotantakari niyankyaaki. Ikwaperotanaki okitejitee. ³⁰ Ikwaperotawitanaka riraga marineero rowawijaakotya, rowiinkeromi pitochaani ikinakotantyaarimi othapyaaki. Ikowawita

rookaeyenanimi naaripaeni. Ikowaeyawitakani ramatawiteeyenanimi, ikanteeyawitanani:

—Nowiinkeroota othatakotantari pitotsi, irona othowakitzi. Ro naanteeyawori pitochaaniki, nowiinkero jaga, okijotantyaari antawo pitotsi.

Jaa, ikowaeyawitani rookaeyenanimi. ³¹ Riraga Paaworo ikantakiri kapitaano, eejatzi joraaropaeni:

—Eerorika kijokiro royiroyo marineero pitotsi, tekatsi pikantya eerori pawijakoeyeni. Eero pishinetziri rookaeyanakaeni.

³² Roojatzi ipejantakawo joraaro jookatha: iroka othatakotantawitari pitochaani. Rowi-inkakiro, poog. ³³ Rooteentsi okitejitee, ikanteeyakirini Paaworo:

—Thame, powaeyawakyaaniita. Okaatzi iroñaaka 14 kitejiri piijekashitaka, tee powaeya. ³⁴ Iroñaaka nokantaperotakimi, powaeyani. Pishintsitantaneeyari. Piyoperotanaki: tekatsi oyeminiroña.

³⁵ Ikanantawori iroka, ipaasonkitakiri Tajorentsi, noñeeyakirini. Ikaatakiro paa, reewataki rowaka. ³⁶ Riweshireeyanaani maawaeni rowaeyanakani. ³⁷ Nokaateeyakini maawaeni otetawori pitotsi 276. ³⁸ Ikemaeyanakani, ari rowiinkaeyakironi maawaeni teriiko, roojatzi opiyonkatantanaa pitotsi.

³⁹ Ari okitejitaperotanee, tee riyoteeyeeroni kipatsi. Omaanta iñaakiro othanthaa roojatzi janta kipatsiki, ojeekakinta impaneki. Ikowaeyawitakani raatakotapaakyaami janta. ⁴⁰ Rookaero othatakotantawitarinta inkaareki. Ari ithataryagaero jookatha oototantawitarini omaro. Rowankitero tokoya, rowaga othowakitzi. Aakotanakina tampyaa, ikowaeyawitani raatakotapaakyaami impanekiiteki. ⁴¹ Omaanta nawikakotapaaka niyankyaaki, ayeentapaaka eentaatzira. Awikaperotapaaka othowaki. Okijotaperotapaaki, tee eewotanee. Rowaga omoetonkaare okagaakiro opataki, watzireeii. ⁴² Ikowaeyawitani joraaro rowamagaeyerinimi maawaeni riraga romonkyaanewopaeni. Ikenkithashiryaanaka:

—Ramaatanakikari, ishiyapithatanakaekari.

⁴³ Omaanta ikowaki kapitaano rowawijaakoteri Paaworo. Tee ishinetaakantziri rowamagaeteri. Ikanteeyakirini maawaeni iyotatsiripaeni ramaatzi:

—Peewaeyeni pijapokanaki, pamaateeyanakini roojatzi janta kipatsiki. ⁴⁴ Eerokapaeni kaari yotatsi pamaate, eenitatsi iroka okotaki taawira, eejatzi kagayiteentsirini: rootaki pamaatanakyaari.

Aritaki okantakari, nawijakoeyantaarini. Naateeyapaakani janta kipatsikinta.

28

Ijeekaeyapaakini Maarataki

¹⁻² Naateeyantapaakarini, ineshironkataperoeyawakinani riraga jeekatsiri janta. Ikantawakina:

—Owaero iroka paashini othampishi Maarata: ojatekakiro inkaare antawo.

Ari roejawakinawo paamari, ikaemaeyakinani:

—Pipokanaki jaka, pakitsitapaeya paamarika.

Opariyaki inkani, okatsinkaetyaanaki. ³ Raayitapaakini Paaworo incheempeki, okaatsinatziiti. Roejapaakiro paamariki. Ojaawaperotanaki roojatzi ishitowantanaka maanki, roojatzi ratsikawakotantapaakari rakoki, thatzik. ⁴ Ineeyatziirini ithatantakari rakokira, ikantawakagaeyanakani:

—Aamaashitya rirotaki owamaantatsiri. Ikemawakiroota. Tee ipiinkatziirakya janta inkaareki, omaanta iñaashityaawoota iroñaaka, roojatzi ikamantakya.

⁵ Roojatzi rotekantanakari maanki paamariki, rookakiri, pokiree; tee ikemaatsitari. ⁶ Iitashiteeyawitakani ari raawaakanakirimi; intsipaete ityaanakimi, ikamanaki. Ojamani raminashiiyakarini, joreririri. Inaatziiri ikenkithashiryaanakani eejatzi, ikanteeyini:

—Rirotaki tajorentsitsirini rootaki kaari ikamanta.

⁷ Eeniro okaakini rowaga iipatsite riraga pinkathariwenziriri jeekatsiripaeni. Iwaero Poowiryoyoyo. Raakameethateeyawakinani. Okaataki 3 kitejiri kameetha ineshironkaeyakinani. ⁸ Eeniro iriri rirori imaamentokinta. Ijaawamerikitaki, eejatzi ishiwaetaka. Raareetapaakari Paaworo irira, ramanakiri Tajorentsi, eejatzi rowakiniri rako iitoki, roojatzi retsiyatakotantaari. ⁹ Imatantakawori iroka, ipokashiteeyakirini maawaeni paashini mantsiyatatsiripaeni. Retsiyatakoeyeerini. ¹⁰ Osheki iñaaperoeyakinani jeekatsiripaeni. Rooteentsi niyaate, ipaeyawakinani oetarika koetyeemotakinari.

Rareetaka Paaworo Oroomaki

¹¹ Ari ikaatzi 3 kashiri, roojatzi noteteeyantanakani pitotsiki poñaachari Arejanteriyaki. Opokantakari chapinki antawo tampyaa, eeniro ojeekaki pitotsi janta othampishiki

antawo inkaare. Eenirowa ikijaathowayitziro ni okimitakaantayitakawoni atziri tsipantzi rowithaakotakiro janta opatakira pitotsi. Iwaero apaani Kaashitori, paashini iwaero Pooroshi. ¹² Nareetapaaka Shirakoosaki, okaatzi 3 nomaanaki. ¹³ Nowaaganaa eejatzi, ninkitanero janta othapyaaki, roojatzi Reejyo. Okitejitanaki opoñaanaka tampyaa rampateki oorya. Roojatzi okitejitanaki nareetantakawori Poteyooriki. ¹⁴ Noñaapaakiri ayemijantzinkaritepaeni. Ikowaki nojeekimotanakiri 7 kitejiri. Ari nowaaganaka, nareetantaka Oroomaki. ¹⁵ Ari ikemakoeyawakinani ayemijantzinkaritepaeni, roojatzi ipokashiteeyantakinani, itonkiyoteeyawakinani. Ojamani ipoñaayitanakani. Apaani-paeni itonkiyoteeyawakinani Jororepiyoki, eejatzi paashinipaeni janta *Tres* Taweeri-nashiki. Paaworo, iñaantawakariri, ipaasonkitakiri Tajorentsi eejatzi riweshiryaanaka. ¹⁶ Nareetantakari Oroomaki, ishinetakiri Paaworo ijeekapaaki ipankoki rirori. Itsipatakari apaani joraaro, aminiriri.

¹⁷ Imaapaaki 3, roojatzi ikaemakaantakiri jematayitziro joriyopaeni. Ipiyoteeyantakarini, ikantakiri Paaworo:

—Nokanteeyemini, nojoriyotzinkarite. Tee nokantzimatziri atziritzinkaritepaeni aari. Eejatzi tekatsi nokantakotziro iroka rameteeyawitarini atziriipaenini paerani. ¹⁸ Omaanta roojoaetaki janta Jerojareeki, ikantziri oroomajatz: “Payeri irika”. Rojampitakowentakina pinkathariwenantsiri, roojatzi ikowawita romishitowakaantenami. Riyotaki tekatsi nanteri nokamantyaari. ¹⁹ Omaanta ipiyathatawakari joriyopaeni, rootaki nawentaantakariri Seesari. Tekatsi nokantzimatziri natzirizinkaritepaeni. ²⁰ Rootaki nokaemakaanantakimiri, nokenkithatakagaeyakimini. Paerani aamagaeyawitakarini Rotyaantaworo Tajorentsi ipokantyaari. Iroñaaka nokanteeyirini atziriipaeni areetaka, rootaki roojotanteetakinari karenathaki.

²¹ Rakaeyanakinini:

—Tekatsi noñi jankinarentsi poñaachani Joreeyaki, kenkithatakotemini. Eejatzi tee ijeeki ajoriyotzinkarite kantakotemini. ²² Omaanta nokowaeyakini pikantena oetarika pikenkithashiryaayitziro. Inashitaka iroka paapatziyari Jesoshi: niyotaki osheki iki-jawanteeyakawoni janta maawaeni nampitsikipaeni.

²³ Ari riyotakagaeyakinini tsika okaate kitejiri ikantawakawenteeyantyaaworini. Ari osheki riyateeyanakinini ipankoki. Ikantaperotawakiri tsika ikanta Tajorentsi reewawenantzi. Ritakawo amaetyaaka, roojatzi itsiteniityaakowentakiro. Ikowaki riyotakaaperotakiri rojankinatakotziro Moeseeshini, eejatzi maawaeni kamanantayitziro iñaani Tajorentsi: tema rojankinatakotakiri Jesoshi. ²⁴ Raapatziyakari apaanipaeni, itheenkakiri paashinipaeni. ²⁵ Ipiyathatawakaanaka, roojatzi rinteentaryaawakaanaka. Tekira riyaatzi, ikantaki Paaworo:

—Kyaaryo iroka okantakiri Ishire Tajorentsi. Ojankinataakiri Iseeyashini, kamanantayitziro iñaani Tajorentsi. Rojankinatakinini rirori ajoriyotzinkaritepaeni. ²⁶ Ikantzini:

“Piyate janta joriyopaeniki, pikantapaeri: ‘Eeniwitacha pikempita pikemantyaarimi, omaanta tee piyotawakiro. Eeniwitacha poki, paminantari, omaanta tee pikokichaaperotzi’. ²⁷ Iroñaaka tee añiiri atziri ikenkithashiryaantari kameetha. Tee ikoyi ikemijantzi, tee ikoyi raminaperotero kyaaryooperotatsiri, ikowaperotakiro rantero kaari kameethatatsi, rootaki ikantashireeyantakarini: ‘Eero akemijantzi. Aminikari. Akemijantzikari. Ayotaperotzikari. Akenkithashiryaakari. Owawi-jaakotakari’ ”.

²⁸ Piyoteeyawakinini iroñaaka: rowawijaakotantzi Tajorentsi. Iroñaaka rotyaantzi aapatziyakariri Jesoshi riyotakagaeyerini paashinijatzitatsiri atziri. Ikemijanteeyawakinini irirapaeni.

²⁹ Ikemantawakawori ajoriyotzinkaritepaeni iroka ikantakiriri, riyateeyanakinini, ipiyapiyawaantetawakagaeyanakinini.

³⁰ Okaatzi apite ojarentsi ijeekaki Paaworo pankotsinentsiki, ipinatakiro. Raakameethateeyakinini maawaeni areeteeyaririni. ³¹ Ikantatyaani ikantakotapiintziro Tajorentsi, tsika ikantari rirori reewawenantzi. Ikantakotapiintakiri Awinkatharite Jesokirishito, tee imaniro. Tekatsi thañaakotyaaarini ikenkithatzi.

Naaka jankinatziro:

Rookashi

RIRAGA PAAWORO ROJANKINATZINIRI OROOMAJATZI

¹ Nokoyi niwethateeyemini, oroomajatzi, tsikarika pikanta pijeeki. Naaka Paaworo jankineeyimirocini iroka. Rotyaantakina Jesokirishito nantawaetziniri. Ikwakaakina nokamanteeyerini atziri tsika ikantari Tajorentsi rowawijaakotantzi. Tekatsi paashini ikowakaenari. ²⁻³ Tema paerani ikamanteeyakirini Tajorentsi riraga kamanantayitzirorini ifaani ipoñaakya jenokinta Itomi, ratziritapaaki, rowawijaakoeyantyaaririni maawaeni kaari kameethatayitatsirini. Ikantakirini rirotaiki icharineeteni Iraviiri riraga jewawenantsiri maawaeni joriyo paeraniperorofa. Roojatzi rojankinatakantakaririni Tajorentsi riraga kamanantayitzirorini ifaani, rootaki ojeekantakari iroñaaka Iwaperite Tajorentsi. ⁴ Roojatzi ipokantaka Jesokirishito jaka kipatsikika, rowamagaetawakiri, roojatzi ipiriinantanaa. Rootaki ayoteeyantakani eeniro itajorenka, rirotaiki Itomi Tajorentsi, eejatzi okithaatakiri Ishire. Rootaki apinkathaperoyantakaririni. ⁵ Naapatziyakari riraga Jesoshi, rootaki ikaminthaantakinirini, eejatzi rotyaanantakanirini aapatziyakagaeyaarini maawaeni paashinijatzitatsiri atziri. ⁶ Eejatzi eeroripaeni, ikowakaakimi pisheninkateeyarini. ⁷ Osheki inintashireperoteeyakimini Pawa Tajorentsi janta Oroomaki, tema riyoyaakimi reentsitetantzimiri eejatzi maawaeni paashinipaeni aapatziyeeyaririni. Iroñaaka nokowaki ikantyaani ineshironkaperoyemini, eejatzi kameetha ijeekakagaeyemini. Eejatzi ikimitakagaeyemini Awinkatharite Jesokirishito.

Ikowaki Paaworo rareetyaari oroomajatzi

⁸ Iroñaaka nokamantemi: tsikarika niyaatayitakini nokemakotapiintakimi pameentaperoyakarini Jesokirishito. Ikemakoeyakimini maawaeni atziripaeni, jeekayitatsirini tsikarikapaeni, rootaki nopaasonkitantakariri Tajorentsi, tema naaka eejatzi aapatziyariri Jesokirishito. ⁹ Riyotzi Tajorentsi namanapiintziri ramitakoeyemini. Nokyaaryoowentziniri nantawaetziniri, eejatzi nokantani nokenkithatakotziri Itomi: nokamanteeyirini atziri tsika ikanta rowawijaakotantzi. ¹⁰ Eejatzi nokantziri Tajorentsi: “Nokowaki, Pawa, pikowakayenarika, nareeteeyarini oroomajatzi”. ¹¹ Osheki nokenkithashireeyakimini noñeemi: nokowaki omatakagaeyemini oetarikapaeni rowaga Ishire Tajorentsi, paapatziyaperotantyaariri Jesoshi. ¹² Eejatzi aririka añaawakagaeyaanini aapatziyawakaaperoyakani, ari aweshiryaakaawakagaeyaanini. ¹³ Nokowaki piyoteeyeroni, noyemijantzinkarite, osheki nokowapiintawitaka niyaatashiteeyeminimi, omaanta tee ikowakaana Tajorentsi niyaatashitemi. Nokowawita namitakoeyeminimi, nokimitaakiro namitakoeyakirini paashinijatzitatsiri atziri janta paashinikipaeni nampitsi riyotaaperotakiri Tajorentsi ¹⁴ Nokowaperotaki nokenkithatakaapiinteri kireeshiyajatziri, riraga yotawitachari eejatzi paashinipaeni atziri; tema nokenkithatakaapiinteri maawaeni riroripaeni: riraga yotawitachari eejatzi riraga kaari yotatsi. Tema rotyaanantakina Tajorentsi nokenkithatakagaeyerini maawaeni. ¹⁵ Rootaki nokowaperotantakari nokenkithatakagaeyemini eerokapaeni janta Oroomaki eejatzi.

Ikowaki Tajorentsi rowawijaakoteri maawaeni atziri

¹⁶ Tee nopashiwenta nokamanteeyirini atziri tsika ikanta Jesokirishito ikamintha-gaeyakaeni. Itajonkawenterini Tajorentsi maawaeni aapatziyeeyaririni, rowawijaakoeyerini. Ritakari riyotaakiri joriyopaeni, eejatzi iroñaaka riraga kaari joriyotatsi. ¹⁷ Naakiro, aririka ameentaperotakyaari Jesoshi, ifaaperoyakaeni Tajorentsi akameethatzi. Tema paerani rojankinatakaakiri irira riraga Awakookoni: “Ifaaperoyeerini Tajorentsi ikameethatzi maawaeni ameentari kameetha ijeekanteeyaari janta jenokinta”.

Ikijeri Tajorentsi maawaeni theenkantatsiri

¹⁸ Riraga Tajorentsi jeekatsiri jenokinta, riyotakagaeyakaeni ikijakiri maawaeni kaari aapatziyari, eejatzi maawaeni antapiintzirori kaari kameethatatsi, eejatzi riraga maawaeni kaari kowatsi raapatziyawo iroka kameethatatsiri.

¹⁹ Ikwakirikami riyoteeyenimi tsika ikantari Tajorentsi, aritaki riyoteeyakinimi. Tee opomeentsitzimotawitari, tema riyotagaeyawitakarini. ²⁰ Paerani okoñaataki maawaeni riwetsikaeyakirini, ayoteeyantakarini eenitatsi Tajorentsi, eejatzi eenitatsi itajorenka. Koñaataperotaki. Tekatsi ikanteeyaani theenkantatsiri ikanteeyeni: “Tee niyotakotziri Tajorentsi”. ²¹ Tema riyoteeyawitaririni, omaanta tee ipinkathateeyirini. Ikaminthaapi-inteeyawitarini riraga Tajorentsi, omaanta tee ipaasonkiteeyirini riroripaeni. Tee ikenkithashiryaagaeyani: ratsipetashitakawo ikenkithashiryaashitakawo oetarikapaeni

ikoyiri rirori; rootaki iroñaaka kaari añaantawo riyotantari. ²² Omawitya ikanteeyawitani: “Osheki niyotzi naaka”, omaanta tee riyotziri. ²³ Ikameethaperotaki Tajorentsi, ikantani ijeeki jenokinta. Omaanta tee ipinkathateeyirini atziripaeni, inta iitajorentsi-tashiteeyakarini tsimeripaeni, oretsi, maanki, maawaeni: eejatzi iitajorentsitashiteeyakawoni riwetsikanewopaeni ikimitakaantakari atziri eejatzi paashinipaeni oetarikapaeni.

Rowashironkagaeyirini Tajorentsi kaari aapatziyariri

²⁴ Osheki ikowaeyakini atziri ikenkithashiryaapiinteeyakironi kaari kameethatatsi, iñaathatapiinteeyawoni tsinani; rootaki ikanantari Tajorentsi: “Ari ikantakaata, tee ikoyi ikemi, ranteroota”. ²⁵ Ari paerani riyoperoyawitarini tsika ikanta Tajorentsi, omaanta ramatawiteeyaani apaniroeni. Ipinkathatashiteeyakawoni maawaeni riwetsikaeyirini Tajorentsi, iitajorentsitashitari. Omaantakya riraga wetsikaeyirini, tee ipinkathateeyirini irira. Omaanta aaka thame añaaperoyeerini rirori, akanteetateyeyaani. Aritaki okantyaari. ²⁶ Rootaki ishinetantariri Tajorentsi riraga kaari joriyyo ranteeyironi oetarika ikowaeyakirini. Tee okoyi tsinani aye oemi, omaanta okowaki antatenkatawakaeyani okaateeyini otsinaninkaeteki. ²⁷ Eejatzi ikimitzitaka riraga shirampari: tee ikoyi raye iina, omaanta ikowaki rantatenkatawakaeyani ishiramparinakaeteki. Oetarikapaeni ranteeyakirini, omaanta tee riyotzi ipashiwentakayaawo. Ari rowashironkaeyakirini Tajorentsi.

²⁸ Ari tee ikowaeyini ipinkatheeyirini Tajorentsi eejatzi ikenkithashiryaakotyaaari rirori, rootaki ikanantakari Tajorentsi: “Ikantyaata. Ikenkithashireeyaawoota kaari kameethatatsi, eejatzi eero ijeekimaeta kameetha”. ²⁹ Rantapiinteeyakironi kaari kameethatayitatsirini: ashi royyo tee ikameethateeyini, ishirontawo kaari rayi, oshirontari kaari ayi, iñaawenatzitakari atziri rashitayitarini, ikowaki rowashironkaayiterini paashinipaeni, ikowawitaka ikimitakotyaaari paashinipaeni rootaki ikijawakaanteeyakarini, rowamaawakagaeyakani, ikijathatawakagaeyakani, ramatawitantapiinteeyini, ikatsimatawakagaeyakani, ikantakotantashita makaawaanteri riroripaeni, ³⁰ itheeyakotawakagaeyakani, ikijeeyakirini Tajorentsi, rakawaanteeyakirini paashinipaeni, ikantakaaperoyeanyi, ikantashiteeyawitani, “Naakapero”, ikowakowayitakini ranteeyeroni paashinipaeni kaari kameethatayitatsini, ipiyatheeyakarini ashiteeyaririni, ³¹ tee añaeyironi riyoteeyantarini, tee imonkaateeyironi oetarika ikanteeyawitarini, tee inintawakagaeyani, tee riyotzi ipeyakoteniri paashinipaeni okaatzi rantziri, tema tee ineshironkatawakaeyani. ³² Riyoteeyawitawoni ikantziri Tajorentsi: “Maawaeni antapiinteeyirorini kaari kameethatatsi riyateeyeni paamariki kaari tsiwakanitatsini”, omaanta rothataashiteeyani ranteeyironi eejatzi inimotakiri paashinipaeni antzirori iroka kaari kameethatatsi.

2

Riraga joriyyo eero rawijakotashiteeyaani omawitya rivotaki joriyyo

¹ Naamaaka ijeeki joriyyo kantatsiri: “Ñaa, okantateekirira ikemawakiroota, tee ikameetheeyeni”. Omaanta nokamantemi: kyaaryoowa, aririka pikantakoteri paashinipaeni atziri: “Eenirowantani”, eejatzi eerori eeniro pantani, pikimiteeyakarini riraga pikantakotawitakarira. ² Ayoteeyakini okameethatzi rowashironkagaeyirini Tajorentsi riraga antzirori kaari kameethatatsi. Tema riyotakotziri maawaeni atziri okaatzi rantziri. ³ Omaanta eerori, pikantzi: “Eenirowantani irinta”, eejatzi pikimiteeyakarini, pantapiinteeyakironi eerori kaari kameethatatsi. ¿Piiitashitama eerori eero rowashironkaeyimini Tajorentsi? Tema riyoperotakiro okaatzi rantziri maawaeni atziri. ⁴ Pamine, osheki ineshironkateeyakimini, ikaminthaaperoyakimini, tee intspaete roonimi: ojamani royaakoeyawitakimini pikenkithashireeyaneeyaniami pookaeyeronimi kaari kameethatatsi panteeyirini. Omaanta, tee pookaeyironi. ⁵ Tee pikenkithashiriro ikantziri Tajorentsi, tee pikoyi pikenkithashireeyaani. Eekiro piyaatatzi pantapiinteeyironi kaari kameethatatsi, rootaki rowashironkawenantemiri rirori. Kyaaryo, iinja ikijaperoyeerini maawaeni antzirori kaari kameethatatsi. Omaanta ayoteeyanakini ikameethaperotzi rirori, eero ikijashitari atziri, riyoperotakiri maawaeni, tsikarika ikanteeyani.

⁶ Rowashironkaeyerini maawaeni kaari kameethatatsi, omaanta ijeekakagaeyerini kameetha janta jenokinta maawaeni kameethateeyatsirini. ⁷ Aririka akowaperote añaageyerini Tajorentsi eejatzi akowaperote akameethaperotanaki, eejatzi akowaperote akanteetateyeyaani ajeeki jenokinta, thame akyaaryoowenteeyeroni maawaeni ikowakagaeyakaerini. Roojatzi ijeekakagaeyeeni jenokinta, akanteetateyeyaani ajeekimotapaeri. ⁸ Omaanta riraga kaari kameethatatsi, kaari kowatsi riyotero ikowakaawitariri Tajorentsi inta ikowashiteeyani rantapiintero kaari kameethatatsi, tema ikijaperoyeerini rirori, rowashironkaaperoyeerini. ⁹ Imonkaatawakagaeyani joriyyo eejatzi kaari

jorriiyotatsi: aririka ikantyaani rantero kaari kameethatatsi, ari rashironkagaeyaani, rowashironkaeyerini Tajorentsi. ¹⁰ Omaanta maawaeni antapiintzirori kameethatatsiri ifaapaeri Tajorentsi jenokinta, ifaaperotawaeri rirori, ijeekakagaeyerini kameetha: jorriiyopaeni, kaari jorriiyotatsi, maawaeni. Amonkaatawakagaeyakyaani. ¹¹ Riraga Tajorentsi tee rinashitakagaeyarini paashinijatzipaeni atziri: riyotzi akimitawakagaeyakani maawaeni.

¹² Riraga paashinijatzitatsiri atziri tee ifiuro rojankinarini Moeseeshi, omaanta eeniro rantayitzirini, eejatzi riyate paamariki kaari tsiwakanitatsini. Omaanta eero ikantziri Tajorentsi: “Ziitaka kaari paapatziyantawo rojankinatzirini Moeseeshi?” Omaanta riraga jorriiyopaeni iyotawitawori rojankinarini, eeniro rantayitzirini, eejatzi riyate rirori paamariki kaari tsiwakanitatsini; ari rowashironkaaperoteri Tajorentsi, ikanteri: “Tee paapatziyaperotawoni iroka rojankinatzirini Moeseeshi”. ¹³ Eero ifaaperotashitari Tajorentsi ikameethatzi riraga kemashiteeyawitaworini ifaani, intakya ifaaperotaperoyerini ikameethatzi riraga aapatziyaperotawori ifaani: tema rootaki ikowakaakiriri. ¹⁴ Pamineri riraga paashinijatzitatsiri atziri, tsika ikanteeyani. Tee ifaawitawo Iwaperite Tajorentsi, omaanta apanipaeni eeniro rantayitakironi okantayitzirini. Naakiro, riyotashitayitani ijeeki kameetha. ¹⁵ Aririka ijeeki kameetha, ayoteeyakini riyotawitawo rirori okantziri Iwaperite Tajorentsi. Eeniro ikenkithashiryaaakari Tajorentsi rajankaneki: riyoteeyakini okameethatzi riraga ranteyirini, rooma teerika. ¹⁶ Iinja ikanteri Tajorentsi riraga Jesokirishito: “Eeroka yotzirori tsikarika okantari ranteyakirini atziripaeni, pithotyaaakiro maawaeni ikenkithashireeyirini. Iroñaaka eeroka kantakoterini tsikarika riyateeyeni. Eeroka kantatsini aririka ifaaperoteri ikameethatzi, aririka owashironkayeri”. Rootaki nokamanteeyirini naari, ikenkithashireeyantyarini, rowawijaakoeyanteyaarini.

Riraga jorriyo eejatzi kaminagaantsi Tajorentsi

¹⁷ Omaanta, eerokarika jorriyo, kyaaryoowa. Pikantzikari: “Niyotziro naaka rojankinarini Moeseeshi. Nosheninkataperotakari naaka Tajorentsi”. Pikantakaaperotakarira. ¹⁸ Piyoteeyirini ikowakagaeyakaerini Tajorentsi. Paerani piyotawitakawoni Iwaperite Tajorentsi, rootaki piyoteeyantawitakaworini kameethatayitatsirini. ¹⁹ Iroñaaka piitashiteeyawitani pimatero piyotakagaeyerini maawaeni kaari yoteeyatsini okaatzi ikowakaakimiri Tajorentsi. Kimiwiitaka poorentakoeyerinimi maawaeni jeekaeyatsirini tsiteniriki, ²⁰ piyotakagaeyerinimi maawaeni kaari yoteeyatsini, okimiwiitaka piyotagaeyerinimi eentsipaeni. Kyaaryo piyoteeyawitawoni Iwaperite Tajorentsi, tema kameetha riyotaawitakimi, tee amatawitantzi. ²¹ Pamine, piyotagaeyerinimi paashinipaeni, omaanta, ziitaka kaari pitantawo piyoteeya eerori? Tema okameethatawita piyotaawakagaeyaani eerori. Eeniro pikanteeyawitakaririni paashinipaeni: “Eero pikoshitzi”. Roojatzi pantzitanakawo eerori pikoshitzi. ²² Pikanteeyawitarini: “Eero piñaathatzi zomotawo piina paashini tsinani”. Roojatzi pantzitanakawo eerori, eeniro piñaathatzi zomotawo piina paashini tsinani. Pikanteeyawitarini: “Eero piitziro piwetsikani: ‘Rootaki Tajorentsi’. Kaarimachee”. Aririka poonari itajorentsitashitari, ziitaka pikoshitawitawoni ashi owaagawo ikemijantapiintezinta? ²³ Pikantakaaperoyekani, pikanteeyawitani: “Niyotziro naaka ifaani Tajorentsi”. Omaanta teerika pimonkaatayitzirini okantayitzirini, tema pitheenkakiri Tajorentsi. ²⁴ Eenitatsi iroka rojankinateetziniriri paejatziiteni: “Eeniro rantayitakirini ajorriyotzinkarite kaari kameethatatsi, rootaki ikantzimateeyantakaririni Tajorentsi riraga kaari jorriiyotatsi, ikanteeyini: ‘Tee ikameethatzi Tajorentsi, eero aapatziyari’ ”.

Tee rinashitayitarini Tajorentsi jorriiyopaeni

²⁵ Pamine, aririka pikemijantaperotero ifaani Tajorentsi, tee patsipetashitawo pijorriiyotzi, tema piyotakiri rirori. Omaanta teerika pikemijantaperotziro, patsipetashitakawo pijorriiyotashitawita. ²⁶ Aririka rantapiintero kameethatatsiri kaari jorriiyotatsi, tema ifaaperoteri Tajorentsi rirori ikameethatzi. Ikimitakaanteeyari jorriyo, aapatziyariri Tajorentsi rirori. ²⁷ Eerokarika jorriyo, piyotawitaworika rojankinarini Moeseeshi; omaanta teerika pikemijantaperotziro, zokameethatzi. Teewee, tee okameethatzi. Pamineri riraga kaari jorriiyotatsi: tee ifaaneentziro Iwaperite Tajorentsi, omaanta aririka ijeeki kameetha, rantakiro ikowakaakiriri Tajorentsi. Tema okameethaperotzi iroka. Eejatzi tema roñaagakiri paashinipaeni tee pikameethatzi eerokapaeni. ²⁸ Kaari jorriyopero riraga kaari aapatziyarini Tajorentsi. Eejatzi tee okameethatzi itotonawitakyaarika ishiramparitantari, teerika raapatziyariri rirori. Ratsipetashitakawo itotonatziro. ²⁹ Omaanta riraga jorriyoperotatsiri rirotaki riraga kenkithashiryaaapiintziriri Tajorentsi rajankaneki rootaki okithaatakantariiri Ishire Tajorentsi. Tee ro ifaaperotantariri itotonatzirowa ishiramparitantari, omaantakya ifaaperotantariri raapatziyakari. Eerorika ifaaperotziri atziri, omaantakya riraga Tajorentsi rirotaki ifaaperoterini.

3

¹ Naamaashitaka pikantzi: “¿Natsipetashitama nojoriyyotaki? ¿Natsipetashitama nototonatziro noshiramparitantari?” ² Tee patsipetawitawo pijoriyyotzi. Tema irira joriyyo riyotaakiri Tajorensi ifñaani. ³ Kyaaryo, tee raapatziyeeyarini maawaeni, eenitatsi amatawiterinimi Tajorensi. ¿Arima ramatawitakiri Tajorensi riraga aapatziyariri? ⁴ Eero ramatawitziri. Omawitya ramatawitanteeyeeni maawaeni atziri, omaanta Tajorensi tekatsi ikantya ramatawiteeyeeni rirori. Tema paerani rojankinatziini Iraviiri, ikantzi: “Kyaaryooperotaki, Tajorensi, piñaani: tee pitheeyaa. Tekatsi ikantya atziri ipiyatheeyemini”. ⁵ Naamaashita eeniro ijeeki kantashitachari: “Aririka nantero kaari kameethatatsi, roojatzi riyoteeyantanakyaani paashinipaeni ikameethaperotaki Tajorensi, tee ikimitana naari. Roojatzi aririka ipinkatheeyerini, ¿iitaka iroñaaka ikijawenantenawori Tajorensi kaari kameethatatsi nantayitzirini? Tema rootaki ipinkathatantyaariri paashinipaeni”. (Iroñaaka nokenkithatziro kimitariri kaari aapatziyariri Tajorensi.) ⁶ Tee okameethatzi iroka raamaayiwitakarini. ¿Arima ramatawitakae Tajorensi? Eero. Ikantzi rotyaanteri antapiintzirori kaari kameethatatsi paamariki kaari tsiwakanitatsini. Eeromi rantziromi iroka, eeromi imatziromi ikantakoneentawomi paashinipaeni atziri. ⁷ Ñaakiro, ¿okameethatziima notheeya niyotakaantyaariri atziri tee itheeya Tajorensi, roojatzi ipinkathatantyaariri? Teeewe. Aririkami okameethatemi notheeya, eeromi ikijawentanawomi Tajorensi notheeya. Omaanta, tee okameethatzi iroka ikantziri. ⁸ ¿Okameethatziima antapiintero kaari kameethatatsi ikimoshiryaantyaari Tajorensi? Tee-wee, eero antziro. Okameethatzi rotyaante aaka Tajorensi paamariki kaari tsiwakanitatsini kantashitayiworini iroka, ñaa, okantateeteri iinja ifñaashitateeyaawoota. Omaanta eeniro kantakotashitakinari: “Riyotaakiri Paaworo paashini atziri rantero kaari kameethatatsi”. Itheeyashita rirori.

Aakapaeni maawaeni anteeyakironi kaari kameethatatsi

⁹ Pamine, aakapaeni joriyyo. ¿Okameethatziima akante: “Tee ikameethateeyeni paashinipaeni atziri, omaantakya aaka kameethateentsiri?” Tee okameethatzi akantero iroka. Tema amonkaatawakagaeyakani, eenitatsi antanipaeni maawaeni: aaripaeni, eejatzi riraga paashinijatzitatsiripaeni atziri. ¹⁰ Tema aritaki okantzi Iwaperite Tajorensi: “Tee ijeeki kameethaneentatsini apaani. ¹¹ Tekatsi kowatsini riyoteri Tajorensi, eejatzi tekatsi kowatsini riyoteri ikowakaawitariri. ¹² Ipiyathateeyakarini Tajorensi maawaeni, ranteyironi maawaeni kaari kameethatatsi. Tekatsi antzirori kameethatatsiri, tekat-sipero. ¹³ Tee okameethatzi ifñaawaetashitayitarini. Osheki otheeyakaari ineni. Osheki ikijathateeyirini paashinipaeni, ikimiwitakari maanki koweenkatsisiri atsikantaniri. ¹⁴ Osheki ikatsimatakiri paashinipaeni, ikijathatapiinteeyakarini. ¹⁵ Eejatzi rametakawo rowamaayitashitakarini atziri. ¹⁶ Tsiakarika riyaatayitakini, rowashironkaayitakirini paashinipaeni. ¹⁷ Tee riyotziro ikaminthaante, ineshironkatante, ijeekantyaari kameetha. ¹⁸ Tee ipinkathateeyirini Tajorensi”. Rootaki rojankinatakiniriri Tajorensi maawaeni atziri paeraniperoroña.

¹⁹ Ayoteeyakini iroñaaka rashironkaaperotya maawaeni yoteeyawitaworini rojankinarini Moeseeshi. Riyoteeyawitakawoni oetaka ikowakaakiriri Tajorensi, tekatsi kanteeyatsini: “Tee niyotzi”. Tema rowashironkagaeyerini maawaeni atziri antzirori kaari kameethatatsi. ²⁰ Tekatsi ikante atziri: “Nanteeyakironi maawaeni okantziri rojankinarini Moeseeshi, iroñaaka ifñaaperotena Tajorensi nokameethatzi”. Teeewe, tee imatziro. Tema rootaki Rojankinarini Moeseeshi iyotagaeyakaerorini eeniro antani.

Rowawijaakoeyakirini Tajorensi maawaeni aapatziyariri Jesokirishito

²¹ Iroñaaka nokamantemi: riyotagaeyakaeni Tajorensi tsika ikantya ifñaaperotanteeri okameethatzi. Riraga Moeseeshini eejatzi riraga kamanantayitziromini ifñaani Tajorensi rojankinatizitakaero ipoke Itomi Tajorensi ikamawentakae rowawijaakotanteeri. Tee ro ikamanteeri amonkaatero Rojankinarini Moeseeshi, ²² omaanta ikamanteeyakaeni aririka aapatziyakyaaari Jesokirishito, ifñaaperoyakaeni Tajorensi akameethatzi. Aritaki amonkaatawakagaeyakani, aakateeyakini joriyyo eejatzi paashinijatzitatsiri atziri: ²³ tema eeniro anteeyakironi kaari kameethatatsi, maawaeni. Tee anteeyironi kameethatayitatsirini ikowakagaeyakaerini Tajorensi. ²⁴ Ikamawentakae Jesokirishito rootaki aririka aapatziyeeyakarini irira, rowawijaakoeyakaeni Tajorensi, ifñaaperoyakaeni akameethatzi. Tema ineshironkateeyakaeni: tee ikenkithashireeeyeaawoni eejatzi kaari kameethatatsi anteeyakirini. ²⁵⁻²⁶ Rotyaantakiri Itomi, ikamawentakae, apaatawenteeyakaeni riraa. Iroñaaka, aririka aapatziyakyaaari, monkaataka, eero ikenkithashiryagaawo eejatzi anteeyakirini. Eejatzi paerani, tekiraatani ipokini jaka kipatsiki Jesoshi, tee rowashironkagaeyirini Tajorensi riraga aapatziyariri. Riyotzitari iinja ikamawenteeyerini riraga Itomi. Rootaki

ayoteeyantakarini ikameethaperotaki Tajorentsi eejatzi ifaaperoyakirini maawaeni aapatziyeyaririni Jesoshi ikameethatzi.

Tekatsi akantya aari akantakaaperoty, eero amatziro owawijaakoteeya apaniroeni

²⁷ Iroñaaka tekatsi akantya akantakaaperoty. ¿Iitarikya? Tema tekatsi akantya owawijaakoteeya apaniroeni. ¿Iitaka kaari amatantawo? Tema apatziro Tajorentsi rowameethatee aakapaeni riraga aapatziyariri Jesoshi. ²⁸ Ñaakiro, aririka aapatziyaari Jesoshi, rowameethatakae Tajorentsi. Tee ikanteeyeeni: “Pimonkaateeyeroni rojankinarini Moeseeshi pawijakoeyanteeyaarini”. ²⁹ ¿Apaniroenima rowawijaakoeyirini Tajorentsi joriyo? Teewee, tema eejatzi rowawijaakoeyakirini paashinijatzitatsiri atziri. ³⁰ Apintzi Tajorentsi, ikaminthagaeyakaeni maawaeni. Riyotaki amonkaatawakagaeyakani. Aririka raapatziyaari joriyo, riraga Jesoshi rowawijaakoteri. Aririka raapatziyaari irira paashinijatzitatsiri atziri, rowawijaakoteri eejatzi. Roojatzi ifaakiri riraga Tajorentsi ikameethatzi maawaeni. ³¹ Aririka aapatziyakaari Jesoshi, ¿okameethatzima ookaero Iwaperite Tajorentsi? Teewee, eero ookaero. Aririka aapatziyakaari, rootaki anantyaawori okamanteeyakaerini.

4

Roshiyakaavenantzi Awaraamani

¹ Piyoteeyakini tsika ikantani achariniiteniperoni Awaraama. Iroñaaka nokamantemi: ² tee rowawijaakotaa apaniroeni. Rowawijaakotyaami apaniroeni, imateromi ikantakaaperotyami, ikantemi: “Osheki nokameethataki, nawijakotantaari”. Omaanta tema riyotaki Tajorentsi tee ikameethatzi Awaraamani. ³ ¿Oetaka okantziri Iwaperite Tajorentsi? Tema okantzi: “Raapatziyakaerini Awaraama Tajorentsi, rootaki ifaaperotantaririni ikameethatzi”. ⁴ Noshiyakaawentemiri: enirorika thamaetenirini iwaatorote, tema okameethatzi ipinateri. ¿Okameethatzima ikanteri: “Irika, korikika, nopashitzimirira”? Tee okameethatzi: tema ipomeentsitakanari ithamaetziniri. ⁵ Omaanta riraga Tajorentsi, rinashita: eerorika antayitzironi kameethatayitatsirini, omaanta ameentyaaririka Tajorentsi, aritaki rowameethateeyakaeni, ifaakae akameethatzi. Eero apomeentsiwentari apinateri. ⁶ Ñaakiro, tekatsi antaperote rowameethatanteeri Tajorentsi, omaanta riweshiryaakagaeyeeni, aririka aapatziyaari ari ifaaperotakae akameethatzi. Tema rootaki ikantakirini Iraviiri:

⁷ “Ikimoshireeyakini maawaeni atziri riraga ikamintheeri Awinkatharite. Eero ikenkithashiryaaneero eejatzi kaari kameethatatsi rantayitzirini. ⁸ Kyaaryo, ikimoshiryaaperotanaki, riyotaki eero ikijawentziri riraga Awinkatharite rantayitzirini”.

⁹ ¿Ninka ikenkithatakotziri Iraviirini? ¿Apaniroenima ajorriyotzinkarite? Tema ikenkithatakotziri eejatzi maawaeni paashinijatzitatsiri atziri. Tema ayoteeyakini raapatziyakari Awaraamani, rootaki ifaaperotantakariri Tajorentsi ikameethatzi. ¹⁰ Omaanta ¿tsika okaatzika ifaaperotantakariri Tajorentsi ikameethatzi? Tema tekirani ijorriyotzini, tekirani itotonatzironi ishiramparitantari. ¹¹ Ñaakiro, tekirani itotonatzironi rameentari Tajorentsi, rowameethatantariri. Roojatziyaka itotonatzironi, riyoteeyantakarini atziripaeni ritakawo rameentakari Tajorentsi rootaki ifaaperotakiri irira ikameethatzi. Iroñaaka ayoteeyakini aritaki ikimiteeyaarini rirori paashinijatzitatsiri atziri: eero iitashita itotonatero ifaaperotantyaariri Tajorentsi ikameethatzi, omaantakya rameentzitarini irira. Tema riraga Awaraamani rirotaaki itaperotakawori rameentakari rirori. ¹² Eejatzi ikimiteeyaarini maawaeni atziritzinkarite aari, aririka rameentyaari Tajorentsi. Eero iitashita aririka itotonatero, ari rawijakotee, omaanta okameethatzi rameentyaari rawijakotanteeyaaari. Ikimityaari achariniitani Awaraama, tekira itotonatzironi ishiramparitantari paerani rirori.

Enitatsi iroka ikashiyakaakaririni Tajorentsi Awaraamani

¹³ Ari rameentashitakari Awaraamani Tajorentsi, rootaki ifaaperotantakariri rirori ikameethatzi, roojatzi ikantakiri: “Nokowakaakimi iinja paawakiro okaatzi nokashiyakaakirini maawaeni jeekatsiri kipatsiki”. ¿Iitaka ikanantaririni iroka? ¿Imonkaatayitakironima rojankinarini Moeseeshi? Teewee, tekirani ojeekini. Ro ikanantakarini, rameentakarini. ¹⁴ Apatzirorikami ifaaperoterimi Tajorentsi riraga kowawitachari imonkaateromi rojankinarini Moeseeshi, tema ramatawitakirimi Awaraamani okaatzira ikantakiriri. Eero okameethataneemi rameentawitakarira. ¹⁵ Rowashironkagaeyerini Tajorentsi maawaeni kaari monkaaperotzirori rojankinarini Moeseeshi, ikijiri. Omaanta eerorikami otzimimi rojankinarini Moeseeshi, tekatsimi okantya ikijawenterimi Tajorentsi. ¹⁶ Aririka ameentyaari Tajorentsi, tema

imonkaatakiro ikantakaeri. Kyaaryo, ineshironkaeyakirini maawaeni kimiteyeririni Awaraamani. Tee apaniroeni ineshironkaeyerini joriyo, omaanta ineshironkaeyakirini maawaeni aapatziyariri. Tema rirotaki Awaraamani itakawori raapatziyari; aririka aapatziyari aari, akimiteeyaarini irira. ¹⁷ Tema ikantakirini paerani Tajorentsi: “Eerokataki itaperotakaworini, impaetzikya ikimiteeyemini osheki paashinijatzitsiri atziri”. Rirotaki Tajorentsi kijokiro rowakiri Awaraamani tema rameentakari. Eejatzi rowañagaeri kamayitawiteencharini, tema rirojatzi tzimakagaeyirorini maawaeni añeeyakirini.

¹⁸⁻²⁰ Riyotakotaka Awaraamani antyashiparitaki, rootzimateentsi ikame. Aamaashitya okaataki rojarentsite 100. Eejatzi riyotakiro iina antyashipawotaki, eejatzi tee iyotzi otzimeri eentsite. Tekatsi reentsite omaanta ikashiyakaakari Tajorentsi: “Ar-itaki roshekitaki picharineetaperoeaerini”. Omaanta tee itheenkiri Tajorentsi, riraga Awaraama ikenkithashiryaaikiro ikantakiriri, riyoperotaki kyaaryo ikantakiriri, imonkaatero maawaeni. Tekirani ijeekini ichariniitenipaeni, raapatziyakari Tajorentsi eejatzi riweshiryaaawentakari, ikantzi: “Tema ikameethakiki Tajorentsi”. ²¹ Riyoperotzini eenitatsi itajorenka, tekatsi pomeentsitzimotyaaerini; riyoperotzini rantero maawaeni ikantakiriri. ²² Rootaki ikanantakari Tajorentsi: “Rameentakina Awaraama, rootaki noñaaaperotantariri ikameethatzi”.

²³⁻²⁴ Rootaki ikantakiririni Awaraamani, eejatzi iroñaaka ikanteeyakaerini aari; ayoteeyakini aririka ameentyaari Tajorentsi, iñaaperoeayakaeni akameethatzi, ikimitakaanteeyakaeni tee antziro kaari kameethatatsi. Tema rirotaki piriinteeri Awinkatharite Jesoshi. ²⁵ Eenirotee anteeyakirini kaari kameethatatsi, rootaki ikamawenteeyakaerini Jesoshi. Roojatzi ipiriintanaa eejatzi, rootaki ayoteeyantakarini maawaeni iñaaperoeayakaeni akameethatzi maawaeni aapatziyariri rirori, okimitaka tee antapiintziro kaari kameethatatsi.

5

Iñaaperoeayakaeni Tajorentsi akameethatzi, ayoteeyantakarini ajeeke jenokinta

¹ Ari ikamawenteeyakaeni Awinkatharite Jesokirishito, rowawijaakoeyantakaerini. Iroñaaka ameenteeyakawoni maawaeni ikantakaeri Tajorentsi, rootaki iñaaperoeayantakaerini akameethatzi, okimitaka tee antziro kaari kameethatatsi; rootaki iroñaaka raakameethatanteeyakaerini maawaeni. ² Kyaaryo aapatziyakari Jesoshi, rootaki ineshironkatantakaeri Tajorentsi, ikantatyaani. Osheki aweshiryaaawentakari, ayoteeyakini añeeyerini janta ipinkatharitaperotzinta. ³ Eejatzi, aririka akemaatsityaawo oetarikapaeni, kameetha aweshiryaaawentyaari Tajorentsi. Ayoteeyakini aririka akemaatsityaawo, iyotaakaero eshiwenantyaawori oetarikapaeni. ⁴⁻⁵ Eejatzi aririka eshiwentakiro, ramitakotakae Tajorentsi akyaaryoowentakiro antawaetziniri rirori. Aririka akyaaryoowentakirini oetarikapaeni, ayotanaki ameentakawo ikantakaeri, eejatzi ayotanaki tee ramatawiteeyeni. Tekatsi ikantee ramatawiteeyeni, tema rotyaantakaero Ishire okithaataakaake, rootaki iroñaaka inintaperoeayantakaerini kameetha. Aweshiryaaawentakari.

⁶ Ñaakiro, paerani ashironkaaperoeayakani, tekatsi akantya owawijaakotashitya aaka apaniroeni. Roojatzi omonkaantakarini kitejiri ikowakiri Tajorentsi, ipokaki Jesoshi. Tee apinkathatawitarini, omaanta ikamawenteeyakaeni. ⁷ Ari tekatsi añaaipiinte paashini atziri kowatsini ikamawenteri paashinipaeni kameethatatsiri, rowawijaakotantyaeriri. Omaanta eenitatsirika kameethaperotatsiri atziri, aamaashitya eenirorika aapanipaeni kamawentziriri rirori. ⁸ Omaantakya aaka tee akameethateeyeni, omaanta rotyaantakiri Tajorentsi Itomi riraga Jesokirishito ikamawenteeyakaeni. Tema rootaki ayoteeyantakarini ineshironkaaperoeayakaeni, inintaperoeayakaeni. ⁹ Apaatawentakae riraa, ikamawenteeyakaeni. Tema ameentakari rootaki iroñaaka iñaaperotantakaeri Tajorentsi akameethatzi, okimitzimotawitakari tee antziro kaari kameethatatsi. Iinja, ikijeri Tajorentsi maawaeni antapiintzirori kaari kameethatatsi, inta aaka, aritaki rowawijaakoeyakaeni. ¹⁰ Paerani akijawitarini Tajorentsi, omaanta ikamawenteeyakaeni Itomi, iroñaaka apinkathatakiriri rirori; eejatzi irira, iñaaperotakae akameethatzi. Iroñaaka ero rapiitero ikamae eejatzi Jesoshi, inta ikantyaani rañaaperotee, imatantawori itajonkawentapiinteeyakaeni iroñaaka. ¹¹ Kaari apatziro iroka, inta eejatzi ayoteeyakini aapatziyakari Awinkatharite Jesokirishito, rootaki iñaaperoeayantakaerini Tajorentsi akameethatzi. Tema rootaki aweshiryaaawenantariri iroñaaka.

Rantakiri Araani akamantyaari omaanta rantakiri Jesokirishito añaaantyaari

¹² Paerani ritakaantakawo kaari kameethatatsi apaani atziri, riraga Araani; rootaki ikamantakari rimpaetzi. Eejatzi akimiteeyakarini aaka eejatzi riraga maawaeni paashini-paeni atziri: anteeyakironi kaari kameethatatsi, ashi owaeyanakironi. Rootaki iroñaaka akamaniteeyantarini aari maawaeni: ashi oyiro akamaeyini maawaeni. ¹³ Paerani tekirani ojeekini rojankinarini Moeseeshi, rantapiinteeyakironi atziri kaari kameethatatsi. Omaanta tekira riyotaperoyironi kameetha oetaka ikowakagaeyakiririni Tajorentsi: ñaakiro, tekirani ojeekini rojankinarini Moeseeshi. ¹⁴ Omaanta eekiro riyaaantanakitzi ikamaeyanakini maawaeni atziri, ritakaantanakawo owakira tzimajaantaneentsiri, riraga Araani, roojatzi ijeekantapaaka Moeseeshini. Omawitya tekiraata otzimi kamina-gaantsi rashi Tajorentsi, tema riraga anteeyakironi kaari kameethatatsi ikamaeyakini, omawitya rantakiro inashitapaeni kaari kameethatatsi. Tema owamagaeyakirini okaatzi ranteeyakirini. Riraga Araani roshiyawitakari riraga pokapaentatsiri rim-paetzi, ¹⁵ omaanta rinashitaka rirori eejatzi. Eeniro rantakiri Araani akamaeyan-takarini aakapaeni. Omaanta ikaminthaaperoeyakaeni Tajorentsi, tee ikoyi ikijawenta-peroteero antayitzirini, rootaki rotyaanantakariri pokapaentatsiri: riraga Jesokirishito. ¹⁶⁻¹⁷ Iroka rantakiri Araani owamagaeyakirini osheki atziri, omaanta iroka rantakiri Jesokirishito owañagaeyakirini osheki atziri. Tema ikamawentakae maawaeni aaka, rootaki iroñaaka ineshironkataperoyirini Tajorentsi rirori, tee ikenkithashiryako-teero anteeyakirini, omaanta iñaaperoteeyakaeni maawaeni aapatziyariri Jesokirishito akameethatzi. Rowañagaeyakaeni maawaeni, akanteetatyeyyaani ajeekae jenokinta.

¹⁸ Rantakiro kaari kameethatatsi apaani shirampari: riraga Araani, rootaki maawaeni aakapaeni aateeyantyaririni paamariki kaari tsiwakanitatsini. Omaanta eeniro rantakiri paashini shirampari, riraga Jesokirishito. Rootaki imatantawori Tajorentsi iñaaperotakae akameethatzi, ajeekaeanteeyarini jenokinta, akanteetatyeyyaani. ¹⁹ Tee ikemijantaperotziri Araani Tajorentsi okaatzi ikantawitakariri, rootaki kaari akameethateeyantani. Ikemijantaperotakiri Jesokirishito Iriri, rootaki imatanteeyakaerini iñaaperoyakaeni akameethatzi. ²⁰ Rojankinatakaakiri paerani Tajorentsi Moeseeshi ayoteeyantakarini tee okameethatzi iroka anteeyakirini. Tee akameethaneentzi eechonkiini, omaanta osheki ineshironkaeyakaeni Tajorentsi. ²¹ Ari tee akameethateeyirini, rootaki akamaeyantakarini, omaanta aapatziyeyakarini Awinkatharite Jesokirishito, rootaki ineshironkatanteeyakaerini Tajorentsi. Tee ikijawenteero anteeyakirini, omaanta iñaaperoyakaeni akameethatzi rootaki akanteetatyeyyaani ajeekimotantapaeyaariri iinja janta jenokinta.

6

Aririka akaawoshitakoeyaarini Tajorentsi kimiteeyakani atsipateeyakarini Jesoshi aka-maeyakini eejatzi apiriinteeyanaani

¹ Ayoteeyakini ikamawentakae Jesokirishito rookakowentakae eero omperatantane eejatzi kaari kameethatatsi. ¿Oetaka anteeyerini iroñaaka? ¿Antapiinteeyeronima kaari kameethatatsi ineshironkantapiinteeyeerini Tajorentsi? ² Eero. Eero antapiinteero eejatzi kaari kameethatatsi. Okimiwitaka akamaki, eero amatantawo antapiinteero kaari kameethatatsi eejatzi. ¿Iitaka, ikanantari apaani kaminkari nantapiinteroota? Eero imatziro. ³ Aapatziyantakariri Jesokirishito eejatzi akaawoshitawenteeyakarini, kimitaka akaateeyakirini akamaeyakini. ¿Tema piyotziro? ⁴ Eejatzi okimitaka akaateeyakirini aki-tateeyakani, eejatzi okimitaka akaateeyakirini apiriinteeyanaani. Iroñaaka ajeekaeayaneeni kameetha, akimiteeyakarini Jesokirishito: ikamaki, ikitateetakiri roojatzi itajonkaperoteeri Ashitariri ipiriinantaariri eejatzi.

⁵ Iroñaaka akimiteeyakarini Jesoshi. Okimitaka akaateeyakirini akamaeyakini, eejatzi okimitaka akaateeyakirini apiriinteeyanaani: afeeyaneeni, omaanta inashiteyanaani maawaeni aakapaeni. ⁶ Paerani osheki akowapiinteeyirini antapiinteeyironi kaari kameethatatsi, omaanta okimitaka atsipatakari Jesokirishito akentakoeyakani koroshiki, akamaeyakini: ¿iitakama akowanteeyari eejatzi apiiteero kaari kameethatatsi? Paerani okimitaka aakateeyakini ratziritepaeni iwinkatharite kamaaripaeni, rantakaapiintakaero kaari kameethatatsi; omaanta iroñaaka okimiwitaka akamaki, tekatsi ikantya romperatee eejatzi. ⁷ Ñaakiro, aririka ikame atziri, tekatsi omperateeyaarini. Iroñaaka aaka, eero antero kaari kameethatatsi. ⁸ Aririka akaateeyakirini Jesokirishito akamaeyakini, ayoteeyirini akaateeyirini eejatzi ajeekimoteri janta ijeekinta rirori. ⁹ Ayoteeyakini ikamaki, eejatzi ipiriintanaa. Eero rapiiteero ikamae eejatzi: tekatsi ikanteeya ikamae eejatzi. ¹⁰ Ikamantakari Jesoshi, ikamawentakiro kaari kameethatatsi anteeyakirini. Monkaataka: eero ikamae eejatzi. Iroñaaka añaneeni: kijokiro rowaeri iroñaaka Tajorentsi, ikanteetatyeyyaani. ¹¹ Eejatzi eeroripaeni,

pikimeeyakani pikamaperoyakini, eero panantaawo kaari kameethatatsi; omaanta rañaakagaeyemini eejatzi Awinkatharite Jesokirishito tema ijeekanaki pajankaneki, rootaki, piyoteeyantaaririni piweshiryaaakayaari Tajorensi.

¹² Tema okimiwitaka pikamaki: eero iroñaaka pantapiinteero kaari kameethatatsi, eero pikenkithashiriuro roojatzi eero pantziro okowashitari piwatha. ¹³ Ari okimiwitaka pikamaki, eero pathaagakotaawo iroñaaka piwatha antakaapiinteemiro kaari kameethatatsi. Eejatzi okimiwitaka rowañoagaemi Tajorensi, rootaki pishinetantyaariri rantakaayitemironi kameethatayitatsirini. ¹⁴ Eero iroñaaka panteero kaari kameethatatsi. Tekatsi okantya omperatemini pantero oetarikapaeni, tema ikaminthagaeyakimini Tajorensi, ineshironkateeyakimini.

Noshiyakaawentemiri apaani omperataarewo

¹⁵ ¿Iitaka anteri iroñaaka? Ayoteeyakini tekatsi omperateeyeeni eejatzi ayoteeyakini ineshironkatapiinteeyakaeni Tajorensi. ¿Okameethatzima antashitapiintyaawo kaari kameethatatsi ineshironkatantapiinteeyakaerini? Teewee, tee okameethatzi. ¹⁶ ¿Ninkama pipinkathaperoteri? Aririka pipinkathateri iwinkatharite kamaaripaeni, rantakaapiintemiro kaari kameethatatsi, omaanta rootaki piyaatantyaari paamariki kaari tsiwakanitatsini. Omaanta aririka pipinkathateri Tajorensi, eejatzi pikemijantaperoteri, rantakaapiintemiro kameethatayitatsirini, rootaki piyaatanteeyari jenokinta Tajorensiki. ¹⁷⁻¹⁸ Kyaaryo paerani pipinkathawitarini iwinkatharite kamaari, omaanta iroñaaka pipinkathateeri Tajorensi. Pikemijantaperoteero maawaeni riyotagaeyemirini irira, rootaki nopaasonkitantariri. Pantapiintawitawoni kaari kameethatatsi, omaanta oeyowakimi Ishire Tajorensi, iroñaaka pantapiinteero kameethatayitatsirini.

¹⁹ Nokamantemiro okimitawo iñaawaetzi atziripaeni, riraga theenkatsiri pikemaeyantyaaworini. Okimitaka paerani pipinkathawitarini iwinkatharite kamaari eejatzi eekiuro piyaataye panantaworini kaari kameethatatsi, okameethatzi iroñaaka pipinkathateeyerini Tajorensi eejatzi eekiuro piyaataye panteeyantyaaworini kameethatayitatsirini, pikameethaperoyantyaarini. ²⁰ Paerani, pikemijantaperoyawitarini iwinkatharite kamaari pantawitakawo oetarikapaeni, tee pipinkathateeyirini Tajorensi. ²¹ Omaanta osheki iroñaaka pipashiwentakagaawo panteeyawitarini: ¿iitaka ipinatemirimi kamaari? Panteeyawitanarini, rootaki piyaatantyaarimi paamariki kaari tsiwakanitatsini. ²² Iroñaaka tekatsi ikantya iwinkatharite kamaari romperateeyemini eejatzi: tema iroñaaka pipinkathateeyeerini Tajorensi, panteeniri okaatzi ikowakayemiri. Rowameethashireyemini rirori, ijeekakagaeyemini jenokinta pikanteetapaatyeyaani. ²³ Pantapiinteeyawitakawoni kaari kameethatatsi, piyaatantyaarini paamariki kaari tsiwakanitatsini. Omaanta paapatziyakari Awinkatharite Jesokirishito, rootaki ikaminthaantashitakimiri Tajorensi, ijeekakagaeyashitemini jenokinta, pikanteetapaatyeyaani. Tema ikaminthaashiiyeeni ikowashita.

7

Aririka aapatziyaari Jesoshi tee omperateeyeeni rojankinarini Moeseeshi

¹ Noyemijantzinkarite, eerokateeyakini nojoriyyotzinkarite, nokenkithatakagaeyemini. Tema piyotzi aririka ikame asheninka, tekatsi ikanteeya raapatziyeyaawo ikantawitakaririni kaminagaantsi. ² Noshiyakaawentemiro iroka. Okantzi Iwaperite Tajorensi: “Aririka aye tsinani oemi, kijokiro owanakiri, roojatzi ikamantakya. Tee okameethatzi ookashityaari”. Omaanta aririka ikamaki, ojeekashitanaa, omatero roori antero oetarika okoyiri. ³ Omaanta eenirorika oemi, tee okameethatzi oñaathatzimotyaaari paashini shirampari. Aririka ikamaki oemi, ari okameethatzi agee paashini oemi, iroñaakakya tee oñaathatzimotari itaworini oemi. Tekatsi thañeeyaawoni ayeeta paashini. ⁴ Eejatzi, noyemijantzinkarite, ikamaki Jesokirishito: eejatzi okimiwitaka pikaateeyakirini, pikamaeyakini. Iroñaaka eero omperateemi rojankinarini Moeseeshi, tema okimiwitaka kamakimi. Omaanta rañaakagaeyemini eejatzi Tajorensi panteeyantyaaworini maawaeni ikowakagaeyakimirini. Okimiwitaka aakiri paashini oemi, riraga Jesokirishito. ⁵ Paerani aapatziyawitarini iwinkatharite kamaaripaeni. Akowapiintawitawoni antapiintero kaari kameethatayitatsini, rowaga ithañoapithatawitaerini Tajorensi. Aritaki akanteeyarini, antapiinteeyironi okaatzi okowakiri awatha, rootaki aateeyantyaarini paamariki kaari tsiwakanitatsini. ⁶ Omaanta iroñaaka okimitaka akamaeyakini. Eero akenkithashiryaa-gaeyaawoni ikanteeyirini joriyopaeni, rameteeyarini rirori. Iroñaaka tee antapiintziro okantzirini rojankinatzirini paerani okaatzi okowaki awatha, intakya antapiinte okowakagaeyakaerini Ishire Tajorensi.

Akyaaryoowentero eero anantaperotawo kaari kameethatatsi

⁷ ¿Iitaka nokanteeyimirini? ¿Nokantzimima tee okameethatzi rojankinarini Moeseeshi? Teewee, tee nokantzimi. Eeromi otzimimi, eero niyotziromi nantayitziromi kaari kameethatzi. Eeromi okantzimi: “Eero pifaawenatawo rashitayitarini paashinipaeni”, eero niyotziromi kaarira kameethatzi. ⁸ Iyotaawitakina tee okameethatzi nokowashiryaaperoyironi oetarikapaeni, niyotawitawo; omaanta eekiromo niyaatayee nokowashiryaaperotanakiro oetarikapaeni. Eeromi otzimimi kaminagaantsi rashi Tajorentsi, eero niyotziromi tee okameethatzi nokowashiryaawitakari. ⁹ Paerani, tekirani niyotziromi Kaminagaantsi rashi Tajorentsi, nokimoshiryaashitawitakani. Omaanta roojatzi iyotaantakina eeniro nantani, rootaki nowashiretantakari. Niyotanaki niyaatemi paamariki kaari tsiwakanitatsini. ¹⁰ Noetawitaka aririka nanteromi maawaeni okantziromi Rojankinarini Moeseeshi nokanteetateyeeani nojeekemi jenokinta, omaanta tekatsi nokantya nomonkaatero. Iyotaakina iroñaaka eenitatsi nantani, rootaki niyaatantyaarimi paamariki kaari tsiwakanitatsini. ¹¹ Osheki nokenkithashiryaakiro kaari kameethatzi, amatawithawitakina, rootaki kaari nomonkaatantaworini okantziromi Rojankinarini Moeseeshi. Roojatzi niyotantana iyaatakaateyeeani paamariki kaari tsiwakanitatsini. ¹² Ñaakiro, okameethaperotaki Rojankinarini Moeseeshi: rootaki iñaani Tajorentsi, okameethaperotaki.

Ikantziromi iitaka antapiinantawori kaari kameethatzi

¹³ Ari okameethatzi Rojankinarini Moeseeshi, omaanta ¿iitaka niyaatantyaarimi paamariki kaari tsiwakanitatsini? ¿Rooma rojankinarini Moeseeshi jatakayenanimi? Kaari, omaanta jatakayenanimi nantakiro kaari kameethatzi, rootaki niyaatantyaarimi. Tema iyotagaana rojankinarini Moeseeshi tee okameethatzi iroka nantawitakarini. ¹⁴ Okameethatzi roori, tema Tajorentsi rirootaki jankinatakantziromi; omaanta naaka, kantakaashitakawo tee nokameethatzi naaka. ¹⁵ Tee niyotakota oeta awijimotakinari: nokowawita nojeekemi kameetha, omaanta, tee nomatziromi. Nantapiinantakiro kaari nokowaperotawita nanteroni. ¹⁶ Niyotaki tee okameethatzi iroka nantayitakirini, niyotaki okameethatzi iroka iyotaantziromi Rojankinarini Moeseeshi. ¹⁷ Tee nokowawita nanteroni oetarikapaeni, omaanta ashi noyiro tee nokameethatzi, rootaki nanantawori. ¹⁸ Niyotaki tee nokameethaperotzi nowathaki. Nokowaperotawitaka nanteromi kameethatayitakirini, omaanta tee nomatziromi. ¹⁹ Tee nantapiintziromi kameethatzi siri nokowawitakirini nanteroni, inta eekiromo nantapiinantakiziro kaari kameethatzi kaari nokowawita nanteroni. ²⁰ ¿Iitaka nantashitantawori kaari nokowawita nanteroni? Rooma ashi noyiro tee nokameethatzi, rootaki nantashitantakawori.

²¹ Aritaki nokantatyaani: nokowawitaka nojeekemi kameetha, omaanta omapokakina eejatizitane nantaneero kaari kameethatzi. ²² Nokenkithashiryaaperotawitakawo najankaneeki iñaani Tajorentsi, nokowaperotawitaka nanteroni kameetha ikowakaakinari. ²³ Osheki nokenkithashiryaakotaka nowathakira eenitatsi kaari shinetenani nanteroni kameethatzi siri. Osheki nokenkithashiryaawitakari Tajorentsi, nokowawitaka nanteroni ikowakaakinari. Omaanta tee nomatziromi nanteroni, omapokashitanaana nantaneero eejatzi kaari kameethatzi. ²⁴⁻²⁵ Osheki nashironkaawitaka. Nokenkithashiryaawitaka nanteroni ikantakinari Tajorentsi, omaanta ashi noyiro tee nokameethatzi. ¿Ninka amitakotenani eero nantapiinantawo eejatzi kaari kameethatzi? Tema tee nokoyi niyaate paamariki kaari tsiwakanitatsini. Rirootaki Awinkatharite Jesokirishito amitakotenani. Rootaki iroñaaka osheki nopaasonkitantariri Tajorentsi.

8

Amitakoeyakaeni Ishire Tajorentsi

¹ Rootaki aapatziyeeyantaririni Jesokirishito kameetha, eejatzi kijokiro oyeri, eero rowashironkagaeyeeni. Tema eero iroñaaka antapiinteyironi kaari kameethatzi akoyiri aari. ² Paerani ashi noyironi nantapiintziromi kaari kameethatzi, niyaatemi paamariki kaari tsiwakanitatsini. Omaanta naapatziyakari rirori, owawijaakotantaanari Ishire Tajorentsi, owañaashiryaantaanari. Ojeekakagaana iinja janta jenokinta, nokanteetateyeeani. ³ Ñaakiro, tekatsi okantya owawijaakoeyeeni rojankinarini Moeseeshi: ashi oyiromo tee akameethatzi. Tee amonkaateeyironi okantakaeri. Omaanta rowawijaakoeyakaeni Tajorentsi. Rotyaantakiri Itomi jaka kipatsiki, ratziritapaaki, ikimitaperotapaakae aari, omaanta tee rantziromi kaari kameethatzi. Ikamawentakae aaka, ipaashinitakaga eero akimitantaa paerani. ⁴ Iroñaaka, aririka aapatziyawo Ishire Tajorentsi, ari amonkaatakiro okantakaeri Iwaperite Tajorentsi. Paerani ashi oyeriromo tee akameethatzi, tee amonkaatziromi okantakaeri.

⁵ Riraga kaari kameethateeyatsini ikenkithashiryaakopiintawo nanteroni kaari kameethatzi. Omaanta riraga yotziromi Ishire Tajorentsi ikowaki nanteroni

okowakaakiriri. ⁶ Aririka akenkithashireero akowashitayitarini aari, aate paamariki kaari tsiwakanitatsini. Aririka akenkithashireero okowakaakaeri Ishire, ari ajeekaki kameetha eejatzi kameetha akanteetatyeeyaani ajeekimoeyerini Tajorentsi. ⁷ Aririka akenkithashiryaaakotero antayiteroni akowakiri aari, athenkakiri rirori: tee akoyi antayiteroni ikowakagaeyawitakaerini. Rootaki kaari amatantawo antero. ⁸ Tee imatziro ikimishiryaaakayeri rirori maawaeni antapiintayizirorini oetarikapaeni ikowashitakari.

Tsika ikanta riraga kameethatayitatsirini

⁹ Omaantakya eerokapaeni, tee piiekaeyini iroñaaka okimitaaga okoyiri piwatha, inta okithaatakaapaakimiro eerori Ishire Tajorentsi, rootaki piiekaeyantaarini kimitaka okowakaakimiri Ishire. Riraga kaari kithaatakotawori Ishire, tee riyotziri Jesokirishito. ¹⁰ Osheki pantakiro kaari kameethatatsi, rootaki pikameeyantayarini piwatha, omaanta pisheninkatakarririka rirori, iñaaperotakimi Tajorentsi pikameethatzi pishireki, pikanteetatyeeyaani piieekimoteri. ¹¹ Tema rowaga Ishire opiriinteeri Jesoshi. Iroñaaka aririka okithaatakaakimi roori, opiriinteeyeemini eejatzi eerori, owañeeyeemini pishireki eejatzi. Ro imatanteemiri pameentakawo. ¹² Iroñaaka, noyemijantzinkarite, atsipetashiwitakawo aapatziyawitakari iwinkatharite kamaari, eejatzi atsipetashiwitakawo antero kaari kameethatatsi. ¹³ Aririka pantapiintero iroka, piyaate paamariki kaari tsiwakanitatsini. Omaanta aririka paapatziyawo Ishire Tajorentsi, eero panteero eejatzi kaari kameethatatsi, roojatzikya piieke jenokinta, pikanteetapaatyeeyaani.

Itominteeyakarini Tajorentsi aapatziyariri Jesoshi

¹⁴ Maawaeni atziri ikithaatakaakari Ishire Tajorentsi, riroteeyakini reentsitepaeni Tajorentsi. ¹⁵ Pamine, aririka okithaatakaakae roori, aakateeyakini itomipaeni rirori eejatzi rishinto. Tee akimitari romperanawo, eejatzi eero athaawantari. Eero akimitaa paerani athaawanteeyawitarini iitarikapaeni. Tema kyaaryo, akanteeri Tajorentsi iroñaaka: "Pawa nashi". ¹⁶ Aririka ayotaki okithaatakaakae roori, eejatzi iyotagaeyakaeni, rootaki ayoteeyantakarini reentsiteteeyakaeni Tajorentsi. ¹⁷ Aakateeyakinirika reentsitepaeni, ari ipaeyakaeni Tajorentsi maawaeni ikowakaakaeri ojeekimoeyeni iinja, akimiteeyaarini Jesokirishito. Iroñaaka aririka akimitakoeyakarini akemaatsityaawo oetarikapaeni, arikati iinja akimitakoeyaarini, kameetha ajeekimoeyapaerini Tajorentsi, aweshiryaaawenteeyaarini.

Iinja eero akenkithashiriuro oetarika akemaatsitawitakari iroñaaka

¹⁸ Iinja kameetha ijeekakaaperoeyeeni janta inampiki, kyaaryo ajeekaperote roojatzi eero akenkithashiriuro oetarikapaeni akemaatsitawitakari iroñaaka jaka. ¹⁹ Ayoteeyakini maawaeni riwetsikaeyakaeni Tajorentsi ijeekakaaperoeyakaeni kameetha, eejatzi ipeeyee iinja pinkatharitatsini. Raamagaeyaarini maawaeni ikantzi: "¿Tsika okaateka itajonkawenanteeyeerini maawaeni reentsitepaeni ayoteeyantaririni?" ²⁰⁻²¹ Ratsipetashitakawo ijeekayitakini maawaeni riwetsikaeyakirini Tajorentsi: ikamapiinteeyakini rirori tsimeripaeni, pankirentsipaeni, maawaeni; eero añagaeri eejatzi iinja. Tekatsi ranteeyawityaani ikamaeyantakarini, omaanta ikamaeyantakarini rantakirini paerani Araani. Riyotaki Tajorentsi iinja eero okimitaa iroñaaka, inta rowameethaperoyeerini eejatzi maawaeni ikaatzi jeekanteeyaworini kipatsi, tema eejatzi ikimitagae aari iinja rowameethaperoyeeni: tema aakateeyakini reentsitepaeni maawaeni. ²² Ayoteeyakini rowashironkaapiinteeyakini maawaeni riwetsikani Tajorentsi, eejatzi ikamaeyini: ikantani, roojatzi iroñaaka. Tema ikimiteeyakawoni tsinani, rowashironkaapiinteeyironi, tema atsikamoonthatziro tsinani aririka okoñaawaanite eentsite. ²³ Eero apatziro okaatzi riwetsikakiro Tajorentsi oyeero kitejiri rowameethatero, inta eejatzi aaripaeni aapatziyariri Jesoshi, ashironkagaeyawitakani, oyeero. Tema eeniro akemaatsiteeyakarini, omaanta eenitatsi Ishire Tajorentsi, ojeekantakae ajankaneki amitakoeyakaeni. Omaanta akowaaeyakini ikimitakaantaperoyeeni Tajorentsi aaka reentsitepaeni ipaashinitakagae aririka apiriinte. Roojatzi eero akemaatsitaawo oetarikapaeni, eero akamae eejatzi. ²⁴ Aririka ayotaki imonkaatero Tajorentsi ikantakaeri, aapatziyakari awijakotantaari. Omaanta tekira ithonkoro, tekira imonkaateeyironi maawaeni ikantakaeri aari rootaki oyaakotantyaariri. Omonkaatkyaarika, ¿arima oyaakoteero okaatzi ikantakeeri? Eero. ²⁵ Aririka ayotaperotaki imonkaateero ikantakaeri, kameetha eekiuro aatayee oyaakotero, eero akantashiryaa.

Amitakoeyakaeni Ishire Tajorentsi, okantziri Tajorentsi ramitakoeyeeni

²⁶ Tee ayoperoyeyini aari, omaanta amitakoeyakaeni Ishire Tajorentsi. Tee ayoperoyeyini amaneri Tajorentsi kameetha, omaanta iyotzi roori Ishire, okantakowenteeyakaeni; kameetha okenkithatakaeri, eero amatziro akimityaawo. ²⁷ Riyoperotakae

Tajorentsi okaatzi akenkithashiryaari ajankaneki, eejatzi riyotakiro oetarika okantziriri Ishire. Aririka okantakowentakae, iyotakiro maawaeni ikowakaakaeri Tajorentsi, rootaki amanantyaariri, tema rootaki Ishire kantakoteeni.

²⁸ Ayoteeyakini aririka anintaperotakiri Tajorentsi, eejatzi aririka antapiintakiro ikowakagaeyakaerini, roojatzi ikantyaani rirori itajonkakowenteeyeeni. Aririka opomeentsitzimotawitakae, omaanta ero ishinetee owashironkaeya. ²⁹ Paeraniperoroña riyotzitakae ari aapatziyakaari rootaki ikantzitantakarini: “Ikameethatanaki aapatziyeeyanarini, ikimiteeyaari Notyomi”. Tema irira rirotaki Jesokirishito. Rirotaki itomipero paeraniperoroña, ijeekitani; rimpaeteeyakaeni aririka aapatziyeeyarini irira ari reentsiteteeyakaeni aari, akimitaari paashini reentsite Tajorentsi. ³⁰ Paerani ikantzitakani: “Neentsiteteeyaarini”, roojatzi reentsitetaperoyakaeni; eejatzi ifaaperoyakaeni akameethatzi ikimitakaantakae tee antziro kaari kameethatatsi. Eejatzi ikantzitakani: “Iinja kameetha ijeekimoeyenani jaka nonampikika”.

³¹ Tema okameethateeyakini iroka. Naakiro, itajonkawentaperoyakaeni Tajorentsi: ¿ninka iroñaaka owashironkagaeyeeni? Tekatsi. ³² Tee ithañeeyari Itomi, omaanta rotyaantakiri jaka kipatsiki ikamawenteeyakaeni. Tema ayoteeyakini eejatzi inja ipapiinteeyeeni aaka maawaeni koetyeemoeyakaerini. ³³ Tema riyoyagaeyakaeni Tajorentsi, ifaakae akameethatzi ikimitakaantakae tee antziro kaari kameethatatsi: ¿ninka iroñaaka kantatsini eeniro antani? Tekatsikya. ³⁴ ¿Ninkama kantakoteenika: “Eeniro pantani”? Tekatsi: tema ikamawenteeyakaeni Jesokirishito rowawijaakoeyakaeni. Eejatzi ipiriintanaa, ijeekimotapaeri Ashitariri rakoperoki, ikaatziri ipinkathariwenteeyakaeni, eejatzi raminakowentakae. ³⁵ ¿Ninkama ookakaeyerinika Jesokirishito inintaperoyakaeni? Tekatsiroña. Omawitya rowashironkagaeteerika, aririka opomeentsitzimoyeeyeni oetarikapaeni, rajaryagaeteerika rowashironkagaetee, aaperoterika atashe, tekatsirika akithaatyaaeri, athaawantayitarini oetarikapaeni, rowamagaetakaerika; omaanta ikantani Jesokirishito, inintaperoyakaeni. ³⁶ Okimita okantzitakarini rojankinateetakirini paeraniperoroña: “Naapatziyakimi Tajorentsi, rootaki rajaryaantapiinteetakinari rowamagaetena. Ikimitakaantena owisha: tema rowamaapiinteetayitziirini maawaeni kitejiri rowantariri”. ³⁷ Kyaaryo osheki inintaperoyakaeni Jesokirishito, ikantani: itajonkawenteeyakaeni, ranaakotakaakaeri maawaeni kowatsiri rowashironkaakae. Tema rootaki aweshiryaawentaperoyantakaririni. ³⁸⁻³⁹ Kyaaryo, tekatsi ookakagaeyenarini ininteeyakaeni: ero imatziro ronampiri Tajorentsi, kamaaripaeni, pinkatharipaeni, jenokijatzi, kipatsijatzi, maawaeni riwetsikaeyakirini Tajorentsi, ero imatziro. Okantawitya aririka akamaki, eeniroka añi, ero imateeyironi iroñaaka, eejatzi ero imatziro inja. Rooma aapatziyakari Awinkatharite Jesokirishito, iroñaaka inintaperoyakaeni, eejatzi kijokiro rowaeyakaeni maawaeni.

9

Tajorentsi riyoyaaakiri ninkarika ikowakaakiri irira

¹⁻³ Osheki nokenkithashiryaakotakiri maawaeni nojoriiyotzinkarite. Kyaaryootaki iroka nokantakiri, riyotaki Jesokirishito tee notheeya. Eejatzi okithaatakaakina Ishire, iyotakaakina kyaaryo nokantaki. Netakoperotakiri nojoriiyotzinkarite, tee raapatziyari Jesoshi. Aririkami nomateromi nowawijaakoterimi riroripaeni, niyaateetami paamariki kaari tsiwakanitatsini rawijakotanteeyarinimi; niyaaterikami janta, ero nofiirimi naaka Jesokirishito. Naakiro, osheki nokowaperowitaka rawijakoeyeenimi ⁴ icharineeteeyakarini Ishirayeeri.* Tema irira reentsiteteeyawitakarini Tajorentsi. Ifaeyakirini itajonkantaki, eejatzi ikemaeyawitakawoni ikantawitarini, riyoteeyawitakawoni Rojankinarini Moeseeshi, riyoteeyawitakani tsika ikantyaami raapatziyarimi, eeniro ikashiyakagaeyakiririni aririka ikemijantaperoteri, ⁵ riyoteeyakini ichariniitenipaeni riraga itakaworini paerani, riyoteeyakini ichariniiteni paerani Rotyaantanewo Tajorentsi. Tema rirotaki Tajorentsi, okameethatzi akanteetateyeyaani ifaaperoyeerini eejatzi apinkathataperoyeerini maawaeni. Aritaki okantyaani.

⁶ Riyoteeyawitawoni Iwaperite Tajorentsi, omaanta tee raapatziyeeyawoni. ¿Itaka kaari raapatziyeeyantawoni? ¿Ramatawitakirima Tajorentsi? Teewee, tee ramatawitzi. Pamine, maawaeni icharineeteni Ishirayeeri tee ikimitaperoyarini: rooma tee raapatziyeeyarini Tajorentsi maawaeni, inta apaanipaeni. ⁷ Eejatzi tee ikimitaperoyarini Awaraamani maawaeni icharineeteni. Tema ikantakarini paerani Tajorentsi: “Apatziro picharinita-peroyaarini maawaeni icharineeteni riraga Ijaaka”. ⁸ Iroñaaka nokamantemiro iroka

* 9:4 Ishirayeeri eejatzi Jakoowo rirotaki apitetachari iwaero apaani atziiri.

roshiyakawentziri. Tee reentsitateri Tajorentsi maawaeni icharineeteni Awaraamani. Apatziro isheninkaeyakarini riraga icharineeteni Ijaaka. ⁹ Tema ikantakirini Tajorentsi riraga Awaraama: “Awijaneentsirika apaani ojarentsi roojatzi otzimantakya Jaara otomi”. ¹⁰ Paashini ojarentsi ikoñaataki Ijaaka. Ikantaka rantaritaki, raaki iina, owaero Riweeka. Roojatzi omotzitakiri, rirotaki tsipantzi. ¹¹⁻¹³ Eenirowa rirori omotziziri riniro, tekira rantziro kameethatatsiri eejatzi tekira rantziro kaari kameethatatsi, omaanta eeniro ikowakaetakariri Tajorentsi. Irira riyoyaakiri ikantzitakawoni rowaga Riweeka: “Riraga jewatatsini ikoñaataapaaki ipinkatheeteri riraga oyaatapaakyaarini”. Tema rootaki okenkithatakotzitakaririni Iwaperite Tajorentsi: “Ikantzi Tajorentsi: ‘Nonintaperoteri Jakooowo osheki, omaanta riraga Isawoori eero nonintaperotziri osheki’”. Ñaakiro, riyotzitati Tajorentsi ikowakaetakaririni: roojatzi imatakaantakari.

Tsika ikantziriri Tajorentsi joriyyo eejatzi kaari joriyyotatsi

¹⁴ ¿Okameethatzima akante: “Tee okameethatzi iroka rantziri Tajorentsi”? Teewee, eero akantzi. ¹⁵ Tema paerani ikantakirini Moeseeshi: “Tema naaka kantatsiri ninkarika noneshironkateri, eejatzi ninkarika netakotyaaari”. ¹⁶ Tee riro atziri kantatsini, inta Tajorentsi. Riyotzi irira ninkarika ineshironkataperoteri. ¹⁷ Tema paerani ojankinatani ikantziririni riraga iwinkatharite ejiipitojatzi: “Nopeyemi pinkatharitatsini, riyoteeyantyaarini atziri osheki notajorentsitaki, eejatzi osheki ipinkathateeyantenarini maawaeni jeekatsiripaeni kipatsiki”. ¹⁸ Ñaakiro, tema rirotaki Tajorentsi kantatsiri ninkarika ikowakaari ineshironkateri. Tema eejatzi rirotaki kantatsiri ninkarika kijoshiretatsiri rajankaneki. ¹⁹ Naamaashita iroñaaka pikantena: “¿Arima? Kyaaryorika pikantakiri, ¿iitaka ikijawenantenawori nantayitzirini? Tema nantayitakironi rantakaakinari rirori”.

²⁰ Pamine, eero atziri: tee okameethatzi pipiyathatyaari Tajorentsi, osheki ipinkatharitziri irira. Noshiyakaawentemiro kowitzi. Okantzirima wetsikirori: “¿iitaka kaari piwetsikantana naari kameetha?” ²¹ Rowaga wetsikirori tema rootaki kowakawori tsikarika okanterori kipatsi. Apaani owatha kowitzi. Tema okameethatzi owetsikakiri apaani rooperotatsiri, omaanta paashini tee opantaperoty. ²² Aririka ikowaki Tajorentsi, tema okameethatzi rowashironkaayeririni iinja. Tema okameethatzi riyotakagaeyerini atziri eeniro itajorenka. Omaanta tee rowashironkagaeyerini intsipaete riraga kaari kameethateeyatsini, omaanta imaeritakotashitawo rantayitzirini, tema ikowakiri ikenkithashireeyami ikaminthaantakyaaririmi. ²³ Omaanta ikaminthaaperotakiri riraga jatatsini jenokinta; ikowakaakiri riyoteeyeni osheki ikaminthaantzi, eejatzi osheki ipinkatharitziri. ²⁴ Riyoyaakiri apanipaeni joriyyo riyoteeyantaaririni eejatzi riyoyaakiri apanipaeni kaari joriyyotatsi. Aakateeyakini riyoyayitakirini, ayoteeyantaaririni. ²⁵ Tema paerani rojankinatokotzitakani riraga Oseeyashi, ikantzi:

“Ikantzi Tajorentsi: ‘Kaari naawita nosheninka, omaanta iroñaaka nosheninkataari. Kaari naawita nonintanewo, omaanta iroñaaka nonintaperoteeri’”. ²⁶ Eejatzi janta tsikarika Tajorentsi ikantakiri: “Kaari naawita nosheninka”, iinja ikenkithatakoteeteri riraga peyaachani ikanteri: “Eerokapaeni reentsitepaeni Tajorentsi, riraga añaaperotatsiri”.

²⁷ Eejatzi eenitatsi iroka rojankinatakirini Iseeyashi. Ikenkithatakotakiri joriyyopaeni ikantzi: “Ikaateeyakini icharineeteni Ishirayeeri oshekiperoño. Ikimitakawo opane impaneki roshekiperotaki. Omaanta eero roshekiperotzi awijakotaatsini. ²⁸ Iinja imonkaatero Tajorentsi maawaeni ikantakiri: romapokaeyerini maawaeni theenkantatsiri, rowashironkagaeyerini. Ithotyaperoyerini, maawaeni”.

²⁹ Tema eejatzi rojankinatagini rirori, ikantzitakani: “Eeromi ikamintheeyeenimi Tajorentsi, riraga antzirori oetarikapaeni, eeromi isheninkateeyeenimi, tema ari ithonkaeyeenimi maawaeni, akimiteeyaaninimi riraga joroomajatzini eejatzi riraga koorajatzini”.

Ikamantziri iitaka kaari raapatziyantari joriyyopaeni

³⁰ ¿iitaka eejatzi nokamantemiri? Paerani riraga paashinjatzitatsiri atziri tee ikowaeyawitani rowameethateri Tajorentsi, omaanta iroñaaka raapatziyeeyarini rootaki iñaaperotantakariri ikameethatzi. ³¹ Omaanta riraga joriyyopaeni ikowaeyawitani rirori imonkaatayiteronimi ikantayitziririni Moeseeshi ikameethatantyaarimi, omaanta tee imateeyironi. ³²⁻³³ ¿iitaka kaari iñaaperotantari riroripaeni ikameethatzi Tajorentsi? Tee rameenteeyarini omaanta ikowaeyawitani rantero oetarikapaeni. Osheki ikompitakawo, tee ikowaeyini raapatziyari Jesoshi. Paerani rojankinateetzirini iroka: “Ikantakotakiniri Tajorentsi Rotyaantanewo: ‘Notyaantawityaanari joriyyopaeni notyomi, omaanta eero riyoteeyawakirini. Okimiwitaka rantziwatyaawo mapi, ipariyantyaawo; tee riyoteeyirini

rirotaki Notyaantanewo, rootaki rowashiretantyaari. Omaanta eero rowashireta riraga aapatziyariri, inta riweshiryaawentaperoeyaarini' ”.

10

¹ Noyemijantzinkarite janta Oroomaki, osheki nokowaperotaki rawijakoeyenimi maawaeni nojoriiyotzinkarite, osheki namanapiintziri Tajorentsi: “Paapatziyaka-agaeyaarini nojoriiyotzinkaritepaeni rawijakotanteeyaari”. ² Niyotaki osheki ikowaeyawitani ikyaaryoowentenirimi Tajorentsi oetarikapaeni rantziniriri, ishintsiteniri maawaeni. Omaanta tee riyoteeyini oetarika ikowakaaperoyakiririni. ³ Tee riyoteeyini tsika ikanteeri Tajorentsi ifnaaperotanteeyaarini ikameethatzi. Ikowaeyawitani rowameethatashityaami apaniroeni, omaanta tee ikoyi raapatziyawo okaatzi ikantziro Tajorentsi ifnaaperotantakariri ikameethatzi. ⁴ Pamine, ipokaki Jesokirishito, ikamawenteeyaakaeni. Iroñaaka, aririka aapatziyakaari rirori, ari ifnaaperoyeeni Tajorentsi akameethatzi. Atsipetashitakawo iroñaaka antayiteroni ikantzirini Moeseeshi awijakotanteeyaarimi.

Tsika akantya awijakoeyanteeyaarini

⁵ Paerani riraga Moeseeshi ikenkithatakotakiri riraga kowatsiri rawijakotantyaawomi Rojankinarini Moeseeshi: “Eenitatsirika kowatsini imonkaayiteroni rawijakotantyaari, okameethatemi imonkaateeyeronimi maawaeni, ikanteetateyeyaani. Eeromi ikom-pitawomi”. ⁶ Omaanta aririka aapatziyeyaarini Jesoshi ifnaaperotantari Tajorentsi akameethatzi eero akantzi ajankaneki: “Pomeentsitaka awijakotanteeyari. Thame aatashiteri Jesokirishito janta jenokinta, aakiteri jaka rowawijaakotanteeri”. Eero akantashita; ⁷ eejatzi eero akantashita: “Thame aate tsikarika iyaatzi ishire kamaentsiripaeni inthomaenta kipatsi, apiriinantyaariri Jesokirishito, rowawijaakotanteeri”. Eero akantzi. Tema tzinaanaa paerani. ⁸ Aririka aapatziyakaari, aritaki awijakotee: eero antayitzirini pomeentsitayitacharini. Tema eeniro jaka ifnaani Tajorentsi: kaari pomeentsitachani pikenkithatakotero eejatzi pameentyaawo. Rootaki iroka nokamanantapiintziri: paapatziyari Jesoshi pawijakotanteeyarini. ⁹ Aririka pikamanteri paashinipaeni atziri pipinkathatakiri rirori, eejatzi aririka pikenkithashiryaakiro pajankaneki ipiriinteeri Tajorentsi, aritaki pawijakotee. ¹⁰ Naakiro, aririka ameentyaari riraga Jesoshi ajankaneki ifnaaperoyeeni Ashitariri akameethatzi; eejatzi aririka akamanteri paashinipaeni atziri aapatziyakari rirori, aritaki awijakotee. ¹¹ Tema okantzini Iwaperite Tajorentsi: “Eero ipashiwenta riraga aapatziyariri Jesoshi, tema eero ramataw-itzi”. ¹² Amonkaatawakagaeyakani: joriyo eejatzi paashinijatzitsiriri atziri, apintzi Awinkatharite. Ameenteeyakarini, rootaki ipinkathariwenanteeyakaerini, ineshironka-teeyantakaerini maawaeni. ¹³ Tema eejatzi okantzini Iwaperite Tajorentsi: “Rawijakoeyeeni maawaeni ameenteeyaririni Awinkatharite”.

Osheki itheenkanteeyini joriyopaeni

¹⁴ Eerorika raapatziyari Tajorentsi atziri, ¿tsikama ikantyaaka rameenantaariri? Eero imatziro. Eerorika ikemakotziri, ¿tsika ikantyaaka raapatziyantaariri? Eero imatziro. Tekatsirika kenkithatakaantatsini, ¿tsika ikantyaaka ikemakotantaariri? Eero imatziro. ¹⁵ ¿Arima imatakiro atziri riyate ikenkithatero ifnaani Tajorentsi tekatsirika otyaanterini irira? Eero imatziro. Tema okantzini Iwaperite Tajorentsi: “Tema osheki aweshiryaawentakari riraga pokatsiri kenkithatziroirini ifnaani Tajorentsi, tema ifnaaperoyakiririni”. ¹⁶ Omaanta tee raapatziyeyimimi maawaeni. Tema rootaki ikantkirini paerani Iseyeyashi: “Nowinkatharite, nokamanteeyawitakarini, omaanta eenitatsi osheki kaari aapatziyeyimiri”. ¹⁷ Eerorika ikamanteetee, eero amatziro aapatziyari Jesoshi. Tema ikamanteetakae ikamawentakae irira, rowawijaakotantakaeri.

¹⁸ Tema ikemaeyakini maawaeni joriyopaeni. Kyaaryo, ikemaeyawitakawoni. Tema okantzini Iwaperite Tajorentsi: “Riyaataki kenkithatakaantatsiri maawaeni kipatsiki, ikemaeyakirini maawaeni jeekatsiripaeni”. ¹⁹ ¿Tee riyoteeyawakironi joriyopaeni? Tema ikamantakirini paerani Moeseeshi: “Ikantzi Tajorentsi: ‘Iinja paamakotyaari paashini-jatzitsiriri atziri pimaninteeyawitakarini. Ro pikijantyaariri nowawijaakoeyeerinira’ ”. ²⁰ Eejatzi rojankinatakini Iseyeyashi: “Ikantzi Tajorentsi: ‘Tee ikowawitena riyotena riraga atziripaeni, omaanta riyoteeyakinani iroñaaka: niyotakaaperoyakiririni. ²¹ Omaanta riraga joriyopaeni nokantapiintawitakarini, omaanta ipiyathatakina, tee ikoyi raapatziyena’ ”. Rootaki rojankinatakinarini riraga Iseyeyashi.

11

Tsika ikantyaaka riraga joriyopaeni

¹ Naamaashita pojampitena iroñaaka: “¿Arima? ¿Eeroma iroñaaka rookaeri Tajorentsi maawaeni joriyopaeni, riraga reentsiteteeyawitarini?” Eero. Tema naaka joriyyo. Nocharineeteeyakarini Awaraamani eejatzi Irijamiini. ²⁻³ Naakateeyakini joriyyo. Tema paerani riyoyagaeyakinani Tajorentsi, roojatzi iroñaaka raakameethateeyantaanarini. Tema piyoteeyakini okantzini Iwaperite Tajorentsi. Okenkithatakotakwiri Iriiyashi paerani, ikenkithatakaeri Tajorentsi, ikantziri: “Nowinkatharite, teewee ikameethateeyini irika nojoriyyotzinkarite. Rowamaapiintayitakirini riraga kamanantayitzirorini piñaani. Rookakaayiteerini isheninka raapatziyeeyawitzimini. Iroñaaka ikowaeyakini rowamaena naari. Apaniroeni naaka naapatziyimi”. ⁴ Tema piyoteeyakironi eejatzi rowaga rakanakiriri, ikantzirini: “Eenitatsi ikaatzi jeekatsiri 7.000 shirampari aapatziyaperotanari. Tee rotziwerowashitawo ipinkathatanteeyaworini rirori rowaga Waari itajorentsieteeyawitarini paashinipaeni”. ⁵ Eejatzi okimitaaka iroñaaka. Eenitatsi eejatzi apanipaeni joriyyo riraga riyoyaanewo Tajorentsi, ineshironkaeyakirini. ⁶ Ñaakiro, ineshironkaeyakirini, tee ikantziri rantero oetarikapaeni. Ikanteririkami rantayiteronimi oetarikapaeni, tee ineshironkatziri.

⁷ Ari, ¿tsika okantari iroñaaka? Ikowaeyawitakani iñaaperoeeyerinimi Tajorentsi, omaanta, tee. Iñaaperotayitakirini apanipaeni: riraga riyoyayitakirini. Omaantakya paashinipaeni, tee ikowaeyini raapatziyaperoeayarini Tajorentsi inta romajontyaakiri rajankaneki. ⁸ Tema eejatzi okantzini Iwaperite Tajorentsi: “Ipeyapithatakirini Tajorentsi ikenkithashiryaantawitari. Iñaayitawitakawoni oetarikapaeni, ikemayitawitakawoni, omaanta tee riyotakotawakiro: tee raapatziyari Tajorentsi. Aritaki ikanteeyani, roojatzi iroñaaka”. ⁹ Eejatzi ikantzini Iraviiri: “Riweshiryaawentawitakawo oetarikapaeni, omaanta ramatawiteeyaani apaniroeni. Roojatzi ikamaeyeni, ikemaatsiwenteeyaawoni rantayitzirini. ¹⁰ Eero iinja ojeeki riyotantari, eero riyoteeyini. Ikantyaani ashi royirowo rashironkaeya”.

Tsika ikantaka joriyyo eejatzi paashinijatzitatsiri atziri

¹¹ Ari itheenkaeyakini joriyopaeni rootaki nojampitantzimiri: ¿Ikiyaperoeyakirinima iroñaaka Tajorentsi rirori, eero ishinetantari rawijakoty? Teewee. Omaanta ranantakawori kaari kameethatatsi rowawijaakoeyantakaririni paashinijatzitatsiri atziri ikowantyaari joriyopaeni ikimiteeyaarini riroripaeni, raapatziyaari Jesoshi. ¹² Itheenkaeyakini, tee ikowaeyini raapatziyari irira, omaanta rawijakoeyeeni paashinijatzitatsiri atziri. Iinja, aririka raapatziyaperoeayarini joriyopaeni rirori, tema eekiro riyaatatyeer raapatziyaperoeayarini eejatzi paashinijatzitatsiri atziri rawijakotanteeyaarini.

¹³ Tee eerokapaeni joriyyo. Piyoteeyini rotyaantakina Tajorentsi nokenkithatagaeyakimini. Aririka notsipatyaaari nojoriyyotzinkarite nokantani nokenkithatakotero nantawero eejatzi pawijakotantyaari osheki eerokapaeni. ¹⁴ Nokowaki nokenkithashiryaakagaeyerini iñaani Tajorentsi nojoriyyotzinkarite eejatzi raamaawaeta kaari joriyyo, rawijakotagaananteeyarin rirori. ¹⁵ Itheenkaeyakini iroñaaka, rootaki kaari iñaaperoeeyantarini Tajorentsi ikameethatzi; omaanta eeroka iñaaperoeeyakimini pikameethatzi. Omaanta iinja iñaaperoeeyerinimi rirori ikameethatzi, tema okameethaperotanaki. Riyateeyeninimi oshekipero janta paamariki kaari tsiwakanitatsini, omaanta iinja riyaatagaanteeyini osheki janta jenokinta, okimiwitaka ipiriinteerimi. ¹⁶ Pamane, iñaaperotakirini Tajorentsi Awaraamani ikameethatzi, rootaki riyoyaantakariri icharineetenipani ratzirintantyaariri. Noshiyakaawentemiro eejatzi inchato: aririka okameethataki oparitha, tema eejatzi okameethataki owaempeki roori. Okimitaka ikameethatakin Awaraamani, eejatzi ikimityaari iinja icharineeteni ikameethateeyanikini.

¹⁷ Iroñaaka noshiyakaawentemiro eerokapaeni kaari joriyyo rowaga inchato oetachari oriwo. Okameethataki oparitha, omaanta tee okithokitzi owaempekiki. Rootaki ichekanteetawori, rookaeteero. Rayi paashini owaempeki, omaanta roori oriwoniro. Riyontaakiro roori, rootaki tzimatsini okithoki. Ro oparitha shookakayeroni. Rowaga owaempekinichi chekaetziro oshiyakaawentziri joriyyo; rowaga owakirari oriwoniro riyontaakiro oshiyakaawentakimi eeroripaeni, tema eeroka kaari joriyyo. ¹⁸ Iroñaaka eero pikantakaaperota eerori: “Nokameethatzi naaka, tee nokimitari riraga joriyyo”. Ñaakiro, tee pijeekashita apaniroeni, eero pimatziro apaniroeni, inta omatakaakimiro Ishire Tajorentsi, kimitaka oparitha oriwo amitakotakiro owaempeki oriwoniro. Ari okanta riyotaakaero riraga joriyopaeni ramitakotakae eejatzi riweshiryaakagaeyakaeni. ¹⁹ Naamaashita pikantzi: “Rookakiri Tajorentsi joriyyo kimitaka ichekanteetawori owaempeki oriwo rooma riyontaakinawo. Tema iroñaaka kijokiro royena naaka”. ²⁰ Kyaaryo, omaanta itheenkakiri, rootaki rookantawitakariri. Paapatziyeeyakarini

Jesoshi eeroka, rootaki kijokiro rowaeyantakimirini. Kyaaryoowa pikantakaaperotashitakarira, omaanta okameethatzi pipinkathataperoteri. ²¹ Pamine, rookakiri riraga Tajorentsi riraga theenkiriri, omawitya rirotaki riyoyaawitakari. Eejatzi eeroka, kyaaryoowa rookimikari aririka pitheenkiri.

²² Piyoteeyakini ikaminthaantaki Tajorentsi, omaanta eejatzi rowashironkagaeyakirini riraga antzirori kaari kameethatatsi. Aririka pikantyaani paapatziyari, ari ikantyaani ikamintheeyemini. Eerorika pikantyaani paapatziyaperotari, rookaneemi eerori. ²³ Eejatzi riroripaeni: aririka rookaero itheenkirira roojatzi raapatziyeeyarini, ari ifaaperoeeyerini Tajorentsi ikameethatzi, tema rirotaki Pinkatharipero. Okimiwitaka riyontaakiro eejatzi oriiwoki. Tema rirotaki rirori kantakowenteririni tsikarika ikanteeyerini atziri. ²⁴ Paerani tee piyoteeyawitarini, omaanta irofaaka ifaaperoeeyakirini pikameethatzi. Aririka raapatziyari riraga iyoyawitaririni, tema eejatzi ifaaperoeeyerini rirori ikameethatzi.

²⁵ Noyemijantzinkarite, eenitatsi nokoyiri nokamantemiri kaari piyoteeyawitani. Ro nokamanantemiri tee nokoyi pikantakaaperoty. Pamine, itheenkawawitani riraga joriiyopaeni irofaaka, omaanta eero roojatzi ikantatyaani. Aririka omonkaatasya raapatziyeeyari Tajorentsi paashinijatzitatsiri atziri, roojatzi omonkaatanteeya eejatzi raapatziyaanteeyarini riraga Tajorentsi eejatzi joriiyopaeni. ²⁶ Kyaaryo rawijakoeyeeni iinja, maawaeni irira. Tema paerani okantzini Iwaperite Tajorentsi: "Ikantzi Tajorentsi: 'Joririyotaki riraga owawijaakoeyeririni, raapatziyakagaeyarini isheninka rookakagaeyerini itheenkantzi. ²⁷ Nomonkaatero iinja maawaeni nokantzitakaririni ichariniitani paerani: nowawijaakoeyeririni, eero napiiteero nokijantari kaari kameethatatsi ranteeyakirini' ".

²⁸ Irofaaka ikijeeyakirini, eejatzi itheenkawawitani; rootaki irofaaka rowawijaakoeyantakimirini Tajorentsi eeroka. Omaanta inintzitarini riraga itakaantakaworini joriiyopaeni, rootaki eejatzi irofaaka inintaperoyantakaririni maawaeni. ²⁹ Tee ramatawintantzi Tajorentsi: eero raapithateero oetarika ipaeyakaerini, eero rotsiparyagaari riraga riyoyaakiri. ³⁰ Paerani tee paapatziyarini Tajorentsi, omaanta irofaaka itheenkaperoeeyakirini joriiyopaeni rirori, rootaki ikaminthagaeyantakimirini eeroka. ³¹ Irofaaka tee raapatziyari joriiyo, omaanta iinja raapatziyeeyari eejatzi, ikimiteeyeemini eerori. Roojatzi ikaminthaanteeyarini Tajorentsi, ikimitakaanteeyeemini eerori ikaminthagaeyakirini irofaaka. ³² Ikantzi Tajorentsi: "Eenirowa rantanipaeni maawaeni atziri, omaanta nokowaki noneshironkawawitani maawaeni, nowawijaakoeyeririni".

Riraga Paaworo ifaaperoteri Tajorentsi

³³ Tema osheki ikameethaperotaki. Eenitatsi riyotantari, osheki riyotzi. Tee amatziro ayotziro ikenkithashiryaari rirori, tee ayotayitziro riantayitziro. ³⁴ Tema rootaki okantziri Iwaperite Tajorentsi: "¿Eenitatsima yotzirori ikenkithashiryaari Awinkatharite? ¿Eenitatsima yoteerini ranantayitaworini oetarikapaeni? ³⁵ ¿Eenitatsima perini Tajorentsi oetarikapaeni ipantyaariri okaatzi ikoyiri? Tekatsi. Tema irira ipakae aaka maawaeni, ijetakari". ³⁶ Naakiro, rirotaki irira wetsikirori maawaeni. Itajonkakiri maawaeni, ijeekawawitakarini. Tema rirotaki ashiteeyaririni maawaeni jeekawawitakarini. Thame irofaaka maawaeni apinkathataperoeeyerini, akanteetatyeeyaani. Aritaki okantyaari.

12

Okaate rantayiterini aapatziyariri Jesoshi

¹ Noyemijantzinkarite, tema osheki ikaminthaaperoyakaeni Tajorentsi. Rootaki nokowakaaperotantakimirini eero pantashitawo eerori oetarikapaeni, inta panteniri irira okaatzi ikowakayimiri. Eenirowa pañi, kameetha pijeeke riweshiryaawenantemiri: rootaki ikowakagaeyakiririni maawaeni aapatziyariri Jesoshi. ² Eero pikimiteeyarini theenkantatsiri, omaanta paashini pikenkithashiryaagaeyapiinteni. Piyotaperotero ikowakakimirini Tajorentsi: okameethaperotaki. Aririka pantapiintero iroka, monkaataka: ifaaperoeeyemini Tajorentsi pikameethatzi.

Eero pikantakaaperota

³ Ikantakina Tajorentsi: "Piyotagaeyerini oroomajatzi", rootaki nokamananteeyimrorini iroka. Eero pikantakaaperota, eero piitashita panaakoeyakirini paashinipaeni pipinkatharitz. Pikenkithashireeyaani tsika pikantari, piyoteeyeni imatakaperotakimirika Tajorentsi paapatziyakari Jesoshi. ⁴ Pamine tsika akanteeyarini: eenitatsi oki aminantari, akempita akemantari, apaante afaawetantari, ako oerikantari, aetzi anashitantari, maawaeni. ⁵ Eejatzi akimiteeyakarini maawaeni aapatziyeeyaririni

Jesokirishito: akaateyakini osheki, ashenin katawakagaeyakani. Omaanta inashitayitakani anteeyakirini. ⁶ Tema osheki ineshironkaeyakaeni maawaeni. Imataka-gaeyakaeni antayitakironi oetarikapaeni, omaanta inashitayitakani. Ero aperawentawo antayiteroni. Aririka imatakaakimiro pikenkithatakayeri atziri, paapatziyaperotyaari kameetha pikenkithatakaantyaariri irira. ⁷ Aririka imatakaakimi petakotyaari paashinipaeni, ari pantero petakotyaari kameetha. Aririka imatakaakimi piyotaante, ari piyotaante kameetha. ⁸ Aririka imatakaakimi piweshiryaakayaari paashinipaeni, ari kameetha piweshiryaakagaeyaarini. Eejatzi aririka ikantemi pipashitayaarini ashironkaenkari oetarikapaeni, pipaperoteri: ero pishampitsitzi. Aririka pamitakoteri paashinipaeni, ero piperateri, inta pishintsite pamitakoteri. Aririka pineshironkateri paashinipaeni, piweshireeeyeeni.

⁹ Pinintaperoyerini paashinipaeni kameetha, ero pikantashitari: “Nonintakimi”, omaanta pinintaperoteri. Ero poejokirota wo kaari kameethatayitatsini, omaanta pikowaperote pantayiteroni kameethaperotatsiri. ¹⁰ Pinintaperotawakagaeyaani maawaeni: tema pikimitawakagaeyakani, paapatziyeeyarini Jesoshi. Pikowaperoyeni pipinkathatawakagaeyani paashinipaeni. ¹¹ Ero piperata, omaanta pikowaperoyeni pishintsite panteniri Awinkatharite maawaeni ikowakagaeyemirini. ¹² Piyoteeyakini imatakimiro Tajorensi maawaeni ikantakimiri: iroñaaka piweshiryaawentyaawo. Aririka opomeentsizimotemi oetarikapaeni, pimaeritakotashitawo inta pikanteri Tajorensi: “Pamitakotena”. Tema okameethatzi pikantyaani pamaneri Tajorensi. ¹³ Pipapiinteri piyemijantzinkarite koetyeemotariri. Paakameethatapiinteri ninkarika areetemini.

¹⁴ Pikanteri Tajorensi ikamintheeyerini kijeeyakimirini, ero pipiyatari. ¹⁵ Aririka ikimoshiryaanaki atziri, pitsipatanakyaari pikimoshiryaaperotanaki eerori. Aririka rowashiretya atziri, aritaki pitsipatanakyaari powashiretya piweshiryaantanakya. ¹⁶ Paakameethatawakagaeyaani maawaeni atziripaeni. Ero pikantakaaperota inta paakameethateri owashironkaenkaripaeni pineshironkateri. Ero pikantzi: “Naaka yotzinkaripero”.

¹⁷ Aririka rantzimotemiro pisheninka kaari inimotzimi, ero pipiyatari. Kameetha pijeeki riyoteeyantemirini atziri pikameethataki. ¹⁸ Ero pipiyawaantetari paashinipaeni. Pikowaperoyeni paakameethateeyerini paashinipaeni, maawaeni. ¹⁹ Noyemijantzinkarite, osheki nonintaperoyakimini. Ero pipiyatari owashironkaawitemini. Rirokya Tajorensi piyakowentemini. Tema paerani rojankinatakaantakironi Iwaperiteki, ikantakini: “Naaka piyawenteemini, naaka owashironkagaeyeririni. Tema naaka Piwinkatharite. ²⁰ Aririka ayeri kijakimiri itashe, piperi rowanawo roya. Aririka imiritaki irira, pipakoteri imiri. Pantakirorika iroka, roojatzikya ipashiwentanakya, eerokya rapiiteero ikijeemi eejatzi”. ²¹ Ero pathaagawo kaari kameethatayitatsini antakayemiro oetarikapaeni, omaantakya pikaminthayeri paashinipaeni, poñaayeri kameethatayitatsirini.

13

Okameethatzi apinkathateeyerini pinkathariwenteeyeerini

¹ Pathaagakoperoyaarini maawaeni jewatatsiripaeni: tema rirotaki Tajorensi kowakaakiriri reewawenante. Eeromi ikowakaerimi, eeromachee reewawenantzimi. ² Riraga piyathatariri jewatatsiri, eejatzi ikimitakiri Tajorensi, ipiyathatakari irira. Tema rirotaki kowakayiriri reewawenantzi. Iinja rowashironkagaeyerini maawaeni piyathateeyakaririni. ³ Riraga jeekatsiri kameetha tee ithaawantari pinkathari, intakya riraga antapiintzirori kaari kameethatatsi. Eerorika pikoyi pithaawantyaari pinkathari, pijeeki kameetha; pijeekirika kameetha, tekatsi ikantemi. ⁴ Kyaaryo, ikowakaakiri Tajorensi ipinkathariwenante pijeekaeantyaarini kameetha. Omaanta teerika okameethatzi pantayitirini, ari pithaawantakyaari. Tee ratsipetashita ipinkathariwenantzi. Ikwakaakiri Tajorensi rowashironkagaeyerini maawaeni antzirori kaari kameethatatsi. ⁵ Tee akoyi rowashironkagaeyeeni Tajorensi, omaanta akowaki antero inimotziriri, rootaki okameethatantari apinkathateri pinkatharipaeni.

⁶ Rootaki eejatzi pipagaantariri pinkatharipaeni piyorikite. Pipinatakiri ranantyaawori ikowakayiriri Tajorensi: ipinkathariwenteeyakimini. ⁷ Pipinateeyeerini maawaeni okaatzira pireewitakiriri: pipaeri koriki, impoeshito oetarikapaeni. Pikemijantaperoyerini eejatzi pipinkathateeyerini.

Kameetha anintawakaaperoyaanini, maawaeni

⁸ Ero pireewitayitirini atziri oetarikapaeni, inta pinintaperotawakagaeyaani. Aririka anintawakagaeyaani, amonkaatayiteroni rojankinatayitirini Moeseeshi, maawaeni.

⁹ Ikaminaakini: “Eero piñaathatzimotawo piina paashini tsinani, eero piñaathatzimotari piimi paashini shirampari, eero powamaantzi, eero pikoshitzi, eero piñaawenatawo rashitayitarini paashini atziri”. Osheki eejatzi ikantakirini. Eejatzi ikantakini: “Pikimitaaga eeroa pikaminthaaga, eejatzi pikimiteeyirini paashinipaeni pikaminthagaeyerini, pinintaperoyerini”. Aririka anteeyakironi iroka, tema amonkaatakiro maawaeni ikantakirini Moeseeshi. ¹⁰ Aririka anintashireproteri paashini atziri, tekatsi akantya akijashireeri tema amonkaatakiro maawaeni ikantzirini Moeseeshi.

Eero ojamanitzi ipiyashitaate Awinkatharite

¹¹ Eero ojamanitzi ipiyashiteeyeni Awinkatharite ragaeyantaateerini atsipateeyantyaaririni. Paerani aapatziyantakaririni, aetashiteeyawitakarini, ari ojamanitanaki ipiyanteeyari. Iroñaaka aamagaeyakarini, rootaki okameethatantari ajeeki kameetha. ¹² Aririka antapiintero kaari kameethatatsi, kimitaka ajeekaki tsiteniriki, amanantawori antayitzirini. Aririka ajeeki kameetha, kimitaka ajeekaki kitejiriki, tee apashiwentakaawo antayitzirini. Ari iroñaaka oshiyawitakawo rooteentsi okitejitee, tema rootzimateentsirika ipokae Awinkatharite eejatzi. Eero antapiintzi iroñaaka kaari kameethatayitsini, inta okameethatzi ijeekaeyeni kameetha. ¹³ Thame iroñaaka kameetha ajeekaeyeni. Eero antayiteeroni kaari kameethatayitsini, eero ashinkiteeyaani, eero añaathatawo kaari ayi, eero oñaathatari kaari ayi, eero akijawakagaa, eero añaawenaperotzitari rowaagawo paashini atziri, ¹⁴ eero antayitzirini kaari kameethatatsi akowayitzirini eejatzi akenkithashiryaayitzirini. Omaantkya thame akanteri Awinkatharite Jesokirishito ramitakoeyeni kameetha ajeekaeyantyaarini.

14

Okameethatzi raakameethatawakagaeyaani maawaeni atziri

¹ Ikowakirika paashinipaeni aapatziyariri Jesoshi ikaateyemini piñaaperoyerini Tajorentsi, ari paakameethateeyawakirini. Tekirarika riyotaperotayiteroni maawaeni ikowakagaeyakarini Awinkatharite, omaanta eero pipiyawaantetakotari okaatzi riyotawitari rirori. ² Noshiyakaawentemiro. Eenitatsi kantatsiri okameethatzi owaeyaarini iitarikapaeni: iwatha, shinki, chochokipaeni, maawaeni. Omaanta eenitatsi paashini kaari yotaperotatsi: iitawitachari tee okameethatzi oyaari iwatha. ³ Pametari eeroa powapiintari iwatha, eero pimanintaneentziri riraga kaari owari. Eejatzi, teerika powapiintari iwatha, eero pikantzi: “Tee ikameethatzi riraga owari iwatha”. Tema riroteeyakini itomipaeni Tajorentsi, iñaaperoyakirini rirori ikameethatzi. ⁴ Tema rirotaiki Tajorentsi Awinkatharite. ¿Okameethatzi pikante eerori: “Tee ikameethatzi rirori, tee raapatziyaperotari Awinkatharite”? Tema Tajorentsi kantawenterini rirori okameethatzi riraga antayitakirini, eejatzi ramitakotari rantayitakirini kameethatayitsirini. ⁵ Eejatzi eenitatsi paashini kantayitatsirini: “Tee omonkaatawakagaeyani kitejiripaeni, inashitakagaeyawoni apanipaeni kitejiri añaaperotaperotantyaariri Tajorentsi”. Iirira paashini ikantzi: “Okameethateeyini maawaeni kitejiripaeni añaaperotantyaariri, tee inashitayitani”. Ari okameethatzi piyoteeyeni oetarika pikoyiri eerori, omaanta eero pikantawakaawentawo kitejiripaeni. ⁶ Riraga kantatsiri: “Ninashitakagaawo apanipaeni kitejiri noñaaperotantaariri”, tema ikowaki ipinkathateri Awinkatharite. ¿Iitaka athañaakotantyaariri? Riraga paashini, rowari iwatha, ipaasonkitziri Awinkatharite, eejatzi ipinkathatzi. ¿Iitaka athañaakotantyaariri? Eejatzi riraga kaari owari iwatha, ipaasonkitziri Awinkatharite eejatzi ipinkathatzi rirori. Tema eejatzi okameethatzi.

⁷ Tee ajeekawaetashita apaniroeni aaka iroñaaka anantyaawori akowayitzirini. Eero akantashita oetarika antayiterini iroñaaka, eejatzi tsikarika okaate akamantyaari. ⁸ Iroñaaka afeeyateeni aari, kameetha apinkathateeyirini Awinkatharite, anteniri rirori maawaeni ikowakagaeyakarini. Rirotaiki kowakagaeroni tsikarika okaate akame, omaanta akantateeyani apinkathateeyirini. Ikantani ipinkathariwenteeyirini añaatsiri eejatzi kamaentsiri, maawaeni. ⁹ Ikowaki Jesokirishito ipinkathariwenteeyirini añaatsiripaeni eejatzi kamatsiripaeni, rootaki ikamantakari eejatzi ipiriinantaari. ¹⁰ ¿Iitaka pikantakotantakariri piyemijantzinkarite: “Tee ikameethatzi”? ¿Iitaka pikinaanikowenantayitakaririni? Eero pipeyakotzi iroka: iinja añaageririka Tajorentsi, roojatzi ijeekanaki Jesokirishito iwinkatharimentoki ikananteeri okameethatzi riraga anteeyakirini aari. ¹¹ Iroka ikantzi Awinkatharite Iwaperiteki: “Nokantani nañaaperotzi naaka, kyaaryootaki iroka nokamantemiri. Iinja rotziwerowashiteeyenani maawaeni atziri ipinkathateeyenani. Ikanteeyenani: ‘Eeroa Tajorentsi’”. ¹² Kyaaryo, añaageyerini eejatzi, ari akamanteeyerini maawaeni okaatzika antayitakirini jaka kipsitsiki, roojatzi ikantakoeyantakarini okameethatzi riraga antayitakirini.

Kyaaryoowa, pantakaerikari piyemijantzinkarite kaari kameethatatsi

¹³ Ari iroñaaka tee okameethatzi akantakotantariri ayemijantzinkarite oetarika, akante: “Tee okameethatzi rantayitzirini rirori”. Kyaaryoowa, pipakaakaerikarira raapatziyari Jesoshi. ¹⁴ Riyotaakina Awinkatharite Jesoshi, rootaki niyotantakari okameethatiki maawaeni rowaetayitarini. Okameethatzi oyaari iwatha. Omaanta riraga itaashitachari: “Tee okameethatzi oyaari iwatha”, ari okameethatiki eero rowantari rirori; rooma tee okameethatzimotziri aririka rowakyaari rirori. ¹⁵ Eejatzi eerori, aririka poyimotyaaari piyemijantzinkarite ipinkakirira rirori, aritaki powashiretakaakyaari: tee okameethatzi. Aritaki pikenkithashiryaaakaanakyaari, tee pinintaperotziri. Tema ikamawentakiri Jesokirishito rirori, iroñaaka eero pitheenkaakeri. ¹⁶ Piiteeyawitani okameethatayitakini pantayitakirini, omaanta kyaaryoowa, ikantzimawentzimirokari paashinipaeni. ¹⁷ Aririka apinkathatakiri Tajorentsi, eero akenkithashiryaaayitzirooni owayitarini eejatzi irayitzirini; omaanta akemijantaperotero Ishire Tajorentsi akameethatantyaari, ajeekantyaari kameetha, akimoshirewenteeyantyaaworini rowaga Ishire. ¹⁸ Aririka kameetha akemijantaperotakiro, ari kameetha antawaeteniri Jesokirishito. Roojatzi ifaaperoeeyeni Tajorentsi eejatzi maawaeni atziripaeni akameethatzi.

¹⁹ Thame iroñaaka aakameethateeyerini ayemijantzinkarite, maawaeni; eejatzi ikimitee rirori, raakameethateeyeni. Eejatzi ayotaawakagaeyaani kameetha aapatziyaperoeeyantyaaririni. ²⁰ Piyoterika ari pookakaakiri atziri raapatziyari Jesoshi tema poyimotakari iwatha, okameethatzi eero poyimotari iwatha. Kyaaryo okameethatzi oyaari iitarikapaeni, omaanta tee okameethatzi ookakayeri atziri raapatziyari Jesoshi. ²¹ Tee okameethatzi pantero oetarikapaeni pookakaantyaariri atziri raapatziyakari Jesoshi: eero powashitari iwatha, eero pirashitawo pyaarentsi eejatzi kepishaari, oetarikapaeni, maawaeni. ²² Aririka piyotaki ishinetakimiro Tajorentsi oetarikapaeni, eero pikantakowenanteeyarini riraga kaari ametawo, eero pikantawakaawentawo. Aririka piyotaperotaki okameethatiki pantayitakirini, tema ari pikimoshiryaaaperotanaki. ²³ Omaanta piiterika tee okameethatzi oetarikapaeni rantayitzirini piyemijantzinkarite, eero pantashitawo eerori, otzimikari pantani. Teerika piyotzi ikowakaakimiro Tajorentsi pantero, tee okameethatzi pantashityaawo.

15

Pikenkithashiryaaakotyaari piyemijantzinkarite, eero pikenkithashiryaaakotashita apaniroeni eeroka

¹ Ŋaakiro, aririka aapatziyaperotakyaari Jesoshi eejatzi ayoteeyakini okameethatayitakini iroka nokenkithatakotakiri, omaanta okameethatzi akenkithashiryaaakoeyaarini riraga kaari shintsishireperotatsini, tekira riyoperotzironi kameetha Iwaperite Tajorentsi. Eero antashitawo akowakaayitarini aari, ² omaanta akenkithashiryaaakoeyerini ayemijantzinkarite, ikimoshireeyantyaarini riroripaeni. Eejatzi amitakoeyerini riyoperotantyaari, raapatziyaperotantyaariri. ³ Tema eejatzi riraga Jesokirishito, tee rantashitawo ikowakari irira. Tema rojankinatakotzitakani paerani: “Riraga Jesokirishito ikantziri Iriri: ‘Ikijeeyakinani maawaeni kijeeyakimirini eerori’”. ⁴ Rowaga Ishire Tajorentsi ojaninatakaakiri paejatziiteni ayoteeyantyaaworini kameethatayitatsirini antayiterini, eshiwenantyaawori pomeentsizimoyiterini oetarikapaeni, aweshiryaaawentantyaariri Tajorentsi, eejatzi ayotaperotantyaari iinja ajeeke kameetha janta inampiki. ⁵ Nokowaki Tajorentsi ramitakotapiinteeయాeni eshiwenantakawori akemaatsitayitakarini oetarikapaeni, eejatzi riweshiryaaakagaeyaeni. Nokowaki iroñaaka ramitakoeyemini paakameethatawakagaeyaani. Rootaki ikowakagaeyakimirini Jesokirishito eejatzi. ⁶ Tema amonkaatawakagaeyakyaani akanteeyeni: “Tema ikameethatiki Pawa Tajorentsi eejatzi Awinkatharite Jesokirishito”. ⁷ Tema raakameethateeyaeni irira. Iroñaaka pikimiteeyarini, paakameethatawakagaeyaani maawaeni, ifaaperoeeyantyaaririni atziri Tajorentsi ikameethatzi.

⁸ Paerani ipokantakari Jesokirishito jaka kipsatsiki, retakoeyakarini ijoriyyotzinkaritepaeni riyoteeyantakarini tee ramatawiteyirini Tajorentsi. Eejatzi riyotakagaeyakirini imonkaateeyeroni maawaeni ikantakiririni ichariniiteni paerani. ⁹ Eejatzi ikowakaakiri riyoteeyeni paashinijatizatsiri atziri ineshironkaeyakirini, ikanantyaari rirori: “Tema ikameethatiki Tajorentsi”. Rootaki okantzirini Iwaperite Tajorentsi: “Nokamanteeyerini paashinijatizatsiri atziri: ‘Ikameethatiki Tajorentsi, thame omampaawenteeyarini’”. ¹⁰ Eenitatsi paashini Iwaperite Tajorentsi kantatsiri: “Tee eeroka naawita joriyo, omaanta pikaateeyerini rirori piweshiryaaawenteeyarini Tajorentsi”. ¹¹ Paashini eejatzi rojankinataki, okantzi: “Maawaeni kaari joriyyotatsi ikanteeyeni: ‘Tema ikameethatzi Tajorentsi’. Pifaaperoeeyerini maawaeni”. ¹² Eejatzi riraga

Iseeyashi rojankinatzi: “Itzimini icharineeteni Isayii, ipoke ipinkathariwenteeyerini paashinijatzitsiri atziri, riyoteeyakini rowawijaakoeyerini”.¹³ Tema ayoteeyakini imonkaateeniro Tajorentsi maawaeni ikantakaeri. Pameenteeyakarini, rootaki nokowantakari roemoshirenkaeyemini, kameetha ijeekakagaeyemini. Roojatzi otajonkawenteeyemini Ishire Tajorentsi piyotaperotantyaari eero ramatawitzimi Tajorentsi, ithotyaaakimiro maawaeni ikantakimiri.

Osheki ikowaki Paaworo ikenkithate

¹⁴ Iroñaaka, noyemijantzinkarite, niyotaki pikameethateeyakini, eejatzi piyoper-oeyakironi iñaani Tajorentsi pimateeyantakaworini piyotaaawakagaeyakawoni.¹⁵ Iroñaaka osheki nojankinateeyakimironi, nokenkithashiretakaakimiro maawaeni iroka eero pipeyakotantawo. Kyaaryo, ineshironkatagina Tajorentsi,¹⁶ rootaki rotyaanantakinari nokenkithatakagaeyerini riraga kaari joriyyotatsi. Nokamanteeyakirini atziri tsika ikanta Jesokirishito rowawijaakoeyantakaerini. Roojatzi owameethaperoyakirini Ishire Tajorentsi maawaeni raapatziyari Jesoshi, roojatzi raakameethateeyakirini Tajorentsi.¹⁷ Rootaki niweshiryaawenantakimiri: riyoyaakina Jesokirishito nokamanteeyakimini tsika ikanta Tajorentsi.¹⁸ Eero nokenkithatakotashitayitawoni oetarikapaeni, apatzirokya nokenkithatakotero imatakaakinari. Riraga paashinijatzitsiri atziri iñeeyakinani, eejatzi ikemaeyakinani, rootaki raapatziyantayitaerini Jesokirishito.¹⁹ Otajonkakaakina Ishire Tajorentsi, nomatayitantaworini oetarikapaeni kaari iñaapiintzi atziripaeni.

Ari nokenkithatakagaeyerini atziripaeni janta, nitanakawo nokinanaki Jerojareeki, tema nothotyaanakiro maawaeni nampitsikipaeni roojatzi nareetantaka janta Iriiriyaki. Nokamanteeyakirini tsika ikanta Jesokirishito rowawijaakotantzi.²⁰ Nokowaperotaki nokenkithatakagaeyerini riraga kaari iyotakoeyeririni irira. Tee nokoyi napiitakotapaeri naari tsikarika paashini atziri ikenkithatakotakiri.²¹ Tema okantzi Iwaperite Tajorentsi: “Ikemero riraga kaari kemakowitawori; riyoteeri riraga kaari yotawitariri”.²² Ari osheki nokenkithatakagaeyakirini kaari yotatsi, rootaki kaari nareetanta pijeekira eerori.²³ Omaanta nothotyaagaeyakironi nampitsi jaka, nokenkithatakagaeyakirini jeekayit-sirini, eejatzi osheki ojarentsi nokowawita noñeemimi,²⁴ rootaki niyaatantyaari iinja pinampiki. Tsikarika okaate nojeekimoeyanakimini roojatzi nawijantanakya janta Eshipaanaaki. Nokowaki eejatzi pamitakotena nowaaganakya janta.

²⁵ Omaanta nitapaentyaawoota niyaatapaente Jerojareeki, nagaeyanakinirini ayemijantzinkarite²⁶ iyorikite ipakaantziriri riraga masherooniyyatzi eejatzi riraga akaayajatz. Ipiyoteeyinirini ashironkaenkari koriki.²⁷ Aritaki ikowakaakawo ineshironkaeyerini joriyyopaeni janta Jerojareeki. Tee isheninkawitari, omaanta tema riyoteeyakini itakarini ikamanteeyakirini tsika ikanta yaari rawijakotanteeyaarini. Ikan-teeyini: “Tema rirotaki aapatziyakagaeyakaerini joriyyopaeni, rootaki okameethatan-tari iroñaaka akaminthagaeyerini rirori. Apaeyerini koriki ramananantyaawori koetyeemotakariri”.²⁸ Aririka nopapaakiri koriki ipiyoteeyinirini, ari niyaate pinampiki. Roojatzi nowaaganeeya, roojatzi Eshipaanaaki.²⁹ Niyotaki aririka nareetapaakimi nokenkithatakapaakimi piweshiryaawentaperotantyaari Jesokirishito.

³⁰ Iroñaaka, noyemijantzinkarite, tema akimitawakagaeyakani aapatziyakari Awinkatharite Jesokirishito, eejatzi iyotagaeyakaeni Ishire Tajorentsi anintaperotawakagaeyakani. Nokowaki iroñaaka pamaneri Tajorentsi pikanteeyerini ramitakotena,³¹ eero raantana riraga theenkantatsiri janta Joreeyaki. Eejatzi pikanteri riyotagaeyerini riraga jerojareejatzi ikimoshirewenantyaariri koriki ipakaantziriri iyemijantzinkarite.³² Roojatzi aririka ikowakayena Tajorentsi, nareeteeyapaakimini, osheki nokimoshiretapaaki. Eejatzi osheki oemoshirenkawakagaeyakani maawaeni.³³ Tema ijeekakagaeyakaeni kameetha Tajorentsi, maawaeni. Nokowaki kijokiro rowaeyanakimini. Aritaki okantyaari.

16

Riwethateeyarini oroomajatzi

¹ Iroñaaka nokamantemi: iinja iyaatashitemi oñeemi ayemijantzinkawote Jeewera. Opoñaaka Shinkereeyaki, osheki etakoeyakarini aapatziyariri Jesoshi janta.² Nokoyi paakameethateeyawakironi, tema rootaki aapatziyariri Awinkatharite. Petakoeyawoni, pipayitawakironi maawaeni koetyeemotyaaworini. Tema etakoeyakarini osheki ayemijantzinkarite; eejatzi naari, etakotapiintakina.³ Niwethatawo Pirishiira eejatzi riraga Akiirishi. Osheki ramitakoeyakinani rirori nantawaeteeyinirini Jesokirishito.⁴ Paerani rooteentsi rowamagaetenami, omaanta owawijaakotakina Pirishiira eejatzi riraga Akiirishi. Owawijaakotantakinari, rooteentsi rowamagaeteromi roori, eejatzi oemi. Osheki nopaasonkiteeyakironi: naari eejatzi maawaeni ayemijantzinkarite jaga, riraga kaari

goriyoteeyatsini. ⁵ Niwethateeyarini maawaeni aapatziyariri Jesoshi piyotapiinteey-acharini jaga opakoki. Niwethatari eejatzi Epeneeto, nonintaperotakiri rirori. Paerani nokenkithatakaantakariri riraga aashiyajatzi, rirota jewateentsiri raapatziyanakari Jesokirishito.

⁶ Niwethatawo Mariiya, tema osheki etakoperoeyakimini roori. ⁷ Niwethateeyarini notsipaminthari Antorooniko eejatzi Jooniyashi. Paerani notsipateeyakarini romonkyaaagetakina omonkyaaamentotsiki. Osheki ifaaperoyakirini riraga rotyaantawopaeni Jesokirishito. Reewateeyakinani naari, raapatziyaperotakari Jesoshi paerani. ⁸ Niwethatari Ampiiiryashi, raapatziyakari riraga Awinkatharite, osheki nonintaperotakiri rirori. ⁹ Niwethatari Orowaano, osheki ikaateeyakinani nokenkithatakotakiri riraga Jesokirishito. Eejatzi rirori Eshitaakishi, niwethatari; osheki nonintaperotakiri. ¹⁰ Eejatzi niwethatari Apereeshi; riraga Jesokirishito osheki ifaaperotakiri ikameethatzi, tema osheki ikemaatsitawentziniri. Niwethatari Arishitooworo, eejatzi maawaeni jeekatsiri ipankoki. ¹¹ Niwethatari nojriiyotzinkarite Erooriyo. Niwethateeyarini riraga aapatziyariri Awinkatharite riraga jeekatsiri ipankoki rashi Narishiisho.

¹² Niwethateeyawoni Terijeena, eejatzi Terijoosha, tema roojatzi antawaetziniriri Awinkatharite. Eejatzi okimitaka Peereshira, niwethatawo. Osheki nonintaperotakiro. ¹³ Niwethatari Roojo, riraga aapatziyaririroña Awinkatharite. Eejatzi niwethatawo riniro, osheki etakotakina nokimitakaantakawo ro nana. ¹⁴ Niwethateeyarini Ashiinkirito, Jerekoonte, Reemashi, Patoroowashi, Eeremeshi, eejatzi maawaeni ayemijantzinkarite tsipateeyaririni. ¹⁵ Eejatzi niwethateeyarini Jirooroko, Joorya, Neeryo, eejatzi rit-siro, rowaga Oriimpashi, eejatzi maawaeni aapatziyeeyaririni Jesoshi tsipateeyaririni, maawaeni. ¹⁶ Piwethatawakaya, paakameethaperotawakagaeyani. Riwehateeyimini maawaeni aapatziyeeyaririni Jesokirishito jeekatsiri paashinikipaeni nampitsi.

¹⁷ Iroñaaka nokantemi, noyemijantzinkarite: piyoteeyirini riraga iyotagaeyiririni ayemijantzinkarite ikantawakagaeyani, eejatzi piyoteeyirini antakayiriri kaari kameethatatsi, eejatzi kantzimiri: “Tee okameethatzi paapatziyawo iroka riyotagaeyakimirini”. Ero pitsipateeyarini, ero poyateeyirini. ¹⁸ Tee rantziniriri rirori ikowakagaeyawitaririni Awinkatharite Jesokirishito, omaanta rantashiteeyawoni ikowayitirini rirori. Kameetha ifaawaetawita, omaanta ikowaki ramatawiteeyirini kaari tzimatsini riyotantari.

¹⁹ Riyoteeyakimini atziri pikemijantaperotakiri Awinkatharite, rootaki niweshiryaawenantakimiri. Omaanta nokowaki piyotaperoeyeni pantero maawaeni kameethatayitatsirini; omaanta roori kaari kameethatatsi, ero pantaneentziro eechonkiini. ²⁰ Tema Tajorentsi jeekakagaeyimirini kameetha. Ero ojamanitzi ranaakotaperoteri Jatanaashi ero rantakaanteemiro eejatzi kaari kameethatatsi. Nokowaki iroñaaka ineshironkaeyemini Awinkatharite Jesokirishito. ²¹ Riwehateeyimini Temoteeyo; itsipatakina nantawaeteeyinirini Jesoshi. Eejatzi riwehateeyimini notsipaminthari Rooshiyo, Jasoo, eejatzi Soshiipatere. ²² Naaka Teereshiyo jankinatziniriri Paaworo iroka. Eejatzi naari, aapatziyariri Awinkatharite. Niwethateeyimini naari. ²³ Eejatzi riwehateeyakimini rirori Kaayo. Nojeekimotziri jaka ipankoki. Eejatzi ipokapiintzi aapatziyariripaeni Jesoshi jaka ipankoki, osheki raakameethateeyakinani, ineshironkaeyakinani. Riwehateeyimini Eraashito, riraga kempoyeeyiniririni iyorikite jeekatsiri jaka. Eejatzi riwehateeyimini ayemijantzinkarite iitachari Kowaarito. ²⁴ Nokoyiri Awinkatharite Jesokirishito ineshironkaeteeyemini maawaeni eeroka. Aritaki okantya.

Ikaatakiro rojankinari

²⁵ Thame iroñaaka apinkathateeyirini Tajorentsi. Rirota matakaakimiri pikemijantaperotantakariri, aririka ameentaperoeyakyaawoni iroka nokenkithatakotakimiri Jesokirishito. Paerani peroroña tee riyoteeyini riraga itakaantaworini ari ipokaki rirori rowawijaakoeyeni. Tee ikamantzinirini Tajorentsi, ²⁶ omaanta iroñaaka riyotakagaeyakaeni. Rojankinatakaakirini riraga kamanantayitizirorini ifaani paerani, eejatzi iroñaaka rotyaanteeyakinani naari nokamanteeyakirini maawaeni atziripaeni: “Okameethatzi paapatziyeeyarini Tajorentsi”. Tema okameethatzi aapatziyaperotyari rirori, tee ikamanitzi irira, ikantatyaani rañi. ²⁷ Osheki riyoperotziroña apaniroeni rirori. Thame, maawaeni aapatziyeeyarini Jesokirishito, akanteeyeni: “Tema ikameethaperotaki Tajorentsi”. Aritaki okantyaani.

Naaka ojankintzimirori:

Paaworo

RITAKAWO PAAWORO ROJANKINATEEYAKINIRINI KORINTOJATZI

¹⁻² Nokoyi niwethateeyimini eerokapaeni, noyemijantzinkarite janta Korintoki, tsikarika pikanta piyeeki. Naaka Paaworo jankinateeyimioririni iroka. Tema riyoyaakina Tajorentsi, rootaki rotyaanantakinari Jesokirishito, ikowakaakina nokenkithatakoteri. Notsipatari jaka Jooshiteneshi nojankinateeyimironi maawaeni aapatziyeyaririni Jesoshi jaga. Paapatziyakari rirori, rootaki rowameethateeyantakimirini; iroñaaka pisheninkatakari Tajorentsi. Pikimiteeyakarini maawaeni ameenteeyakaririni Awinkatharite, rootaki rowawijaakotantakariri. Tema iroñaaka asheninkateeyakarini maawaeni aapatziyeyaririni rirori tsikarika ijeekaeeyini. ³ Nokowaki ineshironkaeyemini Pawa Tajorentsi, eejatzi nokowaki kameetha ijeekakagaeyemini. Eejatzi ikimiteeyemini riraga Awinkatharite Jesokirishito.

Riweshiryaawenteeyarini Paaworo korintojatz

⁴ Paapatziyakari Jesokirishito, rootaki ineshironkaeyantakimirini Tajorentsi, rootaki iroñaaka nokanantariri: “Ariwee, pimatakaageyakirini korintojatz”. ⁵ Osheki itajonkakowenteeyakimini rirori, kameetha ijeekakagaeyakimini, riyotakaaperoyakimironi oetarikapaeni ikowakagaeyakimirini. Eejatzi imatakaakimiro piyotagaeyakirini paashinipaeni atziri tsika ikantya rirori rawijakotanteeyaari. ⁶ Tema monkaataka nokanteeyakimirini paerani: kyaaryo ranteeyakimironi Jesokirishito maawaeni. ⁷ Tema rirotaki Awinkatharite: paamagaeyari roojatzi ipokanteeya. Tema itajonkakowentakimi pimatantakawori pantziniri oetarika ikowakagaeyakimirini, tekatsi koetyeemotemini eejatzi. ⁸ Ikanteetateyeyaani ramitakotemi eekiro piyaatayee pameentyaari rirori kijokiro poyer; roojatzi, aririka ipokae, iñaaperoyapaemini pikameethatzi. Eero ikijawentapaemiro pantayitawitarini. ⁹ Eero ramatawiteeyimini Tajorentsi, aritaki imatakimiro okaatzi ikashiyakaakimiri. Tema eeroka riyoyagaeyakimini pikempiyaminthatantyaariri Itomi Awinkatharite Jesokirishito.

Ikantziri: “Pinintaperotawakagaeya”

¹⁰ Noyemijantzinkarite, tema apinkathateeyirini Awinkatharite Jesokirishito. Rootaki iroñaaka nokantakowenanteeyantakimirini kameetha inimoeyakimini maawaeni, eerokya pikenkithashiryaantawo oetarikapaeni. Pikempiyaminthatawakagaeyani, eero pikantawakaawenteeyawoni oetarikapaeni. ¹¹ Rootaki nokanantzimiri iroka, tema ikamantapaakina okaateeyinira Koroe osheki pipiyapiyawaantetawakagaeyanakani. ¹² Eenitatsi kantashitacharipaeni: “Naapatziyari naari Paaworo”. Eenitatsi paashini kantashitacharipaeni: “Riro naapatziyari Apooro”. Paashini kantashitacharipaeni ikantzi: “Riro naapatziyari Sheejashi”.* Paashini kantashitacharipaeni eejatzi ikantzi: “Naaka apatziro naapatziyari Jesokirishito”. Rootaki nokanantzimiri: “Eero pipiyawaantetawakagaeyani”. ¹³ ¿Itsiparyakama Jesokirishito? Tee, rirotaki apaani. ¿Nokentakotawentakimima naaka? ¿Pikaawoshitakotakinama naaka? Teewee. ¹⁴ Iroñaaka nopaasonkitziri Tajorentsi tee nokaawoshitakoteeyimironi Tajorentsi. Inta apatziro nokaawoshitakotakiri Tajorentsi Kiriishipo, eejatzi Kaayo. ¹⁵ Tekatsi kantashitachani: “Pikaawoshitakotakiri Paaworo”. ¹⁶ Eejatzi nokaawoshitakotakiri Tajorentsi riraga Eshiteejana, eejatzi ikaateeyinira. Tee nokenkithashireeyari paashini nokaawoshitakotakiririka Tajorentsi.

Jesokirishito rirotaki iyothanitatsiri eejatzi itajorenka Tajorentsi

¹⁷ Tee rootaki rotyaanantenari Jesokirishito nokaawoshitakotanteri Tajorentsi, intakya rotyaanantenari nokamantakotziro kameethatatsiri. Nokamanantzirika, tee nokantakaaperothatakayaawomi noñaani. Nokantakaaperothatakayaawomi, eero okameethatzi. Piitakaashiiyanikari ikowakaakimi Tajorentsi piyoteeyeni osheki pawijakotanteeyaari. Omaanta rirotaki Jesokirishito kamawenteeyakaerini koroshiki, rootaki rowawijaakoeyantakaerini: rootaki iroka nokowakiri niyotakagaeyemini. ¹⁸ Aririka akamantawityaari riraga jatatsini paamariki kaari tsiwakanitatsini: “Ikamawentakimi Rotyaantanewo Tajorentsi koroshiki, ikowawita rowawijaakoeyemini”, tema ishironawenteeyakaeni. Omaanta aaka, awijakoeyakaeni, ayoteeyakironi iroka iñaani rootaki itajorenka Tajorentsi omatantawori owawijaakoeyakaeni. ¹⁹ Aritaki rojankinateetzini: “Ikantzi Tajorentsi: ‘Nothonkiteeri

* **1:12** Sheejashi rootaki inashita iwaero Peetero.

riyotantawitari riraga yotayitawitacharini. Nopeyapithateeri kenkithashiryaawitachari okaatzi ikenkithashiryaawitari' ”.

²⁰ ¿Tsika ikantyaaka iroñaaka yotzinkari? ¿Tsika ikantyaaka iroñaaka iyotaantzirori Iwaperite Tajorentsi? ¿Tsika ikantyaaka eejatzi riraga yotaawakaachari? Tema itheenkakiro Tajorentsi maawaeni riyoteeyawitarini atziripaeni. ²¹ Tema irira yotawitachari tee riyoteeyirini Tajorentsi. Omaanta irira riyotanetzi, rootaki ikowantari rowawijaakoeyerini maawaeni aapatziyawori okaatzi nokamanteeyakiririni: riraga ameen-teeyakaririni. Omaanta riraga theenkantatsiri ishirontawentashitakina okaatzi nokamantawitakariri. ²² Tema ikowaki joriyopaeni atajonkeniri oetarikapaeni riyotantyaari itsipatakae Tajorentsi. Riraga kireeshiyajatzi ikowaki riyotaashitawakaapiintyaawo oetarikapaeni. ²³ Omaanta nokamantziri atziri: “Ikamawentakae Jesokirishito koroshiki rowawijaakoeyantakaerini”, rootaki ikijantakinari joriyo. Omaanta irira kaari jori-yotatsi, ishirontawenteeyakawoni okaatzi nokamantziriri. ²⁴ Omaanta ijeeki riyoga-gaeyakirini Tajorentsi rowawijaakoteri: joriyo, eejatzi kaari joriyotatsi. Riyotaka-gaeyakirini rirori eenitatsi itajorenka Jesokirishito, rowawijaakotantyaariri. Eejatzi eenitatsi iyothanetaantsi riyotakaakae okaatzi ikowakaakaeri Iriri. ²⁵ ¿Itaka itheenkaeyan-taririni atziri Tajorentsi? Tema irira anaakoperotantatsiri riyotzi. Tema rirojatzi anaakoperotantatsiri ishintsitzi. Tee añiri atziri kimityaarini.

²⁶ Pikenkithashireeyakya, noyemijantzinkaritepaeni, tsika pikanteeyawitarini ikaemanteeyakimirini Tajorentsi. Osheki itheenkaeyakimini patzirizinkarite, ikanteeyini: “Tee riyotzi aapatziyariri Jesoshi”. Kyaaryo, tee peewawenteeyirini, eejatzi tee pashaaganta, rootaki itheenkaeyantzimirini. ²⁷ Ishirontawenteeyawitakimini atziri, tee iñaaperoyawitzimini, tema ikenkithashiryaakotawitakimi tee piyotzi, omaanta riyoyaakimi Tajorentsi rowawijaakoeyemini. Riyotakaaperoyemi, ipeyeyemini jewawenantatsini. Roojatzi kya ipashiwenanteeyanakyaani shirontawenteeyawitzimirini, theenkaeyawitzimirini. ²⁸ Riyoyaaperotakiri Tajorentsi riraga kaari jewatatsiri, riraga pinkimayitawitaririni atziri, riraga theenkapiintawitariri: irira reentsitetaperoyarini rirori. Omaantakya riraga jewawenantawitachari eejatzi yoteeyawitacharini rowashironkagaeyirini. ²⁹ Iroñaaka tekatsi ikantya atziri ikantakaaperotzimotyari Tajorentsi. ³⁰ Paapatziyakari Jesokirishito, rootaki rowañaagaeyantakimirini Tajorentsi, ijeekakagaeyemini inampiki. Tema rirotaki Jesoshi riyotakagaeyakaeni, owameethateeyakaerini, rinashitakaakae amatantyaari ashiperotyaari rirori, owawijaakoeyakaerini. ³¹ Tema aritaki rojankinatetzirini: “Eero akantakaaperota aaka, omaantakya añaaperoteri Awinkatharite ikameethaperotzi”.

2

Tsika ikanta Paaworo ikenkithatakaantapiintzi

¹ Eejatzi naaka, nareetantapaakimiri, noyemijantzinkarite, nokenkithatakotapaakiri Tajorentsi. Tee nokantakaaperothatapaakawo noñaani, tee niyotaashitayitapaemironi niyotayitzirini naaka; apatziro niyotapaemiro ikantziri rirori. ² Eenironi notsipatzimi apatziro nokowaki nokenkithatakotapaakiri Jesokirishito, ikamawenteeyakaeni koroshiki. Tekatsi paashini nokenkithatakote. ³ Nopashiwentshiryaawitapaaka, nothaawashiryaawitapaaka, okimityaami nokinakashiryaashityaawomi. Nokenkithashiryaakotakawo, aamashitya eero nomatziro kameetha naapatziyakaakimiri Jesoshi eerokapaeni. ⁴ Pamine, nokenkithatakaapaakimi eejatzi nokamantapaakimiro iñaani Tajorentsi, omaanta tee niyotaashitapaemiro niyotayitzirini naari. Iyotakaaperotakimi Ishire Tajorentsi kyaaryootaki ini, eejatzi itajonkakowenteeyakimini piyotantawori kyaaryo niyotaaakimiri. ⁵ Rowaga riyotagaeyawitzimirini atziri, tekatsi okantya owawijaakoeyemini, omaanta itajonkakowentakimi Tajorentsi pawijakoeyantakarini.

⁶ Aririka niyotaapiintziri aapatziyaperotariri Jesoshi riraga yoperotzirori iñaani Tajorentsi, kyaaryo nothotyaakiniri irira niyotaaperoyirini, niyotaki ikemawakiro nokantakiriri. Omaanta tee niyotaashitari riyotayitziririni atziripaeni riraga kaari aapatziyariri Jesoshi eejatzi iwinkatharitepaeni. Eero owawijaakoeyirini roori riyotaawakaashitayitarini oetarika riyotashitari riroripaeni. ⁷ Omaantakya nokenkithatakotziro riyotayitzirini Tajorentsi. Paerani imanawitakawo, tee ayoteeyawitawoni. Paeraniperorona, tekirani riwetsikironi oetarikapaeni, ikantzitani: “Nojeekakagaeyerini kameetha jaka nonampiki maawaeni riraga pinkathaperoyenarini paata”. ⁸ Tee riyoteeyironi paerani riraga jewatatsiri. Aririkami riyoteeyakironimi, eeromi ikentakotakaantzirimi Awinkatharite, riraga kameethaperotatsiri. ⁹ Rootaki rojankinatanteetakawori: “Eeniro riwetsikakiri Tajorentsi kaari iñaayitzi atziri, tee

ikemakotziro, tee ikenkithashiriuro. Omaanta riwetsikini maawaeni nintaperotziriri ijeekantyaari kameetha”.

¹⁰ Omaantakya riyotakagaeyakaerini Tajorentsi aaka, tema rootaki owaagakaerori Ishire. Iyotaaeroeyakaerori maawaeni, tema othotyaaerori maawaeni ikenkithashiryaakiri rirori. ¹¹ ¿Ninkama yotzirori ikenkithashiryaari atzirizinkari? Tema apatziro riyotziro rirori. Eejatzi okimitaka, tekatsi yoteroni ikenkithashiryaari Tajorentsi: apatziro iyotzi Ishire roori. ¹² Pamine, tee akemijantashitayitawoni riyotayitzirini atziripaeni, inta akemijantakiro Ishire Tajorentsi. Rootaki ayotantakawori ikowaki Tajorentsi ineshironkateeyeni, ijeekakagaeyeni kameetha. ¹³ ¿Pikemakiro ma nokantakimiri? Tee riyotziro atziripaeni, eejatzi tee riyotagaeteerori, inta iyotagaeyakaerori Ishire Tajorentsi. Iyotagaeyakaerori aakapaeni rowaga jeekantashiretariri, ikemaeyantaworini irowa. ¹⁴ Riraga kaari ojeekantashireta Ishire Tajorentsi, tee ikemawakiro okantayitzirini, inta ishirontawentakawo. Tekatsi ikantya ikemero. Ro kaari ikemantawo, tee ojeekantashiretari roori. Apatziro ikemaeyirori iñaani Tajorentsi ojeekantashiretaperotari. ¹⁵ Ikemathateeyakirori riraga atziri ojeekashiretantari, omaanta riraga theenkantatsiri tee ojeekantari, rootaki kaari riyotantawo oetarika kameethatsiri. ¹⁶ Pamine, rojankinatakoetziro Ishire Tajorentsi okantzi: ¿Eenitatsima yotzirori ikenkithashiriuri Awinkatharite? ¿Eenitatsima materoni riyoteeri Tajorentsi? Tee añiirika. Omaanta aaka ojeekantakae roori, rootaki omatero iyotakagae oetarika ikowakaakaeri Jesoshi antero eejatzi ayotero. Omaanta niyotziro naaka ikenkithashiriuri rirori, tema riyotaakinawo.

3

Ikijawakagaeyakani korintojatzi

¹ Eejatzi naaka, noyemijantzinkarite, tee nokantzimi kimitakimi kemijantaperotzirori Ishire Tajorentsi, inta nokantakimi kimitakimi kaari kemijantaperotzirori. Tema pikimitaka owakira paapatziyari Jesokirishito, pikimiteeyakarini eentsi. ² Rootaki niyotagaeyantzimirorini paerani kaari opomeentsiantya. Noshiyakaawentzimiro: okimitzimotakina nirakaakimiro tenitsi; tee nopayimirini iwatha, tekira pimatziro powa. Roojatzi pikanta iroñaaka, tekira pimiteeyirori. ³ Tekira pikemijantaperotziro Ishire Tajorentsi. Eeniro paamakotawakaeyawoni oetarika paeni eejatzi pikijawakagaeyakani, tee pikemijantaperotziro rowaga Ishire. Pikimitakotakari kaari aapatziyeyaririni Jesoshi. ⁴ Aririka ikantzi apaani: “Naapatziyari Paaworo”, eejatzi ikantzi paashini: “Naapatziyari Apooro”. Tema pikimiteeyakarini kaari aapatziyariri Jesoshi.

⁵ Pamine, ¿tsika ikantaka Apooro? Eejatzi, ¿tsika nokantari naari pikantawakaawenantanari? Naakateeyakini apatziro atziri, omaanta riyoyaaakina Tajorentsi romperatana, rootaki naapatziyakaantakimrori. ⁶ Okimitzimotakina nopankitziro naari okithoki pajankaneki. Rowaga okithoki oshiyakaawentziro iñaani Tajorentsi. Paapatziyimaetakawo. Iinja Apooro, kimitawitaka thamaetatsiri, eeki royaataki riyotaakimi iñaani Tajorentsi. Omaanta irira rirotaki aapatziyakaaperotakimiri kimitaka ishookakaayitziro okithoki. ⁷ Rootaki riraga pankitatsiri eejatzi riraga thamaetatsiri riyotaakiri eechonkiini; omaantakya irira Tajorentsi rirotaki shookakaayitziro. Tema raapatziyakari. ⁸ Eejatzi imonkaatawakaaka riraga pankitziro eejatzi riraga thamaetatsiri. Rootaki imonkaatanteeyaanaririni riraga ashitawori pankirentsi ipinatanteeyaariri. ⁹ Eejatzi okimitaka, nomonkaatakari Apooro nantzini Tajorentsi ikowakagaeyakarini. Eerokapaeni poshiyeyakawoni rowani Tajorentsi. Eejatzi poshiyakawo ipanko riwetsikakiri.

¹⁰ Noshiyakaawenterori yotaperotatsiri wetsikirori pankotsi. Ikantakina nokatziyero otzinkamipaeni. Roojatzi paashini atziri wetsikakaakinawori pankotsi. Tema riyoyaaakina Tajorentsi eejatzi imataakina nityaawo nokenkithataakimiri eerokapaeni eejatzi oshikini paashini atziri iñaani Tajorentsi: naapatziyakaakari Jesokirishito. Iinja eeki royaatatey riyotaakimi Apooro iñaani Tajorentsi; eejatzi eenitatsi paashini owaagawakimrori. Omaanta okameethatzi aamayawo akompitakarikari ayotaakiriri paashini atziri iñaani Tajorentsi. ¹¹ Otzinkami pankotsi oshiyakari Jesokirishito, irira oshiyakawori otzinkamipero. Tee añiiri paashini oshiyawoni otzinkamipanki. ¹² Riraga owaagawakirori, ¿iitaka riwetsikantyaawori? Roorika ooro, roorika piraata, roorika mapi shipakiryatsiri, roorika inchato, roorika inchashi, roorika kompiroshi: akenkithashiryaakoperotero oetarika kijoperotatsiri. ¹³ Ari okoñaatanaki iinja aririka ipokae Jesoshi riwetsikayitziro okameethatziirika. Okimitaka paamari otaaga inchapanki aawiuro, inchashi, kompiroshi, irira Tajorentsi ikantakawenterori romperanawo oetarika rantakiniriri aririka rantakiro kameethatatsiri rooma rantakirorika kaari kameethatatsi.

¹⁴ Aririka okameethaperote anteeyenirini, oshiyakawo kijoperotatsiri awetsikantay-itaworini; aritaki kameetha ipinateeyakaeni. ¹⁵ Teerika okameethatzi antayitakirini, okimityaawo awetsikantakawo kaari kijotatsini; otaanakya irowa oshiyakaawentakae tee antaperotziniri Tajorentsi kameetha. Aririka awijakotawitakya, omaanta tekatsi jeekimotaneeni apatziro aaka owawijaakotyaa. Tekatsi okantya ipinatee.

¹⁶ Tema aakateeyakini oshiyakawo Tajorentsiapanko ijeekantari Tajorentsi. Tema eejatzi okimitaka ojeekanteeyakaeni Ishire. ¹⁷ Eerorika pikamintheeri ijeekantari rirori, eero eejatzi ikaminthayimi eerori. Okameethaperotzi ijeekantarira: tema ijeekantatziimi eerokapaeni pajankaneki.

¹⁸ Eero pamatawitashita eeroa apaniroeni. Aririka pikaateeyirini iitawitachari riyoperotzi oetarikapaeeni, aritaki pikantakaaperota tee okameethatzi iroka. Aririka pikantakaaperotyaaawo piyotayitziirini, eero riyotakayimi Tajorentsi. Omaanta pikanteririka: “Tee niyotzi naaka, piyoteena”, aritaki riyotaaperotakimi. ¹⁹ Itheenkakiri Tajorentsi okaatzi riyotayitawitarini atziripaeni jaka kipatsiki. Tema aritaki rojankinatziiteetani: “Riraga iyotayitawitarini iitawitaka tekatsi ayerini, omaanta omapokapaakiri owashironkagaantsi owamaakiri. Eejatzi ikimiteeyakani maawaeni kantakaaperowenteeyaworini riyotayitziirini: romapokapaakiri Tajorentsi, rowashironkagaeyerini”. ²⁰ Eejatzi rojankinatziiteetani: “Riyotzi Awinkatharite tee okameethatzi ikenkithashireeyakirini yoperotawitachari”. ²¹ Eero pikantakaaperotashitari atziri, tee okameethatzi. Riwetsikaeyakimirrorini Tajorentsi maawaeni jeekayitatsirini piweshiryaaawenantaawori roori. Rootaki nokanantziimiri: ²² “Rotyaantakina Tajorentsi namitakoeyantemirini, eejatzi rotyaantakiri Apooro eejatzi Peetero rirori, maawaeni ramitakoeyantemirini. Riwetsikaeyakironi maawaeni jeekayitatsirini kipatsiki, aweshiryaaawenantaawori. Añaatsimirika piweshireeya, pikamakirika eejatzi piweshiryaaanaka. Piweshiryaaawentyaawo jeekayitatsirini iroñaaka, eejatzi jeekayitatsirini iinja. ²³ Tema pikempiyamintheeyakarini Jesokirishito, riweshiryaaawentakimi. Eejatzi okimitaka, irira ikempiyaminthatakari Pawa Tajorentsi, rootaki eeroa pikempiyamintheeyakarini Pawa. Tema riweshiryaaawentakari rirori eejatzi eerokapaeni”.

4

Rantayitakirini Rotyaantanewo Tajorentsi

¹ Iroñaaka piyoteeyakinani naaka romperanari Jesokirishito. Omaanta rotyaanteeyakinani nokamantayitenirini atziripaeni iroka kaari riyotawitarini paerani: okaatzi rantakiri Tajorentsi. ² Aritaki okameethaperotaki nokyaaryoowenteniri oetarika ikowakaakinari, eero namatawitziri. Eejatzi okimitaka, maawaeni antziniriri Tajorentsi okameethatzi ikyaaryoowenteniri okaatzi ikowakaakiriri. ³ Tee nokenkithashiryaaapiintawo oetarika pikantakotashiteeyanarini, eenitatsirika nantakiri; eejatzi tee nokenkithashiryaaapiintawo oetarika kantakotashiteeyanarini paashini atziripaeni. Eero nokantakota naaka, tee nokantzi: “Nokameethatzi”. ⁴ Nokenkithashiryaaaka naari tekatsi nantani, omaanta eero nokantashita: “Kameetha nantakiro maawaeni”. Intakya Awinkatharite rirotaki kantakowentenani rirori, okameethatakirika oetarika nantakiri. ⁵ Rootaki iroñaaka nokamanantemirori: iroñaaka tee okameethatzi akantakotashityaari paashinipaeni: “Eenitatsi rantani”; iinjakya ari ayotaperoeyanakini. Aririka ipokae Awinkatharite, ikitejitakotapaakiro maawaeni okaatzi manawitachari iroñaaka tsiteniriki. Roñaagaero oetarika akowaperoeयरini maawaeni ajankaneki. Akameethatziirika ari ikanteeyeeni Tajorentsi: “Kameethatakimi”. ⁶ Pamine, noyemijantzinkarite, naaka kenkithatakotacha, eejatzi nokenkithatakotziri Apooro piyotanteeyenarini eero piñaakoweenkatashitantari atziri. Aririka pikante: “Nonin-taperotziri irinta”, paamawentyaawo pimanintzirikari paashini. ⁷ Iitakama pikantakaaperotakari kimitaka panaakotakiri paashini atziri? Tema Tajorentsi pashiteeyimirrorini maawaeni jeekimoteeyemirini. Iroñaaka iitakama pikantakaaperotantari, kimitaka tee ipashitzimiro?

⁸ Pikimitakotawitakari ashaagantachari: piitashiteeyawitakani piyoperoeयini: tee pikowaeयini riyotagaeyemini. Piitashiteeyawitakani eerokapaeni jewaperowenantat-siri, pimanintakina naari. Pikimitakaantakina naaka patziirite. Jaa, nokowaw-itaka peewawenantaperoeयanakinimi, atsipatawakayaami eewawenanteeyemini. ⁹ Ari nokaateeyakirini paashinipaeni rotyaantanewo Jesoshi, tema pikimitakaanteeyashitakinani onampirentsiipaeni: pimaninteeyakinani. Eejatzi okimitaka rajaryaagaetakina rowamagaetena; ramineeyakinani maawaeni: ronampiri Tajorentsi eejatzi atziripaeni. ¹⁰ Noñaaperotakiri Jesokirishito ikameethatzi, rootaki pikanteeyantanarini: “Tee

piyotzi". Omaanta pikenkithashiryashitaka paapatziyeeyakarini kameetha rirori, rootaki pikanantari: "Niyoteeyakinimi naari". Pikanteeyashitani: "Tekatsi imatzi-maetya riraga Paaworo, osheki amateeyakironi aaka". Osheki piñaaperotashita eeroka apaniroeni pikameethatzi, omaanta naaka pimaninteeyakinani. ¹¹ Osheki aapiintakinani notashe, aapiintakinani nomiri, shipaakowaetakina noethaariki, ipajapajaapiintee-tanani, nokinakinayitakini; roojatzi iroñaaka. Tekatsi nashi nopanko nojeekanyaari. ¹² Nokantatyaani nopomeentsitapiintakawo nantawaetzi nakoki. Aririka ikijeetakina, nokantziri Tajorentsi: "Pikaminthayeri riraga kijakinari". Aririka ikijaperopiintee-tena, eero nopiyatari. ¹³ Aririka itheeyakoteetakina, kameetha nokenkithawaetakaawakiri. Kyaaryo, ipinkaetakina, ikimitakaanteetakina kaagashi, ikanteetzi: "Tee ikameethatzi Paaworo".

¹⁴ Tee ro nojankinatanzimirori iroka nopashiwentakagaeyemini, omaanta nokim-itakaantakimi eeroka neentsitepaeni nonintaperotziri; nokowaki nokaminthayemi, nokaminaantemiri kameetha. ¹⁵ Omawitya eenitatsi oshekiperoroña yotageyakimiror-irini iroka kameethatsiri okantakotziri Jesokirishito, omaanta tee ijeeki osheki ashitz-imirini. Pamine, nokamanteeyakimironi iroka kameethatsiri paapatziyantakariri Je-sokirishito, rootaki apaniroeni naaka nokimitakaanantakimiri eeroka notyomipaeni, nishintyopaeni. ¹⁶ Rootaki nokanantaperoyantzimirini: "Poshiyakotaperoyenawoni". ¹⁷ Rootaki notyaanantzimiriri Temoteeyo, nokimitakaanantakari notyomi nonintaperotziri. Ikaaryoowentakiniri Awinkatharite oetarika rantziniriri. Ikenkithashiryaaayemiro tsika okantari nokamantakotapiintziri Jesokirishito, tsikarika janta ipiyotawenteeyarini.

¹⁸ Apaanipaeni pikaateeyinira ikantakaaperoyakani, tema itakaashitawitaka eero niyaatashiteeyimini naari. ¹⁹ Omaanta ikowakaakinarika Awinkatharite, nokowaki intsipaete niyaatashiteeyemini. Eero naapatziyashitapaakawo ikantayitzirini riraga kantakaaperotachari, omaanta niyotapaaki naari eenirorika imatakaakiriri Tajorentsi. ²⁰ Aririka reewawentakae Tajorentsi, eero añaawaetashitawetawo inta antaperoyeroni kameetha okaatzi ikowakagaeri. Tema irira riroetaki amitakotaeri. ²¹ ¿Oetaka pikowaeyakirini? ¿Pikowaeyakinima nareetemi nowashironkaemi? ¿Rooma pikowaeyirini nareetemi noneshironkaperoyepaemini?

5

Itsipatayitakarini aapatziyariri Jesoshi kaari kameethatsiri. Pookeri

¹ Ikamanteetakina pikaateeyakirini ayirori iyashiyani. Raayiteeroni shirampari rinirothori raawitarini iriri. Tekatsi kimityaarini: riraga kaari yoterini Tajorentsi eero rayiro raawitari iriri. ² Omaantakya eeroka pikantakaaperoyakani kimitaka kameetha paapatziyari Jesoshi. ¿Litaka kaari powashiretakotantari okaatzi rantakiri rirori? Roojatzi aririka pipiyotawenteeyarini Tajorentsi, piyotemi tee okameethatzi pishinetziri ipokajeempiyaashitapaeya rirori. ³ Tee nokaateeyawitzimini, omaanta nokenkithashiryaaokoyakimini. Okimitzimotakina aririka nojeekimoteeyawitakimini, nokanantzimiri tee okameethatzi rayero iyashyanipaeni. ⁴ Itajorentsi perotaki Awinkatharite Jesoshi, riro matakaakinawori nokantakowenantariri riraganki. Aririka pipiyoteyani piyoteyeni nokenkithashiryagaeyakimini naari. ⁵ Pishineteri Jatanaashi raanakiriita, rowashironkaeriita. Roojatzi aririka ikenkithashiryagaeya, ari rawijakotee paata ipokaerika Awinkatharite Jesokirishito.

⁶ ¿Litakama pikantakaaperotantari? Tee okameethatzi. Noshiyakaawentemiro. Tema piy-oteeyini ojeekirika tapiyakaawori paa eechonkiini, otsichaagantanakawo maawaeni paa, otapiyagaeyakawoni maawaeni. ⁷ Pookaeri riraga noshiyakaawentakimiri tapiyakaaw-ori paa, pikimiteeyantyaaworini paa owakiriri, kaari tapiyacha. Eerorika pookiri, poshiyakotanakariki rirori. Naakiro, rowamagaetakiri Jesokirishito, roshiyakari owisha rowamaantapiintetari rowaga kitejitatsiri rawijantakari paerani ronampiri Tajorentsi janta Ejiipitoki. ⁸ Iroñaaka, aririka aweshiryawaentyaari Tajorentsi, thame akameethatanaki: eero amatawitantzi. Eero akija, eero antapiintziro kaari kameethatatsi.

⁹ Nojankinatantawori paerani, nokanteeyawitakimini eero pitsipatari mayempitzirori tsinani kaari rayi. Eejatzi eero pitsipatawo mayempitziriri shirampari kaari ayi. ¹⁰ Tee nokenkithatakotziri kaari aapatziyariri Jesoshi mayempitzirori kaari rayi, riraga kowaperotzirori tzmimotayitziririni atziripaeni, amatawitantatsiri ikoshite, kenkithatakaawitawori riwetsikashitayarini atziri. Tee nokantzimi: "Eero pitsipatari kaari aapatziyariri Jesoshi". Tekatsi pikanteeyani pookawakaya, tema pikantyaani piñaapiinteri ijeeki jaka kipatsiki. ¹¹ Omaanta nojankinatakotziri riraga kantatsiri: "Naaka piyemijantzinkarite". Omaanta eeniro imayempitziro tsinani kaari rayi, eero kijokiro powaeyirini. Eejatzi pikimiteeyirini riraga kowaperotzirori rashitayarini

paashinipaeni, eejatzi kenkithatakaashitawori riwetsikayitzirini atziri, ikowawita ipeyirimi iitajorensite, theeyawaetashitachari atziri, eejatzi shinkitizinkari eejatzi amatawiziriri atziri ikoyi ikoshiteri. Aritaki nokantakimi, eero pitsipatari rirori eejatzi eero poyimotari. ¹² ¿Arima pikantakotakiri tsika ikantyaaka kaari aapatziyarini Jesoshi? Eero. Omaanta pimateri irira pikantakowenantaayarini riraga piyemijantzinkarite. ¹³ Omaantakya Tajorensi rirotaiki kantakowenterini kaari aapatziyarini Jesoshi. Iroñaaka pookaeyerini riraga kaari kameethatatsiri pitsipateeyawitakarini: eero piitakashitari raapatziyakari Jesokirishito.

6

¹ Aririka pikijakiri piyemijantzinkarite, ¿okameethatizimotzimima pawentaapaakyaari kaari aapatziyari Jesoshi ikantakotantemiri tsikarika pikanteeyaari? Teewee. ¿Tema okameethatemi pawentaapaakyaarimi irira piyemijantzinkarite? ² Tema piyotzi riraga aapatziyarini Jesoshi rowameethatzi Tajorensi imatero ikantakowenteeyantaayarini maawaeni atziri, tsikarika ikanteeyaari. Aririka pikantakowenteeyerini iinja maawaeni atziri, ¿iitakakya kaari pimatantawo iroñaaka pikantakowenteeyerini piyemijantzinkarite? Tema aritaki pimatakiro pikantakowentawakaya. ³ Tema piyotzi akantakowenteeyerini iinja ronampiri Tajorensi rinawita tsikarika ikanteeyaari. Akantakowenteeyerinirika rirori, ¿eeroma pimatziro pikantakowenteeyerini iroñaaka atziritzinkari eerori? ⁴ Eenitatsirika iroñaaka pikijawakaawentari, okameethatzi piiteri paashini piyemijantzinkarite, ninkarika, ikantakowenteeyemirini tsikarika pikanteeyaari. ⁵ Nokantero iroka pipashiwenantyaari. ¿Tekatsima aapatziyarini Jesoshi yoteroni ikantakoteri paashinipaeni tsikarika ikantyaari? ⁶ Omaanta tee apatziro pikijakiri piyemijantzinkarite, tema eejatzi pawentaakari kaari aapatziyarini Jesoshi. Pantzimotakiri kaari kameethatatsi.

⁷ Patsipetashiteyakawoni pawenteeyakarini kantakowenantatsiri riraga kaari aapatziyarini Jesoshi; tema tee ikowakaakimi Tajorensi pantero iroka. Omaanta kameethataw-itachari pimaeritakotero awijashitya: omawitya ikoshiteetemiita. ⁸ Omaanta eeroka tee pimaeritakotero inta pantashiteeyakawoni: pamatawitantzi eejatzi pikoshitawakagaeyakani tema ari paanakiri pawentaanikinta kaarinta aapatziyarini Tajorensi. Osheki pantapiinteeyakirini piyemijantzinkarite. ⁹⁻¹⁰ Riraga kaari kameethatatsi eero rareeta janta ipinkatharitzinta Tajorensi. Tema piyotziro, eero pikompitawo. Eero riyatzi janta ipinkatharitzinta riraga shirontawori tsinani kaari rayi, eejatzi riraga pinkatharizirori iitajorensitashitari, eejatzi ñaathatizimotawori iina, eejatzi antatenkatawakaachari ishi-ramparinkaeteki, eejatzi koshintzi, eejatzi kowaperotzirori rashitayitarini rowaagawo paashinipaeni, eejatzi shinkitizinkari, eejatzi theeyawaetashitachari ratzirinkaki, eejatzi amatawiziriri ratzirinkaki ikoshitantariri. Tekatsikya ikanteeya rirori rareeteya janta ipinkatharitzinta Tajorensi. ¹¹ Aritaki pikimitayitawitarini. Omaanta rowameethateeyakimini Awinkatharite Jesokirishito, eejatzi Ishire Tajorensi; rootaki iñaaperotantakimiri Tajorensi pikameethatzi, reentsitetakimi.

¹² Ikanteetzi: “Okameethatzi nantero oetarikapaeni kaari ithañakotee Jesoshi”, omaanta aririka antashityaawo oetarikapaeni, tee amitakotee maawaeni: tema atsipetashitakyaawo antero apaanipaeni. Tee akoyi ametaperotyawo kaari inimotziri paashinipaeni aapatziyarini Jesoshi. ¹³ Eeniro owanawo akemari. Eejatzi eeniro asheetomawo ojeekantari owanawo. Omaanta iinja eero añagaero owaeyari eejatzi asheetomawo. Ipeyero Tajorensi, eero añagaero jenokinta. Tema atsipetashitawo añawaenaperotawo oetarikapaeni. Tee ro riwetsikantee amayempitero kaari ayi, intakya riwetsikantakaeri Awinkatharite akenkithashiryaanteeyaaririni rirori. Eejatzi ikimita, ikenkithashiryaapiinteeyakaeni aaka. ¹⁴ Eenitatsi itajorenka Tajorensi, rootaki imatantawori ipiriinteeri Awinkatharite Jesoshi, eejatzi ikimitagae aaripaeni: ipiriintanee iinja.

¹⁵ Awathapaeni aari rootaki rako Jesokirishito, ikempita, roki, iitzi, maawaeni. Tema piyotakiro iroka. Aakateeyakinirika iwatha rirori, ¿okameethatzi maayempitero tsinani ñaayitziririni paashinipaeni shirampari? Tema okimiwitaka amayempitakaakiri Jesoshi tsinani. Teewee, tee ari okantakoty: tee okameethatzi. ¹⁶ Aririka imayempitziro shirampari tsinani, okimitzimotakari Tajorensi raaperotakiro. Tema piyotziro. Rojankinateetzi, ikanteetziri: “Apite ikaatawitani shirampari eejatzi tsinani, omaanta aririka raawakakya apaani ikantanakya, tee okameethatzi rookawakagaeya”. ¹⁷ Omaanta aririka akempiyaminthatakari Awinkatharite, tema apaani akanta ashireki.

¹⁸ Eerokya pimayempitziro kaari payi, eerokya pimayempitziro kaari payi. Oetarikapaeni paashini kaari kameethatatsi pantayitakirini, powashironkaakiri paashinipaeni pisheninka; omaanta riraga mayempitziro paashinipaeni tsinani, rowashironkaakiro

iwatha rirori apaniroeni. ¹⁹ Tema piyotzi ojeekantakawo piwatha Ishire Tajorentsi. Rotyaantakimiro Tajorentsi kijokiro owantakimiri. Tee eeroka iroñaaka jewawentashitachani, inta riraga Tajorentsi jewawentzimiri. ²⁰ Rowawijaakoetanteemiri osheki opomeentsitzimotawitakari: tema rotyaantakiri Itomi ikamawentakae, rapaatawentakaero riraa ipinawenantakaerori kaari kameethatatsi antakiri. Iroñaaka, oetarikapaeni pantayitakirini, pantakiniri Tajorentsi, iñaaperotanteetyaariri irira ikameethatzi.

7

Ikenkithatakotziri aatsini iina

¹ Ari chapinki pojankinatantakinari, eenitatsi pojampitakinari piyaaritateki: okameethatzirika payi piina, piimi. Iroñaaka nakemi. Kyaaryootaki okameethataperotzi eero payi piina. ² Omaanta aririka pijeekashitya, kyaaryoowa pimayempitzirokari tsinani kaari payi; eejatzi tsinani, kyaaryoowa omayempitzirikari shirampari kaari ayi. Rootaki okameethatantari paaperoteroota piina, eejatzi aaperoteriita tsinani oemi. ³ Okameethatzi shirampari imatero iina, eejatzi okimitya roori oshinetyaari oemi. ⁴ Iina eero eewawentziro owatha roori apaniroeni, inta eejatzi reewawentziro owatha oemi. Eejatzi ikimitya rirori oemi, eero reewawentziro iwatha rirori apaniroeni, inta eewawentziro iwatha iina eejatzi. ⁵ Eero pithañaapithatawo piina; eejatzi tsinani, eero pithañaapithatari piimi. Omaanta aririka pikantawakaya: “Eeroota añaaminthatawakaa ajeekashitawakya apaanipaeni kitejiri; iyotyaa amaneri Tajorentsi”, ari kameetha okanta, omaanta aririka omonkaatapaeya roojatzi pimatanteeyaawo eejatzi. Pamine, eerorika papiitziro rantakaemirokari Jatanaashi kaari kameethatatsi. ⁶ Tee nokantaperotawitzimi: “Paye piina”, omaanta pikowakirika paye, okameethatzi. ⁷ Nokowawitaka pikimiteeyenanani naari,* omaanta rinashitakagaeyakaeni Tajorentsi, tee amonkaatawakagaeyani. Irika apaani, eeniro imatakaakaeri. Irira paashini, inashita imatakagaeyakaerini rirori. ⁸ Riraga kaari aatsi iina, eejatzi kamaentsiri iina, nokamanteeyemi: kameetha pikimiteeyenanani naari, pijeekashitya. Eejatzi okimitya tsinani, kameetha ojeekashitya roori. ⁹ Omaanta eerorika pimatziro pijeekashitya, kameetha pagae eejatzi. Kameetha paye, tee okameethatzi pikowawaetashitya paye. Eejatzi okimita tsinani, tee okameethatzi okowawaetashitya ayeeta.

¹⁰ Iroñaaka nokaminaaperotero aatsiri oemi. Tee naaka kaminaaperoteroni inta Awinkatharite: tee okameethatzi pookaeri piimi. ¹¹ Aririka pookaeri, pijeekashitaperoteeya. Eerorika pijeekashita, papiiteeri pagaeri eejatzi piimentawitari. Eejatzi okimitaka, tee okameethatzi rookaero shirampari iina.

¹² Iroñaaka nokamanteri paashinipaeni, tee riro Awinkatharite kamanterini: eenirorika ayemijantzinkarite iina kaari kemijantatsini, aririka okowaki aaperoteri, tee okameethatzi rookaero. ¹³ Eejatzi tsinani, rirorika piimi kaari kemijantzinkari, aririka ikowaki kijokiro rowaperotemi, tee okameethatzi ookaeri. ¹⁴ Ojeekirika tsinani aapatziyariri Jesoshi, eejatzi oemi tee raapatziyariri Jesoshi, irira tee ikimitari theenkantsiri; rinashitakari Tajorentsi, ikantzi: “Rirotaki oemi aapatziyanari. Rirotaki iriri eentsitepaeni. Nokowaperoteeyakirini raapatziyeeyenanani maawaeni”. Eejatzi okimitaka iina aapatziyanari, teerika aapatziyariri Jesoshi roori. Tee okimiteeyawoni theenkinkawo; rinashitakaakawo Tajorentsi, ikantzi: “Rootaki iina aapatziyanari. Rootaki riniro reentsitepaeni. Nokowakaaperotakiro aapatziyena, eejatzi nokowaperotakiri raapatziyeeyenanani eentsitepaeni. Aririka rookiro aapatziyariri iina eejatzi rookakotantakiri reentsite, eero riyotakoteeri reentsitepaeni Tajorentsi. Omaanta eerorika ashitariri rookiro iina, eeniro riyotaakotziri Tajorentsi”. ¹⁵ Teerika okemijantzi iina ayemijantzinkarite, okowakirika ookaeri, ari okameethatzi ookaeriita. Eejatzi oemi ayemijantzinkawote, teerika raapatziyariri rirori: ikowaerika rookaero, ari okameethatzi rookaeroota. Tekatsi iroñaaka kanterini shirampari ayemijantzinkarite kijokiro rowantyaawori rowaga kowatsiri ookaeri. Eejatzi okimityaari tsinani aapatziyariri Jesoshi aririka ikowaki oemi rookaero, tekatsi kanterini kijokiro owantyaawori. Tee ikoyi Tajorentsi akijawakagaeyaani. ¹⁶ Tsinani, aririka kijokiro poyiri piimi kaari aapatziyarini Jesoshi, tee piyotzi aririka powawijaakotakaanteeri. Eejatzi pikimita eerori, shirampari: aririka kijokiro poyero piina kaari aapatziyariri Jesoshi, tee piyotzi aririka powawijaakotakaanteero.

¹⁷ Aritaki riyoyagaeyakimini Tajorentsi. Kameetha panteeyenirini Awinkatharite oetarika ikowakaemiri eerori. Rootaki nokanteeyakiririni maawaeni aapatziyariri Jesoshi tsikarika ipiyoteeyakani. ¹⁸ Paerani riyoyagaeyakimini Tajorentsi. ¿Pitakawoma pitotonatziro pishiramparitantari? Aritapaaki, pipeyakotero. Eeroka paashini, teerika

* 7:7 Tekatsi Paaworo iina.

pitotonatziro, eero pikoyi iroñaaka pitotonatero, ataama. ¹⁹ Aririka pitothowawityaawo pishiramparitantari, tekatsi okantemi owawijaakotemi. Eejatzi okimita, teerika pitotonatziro, tekatsi okantemi owawijaakotemi. Ro kameethaperotatsiri anteri akemijantaperotero ikanteeyeerini Tajorentsi. ²⁰ Tsikarika pikanteeyawitani paerani riyoyaantakimiri, aritaki pikantyaari. ²¹ Riyoyaantakimiri Tajorentsi, *zerokarika ipimanteetziri?* Eero pikenkithashiryaashitapiintawo. Omaanta ishineteemirika pipinateeya amanaripawitizimiri, okameethatzi pishitowanee. ²² Riyoyaantakimiri Awinkatharite, eerokarika pimantaarewo paerani pinawita, ari iroñaaka okimitaaka riraga Jesoshi ipakaakowenteemi. Tema rowawijaakotzimi. Eerokarika kaaririka pimantaarewo pinawita riyoyaantakimiri, iroñaaka okimitaaka ramananteemi Jesokirishito, iroñaaka ikantemi rirori oetarikapaeni pantayiteniririni. ²³ Kimiwitaka ramanantakimi irira, osheki piwinawo. Rooma osheki ipomeentsitawentakimi rowawijaakotantakimiri. Eero pishinetziri atziri ikantzimi oetarika panteri, omaanta panteniri Tajorentsi oetarika ikowakaakimiri. ²⁴ Rootaki, noyemijantzinkarite, nokamanantzimirori iroka: tsikarika pikanteeyawitani paerani riyoyaantakimiri, aritaki pikantyaari; omaanta kijokiro powanakiri Tajorentsi.

²⁵ Iroñaaka nokenkithatakotero kaari shinetaariri shirampari, eejatzi kaari matzirori tsinani. Tekatsi ikantaperotena Awinkatharite, inta nokamantemi nokenkithashiryaari naari. Ineshironkatakina, rootaki kaari namatawitantzimi. Piyoteeyirori iroka. ²⁶ Rooteentsi opomeentsitzimoteeyeeni, rootaki nokenkithashiryaantakawori iroka. Tsikarika pikanteeyakani iroñaaka, aritaki pikantyaari. ²⁷ Paakirika piina, eero pookaero. Pijeekashitarika iroñaaka, eero pikoyi paye piina. ²⁸ Aririka paye piina, okameethatzi: tee pantziro kaari kameethatatsi. Eejatzi aririka aye oemi rowaga kaari shinetaariri shirampari, kameetha: tee antziro kaari kameethatatsi; omaanta osheki pikemaatsiteeyaani. Aririka payi, osheki opomeentsitzimotaperoyakimini. Tee nokoyi opomeentsitzimotemi, rootaki nokanantzimiri: “Eero payi iroñaaka”.

²⁹ Iroñaaka nokamantemi, noyemijantzinkarite: eero ojamanitzi ipiyanteeyaari Awinkatharite. Kyaaryoowa, rookakaashiteetemirokari pantayitawitanaririni Awinkatharite ikowakaemiri. Eenirorika piina, omaanta pikyaaryoowenteniri riraga Tajorentsi ikowakaakimiri. ³⁰ Aririka petakowaetya, aririka pikimoshirewaete; omaanta eero pikenkithashiriirori inta pikyaaryoowenteniri Awinkatharite panteniri. Aririka pamanantayitani oetarikapaeni, omaanta eero ojamanitzi piñiirori pamanantayitawitarini. ³¹ Eero ojamanitzi piweshiryaawentawityaawo jeekayitatsirini kipatsiki, roojatzi eero pimatziro piweshiryaawentawityaawo. Kameetha pijeekawita iroñaaka, eeniro pameteeyakarini, omaanta inashitayanakyaani maawaeni añaayitzirinika kipatsiki; iinja opomeentsitzimoteeyemini.

³² Nokowaki eero pikenkithashiryaapiintanakawo. Riraga jeekashitachari, ikenkithashiryaapiintziro ikowayitzirini Awinkatharite, ikowaki ikimoshiryaakayeri irira. ³³ Omaantakya riraga aatsiri iina, ikenkithashiryaapiintziro maawaeni rantapiinteyirini atziri eejatzi okaatzi awijimotziriri jaka kipatsiki: ikowaki ikimoshiryaakayero iina, ³⁴ osheki ikenkithashiryaayitakawoni oetarikapaeni. Rowaga tsinani jeekashitachari eejatzi kaari shinetaariri shirampari: osheki okenkithashiryaagaeyeroni ikowayitzirini Awinkatharite, okamantakiri: “Oetarika pikowakaenari, ari nomatakimiro. Oetarika pikowakayenari nokenkithashireeyaari, ari nokenkithashireero”. Omaanta rowaga aatsiri oemi okenkithashiryaatziro maawaeni rantapiinteyirini atziri, okowaki okimoshiryaakayeri oemi. ³⁵ Rootaki nokamanteeyantzimirorini iroka, nokowaki namifakoeyemini, tee nokoyi nopomeentsitakaemi. Nokowaki kameetha pijeekayeni, eejatzi piyoteeyirini panteeyenirini Awinkatharite oetarikapaeni ikowakayemiri.

³⁶ Pamine, eenitatsirika pishinto kaari shinetaariri shirampari, aririka piñaakiro antawotaki, pikoyi iroñaaka paakayero oemi; ari kameethataki. Ayeeta, eero añaakiro pantani. ³⁷ Aririka pikowaperote pithañeeyawo ari kameethataperotaki, eero pikemijantashitari riraga ashiryaayitemirini, omaanta pantero pikowaperotziri eerori, oetarika pikenkithashiryaari, okameethatzi. ³⁸ Naakiro, aririka paakayero pishinto, okameethatzi; omaanta aririka pithañeeyawo, okameethaperotzi. ³⁹ Aririka aye tsinani oemi, ari kijokiro owanakiri, roojatzi ikamakotaki. Aririka ikamaki, ari oshinetaantsiteya agae paashini oemi okowaperotzirika. Omaanta apatziro agae aapatziyariri Awinkatharite. ⁴⁰ Aririka okanteatyeeyaani ojeekashitya, nokenkithashiryaaka okimoshireperotanaki. Ari naamaaka riyotaakinawo Ishire Tajorentsi iroka nokamantakimiri.

8

¹ Iroñaaka nakemi tsika pikanteriri iwatha rowayitzinirorini riwetsikashitayitarini iitajorentsitashitayitarini pojampitakinaga chapinki. Iitakayitawitakani atziripaeni riyotaperotzi tsika ikanteriri iwatha. Omaanta, aririka ayotashitya, akantakaaperotakari. Tee ikowakaaperotee Tajorentsi ayowaetashitya, inta ikowakaaperotakae anintashireperotawakaeyani ayotaperotawakaantyaari ajeekanteeyari kameetha. ² Eenitatsirika iitakaawitachari riyotzi okaatzi kameethatsiri rantero, apaniroeni ramatawitaa: tee riyotaperoyini. ³ Omaanta aririka anintaperoteri Tajorentsi riyotagaeyeeni irira. ⁴ Pojampitakowentakiri iwatha rowaetakinirori iitajorentsitashitari riwetsikayitzirini. Ari ayoteeyini tee otajorentsitzi riwetsikashiteetari. Apatziro ijeeki apaani Tajorentsipero, tekatsi paashini. ⁵ Eenitatsi jeekayitatsirini janta jeñokinira eejatzi jaka kipatsiki iitajorentsitashitayitarini atziri. Eenitatsi osheki iitajorentsitashitayitarini, osheki iwinkatharitepaeni. ⁶ Ayoteeyakini aaka apintzi Tajorentsi, riraga Pawa. Tema rajaryaakawo riwetsikero maawaeni añaayitakinirika eejatzi aakapaeni. Eenitatsi eejatzi apintzi Awinkatharite: riraga Jesokirishito, wetsikaeyakirorini maawaeni jeekayitatsirini eejatzi aaka.

⁷ Omaanta eeniro ayemijantzinkarite kaari yoteeyirorini iroka nokamantakimiri. Paerani rameteeyawoni apanipaeni ikenkithatakaawitawoni riwetsikashitayitarini atziripaeni. Aririka rowakarini iwatha rowamagaetzinironi, iitawitakarini ashipero riraga iitajorentsitashitayitarini. Tee riyotawita; aririka rowashityaari iroñaaka iwatha rowamagaetzinirori riwetsikaetziri, osheki ikenkithashiryaaanakya, iitakawita tee okameethatzi royaari. Roshiyakaawitakawo rantakiro kaari kameethatatsi. ⁸ Aririka oyaari iwatha, eero ikijawenteeri Tajorentsi. Oyaaririka, tekatsi ikantee. Atzityaaririka, eero rowameethashireetee. ⁹ Kameetha poyaari, omaanta kyaaryoowa pantakaerikari kaari kameethatatsi riraga kaari yotatsi. Omaanta pishineteri royaariita iitarikapaeni ikoyiri. ¹⁰ Iñeemirika kaari yotatsi powaka janta opankoki iitajorentsitashitayitarini, ikantzikari: “Riyotzi rirori. Nokimityaariita noyaari naari iwatha rowamagaetzinirori iitajorentsitashiteetari”. Rootaki rowantakawori omawitya ikenkithashiryaaakotawori: “Tee okameethatzi noyaawo”. Rootaki ipakaagaanantakawori royaateri Jesokirishito. ¹¹ Piyotaperotzi okameethatantari poyaari. Omaanta rirori, tee riyotzi. Aririka rowashityaari, osheki ikenkithashiryaaanakya: “Teerika okameethatzi nantakirika, eeniro iroñaaka nantani”. Aririka rookaero royaatzirira Jesoshi rootaki riyaatantyaari paamariki kaari tsiwakanitatsini. Omaanta rirotaaki piyemijantzinkarite, ikamawentakiri Jesokirishito. ¹² Tee okameethatzi pantakiri. Tema ikantakae riraga Jesoshi: “Pinintaperoyerini pisheninka, eero pantakayiri kaari kameethatatsi”. Aririka pantakiro iroka, tema pantzimotakiri Jesokirishito. ¹³ Rootaki nokanantzimiri: aririka nowakyaari iwatha, nantakaakiri noyemijantzinkarite kaari kameethatatsi, eerowa napiiteeri nowari iwatha eejatzi. Nantakaerikari kaari kameethatatsi.

9

Ikantziri Paaworo: “Pikimiteeyenani naari”

¹ Tema ishinetakina Tajorentsi oetarikapaeni. Tema rotyaantakina. Tema noñaaperotakiri Awinkatharite Jesokirishito. Tema rirotaaki matakaakinawori naapatziyakaantakimiri. ² Teerika riyoteeyini paashinipaeni rotyaantakina Jesoshi, omaanta eero kapaeni piyoperoyakinani rotyaantakina. Tema eero kapaeni naapatziyakaayakimirini Jesoshi rowawijaakotantemiri. Rootaki piyotantari rotyaantakina Awinkatharite. ³ Eenitatsi theenkakinari, ikantakowenantakinari, ikantzi: “Tee rotyaantzimi Tajorentsi”. Ari eenitatsi iroka nokantawakiriri: ⁴ “Tema okameethataki pamitakotena: pipena noyaari eejatzi nomiri. ⁵ Aririka nokinayitanakini nokenkithakaayiterini atziri; eenitatsirikami noena aapatziyariri Jesoshi, tema okameethatzi notsipatanakyaawomi. Aritaki rantapiinteeyakironi paashinipaeni rotyaantawo Jesoshi, eejatzi rirentzipaeni, eejatzi Peetero. Eejatzi okameethatzi ipakiro mi owanawo eejatzi omiri. ⁶ ¿Apaniroenima naaka eejatzi Werenawee nopomeentsiwentyaawo nopinatero nowanawo?”

⁷ Noshiyakaawentemiro: tema ipinakowentapiinteetziri joraaro. Aririka apomeentsiwentyaawo apankitziro oowa, tema ari athotagaantero. Aririka ashentapiinteri apirapaeni, tema irapiintziro iteni”. Rootaki nokantakiriri riraga theenkakinari. ⁸ Nokenkithatakotakiro añaapiinteeyakirini, omaanta ¿oetaka okantziri rojankinatzirini Moeseeshi? ⁹ Ajaatya iroka okantziri: “Eero poojopatziro tooro ayiteetziri iyatharekitho aatzikakitzirori teriiko ishaagantyaawori, omaanta pishinetziri roya”. ¿Apaniroenima waaka ikenkithashiryaaakotari Tajorentsi? Tee. ¹⁰ Tema eejatzi aakapaeni oshiyakaawentakae rojankinarini. Iyotagaeyakaeni oetarika anteeyakirini. Aririka

atziri ikiyaapanetakiro kipatsi ipankitantaawori, ikowaki irira raagaantayiteeroni okithoki paata. Eejatzi ikimita riraga shaagakitzirori, ikowaki raagaantayiteeroni okithoki rirori. ¹¹ Pamine, oshiyakaawentaka nopankitakimiro pishireki ifaani Tajorentsi. ¿Opomeentsitzimotzimima iroñaaka pipagaantena noyaari, nokithaayaari, oetarikapaeni? ¹² Aririka pipagaantashitayityaarini paashinipaeni, tema okameethatzimi pipagaantakinami naari. Omaanta tekatsi pipena. Paapatziyakawoni paerani iroka kameethatatsiri nokamantakotziriri Jesokirishito. Osheki opomeentsitzimotakinani, omaanta tee nokoyi nookakayemiropaatziyakarini, rootaki kaari nokowakotantzimini oetarikapaeni. ¹³ Pamine. Riraga antawaetatsiri Tajorentsiipankoki ari ipofñaakaapiintawo rowanawo janta, royaari. Eejatzi riraga taakiniriri Tajorentsi piratsipaeni janta aritaariki, rowagaantakaga rirori iwatha ipashiteetariri Tajorentsi rootaki ipantakariri rirori koetyeemotariri. Tema piyotziro aritaki okantakota. ¹⁴ Eejatzi okimita roori, ikantziri Awinkatharite: “Irina kemijantawakiriri okameethatzi ipashityaari koetyeemotariri riraga kenkithatziro iroka kameethatatsiri”. ¹⁵ Okameethawita naagaantemimi oetarikapaeni, omaanta tekatsi nayitemi.

Eejatzi tee ro nojankinatantzimiro pipantenari oetarikapaeni. Nokimoshiretaki tekatsi nokowakotemini; aririkami aakinani notashe, eero eejatzi nokantzimimi: “Pipena noyaari”. Ayenaata, nokameeta. Erokyia nokowakotantzimi oetarikapaeni. ¹⁶ Aririka nokamantakotero iroka kameethatatsiri riyotaantari atziri ikamaawentakiri Jesoshi, tekatsi nokantya nokantakaaperotya. Tekatsi nokantya nomaerite, eenitatsi nokenkithashiryari: “Eerorika nantero, tee nantziniri Nowinkatharite ikowakaawitakinari rootaki rowashironkaantenari”. ¹⁷ Naakami kowashitachanimi niyotaante, tema ari ipinatenami Tajorentsi. Omaanta tee naaka nokowawita, tema rirotaki omperatakinari. ¹⁸ ¿Iroñaaka oetaka ipinatenari? Okameethatawitani nokowakoteeyeminimi, omaanta tee nokoyi pipinatena. Apatziro niweshiryaaawenteeyanakimini naapatziyakagaeyakimirini Jesoshi.

¹⁹ Ipineetenarikami, nopeyakaami ratzirite pinatenanimi, ikantapiintenami oetarikapaeni nantapiinteniririmi. Omaanta nopomeentsiwentashiteeyakarini osheki atziri naapatziyakaantariri Jesoshi. ²⁰ Aririka nokaateeyakirini joriyo, nokimiteeyakarini rirori naapatziyakaantariri Jesoshi. Tema irira rirotaki aapatziyawori rojankinarini Moeseeshi, rootaki nokimitantakariri rirori, naapatziyakaantariri. Omaanta tee noñaaperotziro iroñaaka rojankinarini Moeseeshi, tee nopomeentsitawentawo. ²¹ Omaanta aririka nokaateeyakirini paashinijatzitatsiri atziri riraga kaari aapatziyawori rojankinarini Moeseeshi, nokimiteeyakarini rirori, naapatziyakaantariri Jesokirishito. Tee nokamanteeyirini ikantawitari Tajorentsi paeraniperorofa; inta nokemijantakaaperoteeri ikantziri Jesokirishito. ²² Eejatzi, aririka nokaateeyakirini kaari maperotzirori raapatziyawo kameetha, nokimitakowitakariri rirori, naapatziyakaantaperotakariri. Aritaki nokimiteeyawitakarini maawaeni atziripaeni naapatziyakaanteeyantakaririni Jesoshi apanipaeni. ²³ Rootaki nokimitapiinananteeyaaririni riroripaeni raapatziyeeantyaaworini iroka kameethatatsiri niyotagaeyakiririni. Eejatzi naari niweshiryaaawentyaawo iroka kameethatatsiri kenkitharentsi amatakoterini atziri.

²⁴ Pamine, tema piyoteeyini ishiyeeyanakani osheki shirampari riyotanteeyarini ninkarika anaakotanteentsini. Ranaakotantaki apaani riraga shiyaperoteenchari, ari ipaetziri iiteetziri pereemyo riweshiryaaantyaari kameetha. Eejatzi pikimityaari eerori, pishiyaperotanaki paantyaawori pereemyo. Aririka pishintsiwenteniri ikowakaakimiri Tajorentsi, aritaki paakiro weshiryaaakayemini. ²⁵ Rirojatzi aamakowentacha maawaeni kowawitachari ranaakotante aririka ishiye. Rootaki ikaminthaantari rirojatzi imatantyaawori ishiyaperote raantyaawori amantheerentsi. Intsiapaete opathayi irowa, omaanta iroka amantheerentsi ayeri aaka, eero opathaanitzi roori, rootaki okameethatantari ashintsiashiperotero aantyaawori kaari pathanitatsi. ²⁶ Eejatzi naaka tee notzipitzipitayitanakini noshiyanaka, omaantakya noshiyanaka nomatantawori nanaakotante. Paashini noshiyakaawentemiri kapojawakaachari. Ikapojawakaaperotaka riyotantyaari ninkarika anaakotantatsini. Okimiwitaka eejatzi nokapojaperotziri paashini, tee nokapojashitari; tee nantashitawo naaka oetarikapaeni inta nokyaaryoowentzimiri Tajorentsi ikowakaakinari, ²⁷ noshintsiaperotakiniri; nomperata naaka. Osheki nokenkithatakagaeyirini paashinipaeni, tee nokoyi ikantena Tajorentsi paata: “Tee pantaperotanawo nokowakaawitzimiri”.

¹ Iroñaaka, noyemijantzinkarite, nokamantemi piyotantyaari tsika ikanteeyarini joriyopaeni janta okaankiyeenta paerani. Otsimankapitheeyakirini menkori ijeekantakawowa Tajorentsi: eejatzi otenkaryaaaganaki inkaare antawo, niyanki ranashitan-teeyanakawoni piyaapathatanaki. ² Janta jaawiki menkori, janta inkaareki riyotagaeyakirini Tajorentsi riyoteeyantakarini raapatziyaperoeoyakarini paerani Moeesehi. Tema okimiwitaka ikaawoshitakotakiri Tajorentsi eeniro royaatziri Moeesehi. ³ Rowapiinteeyakawoni rowanawo ipapiinteeyakiririni Tajorentsi. ⁴ Rirapiinteeyakironi ifaa ipapiintziriri, rowaga shitowaatsiri mapiki. Rowakiniri Tajorentsi rowaga mapi, oshiyakaawentakiri Jesokirishito, oyaateeyanakiririni. ⁵ Omaanta tee inimotziri Tajorentsi. Tee riweshiryaawenteeyarini osheki riraga atziripaeni, rootaki ikamaeyantakarini janta okaankiyeenta.

⁶ Pikenkithashiryaagaeyeroni iroka piyoteeyantyaarini ikowakaemiri Tajorentsi. Kyaaryoowa, pikimiteeyarinikari joriyyopaeni: pikoyirokari kaari kameethatatsi. ⁷ Eero paapatziyawo iitajorentsitashiteetari jaka kipaasikika. Tema imatagaantakiro paerani. Ojankinatankani: "Jeekaeyanakini atziri, rowaeyakani eejatzi ishinkiteeyakani. Roojatzi ikatziyanteeyanakani, romampagaeyanakani, eejatzi ishironteeyanakawoni tsinanipaeni". ⁸ Kyaaryoowa, akimitakoeyarinikarira aakapaeni: paerani ifaaminthateeyakironi kaari iina, rootaki ikamanteeyakarini 23.000 atziri apaani kitejiriki. ⁹ Ifaantagaantakari Awinkatharite, riyotantyaari aririka ikijantakyaari rantakiri, rootaki rotyaanantakanariri osheki maanki. Roojatzi ratsikanteeyakaririni, ikamayitakini. Kyaaryoowa, oshiyakotarikarira aakapaeni, ifaantarikari Tajorentsi. ¹⁰ Eejatzi apaani paeni ikiñaanikowentakiri irira, rootaki rowamaagaanteeyantakaririni riraga ronampiri Tajorentsi. Kyaaryoowa, akimiteeyarinikari aaka, akiñaanikowenteriri.

¹¹ Ro imatantayitakaworini iroka, akenkithashiryaantanakyaari. Rojankinateetzironi, ayoteeyantakarini iroñaaka. Rootawiteencha omonkaateeya ipokanteeyari Jesokirishito. ¹² Iroñaaka aririka pikante: "Nokantatyeeyaani naaka nokyaaryoowentero naapatziyari", nokantzimi naari: "Paamawentyaaga, pantzirokari kaari kameethatatsi". ¹³ Eeniro akenkithashireeyironi antero kaari kameethatatsi: ashi owaeyironi maawaeni atziri antziro. Omaanta aririka ameenyaari Tajorentsi, ramitakoeyeeni eero anantawo. Ikyaryoowentakae ramitakoperoyeeni eero kya anantawo kaari kameethatatsi akenkithashiryaawitakari.

¹⁴ Rootaki, nonintaperotanewo, nokamanantemirori iroka: "Eerokya pipinkathatziro riwetsikashiteetari iitajorentsitashitari". ¹⁵ Eeniro piyotantari, iroñaaka pikenkithashireeyeroni iroka nokantzimiri. ¹⁶ Aririka akanteri Tajorentsi: "Ariwee, Pawa, eeroka panawori iroka niriri", tema akimitawakaapiinteeyakani, aweshiryaawenteeyawoni riraa Jesokirishito rapaatawentakae. Eejatzi aririka akagaapiintziro paa, tema akimitawakaapiinteeyakani, aweshiryaawenteeyawoni iwatha, akenkithashireeyirini ikamawenteeyakaeni. ¹⁷ Ari okaatzi owapiinteeyarini paa apaani. Eejatzi okimitawita, osheki akaateeyawitani omaanta amonkaatawakagaeyakani, asheninkateeyakarini Jesokirishito: tema apaani ikanta.

¹⁸ Pikenkithashireeyeroni rameteeyakarini joriyyopaeni. Riraga ifaanakowenantatsiri aririka itaakiniri Tajorentsi ipira paashini atziri janta aritaariki, tema itsipatakarira irira ipinkathateeyakirini rirori, tema ari rowakaakyaari iwatha. ¹⁹ Eenitatsi iroka nojampitemiri: "¿Tajorentsi iroka riwetsikaetzirika?" Kaari. Tema ratsipetashitawo rowapiintziniro iwatha. ²⁰ Eenitatsi iroka nokamantaperotemiri. Eeniro rowakiniri kaari aapatziyariri Jesoshi ipira. Omaanta kaari Tajorentsi rowakiniri, inta kamaari. Tee nokowakayimi pitsipatyaari riroripaeni ipinkathateeyakirini kamaari. ²¹ Aririka pirawentari Awinkatharite, eero pimatziro pirawentari kamaari eejatzi. Aririka powawentyaari Awinkatharite, eero pimatziro powawentyaari kamaari eejatzi. ²² ¿Arima pikowaki ikijimi Awinkatharite? ¿Panaakoeyirinima pishintsitaperotzi? Teewee. Tee panaakoeyirini eejatzi rowashironkaantyaari Tajorentsi ninkarika ameentakotyaarini kamaari.

²³ Ikanteetzi: "Okameethatzi nantero oetarika kaari ithañaakotee Jesoshi", omaanta aririka antashityaawo oetarikapaeni, eero oshintsitakae maawaeni, tema atsipetagaantashityaawo. Kyaaryo amatakiro akoyiri, omaanta eerorika amitakoeyerini paashinipaeni atziri ishintsitakayeri rajankaneki, ari tee okameethatzi antashityawitawitayarini. ²⁴ Eero pikenkithashiryaakotapiintziro pikowayitawitarini eerori, omaanta pikenkithashiryaakotapiinteri ikowayitzi paashinipaeni, eejatzi ikaatzi amitakoteri. ²⁵ Aririka ipimantayitzi iwatha, poyaari. Eero pojampitakowentziri: "¿Tsika ipoñaaka irika? ¿Rooma rowamagaetzinirori iitajorentsiteetziri?" Aririka pamananteri iwatha, eero pojampitakowentziri, piitzikari aririka poyaari eero pikameethashiryaanaki.

²⁶ Okantzini Iwaperite Tajorentsi: “Irira Awinkatharite ashitayitaworini kipatsi eejatzi maawaeni jeekanteeyaworini”.

²⁷ Aririka ikaememi kaari aapatziyariri Jesoshi rowakayemi ipankoki. Aririka pikowaki piyaate, powaeyarinikya maawaeni ipaeyawakimirini. Eero pojampitakowentziri iwatha, eero piitziri aririka poyaari, eero pikameethashiryaanaki. ²⁸⁻²⁹ Omaanta ikan-teetemirika: “Eenitatsi irika iwatha, rowaetzinirori iitajorentsitashitari”. Aririka eenitatsi jaga eejatzi piyemijantzinkarite kaari shintsiperotatsi rajankaneki, ari pikenkithashireeri irira iiteri tee okameethatzi royaari, eero powari eerori eejatzi. Omawitya eeroka piyotawitaka tekatsi ikantemi iwatha, omaanta pikaminthayeri riraga kaari yotatsi.

Naamaashitaka eenitatsi kantatsini: “Ishinetana Tajorentsi noyaari oetarikapaeni, ¿iitarikya ithańaakotashitantanariri riraga kaari yotatsi? ³⁰ Aririka owapiinteeyarini, akan-tapiinteeyirini: ‘Ariwee, Pawa, eeroka panaariri nowayitarini’ ”. Aririka apaasonkiteri, ¿iitarikya ińińaanikowenanteeriri oyaaririka?

³¹ Ari nokamantemi. Aririka powaeyani, eejatzi aririka pireeyeni; omaanta oetarika-paeni pantayiterini, panteniri Tajorentsi ikowakaemiri, riweshiryaawenantemiri. Roo-jatzikya ikanteeyeni atziri: “Tema ikameethatzi Tajorentsi. Kameetha ijeekakagaeyirini aapatziyariri Jesoshi”. ³² Eero pantakayiri kaari kameethatatsi riraga joriyyo, riraga kaari joriyyotatsi, eejatzi aapatziyeeyaririni Tajorentsi. ³³ Oetarikapaeni nantayitzirini, nokoyi namitakoeyerini atziri. Tee naaka etakotchani apaniroeni, inta netakotapiinteeyarini paashinipaeni atziri. Ro nomatapiinteeyantanaririni rawijakoeyantakyaarini.

11

Antayitzirini tsinani kemijantayitatsirini

¹ Poshiyakotenaawo, nokimitaka naari nomonkaatakari Jesokirishito.

² Pikenkithashiryaapiintakina, eejatzi pikenkithashireero maawaeni niyotapiin-takimirini, rootaki nońaaperotantakimiri. ³ Eenitatsi iroka, piyotero: riraga Jesokirishito kanteeyiririni atziri oetarika ranteeyerini; riraga shirampari kanteeyirorini iina; eejatzi riraga Tajorentsi kantziriri Jesokirishito. ⁴ Pamine riraga shirampari, aririka ramaneri Tajorentsi, eejatzi aririka ikamanante ińaani, tee rametawo ipashikayinatya. Aririka ipashikayinatakya, tema itheenkatziiri Jesokirishito. ⁵ Omaanta tsinani, aririka amaneri Tajorentsi, eejatzi aririka okamanante ińaani, opashikapiinta. Teerika opashikapiinta, otheenkatziri oemi: okimitzimotakawo ameatakiro oeshi, kimitaka tsinani mayempiro. ⁶ Teerika okoyi tsinani opashikayinatya ari okameethatzi ameetero oeshi. Omaanta aririka opashiwentakayaawo ameeata, kameetha opashikayinatya.

⁷ Riroma shirampari, eero ipashikayinata: tema ikimiwitakari Tajorentsi, eejatzi ipinkathatziiri. Rooma tsinani, ońaaperotziri oemi. ⁸ Paeraniperorońa ritakari Tajorentsi riwetsikakiri shirampari. Rootaki imeriki shirampari riwetsikakiniriri tsinani; omaanta omeriki tsinani, tee riwetsikaetziri shirampari. ⁹ Riraga shirampari tee riwetsikawentee-takiniro tsinani, inta rowaga tsinani riwetsikawenteetakiniri shirampari.

¹⁰ Okameethatzi opashikayinatya tsinani riyotanteeyarini ronampiri Tajorentsi ońaaperotziri oemi. ¹¹ Pamine, tee ojeekashita tsinani, tee ijeekashita shirampari. Ikwaki Awinkatharite akoetyaawakagaeyani. ¹² Irowa imeriki shirampari riwetsikakiro tsinani, eejatzi irońaaka okońaataapiintziri tsinani otomi. Omaanta Tajorentsi wetsikaeyiririni maawaeni. ¹³ ¿Oetaka pikenkithashireeyarini eeroripaeni? Aririka amaneri tsinani Tajorentsi, ¿kameethama opashikaryaayinatya? ¹⁴ Aakapaeni shirampari, irońaaka tee ametawo aeshithanthamaeshiteeyini. Aritaki apashiwentakya. ¹⁵ Omaanta tsinani, tema ańaaperoteyirini oeshithanthamaeshitzi oeshi: rootaki opashikayinantari. ¹⁶ ¿Eenitatsima kowatsiri ipiyapiyawaantetena? Nokamantemi: meeatakawo iroka nokamantakimiri, eejatzi rameeteeyakawoni maawaeni aapatziyeeyakaririni Tajorentsi.

Riyotaantziro rowawentapiinteeyarini Jesoshi

¹⁷ Eenitatsi paashini nokamantemiri. Tee nońaaperotziro iroka panteeyirini aririka pipiyoteeyani: tee okameethatzi, tee pamitakotawakaaneenta. ¹⁸ Nityaawo nokaman-temiro iroka. Ikamanteetana aririka pipiyoteeyani pipinkathatantapiintariri Tajorentsi, pipiyawaantetawakagaeyanakyaani, tema pikenkithashiryaatziro inashitachari. Naamaashita kyaaryo ikamantagaanteetakina. ¹⁹ Pipiyawaantetawakagaeyanakyaani piyoteeyantakaririni ninkarika kyaaryoowentaperotzirori raapatziyari Jesoshi. ²⁰ Aririka pipiyoteeyani pikenkithashiryaakoteri Awinkatharite, powaeyawitani, tema tee powakoeyarini Awinkatharite kameetha. ²¹ Aririka powapiinteeyani, pagaanteeyanakani powanawo eerori, powapithateeyawakaani paashinipaeni. Tee poyaawakagaeyani powantyaari maawaeni. Itasheyaki apaanipaeni, ishinkitaka paashinipaeni. ²² ¿Oetakama jaga panteeyirini? Tema eeniro pipanko powantyaari, pirantyaari. ¿Pitheenkakirima riraga

pokashitziriri raapatziyari Tajorentsi? ¿Pishirontawentarima riraga kaari ashaagantacha? ¿Tsikama nokantemika? ¿Arima noñaaperotemi? Teewee.

²³⁻²⁵ Irida Awinkatharite iyotaanaawori iroka nowaagakimirika. Paerani, tsiteniriki raakaanteeyakirini, raakiro Awinkatharite Jesoshi paa. Ikantziri Iriri: “Ariwee, Pawa, eeroka panawori iroka noyaari”, roojatzi ikagaakiro. Ikantzi: “Eenitatsi iroka paa oshiyaaawori nowatha: aririka powapiintyaawo, pikenkithashiryaaapiinteyenani. Tema naaka kamawenteeyakimirini”. Ari rowaeyakawoni. Roojatzi raakiro eejatzi riramento. Ikanteeyirini: “Eenitatsi iroka awishoowaantsi oowa, aririka pirapiinteeyeroni, pikenkithashireeyenani, piyoperoteeyeni apaatawenteeyemini nira pawi-ijakooeyanteeyarini. Aririka nokamawentemi, piyotanaki eero namatawitzimi, nomatemiro maawaeni nokamantakimiri”. Roojatzi ranashitantanaka tsiteniriki, roojatzi raanteetakari. ²⁶ Aripaete powapiinteyaaawoni, pirapiinteeyeroni, piyootaantapiintyaariri atziri ikamawenteeyakaeni Awinkatharite. Pimatapiinteeyeroni, roojatzi ipokanteeyari.

²⁷ Aririka powawentyaari, aririka pirawenteri, pikenkithashiryaaakoteri: eero panti-tashitawo. Eeniro rantani riraga antashitawori: itheenakakiro iwatha Awinkatharite, itheenakakiro riraa. ²⁸ Pityaawo piyotakotya eeroka, eenirorika pantani. Piyotakotyaarika tekatsi pantani, ari poyaawo, eejatzi pirero. Eenirorika pantani ari pityaawo pookaero kaari kameethatatsi pantziri eejatzi pamaneri Tajorentsi ipeyakotemiro pantani, eejatzi pijeeki kameetha roojatzi pimatero powawentyaari Jesoshi, pirawenteri. ²⁹ Tee okameethatzi owashiwaetyaawo, eejatzi irashiwaetyaawo. Teerika akenkithashiryaaaperoztziri Awinkatharite, tema owashiwaetakawo, irawaetashitakawo: eeniro ojeeki antani; ari rowashironkaakae Tajorentsi. ³⁰ Rootaki pimantsiyagaanantayitakarini osheki, eejatzi kaari pishintsitantayitani. Rootaki eejatzi ikamagaantayitantakarini piyemijantzinkaritepaeni. ³¹ Aririka ayotakotakya eenirorika antani, okameethatzi akenkithashireeya, eero akimitagaa paerani, ookaero kaari kameethatatsi antakiri; roojatzi amentanteeyaariri Jesokirishito, eero rowashironkagae Tajorentsi. ³² Tema eejatzi okameethatzi ikantakowentee Awinkatharite, eejatzi rowashironkae, okantyaatakya eero aatanta paamariki kaari tsiwakanitatsini. Tee ikowakagaeyeeni atspateeyarini maawaeni riraga theenkantatsiri.

³³ Iroñaaka noyemijantzinkarite, aririka pipiyoteeyani powawenteeyarini Awinkatharite, poyaawaakaawakyaata. ³⁴ Aririka pitasheyaperotaki, pityaawo poya janta pipankoki. Eero pipiyotashiteeyani pikemantyaawori pitashe: eenirorika pantani. Aririka nareetemi nohotyaapaemiro, niyotayitemironi paashini.

12

Ikenkithatakotziro omatakagaeyakaerini Ishire Tajorentsi

¹ Iroñaaka, noyemijantzinkaritepaeni, niyoteeyemironi maawaeni omatakagaeyakimirini Ishire Tajorentsi. Tee nokoyi pikompiteeyaaawoni, inta nokowaki piyoteeyawakironi. ² Piyoteeyini paerani tee paapatziyeeawitarini Jesoshi inta pikemijantzishitawitawoni piwetsikashitayitirini, piitajantansitashitawitari. Tema omajontziteeyakini roori. Pamatawitashitaka eeroka apaniroeni. ³ Nokowaki piyoteeyawakironi iroka. Aririka oñaawaetakaakiri Ishire Tajorentsi atziri, eero ikantzi: “Tee ikameethatzi Jesoshi”. Eejatzi okimitaka, eeroni piyoteerimi, eero pikantzimi: “Irida Jesoshi rirotaki nowinkatharite”.

⁴ Inashitayitakani omatakagaeyakaerini antawaetziniri Tajorentsi, omaanta apaani Ishire Tajorentsi. ⁵ Inashitayitakani iroka anteyenirini Awinkatharite, omaanta apaani ikanta irira. ⁶ Inashitayitakani anteyakinirini Pawa Tajorentsi, omaanta rirotaki irira riyoyaakaero oetarika antayiterini eejatzi ramitakotakae amonkaatero maawaeni. ⁷ Iyotagaeyakaeni Ishire amitakotawakaantyaari kameetha ajeekimotantyaariri Tajorentsi. ⁸ Iyotakaayitakirini apaanipaeni kameetha ikaminaantakariri paashinipaeni; roo paashinipaeni iyotaakaeri kameetha riyotaantakaerori paashinipaeni. Okaatzi iyotakaayitaziririni apaani: rowaga Ishire Tajorentsi. ⁹ Eejatzi omatakayitazirini paashinipaeni rameentaperoyakawoni ikantayitazirini Tajorentsi; paashinipaeni omatakaakiri retsiyatakotayitazirini mantsiyaripaeni. ¹⁰ Eejatzi matakayitaziririni paashinipaeni itajonkantayitazini. Paashinipaeni omatakaakiri ikenkithatakotziro kameetha Iñaani Tajorentsi. Paashinipaeni iyotakaakiri riyotayiterini kenkithatakantatsiri: rirotakirika kenkithatakaeriri kamaari, rooma kaaririka. Paashini, omatakayitakirini iñaawaechepookitashitawo paashinijatopaeni paantentsi kaari riyotzi rirori. Paashini eejatzi omatakayitakirini riyotanakiro kameetha okaatzi iñaawaeteri rirori eejatzi rowaagakaeriro. ¹¹ Inashitayitakani iyotagaeyakaerini, omaanta

apatziro apaani iyotagaeyiririni: rootaki Ishire Tajorentsi. Oetarika okowakaayitziririni, rootaki iyotaayitziririni, omatakaantakariri.

¹² Pamine: apaani okantawita awatha, omaanta eeniro aetzi, ako, aeki, akempita, maawaeni. Osheki okantawita, omaanta apaani okantawita awatha. Eejatzi ikimita riraga Jesokirishito. ¹³ Apaani okantawita Ishire Tajorentsi. Opokapaaki ojeekanantapaakawori ashire, rootaki asheninkatawakaanteeyantakaririni, okimitakagaeyakaeni apaani akanta. Akaateeyirini joriyoi, paashinipaeni kaari joriyototasi; omawitya apaanipaeni pimantaari rinawita, paashinipaeni kaari ipimanteetzi. Kijokiro owaeyakaeni Ishire Tajorentsi: apaani okanta.

¹⁴ Noshiyakaawentemiro. Apaani okantawita awatha, omaanta eenitansi anashitantari, oerikantari, aminantari, akemantari, osheki inashitapaeni. ¹⁵ Tee okantzi aetzi: “Tee naaka rako, tee naaka iwatha rirori”. Kyaaryo aetzi rootaki awatha, tee inashita. ¹⁶ Tee okantzi akempita: “Tee naaka roki, tee naaka iwatha rirori”. Naaakiro, tema rootaki akempita awatha, tee inashita. ¹⁷ Iyotyaarikami awatha rootaki aminantyaarimi, ¿arima amatakiromi akemantyaawomi? Iyotyaarikami akemantyaarimi, ¿arima amatakiromi akemaenkatantyaarimi? ¹⁸ Omaanta kameetha riwetsikayitakironi Tajorentsi awatha: akemantyaari, aminantyaari, akatziyatziyawetantyaari, maawaeni. Oetarika ikoyiri, imatakiro. ¹⁹ Iyotakyaarikami oki ojeekakimi, ¿tsika akantyaakami? ²⁰ Kyaaryo, apaani okanta awatha, omaanta eenitansi aetzi, oki, akempita, ako, maawaeni.

²¹ Tekatsi okantya oki okantero ako: “Tee pikameethatzi”. Eejatzi aeto, tee okantziro aetzi: “Tee nokoyimi”. Teewee, tee okantziro. ²² Eenitansi jeekantayiteerini awathakipaeni oetarikapaeni, omaanta apaanipaeni tekatsi ishintsini aetakaashiwitawo ojeekashita, omaanta okameethaperotaki ojeekayitzi. ²³ Eejatzi okimita, eenitansi apaanipaeni apashiwentakaakari, omaanta okameethatzi ojeeki. Akithaakatotyawo kameetha tee akoyiro iñaagaete. ²⁴ Tee akithaakatotawo kaari apashiwentaka. Omaanta kameetha riwetsikayitakironi maawaeni awatha riraga Tajorentsi. Okameethatzi ojeekaeyeni rowaga kaari añaaperotawita. ²⁵ Imatakiro iroka amitakotawakagaeyantyaarini aetzi, oki, maawaeni. Tekatsi okanteeyani okijawakagaeyani. ²⁶ Aririka okatsitaki eechonkiini apaani, ari akemaatsitanakyaawo maawaeni awathaki. Tekatsirika oyeroni awatha eechonkiini tema kameetha akimoshirewenteeyakironi maawaeni awatha.

²⁷ Aakateeyakini oshiyakawori iwatha Awinkatharite Jesokirishito. Aakateeyakini eejatzi oshiyakawori iitzi, rako, roki, ikempita, oetarika. ²⁸ Iroñaaka akaateeyakirini osheki aapatziyeeyaririni Jesoshi. Reewawentakae irira rotyaantagaantakae apaanipaeni ikenkithate. Paashinipaeni rotyaantakiri ikamanantayitziiririni iñaani. Paashinipaeni rotyaantzi riyotaantzi. Roojatzi paashinipaeni rotyaantayitakirini itajonkantsi, paashini retsiyatokotayitziirini mantsiyatziinkari, paashinipaeni ramitakotziri paashini atziri, paashinipaeni rotyaantakiri ikantayitziirini aapatziyariri Jesoshi oetarika rantayiterini, eejatzi paashini iñaawaetashitayitawoni paashinijatopaeni paantentsi. ²⁹ ¿Rotyaanteeyakaenima akenkithate maawaeni? Teewee. ¿Akamananteeyinima iñaani Tajorentsi maawaeni? ¿Ayotaanteeyinima maawaeni? ¿Atajonkanteeyinima maawaeni? Teewee. ³⁰ ¿Etsiyatakoeyiririni maawaeni aaka mantsiyaripaeni? ¿Amateeyakironima maawaeni ayotayitakironi paashinipaeni paantentsi? ¿Amateeyakironima maawaeni owaagakiniri asheninka iroka ikantziiriri rirori? Teewee. ³¹ Omaanta kameetha pikwakotaperoteri Tajorentsi imatakyemiro rooperotatsiri antawerontsi.

Kameetha anintaperotawakagaeyani

Omaanta iroñaaka niyotaaperotemiro kameethaperotatsiri.

13

¹ Aririka amatero añaawaetashiwityaawo paashinipaeni paantentsi, eejatzi aririka amatero akemero ipaante ronampiri Tajorentsi, omaanta eerorika anintaperoeeyirini paashinipaeni, tema atsipetashiteeyakawoni, ayotashitayitawitakawoni añaawaetzi. Akimitawokari kampana, okantashita, toon, toon, toon. Akimatarikari tampoo ikantashita, teen, teen, teen. ² Aririka ayotziyatziyawaawoni kaari iñeetzi, aririka ayotziyatziyawaawo maawaeni imanayitawiteeni Tajorentsi, aririka amatayitakironi maawaeni riyotayitziirini atziri Iwaperite Tajorentsi, eejatzi aririka akyaaryoowentaperotero aapatziyaperotyari Tajorentsi, rootaki amatantyaawori oshirinkayiteroni ochempipaeni: omaanta eerorika anintaperotziri paashinipaeni, atsipetashiteeyakyaawoni ayotashitawitakawo maawaeni, tee iñaaperotana Tajorentsi nokameethatzi. ³ Aririka apashitayityaarini ashironkaenkari maawaeni jeekimoteeri, aririka akyaaryoowentaperoteri kameetha Tajorentsi akenkithatakoteri, rootaki

ikijanteeri atziri, itaawenanteerori; omaanta eerorika anintaperotziriri paashinipaeni, atsipetashiteeyakyaawoni maawaeni, tee iñaaperotanee Tajorentsi akameethatzi.

⁴ Aririka anintaperoyerini paashinipaeni, tema amaeritakotashityaawo oetarika awijatsini, akaminthayeri paashinipaeni, eero akijashiryaaneentashitari riraga ashaagantzinkari eejatzi riraga jewatatsiri tema pikowawitaka poshiyaari, eero ajagaakotawo, eero akantakaaperota. ⁵ Aririka anintaperoteri paashinipaeni eero akantakaaperota, eero oñaashirenkiri paashinipaeni, eero antashitawo akowaperotziriri aaka, inta anteniri ikowakagaeri rirori; eero akijiri intsipaete, eero akenkithashiryaapiintziro kaari kameethatatsi rantayiteetzirini owashironkaakae. ⁶ Aririka anintaperoteri paashinipaeni, eero akimoshirewentziro kaari kameethatatsi ranteetziri intakya akimoshiryaawentero kyaaryooperotatsiri, ⁷ akantani akempoyeeri, akantani kameetha ameenaperotyaari, akantani akenkithashiryaakotari ari rantakiro kameethatatsiri, omaanta amaeritakotashityaari oetarikapaeni ranteri.

⁸ Aririka anintaperoteri paashinipaeni, eero apakaero; omaanta eero akantatyaani akenkithatero iñaani Tajorentsi, eero akantatyaani añaawaetashityaawo paashinipaeni paantentsi. Eero akantyaani ayotashitawityaawo oetarikapaeni, omaantakya akanteetatyeeyaani anintaperotawakagaeyani. ⁹ Tee ayotaperotawitani iroñaaka, akamanantakoteri apatziro okaatzi ayotakotakiriri. ¹⁰ Iinja ipokapaakirika kameethaperotatsiri, eero akowaero iroka kameethatayitawitacharini iroñaaka. Tema ari ayotakiro maawaeni. ¹¹ Paerani eenironi eentsitawitani añaawaetashiwaeta, ayotashitayitarini aari eechonkiini, ayotzi akenkithashiryaawita eechonkiini. Omaanta iroñaaka antaritapaakika, ookanakiro antzirowa akimiwitakari eentsipaeni. ¹² Iroñaaka kimitaka aminaatakotakiri Tajorentsi ñaarontsiki, tee ikoñaataperotzi. Iinja aminapootaperotapaeri jenokinta. Iroñaaka ayoteeyawitarini eechonkiini, iinja ayotaperoyapaerini, okimitaka riyoperotakae iroñaaka. ¹³ Iroñaaka akantatyaani ameenyeyakarini Tajorentsi, ayoteeyakini eero ramatawitee rootaki ayotantari ari aate iinja jenokinta, anintaperotawakagaeyakani. Omaanta kameethaperotentsiri anintaperotawakagaeyani.

14

Iñaawaetashitayitaworini paashinipaeni paantentsi

¹ Pikowaperoeyeni pinintaperoyerini paashinipaeni. Eejatzi pikowaperotero pantero maawaeni omataakaeri Ishire Tajorentsi, pikamananteeyaaririni paashinipaeni iñaani Tajorentsi. ² Eenitatsi atziri omapokashitakari iñaawaetashitanakawo paashinipaeni paantentsi. Tee ikemawakiri atziri omaantakya Tajorentsi. Tekatsi atziri kemawakironi ikantziriri. Omanawitaka iroka oñaawaetakayiri Ishire. ³ Omaanta riraga iyotaantzirori iñaani Tajorentsi, riyotaakiri atziri ishintsitakaakiri rajankaneki, ikimoshiretakaakiri, riweshiryaakaakari. ⁴ Riraga ñaawaetashitawori paashinipaeni paantentsi kaari riyotzi, ishintsishiretaka apaniroeni, omaanta riraga kenkithatakotziriri Tajorentsi rashiki ipaante rirori riyotagaeyakirini maawaeni iyemijantzinkarite, ishintsishiretaka irira. ⁵ Nokowawita maawaeni eeroka piñaawaetero paashinipaeni paantentsi, omaantakya nokowaperotaki pikamanantero iñaani Tajorentsi pashiki pipaante. Riraga kenkithatakirori iñaani Tajorentsi ranaakotziri riraga ñaawaetashitawori paashinipaeni paantentsi; tema ramitakotakiri paashinipaeni atziri riyoperotziriri Tajorentsi. Omaanta eenirorika owaayiniriri iñaani riraga ñaawaetashitawori paashini paantentsi, okameethatzi eejatzi.

⁶ Pamine, noyemijantzinkarite, noñaanatashitapaemirika paashinijatoki paantentsi tema natsipetashitapaakyaawomi eero piyotawakironi oetarika nokantemiri. Nokowapiintaki namitakoeyemini, tema rootaki nokamanantzimiro okaatzi kaari piyotzi apaanteki ashi, rootaki niyotakaantakimirori piyotakotantyaariri kameetha Tajorentsi. Tema nokamantzimiro iñaani irira. Tema niyotaakimi. ⁷ Noshiyakaawentemiro. Tee aña kiina, tee oshiyari atziri. Omaanta ari omatashitakyaawo opaemate aririka ijonkaeteero. Aririka apatziro ijonkashityaawo toot, toot, toot, tee ayotakotziro oetarika mampaantsi okanterimi. ⁸ Pamine, itziwooteetziri joraaro riyotantyaari rooteentsi romanatya, tziiii, tziiii, tziiii. Eerorika opoemaenkatziki kameetha, ¿arima riyoteeyakini omanatachani riwetsikanteeyarini romanatantyaari? Eero. ⁹ Eejatzi pikimiteeyakawoni. Aririka iñaawaetashitawityaawo kaari ikematheetzi wero, wero, ¿tsika okantyaaka ikemanteetawakyaaworini pikanterimi? Okameethatzi piñaawaetantyaawo ashi apaante akemathatakaantyaariri asheninkapaeni okaatzi pikanteriri. Tema ari patsipetashitakyaawo piñaawaetashitya. ¹⁰ Jaka kipatsikika eenitatsi osheki paantentsipaeni. Inashitayitakani, omaanta tee ikompiteeyawoni riraga ashitawori ipaante. ¹¹ Omaanta teerika akemaperotziro ipaante ñaawaetatsiri, kaari asheninka. ¹² Tema pikowaeyakini omatakagaeyemini

Ishire Tajorensi, ari okameethatzi pikowaperotaki iroñaaka omatakayemi pamitakoteri piyemijantzinkarite riyotantyaariri Tajorensi kameetha.

¹³ Rootaki nokamanantzimorori iroka: aririka piñaawaetero paantentsi kaari riyootzi, okameethatzi pikanteri Tajorensi ramitakotemi pimatantyaawori powaayeniri piyemijantzinkarite apaante ashii pikantakiriri. ¹⁴ Aririka noñaanatantyaariri Tajorensi paantentsi kaari noñaawaetantari, nokenkithatakaawitakari rirori noshireki, omaanta tee niyotziro noñaawaetashitaka. Eejatzi tee namitakotziri paashini atziri. ¹⁵ ¿Itaka nanteri naari? Aririka namaneri Tajorensi okameethatzi noñaawaetantyaawo paanteentsi noshireki kaari niyotzi; omaanta eejatzi okameethatzi namaneri nopaanteki nomatantyaari nokenkithashiryaaakotero okaatzi nokantziri. Aririka nomampaawentyaari Tajorensi, rooma nomampaantyaaworika paanteentsi noshireki kaari niyotzi, omaanta okameethatzi eejatzi nomampaawentyaari nopaanteki okaatzi niyotziri. ¹⁶ Pamine, aririka piñaaperoteri Tajorensi, omaanta pinashitakyaaworika pipaante, ¿tsika ikantyaaka ikemathatantyaawori riraga owakiriri tsipateeyakimirini? Eero riyotawakiro oetarika-paeni pikanterimi. ¹⁷ Aririka pipaasonkiteri Tajorensi paashinijatotatsiriki paantentsi, eejatzi itsipatzimirika paashinipaeni atziri, teerika riyotziro iroka paashini paantentsi eejatzi teerika ikemimi kameetha, tekatsi pikantya piyotayeri riroripaeni. Tee ikemawaantetzimi.

¹⁸ Nanaakoeyakimini noñaawaetantashitakawo paanteentsi nojeekira apaniroeni, kaari niyotzi, rootaki nopaasonkitantari Tajorensi. ¹⁹ Omaanta aririka apiyotawenteyarini Tajorensi, nokowaperotaki noñaawaetantyaawo niyotaperotakiri, niyotaaantyaariri paashinipaeni. Aririka noñaawaetantashityaawomi osheki ñagaantsi paantentsi kaari piyotzi, eero amitakotzimi. Natsipetashitakyaawomi, wero, wero. Okameethatzi noñaawaetero apanipaeni ñagaantsi pikemaeyakirini.

²⁰ Iroñaaka, noyemijantzinkarite, eero poshiyakotari eentsi: pikenkithashiryaperotanakya. Eerokya pikenkithashiriuro kaari kameethatatsi: intakya pikimiteeyarini owakira koñaatatsi, tee ikenkithashiriuro kaari kameethatatsi. Omaanta aririka pikenkithashiryaperotanakya, kameetha pikimityaari antaripaeni, eenitatsi riyotantari. ²¹ Eeniro iroka okantzirini Iwaperite Tajorensi:

“Ikantzi Awinkatharite: ‘Nokantawitakari joriyopaeni, omaanta tee ikemijantana. Iinja notyaanteniri paashinipaeni atziri, inashitayitaworini ipaante, ikamantawityaari, omaanta eejatzi rirori, eero ikemijantawakiri’ ”.

²² Rootaki nokanantzimorori iroka: iñaawaetashiteetakawo paashinijato paantentsi riyotantyaariri kaari aapatziyari Jesoshi. Tee iñaanatashitanari aapatziyariri Jesoshi riyotaantari. Omaanta okameethatzi akamanteri aapatziyariri Jesoshi okaatzi riyotaakaeri riraga Tajorensi eerorika oetarika ikowakaakaeri antero. Omaanta eero akamanteri kaari aapatziyariri Jesoshi iroñaaka: rooma eeroota aapatziyawo.

²³ Pamine, nokamantemiro: pipiyotawenteeyaaririnka Tajorensi, aririka piñaawaetantashiteeyakyaawoni paantentsi kaari piyotzi: wero, wero, wero; eero ikemiro maawaeni. Aririka ikyaapaaki paashini atziri, kaari aapatziyarini Jesoshi; tema ari ikantapaaki: “¿Sha! Pamineritya irika, ithawirentsitaki”. ²⁴ Omaanta aririka piyotaaante apaanteki, ari ikemapaakiro kaari aapatziyariri Jesoshi aririka ipoki. Ikemapaakimirika, riyotantyaari tee ikameethatzi, eeniro rantani. Okenkithashiryaaakayeri maawaeni ikemaeyapaakirini. ²⁵ Ikenkithashiryaaaneero maawaeni imanawitakari rajankaneki. Roojatzi rotziwerowashitanakari Tajorensi, ipinkathatantyaariri. Ikantemi: “Kyaaryo, itsipataperoeoyakimini Tajorensi!”.

²⁶ Ñaakiro, noyemijantzinkarite. Aririka pipiyoteeyani, kameetha pomampaaya apanipaeni, riyotaante paashini, ikenkithatakaante paashini, paashini iñaawaetantashitakawo paantentsi kaari riyotzi, paashini rowaagaeyakinirini aapatziyariri Jesoshi ikantakiriri. Omaanta, oetarika paeni panteeyerini, pantero piyotanteeyaaririni piyemijantzinkarite. ²⁷ Eenitatsirika ñaawaetashityaawoni paantentsi kaari riyotzi, kameetha iñaawaete aririka ikaate apite, eerorika 3: eerokya osheki. Eero itsipatawakagaeyani iñaawaetantyaawo. Rityaawo apaani, rimpaetaapaaki paashini. Omaanta okameethatzi ijeeki rowaagaeyakinirini pisheninka ikantakiriri. ²⁸ Teerika añaari owaagaeyakirorini ikantziri, okameethatzi imaerite, eero iñaawaetantashitawo paantentsi kaari riyotzi piyoteeyencharini, omaanta kameetha iñaawaetashirete rajankaneki, eejatzi iñaanateri Tajorensi rajankaneki.

²⁹ Okameethatzi riyotaantero Iñaani Tajorensi, ikaatzi kamanantayitzirorini iñaani Tajorensi apite, eerorika 3. Omaantakya paashinipaeni, ikenkithashiryaaakotaperoeeyeroni ikamantayitakiririni okameethatzirika. ³⁰ Aririka riyoteeri Tajorensi paashini jeekatsiri kaari riyoteeyawitani paashinipaeni, okameethatzi imaerite. Aririka ithonkatapaakiro riraga jewatatsiri ikenkithatzi, roojatzi rirori imatantanakyaawo riyotaante.

³¹ Okameethatzi riyotaantero ifaani Tajorentsi apaani, roojatzi rimpaete paashini, roojatzi riyoteeyantyaarini maawaeni kowatsiri, riweshiryaanteeyaarini maawaeni. ³² Riraga kamanantayitzirorini ifaani Tajorentsi, kameetha imaerite, aririka ritakyaawo ifaanataki paashini. Tema imatziro atziri imaeritawakiita roojatzi ithonkantapaakyaawo itakawori roojatzi ifaawaetantanakya paashini. ³³ Tee ikoyi Tajorentsi akishiyeenkatya ifaawaete eero akemaperotantawakawo iyenkithari, inta ikowaki amaeriteeyanakini kameetha, akemanteeyawakyaaworini.

Aririka ipiyotawentapiintari Tajorentsi maawaeni rowameethateeyirini, ameteeyakani ³⁴ tsinani omaeriteeyakini. Tee oshinetaantsita. Kameetha okemijante, tema aritaki okantzi Iwaperite Tajorentsi. ³⁵ Okoyirika iyote oetarikapaeni, kameetha ojampiteri oemi janta opankoki. Tee okameethatzi ofaawaete pipiyotawenteeyarinirika Tajorentsi. ³⁶ Pamine, tee eerokapaeni itawori piyotanteeyironi ifaani Tajorentsi. ¿Piitakima apaniroeni piyotziro eerokapaeni? ³⁷ ¿Pikaateeyirinima kamanantzirorini ifaani Tajorentsi? ¿Pikaateeyirinima aapatziyaperotawori Ishire Tajorentsi? Okameethatzi riyotawakiro iroka nojankinatzimiri rootaki kaminagaantsi rashi Awinkatharite. ³⁸ Eerorika raapatziyawo pisheninka iroka, eero paapatziyeyarini rirori. ³⁹ Rootaki, noyemijantzinkarite, pikowaperotanteeyarini pikamanteri paashinipaeni ifaani Tajorentsi. Omaanta eero pithaapithatari ifaawaetantyaawo paantentsi kaari riyotzi. ⁴⁰ Omaanta powameethatero oetarikapaeni pantayitzirini. Tee okameethatzi pifaawaeteeyini: pimaeriteeyini maawaeni, pikemijanteri apatziro apaani ifaawaetatsini.

15

Ikenkithatakotakiri Jesoshi ipiriinantakari, eejatzi apiriinantyaari aari

¹ Irofaaka noyemijantzinkarite, nokenkithashiryaakagaemiro eejatzi nokamantz-
itakimiri: tema okameethataki paapatziyitawakawoni; roojatzi irofaaka pikanta
piyotaperotzi kyaaryooperotaki, tee otheeyaantsita. ² Rootaki owawijaakoeyemirini,
aririka pikantatyeyyaani paapatziyantyaawo, omaanta eerorika eekiro piyaatatyee
paapatziyawo eero owawijaakotzimi.

³ Nityaawo nokamantakimiro iroka rooperotatsiri ikamantziteetakinari: eeniro
anteeyakirini kaari kameethatatsi, rootaki ikamawenanteeyakaerini Jesokirishito.
Imonkaatakiro okamantakotzitaririni Iwaperite Tajorentsi. ⁴ Romonkyaagaetaki
omooki. Okaatiki 3 kitejiri ipiriinantanaari eejatzi. Imonkaatakiro eejatzi
okamantakotzitaririni Iwaperite Tajorentsi. ⁵ Roñaagakari Peetero, eejatzi roñaayitapaari
riraga riyotaanewopaeni. ⁶ Roojatzi roñaagaeyaarini osheki ayemijantzinkarite,
ipiyotawakagayani. Ranaakotakiri 500 ñagaeyakiririni. Ijeekaeyanakini irofaaka osheki
ñaakiriri rirori, omaanta ikamagaantaki aapanipaeni. ⁷ Roojatzi roñaagantari Jantyaako,
eejatzi roñaagaeyaarini maawaeni rotyaantanewopaeni. ⁸ Riweyaantanaana naari
roñaagana, omaanta tee nokimitari paashinipaeni rotyaantanewo, tee nojeekakaakiri
Jesoshi eejatzi paashini riyotanewo jaka kipatsiki.

⁹ Rotyaantakina, omaanta tee nokimitari paashinipaeni rotyaantanewo,
tee nokameethatzi; tema nokijawitarini maawaeni aapatziyarini Jesoshi.
¹⁰ Ineshironkatakina Tajorentsi, rootaki nokimitantariri irofaaka. Tee ratsipetashitawo
ineshironkatakina. Ipomeentsiwentaari Tajorentsi paashinipaeni riraga rotyaantakiri,
omaanta nanaakoeyakirini naaka, nopomeentsiwentaperotakari nantawaeteniri.
Tee nantashityaawo naari, omaanta ineshironkatakina, nomatantakawori. ¹¹ Aririka
nokenkithatakagaeyemini, rirorika paashini rotyaantanewo kenkithatakagaeyemirini:
tee opaashinitzi. Aritaki omonkaatawakaakya nokamanteeyimirini: aririka
paapatziyawo, aritaki pawijakotee.

Ipiriinte kamaentsiripaeni

¹² Pamine, nokamanteeyakimini: “Ikamaki Jesokirishito, ipiriintanaa eejatzi”. Paa-
patziyeeyawakinani. ¿Iitarikya pikantagaanantakari eero ipiriinta kamaayiteentsirini?
¹³ Eeromi ipiriintaami kamaentsiri, eeromi ipiriintaami riraga Jesokirishito. ¹⁴ Eerorikami
ipiriintemi, natsipetashitakawomi nokamanantayitzini, patsipetashitakawomi eerori aa-
patziyeyarini Jesoshi. ¹⁵ Eejatzi piyotakimi notheeyakotakari Tajorentsi. Naakiro, tema

nokamantakotakiri: “Ipiriinteeri Jesokirishito”, omaanta eeromi ipiriintaami kamayi-teentsirini, eeromi ipiriinteeri rirori. ¹⁶ Eeromi ipiriintaami kamaentsiri, eeromi ipiriintaami Jesokirishito. ¹⁷ Eeromi ipiriintaami, patsipetashiteeyakyaawonimi paapatziy-eeyakarini; eeniromi ojeekimotemimi kaari kameethatatsi, ¹⁸ eejatzi ikantyaami riyaat- apiintemi paamariki kaari tsiwakanitatsini kamaeaysirini, eejatzimi riraga aapatziy-eeyawitaririni Jesokirishito. ¹⁹ Eejatzi aaka, eeromi apiriintaami, atsipetashitakawomi aapatziyawitakari iroñaaka Jesokirishito, owashironkaaperotakyaami, anaakoeyakirinimi maawaeni atziri ashironkagaeyacharinimi.

²⁰ Omaanta ipiriintaperotanaa Jesokirishito, reewaeyakirini maawaeni paashini kamaeaysirini eeromikaamae eejatzi. ²¹ Eeniro rantakiri riraga Araani, rootaki akamaeyantakarini iroñaaka. Eejatzi ikimitakari, eeniro rantakiri riraga paashini shirampari, riraga Jesokirishito, rootaki apiriinteeyantyarini iroñaaka. ²² Asheninkateeyakarini Araani, rootaki akamaeyantakarini. Eejatzi okimitaka, asheninkateeyakarini Jesokirishito iroñaaka, rootaki rowañaanteeyeerini. ²³ Reewaeyakaeni rirori. Roojatzi aririka ipokae, ipiriinteeyaneeni maawaeni aapatziyeyaririni. Aritaki okantyaari: aririka omonkaatakya, apiriinteeyaneeni maawaeni. ²⁴ Ikantziri Jesoshi ashitariri:

—Ari okaatapaaki. Tema nothonkakiri kamaaripaeni, jewatatsiripaeni irira, nantatsiripaeni, theenkantatsiripaeni eejatzi ponampiripaeni naawita piyathakimiri paerani, maawaeni. Iroñaaka Pawa, pipinkathariwentero eeroka maawaeni jeekaeyatsirini. ²⁵ Ipinkathariwenante Jesokirishito jaka kipatsiki roojatzi ithonkaeyantyaririni maawaeni kijeeyawitakaririni. ²⁶ Roojatzi eeromikaamae eejatzi atziri. ²⁷ Okantzini Iwaperite Tajorentsi: “Iitakiri Tajorentsi Jesokirishito jewawentzirori maawaeni jeekaeyatsirini”. Tema okantzi: “Maawaeni jeekaeyatsirini”, omaanta eeromipinkathariwenantzi Iriri: tema rirootaki iitakiriri pinkathariwenantatsini. ²⁸ Iinja aritaki ranaakoeyerini Jesokirishito maawaeni jeekaeyatsirini, ipinkathariwenteeyerini maawaeni. Apatziro irira Iriri, tekatsi ikantya ipinkathariwentero. Ikanteri: “Pawa, eeroka noñaaperotzimi, panaakoeyanani maawaeni pipinkathariwentero eeroka”. Kyaaryo, Tajorentsipero irira, pinkathariwenantaperotatsiri rirori.

²⁹ Pamine, eenitatsi kaawoshitawentariri kamaentsiri. Eeromi ipiriintaami kamaentsiri, tema ratsipetashityaawomi ranteromi. ³⁰ Eejatzi, eeromi apiriintaami, tema natsipetashityaawomi nopomeentsiwentapiintawo nokenkithatzi. ³¹ Paapatziyeyakarini Awinkatharite Jesokirishito, rootaki niweshiryaaawenanteeyakimirini: kyaaryo iroka nokantakimiri. Eejatzi okimitaka, kyaaryo iroka nokamantemiri: tee niyotzi tsika okaateka rowamaawenteenawo nokenkithatzi. Maawaeni kitejiri eenitatsi kowawitachari rowamaawenteenawo. ³² Janta Ejesoki ikijaperotakina jeekatsiri, osheki opomeentsitaka. Pamine, eeromi apiriintaami, tema natsipetashitakyaawomi. Eero apiriintaami, eeromikenkithashiretzirimi Tajorentsi: thame owaeyani, thame ashinkiteeyani; roojatzi akamantakya, ari okaatzi. ³³ Eero pishinetziri theenkantatsiri ramatawitemi. Tema kyaaryo ikanteetzi: “Eero kijokiro poyiri theenkantatsiri: rantakaemirokari kaari kameethatatsi”. ³⁴ Pikenkithashireeya, eeromipapiiteero eejatzi kaari kameethatatsi. Pikaatapiinteeyirini kaari yoteeyirini Tajorentsi: ¿iitarika kaari pipashiwenanta?

Owakiriri iwatha

³⁵ Aririka rojampitee theenkantatsiri: “¿Tsika ikanteeyaka ipiriinantaneeyaari kamaentsiri? ¿Tsika okantyaaka iwatha, aririka ipiriinte?” ³⁶ Tee ikenkithashiryaa rirori. Eerorika opankita okithoki kipatsiki, roojatzi okamantakya, eeromishooki. ³⁷ Aririka apankitero okithoki, tee apankitakotziro owatha, owaato, oshi, maawaeni: athatyero apankitero okithoki. Aririka apankitero teriiko, aririka paashini okithoki, ³⁸ omaanta Tajorentsi ijeekakaakiro owatha, owaato, oshi, maawaeni; imatakiro ikowakaakirori. Teriiko okithokitakaero okithokipero roori. Kaniri ojeeki owathapero roori. Eejatzi okimiteeyakani maawaeni shokayitatsirini. ³⁹ Tee imonkaatawakagaeyani iwatha maawaeni añaayitatsiripaeni. Eeniro atziri rashi rirori iwatha, rinashita rirori tsimeri. Rinashita eejatzi shiwankitzinkari. Rinashita eejatzi shimapaeni. ⁴⁰ Eeniro jeekatsiri kipatsiki, eejatzi jeekatsiri jenokinta. Ikameethateeyakini, omaanta inashitayitakani, tee imonkaatawakagaeyani. ⁴¹ Ishipakiri oorya. Rinashita riraga kashiri, ikitamaashitatziri rirori. Rinashita eejatzi riraga ompokiro, ikitapookitzi. Eejatzi rinashiteeyakani ompokiropaeni: apaanti kitejagaakiwitachari, omaanta paashini, tee.

⁴² Eejatzi oshiyakari aari, aririka apiriintanee: eeromikimitaa iroñaaka. Kiteetee, ari apathagaeyanakini. Apiriinteerika, eeromipathane eejatzi. ⁴³ Kitateencharika, tee okameethatzi. Apiriinteerika, eeromipathaga. Iroñaaka tee ashintsitzi, rooma

apiriinteerika, ashintsitaperotanee. ⁴⁴ Iroka awatha ikitateetziri, tema ametakawo kipatsi ajeekaeyantawoni. Aririka apiriintanee inashitanakya awatha, ametantapaakyaawori ajeekaeyapaeni janta jenokinta. ⁴⁵ Okantzi Iwaperite Tajorensi: “Añaatsiri naawitani riraga jewateentsiri paerani shirampari, riraga Araani”. Omaanta impaetapaentsiri, riraga Rotyaantanewo Tajorensi, rirotaki owañaantaperotatsiri, eenitatsi itajorenka irira. ⁴⁶ Tema itawo iroñaaka iroka awatha ajeekantakari jaka kipatsiki; iinja ojeekae awatha owakirataatsini, jeekatsiri jenokinta roori. ⁴⁷ Riwetsikaetakiri kipatsi riraga jewateentsiri atziri iteetziri Araani, rootaki kipatsi iwatha. Omaanta riraga apitetapaentsiri rinashita, ipoñaaka jenokinta. Tema rirotaki riraga Rotyaantanewo Tajorensi. ⁴⁸ Ijeekawitani kipatsiki Araani, eejatzi akimiteeyakarini maawaeni jeekatsiri jaka kipatsiki. Ijeeki jenokinta paashini, eejatzi akimiteeyaarini maawaeni jatatsini jenokinta. ⁴⁹ Eejatzi okimitaka: oshiyaanteeyakawoni aaka iroñaaka iwatha riraga kipatsijatzi, iinja oshiyapaakyaawo iwatha riraga Rotyaantanewo Tajorensi riraga jenokijatzi.

⁵⁰ Rootaki, noyemijantzinkarite, nokamanantzimirori iroka: tekatsi okantya iroka awathaka iyaate janta ipinkatharitzinta Tajorensi, tema ari opathagae. Tekatsi okantya iyaate janta teenta ipathagaeyininta jeekatsiri. ⁵¹ Pamine, nokamanantemiro iroka manawitachari: eero akamaeyini maawaeni, omaanta apaashiniteeyanakini maawaeni. ⁵² Itziwootanteetanakya ayoteeyantyaarini monkaataka. Intsipaeete kimitawitaka amachookanakitzi apaani aaka añaatsiri apaashinitanaki. Eejatzi intsipaeete ipiriinteeyanakirini Tajorensi maawaeni aapatziyaririni Jesoshi riraga kamaeyawiteencharini; eero ikamae eejatzi. Ari ipaashinitanaki irirapaeni eejatzi. ⁵³ Ashi oyiro apathagaeyini, omaanta eero apathagaeyeni eejatzi. Ashi oyiro akamaeyini, omaanta eero akamaeyeni eejatzi. ⁵⁴ Opathagaeyanakini iroka awathaka maawaeni, omaanta eenitatsi awatha kaari pathaanitatsini. Akamaeyanakini maawaeni, rooma iinja, eero akamaeyeni eejatzi. Roojatzi omonkaatakya iroka rojankinateetziri:

“Ariwee. Eero apiitaa akamaeyeni eejatzi. ⁵⁵ Ero akenkithashiryaga akame. Kameethawee. Iroñaaka eero athaawanteeyaaawoni akame”.

⁵⁶ Aririka antayiteroni kaari kameethatatsi, ari athaawantakyaawo akame. Eenitatsi eejatzi rojankinarini Moeseeshi, kamantakaari: “Eenirowo pantani”. ⁵⁷ Rootakikya rowawijaokoeyantakaerini Awinkatharite Jesokirishito. Ariwee. Kameetharini Tajorensi. Eero athaawanteeyawoni akame. ⁵⁸ Rootaki, noyemijantzinkarite nonintaperotziri, nokamanantemirori iroka: pikyaaryoowenteniri Awinkatharite oetarikapaeni pan-teniriri, eero piperashiryaa, pikantatyeeyaani pikyaaryoowentero. Rootaki kaari pipakaantyaawo. Piyoteeyakini eero patsipetashitawo pipomeentsiwentyaari.

16

Aapatziyariri Jesoshi ipiyotziniri jerojareejatzi iyorikite

¹ Iroñaaka nokenkithatakoteri koriki pipiyoteniri ayemijantzinkarite ashironkagaeyacharini janta Jerojareeki. Iroka nokamanantzimiri, nokamantakiri eejatzi aapatziyariri Jesoshi janta Karaashiyaki. ² Maawaeni tominko okameethatzi pipiyotapiinteniri jerojareejatzi iyorikite, pikempoyeniri. Tsika ikaate piyorikite, pikempoyaagaanteniri. Pityaawo pipiyotzityaanari iroñaaka, opomeentsizimotzimikari aririka nareetapaakya. ³ Eejatzi nokowaki piyoyiitya aaneenirini. Aririka nareetapaeya, nojankinateniri jerojareejatzi, riyotantawakyaariri. Roojatzi otyaanantyaariri Jerojareeki. ⁴ Pikowaeyenirika niyaate naari, ari notsipateeyanakyaarini.

⁵ Iinja niyaate noñeeyemini, omaanta nityaawo niyaatapaente Masherooniyaki. ⁶ Aririka ojamani nojeekimoteeyemini, aririka nokyaawontsitakotaki. Roojatzi pikaminthagaeyawakinani, tsikarika niyaate eejatzi. ⁷ Aririka noñaapaakimi, tee nokoyi noshintsitanaki nawijanakimi. Nokowaki ojamani nojeekimotanakimi, ishinetenarika Awinkatharite. ⁸ Omaanta nojeekanakiita jaka Ejeesoki, roojatzi omonkaatantyaari kitejitatsiri owaero Pentekoshiteshi. ⁹ Ikwakagaeyakinani osheki nokenkithatakagaeyanakirini. Osheki raapatziyeeyarini Jesokirishito. Omawitya ijeeki eejatzi osheki kijeeyakinarini.

Riwethateeyakarini iyemijantzinkaritepaeni

¹⁰ Rareetapaemirika Temoteeyo, pineshironkaeyawakirini. Tema ikimitakina naari, osheki rantawaetziniri Awinkatharite. ¹¹ Ero pitheenkawakiri. Aririka omonkaatapaakya ipiyee jaka, eejatzi kameetha pineshironkatawaeri, kameetha rareetizanteeyaari jaka. Noyayitakirini, eejatzi paashinipaeni ayemijantzinkarite. ¹² Eejatzi nokantawitakari ayemijantzinkarite Apooro. Nokantaperotawitakari riyaatemi iñeemimi, itsipatyaarimi paashinipaeni aapatziyariri Jesoshi. Tee ikoyi riyaaete iroñaaka. Aririka iinja riyaaatanaki.

¹³ Kyaaryoowa, ramatawiteetzimikari. Pikaaryoowenteeyeroni paapatziyaperoeyarini Jesoshi. Eero pithaawanteeyani. Pishintsiteniri Tajorentsi maawaeni. ¹⁴ Thame anintaperoeyerini atziripaeni, oetarikapaeni anteniriri. ¹⁵ Piyoteeyirini, noyemijantzinkarite, riraga Eshiteejana eejatzi ikaateeyinira irira reewateeyirini akaayajatzi raapatziyeyarini Jesoshi. Ikyaryoowentakiro ikaminthagayirini maawaeni ayemijantzinkarite rowameethatziri Tajorentsi. Tekatsi kanterini, riyotashitaka ikaminthaawakagaeyakani. ¹⁶ Ipomeentsitaka ramitakotaperoteeyimini, oetarikapaeni rantayitzimirini. Nokowaki paapatziyeyawakyaarini rirori, eejatzi paapatziyeyawakyaarini maawaeni kimateeyakaririni. ¹⁷ Niweshiryaawentawakari riraga areeteeyacharini riraga Eshiteejana, Jorotonaato, eejatzi Akaeko. Eeniroteeyatsini jaka, okimitzimotakina eerokateeyakinirika tsipateeyakinarini jaka. ¹⁸ Ikimoshiryaakaakimi pajankaneki chapinki, iroñaaka ikimoshiryaakaapaakina naari najankaneki. Rootaki okameethatantari piñaaperoeyawakirini rirori.

¹⁹ Riwehataperoeyakimini maawaeni piyotawentaririni Tajorentsi jaka Aashiyaki. Eejatzi riwethateeyimini Akiirishi eejatzi roori Pirishiira, eejatzi maawaeni piyotapiinteeyacharini janta ipankoki. Tema riyoteeyakini aapatziyeyaririni Awinkatharite. ²⁰ Riwehateeyakimini maawaeni ayemijantzinkarite kameetha.* Aririka piwethatawakaakya, ari kameetha paakameethatawakagaeyaani. ²¹ Naaka Paaworo wethateeyimirini. Naaka jankinateeyimirorini iroka nakoki. ²² Riyaateeta paamariki kaari tsiwakanitatsini maawaeni kaari ninterini Awinkatharite. Pishintsite, Nowinkatharite, pipokae. ²³ Nokowaki kameetha ineshironkaeyemini Awinkatharite Jesoshi. ²⁴ Tema eeroka aapatziyeyaririni Jesokirishito, rootaki iroñaaka nonintaperoeyantzimirini. Aritaki okantyaari.

Naaka jankinateeyimirorini iroka:

Paaworo

---

* **16:20** Rametari jorriyopaeni paerani peroroña ithowootawakaeya aririka riwethatawakaeya.

RIRAGA PAAWORO RAPIITEENIRI ROJANKINATEENIRI KORINTOJATZI

¹ Naaka Paaworo nojankinateeyimironi eerokapaeni korintojatzii. Nokoyi niwethatemi eerokapaeni tsikarika pikanta piyeeki. Paerani rotyaantakina Pawa Tajorentsi noshiyakaawenteri Jesokirishito, nokenkithatakayeri maawaeni atziri. Nojankinateeyimini maawaeni aapatziyariri Jesoshi jaga Korintoki eejatzi jaga maawaeni kipatsiki owaero Akaaya. Iroñaaka notsipatari jaka ayemijantzinkarite Temoteeyo. ²Maawaeni kitejiriki namaniri Pawa Tajorentsi, nokantziri:

—Pineshironkaeyerini aapatziyariri Jesoshi janta Korintoki eejatzi pamitakoteri ijekanteeyerini kameetha. Eejatzi ikimiteeyemini riraga Awinkatharite Jesokirishito.

Ashironkayaarika ari ishintsitakaakae Tajorentsi ajankaneki

³ Thame añaaperoteri Tajorentsi, riraga Ashitarini Awinkatharite Jesokirishito. Riro-taki neshironkateeyakaerini eejatzi weshiryakagaeyerini. ⁴ Aririka ashironkaeyaw-ityaani tema ari riweshiryakagaeyakaeni. Pamine, itakawori riweshiryakagaeyakaeni aari, roojatzi ayoteeyantakarini aweshiryakagaeyaarini riraga paashinipaeni ayemi-jantzinkarite, aririka rashironkaeya rirori. ⁵ Kyaaryo, aritaki okanta akemaatsitakyawo ikimitaakaga paerani Jesokirishito, aritaki riweshiryakagaeyakaeni Pawa Tajorentsi. ⁶ Ro nokemaatsitantakawori riweshiryaaawentemiri rirori, eejatzi rowawijaakotantemiri. Aririka riweshiryaaawentakina naaka eejatzi eeroka ari riweshiryaaawenteetakimi, tema piyotakotakina riweshiryaaawentakina irira. Ari pikantya eeroka pikemaatsitayityawonirika, ari riweshiryaaakakimi rootaki peshiwenantyaawori oetarikapaeni. ⁷ Rootaki niyotantari eerokapaeni eekiro piyaatatyee pameentyaari Jesokirishito. Tema niyopero-taki aririka pikimiteeyenani pikemaatsityaawo eerori oetarikapaeni, eejatzi pikimiteeye-nani piweshiryaaawenteeyaarini Tajorentsi.

⁸ Nokowaki piyoteeyeni, noyemijantzinkaritepaeni, osheki nokemaatsitaperotay-itakawoni janta Aashiyaki, tema nokenkithatakotantakariri Jesokirishito. Osheki nashironkaaka, tee eechonkiini. Nokenkithashiryaaawitaka aritaki nokamaki. ⁹ Kyaaryo nokamemi; omaanta ishinetziro Tajorentsi riyotaakina tee okameethatzi ameentyaawo ashinsini aakapaeni inta ameentyaawo ishinsini rirori, riraga piriinteeri kamaentsiripaeni. ¹⁰ Ari rowawijaakotakina riraga Tajorentsi, kaari nokamanta; eejatzi eekiro riyaatatyee rowawijaakotena irira, roojatzi ikowaki nokame. Niyotuzi ikantyaani rowawijaakotapiintena, ¹¹ aririka pamaneeyerini Tajorentsi ramitakotena. Roojatzi, aririka riyoteeyeni paashinipaeni ikemijantakimi rirori, rowawijaakotakina, osheki riweshiryaaawenteeyaarini irira eejatzi ipaasonkiteri.

Pimatero pameentyaawo nokantzimiri

¹² Niyotaki iroka: tema ramitakotakina riraga Tajorentsi, ineshironkatakina, rootaki nokaaryoowenantanariri nantziriniri. Tee niyotashita oetarika nantziriniri, omaanta riyotaakina rirori okameethatantari nantayitakinirini. Niyotaki piñaaperotakiro okameethatani nantayitakinirini, eejatzi ikimitaka paashinipaeni atziri, rootaki nokimoshiryaaantakari. ¹³⁻¹⁴ Tee opomeentsita piñaanatero maawaeni nojankinatzimiri, eejatzi tee opomeentsita piyoteeyerini. Niyotaki iroñaaka eechonkiini pikemaperotawakiro nokamantakimiri paerani, eejatzi eechonkiini paapatziyawitakina. Nokowaki eekiro piyaatatyee piyotero paashini nojankinatzimiri roojatzi piyoperoeyawakironi kameetharini. Aririka ipiye Awinkatharite Jesoshi, niweshiryaaawenteeyemini, omaanta nokowaki pikemaperotero nokamantazitakimiri piweshiryaaawenteeyantarinini iroñaaka. ¹⁵⁻¹⁶ Ari niyotaki piweshiryaaawentawitakina, piñaaperotawitakina, rootaki nokenkithashiryaaawitakari napiitaatemi nareetaatemi. Niteeyeminimi noñaagaeyaneeminimi, roojatzi nowaaganakyaami janta Masherooniyaki. Roojatzi noñaapaemimi eejatzi, roojatzikya nowaaganakyaami Joreeyaki. Apite aweshiryaaawentawakagaeyaanimi. ¹⁷ Arima nokowaki namatawitemi? ¿Nokimitakarima amatawitantatsiri kantashitachari: “Ari”, eejatzi kantashitachari: “Eero”? Tee nokimitari. Tee nokoyi naaka namatawitemi.

¹⁸ Tema imonkaatziro Tajorentsi ikantziri, tee ramatawitantzi. Eejatzi naaka, nomonkaatziro ikowakaakinari, rootaki kaari nokaantapiintzimi: “Ari nantero”, roojatzi nokantashitzimi: “Eero nantziro”. ¹⁹ Ari nokaatakiri Shiirashi, eejatzi Temoteeyo nokamanteeyakimini tsika ikantari Jesokirishito, riraga Itomi Tajorentsi. Tee ikantzi rirori: “Ari nantero”, roojatzi ikantashita: “Eero nantziro”. Apatziro ikantapiintzi: “Ari nomatakiro”, roojatzi rantziro. ²⁰ Kyaaryo ranteeyakaeroni

maawaeni ikashiyakaakaeri Tajorentsi aakapaeni atziripaeni. Tema ikamawentakae rowawijaakotanteeri. Rootaki akanteeyantaririni maawaeni atziri ikameethataki, ipinkathateeyantyaririni rirori. Aritaki okantyaari. ²¹ Aapatziyeeyakarini Jesokirishito, rootaki itajonkawenantakaeri Tajorentsi asheninkatawakagaeyantakarini. Eejatzi riyoyeeyanani naaka nokenkithateeyakoterini. ²² Tema rotyaantakiro Ishire ojeekantakae ajankaneke. Iroñaaka ayoteeyakini itomintakae, rishintontakae, rootaki kaari rookaeyanteeni.

Ikamanteeri iitaka kaari riyaatanta iñaagaeri

²³ Rootaki kaari niyaatanta noñeemi paerani, tee nokoyi nokenkithatakaawentemiro pantayitawitakarini: tee nokoyi nowashiretakagaeyemini. Riyotzi Tajorentsi tee notheeya. ²⁴ Tee nokoyi nokantapiinteeyemini pikemijantaperoeeyanani naari, tema pikemijantaperoeeyakirini Tajorentsi. Omaanta nokowaki namitakoeyemini: niweshiryakagaeyemini maawaeni.

2

¹ Nokenkithashiryaaaka: “Iroñaaka eero niyaatzi noñeeri riraga korintojatzi. Napiitakagaarikari nowashiretakagaeyaarini, eejatzi nowashiretakotarikari naari”. ² Aririka nowashiretakayemi, tema eejatzi naari ari nowashiretakoyemini. Roojatzi tekatsi janta weshiryakagaeyanani naari. Aririka noñeeyemini piweshireeyani, ari niweshiryaa-neeya naari. Rooma eerorika piweshireeya, eero niweshiryaa naari. ³ Rootaki paerani nojankinatantzimirori, nokaminaantakimiri: “Pookero iroka kaari kameethatatsi pantayitzirini”. Tema tee nokowaki nopokantyaari nowashiretakoyemini, omaanta okameethatzi niweshiryakagaeyemini. Nokenkithashiryaaokotzimi eerokapaeni pikemijantaperotena okaatzi nojankinatzimiri rootaki atsipatawakaantaari akimoshireeyeni. ⁴ Paerani nojankinateeyantakimiorini, osheki nowashiretakotakimi eerokapaeni, tema osheki niraakoeyakimini. Tee nojankinatakimiro nowashiretakantemiri, omaanta nokowakini piyoteeyanani osheki nonintaperoeeyakimini.

Ipeyakotziri Paaworo riraga antawitaworini kaari kameethatatsi

⁵ Kyaaryo nowashiretakotawitakari riraga kantzimatani, omaanta tee apatziro naaka rowashiretakaawitakina inta eejatzi eeroka rowashireperotakayimi. Tee nokoyi nokantakoteri osheki, tema tee nokoyi nokantakowaetashityaari. ⁶ Ari powashironkaeyakirini rirori, rootaki rookantaaworini rantawitakarini, iroñaaka monkaatapaaka. ⁷ Iroñaaka eero pikijiri eejatzi, omaanta pikaminthagaeyerini: pipeyakoteniri okaatzi rantawitakari. Eerorika pipeyakotziniri ari ikantashireperotakya, ikenkithashiryaa: “Eero ipyakotan-tanawo Tajorentsi eejatzi okaatzi nanantawitakawori”. ⁸ Nokowaki iroñaaka piyotakay-eri kyaaryo pinintaperoeeyakirini, pipeyakoteniri okaatzi rantawitakari. ⁹ Paerani no-jankinatzimiro nokantzimi: “Powashironkaeri riraga antzirori kaari kameethatatsi”. Nokantashitzimi iroka noñaantashitzimi. Nokowaki niyote kyaaryorika pikemijanta-perotakina. ¹⁰ Niyotaki ari pipeyakoteeniri okaatzi rantakiri; eejatzi naari omaw-itakya oetarika rantawitakari nopeyakotantakawori. Okaatzi nopeyakotakayeniriri tema nopeyakowentemiri eeroka. Riyotzi Jesokirishito kyaaryo nopeyakotakiri pimatanteeyaa-worini pikimitaawakayani iroñaaka. ¹¹ Tema tee akoyi rantakagaeyeeroni Jatanaashi kaari kameethatatsi. Ayotaki osheki ikowawita ramatawiteeyeenimi.

Ikamantakae Paaworo iitaka ipaasonkitantariri Tajorentsi

¹² Ari chapinki nareetaka Toroowashiki, nokamanteeyakirini jeekatsiripaeni tsika ikanta Jesokirishito rowawijaakotantzi. Osheki ramitakotakina Awinkatharite, osheki raakameethateeyakinani jeekatsiripaeni, eejatzi nokenkithatakotantakarini Jesoshi osh-eki raapatziyakari rirori. ¹³ Omawitakya osheki atziri janta raapatziyakari Jesoshi, osh-eki nokowawitapaakari noyemijantzinkarite Teeto, omaanta tee noñiiri. Tema nokowaw-itaka nokemijantakotemi eerokapaeni. Osheki nokenkithashiryaaakimi, rootaki kaari nojeekaperotanta janta roojatzi nowagaantanaari Masherooniyaaki.

¹⁴ Ari nokantani naari nopaasonkitapiintziri Tajorentsi. Tema itentapiintee tsikarika aateeyini. Naapatziyeeyarini Jesokirishito, rootaki itajonkawowenteeyantakinarini, imatakagaeyantakinaworini maawaeni ikowakagaeyakinarini. Iroñaaka niyotakaakirini maawaeni jeekatsiripaeni riyotakotantyariri rirori. ¹⁵ Akimiwitakawo aaka kajanka-paneri itagaetziniriri Jesokirishito inimotantyaariri Tajorentsi. Tema othotyanaakiro okajankaekatanaki maawaeni ikemaeyantyaaworini riraga awijakotatsini eejatzi ri-raga theenkantatsiri. ¹⁶ Niyotagaeyawitarini iñaani Tajorentsi omaanta apanipaeni itheenkayakironi, rootaki okantakowenantaariri riyaatantyaari paamariki kaari tsi-wakanitatsini. Rowaga kamantaantsi oshiyakariri riroripaeni kaminkari shitzitatsiri. Ri-raga paashinipaeni niyotagaeyakirini, ari raapatziyawo rirori, rootaki riyaatanteeyaarini

jenokinta, ikantyaani ijeeki. Rowaga kamantaantsi oshiyakariri riroripaeni kajankatatsiri kameetha. Osheki nokenkithashiryaaperotakirowee: noshinetzirikari riyaateeyeni paamariki kaari tsiwakanitatsini. Eeromi ramitakotanami Tajorentsi, eero nomatziromi naapatziyakagaeyaarini paashinipaeni. ¹⁷ Eenirosheki iyotaantashiteeyawitaworini ifaani Tajorentsi raantyaari koriki. Tee nokimitari naaka. Rotyaantakina Tajorentsi niyotaantero ifaani, riyotaki nokowaperotaki niyotaantero kameetha. Eejatzi ramitakotakina Jesokirishito.

3

Ikenkithatakotziri riyotakayeriri atziri kameetha riyotaantzi

¹ Nojankinatantawori iroka, zpiitashitama napiitaatateyemiro eejatzi najagaashitaata? Tema eero. Tee nokoyi paashini atziri rojankinatakotena naaka nokameethatzi roojatzi rotyaantemi eeroka. Eejatzi tee nokoyi pojankinatakotena nokameethatzi potyaanantyaari paashini atziri. ² Riyaateeyanakimini riraga amatawitantatsiri ipakimi kaarita rojankinatatzi paashini atziri, okantzi: “Irika atziri kameetha riyotaantzi ifaani Tajorentsi”, omaanta otheeyashita. Omaanta naaka omawitya tekatsi kaarita rojankinatakoteni paashinipaeni atziri nopemiri eeroka, piyotzi kameetha niyotaantzi ifaani Tajorentsi. Tema paapatziyakawo rootaki ipaashinitantakimiri Tajorentsi, irofaaka piyeeki kameetha, rootaki riyotantakawori paashinipaeni atziri kyaaryooperotaki okaatzi niyotaakimiri. ³ Poñaaganteeyarini paashini atziri kyaaryo paapatziyari Jesoshi, tema piyeeki kameetha. Tema pikimitakawo iyaaritate rojankinatzi Jesokirishito, ikantzi: “Riraga Paaworo riyotaantziro nofaani kameetharini”. Tema niyotaakotakimiri Jesokirishito rootaki piyeekantyaari kameetha irofaaka. Iroka kaarita kaari rojankinatantawo tziintaki paperiki, inta owameethashiretakimi Ishire Tajorentsi omatakaakimi piyeeki kameetha. Paeraniperoroña riraga Tajorentsi rojankinatakiro ifaani mapiki omaanta opeyakotakya roori. Iroka kaarita irofaaka tee okimita iroka ojankinateenchari paerani mapiki, inta antawaetakayirini Ishire Tajorentsi ojankinatakiro pajankaneki eerokapaeni; tema okanteetateyeyaani ojeeki. Omawitya rojankinatakiro itakawori ifaani Tajorentsi mapiki.

⁴ Niyotaki kyaaryootaki okaatzi niyotaakimiri. Nameentakari Jesokirishito rootaki ramitakotantari Tajorentsi nantayitakironi nokantakimirika. ⁵ Kyaaryo, tee nomatziro nantashitanari apaniroeni ikowakaakinari, omaanta rirooti rirori matakaakinawori. ⁶ Rirooti irira riyotakaanari owakirani inimotawakaantsi: okantana tsika ikanta irofaaka rowawijaakotantzi. Kaari nokenkithatakoeyirini rojankinarini Moeseeshi, inta nokantakoeyirini atzirori Ishire rajankanekipaeni atziri. Tema okantakoeyirini rojankinarini Moeseeshi eeniro rantani atziripaeni, rootaki riyaatantyaari paamariki kaari tsiwakantatsini, omaanta rowaga Ishire Tajorentsi ifaakaakiri atziripaeni ikantyaani ijeeki.

Okameethatzi iroka owakirari ikashiyakaakaeri Tajorentsi

⁷ Paeraniperoroña acharinieni Moeseeshi rameentaperotakari Tajorentsi. Rootaki ikantakiri irira itonkaashitanakiri itonkiyotawakari ikenkithatakayeri janta Shinayiki. Ro rojankinatziमतantakariri rirori mapimaana okaatzi ikowakaakiriri atziri. Eejatzi ikantakiri Tajorentsi: “Maawaeni kaari monkaatziro okantzi rojankinarini, ari riyaateeyakini paamariki kaari tsiwakanitatsini”. Ifaantakariri Moeseeshi Tajorentsi ishipakiryapaakiro irira rowaga ipoo, shipakiririri. Roojatzi roerinkantapaa ikenkithatakaantyaari ijoriyitziinkarite ifaani Tajorentsi. Roojatzi ifaanteeyawaririni rirori oshipakiryapaaka ipoo, omaanta tee imateeyironi eekiro riyaatateyee raminapooteeyeerini, tema osheki ishipakiryapaaki: omaanta shipakiryapaantsi eentsikiroeni opeyimata. ⁸ Riyotaantakariri riraga Moeseeshi atziripaeni ikantzi Tajorentsi ari oshipakiryapaanaki rootaki oñaaganteeyarini atziri eechonkiini itajorena Tajorentsi. Omaanta irofaaka ayotaki itajonkawentero irira osheki aririka niyoteeyerini atziri ifaani owakirari, okantakotziro Ishire. ⁹ Riraga Tajorentsi roñaaganteeyeni eechonkiini itajorena ishipakiryapaantapaaki ipoo Moeseeshi riyotaantakariri ifaani rowaga kantakotentakariri maawaeni atziri riyaate paamariki kaari tsiwakanitatsini. Ari roñaagaperotanteeyawoni itajorena aririka ayotakagaeyerini atziri tsika ikantari Tajorentsi ifaaperoteri rirori ikameethatzi eejatzi ipeyakoteniri okaatzi rantakiri. ¹⁰ Kyaaryo okameethatzi rowaga ifaani riyotaantziro Moeseeshi eenironi ishipakiryapaaki ipoo omaanta irofaaka tee oshintsitzi itawori ifaani Tajorentsi. Tema irofaaka osheki anaakotakiro owakirari ifaani okantakotziro Ishire Tajorentsi. ¹¹ Okameethatawitaka okaatzi riraga Tajorentsi rojankinatakaakiriri Moeseeshi tema otsipatakari oshintsitzi, omaanta eero okanteetateyeyaani ojeeki. Irofaaka riyotaakae kameetha Jesoshi owakirari ifaani Tajorentsi, anaakotakiro itakawori ifaagantsi paerani, osheki oshintsitzi roojatzi okanteetateyeyaani ojeeki.

¹² Tema ayotaki eero othonka roori ayotagaeyirini atziripaeni eejatzi eero ipoyataa rootaki kaari apashiwenanta ayotagaeyantakaririni atziri. ¹³ Tee akimiteeyarini Moeseeshini, ipashikapootaka rirori riyotaantakiro iñaani Tajorentsi: tee ikoyi iñeeyirini ijorriyotzinkarite opeyaneeya ishikakiryapootawitaka. ¹⁴ Omawitya ishikakiryaaakiro ipoo Moeseeshi tee ikoyi raapatziyeyawoni iñaani Tajorentsi riroripaeni, rootaki kaari ishinetantari irira raapatziyaperotyaaari. Ikantani iñaanatapiintawitawo rojankinarini Moeseeshi roojatzi iroñaaka, omaanta tee riyotakotziro. Okimiwita ipashikawo ikenkithashiryaantari, ipakaero riyotaantziri rowaga owakirari iñaani Tajorentsi okantakotziri Jesokirishito opoyaatakawo rowaga rojankinarini Moeseeshi. Tekira ipashikaryaakaantziro riyotaantziri. Apatziro Jesokirishito matzirori ipashikaryaakaakaero aapatziyantaaari. ¹⁵ Kyaaryo, roojatzi ikanteeyani iroñaaka. Aririka iñaanatero rojankinarini Moeseeshi, tee riyotakotziro: tekatsi ikantya ikemantyaawori. ¹⁶ Omaanta aririka rameentyaari Awinkatharite, riyotakayeri eero ramatawitantaa rirojatzi; omaanta riyotaperotanaki Jesokirishito rirotaki owawijaakotantatsiri rotyaantakiri Tajorentsi. ¹⁷ Eenitatsi Awinkatharite Ishire, iyotagaeyakaeni eero apomeentsiwentawo rojankinarini Moeseeshi. ¹⁸ Iroñaaka tekatsi amatawiteeyeerini, inta eenitatsi ayoteeyirini. Ayoteeyakini ikameethaperotaki Awinkatharite. Otajonkawenteeyakaeni Ishire akimiteeyantaaari. Iroñaaka akimiteeyawitakarini eechonkiini. Akantani apaashinitapiintanaki. Iinja akimitaperoeypaeyaarini, akameethaperoeypaeni.

4

Kameetha ikenkithatakotziro Paaworo iñaani Tajorentsi

¹ Tema ikaminthagaeyakinani Tajorentsi ipeyakotakinawo nantawitakari, rootaki rotyaanantari nokenkithatakayeri atziripaeni. Rootaki iroñaaka eero nokantashire-tashita eejatzi eero nopakagaero niyoteeri paashinipaeni atziri. ² Omaanta tee nokoyi namatawiteri, eero napiitero nantero oetarika kaari kameethatatsi nopashiwentakotanaka-wokari aririka riyotanaki rirori: tee ikameethatzi riraga paashini amatawiteeyiririni. Tee nopaashinitziro iñaani Tajorentsi, eejatzi tee nokamantashitari atziri okameethatayitakini ikowayitziro rirori: namatawitzirikari. Omaanta kyaaryo niyotagaeyakirini. Piyoteeyakini, eejatzi riyotaki Tajorentsi kyaaryo iroka nokantakimiri. ³ Eenitatsirika kaari yotatsini tsika ikantyaari rawijakotanteeyaari, riyoteeyakini jatatsini janta paamariki kaari tsiwakanitatsini. Tema tee ikoyi raapatziyawo iñaani Tajorentsi. ⁴ Ramatawitakiri Jatanaashi kaari aapatziyariri Jesoshi. Tema rirotaki iwinkatharite maawaeni theenkantatsiri. Tee ikowakayiri riyote tsika ikantyaari rawijakotee; tee ikowakayiri riyoteeyeni osheki ipinkatharitzi Jesokirishito, eejatzi rirotaki irira Tajorentsi. ⁵ Tee naaka kenkithatakotatza naari, inta riraga Awinkatharite Jesokirishito nokenkithatakotziro. Naapatziyakari rirori, rootaki nokowantakari netakoeyemini. ⁶ Paeraniperoroña riwet-sikantawori Tajorentsi kipatsi otsitenitawitani, omaanta ikantzi: “Okitejitanaki”. Roojatzi okitejitananaka, rootaki iroñaaka amineeyantarini oetarikapaeni. Okimiwitaka iroka iroñaaka riyotakagaeyakinani iñaani Tajorentsi tsika ikantakotari Jesokirishito. Okimiwitaka iroka iroñaaka otamoreka najankaneki iyotaakina nojeekantari kameetha. Tema iroka iñaani iyotaakotakinari Tajorentsi osheki inintaperotakae eejatzi osheki ikameethatzi, tekatsi rantani, eejatzi osheki ipinkatharitzi kimitaka roñaagakaero Jesokirishito. Okimiwitaka iroka iroñaaka riyotakagaeyakaeroni tsika ikantari Jesokirishito, ayotantakari osheki ipinkatharitaki irira.

Irira Tajorentsi rirotaki matakaakaeri akenkithatzi

⁷ Ayotantariri Tajorentsi eejatzi Jesokirishito kimitaka eenitatsi powaagawo pinaperotachari. Omaanta iroka pinaperotachari ojeeki awathaki. Tema roori osheki ashipetawathatzi. Riraga Tajorentsi ikowakaakaero ashipetawathate riyotanteeyaarini atziripaeni rotyaantakiro Ishire omatakaakina nokenkithatakotari riraga Jesoshi. Eejatzi ikowaki riyotanteeyaari riroripaeni eero amatakaa aaka apaniroeni. ⁸ Nokantzimi iroka tema rowashironkaetakina riraga kijakinaripaeni. Omaanta tee ishinetziri Tajorentsi rookakaenawo nokenkithatakotziro Jesoshi. Tee niyotaperoeeyini oetarika nanteri omaanta niyotzi ikantani Tajorentsi ramitakoeyanani. ⁹ Osheki ikijeetakina, omaanta riraga Tajorentsi tee rookana; ipajapajaatapiinteetakina, omaanta tee ishinetziri rowamaena. ¹⁰ Okimitaka paerani ijeeki osheki kowapiintawiteenchari rowamaakaanteri Jesoshi, ari iroñaaka ijeeki osheki kowapiintawitachari rowamaakaanenami

naari; tema niyotaakiri atziripaeni ifaani Tajorentsi. Apaniroeni Jesoshi rowawijaakotapiintakina, riyoteeyantakarini paashinipaeni atziri rirotaki Afaatsiri eejatzi ishintsitakaakina nokenkithatakotantyaawori ifaani. ¹¹ Kyaaryo, eeniro nañi omaanta oshekiwitaka nokamapiintakoterimi Jesoshi. Ro nokemaatsitantapiintakawori ifaaperotanteri paashini atziri rirori rirotaki matakagaeyakinaworini eekiroya niyaatyee niyotaakoteri. ¹² Nokenkithatzi, rootaki nokemaatsitantakawori osheki rooteentsi nokamimi, omaanta paapatziyeyakarini Jesoshi eerokapaeni, rootaki pijeekaeyantaarini kameetha, tema riro jeekakaakimiri Jesoshi.

¹³ Tema rojankinatzi ni paerani riraga ayemijantzinkariteni: “Naapatziyakari Tajorentsi, rootaki nokenkithatakantari atziri ifaani rirori”. Eejatzi nokimiteeyakarini naari: naapatziyakari Jesoshi, rootaki eekiroya niyaatyee nokenkithatakotakiri irira. ¹⁴ Ayoteeyakini eeniro riraga piriinteeriri Awinkatharite Jesoshi. Iinja ipiriintaperoyeeni aari eejatzi, eekiroya aatakotatyee atsipateeyaarini Jesoshi. ¹⁵ Osheki nokemaatsitawenteeyakimini, piyoteeyantyaarini ikamintheeyeemini Tajorentsi. Rootaki paapatziyantakarini Jesoshi pipaasonkiteeyerini eerokapaeni, pikanteeyeni: “Tema ikameethatzi Tajorentsi”. Rootaki raapatziyakaantakarini rirori atziripaeni, roojatzi ifaaperotantyaarini riraga Tajorentsi ikameethatzi.

Ero akantashiretashita

¹⁶ Iroñaakakya, osheki nokemaatsiwentakari nokenkithatakiro ifaani Tajorentsi rootaki eenitatsi osheki paashini atziri ifaaperotantarini rirori rootaki kaari nokantashiretanta eejatzi tee nopakaero nokenkithatakotziri Jesoshi. Osheki amakoteyepaakini, kimitaka antyaashipariteeyanakiyeeni, akamaeyanakini; omaanta eero akenkithashireeyironi. Tema ikantani riraga Tajorentsi riweshiryakagaeyakaeni maawaeni kitejiriki. ¹⁷ Iroñaaka rowashironkagaeyakinani theenkantsirini, omaanta tee natsipetashitzimaetawo nashironkaaka. Eechonkiini noñaakiro iroñaaka, omaanta riyotzi Tajorentsi, roojatzi iinja kameetha jeekakagaeyenani janta inampiki. Nokanteetateyeyaani nojeeke kameetha, eero okimita jaka. ¹⁸ Rootaki eero nokenkithashireperoyironi pomeentsitayitacharini eejatzi jeekayitatsirini noñeeyirini jaka kipatsiki. Ari iinja opeyeyaani maawaeni añeeyakirini jaka. Omaanta nokenkithashiryaperotero kaari noñaapiintzi iroñaaka: rowaga jeekaeyatsirini jenokinta. Eero opeyaa roori.

5

Ikenkithatakotziro akimoshireeyantaarini

¹ Tema ayotzi awatha jaka kipatsiki oshiyawitawo pankotsi kaari kijotatsi intsipaete ojoyeyanaki. Eero ajeekantawo osheki ojarentsi. Omaanta ayoteeyakini aririka akamaeyeni jaka, aapatziyeyaririka Jesoshi, ari ajeekaeyini jenokinta. Eenitatsi janta awatha kameethari jeekanitatsini riwetsikakaeniri Tajorentsi, kaari irira atziri wetsikakaeroni. Akanteetapaatyeyaani ajeeke janta. ² Iroñaaka jaka kipatsiki osheki nashironkaapiintaka roojatzi osheki nokowakiri Tajorentsi ipenawo nowatha owakirari janta jenokinta. ³ Roojatzi eero apatziro ojeeki ashire, omaanta ojeeki eejatzi awatha owakirari. ⁴ Eeniro ajeeki jaka osheki ratekaperotzi: tee akowayawitani ookaero iroka awatha, omaanta akowaperotaki awatha owakirataatsini. Akowaki apaashinitanee ojeekantyaari awatha owakirari kaari thonkanitachani. ⁵ Rirotaki Tajorentsi reentsitetakae ipantakaerori owakirari awatha. Omaanta eejatzi iroñaaka rotyaantakinawo Ishire niyoperoyantarini kyaaryo iinja itajonkawentena, ipoyaatan-takinawori nowatha owakirari. ⁶ Rootaki niyoperoyantanakarini riraga Tajorentsi imonkaatero iroka. Ayoteeyakini eeniro nojeekaeyini jaka kipatsiki, tekiraata atsipataperotyaaari Awinkatharite. ⁷ Tekira noñeeyirini irira, omaanta nameentaperotari rirori, niyoteeyantakarini noñeeri iinja. ⁸ Omaanta ayotakoeyakirini Tajorentsi iinja ipakaero awatha owakirari kimitaka ikantzitakaeri. Tema aweshiryawentakawo ookero awatha kipatsijato aatantyaari jenokinta ajeekantyaari awatha owakirari atsipatantapaeyaarini Awinkatharite Jesoshi. Aweshiryawenteeyawitarini irira jaka kipatsiki, omaanta osheki akowawitaka atsipataperotyaaari janta jenokinta, anampitaperotyaaawo. ⁹ Rootaki nantziri naaka eeniroka nojeeki jaka, nokowaperotaki nomonkaateeyeroni okaatzi ikowakaak-inari riweshiryawenanteeyenarini. Eejatzi, aaterika janta jenokinta atsipateeyari, akowaki oemoshirenkanteeyaarini. ¹⁰ Iinja ikantakowenanteeyeeni Jesokirishito. Aririka iroñaaka antayiteroni kameethatatsiri, ipinateeyeeni; aririka antayiteroni iroñaaka kaari kameethatatsi eejatzi oetarika akowashitari aaka, eero ipinateeyeeni aritaki apashiwentakya.

Ikenkithatakotaa rirojatzi Paaworo

¹¹ Kyaaryo niyotzi Jesokirishito iinja ikantakowenanteeyeeni, rootaki osheki nopinkathateeyantakaririni, rootaki naapatziyakaanteeyakaririni atziri. Riyotzi Tajorentsi nopinkathataperotakiri, rootaki eekiro niyaatayee nokenkithatakayemiroyaaryooperotatsiri; eejatzi nokenkithashireeya piyotakoeyakinani nokenkithatakayimiro kyaaryooperotatsiri. ¹² Tee nokoyi noñaanatakotya naaka nokameethaperotzi. Omaanta tee nokoyi eejatzi pipashiwentakotena. Riraga kantzimatakinari, osheki ikantakaaperotaka rirori, ikantakaaperotawentayitakawoni rantayitzirini, omaanta tee ikameethashiretzi. Ikantzimatakinari rirori, omaanta nokowaki piyote nokenkithatziro kyaaryooperotatsiri, rootaki pimatantyaawori pikanteri: “Kaari. Riraga Paaworo riyotaakae rowaga kameethaperotatsiri”. ¹³ Aririka pikenkithashireeya noshinkiwentatya, tema eero nopakaero niyotaantziro iñaani Tajorentsi, tema ikowakaakina nantero pikenkithashireeya: ro nanantawori ikowakaakinari rirori niyotaantziro iñaani. Aririka pikenkithashireeya ayoperotatyee, antero kameethatatsiri okameethatzi, tema antero kameethatatsiri amatakotantemiri.

¹⁴⁻¹⁵ Osheki inintaperotakina Jesokirishito, ikaminthaaperotakina. Niyotaki ikamawenteeyakaeni maawaeni: iroñaaka okimiwitaka akamaeyakini maawaeni, eero antapiinan-taawo eejatzi kaari kameethatatsi. Eejatzi ikowakaakae eero antawentaa aaka paaniroeni, omaanta anteniri rirori ikowakaakaeri: tema ikamawenteeyakaeni, ipiriintanaa eejatzi.

¹⁶ Paerani noetawitakari Jesoshi rirotaki atziri, tee niyotawitarini rirotaki Tajorentsi. Omaanta iroñaaka niyoperotakiri, niyotaki tsika ikanta. Eejatzi riraga ayemijantzinkarite, eero atheenkiri: tema iñaaperoeyakirini Tajorentsi ikameethatzi. ¹⁷ Ninkarika aapatziyaarini Jesokirishito, ari rinashitakaakyaari rirori; eero ikenkithashiryaaapiintawo ikimitaaga paerani eejatzi eero rantapiintziro rantawitarini, omaanta ipashinitanee. ¹⁸ Rirotaki itakawori Tajorentsi rotyaantakiri Jesokirishito ikamawenteeyakaeni, rowameethateeyakaeni, rootaki imatantyaawori iñaaperotantakaeri rirori akameethatzi. Iroñaaka ikowaki akamanteri paashinipaeni atziri raapatziyari Jesoshi imatantyaariri Tajorentsi raakameethatantyaariri rirori. ¹⁹ Ñaakiro, rotyaantakiri Jesokirishito rowameethateeyeeni aaka, iñaaperoeyanteerini akameethatzi. Eero ikenkithashiriuro eejatzi kaari kameethatatsi anteeyawitarini. Iroñaaka rotyaanteeyakaeni aari akamanteeyerini paashinipaeni atziri, aririka raapatziyari Jesoshi, ari reentsitetakyaari rirori maawaeni. ²⁰ Kyaaryo, rotyaantakina Tajorentsi nopiyawenantaariri Jesokirishito: nokamanteemiroya iñaani Tajorentsi. Rootaki niyotaantemirori okaatzi rantakiri Jesoshi okimiwitaka riyotaakimi Tajorentsi. Eejatzi riraga Jesokirishito ikowakaakimi paapatziyari iñaaperotantemiri rirori pikameethatzi. ²¹ Tekatsi rante rirori kaari kameethatatsi, omaanta rotyaantakiri Iriri ikamawenteeyakaeni. Tema rowashironkaawentashitakawo okaatzi antayitzirini. Rootaki imatantyaawori roeyowapithateero antani eejatzi iñaaperotee kimitaka tekatsi antani. Okimitzimotawitakari rantakiro rirori kaari kameethatatsi. Rootaki iroñaaka rowameethatanteeyerini Tajorentsi, iñaakae akameethatzi.

6

Tsika ikantapiinta Paaworo

¹ Iroñaaka nantziniri Tajorentsi ikowakaakinari, rootaki nokanantzimiri: “Ikaminthaaperoeyakimiro; tema paapatziyari Jesokirishito eejatzi pinetheeri ipeyakotemiroya pantani. Rootaki nokanantzimiri: ‘Eero iroñaaka pitheeniki: eero paapiitziro pantapiintero kaari kameethatatsi’”. ² Eenitatsi iroka ikantziri riraga Tajorentsi Iwaperiteki: “Pikantakina, rootaki nokemijanantakimiri; monkaataka kitejiri pawijakotantaari, rootaki namatakotantakimiri”.

Iroñaaka eejatzi naari nokamantemi: monkaataka iroñaaka kitejiri okameethatzi paapatziyari Jesoshi, pawijakotantyaari.

³ Tekatsi nokantya pikijantenari; omaanta kameetha niyotagaeyakimiro piyoteyantakarini pawijakoeyeeni. ⁴ Nokantani nopankinatanari Tajorentsi iñaani, nokyaaryowentakiro, piyoteyantakarini kyaaryo nopinkathataperotakiri. Nokantani nopankinatanari iñaani, omaanta osheki nokemaatsitawentakari, nashironkaapiintaka, maawaeni. ⁵ Ipajapajaatakina joraaro, romonkyaapiintakina. Ikijapiinteeyakinani atziripaeni. Osheki opomeentsizimotakina nokenkithatakagaeyirini atziripaeni. Nokakitapiintzi tsiteniriki. Nokemapiintakiro notashe. ⁶ Omaanta kameetha nojeeki, niyotaantaperotakiro iñaani Tajorentsi, osheki nomaeritakotashitakawo ikijakina kaari kemijantatsi, nokaminthaakiri paashinipaeni. Amitakotapiintakina Ishire Tajorentsi, noneshironkaperotantakariri paashinipaeni, ⁷ Kyaaryootaki iroka niyotaantapiintziro, tee notheeya. Itajonkakowentapiintakina Tajorentsi, rookakowentakina, eejatzi

imatakaakina naapatziyakaakariri paashinipaeni atziri ikameethatantaari. ⁸ Eekiro niyaatayee nopankinatanari Tajorentsi ifaani omawitya eenitatsirika pinkathatakinari, eenitatsirika shirontawentakinari, eenitatsirika ñaaperotakinari, eenitatsirika ookathatakinari. Naakapaeni riroperotatsiri omaanta ikantakotana notheeyashita. ⁹ Tee riyoteeyanani atziripaeni, omaanta riyotakina Tajorentsi. Rajareeyawitakinani atziri rowamaenami, omaanta eeniro nañi. Osheki ipajapajaateetakina, omaanta tee nokami. ¹⁰ Nowashiretakoeoyakarini ajoriiyotzinkaritepaeni, omaanta niweshiryaawentakari Tajorentsi. Nashironkaawitaka naari, omaanta niyotagaeyakirini atziripaeni kameetha riweshiryaawenantaariri rirori. Tekatsi nowaagawo omaanta ipashitakina maawaeni koetyemotakinari.

Osheki ikamintheeyakirini Paaworo riraga korintojatzi

¹¹ Noyemijantzinkarite, nokamantaperoeyakimini maawaeni nokenkithashiryaaka, eejatzi maawaeni nantziro eejatzi nokamantzimi iitarika nanantawori: tekatsi nomanapithatemi. ¹² Rootaki iroñaaka eekiro niyaatayee nonintaperotakimi eerokapaeni, omaanta kimitaka eeroka tee pinintaperoeyinani kimitaka paerani. ¹³ Ari nokimitakaanteeyakimini notyomipaeni, nishintyopaeni: osheki nonintaperoeyakimini. Eejatzi nokowaki poshiyakotenawo, pinintaperoeyenani naakapaeni eejatzi.

Eero kijokiro poyiri riraga kantashitachari raapatziyarimi Jesoshi

¹⁴ Eero kijokiro poyiri riraga kaari aapatziyariri Jesoshi. Pamine, aririka akameethataki, ¿akimitakarima riraga kaari kameethatatsi? ¿Amonkaateeyakarini? Teewee. Okimitaka kitejiri eejatzi tsiteniri: tee omonkaatawakaaya, inashita roori. Riraga aapatziyaperotariri Jesoshi tee imatziro ijeeki kameetha aririka itsipatakari aapatziyaperotariri Jatanaashi. ¹⁵ Riraga Jesokirishito eero inimotziro oetarika rantziri Jatanaashi. Rootaki riraga ameanariri rirori eero imatziro itsipatapiintari atziri jamashiryaakariri Jesoshi. ¹⁶ ¿Omonkaatawakaakama Tajorentsi pankoki eejatzi opanko tsikarika ojeeki roshiyakaawentziriri iitajorentsi atziri? Teewee. Pamine, kijokiro rowaeyakaeni Tajorentsi, riraga añaaperotatsiri, tema paerani rojankinateetzironi ifaani rirori okantzi: "Ikantzi Tajorentsi: 'Kijokiro nowaeyanikirini maawaeni aapatziyanari, eero nookaeyirini. Notajonkawenteeyerini, eejatzi ipinkathateeyenani'".

¹⁷ Eejatzi rojankinateetzironi:

"Pitsipareeri riraga antzirori kaari kameethatatsi. Eero kijokiro powaeyirini, eero pantayitziro kaari kameethatatsi kimitariri rirori. Apatziro pijeekanaki piweshiryaawentena naaka. Roojatzi naakameethaperoeyemini maawaeni eeroka nashi neentsitsemi. ¹⁸ Notominteeyemini, nishintoteeyemini, pikanteeyenani: 'Pawa'. Rootaki ikantakirini Awinkatharite, riraga Tajorentsi pero riraga antzirori oetarika".

7

¹ Ari, nonintanewopaeni, ayoteeyakironi iroka ikashiyakaakaeri Tajorentsi. Eero iroñaaka antayitziro kaari kameethatatsi, eejatzi eero akenkithashiryaakotawo antero, apakagaerikari ameanarira Tajorentsi. Thame akyaaryoowenteeyenirini ikowakagaeri. Eejatzi okameethatzi athaawantajori antero oetarika kaari ikowakaakaeri.

Paaworo ikenkithatakotakiri raapatziyakari korintojatzi

² Nokowaki kameetha pameenteeyenani eejatzi pinintaperoeyanani. Piyoteeyakini tee nowashironkagaeyimini, tee nantakagaeyimironi kaari kameethatatsi, tee namatawiteeyimini. ³ Tee nokantzimi: "Eeniro pantani", teewee. Tema nokamantakimi osheki nonintaperoeyakimini. Nokantani nokenkithashireeyakimini jaka kipatsiki, eejatzi aririka nokamae, nokantyaani nokenkithashireeyapaemini janta jenokinta. ⁴ Niyotaki pinintaperoeyakinani eejatzi pipinkathateeyakinani rootaki niweshiryaawenantakimiri, noki-moshirewenantakimiri. Nokantziri osheki atziri: "Riraga korintojatzi osheki raapatziyariri Jesoshi". Omawitakya osheki rowashironkaetakina, niweshiryaawentaperoeyakimini.

⁵ Paerani, naretantakari Masherooniyaki, tee nomatziro nomakoryaape: rowashironkaapiinteetakina. Tsikarika niyaataki osheki ikowaki rookakayenawomi niyotaakiri atziri. Riraga kaari aapatziyariri Jesoshi ikijawakina osheki. Nokenkithashiryaakopiintaka najankaneki. ⁶ Omaanta riraga Tajorentsi tema riweshiryaakaapiinteeyarini ninkarika kantashiretakiriri. Eejatzi naari, riweshiryaakaakina rirori rareetantakinari Teeto. Rotyaantakinari rirori, rootaki nokimoshiryaantakari. ⁷ Ari niweshiryaawentakari irira itsipatakina. Eejatzi ikamantapaakina paakameethateeyawakirini chapinki, eejatzi riweshiryaawentakimi. Ikamantakina pompoteeyakinani, eejatzi pikenkithashiryaanaka: eero papiiteero

iroka pantawitarini paerani. Eejatzi ikamantakina pinintaperoeyakinani. Noke-mantawakariri ikantapaakina, osheki nokimoshiretanaki. ⁸⁻⁹ Nojankinatantakimirori paerani, nokenkithashiryakagaeyakimini. Piñaanantatakawori nowaaritate, ari powashiretakoyewitakani. Omaanta roojatzi pookakiro pantawitari, eejatzi pikantziri Tajorentsi ipeyakotemiro okaatzi pantakiro. Rootaki tee natsipetawoni nojankinateeyakimironi. Tema ikowakimi Tajorentsi powashiretakotya pantakirowa. Paerani nokenkithashireeyanakimini, omaanta iroñaaka akimoshireeyakini. ¹⁰ Aririka kameetha rowashiretakotya atziri okaatzi rantakiri kimitaka ikowakiri Tajorentsi, ari ikantziri irira ipeyakoteniri okaatzi rantawitakari. Aritaki ipeyakotakiniri rantawitakari eejatzi rowawijaakoteri, eero ikanteetateyeyaani ikemaatsitanyawori janta paamariki kaari tsiwakanitatsini. Roojatzi eero rowashiretantanaa paashini. Omaanta riraga atziripaeni omawitya rowashiretakotyaawo okaatzi rantayitzirini, tee ikoyi inetheeri Tajorentsi ipeyakoteniri roori. Tema tee ikoyi ijeeki kameetha kimitaka ikowakaakiriri Tajorentsi. Rootaki riyaatantyaari paamariki kaari tsiwakanitatsini. Ikantateyeyaani itsipareeri Tajorentsi. ¹¹ Omaanta eerokapaeni pinethaakiri irira ipeyakotemiro kaari kameethatatsi pantakiri. Iroñaaka piyotakotaa okaatzi pantakiri. Pikantakiri paashinipaeni ipakaero kaari kameethatatsi. Pikantakina iroñaaka rantakiro rirori. Tema pithaawantari Tajorentsi rowashironkaemikari. Poyaakoperotana napiitantaatemiri nareetaatemi niyotantyaari pikowaperotaki pikemijantaperoteri Tajorentsi. Pikowaki powashironkaeri antziroori kaari kameethatatsi. Rootaki poñaagantakariri eeroka tekatsi pantani. ¹² Nojankinatantakimirori paerani kaari apatziro nokowakaakimi pamitakoteri riraganki antakotziriri iriri kaari kameethatatsi, inta eejatzi iriri, pamitakoteri. Omaanta nokowakaaperotakimi piyoteeyakini pinintaperoeyakinani. Tema rootaki ikowakaakimiri eejatzi Tajorentsi.

¹³ Ari iroñaaka niweshiryaawenteeyakimini, eejatzi niweshiryaawentawaari Teeto. Osheki ikimoshiryaapaaki, ikamantapaana: “Kameetha ijeekakagaeyawakinani korintojati”. ¹⁴ Chapinki tekiraatani riyaatashitemi, nokamantawakiri: “Ikameethateeyakini korintojati, kameetha raakameethatawakimi”. Ari rareetantakimiri riyotaki kyaaryo nokantakiriri, tee notheeya. Eejatzi okimitaka, tee namatawiteeyimini eerokapaeni. ¹⁵ Iroñaaka eenironi ikenkithashiryaakotemi, osheki inintaperoeyakimini: riyotaki pikemijantaperoeyawakirini eejatzi pipinkathateeyawakirini. ¹⁶ Eejatzi naari, niweshiryaawenteeyakimini: niyotaki pantapiintakiro ikowakaakimiri Tajorentsi.

8

Osheki ikaminthaantzi riraga masheroonyajatzi

¹ Iroñaaka, noyemijantzinkarite, nokowaki nokamantemi osheki ikamintheeyakirini Tajorentsi maawaeni ayemijantzinkarite jaka Masheroonyakiri. Rootaki ikowantakari rantero okaatzi ikowakaakiriri Tajorentsi. ² Osheki rowashironkagaeyawitakarini ayemijantzinkaritepaeni jaka omaanta osheki riweshiryaawenteeyakarini Tajorentsi. Eejatzi tee rashaagantaperotawita, omaanta osheki koriki ipiyoteeyinirini aapatziyariri Jesoshi janta Jerojareeki, rotyaantakiri. Riyoteeyakini rashironkagaeyakini ayemijantzinkarite janta. ³ Noñaakiri rootaki nokanantakotakimiri tee eechonkiini rotyaantziri inta osheki. Tee riyoteeyini ithañeeyaari iyorikite. Tekatsi kanterini: “Pikaminthayeri ayemijantzinkarite omaanta naaka tee nomatziro”. Rirotaiki yotashitakawo apaniroeni ikamintheeri. ⁴ Inethaaperoeyakinani, ikantzi: “Nokowaki namitakoeyerini noyemijantzinkarite”. ⁵ Ari niyotawitaka iperi koriki, omaanta romapokakina ikanteeyakinani: “Nanteniri Tajorentsi oetarika ikowakaanari, eejatzi nantemiro oetarika pikantakinari. Pikamantena oetarika ikowakaakinari Tajorentsi”. ⁶ Ari chapinki itanakawori Teeto ikan-takimi: “Pipiyoteniri jerojareejatzi piyorikite”. Ari kameetha pipiyoteeyakirini. Iroñaaka notyaanteemiri rirori eejatzi ikanteemi pipiyotaperoeeyeeniri eejatzi piyorikite, roojatzi potyaanteri ayemijantzinkarite janta Jerojareeki. Pikaminthaaperoeyerini piyemijantzinkarite. ⁷ Osheki panaakoeyakirini paashinipaeni piyemijantzinkarite: panaakotakiri pameentaperoeyarini Tajorentsi, pikenkithataperoeyini, piyoperoeyini, pikyaaryoowentaperotziniri Awinkatharite ikowakaemiri, eejatzi pinintaperoeyakinani. Iroñaaka nokowaki panaakoeyerini pineshironkataperoeyerini ashironkaenkari.

⁸ Tee nokoyi nomperatemi pipaeyerini ashironkaenkari, omaanta aririka pipaperoteri, piyotakagaeyerini paashinipaeni kyaaryo pinintaperoeyakirini piyemijantzinkarite. ⁹ Tema eejatzi osheki inintashireeyakaeni Awinkatharite Jesokirishito. Osheki rashaagantaka janta jenokinta, eejatzi oshekipero ipinkatharitzini, omaanta ipokantakari jaka

kipatsiki, rookanakiro maawaeni kameethatatsiripaeni jenokinta. Rashironkaawita-paaka: tekatsi jeekimotaneerini, itheenkaeyakirini atziri. Rashironkaawentakae aari, okantyaata kameetha ijeekakagaeyeeni janta jenokinta.

¹⁰ Ari iroka nokaminaakimiri oetaka kameethatatsiri pipantyaariri piperi piyorikite. Paerani tema eeroka itaperotakawori pikowakiro pipagaanteri piyorikite eejatzi itaperotakawori pipiyotapaakiri. ¹¹ Pikowaeyakini petakotyaari jerojareejatzi: iroñaaka, eenitatsirika piyorikite pipagaanteritya, ajaatya, pithonkeritya pipagaantyaariri kameetha pipiyoteri, potyaanantyaariri. Pipagaantashiyiityaarini kameetha. ¹² Aririka pipashityaari Tajorentsi pikowashitantari pipagaantashitariri kameetha, aritaki riweshiryaawentakyaawo oetarika pipashitariri. Tekatsirika powaagawo eero ikijantzimiro rirori eerorika pipashitariri.

¹³ Tee nokoyi opomeentsitzimoeyemini pipantyaariri paashinipaeni eejatzi eero opomeentsitzimoeyarini paashinipaeni. Nokowaki pimonkaatawakaeyani. ¹⁴ Omaanta eenitatsi iroñaaka osheki pashaaganteeyakani, okameethatzi pikaminthayeri riraga ashironkaenkari. Iinja aririka rashaagantakya rirori, eejatzi aririka pashironkagaeyakyaani eerori, roojatzikya ipiyatemi ikamintheeyemini eerori. Okameethatzi pimonkaatawakaya. ¹⁵ Tema okantzini Iwaperite Tajorentsi: “Riraga piyotaperotawitakawori manaa, tee otzimimoteeri eejatzi tzingaantapaetsiri. Omaantakya riraga aatsiri eechonkiini, tee rashironkaa rirori. Aritaki imonkaatawakaeyakani maawaeni”.

Rootaki thame amitakotantyaariri riraga ashironkaenkari.

Rotyaanteeri Teeto iñaagaeri eejatzi korintojatzi

¹⁶ Ari ikimitakina Teeto, osheki inintaperoyakimini, rootaki nopaasonkitantakariri Tajorentsi. ¹⁷ Nokantakiri: “Piyaatashiteeri eejatzi korintojatzi, piñeeri”. Omaanta tee apaniroeni naari nokowakayeri, rirojatzi kowashitaperotachari iñaagaemi eejatzi. ¹⁸ Notyaantemiri paashini ayemijantzinkarite itsipatanakyaari. Osheki ikenkithatapi-intziro iñaani Tajorentsi, rootaki iñaaperoyantakaririni maawaeni aapatziyariri Jesoshi. Eejatzi eerori, pikemakoeyakirini. ¹⁹ Eejatzi riyoyeeyakirini ayemijantzinkarite jaka itsipatanakina naari janta Jerojareeki, ramitakotena naaneeniri ashironkaenkari koriki. Osheki ikamintheeyakirini ayemijantzinkarite, rootaki ikanantyaari riraga jerojareejatzi: “Ikameethataki Tajorentsi”. Eejatzi riyoteeyanakini osheki akaminthagaeyakirini. ²⁰ Ari ikaataki osheki koriki potyaanteniriri, osheki pikamintheeyakirini. Rootaki nokowantakiri eenitatsi tsipatenani naaneeniri; tekatsi nokantya ikanteetanakari: “Pikoshitakiri”. ²¹ Tee apaniroeni nokoyi iñaaperotena Tajorentsi nokameethatzi, eejatzi nokoyi iñaaperoyenani atziripaeni nokameethatzi.

²² Eejatzi piñaawaeri paashini ayemijantzinkarite notyaanteri. Niyotakiri, ikyaryo-ooventakiro rantziniri Tajorentsi. Nokamantakiri osheki pameenteeyakarini Jesoshi eejatzi osheki pikaminthaanteeyakini, rootaki ikowaperotantakari riyaaate iñeemi. ²³ Riraga Teeto, kijokiro rowapiintakina, ramitakopiintakina netakoeyakimini. Eejatzi riraga itsipateeyaarini iñeemi, rirotaki rotyaantanewopaeni ayemijantzinkaritepaeni jaka. Rirotaki kameethaperotatsiri aapatziyaperotariri Jesokirishito. ²⁴ Ari osheki nokantapi-inteeyakirini aapatziyariri Jesoshi jaka: “Ikameethateeyakini korintojatzi”. Rootaki nokowantari pipagaanteri ayemijantzinkaritepaeni janta Jerojareeki piyorikite riyotantyaawori kyaaryo pinintaperoyakirini rirori.

9

¹⁻² Tekatsi okantya nojankinatantemirori: “Pikaminthaantyaariri piyemijantzinkarite”. Tema piyoperotaki pikamintheeyakirini. Niyotaki tee pithaŋeeyarini piyorikite, rootaki nokamanantari masherooniyajatzi: “Okaataki iroñaaka apaani ojarentsi ikowantakari korintojatzi eejatzi paashinipaeni atziri janta kipatsi owaero Akaaya rotyaanteniri jerojareejatzi koriki”. Riyotakoeyakimini, rootaki ikowaperoyantakarini ikimiteeyemini, retakoeyatyaaririni riroripaeni. ³⁻⁴ Ari nokanteeyakirini: “Ikowaki korintojatzi rotyaanteniri jerojareejatzi iyorikite”. Iroñaaka notyaanteri riroripaeni reewatanakina, ikanatemi pipiyotaperotantyaariri. Nimpaetanee naari noñeeyemini, aririka itsipatanakina paashinipaeni masherooniyajatzi. Aririka iñaapaakimi pipiyotakiniri jerojareejatzi piyorikite, riyoteeyapaakini kyaaryo nokantakiriri, eejatzi eero nopashiwenta naari. ⁵ Ari nokantakiri irika ayemijantzinkaritepaeni reewatanakina, pipiyoteeyantyaaririni piyorikite. Eerokapaeni kantashitachari paerani: “Netakotyaari ashironkaenkari”, tee naaka kantaperotemini. Rootaki okameethatantari piperi kameetha.

Tajorentsi ramitakotemi oetarika aririka pamitakoteri paashini atziri oetarikapaeni

⁶ Pikenkithashiryaakotero iroka: aririka pipiyoteri piyorikite, pikimiwitakari pankiwaetatsiri: aririka ipankitero osheki okithoki, rowiitero iinja osheki. Omaanta ipankiterorika eechonkiini, ari eechonkiini raye. Eejatzi eeroka, aririka piperi paashini eechonkiini piyorikite eejatzi Tajorentsi apatziro ramitakotemi eechonkiini; omaanta aririka piperi osheki ari osheki ramitakotemi. ⁷ Rootaki pikenkithashiryaakoeyeroni kameetha, piyoteeyakini tsika ikaate koriki pikowakiri pipiriri. Aritaki ikaataki pipiriri. Eero pithañaaashiretari, eejatzi eero ishintsitzimi paashinipaeni. Tema Tajorentsi inintashireperotakiri riraga pashitariri weshiryaawentariri. Tema ikoyi pimonkaatero iroka. ⁸ Aririka kameetha piperi piyorikite, tema riyotzi Tajorentsi eejatzi ikaminthaaperotakimi kameetha. Aritaki ipakimiro maawaeni koetyeemotakimiri, ipaperotemiro ojeekantyaari, rootaki pimatantyaawori pikaminthaantyaariri eejatzi paashinipaeni. ⁹ Tema aritaki okantzini Iwaperite Tajorentsi:

“Riraga oyaatziriri Tajorentsi ipashitagaantari rowaagawo owashironkaenkari. Tee ratsipetashita ikamintheyerini irirapaeni, eerokya ipeyakotziro Tajorentsi ikaminthaantzi. Tema Tajorentsi imatakaakiri eekiro riyaatatye ipashitari paashinipaeni”.

¹⁰ Riraga Tajorentsi ipapiintziri pankiwaetatsiri okithoki ipankitantyaawori, eejatzi ipapiintzeeyakaeni owaeyerini. Tema eejatzi roshekitanakimiro tzimimoeyemirini ojeekantyaari pikaminthagaeyantyaaririni ashironkaenkari. ¹¹ Eekiro riyaatakaatyeemi Tajorentsi petakotaperotantyaariri paashinipaeni. Roojatzi ipaasonkiteeyerini rirori, ifñaaperotapeoyerini.

¹² Aririka etakotantya aari, aaperoteri aapatziyariri Jesoshi riraga ashironkaenkari koetyeemotakariri. Omaanta eejatzi ayotagaeyerini ipaasonkiteeyerini Tajorentsi.

¹³ Aririka pikaminthagaeyerini piyemijantzinkarite, riyoteeyanakini rirori kyaaryo eeroka rirotaaki aapatziyaperoyeririni Jesokirishito kimitaka pikantzi. Eejatzi riyoteeyanakini tee pithañeeyari piyorikite, omaanta osheki petakotantaka, roojatzi ifñaapeoyerini Tajorentsi. ¹⁴ Osheki ikenkithashireyakimini, eejatzi osheki ramanapiintziri Tajorentsi ramitakoeyemini. Riyoteeyakini oshekipero ineshironkateeyakimini Tajorentsi. ¹⁵ Thame apaasonkiteeyerini irira okaatzi ipashitakaeri, tema ikaminthaapeoyakaeniwee: rotyaantakaeri Itomi Jesoshi ikamawentakae rowawijaakotanteeri. Tee amatziro athotyero ayotero tsika okaatzika ipashitakaeri.

10

Ikamantakowentaa rirojatzi Paaworo

¹⁻² Ari itsipateeyemini janta kijakinariipaeni, itheeyakotana, ikantzimi: “Tee ikameethatzi Paaworo: tee rantziro ikowakaakiriri Tajorentsi. Aririka itsipateeyakimini ithaawantzimi, tee ishincheenkaperotzimiro ipaante. Omaanta aririka ijeeki inteena ipakaantakimi iyaaritate, ari ishincheenkaperotzimiro”. Omaanta tema ineshironkaeyakaeni Jesokirishito, tee ishincheenkatee: eejatzi naaka, nokoyi nokimityaari rirori. Nokantemi eerokapaeni jewawentziriri maawaeni aapatziyariri janta: “Pookeri irirapaeni kantzimiri: “Tee rantziro Paaworo ikowakaawitariri Tajorentsi, omaanta rantashitakawo ikowayitzirini rirori”. Teerika imaeritzi rirori, paminawakinakya niyaatashiteri, eero nothaawantapaakari, inta nokijathatapaakiri. Omaanta tee nokoyi nokijatheeyapaemini eeroka, inta nokowaki aakameethatawakagaeyaani maawaeni. ³ Jaka kipatsikika eenitatsi kamaari kijeeyakaerini: tekatsi akantya omanateri; tee ikimiteeyarini atziripaeni omanateeyantyaaririni. ⁴ Ikimitaka joraaropaeni romanatziro kijakiriri inashitzinkawokipaeni tonkamentotsi, eejatzi aakapaeni omanatantyaari kijanteerori ifñaani Tajorentsi inashitzinkawokipaeni oshiyawoni tonkamentotsi. Tema riraga Tajorentsi rirotaaki tajonkakowenteeyakaerini amatantyaariri apiyateeyantyaaririni riroripaeni, eejatzi anaakotakiri. ⁵ Eenitatsi riraga piyathatakariri Tajorentsi, eejatzi kantziriri atziri: “Eero paapatziyari Jesoshi”. Omaanta itajonkakowenteeyakaeni Tajorentsi amaeritakaantyaariri maawaeni piyatheeyawitakaririni, eejatzi ameentakaaperotantyaariri; eejatzi akempoyakiro okaatzi akenkithashiryaantari amatantyaawori akemijantaperoteri Jesoshi. ⁶ Eejatzi janta pinampiki niyotaki pikemijantapeoyakinani, omaanta naamaashitaka itzimagaantaki apanipaeni piyathatakinari. Omaantakya riraga piyathatakinari, nokeri Tajorentsi rowashironkagaeyerini.

Naaka rotyaantanewo Jesokirishito

⁷ Eeniro kaweyakinari, eejatzi theenkakinari. Iitawitakina tee naaka rotyaantanewo Jesokirishito. Ikantakotashitaka rirojatzi: “Naaka rotyaantanewo Jesokirishito”, omaanta

nokantemi naaka: “Naakapero rotyaantawo”.⁸ Nokantapiintakimi rotyaantakina, omaanta kyaaryootaki iroka nokantzimiri. Ikwakaakina Awinkatharite naapatziyakaaperoeyemirini: tee ikowakaana notheenkakagaeyemini. Nantziniri ikantakinari, rootaki kaari nopashiwenanta.⁹ Tee nojankinatatokziro paashini, tema tee nokoyi nothaawakagaeyemini nowaaritateki.¹⁰ Eenitatsi kantayitzimirini: “Ichereemotakiri Paaworo rojankinatanzimiri: ikijathatashitakimi. Aririka ipoke jaka, piñaawakiri tekatsi pipinkathatantawakyaariri. Tee riyotzi ikenkithatakaaperoeyemini”.¹¹ Pikamanteri rirori: “Aririka rareeteeyemini Paaworo, ikamantaperotapaemiro iroka rojankinateeyimiri. Eero rinashitapaawo ipaante”.

Tee okameethatzi ajagaaperotyā

¹² Ari iñaaperoeyashitaani ikameethatzi rirojatzi riraga theenkaeyanarini. ¿Itaka nokowantyaari nokimiteeyarini irirapaeni? Ikanteeyakini: “Nomonkaatawakagaeyakani naaka, nokameethaperoeyakini”. Kyaaryo, imonkaatawakagaeyakani, omaanta tee riyoteeyini, tee añauro riyoteeyantarini.¹³ Tee nokoyi noñaaperotashitya naaka: apatziro nokowaki nantakiniri Tajorentsi maawaeni ikowakaakinari. Niyotaki ikowakaakina naapatziyakaaperoeyemirini eerori.¹⁴ Tee nantziro kaari ikowakaana, omaanta tema naaka rirotaki itaperotakawori nokenkithatakagaeyakimini paerani. Naakakya itaperotakawori kamanteeyakimirini: “Aririka paapatziyeeyarini Jesokirishito, ari rowawijaakooyeemini”.¹⁵ Tee nokoyi nokantashitya nantakiro naaka rantakiri rirori: tema rinashitayitakani. Nokowaki eekiro piyaateeyatyeni eerori paapatziyaperoeyanakyarini Jesoshi. Roojatzi nokamanteeya naari,¹⁶ nokenkithatakagaeyerini paashinipaeni atziri eejatzi, riraga kaari riyoteeyirorini. Eero nimpaeztzi paashinipaeni kenkithatakaantatsiri, eero nokantashitya naaka aapatziyakaeyeririni riraga raapatziyakaakari rirori.¹⁷ Tee okameethatzi ajagaaperotyā antakiri aari, omaanta okameethatzi aweshiryawentyaawo imatakagaeyakaerini Awinkatharite.¹⁸ Tee ikameethatzi ñaaperotashitachari rirojatzi ikameethatzi, omaantakya riraga atziri iñaantakari roojatzi ikanantakari Awinkatharite ikameethatzi.

11

Riraga Paaworo ikenkithatakotaa rirojatzi eejatzi kijakiriri

¹ Nokowaki nokenkithatakoteeya naaka eejatzi. Teerika añauro niyotantari, omaanta eero pijamaneentana.² Omaanta niyotzi eeniro pimaeritakotana. Naamaakotapiintzimi kimitaka Tajorentsi ikenkithashiryakopiintzimi eeroka, tema nokowaki paapatziyaperoetyaari apatziro Jesokirishito. Noshiyakaawentemiro, tema ikowaperotapiintzi shirampari rayero kaari shinetariri shirampari. Aririka oshinetaakyaari paashini shirampari ari imanintanakiro, rookaero. Eejatzi nokimitaka naari, nokowaki naapatziyakaaperoemirini Jesoshi iñaaperotantemiri Tajorentsi pikameethatzi, eero rookantzimi.³ Paerani riraga Jatanaashi ikyaantapaakari maanki ramatawitantakaworini Eewa. Tema rantakaakiro opiyathatantakariri Tajorentsi.

Iroñaaka nothaawakaakimi poshiyawokari Eewa: ramatawiteeyiminikari. Eero pishinetziri ikompiyemiro okaatzi pikenkithashiryaaari, inta eekiro piyaataye pikenkithashiryakoperotyaaari Jesokirishito.⁴ Tee pikenkithashiryaaeneenta. Pikemijantashiteeyawakarini maawaeni jatashiteeyimiri. Inashita iroka ikenkithatakotakiri Jesoshi. Nokowakaakimi iyotagaeyemini Ishire Tajorentsi, omaanta ikowakaakimi rirori riyotagaeyakotemirini kamaari. Nokamanteeyakimini paapatziyari Jesoshi pawijakoeyanteeyaarini, rinashita riyotagaeyakimirini rirori amatawiteeyimiri. ¿Itaka pikemijanteeyantaririni?⁵ Riraga amatawitantatsiri ikantakaaperotaka ikenkithashireeya ranaakotakina ikenkithatakotziri Tajorentsi. Omaanta tee nokenkithashiryakotziri naaka ranaakotakina. Itheenkaeyawitanani rirori, omaanta ¿itaka nokowantyaari nopinkathateri rirori?⁶ Raamaawitakina tee nokenkithatzi kameetha, omaanta niyotayitziro kameetharini iñaani Tajorentsi. Piyoteeyakinani niyotayitziro kameetha.

⁷ Pamine, paerani owakira naapatziyakaantakimiriri, tekatsi nokowakoneenteeyemini, inta nantawaetzi nojeekantyaari rootaki nomatantyaawori nokenkithatakotakimiri Jesoshi ari pawijakotanteeyari.⁸ Eejatzi naaki iyorikite ipakinari paashinipaeni aapatziyariri Jesoshi, rootaki kaari nonethaakotantzimiri piyorikite nomatantawori niyotaanteeyakimini eerokapaeni.⁹ Nojeekimoeyantakimirini, nashironkaawitaka, omaanta tee nokamantzimi. Roojatzi ipoñaaka Masheroonyaki ayemijantzinkaritepaeni, ipapaakinari eejatzi koriki. Rootaki tee nokowakoeyimini koriki eejatzi tekatsipero nokowakoeyemini eerori iinja.¹⁰ Iroka nokashiyakaakimiri rootaki kyaaryooperotatsiri kimitaka kyaaryooperotatsiri iñaani Jesokirishito rootaki iroñaaka nokamanteeyeririni maawaeni

akaayajatzu tekatsi nokowakoeyemiririni. ¹¹ ¿Litaka nokamanantyaariri? ¿Piitizima tee nonintashireeyimiri? Riyotzi Tajorentsi kyaaryo nonintashiryaaperoyekimini osheki. ¹² Omaanta nokowaki niyotakaaperoyemini tee nokimitari riraga paashinipaeni iyotagaeyawitzimirini, amatawiteeyimirini. Pipinatzi, rootaki riyotagaeyantakimirini rirori. Omaanta naaka, tekatsi nokowakotemi. ¹³ Tee rotyaantziri riraga Tajorentsi. Ramatawiteeyakimini. Roshiyakaanashitaka rirotaiki rotyaantawo Jesokirishito. ¹⁴ Aritaki ikanta, ramatawitantzi, ikimitakari Jatanaashi, ramatawitantzi rirori. Roshiyakaanashitakarirori ronampiri Tajorentsi. ¹⁵ Aritaki ikantari aapatziyariri kamaari: ikowaki roshiyakaanashitaka aapatziyariri Tajorentsi. Tema ikenkithatakotashitakarirori atziri ijeekantyaari kameetha. ¡Ashironkaamatsiterini! Iinja Tajorentsi rowashironkaeri rotyaantziri paamariki kaari tsiwakanitatsini.

Riraga Paaworo ranaakoeyirini kijakiriri riyotaperotzi

¹⁶ Napiiteemiro: eero piitashitana tee añiuro niyotantari. Omaanta piitashitenarika kaari yotatsi, pikemina nokantemi: kimitaka pikemijantakiri riraga amatawitantzisi. ¹⁷ Tee ikamantana Awinkatharite nokenkithatakotya, tee ikowakaana nokantakaaperotashitya, kimitaka riraga amatawitantzisi. ¹⁸ Omaanta ikantakaaperoyani riraga kijeeyakinarini: iroñaaka nokimitawityaari naari, nokantakaaperotya. ¹⁹ Tema piiteeyawitakawoni eenitatsi piyotantari. Rootaki pikemijananteeyaririni riraga amatawitantzisi paapatziyawo theeyaantsi riyotakimiri. ²⁰ Omaantakya riraga amatawiteeyimirini, tee pitheenkirirori. Osheki romperateeyakimini, raapitheeyakimirini piyorikite, ikantakaaperotzimoeyakimini, eejatzi ipajapooteeyakimini eejatzi ikaweyeyakimini. ¿Litakakya? ²¹ Pikowaki eerokapaeni nokimiteri irikapaeni kaari yotzinkari; omaanta kyaaryo tee niyotzi nokimityaari.

Ari riraga amatawitantzisi eeniro osheki ikantakaaperotawentawoni okaatzi rantakiri: iroñaaka nokimiwityaari, noñaawaetakotero okaatzi awijimotakinari. ²² Ikantakaaperowentakawo ijoriyotaki. Tema naakakya joriyo. Isheninkatakari Ishirayeeiri, riraga riyoyaawo Tajorentsi. Eejatzi nokimitakari naari. Ikantzi: “Nosheninkatakari Awaraamani”. Eejatzi naari, nosheninkatakari irira. ²³ Ikantashitawita: “Nantziniri Jesokirishito ikowakaakinari”. Omaanta naaka osheki nanaakotakiri. Osheki nokyaaryoowentakiro nantziniri Jesokirishito ikowakaakinari, rootaki romonkyaaganteepiintawitakinari omonkyaagamentotsiki, ipajapajaantapiinteetakinari, omaanta riroripaeni, kaari. Osheki nokamapiintawitaka. ²⁴ Riraga nojoriyotzinkarite ipajapajaatapiintakina, tak, tak, tak, okaataki 39 ipajatakina. Paashini kitejiri eejatzi 39 ipajapajaataana, tak, tak, tak. Eejatzi ikimitaana paashini kitejiri, okaataki kitejiri apawakooni ipajapajaatakina. ²⁵ Paashini kitejiri rompojantapiintakinawo inchashithaki, tak, tak, tak. Okaatzi apite rapiiteetakina. Eejatzi paashini kitejiriki rompojantaanawo mapi, pok, pok, pok. Eejatzi nokinakowitana pitotsiki antawokiroña inkaare. Ari otsitsiyanaiki, roowiteencha nopiinkemi. Roojatzi eejatzi nokimitapiintaka napiitaki 2 inashitaka kitejiri, nopiinkemi. Apaani kitejiri nothataaga inchapankikira niyankaanikira inkaare, opoñaaga pitotsi; roojatzi nokitejitakotaki. ²⁶ Osheki nokinakinyitanakini nokenkithatantakari. Osheki nopiinkemi eniki. Osheki ikoshitapiintakina koshitantzisi, rowashironkaapiintakina. Rowamaenami nojoriyotzinkarite eejatzi paashinijatzitatsiripaeni atziri. Rowamaenami jeekatsiri nampitsiki. Notzimpinawitaka antamiki ari opomeentsitzimotakina osheki janta. Roowiteencha nopiinkemi antawokiroña inkaare. Rowamaenami atziri itheeyashita ikantzi: “Naaka aapatziyariri Jesoshi”. Omaanta tee. ²⁷ Osheki opomeentsitzimotakina, osheki nashironkaapiintaka. Osheki tee nomatziro nomaye tsiteniriki. Nokemapiintakiro notashe eejatzi nomiri. Osheki kitejiri tee otzimi noyaari. Nokemakiro nowatsinkari, tekatsi nopewiryaaotari.

²⁸ Kyaaryo nokemaatsitawo maawaeni iroka, eejatzi nokantani nokenkithashiryaapiintakiri ayemijantzinkarite, nokowakaaperotakiri raapatziyaari Tajorentsi kameetha. ²⁹ Aririka rowashiretaka ayemijantzinkarite, nowashiretakotakari naari. Eenitatsirika ayemijantzinkarite rantakagaetakiri kaari kameethatatsi, ari noshiyari Tajorentsi nokijawentakirori okaatzi rantzi riraga antakaakiriri ayemijantzinkarite kaari kameethatatsiri. Eejatzi nopashiwentakotyaari antakirori.

³⁰ Nokamanteeyakimironi iroka piyoteeyantyaarini eero nokantakaaperota okaatzi nantakiri, tema tee naaka antashityaawoni oetarikapaeni, omaanta riraga Tajorentsi matakaanawori maawaeni. ³¹ Riyotakirori tee notheeya. Rirotaiki Iriri Awinkatharite Jesokirishito, thame akanteetatyeeyaani añaperoteeyerini maawaeni. ³² Paerani ipinkathariwenantzini riraga Areetashi. Rotyaantziri amitakotantzisi ipinkathariwenantzi janta Tamaashikoki. Irira rirotaiki otyaantziriri

joraaropaeni jaga ashitakokira rinkiteeyakironi maawaeni nampitsi ragaetanteenarimi. Ikwakowaeyawitakinani joraaropaeni, ³³ omaanta raanakina ayemijantzinkarite janta shiirikoki inkizirori nampitsi. Rateetakaanakina roojatzi omo, impaetzi royiitakotaana kipatsiki kantziriki. Rootaki nomatantawori noshiyapithatakaru pinkathari aakaantenanami.

12

Koñaatziro iñaakiri Paaworo kimitaka jataki jenoki

¹ Pamine, tee okameethawita nokenkithatakotapiintya naaka nokameethatzi, omaanta nokowaki nokamantemi noñaakiri naari. Eejatzi nokamantemiro ikamantakinari Jesokirishito. ²⁻³ Okaataki iroñaaka 14 ojarentsi raanakina Awinkatharite janta jenokinta, janta oshekinta okameetheyaaperotzi. Iyaatakirika nowatha, tee niyotzi: apatzirorika iyaataki noshire. Riyotzi Tajorentsi rirori. ⁴ Tekatsi nokantya nokamantemiro maawaeni nokemakiri janta. Aririkami nomawitakyaawomi, eero ikowakaanawo Tajorentsi nokamantemiro. ⁵ Osheki niweshiryaawentayitakawoni noñaayitakinani, omaanta tekatsi nokantya nokantakaaperotyaawo. Omaanta nokamantemi tee nomatziro nokameethatzi naari apaniroeni. Tekatsi nomate nanteniri Tajorentsi ikowakaakinari apaniroeni: rirotaki Tajorentsi matakaanawori oetarikapaeni, rootaki niweshiryaawenantakariri. ⁶ Niweshiryaawentakyaawomi nantakiri naari, eeromi otzimimi niyotantari, eejatzi notheyami. Naakiro, tekatsi nante apaniroeni. Tee nokoyi nokamantemiro nantayitazinirinika naari. Eenitatsi piñaakotakinari eejatzi pikemakotakinari: monkaataka, eero nokantziro paashini.

⁷ Eenitatsi osheki riyotakaakinari Tajorentsi, omaanta tee ikowakaanawo nokantakaaperotyaawo. Rootaki ishinentanakariri Jatanaashi rowashironkaakina, nokemaatsitanakawori nomantsiyatiki. ⁸ Okaataki 3 nonethaawitakariri Awinkatharite nokantziro: “Petsyatakotena”, ⁹ omaanta ikantakina: “Noneshironkatemi, monkaataka. Eero netsiyatakotzimi, omaanta eero nookimi: notajonkakowentemi pimatantyaawori pantero oetarika nokowakaakimiri”. Iroñaaka niweshiryaawentakawo iroka nokemaatsitakariri: niyotaki iroñaaka itajonkakowentakina Jesokirishito. ¹⁰ Rirotaki niweshiryaawentaperotakariri. Tee noshintsitzi, ishirontawenteyakinani paashinipaeni, nokemaatsitayitakawoni oetarikapaeni, ikijeetapiintakina, nashironkaapiintakina, omaanta niweshiryaawentakariri Jesokirishito. Tema riyotzi tee noshintsitzi, eenitatsi osheki tee nomatziro nantero, omaanta imatakaakina nantero.

Kameetha ijeekaki Paaworo janta Korintoki

¹¹ Naakiro, osheki nokenkithatakotaa naaka. Okameethatemi piñaaperotenami nokameethatzi, pikenkithatakotenami kyaaryooperotatsiri, omaanta, tee. Rootaki nokenkithatakotantaari naaka kyaaryooperotatsiri. Tee nokameethatzi naari, tekatsi nantaperote apaniroeni. Omaanta tee ranaakoeyanani riraga iyotagaeyawitziro ni piñaaperoyawitarini ikameethatzi. ¹² Okameethawita pikenkithashiryaakoperotenami naari. Paerani, eeniro notsipateeyimini, ari piñaakoeyakinani omatakaakina Ishire Tajorentsi notajonkantayitakini, nantayitakironi kaari piñaapiintzi. Tema iroka niyotakaaperoyakinani kyaaryo rotyaantaperotakina Jesoshi. ¹³ Nokamintheeyakinani, maawaeni. Nokimitakaanteeyakinani maawaeni aapatziyariri Jesoshi janta paashinikapaeni nampitsi. Apatziro eeroka, tee nokanteeyimini: “Pipena kotheyemotakinari”. Tekatsikya nantziro oetarika pitheenkantanari.

¹⁴ Rooteentsi niyaate noñaantaatemiri eejatzi. Okaate 3 nareetaatemi. Eero opomeentsitzi-imoeyimini, tekatsi nokowakoeyimini. Apatziro nokowaki pinintaperoyenani eejatzi pipinkathatena. Nokimitakagaeyakinani neentsitepaeni. Eentsitepaeni tee ipapiintee kotheyemoteeri, omaanta aaka apapiintziri kotheyemotariri rirori. ¹⁵ Nokañaashitawo maawaeni nantakiri paapatziyaperoyantziyaririni. Oshekipero nonintaperoyawitakinani eeroka, omaanta eerori, tee pipiyatana pineshironkatena.

¹⁶ Ari ikanteeyimini kijakinari: “Kyaaryo, tekatsi ikowakoeyimini Paaworo, omaanta eenitatsi riyotantari rirori. Naamaaka ramatawiteeyakinani, raapithatantziro oetarikapaeni”. ¹⁷ ¿Eenitatsima raapithatakinani riraga notyaantakinimi? Tekatsi. ¹⁸ Chapinki notyaantakinimi Teeto eejatzi notyaantakiri paashini ayemijantzinkarite. ¿Eenitatsima rayitakinimi rirori? Tema ikimitakina naari: tekatsi ikowakoeyimini.

Osheki ikenkithashiryaaka Paaworo

¹⁹ ¿Pitashiteeyawitakinani apatziro nokowaki noñaawaetakotya naaka kyaaryooperotatsiri? Pikompitakawo iroka pikenkithashireeya. Naapatziyakari Jesokirishito, rootaki nokowantakari naapatziyakagaeyimirini. ²⁰ Osheki nokenkithashiryaaka

iroñaaka. Naamaashitya aririka noñeeyapaakimini eero noñaaperotaperoeypaemini. Eejatzi naamaashitya eero piñaaperotawakina naari. Naamaashitya noñaapaakimi aririka pipiyapiyawaantetawakaaka, aririka piñaawenashiryaaakotawakaya aririka tee pimonkaatawakaaka, aririka pikijathatawakaaka, aririka pinashiiyaawoni pikenkithashiryaaari, aririka pikantzimatawakagaeyakani, aririka pithawetaketawakagaeyakani, aririka pikantakaaperoeypakani, aririka osheki pikantashiwaetayitakani, maawaeni; tee piijeekaeyini kameetha. ²¹ Naamaashitya aririka nareeteemi eejatzi nowashiretakotapaemi. Ro nowashiretakotantemiri, riyotaakina Tajorentsi tee okameethatzi panteeyakirini. Nopashiwentakayaari riraga kaari ookironi kaari kameethatzi rantapiintayitakirini: riraga mayempiyizirorini tsinani, riraga shirontawentawori iina, riraga ayirori iyashiyani, maawaeni.

13

Ikowaki Paaworo ikemijantakaaperoeyerini korintojatzi

¹ Ari okaatani apite noñaantaatzimiri paerani, iroñaaka nareetaatemi eejatzi. Ari okantzini lwaperite Tajorentsi: “Eenitatsirika apite eerorika 3, ñaakoterini atziri rantakiro kaari kameethatzi, piyoperotaki kyaaryo rantaperotakiro, rootaki okameethatantyaari powashironkaeri”. ² Paerani eenironi nareetantakimiri apitetapaentsiri nokamineeyawitakarini ipakagaero riraga antzirori kaari kameethatzi, eejatzi iroñaaka nojankineeyakinirini ipakaanteeyaworini ninkarika eekiro riyaatatyeerantero kaari kameethatzi. Tema iroka apitetapaentsiri nokaminaantziri. Aririka napiitero nareetaatemi tema rootaki tres-tapaentsiri rootaki nowashironkaantapaakyaariri eerorika ipakaero rantziri. ³ Rootaki piyoteeyantanakyaarini kyaaryo naaka rotyaantanewo Jesokirishito eejatzi nokamanteeyimironi iñaani. Tee ithaawakagaeyimini irira, omaanta osheki ipinkathariwenteeyakimini, itajorentsiperotaki. ⁴ Ikentakotanteetakirini paerani Jesoshi, tee ishintsitawita, omaanta itajonkakowentakiri Tajorentsi rañaantaari. Eenitatsi iroñaaka osheki itajorenka. Tee noshintsiteeyini naari, nokimiwitakari Jesokirishito paerani janta koroshiki. Omaanta itajonkawentakina, rootaki iroñaaka nomatantawori nanteniri oetarikapaeni ikowakaakinari namitakotantemiri.

⁵ Okameethatzi piyotakoeyani erokapaeni kyaaryorika paapatziyaperoeypakarini Jesokirishito, eejatzi kameetha pikemijantaperoeypakirini. Tema piyotzi okithaatakaakimi Ishire itajonkawenteeyakimini. Teerika okithaatakaakimi, tee kyaaryo paapatziyari Jesokirishito. ⁶ Niyotzi aririka pikenkithashiryaaakoperotyawo okaatzi nokantzimiri eejatzi nantziro, ari piyotero kyaaryo riyoyaakina Tajorentsi nokenkithatakaantemiri eerokapaeni iñaani. ⁷ Namanapiintziri Tajorentsi ramitakoeyemini eero pantziro kaari kameethatzi. Tee nokoyi nowashironkaemi. Eejatzi tee nokowawita piñaaperotashitena, omaanta nokowaperotaki pijeeki kameetha omawitya paashini atziri ikenkithashiryaaakotena natsipetashitakawo nantakiri. ⁸ Aririka pantero kyaaryooperotatsiri, eero nowashironkaemi. Tema eero nomatziro nantziro kaari ikantanari Tajorentsi. Omaanta aritaki apatziro namitakotakiri aapatziyariri Jesoshi. ⁹ Nokimoshirewentzimi aririka pameentaperotakyaari Jesoshi eejatzi pikemijantaperoteri. Aririka pameentaperotyaaari monkaataka, eero okantzimoneentana pitheekanarika, tema tekatsi okantya nowashironkaemi, omawitya ikenkithashireeya amatawitantatsiri nothaawaneentatzi. Omaanta aritaki namaniri Tajorentsi ramitakoeyemini paapatziyaperoeyparini. ¹⁰ Rootaki noshintsithateeyantzimirini nojankinatakimiro iroñaaka, roojatzi aririka nareeteeyemini tekatsikya noshintsithatawentaemiri eejatzi. Ikowakaakina Tajorentsi nopinkathariwenante, omaanta tee nokoyi nowashironkaeyantemirini, omaanta namitakoeyemini paapatziyaperotantyaariri.

Riwethateeyanaarini

¹¹ Noweyaantaneemiro, noyemijantzinkarite, niwethateeyaneemini, nokowaki piweshiryaaawenteeyaarini Jesokirishito. Pikenkithashireeyani, eero papiiteero eejatzi kaari kameethatzi. Piweshiryaaawakagaeyaani, paakameethatawakagaeyaani, roojatzi kijokiro rowaemi Tajorentsi. Tema osheki inintaperoeypakani, kameetha ijeekakagaeyaani. ¹² Piwethatawakaeya, paakameethataperotawakagaeyaani. ¹³ Riwethateeyimini maawaeni ayemijantzinkarite jaka. ¹⁴ Nokowaki iroñaaka ineshironkaeyemini Awinkatharite Jesokirishito, inintashireeyakimini Pawa Tajorentsi, eejatzi ikithaatakaakimiro Ishire pijeekanteeyaarini kameetha.

Ari okaatzi

Naaka nojankinateeyimiriini:

RIRAGA PAAWORO ROJANKINATZINIRI KARAASHIYAJATZI

¹⁻² Nokoyi nowethatemi noyemijantzinkarite tsikarika pikanta pijeeki janta Karaashiyaki. Naaka jaka Paaworo jankinatzimirori iroka. Tee naaka rotyaantanewo atziri, tee ikantana atziri: “Pikenkithatakoteri Jesoshi”, inta otyaantakinari rirootaki Jesokirishito, nokenkithatakaapiintziriri atziri. Eejatzi Ashitariri rotyaantakina: riraga piriinteeri. Nokaateeyakirini jaka aapatziyariripaeni, notyaanteeyakimironi iroka jankinarentsi eerokapaeni. ³ Nokantapiintziriri Pawa Tajorentsi: “Pineshironkaeyerini karaashiyajatz, pijeekakagaeyerini kameetha”; eejatzi rirori nokantapiintziriri Awinkatharite Jesokirishito. ⁴ Tema rirootaki shinetashiteencha paerani ikentakotanteetakirini, rootaki ikowakaakiriri Pawa Tajorentsi. Tee akameethawitani, rootaki ikentakowenantaakaeri, rowawijaakoeyanteerini, maawaeni: eero akimitagaa paerani. ⁵ Thame añaaperotaperoeyerini Tajorentsi akanteetatyeeyaani. Aritaki okantyaari.

Ijeeki apaani owawijaakotantatsiri: riraga Jesokirishito

⁶⁻⁷ Nokenkithashiryaakotakimi, tsikarika pikanteeyakarini. Riyoyaayitakimiri Tajorentsi, rootaki ineshironkatantakimiri Jesokirishito. Apatziro irira rirootaki owawijaakotzimiri. Rooma eero paapatziyakari irira. Omaanta iroñaaka netakoperotakimi, intsipaete pipeyakotakiro iroka niyotaaawitakimiri. Paapatziyimaetakari paashinipaeni janta, ikompitakagaeyakimironi. Ikowaki rantakagaeyemironimi paashini eejatzi, ikantawitzimi: “Eero imatziro Jesokirishito rowawijaakotemi apaniroeni, inta eejatzi pimonkaatero rametayitarini joriyopaeni”. Omaanta kyaaryo nokamanteeyawitakimiri tsika pikantyaaka pawijakotanteeyari. Eerorika paapatziyana, eero pawijakotee. ⁸ Omaanta aririka naaka nopaashiniteromi iroka nokamantzitakimiri, okameethatemi rowashironkaenami Tajorentsi, rotyaantenami paamariki kaari tsiwakanitatsini. Eejatzi ikimitya riraga ronampiri Tajorentsi, aririka ipaashiniteromi, okameethatemi eejatzi rowashironkagaeyerinimi Tajorentsi. ⁹ Aritaki nokamantzitakimi, iroñaaka napiiteemiro: eenitatsirika paashiniteroni nokamantzitakimiri, aritaki rowashironkaakiri Tajorentsi. ¹⁰ ¿Ninka nokowakiri nokimoshiryaakayeri? ¿Riroma atziripaeni? Kaari, tema rirootaki Tajorentsi. ¿Riroma atziri nokowaki niweshiryaakayaari? Kaari. Nokowakirikami niweshiryaakayaari atziri, tekatsi nokantyaami nantenirimi Jesokirishito.

¹¹ Iroñaaka, noyemijantzinkarite, piyoteeyakini nokamanteeyakimiri tsika akanteeyari awijakoeyantyaarini. Tee riro atziri ashiyaawoni ifaani kameethatatsiri. ¹² Kaari atziri iyotakaanawori iroka, tee riro iyotaanawori atziri, inta Jesokirishito iyotakaanawori maawaeni. Thame aapatziyawo apatziro iroka.

Tsika ikantaka Paaworo ipeyantaari rotyaantanewo Jesoshi

¹³⁻¹⁴ Piyoteeyakini tsika nokantawitani paerani: naaka joriyoo, nanaakoeyakirini maawaeni noshiramparinkaki: nomonkaataperotawitawoni maawaeni rametapiintteeyarini nojoriyotzinkaritepaeni. Kyaaryo, nomataperotawitawoni maawaeni rameteeyarini nochariniitani paerani, rootaki nokijantawitarinimi maawaeni ameenteeyarini Jesoshi. Najaryaagaeyawitakarini. Nokowawitani nookakagaeyerinimi ameenteeyarini rirori. ¹⁵ Omaanta paerani, tekirani nokoñaatapaakini, riyotzitaninani Tajorentsi. Ineshironkatzitaninani, rootaki riyoyaantaanari rowawijaakotaana. ¹⁶ Riyotakaakinari itomi, rootaki niyotantariri tsika ikanta. Eero kaari nojoriyotzinkarite, omaanta ikowakaakina nokamanteeyanteemirini tsika ikanteeyakarini rowawijaakotanteeyakarini. Tee nojampitashitari paashinipaeni atziri: “¿Oetaka nokamanteriri atziri?” ¹⁷ Tema rotyaantakina Tajorentsi rirootaki irira nokenkithatakotziri. Tee niyaatzi Jerojareeki nojampiteri paashini rotyaantanewo Jesoshi: ritakari rotyaantakiri riraga Tajorentsi, inta niyaataki Araawiyaki. Roojatzi nopiyanaa eejatzi Tamaashikoki.

¹⁸ Ari 3 ojarentsi nojeekanaki, roojatzi niyaatanaki Jerojareeki, noñaantapaakariri Peetero. Okaataki kitejiri 15 nojeekimotapaakiri. ¹⁹ Eejatzi noñaakiri jantyaako, riraga rirontzi Awinkatharite. Tee noñiiri paashinipaeni rotyaantanewo Jesoshi. ²⁰ Ifaakina Tajorentsi, riyotaki tee notheeya. Kyaaryootaki iroka nojankinatakimiri. ²¹ Roojatzi nokinayitanakini janta iipatsitekinta shiiryajatzipaeni eejatzi shiriishiyajatzipaeni. ²² Tekirani riyoteeyanani riraga aapatziyariri Jesokirishito janta Joreeyaki, ²³ omaanta ikemakotashitakina naapatziyari Jesokirishito. Ikanteeyakini: “Ikiyeeyawiteeni maawaeni, ikowawitani ipakaakaerimi raapatziyakarira Jesoshi omaanta iroñaaka ikamanteeyeerini

atziri: ‘Paapatziyeeyarini Jesokirishito’”. ²⁴ Riweshiryaawentakina maawaeni aapatziyariri janta, ikanteeyini: “Tema ikameethatzi Tajorentsi, rowawijaakotakiri Paaworo”.

2

Ipiyanaa eejatzi Paaworo Jerojareeki

¹ Ari awijanaki okaataki 14 ojarentsi, roojatzi nopiyantanaa eejatzi Jerojareeki. Not-sipatanakari Werenawee eejatzi naaneeri riraga Teeto. ² Tekatsi kaemakaantenani; omaanta riyotakaakina Tajorentsi okameethatzi niyaamenta. Nitakawo tee niyaatashiyirini maawaeni aapatziyariripaeni Jesoshi janta, inta niyaatashiyakirini riraga jewawentziriri ayemijantzinkarite. Nokantziri: “Nokamantaperotakiri paashinijatzitsirini atziripaeni: ‘Rirotaki Jesoshi apatziro imatakiro rowawijaakotee’”. Nojampiteeyirini: “¿Okameethatzi iroka nokamantapiinteeyiririni riroripaeni? ¿Natsipetashitawoma?” Ikan-teeyanani: “Jee, kameetha; tee patsipetashitawo”. ³ Eejatzi Teeto, omawitya kaari joriyo, tee ikanteeyirini: “Pitotonatya pishiramparitantari”. ⁴ Omaanta ijeeki paashinipaeni joriyo kantawitachari: “Naaka piyemijantzinkarite”, omaanta kaari. Tee raapatziyaperotzi Jesokirishito. Ikenkithashiryaawita: “Kameetha Jesoshi, omaanta okameethaperotzi eejatzi amonkaateeyeroni rameteeyarini achariniiteni”. Itsipateeyakarini aapatziyariri Jesoshi tsikarikapaeni iñaaperotzirinta Tajorentsi. Omaanta ro itsipatanakariri, ikowaki riyote nomonkaateeyironirika rameteeyarini ajoriyotzinkaritepaeni, ikowaeyawitani itotonatakagaeyarinimi. Tee riyotzi awijakoeyakaeni maawaeni aapatziyariri Jesokirishito, tee romperateeyeeni Jesokirishito amateeyeroni rameteeyakarini joriyopaeni. ⁵ Omaanta naaka, tee inimotana. Tee naapatziyakoneentari eechonkiini ikantziri. Nokowaperoyakini piyotaperotero apatziro riraga Jesoshi rirotaki owawijaakotantatsiri.

⁶ Pamine, riraga jewawentziriri aapatziyariri Jesoshi rirotaki paerani riyotaanewo Jesoshi, itsipatapiintari. Rootaki riroripaeni iyoteemiri iroñaaka iñaaperotantakariri. Omaanta riraga jewawentziriri aapatziyariripaeni Jesoshi tee inimotziri okaatzi riyotaantziri riraga joriyopaeni, inta inimotakiri niyotaantziri naaka. Rooma nokenkithawaetakantaktariri, tekatsi paashini ikantawakinari. Tee ikantana: “Ipeyeeyani paashinijatzitsirini atziri joriyo rawijakotanteeyari”.

⁷ Tekatsi romperatena, omaanta ikantaki: “Kyaaryo, rotyaantakiri Tajorentsi Paaworo ikenkithatakaeri paashinijatzitsirini atziri, ikamanteeyirini tsika ikantyaaka rawijakotanteeyaari. Ikimitaaka rotyaantakiri Peetero ikamanteeyirini ajoriyotzinkaritepero aari”. ⁸ Kyaaryo, riraga Tajorentsi imatakaakiri Peetero ikenkithatakagaeyirini joriyotzinkaritepaeni. Omaanta naakakya, imatakaakina nokenkithatakagaeyirini paashinijatzitsirini atziri. ⁹ Ñaakiro, reewatakaantzi Jantyaako, Peetero eejatzi Jowa. Ari riyoteeyakini rirori itajonkakowentaana Tajorentsi. Iñaaperoyawakinani, eejatzi iñaaperoyawakirini Werenawee; ikanteeyakinani: “Kyaaryo, akimitawakagaeyakani. Okimitaka nokenkithatakagaeyirini naari ajoriyotzinkarite, piyaateeyeni eeroka pikenkithatakagaeyirini paashinijatzitsirini atziri”. ¹⁰ Apatziro eejatzi ikantakina: “Pikaminthagaeyirini owashironkaenkari”. Tema aritaki nametakawo nokaminthaapiintziri.

Rantziri Peetero janta Antyokiiyaki

¹¹ Ikanta ipokantakari Peetero Antyokiiyaki, eeniro ikompitakawo, rootaki nokanantakariri. Iroñaaka nokamantemiro tsika okantari. ¹² Rareetantapaakari rirori, rowakotapiintawitakari kaari joriyotatsi, rootaki rowantakariri riraga kaari rowayitani joriyo. Okameethataki iroka, omaanta roojatzi rareeteeyantapaakani rotyaantanewo Jantyaako. Riraga Peetero ithaawantakari riraga kantatsiri okameethatzi amonkaateeyeroni rojankarinani Moeseeshi owawijaakotanteeri, rootaki itsiparyaanantakariri riraga rowakoeyawitakarinira. Omaanta iroka rantakiri, tee okameethatzi. ¹³ Roojatzi iñaakoeyakirini riraga paashinipaeni joriyo rantakiri Peetero eejatzi ikimiteeyanakani: itsiparyaan-teeyanakaririni iyemijantzinkarite, ipashiwentakagaeyakarini itsipateeyaneeyarini. Riyotakagaeyawitakarini paashinipaeni ayemijantzinkarite tee okameethatzi riraga joriyopaeni rakiyoteri paashinijatzitsirini atziri, eejatzi ikimiteeyakarini Werenawee.

¹⁴ Noñaantapaakariri naaka Peetero eejatzi paashini joriyopaeni tee itsipateeyarini paashinijatzitsirini atziri, niyotaki tee imonkaatziro iroka kyaaryootatsirini akamanteeyiririni atziri: “Rowawijaakotashiteeyeni apatziro Jesokirishito, tee ikanteeyeeni amonkaatero rametayitarini ajoriyotzinkarite awijakotantyaari”. Roojatzi ipiyoteeyantakarini maawaeni ameenteeyaririni Jesoshi, nokantzimotakiri irira riraga Peetero: “Tema eeroka joriyo, omaanta chapinki tee pikimitaperotari ajoriyotzinkaritepero, inta pikimitakari paashinijatzitsirini atziri. Piyotaki apatziro

Jesoshi rowawijaakotakimi; omaanta iroñaaka tee powanaawo maawaeni owanawontsi ikimitaga kaari jorriyotatsi rowayitawoni maawaeni; inta powakawo rametayitarini achariniiteni. Kimitaka pikenkithashiryaakagaeyakarini tee riro Jesoshi apatziro rowawijaakotantzi. Pikenkithashiryaakagaeyakarini okameethatzi eejatzi imonkaatero maawaeni rametayitarini jorriyopaeni. Tee okameethatzi iroka. ¹⁵ Pamine, aakataki jorriyo, ashi oyiro ajorriyoeyini. Tee akimitari paashinijatzitsisiri atziri: tee riyoteeyirini paerani riraga Tajorentsi. ¹⁶ Riraga jorriyotatsiri ikantawita: ‘Aririka amonkaateeyeroni maawaeni rametayitarini ajorriyotzinkaritepaeni, ari ifaaperotee Tajorentsi akameethatzi’. Omaanta ayotakiro kaari iroka, inta ifaaperotanteeri akameethatzi aririka ameenteeyari Jesokirishito, eero ikenkithashiryaawo eejatzi kaari kameethatzi anteeyakirini. Tema aaka ameenteeyakarini Jesoshi, aapatziyakari, rootaki ifaaperoyantakaerini Tajorentsi akameethatzi, ikimitakaantakae tee anteeyironi kaari kameethatzi. Tee ikenkithashiriro amonkaatakirorika rametayitarini ajorriyotzinkarite. Tee ifaaperotashitari akameethatzi riraga monkaateeyeronimi maawaeni rametayitarini achariniiteni”. Rootaki nokantakiriri Peetero eejatzi maawaeni nojorriyotzinkarite. Kyaaryo, aririka amonkaatawityaawomi rametayitarini ajorriyotzinkarite, eero omatee owawijaakotee. Apatziro rowawijaakotantzi Jesoshi.

Eero owawijaakotee rojankinarini Moeseeshi

¹⁷ Pamine, ¿itaka ameenanteeyakaririni Jesokirishito? Tema akowaki rowameethashireteeyeni, rootaki apakaantawori akowawitari amonkaateromi rametayitarini achariniiteni rootaki awijakotanteeyaari. Rootakima ¿rantakagaeyakarini Jesokirishito kaari kameethatzi? Kaari, tee rantakagaero. ¹⁸ Kyaaryo apakaantawori amonkaatawityarini rametayitarini achariniiteni, tee antziro kaari kameethatzi. Omaanta nokantemirikami iroñaaka: “Thame amonkaatero rametayitarini achariniiteni owawijaakotanteeri”, tema nantakiro kaari kameethatzi nopakaantawitawori nomonkaatawityaarimi rametayitarini achariniiteni. ¹⁹ Ñaakiro, nomonkaatakirorikami rowaga ametayitarini aaka jorriyopaeni achariniiteni niyotanaki tee okameethatzi nameenteeyawo roori ifaaperotanteenari naari Tajorentsi nokameethatzi. Rootaki nopakaantawori, inta iroñaaka nameentaari apatziro Jesokirishito. ²⁰ Ikentakotaka Jesokirishito koroshiki, ikamaki. Iroñaaka kimiwitaka notsipatakari naari koroshiki, nokamaki. Kyaaryo, eenirona nañi, omaanta tee naaka añaashitachani apaniroeni, omaanta kijokiro rowana Jesokirishito. Iroñaaka tee nantziro nokowakaari naari, inta nantziro ikowakaakinari Jesoshi. Rirotaki Itomi Tajorentsi naapatziyakari. Inintashireperotakina, eejatzi ikamawentakina. ²¹ Tee ratsipetashitawo Tajorentsi ineshironkaeyakaeni. Omaanta, pikenkithashiryaakari aririka pimonkaateeyakironimi rametayitarini nojorriyotzinkarite ari pawijakoeyakini. Pameentakyaaworikami rowaga rametayitarini tekatsi pikantyaami paapatziyari Jesokirishito. Eerorikami paapatziyari, tema ratsipetashitakawo ikamawenteeyakimini.

3

Aririka aapatziyaari Jesoshi, tema akithaatakotakawo Ishire

¹ Iroñaaka, karaashiyajatzi, tee añiuro piyotantari. ¿Ninkama amatawiteeyimirini? Paerani nokamanteeyakimini ikentakotawenteeyakaeni Jesokirishito rowawijaakotanta-kaeri. Piyotaperoyawitakawoni, iroñaaka pikompitanaawo. ² Apaani nojampiteeyemini: rowaga Ishire Tajorentsi, ¿itaka ikithatakaantakimirori? ¿Rootakima pimonkaateeyantakaworini rametayitarini nojorriyotzinkarite ikithatakaantakimirori? Kaari. Tema ro ikithatakaantakimirori paapatziyakawo nokamantzitakimiri. Tema pameentakari Jesokirishito. ³ Paapatziyantakariri paerani, ¿tsika pikantakari pawijakoeyayarini? Tema ro Ishire Tajorentsi. ¿Iitateetaka jaga pikowantakari iroñaaka pimonkaateeyeroni rametayitarini nojorriyotzinkarite? ¿Arima omatakagaeyakimini ikowakagaeyakimirini Tajorentsi? Eero. ⁴ Osheki pikemaantsitawentakari Jesokirishito. ¿Patsipetashitawoma? ⁵ Pamine: tema rotyaantakimiro Tajorentsi Ishire. Tema itajonkakowentapiintakimi. ¿Itaka itajonkakowenantakimiri? ¿Rooma pimonkaatapiintakiro rametayitarini nojorriyotzinkarite? Kaari. Tema pameentakari, rootaki itajonkakowenantakimiri.

Rameentakari Awaraama Tajorentsi, rootaki ifaaperotantakariri ikameethatzi

⁶ Tema eejatzi pikimitakari Awaraamani. Rameentakawoni paeraniperorofa maawaeni ikantakiriri Tajorentsi, rootaki ifaaperotantakariri ikameethatzi, kimiwitaka tee rantziro kaari kameethatzi. ⁷ Iroñaaka ¿ninka sheninkaperotaariri Awaraamani? Tema riraga kimitaperotaariri: riraga ameentaperotariri Tajorentsi. ⁸ Paeraniperorofa

ikenkithashiryaaokotzitarini aririka paashinijatizatsiri atziri rameenteeyaari, aritaki iñaaperotakiri Tajorentsi rirori ikameethatzi. Rootaki ikamantzitarinini iroka kameethatatsiri: “Eeroka pamitakotena iinja notajonkakowenanteeyaarinini jeekaeyatsirinini maawaeni kipatskipaeni. Iinja rirotaiki pisheninkani owawijaakotantatsiri”.⁹ Aritaki ikanta, itajonkakowenteeyakirinini maawaeni ameenteeyakarini Jesokirishito, ikimitakaanteeyakarini Awaraama ramenteakari Tajorentsi.¹⁰ Rootaki ayotantawori iroka: maawaeni kowatsiri imonkaateeyeronimi maawaeni rojankinatarinini Moeseeshi rawijakotanteeyarimi, aritaki ikantakotzitarini Tajorentsi paerani. Rooma rootaki ikantakotzitarinini: tekatsi materoni imonkaatero, rootaki rowashironkaanteeyarinini, rotyaanteeyerini paamariki kaari tsiwakanitatsini. Ñaakiro, okantzi Iwaperite Tajorentsi: “Rowashironkaeyerini Tajorentsi riraga kaari monkaataperotapiinteeyirorinini maawaeni rojankinayitziirinini Moeseeshi”.¹¹ Ñaakiro, tekatsi akantero amonkaateeyeronini maawaeni rowaga jankinarentsi. Rootaki kaari iñaaperotanteeyeerini Tajorentsi akameethatzi, omaanta ikantakae irira: “Aririka pameenteena, ari noñaaperoyakimini pikameethatzi, roojatzi pikanteetateyeeana pañaagaeyaneeni”.¹² Eejatzi rowaga rojankinarini Moeseeshi tee iyotagaeyeeni ameenteeyari Tajorentsi awijakotanteeyari, apatziro rowaga iyotagaeyakaeni akantateyeeana amonkaataperoteromi maawaeni okantayiteerini, awijakotanteeyaari.

Rantakaeniri Jesokirishito

¹³ Kyaaryo rowawijaakotakae Jesokirishito rootaki kaari rowashironkaanteeyari Tajorentsi omawitya tee amonkaatawitawo rojankinarini Moeseeshi. Omaanta Tajorentsi rowashironkaantakarini antani Jesoshi janta koroshiki ikamawentakae aaka rowawijaakotantakarini. Tema okantzitani Iwaperite Tajorentsi: “Riraga kentakotachani inchatoki, rowashironkaanteetakari rantani. Ari ikantakaantziro pinkathari”.¹⁴ Ari ikamawenteeyakaeni Jesokirishito riraga icharineteeni Awaraamani. Ikamawenteeyakaeni maawaeni joriiyotatsiri eejatzi kaari joriiyotatsi, rowawijaakoeyantarinini maawaeni ameenteeyarinini. Eejatzi Ishire Tajorentsi, tema akithaatzitarini maawaeni ameenteeyarinini Jesokirishito. Rootaki ikashiyakaetakarinini Awaraamani paerani.

Ikashiyakaetakarinini Tajorentsi Awaraamani

¹⁵ Pikenkithashireero, noyemijantzinkarite, iroka ameteeyakarini. Aririka akowaki akashiyakaeri ajoriiyotzinkarite aperi oetarikapaeni, ojankinateniri akashiyakaakirinini, riyoperotantyaawori. Eejatzi ojankinatero awaero. Tekatsikya paashini ikantya atziri rowashineero iwaero, eero imatziro ramatawiteri riraga akashiyakaakirinini oetarikapaeni.¹⁶ Eejatzi riraga Tajorentsi, ikantziri Awaraama: “Aririka paapatziyena ari nowawijaakoteemi”. Eejatzi ikantakiri: “Notyaanteri picharineteeyaari iinja, rowawijaakoeyeerini maawaeni ameenteeyarinini”. Pamine, tee ikantzirinini: “Notyaanteeyerini osheki owawijaakoeyemini”. ¡Eero! Irira ikenkithatakotakiri apaniroeni icharineteeyari paata owawijaakotantatsini: riraga Jesokirishito.¹⁷ Ñaakiro, ikantakirinini Tajorentsi Awaraama paeraniperoroña. Ikanantakarini, tekirani ojeekeni rojankinarini Moeseeshi. Ari okaataki ojarentsi 430, roojatzi rojankinatakaantakarini Tajorentsi Moeseeshi. Tee ipaashinitziro iroka ikamantzitarinini riraga Awaraama, tee ramatawitziro.¹⁸ Aririkami imonkaateromi Awaraama rojankinarini Moeseeshi, rootaki rowawijaakotantakyaarinini Tajorentsi, eeroni ikashiyakayirinini rowawijaakoterimi. Omaanta rirotaiki kowashitacha rowawijaakotashitari. Tee ro rowawijaakotantakarini Tajorentsi Awaraama imonkaatkiro rojankinarini Moeseeshi. Rooma tekatsi.

¹⁹ ¿Oetaka ojeekantakari rojankinarini Moeseeshi? Iyotakagaeyakaeni eeniro antani, rootaki akowaeantakarini owawijaakoeyeeni. Ipokaki Rotyaantanewo Tajorentsi, iroñaaka tee akowaero rojankinarini Moeseeshi. Tema rirotaiki Jesokirishito icharinini Awaraama: riraga ikamantzitarini paerani Tajorentsi: “Notyaantemiri iinja owawijaakotemini”. Eejatzi nokamantemiro iroka: riraga Tajorentsi ikantziri ronampiri: “Pikamanteri Moeseeshi noñaani”. Ari ikantakiri. Roojatzi riraga Moeseeshi ikamanteeyakirinini atziripaeni iñaani Tajorentsi.²⁰ Omaantakya ikenkithatakaaperotakiri Tajorentsi Awaraama, tekatsi kamanterini. Apatziro ikamantakarini apaniroeni.²¹ Paerani ikantziri Tajorentsi Awaraama: “Aririka paapatziyena, aritaki nowawijaakotakimi”. Roojatzi rojankinatakaeri Moeseeshi, otzimantakarini rojankinari. ¿Inashitama iroka rojankinatakaakirinini Moeseeshi? Teewee. Iroñaaka ayoteeyini tee owawijaakoeyeeni rojankinarini Moeseeshi, tekatsi okanteewameethashireperoyeeni rootaki kaari imatantawori Tajorentsi iñaaperotee akameethatzi.²² Omaanta iyotakagaeyakaeni rowaga rojankinarini Moeseeshi eeniro antanipaeni maawaeni. Tee amateeyironi ikowakaakaeri Tajorentsi.

Omaanta eeniro ikanteeyakaerini maawaeni aaka aapatziyariri: rootaki akowantari ameenteeyaari Jesokirishito, aritaki rowawijaakoeyakaeni.

²³ Paerani, osheki omperateeyawitakaeni rojankinarini Moeseeshi, okimitakari waarirya, aririka romonkyaagakae omonkyaagementotsiki. Okimitakaantakae okempoyeeyakaeni roojatzi ipokanteeyaari riraga aapatziyeeyarini. ²⁴ Eejatzi rojankinarini Moeseeshi oshiyaaakari iyotaantsiri: iyotagaeyakaeni eeniro antani, akowanteeyakarini ameenteeyarini Jesokirishito, rowameethashiryaanteeri, iñaakae akameethatzi, ikimitaakaantee tee antziro kaari kameethatzi. ²⁵ Iroñaaka ayoteeyakirini Jesokirishito, ameentakari. Aritapaaki. Tee okempoyee iroñaaka rojankinarini Moeseeshi: tema monkaataka.

Aakapaeni aapatziyariri, akimiteeyakarini Awaraamani

²⁶ Ameenteeyakarini Jesokirishito, rootaki itominanteeyakaerini Tajorensi. ²⁷ Pamine, eejatzi akaawoshitakotawentari Tajorensi riyoteeyantakaerini atziri ameentakari Jesokirishito, eejatzi asheninkateeyakarini Tajorensi. ²⁸ Iroñaaka akaateeyakirini joriyyotatsiri, kaari joriyyotatsi, eejatzi akaateeyakirini pimantaari, kaari pimantacha, shirampari, tsinani, maawaeni: amonkaatawakagaeyakani ameenteeyakarini Jesokirishito. ²⁹ Eejatzi okimitaka, aririka asheninkateeyakyaarini Jesokirishito, eejatzi asheninkateeyakyaarini Awaraamani. Tema Jesokirishito rirotaki icharineni. Paerani riraga Tajorensi ikashiyakaayitakarini itajonkakowenteeyakaeni aaka, ikimitaakirira itajonkakowentakiri Awaraamani.

4

Tsika akantawitani paerani, tekirani ipokini Jesokirishito

¹ Piyotakotziri rametayitakarini ashaagantachari. Eeniro itomi, ikowaki iperi maawaeni rashitayitarini. Eejatzi ikantziri isheninka: “Aririka nokamaki paata, pikempoyaawakiniri notyomyaniki maawaeni nashitayitarini. Aririka rantarite, ari pipaeri maawaeni”. Ikamantakari iriri, iroñaaka rirotaki ashitanaawori itomi maawaeni, omaanta eeniro reentsitzi, ari ikimitakotawitakari omperanarensi. ² Eenitatsi kempoyiriri, eejatzi kempoyiiniriri rashitayitarini. Aririka omonkaatapaya ikantakiriri iririni, aritaki ishinetagaeri ragaero rashaagawo. ³ Aritaki akimitawitani paerani aari, tekirani ipokini Jesokirishito. Okempoyaawiteeni rojankinarini Moeseeshi, iyotagaeyawiteeni antapiinteeyironi pomeentsitayitacharini. Akemijantashitayitawitawoni ikantayitzirini atziri, rootaki omperateeyantakaerini oshiyakari omperanarensi ikemijantaperotapiintziri omperatariri. ⁴ Roojatzi aretantapaaka kitejiri riyoyaantakawori Tajorensi omonkaaperotantakari ikantzitarini rirori, rootaki rotyaanantakaririni itomi, ikoñaatantapaakawo tsinani, joriyyo rinawitapaaka. Oztimatye ikemijantaperotapaakiro rirori rojankinarini Moeseeshi. ⁵ Rootaki rotyaanantakariri Pawa Itomi ikamawentakae rapaatawentakaero riraa eero omperatane rojankinarini Moeseeshi. Akimiwitarini pimantaari, omaanta rowawijaakoeyakaeni, rootaki iroñaaka itomintaperoyantakaerini Tajorensi.

⁶ Rootaki ayotantariri aakateeyakini itomipaeni, aritaki ikanta Tajorensi eejatzi Itomi rotyaanteeyakaeroni Ishire okithaatakaakae. Rootaki iroñaaka akanteeyantaaririni: “Eeroka Pawa”. ⁷ Tee aakapaeni iroñaaka pimantaari, inta iroñaaka aakateeyakini itomipaeni Tajorensi. Ineshironkaeyakaeni, eeniro ikashiyakagaeyakaerini maawaeni.

Aririka apomeentsiwentyaawo rojankinatziniriri Moeseeshi, akimitakari pimantaari

⁸ Paerani, eerokapaeni tee piyoteeyawitarini Tajorensipero, piitajorensiteeyawitarini riwetsikanipaeni atziri, rootaki omperatanteeyawitakimirini. Omaanta tekatsi okanteeya otajorensite. ⁹ Omaanta iroñaaka piyoteeyakirini Tajorensipero, eejatzi riyotaperotakimi eerori, reentsiteteeyakimini. Eejatzi iñaaperotakimi pikameethatzi. ¿Iitaka pikowaeantakarini pikimiteeya paerani? ¿Eeniro pikenkithashiryaakawo okameethatzi pimonoateromari rametayitarini joriyyopaeni aritaki owameethashiretakimi? ¿Iitaka paapatziyashitanyaariri kaari tajorensitatsi? Eero imatziro rowawijaakotemi. ¿Pikowakima pikimiteeya eejatzi pimantaari? ¹⁰ Eerokapaeni rirotaki paashinijatzitatsiri atziri omaanta pikimitaari joriyyopaeni: pinashitaakaapiintayitawoni kitejiripaeni, kashiripaeni, ojarentsipaeni, oetarikapaeni. Ro pinashitakaapiintayitaworini piitashitawitaka ari rowameethatakimimi. ¹¹ Osheki nokantashiryaaka iroñaaka. ¿Natsipetashitakawoma nopomeentsitawentakimi niyotagaeyawitakimini?

¹² Iroñaaka, noyemijantzinkarite, osheki nokowaperotakaakimikya pikimiteeyenani: eero pipomeentsitawentaawo rojankinarini Moeseeshi. Tema nookaero naari, iroñaaka nokimiteeyeenini eerori, tee pipomeentsitawentawoni paerani, tee piyotawitawoni.

Niyaatashitantakitzimiri paerani, tee pitheenkaeyawakinani inta paakameethateeyawakinani.

¹³ Eejatzi piyoteeyakini nokamanantapaakimirini tsika pikantyaaka pawijakotantyaari, omawitya noshipetawathawitya naaka. ¹⁴ Pipinkimatawakinarikami noshipetawathawaetantarini. Rooma tee pipinkimatawakina, kameethapero paakameethaperotawakina kimitaka riro paakameethaperotawaki ronampiri Tajorentsi, eejatzi kimitaka riro paakameethaperotawaki Jesokirishito. ¹⁵ Omaanta iroñaaka pitheenkimatakina. Pipeyakotakiro paerani pikimoshirewentawakina. Nokamantakoeyakimini paerani pikaminthaaperoeyakinani. Nokantemirikami: “Pipenawo poki”, ari pipakinawomi, aririka pimateromi. Niyotaki osheki pinintaperoeyakinani. ¹⁶ Ari piyotaki kyaaryooperotaki iroka nokenkithatakagaeyakimirini. Inta eekiro nokenkithatakagaeyanakitzimironi iroka kyaaryooperotatsiri, ¿iroñaakama pikijantawo?

¹⁷ Kyaaryo: ikowaki riweshiryaakayemi riraga amatawizimiri, omaanta eero ramitakoperotzimi. Ikowaki pitheenkaeyenani naari, paapatziyantyaariri rirori. ¹⁸ Pamine, nokowaki naaka namitakoperotemi maawaeni kitejiri: aririka notsipatemi, eejatzi aririka notsiparyaaneemi, nokowaki niyotakotemiri Jesoshi, eejatzi nokowaki namitakotemi. ¹⁹ Nokimiteeyakimini eeroka neentsite. Okimitaganki tsinani aririka okoñaawanite otomi, osheki okemaatsiperotanakawo katsiri. Ari okimitzimowitakina naari, oshekipero noke-maatsitawenteeyakimini najankanekira, roojatzi pameentaperotantakyaariri apatziro Jesokirishito, maawaeni pajankaneki. ²⁰ Nokowaperotawitakarona nojeekimotanakimimi, kameetha nokenkithatakaaneemimi. Tee niyotakotzimi oetarika nokantemiri ojeekantanakyaari piyoperotantyaari.

Iroñaaka nokenkithatakotero Akaara eejatzi Jaara

²¹ Aririka piitawitaka pimonkaatakiro rojankinarini Moeseeshi pawijakotanteeyari, pikamantena: ¿piyotaperotziroma okantziri rojankinarini? ²² Okantziri eenitatsi Awaraama itomi apite. Apaani ashi omperanawo iina ramanantziro. Riraga paashini ashi iinapero, tee ramanantziro irowa. ²³ Riraga otomi omperanawo ikimitaperoeyakarini paashinipaeni eentsipaeni. Omaanta inashita rirotoaki otomi iinapero. Ikantzitakawoni Tajorentsi: “Aritaki itzimaki pitomi paata”. Ari monkaataka ikantakirori, tzimaki iroñaaka. ²⁴⁻²⁵ Eeniro oshiyakaawentakiri iroka tsinani apite. Owaero omperanawo Akaara. Oshiyakaawentakiri roori pomeentsiwentawori rojankinarini Moeseeshi. Rojankinatakiro irira ikantakiriri Tajorentsi janta tonkaariki jeekatsiri janta Araawyaki, oetachari Shinayii. Otomi rowaga omperanawo, ikimitakawo riniro: rirotoaki omperanari rirori, eeniro omperatariri. Eejatzi oshiyakaawentakiri omperanawo joriyopaeni jeekayitatsirini iroñaaka Jerojareeki: ratsipetashitakawo ipomeentsiwenteeyakawoni rojankinarini Moeseeshi, maawaeni. ²⁶ Omaanta eeniro paashini tsinani, rowaga Jaara iinapero Awaraama. Okimitakawo aniro. Oshiyakaawentakiri roori jeekayitatsini iinja paashiniki Jerojaree, jeekatsiri iroñaaka janta jenokinta. Aakateeyakini jeekatsini iinja janta, anampiteyawoni. Tee aakapaeni omperanawo; tee apomeentsiwentawo rojankinarini Moeseeshi; eero apomeentsiperowentawo. ²⁷ Rootaki rojankinatakotakirini Iseeyashi: “Pijeekashitawitaka omaanta piweshiryaanakya. Tekira itzimi pitomi, omaanta pikimoshireperotanaki, roshikiperotanaki pijaripaeni, eero roshikiperotzi ojaripaeni omperatzimiri”.

²⁸ Iroñaaka, noyemijantzinkarite, aaka asheninkateeyakarini Jesokirishito riraga icharineni iinja Ijaaka, riraga itomi ikashiyakaakariri Tajorentsi Awaraama. Rootaki acharineteeyantakaririni eejatzi ikashiyakagaeyakarini rirori. ²⁹ Paerani, otomi omperanawo ikijapiintakiri rirentzi: riraga Ijaaka otomi Jaara iinapero Awaraama. Riraga Ijaaka riro-taki ikashiyakaakiri Tajorentsi. Iroñaaka eejatzi okimitaaka, riraga kowatsiri amonkaateeyeroni rojankinarini Moeseeshi ikijapiinteeyakaeni aari: tema aakateeyakini ameen-takariri Jesoshi riraga icharineeteni Awaraama. ³⁰ Eeniro iroka okantziri rojankinatziniri Moeseeshi: “Ikantziri Tajorentsi Awaraama: ‘Potyaanteero rowaga pomperanawo eejatzi otomi. Riraga otomi, eero ikimitaperotari otomi piinapero. Riraga Ijaaka rashitaperoteeyawo maawaeni jeekimoteeyimirini’ ”. ³¹ Ñaakiro, noyemijantzinkarite, iinaaperotakae Tajorentsi rootaki tee ajawoteeyawoni rowaga omperanawo. Roori oshiyakaawentakiro rojankinarini Moeseeshi; rootaki kaari apomeentsiwentawo rojankinarini Moeseeshi. Omaantakya ojaripaeni rowaga Jaara rirotoaki ikashiyakagaeyakiririni Tajorentsi Awaraama. Iroñaaka akimiteeyakarini riroripaeni rootaki asheninkateeyantaririni icharineteeyarini Awaraama: riraga Jesokirishito.

5

Piyoyagaantya: teerika inimotzimi pipeyeeya joriyo, ari paapatziyari Jesokirishito

¹ Tema paerani rowawijaakotakae Jesokirishito, rootaki iroñaaka okameethatantari oyaataperoyerini. Tee ikoyi akimiteeyari pimantaari. Eero pikoyi romperateetemi pantayiteroni oetarikapaeni pawijakotanteeyari. ² Pikemijantaperotena. Naakatakikya naaka kamantzimirori iroka. Aririka pitotonatakaantya pishiramparitantari, ¿piitzima ari owawijaakotakimi? Eero, patsipetashitakawo pitotonatakaanta. Apatziro pameantaperotyaari Jesokirishito, pawijakotantyaari. ³ Nokamanteemi eejatzi: aririka pitotonatakaantya pawijakotanteeyari, okameethatzi pimonkaateeyeronimi maawaeni rojankinarini Moeseeshi, pithotyero maawaeni. Eerorika pimonkaateeyeroni maawaeni, eero pawijakotzi. ⁴ Aririka pikoyi pimonkaateeyeroni rojankinarini Moeseeshi iñaaperotantemiri Tajorentsi, tee pikoyi ineshironkatemi. Pitheenkakiri Jesokirishito. ⁵ Omaanta naaka naapatziyari irira noyaataperoeyakirinikya. Niyotaki eerokapaeni tee kijokiro powaeyirini rirori. Omaanta aririka ashinetero Ishire Tajorentsi iyotagaeyeni aapatziyari Jesoshi, ayoteeyakini imonkaatero riraga Tajorentsi maawaeni ikantakaeri. Aritakikya ayoteeyakini rowameethataperoeeyeni. ⁶ Aririka akempiyaaminthatakyaaari Jesokirishito, ayoperotaki eero rojampitee Iriri: “¿Pitotonatama?” Eero ikenkithashiryaakotee. Omaanta ikenkithashiryaakotakae aririka ameantaperotakyaarikya Itomi aritaki aintaperoeyakirini paashinipaeni atziri. Rootaki ikowakaakaeri Tajorentsi.

⁷ Paerani kameetha paapatziyeyawitarini. Paapatziyaperoteeyawitakawoni kyaaryootayitatsirini. ¿Ninkama ookakaakimirori paapatziyawitakari? ⁸ Tee rookakaemiro Tajorentsi. Rirotaiki kowakaakimirori poyaatero kyaaryooperotatsiri. ⁹ Aririka owetsikya paa ari owaetakya tapiyakaawori apatziro owaetakya echonkiini, othotyaanakiro maawaeni otsichaagantakawo. Eejatzi okimita roori, paapatziyakowitakarira eechonkiini ikantziri amatawitantatsiri, ari ikenkithashiryaanakyaaami atziri eekiroya piyaatanakityeemi pameñaaperotanakyawomi. Roojatzi pimataperotanteeyaaami pipaashiniperoteero oetarika pikenkithashiryaayityaari. ¹⁰ Omaanta naaka nameentakari Tajorentsi, niyotaki ikenkithashiryaakaaperoeeyemini, eekiroya piyaataye pikimiteeyantenarini. Omaanta iinja rowashironkaeri Tajorentsi, riraga kowatsiri ikompitakaayitemironi, omawitya rirorika atziri jewatatsiri. ¹¹ Noyemijantzinkaritepaeni, eenitatsi theyyakotakinari ikantakotakina nokamantziri atziri imonkaatero rojankinarini Moeseeshi. Nokantemirikami: “Pitotonatya pawijakotanteeyaarini”, eero nokamantzimimi: “Ikamawentakae Rotyaantawo Tajorentsi koroshiki rowawijaakoeyakaeni”. Roojatzi eeromi ikijanami jorriyopaeni. Ikijaneentakinawo osheki nokenkithatakotakirira Jesoshi ikamawentakae koroshiki omaanta rametayitarini nochariniitene eero apomeentsitawentawo. ¹² Eenitatsi riraga kantawitzimiri pitotonatya, osheki roñaashirenkakina. Nokenkithashiryaawita naari rirotaiki oeyoyeroni iyatharekitho, aririka iyoteemi tee okameethatzi ikantzimiri.

Aririka pinintaperotawakagaeyani, ari monkaataka

¹³ Iroñaaka, noyemijantzinkarite, nokamantemi. Ikowayitakimini Tajorentsi rowawijaakoeyemini, tee ikowaperotakayimi pipomeentsiwentyaawo rojankinarini Moeseeshi. Rowawijaakoeyakimini, omaanta tee ishinetzimi pantero oetarika kaari kameethatayitatsini pikoyiri eeroka. Ikowaki pinintaperotawakagaeyaani maawaeni, eejatzi pikaminthaawakagaeyaani. ¹⁴ Eeniro iroka rojankinzirini Moeseeshi: “Kimitaka eeroka pikaminthagaatya apaniroeni, eejatzi pikimiteeyeroni paashinipaeni, pikaminthaaperoeeyeroni, pinintaperoeeyeroni”. Aririka amateyakironi iroka; kameetha. Monkaataka. ¹⁵ Noshiyakaawentemiro iroka: aririka pikijawakagaeyaani, pikantzimatakiririka paashini atziri pitheeyakotyaaririka kimitaka patsikawakagaeyatyaani, eejatzi pitzimpithaawakagaeyaani. Kyaaryoowa, pithonkawakagaeyanikarira: pookakaawakagaeyaawoni paapatziyarira Jesoshi.

Akowae yawitarini aari, eejatzi okowakagaeyakerini Ishire Tajorentsi

¹⁶ Nokamantaperotemi: pikantero Ishire Tajorentsi iyoteeyemini oetarikapaeni panteri eejatzi pimonkaaperotero maawaeni. Eerokya pantero kaari kameethatatsi pikowaeyawitarini eerori. ¹⁷ Eenitatsi kaari kameethatatsi pikowaeyirini panteeyeroni eerori, eejatzi eenitatsi okowakaawitakimi Ishire Tajorentsi antakayemi. Tee omonkaatawakagaeyani. Inashitayitakani, rootaki kaari pimateeyantawoni pantero kameethatayitatsirini okowakaawitakimi Ishire. ¹⁸ Aririka aapatziyawo Ishire Tajorentsi oetarika antakagaeri, eero akenkithashiriuro amonkaatero rojankinarini Moeseeshi.

¹⁹ Ayoteeyakironi kaari kameethatatsi rantapiinteyirini kaari aapatziyaperotawori Ishire Tajorentsi, shirampari iñaaminthatziro kaari rayi, oñaaminthatziri tsinani kaari ayi, rantaminthatawakagaeyani: ranteyakironiwee, tee ipashiwentakaaneetawo. ²⁰ Eejatzi

iitajorentsishitayitakawoni oetarikapaeni, imatsitanti, roonawakaeyakani, iki-jathatawakagaeyakani, raamaakotawakaeyani, intsipaete ikijeeyani, ininatawakaeyani, riyoshiiteeyani tee ikoyi itsipateeyarini paashinipaeni, apatziro itsipateeyarini oshiyariri.

²¹ Eejatzi iñaawenatzitayitakarini rowaagawo paashinipaeni atziri, ishinkiteeyani, osheki rowaperoteeyani, eejatzi maawaeni paashinipaeni kimitayitaworini. Paerani nokamanantzimiri: “Kyaaryoowa. Aririka pantapiintero maawaeni irokapaeni, ero pimatziro piyaatee janta reewaperowenantzinta Tajorentsi”. Iroñaaka napiiteemiro: “Kyaaryoowa. Piyaateekari paamariki kaari tsiwakanitatsini”.

²² Omaanta aapatziyantakawori Ishire Tajorentsi rootaki anteeyantakaworini inashitacharipaeni: tema iyoteeyakaeni anintashireperotawakagaeyakani; akimoshireeyakani; ero akenkithashiryaapiintaneero oetarikapaeni tema aritaki itsipaperotakae Tajorentsi; ero ajamashiryaashitari; kaari akijathatantawakaantya; akaminthaawakagaeyakani; akameethataki, ero amawatantzi, ²³ kaari akantakaaperotantya, aamaakowentyaawo awatha aaka apaniroeni ero antayitziro ni kaari kameethatatsi akowawitari anterimi. Tema inimotakiri rojankinarini Moeseeshi maawaeni iroka. ²⁴ Riraga kentakoeyacharini koroshiki ikamaeyakani, tekatsi rantee eejatzi. Aapatziyantakariri Jesokirishito, kimitaka ari akaatiki akentakotaka, kamakae; tekatsi akanteeya akowaeeni anteero kaari kameethatatsi.

Eenitatsi iroka paashini riyotaayitziirini Paaworo

²⁵ Omaanta okimitzimotakae owañaagae eejatzi Ishire Tajorentsi, iyotakagaeyakaeni. Thame anteeyeroni oetarikapaeni iyotagaeyerini. ²⁶ Ero akantakaaperota, ero akijaneentziri paashinipaeni, ero akowashiritziri rashitayitarini rashi rirori.

6

¹ Noyemijantzinkaritepaeni, aririka piñeeri piyemijantzinkarite rantziro kaari kameethatatsi, pikantero Ishire Tajorentsi iyoteemi pikaminthaantyaariri. Kyaaryoowa, pikijirikari, eentsikiroeni pikanteri pikijakaarikari. Kyaaryoowa pantzirokaeri erori kaari kameethatatsi. ² Pikaminthaawakagaeyani eejatzi pamtakotawakagaeyani. Aririka pantero iroka, aritaki pimonkaatikiro okaatzi riyotaakiri Jesokirishito. ³ Eenitatsirika asheninka kantakaaperotachari, ramatawitashitaka apaniroeni. Tee ikameethatzi rirori. ⁴ Pikenkithashiryaakotya: piyotantyaari okameethatziirika pantayitziirini. Aririka okameethatzi pantayitziirini, pikimoshiryaanaki. Ero pikantakaaperota, ero pitheenkiriri paashinipaeni, ⁵ tema eenitatsi anteeyirini maawaeni.

⁶ Okameethatzi apagaanteeyerini okaatzi tzimimoteeri riraga yotagaeyerorini iñaani Tajorentsi ero okoetyeemotantariri rirori. Tee akoyi ikoetyaayiteroni oetarikapaeni. ⁷ Kyaaryoowa, ero pamatawiteeyaani eeroka, tee ikowakagae Tajorentsi atheenkaeyerini. Noshiyakaawentemiro: oetarikapaeni apankitayitziirini, aayiteeroni okithokipaeni roori. Rooma atheenkakiririka Tajorentsi, ero raanee jenokinta. ⁸ Oshiyakawo iroka aririka antapiintero kaari kameethatatsi akowaeawitarini, ari aate paamariki kaari tsiwakanitatsini. Aririka antapiintero okowakaakaeri Ishire Tajorentsi, ari akanteetateeyaani ajeeke jenokinta. ⁹ Ero apakayiro antapiintero oetarika okowakaakaeri Ishire Tajorentsi, rooma ari ipineeyakaeni iinja Tajorentsi. ¹⁰ Ari thame akaminthagaeyerini paashinipaeni atziri, eekiro aataye akaminthaaperoyerini ayemijantzinkaritepaeni.

Ari riweyaakiro rojankinari

¹¹ Piñaakiro, antawo nojankinatakiro naaka iroka. ¹² Riraga kowawitachari itotonatero ishiramparitantari, ikowaki riraga ijoriyotzinkarite iñaaperoyerini. Tee ikowaperotzi ikijeeyerini. Ikantemimi: “Ikamawentakimi Jesokirishito koroshiki rowawijaakoeyeemini”, ari ikijeeyerinimi ijoriyotzinkarite. ¹³ Maawaeni riraga totonatachari tee imonkaatzirini rojankinarini Moeseeshi, omaanta ikowawitaka pitotonatya eerori ikantakaaperotantyaariri. Ikantakaaperowentemimi, ikanterimi ijoriyotzinkarite: “Ñaakiro, nototonataakari. Ikemijanteeyakinani”. ¹⁴ Omaanta tee okameethatzi nokantakaaperotya naaka, omaanta nokowaki niweshiryaawentyaari riraga Awinkatharite Jesokirishito, riraga kentakowentakariri kaari kameethatatsi antziri. ¹⁵ Ero rawijakotashita maawaeni totonatachari, eejatzi ero rawijakotashita kaari totonatacha. Omaanta aririka ipaashinitakaagae Tajorentsi aapatziyantayiririni Jesokirishito, ari owawijaakoteeya. ¹⁶ Aririka pikemijantaperotakiro iroka, ari isheninkatakimi Tajorentsi, eejatzi nokowaki kameetha ijeekakayemi, eejatzi nokowaki ineshirinkatakimi eerokapaeni eejatzi nojoriyotzinkaritepaeni, riraga aapatziyariri Jesoshi.

¹⁷ Iroñaaka roojatzi paata tee nokoyi nokemakoteemi eejatzi pookaero kyaaryooperotatsiri. Naaka antawaetziniriri Jesoshi, rootaki ikijantakinari theenkantatsiri, rootaki nopirotantayitakarini nowathakipaeni.

¹⁸ Iroñaaka, noyemijantzinkarite, nokowaki ineshironkaeyeemi eejatzi Awinkatharite Jesokirishito. Tema aritaki ikantapiinteeyemini.
Ari okaatzi.
Naaka jankinat zimirori iroka:

Paaworo

RIRAGA PAAWORO ROJANKINATEEYINIRINI EJEESOJATZI

¹ Nokoyi niwethatemi eerokapaeni, ejeesojatzi, tsikarika pikanta pijeeki. Naaka Paaworo jankinat zimirori iroka. Rotyaantakina Jesokirishito nokenkithatakoteri, tema rootaki ikowakaakinari Tajorentsi. Iroñaaka nojankinateeyakimironi maawaeni aapatziyarini Jesoshi jaga Ejeesoki: eerokapaeni reentsiteteeyakarini Pawa Tajorentsi. ² Nokowaperotaki iroñaaka ineshironkateeyemini Pawa Tajorentsi, eejatzi kameetha ijeekakagaeyemini. Eejatzi ikimitakari riraga Awinkatharite Jesokirishito.

Ikowakaakae Tajorentsi ayoteeyerini

³ Thame akanteeyerini atziri tema ikameethaperotaki Tajorentsi riraga Ashitariri Awinkatharite Jesokirishito. Aapatziyakari irira, iroñaaka ikantakae Tajorentsi: “Ari pijeekimotena paata janta jenoki”. Tema eejatzi iroñaaka osheki ineshironkatakae, itajonkawentakae aweshiryaawentaperoeyakarini, kimitaka ajeekimotakiri jenokinta. ⁴ Paerani tekirani riwetsikironi kipatsi, riyoyagaeyakaeni, riyotzitakani rirori aritaki rowawijaakotakae Jesokirishito. Ikenkithashiryaaka: “Nowameethaaperoeyerini maawaeni aapatziyarini Notyomi”. Iroñaaka iñaaperoeyakaeni akameethateeyeeni ikim-itakaanteeyakaeni tee antziro kaari kameethatatsi. ⁵ Inintaperotashiteeyakaeni rootaki rotyaanantakariri Jesokirishito ikamawenantakaeri. Rooma aritaki ikantzitakani paerani peroroña: “Notomintayiteeyarini riraga aapatziyeeyakaririni Jesoshi”. Rootaki ikowakagaeyakaerini maawaeni. ⁶ Iroñaaka asheninkateeyakarini Itomi inintashireperotziri, rootaki ineshironkateeyantakaerini. Ikaminthaaperoeyakaeni osheki. Roojatzi akantani akanteeyerini atziri: “Ikameethaperotaki Tajorentsi”. Eejatzi thame akanteeyerini Tajorentsi: “Eeroka pikameethaperotaki”. ⁷⁻⁸ Ineshironkaperoeyakaeni maawaeni, inintashireperoeyakaeni osheki. Rotyaantakiri Itomi ikamawenteeyakaeni rapaatawenteeyakaeni riraa. Ikaminthaaperoeyakaeni iroñaaka tee ikenkithashiryaakoteero eejatzi kaari kameethatatsi anteeyawitakarini. Tema aritaki rowawijaakotakae. Riyotakagaeyakaeni, otzimantakari ayoteeyantarini. ⁹ Eejatzi riyotakaakaero iitarika rotyaanantakariri Jesokirishito: tee ayotawitawoni paerani. Aritaki, paerani riyoyayitakarini rootaki ineshironkateeyantakaerini. ¹⁰ Eenitatsi iroka ikowakagaeyakaerini maawaeni: iinja reewawenantaperotanaki Jesokirishito. Aririka omonkaatakya iroka kitejiri, ari ipiyoteeyakaeni maawaeni: jenokijatzi eejatzi maawaeni kipatsijatzi. Roojatzi reewawenanteyakaeni, maawaeni.

¹¹ Maawaeniroña okaatzika awijayiteentsirini iroñaaka, aritaki ikenkithashiryaakarini Pawa Tajorentsi paerani, tekirani riwetsikironi kipatsi. Imonkaatakiro iroñaaka ikantzitakarini paerani. Tema ikashiyakayitakaerini rotyaanteeniri Itomi Jesokirishito jaawikika ijeekashiretanteyepaakaerini. Ari okantzimaetaka iroñaaka imonkaatakiro. ¹² Naakapaeni joriyo jewateretsirini naapatziyaperoeyakarini Jesokirishito. Rootaki nokowantakari noñaaperoeyerini Tajorentsi, eejatzi nokanteeyerini atziri: “Ikameethaperotaki Tajorentsi”. ¹³ Eejatzi eeroripaeni pikemakoeyakirini Jesokirishito pikemaki ipokashitakaeni rowawijaakoeyakaeni. Kyaaryooperotaki paapatziyakari. Paerani ikanteeyakaeni Tajorentsi: “Aririka paapatziyakaeri Notyomi, okithatakaanakimi noshire”. Kyaaryo iroñaaka kijokiro owakimi rootaki piyotantakari pisheninkatakari Jesokirishito. ¹⁴ Aririka kijokiro owanaka, ayotanaki kyaaryoopero ithotyagaero Tajorentsi maawaeni ikantzitakaeri. Eero ramatawitee. Tema kyaaryooperotaki ragaeyaneeni jenokinta atsipateyantapayaeririni rirori. Tema ikameethaperotaki. Thame akanteeyerini maawaeni atziri: “Ikameethaperotaki Tajorentsi”.

Ipaasonkitziri Paaworo Tajorentsi

¹⁵ Nokemakoeyakimiro eeroka, paapatziyaperoeyakarini Awinkatharite Jesoshi, eejatzi pinintashireperoeyakirini piyemijantzinkaritepaeni. ¹⁶ Nokantatyaani nopaasonkitakowenteeyimini eerokapaeni, eejatzi namaniri Tajorentsi eekiro riyaatatzi ramitakoeyemini. ¹⁷ Namanapiintziri riraga Ashitariri Awinkatharite Jesokirishito. Tema ikameethaperotaki. Nokantziri: “Piyotakaaperoeyerini ejeesojatzi, piyotakagaeyerini tsikarika pikanta eerori. ¹⁸ Nokowaki eejatzi riyotakaaperoeyemini, piyotantyaeri tsika ikanteeyani paata: tema okameethaperotakiroña janta jenokinta”. Tema rashiteeyakaeni, rootaki nokowantakari piyoteeyeni okameethaperotaki maawaeni ikashiyakagaeyakaerini. ¹⁹ Oshekipero itajorentsioperotaki, tee opeyaneenta itajorenka. Itajonkawenteeyakaeni aakapaeni maawaeni aapatziyariri.

Paerani iyotakagaeyakaeni itajorentsitaperotaki, ²⁰ tema ipiriinteeri Jesokirishito. Raaneeri janta jenokinta, eejatzi ijeekakagaeri janta maawani jeekaperoki ikaatapaeri reewawenantapae. ²¹ Ikantakiri: “Notyomi, nokowaki peewawentaperoeyerini maawaeni jewaperoeyawitacharini: jewawenantatsiri, aataperoteenchari, eewatakaantayiwitacharini, maawaeni jewatatsiri kamaaripaeni, jewataperotatsiri nonampiripaeni, maawaeni. Peewawentaperoeyerini maawaeni jeekayatsirini iroñaaka, eejatzi peewawentaperoeyerini maawaeni impaetayitatsini ikofñaatee paata”. Ari ranaakoeyakirini maawaeni, reewaperowenantziroña. ²² Eejatzi ikantakiri: “Notyomi, eeroka antakaantayiterorini tsikarika okantayityaarini oetarikapaeni, eejatzi peewaperowenteeyerini maawaeni aapatziyeeyemirini. ²³ Iñaaperoyemini rirori. Tema pikimitakina naari, pitajorentsitaperotaki kameetha, pikantatyaani pitajonkawenteeyakirini maawaeni aapatziyeeyakimirini”.

2

Itajonkawenteeyakirini Tajorentsi aapatziyeeyakaririni Jesoshi

¹ Paerani, eerori, tee piyotawitarini Tajorentsi, pantapiintawitawoni kaari kameethatatsi, rootaki iroñaaka piyaatantyaarimi paamariki kaari tsiwakanitatsini: omaanta rowawijaakoeyakimini Tajorentsi rootaki piyaatanteeyari jenokinta pañaaperotapae janta eero pikamanitee. ² Kyaaryo pikimiteeyawitarini paerani paashinipaeni theenkantatsiri, paapatziyawitarini Jatanaashi, riraga iwinkatharite maawaenipaeni kamaari. Rirotaaki jewawenteeyiriri maawaeni piyathatayitaririni Tajorentsi, rantakaanteeyantaririni kaari kameethatatsi. ³ Tema paerani akimitawitarini riraga theenkantatsiri antapiintawitawoni kaari kameethatatsi akowawitawoni. Ari akantatyaani antapiintawitawoni oetarikapaeni akowawitarini, oetarikapaeni akenkithashireyawitarini. Rootaki ikijawenantawitakaerori Tajorentsi okaatzi antakiri, eejatzi kimitaka iroñaaka ikijantari riraga kaari aapatziyariri Jesoshi okaatzi rantziri. ⁴⁻⁵ Paerani antapiintawitawoni kaari kameethatatsi ashi owaeyironi: tee ayotawitarini Tajorentsi, eejatzi aateeyenimi paamariki kaari tsiwakanitatsini. Omaanta ashi royiroyi rirori ineshironkaperoyakaeni osheki inintashireperoyakaeni. Paerani rowañoagaeri itomi ikantatyaani iroñaaka rañi. Iroñaaka eejatzi rowawijaakoeyakaeni aari, akanteetatyeeyaani ajeekimoteeyerini jenokinta. Tema ineshironkaperotakae, rootaki rowawijaakoeyanteerini.

⁶ Ikamawitaka Jesokirishito, rowañoagaeri Tajorentsi eejatzi aari akimitawitakari, ipaashinitakaakae Tajorentsi, eejatzi ayotaki akaateeyerini paata janta jenokinta. ⁷ Ikipereotatyeeyaani riyotakagaeyeni, oshekipero ineshironkataperoeyakaeni, ikaminthaaperotakae: ashi royiroyi. Rootaki ikamintheeyantakaerini asheninkatakari Jesokirishito. ⁸ Aapatziyaperotakari rootaki rowawijaakotantakaeri Tajorentsi. Tema osheki ineshironkataperoeyakaeni. Tekatsi akanteeya owawijaakotashiteya aaka, inta riro apaniroeni owawijaakotashiteeyakaerini. ⁹ Aakarikami owawijaakotashitananimi, tema aari akantakaaperotakyaami. ¹⁰ Omaanta iroñaaka rowashiñaashiretakae Tajorentsi rooma aapatziyakari Jesokirishito. Ikwakakaakae antayitenirini okaatzi kameethayitatsirini. Paerani tekirani atzimini aari, eenitatsi ikowakagaeyakaerini antayiterini ikowakakaakae akantatyeeyaani anteyironi eero apakayiro.

Amonkaatawakagaeya

¹¹ Tee eerokapaeni joriyoi. Ipinkaeyakimini rirori, ikantzi: “Tee riyoteeyirini paashini-jatzitatsiri atziri Tajorentsi, tee itotonatziro rirori ishiramparitantari”. Iiteeyawitakani rirotaaki totonatachani, tema riyotziri riraga Tajorentsi. ¹² Pikenkithashireeyeroni tsika pikanteeyarini paerani: tee paapatziyeeyawitarini Jesokirishito, tee pisheninkateeyarini joriyopaeni, tee piyoteeyawitawoni ikantayitziirini Tajorentsi, eejatzi tee piyotawitarini ikashiyakagaeyakaerini. Tee piyotawitarini rirori eejatzi tee piyotawitanini ikowakini ineshironkateeyemini. ¹³ Kyaaryooperotaki, paerani tee piyoteeyawitarini Tajorentsi, okimitzimotawitakimi pijeekaki inteenapero. Omaanta ikamawenteeyakimini Jesokirishito, apaatawenteeyakimini riraa. Iroñaaka paapatziyeeyakarini, pisheninkateeyakarini. Rootaki piyotantaariri Tajorentsi, kijokiro powanteeyakaririni. ¹⁴ Paerani naaka eejatzi maawaeni nojriiyotzinkarite nokijawitakimini: naari eejatzi rirori maawaeni pisheninkapaeni eejatzi pikijeeyawitanani naari. Omaanta rowawijaakoeyakaeni Jesokirishito ipeyakoteero akijawakayawitakani, kameetha iroñaaka ijeekakagaeyakaeni. Kijokiro owawakayakani: akimitawakagaeyakani maawaeni, tee apaashinitzi. ¹⁵ Ikamawentakae, eero apomeentsiwenantawo rojankinarini Moeseeshi, tekatsi okaminagaeyeni. Paerani inashitakaawitakaeni tee asheninkatawakaawitani omaanta iroñaaka asheninkateeyakarini Jesokirishito. Eejatzi asheninkatawakaeyakani

maawaeni, kaari akijawakaanta, ¹⁶ aakameethatawakaeyanani maawaeni. Rootaki aakameethatawakaanteeyanarini, asheninkataari riraga kentakotawentakaeri koroshiki. Iroñaaka añaaperoyirini Tajorensi maawaeni: nosheninkapaeni eejatz pisheninkapaeni eerori.

¹⁷ Naakapaeni joriyo: niyoteeyawitakani tsika ikantari Tajorensi, niyotawitawo iñaani, omaanta tee naapatziyeyarini. Omaanta eerokapaeni tee piyoteeyawitariniroña, kimitaka pijeekakini eeroka inteena. Omaanta ipokantakari Jesokirishito, ikamanteeyakaeni maawaeni tsika akanteeyari asheninkatawakaanteeyarini, akimitawakaanteeyarini: tema ajeeki kameetha. ¹⁸ Osheki imatakaeniri rirori, rootaki amateeyantakaworini akenkithatakagaeyakirini Tajorensi. Eejatz Ishire iyoteeyakaeni akenkithatakaanteeyaririni. ¹⁹ Paerani tee piyotawitarini rirori, tee pisheninkatawitarini. Omaanta iroñaaka, osheki pipaashinishiretanaki; ari pikimitakoteeyakarini paashinipaeni aapatziyakariri Jesokirishito, piyoteeyakirini Tajorensi, pisheninkateeyakarini. ²⁰⁻²² Iroñaaka noshiyakawentemiro. Aririka akoye awetsike pankotsi, tema ityaawo amine tsikarika okameethapathatzi kipatsi, roojatz aminantakya otzinkamipanke kameetharipaeni, kijoperotatsiri eejatz osheki inashitayitakyaani inchapankipaeni aayiterini owashiterori achempokyaantayaawori apanko. Aririka athonkakiro pankotsi roojatz ajeekantakya. Eejatz akimiwitakawo aari, aririka aapatziyakaari Jesokirishito. Ritakae riraga Rotyaantanewo Tajorensi riyotaakaero iñaani Tajorensi, eejatz riraga kamanantayitzirorini iñaani Tajorensi riyotagaeyakaeni tsika ikantari Jesokirishito: ikameethaperotaki, imatakiro rowawijaakoeyakaeni. Tema rirotki iroñaaka Awinkatharite. Roojatz roshakitantanaka maawaeni aapatziyariri, eejatz otajonkawenteeyakaeni Ishire Tajorensi akimitawakaanteeyantarini: tema asheninkateeyakarini Jesokirishito, maawaeni. Iroñaaka rashitakae Tajorensi, kijokiro rowaeyakaeni.

3

Rantayitzirini Paaworo

¹ Tee eerokapaeni joriyo, omaanta nonintashireperoyakimini. Nokaminthagaeyakimini, nokantakimi: “Aririka paapatziyeyarini Jesokirishito, ari rowawijaakoeyakimini”, rootaki romonkyaanteetakinari omonkyaagamentotsiki. ² Tema ineshironkatagina Tajorensi, rootaki nomatantawori nokenkithatakagaeyakimini. ³ Riyotaakina kaari riyoteeyini paashinipaeni, kameetha riyotaaperotakina. Aritaki nojankinateeyakimironi, nokamanantakimironi ikantakinari. ⁴ Aririka piñaanatakiro iroka nojankinatakimiri piyoperoyawakironi iroka niyotaaotakiri Jesokirishito, kaari riyotawitani paerani. ⁵ Tee riyotawitawoni riraga itakaantaworini, omaanta Ishire Tajorensi iyotakaakina naakapaeni rotyaantanewo Jesokirishito riraga kameethashiretzinkari eejatz riraga kamanantayitzirorini iñaani Tajorensi. ⁶ Tee eerokapaeni joriyo, omaanta iyotakaakina aririka paapatziyeyarini Jesokirishito, ari pawijakoeyeni. Pimonkaateeyakarini nosheninkapaeni naari: aritaki ikashiyakayitakaerini Tajorensi rotyaanteri owawijaakoteeni aakapaeni maawaeni. Rootaki iroñaaka asheninkatawakaanteeyantarini. Rooma aritaki paapatziyeyaarini Jesokirishito eerokapaeni rootaki amonkaatawakaantakariroña.

⁷ Rootaki iroka nokenkithatakotapiintakiri. Ineshironkatagina Tajorensi, eejatz itajonkawentakina nomatantakawori nokenkithatzi. ⁸⁻⁹ Naakiro, naapatziyawitari Jesoshi; omaanta tee nokimitari paashinipaeni aapatziyariri: tekatsi nomate naari. Omaanta ineshironkatashitakina Tajorensi, riraga wetsikaeyiririni maawaeni jeekatsiripaeni, rotyaantakina nokamanteeyakirini paashinijatzitatsiri atziri tsika ikantari Jesokirishito ikaminthaaperoyakaeni. Tee ayotakotawitari paerani, omaanta iroñaaka iyotagaeyakaeni Ishire. Eejatz rotyaantakina nokanteeyakimini ikowaki rowawijaakoeyemini eeroka, eejatz maawaeni paashinipaeni atziri. Aritaki paeraniperoroña ikowakini rowawijaakoeyemini, omaanta tee riyotziteetani paerani rowawijaakoeyemini, owakira riyotagaeyakaeni. ¹⁰ Iroñaaka ikowaki riyotakagaeyerini maawaeni riraga jenokiweri: riraga kantakaantayitatsirini eejatz riraga jewawenantayitatsirini kamaaripaeni. Riyoteeyanakini jenokiweri osheki itajonkawenteeyakirini Tajorensi aapatziyariripaeni Jesokirishito, roojatz riyoteeyanakinini eeniro riyotantariroña rirori, ashi royiro riyoperotziroña. ¹¹ Aritaki ikoyitakani paerani riyoteeyeni maawaeni jenokijatz roojatz iroñaaka. Eeniro imatayitakaerini Awinkatharite Jesokirishito, riyotantakari riraga jenokijatz oshekiniperoroña riyotzi Tajorensi. Rootaki ikowakaakiriri. ¹² Aapatziyakari Jesokirishito, rootaki ayotantakari okameethataki akenkithatakayeri Tajorensi, ari ikemakae. Eero athaawantari. ¹³ Piyoteeyakini niyotagaeyakimini, rootaki

osheki rowashironkaanteetakinari, omaanta eero powashiretakoeyashitanani, inta piki-moshireeyanakini.

Paaworo ramanakoventeri Tajorensi ejeesojatzi

¹⁴ Osheki riyotzi Tajorensi, osheki imatakaeniri, rootaki notziwerowantanaka noñaaperotantanakariri, eejatzi nokenkithatakaapiinantanakariri. ¹⁵ Rirotaki ashitakaeri aakapaeni, maawaeni aapatziyayaririni Jesoshi. Ajeekaeyini aaka jaka kipatsikika, eenitatsi ijeeke paashini jenokinta, omaanta asheninkateeyakarini.

¹⁶ Ikameethaperotaki Pawa, itajorensitaperotaki kameetha, rootaki nokanantakariri ikantero Ishire otajonkawentemi, oshintsitakaantemiri eejatzi iyotaaperotemi kameetha pajankaneki. ¹⁷ Nokantakiri raapatziyakaantaperoeyemirini pikenkithashiryaapi-inantayariri Jesokirishito riraga kijokiro owakimiri. Eejatzi nokowaki pikenkithashireero tsika ikanta Tajorensi inintaperoeyakimini, paapatziyaperotanteeyaririni. ¹⁸ Aririka paapatziyaperotakyaari, pikimityaari paashinipaeni aapatziyariri, piyoperotaty eosheki inintaperoeyakaeni Jesokirishito, tee eechonkiini inintee. Ashi royiroyi inintaperoeyakaeni ikantatyaani. ¹⁹ Nokowaki piyoteeyini inintashireperoeyakaeni, omaanta tee ayoteeyini iitarika inintashireeyantakaerini. Aririka piyoteeyakini inintashireperoeyakimini, nokowaki eejatzi pikenkithashiryaaperoteeyanakirini Tajorensi eejatzi nokowaki imatakaaperoteeyemini maawaeni ikowakagaeyakimirini.

Thame añaaperoyerini Tajorensi

²⁰ Ari itajonkawentaperoeyakaeni Tajorensi, osheki retakoeyakaeni, rowanakaeniro maawaeni koetyeemoyitakaerini. Tekatsi akantya athotyero akenkithashireeyironi maawaeni imatakaayitakaerini. ²¹ Thame maawaeni aapatziyeyaririni Jesokirishito añaaperoyerini Tajorensi; akantapiinteeyerini atziripaeni ikameethaperotzi, akanteetaty-eyyaani. Aritaki okantyaari.

4

Thame akimitawakagaeyani

¹ Naapatziyakari Awinkatharite, rootaki romonkyaanteetakinari jaka omonkyaagamentotsikika. Iroñaaka nokanteeyemini kameetha piyeekaeyeni; riyoyagaeyakimini rirori iroñaaka panteniri maawaeni ikowakagaeyakimirini. ² Eero pikantakaaperoteeyani, pikaminthaanteeyeni, eero pijamashiryaashitari pisheninkapaeni, inta eekiroyi peshiwentatyeyeri, pamawetawakagaeyaani, pinintashireperotawakagaeyaani, eero pikijiri. ³ Pikanteeyeroni Ishire Tajorensi iyotagaeyemini pikimitawakaanteeyarini kameetha paakameethatawakaanteeyarini. ⁴ Maawaeni aapatziyariri Jesokirishito asheninkateeyakarini, eejatzi eenitatsi Ishire Tajorensi apaani, rowaga kijokiro owaeyakaerini. Amonkaatawakagaeyakani: riyoyagaeyakaeni Tajorensi, ayotaki imatakaeniro ikantakaeri, rootaki aweshiryaawenantaperotakariri. ⁵ Apaani ikanta Awinkatharite añaaperoeyakirini, amonkaatawakagaeyakani aapatziyeyakarini aakapaeni, eejatzi amonkaatawakagaeyakani akaawoshitawenteeyakarini Tajorensi. ⁶ Apaani ikanta Pawa Tajorensi: riraga ashitaperoteeri maawaeni. Ipinkathariwenteeyakaeni aaka, itajonkawentaperoeyakaeni eejatzi ojeekashiretantakae ajankaneki Ishire.

Inashitayitakani imatakaayitakaerini Jesokirishito

⁷ Ineshironkateeyakaeni Jesokirishito, eejatzi imatakagaeyakaerini maawaeni amatakoeyantayaririni aapatziyariripaeni. ⁸ Kyaaryo Iwaperite Tajorensi okenkithatakotzitarini, okantzitakani: “Roenoakaeyarika Jesokirishito iinja jenokinta, ranaakoeyerini maawaeni kamaari kijeeyawitakaririni; omaanta atziripaeni imatakagaeyerini oetarikapaeni”. ⁹ ʔitaka okanantari: “Ari roenoakaeya Jesokirishito”? Aritaki ipoñaaka paerani jenokinta roojatzi ipokantaka jaka kipatsiki eejatzi ipiyanee. ¹⁰ Riraga ayiitapaentatsiri jaka kipatsiki jatee eejatzi janta jenokinta. Janta ipinkathariwenteeyapaeni eejatzi itajonkawenteeyakaeni maawaeniroña.

¹¹ Jee, kyaaryooperotaki imatakaaperoeyakirini aapatziyeyakaririni ranteeyakironi oetarikapaeni ikowakagaeyakiririni: apaanipaeni rirotaki rotyaantanewo Jesoshi, paashinipaeni rirotaki kamanantayitziroirini iñaani Tajorensi, paashinipaeni rirotaki kenkithatakaantzirori Iwaperite Tajorensi, paashinipaeni rirotaki jewawentziiriri aapatziyariri Jesokirishito, paashinipaeni rirotaki iyotaantatsiripaeni, maawaeni. ¹² Ari imatakagaeyakaeni aari eejatzi rirori maawaeni aapatziyeyaririni rootaki amateeyantakaworini antziniri. Eejatzi imatakagaeyakaeni aapatziyakaaperoeyakarini maawaeni aapatziyeyawitaririni Jesokirishito. ¹³ Ari ikantatyeyyaani

imatakagaeyeroni roojatzi amonkaatawakaantyaari aapatziyaperotyaaari, eejatzi ayotaperotanteeyaririni rirori.

¹⁴ Paerani akimiwitarini eentsi, intsipaete aapatziyashiiyawitakarini amatawiteeyaw-itakaerini, tee ayoperotawitani. Omaanta tee ikowakagaero Tajorentsi akimityaari eentsi, ikowakaaperotakae oztimaperote ayotantari. ¹⁵ Ikwaperotaki iroñaaka akaminthaaperoyerini paashinipaeni kameetha. Akamanteeyerini iñaani: tema kyaaryooperotaki. Ikwakaaperotakae maawaeni aaka eekiro aatayee akimitaper-oeyanakaayarini Jesokirishito: riraga Awinkatharite. ¹⁶ Aapatziyeeyakarini, rootaki asheninkatawakaanteeyaarini. Eejatzi riyotagaeyakaeni amitakotawakaanteeyakarini, eejatzi riyotagaeyakaeni amateeyantakanaririni maawaeni ikowakagaeyakaerini. Eejatzi riyotagaeyakaeni anintaperotawakaanteeyakarini.

Eero pikimitagaa pikimitaaga paerani

¹⁷ Iroñaaka nokamanteemiro ikantakiri Awinkatharite, nokantaperotemiro ikowakaap-erotakimiri. Tee ikowakagaeyimini pikimityaari kaari aapatziyariri Jesoshi: rat-sipetashiteeyakawoni rirori rantayitakironi oetarikapaeni, tee ikenkithashireeya. ¹⁸ Tee riyoperotziri Tajorentsi. Tee inintashireperoyini ikenkithashireeri, tee ikowaeyini riy-oteri, rootaki kaari imatantawori irira rowañaaperoyerini ijeekimotanteeyaririni janta jenokinta. ¹⁹ Rantapiintashitakawo kaari kameethatatsi, tee ipashiwenteeyani ishi-rontawo tsinanipaeni, shirampari rantatenkatziri ikaateeyini ishiramparinkaeyini, tsi-nanipaeni antatenkatawakaageyani, rotsinampaawakageyani, maawaeni. ²⁰ Riraga Je-sokirishito, tee riro yotayemironi pikimityaari riraga kaari aapatziyariri. ²¹ Tema pike-makotakiri Jesoshi: kyaaryo niyotagaeyakimini tsika ikantari. ²² Ari iroñaaka eero pikimitagaa paerani. Ashi poyironi tee pikameethaperotzini. Pinintaperotzironi pan-tayiteroni kaari kameethatatsi, rootaki pamatawitantakarini apaniroeni. ²³ Eero papi-iteero pikenkithashiryagaero rantawitarini paerani, omaanta pikenkithashiryagaero kameethatatsiri. ²⁴ Pipaashinitaperoyanakini: eero pantashitawo kaari kameethatatsi, omaanta pikimitaperotyaaari Tajorentsi, tema ikameethaperotaki kameetha.

Ikanteeyirini Paaworo oetarika rantayiterini

²⁵ Iroñaaka eero pitheeya eejatzi, omaanta kameetha piñaawaetantyaawo oetarika pikanteriri paashinipaeni atziri. Tema asheninkatakari Jesokirishito, eejatzi asheninkatawakaageyakani, maawaeni. ²⁶ Aririka pikijashiryaaika eero pantaperotziro kaari kameethatatsi. Eejatzi aririka pikijashiryaaika intsipaete pipitsimaryaanee eejatzi, eero pojamaninkiro, ²⁷ okantyaatakya eerokya rantakaantzimiro kamaari kaari kameethatatsi. ²⁸ Pikoshiwitarika paerani, iroñaaka eero papiiteero pikoshitee; inta pantawaete paantyaari eerori oetarika koetyeemotakimiri, eejatzi pikaminthayiteerini ashironkaayitacharini.

²⁹ Eero piñaawaetantawo kaari kameethatatsi inta piñaawaetero ñaagantsi rooperotat-siri. Kameetha piyotawaakaya, piweshiryaaakageyarini piyemijantzinkarite. ³⁰ Teerika piyeeki kameetha, owashiretaka Ishire Tajorentsi. Eero powashiretakawo: tema rootaki kempoyagaeyakimirini. Okantatyaani okempoyagaeyakimini roojatzi paree-tanteeyaari janta jenokinta. Pawijakotantaperotapaeyaari kameetha. ³¹ Aritapaaki iroñaaka pikija, eero pitsimaenkata, eero pikatsimatantzi, eero pimashireyantziti, eero pikijeeri paashinipaeni. Eero pikijathapiinantzi, eero pikantzimantantashita. Eero pashiminthatawo pitheeyakotashityaari paashini atziri pikowantyaari powashire-takayaari. ³² Inta pikaminthagaeyerini, pineshironkaeyerini. Tema paapatziyakari Jesokirishito, iroñaaka tee ikijantzimiro eerori Tajorentsi pantayiwitakarini omaanta ikaminthaaperoyakimini eejatzi pikimiteeyirini rirori pisheninkapaeni, eero pikijantari rantayitakirini, omaanta pikamintheeyerini.

5

¹ Tema eeroka reentsitepaeni Tajorentsi inintashireperotzimi. Ari iroñaaka pikim-itakoeyaarini. ² Inintashireperoyakimini Jesokirishito, rirotaki shinetashiteencha apaniroeni ikentakotanteetakariri, ikamawenteeyakimini. Inimoperotakiri Tajorentsi iroka rantakiri Itomi. Kimitaka inintashireperoyakimini Jesokirishito, eejatzi pikimiteri eerori pisheninka, pinintashireperoyerini.

³ Eero pishirontawo tsinani kaari payi, eero pishirontari shirampari kaari payi, eero powashiyathatakotawo, eero powashiyathatakotayitawoni oetarikapaeni kaari kameethatatsi, eero piñaawenatakotari rashitayitarini paashinipaeni atziri oetarika tz-imimotayitziririni: tee okameethatzi aapatziyariri Jesoshi rowashiyakotantya. ⁴ Eero powashiyathatakotawo tsinani, eero powashiyathatakotari shirampari. Okameethatzi

pipashiwentakayaawo maawaeni kaari kameethatatsi. Omaanta okameethaperotzi apaa-sonkiteri Tajorentsi: tema ikaminthaaperoyakaeni. ⁵ Iroka nokantemiri, piyotaperotawakiro: eero riyaatzi jenokinta riraga shirontapiintawori tsinani kaari rayi, eejatzi eero iyaatzi jenokinta tsinani shirontapiintari kaari ayi, eejatzi eero riyaatzi owashiyathatakopiintaworini kaari kameethatatsi, eejatzi ñaawenatakotzitapiintariri rowaagawo paashinipaeni atziri. Riraga kowaperotzirori rashaagantya ikimitakaantakiro rootaki itajorentsite inintaperotantawori. Ñaakiro, irikapaeni tee raapatziyari Jesoshi, rootaki kaari riyaatanteeyani riroripaeni janta ijeekaperotzinta Jesokirishito eejatzi Tajorentsi. ⁶ Eenitatsi kowawitachari ramatawitemi: osheki ifñaanatashitemimi wero, wero, wero; ikantashitawiteeyemini okameethatzi pantero iroka kaari kameethatatsi, omaanta eero pikemijantaperotziri. Ari rowashironkagaeyakirini Tajorentsi maawaeni kaari kemijantaperotziri. ⁷ Eerokapaeni eero poshiyakotari ikimitaaga rirori.

Pijeekaeyeni kitejiriki

⁸ Paerani kimitaka pijeekini tsiteniriki: tema pantapiintzironi kaari kameethatatsi. Omaanta rowameethateemi Jesokirishito, kimitaka ijeekakagaemi kitejiriki. Iroñaaka kameetha pijeekae, kimitaka jeekaeemi kitejiriki. ⁹ Aririka ajeekaki kitejiriki, akaminthaante, ajeeki kameetha, kameetha añaawaete oetarika kyaaryooperotatsiri. ¹⁰ Piyoperoyeroni ikowakaakimiri Awinkatharite, ari panteeyeroni. ¹¹ Eero pantziro rantayitziirini maawaeni jeekatsiripaeni tsiteniriki, piyotakagaeyerini tee okameethatzi iroka ranteeyakirini rirori. ¹² Nopashiwentakaakawo nokenkithatakotziro ranteeyirini, rowaga imanakowitakari. ¹³ Aririka piyotakaakiri tee okameethatzi ranteeyakirini, okoñaatzimotanakiri maawaeni ranteeyakirini. Roojatzi riyotakotantanakya tee okameethaperotzi rantziri. Roojatzi aririka ikowanee ikameethate, kimitanakya ijeekanee rirori kitejiriki. ¹⁴ Rootaki ikananteetari: “Aririka pimaaki, pipiriintanee. Aririka pikamaki, pipiriintee eejatzi. Riyotakaaperotemi Jesokirishito, ijeekakagaemi kitejiriki”.

¹⁵ Pikenkithashiryaperotero oetarikapaeni pantayiterini: eero pikimitari kaari yotatsi, omaantakya okameethaperotzi ojeekaperote piyotantari. ¹⁶ Oshekiperoroña rantayitakironi atziri kaari kameethaperotatsi. Omawitya opomeentsizimotemirika, pikyaaryoowentero pantero kameethatayitatsirini. ¹⁷ Eero pantashitayitawoni oetarikapaeni, inta pityaawo pikenkithashiryaperoty. Piyoteeyeroni oetarikapaeni ikowakaakimiri Awinkatharite: roojatzi ari pimanteeyeroni ikowakaemiri. ¹⁸ Eero pishinkita, rooma eero piyotaneero oeta panteri: inta pikemijantaperotero Ishire Tajorentsi maawaeni oetariki iyotaanteeyantemirini. ¹⁹ Osheki pikantapiinteri pisheninka: “Tema ikameethataki Awinkatharite”, eejatzi pomampaawentapiinteeyarini Tajorentsi, piweshiryawentyaari maawaeni pajankaneki. ²⁰ Paapatziyakari Awinkatharite Jesokirishito, rootaki itajonkakowentakimiri Pawa Tajorentsi. Iroñaaka pipaasonkitapiinteri.

Okameethatzi ikaminthaaperotero shirampari iina, eejatzi okameethatzi oñaaperoteri tsinani oemi

²¹ Aririka pipinkathaperoteri Jesokirishito, pipinkathatawakagaeyani eerokapaeni maawaeni shirampari eejatzi tsinani, eejatzi paapatziyawakagaeyani.

²² Tsinani, ¿paapatziyaperotarima Awinkatharite? Ari, eejatzi pikimiteri piimi, paapatziyaperotyaaari rirori. ²³ Ikimitaka Jesokirishito reewawenanteeyirini aapatziyariripaeni, eejatzi ikimitya shirampari, reewawentero iina. Tema osheki ikamintheeyakaeni Jesokirishito, rootaki rowawijaakoeyantakaerini. ²⁴ Maawaeni aapatziyeeyaririni Jesokirishito ipinkathateyanakirini, ari okimiteeyani eejatzi maawaeni tsinanipaeni tzi-mayitatsirini oemi, otzimatyee aapatziyaperotyaaari.

²⁵ Ikimitaaka Jesokirishito inintashireperoyakaeni, eeroka shiramparipaeni, kameetha pinintashireperotero piina. Ñaakiro, inintaperoyakaeni Jesokirishito, ikamawenteeyakaeni, ²⁶ rootaki rowameethatanteeyakaerini. Aririka aapatziyeeyawoni ifñaani Tajorentsi eejatzi akaawoshitawenteeyarini irira, ari rowameethaperoyakaeni Jesokirishito akyaaryoowenanteeyaworini maawaeni ikowakagaeyakaerini. ²⁷ Ikowaki ifñaaperoyeeni aaka akameethatzi, eejatzi riraga maawaeni paashinipaeni aapatziyariri Jesoshi; eero ojeekimoneentee kaari kameethatatsi. Ikowaki akameethataperotanaki, eero ojeekantaneenta eechonkiini kaari kameethatatsi. Ñaakiro, osheki inintashireperoyakaeni. ²⁸ Eejatzi, eeroka shirampari, pinintashireperoyeroni piina. Pikimitaaga pineshironkata eeroka, pineshironkatero piina. Riraga neshironkatzirori iina rirojatzi neshironkatacha apaniroeni. ²⁹ Tee ifñaagaetzi apaani atziri kijashitachani iwatha, inta ikamintha rirori. Eejatzi, ikimitakae Jesokirishito aaka, aririka aapatziyeeyarini, ³⁰ tema ikaminthaakae, isheninkateeyakaeni, kijokiro

rowaeyakaeni. ³¹ Ayoteeyakini shirampari eejatzi iina apaani ikantana: rooma okantzi Iwaperite Tajorentsi: “Aririka raaki shirampari iina, rookanakiri iriri, eejatzi riniro, kijokiro rowanakiro iina. Riraga shirampari eejatzi iina tema kimitanaka apaani iwatha rirori: kijokiro rowawakaanaka, tee okameethaperotzi rookawakagaeya”. ³² Opomeentsiwitaka akemirowa iroka, omaanta oshiyakari Jesokirishito eejatzi maawaeni aapatziyeeyakaririni, apaani akanteeyakani: asheninkatawakagaeyakani, atsipatawakagaeyakani. ³³ Ari napiiteemiro: kimitaka ineshironkataaga rirori shirampari, kameethaperotatsiri ineshironkataperotero iina, ikanteetatyeeyaani. Eejatzi okameethaperotzi oñaaperoteri tsinani oemi ikameethatzi.

6

Tsika akanteri eentsitepaeni ayotayeri

¹ Eentsipaeni, paapatziyakaririka Awinkatharite, eejatzi ikowakaakimi pikemijantaperoteeyerini piri eejatzi piniro. Rootaki inimoperotziriri Tajorentsi. ²⁻³ Eenitatsi ikami-naakiriri Tajorentsi paeraniperoroña itakaantakaworini, ikantakiri: “Pifaapinkataperoteri piri eejatzi piniro, rootaki kameetha nojeekakaantemiri: ojamani piyeeki eeroka jaka kipatsiki”. ⁴ Shirampari, eero pijamaneentari peentsitepaeni, pikijakarikari eejatzi pikantashiryakaanearikari inta piyotagaeyerini kameetha ikantayitzirini Awinkatharite, eejatzi piyotagaeyerini ipinkathateri rirori.

Ronampiripaeni eejatzi omperatatsiri

⁵ Ninkarika antawaetakayimiri, pikemijantaperoteri eejatzi pipinkathateri. Kimitaka pantakiniri Jesokirishito maawaeni ikowakaakimiri, panteniri antawaetakayimiri maawaeni ikowakaakimiri rirori. ⁶ Eero pamatawitziri. Kameetha pantawaete aririka rotayaantemi apaniroeni. Eerorika raminimi pikantatyeeyaani pantawaeteniri kameetha: tema eejatzi kimitaka pantawaetatziiniri Jesokirishito. Pikowaperotanakikya pantawaeteniri Tajorentsi maawaeni ikowakaakimiri. ⁷ Tee riro pantawaetaperotzirini apatziro atziri, inta eejatzi pantawaetatziiniri riraga Awinkatharite. ⁸ Tema ayoteeyakini irira Awinkatharite pinateni okaatzira antayitakirini kameethatayitatsirini, omawitakya aakarika omperataarewo teerika romperaete. ⁹ Eejatzi eerori antawaetakayiriri atziri: pikaminthagaeyerini maawaeni pantawaetakaanewopaeni eejatzi poejeekanewopaeni, tema nokantakiri ikemijantemiri. Eero pikijapiintziri. Eero pipeyakoyeyirini: eerokateeyakini ipinkathariwenteyakirini Jesokirishito, eejatzi ipinkathariwenteyakirini rirori pantawaetakaanewopaeni: pimonkaatawakagaeyakani.

Aapatziyariri Jesokirishito roshiyakari joraaro

¹⁰ Noweyaantemi nokantemiri: noyemijantzinkarite, pikanteri Awinkatharite reewawenteeyemini eejatzi ramitakoeyemini pishintsishiretantayari. ¹¹ Ikimitaaganki joraaro rawentaawo iithaari kijotatsiri eero raawyaantari ikentziri rowayirite, ari pikimiteeyaani iroñaaka eerori pameenteeyarini Tajorentsi, eero rotsinampaantzimi iwinkatharite kamaari riraga amatawitanteneri. ¹² Tee riro owayirita atziri koñaatziro, omaanta owayiritakari kaari iñagaetzi: riraga iwinkatharite kamaaripaeni, jewardentziriri kamaaripaeni, jewardenteeyeririni maawaeni theenkantatsiri, oshekiperoroña kamaari. Ikiyeeyakaeni riroripaeni maawaeni. ¹³ Ikimitaaga joraaro rameentawo iithaari kijotatsiri, eejatzi eerori ari pikimitya pameentyaari Tajorentsi potsinampaantziyaari kamaari. Rowashironkaemikari inta eero imatantaperotzimi, panaakoteeyirini pithotyayeniri Tajorentsi maawaeni ikowakagaeyakimiri; eero pipakaero paapatziyaperotakarira. ¹⁴ Paapatziyaperotyaaari kameetha Jesoshi, pikenkithashireeyirini kyaaryooperotatsiri eero rowashironkaantzimi kamaari: poshiyakowitakari ikimita joraaro rameentawo ishirikathakiro eero ikenantari riraga rowayirite. Pikameethaperote eerokya imatantzimi kamaari: pikimitakotyaaari joraaro, rameentawo rotzikaayitawoni kijori. ¹⁵ Ikimitaaga joraaro ijapatotaka kameetha raatzikantayitarini, tsikarika riyaatayitzini, ari pikimiteeyaani eerori piwetsikashiretya kameetha, pikinakinayitantaayarini piyotayeri atziri tsika ikanteeyaari rawajakotanteeyaarini. ¹⁶ Eejatzi eenitatsi joraaro rotzikaari, roepiyantawori chekopi jathowatatsiri kaari ikenanteetari. Eejatzi eerori, pameentaperotyaaari Tajorentsi, eerokya raawyaantzimi iwinkatharite kamaari rantakayemirowa kaari kameethatatsi. ¹⁷ Eejatzi, joraaro ramatheetakawo iitoki kijotatsiri rootaki aakowentziriri; eejatzi pikimitya eerori, paapatziyeeyaarini Tajorentsi pawijakotanteeyaarini, eerokya imatantzimi kamaari rantakayitemironi kaari kameethatatsi. Eejatzi eenitatsi ithatzinkamento kimiwiyaawoni jawiri. Rootaki ithatzinkantariri rowayiritepaeni kaari imatantari ipiyatyaari: eejatzi okimita Iwaperite Tajorentsi oshiyakawo iroka thatzinkamentotsi, tema rootaki apiyakowenantaayari eero imatante kamaari. Rooma

Ishire Tajorentsi rootaki amitekoteeri iyotayitakaeni amatantyaawori apiyathatantyaari kamaari oetarika ikowakaawiteeri rantakagaerimi.

¹⁸ Eero pipakayiro pikenkithatakaapiinteri Tajorentsi. Pikanteri oetarikapaeni okowakayimiri Ishire. Pikamanteri koetyeemotayitakimirini. Eero piperawentawo pamanakoeyaarini piyemijantzinkaritepaeni. ¹⁹ Eejatzi pikanteri ramitakotena naari, eero nopashiwenanta nokenkithatakagaeyerini atziri. Nokamanteeyerini kaari riyoteeyawitani paerani: rowawijaakoeyerini Tajorentsi maawaeni aapatziyayiteeyaaririni. ²⁰ Niyotaapiintakiri atziri, rootaki romonkyaaganteetakinari jaka omonkyaagamentotsiki. Pikanteri ramitakotenaata kameetha nokantapiinteri atziri, eero nomanantawo. Tema rootaki ikowakaakinari Tajorentsi.

²¹ Aririka rareetakya Teekiko, ikantapaakimi tsikarika nokantakari, eejatzi ikamantemi oetarika rantayitakirini. Rirotaki ayemijantzinkarite, nonintaperotziri, ikyaaryoowen-taperotziniri Awinkatharite maawaeni ikowakaakiriri. ²² Rootaki notyaanantakariri, nokowaperotaki piyoteeyini tsikarika nokantaka. Eejatzi nokowaki riweshiryaaka-gaeyemini. ²³ Iroñaaka, noyemijantzinkarite, nokowaki kameetha ijeekakaeyemini Pawa Tajorentsi, nokowaki riyotagaeyemini paapatziyaperotanteeyaririni eejatzi pinintaper-oeyerini pisheninka. Eejatzi nokowaki ikimitakayemi riraga Awinkatharite Jesokirishito. ²⁴ Aririka pikantyaani pinintaperoteri Awinkatharite Jesokirishito, nokowaki ineshi-ronkateeyemini Tajorentsi, maawaeni.

Naaka jankinateeyimirorini:

Paaworo

RIRAGA PAAWORO ROJANKINATZINIRI JIRIPOSHIJATZI

¹ Nokoyi nowethateeyemini eerokapaeni jiriposhijatzi tsikarika pikanta pijeeki. Naaka Paaworo jankinateeyakimioririni, notsipatakari jaka Temoteeyo. Naaka antawaetziniriri Jesokirishito ikowakaakinari. Nojankinateeyimironi maawaeni noyemijantzinkarite: jwawentziriripaeni, amitakoeyiririni aapatziyariripaeni eejatzi maawaeni aapatziyariripaeni Jesoshi. ² Nokowaki eekiroyaateyee ineshironkateeyemini Pawa Tajorentsi, eejatzi kameetha ijeekakagaeyemini. Eejatzi nokowaki ikimitakagaeyemini Awinkatharite Jesokirishito.

Ipaasonkitziri Paaworo Tajorentsi

³ Aririka nokenkithashireeyemini, nopaasonkitapiintziri Tajorentsi. Nopaasonkitakowentzimi eerokapaeni. ⁴ Aritaki nokantatyaani namanapiintziri Tajorentsi, nokantapiintziri: “Pikaminthagaeyerini jiriposhijatzi, pamitakoeyerini”, eejatzi niweshiryaawenteeyakimini. ⁵ Pikantatyaani pamitakotapiinteeyakinani akamanantakiro ifaani Tajorentsi, akamanteeyirini atziri tsika ikanteeyarini rawijakotanteeyari. Rootaki nopaasonkitawenantzimiri. ⁶ Okameethataki iroka pantapiinteeyakirini, tema riro Tajorentsi matakaakimioriri. Niyotaki ikantatyaani, imatakaapiintemiro, roojatzi ipokanteeyari riraga Jesokirishito. Aririka ipokapae rirori, ari monkaatapaaka maawaeni panteeyakirini. ⁷ Tema okameethataki nofaaperoyakimini, aritaki osheki nonintashireeyakimini. Eenirona nojeekaki jaka omonkyaagamentotsiki, nokenkithatakotziri Jesokirishito, eejatzi aririka roeyowaena, eejatzi nokenkithatakotteri. Nokamantapiintziri riraga pinkathariwenantatsiripaeni oetaka nokenkithatakotantariri Jesokirishito; eejatzi nokamantziri okyaaryooperotaki ifaani Tajorentsi. Omaanta pikantani eerori pikaminthaaperoyakinani, pamanakotapiinteeyakinani ineshironkatantenari Tajorentsi. ⁸ Riyotaki irira osheki nonintaperoyakimini. Osheki inintaperoyakaeni Jesokirishito, eejatzi naari nokimitakari irira osheki nonintaperoyakimini.

⁹ Eejatzi namaniri Tajorentsi ramitakoeyemini, tema nokowaki eekiroyaateyee pinintaperoyeerini paashinipaeni. Eejatzi nokantziri riyotagaeyemini rirori piyotaperoyeantyaririni, eejatzi otzimimoeyantemirini piyotantyaari: eekiroyaateyanakityeeni. ¹⁰ Nokowaki piyoteeyeni pantero kameethatatsiri, eerokya pantashitawo kaari kameethatatsi. Nokowaki pikameethaperoyanagini, eero ojeeki pantani; pikanteetateyeeanyi, roojatzi ipokanteeyari Jesokirishito. ¹¹ Tema rowameethataperoyakimini, irofaaka nokowaki kameetha pijeekaeyeni, ramitakoeyemini rirori. Roojatzi maawaeni atziri ifaaperoyeerini Tajorentsi, ikanteeyeni: “Tema ikameethaperotaki Tajorentsi”.

Ijeeki Paaworo omonkyaagamentotsiki, omaanta oshekyaanaka ifaani Tajorentsi

¹²⁻¹³ Nokamantemi, noyemijantzinkarite: romonkyaagaetakina, omaanta tee nat-sipetashitawo nojeeki jaka omonkyaagamentotsiki. Nokantani nokamanteeyirini atziripaeni tsika ikantyaari rawijakoeyanteeyaarini. Ikemaeyakina maawaeni joraaropaeni: riraga shenteeyirorini ipanko jwawenantatsiri oroomajatzi. Eejatzi paashinijatzitat-siri atziri, ikemaeyakinani. Riyoteeyakini tekatsi nante, omaanta romonkyaagashiteetakina; apatziroya nokenkithatakowitari Jesokirishito. Eeromi nojeekimi jaka, eeromi riyoteeyeenimi tsika ikantyaari rawijakotanteeyaaari. ¹⁴ Ifaapaakina ayemijantzinkarite tsika nokantari jaka, rootaki riweshiryaawenteeyantakaririni Awinkatharite. Irofaaka tee ithaawaeyini, omaanta ikowaperoyanagini ikamanteeyerini maawaeni atziri ifaani Tajorentsi.

¹⁵ Eeniro osheki kenkithatakotziriri Jesokirishito. Ifaakina apaanipaeni osheki naapatziyakagaeyakarini atziripaeni, rootaki ikowantanakari ranaakoeyenani raapatziyakagaeyaarini atziripaeni. Omaanta eeniro paashinipaeni kaminthaaperotakinari, kameetha ikenkithatakaantakiro ifaani Tajorentsi. ¹⁶ Osheki inintashireeyakinani riroripaeni, rootaki riyotakotantakariri Jesokirishito. Riyoteeyakini nojeeki jaka omonkyaagamentotsiki nokamanteeyantyaririni jwawentatsiripaeni iitarika nokenkithatakotantariri Jesokirishito, nokamanteeyerini tsika ikantyaari rawijakotanteeyari. ¹⁷ Riraga kijakinari, tee ikowakayiri atziri raapatziyeeyenani, omaanta riyotaki kowaentsiri ranaakotena raapatziyakagaeyarini atziripaeni. Tee rantawaetaperotziniri Jesokirishito, omaanta ikowashita rowashironkayenami jaka omonkyaagamentotsiki. ¹⁸ Ari, omawitya ikijawitena. Apaanipaeni ikijaneentakina, riraga paashinipaeni ikaminthaakina, omaanta ikenkithatakoeyakirini Jesokirishito, rootaki niweshiryaantakariri naari.

Nokantyaani niweshiryaaperotanakya. ¹⁹ Tema pamanakoteeyakinani rootaki ramitakotantakinari, eejatzi amitakotakina Ishire Tajorentsi, rootaki niyotantakari ijeekakaakina kameetha, nokimitakotantyaariri rirori. Rootaki noemoshiryaantariri. ²⁰ Tee nokoyi nopashiwentya, omaanta nokowaperotaki naari kameetha naapatziyaperotyaari Jesokirishito; nokowaki nokimiteeya paerani, tee nothaayi. Omawitya rowamagaetenarika rooma eerorika rowamagaetana, omaanta oetarikapaeni nanteniriri, nokowaperotaki ikanteeyeni atziri: “Tema kameethaperotaki Jesokirishito”.

²¹ Eerorika rowamagaetana iroñaaka, roojatzi nokantyaani naapatziyaperotyaari Jesokirishito. Aririka nokame, okameethaperotaki eejatzi: tema ari noñaaperotapaeri janta jenokinta; rootaki nokowaperotakiri. ²² Eerorika nokami, roojatzi nokantyaani nanteniri Awinkatharite oetarikapaeni ikowakaakinari. Tema okameethataki. Eejatzi, aririka nokame okameethataki. Tee niyotzi oetarika nokowaperoteri. ²³ Nokowaperotawitakawo apite. Nokowaki nokame, niyaatashiteeyaari Jesokirishito, kijokiro nowanta-paeyaari. Tema okameethaperotaki. ²⁴ Omaanta eejatzi okameethaperotaki roojatziyirika nafe, nokantyaani namitakoeyantemirini eerori. ²⁵ Niyotaki iroñaaka eero rowamagaetana, eero niyaatzita jenokinta. Nojeekimoteeyanakiminiita kipatsikika namitakoeyemini paapatziyaperotyaari Jesoshi, eejatzi piweshiryaawenteeyaari riraga paapatziyakari. ²⁶ Aririka niyaatashiyeemini eejatzi, piweshiryaawentawaena, eejatzi piyoteeyanagini ikameethaperotaki Jesokirishito.

Ikantziri: “Kameetha pijeekaeyeni”

²⁷ Eenitatsi iroka nokowakaakimiri pikenkithashiryaaperoteri: paapatziyakari Jesokirishito pawijakotantaari, iroñaaka ikowaki kameetha pijeekaeyeni, pantapiinteyeroni maawaeni ikowakaakimiri. Aririka niyaatashiteeyemini nokowaki nofeeypaemini eekiro piyaatzi pikaaryoowenteeyironi paapatziyeyakawoni maawaeni. Eerorika niyaatashiyeemini, omaanta nokowaki nokemakoeyemini eekiro piyaatzi pikempiyaaminthatawakagaeyani, pipomeentsiwentawo pikamanteeyerini atziri: “Aririka paapatziyaari Jesokirishito, ari rowawijaakotemi”. ²⁸ Eero pithaawanteeyarini riraga kijeeyawitakimiri: ari ikenkithashireeyanakaayeni: “¿Iitaka kaari ithaawanantana?” Ari riyoteeyanagini rirori riyateeyeni paamariki kaari tsiwakanitatsini, riyoteeyeni eejatzi rowawijaakotakimini Tajorentsi. ²⁹ Ikaminthagaeyakimini Tajorentsi, ikowakagaeyakimini paapatziyeyarini pikantyaani kijokiro poyeri Jesokirishito. Omaanta ikowakagaeyakimini iroka omawitya pike-maatsitawenteeyaari. ³⁰ Aritaki amonkaatawakagaeyakani apomeentsiwenteeyarini Jesokirishito. Paerani piñeeyakinani nopomeentsitawentakarini niyotakoeyakimiri. Iroñaaka eejatzi pikemakoeyakinani, osheki nopomeentsitawentakarini niyotagaeyakirini paashinipaeni atziri.

2

Eero pikaminthaashita eeroka apaniroeni, omaanta pikaminthagaeyerini paashinipaeni

¹ Tema riweshiryaawenteeyemini Jesokirishito. Inintaperoeyakimini, retakoeyakimini, roemoshireenakaeyeni. Tema pikithaatokatokawo Ishire Tajorentsi. Tema piyoteeyini ineshironkatakae Jesoshi eejatzi ikaminthaakae. ² Rootaki iroñaaka nokanantzimiri: “Kameetha pijeekaeyeni, paakameethatawakagaeyani, pinintaperotawakagaeyani. Kameetha omonkaatawakagaeyani oetarikapaeni pikowayerini eejatzi oetarikapaeni pikenkithashireeyerini. Aririka panteeyeroni iroka, ari nokimoshirewenteeyanakinani”. ³ Oetarikapaeni panteeyerini, eero pikijawakaanteeyawoni, eero pikantakaaperoeyani. Eero pikenkithashireeyani pikameethaperotzi, eero pikenkithashireeyani panaakoeyakirini paashinipaeni, inta pikenkithashiryaakoeyaari: “Ikameethaperoeyini paashinipaeni, ranaakoeyakinani ikameethatzi”. ⁴ Okameethatawita pikaminthaya eeroka apaniroeni, omaanta okameethaperotzi eejatzi pikaminthagaeyerini paashinipaeni.

⁵ Pikimitakoeyaari Jesokirishito: tee ikenkithashiryaakota ikaminthaya rirori, omaanta ikenkithashiryaakoeyakaeni ikaminthaga aaka. ⁶⁻⁷ Paeraniperoroña rirotaqi Tajorentsi, omaanta ikantakiri Iriri: “Pawa, niyotzi akimitawakagaeyakani, atajorentsiaperoeyakini aaka, omaanta nokowaki nopeyapaeya atziri, nantemiro maawaeni pikowakaakinari”. Roojatzi rookantanakawo reewawentzi, itajorentsiantari. Roojatzi ijeekantapaakari paerani kipatsikika, ratziritaperotapaaki: ⁸ ikimiteeyapaakaeni aaka. Tee reewawenantawitapaaka, omaanta iñaaperotakiri Iriri. Rirotaqi kowashiteencha ikentakoteetantakariri koroshiki, ikamawenteeyakaeni. Rootaki ikowakaakiriri Iriri. ⁹ Omaanta paata ragaeri jenoki, kameetha ijeekakagaerikya Ashitariri. Rapiitawaeri itawaeri Tajorentsi: ranaakoeyapaerini maawaeni

jeekaeysatirini. ¹⁰ Ikowaki Tajorentsi apinkatheeyerini Jesoshi maawaeni: riraga jenokijatz, aakapaeni kipsatsijatz, riraga jeekatsiri inthomaenta kipsati, maawaeni. Eekiro aatatye apinkathataperoyerinirona rirori. ¹¹ Eejatz akantaperoyeni: “Rirotaki Jesokirishito Awinkatharite”, rootaki añaaperotaperoyantyaaririni kameetha riraga Pawa Tajorentsi.

¹² Ari, nonintaperotanewopaeni, pikantani paapatziyaperotapiinteeyakawoni okaatzi niyotaakimiri. Notsipatantawitakimiri paapatziyaperoyakawoni. Iroñaaka tee nopsateeyemini, omaanta nokowaki paapatziyaperoyakawoni eejatz. Tema rowawi-jaakoeyakimini Tajorentsi: iroñaaka pipinkathataperoyerini, pantaperoteniri kameetha maawaeni ikowakagaeyakimiri. ¹³ Tema rirotaki kowakaashiryaapiintakimirori pikowantapiintakari panteniri ikowakaakimiri. Rootaki imatakaantakimirori.

¹⁴ Pantaperoyeroni maawaeni ikowakaakimiri: eero piñaawaepookitzi oetarika pantayiterini, eero pipiyawaantetari oetarika ikantemiri. ¹⁵ Aririka panteniri Tajorentsi maawaeni ikowakaakimiri, eero ojeeki pantani, omaanta pikameethashiryakimiri. Tema itominteeyakimini, rishintoeyakimini. Rowameethataperoyakimini. Jaga pinampiki pikaateyakirini osheki theenkantatsiri: tee ikameethatz irirapaeni, tee riyotziri Tajorentsi. Kimitaka ootamentotsi ootaka aminantari, ari pikimitya eerori, kameetha piyeekayeni piyotakagaeyantyaaririni riraga theenkantatsiri kyaaryo paapatziyeeyakarini Tajorentsi. ¹⁶ Napiitemiro nokantemi: kimitaka pootakawo ootamentotsi paminantari tsiteniriki, eejatz piyotagaeyerini maawaeni jeekimoeyimirinira jaga Iñaani Tajorentsi iñaantapaeyaaworini rirori jenoki, ikanteetateyeeanyi rañaapae janta. Ari pimataeyeroni iroka; roojatz ipokanteeyari Jesokirishito, nokimoshirewenteeyakimini. Niyotanaki tee natsipetashitawo niyotagaeyakimini. ¹⁷ Iroñaaka paapatziyeeyakarini Jesoshi. Tema naaka aapatziyakaakimiri, rootaki ikowanteetakari rowamagaetena. Aririka rowamagaetena iroñaaka, niyotaki eekiro piyaatatye pipinkathataperotanakiri Tajorentsi. Rootaki nokimoshiretantakari, eejatz nokowaki pikimoshirewentena eerori. ¹⁸ Kyaaryo, okameethatz pikimoshireyanakini, akimitawakagaeyantyaarini, akimoshireperoyantyaarini, maawaeni.

Rotyaantziri Paaworo Temoteeyo

¹⁹ Aririka ikowakayena Awinkatharite Jesoshi, nokowaki intsipaete notyaantemiri Temoteeyo. Aririka ipiye eejatz jaka, ikamantapaena tsika pikanteeyarini, nokimoshiretantyaari. ²⁰ Tekatsi paashini kimityaarini rirori: osheki ikowaperotaki ikamintagaeyemini kameetha piyeekayantyaarini. ²¹ Eeniro paashinipaeni: ikenkithashireyakirini oetarikapaeni ikowayitzirini rirori, tee ikenkithashiryaaperoteroto ikoyiri Jesokirishito. ²² Omaanta piyoteeyakini ikameethataki Temoteeyo, ikyaaryoowentzi ramitakotakina nokenkithataakiri atziri: nokamanteeyirini tsika ikantyaari rawijakotantyaari. Osheki ramitakotakina, ikimitakaantakina naaka ashitariri. ²³ Rootaki nokowantakari notyaantemiri. Aririka niyotaperotaki rowamagaetena, rooma eerorika, ari intsipaete notyaantemiri Temoteeyo ikamantapaemi. ²⁴ Eejatz nameentakari Awinkatharite ishinetana niyaatashiyemini. Eero ojamanitzi, ari nareeteeyapaemini.

Ikenkithatakotziri Epajororiito

²⁵ Chapinki potyaantakinari ayemijantzinkarite Epajororiito, osheki petakotakina. Ikaatakina, nantawaeteeyinirini Awinkatharite. Ikimitaaganki joraaropaeni ikyaaryoowentziniri iyapitaanote oetarikapaeni rantziniriri, ari nokimitaaka naaka eejatz Epajororiito nokyaryoowentziniri Awinkatharite maawaeni nantziniriri; tee noperatawentaawo ikowakaakimiri. ²⁶ Osheki ikoetyeeyakimini. Pikemakoeyawitakarini mantsiyataki, osheki powashiretakotawitakari. Iroñaaka ikenkithashiryaakimi, tee ikoyi powashiretakotyaari. ²⁷ Kyaaryo, imantsiyaperowitaka, roowiteencha ikamemi, omaanta ineshironkateeri Tajorentsi, retsiyatakoteeri. Eejatz naari, ineshironkataana, tee ikowakaana ikamimotena. Riyotzi nashironkaawitaka, tee ikowakaana nowashiretakotyaari. ²⁸ Iroñaaka nokowaperotaki notyaantemiri. Aririka piñeeyawaerini, pikimoshirewenteeyawaerini, roojatz eero nowashiretakotantaneemi. ²⁹ Rootaki paakameethatantawaeyaariri, pikimoshirewentawaeri; tema rirotaki aapatziyariri Awinkatharite. Piñaaperotawaeri eejatz piñaaperoyerini maawaeni kimitariri rirori. ³⁰ Tema rantawaetzirini Jesokirishito, rootaki imantsiyantakari, roowiteencha ikamemi. Osheki retakotapiintakina: ikimitakimi petakotapiinteeyenanimi eeroka, piyeekirikami jaka. Tee ikenkithashiryaakota rirori, rootaki ikamantyaarimi.

3

Paamayirira riraga kowatsiri ipeyakagaeyemini joriyo

¹ Eejatzi, noyemijantzinkarite, nokanteeyemini: pikimoshirewenteeyerini Awinkatharite. Eero nojamaneentawo napiitemiro rowaga nojankinatakimiri, tema okameethatzi pikemapiintero.

² Paamayarira riraga kowatsiri ipeyakagaeyemini oyaatzirori rametayitarini jori-iyopaeni: tee ikameethatzi. Paamayarira, rowashironkaemikari, ikowawita itotonatakaemimi pishiramparitantari pawajakotanteeyari.

³ Atsipetashita atotonatziro, eero owameethatee, eero owawijaakotee. Omaanta Ishire Tajorentsi iyotagaeyakaeni apinkathaperoeyirini Tajorentsi, rootaki rowameethateeyanteerini, rowawijaakoeyanteerini. Aweshiryaawenteeyakarini Jesokirishito, ayoteeyakini tekatsi akantya owawijaakotashitya aaka. ⁴ Aririkami amateromi owawijaakotyaaami aaka, tema naaka owawijaakotashitachanimi.

Osheki nomatayitawitakani, nanaakoteeyawitakarini paashinipaeni. ⁵ Owakira nokoñaatapaakini, ⁷ nomaakotapaaki, ari itotonateetakiro noshiramparitantari. Naaka icharineeni Ishirayerini. Eejatzi nocharinetakari Irijamiini. Tema naakapero joriyo. Nomonkaataperotakiro rojankinarini Moeseeshi, tema naakawitaka warijeeyo. ⁶ Nokowaperotawitanikya osheki naapatziyarimi Tajorentsi, rootaki nokijeeyantakaririni riraga aapatziyeeyaririni Jesoshi nowamaayitakini aapanipaeni. Kameetha nomonkaatakiro rojankinarini Moeseeshi, tekatsi kantenani: “Eenitatsi pantani”.

⁷⁻⁸ Niweshiryaawentawitawoni maawaeni nantziniriri paerani, nokantakaaperotawitani, nokantashiretaki, “Okameethatzi iroka nantakiniriri Tajorentsi”. Omaanta iroñaaka noyaateeri Jesokirishito, rootaki niyotantari natsipetashitawitakawoni paerani. Iroñaaka tee nokenkithashiryagaero maawaeni nantawitarini paerani. Omaantakya iroñaaka naapatziyaari Jesokirishito rootaki nookantaawori nantawitarini, nokimitakaantaawo ookirowanki kaagashi. Omaanta iroñaaka naapatziyaari Jesokirishito, nopinkathateeri. Nokoyi niyotaperoteri irira eejatzi nokoyi nanteneni oetarika ikowakaakinari. ⁹ Nokowaki nosheninkataperotakyaari. Tee nokameethatashitya naari: nomonkaatayitawitawoni rojankinarini Moeseeshi, omaanta tee owameethatena. Omaantakya naapatziyakari Jesokirishito, rootaki rowameethatantakinari rirori. Aritaki rowameethateeyirini Tajorentsi maawaeni aapatziyeeyaririni. ¹⁰ Nokowaki niyotaperoterikyaroña Jesokirishito. Ikimitagaerira Tajorentsi ipiriinteeri, nokowaki itajonkakowentapiintena naari. Eejatzi, okimitaka osheki ikemaatsitawenteeyakaeni, nokowaki nokemaatsitawentyaari naari; okimitaka ikamawenteeyakaeni, nokowaki nantawaeteniri naari omawitakya rowamaawenteetenawo. ¹¹ Roojatzi aririka ipiriinteeyaneeni kamakotakirorira raapatziyakarira Jesoshi, nokowaperotaki nopiriintanee naari, notsipataperotantapaeyaariri Tajorentsi.

Ikamantakotaa rirojatzi Paaworo

¹² Tekiraata nomonkaatayitziro iroka nokenkithatakotakiri, tekiraata nokameethaperotzi okimitaka ikowakaakinari Jesokirishito. Omaanta nokowaperotaki nomonkaataperotayitenirini, tema rowawijaakotaana irira nomonkaatantyaawori.

¹³ Ŋaakiro, noyemijantzinkarite: tee nokantzimi nomonkaataperotayitakironi maawaeni nokowakiri nomonkaateri. Iroñaaka tee nokenkithashiryagaero maawaeni nantayitawitarini paerani, omaantakya apatziro nokenkithashiryaaperotziro maawaeni nanteniriri Jesokirishito, eejatzi nokowaperotaki osheki kijokiro nowanakiri rirori.

¹⁴ Naapatziyakari, rootaki ikowantakinari Tajorentsi niyaate jenokinta, nojeekimotapaeri rirori. Iroñaaka nokyaaryoowentziniri nantawaetaperotziniri, ipinatantenari iinja janta jenokinta. ¹⁵ Nokowaki pikimiteeyenani, maawaeni aapatziyaperoyaririni Jesoshi. Teerika pikimiteeyanani, riyotakagaeyemini Tajorentsi tekiraata omonkaatya paapatziyaperoyarini. ¹⁶ Omaanta pikyaaryoowentero pimonkaataperotero maawaeni piyotakiri. Tema aritaki riyotakaakimiro.

Ikowaki Paaworo akimiteeyarini rirori

¹⁷ Noyemijantzinkarite, pikimiteeyenani. Eejatzi pamineeyerini paashinipaeni, ikimiteeyakinanika. Roojatzi pikimiteeyenani maawaeni: paapatziyaperoyarini Rotyaantanewo Tajorentsi. ¹⁸⁻¹⁹ Paerani nokamantakimi eeniro osheki kijakiriri Jesokirishito: riraga kentakotawentakaeri koroshiki. Iroñaaka napiiteemiro: kyaaryo ikaatzi osheki kijakiriri. Tee ifaaperoyerini Tajorentsi, omaanta riweshiryaawentashitawoni kaari kameethatatsi eejatzi rowayitarini: ikimitakaantakawo itajorentsishtitakawo iwatha okaatzira okowashitari. Okameethatemi ipashiwenteeyanimi, omaanta ikantakaaperotashiteeyakani. Apatziro ikenkithashireeyironi tsika ikanteeyani jaka kipatsiki. Iinja riyaaateeyanakini paamariki kaari tsiwakanitatsini. Niraakoeyakarini naari. Eero poshiyari rirori. ²⁰ Omaanta aaka akowaki anampitaperotyaawo jenokinta. Iroñaaka oyaatziiri

owawijaakoeyerini riraga Awinkatharite Jesokirishito. Ikinantapaakyaawo menkori ragaeyantaneerini aakapaeni jenokinta. ²¹ Ashi royiroyi itajonkanti, imatayitziro ni itarikapaeni ikowakiri. Itajonkakowentapaakae aari, ipaashinitapaakaeniro awatha, akimitanteeyaariri rirori. Iroñaaka ashi oyiroyi apathagaeyini, akamaeyini; omaanta iinja akimiteeyaarini rirori, okameethaperotanakikya awatha: eero apathagaeyeeni, eero akamae eejatzi.

4

¹ Rootaki noyemijantzinkarite, nonintaperoeyantakimirini, osheki nokoetyaakimi, osheki niweshiryaawenteeyakimini. Kijokiro powaeyerini Awinkatharite, poyaataperoyerini. Kyaaryo, osheki nonintaperoeyakimini. ² Iroñaaka nokamantero Ewoorya eejatzi Shiinteki eero okijawakaa. Kameetha okanteri Awinkatharite ramitakotero aakameethatawakagaeya. ³ Iroñaaka nokamantemi, nojoriyotzinkarite, tema paerani atsipatawakaaka antawaetziro Awinkatharite: iroñaaka nokowaki pamitakotero rowaga tsinani aakameethatawakagaeya eejatzi. Paerani opomeentsiwentawitawoni okamanteeyawitarini atziri tsika ikantyaari rowawijaakotanteeyaaari: okaateeyawitakinani, eejatzi rirori Kirimiintzi, eejatzi paashini amitakoeyanarini. Ojankinateeyakani iwaeropaeni riraga amitakoeyanarini janta jenokinta, rojankinatakotaka maawaeni iwaero jeekatsini jenokinta ifaanamentoki Tajorentsi.

Pikimoshirewenteri Tajorentsi

⁴ Pikanteetatyeeyaani pikimoshirewenteeyerini Awinkatharite. Napiiteemiroyi: pikimoshirewenteroeyerini, maawaeni. ⁵ Nokowaki riyoteeyeni atziri pikaminthantaperoeyeni. Eero pipeyakotziro: rooteentsi ipokae Awinkatharite. ⁶ Eero pikenkithashiryaakopiintziro oetarika awijimotemini. Pikanteetatyeeyaani pamaneri Tajorentsi, pikanteri oetarika pikoyiri. Oetarikapaeni koetyeemotzimiri, ari pikamanteri. Eejatzi pipaasonkitapiinteeyerini.

⁷ Roojatzi Tajorentsi ijeekakagaeyemini kameetha ikimoshiretakaaperoeyemini osheki. Ranaakotaperoeyakaeni aari, tee amatziro ajeekakagaeyerini kameetha paashinipaeni, tee ayotziro. Aririka paapatziyaari Jesokirishito, ikantyaani Tajorentsi ijeekakagaeyemini kameetha, riweshiryaakagaeyemini. ⁸ Noyemijantzinkarite, eeniro paashini nokamantemiri. Okameethatzi pikenkithashiryaakoeyeroni okaatzi kyaaryooperotayitatsirini, okaatzi añaaperotayiterini kameethayitatsirini; maawaeni okaatzi kameethatatsiri. Kyaaryo, pikantatyeeyaani eero pikenkithashiryaakopiintawo pantero kaari kameethatatsi, inta pikenkithashiryaaperoeyanarini maawaeni okaatzi inimotziriri Tajorentsi; eejatzi okaatzi kameethatatsiri inimoeyiririni maawaeni atziri. Kyaaryo okameethatzi ashi poyiro pikenkithashiryaakotero oetarika kameethatatsiri eejatzi oetarika añaaperoteeyerini okameethatzi. ⁹ Pantapiinteeyeroni maawaeni niyotagaeyakimirini, maawaeni nokamanteeyakimirini, maawaeni pikemaeyawakinarini. Oetarikapaeni piñaakirini nantakiri naari, ari panteeyeroni eerori. Rootaki kijokiro rowantemiri Tajorentsi: ijeekakagaeyemini kameetha.

Riraga jiriposhijatzi osheki ineshironkaeyakirini Paaworo

¹⁰ Paerani pikenkithashiryaawiteeyakinani, roojatzi pipeyakotawitanani; omaanta niyotaki iroñaaka pikenkithashireyaananani eejatzi, pikaminthagaeyakinani, rootaki nokimoshireperotantakari. Tema ikameethataki Awinkatharite. Tee pipeyakotaperotana, omaanta tee pimatawitawoni pikaminthagaeyenanani. ¹¹ Tee nokamantawitziro eeniro koetyeemotakinari oetarikapaeni: tee. Tee otzimaperotawita tzimimotanari, omaanta iroñaaka nametakawo nokimoshiretashita, omawitya tekatsirika tzimimotenanani. ¹² Nametakawo nojeekashita tee nashaagantya osheki, eejatzi nametakawo aririka nashitayityaawoni oetarikapaeni. Niyotayitakironi maawaeni: niyotaki nokemakawo nowanawo, eejatzi niyotakiro tsika okanta notasheyi. Niyotakiro nashaagantaka, eejatzi niyotakiro nashironkaaka. ¹³ Tema kijokiro rowana Rotyaantanewo Tajorentsi, imatakaakina, rootaki nomatantawori oetarikapaeni ikowakaakinari. ¹⁴ Omaanta pineshironkaeyakinani. Piyoteeyakini nowashironkaawitaka, rootaki pikaminthagaeyantakinarini. Tema kameethataki okaatzi pantakiri.

¹⁵ Eejatzi piyoteeyini tsika okantani paerani, owakiraani nokenkithatakantakimirini jaga pinampiki, netakoperoeyakimini. Niyaatantaari eejatzi, nopoñaanaa Masherooniyaki, niyaatayitakini paashinipaeniki nampitsi. Apatziro eerokapaeni petakoeyawakinani, pipashiteyawakinawoni koetyeemotakinari. Tee ikimiteeyemini riraga aapatziyeeyaririni janta paashinikapaeni nampitsi. ¹⁶ Eejatzi, nojeekantakarini janta Tejawoonikaki, potyaanteeyakinarini okaatzi koetyeemotakinarini. Eejatzi

paashini pipakaantaana. ¹⁷ Tee nokowakaawitzimi pipapiintena oetarikapaeni, omaanta nokowaperotaki pimatayiteroni kameethatsiri, kameetha ipinataperoeyantemirini Tajorentsi.

¹⁸ Ipapaakinawo Epajororiito maawaeni pipakaantakinari. Okameethaperotzi iroka pantakiri, okimitaka riro pipakiri Tajorentsi maawaeni. Iñaaperotakiro, riweshiryaawentakimi. Iroñaaka ojeekimotaperotakina oetarikapaeni, tekatsi paashini koetyeemotenani; monkaataka. ¹⁹ Pameentaperotakari Jesokirishito, rootaki retakoeyantemirini Tajorentsi, ipaeyemini maawaeni koetyeemoyakimirini. Ashaagantzinkari rirori, tee imashihatzi. Tema reewawenantaperotzi, ikameethaperotzi.

²⁰ Thame añaperoyerini Pawa Tajorentsi, akanteetatyeeyaani. Aritaki akantaperoeyaani.

Riweyantakawo Paaworo rojankinari

²¹ Nowethateeyemini, eejatzi nowethateeyarini maawaeni riraga aapatziyariri Jesokirishito. Riwehateeyakimini eejatzi maawaeni ayemijantzinkarite jaka. ²² Eejatzi riwehateeyakimini maawaeni aapatziyariri: riraga ratziritepaeni Seesari, maawaeni. ²³ Nokowaki ineshironkaperoyemini Awinkatharite Jesokirishito. Piweshiryaawenteeyarini, maawaeni.

Naaka jankinatzimirori iroka:

Paaworo

ROJANKINATZINIRI PAAWORO KOROJAASHIJATZI

¹⁻² ¿Eniromi, noyemijantzinkarite, maawaeni aapatziyariri Jesokirishito janta Korojaashikinta? Naaka Paaworo nojankinatzimiro. Naaka Rotyaantanewo Jesokirishito, rootaki nokenkithatakaantzimiri, rootaki ikowakaakinari Tajorentsi. Notsipatakari jaka ayemijantzinkarite Temoteeyo. Nojankinatzimiro maawaeni aapatziyaperotariri Tajorentsi jaga pinampiki. Nokowaki ineshironkatapiintemi eejatzi riweshiryaakayemi Pawa Tajorentsi, eejatzi rirori Awinkatharite Jesokirishito.

Ipaasonkitakowentziri Paaworo korojaashijatzi

³⁻⁵ Paerani pikemakironi ifaani Jesoshi paapatziyakawo, rootaki pawijakotantari. Kyaaryo iroka pikemakiri. Eejatzi piyoteeyawakironi kameetha ijeekakayemi riraga Tajorentsi janta jenokinta. Rootaki paapatziyantaperotakariri Awinkatharite, eejatzi osheki pineshironkaperotziri maawaeni ayemijantzinkarite. Nokemakotakimi, rootaki maawaeni kitejiri namanantapiintariri Tajorentsi, nokantapiintziri imatakaapiintemiro kameethatsiri, eejatzi noñaaperotziri Tajorentsi, riraga ashitariri Awinkatharite Jesokirishito. Eerokateeyakini nopaasonkitakowentziri. ⁶ Pikemakiro iyaatakotayitanakini ifaani Tajorentsi maawaeni nampitsikipaeni. Raapatziyeeyakarini Jesokirishito osheki riroripaeni. Pikemantakawori eerori, piyotaperotawakiro kyaaryo ineshironkatakae riraga Tajorentsi. Paapatziyawakawo rootaki kaari pikimitanta paerani, omaanta eeki, eeki piyotakiro pantero ikowakiri rirori. Eejatzi ikimitakimi paashinipaeni kemaperotakirori ipaashiniperoteeyeni. ⁷ Riroma Epaajagashi rirotaki kenkithatakaakimirini paerani. Ikimitana, ikantani ikyaaayoowentziniri Jesokirishito. Kameetha ikyaaayoowentziniri, rootaki notyaanantariri ikenkithatakaantayitakimirini. ⁸ Ikamantapaakina omatakaakimiro Ishire Tajorentsi, rootaki pineshironkaperotantakariri paashinipaeni atziri.

⁹ Rootaki namanapiintariri Tajorentsi: “Pimatakayeri pikowakaakiriri maawaeni noyemijantzinkarite janta Korojaashiki”.

Roojatzi nokantani nokantapiintziri Tajorentsi: “Piyotakayeri korojaashijatzi maawaeni pikowakaakiriri kameetha raapatziyantaperotemiri”. Eejatzi nokantziri: “Nokowaki Pishire iyotaaperoteri maawaeni, iyotakaaperoteri, kameetha ikemantaperotyaawori pikantziri”. ¹⁰ Eejatzi nokantziri imatakayemiro apatziro pikenkithashiryaapiintero pantero kameethatsiri, piweshiryaakaaperotantayariri, eejatzi panantyaawori maawaeni kameethatsiri. Riroma rirotaki Awinkatharite, rootaki okameethatantari anteniri iroka, ifaaperotanteeri. Nokantziri imatakayemiro apatziro pantero kameethatsiri, rootaki imatakayemiro piyotantayariri, eeki, eeki piyoperoteri. ¹¹ Riroma rirotaki Tajorentsipero, ikameethaperotaki, imataperotero oetarika ikoyiri, rootaki nokanantariri imatakaantemirori pimatantapiintyaawori maawaeni kameethatsiri, eero pijamashiryaawo inta pikimoshirewentanakiri Tajorentsi. Rooma aririka rowashironkaawitemi atziri, rirotaki matakayemironi Tajorentsi eero pipiyatantari pikijiri. ¹² Rooma rirotaki owameethatakaeri, riwetsikashiryaakae aantantyariri janta ikashiryaakaakanta. Rooma ari akaateeyapaakirini maawaeni ayemijantzinkarite janta okitejiperotzinta, kameetha ajeekapae. Rootaki akanantakariri Tajorentsi: “Ariwee, Pawa”.

Ikenkithatakotakiri Jesokirishito

¹³ Paerani reewawenantawitakaerini iwinkatharite kamaaripaeni rootaki akimintantawitakaririni ajeekawitani janta otsiteniperotzinta. Omaanta rowawijaakotakae Tajorentsi, rootaki iroñaaka reewawenantakaeri Itomi, riraga inintaperotanewo rirori. ¹⁴ Ikamawentakae riraga Itomi, rapaatawentakae riraga rowawijaakotantakaeri. Ineshironkaperotakae Iriri, iroñaaka eero ikenkithashiryaakoteero kaari kameethatsi antawitakari paerani.

¹⁵ Kaari ikofaanitzi Pawa Tajorentsi, omaanta ipokapaaki jaawikika Itomi, ikofaanitzi kipatsikika, rantaritapaaki jaka. Omaanta ikimitaperotari Ashitariri. Tekirani ojeekini kipatsi eejatzi maawaeni oetarikapaeni añaayitzirini, ari ijeekitani janta jenokinta rirori. ¹⁶ Rirotaki wetsikakiriri maawaeni: jenokijatzi, kipatsijatzi, koñaatatsiri, kaari koñaatatsi, maawaeni. Aritaki riwetsikakiri maawaeni rinashitayitakani ronampiri Tajorentsi. Rirotaki Jesokirishito wetsikakiriri maawaeni. Tee riwetsikashitari, inta riwetsikantayitakaririni maawaeni ifaaperoteri. ¹⁷ Rirotaki Jesokirishito itaperotakaworikya ijeekitani paerani. Ikantakiri maawaeni riwetsikani: “Aritaki pikanteeyaani”. ¹⁸ Rirotaki Jesokirishito iyoperotatsiri reewatawentakae aaka, eejatzi maawaeni paashinipaeni

aapatziyariri. Tekatsimi rirori, eeromi ayotzirimi Tajorensi, eeromi aapatziyarimi, eeromi awijakoteemi. Ipiriinteeri Itomi riraga Tajorensi paerani, eero ikamae eejatzi. Rirotaki Jesoshi itakawori ipiriinta. Riro impaetatsini kaminkari ipiriintee aririka omonkaatapaakya ipokantaatyaari Jesoshi jaka kipatsiki. Kyaaryo ipinkathariperowenanzirofna maawaeni,¹⁹ itajorensiperotakirofna. Rootaki ikowakaakiriri Ashitariri.²⁰ Paerani eenitatsini kaari kameethatatsi rantawitarini maawaeni atziri, rootaki kaari riweshiryaaantawita riraga Tajorensi, omaanta rotyaantakiri Itomi ikamawentakae koroshiki, rapaatawentakae riraa. Ikamawenantakaeri kameetha atsipatanteeyaariri rirori, rootaki roemoshirenkantakaeri. Rowameethatakae eejatzi ikoyi rowameethateri maawaeni kipatsijatzi eejatzi jenokijatzi. Irofnaaka ifnaaperotakae akameethatzi, eejatzi ifnaaperoteeri rirori.

Ikenkithatakoteri korojaashijatzi

²¹ Ari, paerani tee pikenkithashiryapiintzirini Tajorensi, pikijawitarini. Pikenkithashiryawitawoni kaari kameethatatsi, eejatzi pantapiintawitawoni.²² Omaanta ipokapaaki Jesokirishito kipatsikika, ikoifnaatapaaki ikimitakotawitapaakae aaka. Roojatzi ikamawentakae koroshiki rowameethatantakaeri, rootaki irofnaaka piifnaaperotantariri Tajorensi ikameethatzi, eejatzi ifnaakimi eerori pikameethaperotaki, ikimitakaantakimi tee pantziro kaari kameethatatsi.²³ Omaanta ikowaki akantatyeyyaani aapatziyowo ifnaani. Eekiro aataye aapatziyaperotanakyaawo. Piyotaperote kyaaryoopero atsipataperotyaaari Tajorensi paata jenokinta. Eero pipakayiro paapatziyowo ifnaani. Naaakiro, othotyaaaka okamantakotaka ifnaani Tajorensi maawaeni nampitsiki. Eejatzi naari nokenkithatakotakiro, notsipatakari paashinipaeni kenkithatakaanantatsiri.

Riyoteeri Paaworo kaari riyotawitani paerani

²⁴ Osheki ikemaatsitakawo Jesokirishito rowawijaakotantakariri maawaeni aapatziyariri, irofnaaka ikimitakaantakae aaka inampijatzipero, rooma aapatziyakari. Irofnaaka okimitaka maawaeni aapatziyariri ikemaatsitawentyaari paashinipaeni rawijakotantyaari, eejatzi naaka nokemaatsitawentzimi, niyotaantzimiri paapatziyaari rirori, rootaki nokimoshiryaaantari. Monkaataka irofnaaka.²⁵ Ikantana Tajorensi: "Pineshironkateri maawaeni piyemijantzinkarite, eejatzi piyotaaperoteri nokoyiri". Ari irofnaaka niyotaakimiro.²⁶ Niyotaakimiro maawaeni kaari riyotawitani paerani ronampiripaeni Tajorensi, eejatzi kaari riyoteeyawitani atziripaeni. Irofnaaka riyotakaakaero aaka eejatzi maawaeni paashinipaeni aapatziyariri.²⁷ Irofnaaka ikowaperotaki piyotero imatakaakimiri; akameethaperotzirofna. Eeroka kaari jorriyotatsi, omaanta ikamawenteeyakimini eeroka eejatzi rootaki kijokiro rowaperotantzimiri Jesokirishito pishireki, rootaki piyotantari kameetha pijeekimotaperoteri Tajorensi iinja.²⁸ Rirotaki Jesokirishito nokenkithatakotziri. Nokantziri maawaeni atziri: "Kyaaryoowa, pantzirokari kaari kameethatatsi". Eejatzi niyotaaperotziri irinta riyotaperotantyaariri riraga Jesokirishito, raapatziyaperotantyaariri kameetha. Eejatzi eeroka, aririka piyoperoteri, paapatziyaperotyaaariri, ari pikimitaperotyaaari Tajorensi pikameethaperotanaki.²⁹ Rootaki nopomeentsiwenantzimirori, kaari noperawenanzimi. Eejatzi rootaki niyotaantakariri maawaeni. Imatakaakina riraga Jesokirishito, rirotaki shintsitakaakinari, itajonkawentakina nomatantakawori.

2

¹ Nokowaki piyote nokantani nopomeentsitawentzimi nokenkithatakayiri Tajorensi. Nokantapiintziri imatakayemiro kameethatatsiri, eejatzi nokimitakowentziri ayemi-jantzinkarite janta Raworisheeyaki. Eejatzi nopomeentsitawentziniri maawaeni kaari ifnaana, nokantapiintziri Tajorensi imatakayeri rirori kameethatatsiri.² Nokantapiintziri eejatzi imatakayemiro piweshiryaaantyaari, pineshironkatawakaantyaari. Eejatzi nokowaki imatakayemiro pikemaperotero maawaeni rantawentzimiri Jesokirishito. Rootaki nokowakiri piyoperoteri Jesokirishito.³ Paerani tee riyotawitarini atziri irira, omaanta irofnaaka riyoteeri rirori. Jee, nokowaki piyoperoteri kameetha. Rootaki nokaantakimiri.

⁴ Omaanta eenitatsi paashini atziripaeni rinashita riyotaantzi. Kyaaryoowa, ramatawiteetzimikari, rootaki niyotaantzimirori maawaeni iroka.⁵ Kyaaryo, tee notsipatawitzi, omaanta osheki nokenkithashiryaaakimi. Niweshiryaaawentakimi kameetha pi-jeeki. Kyaaryo, pineshironkatawakaaka, eejatzi eekiro piyaatatzi paapatziyaperotari Jesokirishito, rootaki niweshiryaaantari.

Kijokiro poyeri Jesokirishito

⁶ Rooma paerani paapatziyakari Awinkatharite Jesokirishito, rootaki rowawijaakotantakimiri. Rootaki iroñaaka, eekiro piyaatatzi paapatziyaantariri apatziro irira: maawaeni kitejiriki panteniri oetarika paeni ikowakaakimiri. ⁷ Noshiyakaawentemiro: rowaga pankirentsi, aririka oparithaperotaki inthomaeki kipatsi, rootaki oshookantari kameetha, eejatzi oshintsitantakari. Eejatzi pikimitanakya eerori, kijokiro poyeri Jesokirishito. Apatziro pikenkithashireeri, ari imatakayemiro kameethatsiri, eejatzi ishintsishiretakayemi. Pikantatyeeyaani pikemijantaperoteri, rooma rootaki riyotagaetakimiri. Aritaki pikantya, eekiro piyaatatye pipaasonkiteeyerini Jesokirishito, tema ineshironkaperotakae.

⁸ Omaanta eenitatsi paashini atziripaeni inashita riyotaantzi. Kyaaryoowa, riyotaantziro theeyaantsi, rowaga maawaeni ikenkithashiryaaeri rirori eejatzi maawaeni riyotashitawitari: rootaki riyotaanteeyawitarini ichariniiteni, itaperotakaworini ijeekini. Ramatawitzimikari. Ero paapatziyari. Tee riyotagaero ikantaperotziri Jesokirishito: tema tee ikowakayimiro paapatziyaari.

⁹ Inta okameethatzi paapatziyari irira. Paerani ikimitakae awatha aaka, omaanta itajorentsiperotakiroña, ashi royiro. ¹⁰ Eejatzi eerori, aririka kijokiro poyeri, paapatziyari, ikantyaani itajonkawentapiintemi, ero powashironkaantarofña, inta ipashitzimiro maawaeni koetyeemotzimiri. Ipinkathariperowenantzifña, ranaakoperotziri maawaeni paashinipaeni jewatawitachari. ¹¹ Paerani ikantziri Tajorentsi itotonateeyani ishiramparitantari joriyopaeni, rootaki riyotantakari atziri raapatziyakari Tajorentsi. Omaanta iroñaaka aririka paapatziyari Jesokirishito, inashita ikowakayimiri. Kaari pitotonatantyaawo. Iroñaaka kimiwitaka pitotonatakiro, omaanta rowameethatakimi pishireki pipakaantaawori kaari kameethatsi pantzirini, iroñaaka ero pikoyiro pantapiintero. ¹² Eeroka ikaawoshitaneetakimiri, kimiwitaka itsipatakimi Jesoshi, pikamaki eejatzi kimiwitaka romonkeetakimi omookinta. Tema Tajorentsi ipiriinteeri Jesoshi, eejatzi eeroka kimiwitaka ipiriinteemi. Tema paapatziyakari riraga Tajorentsi, riraga piiriinteeri Jesokirishito, rootaki ipaashinitakaanteemiri. Iroñaaka tekatsi pikanteeyaa pantero kaari kameethatsi, rooma kimiwitaka pikamakitzi. ¹³ Paerani okimitzimotakimi tee pañi, tee pikenkithashireerini Tajorentsi; inta pantapiintawitawoni kaari kameethatsi. Tee piyotawitarini riraga Tajorentsi. Iroñaakakya ineshironkatakimi, tee ikenkithashiryagaero kaari kameethatsi pantawitarini. Rowameethatantakimiri panteero kameethatsiri, pikimitakari Jesokirishito. ¹⁴ Paerani osheki apomeentsiwentawitakawoni rojankinarini Moeseeshi awijakotantyaarimi, omaanta tee amonkaatzironi. Ayotaki eenitatsi kaari kameethatsi antzirini, rootaki aantantyaarimi paamarikinta akemaatsiyaawomi. Omaanta ikamawentakae Jesokirishito koroshiki, rowawijaakotakae. Iroñaaka ero apomeentsitawentawo irona jankinarentsi awijakotantyaari. ¹⁵ Paerani, ikamantari Jesokirishito koroshiki, riyotakaakae tekatsi ikantee rowashironkae riraga iwinkatharite maawaeni kamaari eejatzi maawaeni pinkathatziriri riraga paashinipaeni kaari iñagaetzi. Ithañaakowentakae Jesokirishito, ero ishinetziri irintapaeninta ranaakotee.

Ero pikenkithashiryaaero riyotaawitzimiri atziripaeni

¹⁶ Tee okameethatzi ikijantemiro atziripaeni oetarika powayitarini eejatzi pimiritaytzirini. Eenitatsi osheki kiejitatsiri rinashitakayitakarini joriyopaeni imakoryaanteeyarini. Rantzironi: maawaeni ojarentsi, maawaeni kashiri eejatzi maawaeni saawaro. Teerika pimonkaatziro eerori, ero pishinetziri ikijawentemiro. ¹⁷ Paerani ikantani rametapiinteeyawoni joriyopaeni, ikenkithashiryaaantariri Tajorentsi, omaanta iroñaaka rareetaka Jesokirishito. Riroperotaki apinkatheeyerini. Monkaataka, ari okaatzi: ero iroñaaka apiitapiinteero rameteyarini joriyopaeni. ¹⁸ Kyaaryoowa, ero pishinetziri riroripaeni ramatawitemi. Inashita oetarika riyotaantziri. Ikwakaemikari pikimityaari rirori, ikantzimikari: “Pipinkathateri ronampiri Tajorentsi pawijakotantyaari. Noñaakiro kaari iñaapiintziri paashinipaeni, ¿piñaakirooma eerori?” Ikantakaaperotashita. Ero pikenkithashiryaaero ikantawitzimiri, itheeyashita. ¹⁹ Tee raapatziyaperotari riraga Jesokirishito, omaanta irira rirotaki Jewateeni. Aakakya, aririka akenkithashireeri irira apaniroeni, kameetha aapatziyaari. Riyotakaakae, imatakaakae kijokiro owakiri ayemijantzironkarite antaperotantyaawori ikowakaakaeri Tajorentsi.

²⁰ Ikamaki Jesokirishito, eejatzi okimiwitaka itsipatakimi pikamaki eerori. Iroñaaka ero pikenkithashiryaaero riyotaawitzimiri atziripaeni, ero owawijaakotzimi. ¿Litaka patsipetashitaworini pantashiwitakawo ikantzimiri irintapaeni? ²¹ Tee okameethatzi ikantawitzimiri: “Aririka pikowaki pawijakote, ero pipampitziro okaatzi ithaawakari Tajorentsi, ero powari kaari ishinetzi Tajorentsi, ero poteeyiro ithaawakagaetari”.

²² Tee rootaki ikantziri Tajorentsi. Rooma riyotashitakawo atziripaeni iroka, riyotaashitzimiro. Pamine, riwetsikakaero Tajorentsi maawaeni owanawontsi owayarini. Aririka owaeyawo, ari okaatzi, thonkapaaka. Tekatsi okantziro ashire. ²³ Aririka atzityaawo owanawontsi aetakaashitakari ayotzi, aetakaashitakari aapatziyaperotakari Tajorentsi, aetakaashitakari tee akantakaaperota, aetakaashitakari ashironkawaentakari Tajorentsi. Omaanta atsipetashitakawo atzita. Aririka atztayityaawoni owanawontsi, akantatyaaeni akoyiro kaari kameethatatsi, tee akoyi amaeantero, eejatzi akantakaaperotaka.

3

Ikanteri: “Kameetha pijeeki”

¹ Paerani tee piyoteeyawityaarini Tajorentsi, piyaateeyenimi paamariki kaari tsiwakan-itatsini; omaanta ikamawenteeyakimini Jesokirishito, rowawijaakoeyakimini. Roojatzi ipiriinanta; rootaki iroñaaka piyotantariri Tajorentsi, eero piyaateeyeeni paamariki, inta piyaateeyeeni jenokinta: janta ijeekinta Jesokirishito rakoperoki Ashitariri, itsipatapaari ipinkathariperotzi. Iroñaaka eekiro piyaatatyepikowaperotanaki piijeekaeyeni janta, pitsipateeyantapaeyaarini. ² Rootaki kaari apatziro pikenkithashiryaaantapiintawo tsika pikantyaari jaka jaawikika, inta pikenkithashiryaaakotaperotyaaawo jenokinta, rowaga tsika ikanta Tajorentsi, eejatzi oetarika ikowakayimiri. ³ Okimitaka pikamaki, eero iroñaaka pikenkithashiryaaayiteroni jeekatsiri kipatsikipaeni, eero pikimitaa paerani. Omaanta rañaakagaemi Tajorentsi, piijeekantapaeyaaari jenokinta. Ikempoyaaaperotakimi, ikimitakaantakimi riraga Jesokirishito. ⁴ Iinja ipiyeepikatsikika Jesokirishito, riraga añaakayakagaerini. Kameetha ipinkathariperotapaaki, akaateeyapaerini apinkatharitapae aakapaeni.

Eero papiitziro kaari kameethatatsi pantawitarini paerani

⁵ Iroñaaka kimiwitaka kamakimi omaanta rowañaagaemi Tajorentsi, rootaki kaariroña papiitanteyaawo kaari kameethatatsi pantawitarini paerani. Eeroka shirampari, eero pishirontawo tsinani kaari payi. Eeroka tsinani, eero pishirontari kaari piimi. Shirampari, eero pantatenkatawaka pishiramparinkaki, pikimitakaantyaari riro tsinani. Tsinani, eero pantatenkatawaka pitsinaninkaki. Eero pikowaperotziro pantero iroka, eejatzi oetarika paeni kaari kameethatatsi. Eero piñaawenatapiintawo pipiyotaperotero pashaagawo maawaeni kitejiri. Aririka pikenkithashiryaaapiintero pipiyotero, pikimitakaantakawo rootaki pitajorentsiti. ⁶ Osheki rantayitziro ni atziri irokapaeni, rootaki rowashironkaantyaariri Tajorentsi iinja. ⁷ Paerani pantapiintawonani, ashi poyironi. ⁸ Iroñaaka pipakaeroroña iroka: eero pikijawakaa, eero pimanintawakaa, eero powariperotawakaa, eero pikantzimatawakaa, eero powashiyakothatanta, ⁹ eero pamatawitawakagaeyani, kameetha pijeeki; rooma iroñaaka tee pikimitagaeya paerani, eero papiiteero pantawitakari, kameetha pijeeki. ¹⁰ Paashinishiretayiteemini, tema rowameethateemi Tajorentsi. Iroñaaka pikameethashireperotanaki, pikimiteeyaarini riraga Wetsikanakimiri paerani. Eejatzi maawaeni kitejiri tema rirotaki amitakotzimiri pantero kameethatatsiri, eekiro piyaatatyepiyotaperotero kameetha. ¹¹ Tee ikenkithashiryaaakotero Tajorentsi tsika akantari: omawitya rirorika joriyyotatsiri, kaari joriyyotatsiri, totonatachari ishiramparitantari, kaari totonatziro, poñaachari paashiniki kipatsi, yotzinkari, kaari yotzinkari, pimantaarewo, kaari pimantaarewo, omaanta ikenkithashiryaaakoteeri aapatziyakaririka Jesokirishito riraga Awinkatharite.

Tsika akantyaaka ajeekae aakapaeni aapatziyariri Jesoshi

¹² Pamine, ineshironkaperotakimi Tajorentsi. Rowameethatakimi pishireki, rooma riyoyaakimi reentsitizimi. Rootaki ikowakaakimiri ashi poyero petakotantya, pikaminthaante, eero pikantakaaperota, pitsinampashirete, eero peshiwentziro. ¹³ Poyaaakotawakagaeyani: eero pipiyatakotari kijawitemiri, inta pipeyakoteniri eejatzi pineshironkateri. Rooma ipeyakotzimiro Awinkatharite kaari kameethatatsi pantziiri. Eejatzi pikimiteri atziripaeni eero pipiyakoteniri oetarika rantzimawitemiri. ¹⁴ Iroka kameethaperotatsiri pantaperotero: eekiro pinintashireperotawakagaeyanakaayani maawaeni. Ñaakiro, aririka anintashireperotawakaaya, aritaki aakameethatawaka-gaeyanakaayani maawaeni.

¹⁵ Piweshiryaaawenteeyarini riraga Jesokirishito. Rootaki riyoyaantakimiri Tajorentsi piweshiryaaawentyaari rirori. Roojatzi pikantyaani pipaasonkitapiinteri. ¹⁶ Pikantyaani pikenkithashiryaaaperotantyaawori iñaani Jesokirishito. Pikanteri riyotakayemi kameetha piyotawaakagaeyantyaarini ikowakaakimiri Tajorentsi. Eejatzi pikantawakagaani: “Thame aweshiryaaawentyaari Tajorentsi”. Ikamintheeyakimini Tajorentsi, iroñaaka pipaasonkiteyirini. Pomampaawenteeyarini irira maawaeni

pajankaneki, pomampaawaetya okantziri Iwaperite. Pomampaawentyaari Tajorensi, eejatzi pomampaakotyawo Ishire Tajorensi iyotashiretakaakimiri. ¹⁷ Tee akowaeyeni ipashiwentakagaeyeeni Awinkatharite Jesoshi, rootaki nokowakaantakimiri powameethatayiteroni maawaeni oetarika panteri. Okameethatzi akenkithashiryaaipiinteri, apaasonkiteeyantyaaririni Tajorensi.

Ikantziri tsika akanterika atziripaeni

¹⁸ Eeroka tsinani, pikemijantaperoteri piimi, rootaki ikowakaakimiri Awinkatharite. ¹⁹ Eeroka shirampari, pineshironkaperotero piina, eerokya pikijathatziro. ²⁰ Eejatzi eeroka eentsi, pikemijantaperoteri piri oetarikapaeni ikantemiri. Eejatzi pikimitero piniro, pikemijantaperotero oetarikapaeni okantemiri. Tema rootaki inimotziriri Awinkatharite. ²¹ Eenitatsirika pashi peentsitepaeni, kameetha pikemijantakayeri. Omaanta eero pikijathatapiintziri, pikantakaashiryaaakaneentarikari. ²² Pimantaari, pikemijantaperoteri riraga amanantzimiri, oetarikapaeni ikantzimiri. Eero pamatawitziri: omawitya eerorika raminimi, omaanta kameetha pantawaeteniri. Pipinkathatziririka Awinkatharite, ari pikyaaryoowenteniri rirori kameetha piwaatorote. ²³ Oetarikapaeni panteniriri, pikyaaryoowenteniri. Pikimitakaantyaari riro Awinkatharite pikyaaryoowentziniri, tee riro atziri. ²⁴ Piyoperotaki pikyaaryoowenteniri Awinkatharite Jesokirishito, rirotaki pinatemini iinja, rañaaperotakagaemi janta Tajorensikinta. ²⁵ Omaanta riraga antapiintzirori kaari kameethatatsi, ari rowashironkaakiri Tajorensi. Oetarikapaeni anteeyakirini, eenitatsi ikanteeri aaka iinja, tekatsi akantya amatawiteri.

4

¹ Eeroka antawaetakaanatsiri, pineshironkateri patzirite, kameetha pipinateri. Eero powashironkaashitari, kameetha pijeeki. Rooma piyotzi ijeeki janta jenokinta Piwinkatharite, riyotaki maawaeni pantziri.

Pikenkithatakaapiinteri Tajorensi

² Pikantyaani pamanapiinteri Tajorensi, maawaeni kitejiri. Pikenkithashiryaaakoperotyaari oetarika ikantziri, eejatzi ikoyiri, eejatzi pikantapiinteri: “Ariwee Pawa, paa-sonki”, rooma ikameethaperotaki. ³ Rooma nokamantapiintziri atziripaeni tsika ikantyaari rawijakotenteyaari, rootaki romonkyaanteetakinari jaka omonkyaagamentsiki. Pamaneri Tajorensi ramitakoeyenani nokamanteeyerini paashinipaeni atziri tsika ikantakaeri Jesokirishito rowawijaakotentakaeri. ⁴ Pikanteri imatakayenawo kameetha nothotyeeniri atziripaeni, ikemaperotantyaawori. ⁵ Eejatzi aririka pitsipatyaari kaari aapatziyariri Jesoshi, nokowaki kameetha pijeeki, eero pipashiwenta. Eejatzi kameetha piyotagaeyerini, eero piperashiryawo. ⁶ Aririka pikenkithatakayeri, pineshironkateri, kameetha ikemaperotantemiri. Eero poñaashirenkiri piñaañaatziri. Aririka rojampitemi oetarika, piyote kameetha tsika pikanteri pakeri ikowantaperotyaari rirori raapatziyariri Jesoshi.

Ikenkithatakotziri Teekiko

⁷⁻⁸ Iroñaaka notyaantemiri Teekiko, ayemijantzinkarite nonintashireperotziri. Ikim-itakina, ikyaaaryoowentziniri Awinkatharite oetarikapaeni rantziri. Ikamantapaakimi tsikarika nokanta nojeekaki. Rootaki notyaanantyaariri, piyotantyaari tsikarika nokanteeyarini jaka, eejatzi nokowaki riweshiryaaakayemi. ⁹ Itsipatanakyaari irira Oneeshimo, poñaachari piipatsiteki. Rirotaki ayemijantzinkarite: ikyaaaryoowentziniri Awinkatharite oetarikapaeni rantziniriri. Nonintaperotziri. Ari ikaate apite kamantapaakimimi maawaeni oetarika awijeentsiri jaka.

Riweyaantari riwethatyaari korojaashijatzi

¹⁰ Eeniro jaka eejatzi Arishitaariko, riwethatzimi. Ikaatakina nokyaaryoowentziniri Awinkatharite, rootaki romonkyaanteetakariri eejatzi naaka. Eejatzi riwethatzimi Marikoshi, riraga rirentzithori Werenawee. (Tema irika Marikoshi rirotaki nokamantakotakiri paerani. Nokantakimi: “Aririka rareetakya pinampiki, paakameethatawakiri”.) ¹¹ Eenitatsi jaka eejatzi Jesoshi, iitachari eejatzi Jooshito, riwethatzimi. Rirotaki joriyopaeni omaanta ikaateeyakinani nokenkithatakotziri Tajorensi tsika ikantari reewawenantee. Eejatzi osheki riweshiryaaakakina. Paashinipaeni joriyotatsiri tee ramitakotana. ¹² Eeniro Epaaagashi riwethatzimi eejatzi. Poñaachari pinampiki. Rirotaki kyaaryoowentziniriri Jesokirishito eejatzi. Ikantani ramanapiintziri Tajorensi imatakayemi pikimityaari, pikameethatantyaari, eejatzi pimatantyaawori maawaeni

ikowakaakimiri. ¹³ Nokantemi: kyaaryo, ikyaaryoowentziniri rirori. Eejatzi ikyaaryoowentziniri riraga raworisheeyajatzi, eejatzi riraga iyeraaporeshijatzi. ¹⁴ Eejatzi riwethatzimi Rookashi, riraga aawinantatsiri noneshironkaperotziri. Eejatzi riwethatzimi irira Teemashi.

¹⁵ Niwethatari maawaeni ayemijantzinkarite janta Raworisheeyaki, eejatzi niwethatawo Nijowa, eejatzi niwethatari maawaeni kemijantapiintzirori ifaani Tajorentsi janta opankoki. ¹⁶ Piñaanatawakiniri nojankinari maawaeni ayemijantzinkarite eerokakinta. Roojatzi pikanteri riraga raworisheeyajatzi ifaanatawakiniri maawaeni iyemijantzinkarite rirori. Eejatzi piñaanatawakiro nojankinatziniriri irinta. ¹⁷ Iroka pikanteriri Arikiipo: “Pimonkaateniri maawaeni ikowakaakimiri Awinkatharite, eero piperawentawo”.

¹⁸ Naaka Paaworo nojankinatakimiro nakoki: “Nowethatzimi”. Eenirona nojeeki jaka omonkyaagamentotsikika, eero pipeyakotziro. Nokowaki ineshironkatemi Tajorentsi.

Ari okaatzi.

Naaka jankinateeyimironi:

Paaworo

RITAKANARI PAAWORO ROJANKINATZINIRI TEJAWOONIKAJATZI

¹ Nokoyi niwethatemi eerokapaeni, noyemijantzinkarite, maawaeni aapatziyariri Jesokirishito janta Tejawoonikakinta. Naaka jaka Paaworo, notsipatari Shiirashi eejatzi Temoteeyo nojankinatzimiro iroka. Tema eeroka sheninkateeyakaririni Pawa Tajorentsi eejatzi Awinkatharite Jesokirishito. Nokowaki ineshironkatapiinteeyemini eejatzi kameetha ijeekakagaeyemini.

Riraga tejawoonikajatzi osheki rameentari Jesoshi

² Nokantatyeeyaani nopaasonkitziri Tajorentsi: nopaasonkitawenteeyimini eejatzi nokantani namaniri ramitakoeyemini. ³ Nokenkithashiryaaipiintzimi osheki paapatziyeeyakarini Pawa, rootaki panantanakanakiri maawaeni ikowakaakimiri. Eejatzi nokenkithashiryaaakimi pineshironkateeyirini, rootaki pamitakotantariri paashinipaeni atziri, pikyaaryoowentziro, eejatzi pinintashiryaaawaaka. Eejatzi nokenkithashiryaaakimi pikyaaryoowentziro pameentakari Awinkatharite Jesokirishito, paamaantaperotariri ipiyee. ⁴ Noyemijantzinkarite, ikantani ineshironkatakimi Tajorentsi. Niyotaki riyoyeeyakimini, rootaki reentsitetanteeyakimirini. ⁵ Piyoteeyakini paerani nokamanteeyakimini tsika pikantyaari pawijakotanteeyarini, tee nokantashitzimi. Iyotaakimi Ishire Tajorentsi kyaaryooperotakikya nokantakimiri. Eejatzi piyotzi okameethataki maawaeni nanteeyakirini, rootaki piyotantakari kyaaryooperotakikya okaatzi nokantakiri.

⁶ Oetarika piñaakotakinari nantakiri naari, aritaki pikimitanteeyakinarini eerori, paapatziyawa ikantziri Awinkatharite Jesoshi. Pikemaperotantari ikantziri irira, pameentakari roojatzi pikimitakari. Osheki rowashironkaakimi kaari aapatziyari, omaanta eekiro piweshiryaaanakitya; kaari pikantashiretzi, iweshiryaaakaakimi Ishire Tajorentsi. ⁷ Kameetha pijeekaki, rootaki ikowantakari ikimitemi maawaeni ayemijantzinkarite janta kipatsikipaeni owaero Masherooniya eejatzi Akaaya. ⁸ Aritaki powaaganakiro ikantziri Awinkatharite. Tee apaniroeni ikemakotakimi riraga masherooniyaajatzi eejatzi Akaayaajatzi, inta ikemakotakimi maawaeni paashinipaeni atziri paapatziyaperotakari Tajorentsi. Iroñaaka tee nokamantziri naari, rooma riyotakotakimi paapatziyari Jesoshi, ⁹ eejatzi ikenkithatakotashiteeyakimini. Riyoteeyakini maawaeni atziri paerani niyaantantashiteeyakimirini, niyotaakotakimiri rirori kameetha. Riyotaki pookaeyakironi maawaeni piwetsikashitawitari piitajorentsiwitari, roojatzi pameentakari Tajorentsipero, riraga Añaaperotatsiri. Iroñaaka paapatziyeeyaarini apatziro irinta: pikyaaryoowentziniri ikowakaakimiri. ¹⁰ Eejatzi ikenkithatakotashitakimi pikantyaani paamayari riraga Itomi Tajorentsi. Arimachee ipokae, ipoñaakya jenokinta. Ikamaki paerani, ijeekaki 3 kitejiri omookinta. Roojatzi ipiriinteeri Tajorentsi, rañaakagaeri, roojatzi roenokantanaa jenokinta, eejatzi ipiyee iinja. Ari rowashironkagaeyerini iinja maawaeni kaari aapatziyari, omaanta eero athaawantari, tema rowawijaakotakae riraga Jesoshi maawaeni aari, riraga aapatziyaperotariri.

2

Oetaka rantziri riraga Paaworo Tejawoonikaki

¹ Piyotaki, noyemijantzinkaritepaeni, aririka nareetanteeyakimirini niyoteemi, tee natsipetashitawo. ² Piyotaki paerani tekirani niyaantzini pinampiki, ikijayitakinani janta Jiriposhiki, osheki nokemaatsitashitakawo eejatzi ishironetawentakinani inji, inji, inji. Omaanta ramitakotakina Tajorentsi imatakaakinawo rootaki kaari nothaawanta inta niyotagaeyakimini maawaeni ikantziri Jesokirishito. Eejatzi osheki ipiyathatakina janta pinampikinta, omaanta omatakaakina Ishire niyotaakotakimiri riraga Jesokirishito. ³ Eejatzi piyotaki kameetha nokenkithatakotakimiro ikantziri Tajorentsi, tee nokompitawo. Tee namatawitzimi, inta niyotaakimi kameetha: tee notheeya. ⁴ Omaanta iñaantakina rirori nokemijantaperotziririka. Tema iñaakina nantakiro, rootaki rotyaanantakinari nokamanantzimiri. Tee nokowashitawitari iñaaperotena atziri, inta apatziro nokoyiri Tajorentsi iñaaperotena nokameethashiretzi. Rooma riyotzi irintapaeni maawaeni oetarika akenkithashiryaaari. ⁵ Eejatzi piyotzi tee nokoyi kameetha niweshiryaaashiteeyemini namatawitantemiri, tee nokantashitzimi: “Pikameethaperoeyakini”. Tee nokowashita piyorikite. Riyotzi Tajorentsi nokantzimiri kyaaryooperotatsiri. ⁶ Tee nokowashita piñaaperotena eeroka, eejatzi tee nokowaki iñaaperotena

paashinipaeni atziri. Omawitya naaka rotyaantanewo Jesoshi, ⁷ rootaki okameethatantawitari nokantemimi: “Piñaaperotena”. Omaanta tee nokowaki. Tee nokimitari peewatzinkarite. Okimitaka aririka othoteeri tsinani eentsite oteni, oneshironkatantariri, eejatzi nokimitakaapaakimi, noneshironkataakimi eerokapaeni. ⁸ Osheki nonintaperoeypaakimini, rootaki niweshiryaantapaakari nokamanantapaakimirori okaatzi ikantziri Tajorensi. Eejatzi nokyaryoowentzimi namitakotakimi paapatziyaperotari Jesoshi. Iroñaaka oetarikapaeni nantayitakirini, nokantani nokenkithashiryaapiintzimi.

⁹ Pikenkithashireeya, noyemijantzinkarite, nojeekantzimotakimiri osheki nantawaetakiroña kitejiriki eejatzi tsiteniriki, oshekini nomaakotaperotakiwee. Tee nokoyi nonetheemi koetyeemotanari, rootaki nantawaetantari nopinatantyaawori koetyeemotanari. Tee nokoyi pipomeentsiwentenawo eerori pipashitayitenani oetarika. Nantawaetaki eenironi nokamanteeyakimironi ikantziri Tajorensi. ¹⁰ Piñeeyakinani naapatziyaperotakari Jesoshi, nomonkaatakiro ikowakaakinari rirori. Rootaki kameetha nojeekantakari, tekatsi kaari kameethatatsi nantziri, tekatsi nantani. Eejatzi iñaakina irira, kameetha nojeekimotakimi eeroka noyemijantzinkarite. ¹¹⁻¹² Iroka noshiyakaawentemiri: tema kameetha riyoteeri shirampari reentsitepaeni. Piyoteeyakini nokimitakaanteeyakimini neentsitepaeni, nokanteeyakimini paapatziyari Jesoshi, niweshiryaakagaeyakimini, eejatzi niyotaaakimi kameetha pijeekaeyeni ikimoshiryaawenentemiri Tajorensi. Tema ikowakaakimi pathaagakotyaari rirori reewawenentemiri. Eejatzi iinja pijeekimotantyaariri janta ipankokinta, janta ishupakiryaakoeyininta maawaeni. ¹³ Paerani, nokenkithatakaantapaakimirini, paapatziyaperotawakawo ikantziri Tajorensi. Tee piitashitawakawo ro nashi nokantziri, inta piyotakiro rooperotatsiri ikantziri irira. Tema kyaaryoopero ikantziri eejatzi paapatziyeyakawoni, rootaki opaashinitakaantakimiri, owameethashiryaantakimiri pishireki. Rootaki nokanantakariri Tajorensi: “Ariwee, raapatziyawo tejawoonikajatzi pikantziri”. Aritaki nokantani nokantapiintziri.

¹⁴ Ari, noyemijantzinkarite, pikimiteeyakarini riraga aapatziyariri Jesokirishito janta Joreeyaki. Ikiyeeyakirini ijoriyotzinkarite ayemijantzinkarite janta, eejatzi ikimiteeyakimini kaari aapatziyariri rirori jaga pinampiki, ikiyeeyakimini. ¹⁵ Rowamaakaanteeyakirini joriyyo Awinkatharite Jesoshi, eejatzi itakaworini ichariniitene paerani rowamagaeyakirini kamanantayitziroirini iñaani Tajorensi. Eejatzi rirotaki riraga joriyyopaeni janta ikimitakina naari, ikijakina. Jee, rookakina romishiyakina, tee ikowakaana nonampijatzityaari. Tee okameethatzi rantziri, tee inimotziri Tajorensi: tema ikiyeeyakirini rirori maawaeni kaari joriyyotatsi. ¹⁶ Jee, osheki ithañaakotapiintawitakina nokenkithatakayemi eeroripaeni, rooma eeroka kaari joriyyotatsi. Tee ikowakagaeyawitzimini paapatziyawo ikantziri Jesokirishito rowawijaakotantemiri Tajorensi. Eekiro riyaatatzi rantziro kaari kameethatatsi, omaanta iroñaaka ikijiri irira, kyaaryo rowashironkagaeyerini.

Ikowaki riraga Paaworo rapiitiri iñaakiteri tejawoonikajatzii

¹⁷ Noyemijantzinkaritepaeni, osheki nokowaki añaawakaya. Tee akaatawakaawita, tee añaawakaaga, omaanta osheki nokoetyagaemi, nokenkithashiryaapiintzimi. Pijeeki inteenanta omaanta iroñaaka osheki nokowakiroña napiitemi nareetaatemi.

¹⁸ Nokowahyawitakini nareeteeyeeeminimi, eejatzi nokowapiintawitaka naari niyaatashitemimi apaniroeni, omaanta rotzikaakina iwinkatharite kamaariapaeni. ¹⁹ Iinja ipokae Awinkatharite Jesokirishito. Riyotaki irira niyotagaeyakimini paapatziyaaari. Aririka ipokae, nokimoshirewenteeyemini eerori, tsipateeyakinariniroña akaateri aririka ikantena: “Kameetha pikenkithatakotakina eeroka piyotakaakiri raapatziyana riraga maawaeni irika tejawoonikajatzii”. ²⁰ Kyaaryo, niweshiryaawentaperoeypakimini eeroka iroñaaka, nokimoshirewenteeyakimini.

3

¹ Osheki nokenkithashiryaawitakimi, omaanta tekatsi nokanta nareetakimi naari. Naamaaka okameethatzi nojeeki apaniroeni jaka nampitsiki oetachari Ateenashi, ² notyaanantakimiriri riraga Temoteeyo. Tema rirotaki ayemijantzinkarite; ikimitakae akenkithatakotziri ikantziri Jesokirishito riraga Owawijaakotantatsiri. Ari rareetapaakimi rirori, ramitakotapaakimi paapatziyaperotyaaari Jesoshi, eejatzi riweshiryaakagaeyapaakimini. ³ Nokowakaakimiri eeroka eero pikantashiretanaka aririka ikijakimi atziri. Piyotzi aapatziyari Awinkatharite, rootaki akemaatsiwenantariri iroñaaka. ⁴ Paerani nareetantakimirini janta, nokamantakimini: “Aririka paapatziyari Jesoshi, rowashironkayemi theenkantatsiri”. Aritaki piyotaki iroñaaka monkaataka nokamantakimirini paerani. ⁵ Rootaki kaari nojamanitantaka nokemakotakimi, ari

notyaantakiri Temoteeyo iñaantakitemiri janta Tejawoonikakinta niyotantyaari eekirorika piyaatatzi paapatziyari Jesoshi. Naamaakowitakimi iñaantawitapaakari iwinkatharite kamaaripaeni rantakaakimiro kaari kameethatatsi. Aririka pikemijantherimi irinta, natsipetashitakawomi nokantawitakimi niyotakaakimini paerani aapatziyari Jesoshi.

⁶ Ari iroñaaka ipiyapaa jaka riraga Temoteeyo. Iñaapaakimi, ikamantakotapaakimi kameetha paapatziyaperotari Jesoshi, eejatzi kameetha pineshironkaperotawakapaa. Eejatzi ikantapaakina pikowakina piñaaperotana. Eejatzi naari, osheki nokowaki noñeemi eerori. ⁷ Eeniro nowashironkaaka jaka, ikijeetakina. Omaanta niyotaki, noyemijantzinkarite, pikantatyeeyaani paapatziyari Jesoshi, rootaki piweshiryaakaanakinari. ⁸ Iroñaaka nokimoshirewentakimi, kameetha nojeeki tema niyoteeyakini kyaaryo paapatziyari Awinkatharite Jesoshi. ⁹ Oshekipero nokimoshirewentakimiroña, rootaki nopaasonkitantakariri Pawa Tajorentsi eejatzi Awinkatharite Jesokirishito. Tema raminakoeyakaeni maawaeni. ¹⁰ Namanapiintziri riraga Tajorentsi kitejiriki eejatzi niyankipaeteni tsiteniriki. Nokantani nokantziri: “Nokowaki potyaantena napiiteeri noñeeri tejawoonikajatzi”. Rootaki nokanantari rotyaantakina eekiro niyotanteemiri paapatziyaperotantyaariri, eerokya pitheenashiryaanta. ¹¹ Nokowaki riraga Pawa Tajorentsi eejatzi Awinkatharite Jesokirishito rareetakayena janta pinampiki. ¹² Nokowaki imatakayemi kameetha pineshironkaperotawakaya, eejatzi pineshironkaperoteri paashinipaeni. Nokowaki pimonkaatena, noneshironkaperotakimi eerori. ¹³ Nokantawentakimiri nokowaki rowameethashiryaaperotemi, pikimitantyaariri riraga Pawa Tajorentsi. Iinja ipokae Awinkatharite Jesoshi, itsipatyari maawaeni aapatziyariri, riraga rowameethashireeyakirini. Aririka ipokae, nokowaki iñaaperotemi riraga Tajorentsi pikameethatzi: tema irira rirotaki Pawa Atajorentsite.

4

Okaatzi inimotziriri Tajorentsi

¹ Iroñaaka, noyemijantzinkaritepaeni, nokowaki panteeyeroni iroka nokantemiri: rootaki ikowakaemiri Awinkatharite Jesoshi. Niyotaakimi paerani tsika pikantya pijeeki kameetha, piweshiryaakaanakityaariri Tajorentsi. Tema pantapiintakiro paerani; iroñaaka eekiro piyaataperotatyee pantero kameetha. ² Piyotakiro nokaminaakimiri, rootaki riyotaakinari naari Awinkatharite Jesoshi niyotaantakimiri eeroka. ³ Ikowaperotaki Tajorentsi pikameethaperoeyeni. Eejatzi ikowaperotaki eeroka shirampari paeni eero pishirontawo tsinani kaari piina. Eejatzi tsinanipaeni, eerokya pishirontari shirampari kaari piimi. ⁴ Inta ikowaki kameetha piyote eerori paaperotero pashi piinapero, kijokiro powaperotero, pineshironkaperotero. ⁵ Eero pikimitari kaari aapatziyari Tajorentsi. Tema osheki iñaaminthatziro tsinanipaeni. ⁶ Omaanta paapatziyaperotyaawo ikoyiri Tajorentsi, eero pishirontakotari iina paashini atziri. Aririka pantero, aritaki rowashironkaaperotakimi Awinkatharite. Tema nokamantaperotzitakimiro paerani. ⁷ Ñaakiro, ikowakaakae riraga Tajorentsi antero kameethatatsiri, tee ikowakaagae antero oetarika kaari kameethatatsi.

⁸ ¿Litaka kaari raapatziyaperotantawo iroka nokantakimiri? Tee naaka ipiyathata inta ipiyathatakari riraga Tajorentsi, riroma rirotaki otyaantzimorori Ishire kameethatatsiri. ⁹ Pinintashiryaawakagaeyakani: tema rirotaki Tajorentsi iyotakimirori pinintashiryaawakaantari maawaeni. Tekatsi okantya nojankinateemimi eejatzi: “Pinintashireeyerini piyemijantzinkarite”, tema natsipetyaawomi. Tema pikantani pinintashiryaawakagaeyakani. ¹⁰ Jee, niyotaki pineshironkatziri maawaeni masherooniya-jatzi, riraga ayemijantzinkarite, omaanta iroñaaka nokantemi eekiro piyaatatyee pineshironkaperotawakayaroña. ¹¹ Pikowakowataki pijeeki kameetha: eero pashiiri paashinipaeni. Eero pakita eerori inta pikenkithashiryaakotya pashi eerori. Pantawaetapiinte eerori paantyaari koetyeemotzimiri. Tema nokaminaakimironi paerani. ¹² Aririka pantero iroka, ari iñaaperotemi maawaeni kaari aapatziyariri Jesoshi, eejatzi eero okoetyeemotzimi oetarikapaeeni.

Ipiriintaneerini kamaentsiri rañaagae, aririka ipokae Jesokirishito

¹³ Iroñaaka, noyemijantzinkarite, nokowaki nokantemiro tsikarika ikanteeya riraga ayemijantzinkarite iinja, riraga kamaentsiripaeni. Nokowaki piyoperotero eero pi-raakoperotantari osheki. Ari papiiteri piñaagaeri. Eero pikimitari kaari iyotatsini ari ipiri-inteeri Tajorentsi aapatziyariri rañaagae. ¹⁴ Ayotaki ikamaki Jesoshi, eejatzi rañaagae. Eejatzi ari ikimitakyaari maawaeni aapatziyariri, riraga kamaeyawiteencharini: aritaki ipiriintaneeri Tajorentsi, aririka ipokae Jesoshi itsipateeyapaeyaarini. ¹⁵⁻¹⁷ Rootaki nokamantzimiri iroka riyotaakina Awinkatharite. Iinja aririka ipiyee, rotyaanteri Tajorentsi apaani

jewatakaakiriri ronampirepaeni ikaemeri paashinipaeni: “Iroñaakaya piyaate pipiyoteri maawaeni aapatziyariri Awinkatharite”. Roojatzi itziwootantakyaawo itziwoore riraga jewatakaakiriri ronampirepaeni, eejatzi ikaemapaaki. Roojatzi ishaawinkantapaakyaari rirori Awinkatharite, ipoñaakya jenokinta. Tekirarika akami aaka, eero eewatziri kamayiteentsirini aate jeñokiini. Ipiriintawakyaata rañagae riraga aapatziyariri Jesokirishito. Roojatziyaka aate, atsipatanakyaari kamawiteenchari. Ragaetane janta menkoriki, atonkiyotawakyaari Awinkatharite janta. Impaete akanteetateyeyaani kijokiro owanakiri. ¹⁸ Pikanteri maawaeni ayemijantzinkarite okaatzika nokamantzimiri rootaki piweshiryaaantakyaari maawaeni.

5

¹ Ari, noyemijantzinkarite, tee nokoyi nojankinatemirowo tsikarika okaate ipokantyaari Jesoshi, tema te ayotzi. ² Riraga koshitantatsiri: aririka ipokapaaki ikoshite, ramawenatawo tsiteniriki eero añaantari. Eejatzi ikimitapaakya Awinkatharite, romapokashitapaakae tsikarika ikaate ipiyanteeyari: tema piyoteeyakironi iroka, rootaki nokamantakimiri paerani. ³ Aririka ikante atziri: “Iroñaaka kameetha ajeeki, tekatsi antenani”, roojatzi romapokapaakiri rowashironkaapaakiri Tajorentsi, eero imatziro ishiyaapi-thatari. Ikimityaawo tsinani motzitatsiri, omapokapaakiro atsikamoonthatapaakiro, tekatsi okantya oshiyaapithatyaawo atsikamoonthatakirowa.

⁴ Omaanta eeroa noyemijantzinkarite, piyotaki tee okimitzimotzimi pijeeki tsiteniriki romapokantapaakimiri Awinkatharite. Aririka ipokae, omawitya romapokapaakimi, eero roshiyakaantapaakimi koshitantatsiri romapokapaakimi. ⁵ Aritaki piyotaki, okimitzimotzimi eenirowo pijeeki kitejiriki pantziro kameethatatsiri, rooma eeroa reentsite Tajorentsi. Tee akimitari kaari yotziriri Tajorentsi. Okimitzimotari irirapaeni ijeeki tsiteniriki rantziro kaari kameethatatsi. ⁶ Okimitaka imaakotapiintziro Awinkatharite riraga kaari aapatziyariri, tee ikenkithashiryaaakotapiintari, okimitzimotakari imaatki-tsi tsiteniriki. ⁷ Tema imaapiinteezzi tsiteniriki, ishinkitapiinteeta tsiteniriki. ⁸ Omaanta aapatziyariri Jesoshi rootaki akinakinapiinte kitejiriki, eero antziro kaari kameethatatsi, eero ashinkita. Aririka romanatapiintya joraaro paerani, ikithaatanakyaawo kijokiperotatsiri, eejatzi iitoki. Rameentakawo, eero rojanaryaakotantari rojataamentoki owamaerinimi. Thame akimiwityaari irintapaeni omaanta thame ameentyaari Tajorentsi, rowakowenteeta: aapatziyariri, anintashireperoteri, tema ayotaki aritaki rowawijaakotakae, rootaki kaari raawyaantee aaka riraga kamaari. ⁹ Tee ikoyi Tajorentsi rowashironkae aari, inta ikowaki rowawijaakotee aririka aapatziyariri Awinkatharite Jesokirishito. ¹⁰ Ikamawenteeyakaeni maawaeni, añaatsiri eejatzi kamaentsiri, atsipateeyantziyaririni rirori maawaeni. ¹¹ Rootaki nokananteemiri: piyoteawakagaeyani maawaeni piweshiryaaantyaari, piyoperotantyaari. Rooma aritaki pantaeyakironi iroñaaka.

Oetaka ikowakaakiriri Paaworo ranteri aapatziyariri Jesoshi

¹² Noyemijantzinkarite, pipinkathateeyerini maawaeni iyotakaakimiri paapatziyariri Jesoshi, rooma ikyaaryoowentzimiro maawaeni. Riroma rirootaki Awinkatharite otyaantakiriri, rootaki reewawenantakimiri eejatzi riyotaagaantakimi. ¹³ Kameetha rantawaetapiintzi, rootaki okameethatantari piñaaperoteri, pineshironkaperoteri. Eejatzi nokowaki kameetha paakameethateri paashinipaeni, eero pikijawakaa. ¹⁴ Eejatzi nokantaperotemi, noyemijantzinkarite, nokowaki pikanteri perantzi rantawaete, eero iperata. Riraga owashiretzinkari piweshiryaaakayaari. Pikenkithatakayeri kaari aapatziyariri Jesokirishito. Eentsikiroeni piyoteeri maawaeni, eero pikijathatzi. ¹⁵ Aririka rowashironkaemi ikijemi eero pipiyatari, inta maawaeni pikantyaani pineshironkatawakaapiintya eejatzi pineshironkatapiintari maawaeni paashini atziri. ¹⁶ Pikantyaani pikimoshirewenteriri Tajorentsi. ¹⁷ Eekiro piyatatyee pamanapiintari irira. ¹⁸ Oetarika ikanteetemiri, pikanteri: “Ariwee, Pawa, rowashironkaetenaata inta eeroa nokimoshirewentzimi”. Rootaki ikowakaakimiri riraga Tajorentsi, tema eeroa aapatziyariri Jesokirishito.

¹⁹ Eero pithañaawo Ishire Tajorentsi yoteemi, eero pipiyathatawo. ²⁰ Eero pitheenkirowo iñaani Tajorentsi ikamanteetemirika. ²¹ Omaanta piñaantaperotawakyaawo maawaeni riyoteemimi paashinipaeni. Aririka okameethaperote, ari paapatziyawakyaawo. ²² Pithañaapithatyaawo maawaeni kaari kameethatatsi.

Riwethateeyanaarini Paaworo

²³ Ashi royirowo riweshiryaaakae Tajorentsi. Nokowaki rowameethashiryaaeroeyemini. Nokowaki ramitakotemi powameethatero maawaeni oetarika pikenkithashiryaaipiinteri, eejatzi imatakayemiro powameethatero maawaeni oetarika pantapiintziro.

Kameetha ikempoyeemi roojatzi ipokantyaari Awinkatharite Jesokirishito. ²⁴ Paerani riyoyaakimi riraga Tajorentsi. Iroñaaka eero ramatawiteeyemini, aritaki rantakiro maawaeni ikanteeyakimirini, rowameethatemi. ²⁵ Noyemijantzinkarite, nokowaki pamanapiinteeyerini Tajorentsi imatakayena naari okaatzi ikowakaakinari. ²⁶ Kameetha pikanteri maawaeni ayemijantzinkarite janta niwethatari. ²⁷ Eejatzi nokowakaakimi piñaanateniri maawaeni ayemijantzinkarite iroka nojankinatakimirika; rootaki ikowakaakimiri Jesokirishito. ²⁸ Nokowaki ikanteetatyeyaani ineshironkateeyemini irira Awinkatharite Jesokirishito.

Ari okaatzi iroka nojankinatakimirika:

Paaworo

RAPITAKIRO ROJANKINATZINIRI PAAWORO TEJAWOONIKAJATZI

¹ Nokoyi niwethatemi, noyemijantzinkarite, maawaeni aapatziyariri Jesokirishito janta Tejawoonikakinta, tsikarika pikanta piyeeki. Naaka jaka Paaworo, nokaatakiri Shiirashi eejatzi Temoteeyo nojankinatzimiro. Rooma eeroka aapatziyariri Pawa Tajorentsi eejatzi paapatziyariri Awinkatharite Jesokirishito. ² Nokowaki ineshironkapiinteeyemini eejatzi ijeekagaeyemini kameetha irirapaeni.

Ipaaasonkitakotakiri Tajorentsi tejawoonikajatzi

³ Okameethatzi nopaasonkitakowentapiintzimi, noyemijantzinkarite. Nokantapiintziri Tajorentsi: “Ariwee, Pawa, eekiro riyaatatye raapatziyaperoeyanakimini riraga tejawoonikajatzi eejatzi eekiro riyaatatzi roshekyaanaka ineshironkaperotawakaanaka”. ⁴ Kyaaryo, aririka nopiyoteeyirini paashinipaeni aapatziyariri Jesoshi nokantziri: “Pikantyaani paapatziyariri Jesoshi. Osheki ikijeetzimi eejatzi osheki rowashironkaetakimi, omaanta tee pipakayiro paapatziyariri irira”. ⁵ Ŋaakiro, kameetha reewatawenzimini Tajorentsi. Omaanta ishinetanteeyakimirini pikemaatsitakawo maawaeni iroka, pikameethashiryaaantyaarikya pitsipateeyantyaaririni janta ipankokinta.

⁶ Ikameethataperotaki Tajorentsi: aritaki ipiyakowentakimi Tajorentsi riraga owashironkagaeyakimirini, aritakikya iŋaashityaawoota iroŋaaka. ⁷⁻⁸ Iroŋaaka rowashironkaanteetawitakimiri, omaanta iinja aririka ipokae Awinkatharite Jesoshi, pikaatena naari ijeekakaakae kameetha, roojatzi eerokya akemaatsitakawo. Iinja romapokapae rirori, ipoŋaanakya jenokinta, itsipatapaakyaari ronampiripaeni shintsitaperotatsiri. Ishipakiryaaapaaki, ikimitapaakyaawo paamari. Kameetha itsipate ijeekakaakae omaanta rowashironkaapaakiri riraga maawaeni kaari kowatsiri riyoteri Tajorentsi, eejatzi maawaeni kaari aapatziyawori ikantawitariri. ⁹ Ikanteetateyeeanyi ikemaatsitakayaari irirapaeni riraga Tajorentsi janta paamarikinta kaari tsiwakanitatsinikinta. Eeroroŋa iŋiiri riraga Awinkatharite. Kyaaryo, eero iŋiiri reewaperote, eero iŋiiri itajonkaperotantayiteni. ¹⁰ Aririka ipokae Awinkatharite, maawaeni aapatziyariri ikimoshirewentawakiri iŋaaperotawakiri rirootaki riroperori. Eejatzi pikaateeyerini eero, rooma paapatziyeeyawakawoni paerani maawaeni nokantakimiri. ¹¹ Ari riyoyaakimi Tajorentsi, rootaki nokantani namanakotapiinteeyemirini. Nokantziri imatakayemiro pikameethatantyaari rootaki iŋaaperotantemiri pikameethatzi. Eejatzi nokantapiintziri imatakayemiro maawaeni kameethatatsiri ikowakaakimiri pikyaaryoowenteniri. Eejatzi nokantapiintziri itajonkawentemi pimataperotantyaawori ikantakimiri, tema paapatziyaperotakari. ¹² Roojatzi aririka iŋaawaemi atziri pikameethatanaki, iŋaaperotantyaariri riraga Awinkatharite Jesokirishito. Riyotzi atziri eeroka aapatziyariri, rootaki iŋaaperotantemiri. Rooma osheki ineshironkatakae Tajorentsi eejatzi Itomi.

2

Ipokapae Jesoshi

¹ Ari piyotaki, noyemijantzinkarite, ipiyapae Awinkatharite Jesokirishito. Ipokaerika arimache ipiyotakaapaakae aakapaeni akaatantyaariri. Iroŋaaka nokoyi nokantemi: ² eero powashiretakota, eejatzi eero pithaayi. Aririka ikanteetemi: “Iyotaakina Ishire Tajorentsi, pokaki Awinkatharite”, eero paapatziyawo. Aririka ikanteetemi: “Noŋaakiri naari”. Aririka ikanteetemi: “Noŋaakiro rojankinari Paaworo okantzi areetapaaka Jesokirishito”, eero paapatziyawo. Tema ikantashita. ³ Ramatawiteetzimikari. Eero paapatziyaneentawo ikantemirika. Tekira omonkaata ipokantyaari riraga Jesoshi. Tekirani ipoki, rityaawo oshekini atziri ikijeri riraga Tajorentsi, ipiyathatyaari. Roojatzi ipokantapaakya irinta shirampari riraga jataperotatsini paamariki kaari tsiwakanitatsini, riraga jewatziriri maawaeni piyathatariri Tajorentsi. ⁴ Ari ikoyi rirori ipakaakayeri maawaeni aapatziyariri Jesoshi, eejatzi ipiyathatakari Tajorentsi, ikantziri:

—Naaka jewawentziriri maawaeni aapatziyariri Jesoshi. Naaka osheki notajorentsi-taki, kameetha shipinkathatena naaka. Tema naaka Tajorentsiperoro.

⁵ Tema pikenkithashiri roo paerani nareetantakimirini nokantakimironi maawaeni iroka. ⁶ Iroŋaaka piyotaki ipokemi riraga piyathaperotariri Tajorentsi, omaanta iroŋaaka eenitatsi thaŋaakariri rirori, rootaki kaari omonkaatanta kitejiri riyowantyaari. ⁷ Eeniro rantawitakari iroŋaaka riraga piyathatapiintariri Tajorentsi, omaanta imanakiro rantziriri.

Tema tee okameethatzi okaatzi rantziri. Omaanta eenitatsi thañaakariri iroñaaka rowaga Ishire Tajorentsi, rootaki kaari riyowanta rirori. Aririka omonkaaty kitejiri ipokantyaari, ari ishinetakiri iroñaaka riraga thañaakariri, ⁸⁻¹¹ roojatzi ipokaperotantapaakya rirori. Ramitakotakiri riraga Jatanaashi rareetantari rirori, roshiyaakotapaakyaari irira. Eenitatsi ishintsinka, osheki ramatawitante aririka itajorentsijeempiyaawitapaakya. Ikwaki atziri rotsikaneeyawakyaariniroña. Rantapiintero kaari kameethatzi ramatawiperotantyaariri maawaeni jatatsini paamariki kaari tsiwakanitatsini. Kyaaryo, tee ikwaki riyotero rooperotatsiri owawijaakoterinimi. Aritaki ishinetakiri Tajorentsi ramatawiteri raapatziyowo theeyaantsi. Aririka ipiyee riraga Jesokirishito ishikiryaaakotapaakiri, roojatzi rowamaantapaakyaari itajonkapaakiri itajorenkaki. ¹² Roojatzi rowashironkaeri Tajorentsi maawaeni kaari aapatziyawori kyaaryooperotatsiri riraga weshiryawentawori kaari kameethatatsiri.

Ekero piyaataye pameentyaari Jesokirishito

¹³ Omaanta ineshironkatzimi riraga Pawa Tajorentsi. Kyaaryo noyemijantzinkarite, paeraniperoroña riyoyaakimi rowawijaakotantakimiri. Owameethataperoyakimi Ishire, eejatzi paapatziyakawo kyaaryooperotatsiri, rootaki rowawijaakotantakimiri, rootaki nokanantapiintari: “Ariwee, powawijaakotakiri tejawoonikajatzi rootaki ikameethatantakari”. ¹⁴ Nokamanantakimirori ikantziri Tajorentsi, pikemaperotakiro ikowantakimiri rowawijaakotantemiri. Ikwakimi pikimityaari Awinkatharite Jesokirishito, pikaateri peewawenante. ¹⁵ Ari, noyemijantzinkarite, pikantyaani paapatziyaperotyaaari Jesoshi. Eero pipeyakotziro maawaeni niyotakimiri paerani nareetantakimiri. Eejatzi eero pipeyakotziro maawaeni nojankinatakimiri. ¹⁶ Osheki ineshironkatakae Awinkatharite Jesokirishito eejatzi Pawa Tajorentsi. Ikantyaani riweshiryaakaakae. Aririka owashironkaya omaanta ineshironkatakae rootaki ayotantakari imatakaakaero maawaeni ikantakaeri. ¹⁷ Nokowaki riweshiryaakagaeyemini pajankaneki. Eejatzi nokowaki imatagaeyemironi eekiro piyaatatzii pantapiinteyeroni oetarika kameethatatsiri eejatzi pikanteeyeroni oetarika kameethatatsiri.

3

Paashini ikowakaakiriri Paaworo aapatziyariri Jesoshi Tejawoonikaki

¹ Noweyaantemiro, noyemijantzinkarite, nokoyi pamanakoeyenani Awinkathariteki imatakayenawo nokyaaryoowenantyaaawori nokamanteri paashinipaeni ikantziri, eejatzi ipinkathatantyaariri maawaeni kemawakirori, ikimitemi eerori. ² Eejatzi pikanteri rirori rowawijaakowentenari irintapaeni kijapiintanari riraga kowatsiri rowashironkaena. Jee, kaari maawaeni atziri kowatsiri rameentyaari Tajorentsi. ³ Omaanta eero ramatawitzi Awinkatharite, kameetha pameentyaari. Ishintsikayemi pajankaneki piijekantyaari kameetha, eejatzi raakowentemi, eero ishinetziri iwinkatharite kamaaripaeni rantakayemiro oetarikapaeni. ⁴ Pameenteeyarini Awinkatharite ramitakoteeyemironi pantapiintero maawaeni nokaminaakimiri paerani. Aritaki pikantyaani pikemijantaperotena. ⁵ Nokowaki Awinkatharite Jesokirishito imatakayemiro piyoperotero inintashireperotzimi Tajorentsi eejatzi piyote ikantyaani ikyaryoowentziniri irira maawaeni ikowakaakiriri. Nokowaki imatakayemiro pikimityaari.

⁶ Iroñaaka, noyemijantzinkarite, ikowakaakina riraga Awinkatharite Jesokirishito nokaminaaperotemi iroka ikowakaakimiri: aririka iperatakya piyemijantzinkarite, eero pikimitari. Tee nokimitari naari, piñaakina tee noperata naaka. ⁷ Piyotaki okameethatzi motzimi pikimitena naari. Paerani nareetantakimiri, tee noperata. ⁸ Aririka pipakinawo nowari, nopinatakimiri. Arimache noshintsitzi nantawaetaki kitejirikipaeni eejatzi tsitenirikipaeni. Nokyaaryoowentakiro nantawaetaki eenitatsi koetyeemotakinari: tema tee nokoyi opomeentsitzi motemi eerori. ⁹ Okameethatawitaka nokowakotemimi oetarikapaeni, omaanta nokoyi niyotayemiro okameethatzi pantawaetapiinte, eero piperata. ¹⁰ Nareetantakimiri nokaminaaperotakimi aririka eenitatsi kaari antawaetatsiri, eero pipiri royaari. ¹¹ Nokemakotakiri ari pikaatakiri perantzi. Tee rantawaetzi, inta ikinashita iñaawetashita, wero, wero, wero. Tee okameethatzi iroka. ¹² Tema iñaakae Awinkatharite Jesokirishito, rootaki nokaminatzimirori iroka. Pikantaperoteri rirori imaerite, kameetha rantawaete rowantyaari.

¹³ Noyemijantzinkarite, eero piperatawo pantapiintero kameethatatsiri. ¹⁴ Piyoteri piyemijantzinkarite riraga kaari kemijantaperoteroni iroka nojankinatzimiri. Eero pitsipatari, rootaki ipashiwenantanakyaari. ¹⁵ Omaanta eero pikijiri, inta kameetha piyotaperoteri, tema rirotki piyemijantzinkarite. ¹⁶ Tema kameetha ijeeki Awinkatharite,

iroñaaka nokowaki ijeekakagaeyeni kameetha maawaeni kitejiriki, tsikarika pijeekaeyini. Nokowaki kijokiro rowapiinteeyemini.

¹⁷ Naaka Paaworo wethatzimiri. Nojankinatzimiro iroka nakoki: “Niwethatemi”; kaari paashini atziri. Aritaki nametakawo, aririka nojankinatapiintziniri ayemijantzinkarite, nojankinatziniri naaka nowaero: kaari paashini atziri. ¹⁸ Nokowaki ineshironkatapiintemi Awinkatharite Jesokirishito.

Ari okaatzi iroka nojankinatakimiri:

Paaworo

RITAKANARI PAAWORO ROJANKINATZINIRI TEMOTEEYO

¹⁻²Nokoyi niwethatemi, Temoteeyo, tsikarika pikanta piyeeki. Naaka Paaworo jankinatzimirori iroka; rotyaantakina Awinkatharite Jesokirishito nokenkithatzi, eejatzi rotyaantakina Pawa Tajorentsi. Rirota rirori matzirori rowawijaakooyeeni, tema ayoperoyeyini tekatsi paashini owawijaakotantatsini. Naapatziyakaakimini paerani, rootaki noshiyakaanantakimiri notyomipero. Nokowaki ineshironkatemi Pawa, ikaminthayemi, eejatzi kameetha ijeekakayemi. Eejatzi nokowaki ikimitakayemi Jesokirishito.

Kyaaryoowa, ramatawitzimikari yotaawitanchari rojankinarini Moeseeshi

³ Niyaatantakari Masherooniyaki, nokaminaaperotanakimi: “Piyeekawakiita jaka Ejeesoki”. Nokowakaakimi pikanteeyerini amatawitantsiri: “Eero piyotaantziro theeyaantsi”. ⁴ Pikanteeyerini ayemijantzinkarite: “Eero pikemijantashitawo ikenkithatashitayitarini”. Pikanteri eejatzi: “Eero paapatziyari ikenkithatakotashitayitarini maawaeni paejatotatsiri. Patsipetashitawokari paamaashitayityaawoni oetarikapaeni. Tekatsi okantemi irokapaeni iyotagaeyemini. Paero ikowakaakaeri Tajorentsi: aririka aapatziyaari, ari riyotagaeyakaeroni”. ⁵ ¿Oetaka nokaminaantzimirori iroka? Rootaki nokamanantzimirori nokowaki pikameethashiretane, nokowaki piyeeki kameetha, eerokya poshiyakaawaetashita pantero, inta kameetha paapatziyaperotanakarini Jesoshi. Aririka panteeyakironi iroka, aritaki pimatakiro eejatzi pinintaperoyeperoterini kameetha paashinipaeni. ⁶ Eenitatsi apaanipaeni kompiytakaworini, ikenkithatakotashitayitawoni riraga kaari riyotayitzi, ratsipetashitakawo ikantawitakarini. ⁷ Ikowayitawitani riyotaanteromi ikantakaantziniri Moeseeshi, omaanta tee riyoperotziro ikantawitari. Tee riyoperotziro oetarika iñaawaetashita, wero, wero: roshiyakari tsirozti.

Ikenkithatakotziro kaminagaantsi rashi Tajorentsi

⁸ Ayoteeyini okameethatzi kaminagaantsi rashi Tajorentsi, omaanta akompitawokari. ⁹ Piyoerotawakiro iroka nokamantemiri: aakateeyakini rowameethatani Tajorentsi, tee aaka rojankinateeni, inta rojankinateetziniri kaari kemijantaperotzirori kaminagaantsi, riraga piyathariri, kaari aapatziyariri Tajorentsi, antapiintzirori kaari kameethatatsi, kaari kameethatatsiri, kaari pinkathaterini Tajorentsi, owamayitziririni ashitariri, owamaantashitachari, ¹⁰ mayempiriite eejatzi mayempiroete, antatenkatawakaenkari ishiramparinkaeteki, antatenkatawakaenkawo otsinaninkaeteki, noshikantatsi, theeri, theyawaetashitachari, maawaeni. Eejatzi rojankinatziniri maawaeni kijayitziririni riraga iyotaantayitzirorini kameethatatsiri. Tema riro Tajorentsi jankinatakaakiririni Moeseeshini. ¹¹ Kameetha iroka niyotaantziro. Roxyaantakina Tajorentsi nokamantakoteri irira, riyotzi nomatakiniri ikantakinari. Kameetha iroka nokamantakotziriri: tema ikameethataperotzi irira.

Ikaminthaakiri Tajorentsi riraga Paaworo

¹² Riyoyaakina Awinkatharite Jesokirishito nanteniri oetarikapaeni ikowakaakinari. Riyotaki nomonkaateniri maawaeni: riyotaki eero namatawitziri. Eejatzi imatakaakinawo nantayitziniririni, rootaki nokanantariri: “Ariwee, pimatakaakinawo”. ¹³ Paerani nokantzimatawitarini, nokantakaaperotzimowitarini, eejatzi nokijeeyawitarini maawaeni aapatziyariri. Omaanta tekirani niyotawitarini Jesokirishito, tekirani naapatziyawitarini. Tee niyotawitani oetarika nantayitzirini, rootaki ikaminthaantakinari. ¹⁴ Ineshironkaperotakina osheki Awinkatharite: riyotaakina naapatziyari Jesokirishito, eejatzi riyotaakina nonintaperotziro. ¹⁵ Kyaaryootaki iroka nokamantemiri, kameetha paapatziyawakyaawo. Ipokapaaki jaka kipatsikika Jesokirishito rowawijaakoeyakirini kaari kameethateyatsirini. Nanaakoeyakimini maawaeni, tee nokameethatawitani. ¹⁶ Rootaki ikaminthaantakinari, ritakina naari reshiventanakina, tee ikijana, omawitya naaka antzirori osheki kaari kameethatatsi. Rootaki ayotantakari eejatzi ikimiteeyerini rirori maawaeni aapatziyaariri iinja: ineshironkaeyerini, ikanteetateyeyani ijeekaperoyantyaarini janta jenokinta. ¹⁷ Ikanteetateyeyaaani Atajorentsite reewawenteeyakaeni aari. Tekatsi ikantya ikame. Ashi royiromo imana. Apaniroeni itajorentsiperotzi. Thame akanteetateyeyaaani añaaperotaperoyanakirini, akamantapiinteyanakirini atziri ikameethataperotzi. Aritaki okantyaari.

Eenitatsi iroka ikantayitziririni Paaworo Temoteeyo

¹⁸ Piyotaki, Temoteeyo, noshiyakaantakimi notyomi. Paapatziyaperotyawo iroka nonintakayemiri. Tema paerani Tajorentsi ikaminaakirini ayemijantzinkarite: “Osheki rantenawo Temoteeyo nokowakaakiriri. Roojatzi rowaagaeyantakaerorini aari”. Iroñaaka pantero ikamantakotakimiri. Piyotzi riraga joraaropaeni ishintsiiwentziniri iyapitaante oetarika ikantziriri. Iroñaaka, pikimityaari eerori, pishintsiiwenteniri Awinkatharite oetarikapaeni panteniriri, ¹⁹ pameentaperotanakyaari. Aririka piyotzi okameethatzi pantero oetarikapaeni, ari pantero. Eenitatsi riraga yotawitachari rantziro kameethatatsiri oetarikapaeni, omaanta rantashitakawo kaari kameethatatsi, rootaki rookantawori raapatziyari Jesoshi. ²⁰ Aritaki rantakiro Imeneeyo eejatzi Arejaantero: rookaero raapatziyari rirori. Tee okameethatzi iroka, rootaki nokanantakariri rirori: “Rowashironkayemiita Jatanaashi; roojatzi piyotantyaari paashini ajoriiyotzinkarite eero pikantzimatziri riraga Tajorentsi”.

2

Riyotaakotziri tsika akantya apinkathatantyaariri Tajorentsi

¹ Nityaawo nokamantemiro iroka: pamaneri Tajorentsi, pikanteri ramitakoeyerini maawaeni atziri, eejatzi pipaasonkitakowentero. ² Eejatzi pikanteri ramitakoeyerini jewaperowanantsiripaeni eejatzi maawaeni paashini iwinkatharitzinkarite, kameetha ajeekaeyantyaarini, eero añaantawo ashiiyagaeni. Eejatzi kameetha antaperotero aapatziyeyarini Tajorentsi, añaaperoyeerini eejatzi akimityaari irira. ³ Okameethatzi amanapiinteri Tajorentsi, tema rirootaki owawijaakoeyakaerini, tema rootaki ikowakaakaeri. ⁴ Ikwaperotaki rirori awijakoeyeni maawaeni, eejatzi ikowaki ayoteyeroni kyaaryootatsiri, maawaeni. ⁵ Maawaeni ajeekaeyeni aari jaka kipatsikika. Omaanta apintzi Pawa Tajorentsi, ijeeki janta jenokinta. Tee añaari. Eejatzi eenitatsi apatziro apaani shirampari owaagapiinteerori iñaani: riraga Jesokirishito. Eejatzi apatziro irira rowaagakiniri Tajorentsi añaani aari, asheninkantakariri. ⁶ Riraga Jesokirishito rirootaki kowashitenchari, ikantzi: “Nokowaki nokamawenteeyerini maawaeni atziri nopinawenteniri kaari kameethatatsiri rantziri nowawijaakoeyantyaaririni”. Ari imatakaeniro ayoteeyantakaririni. ⁷ Iitakina kenkithateroni iñaani, eejatzi rotyaantakina niyotagaeyerini maawaeni paashinjatzitsiri atziri raapatziyawo iroka kyaaryootatsiri. Tee notheeya, kyaaryootaki iroka nokantzimiri.

Tsika akantyaari akenkithatakayeri Tajorentsi

⁸ Ari nokowaki amaneeyerini Tajorentsi, maawaeni. Aririka amaneri, kameetha ajeekaeyeni: tee okameethatzi akijeri paashinipaeni, tee okameethatzi atheenkeri Tajorentsi. ⁹ Eejatzi nokowaki okithaatya tsinani kameetha, omaanta tee roo okithaataashityaari shiramparipaeni iñaawenatantyaawori eejatzi tee okameethatzi okenkithashiryaaakariki shirampari kaari kameethatatsi. Tee okameethatzi otzipiyakaantero oeshi iñaawenatanteetyaawori, eejatzi tee okameethatzi owaneenkashityaawo ooro, eejatzi peraata. Eejatzi tee okameethatzi okantakaaperotakayaawo oethaari pinaperotachari: iñaawenatawokari. ¹⁰ Omaanta okameethatzi oneshironkatante paashinipaeni: ari okameethatawitari anteeyeronimi maawaeni aapatziyaariri Tajorentsi. ¹¹⁻¹³ Ritakari Tajorentsi riwetsikakiri Araani paerani, roojatzi roori riwetsikakiro Eewa. Okameethatzi okemijantaperoteri tsinani shirampari eejatzi omaerite, eejatzi tee okameethatzi omperatyaari oemi, omaanta okameethatzi omaerite. ¹⁴ Tee ramatawitziri Jatanaashi Araani, omaanta ramatawitakiro tsinani, rootaki anantakawori kaari kameethatatsi: tee okemijantaperotziri Tajorentsi. ¹⁵ Omaanta aririka okaminthayeri tsinani otomipaeni, okantatyeeyani aapatziyari Tajorentsi, onintaperoyeerini osheninkapaeni, kameetha ojeeke, kameetha okenkithashiryaa, ari owawijaakotakya.

3

Tsika ikantyaari riraga jewawentziri iyemijantzinkarite

¹ Kyaaryo iroka ikanteetziri: “Aririka ikowaki shirampari reewatakagaeyerini iyemijantzinkarite, tema okameethatzi iroka ikowakiri”. ² Aririka iiteetziri amitakoeyeririni iyemijantzinkarite, tee okameethatzi ojeeke rantani. Kameetha raye iina apaani, tee okameethatzi ishinkitya, kameetha ikenkithashiryaaanakya, ikameethashirete, kameetha ineshironkatawakiri areetyaarini, kameetha riyotaperote riyotaante. ³ Tee okameethatzi rirapiintero kepishaaperotatsiri, tee okameethatzi ikijya; omaanta kameetha ikaminthaante, kameetha ijeeki, tee okameethatzi ikowaperoteri koriki. ⁴ Kameetha riyotaapiintero iina, kameetha riyotaapiinteeyerini

reentsitepaeni raapatziyanteeyaririni irirapaeni, eerokya ipiyathateeyantaririni, kameetha ijeekanteeyarini. ⁵ Eerorika imatziro raapatziyakayaari reentsitepaeni, eejatzi iina: ¿tsika ikantyaaka riyotaantaari maawaeni riraga aapatziyeeyaririni Tajorentsi? ⁶ Tee okameethatzi reewatakaante owakira aapatziyariri Jesoshi: aririka ikantakaaperotakya. Ikimitarikari iwinkatharite kamaari, ikantakaaperotaka paerani, rootaki roepiyantaariri jaawiki Tajorentsi. ⁷ Kameetha riyoteeyerini riraga kaari aapatziyeeyaririni, ikanteeyeni: “Ikameethatzi riraga jewatakagaeyiririni aapatziyariri Jesoshi”. Rootaki eero imatantari ikantzimateeyerini, eejatzi eero imatantari kamaari rantakayeri kaari kameethatatsi.

Ikenkithatakotziri amitakotziriri iyemijantzinkarite

⁸ Riraga amitakotziintziriri iyemijantzinkarite: kameetha roshiyari riraga jewawentziriri iyemijantzinkarite, ikameethashiryaanaki. Tee okameethatzi ramatawitante. Eejatzi tee okameethatzi rirero osheki pyaarentsi. Eejatzi tee okameethatzi ikenkithashireeri koriki raapithatashitakari paashini atziri. ⁹ Kameetha ikyaaaryoowentero ikemijantaperotero maawaeni riyotaayitziririni Tajorentsi, eejatzi okameethatzi riyote tekatsi rantani. ¹⁰ Pityaawo paminaperoteri, piyotaperoteri ikameethataperotzirika. Aririka piyoteeyakini ikameethataperotzi, ari pikanteri ramitakoeyerini maawaeni aapatziyariri Jesoshi. ¹¹ Eejatzi okimityaari iina, okameethashiretanaki: okenkithashiryaa kameetha, tee okameethatzi okantzimatante, tee okameethatzi oshinkitya, tee okameethatzi amatawitante. ¹² Riraga amitakotantziriri iyemijantzinkarite, kameetha raye iina apaani. Kameetha riyote raapatziyakaaperotyaari itomipaeni: iinaaperoteri irirapaeni iriri. Eejatzi kameetha riyote raapatziyakagaeyaririni maawaeni jeekimoteeyiririni. ¹³ Aririka kameetha ramitakoeyerini iyemijantzinkarite, ari iinaaperoteri, eejatzi imatero ikenkithatakoperoteri Jesokirishito, eero ithaayi. Tema riyotzi kameetha raapatziyari irira.

Ikenkithatakotziri aapatziyeeyaririni Jesoshi

¹⁴⁻¹⁵ Nokowawitaka intsipaete nareetzipaemimi, omaanta eerorika nomatziro. Rootaki nojankinantanzimrori iroka: nokowaki piyote tsika akanteeyakani. Riyogaeyakaeni Tajorentsi: tema aakateeyakini aapatziyeeyaririni. Añaatsiri. Ayoteeyironi iroka kyaaryootaperotatsiri: kameetha akyaaaryoowentero owaagayiteroni. ¹⁶ Kyaaryo, tee ayotashita tsika ikantari Tajorentsi, omaanta riyotakagaeyakaeni Jesokirishito. Irira rirotaki Tajorentsi, omaanta ratziritapaaki. Rowaga Ishire, rootaki iyotakagaeyerini itajorentsitaki. Riraga ronampiripaeni Tajorentsi raminakowenteeyakiririni Jesokirishito. Akamantakoeyakiririni aari mawaeni kipatsikipaeni, raapatziyanteeyakaririni jeekatsiripaeni. Roenokaeri Iriri eejatzi jenokinta, kameetha ijeekapaekya.

4

Kyaaryoowa, riyotagaetzimirokari theeyaantsi

¹ Eenitatsi iroka okamantaperoeeyeni Ishire Tajorentsi. Iinja, rootzimateentsi ipokanteeyari Jesokirishito, ijeeki ookaeyerorini iroka kyaaryooperotatsiri aapatziyeeyaririni. Raapatziyari amatawiteeyeririni, riraga owaagayitzirorini riyotaayitziririni kamaari-paeni. ² Ramatawitante riraga atziri, omaanta ikimitakaantyaami aapatziyariri Jesoshi. Tekatsi ikantya riyote tee okameethatzi iroka ikantayitzirini. ³ Ithañaapiintyaari shirampari raye iina, eejatzi ithañaakyaawo tsinani aye oemi. Eejatzi ithañaapithatakaero owayarini owanawontsi riwetsikakaero Tajorentsi. Aapatziyeeyarini irira, ayoteeyini kyaaryootaki riyotagaeyakaerini rirori. Aritaki ikowaki apaasonkitakoteri oyaari, roojatzi owantyaari. ⁴ Okameethateeyakini maawaeni riwetsikakiri Tajorentsi. Aririka apaasonkiteri, kameetha owaeyarini, eero apinkiri. ⁵ Rowameethatantakaeniriri Tajorentsi owaeyarini. Aririka apaasonkiteri, eejatzi akenkithashireero iñaani, okameethatzi owapiinteyaarini maawaeni.

Pikyaaryoowenteniri Tajorentsi maawaeni ikantayitzimirini

⁶ Aririka powaagaeyenirini ayemijantzinkarite iroka nokantzimiri, okameethatzi. Tema paapatziyapiintakawo, iyotaaperotakimi. Aririka piyotagaeyerini paashinipaeni nokamantzimiri, ari ikantemi Jesokirishito: “Kameetha iroka pantakinari”. ⁷ Eero paapatziyawo iroka ikenkithatashitari theyeyachari: tee okameethatzi pikenkithashiryaapiintero. Omaantakya pikyaaryoowentero paapatziyaperotyaari Tajorentsi. ⁸ Okameethatawita pikinawaete eejatzi pithamaete, oshintsitaperotanteeyarini piwatha; omaanta okameethataperotziroña pikyaaryoowenteniri Tajorentsi oetarikapaeni panteniriri. Eero patsipetawo roori: kameetha piyeeki iroñaaka, eejatzi

kameetha pijeke iinja janta jenokinta. ⁹ Kyaaryooperotaki iroka nokamantakimiri. Okameethataki raapatziyeeyawoni maawaeni atziri. ¹⁰ Apomeentsitawentakari atziri, akemaatsitawentakari raapatziyeeyantyaaririni. Añaatsiri Tajorentsi, ayoteeyini eero ramatawitee: rirotaki owawijaakoeyiririni maawaeni atziri. Kyaaryo, rowawijaakotaperoyerini maawaeni aapatziyeeyaririni Jesokirishito.

¹¹ Pikaminaagaeyerini atziri ranteeyeroni iroka nokantzimiri, piyotaaperoyerini. ¹² Eeroka ewankaritatsiri, omaanta eero pishinetayitzirini itheenkawentemiro pewankaritziri. Inta oetarikapaeni pantayitakiniririni Tajorentsi, kameetha panteeyeroni, ikimitantemiro piyemijantzinkarite: piñaawaete kameetha, pijeke kameetha, pinintaperoyerini paashinipaeni, paapatziyari Tajorentsi kameetha, powameethatero maawaeni pikenkithashiryaayitarini. ¹³ Iinja noñaagaatemi. Iroñaaka piñaanatapiintemiro ayemijantzinkarite Iwaperite Tajorentsi, pikenkithatapiintero iñaani Tajorentsi, piyotaapiintemiro. Pikanteetateyeeanyi, roojatzi nareetantapaemi. ¹⁴ Paerani ikamantakotantakimiri, eejatzi ikanantariji jewatakaantatsiri Tajorentsi ramitakotemi, eejatzi roerikayinatakimini, rootaki omatakaantakimiri Ishire Tajorentsi. Iroñaaka eero piperawentawo iroka omatakaakimiri. ¹⁵ Pantapiintero iroka imatakaakimiri, riyotaperoyanteyerini maawaeni atziri pantaperotakiro. ¹⁶ Pikenkithashiryaaperoteroro oetarika pantayiterini, eejatzi oetarika piyotaayerini: pikyaaryoowenteeyeroni. Aririka panteeyeroni iroka, ari powawijaakotakaanteeyerini maawaeni kemaeyemirini, eejatzi pawijakotee eerori.

5

Tsika pikanteriri paashinipaeni pisheninka

¹ Eero pikijathatziri antyashipari; inta kameetha pikenkithawaetakayeri, pikimitakaantyaari rirotaki piri eerori, kameetha pikaminthayeri. Eejatzi ewankaripaeni, pikimitakaantyaari pirezitzi. ² Rowaga antyashipawo, pikimitakaantero piniro. Eejatzi ewankawopaeni, pikimitakaantero pitsiro: eero pikenkithashiryaakotawo piñaawenashiryaawo ewankawopaeni. ³ Aririka ojeekashiteeya kamatsiri oemi, teerika ijeeki paashini neshironkateroni, pineshironkaterokya eero. ⁴ Omaanta ijeekirika otomi, ishinto, rirorika ojari, kameetha ineshironkatero rirori. Rootaki ikoyiri Tajorentsi kameetha ayoteeyeni akaminthayeri asheninkapero aari. Kameetha apaeyerini ashiteeyerini koetyeemoeyakaririni. Tema paerani ipaeyakaeni maawaeni koetyeemoeyakaerini aari. ⁵ Aririka ojeekashitaperotaa kamatsiri oemi, tee ijeeki paashini neshironkateroni, ari okameethatzi apaniroeni okenkithashiryaaperotziri Tajorentsi rirori. Okantani: tsiteniriki, kitejiriki, amanapiintziri Tajorentsi, okantapiintziri oetarika okowayitirini. ⁶ Omaanta eniro paashini, inashita roori: okowaki okimoshiryaashitya. Añaawitaka, omaanta eero oñaagaeri Tajorentsi, rootaki iyaatantyaari paamariki kaari tsiwakanitatsini. ⁷ Pikaminagaeyerini maawaeni aapatziyariri Jesoshi ranteeyeroni iroka nokantzimiri, okantyaata eero ojeekanta rantani.

⁸ Okameethatzi aneshironkaeyerini paashinipaeni asheninka, eejatzi asheninkapero aari aneshironkataperoteri. Eerorika aneshironkatziri, eero akantzi: “Naapatziyakari Tajorentsi naari”. Teewee. Tee ikameethatzi theenkantatsiri, omaanta riyowita ineshironkatziri isheninkapero. Eejatzi aaka teerika aneshironkatziri asheninkapero aari, osheki tee akameethaperotzi, anaakoperoyakarini aaka riraga theenkawitachari. ⁹ Aririka omonkaatkiro kamatsiri oemi 60 oarentsiti, ari pikantero etakoyarini maawaeni ayemijantzinkarite. Okameethataki eejatzi aawitani apaani oemini, tee aminapithatziri paashini shirampari. ¹⁰ Okameethatzi piñaakoteeyakironi antayitakironi kameethatayitatsirini: etakoyakarini otomipaeni, oneshironkaeyakarini areeteeyacharini, amitakoyakarini maawaeni aapatziyeeyaririni Tajorentsi, okamintha-gaeyakarini ashironkaenkari, okyaaryoowentakiro antayitakironi kameethatayitatsirini. Aririka piñaakoyakironi antayitakironi iroka kameethatayitatsirini, ari okameethatzi pikantero etakoyarini aapatziyeeyaririni Jesoshi ashironkagaeyacharini. ¹¹ Omaanta eero pikantzirowaga kamatsiri oemi kaari antyashipawotatsi. Okoyirikari shirampari antashityaari. Okoyirikari agae eejatzi, ookaerokari aapatziyari Jesokirishito. ¹² Eewawitaka okantawitakari: “Nokemijantaperotemi”, omaanta roojatzi amatawitakiri. Rootaki rowashironkaantyaawori. ¹³ Eejatzi operatakarini, okinakinayitizikari pankotsikipaeni, okenkithawaetashitakari, wero, wero, otheeyantyaari. Okimitari tsirotzi. Okantakotashitarikari paashinipaeni, oñaawaetantawokari kaari kameethatatsi.

¹⁴ Rootaki nokowantakari agae eejatzi kamatsiri oemi tekiraatarika antyashipawote. Kameetha ijeeki eentsitepaeni. Kameetha onkotsiteniri oemi royaari, eejatzi eentsite. Kameetha ontyeero iithaari rashi rirori, okiweniri iithaaripaeni, maawaeni.

Aririka kameetha ojeeki, tekatsikya ikantya atziri ikantzimaeyeroni. ¹⁵ Eejatzi rantayitakironi Jatanaashi apanipaeni: rookakagaero aapatziyawitakarira Jesokirishito. ¹⁶ Ojeekirika osheninkapero kamatsiri oemi, kameetha iyotashitya okaminthayero roori. Tee okameethatzi okanteri aapatziyariri Jesoshi: “Pikaminthagaeyeronikya eeroka”. Eenitatsi paashini kamatsiri oemi, jeekatsiri apaniroeni: tekatsi osheninkapero kaminthayeroni. Irowakya roori, kameetha ikaminthagaeyeroni riraga aapatziyeeyaririni Jesoshi.

Tsika akanteeyerini riraga jewatakagaeyerini

¹⁷ Kameetharika reewatakaantzi riraga jewatakagaeyiririni aapatziyariri Jesoshi, okameethatzi iñaaperoteri ikameethatzi, eejatzi ipinataperoteri. Kameetha ikemijantaperoteri eejatzi. Aririka ipomeentsiwentakawo riroripaeni ikenkithatzi eejatzi riyotaantzi, okameethatzi riraga aapatziyariri Jesoshi iñaaperoyerini, eejatzi ipinataperoteri. ¹⁸ Aritaki okantzi Iwaperite Tajorentsi: “Eero oojopatzi riraga waaka aatzikakitzirori teriiko, pishineteri roya. Tema raatzikakitzimiro paantyaawori okithoki”. Eejatzi okantzi: “Okameethatzi ipinateeteri riraga antawaetatsiri”.

¹⁹ Eero pikemijantashitari apaani kantakotashityaarini jewatakagaeyimirini, paapatziyawokari theeyaantsi. Omaanta ikaatakirika ñaaperoterini 2, eerorika 3, ari paapatziyawa iroka ikamantemiri. ²⁰ Kyaaryoorika ojeeki rantaperotakiri, ari pikantzimoteri janta ipiyotapiinteyaninta aapatziyeeyaririni Jesoshi: “Eero papiiteero eejatzi iroka pantakiri”. Kameetha riyoteeyeroni maawaeni aapatziyariri Jesoshi iroka pikanteriri, ikenkithashireeyantyaarini, riyoteeyantyaarini eero ranantawo rirori kaari kameethatatsi. ²¹ Ayoteeyakini ikaateeyakaeni Atajorentsiite, eejatzi Jesokirishito. Eejatzi ikaateeyakaeni ronampirepaeni rirori. Rootaki nokantzimotantzimiriri eekiro piyaatatyee pikanteriri maawaeni antzirori kaari kameethatatsi: “Tee okameethatzi”. Eero pipinkathatashitari jewawentzimiri eerori. Omaanta okameethatzi piyoteeri ikoyiri Tajorentsi kimitaka piyoteeri maawaeni atziri.

²² Eero pishintsiwentziri intsipaete apaani shirampari reewawenteriri aapatziyariri Jesoshi, eero patsipetashitawo poyiniri pako iitoki. Peewate piyotaperoteri. Eerorika piyotaperotziri aririka paata rantakiro kaari kameethatatsi: eejatzi eerori eeniro pantani. Kyaaryoowa pantzirokarira kaari kameethatatsi.

²³ Eero apatziro piriro iña, omaanta pirero eejatzi awishoowaantsi oowa eechonkini. (Iroka awishoowaantsi rootaki inashitachari pyaarentsi.) Eechonkini okaate apaani tajo, kaari osheki. Owameethateemiroota pisheetomawoki pikatsitzira. Aapiintakimi pimakoni, omaanta oshintsiwathatakaaneemi aririka pirapiintero eechonkini awishoowaantsi oowa, ari etsiyatakoteemi. ²⁴ Okoñaataki kaari kameethatatsi rantayitiririni apanipaeni atziri; riyoteeyakini ikantakoteri Tajorentsi: “Eeniro rantani”. Eenitatsi paashini manawitakawori rantayitiririni, omaanta iinja okoñaate eejatzi maawaeni rantayitiririni rirori. ²⁵ Eejatzi, aririka antayitakironi kameethatayitatsirini, okoñaataki apanipaeni, iñaakoteeyakaeroni atziri. Omaanta tekira okoñaate maawaeni kameethatatsiri anteeyakiririni: iinja okoñaaperotaki maawaeni. Aritaki okantyaapa.

6

Eenitatsi iroka ikanteeyiririni pimantaari

¹ Maawaeni riraga omperateeteri pikemijantaperoteri kameetha riraga omperatzimiri, eejatzi piñaaperotaperoteri rirori kameetha. Okantyaatakya tekatsi ikanteeteri ikantzimateri Tajorentsi, eejatzi tekatsi ikantawenteetero: “Tee okameethatzi iroka riyoteeriri aapatziyariri Jesoshi”. ² Aririka raapatziyariri Jesoshi riraga omperatzimiri, tee okameethatzi pikante eeroka: “Iroñaaka eerokataki noyemijantzinkarite, amonkaatawakaaka. Eero iroñaaka noñaaperotzimi”. Omaanta okameethaperotzi pantawaetaperoteniri: tema riro-taki piyemijantzinkarite pantawaetziniri, riro-taki inintaperotanewo riraga Tajorentsi. Rootaki, Temoteeyo, piyotagaeyeririni maawaeni aapatziyariri pikanteeyerini maawaeni ranteeyeroni.

Ikenkithatakotziri iyotaantzirori theeyaantsi

³ Eenitatsi paashini atziri kinakaashitakawori riyotaantzi, tee omonkaatawo iroka riyoteeriri. Tee raapatziyawo rowaga kyaaryooperotatsiri riyotaawitariri Awinkatharite Jesokirishito. Eejatzi tee raapatziyawo iroka iyotagaeyakaerini ajeekantyaari kameetha, eero anantaneentaawo kaari kameethatatsi. ⁴ Osheki ikantakaaperota, omaanta tee añiuro riyotantari. Tee riyoperotziro. Rojampitakowentashitakawo oetarikapaneeni. Iñaawaetashiwaetaka, wero, wero. Rootaki ikijashiryaantakariri paashinipaeni, ikijathatawakaaka, ikantzimatawakaaka, raamaakotawakaaka rantakiro kaari kameethatatsi. ⁵ Ikijawakagaeyakani riraga kenkithashirirori kaari kameethatatsi, tee

ikenkithashiri ro kyaaryootatsiri. Ikemijantashijeempiyaaka, ikenkithashiryaawitaka ari rayemi oetarikapaeni.

⁶ Omaanta aririka akemijantaperoteri Tajorentsi, eejatzi aweshiryaawentyaari, ari ajeekaperoyanakini kameetha. ⁷ Akoñaatantapaakari paerani, tekatsi akoñaatakaapaaki. Eejatzi okimiteeya, aririka akamae, tekatsi aanee eejatzi. ⁸ Omaanta aweshiryaawentyaaririka Tajorentsi eejatzi eenitatsirika owaeyarini eejatzi akithaateeyarini aritapaaki, ero eekiro akowanakitye paashini. ⁹ Omaantakya riraga kowatsiri rashaagantya rantashitayitakawoni oetarikapaeni roshekyaanayaawori rowaagawo. Omapokashitapaakari rantakiro oetarikapaeni. Tee ikenkithashireeya kameetha, ikowashitakawo kaari kameethatayitatsirini, roojatzi ikamakirika, riyate paamariki kaari tsiwakanitatsini. ¹⁰ Aririka akowaperotaki ashitayiyaawoni oetarikapaeni, aritaki antakiro kaari kameethatatsi. Osheki aapatziyawitacharini rookaero raapatziyari. ¹¹ Oetaka rookantawori? Tema ikowaki rashitayiyaawoni oetarikapaeni, omaanta roojatzi osheki rowashireperotanakyaarofa.

Pikyaaryoowenteniri Tajorentsi pantawaeteniri

¹¹ Omaanta eeroka, pikyaaryowentziniri Tajorentsi oetarika ikantzimiri. Kyaaryoowa, piñaawenatawokari eerori oetarikapaeni. Pikowaperote pikameethataperotanaki eeroka. Pikowaperote pameentaperotyaaari Tajorentsi, omawitakya pomeentsitzimotayitemirini eekiro piyaataye pikyaaryowenteniri maawaeni ikowakaakimiri panteniriri; pinin-taperoyeriniroña paashinipaeni, eekiro piyaataye panteniri oetarikapaeni, eejatzi eentsikiroeni pantero oetarikapaeni, ero pithaakyaawentziro. ¹² Aririka opomeentsitzi-motawitemi paapatziyaperotyaaari Tajorentsi iroñaaka, omaanta okameethataperotzi pantakiro. Pikyaaryoowenteniri ikowakaeyimirini. Eero pipeyakotziro iroka: pikanteetateyeyaani pañee jenokinta. Riyoyaakimi Tajorentsi rowañaanteemiri janta. Tema rootaki pikantakiri eerori, ikaateeyakini osheki kemaeyawakimirini. Kyaaryootaki pikantakiriri. ¹³ Tema riro Tajorentsi owañaagaeyerini jenokinta, maawaeni. Eejatzi paerani Jesokirishito, tee ithaawakari Poonshiyō Peraato, rirootaki owamaakaantakiriri. Ikantziri: “Kyaaryo, naaka jewawenantatsiri”. Iroñaaka ikaateeyakaeni Tajorentsi eejatzi Jesokirishito, raminakowenteeyakaeni. ¹⁴ Rootaki nokanantemirori iroka: pithotyaaikiro maawaeni nokaminaakimiri, ero pikompitawo. Pikantateyeyaani, pantaperotero roojatzi ipokanteeyari Awinkatharite Jesokirishito. ¹⁵ Riyotzi Pawa Tajorentsi tsika okaete ipokanteeyari, rirootaki kantatsini. Irira apintzi ikanta, tajorentsi perotatsiri, reewatawenteeyirini maawaeni jewatawentaawitariri atziri, reewatakagaeyirini maawaeni jewatakagaeyawitaririni atziripaeni. Thame añaaperoteri. ¹⁶ Apaniroeni irira ero ithonka, ero ikami. Janta ijeekinta ojeeki kitejiriroña, tekatsi akantya aatashiteri ontsirokyaari. Tekatsi ñeerini Tajorentsi. Tekatsi akantya añaagaeyerini. Okameethatzi apinkathataperoyanakirini maawaeni. Ikantatyaani reewatawenantzi irira, ashi royiyo. Aritaki ikanta.

Eejatzi iroka ikantziriri ashaagantzinkari

¹⁷ Pikanteri ashaagantzinkari eero ikantakaaperota. Eejatzi pikanteri eero riweshiryaawentawo rashitayitarini, tema ari opeyeeya iinja. Inta riweshiryaawentyaari Tajorentsi. Ipapiinteeyakaeni maawaeni koetyeemoteeyakaerini akimoshireeyantarini. ¹⁸ Riraga ashaagantzinkari eenitatsi osheki rowaagawo. Pikamanteri iroñaaka ineshironkaeyerini ikaateeyini ijeekaeyini, osheki ineshironkateri. Tee okameethatzi ishampitsite. Omaanta kameetha ikaminthaante. ¹⁹ Aririka imatayitakironi iroka, kameetha. Ipinateri Tajorentsi iinja janta jenokinta, janta ikanteetateyeyaani rañaaperotapae kameetha.

Riweyaantakawo rojankinari

²⁰ Iroñaaka, Temoteyo, eeniro ikantakimiri Tajorentsi panteniriri. Ari pimonkaateniri, eero pamatawitziri. Eero paapatziyashitawo oetarikapaeni ikantashitari, wero, wero, wero. Ikenkithashiryaashitawo iyotaantsi; omaanta kaari iroka. ²¹ Eenitatsi iyotaantayitawitaworini oetarikapaeni, itakaawita riyotzi, omaanta tee riyotzi. Rootaki kaari raapatziyantaperotari Jesoshi iroñaaka.

Ari, nokowaki ineshironkateeyemini Tajorentsi.

Naaka jankinatzimirori iroka:

RAPIITEENIRI PAAWORO ROJANKINATEENIRI TEMOTEEYO

¹⁻² Nokoyi niwethatemi, Temoteeyo, tsikarika pikanta pijeeki. Naaka Paaworo jankinateemirori iroka. Rotyaantakina Jesokirishito nokamanteeyerini maawaeni atziri aririka raapatziyeyarini rirori, ari rowa^{ña}agaeyerini jaka kipatsikika eejatzi janta jenokinta. Rootaki ikowakaakinari Tajorentsi. Notyomi, nonintaperotzimi. Nokowaki ineshironkatemi Pawa Tajorentsi, eejatzi Awinkatharite Jesokirishito. Eejatzi nokowaki ikaminthaaperotemi, ijeekakayemi kameetha.

Ipaasonkitakowentziri Paaworo Temoteeyo

³ Tema paerani rantawaetzinirini riraga nochariniitenipaeni. Iroñaaka eejatzi naari nantawaetziniri. Tema namanakotapiintzimiri Tajorentsi maawaeni kitejiriki, eejatzi tseiteniriki. Oetarikapaeni nanteniriri irinta, nokowaperotaki niweshiryaakayaari. ⁴ Paerani, nookantanakimiriranki, powashiretanaka, piraaka. Osheki iroñaaka nokoetyaakimi. Nokowawita noñeemimi eejatzi, niweshiryaawentaperoteemimi. ⁵ Nokenkithashireteemi, kameetharini paapatziyaperotakari Jesoshi, pikantatyaani. Pikimitakawo pijawo Roera, eejatzi piniro Eyonishe: aapatziyaperoyarini roori. Niyotzi eniuro paapatziyari Jesoshi, rootaki nopaasonkitakowenanzzimiri.

Eero pipashiwentakaawo paapatziyakayaari atziri

⁶ Paapatziyakari Tajorentsi, rootaki nokanantemiri: paerani, nowantakimirori nako, eejatzi nokanantakariri rirori ramitakotemi, eenitatsi imatakaakimiri. Iroñaaka pantaperotero maawaeni imatakaakimiri. ⁷ Irinta Pawa Tajorentsi ipakaero Ishire. Roori tee okowakagae athaaye. Tee ari opoñeeya thaawaantsi Ishireki Tajorentsi, inta omatakaakaero oetarikapaeni ikowakaakaeri. Eejatzi omatakaakae anintaperoyeerini Tajorentsi eejatzi maawaeni atziri; eejatzi omatakaakae aamakowentya apaniroeni. ⁸ Rootaki kaari pipashiwentakaantyaawo pikenkithatakoteri Awinkatharite. Eejatzi, eero pipashiwentakaana; nojeekakika omonkyaagementotsiki: nokenkithatakotakirira rirori, rootaki romonkyaaganteetakinari iroñaaka. Osheki nokemaatsitawentakari Jesokirishito, kameetha pikimitena eerori. Aritaki imatakayemiro Tajorentsi maawaeni ikowakaakimiri. ⁹ Paerani, tekirani riwetsikironi iroka kipatsika, riyotzitakaeni aapatziyari Jesokirishito. Riyoyagaeyitakaeni kameetha ajeekaeyantyaarini. Tee akameethatawitani paerani, omaanta eenitatsi ikowakaakaeri. Ineshironkatashiteeyakaeni, rowawijaakoeyakaeni. ¹⁰ Ipokapaaki kipatsikika rirori, riraga owawijaakoeyakaerini. Iroñaaka ayotaperoyakironi maawaeni rantakaeniri Tajorentsi. Eero iroñaaka athaayi akame. Iñaani iyotakaakaero aririka akame, eero aatzi paamariki kaari tsiwakanitatsini. Kameetha iroka ikamanteeyerini: rowa^{ña}aperoyakaeni, akanteetateyeyaani ajeekimoeyerini inampiki.

¹¹ Rotyaantakina rirori nokamanteeyerini atziri iroka kameethatatsiri, eejatzi niyotageeyerini. ¹² Rootaki nokemaatsitantakawori maawaeni jaka omonkyaagementotsikika. Omaanta tee nopashiwenta. Niyotaperotziri riraga naapatziyari: niyotaki eero ramatawitana, rootaki nokanantakariri: "Pikempoyeena". Niyotaperotzi ikempoyeena roojatzi ipokanteeyari. ¹³ Kyaaryooperotaki maawaeni niyotaaakimirini, tee namatawitzimi. Pimonkaatero maawaeni nokantakimiri. Paapatziyari Jesokirishito, pinintashireperoteri. Pikaaryoowentero pikenkithatakotero iñaani. ¹⁴ Okithaataakaerini Ishire Tajorentsi. Omatakaakimiri pikempoyero iñaani kameetha eejatzi pikenkithatero.

Tsika ikanteeyiririnka Paaworo

¹⁵ Piyotzi rookaeyakinani aashiyajatzi: Jijeero, Eromoogeneshi, maawaeni. ¹⁶ Nokowaki ineshironkateri Awinkatharite Oneshijoro, eejatzi isheninka rirori. Retakotapiintakina rirori, tee ipashiwenta rareetaatana jaka omonkyaagementotsikika. ¹⁷ Inta rareetantakariki jaka Oroomaki, ikowakowayitakinani, roojatzi iñaantapaakinari jaka. ¹⁸ Piyoperotzi eejatzi osheki ramitakotakina janta Ejeesoki. Iinja, ipokaerika Awinkatharite, aritaki ineshironkatapaeri.

2

Ikantziri: "Pikanteetateyeyaani pantawaeteniri Tajorentsi"

¹ Iroñaaka, notyomi, tema ineshironkatakimi Jesokirishito, rootaki nokamanzzimiri pitontashirete maawaeni pantayitenirini. ² Eenitatsi pikemakinari, tema pikaateeyakirini

osheki paashini kemaeyakinariini. Ari piyoyeeri apanipaeni atziri ikyaaryoowenteniri riyoteeri paashinipaeni atziri, rowaagaeniri eejatzi paashinipaeni iroka niyotaaakimiri. Rowaagaeniri eejatzi paashinipaeni iroka niyotaaakimiri. ³ Riraga joraaropaeni kameethari ikemaatsitawentapiintari iwinkatharite. Pikimityaari eerori, eero pithaayi pikemaatsitawentyaari Awinkatharite Jesokirishito. ⁴ Eejatzi tee riyomparitapiinta joraaro, tee ipankiwaetzi, inta apatziro ikyaaryoowentziniri iyapitaante ikowantakariri. ⁵ Eejatzi riraga perootatatsiri peroota ikemijantaperotziri riraga showirinkakotantatsiri. Eerorika ikemijantaperotziri, eero ipashiteetari irika ipapintziriri anaakotantatsiri. ⁶ Eejatzi riraga pankiwaetatsiri, aririka ithamaetakataperotero iwankiri, ari rowiitero osheki okithoki iinja. Tee ratsipetashitawo ithamaetakatziro. ⁷ Pikenkithashiryaperotero iroka noshiyakaawentzimiri, ari riyotakaaperotemiro Awinkatharite.

Pikenkithashireeri Jesokirishito

⁸ Pikenkithashireeri eejatzi Jesokirishito, riraga icharineeteni iinja Iraviiri; rowamaetawitakari, omaanta ipiriintanaa eejatzi. Rootaki iroka nokamantapiinteyiririni atziri, rowawijaakoeyanteeyaariini. ⁹ Nokantani nokenkithatakageyirini atziripaeni iroka, rootaki noñaashitantakawori iroñaaka. Roojotanteetakinawo kareenatha, ikimitakaanteetakina naaka owamaantanari. Omaanta tekatsi ikanteetero roojotero iñaani Tajorensi: tema owaaganaka roori. ¹⁰ Zilitaka nokemaatsiwentakari maawaeni iroka? Riro nokemaatsiwentari maawaeni atziri riyoyaakiri Tajorensi, ikanteetateeyaani ijeekantyaari kameetha janta jenokinta. Rirotaki Jesokirishito owawijaakoterini. ¹¹ Kyaaryootaki iroka ikantziteetarini:

“Eerorika akimitaga paerani aritaki akimitakotawitakari atspatakari Rotyaantanewo Tajorensi, janta koroshiki akamaeyakini. Rootaki atspatantapaeyariri janta jenokinta, ajeekimotapaeri. ¹² Aritaki iroñaaka apomeentsiwentakanari antayitakinirini oetarikapaeni, rootaki eejatzi akaateeyerini eewawenanteeyini. Aririka akanteri atziri: ‘Tee niyotziri Jesokirishito’, eejatzi ikantakotee paata rirori: ‘Pawa, tee niyotziri tsikarika itzimi irira’. ¹³ Aririka akenkithashireeya amatawiteri, akan-tashityaarika: ‘Naapatziyari’, omaanta roojatzirika akimita paerani, eero amatawiteziri Jesokirishito eejatzi eero ramatawitee rirori. Imonkaataperotero maawaeni ikantziri”.

Rootaki iinja rotyaanantyaariri kaari aapatziyarini janta paamariki kaari tsiwakantatsini.

¹⁴ Tema ikaateeyakaeni Awinkatharite. Pikantapiinteri riraga aapatziyariri Jesoshi janta eero ipiyapiyawaantetari oetarikapaeni riyotaaayitawitaririni. Ratsipetashitakawo ipiyawaantetakari iroka, ikompitakaarikari riraga kemaeyeririni. ¹⁵ Pantaperotayitenirini Tajorensi, ikanantemiri: “Kameetha maawaeni pantakinari”, roojatzi eero añaero pipashiwenantyaari. Piyotaperotziro iñaani Tajorensi, iroñaaka piyotaantero kameetha; tema kameethari iyotaantzi roori. ¹⁶ Eero paapatziyawo okaatzi ikantashityaari kaari aapatziyariri Tajorensi ikinakaashitanakawo, tema kaari rooperotatsini eejatzi kaari amitakoteeni, eero piñaawaetziro: pookakaaperotzirikari atziri aapatziyaririmi Tajorensi. ¹⁷ Iroka kantashitaantsi oshiyakawo pathaawontsi. Aririka aakae, othonkanakae maawaeni awathakipaeni, apathaayitanakini. Ratsipetakawo ikantawakaantawo riraga Imeneeyo eejatzi Jireeto. ¹⁸ Ikompiteeyakawoni kyaaryootayitatsirini. Ikantatzi: “Monkaataka. Ipiriinteeyawitaani paashinipaeni, omaanta eero apiriinteeyaaani aaka”. Rootaki ipakaagaanantanakawori rapatziyari Jesoshi kemaeyakiririni. Omaanta ipiriinteero awatha Jesoshi aririka ipiye. ¹⁹ Piyotero iroka okantziri iñaani Tajorensi: “Riyotaperotziri Tajorensi maawaeni aapatziyeeyaririni”. Eejatzi okantzi “Eenitatsirika aapatziyariri Jesoshi tema rookero kaari kameethatatsi rantayitiririni”. Aritaki okantakiri. Iñaani Tajorensi oshiyakawo antawo mapi: tee opaashinitapiintee.

²⁰ Janta ipankoki ashaagantzinkari eenitatsi osheki iwiratote. Eenitatsi pinapero-tachari, riwetsikaetziro ooro eejatzi piraata. Eenitatsi kaari pinatacha, riwetsikaetziro inchato eejatzi tsirepathari. Rowaga pinatachari, riweshiryawentakawo: ikowaki raminiteri maawaeni atziri. Rowaga kaari pinatacha aririka owantakyaawo ookanteeyawo roojatzi kaagashiki. ²¹ Aririka powameethateeya eeroka, pookakirorika kaari kameethatatsi pantapiinteeyirini, ari pikimityaawo pirato pinaperotachari; riweshiryawentemi Awinkatharite, ikowaki iñaagaemi maawaeni. Tema iroñaaka pi-matakinirini oetarika ikowakaakimiri.

¹ Iinja ipokae Jesokirishito ipinkatharitapaaki. Aririka ipokae, ari roñaagayitapaakaeroni rantayitzirini maawaeni añeeyatsirini eejatzi maawaeni kamaeeyentsirini. Ikamanteeyeeni tsika ikanteeyeeni. Ayoteeyini ikaateeyakaeni iroñaaka, eejatzi ikaateeyakaeni Pawa Tajorensi, rootaki iroñaaka, nokamanantzimirori pantero iroka. ² Pikenkithatapiintero iñaani Tajorensi maawaeni kitejiriki. Tsikarika ikaateri oorya, tsikarika piyeeki, eerokya pimaeritzi, omaanta pikenkithatakayeri maawaeni atziri. Teerika okameethatzi iroka rantakiri, ari pikanteri, eejatzi pikanteri eero rantziro. Pikanteeyerini kameetha ijeekaeyeni. Eentsikiroeni piyotaaperoeyerini paashinipaeni, eerokya pikijathatziri. ³ Iinja, aririka kameetha ayotagaeyawityaarini atziri iñaani Tajorensi, omaanta eerorika ikemijanteeyirini. ⁴ Eero ikoyiro iñaani Tajorensi rowaga kyaaryooperotatsiri, omaanta ikowaperote ikemashityaawo riyotagaeteri theeyaantsi ikenkithatashitayitarini atziri. ⁵ Omaanta eerokakya, paamawentya: pikimitarikari. Aririka pipomeentsitawentyaari Awinkatharite, eero petakoshiryasha. Paapatziyakayaari paashinipaeni. Pimataperotakiniri Tajorensi maawaeni ikowakaakimiri.

Ikenkithashireeri Paaworo

⁶ Ro nokamanantzimirori iroka, rooteentsi rowamagaetena, rooteentsi niyaate naari jenokinta. ⁷ Nopomeentsiwentaperotakanari Awinkatharite, nomatakiniri maawaeni ikowakaakinari, tee namatawitziri. ⁸ Iinja, ipokaerika Awinkatharite, ipashitayitenawoni kameethatayitsirini. Eero ipanawo apaniroeni naari, omaanta eejatzi ipaeyerini maawaeni aamagaeyakaririni. Tema kameetha ikantakowenteeyakaeni maawaeni. Riraga antapiintzirori kaari kameethatatsi riraga kaari aapatziyari Jesoshi ari rowashironkaeri. Omaanta naaka eejatzi maawaeni paashini aapatziyaperotariri eejatzi maawaeni paashini nintashireperotziriri riraga kantziriri: “Nokoyi ipiyeet intsipaete”, kyaaryo ipinateeyenani kameetha.

Paashini ikamanteeriri eejatzi

⁹ Pishintsite pipoke piñeena. ¹⁰ Riraga Teemashi, ikowaki riweshiryaawentyaawo jeekayitatsirini kipatsikika. Rookanakina, riyaaatanaki Tejawaonikaki. Riraga Keresheente, riyaaatanaki Karaashiyaki, riraga Teeto riyaaatanaki Taramaashiyaki. ¹¹ Apaniroeni Rookashi itsipatakina. Aririka pipoke, pamakinari Marikoshi, osheki nokowaki ramitakotena. ¹² Eejatzi riyaaatanaki riraga Teekiko. Notyaantakiri rirori Ejeesoki. ¹³ Eejatzi pamakinawo noethaari nowanakirowa Toroowareki, ojeeki janta ipankoki Kaaripo. Eejatzi pamakinawo maawaeni Iwaperite Tajorensi, eejatzi nowaperitepaeni. ¹⁴ Rowashironkaaperotakina Arejaantero, riraga wetsikapiintzirori asheero. Tema itheeyakotana eejatzi okaatzi niyotakiri atziri. Iinja rowashironkaeri Awinkatharite. ¹⁵ Paamayarira eerori, rowashironkaemikari. Osheki ikijawentakinawo nokanteeyakiririni.

¹⁶ Ritantakari reewawenantzi rojampitakowentana, tee ijeeki kantakowentenanani, ishiyapithateeyanakinani. Tee nokoyi rowashironkaeri Awinkatharite. ¹⁷ Omaantakya irira, kijokiro rowana. Itajonkawentakina, nomatantawori nokenkithatakagaeyirini paashinijatzitsirini atziri, maawaeni. Tema Jatanaashi rantakaakiri rowashironkaetena, omaanta rowawijaakotakina Awinkatharite. ¹⁸ Aririka rowashironkaetakina eejatzi, niyotaki ari rowawijaakoteena eejatzi; ijeekakayena jenokinta, janta reewawenataperotzinta rirori. Thame añaaaperotaperoeyerini, aritaki akanteetatyeeyaani.

¹⁹ Niwethatawo Pirishiira, eejatzi rirori Akiirishi. Eejatzi niwethatari maawaeni isheninka Oneshijoro. ²⁰ Eeniro Eraashito, ijeeki janta Koriintoki. Nawijantakawori Mireetoki, noñaaneeri Toroojimo: imantsiyataki. ²¹ Pishintsite pipoke, tekiraata okyaawontsitana. Riwethateeyemini Eyowooro, Poreente, Riino, Kiraaworya, eejatzi maawaeni ayemijantzinkarite.

²² Nokowaki ikaminthayemi Awinkatharite, ineshironkataperotemi.

Naaka jankinatzimirori iroka:

Paaworo

RIRAGA PAAWORO ROJANKINATZINIRI TEETO

¹ Nokoyi niwethatemi eeroka Teeto tsikarika pikanta pijeeki. Naaka Paaworo nojankinatzimiro iroka. Riyoyakina Tajorentsi nanteniri oetarika ikowakaakinari. Rootaki rotyaanantakinari Jesokirishito niyotakaaperoteri maawaeni atziri kyaaryooperotatsiri, ikyaryoowenantaawori rameentaperotyaaari Jesoshi eejatzi rantero oetarika ikowakaakiriri Tajorentsi. ² Paerani, tekirani riwetsikironi kipatsi, ikantz-itakani Tajorentsi: “Nafnaakaaperoteri maawaeni nokoyiri, nojeekakayeri jaka jenok-inta”. Tee riyotziro ramatawitantzi, rootaki ayotantari akanteetatyeeyaani afaagae janta Tajorentsikinta. ³ Iroñaaka monkaataka kitejiri riyoteeyantyaaworini maawaeni atziri ikantziri Tajorentsi, riraga Owawijaakotakaeri. Rootaki rotyaanantakinari nokamanteeyerini atziripaeni. ⁴ Paerani niyotakaapiintzimi paapatziyari Jesoshi, rootaki, Teeto, iroñaaka nokimitakaantakimiri notyomipero eejatzi nojankinatzimiro iroka. Nokowaki ineshironkatapiintemi riraga Tajorentsi, riweshiryaakayemi, eejatzi ikimitakayemi Jesokirishito, riraga Owawijaakotakaeri.

Tsika ikantyaari jewatatsiri reewawenantaawori aapatziyariri Jesoshi

⁵ Paerani nookanakimi janta Kereetaki pithonkantaawori oetarikapaeni okaatzira tekiraga antakagaeyerini. Eejatzi nokantakimi: “Aririka pikinakinayitakini janta maawaeni nampitsikiapaeni, piyoyayiteeni aataperoteenchari aapatziyeyaririni Jesoshi raapatziyakaantaperotyaaari iyemijantzinkarite”. ⁶ Iroñaaka nokamantemi. Okameethatzi riraga aataperoteenchari iyemijantzinkarite ero reewatakaantashita, rooma teerika ijeeki kameetha. Inta okameethatzi ijeeki kameetha, eejatzi apatziro rayi apaani iina, eejatzi okameethatzi maawaeni reentsite raapatziyari Jesoshi: ijeeki kameetha, ero ipiyathatari iriri, rootaki tekatsikya ikantakotashiteeyaari oetarikapaeni. ⁷ Naakiro, aririka ikowaki rantawaeteniri Tajorentsi amitakoeyerini iyemijantzinkarite, tema okameethatzi rameentaperotari rirori. Tee okameethatzi ipiyawaantetantya, ikijya intsipaete, ishinkitya, rantawakaapiintya paashinipaeni. Tee okameethatzi ramatawiteri paashinipaeni raapithatantyaariri iyorikite eejatzi rowaagawo. ⁸ Omaantakya okameethatzi raakameethatante roemaante ipankoki areeteeyaaririka; inintaperoteri maawaeni okaatzi kameethatatsiri; ikenkithashiryaanakya kameetha oetarika ranteri eejatzi ifnaawaete; kameetha ikantya; ikameethashiryaaperote; eejatzi riyote raamawentya apaniroeni ero ranantawo kaari kameethatatsi. ⁹ Kameetha ikyaryoowentero raapatziyaperotyaaawo ikantziri Tajorentsi, tema kyaaryooperotaki rootaki amatantyaawori ameentyaawo. Rootaki rowaga ayotaakiriri aaka, imatantyaawori riyotaantaperotero paashinipaeni kyaaryootatsiri. Eejatzi imatantyaawori riyotayeri riraga theenkantatsiripaeni.

Pomaereeri kereetajatziri riraga kowawitachari owameethaterinimi aapatziyariri Jesoshi

¹⁰ Eenitatsi janta oshekin theenkakirori ifnaani Jesoshi. Ipiyathakari kenkithatakaantatsiri, rirotaaki ifnaawaetashiwaetachari, eejatzi rirotaaki amatawitantatsiri maawaeni. Tema ikanteeyani riraga kantashiteeyawitaririni aapatziyariri Jesoshi: “Pikimitakoperoeyarini kameetha joriyyo”. ¹¹ Nokowaki pomaereeri maawaeni irinta. Rooma tee okameethatzi iroka riyotaanzirika, eejatzi tee okameethatzi rantakirika; osheki rookakaajeempiyaakari aapatziyawitakariri Jesoshi. Tee ikowanee raapatziyaneeyari. Ramatawitakiri. Apatziro ikowashitakawo rayitashityaari riraga aapatziyariri Jesoshi iyorikite. ¹² Paerani eenironi apaani kamanantatsiri riraga kereetajatziri kenkithatakaakiriri isheninka, ikantakiri paashinipaeni atziri: “Riraga kereetajatziri ashi rowaeyironi ramatawitantzi, kijaperotzinkari perantzi eejatzi owaagatzinkari”. ¹³ Kyaaryootaki ikantakiri. Rootaki pikaminaantaperotyaaari riraganki theenkantatsiripaeni ero ranantawo inta raapatziyaperotantyaawori kyaaryooperotatsiri. ¹⁴ Tee okameethatzi raapatziyawo kenkitharentsi ikenkithashiryaashitayitarini joriyyotatsiri, eejatzi tee okameethatzi raapatziyawo ikantashitari riraga theenkirori kyaaryooperotatsiri. ¹⁵ Aririka akameethashirete, tema ari antakiro kameethatatsiri. Omaanta irintapaeni teerika ikameethashiretzi, riraga theenkantatsiri aritaki rantakiro kaari kameethatatsiri. Kyaaryo ero imatziro ikenkithashiryaawo kameethatatsiri. ¹⁶ Ikantawita iriranki: “Niyotziri Tajorentsi”, omaanta tee ijeeki kameetha. Rootaki ayotantakari itheeyashita, tee riyotziri. Tee ikameethatziwee rirori, ipiyathatanta, tee riyotzi rantero kameethatatsiri.

2

Ikaminagaeyakirini riraga Teeto tsika ikanteeyarini aapatziyariri Jesoshi

¹ Eerokakya, kameetha piyotaantaperote kyaaryooperotatsiri. ² Piyoteeri maawaeni shirampari aatzimateencharira ikenkithashiryaakotero okaatzi kameethatatsiri ranteri roojatzi rantero imatantyaawori paashinipaeni iñaapinkathatantyaariri, raamawentya apaniroeni, eero ishinkita, kameetha ijeeki, ikenkithashireeya kameetha, rameentaperotyaaari Jesoshi, ineshironkaperoteri maawaeni atziri eejatzi eekiro riyaatatyee ikyaaryoowenteniri Tajorentsi maawaeni ikowakagaeyakirini, omawitya opomeentsitzimotyaaari. ³ Eejatzi pikimitzityaawo maawaeni tsinani aatzimateencharira piyotayero kameetha ojeeki, kameetha aapatziyariri Jesoshi. Tee okameethatzi okantzimantante, eejatzi tee okameethatzi omiritapiintero shinchaari, oetarikapaeni. Kameetha ojeeki iyotaantawakyaariri paashinipaeni aapatziyariri Jesoshi okaatzi kameethaperotatsiri. ⁴ Anterorika iroka omatero iyotero maawaeni ewankawo oneshironkaperoteri oemi eejatzi eentsitepaeni. ⁵ Eejatzi iyotero maawaeni ewankawo tsinani aamawentya apaniroeni eejatzi okameethashireperote. Eejatzi iyotero kameetha onkotsiwaete, oshirikawaete, okiwawaete, maawaeni; oneshironkatante, okemijantaperoteri oemi. Roojatzi tekatsikya ikanteetero itheenkaetero iñaani Tajorentsi.

⁶ Eejatzi piyoteeri maawaeni ewankari raamawentya apaniroeni, ijeekantyaari kameetha. ⁷ Eejatzi eeroka kameetha pantaperotziyaari maawaeni iroka imatantyaawori maawaeni paashini atziri riyotero tsika ikantya ijeekantyaari kameetha. Kameetha piyotaantaperote eerori, tema piyoperotzi raminakotzimi Tajorentsi. ⁸ Kameetha pikenkithawaetakayeri atziri eero itheenkanteetzimi. Roojatzi ipashiwenantanakya kowawitachari ithawetakotemimi, tekatsi okantya ithawetakotemimi. ⁹ Piyotaaperoteri pimantaarewo ikemijantaperoteri amanantziriri, rantaperoteniri maawaeni ikanteriri. Tee okameethatzi ipiyawaantetyaari, ¹⁰ tee okameethatzi ikoshite. Inta kameetha ijeekae riyotantanakyaari riraga amanantziririra eero ramatawitaneeri. Iñaakiririka kameetha ijeekae roojatzi ikanantanakya atziri: “Tema osheki okameethaperotaki iñaani Tajorentsi ikenkithatakoteetakiri”.

Tsika ayotantakari ineshironkatakae Tajorentsi

¹¹ Okameethatzi piyoteeri maawaeni ayemijantzinkarite ijeeki kameetha kimitawori iroka nokamantzimiri. Tema ayoteeyakini ineshironkatakae Tajorentsi, rooma rotyaantakiri Itomi jaka kipatsikika rowawijaakotee aakapaeni maawaeni atziri. ¹² Kyaaryo ineshironkatakae. Iroka iyotakae ookaero kaari kameethatatsi akowashitaka aaka antero, eejatzi ookaero maawaeni rametayarini theenkantatsiri. Ayotaki okameethataki maawaeni kitejiri aamawentya apaniroeni, akameethate, ameentaperotyaaari Tajorentsi. ¹³ Eejatzi iyotakae maawaeni aamagaeyarini iroñaaka Tajorentsi: riraga Awinkatharite Jesokirishito. Tema rirotaki Owawijaakotakaeri aaka maawaeni. Ayoteeyakini eero ramatawitee, aritaki ipokae, rootaki akimoshiryaantari. Ari añeyawaerini ipinkatharitapaaki. ¹⁴ Antapiinteeyawitakawoni kaari kameethatatsi, omaanta ikamawentakae, rowawijaakoeyantakaerini rowameethatantakaeri, asheninkataperoeyantaaririni. Rootaki akowaperotantakari antapiinteero kameethatatsiripaeni. ¹⁵ Pikamantaperoteeyerini maawaeni atziri iroka nokantakimirika. Rooma ikowakaakimirokya Tajorentsi. Ikowakaantakimirori pithaamentakaashireeyari maawaeni atziri raapatziyaperotantyaari Tajorentsi. Teerika okameethatzi rantziri, kameetha pikamineeri. Eero pishinetayiri itheenkemi.

3

Eejatzi paashini ikantereri kameetha ikemijanantyaari aapatziyariri Jesoshi

¹ Pikenkithashiryaakayaari maawaeni aapatziyariri Jesoshi ipinkathateeyerini maawaeni ikaatzi jewatakaanantatsiripaeni, pinkatharipaeni, ikemijantaperoteeyerini. Ikowaperoeyironi riroripaeni rantero maawaeni okaatzi kameethatatsiri. ² Pikanteeyerini eero ikantzimatziri paashinipaeni atziri, inta kameetha raakameethateri maawaeni. Eero ikantziri inta kameetha ikaminthaante, iñaaperoteri maawaeni atziri ikameethatzi. ³ Paerani aari tee akenkithashiryaawitawoni eejatzi apiyathatawitakarini Tajorentsi, aateeyenimi paamariki kaari tsiwakanitatsini. Amatawitantawitani, antapiintashitawitawoni maawaeni akowashitawitawoni. Akantani akowawita akemaatsitakaawityaari paashini atziri, antapiintawitawoni kaari kameethatatsi, akowapiinteeyawitakani akimitakoeyaarini paashinipaeni; tema oonawakaapiinteeyawitani. ⁴ Omaanta riyotakaakae Tajorentsi, riraga Owawijaakotakaeri. Riyotakaakae, ineshironkatakae, eejatzi inintaperotakae. ⁵ Rowawijaakotashitakae. Tee anteeyawitawoni kameethatatsiripaeni, omaanta

ineshironkatashitakae. Rowawijaakotantakaeri, rowameethatakae, ipaashinitakaakae owameethashiretakae. Ishire, rootaki kaari akimitanta paerani, ajeekantari kameetha iroñaaka. ⁶ Aapatziyakari Jesokirishito, riraga Owawijaakotakaeri, rootaki rotyaantaperotantakaerori Tajorentsi Ishire, tee ithañeeyaawo. ⁷ Tema ashi royiyo ineshironkatantzi rootaki rowameethatantakaeri. Tema paerani kashiyakaakari atziripaeni aapatziyariri aritaki ijeekae janta jenokinta. Ayotaki eero ramatawitee. Tema aapatziyari, rootaki ifñaatantakaeri Tajorentsi akameethatzi, rootaki ayotantakari akanteetatyeeyaani ajeeki kameetha janta jenokinta. ⁸ Kyaaryooperotaki iroka nokantakiniri. Nokowaki pikanteri maawaeni ameentariri Tajorentsi rantero maawaeni iroka pikamantaperoteri. Rootaki ikenkithashiryaakotantyaawori rantapiintero kameethatatsiri. Okameethaperotaki maawaeni iroka, eero ratsipetashitawo rantero.

⁹ Omaanta eero pojampitakowentziro kaari riyotaperoetzi, eejatzi eero paapatziyashitawo ikenkithatakotashitari riraga itakaantaworini. Eero piñaanatawakaanteeyawoni rojankinarini Moeseeshi, eero pikijathatawakaantawo. Patsipetashitawokari, eero amitakotzimi. ¹⁰ Eenitatsirika amatawiterini aapatziyariri Jesoshi ikijawakaanteeyaarini, pikamineeri eero ramatawitantzi. Eerorika raapatziyimi, apawo papiitaperoteri. Rooma eerorika raapatziyimi, pookeri, eero pishinetziri riyoteeri riraga aapatziyariri Jesoshi. ¹¹ Raapatziyawo theeyaantsi irinta. Tee okameethatzi rantziri. Rirojatzi yotakotaacha eeniro rantani.

Riweyaantakawo ikantakiriri Paaworo Teeto

¹² Notyaantemiri Areteemashi, rooma eerorika irira, notyaantemiri Teekiko. Aririka piñaawakiri, pishintsitanaki piyaatanaki Nikooporishiki, aritaki piñaawakina janta. Aritaki noshiretakawo nokyaawontsitakote paata janta. ¹³ Pamitakoteri irira Sheenashi, eejatzi Apooro. Riraga Sheenashi riyotziro ikantziri pinkatharipaeni. Pipawakiri maawaeni koetyeemotziriri aririka itharyaanakya. Tee okameethatzi ikoetyaawaete. ¹⁴ Kameetha riyoteeyeni maawaeni ayemijantzinkarite ineshironkatante. Okameethatzi ramitakoteri riraga ashironkaenkari. Okameethatzi rantero maawaeni kameethatatsiri. ¹⁵ Riwehateeyimini maawaeni aapatziyariri Jesoshi jaka. Niwehatariri maawaeni aapatziyariri Jesoshi jaga, riraga nintaperoeyanarini. Nokowaki Tajorentsi ineshironkatemi maawaeni.

Ari okaatzi

Naaka jankinatzimirori:

Paaworo

ROJANKINATZINIRIRI PAAWORO JIRIMOONI

¹ Nokoyi niwethatemi eeroka Jirimooni, tsikarika pikanta pijeeki. Naaka Paaworo nojankinatzimiro. Nojeeki iroñaaka jaka omonkyaagementotsikika, omaanta nanteniri Jesokirishito oetarika ikowakaanari. Notsipatakari ayemijantzinkarite Temoteeyo nojankinatzimiro iroka. Nonintaperotakimi. Pikimitakina, antziniriri Tajorentsi oetarikapaeni. ² Iroñaaka niwethatyaawo Aapiya, ayemijantzinkawote. Eejatzi niwethatari Arikiipo, nokimitakaantakiri nojoraarotzinkarite. Riroma joraaropaeni ikyaaryoowentapiintziniri iyapitaanote maawaeni ikowakaakiriri. Okimitaka, eejatzi riraga Arikiipo, imonkaatakina, nokyaaryoowentziniri Tajorentsi maawaeni ikowakaakinari. Eejatzi niwethatyaari maawaeni ayemijantzinkarite piyotapiintachari pipankoki. ³ Nokowaki ineshironkatapiinteyemini Pawa Tajorentsi, kameetha ijeekakagaeyemini. Eejatzi ikimitakagaeyemini Awinkatharite Jesokirishito.

Riweshiryaaawentari riraga Paaworo Jirimooni

⁴⁻⁵ Ikamanteetapiintakina pikantani paapatziyari Awinkatharite Jesoshi, eejatzi pinintashireeyirini maawaeni aapatziyariri rowameethatanewo Tajorentsi. Rootaki namanapiinantariri Atajorentsite: “Ariwee Pawa, pimatakaakiri Jirimooni, eekiyo piyaatatye pamitakoperoteriroña”. ⁶ Eejatzi namaniri ramitakotemi eekiyo piyaatatye paapatziyari Jesoshi eejatzi ramitakotemi piyotero maawaeni kameethaperotatsiri ipakaeri riraga aapatziyantariri. Rootaki pimatantari pamitakoteri maawaeni aapatziyariri ifaaperotantariri Tajorentsi. ⁷ Iroñaaka niyotaki, nonintaperotanewo, pineshironkatziri paashinipaeni aapatziyariri Jesoshi rowameethatziri Tajorentsi, eejatzi piweshiryaaakaari, rootaki nokimoshiryaaawenantakimiri, eejatzi niweshiryaaawenantakimiri.

Ikantakowentziri Oneeshimo

⁸ Niyotzi naaka rotyaantanewo Jesokirishito; ishinetakina nomperatemiro oetarika okameethatzi panteri, ⁹ omaanta anintaperotawakaaka eejatzi niyotzi pinintaperotakiri ayemijantzinkarite, rootaki kaari nokowanta nokantemi: “Aja, iroka pantayiterini”. Rooma nantashiparitaki iroñaaka, eejatzi apatziro nantziro ikowakaakinari Jesokirishito. Ñaakiro, nokenkithatakotziri Jesokirishito, rootaki romonkyaagaetantakinari omonkyaagementotsikika. Rootaki nokowantari eeroka pikemijantena. ¹⁰ Eenitatsi jaka atziri niyotakaakiriri Jesoshi, nokimitakaantakiri notyomi iroñaaka. Iwaero Oneeshimo: rirotaki irika nokantakowentari. ¹¹ Paerani pitawitanakari omaanta tee ikemijantaperotzimi inta ishiyaapithatakimi. Omaanta iroñaaka kameetha ikemijantaperotemi eerori ramitakotemi, eejatzi ineshironkatena naari.

¹² Notyaanteri iroñaaka ipiyashitaneemi, irika nonintaperotakiriroña. ¹³ Nokowaperowitaka kijokiro rowanakinami jaka, ramitakoperotenami omonkyaagementotsikika, okimityaami arimi pijeekemi jaka, pineshironkatename eerori, rooma nokenkithatziro ikantziri Tajorentsi, rootaki nojeekantakari jaka iroñaaka. ¹⁴ Omaanta tee niyotzi oetarika pikoyiri eerori. Tee nokoyi nokantaperotemi potyaanteri patziri ramitakotena; eeroka kantatsini. ¹⁵ Aririka riraga Tajorentsi ishinetakiri Oneeshimo ishiyapithatawitakimi eeroka eechonkiini aritaki raapatziyari rirori roojatzi ipiyashitantemiri ikantani ijeekakaakimi. ¹⁶ Paerani pamanantanewo rinawitani. Omaanta iroñaaka kaari apatziro pamanantanewo inta irira rirotaki eejatzi piyemijantzinkarite, riraga anintashiretanewo. Osheki nonintaperotakiri naari, iroñaaka pinintaperotawaeri eerori. Okameethatzi pineshironkateri, tema atziri, omaanta okameethaperotaki pineshironkaperoteriroña, rirotaki piyemijantzinkarite. ¹⁷ Pamine, pikenkithashiryaka aaka atsipataminthatawakaaka antawaetziniri Awinkatharite. Ari, iroñaaka nokowaki pineshironkatawari riraga Oneeshimo, pikimitakaantenami pineshironkatawenaami naakami areetapaenchanami.

¹⁸ Aririka ikoshitakimi, eejatzi aririka rireewitakimi, ari pikowakotenawo naari maawaeni. ¹⁹ Naakakya nojankinatzimiro iroka nashi nako, kaari paashini atziri. Nopinatemiri oetarikapaeni rireewitakimiri. Omaanta pikenkithashireero osheki noneshironkatakimi paerani; piyotzi eeromi nojeekimi, eero pawijakotzimi. ²⁰ Rooma, noneshironkatanewo, paapatziyari Jesoshi Awinkatharite, iroñaaka nokowaki pineshironkatena naari. Rooma pikimitakina naaka paapatziyari Jesokirishito, iroñaaka nokowaki piweshiryaaakayena. Pimonkaaterorika iroka nokantzimiri, ari niweshiryaaanakya.

²¹ Niyotaki aritaki pikemijantaperotakina rootaki nojankinatantakimirori. Niyotaki ari pantakinawo maawaeni nokantakimiri, aritaki pantawaetakiro eejatzi paashini osheki kaari nokantzimiri. ²² Eejatzi nokowaki piwetsikenawo tsikarika nojeekantapaakyaari. Niyotaki pikantani pamaniri Tajorentsi roemishitowanteenari, rootaki niyotantakari ari noñaapaemi.

²³ Eeniro ikaatakina Epaajagashi jaka omonkyaagementotsikika. Ikimitakina ikenkithatakotziri Jesokirishito, rootaki romonkyagaetantakinari eejatzi; riwethatzimi rirori. ²⁴ Eejatzi riwethatzimi Marikoshi, Arishitaariko, Teemashi, Rookashi, maawaeni. Ikaatakina nokyaaryoowentziniri Tajorentsi oetarikapaeni. ²⁵ Nokowaki eekiro riyaatatye ineshironkatemi Awinkatharite Jesokirishito.

Ari okaatzi.

Naaka jankinatzimirori:

Paaworo

ROJANKINEETZINIRI IJORIIYOTZINKARITE

Tajorentsi rotyaantakiri Itomi ikenkithatkoteri

¹ Paeraniperoroña riraga Tajorentsi riyotagaeyapiintakirini riraga kamanantaytizirorini iñaani rirori. Apanipaeni iñaaperotziri Tajorentsi, irira paashinipaeni ikemashitakari iñaanatzi, irira paashinipaeni iñiiri ronampiri, irira paashinipaeni eejatzi imishitakaakiri. Eekiro, eekiro riyotagaeyakirini oetarika ikowakaakaeri aakapaeni. Roojatzi riroripaeni, eekiro, eekiro ikamantanakitziri riraga achariniitenipaeni paerani.

² Omaanta iroñaakakya, riyotaaperoeyakaeni itomipero riraga Tajorentsi. Tema iitziri irira jewawentziriri maawaeni atziri eejatzi maawaeni oetarika añaayitziirnika. Ari ikantakiri paeraniperoroña: “Notyomi, eeroka wetsikeroni kipatsi, jenokinta, maawaeni okaatzi akowakaakari; pikanteeyeririni maawaeni”. Roojatzi imonkaantakawo ikantakiriri. ³ Roshiyaperotakari Iriri, ishikipiryaaperotaki, rootaki roñaagakinari Tajorentsi riroperori. Tema ranaakoeyirini atziri ipinkatharitziri. Aririka ikowanaki imatayitakironi oetarikapaeni, tema ari itajonkayitanakironi. Ari imateeyakironi maawaeni ikanteeyirini: apatziro ikantaki, matanaka oetarikapaeni. Paerani aaka atziri antayitakironi kaari kameethatatsi, rootaki kaari akameethatantawitani. Omaanta ipokapaaki rirori ikamawenteeyakaeni rowameethatanteeyakaerini. Ipiyantanaa eejatzi janta jenokinta, ijeekapae rakoperoki Tajorentsi, itsipatapaari Iriri ipinkathariteeyini.

Ranaakotakiri Itomi ronampiripaeni Tajorentsi, ipinkatharitaperotzi

⁴ Rirojatzi Itomi Tajorentsi anaakoeyirini ronampiripaeni irira, ipinkatharitaperotzi; tema ikantzi Tajorentsi: “Notyomi”. Isheninkataperotakari. ⁵ iPikenkithashiryakya! Iikantzirima Tajorentsi ronampiri: “Eeroka notyomi, iroñaaka notomintakimi”? Tee itomintari ronampiri, intakya riraga Jesoshi. Iikantzirima ronampiripaeni: “Naaka pirita-perotyaa, Naaka notomintakimi”? Tee ikantzi. ⁶ Eejatzi ayotzi ranaakotakiri Itomi riragapaeni ronampiri, tema eejatzi paerani, ipokantakari Itomi rapintsite kipatsikika, ikantzi: “Nokowakagaeyakirini maawaeni nonampiripaeni ipinkatheeyerini Notyomi”. ⁷ Eejatzi ayotzi ranaakotakiri Itomi irirapaeni, tema ikantakotziri Iwaperiteki: “Notyaantapiintziri nonampiripaeni ikamanantayiriri atziri noñaani omaanta eero ijeekimoeyirini tema roshiyakawo tampyaa eejatzi paamari”. ⁸ Omaanta ikantakotakiri Itomi: “Osheki pipinkatharitziri, osheki pitajorentsizi: pikanteetateyeyaani. Okameethaperotaki piñaani, okyaaryooperotaki. ⁹ Osheki pikowakagaeyakirini atziri ijeeki kameetha; tee pikowakaaneentziri rantero kaari kameethatatsi. Rootaki niweshiryakaaperotantakimiri naaka, panaakoeyakirini maawaeni paashinipaeni piweshiryaperotanaka eeroka”. ¹⁰ Eejatzi ikantzi: “Eeroka Nowinkatharite, aririka owakira piwetsikimatziro oetarika, tema pitakawo piwetsikakiro kipatsi roojatzi piwetsikitakawo roori jenoki eejatzi oetarikapaeni. ¹¹⁻¹² Iinja ari roori othonkaeeyeyani omaanta eeroka pikanteetateyeyaani pi-jeeki. Oshiyakaawentero maathaantsi antyashipawote eejatzi okaatzi añaayitakirini ari antyashipawoperotanaki, roojatzi opeyimotantanakimi. Okimitaaganki maathaantsi aririka antyashipawote rookaetziro raanteeyarini owakirari. Omaanta eeroka, eero pi-paashinitzi, eero pipeya”. ¹³ Iikantzirima Tajorentsi apaani ronampiri: “Pijeke nakoperoki roojatzi ipinkathariteyentemirini kijeeyawitziimirini”? Tee ikantzi, omaanta ikantziro itomi. ¹⁴ Tema riraga ronampiripaeni antayitziiririni ikowakagaeyakiririni: tema raminakowenteeyakaeni maawaeni aakapaeni owawijaakotaachanipa.

2

Okameethatzi akemijantaperoyerini Itomi Tajorentsi

¹ Ikowakaaperoeyakaeni Tajorentsi akenkithashiryaperotero maawaeni ikanteeyakerini Itomi: tema okyaaryooperotaki, tee okameethatzi apeyakotyaa wo ikantakaeri, rootakikya anantyaawori kaarira ikowakagaeri. ² Paeraniperoroña ronampiripaeni Tajorentsi ramitakotakiri irira ikamantagaantakiniri Moeseeshi ikaminaakiriri riraga Tajorentsi ewereeyopaeni: rowaga ojankinatakaakirori riraga Moeseeshi. Tema okyaaryooperotaki maawaeni ikamanteeyakiririni ronampiripaeni. Ayotziro tema rowashironkagaeyakirini Tajorentsi maawaeni ronampiripaeni kaari kemijantaperoyawakiririni: ari iñaashitakawowee. ³ Omaanta iroñaaka osheki ipomeentsiwenteyakaeni Itomi rirori rowawijaakoeyantakaerini. Aririka atheenkaeyerini, iipitziro eero rowashironkagaeyeeni Iriri? Ritakawo Awinkatharite riyotagaeyakirini riyotaanewopaeni tsika ikanteeyaani rawajakotanteeyaarini; roojatzi kya rowagaeyakaerini aaka riraga kemaeyakiririni. ⁴ Eejatzi riraga Tajorentsi

riyotakaakiri atziripaeni kyaaryooperotatsiri okaatzi riyotakaakiri Jesoshi: tema imatakaakiri itajonkantayitakini; eejatzi roori Ishire omatakagaeyirini aapatziyariri oetarikapaeni, kaari amatziri aari. Ari aŋeeyakirini rirori okaatzi rantayitakirini, rootaki ayoteeyantakarini kyaaryootaki ikantziri Itomi Tajorentsi.

Inja ipinkathateeyerini maawaeni atziri Jesoshi

⁵ Ari iroŋaaka nokenkithatakotero paashini kipatsi irona jenokijato: rowaga ojeekaeyantapaeyaari iinja. Eero janta ipinkathariwenteeyeeni ronampiripaeni Tajorentsi, inta Itomi. ⁶ Ayotzi kyaaryootaki iroka, tema paerani ikantzimini irira Iraviiri: “Tee nokimitzimi eeroka, tee notajorentsitzi naari. ¿Itaka pikenkithashiryaantanari? Tekatsi okantya pikenkithashiryaakotaantenari. Tekatsi okantya paminakowiritaanantenari. ⁷ Tema piwetsikakiri ponampiripaeni eejatzi atziripaeni. Omawitya ponampiripaeni ranaakotakae aaka atziripaeni eechonkiini, piitakina naakapaeni atziri jewawentziriri maawaeni piratsipaeni eejatzi tema piwetsikakina oshiyakimiri eeroka. ⁸ Tema pikantziri: ‘Eerokapaeni atziri pinkathariwenteeyeririni maawaeni jeekayitatsirini: maawaeni aŋaayitakirini’ ”.

Aritaki ikantaki Iraviiri paeraniperoroŋa. Omaanta tekira omonkaata maawaeni. ⁹ Omaanta ayoteeyakini paerani ipoŋaanaka Jesoshi jenokinta, ratziritapaaki kipatsikika. Tee ipinkatharitarirotapae, tee imonkaatapaeyaari ronampiri Tajorentsi ipinkatharitz. Osheki rowashironkaetawitakari, ikamawenteeyakaeni, rootaki kaari aateeyantyaani paamariki kaari tsiwakanitatsini. Irira rirotaiki otyaantakiriri Tajorentsi ayoteeyantakarini osheki ineshironkaeyakaeni. Iroŋaaka kameetha ijeekapae jenokinta, ipinkatharitarirotapae eejatzi. Tema rirotaiki pinkathariwenteeyeririni maawaeni: iitarikapaeni.

Ikamantakae iitaka ikamantakari Jesoshi

¹⁰ Ari riraga Tajorentsi riwetsikayaakaeni maawaeni, eejatzi riwetsikakironi maawaeni okaatzi aŋeeyakirini. Tema ikowaki itajonkawenteeyeeni rootaki ajeekaeyantakarini iroŋaaka. Eejatzi okameethatzi rowameethatakiri Itomi kameetha, tema osheki ikemaatsitawentakae ikamawenantakaeri. Rootaki okameethatantari apinkathateeyerini, tema rirotaiki awijakoeyanteeyaarini; tema aritaki ikowaki itominteeyakaeni Tajorentsi, ikowaki ragaeyeeni jenokinta. ¹¹ Ari rowameethateeyakaeni Jesoshi, iroŋaaka atsipateeyarini akanteeyirini Iriri: “Pawa”. Rootaki kaari ipashiwentakaantee Jesoshi ikanteeyeeni: “Yeeyi”, eejatzi: “Choeni”. ¹² Tema okantzi Iwaperite Tajorentsi:

“Ikantziri Jesokirishito Iriri: ‘Nokamanteeyerini yeeyipaeni eejatzi choenipaeni tsika pikanta; notsipateeyaarini nomampaawenteeyemini’ ”.

¹³ Okantzi paashini Iwaperite Tajorentsi:

“Kameetha eekiro niyaatatye nameentyaari Pawa”.

Iroka paashini okantzi:

“Pawa, piŋaakina jaka, nokaateeyirini pitomipaeni, eejatzi pishintopaeni. Rootaki potyaanantakinari nosheninkatanteeyakaririni”.

¹⁴ Aakateeyakini atziri itomipaeni Tajorentsi, rishintopaeni; kamaniri aneeyakini. Ari ikimiteeyapaakaeni Jesoshi ratziritapaaki, ikamawenanteyapaakaerini. Kyaaryo ikamawenteeyakaeni ithonkanteeyaririni iwinkatharite kamaari, riraga kowawitachari rowamagaeyeenimi eejatzi ragaeyanakaenimi paamariki kaari tsiwakanitatsini.

¹⁵ Paerani athaawaanteeyawitawoni akamaeyenimi, akantatyaani; omaanta iroŋaaka ameentaperoeyakarini riraga Jesoshi rootaki kaari athaawanteeyanaani, omaanta eekiro aatatye aweshiryaawenteeyanaarini. Tema ari aate jenoki atsipatantapaeyaariri Tajorentsi. ¹⁶ Tee irira ipokashiteri Jesoshi ronampiripaeni Tajorentsi, intakya aaka maawaeni icharineeteni Awaraaama ipokashiteeyakaeni. ¹⁷ Rootaki ratziritantapaakari, rirentziteeyantapaakaerini; ikimiteeyantapaakaerini aari, rootaki riyotantakari ineshironkaeyakaeni eejatzi ikantakiri Tajorentsi ineshironkaeyeeni rirori. Tema roshiyakari iwinkatharite ŋaanakowenantatsiripaeni. Eejatzi imateeyakironi maawaeni ikowakagaeyakiririni rirori, ikamaki rowameethateeyantakarini maawaeni aaka antzirori kaari kameethatatsi. Rootaki iroŋaaka kimiwitaka iwinkatharite ŋaanakowenantatsiri imateri ikanteri Pawa ineshironkaeyeeni. Roojatzi iroŋaaka iŋaaperotanteeyakaerini rirori akameethatzi. Eejatzi raakameethatee aaka janta jenokinta. ¹⁸ Osheki ikemaatsitakawo rirori; eejatzi iŋaantawitakari riraga iwinkatharite kamaaripaeni, rantakayerimi kaari kameethatatsi. Iroŋaaka aaripaeni, aririka akemaatsitayityaawoni oetarikapaeni, eejatzi aririka iŋaantawitakae kamaari, riyotzi riraga Jesoshi tsika okantari. Rootaki riyotantakari ramitakatanteeri aakapaeni. Ari imatero ishintsitakagae ajankaneki amatantyaawori eero akantawo kaari kameethatatsi.

3

Jesokirishito ranaakotakiri Moeseeshini ipinkatharitz

¹ Rootaki iroñaaka, noyemijantzinkarite, nokamanantemiri tee pikimiteeyaarini riraga kaari aapatziyariri Jesoshi: riyoyagaeyakimini eeroka Tajorentsi pitsipatananeeyaarini janta jenokinta. Pikenkithashireeyanakirini Jesoshi, tsika ikanta: rirotaki rotyaantanewo Tajorentsi, ikamanteeyeeroni maawaeni ikowakaakaeri irira. Eejatzi rirotaki kimitariri riraga iwinkatharite ñaanakowenantsiripaeni paerani: rowagaeniririrori akowakotziriri aari. ² Paerani riraga Tajorentsi ikantakiri Moeseeshi: “Kameetha piyotagaeyerini pisheninkapaeni, piyotakagaeyerini maawaeni nokowakagaeyakiririni”. Ari ikyaryoowentakirini Moeseeshi riyotagaeyakirini isheninkapaeni. Eejatzi riraga Jesoshi ikyaryoowentakirini riraga wetsikirori ipanko: tee añaaperotaperotziro pankotsi. ³ Tema añaaperotaperotziri riraga wetsikirori ipanko: tee añaaperotaperotziro pankotsi. Tema irira riyotatziro riwetsikiro: tee iyota pankotsi apaniroeni owetsikya. Eejatzi okameethatzi añaaperotaperoteri Jesoshi, osheki ipinkatharitz; eero añaaperotaperotziri Moeseeshi, tee ipinkatharitaperotzi. ⁴ Eenitatsi wetsikirori pankotsipaeni maawaeni, omaanta omaperotatya riwetsikaeyakirini Tajorentsi maawaeni añaeyakirini. ⁵ Ñaakiro, riraga Moeseeshi kameetha ikyaryoowentziniri rirori maawaeni ikowakaayitakiririni, omaanta ikimitakiri ronampiri janta ipankoki. Ritawitakawo riyotagaeyakaerori eechonkiini, rimpaetzi Jesoshi riyotaaperotapaakaero maawaeni.

Ikijakiri Tajorentsi theenkiriri eejatzi piyaathariri

⁶ Omaanta Jesokirishito ikyaryoowentakirini rirori Tajorentsi maawaeni ikowakaakiriri. Tema raminakowiritantakae aaka maawaeni aapatziyariri ikimitaaganki apaani atziri raminakowiritantaerini isheninkaperopaeni. Aririka akantyaani aapatziyeeyarini rirori, tema ayoteeyakini asheninkateeyakarini; rootaki ayotakoeyantakaririni raanteeyaneerini janta jenokinta iinja. ⁷ Eekiro piyaataye pikenkithashiryaakotero iroka ojankinatakaakiririni Ishire Tajorentsi riraga Iraviiri:

“Iroñaaka pikemaeyawakirini ikantziri Tajorentsi. ⁸ Eero pipiyathatapiintari pikimittarikari riraga icharineetenipaeni Ishirayeerini janta okaankiitziinta rapiitapiintakiri ipiyathatakiri riraga Tajorentsi. Aritaki iñaantapiintakiri osheki rantapiintakiro kaari kameethatatsi riyotantakariri irira rowashironkaeririka. ⁹ Ikantzini riraga Tajorentsi: ‘Kyaaryo ipiyathateeyawitakinani naari pichariniitenipaeni paerani. Okaataki 40 ojarentsi natsipetashitakawo notajonkakowentakirini’. ¹⁰ Tema ipiyathateeyakinani, iñaanteeyakinani, rootaki nokijeeyantakaririni naari, nokantakotakirini: ‘Osheki itheenkakina, tee ikenkithashiryaana rajankaneki. Tee ikowaeyini riyoteeyeni oetarika nokowakagaeyakiririni’. ¹¹ Tema nokijeeyakirini, rootaki nokantaperotakotantakariri: ‘Eero rareteeyani janta Kanaanaki, eejatzi eero rareteeyani jaka okameetheetziika’ ”.

Rootaki rojankinatziniriri paerani Iraviiri.

¹² Kyaaryoowa, noyemijantzinkarite, eero pikimitari riroripaeni pitheenkirikari Tajorentsi: tee okameethatzi. Rañaatziri rirori, ashi royorini. Omaanta aririka pitheenkeri, ari pipeyakoteeri: eero pikenkithashiryaaneeri eejatzi. ¹³ Okameethatzi iroñaaka eerokya pitheenkiri rirori inta pamitakotawakagaeyani eejatzi poemoshirenkawakaanteeyawoni eejatzi maawaeni kitejiri paapatziyakaaperotyaaeri Jesokirishito: iinja eerorika pimatziro. Eerorika paapatziyeeyarini iroñaaka, roojatzi pikantyaani papiitapiintero kaari kameethatatsi, pametyaawo: osheki pamatawitakya apaniroeni, eerokya pikoyi paapatziyari. ¹⁴ Aririka eekiro aatatyee ameentyaari Jesokirishito roojatzi akamantakya, aritaki ayoteeyanakini akaateeyerini aateeyanakini jenokinta: eero ramatawitee. ¹⁵ Omaanta pikenkithashireteero rojankinatziniriri Iraviiri: “Iroñaaka pikemaeyawakirini ikantziri Tajorentsi. Eero pimajontzishiretzi pajankaneki, eero poshiyari achariniitenipaeni paerani ipiyathateeyakarini rirori”.

¹⁶ ¡Pikenkithashireerol! Paerani riraga ejiipitotatzi osheki rowashironkagaeyakirini maawaeni achariniitenipaeni paerani. Ari ikanteeyirini Moeseeshi: “Thame, nagaeyaneemini paashiniki kipatsi, kameethakya ajeekaeyanteeyarini”. Ikanteeyini: “Kameetha, thame aateeyeni maawaeni”. Omaanta tema riroteeyakini piyathateeyakaririni Moeseeshi eejatzi Tajorentsi. ¹⁷ Rootaki ijamakotantakariri Tajorentsi. Okaataki 40 ojarentsi ijamakotakiri. Osheki ranteyakirini rirori kaari kameethatatsi, rootaki ishinetaantakariri ikamaeyakini janta okaankiteronkiitziinta. ¹⁸ Okameethatzi pikenkithashiryaakotero ninkarika ikantakotziri Tajorentsi: “Eero pareteeyani janta okameetheetyeenta”. Tema rirotaki achariniitenipaeni paerani riraga piyathatakiriri Tajorentsi. ¹⁹ Ñaakiro, itheenkayakirini, tee raapatziyari rootaki kaari rareteeyantani rirori janta okameetheetyeenta.

4

Ikwaki Tajorentsi areeteeyaani janta okameetheetyeenta

¹ Pamine, ikanteeyakaeni Tajorentsi: “Aririka paapatziyeyenani piyeekimoeyenani jaka nonampiki, jaka okameetheetziika”. Omaanta kyaaryoowa, pikimitarikari riraga paejatzitani kaari areetachani. ² Okameethaperotzini rowaga ikashiyakaawitakaririni Tajorentsi, eejatzi okameethatzi iroka ikashiyakagaeyakaerini aari. Omaanta tee raapatziyeyarini riroripaeni, rootaki ratsipetashitankawori okaatzi ikamantawitakariri.

³ Aririka aapatziyaperotakyaari Tajorentsi, ari areetaperotakya janta okameetheetziinta, omaanta eero rareeta riraga kaari aapatziyari. Tema ikantakirini Tajorentsi: “Nokijakiri, rootaki nokantaperotantariri: ‘Tee paapatziyana, rootaki kaari paretantana janta okameetheetziinta’”. Paerani, tekirani riwetsikironi kipatsi, riwetsikitawitanari ijeekantyaarimi, omaanta tee rareeteeyani. ⁴ Ayoteeyakini riwetsikaeyawitakawoni maawaeni, monkaataka. Tema okantzi Iwaperite Tajorentsi: “Okaatki 6 kitejiri riwetsikaeyantakaworini Tajorentsi maawaeni; monkaataka. Roojatzi, kitejiri 7 ipakaakiro riwetsikantakawori, ari okaatzi: makoryaapaaki”. ⁵ Ari riwetsikawitanari, omaanta tee raapatziyeyarini riroripaeni, rootaki ikanantari eejatzi Tajorentsi: “Eerokya rareeteeyani jaka okameetheetyaaperotzika”.

⁶ Ari okameethatki iroka ikantakiririni Tajorentsi, omaanta eero rareeteeyani riraga paejatzitani ikantakirini: ñaakiro, tee raapatziyeyarini. Omaanta ijeekagaantee areetagaantaachani. ⁷ Rootaki riyoyaantakawori Tajorentsi paashini kitejiri, ikantzi: “Iroñaakaya nokowakagaeyakirini atziri raapatziyeyenani rareeteeyanteeyarini jenokinta”. Rootaki rojankinatakaantakaririni Iraviiri: “Iroñaaka, aririka pikemawakiri Tajorentsi ikenkithatakayemi, eero pimajontzishiretzi, eero pitheenkiri”. ⁸ Arimi rareetakaayaarimi Joshoe isheninkapaeni janta okameetheetziinta, ¿Arima roojatzi rojankinatakaakirimi Tajorentsi Iraviiri: “Iinja rareeteeyanaani aapatziyeyanarini janta okameetheetziinta”? ⁹ Rootaki ayoteeyantakarini iinja aateeyeeni maawaeni aapatziyari Jesoshi janta okameetheetziinta amakoryaapae, eero janta apomeentsitapaa antawaetapae. ¹⁰ Paerani ithonkantakawori Tajorentsi riwetsikayitakironi, ipakaakiro, tekatsi rantee eejatzi. Eejatzi aaripaeni, aririka aateeyeeni rirorikinta, akimiteeyapaeyaarini, amakoreeyapaeni, tekatsi anteeypaeni.

¹¹ Thame akowaperoeyeeroni areeteeyaani janta: eero apiyathatari, eero atheenkiri akimitarikari paejatzitani. Eerorika aapatziyaperotari, eero areetaari. ¹² Kyaaryoowa, eero pikantashita paapatziyari Tajorentsi. Añaatsiri irira, osheki itajorentsiti; imataperotakiro maawaeni ikanteeyirini. Tekatsi pomeentsitzimotyaaarini irira, eejatzi Iwaperite oshiyakawo añi: tema okyaantakae ajankaneki inashitanyaaawori okaatzi akenkithashiryaari kimitaka jawiri apitetachari othoyempitzi aririka okyaantakae inthomaenta awatha. Tema okyaantakae Iñaani ajankaneki eejatzi ashireki kimitaka jawiri okyaantakae aepatha eejatzi atonkiki. Tema rirotaki oshiyakaawentacha Tajorentsi: riyotzi tsika okantari akenkithashiryaantari, riyotziro eejatzi ashire; riyotziroña tsika akantari. ¹³ Tekatsi materini omanapithaterini: iñaaperoyakaeni maawaeni; tsikarika ajeekaeiyini, iñeeyakaeni. Ithotyaayitziro ni kipatsi; rirotaki aminakowenteeyeerorini antakirorika kameethatatsiri, rooma teerika.

Jesokirishito ikimitawitakari iwinkatharite ñaanakowenantatsiri

¹⁴ Ari riyaaatee Jesoshi janta jenokinta, itsipatapaari Iriri, riraga Tajorentsi. Iroñaaka ikantziri irira: “Pikaminthagaeyerini aapatziyeyanarini”, ikimitawitakari riraga iwinkatharite ñaanakowenantatsiripaeni, rootaki okameethatantari akanteetateyeyaani aapatziyeyarini. ¹⁵ Ratziritapaakini paerani, ikemaatsitayitakawoni oetarikapaeni, eejatzi riraga iwinkathariteni kamaaripaeni ikoyi rantakayerimi kaari kameethatatsi, omaanta tekatsi rantzi. Riyotzitantakayeri omaanta rirori maawaeni akemaatsitayitarini eejatzi tsika ikantakaeri kamaari. Riyotzi opomeentsitzimoeeyakaeni, omaanta imatziro ramitakoperoyakaeni. ¹⁶ Eero iroñaaka athaawantari amaneri Tajorentsi: ayoteeyakini ineshironkaeyakaeni, ikaminthaaperoyakaeni. Eero ishinetee owashironkagaeyaani.

5

Ikwakaakiriri Tajorentsi riraga iwinkatharite ñaanakowenantatsiri

¹ Ari riyoyaakiri atziri Tajorentsi iitakiri iwinkatharite ñaanakowenantatsiri, ikowakaapiintziri ramanakoeyaarini atziri. Irira taakiniriri Tajorentsi oetarika ipaeyeririni. Ranteeyironi kaari kameethatatsi, rootaki maawaeni oarentsi rowantanariri ñaanakowenantatsiri Tajorentsi apaani piratsi kameethari, itaakiniri. Roojatzi raakameethatanteeyaariri maawaeni aapatziyariri rirori, ikimitakaanteeyakarini tee

ranteeyironi kaari kameethatatsi. ² Ari ikimiteeyakaeni aari, rirotaki atziri; tee imatziro ijeeki kameetha, omaanta rantziro rirori kaari kameethatatsi. Rootaki riyotantakari ikaminthagaeyakirini paashinipaeni aririka rantero kaari kameethatatsi. ³ Omaanta otzimatyte rirori rowamayeniri Tajorentsi rowishate, ipeyakoteniri okaatzi rantziri, ari ikimitari paashinipaeni atziri antzironi kaari kameethatatsi riraga amakiriri rowishate rowamayeniri Tajorentsi ipeyakoteniri rantani. ⁴ Tee rirojatzi iitashitachani iwinkatharite ñaanakowenantatsiri, omaanta iitziri Tajorentsi; okimitaka paerani iitakiri Aawooni ñaanakowenantayitatsirini.

⁵ Eejatzi ikimitaka Jesokirishito: tee rirojatzi peyashitachani kimityaarini iwinkatharite ñaanakowenantatsiri, omaanta iitakiri Pawa Tajorentsi. Tema ikantziri paerani: “Eeroka notyomi, iroñaaka kitejiri notomintakimi”. ⁶ Paashini eejatzi ikantziri Iwaperiteki: “Pikan-teetatyeeyaani piñaanakowenantanaki, pikimityaari rirori Merekishereeki”.

⁷ Paerani, ratziritantapaentarini Jesoshi, osheki ramanapiintziri Iriri, iraaperotaka, eejatzi itacheronkawaantetanaki ikantziri: “Pawa, aririka nokame niyotaki pimateena pipiriinteena”. Ari osheki ipinkathatakiri Tajorentsi, rootaki imatakaantakariri irira ikowakaeriri. ⁸ Kyaaryo, itomi Tajorentsi rini, omaanta paerani ikemijantaperotakiri ashitariri, rootaki ikemaatsitantakawori oetarikapaeni. Iroñaaka aririka aapatziyaari aaka eejatzi akemaatsiwyentayari oetarika, riyotziro rirori tsika okantari. ⁹ Ari imataperotakiro maawaeni ikowakaeriri Iriri, ikemijantaperotakiri: rootaki imatantawori eejatzi rowawijaakoeyirini maawaeni aapatziyaperoyaririni rirori. Iroñaaka eero aateeyini paamariki kaari tsiwakanitatsini, inta aateeyeni jenokinta, akanteetatyeeyaani ajeekaeya-paeni. ¹⁰ Rirotaki roshiyakaawentakiri Tajorentsi iwinkatharite ñaanakowenantatsiri, ikantziri: “Irira notyomi kimitaka Merekishereeki rirori”.

Tekira pikemijantaperotziro rowaga rojankinatziri

¹¹ Nokowawitaka nothoyeemiromi tsika ikantaka Jesoshi roshiyantakariri Merekishereeki, niyotaaperoyemironimi. Eenitatsi piyotantawitari, omaanta tee pikemijantawakina kameetha, tema eentsikiroeni pinoshikawentyaawo. ¹² Okameethatemi piyotagaeyerinimi iroñaaka paashinipaeni, omaanta eenitatsi pikowaeyini iyotagaeyemirini. Pikowaeyini napiiteemiromi kaari pomeentsitatsi. Pikimitakari eentsi: kowatsimi pithote, tee paawiro patsikero poyaari. ¹³ Kyaaryo, pikimiteeyakarini eentsi, kowatsimi pithote: tekira piyotaperoyironi ñaani Tajorentsi iyotagaeyerini tsika akantayari akameethateeyanteyarini. ¹⁴ Piyotaperoterimi Tajorentsi, pikowaeyenimi poyaari patsikaperoterimi. Piyotakimi iitaka kameethatatsiri anteyyakirini, eejatzi piyotakiroimi kaari kameethatatsi eero pantziromi.

6

Ikamantziri jankinatzirori iitaka rojankinatantanariri

¹ Eero napiitapiinteemiromi iroka niyotakotapiintziriri Jesokirishito: tee opomeentsita. Eero iroñaaka pikantaana: “Papiitapiinteenanawo”. Okameethatzi eekiro piyaateeyatyeeni piyotaperotanakiro maawaeni ikowakagaeyakimirini Tajorentsi. Nokantzimini paerani: “Eero pantashiyitawoni oetarikapaeni, eero owawijaakotzimi: tekatsi pikantya powawijaakoteeya apaniroeni eeroka. Okameethatzi paapatziyari Jesokirishito pawijakotan-teeyarini. ² Pikaawoshitawenteyarini riyoteeyantyaarini atziri paapatziyaari Jesoshi. Aririka pikanteri Tajorentsi ramitakoteri piyemijantzinkarite, pipampiteeyerini. Aririka akamaeyeni apiriinteyaneeni eejatzi, roojatzi ikantakowenteyeeni rirori”. Ari eero napiiteemiromi iroka piyotzitarini, ³ omaanta roori aririka ikowakayena Tajorentsi, niyoteemiromi owakirari, kaari pikemapiintzi.

⁴⁻⁶ Pamine. Eeniro asheninka kemawitaworini ñaani Tajorentsi, riweshiyaawentawitakari Tajorentsi, amitakotawitakari Ishire roori. Riyotawitaka okameethatzi ñaani Tajorentsi; riyotawitaka iinja ipinkathariwenteeyeeni Jesokirishito. Omaanta rookaero raapatziyawitarira. Aririka rookaero raapatziyarira Itomi Tajorentsi, okimitaka ikowaki rapiiteerimi eejatzi ikentakotakaanteeri koroshiki. Itheenkakiri, ikowaki itheenkakagaeyerini paashinipaeni atziri, ishironawenteyantyaaririni Jesokirishito. Ari tekatsi ikanteeya raapatziyaperotanteeyaariri riraga kemijantawitacharini. Kyaaryoowa, poshi-yarikarira eerori. ⁷ Aririka kameetha opariyi inkani kipatsikira kaankipatharentsiki ari onintziro pankirentsi oshooki kameetha, rootaki rowaeyarini riraga pankitziroori. Tema rirotaki Tajorentsi owameethatzi rirori kipatsi. Kimitawori iroka pankirentsi riro-taki oshiyakaawentachari aapatziyariri Jesoshi. ⁸ Omaanta aririka añaakiro owantsiki tsirompimashi eejatzi paashinipaeni kitochee, tema pikantziri: “Tee okameethatzi, thame akiyakoeyeroni, atagaeyeroni maawaeni”. Kyaaryoowa, pikimitawokari eerori, omaanta okameethatzi pikimityaawo kameethari kipatsi.

Iweshiryakaakari riraga rojankinatziniri

⁹ Ari nokantawitakimi: “Pitheenkikari”, eejatzi nokantzimi: “Pikimitawokari kipatsi oshookantari tsirompimashi”. Omaanta, nosheninka, noninteeyakimini. Niyotakimi kameetha pijeekaeyakini, eejatzi rowawijaakoeyemini Tajorentsi. ¹⁰ Tema ikameethataki, eero ipeyakotawo maawaeni pantziniriri: riyotzi pikyaaryoowentakiro ikowakaemiri, riyotzi pikaminthagaeyirini piyemijantzinkarite, pikantani. ¹¹ Nokowakaeroeyakimini pikyaaryoowenteeyeroni pinintashireeyerini paashinipaeni, pikantaanyi, roojatzi omonkaatantyaari ipinatantemiri Tajorentsi. ¹² Eero piperashiryawo ikowakaemiri Tajorentsi, inta pikimiteeyarimi riraga paashinipaeni aapatziyaperotariri Jesoshi, kyaaryoowentziniriri maawaeni ikowakagaeyiririni rirori. Kyaaryo ifeeyeroni maawaeni ikashiyakagaeyakiririni.

¹³ Pamine, aririka akowaki ayotakaaperoteri paashinipaeni asheninka kyaaryo ani akantakiriri, akantziri: “Riyotzi Tajorentsi kyaaryo ini iroka nokantzimiri. Ranaakoeyakaeni rirori, ipinkatharitaperotzi. Aririka namatawitami, rowashironkaenaata”. Eenitatsi ifoñaaka ikantakaeri Tajorentsi, omaanta tekatsi anaakoterini rirori, tekatsi owashironkaerini rirori. Apatziro ikantziri Awaraama: “Kyaaryo iroka nokamantemiri, tema naaka Tajorentsi: eero nopaashinitayitziro niñaani”. ¹⁴ Roojatzi ikantziri: “Kyaaryo, notajonkakowentemi, osheki netakotzimi; eejatzi noshekyaaakiri picharineeteni”. ¹⁵ Riraga Awaraama eekiro riyaatatzi royaakotziri Tajorentsi imonkaatero okaatzi ikashiyakaakari roojatzi ifñaantakawo maawaeni. ¹⁶ Tema aririka akowaki ayotakaaperoteri paashinipaeni asheninka kyaaryo rini akantakiriri, akantziri: “Riyotzi Tajorentsi kyaaryootaki iroka nokantzimiri. Ranaakoeyakaeni rirori ipinkatharitaperotzi. Aririka namatawitami, rowashironkaenaata rirori”. Aririka ayotaki ipinkatharitaperotaki Tajorentsi, ari ameentaperoteeyawo ikantakaeri. ¹⁷ Eenitatsi ikashiyakagaeyitakaririni Tajorentsi riraga paejatzitani. Ikowakini riyoteeyeni eero ramatawiteeyirini, rootaki ikantaperotantiriri: “Kyaaryo iroka nokamantemiri, tema naaka Tajorentsi: eero nopaashinitayitziro niñaani”. ¹⁸ Ari okyaaryooperotaki ifñaani Tajorentsi: tee riyotzi itheeya. Omaanta eejatzi ikantzini: “Kyaaryo iroka nokamantemiri”, ayotaperoyantakarini eerokya ramatawitantzi. Ifoñaaka, aririka ameentyaari rowawijaakoeyakaeni, ayotaperotaki imatakaero iroka ikantakaeri: rowawijaakoperoeyeni. ¹⁹ Aririka ayoteeyakini awijakotakae, tema aweshiryaperotaka. Noshiyakaawentemiro: okimitaganki antawo pitotsi eenitatsi otenakirori jatatsiri inthomaenta ifñaan areetakawo jaawikinta kipatsi, tema rameenteetawo eero omantantawo tanyaa onoshikero pitotsi mapimashiki ochereeteki. Eejatzi aaka oshiyakawo, tema ameentapiintari Jesoshi riraga areetakarini ijeekinta Tajorentsi. Ikimitaga iwinkatharite ifñaanakowenantatsiri ikyaapaaki jantakironta Tajorentsinakiki, tema ayotaki aaka aritaki aate jenokinta atsipatapaeyaari Tajorentsi. ²⁰ Reewateeyanakaeni Jesoshi, ikamantakowentakae: ikimitakari riraga Merekishereeki, riraga iwinkathariteni ifñaanakowenantatsiri paerani. Tema ikantani ifñaanakowenantzi.

7*Merekishereeki rirotaki ifñaanakowenantatsiri ranaakoeyakirini maawaeni isheninkani Rewii*

¹ Ari ifoñaaka nokenkithatakoteri riraga Merekishereeki: paerani ipinkathariwenteeyakirini riraga jareemijatzi. Eejatzi Tajorentsi, riraga jeekatsiri jenokinta, iitakiri ifñaanakowenantatsiri. Ari ijeeki paashiniki nampitsi Awaraama. Ragaeyanakirini isheninkapaeni, riyateeyanakini romanateeyirini riraga rowayirite riraga noshikiriri itominthori: osheki rineeyawitani, omaanta ithonkaeyakirini maawaeni ijanipaeni, iwinkatharitepaeni, maawaeni. Ari ipiyanaa rirori, roepiyeeri itominthori, eejatzi ramayiteeroni rowagawoni riraga rowayirite. Ipiyantaari, itonkiyotawakari Merekishereeki, ikantziri Tajorentsi: “Pitajonkakowentero Awaraama kameetha ijeekantyaari”. ² Roojatzi raagaantee Awaraama owaagawontsi, ipagaantakiri rirori, ikantziri: “Iroka rashi Tajorentsi”. Otmirika 10, ari ipakiri apaani. Akantziri Merekishereeki ifñaaneeki: “Kameethatatsiri”. Ipinkathariwenteeyirini jareemijatzi. Akantziri Jareemi ifñaaneeki: “Kameetha ajeekaeyini”. ³ Rowaga Iwaperite Tajorentsi tee okenkithatakotziri iriri Merekishereeki. Tee okenkithatakotziro riniro, icharini, eejatzi icharineetenipaeni. Tee okenkithatakotziro itzimantakari eejatzi ikamantakari. Okimiwitaka ikantani ijeekini, rootaki roshiyantakariri Itomi Tajorentsi; ikantani rirori ifñaanakowenantaperotanaki, ikantapiintziri Tajorentsi: “Pitajonkawentero maawaeni aapatziyanari”.

⁴ Ñaakiro, osheki ipinkatharitzini Merekishereeki. Itakaanteeyakaririni paerani Awaraama, omaanta ipinkathatziri, eejatzi ipagaantakiri rowaagawoni rowayiritepaeni. ⁵ Pamine, roojatzikya ijeeki isheninkani Awaraamani: riraga Rewii. Rojankinatakaakiri Tajorentsi Moeseeshi, rowaga kaminagaantsi: "Ikowaki Tajorentsi iiterikya isheninkani Rewii ñaanakowenantatsini. Nokowaki maawaeni ijoriiyotzinkarite ipagaanteri rirori rowaagawo, ipira, maawaeni: ikaaterika 10, ari iperi apaani". Ñaakiro, isheninkani Awaraama rineeyini: isheninkani Rewii eejatzi maawaeni ijoriiyotzinkarite. Isheninkatawakagaeyakani. ⁶ Omaanta paerani riraga Merekishereeki tee isheninkatyaarini Rewii, rinashita rirori; omaanta raawakiro Awaraamani rowaagawo ipagaantakiriri rirori, roojatzi ikantawaeri riraga ikashiyakaakiri Tajorentsi: "Nokoyi itajonkawentemi Tajorentsi". ⁷ Ñaakiro, riraga Merekishereeki anaakotantatsiri ipinkatharitzini, rootaki ikanantariri Tajorentsi: "Pawa, pitajonkawentero Awaraamaka kameetha ijeekantyaari". ⁸ Jaka asheninka iñeeyini riraga isheninkani Rewii, imonkaateeyakaeni aaripaeni, akamaeyini, omaanta raapiintakiri maawaeni apaeyakiririni. Omaanta paerani riraga Merekishereeki, rinashita: okimiwitaka tee ikami omaanta rirori, tee okantzi Iwaperite Tajorentsi: "Kamaki". ⁹⁻¹⁰ Paerani, ipagaanantakariri Awaraama owaagawontsi, tekirani ijeekeni Rewii: rimpaete ijeeki rirori. Omaanta arimi ijeekityaami, ipagaanterimi eejatzi rirori: tema ikimityaarimi riraga jewatatsiri ijeeki. Eejatzi ikimiteeyerinimi maawaeni isheninkapaenini Rewii: maawaeni ñaanakowenantatsiri. Aritakimi ipinkathateeyerinimi Merekishereeki maawaeni. Ñaakiro, ajoriiyotzinkarite ipinkathateeyakiririni ñaanakowenantatsiripaeni, rootaki ipagaanteeyantakaririni oetarikapaeni, omaanta riraga ñaanakowenantatsiripaeni ipinkathataperoeyakirini Merekishereeki: tema ranaakotantakiri rirori iñaanakowenantaperotaki, ipinkatharitaperotaki.

Jesoshi rirotaki ñaanakowenantatsiri kimitaariri Merekishereeki

¹¹ Ari ijeekaeyawitani riraga isheninkani Rewii: riraga Aawooni eejatzi maawaeni isheninkani rirori, iñaanakowenantateeyakini; eejatzi eeniwitacha rojankinateeyinirini Moeseeshi, iyotagaeyirini oetarikapaeni anteeyirini. Omaanta tekatsi ikantee riroripaeni rowameethateeyeeni, rowawijaakoeyeeni; rootaki rotyaanantakariri Tajorentsi paashini ñaanakowenantatsiri, kimitaariri riraga Merekishereeki. ¹² Ari rinashita riraga ñaanakowenantatsiri, eejatzi iroñaaka rinashita ikowakagaeyakaerini Tajorentsi. ¹³⁻¹⁴ Eeniwitacha ñaanakowenantatsiripaeni sheninkaeyakaririni Rewii, eejatzi rojankinateeyakinirini Moeseeshi, riyotagaeyirini oetarika raniteeyakirini. Omaanta riraga owakiriri ñaanakowenantatsiri tee isheninkatari Rewii, omaanta rirori isheninkatari Joraa. Tee iñaanakowenantayitzi paashinipaeni isheninkani Joraa: tee rojankinateeyinirini Moeseeshi, tee ikantziri omaanta rirori iitakya ñaanakowenantatsiri. ¹⁵ Iroñaaka ijeeki riraga kimitariri Merekishereeki, rinashita rirori, ayotantakari rinashita ikowakaeriri Tajorentsi. ¹⁶ Tee isheninkatari Aawooni iitantakariri ñaanakowenantatsiri; omaanta itajorentsitaki eejatzi ikanteetayaani rañi, rootaki iitantakari ñaanakowenantatsiri. ¹⁷ Tema ikantzirini Tajorentsi paerani: "Pikanteetateeyeaani piñaanakowenantanaki, pikimityaari riraga Merekishereeki". ¹⁸ Eeniwitachani iroka rojankinatziniriri isheninkani Aawooni kaminagaantsi, omaanta tee ikoyi Tajorentsi apomeentsiwentyaawo iroñaaka. Atsipetyaawomi, tekatsi okanteeyeeni owawijaakoeyeeni. ¹⁹ Amonkaateeyerinimi maawaeni, ero owameethateeyeenimi. Omaanta riraga Jesokirishito aritaki imatakae ragaeyanakaeni janta Tajorentsi. Tee atsipetashitawo aapatziyeeyakirini rirori.

Ikantzi Tajorentsi: "Kyaaryo, ikanteetateeyeaani Jesokirishito iñaanakowenantaperotanaki"

²⁰ Tee ikantashita Tajorentsi, ikantaperotzi: "Kyaaryo iroka nokamantemiri, tema naaka Tajorentsi. Ikanteetateeyeaani Jesokirishito iñaanakowenantaperotanaki". ²¹ Tee ikimitari riraga isheninkapaeni Aawooni. Omaanta ikantziri Jesokirishito: "Kyaaryo iroka nokamantemiri, tema naaka Tajorentsi. Tee nokantashita, ero namatawitzimi. Eerokataki ñaanakowenantatsiri, pikanteetateeyeaani". ²² Rootaki ayoteeyantakarini ranaakotantakiri Jesoshi iñaanakowenantaperotaki, imateeyakaeni rowawijaakoeyakaeni. ²³ Ari ikaateeyawitani osheki ñaanakowenantawitachari, omaanta kamapiinteeyakini, rookapiinteeyakirini iñaanakowenantawitani. ²⁴ Omaanta riraga Jesokirishito, ikantani ijeeki: rootaki imatantawori iñaanakowenantzi, ikantani. ²⁵ Imateeyakirini aapatziyeeyaririni: rowawijaakoperoeyakirini maawaeni kowaperotatsiri raaneeri Tajorentsi. Ikantani rañi, rootaki imatantawori ikamantakowenteeyakaeni.

²⁶ Kyaaryo, okameethaperotzi ifñaanakowentaperowente; tema Tajorentsi rini, tee añiirorantani, tee rantziro kaari kameethatatsi; tee ikimiteeyarini riraga kaari kameethateeyatsini ijeekimoeyawitapaentarini. Iroñaaka ijeeki kameetha janta jenokinta. ²⁷ Riraga iwinkatharitepaeni ñaanakowenantatsiri, maawaeni kitejiri rowamaapiintziniri Tajorentsi ipirapaeni, itaapiintziniri. Ro rowamaapiinantanariri, osheki ikenkithashiryaakiro kaari kameethatatsi ranteeyirini eejatzi ranteeyirini rirori joriiyotzinkarite. Tekatsi rowamaapiinte riraga Jesokirishito, omaanta apatziro ikamawenteeyakaeni: monkaataka, eero rapiiteero eejatzi. ²⁸ Ari paerani rojankinatzeni Moeseeshi, ikantzi: “Iiteeyanakyaani isheninkani Aawooni ñaanakowenantatsiri”. Atziri rineeyini rirori, ranteeyironi kaari kameethatatsi. Omaanta roojatzi ikantzi Tajorentsi: “Kyaaryo iroka nokamantemiri, tema naaka Tajorentsi: ikanteetateyeyaani Jesokirishito ifñaanakowenantanaki”. Riro-taki Jesokirishito Itomi rirori, tee rantziro kaari kameethatatsi, omaanta ikantatyaani ikameethaperotaki.

8

Ifñaanakowenantaperotanaki Jesokirishito janta jenokinta

¹ Piyotawakiro iroka nokamantemiri: rirotaki Jesokirishito ñaanakowenteeyakaerini. Ijeekimotziri Tajorentsi janta jenokinta, janta rakoperoki; ikaatziri ipinkathariteeyini. ² Riraga isheninkani Aawooni ikenkithatakaapiintziri Tajorentsi janta pankotsiki riwetsikiri atziri, iitakiro Tajorentsi panko. Omaanta riraga Jesokirishito ijeekaperotzi janta Tajorentsi: tee ro wetsikeroni atziri, omaanta Awinkatharite wetsikakirori ipanko janta. ³ Riraga iwinkatharite ñaanakowenantatsiri ipapiintziri Tajorentsi oetarikapaeni; rowamaakirini piratsi, shemi; itaakiniri. Omaanta Jesokirishito, tee rowamaeniri piratsi; rirojatzi kowaentsi rowamagaetantakariri. Roojatzi riyatashitakiri Tajorentsi, ikantapaakiri: “Naaka kamawenteeyakiririni asheninka, owawijaakoeyakiririni”. ⁴ Ijeekemi iroñaaka jaka kipatsikika, eeromi ifñaanakowenantzimi; ñaakiro, tee isheninkatani Aawooni: riroteeyakini isheninkani Aawooni thotyaakirori rojankinatziniri Moeseeshi. ⁵ Rantawaetapiintzi janta ikanteetzirinta: “Ipankomawo Tajorentsi”, omaanta tee janta ijeekaperote Tajorentsi. Apatziro oshiyakawentziro inampipero janta jenokinta. Paerani, riwetsikantawori Moeseeshi, ikantziri Tajorentsi: “Janta tonkaariki iitachari Shinayii niyotaperotakimiro tsika pikanterori pankotsi: pimonkaataperotero nokantakimiri”. ⁶ Okameethatawitaka rowaga rojankinatziniri paerani Moeseeshi, ifñaanatakowenantaperoyakaririni Aawooni eejatzi isheninkani, eejatzi ramitakoeyawitakarini ajoriiyotzinkarite. Omaanta iroka owakiriri inimotaakiri iroñaaka Tajorentsi okameethaperotaki, osheki anaakotakiro rojankinatziniri Moeseeshi. Eejatzi ikimitaka, osheki imataperotakaeniro Jesokirishito, osheki ranaakotakiri Aawooni.

⁷ Okameethaperotakimi rojankinatziniri paerani Moeseeshi, eeromi ikantzirimi paashini Tajorentsi. ⁸ Omaanta ikantzini Tajorentsi paerani: “Tekira omonkaata, tee okameethaperotzi iroka rojankinatziniriri Moeseeshi Aawooni”. Rootaki rojankinatakaantakariri paashinipaeni aapatziyaririni paerani: “Ikantzi Awinkatharite: ‘Inja ojeeki paashini nokamanteeyeririni maawaeni joriiyopaeni, inashitanakya. ⁹ Eero okimitaawo rowaga nokantakiriri riraga itakaantakaworini. Paerani ijeekawitani maawaeni joriiyopaeni Ejiipitoki, omaanta nagaeyanakirini paashiniki kipatsi. Rojankinatawitakawo Moeseeshi nokowakagaeyawitakaririni, omaanta tee raapatziyeyanani. Rootaki kaari namitakoeyantaarin. ¹⁰ Iroñaaka eenitatsi nokamanteeyeririni maawaeni joriiyopaeni. Inja niyotakaaperoyakirini maawaeni nokanteeyeririni, ikenkithashireperoyeroni, eero ipeyakoeyawoni. Ipinkathataperoyakinani, eejatzi notajonkakowenteeyerini naari. ¹¹ Eero ratsipetashiteyawoni riyotaawakagaeyeyaani, eero ikantawakagaeyani: “Nosheninka, piyoteri Nowinkatharite”. Aritaki riyotashiteeyenani maawaeni: pinkatharitatsiri, kaari pinkatharitatsi, maawaeni riyoteeyenani. ¹² Noneshironkaaperoyeeririni maawaeni antzirori kaari kameethatatsi ari nopeyakoteeniri, eero nokenkithashiryaakotero eejatzi rantayitzirini”. Rootaki ikantzitakari paerani Tajorentsi. ¹³ Ñaakiro, ikantzini: “Eenitatsi paashini nokamanteeyeririni atziri, eero okimitaawo nokantziri paerani”. Ari iroka ikantziri iroñaaka, rootaki poyaataawori ikantziri paerani.

9

Ikenkithatakotziro ipankomawo Tajorentsi rantawaetantari ifñaanakowenantatsiripaeni

¹ Paerani ikanteeyirini Tajorentsi itakaantaworini tsika ikanteeyani ipinkathatan-teeyaaririni, eejatzi ikantziri tsika okantyaari ipankomawo Tajorentsi rantawaetantyaari

ñaanakowenantatsiripaeni. ² Ari riwetsikaeyakironi ipankomawo, imonkaatakironi ikantziririni Tajorentsi. Janta rityaawo Tajorentsinaki rantawaetapiintzinta ñaanakowenantatsiripaeni. Iiteetziro Tajorentsinaki Kameethari. Eenitatsi janta rowantariri ootamentotsi, eejatzi eenitatsi meeja. Janta meejaki rowapiintziro paa, okaataki 12, akenkithashireyantaworini ipapiinteyakaeni Tajorentsi owayarini. ³ Jantakirona otzikaawo ari ojeeki Tajorentsinaki inampiperotari. Tekatsi kyaapiintatsini. Iiteetziro Tajorentsinaki Kameethaperotatsiri. ⁴ Ontsiyaatakawo otzikaawo rowaga itaapiinantawori kajankapaneri, riwetsikaetziri ooro. Eenitatsi jaga Tajorentsinakiki rowaga kimitawori tsiwoonaki, ro ipashikantawori ooro. Jaga inthomaenta, eenitatsi kowitzi riwetsikaetziri ooro, inthomaenta iroka roteteetziro manaa. Eejatzi eenitatsi inthomaenta ikotzi Aawooni, rowaga shookashitachari paerani oshi. Eejatzi eenitatsi inthomaenta rowaga mapi rojankinatakaeririni Tajorentsi Moeseeshi. ⁵ Janta otatawoki kimitawori tsiwoonaki roshiyakaawentakiri apite jewatatsiri ronampiripaeni Tajorentsi iiteetziri keroowe. Roshiyakaantaka eeniro ijeekaki Tajorentsi. Ramineeyakironi otatawo kimitawori tsiwoonaki janta rowapiintziro maawaeni ojarentsi iwinkatharite ñaanakowenantatsiri riraa piratsi. Okimitaka ikenkithashireeyirini kamawenteeyeerini, neshironkaeeyerini. Ero iroñaaka nothotyaaperotziro nokamantemiro tsika okantayitarini.

⁶ Ari riwetsikaeyakironi paerani, imonkaatakiro ikantziriri Tajorentsi Moeseeshi. Roojatzi ikyaapiinteyeyini ñaanakowenantatsiripaeni, rantawaetapiinteyeyinirini Tajorentsi. ⁷ Omaanta tee riyaaatapiinteyeyini otzikaawoki jantakirona. Apaani riyaatzi maawaeni ojarentsi riraga iwinkatharite ñaanakowenantatsiri. Reewataki rowamaeniri Tajorentsi piratsi, roojatzikya ikyaanaki apaniroeni, raaneero riraa, ipitenkakiro janta otatawoki kimitawori tsiwoonaki; ikantziri Tajorentsi: “Pawa, pikaminthagaeyenani, ero pikijawenteeyanawoni nanteeyakirini eejatzi ranteyakirini nosheninkapaeni; ero pikenkithashiryaakoeyaanawoni eejatzi”. ⁸ Ñaakiro, eenitatsi otzikaawo, otzikagaeyakiririni paashinipaeni ñaanakowenantatsiri eejatzi maawaeni joriiyopaeni. Tekatsi ikanteeyaani riyaaateeyeni janta ijeekantaperotariki Tajorentsi. Rootaki oshiyakaawenanteeyakaerini Ishire irira, ayoteeyantakarini riraga isheninkani Rewii eejatzi paashinipaeni tekatsi ikanteeyeni rareetakagaeyeni janta Tajorentsikinta. ⁹ Okameethatzi akenkithashireeyeroni iroñaaka ayoteeyantyarini: maawaeni ipapiinteyakirini Tajorentsi, eejatzi maawaeni rowapiintziniri eejatzi itaapiintziniri, tee owameethateeyirini riraga papiintawitariri eejatzi taapiintawitanariri. Apatziro roshiyakaawentziro. ¹⁰ Paerani riyotaashiteeyakarini oetarika rantashiteeyarini; oetarika rowagaeyarini, eejatzi oetarika imiriteeyirini; riyotaashiteeyakarini tsika ikantyaari ikiwapiintya, ikitetantyaari. Rootaki ikowakagaeyawitakaririni Tajorentsi atziri paerani. Omaanta ari okaatzini, monkaataka. Ipokapaaki iroñaaka Jesokirishito aamagaeyarini. Iroñaaka inashita ikowakagaeyakaerini Tajorentsi aari, owakirari, kameethaperotatsiri.

Riraa Jesokirishito

¹¹ Ipokapaaki Jesokirishito roshiyawitapaari iwinkatharite ñaanakowenantatsiri, omaanta okameethaperotaki iroka rantapaakiri rirori. Rantawaetzini paashinipaeni ñaanakowenantatsiri janta pankotsiki riwetsikiri atziri; omaanta rirori, riyaaaperotaki janta ipankoperoki Tajorentsi: kameethaperotaki roori janta jenokinta. ¹² Jaka kipatsiki riraga iwinkatharite ñaanakowenantatsiri riyaaatapiintzi maawaeni ojarentsi, raapiintziro riraa chiiwo eejatzi waakaaniki janta ipankomawoki Tajorentsi inthomaenta, rowaga ikanteetawitari inampitaperotari Tajorentsi. Omaanta Jesokirishito ikamawenteeyakaeni, roojatzi riyaaatee janta jenokinta ijeekaperotzinta Tajorentsi. Roshiyakaawentakiro raaneero riraa: kaari riraa piratsi, omaanta riraapero rirori. Ikantziri Tajorentsi: “Ñaakiro, nokamawenteeyakirini maawaeni atziri nowawijaakotantaariri, ikanteetateeyeeni ijeekanteeyarini jaka anampikika”. Ero ratsipetashitawo rirori ipiyapiinte, apaani ikanta, ari okaatzi. ¹³ Ari paerani aririka rantziririni asheninka kaari kameethatatsi, rowamaakiri ñaanakowenantatsiri waaka, rirorika chiiwo, rirorika waakaaniki janta ipankomawoki Tajorentsi. Roojatzi riraga ñaanakowenantatsiri raakiro riraa, itsikirijantawakari riraga antzirori kaari kameethatatsi. Eejatzi itaakiri iwatha, roojatzi itsikirijantawakari shirampari itsimenkitote piratsi. Roojatzi ikanteeyirini isheninka: “Ikameethatee eejatzi irika. Okameethatzi ikaateeyeerini eejatzi aapatziyariri Tajorentsi”. ¹⁴ Omaantakya riraga Jesokirishito ikameethaperotaki rirori, okantani ojeeki Ishire amatakotziriri. Rootaki ikanantariri Tajorentsi: “Pawa, nokowaperotaki nokamawenteeyeerini atziripaeni, nowawijaakoeyantyaaririni”. Ari apaatawenteeyakaeni riraapero rirori, tee ro riraa

piratsi: ikamawenteeyakaeni, iroñaaka eero atsipetaawo akenkithashiriro kaari kameethatatsi, rowaga jatakagaenimi paamariki kaari tsiwakanitatsini, omaanta anteniri Tajorentsi maawaeni ikowakagaeyakaerini. Roojatzi akanteetateyeyaani ajeekimoeyerini janta jenokinta.

¹⁵ Ari paerani apatziro ayoteeyakironi rojankinarini Moeseeshi, eejatzi antapiinteeyakironi kaari kameethatatsi, aateeyantyaarinimi paamariki kaari tsiwakanitatsini; omaanta ikamawenteeyakaeni Jesokirishito, rowawijaakoeyantakaerini. Tema irira rirotaki ñaanatakowentakaeri owakirari inimotawakaantsi Tajorentsi. Iroñaaka inashita ikanteeyakaerini rirori: “Okameethatzi maawaeni nokashiyakagaeyakiririni aapatziyeyanarini niyoyagaeyakirini. Ikanteetateyeyaani riweshiryawenteeyaawoni”.

Riyotagaeyakaeni iitaka ikamawenteeyantakaerini Jesoshi

¹⁶⁻¹⁷ Ari pikenkithashireero rameteeyakarini asheninkapaeni. Eenitatsirika rowaagawopaeni, rojankinatzi paperiki: “Aririka nokame nokowaki rashitayiteeyawoni nosheninkapaeni”. Ari rojankinatakiro iwaeropaeni ashitayiteeyawoni rowaagawopaeni. Roojatzi, aririka ikamaki, riyoteeyanakini irira ninkarika ashiteeyawoni. Eerotzitarika ikami riraga jankinatzirori, eerotzita ragaeyironi owaagawontsi. Omaanta ikamakirika, monkaataka: roojatzikya ragaeyeroni. ¹⁸ Eejatzi okimitakani paerani: eenitatsi ikantziririni Tajorentsi asheninkani paerani. Tekatsi ikantya Tajorentsi ikame, omaanta ikamapiinteeyakini tsimeri omonkaantakari ikantziririni. ¹⁹ Paerani ikamantziri Moeseeshi irira maawaeni ikaminagaeyakiririni ajorriyotzinkariteni, roojatzi rojankinatantawori. Roojatzi ikamanteeyirini isheninka ikantziririni Tajorentsi; eejatzi rowamagaeyakirini waakaaniki eejatzi chiiwo, raawakiro riraa, itsipataawakiro iña. Roojatzi raakiro iwitzi owisha kityonkawitzi eejatzi piyonkashinkanari, rowiinkakiro iñaaki, ijeetantariri isheninkapaeni. Eejatzi itsikirijakiro roori iroka rojankinatakaakiriri Tajorentsi. ²⁰ Aririka itsikirijeeyakirini, ikanteeyirini isheninka: “Ari nokamanteeyakimironi maawaeni owakirari ikamantakarini Tajorentsi. Ikantzi: ‘Aririka pikemijantaperoteyeyeni, notajonkakowenteeyemini’. Eejatzi eerori pikanteeyini: ‘Kameetha’. Rootaki notsikirijanantakimirori iroñaaka riraa”. ²¹ Roojatzi itsikirijakiro eejatzi ipankomawo ipinkathateeyantaririni, eejatzi itsikirijeeyakironi maawaeni jeekayitatsirini inthomaenta. ²² Ari rojankinatzi Moeseeshi: “Rootaki riraa piratsi owameethateeyirorini oetarikapaeni; eejatzi eerorika ijeeki kamawenteririni atziri, apaatawenziriri riraa, eero rawijakotee”.

Ikenkithatakotziro iitaka ikamawenantakaeri Jesokirishito

²³ Ari eenitatsi oshiyakaawenziri iroka pankotsi eejatzi maawaeni jeekaeyatsirini inthomaenta. Okameethatzi itsikirijeeyakironi rowameethatantakawori. Omaanta ojeeki jenokinta iroka roshiyakaawenteeyakirini, ijeeki eejatzi anaakotzirori riraa piratsi, owameethaperotzirori maawaeni jeekaeyatsirini jenokinta: ²⁴ rirotaki Jesokirishito. Riraga ñaanakowenantatsiripaeni riyaatapiintzi janta ipankomawoki riwetsikaeyirini atziri, roshiyakaawenteetziro: “Inampitari Tajorentsi”. Omaanta riraga Jesokirishito jataperotee jenokinta ijeekimotapaeri Tajorentsi, ikantakowenteeyakaeni. ²⁵ Riraga iwinkatharite ñaanakowenantatsiri riyaatapiintzi janta ipankomawoki Tajorentsi, raapiintziro maawaeni ojarentsi riraa piratsi: tee rayiro riraa rashi rirori. Omaanta riraga Jesokirishito eero rapiiteero ikamawentee. ²⁶ Aririkami raapiinteromi riraa Tajorentsi, okameethatemi ikamapiintemi, paerani: riwetsikantawori kipatsi, rityaawomi ikamapiintemi, roojatzi iroñaakami. Omaanta monkaataka paerani ikamantakari: apaani ikamaki, rowawijaakoeyakaeni. ²⁷ Ayoteeyakini apaani akamaeyakini, ari okaatzi; tee apiitapiintziro akame. Aririka akamae, roojatzi ikantakowenanteeeyakaeni Tajorentsi, akameethakirika. ²⁸ Ari oshiki aneyawitani, omaanta apaani ikamawenteeyakaeni Jesokirishito; imonkaatakiro, eero ikamae eejatzi. Ari ipokae eejatzi iinja ipiyoteeya-paakaeni, raantaneeri jenokinta maawaeni aamagaeyaririni.

10

Tekatsi okanteeyeeni rojankinarini Moeseeshi owameethateeyeeni

¹ Pamine, maawaeni rojankinatakotakirini paerani Moeseeshi oshiyakaawentakiri riraga pokapaentatsirini, kameethaperotatsiri. Rareetapaenta, oshiki itajonkawenteeyakaeni. Ikantziri Moeseeshi Aawooni: “Powamaapiinteni Tajorentsi piratsi maawaeni ojarentsi”. Ari ikantani isheninkani rowamaapiinteeyawitarini, omaanta tekatsi okanteri owawijaakoeyerini riraga aapatziyaworini rojankinatzirini Moeseeshi. ² Arimi owawijaakoeyerinimi irika rowapiintziri, tema ari ipakaakiro rowamaapiintziniri. Eejatzi arimi rowawijaakoteeyaami roojatzi, eero ikenkithashireeyeronimi eejatzi rantayitirini. ³ Omaanta rowamaapiinteeyawitarini ipira maawaeni ojarentsi,

roojatzi ikanta okenkithashiryaaakaapiintari rantayitzirini. ⁴ Tekatsi okanteri riraa waaka eejatzi chiiwo owameethateeyirini antzirori kaari kameethatatsi. ⁵ Ipokantakari kipatsiki paerani Jesokirishito, tema ikantziri Tajorentsi:

“Pawa, tee piñaaperotziro riraa piratsi, tee owameethateeyirini anteeyirorini kaari kameethatatsi. Rootaki piwetsikantanawori nowatha nokamawenteeyantaaaririni maawaeni atziri, nowameethateeyantaaaririni. ⁶ Tee piñaaperotziri ikameethatzi maawaeni itaapiinteeyawitzimirini atziri, eejatzi maawaeni rowamaapiinteeyawitzimirini powameethateeyantaaaririni. ⁷ Rootaki nokanantzimirini: ‘Pamine, Pawa, nopokaki jaka nanantemirori maawaeni pikowakaakinari. Nomonkaatero maawaeni rojankinatakotziteetakinari paerani’ ”.

⁸ Pikenkithashiryaaaperotero iroka ikantzirini Jesoshi: “Tee pikoyi, Pawa, rowamaemiri atziri piratsi, itaapiinteeyemirini. Tee piñaaperotawentari riraga pawitzimirini maawaeni rojankinatakotziri Moeseeshi”. ⁹ Roojatzi ikantziri: “Pamine, Pawa, pokakina nanantemirori maawaeni pikowakaakinari”. Ikanantawori iroka, ikantziri: “Eeniwitacha maawaeni rantayitawitarini isheninkani Rewii. Eenitatsi owakirataatsini”. ¹⁰ Apaani ikamawenteeyakaeni Jesokirishito, eero rapiitaa ikamae eejatzi, imonkaatakiro. Rowameethaperoyakaeni, eejatzi maawaeni riraga aapatziyeyaririni, ikimitakagaeyakaeni tee antziro kaari kameethatatsi.

Tee rowawijaakotantzi piratsi inta Jesoshi owawijaakotantatsiri

¹¹ Maawaeni kitejiri rantawaetapiintaki maawaeni ñaanakowenantatsiripaeni, rowamaapiintziri Tajorentsi piratsi, itaapiintziri, omaanta tee owameethateeyirini maawaeni antzirori kaari kameethatatsi. ¹² Omaanta apaani ikamawenteeyakaeni Jesokirishito, rowameethateeyantaaarini, monkaataka. Roojatzi ijeekapae janta rakoperoki Iriri, ¹³ royaakiri imatantaaawori ikantakiririni: “Iinja nothonkaeyerini maawaeni kijeeyakimirini”. ¹⁴ Apaani ikamawenteeyakaeni maawaeni: tema riyoyagaeyakaeni Tajorentsi, rowameethaperoyakaeni. ¹⁵ Eejatzi iyotaaperoyakaeni Ishire Tajorentsi imonkaatakiro Jesokirishito maawaeni ikowakagaeyakiririni Iriri rowawijaakotantakaeri. Tema rowaga Ishire ojaninkatakayiriri paejatziiteni okaatzi ikantakiriri Pawa Tajorentsi.

¹⁶ “Tema ritakari ikantzi: ‘Tema Naaka Iwinkatharite joriiyopaeni, rootaki inimotaakina pimontaeninami nojaninkataakiririni Moeseeshi pawijakotantanakya. Omaanta tee pimanteeyirini nokantakiriri Moeseeshi. Roojatzi inimotaantari owakiriri. Tema iinja nokenkithashiryaaakagaeyemirini maawaeni nokowakagaeyakimirini pajankaneki, nothotyaakagaeyemirini, piyoperoyantaaaworini maawaeni’ ”. ¹⁷ Roojatzi eejatzi ojaninkataakiri: “Ikantzi Tajorentsi: ‘Eero nokenkithashiryaaakotziteeri eejatzi kaari kameethatayitatsini ranteyakirini’ ”.

¹⁸ Pamine, aririka ikaminthageyirini Tajorentsi antzirori kaari kameethatatsi, eejatzi teerika ikenkithashiryaaakoteeri eejatzi rantakiri, eero ikowae eejatzi kamawenterini rowameethatantaaariri. Naakiro, iñaaperoyakaeni iroñaaka akameethatzi.

Ikamanteeyakaeni iitaka ikowakagaeyakaerini aari

¹⁹ Noyemijantzinkarite, ikamawenteeyakaeni Jesokirishito, rapaatawenteeyakaeroni riraa rowawijaakotantakaeri. Iroñaaka ayoteeyakini iñaaperoyakaeni Tajorentsi akameethatzi rootaki kaari athaawanantari, inta akenkithatakaapiinteeyirini Pawa. ²⁰ Paerani eenirini ojeekini ipankomawoki otzikaawo, rowaga kaari riyaaapiinteeyantani atziri janta Tajorentsinakiki: tema otzikagaeyakirini. Omaanta ikamawenteeyakaeni Jesokirishito, kaari otzimantaa iroñaaka otzikagaeni. Añaanee eejatzi, rootaki okameethatantari iroñaaka akenkithatakaapiinteri Tajorentsi. ²¹ Iñaanakowenantaperotakae riraga Jesoshi, ipinkathariwentaperoyakaeni aari, eejatzi maawaeni paashinipaeni aapatziyeyaririni rirori. ²² Rapaatawenteeyakaeroni riraa, eejatzi akaawoshitawenteeyakarini. Rootaki iroñaaka kaari athaawanantari Tajorentsi, ayoteeyakini eero roepiyee, omaanta raakameethaperoyeeni. ²³ Thame eekiro aatayee aapatziyawo rowaga kyaaryooperotatsiri. Tema ayoteeyakini imatakaerini maawaeni ikanteeyakaerini, eero ramatawiteeyeeni: rootaki okameethatantari akamanteeyerini paashinipaeni atziri iroka aapatziyakarika.

²⁴ Thame iroñaaka oemoshirenkaeyerini paashinipaeni: anintawakagaeyani eejatzi akaminthayerini. ²⁵ Eenitatsi ayemijantzinkarite kaari pokapiintatsi ikemijante: eero pikimiteeyarini eerori, omaanta pipiyotapiinteeyaaani poemoshirenkawakagaeyantaaarini maawaeni. Tema ayoteeyini eero ojamanitzi ipokanteeyari Jesokirishito, rootaki okameethatantari aweshiryaaawenteeyaarini eejatzi aweshiryaaagaeyaarini paashinipaeni.

²⁶ Pamine, aririka ayoteeyakini ikamawenteeyakaeni Jesokirishito, rootaki rowawijaakotantakaeri, okameethataki ameentyaawo, kemijantaperoeeyerini: tema rootaki ikantziriri Tajorensi, okyaaryooperotaki. Tee okameethatziroña atheenkiri, tee añiri paashini owawijaakoteeni. ²⁷ Aritaki iinja ikijeeyanakirini Tajorensi maawaeni theenkiriri, rowashironkaaperoeeyerini. Tema rotyaanteeyerini maawaeni paamariki kaari tsiwakanitatsini. ²⁸ Riraga ajoriiyotzinkariteni rowamaapiinteeyakirini kaari pinkathatzirori rojankinarini Moeseeshi. Eenitatsirika apite kantatsiri, aririka ikaatzi 3: “Eeniro rantani, noñeeyakirini”, ari rowamagaeyakirini isheninka. Tee ineshironkatzimaetari. ²⁹ Aririka itheenkeri atziri Itomi Tajorensi, eejatzi ikanterika: “Ratsipetashita ikamaki Jesokirishito, ratsipetashita rapaatakiro riraa, eero rowawijaakotee”; eejatzi ikantzimaterorika Ishire Tajorensi, rowaga kaminthagaeeyerini: ¿Piitizima eero rowashironkaeri Tajorensi? Aritaki rowashironkaaperotakiri kameetha: ikemawakiroota, kaari raapatziyantari. ³⁰ Tema ayoteeyini ikantzi: “Naaka aritaki nopiyakowenteeyari, nowashironkagaeyerini naaka”. Eejatzi ikantzi: “Kyaaryo nokantakowenteeyerini maawaeni atziri ikameethatakirika, tema naaka pinkathariwenteeyiririni”. ³¹ Aririka itheenkante atziripaeni, ikijakiri Tajorensi, riraga añaperotatsiri: okameethatzi ithaawantaperoeayarini kameetha, rowashironkaerikari.

Pikyaaryoowentero paapatziyari Jesokirishito, eero pithaayi poyaatantyaariri

³² Pikenkithashireeyaani tsika okantari paerani, owakira pikemakotakirini Jesokirishito. Ikijawenteeyakimironi pisheninka pikemijantzi, omaanta eekiro piyaatzi paapatziyari rirori. ³³ Apaani paeni ishironkawenteeyakimini, rowashironkagaeyakimini. Tema ñeeyakimini osheki atziri. Omaanta paashinipaeni pitsipiteyapaakarini piyemijantzinkaritepaeni riraga owashironkaenkari. ³⁴ Petakotapiuntakiri riraga omonkyaagaarewopaeni. Eejatzi aririka ikoshitakimini powaagawo, pikimoshireeyakini, pikantzini: “Rayeroota. Iinja ojeekaperotayiteeni kameethatayitatsirini janta jenokinta, eero añapae koshiteeni janta. Akanteatyeeyaani ajekaeeyeni janta okameetheyaaperotzinta”. ³⁵ Eero pipeyakotziro pikimoshirewentero, eekiro piyaatatyee pikimoshireeyanakini. Kyaaryo, ipinatemi Tajorensi. ³⁶ Okameethatzi pikantyaani pikyaaryoowentero maawaeni ikowakaemiri Tajorensi, roojatzi imantakimironi ikantakimiri. ³⁷ Tema okantzini Iwaperite Tajorensi: “Rooteentsi ipokae Awinkatharite, eero ojamanitzi, tema ikantzi: ‘Ari nopokae. ³⁸ Okameethatzi ikemijantaperoeeyenani riraga nowameethatzi. Omaanta rookaerorika ikemijantzi, eero niweshiryaaawentaari”. ³⁹ Tee atsipateeyarini aari riraga ookaeyirorini ikemijantzi: riyateeyeni rirori paamariki kaari tsiwakanitatsini. Akemijanteeyini aaka, aateeyeni jenokinta.

11

Ranteeyinirini aapatziyari Tajorensi paerani

¹ Paapatziyari Jesoshi piyotaperotantakari imataperotemiro maawaeni ikantakimiri. Eenitatsi osheki kaarira añeeyini, omaanta aapatziyari Jesoshi, rootaki ayotantakariri añeeyerini iinja maawaeni ikashiyakagaeyakaerini. ² Raapatziyari Tajorensi riraga paejatziiiteni rootaki ñaaperotantariri Tajorensi ikameethatzi. ³ Aapatziyari aaka, rootaki ayoteeyantakarini ñaawaetakira Tajorensi rootaki ojeekantakari kipatsi, jenokinta, eejatzi maawaeni jeekantawori. Ñaawaetaki, jeekanaki: tekatsi raashitero riwetsikantawori. ⁴ Raapatziyarini Tajorensi Aweerini, rootaki ñaaperotzitantakariri Tajorensi okameethatzi ipashitakariri; omaantakya riraga Kayeeni, tee raapatziyari, rootaki kaari ñaaperotantawo okameethatzi ipashiwitakaririni rirori. Ñaaperotakiri Tajorensi Aweerini ikameethatzi, rootaki ñaaperotzitantakariri ipakiriri. Ikamakini rirori paerani, omaanta okameethatzi akimiteeyaarini: aapatziyeeyaarini ñaaperoeyanteerini Tajorensi akameethatzi. ⁵ Raapatziyari Tajorensi Enoko, kaari ikamanta. Añaatsi rini, raaneeri Tajorensi jenokinta. Tekatsi ñeerini eejatzi: kyaaryo, raaperotaneeri jenokinta. Tekirani raayirini, ikantzini: “Kyaaryo, noñaaperotakiri Enoko ikameethatzi”. ⁶ Eerorika aapatziyari, eero ñaaperoeeyeni akameethatzi. Eenitatsirika kowatsiri rareetyaari Tajorensi, okameethatzi raapatziyaperotyaari, eejatzi riyotaperotanaki ipinateri kowaperotatsiri riyoteri.

⁷ Eejatzi raapatziyari Tajorensi Noeni. Ikantzirini rirori: “Iinja opoke osheki inkani, inkaaretanaki maawaeni. Piwetsikero antawo pitotsi pawijakotanteeyarini”. Ari ikemijantaperotakiri. Ojarentsitaperotawitani, omaanta rantaki pitotsi, rawijakotantaari, eejatzi rawijakoeyantaarini maawaeni jeekimoeyiririni ipankoki. Tee raapatziyeeyarini paashinipaeni isheninka, rootaki ikantakotantakari, rowashironkaeyantakaririni

Tajorentsi. Omaantakya riraga Noeni rowameethatziri: tema raapatziyari rirori. ⁸ Eejatzi rirori Awaraamani, raapatziyarini Tajorentsi. Ikantzirini rirori: “Nokowaki piyaate paashiniki kipatsi, janta inteena: aritaki pijeekapae. Nopemiro pashitaperotyari eerori; eejatzi noperi pitomi, picharini, maawaeni. Thame piyaate, nokoyi noñaayemiro”. Ari riyataanaki, omaanta tee riyotzi tsikarika riyaae. ⁹ Rareetantakari, ifñaapakiri paashini atziri jeekatsiripaeni. Okimiwitaka kaari ipatsite, tee ijeekaperotzi, omaanta ikinayitakini; omaanta ikantani raapatziyari Tajorentsi. Eejatzi ikimiteeyakani itomi Ijaaka eejatzi icharini Jakooowo: tee ijeekaperotzi, tee riwetsikaeyini kameethari ipanko, ¹⁰ omaanta ikenkithashireeyironi paashini inampi, kaari riwetsiki atziri. Riyoteeyakini iinja ragaeyaneerini Tajorentsi janta inampiki, riwetsikakiri rirori. ¹¹ Aapatziyari Tajorentsi Jaarani: antyashipawo ini, tee itzimi otomi. Roojatzi antyaashipawoperotantanaka. Ikantakiro Tajorentsi: “Iinja itzime pitomi”, roojatzi aapatziyantanakari. Okantzi: “Eero ramatawitana Tajorentsi”. Roojatzi itzimantaka. ¹² Eejatzi antyaashipariperowitakani Awaraama, oshekiperotaki rojarentsite. Tee itzimawita apaani itomi, omaanta roojatzi iroñaaka itzimakaantakawo iina otomi. Iroñaaka ikaateeyini isheninkapaeni oshekipero, eero amatziri ayoteeyerini tsikarika ikaateeyini: ikimiteeyakarini ompokiropaeni, eero amatziri ayoteeyerini tsikarika ikaateeyini. Eejatzi ikimiteeyakawoni opane impaneki janta othapyaaki inkaare, oshekipero.

¹³ Ari ikamaeyakini riroripaeni aapatziyarini Tajorentsi: ijeekaeawitani Kanaanaki, omaanta tee ifñaaperoyironi maawaeni ikantakiririni Tajorentsi. Inta riyoteeyakini ifñaagaero iinja. Ikanteeyini: “Tee nonampitaperotawo kipatsika, tee nojeekaperotzi jaka”. ¹⁴ Rootaki ayoteeyantakarini ikowaeyakini rareeteeyaani paashiniki nampitsi inampiperotantapaeyaawori. ¹⁵ Ikowaeyeenimi ipiyeeyaneenimi janta Ejiipitoki ipoñaakanta, ari riyaaeteeyeenimi. ¹⁶ Omaanta ikowaeyakini riyaaeteeyeni okameetheeeyenta nampitsi: rowaga jeekatsiri jenokinta. Rootaki riweshiryaawenantakarini Tajorentsi rirori: tee ipashiwentakaematari, itomintaperoyakarini. Eejatzi riwetsikaeyenirini ijeekaeayantaaari.

¹⁷ Ari ewankaritapaaki Ijaaka, roojatzi ifñaantakari Tajorentsi Awaraama, riyotantyaari kyaaryorika ikemijantaperotziri. Ikantziri: “Powamayenari pitomi papintzite, pitayenari”. Ikemantakarini, ikantziri: “Ari, niyaate nowamaeri”. ¹⁸ Paerani ikantzirini Tajorentsi Awaraamani: “Iroñaaka eenitatsi pitomi papintzite, piitakiri Ijaaka. Rirotki ashitayiteeyaaririni picharineetayiteeyaarini, maawaeni. Tekatsi paashini ashitayaarini”. ¹⁹ Ikenkithashiryaaka: “Ikantana Tajorentsi: “Rirotki ashitayiteeyaaririni picharineetayiteeyaarini, maawaeni”, tekira itzime rirori. Omaanta iroñaaka ikantakina: “Powamaeri”. Niyotaki aririka nowamaeri, ari ipiriinteeri”. Riyataanaki, rooteentsi rowamaerimi, omaanta ikantziri Tajorentsi: “Eero powamaeri, omaanta noñaantatziimi. Iroñaaka niyotaki pipinkathataperotakina”. Ari okimitzimotawitakari Awaraama ipiriinteeri itomi, añaanee eejatzi.

²⁰ Eejatzi rameentakari Tajorentsi Ijaakani, rootaki ikantakowenantariri Jakooowoni eejatzi Isawoorini. Ikantziri Tajorentsi: “Pitajonkakowenterini notyomi apite”. Rootaki itajonkakowenantanariri osheki. ²¹ Eejatzi ikimitani Jakooowo, rameentakari Tajorentsi. Rooteentsi ikame, omaanta ipiriinantanakawo ikotzi amatakoterini; roeyotashitakari Tajorentsi, ikantziri: “Pitajonkakowenteeyerini itomipaeni Josee”. ²² Eejatzi rirorini Josee, rameentakari Tajorentsi. Paerani ijeekini Ejiipitoki, eejatzi maawaeni isheninka, omaanta riyotaki ragaeyaneerini riraga Tajorentsi jorriyopaeni janta ipatsiteki. Rootaki ikanantariri isheninka: “Rooteentsi nokame. Iinja, aririka piyaateeyaneeni aepatsiteki aari, pagaeyaneeronikya notonki, pikitatero janta”.

²³ Paerani ikanteeyawitarini riraga iwinkatharite ejiipitojatzi: “Nosheninka, piñaakiri roshekiyanakini jorriyopaeni: tee okameethatzi. Piyaateeyini powiinkaeyerini maawaeni itomipaeni, owakira tziyayitatsirini”. Ari riraga iriri Moeseeshi rameentakari Tajorentsi, eejatzi riniro: ipinkathateeyirini Tajorentsi, rootaki ikanantari: “Eero apinkathatziri riraga iwinkatharite ejiipitojatzi. Ikameethatzi atomi, eero ashinetziri rowiinkiteeri”. Ari imanapithatakari, kaari rowamaantyaari. ²⁴ Ari roojatzi oñaakiri Moeseeshi rishinto pinkathari. Okenkithashiryaaka: “Eero nowamaeri, inta nokimitakaantyaari notyomi, ijeeki nopankoki”. Roojatzi rantaritanaki. Rameentakari Tajorentsi, rootaki ikanantari: “Tee nokoyi nosheninkatyaari ejiipitojatzi, naaka jorriyo”. ²⁵ Riyotaki raapatziyeeyarini Tajorentsi jorriyopaeni, rootaki rowashironkagaeyantakaririni rirori ejiipitojatzi. Ikimoshireyawitakani irirapaeni, omaanta tee okameethatzi rantakiri, rootaki kaari ikowanta Moeseeshi isheninkateeyaarini. ²⁶ Tee ikoyiri iyorikite ejiipitojatzi ijeekimowitakari, omaanta ikowaperotaki raapatziyari Jesokirishito, ikemaatsitawentakari rirori. Riyotakini iinja ipinateri Tajorentsi. ²⁷ Rameentakari Tajorentsi, riyotaki tee ikoñaatzi irira,

omaanta riyotaki kijokiro royiri; rootaki kaari ithaawanantari pinkathari, eejatzi ishiyapitheeyakarini ejiipitojatzi, ragaeyanakirini maawaeni ijoriiyotzinkarite. ²⁸ Eejatzi rameentakari Tajorentsi, riraga kantziriri: “Iroñaaka tsiteniriki notyaanteri nonampiri rowamaeri itomipaeni theenkaeyanarini, riraga jewatatsiri ikofaatz. Omaanta aririka powamaeri owisha, pitziritero pipanko riraa pikyaapiintzira, rawijantyaari riraga owamaantatsiri, eerokya rowamaeri pitomipaeni”. Ari raapatziyakari Moeseeshi, eejatzi raapatziyakagaeyakarini ijoriiyotzinkarite, kaari ikamaeyantyaani itomipaeni. Ro aetantawori kitejiri: “Rawijantaririni ronampiri Tajorentsi”.

²⁹ Eejatzi raapatziyeeyini maawaeni joriiyopaeni. Ishiyapitheeyakarini riraga ijoraarotepaeni ejiipitojatzi. Royaateyawanakarini irirapaeni, raawaerimi. Eenitatsi otzikaeyakiririni joriiyopaeni antaworoña inkaare, tekatsi ikineeyaneeni. Riyotaki Tajorentsi raapatziyeeyarini, rootaki itenkaryaantakawori inkaare, okipatsitanaki niyanki. Intspaete rawijeeyanakini intatsikeronta maawaeni joriiyopaeni. Royaa-teeyawitapaakarini ejiipitojatzi, omaanta roepiyaagaero Tajorentsi inkaare, agaeyakirini joraaropaeni.

³⁰ Eejatzi rameentakari Tajorentsi joriiyopaeni janta Jerikooki. Rotantonakitanteeyakawoni mapipaeni inkinagaakitakirori pankotsipaeni, rotzikagaeyakirini joriiyopaeni. Omaanta ikantziri Tajorentsi: “Pishonkaeyanakaawoni nampitsi. Apaani kitejiri, apaani pitapoteeyaawo; paashini eejatzi, paashini eejatzi, roojatzi 7 kitejiri”. Ari monkaata-paaka kitejiri 7, roojatzi opariyantana otantonagaakitachari. Rowamagaeyakitzirini theenkiriri Tajorentsi. ³¹ Ojeeki janta tsinani, oetachari Raawa. Paerani osheki oshinetaayitarini shiramparipaeni kaari ayi. Aapatziyari Tajorentsi roori, rootaki amitakotantarini rotyaantanewopaeni Joshoe raminero nampitsi. Tee okami roori janta Jerikooki, tee okimitari paashinipaeni theenkaeyantatsirini.

³² ¿Itaka paashini nokenkithatakoteri? Oshekitanaki iroñaaka nojankinari, omaanta ijeeki oshekipero paashinipaeni ameentariri Tajorentsi: Jerryoo, Waraaka, Shaansho, Jete, Irawiiri, Samoeri, eejatzi paashinipaeni kamanantayitzirozirini iñaani Tajorentsi. Eero iroñaaka nothonkimiro nokamantzimiro maawaeni rantayitzirini. ³³ Rameenteeyarini Tajorentsi paashinipaeni, rootaki ranaakoeyantawakaririni rowayiritepaeni. Rameenteeyarini paashinipaeni rootaki imatantawori kameetha ipinkathariwenteeyirini isheninka, eejatzi imatantakanariri Tajorentsi ikantakiriri. Rookawitakari manitzimashiki, omaanta rameentakari Tajorentsi, rootaki kaari rowantari. ³⁴ Paashini rookawitari paamariki, omaanta tee itaga. Ithatyagaeterimi paashinipaeni, omaanta rowawijaakotagaantakiri Tajorentsi. Imantsiyatagaantaki, omaanta retsiyatakotagaantakiri, ishintsitakaagaantakiri. Imatakaagaantakiri omanatachari. Romishiyagaantakiri omanaterinimi aapatziyariri Tajorentsi. ³⁵ Ameentariri tsinanipaeni, rootaki ipiriinantaari oemini, eejatzi otomipaenini.

Omaanta omawitya ameentariri rowashironkaagaanteetakiri paashinipaeni aapatziyariri Tajorentsi, rowatsinagaanteetakiri; ikantziri: “Aririka pookaero paapatziyari rirori, ari kameetha nopakagaemi”. Omaanta ikantziri: “Eero nookiro naapatziyari. linja kameetha ijeekakayena Tajorentsi”. ³⁶ Ari ishirontawentagaantakari, ipajapa-jaatagaantakiri, tak, tak, tak; roojotagaantakiri kareenathaki, romonkyagaantakiri, ³⁷ itsitokagaantaki mapiki, pog, pog, pog. Itotakiri ithakiryaakiri, thatzik. Ithatyagaantakiri ithatyaamentoki, petzik. Paashinipaeni tee ikithaata kameetha, omaanta roori ikithaataashitakiri imashi owisha eejatzi imashi chiiwo; okoetyeemotakiri oetarika-paeni, ikijeetakiri, rowashironkaetakiri. ³⁸ Ikinayitanakini teenta ijeeki atziri eejatzi tonkaariki. Imanapithayitakarini kijakiriri janta oomoki impeeta. Ikameethaper-oeyakini, omaanta tee raakameethatziri riraga theenkantatsiri. ³⁹ Ari rameenteeyarini Tajorentsi rootaki iñaaperotantakariri Tajorentsi ikameethatzi; omaanta tee iñaaperoeyeroni maawaeni ikashiyakaakaririni. ⁴⁰ Okameethaperotaki ikowakagaeyakaerini Tajorentsi: tee ikowakagaeyirini riraga paejatziitani reewateeyeni iñeeyeroni, omaanta ikowaki amonkaatawakagaeyeyaani añeeyeroni maawaeni.

12

Ikantziri: “Pikyaaryoowenteniri Tajorentsi ikowakaemiri, eero piperashiyawaawo”

¹ Ari osheki raapatziyeeyakarini maawaeni irikapaeni nokenkithatakoeyakirini. Iroñaaka okimitaka ipiyotashiyakaeni, raminakoeyakaeni riyoteeyantyaarini oetarika anteeyerini aari. Noshiyakaawentemiro: tema rameteeyawoni ewankaripaeni ishiyeeyani riyotantyaari ninkarika anaakotantatsini. Aririka ishiyeeyanakini, rookagaantanakiro iithaaripaeni ishiyaperotantyaari. Aaka oshiyakaawentacha kaari anantyaawo kaari kameethatatsi amatantyaawori anteeyeroni maawaeni

ikowakagaeyerini Tajorentsi, akyaaryoowentero. ² Akantyaani akenkithashireeyerini Jesoshi, riraga owawijaaokoeyakaerini paerani, eejatzi rirotaki agaeyaneerini iinja jenokinta. Osheki ikemaatsitawenteeyakaeni koroshiki paerani, osheki rowashironkagaeyakirini rirori. Omaanta riyotaki ijeekakagaeyeeni kameetha janta jenokinta, rootaki ikemaatsitawenantakaeri. Iroñaaka ijeeki rirori janta rakoperoki Tajorentsi, ikaateeyakirini ipinkathariwenteeyakaeni. ³ Osheki paerani ikijeeyakirini theenkantatsiri, osheki rowashironkagaeyakirini. Iroñaaka okameethatzi pikenkithashiryaaperoyerini, eejatzi eero powashireta, eero pijamashiryaawo.

Rowashironkaakiri Tajorentsi aapatziyariri Jesoshi antzirori kaari kameethatatsi

⁴ Aririka ikanteeyawiteeni antzirori kaari kameethateeyatsirini: “Thame ashinkitya. Thame antero oetarika akowakiri”. Kyaaryo niyotakimi pikanterika: “Eero nantziro. Eejatzi eeroka, pookaero pantayitziirini”. Omaanta tekira ikijantaperotzimiro. Tekira rowamaanteezimiro, tekira rowashironkaawentzimiro roojatzi pikamantakya. ⁵ ¿Pipeyakotakiro itomintakimi Tajorentsi? Pikenkithashiryaagero eejatzi iroka kaminaakiriri paejatziiteni: “Notyomi, aririka nowashironkagaemi, eero pikijana, tema naaka Piwinkatharite. Eejatzi aririka nowashironkayemi, eero pikantashiryaashita. ⁶ Aririka rantero nonintanewo kaari kameethatatsi, ari nowashironkaakiriri. Nokowaki niyotakaantyaariri tee okameethatzi rapiitapiintero. Aririka nowashironkayemi piyotantyaari notomintaperotakimi”.

⁷ Aririka rowashironkaeyemini Tajorentsi, eero pikantashiryaashita. Inintashireteeyakimini, itominteeyakimini, rootaki rowashironkaantakimiri. Tema ameteeyawoni aari owashironkaapiinteeyirini atomipaeni. ⁸ Maawaeni shirampari rowashironkagaeyakirini itomipaeni. Eerorika rowashironkaemi Tajorentsi, tee eeroka itomi, rishinto: tee pisheninkatari. ⁹ Rowashironkagaeyakaeni ashiteeyerini, omaanta tema apinkathateeyakirini. Tema eejatzi okameethatzi apinkathateeyerini Tajorentsi ashiteeyerini, akanteetatyeeyaani ajeekantyaari janta jenokinta. ¹⁰ Riraga ashiteeyerini rowashironkagaeyakaeni eejatzi riyotagaeyakaeni ayoteeyantakarini ajeekaeyini kameetha jaka kipatsiki: eero ojamanitzi, ari akamaki. Omaanta tee riyoteeyini maawaeni, raamaashitawitani rirori; ikijashitee. Omaantakya riraga Tajorentsi, tee raamaashitayitani rirori, riyoperoyakaeni kameetha: kameetha rowashironkagaeyakaeni, kameetha riyotaaperoyakaeni. Rootaki atsipatanteeyaririni rirori akanteetatyeeyaani akameethaperoyapaeni. ¹¹ Aririka rowashironkagae, tema owashirewitanaka, tee akimoshiryaawitanana. Omaanta roojatzi akenkithashirya, ayotaki riyotagaeyakaeni akimoshireeyanakini eejatzi akameethatanaki.

Piweshiryaawenteeyaarini Tajorentsi

¹² Pikimiteeyawitakani pimakoteeyatziini. Pipiriintanee, pishintsitanee: piweshireeyanakyaani. ¹³ Pikaaryoowentero ikowakaemiri Tajorentsi. Piweshiryaakagaeyaarini piyemijantzinkarite owashireeyawitacharini ikemijantaperoyantyaarini rirori. ¹⁴ Pikowaperoyeni paakameethateeyerini maawaeni paashinipaeni atziri, eero pikijiri. Eejatzi pikowaperotaki pijeeki kameetha: eerorika pijeeki kameetha, eero pimatziro pikemijantakagaeyerini paashinipaeni, eero riyoteeyirini Awinkatharite. ¹⁵ Pamitakotawakagaeyaani, piyotaawakagaeyaani, riyoteeyantyaarini maawaeni asheninkapaeni ineshironkaeyakirini Tajorentsi. Kyaaryoowa pikijashireeyirinkari pisheninka, tee okameethatzi. Aririka pikijawakagaeyaani, eero pijeekaeyini kameetha, eejatzi pookaeyeronikari paapatziyari. ¹⁶⁻¹⁷ Piyoteeyakini iitaka rantakirini Isawoori. Rirotaki itomi Ijaaka; Isawoori rirotaki jewatatsiri ikoñaatzi; riraga Jakoowo, impaetatsiri. Ari rameteeyawoni ashiteeyaririni ikantakowentaperotziri jewatatsiri ikoñaatzi itomi, itajonkawonantyaariri Tajorentsi. Eejatzi ikantziri: “Eeroka poyaateenani, ashitayiteeyawoni tzimimotayitanarini”. Eejatzi ikimiterimi rirori Ijaaka, ikaminthaaperoterimi Isawoori. Omaanta paashini kitejiri osheki ikemakiro riraga Isawoori itashe, roojatzi iñaakiri rirentzi eenitatsi osheki rowari. Ikantziri: “Yeeyi, pipena noyaari: aaperotakina notashe”. Ikantziri: “Aririka ikantakowentakina naaka Pawa, eejatzi ikantena nopoyaateeyari, ari nopakimiro poyaari”. Ikantziri: “Ari, eerokaritya. ¿Iitaka nokowantyaari naaka ikantakowentena iinja? Rooteentsi nokame”. Ari ipakiri rowari.

Tema piyotzi eerokapaeni, roojatzi ikenkithashiryaawitanana Isawoori, raawitanakanari rowanawo iriri, ikantawitapaakari: “Pawa, nokowaperotaki pikanteri Tajorentsi nopoyaateemi eejatzi itajonkawentena”. Rakawakiri: “Eero. Nokantakowentakiri iroñaaka pirentzi. Eero iroñaaka napiitziro nokantakowentzimi”. Tee ikoyi Isawoori itajonkawentero Tajorentsi paerani, tema itheenkakiri. Eero pikimitaari iroñaaka eerori.

Kameetha ikaminthagaeyakaeni Tajorentsi iroñaaka: eero akimitari paejatziiteni, riraga thaawanteeyakaririni

¹⁸ Tee piñeeyironi iñeeyakirini paejatziiteni janta tonkaariki Shinayiiki, ithaawaeyantakarini. Ikamanantakariri Tajorentsi Moeseeshi maawaeni ikowakagaeyakiririni, iñaakiro omapokanaka ootashitaka paamari, otseniityaanaki eejatzi, iñaakiro antawo tampyaa. ¹⁹ Ikemaeyakironi isheninka eejatzi ishintsitzi itziwootzi eejatzi ikemaeyantakaririni Tajorentsi, ithaawanteeyakarini osheki, ikanteeyini: “Eero piñaaneeyanani eejatzi, osheki nothaawanteeyakimini. Nokamikari”. ²⁰ Ikantzi Tajorentsi: “Tee nokoyi ipoke jaka tonkaariki atziri eejatzi ipira. Ipokerika jaka ipira, pompojeri, powamaeri”. Ari ithaawaeyanakini osheki maawaeni atziri. ²¹ Eejatzi riraga Moeseeshi, ithaawaeyanakini maawaeni iñeeyakirini; ikantzi: “Osheki nothaawanaki, rootaki nonpetatantanakari”. ²² Omaanta eerokapaeni, tee piyaateeyini Shinayiiki, rootaki kaari pithaawaeyantani. Omaanta okimitakawo piyaateeyakini janta paashiniki tonkaari, iitachari Shiyoo, rowaga jeekatsiri janta Jerojareeki: oshiyakawori inampi Tajorentsi. Ñaakiro, kimitaka piyaataperotaki paashiniki Jerojaree, rowaga jenokijato: pareeteeyakarini Tajorentsi, ikaminthaaperoyakimini, rootaki kaari pithaawaeyantani. Eenitatsi janta oshekipero ronampiripaeni, ipiyotawenteeyakarini, romampaawenteeyakarini, maawaeni. ²³ Janta ijeeki maawaeni aapatziyariri Jesoshi itominteeyakarini Tajorentsi, maawaeni jeekaperotatsini janta: eeniro ojankinataka iroñaaka iwaero, maawaeni. Rirotaki rirori, riraga kankawenteeyakaerini aakapaeni maawaeni, antakirorika kameetha rooma teerika antziro. Eenitatsi eejatzi maawaeni riraga aapatziyeeyaririni paerani; rowameethateeyakirini Tajorentsi, kameetha ijeekayeyini iroñaaka jenokinta. ²⁴ Eejatzi okimitaka pareetaka Jesoshiki, riraga iyotagaeyerini maawaeni ikanteeyakirini Tajorentsi. Paerani rowamaakiri Kayeeni rirentzi Aweeri, rootaki rowashironkaantakariri rirori. Rowamagaetakiri eejatzi Jesoshi, rapaatawenteeyakaeni riraa. Anaakoperotantanaki rashi Jesoshi tema rootaki ayotantakari ari imatero rowawijaakotee ikaminthagaeyantakaerini Tajorentsi.

²⁵ Paapatziyeeyarinira riraga kenkithatakagaeyimirini, kyaaryoowa pipiyathatarikarira. Paerani ipiyatheeyakarini asheninkani Moeseeshi. Isheninka rinawita, omaanta tee raapatziyari, rootaki rowashironkaanteeyakaririni Tajorentsi. Kaari atziri kowatsini ikenkithatakayemi iroñaaka, omaanta riraga Tajorentsi. Osheki ranaakotantaki ipinkatharitz. Eerorika paapatziyari Jesoshi tema ari rowashironkaaperoyemini osheki. ²⁶ Paerani janta Shinayiiki ikenkithatakantaantakariri Tajorentsi Moeseeshi, omoyeka kipatsi. Omaanta ikantzirini rirori: “Iinja noweyaantawakyaawo nomoyekero eejatzi kipatsi, omaanta eejatzi nomoyekakoteri jenokijatzi maawaeni”. ²⁷ Ikantzini: “Ari noweyaantawakyaawo nomoyekero eejatzi”. Aritaki ithonkiro maawaeni onikaeyacharini, maawaeni kaari kijotaperotatsi. Otmimagaantanaki kaari onikachani. ²⁸ Ari iinja ajeekaeayanteeyawoni janta paashiniki kipatsi, rowaga kaari thonkanitachani: janta ipinkathariwentaperoyeeni. Rootaki okameethatantari apaasonkitaperoyerini, akyaaryoowenteniri maawaeni ikowakaakaeri; thame apinkathataperoyerini maawaeni. ²⁹ Tema roshiyakawo Tajorentsi paamari taantanero. Okameethatzi ithaawantaperoyearini maawaeni kaari pinkathatziiriri rirori: tema ari ithonkaperoyakirini maawaeni theenkaeyiririni.

13

Riweyaantakari ikaminaakiri

¹ Ari, pinintashiryawaakaaperoyeanyi: pikimitakaanteri paashinipaeni irira piyemijantzinkarite, eekiro piyaatayee pinintashireperoteri. ² Aririka rareetemi kaari piñaapiintzi, paakameethatawakiri. Eeniro aakameethatawakirini kaari iñaapiintzi, iitawitari isheninka riraga raakameethatzi: jaa, ronampiripaenimache Tajorentsi rineeyini. ³ Pikaminthagaeyerini maawaeni ayemijantzinkarite, riraga romonkyaagaetziripaeni: kimitakimi pijeekakitzi janta omonkyaagementotsiki, tema ari pikowakimi ikaminthagaeyeminimi eerori. Pikaminthagaeyerini maawaeni rowashironkagaetzirini: tema pisheninkaeyakarini. ⁴ Okameethatzi aye aena; okameethatzi rowaga tsinani aye oemi. Okameethatzi imatero shirampari iina; okameethatzi oshinetayaari tsinani oemi. Omaanta rowashironkagaeyerini Tajorentsi maawaeni kaari kinatawori iina eejatzi roori tsinani kaari kinatariri oemi. Eejatzi rirori ewankari aritaki rowashironkaeyakirini Tajorentsi ñaathatayitaworini tsinani kaari rayi. Eejatzi okimitya roori tsinani eero oñaathatari shirampari kaari ayi. ⁵ Eero pikoyi poshekeeri piyorikite, omaanta piweshiryawaawentyaawo tzimimoeyimirini. Tema ikantzi Tajorentsi: “Eero noshinetzimi pashironkaya, kijokiro nowaeyemini”. ⁶ Rootaki

okameethatantari akantapiinteeyeni: “Niyotaki ramitakotapiintakina Awinkatharite, eero nokenkithashiryaaapiinta. Tekatsi ikantena atziri rowashironkayena”.

⁷ Pikenkithashiryaaaperoteri tsika ikantari riraga aapatziyakagaeyimirini: riraga iyotagaeyimiorini iñaani Tajorentsi. Pikenkithashiryaaaperotero maawaeni imatakagaeyakimirini, roojatzi pikimiteeyaarini rirori, paapatziyaperoeaarini Tajorentsi. ⁸ Tee ipaashinipapiintzi Jesokirishito, roojatzi ikanta: paerani, iroñaaka, roojatzi iinja. ⁹ Eero paapatziyawo riyotaantashitayitarini atziripaeni. Tema okameethatzi akemijantero riyotagaeyerini Tajorentsi, riraga neshironkaeyerini. Eenitatsi kantawenteeyerorini oetarika owaeyaarini, omaanta ratsipetashitakawo: tee owameethateeyirini rirori-paeni, eejatzi eero owameethateeyeeni aari. ¹⁰ Ikamawenteeyakaeni Jesokirishito, awijakoeyantaarini; omaantakya rirori riraga kantziriri ñaanakowenantatsiripaeni: “Pitayeniri nopira nawijakotanteeyarini”, ratsipetashiteeyakawoni, eero rawijakotee. ¹¹ Riraga iwinkatharitepaeni ñaanakowenantatsiri rowamaapiintziniri piratsi eejatzi raapiintziro riraa janta ipankoki Tajorentsi. Ikantziri: “Eeniro rantani nosheninka, rootaki nowamaantariri piratsi piyotantyaari ikowaki pikaminthayeri. Eenitatsi iroka riraa”. Roojatzi ragaeyanakironi iwatha piratsi janta inteena, itaakiri. ¹² Eejatzi ikimitakaantakiri Jesoshi, ragaeyanakirini inteena rowamaantakariri: tee ari rowamaeri nampitsiki. Omaanta ikamaki rowameethateeyantaakerini.

¹³ Aririka ishirontawentee theenkantatsiri, aririka rowashironkagaeyeeni, omaanta okameethatzi akantyaani aapatziyari Jesoshi. Tema ishirontawenteeyakarini rirori, rowashironkagaeyakirini. ¹⁴ Kaari anampipero iroka kipatsi, omaantakya akowaeyakini anampiparoteyawo janta jenokinta. ¹⁵ Aririka aapatziyari Jesokirishito, okameethatzi akamantapiinteeyerini paashinipaeni: “Osheki ikameethataki Tajorentsi, osheki nopinkathatzi”. ¹⁶ Pikantyaani pantayiteroni kameethatayitatsirini eejatzi pikaminthagaeyerini paashinipaeni: rootaki ikowakagaeyakimirini Tajorentsi.

¹⁷ Pikemijantaperoeyerini riraga kenkithatakagaeyimiorini iñaani Tajorentsi, pipinkathateeyerini. Okameethatzi riyotagaeyemini rirori kameetha, pikameethashireeyanteeyarini. Iinja rojampitawakiri Tajorentsi: “¿Jitaka piyotakiriri riraga kemijanteeyakimirini? ¿Kameethama raapatziyakimi?” Ari ikamanteri. Tema kameetha rakeri: “Jee. Kameetha raapatziyakina”. Omaanta eeorika paapatziyari ikanteri: “Tee raapatziyana”, roojatzi rowashironkaantakimi Tajorentsi. ¹⁸ Tee niyotzi eenirorika nantani, nokenkithashiryaa tee añaari; omaanta nokowaki pamanakotena eero otzimanta nantani. ¹⁹ Eejatzi pamanakotena intsipaete nareetzintanteemiri eejatzi, añaawakaanteeyaarini. ²⁰ Eejatzi nokanteri ramitakoeyemini eerori. Niyotaki ikemijantena Tajorentsi, tema itajonkawenteeyakaeni: ikowaki ijeekakagaeyeeni kameetha. Paerani eejatzi ipiriintaneeri Awinkatharite Jesokirishito: riraga kankawenteeyakaerini, aminakowenteeyakaerini. Raminakowenteeyakaeni, ikimitakari ashtariri rowishate, raminakowiritaantziri rirori-paeni. Ikamawenteeyakaeni, apaatawenteeyakaeni riraa, ayoteeyantakarini kyaaryo ikantakaeri Tajorentsi: “Nowawijaakoeyemini, nojeekakayemi jaka nonampikika, pikanteetateeyaaani”. ²¹ Iroñaaka nokantakiri: “Powameethataperoeyerini nosheninka, pimatakayeri kameethatayitatsirini ranteeyantemiorini maawaeni pikowakagaeyakiririni: tema raapatziyeyakarini Jesokirishito”. Eejatzi nokanteeyimini eerokapaeni: “Pipinkathataperoeyerini Jesokirishito, pikanteetateeyaaani. Aritaki okantyaari”.

Ithonkapaakiniri rojankinatziniriri

²² Noyemijantzinkarite, tee oshekitzi iroka nojankinateeyimirini: pikenkithashiryaaaperoeyerini. ²³ Piyoteeyakini romonkyaagaetakiri ayemijantzinkarite Temoteeyo omonkyaagementotsiki, omaanta shitowanee iroñaaka. Aririka intsipaete rareetya jaka, notsipataneeyari jaga pinampiki, noñeeyapaemini. ²⁴ Niwethateeyakarini maawaeni kenkithatakantatsiri eejatzi maawaeni ayemijantzinkarite. Riwethateeyimini maawaeni itaaryajati, riraga aapatziyariri Jesoshi. ²⁵ Nokowaki ineshironkaeyemini Tajorentsi, maawaeni. Aritaki okantyaari.

Ari okaatzi.

JANTYAAKO ROJANKINATZINIRI IJORIIYOTZINKARITEPAENI JATAYITANEENTSIRINI

¹ Nokoyi niwethatemi eerokapaeni nojoriiyotzinkarite tsikarika pikanta piyeeki. Naaka Jantyaako, roojatzi nokanta nokemijantaperotakiro ikowakaakinari Tajorentsi eejatzi nokemijantaperotakiro ikowakaakinari Jewaperowentakaeri, riraga Jesokirishito. Nojankinateeyemini eerokapaeni noyemijantzinkarite jatayitaneentsirini inteenaperoki paashinikipaeni kipatsi.

Opomeentsitzimotakimirika oetarika, pameentaperotyaaari Tajorentsi

² Iroñaaka noyemijantzinkarite, nokamantemi: omawitya opomeentsitzimotakimi oetarikapaeni, eero pikijashitari Tajorentsi, inta okameethatzi pikimoshireperotanaki. ³ Tema piyotaki aririka eero pathaagakotawo kaari kameethatatsi oñaantawitakimirika, ari piyotaperotanaki eekiro piyaataye pameentanakyaari rirori roojatzi ari pikyaaryoowentaperotanakiro maawaeni ikowakaakimiri, omawitya pikemaat-sitawentyaawo. Roojatzi pishintsishireperotantanakya. ⁴ Eekiro piyaataye kameetha pishintsishireperoeyanakinikya pikyaaryoowenantaanariri irira ikowakaakimiri, rootaki pikameethashireperotantanakyaari piwetsikashireperoteeyaani, pima-teeyantyaaworini pantero maawaeni ikowakageyakimirini.

⁵ Tekirarika piyotaperotziro ikowakaemiri Tajorentsi, pamaneri riyoteemi. Aritaki ikemaperotakimi, tema ipapiinteeyakimini okaatzi pamanakotziriri, aritaki ipakimi kameetha yotanitaantsi, eero ithañaapithatzimiro. Rootaki pimatantyaawori okaatzi ikowakaakimiri. ⁶ Omaanta aririka pamaneri, kameetha pikenkithashiryaaperotya, pikante: “Kyaaryooperotaki niyotaki ikemakina Tajorentsi, aritaki imatakinawo okaatzi nokowakotziriri”. Eero pitheenkashiretzikya pajankanekira. Eerorika pikenkithashiryaaperota pajankanekiki kyaaryoopero ipakimi Tajorentsi, pikimiwitakawo rowaga otamakaari janta antawokinta inkaare. Aririka otampyaate tampyaa ookaagakiro otamakaari janta eejatzi opiyaaganaa. Eejatzi okimita, aririka pikoyi ikemijantemi Tajorentsi pikantakiriri, omaanta pikenkithashiryaarika: “Teerika ikemana aamashitya eerorika ipana”. Kyaaryo eero ipimi, tema pitheenkatziri. ⁷⁻⁸ Riraga kantashitachari: “Naaka nokemijantaperotakiri Tajorentsi”, omaanta tee imonkaatziro ikowakaakiriri, ʒpiitashitama ari ikemaperotakimi Tajorentsi pikantashiwaetyaaririka, teerika pikantaperotziro irira kyaaryoopero pajankanekiki? Eero ikemaperotzimaetzimi, tema tee paapatziyaperotari. Rootaki kaari ifaanzimi rirori pikameethatzi, rootaki kaari ramitakotantzimi, eero ipashitzimi oetarikapaeni pikowakowitariri. Pikenkithashiryaawaetashitakawo oetarikapaeni. Tee kameetha pikenkithashiryaaperota paapatziyari rirori.

⁹ Okameethatzi pikimoshireperotanaki, noyemijantzinkaritepaeni, kaari ashaagantacharipaeni, rooma reentsitetakimi Tajorentsi ifaaperotakimi pikameethatzi. ¹⁰ Eejatzi eero, noyemijantzinkarite ashaagantzinkaripaeni, okameethatzi piweshiryaawentaperotanakyaawo riyotakimiri Jesokirishito; eero piweshiryaawentashitawo pashaagawopaeni, tema pikimiwitakawo oteyaki inchashi, tee okijotzi; eechonkiini owaneenkata, intsipaete okami. ¹¹ Paminero inchashinta. Oteyakitanaki owaneenkaperowitaka. Aririka ijenokitapaaki oorya ijaawaperotanakirika, intsipaete ojampiteyanakiki roojatzi opariteyatantanakya oteyaki, eero ifaawaero othatanaa. Ari ikanta rirori ashaagantzinkari, eero ojamani ijeeki, intsipaete ikamae, rookawentanakyaawo maawaeni tzimimowitariri.

¹² Aririka ipokimotemirika kowatsiri rantakayemiro kaari kameethatatsi omaanta tee pathaagakotawakari okaatzi rantakayemirimi, inta eekiro piyaatayee piyeeki kameetha, pikyaaryoowentaperotakiniririka Tajorentsi ikowakaakimiri, ari kameetha ikimoshiryaakaakimi rirori eejatzi ijeekakaantemiri iinja janta jenokinta. Ashi poyiro pikanteetapaateyeyaani piyeekaperotapae janta. Omawitya opomeentsitzimotakae oetarikapaeni, aririka eshiwentanakiro tema ifaaperotakae Tajorentsi akameethatzi.

Eero athaagakotawo ñaantaantsi

¹³ Aririka pikenkithashireeyaawo pantero kaari kameethatatsi, eero pikantashita: “Ikowakaakinawo Tajorentsi”. Tee ikowakaeri Tajorentsi atziri rantero kaari kameethatatsi. ¹⁴ Aririka akenkithashireero antero kaari kameethatatsi, rootaki akowantyaari antero. ¹⁵ Eekirorika aataye akowashireero antero aritaki antakiro. Eekirorika aataye antero kaari kameethatatsi rootaki apeyakotanteeyaariri Tajorentsi

rootaki akamantari janta paamariki kaari tsiwakanitatsini. ¹⁶ Ramatawiteemikari ka-maari, noyemijantzinkaritepaeni nonintashiretanewopaeni, omaanta eero pishinetaari ramatawitemi. ¹⁷ Riraga jeekatsiri jenokinta riroperori, ikaminthaaperotakae. Opoña maawaeni kameethatatsiri janta Tajorentsiki. Tema irira Pawapero rirootaki wetsikiriri kashiri eejatzi ompokiropaeni eejatzi oorya kitejitakotantatsiri. Tee ipaashinitzi rirori, tee roepithokiro oetarika ikantziri, ashi royiro ifaawaetzii ikenkithashiryaa kameetha. ¹⁸ Ipakae ifaani rowaga kyaaryooperotatsiri. Aapatziyawori rootaki ikowantakari Tajorentsi asheninkatyaari tema rootaki reentsitetantakaeri. Tema rowawijaakotakae, iroñaaka ashi oyiro akameethatantakari. Eejatzi eekiroyiyatye reentsitetyaari oshekiniroña paashinipaeni atziri, ashi royiro ikameethatantakayaari.

Paapatziyaperotyawo okantziri Iwaperite Tajorentsi

¹⁹ Noyemijantzinkaritepaeni, tema eeroka nonintashiretanewopaeni, rootaki nokanantakimiri iroka eero pipeyakotziro: eero intsipaete pifaawaetashita oetarikapaeni pikenkithashiryaaeri eeroka; inta okameethatzi pikowanaki pikemaperotero ifaani Tajorentsi. Eejatzi eero pikijita intsipaete. ²⁰ Pikijyaarika, ipiitashitama inimotakiri Tajorentsi? Tee inimotziri, eejatzi eero amitakotzimi pikameethashiryaaentaari. ²¹ Rootaki nokanantakimiri: eero pompetaawo kaari kameethatatsi pantawitakari, eero papiiteero panteero. Eejatzi eero pikenkithashiryaaawo kaari kameethatatsi. Pookaperotero maawaeni pikameethashiryaaentaperotaneeyari. Paapatziyawo kameetha okantziri Iwaperite Tajorentsi, rootaki omatantemiri owawijaakoteemi. ²² Pikemijantaperotero Iwaperite Tajorentsi okantzimiri: eerokya apatziro pikemashitawo, panterorika iroka pamatawitashita apaniroeni eeroka. Tee okameethatzi pikemashityaawo, inta pantaperotero. ²³⁻²⁴ Ninkarika kemashitakawori Iwaperite Tajorentsi ikimiwitakari aminapoowitachari ifaaronstikira, raminapoowitakawo ipoo riyotantyaari tsikarika ikantaka, omaanta aririka riyaatanee tee ikenkithashiryaaeneero, ipeyakotanakiro tsikarika okanta ipoo. Ari ikimita riraga kemashitawakawori Iwaperite Tajorentsi, ikemawitakawo tsikarika ikantari, omaanta aririka riyaatanee tee ikenkithashiryaaeneero, ipeyakotanakiro, ratsipetashitakawo ikemawitakawo, rooma tee ikemijantaperotziro. ²⁵ Rowaga Iwaperite Tajorentsi okameethaperotaki. Rootaki okameethatantari eekiroyiyatye ifaanaatapiintero oetarika okantziri. Aririka ifaanaatapiintero maawaeni kitejiriki, eero apeyakotantawo okaatzi okantziri inta eekiroyiyatye antero rootaki ramitakotanteeri Tajorentsi maawaeni okaatzi antziri. Itajonkawentee, rootaki akimoshiretantari. ²⁶ Eenitatsirika antziri iitakaawitachari raapatziyakari rirori ikante: “Naaka kemijantzinkaripero”, omaanta eeniro ikijathatapiintziri paashinipaeni atziri, tema ramatawitashitaka apaniroeni. Tee ikyaaryoowentaperotziro ikantziriri Tajorentsi, inta ratsipetashitakawo, raapatziyajeempiyaaakawo. Tema ikowakaakae riraga Tajorentsi eero ashintsithatzi asheninkapaeni. ²⁷ Aapatziyaaperotakyaaririka aritaki aneshironkatakiri ookaarewo, riraga ookawentayitanakaririni rinironi eejatzirika iririni, eejatzi okamapithatantakaririni riniro eejatzi ashtariri. Eejatzi aapatziyaperotakyaaririka aritaki aneshironkatakiri roori kamaentsirini oemi. Eejatzi eero apiyakotawo akenkithashiryagaero kaari kameethatatsi. Tema rootaki ikowakagaeyakaerini Tajorentsi.

2

Kameetha pinintaperotawakagaeyaani maawaeni

¹ Rooma iroñaaka, noyemijantzinkaritepaeni, paapatziyakari Awinkatharite Jesokirishito, riraga anaakoperotakaeri maperori ikameethaperotaki. Rootaki nokanantakimiri kameetha pinintaperotawakagaeya maawaeni. Tee apatziro ikowakaemiro pikaminthaapiintashityaari ashaagantachari, omaanta eejatzi ikowakaakimi pikaminthayityaari riraga kaari ashaagantachari. Eero pimanintashiriiri paashinipaeni atziri. ² Noshiyakaawentemiro. Aririka pipiyoteeyani ipokapaakirika apite atziri, apaani kithaatawori iithaari rooperori pinaperotachari eejatzi ikyaantakari raniiyote rakoki pinaperotachari, omaanta paashini owashironkaenkari, antyashipawopookitaki imaatha; ³⁻⁴ aririka eeroka pipashiwentakaawakyaaririka owashironkaenkari eerorika poejeekawakiri kameetha, pimanintawakiririka pikantashitakyaaririka: “Ari pikatziyapae jaga”. Teerika paakameethatawakiri kameetha, omaanta pikantakotashitakari pipinkathatawakiri riraga ashaagantachari kameetha poejeekantyaari jeekamentotsi kameethari, ikyaaryooperotakima paapatziyaperotakari Tajorentsi? Tee. Tee okameethatzi iroka, rooma tee

paakameethaperotawakiri owashironkaenkari kameetha. Pantakiro kaari kameethatatsi, rooma pimanintawakiri owashironkaenkari pajankanekira.

⁵ Pikemaperotawakina, noyemijantzinkaritepaeni. Tema riyoyaaperotakiri Tajorentsi riraga kaari ashaagantachari raapatziyaperotantyaariri rirori, kameetha ijeekanteeyaari iinja janta okameethaperotzinta. Tema rootaki ikantzitarikini: “Nojeekakagaeyerini jaka nonampiki maawaeni nintaperotanari”. ⁶ Omaanta eeroripaeni pimaninteeyakirini riraga kaari ashaagantachari paeni, apatziro pipinkathatashitakari ashaagantachari paeni. Riroma rirowitaka irintapaeni amatawitapiinteeyakimirini kaari pinaperotzimiri pantawaeroki kameetha. Tema eejatzi rirotaki aapiinteeyimirini romonkyaakaantemi omonkyaagaamentotsikinta. ⁷ ¿Kaarima irintapaeni kantzimatapiintziriiri Jesokirishito? Jee, kyaaryo, omaanta tema irira ikameethaperotaki, rirotaki kaminthagaeyakimirini. Tema tee okameethatzi pimaninteeyerini paashinipaeni atziri.

⁸ Eenitatsi rojankinatakotziteetakiririni ikantakirini Jesoshi. Ikantakini: “Pikaminthaaperoteri maawaeni atziri. Pikimitaaga pikaminthaaperotaaga eerokakya, eejatzi pikimiteri riraga paashinipaeni atziri pikaminthaaperoteri”. Pimonkaaperotakirorika iroka, kameethaperotaki. ⁹ Omaanta teerika pikaminthaaperotziri maawaeni atziri inta apaanipaeni pimanintakiri, ari pantakiro kaari kameethatatsi, tee pimonkaatziro ikantakiri Tajorentsi. ¹⁰ Pimonkaatakirorikami maawaeni okantziri rojankarinini Moeseeshi omaanta eenitatsirika apaani kaari pimonkaatziri, tema eejatzi pantakiro kaari kameethatatsi, kimitaka iroñaaka tee pimonkaataneentziro eechonkiini apaani.

¹¹ Rirojatziiita Tajorentsi kantatsiri: “Eero piñaaminthatziro tsinani kaari payi, eero piñaaminthatziri shirampari kaari payi”. Eejatzi ikantzi: “Eero powamaantzi”. Teerika piñaathatawo tsinani, teerika piñaathatari shirampari, omaanta powamaakiririka atziri, teekya pimonkaatziro ikantakiri Tajorentsi, eeniro pantakiro kaari kameethatatsi, tema pipiyathatakari rirori. ¹² Kyaaryo ikantakowentemini iinja Jesokirishito, pimonkaaterorika okaatzi ikowakaakimiri. Rootaki kameetha pipinkathatantyaariri Tajorentsi, apatziro pikenkithashireeyawo kameethatatsiri, eejatzi powameethapiin-tero maawaeni pantziri. ¹³ Teerika pineshironkapiintziri paashinipaeni atziri eero ineshironkatzimi eeroka Tajorentsi. Omaanta pineshironkaperotakiririka paashinipaeni, tekatsi pikantya pithaawantyaari Tajorentsi aririka iinja areetapaakya kitejitatsiri ikan-takowenanteeyaaririni maawaeni atziri ninkarika kameethateentsiri.

Kyaaryooperotakirika aapatziyaperotakyaari Tajorentsi aritaki amatakiro ikowakaakaeri

¹⁴ Pamine, noyemijantzinkaritepaeni, eenitatsirika kantashiwaetachari: “Naaka aapatziyaperotariri Tajorentsi”, omaanta teerika rantziro ikantziri Tajorentsi, ¿kyaaryooperotakima raapatziyaperotakari? Tee raapatziyaperotari. ¿Aritakima rowawijaakotakiri Tajorentsi kantashiwaetachari: “Naaka aapatziyariri Jesoshi?” Eero. ¹⁵ Oshiyakaawentero aririka piyotawitakya iroñaaka okoetyeemotakari piyemijantzinkarite, tee otzimimotziri iithaari eejatzi rowanawo. ¹⁶ Eerorika pineshironkatziri, piñaawitakarika pikantashitawakyaaririka: “Piyaatera kameetha, ari itajonkawentakimi Tajorentsi paata paanteeyari piithaari pikithaatyaari eejatzi aritaki ipakimi powanawo paata poyaari”. ¿Piitakaawitakama kameetha paapatziyaperotakiri Tajorentsi? Tee paapatziyaperotari. Omaanta pantakiro kaari kameethatatsi: rooma tee pineshironkatawakiri thonkatakotachari. ¹⁷ Naakiro, riraga maawaeni kantawaetashitachari: “Nameentakari Jesokirishito”, teerika rantziro ikantziri Tajorentsi, tee kyaaryo rameentaperotari, ratsipetashitakawo ikantzi: “Nameentakari Jesokirishito”, tema tee ineshironkaperotziri owashironkaenkari.

¹⁸ Eejatzi eenitatsirika kantemini: “Paapatziyashiwaetakari Tajorentsi eerori, omaanta naari nantakiro ikowakaakinari”. Kyaaryootaki ikantzi. Eerorika pimonkaatziro ikowakaakimiri riraga Tajorentsi, ¿tsika okantyaaka poñaagayitantenarini tsikarika pikantaka paapatziyaperotantakariri Tajorentsi? Omaanta naari nomonkaatakiro ikantziri rootaki piyotantakari kyaaryo naapatziyaperotakari. ¹⁹ Pikenkithashireeyari eenitatsi apintzi Tajorentsi. Ari okameethataki, omaanta eejatzi riraga kamaaripaeni riyotzi eenitatsi apintzi Tajorentsi, rootaki ithaawantaperotakari rompetataka kamaari, tonki, tonki, tonki. ²⁰ Omaanta eerori kemijantashiwitachari, ¿tekirama piyoperotziro iroka? Riraga kaari monkaatzirori ikowakaawitariri Tajorentsi raapatziyajeempiyaashitakari ratsipetashitakawo, tema tee rantziro okaatzi ikantawitari. Teerika imonkaaperotziro ratsipetashiperotakawo raapatziyawitari. ²¹ Pikenkithashireeri Awaraamani, achariniiteperoni paeraniperorona. Ikantzi Tajorentsi: “Kameethaperotaki rirori tema raapatziyaperotakina, imonkaataperotakiro

nokowakaakiriri”. Rootaki ikowantawitakyaarimi rowamayerimi itomi iitachari Ijaaka. Tema ikantawitakari: “Piwetsikero aritaari janta eejatzi powamayenari pitomi Ijaaka”. Ikemijantaperotakiri rirori: rooteentsimi rowamayerimi itomipero roejawenantaaririmi, omaanta roojatzi ikanantanaari riraga Tajorensi: “Eero powamaeri. Iroñaaka nyoperotakini pikemijantaperotakina, rooma pimonkaatakiro maawaeni nokantakimiri”. Rootaki iñaaperotantakariri ikameethatzi, okimitaaka tee rantziro kaari kameethatatsi, tema ikemijantaperotakiri rirori. ²² Ñaakiro, Awaraamani tee apatziro ikemashitari Tajorensi ikantakiriri, inta ikenkithashireperotantakawori, maperori imonkaaperotakiniri ikowakaakiriri. Rootaki ayotantakariri kyaaryo raapatziyaperotakari, tema imonkaaperotakiniri kameetha Tajorensi. ²³ Rootaki omonkaatantakariri jankinarentsi paerani Iwaperiteki Tajorensi okantzi: “Awaraama raapatziyaperotakari Tajorensi rootaki ikanantakariri: ‘Iroñaaka rirotaiki Awaraama notsipaminthatanewopero. Noñaaperotakiri ikameethatzi, rooma okimitaaka tee rantziro kaari kameethatatsi’”. ²⁴ Ñaakiro, apatziroerika akemashitaworika ikantziro Tajorensi akemijantashitaririka eero iñaaperotee akameethatzi. Ari ikantakowentee eenitatsi kaari kameethatatsi antakiri. Omaanta eejatzi amonkaaperoterorika ikowakaakaeri, ari kameetha aapatziyantaperotariri, aritaki kameetha iñaaperotee akameethatzi, eejatzi ikantakowentee kimitaaka tekatsi antakiri kaari kameethatatsi. ²⁵ Eejatzi okimitaaka paeraniperoroña roorini Raawa. Ametakawo oñaaminthatapiintawitakarini shiramparipaeni, ipinatanteeyakaworini janta Jerikooki. Omaanta okemakotakarini Tajorensi, iroñaaka okowanaki aapatziyaperotyaaeri, rootaki okaminthaanteeyawakaririni rotyaantanewopaeni Joshoe tee aakaantziro inta omanawakiri. Roojatzi oñaagantawakari paashini awotsi ikinantantakyaari riroripaeni ishiyapithatantanakariri kijakiriri. Tema amitakoeyawakirini rootaki oñaagantakariri Tajorensi okemijantaperotakiri kameetha iroñaaka. Rootaki iñaaperotantakawori Tajorensi okameethatzi, kimitaka tee antziro kaari kameethatatsi. ²⁶ Piyoperotakiri eerorika añai tema kamaperotakae, eejatzi okimiwitaaka iroka, eerorika amonkaatziro ikowakaawitakaeri Tajorensi, tee aapatziyaperotari.

3

Eerorika pimonkaatziro oetarika piyotaantakiri paashinipaeni, ari ikijawentawakimiro Tajorensi

¹ Pamine, noyemijantzinkaritepaeni, tee okameethatzi osheki eerokapaeni pikowaki piyoteeri paashini atziri poshiyanteneri naaka. Tema ayotaki eerorika amonkaatziro ayotaapiintakiriri paashinipaeni, eejatzi eerorika ayotagaeyirini kameetha, roojatzi omonkaatantapaakya kitejiri ikantakowenanteeri Tajorensi antakirorika kameetha rooma teerika antziro. Tema aritaki ikantakae: “Pamine, osheki piyotaapiintawitakiri paashinipaeni. ¿Itaka kaari pimonkaatantawo eerori piyotaawitakariri? Okameethatemi pityaawomi eerori pimonkaatero pikantakiriri”. Okameethatawita pimonkaatero piyotaawitakariri. ² Maawaeni aaka antapiintziro kaari kameethatatsi. Omaanta eenitatsirika kaari ñaawaeteroni kaari kameethatatsi, tema rirotaiki kameethaperotzinkari, riyoperotakiro rantapiintakiro kameethatatsiri, oetarika rantayitakirini. ³ Pamine, pikenkithashiryaakotyaaeri antari kawayo: osheki ishintsini, omaanta amatakiri atzim-patakotziri jookathaki ipaanteki, kameetha ikemijantanyaawori inoshikakomoto omawitya okantaka owaanini ijookathate. ⁴ Eejatzi okimitaka rowaga antawo pitotsi. Antawo inawita, omaanta aawyaakiro oshintsinka tampyaa otyaantakiro. Omaanta ontsir-itziro rira raawyaantakawo owaanini komarontsi rontsirintantakawo raanakiro tsikarika ikowakawo riyate.

⁵ Eejatzi okimita roori aneni: owaanini okantawita; omaanta osheki antakagaeri oetarikapaeni: rootaki ayotaantyaariri atziri. Tema rootaki apaante akijantariri paashini atziri. Okimitakawo paamari aririka atayiro owantsi. Othonkaperotakiro maawaeni otaanakiro okaatzira owantsi. Omaanta okaatzini paamari itantakawori. ⁶ Iroka apaanteka okimitakawo paamari. Otzinkamitakawo kaari kameethatatsi. Tema riro-takiri riraga Jatanaashi iyotaakaerori añaawaetantawori kaari kameethatatsi. Eechonkiini akantawakaaneentakya oetarikapaeni amatakiro owaariperotawakaeyakani.

⁷ Amatakiro aakapaeni ametakaeri piratsipaeni: riraga tsimeripaeni, maankipaeni, shimapaeni, maawaeni. Eejatzi amatakiro apiratakari rametantakaeri kameetha. ⁸ Omaanta tekatsi materoni ojantzikaeroni ipaante. Rooma kaari imateetziro rojantzikagaetziro. Rootaki kaari amatantawitawo apaniroeni añaawaetapiintero kameethatatsiri. Eejatzi okimitakawo koñaapi, aririka irakiro aritaki owamaakae. Ari okimitaka roori apaante antakaerorika kaari kameethatatsi owashironkaakae, eejatzi

owashironkaantakari paashinipaeni atziri. ⁹ Añaaperotantapiintakari Pawa Tajorentsi iroka apaanteka akimoshirewentakiri, omaanta eejatzi rootaki akantzimantapiintariri atziripaeni omawitya riwetsikakae Tajorentsi maawaeni aaka akimiwitakari rirori. ¹⁰ Apinto apaante añaawaetantawori kameethatsiri eejatzi añaawaetantawori roori kaari kameethatsi. Eejatzi rootaki akimoshirewenantariri Tajorentsi, eejatzi akijathatantariri atziripaeni. Noyemijantzinkaritepaeni, tee ari okantakotyari; okaanteekaata. ¹¹⁻¹² Noshiyakaawentemiro. ¿Arima omatakiro iyowaatee ifña apaani omookira otsipatyawo kameethatsiri eejatzi kachotatsiri? Eero omatziro. Eejatzi ¿arima ochochokitanaki ashetoono iyeerakira eejatzi ochochokitanaki iyeera oowakira? Eero. Eejatzi akimitya aaka akyaaryootanakirika akameethashiretanaki, apatziro añaawaetapiintanakiro apaanteki kameethatsiri; eero atsipatayiro añaawaetawo kaari kameethatsi.

Ikenkithatakotakiro iyotaantsi

¹³ Eenitatsirika apaanipaeni eerokapaeni yotzinkari, pikemaperotakirorika tsikarika pikantya pikameethate, ari kameetha pijeeki; eero pikantakaaperota eerokakya inta pinintashireperoteri kameetha paashinipaeni. Rootaki riyotantyaari paashinipaeni kyaaryo eeroka yoperotzinkari. ¹⁴ Omaanta pikijashireperotakiririka paashinipaeni, pikowashitarika panaakoteri piyotzi, eero pikantakaaperotakya tema piyotaki tee okameethatzi pitheeya pikanantyaari: “Naaka yotzinkari”. ¹⁵ Kaari Tajorentsi iyotaayimirori panantyaawori kaari kameethatsi, rooma opoñaaka oetarikapaeni pikenkithashiryaari pajankanekira: aririka pikenkithashirepiintakiro oetarikapaeni kaari kameethatsi, rootaki panantyaawori. Rirotaaki iwinkatharite kamaaripaeni kenkithashiryaakaakimirori pikenkithashiryaantawori pantero kaari kameethatsi. ¹⁶ Naakiro, aririka piñaawenatakotakari eejatzi aririka pikijashiryaawakaya pikantzimashiryaawakaaka, rootaki pikijantapiintawakaakari eejatzi panantapiintakawori kaari kameethatsi rootaki eero pijeekanta kameetha. ¹⁷ Omaanta rirotaaki Tajorentsi ipantakimirori iyothanitaantsi, ikowakaakimi pikameethashireperotanaki, eejatzi ikowakaakimi aritapaaki pikija, eejatzi petakoperotyaari paashinipaeni, pathaagakotyari. Oetarika ikantemiri, eejatzi ikowakaakimi ashi poyiro pineshironkapiinteri maawaeni, eejatzi kameetha pamitakoperoyerini paashinipaeni, eero pimaninteyirini apaanipaeni inta pinintaperoteeyerini maawaeni, eejatzi eero pamatawitantzi. ¹⁸ Noshiyakaawentemiro: apankiterika oetarikapaeni aritaki owiiteero apankitakiri. Eejatzi okimita iroka aririka kameetha aneshironkateri paashinipaeni atziri aritaki ajeekanaki kameetha maawaeni.

4

¿Iitaka kaari pikowanta pikaminthaapiinante?

¹ ¿Tsiika opoñaaka pikijawakaapiinteyantarini? Tema opoñaaka inthomaeki pajankaneki pikowashiryaantaworini oetarikapaeni, rootaki pikijawakagaeyantakarini roojatzi pikowantyaarikya powamaawakaeyantyaarini. ² Pikowaeyawitakawoni rashaagawopaeni paashinipaeni tema pimatziro payi pikowaeyawitakarini, rootaki pikijawakaanteeyakarini eejatzi powamaawakaanteeyakarini. Pikowaeyawitakawoni pikimitakotyairimi paashinipaeni tzimimotayitziririni. Omaanta tee pagaeyirini rootaki pikijawakaantapiintakari. Rootaki kaari paantaatawo pikowawitakari, tema tee pikantaperotziri Pawa Tajorentsi ramitakotemi piñeero tzimimowitemiri pikowawitari.

³ Pikantaperowitakari, omaanta rootaki kaari piñaantawo pashitari paaperotantawo, tee okameethatzi pikantaperowitariri. Apatziro pikowashiwitaka pikamintheeya eerokakya. ⁴ Pikimiwitakawo tsinani kaari kinatari oemi, inta osheki ofñaathatziomotari oemi paashinipaeni shirampari. ¿Tema piyotzi pikimoshirewentakirorika rantziri kaari kemijantatsi kimitaka poonakari Tajorentsi? Rootaki nokanantakimiri iitarika kowatsiri ikimoshirewentero okaatzi rantziri kaari kemijantatsi, rirotaaki oonakariri Tajorentsi tee raapatziyaperotari. ⁵ Tee okantashita rojankinatakotakariri Tajorentsi okantaki: “Riraga Tajorentsi rotyaantaakeniro Ishire jeekantaakerika iroñaaka ajankaneki, osheki oneshironkaperotakae kameetha. Okowakaaperotakae apatziro akimitakotyari rirori”. ⁶ Omaanta Tajorentsi ikaminthaaperotakae, ramitakotakae ashintsishiretantanaki. Rootaki okanantakari Iwaperite Tajorentsi: “Roonari Tajorentsi riraga kantakaaperotachari, omaanta ineshironkaperotziri riraga athaagakotariri oetarika ikowakaakari”. ⁷ Rootaki pathaagakotantyaariri Tajorentsi maawaeni ikowakaemiri panteri, omaanta iwinkatharite kamaaripaeni pipiyathatyaari oetarika ikowakaawitemiri rantakayemiri. Aririka pipiyathatyaari aritaki rookaneeni. ⁸ Pikenkithashiryaapiinterikya Tajorentsi pameentyaari. Iirira

kijokiro rowantemiri. Pantawitakawoni kaari kameethatatsi; iroñaaka pookaero maawaeni iroka eejatzi piжекanteeyari kameetha. Osheki pitheenakirini Tajorentsi; pikanteri iroñaaka: “Pawa, nantakiro kaari kameethatatsi, niyotzi tee okameethatzi, tee nokoyi napiitero, pipeyakotenawo. Powameethashiretana, pikenkithashiryaaakagaenawo kameethatatsiri”.⁹ Pikenkithashiryaaakoperoteeya oetarika pantakiri, powashiretakotyana, rooma tee okameethaperotzi maawaeni pantapiintakiri. Pishirontawenteeyakawoni kaari kameethatatsi, omaanta okameethatzi powashiretakotyana; pikimoshirewentashitawo kaari kameethatatsi, omaanta okameethatzi powashiretakoperotanakya.¹⁰ Eero pikantakaaperota inta pikanteri Awinkatharite: “Pineshironkatena, tee nomatziro naari nowameethatya, inta eero ka materoni pamitakotena”. Pikantaperoteririka iroka ari ineshironkatemi iñaaperotemi pikameethatzi.

Eero pikantakowentziniri paashini atziri

¹¹ Eero pikantzimatawakagaeyani, noyemijantzinkaritepaeni. Pikantzimateririka atziri pikanterika: “Eenirowo pantani”, tee paapatziyawo ikantakiri Jesoshi: “Pinintaperotawakagaeyani”, omaanta pikimitashitakari pinkathariwenantatsiri pikantakowentashiteeyakarini piyemijantzinkaritepaeni. Omaanta tee ikowakayimiro Tajorentsi pantero iroka. Tema pitheenakiro okaatzi ikantakiri Jesoshi; tee pimontakotziro.¹² Omaanta apaniroeni riraga Tajorentsipero rirotaki kantatsini oetarika kameethatatsiri anteri; eejatzi apaniroeni irira rirotaki kantakowenterini paashinipaeni rantzirirowa kaari kameethatatsi rowashironkaantyaariri. Tekatsi paashini kantatsini. Irira apaniroeni matakirori rowawijaakotakayeri aapatziyakariri Jesoshi, eejatzi apatziro rirori kantakotanteentsiri kaari aapatziyariri Jesoshi rotyaanteri paamariki kaari tsiwakanitatsini. Rootaki zhitaka pikantakotantakariri eerori paashinipaeni powashironkaantakariri? Tema tee ikowakayimi eero ka pantero.

Kyaaryoowa, tee piyotzi oeta awijimotemini inkaamani

¹³ Pikemaeyawakinani, eero kapaeni kantashiteeyawitacharini: “Iroñaaka eerorika inkaamani aate janta nampitsikinta, ajeekakite janta apaani ojarentsi ayompariwaetakityaata, ayeeta osheski koriki”.¹⁴ Omaanta tee okameethatzi pikantashitya iroka: tema tee piyotzimaetawo oetarika awijaneentsini inkaamani. Tema pikimiwitakawo menkoreenkaki, eechonkiini omenkoritzi omaanta tee ojamanitzi othatyeetyaanaki. Eejatzi aaka maawaeni ari akimitaka, eechonkiini añaawitakya, omaanta eero ojamanitzi tsikarika okaate akamantyaari.¹⁵ Ñaakiro, tee okameethatzi pikimitakaantashitya eero ka añaashitacha apaniroeni, tee pikenkithashiryaaakotari Tajorentsi, omaantakya kameethatatsiri pikante: “Ikowakaakerika Tajorentsi eeniro ajeeki jaka kipatsikika, aritaki antayitakironi oetarikapaeni akowayitzirini”.

¹⁶ Omaanta eekirowo pikantakaaperothatashitanaka eejatzi piñaaperotashitaka eero ka apaniroeni. Iroka pantakirika tee okameethatzi.¹⁷ Ninkarika yotawitakyaawoni kameethatatsiri ikowakaakiriri Tajorentsi omaanta tee imatzimaetawo, eeniro rantzimaetawo kaari kameethatatsi.

5

Ikantakiri ashaagantachari

¹ Iroñaaka pikemero okaatzi nokantakotakiri riraga ashaagantacharipaeni, riraga kaari aapatziyariri Jesoshi. Tema okameethatzi ikenkithashiryaaagaeya, eejatzi riraakotyana, tema rantakiro kaari kamethatatsi. Aririka omonkaatapaakya kitejiri ikantakowentyaariri Tajorentsi. Eerorika ipakaero rantziri, aritaki ikemaatsityaawo paamari.² Maawaeni okaatzi tzimimotziriri opathaawaetashitya, eejatzi ari ithonkityeeyirini jankori iithaaripaeni.³ Osheki ipinaperowitaka tzimimotayitakiririni, ikimita roorote eejatzi ipiraatate ipitsimentakitakaawaetashitakari. Aririka ipitsimentakiyitanakini roojatzi riyotantanyakya ratsipetashitakari ikempoyaawitakari. Rootaki okantakotziri iroka: tee ramitakotanteeyarini ashironkaenkaripaeni tzimimoeyawitaririni; rootaki riyaatanteeyaari paamariki kaari tsiwakanitatsini.⁴ Pamine, ramatawiteeyakirini rantziritapaeni, tee ipinatziro rootaki ikiñaanikowenteeyakaworini rantawaero, raantzishiteeyakarini. Rootaki ipiyotantakawori osheki rowaagawo eejatzi iyorikite. Riraga Tajorentsi riyotakiro maawaeni iroka okaatzika rantakagaeyakiririni: tee ineshironkateeyirini; rootaki paata rowashironkaantyaariri. Rirotaki Iwinkatharite maawaeni ronampiripaeni jenokinta.⁵ Ikenkithashiryaaakotashitaka irira apaniroeni, tee ikenkithashiryaaakotari paashinipaeni atziri, iweshiryaaawentashitawitakawo rashaagawopaeni ikowakiri jaka kipatsiki. Noshiyakaawentawakimiro: eenitatsirika atziri iwaakate ikoyiri rowamaeri intsipaete,

tekiririka rowamaeri, eekiro rowakaatyaaari osheki paashito kameetha. Ikantaka iwathatapaaki. Riraga waaka kameetha rowa, tee ikenkithashiryaaakota tsika okaatzi ikamantyaari. Roojatzi romapokashitakari rowamaakiri. Ari ikimitaka riraga Tajorentsi rantziri rirori: tee ikenkithashiryaaakotari irira ashaagantzinkari eejatzi paashini atziri. Roojatzi romapokantapaakyaari rirori rowashironkayeri, rotyaanteri paamariki kaari tsiwakanitatsini. ⁶ Rowashironkaaperotanakariri kameethatziinkari: tee ipashitzimietari koetyeemoeyakaririni, rootaki ikamantakari; omaanta tee ikijawitari. Rootaki imaperotantyaariri rowashironkaantyaariri rirori Tajorentsi.

Peshiwentero paamayaari Jesoshi pikenkithatakaapiinteri

⁷ Omaanta eeroka noyemijantzinkarite maawaeni, omawitya rowashironkaetemi eekiro piyaatatyee paamawentyaari Awinkatharite roojatzi ipokanteeya. Pikimitakotyaari irira pankiwaetsisiri. Piñaakiri, ojamani royaakotziro aririka opariyaantsitapaaki inkaani ipankiwaetantyaari pankirentsi. Eejatzi rapiitero royaakotawaeroota inkani okithokitantanakyaari kameetha. Roojatzi okithokitantanakya osheki, tema ari riweshiryaaawentanakyaawo ashitawori iwankiri. ⁸ Eejatzi pikimitya eeroripaeni, eero pipakaero poyaakotziro Awinkatharite inta pishintsishiretanaki paapatziyaperotyaari eero rojamanitzi ipokanteeyaari. ⁹ Kaakite Tajorentsi riraga Kantakowenteeni, rooteentsi iñaapaakae. Rootaki nokanantakimiri kyaaryoowa rowashironkaetzimikarira. Eero pikiñaanikowentawaawo ikantakowentzimirokari eerori. Ikantzimikari: “Eenitatsi kaari kameethatatsi pantziri, tee okameethatzi”. ¹⁰ Pikenkithashireeri riraga kamanantayitzirorini iñaani Tajorentsi paeraniperorofña. Ikijeetakirini rowashironkaetakirini opomeentsitzimotakarini ikenkithatakotziri Tajorentsi omaanta ikyaaoyowentakiniri tee rookiro raapatziyaperotari. Eejatzi pikimitya eeroripaeni pikimitakotyaari, aririka rowashironkagaetemi omaanta pikyaaryoowentaperoteniri rirori, eero pookiro paapatziyari. ¹¹ Ayotaki iroñaaka maawaeni kyaaryoowentaperotakiniriri Tajorentsi kameethatatsiri omawitakya ikijeetakimirika, aritaki ikimoshirewentakiri irira. Tema iñaakiri ikameethaperotaki. Tema pikemakotakiri Jooponi paejatziiteni ikyaaaryoowentaperotakiniri Tajorentsi oetarika, tee ipakaero raapatziyari omawitya rowashironkaetakiri. Eekiro raapatziyaperotanakityaari. Roojatzi riraga Tajorentsi, iñaaperotakiri ikameethatzi: imaperotanakiri ikaminthaaperotanakiriroña. Rootaki roshekyaanteriri iroñaaka rashitayitaarini, anaakotakiro ritawitakariri rashitawitakarini paerani. Piyotanaki ashi royirow Tajorentsi ikowaperotakikya retakoperotanta eejatzi ineshironkaperotantzi. Rootaki okameethatantari pikyaaryoowentero oetarika pomeentsitzimotemini: pikimityaari Joopo.

¹² Pamine, noyemijantzinkaritepaeni, pikemaperotena. Oetarika pikenkithatakoteri eero pitheeya, piñaawaetero kyaaryooperotatsiri. Aririka pitheeya, eerowa pikantashita: “Riyotzi Tajorentsi tee namatawitzimi”. Eejatzi eero piñaawaetakotashitawo jenokinta, pikantashitantakari: “Namatawitakimirika okameethatzi rowashironkaena Jeekatsiri jenokinta”. Eejatzi okimitaaka kipatsi, eero piñaawaetakotashitawo pikantashitantakari: “Namatawitakimirika kameetha rowashironkayenaata ashitawori kipatsi”. Piñaawaete kameetha, eero piñaawaetashita. Pikanterika: “Jee, aritaki”, pantaperotero pikantakiri. Eejatzi pikanterika: “Eero”, eero pantzirow. Eerowa pamatawitantzi: aririka pamatawitantzi, rootaki rowashironkaantemiri Tajorentsi.

Oetarika pomeentsitzimoteeyimirini, pikenkithatakaapiinteri Tajorentsi

¹³ Eenirorika opomeentsitzimotakimi kameetha pamanapiinteri Tajorentsi ramitakotantemiri. Riraga kimoshiretatsiri okameethatzi romampaakowentyaari Tajorentsi pipaasonkitantyaariri. ¹⁴ Eenitatsirika mantsiyatziinkari, kameetha ikaemakaanteri aataperoteencharipaeni aapatziyariri Jesoshi ramanakotyaari Tajorentsi retsiyatakotantyaariri eejatzi itziritapaakiri eechonkiini iyeenka ikante: “Ari nokowaki retsiyatakotakagaemi Awinkatharite”. ¹⁵ Ramaneririka rirori Tajorentsi riyoperotakirika kyaaryoopero irira ikemaperotakiri, aritaki retsiyatakotakiri mantsiyari, eejatzi aritaki ineshironkatakiri ipeyakoteeniri kaari kameethatatsi rantawitakiri. ¹⁶ Rootaki nokananteeyimirini: aririka antakiro kaari kameethatatsi, akamantawakagaeya oetarika antzimotawakagaeyakarini, eejatzi pamaneyerini Tajorentsi: “Petakoeyenani, netsiyatakotanteeyaari. Riraga atziri rowameethatanewo Tajorentsi, oetarika ikanteriri, aritaki kameetha raapatziyakyaari ramitakoteri tema ari imonkaateero maawaeni ikantakiriri”. ¹⁷ Paeraniperorofña Iriiyashi ikimitakae aaka. Ramanaperotakiri Tajorentsi: “Eero powariyeero iroñaaka inkaani. Pikenkithashiryaaakantyaariri atziriipaeni”. Okaatzi 3 ojarentsi eejatzi 6 kashiri tee opariyane inkaani jaka kipatsikika. ¹⁸ Naakiro, roojatzi eejatzi ramaneeri: “Iroñaaka papiiteero powariyeero inkaani”, roojatzi

opariyantanaa inkani, shookaeyaneeni eejatzii iwankiripaeni maawaeni atziri jaka kipatsikika. Tema apiitanaa okithokitane. Rootaki thame amanaperoteri Tajorentsi.

¹⁹⁻²⁰ Piyoperotero, noyemijantzinkarite maawaeni, eenitatsirika aapatziyawori kyaary-ooperotatsiri rookawitaworika, raapatziyawitakari Tajorentsi, aririka ramitakoteeri paashini atziri ikameethataneerika raapatziyeeyawonirika, aritaki rawijakotee. Eero riyaatzi paamariki kaari tsiwakanitatsini, eejatzii Tajorentsi ineshironkateeri ipeyakoteeniri rantawitakari kaari kameethatatsi.

Ari okaatzi.

Naaka jankinatzimirori:

Jantyaako

RITAKAWO PEETERO ROJANKINATZINIRIRI IYEMIJANTZINKARITE

¹ Naaka Peetero jankinateeyimironi iroka. Naaka rotyaantanewo Jesokirishito nokenkithatakotziri. Nojankinateeyimironi maawaeni nojoriyotzinkarite, riraga aapatziyeeyaririni Jesoshi, tsiparyaayitaneentsirini janta paashinikipaeni kipatsi owaero Ponto, Karaashiya, Kaparooshiya, Aashiya, Witiiniya, maawaeni. ² Paerani riyogaeyakimini Pawa Tajorentsi, tema riyotzitatokakimini paapatziyeeyarini Itomi. Rootaki ikowantakari itominteeeyemini. Eejatzi owameethashireperotakimi Ishire paapatziyaperoyantakaririni rirori: ikamawenteeyakimini, rapaatawenteeyakimini riraa rowawijaakotantakimiri. Nokowaki ineshironkaperoyemini, eejatzi kameetha ijeekakaaperoyemini.

Thame apaasonkiteeyerini Tajorentsi, tema ineshironkaperoyakaeni

³ Thame akamanteeyerini atziripaeni: “Ikameethaperotaki Tajorentsi: riraga Iriri Awinkatharite Jesokirishito”. Ineshironkaperoyakaeni, rashiteeyakaeni: okimiwitaka owakira añagae eejatzi, rootaki asheninkatantakariri. Ipiriinteeri Itomi, rootaki ayoteeyantakarini apiriinteeyaneeni aaka, akanteetatyeyyaani añagayapaeni janta jenokinta. ⁴ Eeniro riwetsikaeyakimironi piijekaeyantapaeyarini janta jenokinta. Okanteetatyeyyaani ashi oyiro ojeeki, okameethaperotaki, eero othonkanita, eero opathagae, eero opaashinitzi, eeniro ikempoyaakimiro janta. ⁵ Paapatziyeeyakarini Tajorentsi, rootaki itajonkakowenantakimiri; ikempoyeeyakimini itajorenkaki roojatzi ipokanteeya Jesoshi. Roojatzi piñeeyeroni maawaeni riwetsikaeyakimironi.

⁶ Kyaaryo, aririka opomeentsitimoeyemini oetarikapaeni iroñaaka, omaanta eero ojamanitzi roojatzi piñeeyeroni pinampi janta jenokinta. Aririka pikenkithashiryaakotyaawo iroka, tema pikimoshirewentaperotziro osheki. ⁷ Pamine, riraga wetsikironi ooro iyyaaganaka paamariki, roojatzi rookantakyaawori iipachaarite. Roojatzi ijeekanaki apaniroeni ooro kameethaperotaki. Eejatzi ikimitaka irika, riraga Tajorentsi iñaantapiinteeyakaeni riyotantyaari aapatziyaperotakaririka. Rootaki opomeentsitizimotanteeri oetarikapaeni eejatzi eekiroyo aatate ameenaperotakari Jesokirishito eejatzi eekiroyo aatate ajeeki kameetha aritaki iñaaperotakae akameethatzi, tema aapatziyaperotakari. Roojatzi, aririka ipokae, ikanteeyapaakaeni: “Noñaaperoyakimini pikameethatzi: pikaateeyenani janta jenokinta, pitsipateeyenani apinkathariperoyini”. Naakiroyo, riraga ooro, osheki ipinawitaka, omaanta ari ipeyeyya; rooma aaka aapatziyakari, eero apeya. ⁸ Iroñaaka tekira piñeeyirini, omaanta pinintaperoyakirini, paapatziyeeyakarini, pikimoshirewentaperoyakirini osheki. Tee pimanteeyeroni pikanteri paashini atziri tsika okaatzika pikimoshirewentaperotziri rirori. ⁹ Pameenteeyakarini, rootaki rowawijaakotantakimiri, pisheninkatanteeyakaririni.

¹⁰ Paerani riraga kamanantayitzirorini iñaani Tajorentsi ikowaeyawitakani riyotemi tsika akantyaari awijakotanteeyaarini. Rojankinatakotawitakarini Tajorentsi rowawijaakotantzi, riyoteeyawitakani ineshironkatantzi, omaanta tekira riyoperotzini kameetha. ¹¹ Eenitatsi iyotagaeyakiririni Ishire Jesokirishito, omaanta tee riyotakoperoyawakironi. Iyotaaakirini, okantzi: “Osheki ikemaatsityaawo Rotyaantanewo Tajorentsi, eejatzi ikame; roojatzi ipinkatharitanteeeyarini”. Ikenkithashireeyakani: “¿Ninkama okantakotziri? ¿Tsika okaateka ipinkatharitanteeeyarini?” ¹² Omaanta ikamantakirini Tajorentsi: “Eero piñiiri eerori, omaantakya riraga ñiiriri rirotaiki impaetatsini ijeeki iinja”. Tema aaka iroñaaka ikenkithatakotzitaakae. Iroñaaka otyaantakina Ishire nokenkithatakagaeyakimini, nokamanteeyakimini rowawijaakotantzi Jesoshi, riraga Rotyaantanewo. Tema ikowaperoyawitakani ronampiripaeni rirori riyotaperotero tsika akantyaari awijakotantyaari.

Pikameethataperoyanakini

¹³ Rootaki iroñaaka pikenkithashiryaanteeyarini, kameetha piijekaeyeni. Piyoteeyeni aririka ipokae Jesokirishito añeeyawaerini, eejatzi osheki ineshironkateeyapaakaeni; ari pikimoshirewenteeyawakirini. ¹⁴ Tema irira Tajorentsi ashiteeyimironi. Iroñaaka paapatziyaperoyarini. Paerani tee piyoteeyawitarini, rootaki panantawitaworini kaari kameethatatsi. Iroñaakakya piyoteeri: eero papiiteero pikimitaa paerani. ¹⁵ Ikameethaperotaki riraga iyogaeyakimironi rowawijaakoteemi: iroñaaka pikimitakoeyaarini rirori pikameethate, powameethatayitaperoteroni maawaeni pantayiterini. ¹⁶ Tema paerani rojankinateetakironi iroka ikantzitarini Tajorentsi: “Nokameethaperotaki naari, rootaki nokowakaantakimiri eerori, pikameethaperotanaki”.

¹⁷ Ari iroñaaka piriteeyakarini: okameethatzi piyoteeyeni riyoteeyakimini maawaeni pantziri, ithotyeyakimini. Rirotaki kantakowentemini, ikenkithashireeyeroni tsikarika okantari maawaeni panteeyakirini. Okameethatzirika, ari imatero iñaaperotemi pikameethatzi. Rooma teorika okameethatzi pantayitzirini, rowashironkaemi. Rootaki okameethatantari iroñaaka pipinkathateeyerini, kameetha piijeakaeyeni roojatzi pareetanteeyaarini jenokinta.

¹⁸ Tema paerani patsipetashitawitakawoni pantashitayitawitakawoni rameteeyarini ajorriyotzinkariteni, omaanta rowawijaakoeyakimini Tajorentsi. Tee ipinakowenantz-imiro thonkanitachari ikimita koriki eejatzi ooro rowawijaakotantakimiri. ¹⁹ Intakya rotyaantakiri Itomi, riraga inintaperotanewokya. Ikamawentakimi rirori, apaatawentakimi riraa pawijakoteeyantaarini. Rameteeyawoni ajorriyotzinkarite rantakirorika kaari kameethatatsi, rowamayiniri Tajorentsi owisha kameethaperotatsiri, itaakiniri eero ikenkithashiryaaantanawo rantakiri. Apatziro rowamaakiniri kameethaperotatsiri owisha. Eejatzi ikimitaka riraga Jesokirishito, osheki ikameethaperotaki: tekatsi rantani. ²⁰ Paeraniperoroña, tekirani ojeekini kipatsi, ikantzitakarini Tajorentsi: “Notyomi, iinja notyaantemi eero ka kipatsiki, powawijaakoeyerini atziripaeni”. Ari iroñaaka ipokantapaakari rowawijaakotapaakae. ²¹ Kyaaryo ipokaki, ikamawenteeyakaeni, roojatzi ipiri-inteeri Tajorentsi, raaneeri eejatzi janta okameetheeyenta. Omaanta eneero ijeeki jaka osheki riyotaakotakaeri Iriri. Rootaki iroñaaka piyoteeyantakarini kyaaryo ineshironkaperoyakimini, eejatzi pameenteeyakarini, piyoteeyakini rirotaki jeekakagaemini janta jenokinta.

²² Ari pikemijantaperotakiro maawaeni kyaaryootatsiri riyotagaeyakimirini Tajorentsi, tema okameethaperotaki maawaeni ikantaki. Iroñaaka rowameethashireeyakimini, eejatzi ikowakagaeyakimini pinintaperoyeerini maawaeni piyemijantzinkarite. Pikaaryoowentero, pinintawakaaperoyeanyi kameetha. ²³ Rooma paerani otzimimi piniro, ari iroñaaka pikimiteeyakarini ashitzimiri, pikamaeyeni eerori. Omaanta paapatziyaperotakawo iñaani Tajorentsi, kaari thonkanitachani. Rootaki rashiteeyantakimirini, rootaki pikimiteeyantaarini rirori: pikanteetayeeyani pijeeki jenokinta. ²⁴ Tema okantzi Iwaperite:

“Eero akanteetayaani aña jaka kipatsiki, akimitawo inchashi intsipaete ojampiyee. Eejatzi maawaeni okaatzi akenkithashiryawitari rooperotayitatsirini, eejatzi okaatzi antayitzirini, ari othonkaeya.

Okimitakawo oteyaki inchashi, intsipaete ojampiyashitzi, opariyanaki, opathaanaki.

²⁵ Omaanta okantyaani ojeeke iñaani Awinkatharite: eero opeya roori”.

Rootaki iñaani niyotagaeyakimirini: ineshironkateeyakaeni Tajorentsi, rowawijaakoeyakaeni. Tema okameethataki.

2

¹ Rootaki iroñaaka pookanteeyawori maawaeni kaari kameethatatsi: eero pikijantzi, eero pamatawitantzi, eero pikenkithashireeya pikameethatzi teorika pimonkaatziro okaatzi pikantziri, eero pikikakoneentari paashini atziri teorika pimonkaatari, eero pitheeyawentashitari paashini powakaanantyaariri ñagaantsipaeni. ² Riraga owakira koñaatapaentsi eentsi apatziro ithotapiintziro oteni riniro, rootaki ikimotantantari intsipaete. Eejatzi iroñaaka eerori, pikowaperotero Iwaperite Awinkatharite: piñaanatapiintero, pikenkithashiryaaapiintyaawo, piyoperotantyaariri kameetha rirori, oshintsiiperotantyaari pishire, eekiro piyaatatye pameentyaari Pawa Tajorentsi roojatzi raanteemi jenokinta. ³ Tema piyoteeyakini ineshironkaperoyakimini Awinkatharite.

⁴ Aririka awetsike pankotsi mapipanko, eenitatsi apaani mapi rooperori anaakotakiro maawaeni paashinipaeni, tema okijotakayero mapipaeni pankotsiki. Eerorika otzimi iroka mapi rooperori, eero okijotzi pankotsi. Riraga Rotyaantanewo Tajorentsi rirotaki oshiyakawori mapi rooperori, rooma ashi royo rirori rañaaperotzi. Imanintaperow-itakiri atziripaeni, omaanta Tajorentsi iñaaperotaperotakiri ikameethatzi. Eeromi itzimimi, eero awijakoteemi. ⁵ Eejatzi eerokapaeni pikimitawo mapipaeni riwetsikantawori mapipanko omaanta rowañaakimi Jesokirishito pipiyotawenantyaawori, tema pikimitakawo pankotsi tsikarika ojeeki Ishire, tema ojeekashiretzimi pajankaneki. Eejatzi pikimitakotakari kantakaanantatsiripaeni paeraniperoroña ranantawori okaatzi ikowakaakiri janta ipankomawoki Tajorentsi, tsikarika ipinkathateetakiri irira. Eerokapaeni pikim-ityaari riroripaeni, pantapiinteniri Tajorentsi maawaeni okaatzi ikowakaakimiri. Roojatzi kameetha riweshiryawentemi okaatzi pantziniriri. Tema paapatziyari riraga Jesokirishito. ⁶ Rootaki ikantzitakarini Tajorentsi Iwaperiteki, ikantzi:

“Pamine, notyaanteniri joriyopaeni Notyaantanewo, riraga osheki noñaaperotakiri ikameethatzi. Niyoyaakiri rowawijaakoeyerini maawaeni aapatziyeyaririni, eero ratsipetashiteeyawoni irirapaeni”.

⁷ Eerokapaeni aapatziyeyakaririni Rotyaantanewo Tajorentsi, tema piñaaperoyakirini ikameethatzi. Omaantakya maawaeni kaari aapatziyari, tee iñaaperotziri ikameethatzi. Okenkithatakotzitarini Iwaperite Tajorentsi, okantzi:

“Riraga wetsikawitawori pankotsi imanintakiro mapi, ikantzi: ‘Tee okameethatzi’.

Omaanta riraga Tajorentsi iñaaperotakiro. Ñaakiro, imaninteyawakirini joriyoo Rotyaantanewo rirori, omaanta riraga Tajorentsi iñaaperotakiri ikameethaperotzi”.

⁸ Eejatzi okantzi Iwaperite:

“Riraga Rotyaantanewo Tajorentsi roshiyakawo mapi rantziwataakari atziri ipariyantakari. Kyaaryo, tee riyoteeyawakirini, ikompiteeyawakarini”.

Ñaakiro, iroka oshiyakaawentakiri: ro kaari riyoteeyantarini, tee ikemijantaperotziro ikantawitakariri rirori, rootaki ranantyaawori ikantakiri paerani: rowashironkaeyantyaaririni. ⁹ Omaanta riyoyaaperoyakimini rowawijaakoeyantakimirini. Pantawaeteeyinirini riraga pinkatharipero. Rowameethateeyakimini, pisheninkateeyaperotakarini Tajorentsi. Paerani tee piyoteeyawitani, okimitaka pijeekawitani tsiteniriki; omaanta riyoyagaeyakimini, riyotakaaperoyakimini, kimitaka pijeekae kitejiriki iroñaaka. Ikwakaakimiro pikamanteeyerini atziri: “Okameethaperotaki ranteyakaenirini Tajorentsi”. ¹⁰ Paerani tee pikameethawityaani, omaanta iroñaaka pisheninkateeyakarini. Paerani tee piyoteeyawityaani ineshironkatawitakimi, iroñaaka piyoteeyeni, piweshiryaawenteeyakarini.

Kameetha pijeekimoteri paashinipaeni atziri

¹¹ Nonintaperotanewopaeni, tee pisheninkaperoyawitarini riraga pijeekimoeyakirini jaga, tema pinampitaperotyawo jenokinta. Eero pantashitayitawoni kaari kameethatatsi rantayitzirini paashinipaeni atziri. Aririka pantayiterini, eero pikameethashretzi.

¹² Ikantashiteeyawitziminirika paashinipaeni atziri: “Tee ikameethateeyeni joriyopaeni”, omaanta kameethapero pijeekimoeyerini, riyoteeyantyaarini kyaaryo paapatziyeyakarini Tajorentsi. Aririka iñaakimi pijeeki kameetha, roojatzi raapatziyeyantyaaririni rirori, eejatzi aririka ipokapae Jesokirishito, ikanteeyeni: “Tema ikameethaperotaki Tajorentsi”.

Pikemijantaperoyeerini pinkathariwenteeyiririni atziripaeni

¹³ Aririka pikemijantaperotakiri Awinkatharite, okameethatzi pikemijantaperoteeyerini eejatzi riraga pinkathariwenteeyimirini jaka kipatsiki. Pikemijantaperoteeyerini riragapaeni pinkathariwenteeyiririni maawaeni jeekatsiripaeni, ¹⁴ eejatzi pikemijantaperoyeerini maawaeni rotyaantanewopaeni rirori. Rotyaantakiri rowashironkaeyerini kaari kameethatatsi ijeekaeyeni. Omaantakya riraga kameethatatsiri ijeeki, eero ikoshekari inta kameetha iñaaperoteri. ¹⁵ Eenitatsi kaari yotziri Tajorentsi, ikantzimatziri aapatziyariri Jesoshi. Rootaki ikowantakari Tajorentsi kameetha pijeekimoteeyerini ikenkithashireyantyaarini rirori, imaeriyantyaarini. ¹⁶ Iroñaaka tekatsi omperatemi, rootaki nokanantzimiri: “Pantero oetarikapaeni kameethatatsiri. Eero pikantzi: ‘Nantero oetarika nokowakiri naari iroñaaka; tekatsi omperatenani’. Tee okameethatzi pikante iroka. Okameethatzi pikemijantaperoteri ashitaperotzimiri, riraga Tajorentsi”. ¹⁷ Paakameethateeyerini maawaeni paashinipaeni atziri, pinintaperoyeerini ayemijantzinkarite, pipinkathateeyerini Tajorentsi, eejatzi pipinkathateeyerini riraga pinkathariwenteeyiririni atziripaeni.

Riyotagaeyirini onampirentsi paeni

¹⁸ Onampirentsi, pikemijantaperoteeyerini riraga omperatzimiri, pipinkathateeyerini. Eero apaniroeni pipinkathatashitari kaminthaakimiri, eejatzi neshironkatzimiri; omaanta pipinkathatziyaaari eejatzi omperatzimiri, eejatzi kijimiri. ¹⁹ Pamine, aririka ikijashitakimi omperatzimiri, tema riyotakiro Tajorentsi; eejatzi rowashironkaashitakimirika, riyotakiro eejatzi. Eero pipiyawaantetari rirori. Rowashironkaashiteetakimirika eejatzi tee pipiyawaantetari tema pikenkithashiryaatyaawo ikowakayemiri rirori pantero, aritaki iinja ikantemi: “Pantakiro kameetha”. ²⁰ Pamine, aririka pamatawiteri omperatzimiri, aririka ipajatawentemiro, eerorika pipiyawaantetari kameethatakima pamatawitakirira? Tee. Tema eero iñaaperotzimi Tajorentsi pikameethatzi. Omaanta aririka ipajatashitemi riraga omperatzimiri, eejatzi teerika pipiyawaantetari, ari iñaaperotakimi rirori pikameethatzi. ²¹ Rootaki ikowakaakimiri: eero pipiyawaantetari riraga kijashitzimiri.

Pikenkithashireeri riraga Jesokirishito: osheki ikemaatsiwentakimi, ikowaki pikimitakotyaaari. ²² Tema okantakotziri Iwaperite Tajorentsi:

“Tekatsi rante rirori kaari kameethatatsi, eejatzi tee ramatawitantzi”.

²³ Tee ipiyawaantetari riraga kijathatziriri, eejatzi tee ikijathatziri riraga owashironkagaeyiririni. Intakya ikenkithashiryaakiri Iriri Tajorentsi, riraga kantakowentziri kameetha. Rootaki rameenantariri. ²⁴ Rirotaiki irira janta koroshiki ikamawenteeyakaeroni okaatzi kaari kameethatatsiri anteeyirini, eerokya ikenkithashiryaantaawo eejatzi Tajorentsi. Iroñaakakya, eroo antapiinteero eejatzi kaari kameethatatsi, inta antapiinte kameethatatsiri. Osheki ikemaatsitawenteeyakaeni, eroo ashironkanta aaka. ²⁵ Piyoteeyakini riraga owisha tee añauro riyotantari: osheki ikinashitayityaani tsikarika-paeni. Eerorika ijeeki shenterini ari ipeyaagaantakya. Aritaki pikimiteeyawitarini owisha, tee piyoteeyawitani. Omaanta iroñaaka eenitatsi Shenteeyimirini, ikempoyaaaperoeyakimini.

3

Riraga shirampari eejatzi iina, okameethatzi raakameethatawakaya

¹⁻² Tsinani, paapatziyari piimi. Tekirarika raapatziyari riraga Jesoshi, omaanta okameethatzi iñaakimi paapatziyaperotakari irira eejatzi kameetha pijeeki. Roojatzikya iñaaperotemi, eejatzi aririka pimateri paapatziyakayaari. ³ Eroo apatziro pikowashitaperotya powameethatero piishi, powaneenkata, pikithaata kameethaperotatsiri, oetarika-paeni. ⁴ Omaantakya pikowaperote pikameethashiryaanaki pajankaneki, pineshironkathateri piimi. Rootaki ikowakaaperotakimiri Tajorentsi. ⁵ Aritaki okimiteeyani paejatoeteni aapatziyariri Tajorentsi: kameetha ojeekini, aapatziyari oemi. ⁶ Rowaga Jaarani okemijantaperotzirini Awaraamani,* oetziri nowinkatharite. Aririka pijeeke kameetha, pikimitakotakawo roori, tekatsikya pikantya pithaawantyaari piimi: tema tekatsi ikijawentemi.

⁷ Eejatzi eerori, shirampari-paeni: tee omonkaatzimi piina, tee oshintsitaperotzi, rootaki nokanantzimiri pineshironkatero, piñaapinkathaperotero. Tema pimonkaatawakagaeyakani, ineshironkateeyakimini Tajorentsi pijeekaeyantyaarini iinja janta jenokinta. Eerorika pikamintheero piina, eroo rakimiro Tajorentsi aririka pamanawityaari.

Iinja rowashironkagaeteri antzirori kameethatatsiri

⁸ Eejatzi nokanteeyemini maawaeni: pikimitawakagaeyaani, petakotawakagaeyaani, pinintaperoyerini piyemijantzinkarite, pineshironkatawakagaeyaani, eroo pikantakaaperoyaani. ⁹ Teerika okameethatzi rantzimotakimiri paashini atziri, eroo pipiyatari; aririka ikijathateri, eroo pipiyatari, inta pikanteri Tajorentsi ikaminthayeeri. Tema riyoyagaeyakimini irira: ikowaki ikamintheeyemini. ¹⁰ Pikenkithashireeya, okantzirini Iwaperite Tajorentsi:

“Pikowakirika pikimoshiryaanaki eejatzi pijeeke kameetha, eroo pikijathatziri paashini atziri, eroo pamatawitantzi.

¹¹ Eroo pantayitzirooni kaari kameethatayitatsirini, inta pantayiterini kameethatayitatsirini. Pikowaperotanaki pijeeke kameetha.

¹² Tema raminapiinteyirini Awinkatharite maawaeni aapatziyeyaririni ishenteeyirini. Ikemapiintziri aririka ramaneri. Omaanta eroo ineshironkateeri antapiintzirori kaari kameethatatsi, inta ipinkimateri”.

Pantapiintero kameethatatsiri omawitya pikemaatsitawentyaawo

¹³ Pikowaperoterika pantapiintero kameethatatsiri, ¿eenitatsima kowatsiri rowashironkayemi? ¡Tekatsi! ¹⁴ Omawitya eenitatsirika kijashitemini, omaanta itajonkadowentemini Tajorentsi. Eroo pithaawantari, eroo pikantashirya, inta pikimoshirete, ¹⁵ tema pipinkathataperoteri Jesokirishito pajankaneki. Aririka rojampiteetemi: “¿Litaka paapatziyantakariri Jesokirishito?” Kameetha pakanakiri, eroo pikijathatziri. Pikamanteri iitaka piyoperotantakari raaneemi jenokinta. ¹⁶ Eerokya pantziro kaari kameethatatsi inta pantero maawaeni ikowakaakimiri rirori. Roojatzi riraga kijakimiri riyotanaki rirotaki irira owameethatzimiri. Roojatzi ipashiwenantanakya, tema riyotanaki tee okameethatzi ikantzimatakimiri. ¹⁷ Aririka ishinetziri Tajorentsi rowashironkagaetemi, iñaaperotzimi pikameethatzi aririka pikemaatsitawentyaawo kameethatayitatsirini pantayitzirini. Omaantakya tekatsi ikantya iñaaperotemi pikameethatzi aririka pashironkaawentyaawo kaari kameethatayitatsini pantayitzirini.

* 3:6 Paminero OWAKIRANI ITAJAANTANEENCHA OETARIKAPAENI kapiitoropaeni 12 roojatzi 22.

Rantayitakirini Jesokirishito

¹⁸ Naakiro, paerani tee akameethateeyini aari, osheki antayitakironi kaari kameethatatsi, omaantakya ikameethaperotaki riraga Jesokirishito, tekatsi rantani. Ikamawenteeyakaeni rowawijaakoeyakaeni; ikowaki aŋeeyanteeyaririni Tajorentsi. Ikamaperowitaka; omaanta ipiriinteeri Ashitariri. ¹⁹ Ikamantakari, riyatashiretapaentzi janta paamariki kaari tsiwakanitatsini janta rowakirinta Tajorentsi kamaaripaeni eejatzi ishirepaeni theenkantatsirini. Ari ikenkithatakaapaentziri. ²⁰ Paerani, tee raapatziyeeyarini Tajorentsi riraga atziripaeni eenironi ijeekini Noeni. Riwetsikantakaworini irira ipito, ikantapiinteeyawitakarini atziri paerani: “Paapatziyeeyarini Tajorentsi”, omaanta tee ikowaeyini raapatziyeeyarini. Riraga Tajorentsi reshiewntawitakari royaakoeyawitakarini ikenkithashiryaawakyaata ipakaawakiroota okaatzi kaari kameethatatsi rantakiro. Omaanta tee ikowaeyini ikenkithashireeya. Roojatzi rotyaanantakanari rirori antawo inkani, onkanaka maawaeni, othonkaeyakirini, kamanaki. Omaanta ikaatzi 8 awijakotaatsiri pitosiki. ²¹ Ari roshiyeyakarini riraga kaawoshitawenteeyaririni Tajorentsi. Aririka akaawoshitawentyaari, teera akaawoshiwaetashita, omaanta oshiyakaawentziro ikamawenteeyakaeni Jesokirishito, eejatzi ipiriintanaa, rowawijaakoeyakaeni. Eejatzi oshiyakaawentziro ameeantakari Tajorentsi rowameethashireyentakakerini. ²² Ari iroŋaaka jatee Jesokirishito janta jenokinta, ijeekimotapaeri Tajorentsi rakoperoki: ikaatapaeri ipinkathariwenteeyapaeni. Eejatzi osheki ipinkathateeyirini ronampiripaeni, paashinipaeni pinkatharitawitachari, maawaeni. Eejatzi imatziro romperatari kamaaripaeni riraga owashironkaachani iinja.

4

¹ Ari piyoteeyakini osheki ikemaatsitakawo Jesokirishito, tee ikantzi: “Tee nokoyi nokemaatsityaawo”. Eejatzi eerokapaeni, pikimitakotyari irira. Ero pikantzi: “Tee nokoyi nokemaatsityaawo”. Pamine, aririka pikemaatsityaawo oetarikapaeni, ero pikowanee pantapiinteero kaari kameethatatsi ² okaatzi ikowaeyirini atziripaeni. Omaantakya pikowaperotanaki panteniri Tajorentsi okaatzi ikowakayemiri roojatzi pikamantakya. ³ Paerani pantawitawoni rantapiintayitziirini riraga theenkantatsiri: monkaataka, ero papiiteero eejatzi. Rantapiintayitziirini riroripaeni osheki inashitapaeni kaari kameethatatsi, ikenkithashiryaakotapiintawo ishirontayitawoni kaari rayi, ishinkitapiinta, imayempitawakaapiinteeyani, ikijawakagaeyakani, ipinkathatashitakawo iitajorentsitashitawo, rantakiro osheki kaari kameethatatsi. ⁴ Tee riyoteeyini rirori, ikantzi: “Ŵlitaka kaari ikimitantana aapatziyariri Jesoshi?” Rotsikanateeyakimini, tee riyotakoeyironi iŋaakimira pipaashiniteeyakini, rootaki ikantzimateeyantakimirini teera pikimitakotari. ⁵ Omaanta iinja ipokae Jesokirishito ikantakowenteeyerini maawaeni atziri: aŋagaeyatsirini eejatzi kamatsiripaeni. Rojampiteeyerini theenkantatsiri: “Ŵlitaka pikijantakariri aapatziyanari? Tee okameethatzi”. Ero rakiri: osheki ipashiwentanakya. ⁶ Paerani ikenkithatakayiteetakarini jeekawitacharini, ikamanteeyakirini: “Aririka paapatziyari Jesoshi pikanteetateeyeaani pijeeki janta jenokinta”. Roojatzi ikamaeyantakani: tema ranteyakironi kaari kameethatatsi, rootaki ikamaeyantakarini, ikimiteeyakarini maawaeni atziri. Omaanta iinja ipiriinteeri Tajorentsi maawaeni aapatziyariri, ijeekakagaeyerini janta inampiki. Ikantya ikimiteeyaririni Tajorentsi: ero ikamaeyeeni eejatzi.

Thame aneshironkateri ayemijantzinkarite

⁷ Pamine, rooteentsi omonkaatakya ikantakowenanteeyeerini Tajorentsi. Kameethapero pijeekaeyeni, pikyaaryoowentero pamanapiinteeyerini riraga Tajorentsi. ⁸ Pikantani pikowaperoeyeni pinintaperotawakagaeyaani. Aririka pinintawakagaeyaani, tema ero pikenkithashiriro kaari kameethatatsi rantayitziirini paashinipaeni, inta pineshironkatawakagaeyaani, pipeyakoteniri rantziri. ⁹ Pikantyaani pineshironkaeyawakirini kameetha maawaeni areetemini. Ero pikantaakitziri riroripaeni. ¹⁰ Tema eenitatsi omatakaakimiri Ishire Tajorentsi, rootaki iroŋaaka pimatantyaawori petakotantyaariri atziripaeni. ¡Pantaperotero! Piyotakagaeyerini rirori ikamintheeyerini Tajorentsi. ¹¹ Aririka piyoteeri atziri, pikyaaryoowentero pikamanteeniri iŋaani Tajorentsi. Aririka petakotyaari atziri, pikanteri Tajorentsi ramitakotemi, aritaki imatakaakimiro. Rootaki riraga paashinipaeni atziri riyotakotantzimiri paapatziyaperotari Jesokirishito, roojatzi ikanteeyeni: “Tema ikameethaperotaki Tajorentsi”. Okameethatzi iroŋaaka aŋaaperoeyerini maawaeni, apinkathateeyerini: akanteetateyeyaani. Aritaki okantyaari.

Aririka pikemaatsitawentyaari Jesokirishito, pikimoshiryaanaki

¹² Nonintaperotanewopaeni, niyotaki osheki rowashironkaetakimi. Ero potsikanatawentaawo, pikenkithashiryaashita: “¿Iitarika awijantanakari iroka?” Aritaki okantyaari. Rooma rowashironkaetakiri eejatzi paashinipaeni aapatziyeeyaririni Jesoshi. ¹³ Tema eejatzi rowashironkaetakiri riraga Jesokirishito, iroñaaka pikimiteeyakarini: pikimoshireeyanakini. Iinja ipinkatharitatapaaki rirori, roojatzi pikimoshirewentaperotantyaari. ¹⁴ Aririka itheenkanteetemiro paapatziyarira rirori, pikimoshiryaanaki: tema aritaki itajonkakowentakimi Tajorentsi. Okithaatakayemi Ishire, rowaga kameethaperotatsiri. ¹⁵ Omaanta ero powamaantzi, ero pikoshitzi, ero pantayizirori paashini kaari kameethatatsi, ero pimatziawo eerori piñaawaetzi iñaanatawakaeyarika paashinipaeni atziri rashityaawo rirori. Aririka ikijawenteetemi irokapaeni, ari pikemaatsitaperotakyaawo osheki. ¹⁶ Omaanta aririka paapatziyaperotyaaari Jesokirishito, rootakirika ikijanteetemiri, ero pipashiwenta; inta pikante: “Tema ikameethataki Tajorentsi, ishinetakina nokemaatsitawentyaari Jesokirishito”.

¹⁷ Pamine, rooteentsi ikantakowenteeyeeni Tajorentsi: riteeyeeni maawaeni aari itominteyarini, roojatzikya rirori theenkaeyiririni. Aririka iroñaaka rowashironkaakae anantawori kaari kameethatatsi, tema ikowanaki ajeeke kameetha. Aririka ikenkithashiryaajankanetakaakaero antakiri eejatzi owashiyaanteero, tema iinja aate jenokinta. Omaanta riraga kaari aapatziyeeyaririni Jesoshi, tema osheki rowashironkaaperoyerini iinja. ¹⁸ Tema okantzi Iwaperite Tajorentsi:

“Ari rowawijaakoeyakirini Tajorentsi riraga aapatziyeeyaririni, omaantakya irira jateeyawitakani paamariki kaari tsiwakanitatsini. Omaantakya riraga theenkiriri Tajorentsi, rantapiintziro kaari kameethatatsi, ¿oetaka awijimoterini irirapaeni? Tema ari rashironkaaperoyakyaani rirori paamariki kaari tsiwakanitatsini”.

¹⁹ Aririka panteniri Tajorentsi ikowakaakimiri, rootaki pikemaatsitawentantakariri, okameethataki. Pikaaryoowentero pantayiteroni kameethatayitatsirini. Pikanteri Tajorentsi: “Pikempoyeena”. Tema rirootaki wetsikakimiri, ikempoyaperotemi, ero ramatawitzimi.

5

Peetero riyotaatziiri aataperoteenchari iyemijantzinkarite eejatzi ewankaripaeni

¹ Rootaki iroñaaka nojankinatantananari aataperoteenchari aapatziyariri Jesoshi. Tema eejatzi naaka aataperoteenchari. Paerani noñaaperotakiri Jesokirishito ikemaatsitaka osheki. Eejatzi iinja, aririka ipokae Awinkatharite ipinkathariwenantapae, notsi-patyaari nopinkathariwenante. Ari iroñaaka eenitatsi nokoyiri nokamanteeyemirini: ² riraga shentziriri rowishate raminakowentziri riroripaeni. Eejatzi eerori, pikimityaari rirori, paminakowiritaantapiinteri piyemijantzinkarite, irirapaeni ikimitakari rowishatepaeni Tajorentsi. Paapatziyakaaperoyaarini Jesoshi. Omaanta pantero pikowashitari, tekatsi omperatemini. Tema ari okanta ikowakaakimiri Tajorentsi. Tee ro pikenkithatakaantapiinteeyaaririni payitantyaariri iyorikite, omaanta pikowaperotantyaari kameetha paminakowiritaanteri. ³ Ero pishintsitheeyirini kimitakami pinkatharipero, omaanta kameetha piyeeki, ikimiteeyantemirini rirori. ⁴ Iinja ipokaerika Jesoshi, riraga iwinkatharite shentziriri rowishate, ragaeyaneeni, ijeekakagaeyapaeni janta jenokinta. Akanteetatyeeyaaeni ajeekaeyeni janta okameethaperotzinta.

⁵ Eejatzi ewankaripaeni, nokamantemi: pipinkathateeyerini maawaeni aataperoteencharipaeni. Ero pikantakaaperoyani, omaanta kameetha pineshironkatawakaageyaani. Tema okantzi Iwaperite Tajorentsi: “Riraga Tajorentsi ikijiri riraga kantakaaperotzinkari, omaanta ineshironkateeyakirini kaari kantakaaperoyachani”.

⁶ Pipinkathateeyerini rirori: tema itajorentsitaperotaki, ipinkathariperotaki; roojatzi ipokaerika Jesokirishito ipinkathariwentakae.

⁷ Pikanteri Tajorentsi oetarikapaeni pikenkithashiryaakopiintari, eejatzi ero pikenkithashiryaakotawo paashini oetarikapaeni, inta pameentyaari Tajorentsi. Tema raminakowentakimi. ⁸ Paamawentya apaniroeni, paamayarira iwinkatharite kamaaripaeni. Osheki ikinakinayitanakini, ikowaki ithonkaeyerinimi aapatziyeeyaririni Jesoshi, maawaeni. Tema ithawetakotantariri aakapaeni: ikowanaki rookakagaero aapatziyari, apeyakoteri. Ikimitakari antari manitzi aririka itasheyaperotaki: raminiri iwathatsite royaari. ⁹ Pameentaperotyaaari Awinkatharite potsinampaantyaariri iwinkatharite kamaaripaeni ero rantakaantzimiro kaari kameethatatsi. Kyaaryo eeniro pikemaatsitayityaarini, omaanta tee apatziro pikemaatsitya eeroka apaniroeni, eejatzi ikimiteeyakimini rirori ayemijantzinkarite janta paashinikipaeni kipatsi.

¹⁰ Ero ojamanitaperotzi pikemaatsitya: riyotzi Tajorentsi pipinkathatakiri riraga

Jesokirishito, roojatzi ragaeyanakimini janta jenokinta. Pikanteetatyeyyaani piyeekapae janta okameetheetyaaperotzinta ashi royiroyi ineshironkatantzi: eekiroyi riyaatatye rowameethataperoyemini, riweshiryakagaeyemini, ishintsishireeyemini pajankaneki, eero pikantashiryapaa eejatzi. ¹¹ Thame maawaeni apinkathataperoyerini, akanteetatyeyyaani. Tema osheki ikameethaperotaki. Aritaki okantyaari.

¹² Ari nojankinatakimi eechonkiini nokamanantakimiri osheki ineshironkaperoyakimini Tajorentsi, kyaaryo nokantakimiri. Iroñaaka paapatziyaperotyaari irira, piweshiryawentyaari. Eeniro irika Shiriwaano,* rirotaki aaneemironi iroka nojankinari. Osheki noñaaperotziri: rirotaki ayemijantzinkarite, ikyaaaryoowentziro raapatziyaperotakari Jesoshi. ¹³ Riwehateeyakimini maawaeni ayemijantzinkarite jaka Wawirooniyaki,† tema rirojatzi riyoyaanewopaeni Awinkatharite raapatziyeyyarini. Eejatzi riwehateeyimini niyotaanewo Marikoshi. Tema kimitaka rirotaki notyomi. ¹⁴ Paakameethatawakagaeyaani maawaeni, pineshironkatawakagaeyaani. Nokantziri Tajorentsi: “Pineshironkateeyerini maawaeni aapatziyariri Pitomi, kameetha piyeekakagaeyerini”.

Naaka jankinatziimirori:

Peetero

* **5:12** Shiriwaano apite okanta iwaero, paashini okantzi Shiirashi. nampitsi owaero Orooma paashini owaero Wawirooniya.

† **5:13** Riraga aapatziyariri Jesoshi iitziro

RAPIITEENIRI PEETERO ROJANKINATZINIRIRI IYEMIJANTZINKARITE

¹ Naaka Shimo Peetero jankinatzimirori eerokapaeni noyemijantzinkaritepaeni. Naaka rotyaantanewo Jesokirishito, nantziniri rirori oetarika ikowakaakinari. Tema amonkaatawakagaeyakani ameenteeyakarini Jesokirishito, riraga Owawijaakoeyakaerini. Tema rirotaki Tajorensi. Rirotaki kameethaperotatsiri. ² Ari piyoteeyakirini, rootaki nokanantariri osheki ineshironkateeyemini eejatzi kameetha ijeekakagaeyemini.

Pikañaaperotya ashi poyiro pikameethatzi

³ Ari roñaagakaero Tajorensi rirotaki kameethaperotatsiri eejatzi eenitatsi itajorenka, ikaemashiryaanteeyakaerini aapatziyaari. Aririka aapatziyaari aritaki itajonkawenteeyakaeni akanteetateyeyaani ajeeki eejatzi oshiyakotyaaari rirori akameethashiryaantyaari. ⁴ Osheki itajonkawenteeyakaeni akimoshirewenteeyantyaaririni, rantakaeniro maawaeni ikantakaeri. Ikashiyakae ramitakoeyeeni eero akowantawo antero kaari kameethatatsi jaka kipatsiki. Eejatzi ramitakoeyeeni akimiteyantaririni rirori. Tee akimitari iroñaaka riraga theenkantatsiri.

⁵ Tema rantakaeniro Tajorensi maawaeni iroka, rootaki okameethatantari akañaaperotya kameetha ameentyaari Jesoshi. Aririka ameentyaari, roojatzi ari okameethatzi akameethatanaki. Aririka akameethatiki, okameethatzi eejatzi ayoperotanaki oetarika ikowakaakaeri. ⁶ Aririka ayotaki oetarika ikowakaakaeri, okameethatzi eejatzi aamakowentya apaniroeni anantyaawori. Aririka aamakowentanakya, okameethatzi akyaryoowentero ikowakaakaeri. Aririka akyaryoowentero ikowakaakaeri, okameethatzi eejatzi oshiyakotyaaari Tajorensi, antapiintziro okaatzi kameethatatsiri. ⁷ Aririka oshiyakotyaaari Tajorensi, antapiintziro okaatzi kameethatatsiri, okameethatzi eejatzi anintaperoeyanakirini maawaeni ayemijantzinkarite, eejatzi okameethatzi aneshironkateeyanakirini maawaeni atziri. ⁸ Aririka pantaperoeyanakironi maawaeni iroka, ari osheki pantakiniri Awinkatharite Jesokirishito, eejatzi piyotaperotanakiri. ⁹ Riraga kaari anteroni irokapaeni ikimiwita kamampowaakitatsiri. Tema ipeyakotari osheki ranteeyawitakawoni kaari kameethatatsi paerani, omaanta Awinkatharite ineshironkaperotakiri, rowameethashiryaakiri, ari tee ikenkithashiriiri eejatzi kaari kameethatatsi rantzimotawitakariri.

¹⁰ Iroñaaka, noyemijantzinkarite, eero pikimitari riroripaeni inta pikyaaryoowentaperotero panteniri Tajorensi maawaeni ikowakagaeyakimirini. Tema pikowaki piyote ikaemakimi Tajorensi eejatzi riyoyaakimi. Aririka pantapiintakiro maawaeni iroka, eero pipakagaero paapatziyari Jesoshi. ¹¹ Okantyaatakya raantaneemiri janta jenokinta, janta ikantani ipinkathariwenantzi Awinkatharite Jesokirishito: riraga owawijaakoeyakaerini.

Eero pipeyakotziro iroka nokantakimiri

¹² Tee owakira pikemaeyakironi iroka nokantakimiri: piyotziteeyawoni, eejatzi pimatayitakironi kameetha. Omaanta okameethatzi eekiyo niyaataye napiiteemiro eejatzi nokenkithashiryaakagaemiro. ¹³⁻¹⁴ Riyotakaakina Awinkatharite Jesokirishito eero ojanantzi nokamantyaari. Omaanta okameethatzi nokenkithashiryaakagaeyemironi roojatzi nokamantakya. ¹⁵ Roojatzi nokamantaka, eero pipeyakotantawo, inta pikantyaani pikenkithashiryaapiintyaawo.

Kameetha iyotagaeyakaeni iñaani Tajorensi

¹⁶ Tema nokamanteeyakimini iinja ipokae eejatzi Awinkatharite Jesokirishito, osheki ipinkatharentsitapaaki. Kyaaryo iroka nokantakimiri, tee nokamantashiteeyemironi naamaashiteeyakarini. Tema naakapaeni ñaaperoeyakiririni Jesoshi paerani ishipakiryaaiki eejatzi itajonkantayitakini. ¹⁷⁻¹⁸ Paerani riyaatantakari Jesoshi tonkaariki, noyaatanakiri naaka eejatzi paashini apite riyotaanewo; noñaaperoeyakirini ishipakiryaaanaki, eejatzi nokemaeyawakirini Pawa Tajorensi, riraga kameethaperotatsiri. Ikantzi: "Rirotaki irika notyomi nonintaperotziri, osheki noñaaperotakiri ikameethatzi".

¹⁹ Eejatzi eenitatsi iroñaaka rojankinatziiteyanarini riraga kamanantayitzirorini iñaani Tajorensi paerani: okyaaryooperotatzi. Okameethatzi pikenkithashiryaaperoeyeroni okaatzi rojankinatzi; tema iyotaatziimi piyote okyaaryooperotzirika okaatzi riyotaantziiri

paashinipaeni atziri. Okimitakawo oorentya tsiteniriki: eerorika oorenta, eero aminashita. Ari okameethatzi pikantyaani pikenkithashireeyeroni Jankinarentsiperu, roojatzi kitejiriki ipokantyaari Jesoshi; roojatzi riyotakaaperoyemini Tajorentsi, okimitzi-moeyemini okitejitaperotzi. ²⁰⁻²¹ Nokowaki piyoperoyeroni iroka: rowaga rojankinarini riraga kamanantayitziironi iñaani Tajorentsi okameethaperotaki. Tee riyotawitani irirapaeni, riraga paejatziiteni, kaari ashitawori rojankinari rirori; omaanta iyotagaeyakirini Ishire Tajorentsi, rootaki rojankinantakawori iroka.

2

Ikenkithatakotziri amatawitantatsiri

¹ Eeniwitacha paerani kamanantawitachari ikaateeyinira ijoriyotzinkaritepaeni, omaanta ramatawitagaanteeyirini; roojatzi ijeeki iroñaaka amatawiteeyemirini eerori. Riyotagaeyemironi theeyaantsi, itheeyakotyaari Tajorentsi. Tema ayoteeyakini ikamawenteeyakaeni Jesoshi aateeyantyaarini jenokinta, omaanta ikante riraga amatawitantatsiri: “Eero apinkathatzi Jesoshi”. Rootaki kaari ojamanitanta rowashironkaaperoteri Tajorentsi. ² Eenitatsi osheki eerokapaeni rirotki oyaaterini: pikimityaari, tema pantayitziironi kaari kameethatatsi; rootaki itheenkanteeyaawori Ñaagantsiperu kenkithatakotziriri Jesokirishito. ³ Osheki ramatawiteeyemini riroripaeni, riyotaashitayitemironi oetarikapaeni rayitantemiriri piyorikite. Paerani ikantzi Tajorentsi: “Aritaki nowashironkaaperoyakirini riraga amatawiteeyeririni aapatziyanari”. Kyaaryo, eero ojamanitzi riyateeyeni paamariki kaari tsiwakanitatsini.

⁴ Paerani riraga ronampiripaeni Tajorentsi ipiyathateeyakarini, rantayitakironi kaari kameethatatsi. Rootaki rowashironkagaeyantakaririni, rookaeyakirini janta jaawiki janta otsiteniperotzinta. Aritaki ijeekanaki riroripaeni janta, roojatzi ikantakowenantaariri Jesokirishito iinja. ⁵ Pamine, rowamagaeyakirini Tajorentsi riraga atziripaeni paeraniperoroña. Tee ipinkathateeyirini rirori, rootaki rotyaanantakanariri oonkawo agaeyakirini. Tekatsi paashini rowawijaakote, apatziro Noe, itomi 3 eejatzi iinapaeni, ikaateeyini 8. Tema rirotki kenkithatakagaeyawitakaririni atziripaeni, ikanteeyawitakarini okameethatzi pookero kaari kameethatatsi, panteru kameethatatsini. ⁶ Eejatzi paeraniperoroña itagaeyakirini Tajorentsi maawaeni joroomajatzi, eejatzi maawaeni komoorajatzi; itagaeyakironi ipankopaeni, rowagawo, maawaeni. Ootaka maawaeni. Okameethatzi iroñaaka akenkithashiryaakoperotyaawo rantakiri Tajorentsi, ayoteeyantyaarini ari rowashironkagaeyakirini iinja maawaeni kaari pinkathatziiriri. ⁷⁻⁸ Ari ikameethashiryaakini Rooteni; ijeekawitani janta Joroomaki, omaanta osheki rowashiretakotakari ijeekimoteeyakirini, iñaakiri, ikemiri ranteeyakironi oshekiperu kaari kameethatatsi. Osheki ikenkithashiryaakotakari maawaeni kitejiri ikantzi: “جيتاكا kaari raapatziyeeyantarini Tajorentsi? Raapatziyarimi ari ijeekimi kameetha”. Omaanta iñaakiri Tajorentsi ikameethaperotaki riraga Roote rootaki kaari itaantari inta rowawijaakotakiri. ⁹ Ñaakiro, riyotaperotzi Tajorentsi rowawijaakoyirini pinkathateeyirini, omaanta kaari ikimitantari theenkantatsiri. Kyaaryo, rowashironkaeyerini irirapaeni iroñaaka eejatzi ipokaerika ikantakowenanteeyaaririni, aritaki rotyaantakiri paamariki kaari tsiwakanitatsini. ¹⁰ Aritaki rowashironkagaeyakirini maawaeni kowatsiri ranteru kaari kameethatatsi antashitayitaworini ikowayitziironi rirori, omaanta rowashironkaaperoyakirini riraga ñaaminthatashitawori kaari rayi eejatzi riraga atziri rantatenkatawakayaani ishiramparinkaki eejatzi rowashironkaaperoyakironi rowaga ñaaminthatashitari kaari ayi eejatzi rowaga tsinani antatenkatawakagaeyaani otsinaninkaki. Eejatzi rowashironkaaperoyakirini riraga theenkiriri Awinkatharite eejatzi theenkiriri maawaeni jewatatsiri.

Tema osheki ikantakaaperotatya riraga amatawitantatsiri, ikantzimatatziiri jewatatsiripaeni eejatzi ronampiripaeni Tajorentsi. ¹¹ Omaanta ijeekayini ronampiripaeni janta Awinkathariteki, omawitya oshekiperu ishintsitzi, tee ipiyatakotari riraga kantzimiteeyiririni. ¹² Riraga amatawitantatsiripaeni ikimiteeyakarini tsimeripaeni, tekatsi riyote. Riraga tsimeri ijeekashiteeyaani inimoteeyakirini, roojatzi ikenteri atziri, chek, rowamayeri. Ikimiwitakari riraga theenkantatsiri ikantzimatashitayitawoni kaari riyotzi, rootaki ithonkantaariri Tajorentsi. ¹³ Kyaaryo iinja rashironkagaeyakyaani rirori, tema ikantzimatakiri paashinipaeni eejatzi ramatawitakiri. Riwehshiryaawentashitayitawoni ranteru kaari kameethatatsi kitejiriki, omawitya iñaakiri paashinipaeni atziri. Kyaaryo rantzimoteemiro kaari kameethatatsi itsipantakimiri rootaki itheenkantakimiri atziripaeni. Tee okameethatzi ranteeyirini rirori, omaanta rantakagaeyakimironi kaari kameethatatsi pikimiteeyantyaaririni eerori. ¹⁴ Tema iñaawenaperoteeyawoni ishirontawo

tsinanipaeni, ikantani rantapiintziro kaari kameethatatsi: tekatsi ikantero rookaero, ashi royiuro. Rantakagaeyakirini kaari kenkithashireeroni kameetha kaari kameethatatsi. Ashi royiuro ifaawenaperoteeyawoni ashaagawontsi. Kyaaryo riraga Tajorentsi rotyaanantyaariri rirori paamariki kaari tsiwakanitatsini. ¹⁵ Paerani ikemijantaperotaki kyaaryooperotatsiri omaanta iroñaaka rookakiro, rantashitayitawoni oetarikapaeni ikowakiri. Ikimiteeyakawoni rantakiri Waraamini, itomini Weyori. Ikenkithawatitawoni paerani ifaani Tajorentsi, omaanta ifaawenaperotakawo ashaagawontsi. Ikwawitakani ipeyiri ashaagantzinkari. Rootaki ikimoshiretantakari ipinatanteetariri ranantyaawori kaari kameethatatsi. ¹⁶ Tee raapatziyaperotari Tajorentsi omaanta royaatakiri kowaentsiri ipinateri ashaagawontsi. Ari romapokashitakari iwoorote ifaanaatakiri, kimitaka rirotakimi atziri. Tee riyotzi Waraami riro ifaawaetakaakiriri Tajorentsi. Ikiyaperotakiri rompojan-takariri, ipiyawaantetantakariri, roojatzi ifaakiri ronampiri Tajorentsi rootaki osheki rotsikanatantakariri, eejatzi osheki ikenkithashiryaanaka: tee ikenkithashiryaawitanaawo eejatzi ashaagawontsi.

¹⁷ Aririka pikeekakotero ifaa iyowaantyaari tema pikowaperotaki ojeeki ifaa. Omaanta aririka opiryaataki, tema tee okameethatzi, tekatsi paye ifaa. Ari riraga amatawitantatsiri roshiyakawo piyanarite piraateentsiri ifaa: tee ikameethatzi. Osheki ifaawaetashita, wero, wero, wero, omaanta tekatsi ramitakotemi. Eejatzi ikim-itawitakawo menkori, aririka piñaakiro amakiro tampyaa, pikenkithashireeya: “Opariy-atyee inkani”. Omaanta kimitawitaka amatawiwitakimi, teemaeta opariye. Eeniro ijeekaperotantyaari rirori janta otsitenitaperotzinta riwetsikakiniriri Tajorentsi. Tema rootaki paamariki kaari tsiwakanitatsini. ¹⁸ Osheki ikantakaaperota eejatzi ikantapi-intzi: “Ñaakiro, nantashitayitakawoni oetarikapaeni nokowayitzirini”. Ari ramataw-itayitzirini osheki owakira aapatziyawitakariri Jesoshi: owakira rookawitakawo kaari kameethatatsi rantayitzirini, omaanta rantakagaeri eejatzi. ¹⁹ Ikanteeyirini: “Tema irira Tajorentsi owawijaakotzimiri, tee pimatziro powawijaakotya apaniroeni. ¿litaka kaari panantawo oetarika pikowayitzirini? Tema ineshironkatakimikya, eero ikijawentz-imiro. Thame pikimitena naari”. Rootaki ikantayitawitarini, omaanta osheki ramatawitantzi. Tee imatziro rirori rantero oetarika ikowaki inta rantapiintziro kaari kameethatatsi. Tema piyotzi aririka ranaakoteetakae oetarika eero amatziro apaniroeni ookaero iroka. ²⁰ Pamine, paerani riraga amatawitantatsiripani rantapiinteyawitawoni kaari kameethatatsi ranteeyironi maawaeni theenkantatsiri. Roojatzi riyotaako-teetakiri Awinkatharite Jesokirishito riraga Owawijaakotakaeri, ari ipakaawitakawo rantziro kaari kameethatatsiri. Roojatzi ipiyashitantaawo rantziri paerani. Iroñaaka tekatsi ikantya ipakantyaawori eejatzi rantayitzirini, rootaki osheki rowashironkaaper-otantyaari. ²¹ Ñaakiro, okameethawita eero riyotzimi riroripaeni ijeeki kameetha. Tema iroñaaka tee ikoyi rantero okaatzi ikaminaakiriri Tajorentsi, omawitya okameethaperotaki; rootaki tekatsi okantya rawijakotantyaari. ²² Ikanteetzini: “Riraga otsitzi roepiyeero iyamaankani, rowaawo”. Eejatzi ikanteetzini: “Atsipetashitakari akiweri chaancho, tema eejatzi ipiyanee rantaatapaero jampowatha”. Kyaaryootaki ikanteetziri. Aritaki ikimiteeyarini rirori riraga iyotakowitariri Jesoshi omaanta kaari aapatziyariri, ipiyakoteeyaawo kaari kameethatatsi.

3

Ikenkithatakotziri Jesoshi ipokanteeyaari ikantawenterini atziri

¹⁻² Ari, noyemijantzinkarite, piyoteeyini nonintaperoyakimini. Paeranine nintantakimirori nojankinatakimiro, nokenkithashiryaakaakimiro rojankinatziniriri riraga kamanantayitzirorini ifaani Tajorentsi kameethashiretatsiri paerani. Eejatzi nokenkithashiryaakaakimiro maawaeni ikaminaakaeri Awinkatharite, riraga owawijaakotakaeri. Roojatzi rotyaanteeyakinirini aapatziyakagaeyemirini. Iroñaaka napiiteemiro nojankinateemiro pikenkithashiryaakoperotantyaawori maawaeni okaatzi kameethatatsiri.

³ Okameethatzi piyoteeyeni eerotzitarika ipokira Awinkatharite, ijeekera osheki theenkantatsiri, rantashitayijeemipyaawoni oetarikapaeni ikowayitzirini rirori. Ishirontawenteeyarini Awinkatharite, ⁴ ikanteeyeni: “¿Ikantzima Jesokirishito ari ipokae? Injii, injii, injii. ¿Iitarika iroñaaka? Tema kamaki paerani. Eero ipokae. Paerani raamaawitakarini riraga itakaantaworini aapatziyariri roojatzi ikamaki, omaanta tee ifiiri, roojatzi iroñaaka. Paejatotaki paerani. ¿Piitziima eero ari piñaagaeri? Injii, injii, injii. Roojatzi okantani kipatsi, tee opaashinitzi”. Rootaki ikanteeyirini theenkantatsiri.

⁵ Riyotaki itheeyashita, omaanta tee ikoyi ikenkithashireero rantayitikirini Tajorentsi. Paerani ikantaki rirori: “Otzimeeta jenoki, eejatzi otzimeeta kipatsi”, roojatzi otziman-takari. Ari riwetsikakiro kipatsi, shitowanaki niyanki inkaareki, iroñaaka otapotakawo inkaare. ⁶ Aritaki okantakari paerani, omaanta roojatzi rowashironkagaeyakirini ri-raga atziri eejatzi piratsipaeni ikaateeyinira ijeekantakarira Noe paerani. Rootaki rowashironkaateeyakaririni, tee ijeekaeyini kameetha. Ari opariyaki antawo inkani, oonkanaka maawaeni kipatsi, eejatzi ithonkaeyanakani theenkantatsiri. ⁷ Eejatzi ikantzi Tajorentsi: “Iinja notayero jenoki eejatzi kipatsi, eejatzi notaakooyerini maawaeni jeekantawori”. Tema paerani ikantzini: “Niwetsikero kipatsi”, roojatzi otzimantakari. Iroñaaka ikantzi: “Iinja notagaero kipatsi”, tema eejatzi rantero. Kyaaryo tekiraata omonkaatya itaanteeyaawori, omaanta iinja itagaero, eejatzi itaakooyerini maawaeni theenkantatsiri, rowashironkagaeyerini.

⁸ Iroñaaka, nonintanewopaeni, pikenkithashiryakooyeroni iroka: aetakaawitawo 1000 ojarentsi paeraniperoroña. Omaanta tee iitziro riraga Tajorentsi. Iñaakiro tee ojamanitzi, okimitzimotakari apaani kitejiri. Aeteeyironi tee ojamanitzi apaani kitejiri, omaantakya irira iñaakiro ojamani, okimitzimotakari 1000 ojarentsi. ⁹ Ñaakiro, aetakaawiteeyakawoni opaerantitaki, tekira imonkaatziro ikantakaeri: tekira ipokae Awinkatharite. Omaanta tee iitziro rirori opaerantizi. Eero ramatawitee, omaanta ojamani royeeyirini theenkantat-siri, ikowaki ikenkithashiryaaaperoteeya, retakotantanakya okaatzi kaari kameethatatsi rantakiro eejatzi rookero. Ikowakiri maawaeni atziri eero riyaatanta paamariki kaari tsi-wakanitatsini. ¹⁰ Omaanta kyaaryo iinja romapokaperotapae Awinkatharite, ipokaerika. Okimitaaganki tee ayotzi tsika ikaatzika ipoki koshintzi eejatzi tee ayotzi tsika ikaatzika ipokae Jesoshi. Antawo otonkanaki jenoki, toon: othonkaperotanakya, thopereee. Itaaperotanakya ompokiro, oorya, kashiri, maawaeni. Eejatzi kipatsi, otaanakya; ee-jatzi otaakotaperoyanakaani maawaeni riwetsikakiri Tajorentsi jaka kipatsiki eejatzi itaakoeyanakaani maawaeni atziri: jeeii.

¹¹ Ari iroñaaka ayoteeyanakini othonkaeya maawaeni añaeyirini, rootaki okameethatantari akenkithashiryaaanakya, aapatziyaperotyaari Tajorentsi, kameetha ajeekaperote. ¹² Kameetha aamagaeyaarini Jesokirishito ipokae, kameetha eejatzi anteeyenirini maawaeni ikowakaakaeri ishintsitanteeyari ipokae. Aririka omonkaatakya, otaanakya jenoki eejatzi jenokijatopaeni othonkaeyanakaani, maawaeni, thopereee. ¹³ Omaanta eenitatsi paashini ikantakaeri, ayotaki eero ramatawitee. Tema ikantzi: “Niwetsikae paashini jenoki owakirari, eejatzi kipatsi owakirari. Okameethaperotee roori, eero ijeekae antayiteeroni kaari kameethatatsi”.

Riweyaantapaakari rojankinari

¹⁴ Rootaki nonintaperotanewopaeni, paamagaeyantaworini ikantakaeri. Pikañaaperotyia piyeeki kameetha pikimitya Tajorentsi, eejatzi paakameethatawaka-gaeyaani; roojatzi aririka ipokae, iñaaperotapaakimi pikameethaperotaki, tekatsi pantani. ¹⁵⁻¹⁶ Eejatzi pikenkithatakotero iroka: kyaaryo, tekira ipokae Awinkatharite, omaanta royagaeyakirini paashinipaeni atziri raapatziyeeyarini rirori rawijakoeyanteeyaarini. Rootaki rojankinateeyakimirini Paaworo rirori, riraga anintaperoyirini. Osheki riyotaakiri Tajorentsi irira. Roojatzi rirori ikamantakotakaero iroka maawaeni rojankinari. Eenitatsi pomeentsitagaantenchari rojankinayitziirini. Iroñaaka riraga kaari iyotatsi, riraga kaari aapatziyaperotariri Jesoshi, ikinakaashitakawo iñaani Paaworo, tee rothatayiro ikamantakotero. Eejatzi ikinakaashitayitakawoni paashini iñaani Tajorentsi, rootaki rowashironkaeyantaworini iinja.

¹⁷ Ari, nonintaperotanewopaeni, nokamantakimi tsika okantyaari iinja. Nokamanteeyakimiri ijeeki riraga kaari kameethatayitatsini, piyathateeyaaririni Tajorentsi, riyotaantero theeyaantsi. Kyaaryoowa, paapatziyarikari, ikompitakaemikari. ¹⁸ Eekiro piyaatatye paapatziyaperotyaari Awinkatharite Jesokirishito, riraga owawi-jaakoeyakaerini, piyoperotantakariri. Thame iroñaaka eejatzi apinkathataperoyeerini, akanteetatyeeyaani. Aritaki okantyaari.

Naaka jankinatzimirori:

RITAKANARI ROJANKINATZINIRI JOWA RIYOTAANEWOPAENI

Riraga iyotakoperotakagaeyakaeririni Tajorensi riyoteeyakaeni tsika akantyaari ajeekantyaari jenokinta

¹⁻² Nokoyi niwethatemi eerokapaeni tsikarika pikanta pijeeki. Naaka Jowa jankinatzimirori iroka. Iroñaaka nojankinatakotakiri itaperotakawori ijeeki. Paeraniperoroña, tekirani otzimini kipatsi, roojatzi ijeekitani riraga Jesoshi. Itsipatakarini ashitariri, riraga Pawa Tajorensi, roojatzi ipokantapaaka jaka kipatsikika. Rirotaki iyotakoperotakagaeyakaeririni Ashitariri. Ikanta riyotagaeyakinani tsika akanteeyarini ajeekashiryaanteeyari jenokinta. Naaka maawaeni riyotaanewo nokemapiinteeyakirini, noñaapiinteeyirini, naminapiinteeyakirini, nopampitapiinteeyakirini: iroñaaka nokamanteeyemini tsika ikantari, eejatzi nokamanteeyemini tsika akantya añaaperotanteeyaririni janta jenokinta. ³ Irira noñaaperotakiri, nokemaperotakiri, rirotaki nokenkithatakotziri. Iroñaaka nokamantaperotemi tsika pikantya pikempiyaaminthatantenari kijokiro powanakina naaripaeni. Eejatzi akempiyaaminthatantyaariri Ashiteeri, eejatzi Itomi, riraga Jesokirishito. ⁴ Nojankinatzimiro iroka akimoshireperotanteeyarini kameetha.

Roshiyaperotakawo Tajorensi kitejiri

⁵ Iroñaaka nokamantemiro ikamantakinari rirori. Maawaeni okaatzi rantziri Tajorensi okameethatzi, rootaki roshiyaperotantakawori kitejiri koñeeyaaki kameetha: tee ikemakaaneentawo rantziro kaari kameethatzi, rootaki kaari itsitenitaneeantari rirori. ⁶ Akanterika: “Nokimitakari: tema kijokiro nowakiri”, omaanta eenirorika antapiintziro kaari kameethatzi, okimitaka eeniro akinaki tsiteniriki: atheeyashitaka amatawitaakae paashinipaeni. ⁷ Omaanta Tajorensi ikameethaperotaki, ikimitakawo ikinanaki rirori kitejiriki. Eejatzi aari, aririka kameetha ajeeki, okimitaka ajeekaki kitejiriki, akimitakotakari ikimitaaga rirori: akameethatawakagaeyakani. Ikamawentakae Jesoshi, riraga itomi Tajorensi rowawijaakotantakaeri: okimitaka rapaatawentakae riraa okitetanteeri kaari kameethatzi antziri. Rootaki iñaaperotanteeri Tajorensi aaka kimitaka tekatsi antani. ⁸ Akanterika: “Tee nantziro kaari kameethatzi”, aaka amatawitaacha apaniroeni, tekiraata ayotaperotziroota kyaaryooperotatsiri. ⁹ Tee ramatawitee Tajorensi, ikameethaperotaki eejatzi ikyaryoowentziro okaatzi ikantakaeri. Aririka athawetakotya akanteri: “Nantakiro iroka kaari kameethatzi, eero napiiteero, eero pikijawentanawo inta pipeyakotenawo”, aritaki imatakiro: kyaaryo ikaminthaakae, rowameethatakae, tema apaatawentakae riraa Jesoshi paerani okite-takaakae. ¹⁰ Akanteririkami Tajorensi: “Tee nantziro kaari kameethatzi”, kimitaka akimitakaantakari rirotaki theeri Tajorensi. Tema ikantzi Iwaperiteki: “Maawaeni atziri rantziro kaari kameethatzi”. Akanteririkami Tajorensi: “Tee añauro nantani”, rooma tekiraata ayoperotziro kameetha kyaaryooperotatsiri okantziri iñaani. Tema athañaakawo okaatzi ikantakaeri.

2

¹ Iroñaaka, niyotaanewopaeni, nojankinateeyemironi eero panantawo kaari kameethatzi. Eenitatsi Pawakinta ñaanatakowenteeyakaerini, riraga Jesokirishito, ikameethaperotaki. Aririka antero kaari kameethatzi, ari iñaanatakowentakae. Ikanteri Ashitariri: “Pikaminthayeri riraga aapatziyanari; tema nokamawentakiri”. ² Eenitatsi anteeyakirini maawaeni, rootaki ikamawenantakaeri rirori koroshiki ikowashitaka. Tee apatziro ikamawenteeyirini anampijatzipaeni aaka, inta eejatzi ikamawenteeyakirini rirori maawaeni atziri, rowameethatanteeyakaerini Tajorensi, eejatzi riroripaeni maawaeni aapatziyariri Jesoshi. Roojatzi aapatziyaririka irira, eero ikijawenteero Tajorensi kaari kameethatzi anteeyakirini, eero rowashironkagae.

Aapatziyaperotariri Tajorensi, rirotaki iyotziriri

³ Aririka akemijantaperotapiintero ikaminaakaeri Tajorensi, ayoperoeyakini asheninkatakari. ⁴ Eenitatsi kantashitachari ikantzi: “Nosheninkatakari Tajorensi”, omaanta tee imonkaatziro rantziniri ikaminaawitariri, rirotaki theyinkari, riro amatawitaacha apaniroeni. ⁵ Omaanta aririka antaperotakiniri ikaminaakaeri Tajorensi, aakaperotaki nintaperotakiriri. Rootaki ayotawakaantakari akimitakari. ⁶ Akanterika: “Kijokiro nowakiri Tajorensi”, kameetha akanteetateyeyaani akimitakotyaari, ajeeki kameetha ikimitaaga Jesokirishito ijeekawitani paerani.

⁷ Nonintaperotanewopaeni, kaari owakirari iroka nokaminaakimi, inta paerani pikemakiro. Paerani pitakawoni paapatziyakarini Jesoshi riraga Tajorentsi ikaminagaeyakaeroni. ⁸ Tee ayotawitani, okimitzimotawitakaeni ajeekaki tsiteniriki, omaanta ipokashiteeyakaeni riraga Jesokirishito riyotakaakae, iroñaaka okimitzimotanakae ajeekae kitejiriki. Rootaki napiiantzimiro. Ikyaaryoowentakiro Jesokirishito inintaperoyakaeni. Eejatzi eerori ari pikimitya pikyaaryoowentero pinintaperoyerini paashinipaeni. ⁹ Aririka akantashitya: “Nokinaki kitejiriki, niyoperotziri Tajorentsi”, omaanta eenirorika oonari ayemijantzinkarite, tekiraata ajeeki kitejiriki, inta eeniro akimita paerani akinaki tsiteniriki. ¹⁰ Omaanta aririka anintaperoteri ayemijantzinkaritepaeni, tema eekiro aatayee ajeeki kitejiriki, akimitakari Tajorentsi, eejatzi eero antapiintziro kaari kameethatatsi. ¹¹ Omaanta oofaririka rirori, kimitaka akinaki tsiteniriki, eeniro antapiintziro kaari kameethatatsi. Tee ayotzi tsikarika akinanaki, kimitaka otsitenitzimotakae, rootaki kaari añaantawo oetarika.

Eero pikowaperotziro rantapiintziri theenkantatsiri

¹² Nonintanewopaeni, eeniro panteeyawitakarini, omaanta rowawijaakoeyakimini Jesoshi. Tema ipeyakotakimiro Tajorentsi okaatzi pantawitakari. Rootaki iroñaaka nojankinatantzimiro iroka. ¹³ Eeroripaeni yotziriri kameetha Tajorentsi oshiyariri shirampari pishintsishiretaki tema piyoteeyakirini Jesokirishito riraga itaperotawori ijeeki, rootaki nojankinatantzimiro iroka. Eeroripaeni antziniriri Tajorentsi oetarikapaeni, poshiyakari ewankaripaeni, tema panaakotakiri Jatanaashi tee pantziniri ikowakaawitakimiri, rootaki nojankinatantzimiro iroka. ¹⁴ Kyaaryo nojankinatantzimiro eeroripaeni kimitakimi neentsitepaeni, niyotaakimiro paapatziyari Jesoshi rootaki piyoteeyakirini ashitakaeri. Eeroripaeni antaripaeni, piyotakiri riraga itaperotawori ijeekaperotzi, rootaki nojankinatantzimiro iroka. Eeroripaeni ewankari, pishintsiteeyanaki, pikyaaryoowentaperotakiro ikantziri Tajorentsi, eejatzi tee paapatziyanaari Jatanaashi, rootaki nojankinatantzimiro iroka.

¹⁵ Eero pikowaperotziro pantero rantapiintziri theenkantatsiri. Eero pikowaperotziro oetarikapaeni tee okameethatzi ikowaperotziri jeekayitatsirini kipatsiki. Aririka pikowaperotero, eero pimatziro pinintaperoteri Tajorentsi. ¹⁶ Riraga kowaperotachari ijeeki kimitariri theenkantatsiri eejatzi kowashitachari rashitari oetarikapaeni tema ari ikanteeyani jaka: ikenkithashiryagaeyakironi oetarika ikowaperotakiri ranteri. Ikowaperotakiro oetarika iñaakiri, ikantakaaperotawo rashitawitaripaeni. Tee riro yoteeroni Pawa Tajorentsi, inta yotagaerori theenkantatsiri tsika ikanta ikenkithashiryaaantari. ¹⁷ Opeyaneya jeekayitatsirini kipatsiki, eejatzi opeyaneya maawaeni ikowaeawitarini theenkantatsirini. Omaanta aririka anteniri Tajorentsi ikowakaakaeri, akanteetaty-eyyaani ajeekae janta jenokinta Pawaki.

Kijaneentakiriri Rotyaantanewo Tajorentsi

¹⁸ Niyotaanewo, rooteentsi ipokae Jesokirishito riraga Rotyaantanewo Tajorentsi, eero ojamanitzi. Pikemakotakiri riraga paashini pokatsini, riraga amatawitantashitachari, kantatsini: “Tee ratziritapaaki Rotyaantanewo Tajorentsi. Tee ipoñeeya jenokinta Jesoshi. Kaari irira Rotyaantanewo Tajorentsi”. Irika iiteetziri Kijaneentakiriri Rotyaantanewo Tajorentsi: * omaanta nokantemi, areeteeyakani osheki riroripaeni. Eenitatsi iroñaaka osheki amatawitantatsiri itheenkiri Jesoshi, rootaki ayoteeyantakarini eero ojamanitzi ipiyaperotanteeyarini Rotyaantanewo Tajorentsi jaka kipatsikika. ¹⁹ Paerani ikaateeyawiteeni riraga amatawitantatsiri, ikemijantawitani rirori, omaanta iroñaaka rotsiparyanee. Tee ikimitaperotee. Ikimitaperotakaerikami, kijokiro rowanakaemi, omaanta rotsiparyagaeyakaeni. Iroñaaka riyotaperotanakiri maawaeni atziri tee ikimitee aaka, tee raapatziyaperotari Jesoshi. ²⁰ Omaantakya eeroka, rotyaanteeyakimironi Tajorentsi Ishire, okithaatakaapaakimi. Iyotaaperotakimiro, rootaki pinashitanteeyakaworini eeroka kyaaryooperotatsiri eejatzi kaari kyaaryooperotatsi. Tee pikimitari riraga kaari yoteroni kyaaryootatsiri: tee riyotzi irinta. ²¹ Piyoteeyakironi kyaaryootatsiri, rootaki nojankinatantzimiro iroka. Piyotaki amatawitantatsiri: eero ipoña Tajorentsi, tema rowaga iñaani Tajorentsi rootaki kyaaryooperotatsiri. ²² Theeyaperotachari riraga Kijaneentakiriri Rotyaantanewo Tajorentsi riraga kantashitachari: “Riraga Jesoshi, kaari Rotyaantanewo Tajorentsi”. Tema itheenkakiri Ashitakaeri eejatzi itheenkakiri Itomi. ²³ Riraga theenkakiriri Itomi Tajorentsi, tee riyotziri Ashitariri eejatzi. Omaanta riraga kantaperotatsiri: “Jesoshi riyotakiri Itomi Tajorentsi”, tema riyotakiri yoperotziriri ashitariri.

* **2:18** Ipaante paashini Peru-jatzi okantzi “Kijaneentakiriri Rotyaantanewo Tajorentsi”: “Anticristo” eejatzi “enemigo de Cristo”.

²⁴ Pikanteetatyeyyaani pikenkithashireero pajankaneki iroka kyaaryooperotatsiri pike-makiri paerani. Aririka pikenkithashiryaaaperotakiro, aritaki kijokiro powanakiri Itomi Tajorensi, eejatzi Ashitariri. ²⁵ Ajaa, iroka ikashiyakaakaeri: “Okanteetatyeyyaani ojeeki pishire”.

²⁶ Ari nojankinatokatokiri riraga amatawiteminimi, nokantemi: “Kyaaryoowa, ramatawizimikarira”. ²⁷ Omaanta rotyaantakimiro Tajorensi Ishire, okithaatakaapaakimi. Rootaki kaari pikowanta paashini yoteemini. Okithaataantakaakimiri, omatakayemiro othoyeemiro maawaeni iyotaaperotemiro. Kameetha iyotayemi, tee otheyyaniiti. Rooma iyotaakae kijokiro oyeri Jesokirishito: ari kijokiro poyeri, pikantyaani.

Reentsitetakae Tajorensi

²⁸ Iroñaaka, nikoyanawo, pikempiyaminthatakeri Jesokirishito. Iinja ipokapae. Aririka pikantyaani pikempiyaminthatakeri, ari piweshiryaaawentawakyaari, eero pipashiwentakaawakari aririka ipokae. ²⁹ Aritaki ayotaki ikameethataki Tajorensi. Aririka eekiroya riyaatatyee rantero kameethaperotatsiri riraga atziri, aritaki ayotanakiri rirori reentsitetakari Tajorensi.

3

¹ Tee amatziro athotyeero tsika okaatzika inintaperotakae Pawa Tajorensi. Tema ikantakae rirori: “Eerokateeyakini notyomipaeni, nishintyopaeni”. Kyaaryo ikantzi. Ñaakiro, osheki inintaperotakae. Omaanta tee riyotziri theenkantatsiri tsikarika ikanta, rootaki kaari riyotantee aaka rashi reentsite. ² Iroñaaka, nonintaperotanewopaeni, eero itomipaeni Tajorensi, rishintyopaeni. Tekira ayotzi tsikarika akantaperotyaaari iinja. Aririka ipiyapae jaka kipatsikika Jesoshi, añaawaeri tsikarika ikantaperota. Roojatzikya akimipaperotanakyaari aaka. ³ Ayoteeyirini rirorika piyaacha, rootaki akowantakari iroñaaka akameethatanaki: akimityaari rirori, ikameethataki. ⁴ Omaanta aririka eekiroya aatatyee antero kaari kameethatatsi, tee aapatziyaperotawo ikaminaawitakaeri Tajorensi. Tee okameethatzi apiyathatyaawo ikaminaawitakaeri. ⁵ Rooma piyotaki ipokapaaki riraga Jesoshi paerani jaka kipatsikika imatakaakae eero anantawo kaari kameethatatsi. Piyotaki eejatzi tee ikemakaaneentawo rantziro rirori kaari kameethatatsi. ⁶ Rootaki aririka kijokiro owanakiri, eero antapiintziro aari kaari kameethatatsi. Omaanta riraga antapiintziro kaari kameethatatsi tekira raapatziyari rirori eejatzi tee riyotziri tsikarika ikanta.

⁷ Rootaki nokantemiri niyotaanewopaeni, eero pishinetziri paashini rantakayemiro kaari kameethatatsi. Aririka eekiroya aatatyee antapiintero kameethatatsiri, tema akameethataki: amonkaatakari Jesokirishito, ikameethataki. ⁸ Omaanta riraga antapiintziro kaari kameethatatsi, reentsitetakari iwinkatharite kamaari paeni: rooma rirotki itaperotakawori antziro kaari kameethatatsi. Rootaki ipokantapaakari Itomi Tajorensi. Ro ipokashitaperotziri rookakayeri maawaeni rantayizirini iwinkatharite kamaari. ⁹ Aririka reentsitetakae Tajorensi, eero antapiintziro kaari kameethatatsi. Reentsitetakae, rootaki okithaataakaantakaeri Ishire, akimitakari riraga Tajorensi. Rootaki kaari antapiinantawo kaari kameethatatsi. ¹⁰ Rootaki ayotantakari asheninkatakari Tajorensi. Riraga kaari antziro kaari kameethatatsiri, tee isheninkatari Tajorensi. Eejatzi ikimita riraga kaari nintaperotziri iyemijantzinkarite eejatzi paashinipaeni atziri, tee isheninkatari Tajorensi, rootaki ayotantariri reentsitetakari iwinkatharite kamaari. ¹¹ Ajaa, iroka ritakimiri Tajorensi ikantakimiri paerani owakira paapatziyantakariri: “Okameethatzi anintashireperotawakagaeyaani”. ¹² Eero oshiyakotari Kayeeni, riraga jeekatsiri paerani peroroña: reentsitetakari iwinkatharite kamaari. Tema roonakari rirentzi rootaki rowamaantakariri irira. ¹³ Iitaka rowamaantakariri? Ashi royoire tee ikameethatzi, omaanta iñaakotakirira rirentzi kameethataki okaatziri rantakiri, rootaki rowamaantakariri.

Pinintaperoteri piyemijantzinkaritepaeni

¹³ Noyemijantzinkarite, ikijemirika theenkantatsiri, eero pikenkithashiryaaashita, “¿Iitaka ikijantakinari?” Rooma ashi royoire theenkantatsiri ikijantzi. ¹⁴ Anintaperotakiri ayemijantzinkarite, rootaki omawitya paerani tee ayotawitarini Tajorensi akamashirewitaka, iroñaaka aapatziyari rootaki owañaashiretantakaeri Ishire. Ayoperotziri iroka tema rootaki anintaperotantakariri ayemijantzinkarite. Riraga kaari nintashireperotziri aapatziyariri Jesoshi, eekiroya riyaatatyee ikamashireperotzi. ¹⁵ Riraga oonakariri atziri, aritaki ikenkithashiryaaakotziri Tajorensi, rirotki owamaantatsiri. Piyotaki eero ishinetziri Tajorensi owamaantatsiri ikanteetatyeyyaani itsipatyaaari inta rotyaanteri paamaariki. ¹⁶ Riraga Jesokirishito riro kowashiteencha ikamawentakae, rootaki ayotantakariri inintaperotakae. Eejatzi akimitya aari. Okameethatzi apashityaari ayemijantzinkarite oetarika koetyeemotariri omawitya roojatzi akamantakya. ¹⁷ Añaawitaririka rashironkaaka osheki ayemijantzinkarite,

teerika akoyi akaminthayeri, ζanintaperotzirima Tajorentsi akimita akantzi? Teewee. ¹⁸Nonintanewopaeni, tee okameethatzi akantashitya: “Nonintaperotziri maawaeni”. Inta okameethatzi aneshironkaperoteri, eejatzi anintaperoteri amitakoperoteri maawaeni.

¹⁹Rootaki ayoperotantakarari oyaataperotakiri Tajorentsi, tee añiuro antani. Rootaki iñaaperotanteeri rirori akameethaperotee. ²⁰Omawitya ajankaneki okantakotakae; “Eenitatsi pantani”, tema Tajorentsi ranaakotakiro ajankane: riyotzitakao maawaeni, oetarikapaeni. ²¹Eejatzi, nonintaperotanewo, aririka athawetakotya eejatzi ipeyakotenawo Tajorentsi kaari kameethatatsi antakiri, ayotziro eejatzi okameethatzi akenkithatakaapiinteri Tajorentsi. ²²Aririka akemijantaperoteri ikaminaakaeri, eejatzi amateniri ikowakaakaeri, ayotaki aririka akowakoteririka, aritaki ikemakae; tema ari ipashitakao. ²³Ajaa, iroka ikaminaakaeri: “Paapatziyaari notyomi Jesokirishito. Pimonkaateniri ikantakimiri rirori: ‘Pinintaperotawakaeanyi’”. ²⁴Aririka aapatziyaperotyawo ikantakae, akempiyaminthataari. Rotyaantakaeniro Ishire okithaatakaakae, rootaki ayotantakarari akempiyaminthatakarari.

4

Piyotaperoteri maawaeni iyotaanzirori kameethatatsiri eejatzi kaari kameethatatsi

¹Nonintaperotanewopaeni, eero paapatziyayarini intsipaete maawaeni iyotaawitemini: ramatawitzimikari. Aririka ikantemi: “Rotyaantakina Tajorentsi”, omaanta pityaawo pojampiteri oetarika riyotagaemiri, piyotantyaariri kyaaryorika rotyaantakiri Tajorentsi. Jaka kipatsikika eenitatsi osheki kowatsiri ramatawitante. ²Ajaa, iroka piyotantyaariri otyaantanewopaeni Ishire Tajorentsi: ikanteeyemini rirori: “Ipoñaaka Jesoshi riraga Itomi Tajorentsi jenokinta ipokapaaki jaka kipatsikika ratziriperotapaaki”. ³Omaanta tee otyaanziri Ishire Tajorentsi kowatsiri ramatawitemi riraga kaari kantatsini: “Jesoshi rirotaki Itomi Tajorentsi, ratziriperotapaaki”. Omaanta rirotaki theenkiriri irira, tema ikimitakarari riraga Kijaneantakiriri Rotyaantanewo Tajorentsi. Tema pikemakiri irira ikanteetzi: “Ipoke iinja”. Omaanta nokantemi: “Pokaki kijakiriri-paeni iroñaaka”. ⁴Niyotaanewopaeni, reentsitetakimi Tajorentsi, kijokiro rowakimi. Tema ipinkathariwenantzi irira ranaakotakiri maawaeni kowawitachari ramatawitemi. Imatakaakimi, rootaki kaari paapatziyantaperotaari Jatanaashi, riraga theye-achari jeekatsirika jaka. ⁵Rooma reentsitetakarari irira riraga amatawitantsiri, rootaki ikenkithashiryantakawori ikoyiri atziri. Ikemijantawakiri atziri rirori. ⁶Omaantakya naakapaeni nosheninkatakarari Tajorentsi, rotyaanteeyakinani niyotaantyaariri atziri-paeni kyaaryooperotatsiri. Raapatziyakae maawaeni iyotziri rirori, rootaki ayotantariri okithaatakaakarari Ishire Tajorentsi: rowaga yoteeriri kyaaryooperotatsiri. Riraga kaari iyoterini Tajorentsi, tee ikemijantana, rootaki ayotantakariri rirotaki amatawitantaniri.

Thame anintaperotawakaya

⁷Nonintaperotanewopaeni, thame anintaperotawakaya. Rirotaki Tajorentsi itaperotakawori riyotaakae anintaperotawakaantyaari. Aririka anintaperoteri paashinipaeni, aakaroperotaki reentsitewo Tajorentsi, ⁸riraga kaari nintashireperotziri aapatziyariri Jesoshi, tee reentsitetari Tajorentsi: reentsitetyaaririkami, aritaki ikimitakyaarimi rirori, tema ashi royiuro inintaperotantzi. ⁹Rootaki ayotantakarari inintaperotakae, rotyaantakiri Itomi rapintzite kipatsikika ikamawentakae rowawijaakotantakaeri, akanteetatyeeyaani ajeekimotantyaariri. ¹⁰ζNinka nintaperotantatsiri? Tee aaka anintaperotziri Tajorentsi, inta inintaperoyakaeni rirori. Rotyaantakaeri Itomi, ikamawentakae, rowawijaakotantakaeri ikowashitaka. Iroñaaka tee ikenkithashiryagaero Tajorentsi antawitari, inta ipeyakoteero eero rowashironkagae: tema riraga Itomi ipinawentakao okaatzi antani janta koroshiki.

¹¹Naakiro, nonintaperotanewo, inintaperotakaeroña Tajorentsi. Rootaki okameethatan-tari anintaperotawakaya aakapaeni.

¹²Tekatsi ñeerini Tajorentsi, omaanta aririka anintaperotawakaya, kijokiro rowanakae irira, imatakaakae akimitakarari, rootaki eekiuro aatate anintaperotantanakariri. ¹³Rotyaantakaero Ishire, ikithaatakaero, omatakaakae akimityaari rirori. Rootaki ayotantakarari akempiyaminthataari. ¹⁴Rotyaantakiri ashitakaeri Itomi jaka kipatsikika rowawijaakotantakaerori maawaeni atziri kaari kameethatatsi antakiri. Noñeeyakirini, rootaki iroñaaka nokamantakotantakariri. ¹⁵Akanterika: “Rirotaki Jesoshi Itomi Tajorentsi”, kijokiro rowanakae Tajorentsi. Eejatzi akimitya aari, kijokiro owanakiri: rootaki akimitawakagaeyantyaarini maawaeni. ¹⁶Ari ayoperotaki inintaperotakae, tema aapatziyakawo. Ashi royiuro inintaperotantzi. Aririka ashi oyuro anintaperotawakaya aari, akempiyaminthataari Tajorentsi, eejatzi ijeekakaakae kameetha akimitakariri rirori. ¹⁷Paata aririka akamae, eero athaawantawaari Tajorentsi. Aririka aweshiryaaawentyaari,

ayotanaki anintaperotakiri aari, aritaki amonkaatakari riraga Jesokirishito. ¹⁸ Aririka ayoperotaki anintaperotakiriroña kameetha eejatzi akemijantaperoteri rirori, žiitakakya athaawanantyaariri? Ayoteririkami ari rowashironkakae, tema aritaki athaawantakyaarimi. Riraga thaawantari Tajorensi, tekiraata inintaperotziri eejatzi tekiraata ikemijantaperotziri: rootaki ithaawanantakari. ¹⁹ Ritakae Tajorensi inintaperotakae, thame anintaperoteri aari iroñaaka. ²⁰ Ikanterika atziri: “Nonintashireperotziri Tajorensi”, omaanta ikijiririka atziri roonaririka, rirotaiki theeri. Teerika inintaperotziri atziri, tekatsi ikanteriki inintaperoteri Tajorensi. Ņaakiro, eerorika imatziro inintaperoteri atziri iñaapiintziri, žtsika ikantyaaka inintaperotantyaariri Tajorensi? Kaari iñeetzi rirori. ²¹ Ajaa, iroka ikaminaakaeri irira: “Aririka anintaperoteri Tajorensi, eejatzi akimiteri atziripaeni, anintaperoteri rirori”.

5

Okaataki 3 riyotakaakaeri Jesoshi rirotaiki Rotyaantanewo Tajorensi

¹ Aririka ayotakiri Jesoshi rirotaiki Rotyaantanewo Tajorensi aaka reentsite Tajorensi. Tema owañaakaero ashire rowaga Ishire rirori. Aririka anintaperoteri ashitariri, anintaperotzityaari eejatzi maawaeni reentsitepaeni, riraga owañaakiri ishirepaeni. ² Aririka, akemijantaperoteri ikantakaeri Tajorensi, amonkaatakari anintaperoteri, rootaki ayotantyaari anintaperotziri maawaeni reentsitetayitarini. ³ Anintaperotziri riraga riraga Tajorensi, akemijantaperoteri ikaminaakaeri. Tee opomeentsitaperota anteniri ikantakaeri. ⁴ Aririka rashitakae riraga Tajorensi, eero oyaatziri theenkantatsiri. Ameentaperotakari Jesoshi, rootaki anaakotantakariri riraga theenkantatsiri: kaari oyaatantari. ⁵ ŽNinka kaari oyaatziriri theenkantatsiri? Tema rirotaiki iyoperotakiriri Jesoshi, kantatsiri: “Jesoshi rirotaiki Itomipero Tajorensi”.

⁶ Paerani, ipokantapaakari Jesokirishito kipatsikika, ikaawoshitawentakari Tajorensi iñaaki, eejatzi ikamawentakae, ayotantakari irira rirotaiki Rotyaantanewo Tajorensi. Tee apatziro ikaawoshitawentakari Tajorensi eejatzi ikamawentakae: rapaatawentakae riraa. Eejatzi iyotaakae Ishire Tajorensi tsika ikantari. Kyaaryoopero iyotaakae. ⁷ Janta jenokinta okaatzi 3 kantakotziriri irira Jesoshi rirotaiki Rotyaantanewo Tajorensi: riraga Iriri, rowaga Iwaperite Tajorensi, eejatzi rowaga Ishire. ⁸ Eejatzi jaka kipatsiki eenitatsi 3 kantakotziriri: rowaga Ishire, ikaawoshitawentakari Tajorensi, eejatzi riraa rapaatawentakae ikamawentakae. Omonkaatawakaaka, iyotakaakae tsika ikantari riraga Jesoshi. ⁹ Rooma aapatziyakawo ikantakaeri atziri, omaanta ranaakotakiri Tajorensi atziri, kyaaryo ikanantaki rirori. Ikantakoperotakiri Itomi. ¹⁰ Aririka aapatziyaperotakyaari Itomi, akenkithashireperotakiri, eejatzi anteniri ikowakaakaeri. Riraga kaari aapatziyari Tajorensi, tee ikenkithashiriuro ikantakotziriri Tajorensi Itomi: itheenkakiri rirori, tee rantziniri ikowakaakiriri, inta iitzi rirori theeyinkari. ¹¹ Aapatziyakari aaka Itomi, rootaki ijeekakaanteeri Tajorensi aaka jaka iroñaaka eejatzi iinja janta jenokinta, akanteetatyeyyaani. ¹² Aritaki akanteetatyeyyaani añaagae maawaeni ayoperotziri Itomi eejatzi akempiyaminthari. Riraga kaari iyoperotziri, kaari owañi ishire rootaki tekatsi ikantya rareetya janta jenokinta.

Pamanapiinteri Tajorensi

¹³ Paapatziyakari Itomi Tajorensi, iroñaaka nojankinatziro piyotantyaari pikanteetatyeyyaani añaagae pishire iroñaaka eejatzi iinja janta jenokinta. ¹⁴ Eero apashiwenta akenkithatakari: eenitatsi ikowakaakaeri antapiinteniriri. Aririka anethayeri oetarika ikowakaakaeri tema ayotaki aritaki ikemijantakae. ¹⁵ Ayotaki oetarika akanteriri, ikemijantakae. Eejatzi ayotaki aritaki imatakaakaero iroka akantakiriri. ¹⁶ Aririka piñeeri piyemijantzinkarite rantziro kaari kameethatatsi, omaanta teerika itheenkiri Tajorensi, pamanakowentyaari ramitakotanteeri rookantyaawori kaari kameethatatsi rantziri ijeekantyaari kameetha. Eenitatsi rantakiri paashini theenkantaperotatsiri: aririka piñaakotakiri, piyotanaki riyaae rirori paamariki kaari tsiwakanitatsini. Tee nokantziimi pamanakowentyaari irinta. ¹⁷ Tee okameethaperotzi antero kaari kameethatatsi, omaanta eero aetakaashita maawaeni antzirori kaari kameethatatsi riyaae paamariki kaari tsiwakanitatsini.

¹⁸ Ayotaki aririka rashitakae Tajorensi, tee antapiintziro kaari kameethatatsi. Rookakowentakae Itomi, tekatsi ikantee Jatanaashi rowashironkaeri. ¹⁹ Ayotaki asheninkatakari Tajorensi. Omaanta maawaeni theenkantatsiri, ipinkathariwentakiri iwinkatharite kamaaripaeni. ²⁰ Ayotaki ipokaki paerani Itomi Tajorensi, rirotaiki iyotakaakaeri, ayoperotantariri riraga Tajorensisipero. Tema eejatzi Jesoshi rirotaiki Tajorensisipero. Rowaňagaeyakaeni, akanteetapaatyeyyaani aňagaeyapaeni janta jenokinta. Tema akempiyaminthari Tajorensi eejatzi Itomi. ²¹ Kyaaryo Jesoshi

rirotaki Tajorentsipero. Rootaki niyotaanewo, kyaaryoowa pikemijantaperotzirokari
iitajorentsitashitayitarini.
Ari okaatzi.
Naaka jankinatzimirori:

Jowa

RAPIITAKIRO JOWA ROJANKINATZINIRI RIYOTAANEWO

¹⁻² Nokoyi niwethatemi, choeni, tsikarika pikanta pijeeki. Eejatzi niwethatyaari peentsitepaeni. Naaka jewawentziriri ayemijantzinkarite jaka. Niyotaki, choeni, riyoyaakimi Tajorentsi eeroka eejatzi peentsitepaeni piyotantakariri. Kyaaryo, nonintaperoeyakimini. Tee apatziro naari nonintaperoeyakimini, eejatzi ikimiteeyakani maawaeni ayemijantzinkarite: inintaperotakimi. Osheki aapatziyakawo ikantziri Tajorentsi, aritaki akanteetatyeyaani, tema kyaaryooperotaki okamanteeyakaerini. ³ Osheki inintaperoeyakaeni Pawa Tajorentsi, eejatzi Itomi, riraga Awinkatharite Jesokirishito, kyaaryo rootaki iroka riyotagaeyakaerini. Eejatzi ikanteetatyeyaani ineshironkatee, rowawijaakotakae, ijeekakagae kameetha.

Eenitatsi iinja oshekini theeyakowentyaariini Jesokirishito

⁴ Nofaayitakirini apaanipaeni peentsite osheki niweshiryaawentakari. Tema kameetha ijeekayitzi, ikemijantaperotakiro kyaaryootatsiri riyotagaeyakaerini Ashiteeri Tajorentsi, eejatzi rantziniri rirori maawaeni ikowakagaeyakaerini. ⁵ Iroñaaka, choeni, nokowaki nokenkithashiryaakagaemiro ritakaeri Tajorentsi riyotaakaeri paerani: okameethatzi anintaperotawakaeya, maawaeni. Tee naaka ityaawoni niyoteemiro iroka. ⁶ Aririka anintaperoteri Tajorentsi, amonkaateniri maawaeni ikowakaakaeri. Rootaki ikowakagaeyakaerini ashi oyiro anintaperotawakagaeyaani, maawaeni, akyaaryoowentero. Tema rootaki ikanteeyakaerini paerani.

⁷ Eenitatsi iroñaaka oshekini amatawitantsiri, riyotaantziro theeyaantsi, ikanteeyini tee ipoñeeya Jesokirishito jenokinta, tee ratziritaperotapaaki jaka kipatsiki. Kaari irira Rotyaantaneewo Tajorentsi inta irira atziripero. Riraga kanteentsiri iroka rirotaiki theeyakowentariri Jesokirishito, ikijaneentakiri; tee ikoyi raapatziyaari. ⁸ Paamayaarira: ramatawitzimikari. Kameetha pikyaaryoowentero pantapiinteniri Tajorentsi ikowakaakimiri; aririka pikantyaani, eero patsipetashitawo, ari ijeekakagaeyemini janta jenokinta. Omaanta paamayaarira riraga kowatsiri ramatawitemi: aririka poyaatawitaneeyaari, patsipetashityaawo maawaeni pantawitakanariri Tajorentsi, eero ijeekakayimi janta jenokinta. ⁹ Kyaaryoowa, pookirikarira Jesokirishito: eerorika eekiro piyaatatyepaatziyeyawoni riyotaakaeri rirori, tekira piyoperotziri Tajorentsi. Rooma aririka pikantyaani pikenkithashireero riyotaakaeri, piyotziri irira eejatzi Ashitariri: kijokiro rowakimi Ashitakaeri eejatzi Itomi. ¹⁰ Riyaatashitemirika atziri riyoteemi, okameethatzi piyotawakiri kameetharika riyotaakopiintziri riraga Jesokirishito. Teerika okameethatzi iroka ikowawitari riyoteemirimi, eero paakameethatawakiri: eero pijeekakayiri pipankoki, eerokya pikemijantziri. ¹¹ Aririka paakameethatawakiri, aritaki pikaatakiri eerori piyotaantziro theeyaantsi. Tee okameethatziroña.

Riweyaantakawo rojankinari

¹² Eenitatsi paashini osheki nokowaki nokantemirimi, omaanta tee nokoyi nothotyaayemiro nojankinatemiro. Nokowaki nopoki nareetemi. Aririka añaawakagaeyaani, nothotyemiro nokamantemi maawaeni. Eejatzi akimoshireeyantanakyaarini maawaeni. ¹³ Eeniro jaka eentsitepaeni pirento. Tema riyoyaakiri Tajorentsi. Riwehateeyakimini rirori. Ari okaatzi.

Naaka jankinatzimirori:

Jowa

RAPIITZINIRI EEJATZI ROJANKINATZINIRIRI JOWA RIYOTAANEWO

¹ Nokoyi niwethatemi, Kaayo, tsikarika pikanta piyeeki. Naaka Jowa, jewawentziriri ayemijantzinkarite jaka. Kyaaryo, osheki nonintaperotakimi.

Kameetha pineshironkateri ayemijantzinkarite

² Nokamantemi, nonintaperotanewo, namanapiintakiri Tajorentsi, nokantakowentapiintakimi: nokantziri itajonkakowentemi kameetha piyeekantyaari, eero agaemi mantsiyarentsi. Niyotaki paapatziyaperotakari, eejatzi nokantakowentzimi pishintsiwathataperotantyaari eejatzi pishintsishireperotantyaari. ³ Eenitatsi areetapaenchari ayemijantzinkarite, ikamantapaakina pikyaaryoowentziro piyeeki kameetha pantapiintziro kyaaryooperotatsiri, eejatzi paapatziyaperotakari Tajorentsi, rootaki nokimoshirewenantakimiri. ⁴ Nokimoshireperotaki nokemakotantakariri niyotaanewo ikempoyaaperotakiro kameetha okaatzi niyotaakiriri paerani. Tema rootaki kyaaryooperotatsiri. Kijokiro rowakiro okantziri ifaani Tajorentsi.

⁵ Nonintaperotanewo, pikyaaryoowentaperotakiro pikaminthagaeyakirini ayemijantzinkarite, pithotyakiri: riraga poñaacharipaeni paashinikipaeni nampitsi, omawitya kaari piyotzi. Okameethataki. ⁶ Ikamantakina naaka eejatzi maawaeni ayemijantzinkarite jaka, osheki pinintaperoeyawakirini. Aririka rareetemi eejatzi pipankoki, okameethataki pamitakoteri; aririka riyaatane, pipaeyawakirini koetyeemotariri: rootaki ikowakaakimiri Tajorentsi. ⁷ Ikinakinayitanakini ikenkithatakopiintziri Jesokirishito, tekatsi raawakinirini riraga kaari aapatziyariri, ⁸ rootaki okameethatantari etakoeyaarini aaka, amitakoeyerini imatantyaawori ikenkithatero rowaga kyaaryooperotatsiri ikantziri Tajorentsi: rootaki akimitantawakaantyaari antakiniri Tajorentsi.

⁹ Eenitatsi nojankinatawitakanariri maawaeni ayemijantzinkarite janta, omaanta riraga Riyooteriijeshi tee ikoyi raapatziyawakyaawo eejatzi tee ikoyi ipinkathatena. Ikowaperotaki rirotakiita jewawenterini kemijantzinkaripaeni janta. ¹⁰ Nareetanteeyemirini nokenkithatakagaeyapaakimimi tsikarika ikantari: itheeyakotakina, ikantzimatakina. Eejatzi, rareetantawitakariri ayemijantzinkarite janta, tee raakameethatawakiri. Eejatzi ikijakiri riraga aakameethatawakiriri areetachari, eejatzi tee ikowakagaeyirini itsipatyaari janta ipiyotapiintaga aapatziyariri Jesoshi.

¹¹ Nonintaperotanewo, tee okameethatziroña iroka rantayitakirini riraganki: eero poshiyakotari. Inta poshiyakotyaari antzirori kameethaperotayitatsirini. Riraga antapiintayitziroirini kameethatatsiri, riyotziri Tajorentsi; riraga antapiintayitziroirini kaari kameethatatsi, tee riyotziri. ¹² Kyaaryo, ikameethaperotaki Rimiiteyo. Rooma ifaaperoyakirini maawaeni aapatziyariri Jesoshi jaka ikameethatzi, eejatzi naari noñaaperotakiri ikameethatzi. Piyoperotzi okaatzi noñaawaetapiintziri rootaki kyaaryooperotatsiri.

Riveyaantakawo rojankinari

¹³ Eenitatsi osheki nokowawitakari nokamantemirimi, omaanta tee nokoyi nojankinatemi maawaeni. ¹⁴ Niyotaki rooteentsi noñeemi: añaawakagaeyaarika paata janta, ari nothotyemiro, nokamantemiro maawaeni. ¹⁵ Nokowaki Tajorentsi ijeekakayemi kameetha. Riwehateeyakimimi maawaeni ayemijantzinkaritepaeni jaka. Eejatzi ayemijantzinkaritepaeni janta, niwethateyarini, maawaeni.

Naaka jankinatziroirori:

RIRAGA JOORASHI ROJANKINATZINIRIRI IYEMIJANTZINKARITE

¹ Nokoyi niwethatemi, noyemijantzinkarite, tsikarika pikanta pijeeki. Naaka Joorashi jankinatzimirori iroka, naaka pankinatanariri Jesokirishito; naaka rirentzi Jantyaako. Kyaaryo niyotakimi riyoyeeyakimini Pawa Tajorentsi, rootaki paapatziyeeyantaririni, eejatzi osheki inintaperoeyakimini rirori. Ikempoyaaawenteeyakimini, piñaanteeyaaririni iinja Jesokirishito. ² Nokowaki osheki ineshironkateeyemini, kameetha ijeekakagaeyemini. Eejatzi nokowaki paakameethatawakagaeyaani maawaeni, osheki pinintawakagaeyani.

Paamayaarira kowatsiri ramatawitemi

³ Piyoteeyakini osheki nonintaperoeyakimini. Tema rowawijaakoeyakaeni Tajorentsi. Inkaaganki nokenkithashiryawitakawo nokamantemiro mi tsika ikantakaeka rirori rowawijaakotantakaeri: itajonkawenteeyakaeni, ikaminthaakae, maawaeni; omaanta iroñaaka eero nokamantzimiro iroka. Tema enitatsi paashini nokoyi nokamantemiro. Iroñaaka nokantzimi: nokowakaakimi pikyaaryoowentero paapatziyaperotyaaawo riyotagaeyakaerini Tajorentsi paerani, rooma tee opaashinitzi. Iroñaaka eero paapatziyari riraga paashinipaeni kowaeyawitacharini ramatawiteeyeminimi. ⁴ Enitatsi riraga kantatsiri: “Naapatziyari Jesoshi”, omaanta ramatawitantzi. Riyotzi ineshironkaeyakaeni Tajorentsi, rowawijaakoeyakaeni. Omaanta eejatzi ikantashiteeyakimini riraganki: “Okameethatzi anteeyeroni oetarika akowaeyirini, eero ikijee rirori”, omaanta ramatawitashitzi. Tee ipinkathatziiri Awinkatharite Jesokirishito, rootaki riyaatantyaari iinja paamariki kaari tsiwakanitatsini. Tema aritaki okantzi Iwaperite Tajorentsi.

⁵ Eeniro piyoperoyakirini, omaanta nokoyi nokenkithashiryawitakawo eejatzi. Paerani osheki rashironkaeyakani maawaeni joriiyopaeni janta Ejiipitoki, omaanta rowawijaakoeyakirini Tajorentsi, ragaeyaneerini paashiniki kipatsi. Omaanta joriiyopaeni rirotoaki theenkiriri Tajorentsi, rootaki rowamaantakaririni maawaeni riroripaeni. ⁶ Eejatzi paeraniperoroña ijeekawitani jenokinta ronampiripaeni Tajorentsi, ikameethaperowitani, omaanta ipiyathatantakariri irira. Iroñaaka tee ijeekanee janta okameetheetyaaperotzinta, inta rookaeri janta jaawiki, otsiteniperotakinta. Rotsiparyaaperotanakari rirori. Aritaki ijeekaki janta roojotakitya kareenathaki, roojatzi iinja aririka omonkaatapaakya kitejitsiri ikantakowenantaariri, rotyaanantaariri paamariki kaari tsiwakanitatsini. ⁷ Eejatzi ikimiwiteeyakani riraga joroomajatzini eejatzi komoorajatzini, eejatzi maawaeni isheninkapaeni, osheki ranteeyakirini kaari kameethatatsi. Ithawinateeyakawoni iyashiyani paeni, ipiyaankashitawakagaeyakani; shirampari rantatenkatawakagaeyani ishiramparinkaeteki eejatzi omatzitanakawo tsinani roori. Rootaki rowashironkaanteeyakaririni Tajorentsi, maawaeni; rootaki ayotantakari ari ikemaatsitakyaawo paamari kaari tsiwakanitatsini, tema ro rowashironkaeyantaaririni maawaeni antapiintzirori kaari kameethatatsi: ikanteetateyeyaani ikemaatsityaawo paamari.

⁸ Omaanta tee ikenkithashireeyani riraga amatawitantatsiri. Ikantatyaani ithawinatawo iyashiyani, rantatenkatawakaaka ishiramparinakaeteki eejatzi; ithenkakiri Iwinkatharite riraga Tajorentsi, ishirontawenteeyakarini; ikantzi-mateeyakirini riraga kameethari ronampiripaeni Tajorentsi. Tema maawaeni iroka owariperotakiri ishireki. ⁹ Paeraniperoroña ikanteetzini: ikamantakarini Moeseeshi, ikowawita Jatanaashi raanakirimi janta iwatha paamarikanta kaari tsiwakanitatsini. Eejatzi ikimitaka Miyiiri, apaani jewatatsiri ronampiripaeni Tajorentsi: ikowakirimi raanakirimi rirori jenokinta. Iñaanatawakaanteeyakarini. Riraga Miyiiri riyotaki tee okameethatzi ikantakowenantaariri Jatanaashi, eejatzi tee okameethatzi itheeyakowentyaari, rootaki kaari rakakotantari. Apatziro ikantziri: “Irira Tajorentsi piyateminini”. Rootaki ikantakiriri. ¹⁰ Noyemijantzinkarite, riraga kowatsiripaeni ramatawiteeyemini tee riyotziro ijeeki kameetha, rootaki ikantzimantanteeri aaka aririka ajeeki kameetha. Tee añauro riyotantari, ikimiteeyakarini tsimeri: rantashiteeyawoni oetarika ikoyiri. Rootaki rowashironkaeyantaaririni Tajorentsi, rashironkaeyakyaani. ¹¹ ¡Ashironkaamatsiterini! Ikimiteeyakarini riraga Kayeeni, riraga owamaakiririni rirentzini. Ikimiteeyakarini riraga Waraamini: ipinateetakiri koriki, rootaki ranantakawori kaari kameethatatsi. Ikimiteeyakarini eejatzi riraga Koree eejatzi isheninkapaeni: ipiyathatakari paerani Moeseeshi. Tema rootaki rowashironkaantzitakaririni Tajorentsi. Maawaeni amatawitantatsiri eejatzi

ikimiteeri iinja rowashironkaeteri. ¹² Pamine, aririka pipiyotapiinteeyaani powaeyaani, pikowaeyawitani pinintashireperoeyawakagaeyaani, pikaminthaawakagaeyaani. Omaanta ikaateeyapaakimini riragankipaeni, rootaki kaari pantaperotantawo kameethari. Tee riyotzi rirori ipashiwentya, osheki rowaagatashita, tee ikenkithashirirowo paashinipaeni. Irirapaeni roshiyari shentziriri rowishate kaari owakaari kameetha rowishatepaeni inta apaniroeni rowaagata rirori. Osheki iñaawaetashywaeta wero, wero, wero, omaanta tee ramitakoeyemini. Ikimitashitakawo menkori amatawiteeyemini: amirorika antawo tampyaa, piitakaashitawitakawo opariyatyeemi inkani, omaanta eero opariyi. Ikimitakawo inchato kaari tzimatsi okithoki, tee okameethatzi akapatero; inta okameethatzi atoyero, apiyoteero, atayero. ¹³ Tema piñaapiinteeyironi othapyaakiini opitsishimoretzi, tee kameetha okantya: ari ikimiteeyani riroripaeni, tee okameethatzi rantayitzirini, okameethatemi ipashiwentakagaeyawonimi. Roshiyakaantawitakariri ompokiro iyotakaemirimi tsika pikine, omaanta ramatawiteeyakimini. Tema itzimpinatashitaka, riyaatzi otsitenitzinta. Kimitaka irika ompokiro, riraga amatawitantatsiripaeni riyaaateeyanakini rirori janta otsitenitaperotzinta rowaga paamariki kaari tsiwakanitatsini, ikanteetateyeyaani ashi royironi ijeeki janta. ¹⁴ Paeraniperoroña ikenkithatakotakarini Enoko, riraga icharineeteni Araani, ikantzini: “Ñaakiro, iinja ipokae Awinkatharite, ikaateeyerini oshekiperoño ronampiri, riraga kameethaperotatsiripaeni. ¹⁵ Ikantakotakaanteeyapaakirini maawaeni kaari kameethatatsini. Riyoteeyerini maawaeni theenkaeyiririni: ipiyatheeyawitakarini, kantzimaeyawitakaririni maawaeni, rootaki rowashironkagaeyantyaaririni”. ¹⁶ Ari ikijashireeyanakani, iñaawaepookiteeyanakini, ikantzimaeyanakirini atziri, ikowaperotakiro rantapiintero kaari kameethatatsi, osheki rajagaatya, tema ikowaki iñaaperotantyaariri ikameethatzi atziripaeni imatantyaariri ramatawitantyaariri.

Ikaminaakiri Joorashi aapatziyariri Jesoshi

¹⁷ Omaanta, noyemijantzinkarite, osheki nonintaperoeyakimini, rootaki nokowakaantzimirori pikenkithashiryaperotero ikantayitzimirini rotyaantanewopaeni Awinkatharite Jesokirishito. ¹⁸ Tema ikamanteeyakimini: “Iinja piñaaperoeyawakirini theenkantaperotatsiri rantashiteeyawoni oetarikapaeni ikoyiri rirori”. ¹⁹ Riroteeyakini amatawiteeyiririni paashinipaeni, rootaki ikijawakaanteeyarini; eejatzi rinashiteeyantaririni osheki itheenkanteeyini, tee okithaatakaari Ishire Tajorentsi.

²⁰ Omaanta eero, nonintaperotanewopaeni, paapatziyaperoeyaarini Tajorentsi tema kameethaperotaki, rootaki pimataperoeyantyaaworini pijeeki kameetha. Pikowaperotero Ishire iyotaaperoeyemini pamaneri rirori. ²¹ Pikowaperoeyeni pikenkithashiryakopiinteri Tajorentsi. Piyoteyakini ineshironkateyemini Awinkatharite Jesokirishito, ragaeyemini janta jenokinta, pikanteetateyeyaani pijeekimoteyapaerini. ²² Pikaminthaaperoeyerini riraga kaari yoteeyiririni Tajorentsi: piyotaaperoeyerini. ²³ Pawijakotakayeri paashini atziri, taachanimi janta paamariki kaari tsiwakanitatsini. Kyaaryoowa, pikimitarikari riraga paapatziyakagaeyakariririna. Eero pantzimaetawo okaatzira rantziri rirori.

Thaamentaantsi

²⁴ Athaamentawentyaari irika matzirori ikempoyaawentee eero otzimaneenanta kaari kameethatatsi. Athaamentawentyaari irika ikimoshiretakaanee atsipatyaari. ²⁵ Athaamentawentyaari apintzi Tajorentsi, owawijaakoteeri. Irira eenitatsi rowaneenkawo, pinkathari iiteetziri, omaperotatya eenitatsi itajorenka, pinkatharipero rini, rirotaki itawori ijeeki, tekirani otzimini kipatsi, roojatzi ikanta iroñaaka ijeeki, ashi rowatyeeroni ikanteetateyeyani ijeekanakya. Aritaki okantyaari.

Naaka jankinatzimirori:

ROŃAAGAYITAKIRINI JESOSHI JOWA OETARIKAPAENI AWIJATSINI IINJA OTHONKANTAPAAKYAARI KIPATSI

Itanakawo Jowa rojankinari

¹ Ritaperotakawo Tajorentsi ikamantakiri Jesokirishito oetaka awijatsini iinja, rojatzji rowaagantakanariri irira ronampiri, roojatzji roŃaagantakinawo naari. Naaka Jowa riraga antziniriri Jesoshi okaatzi ikowakaakinari. Tema koŃaatziro noŃaakiri oetaka rootzimateentsi awijanaki. IroŃaaka nowaagaeyemironi eerori. ² Naaka Jowa, jankinatziimirori maawaeni noŃaakiri eejatzji maawaeni nokemakiri. Tema ikan-tana ronampiri okaatzi ikantakiri riraga Jesokirishito eejatzji okaatzi ikantakiri Pawa Tajorentsi. ³ Okameethatzi iŃaanateeyeroni maawaeni atziri iroka Ńaanamentotsi eejatzji okameethatzi ikemero maawaeni atziri okaatzi okantziri. Omaanta eero ikemashitawo, inta ikenkithashiryaakotyaaawo ikimoshirewentero. Pamine, eero ojamanitzji awijanaki maawaeni iroka nokenkithatakotzimiri.

Rojankinateeyakinirini aapatziyariri Jesoshi janta 7 nampitsiki

⁴ Naaka Jowa jankinatziirori iroka. Nojankinateeyakinirini jeekatsiripaeni jaka piipat-sitekika owaero Aashiya,* riraga aapatziyeeyaririni Jesoshi jaga 7 nampitsiki. Nokoyi niwethatemi eerokapaeni tsikarika pikanta pijeeki. Eenitatsi rirori, roojatzji ikanta: paerani ijeekita, roojatzji iroŃaaka, roojatzji ikantyaani ijeekini iinja. Nokamantakiri: "Pineshironkateeyerini noyemijantzinkarite janta Aashiyaki, kameetha pijeekakagaeyer-erini". Eejatzji ikaatakira 7 ronampiri Tajorentsi rowaga amitatotapiinteeyeerini, in-ewootakiri iwinkatharimentokii tema ikowaki eejatzji ineshironkatzimi Tajorentsi eejatzji ijeekakaakimi kameetha. ⁵ Eejatzji nokamantakiri Jesokirishito: tema kameetha ika-manteeyakaeroni aari ikantakiriri Tajorentsi. Rirotkati itawori ipiriintanaa, eero ikamae eejatzji, tema eejatzji ipinkathariwenteeyakinirini pinkatharitawitachari jaka kipatsikika.

¡O! ¡Thame aŃaaperoteri Jesoshi!

¡Osheki inintashireperotanteeri; tema ikamawentakae raapithatantakaerori kaari kameethatatsi antakiro!

⁶ Tema iiteeyakaeni amitatotantaniriri aririka reewawenteeyeeni!

Eejatzji iiteeyakaeni amanakotariri paashinipaeni atziri riyotanteriri Tajorentsi.

¡O! ¡Thame aŃaaperoteri! ¡Tema akowaki intsipaete reewawenteriri irira maawaeni atziri!

¡Tema akowaki ikanteetatyeeyaani reewawenante! Eejatzji akowaki rantero intsipaete. Aritaki okantyaari.

⁷ ¡Pamine! Kyaaryo ikinapae menkoriki riraga Jesoshi. Aritaki aŃeeyawaerini aaka maawaeni jaka kipatsiki. Eejatzji iŃeeyawaerini kentakoeyawitakaririni paerani. Rootaki ithaawanteeyawakyaarini maawaeni theenkaeyiririni, riragaeyanakyaani, jmm, jmm. Kyaaryo, aritaki okantyaari intsipaete.

⁸ Tee ipaashinitapiintzi Awinkatharite, ikanteetatyaaani itajorentsitaki, roojatzji ikantani: paerani, eejatzji iroŃaaka, eejatzji ikantyaani iinja. Ikantzi: "Naaka itzitaworini nojeekini, roojatzji nokantani nojeekini, notajorentsiperotzi".

Ritakari iŃaakiri Jowa

⁹ Ari, noyemijantzinkarite, akimitawakagaeyakani: aapatziyeeyakarini Jesoshi, rootaki rowashironkaapiinteeyantakaeri theenkantatsiri. Ipinkathariwenteeyakaeni Jesoshi, rootaki amateeyantakorini eshiwentakiro akemaatsitawentyaari irira. Nokenkithatziro iŃaani Tajorentsi, tema nokenkithatakotakiri Jesoshi, rootaki rookanteetakinari jaka othampishiki iiteetziri Paatzimoshi.

¹⁰ Apaani tominkoki omatakaakina Ishire Tajorentsi nokenkithashiryaaperotanakiri Tajorentsi, roojatzji nokemantakariri ikenkithatakaakina. IŃaanatakina, ikimitakari iwae-manka tziwoorentsi: koŃeenkatakii iŃaani, ¹¹ ikantakina:

—Pojankinatero maawaeni noŃaagayitemirini, roojatzji pipakaanteriri aapatziyeeyanarini janta Ejeesoki, Eshimiirinaki, Peerikamoki, Tziyateeraki, Jaarireshiki, Jirareerejyaki, eejatzji Raworisheeyaki. Okaatzinta nampitsi 7.

¹²⁻¹³ Nowipthokashitanakari riraga kenkithatakaakinari; ari noŃaakotakiri ijeekantari itamorekatheeta, ikaataki 7, riwetsikaetziro ooro. Niyanki noŃaakiri rojatekaka kim-itariri atziri. Rirotkati Jesoshi, riraga poŃagaenchari jenokinta paerani, ikoŃaatapaaki

* 1:4 Paerani ijeekanaki Jowa Aashiya ari iroŃaaka iiteetziro Toorokiya.

jaka kipatsikika. Ikithaatakawo eepirothatzi iithaari rooperori, kimitawori ikithayitarini pinkathari; ojeekaki ichopineeki kimiwitawori ishirikathakiro, riwetsikaetziro ooro. ¹⁴ Okitamaeshitaperotaki iishi, okimitakawo ampeeranki eejatzi kitamaari menkori: kitamaariroña. Okimitaka roki amoreki kiraamenkyaanikitaki. Tema riyotziro maawaeni, oetarikapaeni akenkithashiryaayitziro. ¹⁵ Oshipakiryaaiki iitzi ka-reenatha. Ishincheenkatzzi iñaawaetzzi, ikimitakawo antawo opareenkaayi osheki ojootzi, joos. ¹⁶ Kimitaka roerikakiri rakoperoki 7 ompokiro; okontetapaaki ipaantekira ithatyaamento, othoyempitzi apite omitzikaaki; oshipakiryaaaperotaki ipoo, ikimitakari oorya, ishipakiryaaaperotaki, shipakiririri. ¹⁷ Noñaantakariri, okimiwitaka nokamanaki noty-eemotanakiri iitzi, tereei. Tema nothaawantanakityaari. Roojatzi ipampitantakina rakoperoki, ikantakina:

—Eero pithaawantana. Naaka Jesoshi riraga itaperotanakawori maawaeni, tema najaryaakawo maawaeni paerani tekirani niwetsikiro kipatsi. Eejatzi naaka oweyaantawori maawaeni, tema aritaki nomonkaatakiro okaatzzi najaryaakari. ¹⁸ Ashi noyiro nañaaperotzi. Nokamaperowitapaenta, omaanta añaagaana eejatzi; iroñaaka nokanteetateyeyaani nañe. Eero nokamae eejatzi. Naaka kantatsini tsika okaate ikame atziri; naaka kantatsini ninkarika jatatsini jenokinta eejatzi ninkarika jatatsini paamariki kaari tsiwakanitatsini. ¹⁹ Iroñaaka pojankinatero iroka piñaakiri, rowaga awijatsini iinja. ²⁰ Iroñaaka nokamantemiro kantakotachari kaari piyotzi inkaaganki. Piñaakiri 7 ompokiro noerikakiri nakoperoki: roshiyakari riraga jewawentziriri aapatziyeyanarini janta 7 nampitsiki. Iroñaaka piyotaki nopinkathariwenteeyakirini. Eejatzi rowaga ojeekantari itamorekatheeta: oshiyakaawentakiri maawaeni aapatziyeyanarini janta nampitsikinta. Iroñaaka piyotaki kijokiro nowaeyakirini.

2

Rojankinateeyakinirini aapatziyariri Jesoshi janta Ejesoki

¹ Eenitatsi eejatzi ikantakinari Jesoshi:

—Noyempyaaminthari, nokowakimi pojankinateniriri riraga jewawentziriri aapatziyeyanarini janta Ejesoki iroka noñaani pikantziri: “Iroñaaka nokamantemiro naaka riraga oerikakiriri 7 ompokiro rakoperokira: riraga anashitachari janta ojeekantari itamorekatheeta, kaatatsiri 7. ² Nokantzimi: ‘Niyotakiro pantayitakirini, niyotakiro pipomeentsiwentakinawo nokowakaakimiri, tee pijamaneentawo. Niyotakimi tee pishinetziri piyemijantzinkarite rantapiintero kaari kameethatatsi. Eeniro jatashitawitzimiri kantashitawitachari: “Naaka Rotyaantanewo Jesokirishito”, omaanta piyotawakiri ikowawita ramatawiterimi aapatziyanari: niyotaki tee pishinetziri ikenkithatakayemi. ³ Niyotaki osheki pikemaatsitawentakina, omaanta tee pijamaneentawo, pantayitakinari. ⁴ Omaanta eeniro pookakiri apaani: paerani pinintaperotawitakina; omaanta iroñaakarofña tee pinintaperotanaana. ⁵ Pikenkithashiryaagaeyaani tsika pikantari paerani owakirani paapatziyantakinari; tee pikimiteeyaani iroñaaka. Pikenkithashireeyeeyaani, petakotya, eejatzi pikimiteeyaari pikimitaaga paerani, owakira paapatziyeyakinani. Pikenkithashiryaaperoteeya, pinintaperotanteenari eejatzi. Eerorika pinintaperotaana, eero añaawaeri aapatziyeyanarini janta pinampiki.

⁶ Omaanta eenitatsi noñaaperotantakimiri: poonawo rantayitakirini oyaateeyiririni Nikoraashi, rantashitayitakawoni kaari rayi. Eejatzi naari, noonaperotawo ranteeyirini.

⁷ Aririka pikoyi piyoperotero aritaki pikemaperotawokiro iroka nokamantzimiri. Paerani ojeekaki Ereeki inchato owañaantatsiri: aririkami royaawomi paeranijatzi, ikan-teetateyeyaanimi rañeemi. Iroñaaka eeniro kimitawitawori janta okameetheetyaaperotzinta, janta Tajorentsiki. Aririka kameetha piyeekayeni eejatzi eekiro piyaatyeepantapiintakinawo nokowakaemiri, okimitakya powakyaawo iroka chochoki jenokinta owañaaperoeyemirini: kyaaryo pikanteetateyeyaani piyeekayeni janta jenokinta”.

Rootaki rojankinatakaakinari Jesoshi.

Rojankinateeyinirini aapatziyariri Jesoshi janta Eshimiirinaki

⁸ Eejatzi ikantakina Jesoshi:

—Eenitatsi iroka pojankinateeyeniririni riraga jewawentziriri aapatziyeyanarini janta Eshimiirinaki: “Iroñaaka nokamantemiro naaka riraga itaperotakawori maawaeni, tema najaryaakawo maawaeni paerani tekirani niwetsikironi kipatsi. Eejatzi naaka riraga Oweyaantawori maawaeni, tema ari nomonkaatero okaatzzi najaryaakari. Nokamaki paerani, roojatzi nopiriintanaa. ⁹ Nokantzimi: ‘Niyotakiro pantayitakirini, niyotakiro osheki pikemaatsitawentakina, niyotakiro pashironkaawentakina tekatsi tzimimotemini; omaanta eero pipeyakotawo nopinataperotemi janta jenokinta. Niyotaki

osheki ikantzimateeyakimini riraga kimityaarinimi aapatziyeeyanarini. Ikanteeyawitani: “Naapatziyari Jesoshi”. Omaantakya, tee raapatziyeeyanani, inta raapatziyari rirori Jatanaashi. ¹⁰ Kyaaryo, rooteentsi osheki pikemaatsityaawo, omaanta eero pithaayi. Riraga iwinkatharite kamaari romonkyaagakaantemi apaanipaeni eeroka omonkyaagementotsiki, ikowaki rookakayemiro paapatziyawitakinaga. Ojamanineentapaente osheki pikemaatsityaawoni oetarikapaeni. Ojamanineentapaente pikyaaryoowentawo maawaeni nokamantakimiri, roojatzi pikamantyaari; roojatzi nopinataperotemi, eejatzi pikanteetateyeeyaani paŃe janta nonampiki. ¹¹ Aririka pikoyi piyoperotero, iroŃaaka powakempitaperotawakyaawo okaatzi nokamantemiri roojatzi panantakyaawo. Aririka kameetha piŃeeke eejatzi pantapiintenawo nokowakaemiri, eero piyaatzi eerori paamariki kaari tsiwakanitatsini. Tema iroka oshiyawori pikame apite’ ”.

Rootaki rojankinatakaakinari Jesoshi.

Rojankinateeyakinirini aapatziyariri Jesoshi janta Peerikamoki

¹² Eejatzi ikantakina Jesoshi:

—Pojaninkenirini iroka riraga jewawentziriri aapatziyeeyanarini janta Peerikamoki eekiro iŃaanateniri aapatziyeeyanarini janta ikantzi: “IroŃaaka nokamantemiro naaka riraga ashitawori nothatyaamento, thoyempitatsiri omeniki eejatzi omitzikaaki. ¹³ Nokantzimi: ‘Niyotakiro maawaeni pantayitakirini, niyotaki jaga piŃeekira ijeeki eejatzi osheki pinkathatziriri Jatanaashi: kyaaryo ijeekimoeyimini rirori. Niyotaki paapatziyaperotakina, tee pookana. Paerani ijeekakini pinampiki Antzipashi: riraga kenkithatakotanari, tema ikyaryoowenantakinawo maawaeni nokowakaakiriri. PiŃaakoeyakirini rowamagaetakiri, omaanta tee pookaeyironi paapatziyeeyanani. ¹⁴ Omaanta eenitatsi pantayitakirini kaari inimotana. Noshiyakaawentemiro: paeraniperoroŃa riraga Waraami eeniro riyotaakiririni Waraaka riraga iwinkathariteni mowawajatziri riraga kijaniri icharineetenipaeni Ishirayeeri tsika ikantyaaka rantakaantyaariri irirapaeni kaari kameethatatsi. Roojatzi irirapaeni rantakagaeyakirini rowakari iwatha ashi riwetsikayitzirini atziri itajorentsishitari; eejatzi ishironatapiinteeyakawoni kaari iina. Eeniro iroŃaaka pikaateeyakirini jaga oshiyakaririni riraga Waraami: irirapaeni rantakaagaantakimi rowakari iwatha ashi riwetsikani atziri itajorentsishitari; eejatzi pishironatashitayitakawoni kaari pai. ¹⁵ Eejatzi eeniro itsipateeyimini oyaateeyiririni Nikoraashi. Tee okameethatzi ranteeyakirini irirapaeni: rantakagaeyimironikari rantayitzirini rirori. ¹⁶ Rootaki pikenkithashiryaanteeyaneeyarini, eero pikimitaa chapinki. Eerorika pookaeyironi pantayitzirini, niyaatashiteyiminikari nompoeeyapaakiminikari. Nothatzinkaeyakitziminikari nothatyaamentoki rowaga thoyempitatsiri apite: nothonkaeyeminikari thatzik, thatzik. ¹⁷ Powakempitaperotawakya kameetha iroka nokamantzimiri. Aririka kameetha piŃeeke eejatzi pantapiintakinawo nokowakaemiri, ari nopakimi poyaaari kaari iŃagaetzi, kimitawori nopashiteeyakarini paejatziiteni manaa. Eejatzi nopemi kitamaari mapi, jankinateenchari mapiki piwaero owakirari: piyotero eerori piwaero, omaanta eero riyotziro paashinipaeni’ ”.

Rootaki rojankinatakaakinari riraga Jesoshi.

Rojankinateeyinirini aapatziyariri janta Tziyateeraki

¹⁸ Eejatzi ikantakina Jesoshi:

—Pojaninkenirini iroka jewawentziriri maawaeni aapatziyanari janta Tziyateeraki: “IroŃaaka nokamantemiro naaka Itomi Tajorentsi: okimitakawo noki paamari amorekanikitzi, eejatzi oshipakiryaaiki noetzi, okimitakawo kijokitatsiri poreryaanikitatsiri. ¹⁹ Nokantzimi: ‘Niyotakiro pantayitakirini. Niyotaki pinintaperotawakagaeyakani, paapatziyeeyakinani, petakoeyakarini atziripaeni, pikyaaryoowentakinawo maawaeni nokowakagaeyakimiri. Eekiro piyaateeyatziini pantaperoyanakirini. ²⁰ Omaanta eeniro apaani pantziro kaari inimotana: peshiwentakiro rowaga Jesaweera iyotagaeyakimironi aapatziyanari ishironteeyawoni kaari iina eejatzi iyotagaeyakimiri aapatziyanari oshironteeyarini kaari oemi, eejatzi raapatziyeeyakawoni riwetsikashitayitarini atziri. Okantawita: “Nokenkithatakotapiintziri Tajorentsi”, omaanta amatawitapiinteeyakirini aapatziyeeyanarini. ²¹ Noyaakotawitakawo okenkithashiryaagaeyaami; omaanta tee okoyi okenkithashireeya, tee okoyi opakayiteeroni oshirontayitarini kaari oemi. ²² IroŃaaka nokamantemi: aritaki nomantsiyatakaakiro; eejatzi eerorika ikenkithashirya riraga aapatziyeeyaworini, nowashironkaaperoyeerini rirori kameetha eejatzi. ²³ Kyaaryo nowamagaeyerini maawaeni oyaateeyirorini Jesaweera, nothonkaeyerini maawaeni. Roojatzi riyoteeyantanakyaani maawaeni aapatziyeeyanarini niyotzitakiri ikenkithashireeyirini atziri eejatzi niyotakiro maawaeni ikowaeyakirini rajankaneki. Okameethatzirika panteeyakirini, aritaki nokaminthaaaperoyemini; omaanta

teerika okameethatzi, aritaki nowashironkagaeyakimini. ²⁴ Omaantakya paashinipaeni eeroka kaari aapatziyaawoni Jesaweera, eejatzi kaari antziniri Jatanaashi ikantawitariri, tekatsi nokanteeyemini; ²⁵ omaanta pikantyaani paapatziyena roojatzi nopokanteeya. ²⁶ Aririka pikyaaryoowentakinawo maawaeni nokowakaakimiri roojatzi nareetanteeya, ari noetakimini pinkathariwenteeziririni osheki atziri. ²⁷ Nokimitaka naari, ikowakaakina Pawa nopinkatharitantakari, eejatzi nokantemi eerori pipinkatharitaperotantanaakyaari. Aririka opariye chomo, thonkapaaka otzimpoopakaaki maawaeni, eejatzi pikimitya eerori: pithonkaeeyerini maawaeni kaari aapatziyeyanarini, thoperee. ²⁸ Pipinkatharitaperotanaki, osheki nowaneenkatemi, pikimityaari kamori. ²⁹ Powakempitaperotawakyaawo iroka nokamantzimiri' ”.

Rootaki rojankinatakaakinari Jesoshi.

3

Rojankinateeyinirini aapatziyariri Jesoshi janta Jaarireshiki

¹ Roojatzi eejatzi ikantakina Jesoshi:

—Pojankinateniriri jewawentziriri aapatziyeyanarini janta Jaarireshiki: paerani ikanakiri atziripaeni: “Riraga jaarireshijatzi ikemijantaperotziri kameetha Jesoshi”. Omaanta iroñaaka noñeemi naari, rooteensi pipakayimeteromi paapatziyana. ¡Pikemena, naaka piwinkatharite! Eenitatsi irika 7 jewawenterini ronampiri Tajorentsi ikemijantaperotana. Eejatzi eenitatsi nakokira noerikakiri ompokiro ikaatzi 7. Tema irira oshiyawori 7 kenkithatakananiri noñaani janta 7 nampitsiki. Nokantzimi: ikenkithashiryaa atziri poyaataperotana, omaanta niyotakimi pajankaneki, tee paapatziyaperotana. ² Kyaaryoowa, pitheenkaeperotanakarira, piyaateekari paamariki kaari tsiwakanitatsini. Tee inimotziri Tajorentsi pantayitakirini. ¡Pikakishirete! Paapatziyena kameetha, pantenawo nokowakaakimiri. ³ Pikenkithashiryaaaperotaneero noñaani pikemakiri paerani: pikemijantaperotero, pikenkithashiryaaeneeya, pookaero pantziri. Eerorika paapatziyaperotaana, niyaatashitemi, nowashironkaemi. Tee piyoteeyini tsika okaate niyaatashitantemiri: nokimityaari koshintziraniki, eero piyotzi tsika okaate ipokashitantemiri ikoshitantemiri. ⁴ Osheki pitheenkanateeyini, omaanta eeniro apaanipaeni aapatziyanari janta kameetha ijeekaeyini rirori. Panteeyakironi kaari kameethatatsi noshiyakaantakimiro poepatsizirowaniki piithaari; omaantakya riraga aapatziyanari kameetha, tee roepatsiziro iithaari; noñaakiro okitetaki, okitamaamawoperotani. Kyaaryo ikameethataki noñaaperotantakariri ikameethatzi. Ijeekimotena rirori, ikithaatawo kitamaamawoperotatsiri. ⁵ Maawaeni eekiro riyaaatayee ranteeyakironi nokowakagaeyakiririni ikithaatawo rowaga kitamaaperotatsiriroña. Eeniro ojankinataka iwaeropaeni maawaeni riroripaeni noñaanamantoki tsikarika rojankinatakotapiintzirira nonampiri iwaeropaeni atziri ikanteetateyeyaaani ijeeki jenokinta. Eero noshepowakotziri iwaeropaeni. Eejatzi nokamanteri Pawa: “Rirotaki irika aapatziyanari”. Roojatzi nokamanteeyeririni maawaeni ronampiripaeni. ⁶ Powakempitaperotawakyaawo iroñaaka nokanteeyimirini, iroñaakakya pantero.

Rootaki rojankinatakaakinari Jesoshi.

Rojankinateeyakinirini aapatziyariri Jesoshi janta Jirareerejyaki

⁷ Eejatzi ikantakina Jesoshi:

—Pojankinateniriri jewawentziriri aapatziyeyanarini janta Jirareerejyaki: “Iroñaaka nokamantemiro naaka Jesoshi nokyaaryoowentziniri okaatzi nokantziri, eejatzi riraga kyaaryooperotatsiri. Naaka icharineeteni Iraviiri, naaka riraga Rotyaantaneewo Tajorentsi, nopinkathariwentaperotee. Naaka rirotaki yoyaanakirini ninkarika jatatsini jenokinta eejatzi ninkarika jatatsini paamariki kaari tsiwakanitatsini. Nokanterika: ‘Itsipatena irika’, tekatsi ookakayerini. Nokanterika: ‘Eero itsipatana rirori’, tekatsi amimotendarini janta nonampikinta. ⁸ Nokantzimi: ‘Niyotakiro pantayitakirini. Paerani nokowakaayitakimini: “Pikenkithatero noñaani, namitakatemi”. Ari pantzitanawo, roojatzi iroñaaka pantakinawo: tekatsi ikanteetemi romaeryagaetemi. Tee poshekiteeyini, eejatzi tee pipinkathariteeyawityaani, omaanta pikyaaryoowenteeyakinawoni nokanteeyakimirini. Pikanteeyakirini atziri: “Naapatziyari Jesokirishito”, tee pipashiwentakayina. ⁹ Eenitatsi atziri aapatziyariri Jatanaashi, rootaki ikijantakimiri, omaanta ikantawaetashita: “Naaka joriyyo, tema naapatziyari Tajorentsi”. Omaanta tee raapatziyana, itheeyashita. Iinja nareetakagaeyaarini eeroriki rotziwerowashitantapaemiri, ipinkathatantapaemiri: riyoteeyanakini osheki nonintaperoyakimini. ¹⁰ Rowashironkagaeyawitakimini, omaanta pikyaaryoowentakiro nokantakimiri, tee pijamashiryawo. Rootaki notzikakowenantakimiri iinja pipomeentsitakotanakya maawaeni kipatsiki.

Opomeentsitzimoeyakyaarini maawaeni atziri; omaanta, kyaaryo naakowenteeyemini.¹¹ ¡Pamine, sha! Eero ojamanitzi nareetanteemiri. Pikantyaani paapatziyeeyenani, roojatzi tekatsi thaŋaawakimini piyaatanaki jenokinta; pijeekapae janta, pikanteetateyeyaani.¹² Aririka eekiro piyaatateyee pantakinawo maawaeni nokowakagaeyakimirini, ari nojeekakaaperotemi janta ijeekinta Tajorentsi: eero pipiyaa eejatzi. Nojataakotemi pipankaki iwaero Tajorentsi riyotanteetyaari pisheninkatakari. Eejatzi nojataakotemi owaero inampi Tajorentsi: rowaga Jerojaree owakirari poŋaachani jenokinta. Okantyaani riyotanteetyaari pinampitawo eerori. Eejatzi nojataakotemi nowaero naari, owakirari, riyotanteetyaari asheninkatawakagaeyakani.¹³ Powakempitaperotawakya iroŋaaka nokamantzimiri eejatzi pantero’ ”.

Rootaki rojankinatakaakinari Jesoshi.

Rojankinateeyinirini aapatziyariri Jesoshi janta Raworisheeyaki

¹⁴ Eejatzi ikantakina Jesoshi:

—Pojankinateeyeniririni jewawentziriri aapatziyeeyanarini janta Raworisheeyaki: “Iroŋaaka nokamantemiro naaka riraga Kyaaryooperotatsiri, owaagakimirori okaatzi ikantakinari Tajorentsi. ¡Pikemina! Nokantapiintzimi kyaaryooperotatsiri. Naaka itaperotakawori niwetsikantakawori maawaeni oetarikapaeni: nantakiro maawaeni ikantakinari Tajorentsi.¹⁵ Nokantzimi: ‘Niyotakiro maawaeni pantayitakirini. Pikaaryoowentenanowi nokowakaemiri, noshiyakaantemimi iŋaa jaawari; pitheenkaperotenami, noshiyakaantemimi iŋaa katsinkaari. Noshiya tee pitheenkaperotana omaanta eero poyaataperotana kameetha aanantakimirori jaawaneentatsiri. Tema niyotaki tee pikyaaryoowentenanawo nokowakaemiri, omaanta tee pitheenkaperotana; rootaki noshiyakaanantakimirori jaawaneentatsiri. Naaka nokoyi eeroka eerorika pikoyi pijaawaperote, ari pikatsinkaate; eejatzi okimitaka, eerorika pikoyi paapatziyaperotana, ari pitheenkaperoteeta: eero pitsipateero. Noepiyaatzirokari jaawaneentatsiri.¹⁶ Tee nokoyi nirero jaawaneentatsiri: neewatakiro, ojeekiita okaanteekaata. Eejatzi eerori, tee noŋaaperotzimi. Otmimatyee pantapiintero kameethatatsiri eejatzi poŋaayenawo kameetha poyaataperotana. ¡Noepiyimikari! ¹⁷ Pikanteeyawitani: “Naakapaeni ashaagantzinkaripaeni osheki nantayitakini, tekatsi koetyeemoteenani naaka”. Pikompitakawo: tee piyotzi ashironkaakimi; pashironkaaperotaka, tekatsi tzimimotemini, pikimitaka pikaankimerikitaki. Tee piyoperotziri Tajorentsi: okimiwitaka tee piŋi.¹⁸ Iroŋaaka nokantemi: pamanantenari oro kameethaperotatsiri, otzimimotantemiri pashaagananteeyari kyaaryoopero. Eejatzi pamanantenawo kithaarentsi kitamaari pikithaantanteeyari riyotanteetemiri kyaaryo nowameethateemi. Pamanantenawo eejatzi aawintawontsi pikaakiteeyari pokiki, paminanteeyari. Ŋaakiro, kimitaririka irika, pamanantenari naaka aritaki nowameethatemi pajankaneki pikimantanteeyari ooropero ari niyotakaaperoeyakimirini Tajorentsi.

¹⁹ Maawaeni ikaatzi nonintaperotziri atziri, nokaminayeri eejatzi nowashironkaeri, riyotantyaari tee okameethatzi ranteero kaari kameethatatsi. Iroŋaaka eero pitheenkante, omaanta pikenkithashiryaagaeya, eero pikimita paerani: pikowaperotee piyoperotana naaka.²⁰ Pamine, okimitaka nokatziyapaaka omookira ashitakontsi nokaemimi, nokoyi notsipatemi. Aririka pikemawakina roojatzi piwethatantawakina, roojatzi nokyaantapaakyaari, nojeekimotantapaakimi eejatzi nakiyotapaakimi. Nokowaperotaki atsipatawakagaeyaani.²¹ Tema nantakiniri Pawa maawaeni ikowakaakinari, rootaki nojeekimotantakariri, notsipatari nopinkathariwenantzi. Iroŋaaka ari pikimitakya eerori: aririka pikyaaryoowentakinawo maawaeni nokowakagaeyakimirini, ari atsipatawakagaeyakyaani apinkathariwenanteeyeni.²² Powakempitaperotawakyaawo okaatzi nokamanteeyimirini roojatzi pantero’ ”.

Rootaki rojankinatakaakinari Jesoshi.

4

Jeekimoeyiririni jenokinta iŋaaperoyakirini Tajorentsi

¹ Roojatzi koŋaatziro noŋaakiri eejatzi, noŋaaperotakiro jenokinta, inthomaenta; okimitaka ashitaryaaka ashitakontsi. Roojatzi nokemantaari eejatzi riraga nokemakiri inkaaganki, aririka iŋaawaete roshiyawitakari tziwoorentsi. Ikantakina:

Pipokanaki jaka jenokika. Noŋaayemiro oetarika awijatsini iinja.

²⁻³ Rootaki omatakaakinawo Ishire niyaatantakari jenokinta. Janta noŋaapaakiri ishikiparyaaki ikimitakawo mapi iporeryaataki kityonkari eejatzi natsiryaathari. Niyotantakariri riro Tajorentsi. Iyotaakina Ishire. Eejatzi noŋaakiri ijeekaki iwinkatharimentoki. Ari rinkinagaakitakiro kimitaka oye inta apaani ikanta natsiryathari. Ari ikanta ishikipakiri. Omaanta Tajorentsi osheki ishikipakiri, morek, morek, tharek, tharek, morek, tharek.⁴ Eejatzi inkitakiro ijeekantari osheki paashini jeekamentotsi, okaatzi

24. Janta ijeekaeyakini 24 aataperoteenchari, pinkathariteeyatsirini. Ikithaateeyawoni iithaari kitamaamawori, ramantheeteeyakani. Ro riwetsikaetziri ramantheeri ooro. ⁵ Opoŋaaka iwinkatharimentoki Tajorensi kimitawori oŋaawaepookitziranki, eejatzi tariiito. Eejatzi inewootakawo ootamentotsi amerekaki, okaataki 7: oshiyakaawentaka 7 ronampiri kameethari. ⁶ Eejatzi inewootakawo iwinkatharimentoki owinteniityeera omaanta shipakiryaaki okimitakawo jiriniki koŋarini.

Eejatzi rinkitheetakiro iwinkatharimentoki Tajorensi 4 ronampiri kameethari omampaawaetapiintzinkari. Janta ichopineetakiri apaani ronampiri kameethari, eeniro paashini itapiitaki, eeniro paashini rakoperoki, eeniro paashini rampateki. Eenitatsi rokupaeni rirori maawaeni iwathakipaeni. ⁷ Roshiyakari apaani manitzi; irira paashini roshiyakari waaka; irira paashini roshiyakari ipoo shirampari; irira paashini roshiyakari pakitha raanaki. ⁸ Eenitatsi irira ishiwankipaeni okaatzi 6; osheki rokupaeni ojeekayitakini maawaeni iwathaki. Ikantatyaaani romampaawenteeyarini Tajorensi: kitejiriki, tsiteniriki; tee roshitairo. Iroka ikantziroka romampagaeyani:

“Osheki pikameethataki, osheki pikameethataki, osheki pikameethataki eeroka
Nowinkatharite Tajorensi:

osheki pitajorensitaki, tekatsi pomeentsitzimotemini.

Pikantani piyeeki: paeraniperoŋa, roojatzi iroŋaaka, eejatzi iinja”.

⁹ Roojatzi rapiitapiintziri iŋaaperotantariri riraga Tajorensi riraga ikantani iyeeki:

“Ikameethaperotzi Tajorensi, osheki nopinkathatziri.

Osheki nopaasonkitziri riraga pinkathariwentakinari.

Ikantani raŋi, eero ikamanitzi”.

¹⁰ Aririka ikemapiinteeyawakirini riraga 24 aataperoteenchari, rotziwerowashitapiinteeyakarini Tajorensi riraga aŋaaperotatsiri ikanteetateyeyaani, ipinkathateeyakirini. Ra-gaeyakironi ramatheerepaeni royiiteeyakinirini iitziki, romampaawenteeyakarini:

¹¹ “Pikameethaperotaki, Nowinkatharite, osheki pitajorensitaki.

Okameethatzi noŋaaperoeyemini, nopinkathateyemini.

Niyotaki tekatsi pomeentsitzimotemini: tema piwetsikakiro maawaeni jeekaeyatsirini.

Pikowakini paerani ojeekini oetarikapaeni, rootaki ojeekantakari iroŋaaka”.

5

Jesoshi oshiyariri rowishate Tajorensi

¹ Ari koŋaatziro noŋaakiro eejatzi, noŋaakiro rakoperoki Tajorensi rapineeteetakiro Iwaperite, ojankinataka inthomaenta eejatzi jakakiroka. Ari apineekaka eejatzi ontsirekaka kameetha, okaataki 7. ² Eejatzi noŋaakiri ronampiri Tajorensi, shintsitaperotatsiri, itacheronkawaantetapaaki ikantawita:

—¿Ninka kameethaperotatsiri imatantyaawori riyontareero iroka jankinarentsika, rapineereero?

³ Ari namineeyawitanakani, tekatsi akirini. Tekatsi materoni rapineereero. Tee imatziro jenokijatzi, kipatsijatzi, jeekatsiri tsikarikapaeni. Tekatsikya. ⁴ Tekatsi apaani kameethaperotatsini, mataperoterorini rapineereero, rootaki netakoperotantanakari: kyaaryo niraakoperotanakari, tekatsi kamantenawoni oeta okantakotayitirini jankinar-entsi. ⁵ Roojatzi ikantakina apaani aataperoteenchari:

—Eero piraaga. Eenitatsi apineeryagaeroni: riraga icharineeteni Joraani; ikimi-witakari chaanari, osheki ishintsitzi. Eejatzi rirotaki icharinetakarini Iraviiri, tema osheki ipinkatharitzi. Imatakiniri Tajorensi maawaeni ikowakagaeyakirini, rootaki imanteeyaworini riyontaryagaero eejatzi rapineereero Iwaperite.

⁶ Roojatzi naminakotziri Tajorensi janta iwinkatharimentoki, eejatzi ikaatzi ronampiri kameethari 4, eejatzi riraga 24 aataperoteenchari. Eejatzi noŋaakiri rojatekaka niyanki inewootziri Tajorensi riraga Jesoshi iiteetziri Rowishate. Noŋaakiri rakoki imoontawaetaka eejatzi iitziki rowamaanteetakiriri paerani. Eenitatsi ichée 7, eejatzi roki 7: oshiyakaawentziro riraga 7 ronampiri Tajorensi jewawenantatsiri rotyaantakiri ithotyakiro raminiri maawaeni atziri jaka kipatsikika. ⁷ Ari riyaatashitakiri Tajorensi roerikakiro rakoperoki Iwaperite, apineekachari. ⁸ Roojatzi roerikantapaakawo, riraga 4 ronampiri ompampaawaetapiintachari eejatzi riraga aataperoteencharipaeni rotziwerowashiteeyakarini riraga Rowishate Tajorensi. Roerikaeyakironi kimitawitawori aaripa; roerikaeyakironi eejatzi kimitawitawori pajo, riwetsikaetziri ooro: ojeekaki inthomaenta kajankapaneri. Iroka kajankapanerika oshiyakawo amanaantsipaeni aapatziyeeyaririni Tajorensi. ⁹ Roojatzi romampaawenteeyantakarini Rowishate Tajorensi mampaantsi owakirari. Romampaawentakari iroka:

“Pikameethaperotaki poerikero Iwaperite apineekachari piyontareero;

Tema paerani rowamagaetakimi, papaatawenteeyakinawoni pira naakapaeni maawaeni atziripaeni, pipinawentakinawo okaatzi nanteeyirini.

Powawijaakoeyantakinarini nojeekimoeyantyaaririni Tajorentsi, maawaeni.

Powawijaakoeyakirini jeekayitatsirini maawaeni inashitzinkaripaeni atziri, inashitayita-worini maawaeni ipaantepaeni.

Kyaaryo, powawijaakoeyakinani poñaayitacharini maawaeni nampitsikipaeni, tsikarika nojeekayitzini.

¹⁰ Pipeyeeyakinani pinkathariteeyatsirini,

eejatzi pipeyeeyakinani ñaanakowenantapiinteyirini atziripaeni iroñaaka:

rootaki iinja nopinkathariwenanteeyaarini maawaeni paashinipaeni jeekatsiripaeni kipatsiki, tema namanakowenanteyaaririni ramitakoeyerini Piri.

Rootaki pimatantawori pagaero eeroka Iwaperite Tajorentsi,

eejatzi pimatantawori piyontaryaakiro rowaga ontsirekakaga”.

¹¹ Roojatzi naminantanaa eejatzi; noñeyakirini riraga osheki ronampiripaeni Tajorentsi: tee apanipaeni ikanta, oshekiperoroña kameetha. Eejatzi noñeyakirini eejatzi riraga 4 ronampiri kameethari eejatzi riraga 24 aataperoteenchari. ¹² Ishincheenkataki romampaawenteeyakarini:

“Osheki ikameethaperotaki Jesoshi iiteetziri Rowishate Tajorentsi rowamagaetawitakari, riyoteeyakini maawaeni jeekaeyatsirini

osheki itajorentsitaki rirori, rashiteeyakawoni maawaeni oetarikapaeni,

osheki riyotziro oetarikapaeni, maawaeni imatayitakironi oetarikapaeni.

Thame maawaeni apinkathateeyerini, añaaperoeyerini, aweshiryaawenteeyaarini”.

¹³ Eejatzi nokemaeyakirini maawaeni jeekatsiripaeni jenokinta, eejatzi kipatsiki, eejatzi maawaeni kamaeyawiteencharini: riraga kitatawiteenchari kipatsiki, eejatzi piinkawitachari; romampaawenteeyakarini maawaeni kameetha:

“Thame maawaeni aweshiryaawenteeyaarini Tajorentsi jeekatsiri iwinkatharimentoki eejatzi Rowishate,

apinkathateeyerini, añaaperoeyerini, akanteetatyeeyaani.

Tema itajorentsitaperotaki, ikanteetatyeeyaani”.

¹⁴ Roojatzi ikanantaka riraga 4 ronampiri omampaawaetapiintachari:

“Aritaki okantyaari”.

Eejatzi rotziwerowashiteeyakarini riraga aataperoteencharipaeni ipinkathateeyakirini maawaeni.

6

Riyontaryagaero Iwaperite Tajorentsi

¹ Ari okaataki 7 ontsirekaenchari Iwaperite Tajorentsi. Noñaakotakiri Jesoshi iiteetziri eejatzi Rowishate Tajorentsi riyontaryaakiro itanakawori apineetachari, roojatzi nokemantakari apaani ronampiri omampaawaetapiintachari, tacheronkawaanteri iñaawaetzi, ikimiwitawo oñaawaepookitziranki, toog, toog. Ikantzi:

—iPipoke jaka!

² Roojatzi noñaantawakari jewatapaentsiri: ikyaakotapaakari kawayo kitamaari, roerikapaakiro iwayaani. Ramantheeteetakiri; jataki raminiri rowayirite romanateri, ikowaki ranaakoeyerini, romanateri ithonkeri rowamayeri.

³ Roojatzi riyontaryaantakawo rowaga apitetapaentsiri, roojatzi ikanantaka paashini ronampiri:

—iPipoke jaka!

⁴ Eejatzi ikinapaaki paashini kawayo, kityonkaperotatsiri. Ikanteetakiri:

—Iroñaaka ishineteetakimi piyoteeri atziri romanatawakagaeyaani, rowamaawaka-gaeyaani.

Ari ipaetakiri antawo ithatyaamento.

⁵ Roojatzi riraga Rowishate Tajorentsi riyontaryagaero rowaga *tres*-tapaentsiri roojatzi nokemantakari paashini tacheronkawaanteri ikantzi:

—iPipoke jaka!

Roojatzi noñaantawakari ikinapaaki chenkeri kawayo, roerikapaakiro kiyaakotariri rotenakamento, rotenakantyaawori oetarikapaeni. ⁶ Roojatzi nokemantakari ronampiri omampaawaetapiintachari ojatakaenchari niyanki, ikantzi:

—Tee añaaperotziro osheki teriiko eejatzi shinki, rootaki pinaperotachari. Omaanta oyeenka oriiwo eejatzi awishooawaantsi oowa, eero peewanatawo inta pikempoyeero kameetha.

⁷ Roojatzi riyontaryagaero paashini, okaatapaaki iroñaaka 4, roojatzi nokemantakari paashini ronampiri omampaawaetapiintachari ikantziri:

—Pipokanaki jaka.

⁸ Eejatzi noŃaawakiri paashini kawayo, kiteriwitziri; iita iwaero riraga kyaakotapaariri: Owamaantatsiri. Royaatapaeri itapiiki oshiyakaawentziriri kamaentsiripaeni. Tema ishineteetakiri rowamaeyakirini oshekiperotaki atziri jaka kipatsiki: apaanipaeni kamaentsiri itonkakiri rowayirite; paashinipaeni kamaentsiri aakiri itashe; paashinipaeni aakiri mantsiyarensi; paashinipaeni rowamaeri koweenkatatsiri piratsi.

⁹ Roojatzi riraga Rowishate Tajorensi riyontaryaantakawo paashini, okaatapaaki iroŃaaka apawakooni; roojatzi noŃaantakawo aritaari itaapiinantawori kajankapaneri. Okimitaka noŃaakiri janta eenitatsi osheki aapatziyeeyaririni rirori, kamaeyawiteencharini. Paerani ikenkithweyawitani iŃaani Tajorensi, riyotaapiinteeyawitarini atziri tsika ikantari rirori, rootaki rowamaanteetakariri. ¹⁰ Itacheronkawaantetakiri ipaante ikanteeyini:

—Nowinkatharite, eeroka pinkathariwenteeyiririni maawaeni jeekatsiripaeni. Osheki pikameethaperotaki, pitajorensitaperotaki. Niyotaki otampatsikataperotzi piŃaani, kaari pamatawitantzi. ¿Tsika okaate pikijakowenanteenari? ¿Tsika okaate powashironkaanteeyantyaririni riraga jeekatsiripaeni kipatsikinta, owamagaeyakinari? Tee nokoyi nojamanite.

¹¹ Raapatziyeeyakarini riroripaeni Jesoshi rootaki ipaeyantakaririni kithaarensi kita-maaperotatsiri. Ikantziri:

—Pimakoryaawakiita. Tekira omonkaata nowashironkaaperoyantyaririni owamagaeyakimirini. Eenitatsi ijeeki paashinipaeni piyemijantzinkarite rowamagaeteri. Paapatziyeeyakinani, rootaki rowamaanteetakimiri; raapatziyeeyakinani paashinipaeni, rootaki rowamaanteeyariri rirori. Aririka omonkaatapaakya nokoyiri, aritaki nowashironkagaeyakirini maawaeni owamaantatsiri.

¹² Roojatzi riyontaryaantakawo paashini, okaatiki iroŃaaka 6. NoŃaanakiro omoyekaperotanaka kipatsi, antawo omoyekaka, moye, moye, moye. Itsiteniperotanaki oorya, ikimitanakawo tsmenkito; omaanta riraga kashiri, ikityonkataperotanaki, ikimitanakawo iraantsi, kityonkatanaki kameetha. ¹³ Eejatzi ipariyeeyanakini osheki ompokiropaeni kipatsiki: ikimitakawo okithoki atsimiriki rowaga irakatsiri, aririka opoki antawo tampyaa, roojatzi omoyekakotantapaakyaawori. ¹⁴ Opeyanaka jenoki, okimitakawo apineetzirowanki paperi. Opeyaka maawaeni kipatsi: tonkaaripaeni, othampishipaeni, owinteniityaanakiripaeni maawaeni; ari okaatapaaki. ¹⁵ Eejatzi noŃaakiri iwinkatharitepaeni atziri, eejatzi iwinkatharitepaeni joraaropaeni, ashaagantzinkaripaeni, shintsitayitatsirinipaeni, iwaatorotepaeni atziri, eejatzi ratziritepaeni, maawaeni atziri: ishiyeeyanakani omooki impeeta. Romaneyepaakani mapinaki janta tonkaariki. ¹⁶ Ikantziri:

—Thame amaŃa omooki mapinaki, ero iŃaantee Tajorensi rootaki ashiyaap-ithatantyaawori rowashironkaaperotakae riraga rowishate Tajorensi. Tema ikijaperotakae osheki iroŃaaka. ¡Oeeii! ¡Kijaka Tajorensi! ¡Rooteentsi rowamaga! ¹⁷ IroŃaaka ikijaperoyakinani maawaeni; iroŃaaka ithonkayenani naakapaeni.

7

Rojataakoeyakirini osheki icharineeteni Ishirayeerini

¹ Roojatzi noŃaantakari ronampiripaeni Tajorensi ikaatiki 4, ikatziyeeyakani rinkitakiro kipatsi, janta othapikitapaakinta. Raatzinkakaaperotakiro shintsitatsiri tampyaa ero otampyaaperotanta osheki kipatsiki, inkaareki, inchatomashiki, tsikarikapaeni. ² Roojatzi noŃaantakari paashini ronampiri Tajorensi, ipoŃaaka janta ikinapaenta oorya, ramakiro riwithaamento riwithaakotantyaariri atziripaeni. Ikaemakoeyapaakirini paashini 4 ronampiri, ishineteetziri thonkaeyerorini kipatsi eejatzi inkaare iinja. ³ Ikantakiri:

—Eeroota pithonkitawo kipatsi, inkaare, inchato, maawaeni iroŃaaka. Itawakyaariita ojataakotawakiriita ipankakira joriyopaeni antziniriri Tajorensi ikowakaakiriri.

⁴ Ari nokemakowentakiri tsika ikaateeyini ojataakoeyeencharini: ikaateeyini 144.000 joriyopaeni antziniriri Tajorensi ikowakaakiriri. Maawaeni ikaateeyakirini icharineetenipaeni inashitayitacharini itomipaeni Ishirayeeri. ⁵ Ari rojataakoeyakirini ipankaki:

ikaateeyakini icharineeteni Joraa 12.000,
ikaateeyakini icharineeteni Roweeni 12.000,
ikaateeyakini icharineeteni Kaara 12.000,
⁶ ikaateeyakini icharineeteni Asheeri 12.000,
ikaateeyakini icharineeteni Nejatarii 12.000,
ikaateeyakini icharineeteni Manaseeshi 12.000,

7 ikaateeyakini icharineeteni Shimiyo 12.000,
 ikaateeyakini icharineeteni Rewii 12.000,
 ikaateeyakini icharineeteni Ijakaari 12.000,
 8 ikaateeyakini icharineeteni Shaprooni 12.000,
 ikaateeyakini icharineeteni Josee 12.000,
 ikaateeyakini icharineeteni Irijamiini 12.000.
 Ari rojataakoeyakirini ipankaki, maawaeni.

Osheki kithaatakawori kitamaari

⁹ Roojatzi naminantanaka eejatzi, noñeeyakirini osheki kameethari atziri, ipiyoteeyakani: tekatsi akantya ayoteeyerini tsikarika ikaateeyini. Rinashiteeyakani atziripaeni, inashiteeyakani iñaanipaeni, maawaeni. Ikatziyashiteeyapaakarini inewooteeyakirini Tajorentsi, eejatzi inewooteeyakirini janta ijeekinta Rowishate Tajorentsi. Ikamawentakiri irira, rootaki ikithaateeyantakaworini kitamaari iithaari. Roerikaeyakironi kompirosi rakoki, ¹⁰ Itacheronkawaantetaki maawaeni ikanteeyakini:
 —Rirotaki owawijaakoeyakaerini riraga Pawa Tajorentsi jeekatsiri iwinkatharimentoki, eejatzi riraga Rowishate rirori.

¹¹ Ari ijeeki okaakini Tajorentsi riraga 24 aataperoteenchari eejatzi riraga 4 ronampiri omampaawaetapiintachari. Rinkiteeyakirini irirapaeni oshekinipaeni kameetha ronampiripaeni Tajorentsi, ari iroñaaka rotziwerowashiteeyakarini ipinkathateeyakirini, ¹² ikanteeyini:

“Aritaki okantyaari.

Jee, eejatzi naakapaeni noñaaperotzimi. Tema osheki piyotzi, notajorentsiti, osheki pitajorentsiti.

Thame maawaeni aweshiryaawentapiinteeyaarini, noñaaperotapiinteeyerini, nopaasonkitapiinteeyerini, nopinkathatapiinteeyerini;
 aritaki nokanteetatyeeyaani naakapaeni.

Aritaki okantyaari”.

¹³ Roojatzi rojampitantakina apaani aataperoteenchari:

—¿Tee piyotziri ninka riraga kithaateeyakaworini kitamaari? ¿Tee piyotziri tsika ipoñeeyakani?

¹⁴ Nokantakiri:

—Taanitya, tee niyotzi. Pikamantena: naamashita piyotzirika eeroka.

Ikantawakina:

—Riroteeyakini aapatziyeeyakaririni Jesoshi ashirokaawenteeyakaririni osheki ikemaatsitawenteeyakarini rirori, omaanta tee ipakaero raapatziyari Jesoshi riraga apaataawentakari riraa rowawijaakotantakariri. Ñaakiro, raapatziyaperotakari irira rootaki rowameethatantakariri rajankaneki. ¹⁵ Rootaki, ipiyotawenantakariri Tajorentsi, iñaaperoeyantakaririni jaka inampitari. Ikantani iñaaperoeyaakirini: kitejiriki eejatzi tsiteniriki.

Ari kijokiro rowaeyakirini Tajorentsi rirori, rookakowenteeyerini, maawaeni.

¹⁶ Rootaki kaari agaeyantyaaririni eejatzi itashe,

eejatzi kaari agaeyantyaaririni imiri.

Kaari itagaeyantyaaririni eejatzi oorya,

eejatzi kaari oñaashirenkantyaari eejatzi majawiri.

¹⁷ Riraga Rowishate ikatziya inewootziri okaakini itsipatari Tajorentsi:

rirotaki shenteeyeririni maawaeni kithateeyakaworini kitamaari,

papiinteeyiririni maawaeni koetyemoeyakaririni.

Roemoshirenkaeyakirini, eero riraaga eejatzi.

8

¹ Roojatzi riyontaryaantakawo weyantapaakawori ontsirekaenchari, rowaga sietetapaentsiri. Ari imaeriteeyanakini maawaeni jeekatsiripaeni janta jenokinta. Ojamani imaeritaperotapaentzi kameetha.

Itziwooteeyini itayitakawori ronampiri Tajorentsi, kaatatsiri paashinijatzi

² Roojatzi koñaatziro noñaakiri eejatzi: tema noñaakiri 7 ronampiri Tajorentsi, ikatziyeeyanakani Tajorentsikira newootziriri. Ipaetakiri 7 tziwoorentsi. ³ Eejatzi paashini ronampiri, ikatziyimotapaakawo aritaari riwetsikaetziri ooro, itaapiintzironta kajankapaneri. Roerikakotakiro iyajankarimentoteki riwetsikaetziri eejatzi ooro. Ari itaakiniri Tajorentsi kajankapaneri. Iroka oshiyakaawentakiro amanaantsipaeni aapatziyeeyaririni Tajorentsi. ⁴ Ari areetakari owachaarite Tajorentsiki, okajankaenkatapaaki, otipatakawo amanaantsipaeni aapatziyariripaeni. Tema osheki iñaaperotakiro okameethatzi.

⁵ Okaankinakitantanakari riraga onampirentsi raakiro iyajankarimentonaki royaankamenkitakiro ojeekantari kajankapaneri, roojatzi rookantakawori kipatsikira. Roojatzi omapokantanaka oñaanaki tziriririri; aamorenkanaki, morek, morek; eejatzi rookathanaka tariito, toog, toog; eejatzi antawo omoyekanaka kipatsi, moye, moye, moye.

Rowaga tziwoorentsipaeni

⁶ Roojatzi riwetsikanteeyanakani ronampiri Tajorentsi ikaatzi 7 itziwootantyaari.

⁷ Itziwootaki jewateentsiri, tzihi, tzihi, tzihi; roojatzi opariyantanaa kipatsiki jiriniki, eejatzi otsipatanakawo paamari. Eejatzi noñaakiro osheki iraañsi. Otaagaantaka jeekayitatsirini kipatsiki, otaagaantaka inchatopaeni; taaperotaka roori inchashi, thonkanaka maawaeni.

⁸ Roojatzi itziwootaki apitetapaentsiri onampirentsi, tzihi, tzihi, tzihi; roojatzi noñaantakawori oshiyawori antawo tonkaari, tagaenchari; rookaetakiro inkaareki, thapok. Opeyagaantaka inkaare iraañsi. ⁹ Ikamagaantanaa jeekatsiri inkaareki, eejatzi othonkagaantanaa antawo pitotsipaeni.

¹⁰ Roojatzi itziwootantanaa *tres*-tapaentsiri, tzihi, tzihi, tzihi; roojatzi noñaantakawori oshiyariri antari ompokiro ipariyanaki, amorekanaki, moreriririri. Ipariyapaaki iñaaki eejatzi iña. ¹¹ Opeyagaantaka okepishaatanaki rootaki iitanteetari kimitawitariri ompokiro: owaero Kepishiri. Ikamaeyanakini osheki atziri ireeyawitakaworini iña.

¹² Roojatzi itziwootantanaa *cuatro*-tapaentsiri, tzihi, tzihi, tzihi; roojatzi itsiwakaagaantayitanakini itsimankantanaa oorya eejatzi kashiri. Eejatzi itsiwakaagaantayitanakini riraga ompokiro paeni. Tema tee ikoñeeyaaperotane eetejiriki eejatzi tsiteniriki. ¹³ Ari naminanee eejatzi, noñaakiri antari pakitha rewotaka jenoki. Eejatzi nokemakiri, itacheronkawaantetaki iñaawaetzi, ikantzi:

—jAshironkaamatsitemiini! Osheki rashironkaaperoeyanakaani kameetha jeekatsiripaeni kipatsiki. Rooteentsi itziwooteeyeni riraga paashinipaeni ronampiri Tajorentsi, kaatatsiri 3, roojatzi rashironkaaperoeyanakaani maawaeni atziripaeni.

9

Itziwootzi impaetapaentsiri 3

¹ Ari itziwootaki paashini ronampiri Tajorentsi, riraga apawakoonitapaentsiri, tzihi, tzihi, tzihi. Roojatzi noñaantakariri ronampiri Tajorentsi ipoñaanaka jenoki, ipokapaaki kipatsiki. Ipaetakiri iyaawiryaañyaawori omo jatatsiri inthomaenta kameetha, tee añiuro tsika okaatapaaki, ² roojatzi jantoo. Roojatzi riyawiryaañyaawori, itaaparyaapaakiro, iyowoenkatapaaki osheki owachaarite. Iyaataki jenoki roojatzi otzikaantapaakari oorya janta jenoki roojatzi otsitenitantanaka. ³ Eejatzi noñaakiri kimitariri tsitsiri, ikinantapaakawo kachaari, ithotyapaakiro kipatsi, imatakaakiri. Tajorentsi ikentantzi, kimitaka kitoniro. ⁴ Ikantziri ronampiri Tajorentsi:

—Eero powaaneentawo inchashipaeni, eejatzi inchatopaeni. Omaanta riraga kaari ojataakoeyacharini ipankakira ari pimateri pikenter. ⁵ Nokowaki pikemaatsitaka-gaeyarini maawaeni kaari aapatziyeyaririni Tajorentsi, ikaate 5 kashiri, omaanta eero powamagaeyirini.

Ikenanteeyakaririni, osheki ikatsitaki, ikimitakari kitoniro ikentakiri. ⁶ Ikaatakika irika 5 kashiri ikemaatsitakari atziri ikentakiri oshiyawitariri kitoniro ari ikowaeyawitanakyaani atziripaeni ikamaeyenimi; omaanta eero imatziro ikami. Ikowaeyawitanakyaani rowamaashiteeyaanimi apaniroeni, omaanta eero añaawaero ikamanitane.

⁷ Ari naminaperotakiri oshiyariri tsitsiri: roshiyakari kawayo, ikyaaokotarira joraaro raantawakaantari paashinipaeni ipashikayitakawoni kijokitatsiri, eero aawyaantari okyaantayari ojataamentotsi eejatzi chekopi. Ramantheetakawo iitoki oshiyawori ooro. Rowaga ipoopaeni oshiyakawo apoo aari. ⁸ Iwitzi okimitakawo oeshi tsinani, eepeteesha. Raeki okimitakawo raeki manitzi, antawoparaeki. ⁹ Ichopineeki oshiyakawo kijokitatsiri, aririka raanaki, shintsi raanaki, roshiyakari tariito ipoemaenkatziranki, tog tziriririri. ¹⁰ Ishiitha oshiyakawo ishiitha kitoniro, eenitatsi ichee. Aririka ikentakiri atziri, osheki ikemaatsitaperotyaaari, tema iroñaaka ikaate apawakooni kashiri ishineteetziri ikentakiri atziripaeni. ¹¹ Eenitatsi iwinkatharite tsitsiripaeni: rirootaki ronampiri Tajorentsi aminakaantzirori antawo omoona. Iita iñaaniki joriiyo Awaatoni; omaanta iñaaniki kireeshiyajatzii iita Aporyooni. Akantziri añaaneki aari: Thonkantaneeri.

¹² Aritaki ikantakari riraga jewateentsiri owashironkagaeyakiririni kipatsijatzipaeni. Omaanta tekiraata eenitatsi apite yotapanchari.

¹³ Roojatzi itziwootantaka riraga kaatapaentsiri seis-tapaentsiri tziii, tziii, tziii; roojatzi nokemantakari paashini ŋawaetatsiri. Ari opoŋaaka iŋaani jaga itaapiinantaworiki kajakapaneri, riwetsikaetziri ooro. Ojeekimotakiri ichopineekira Tajorentsi. ¹⁴ Ikantziri tziwooteentsiri:

—Piyaate janta antawokiroŋa eni: rowaga iitachari Eyojaraate roeyowateri riraga 4 ronampiri Tajorentsi oyaakiriri janta. Aritaki monkaatapaaka kitejiri rowamaantyaariri atziripaeni.

¹⁵ Ari riyaaatki, roeyowatziri ronampiripaeni, ikantziri: “Tema ikantzi Tajorentsi paerani: ‘Niyotakiro tsika okaate pithonkatagaanantyaariri atziripaeni. Niyotakiro tsika okaate omonkaantyaari ojaarentsi, kashiri, kitejiri, eejatzi tsika ikaate oorya’”. Iroŋaakarofŋa omonkaataka; rootaki powamaantyaariri. ¹⁶ Riraga ronampiri reewateeyakirini oshekiperoŋa joraaropaeni, ikaateeyini 200.000.000. Niyotakiro, ikantakiriri.

¹⁷ Eejatzi noŋeeyakirini iyawayote. Ipashikachopineetawo kijotatsiri kiraatatsiri, oshiyakawo paamari, rowaga amorekaperotatsiri. Iito kawayopaeni oshiyakawo iitopaeni manitzi. Opoŋaaka ipaanteki osheki paamari, eenitatsi kachaareenkatatsiri osheki, eenitatsi amorekaperotatsiri. ¹⁸ Rooteeyakini rowamagaananteeyakaririni oshekipero atziripaeni: rowaga paamari, kachaareenkatatsiri, eejatzi jankaenkatatsiri poŋaachari ipaantekipaeni kawayo. ¹⁹ Rootaki rowamaantariri kawayo atziri: ipaante eejatzi ishitha. Ro ishitha oshiyakariri maanki, eenitatsi iito, ratsikantakariri atziri.

²⁰ Ari ijeekagaantaki atziri, omaanta tee ikenkithashireeyani: tee ikoyi raapatziyari Tajorentsi. Ikantani rantapiintziro kaari kameethatatsi, ipinkathatapiintzeeyirini kamaari, eejatzi ipinkathatashiteeyawoni riwetsikayitziirini: oorotayitziirini, peraatatayitziirini, paashini ashirotayitziirini, mapitatsiri, inchatotayitziirini, maawaeni. Iitajorentsitashitayitawoni, omaanta tekatsi okantya amini, okemi, eejatzi tee anashita. ²¹ Ikantani rowamaantzi, imatsitantzi, ishirontawo kaari rayi, ikoshitzi. Tee ikenkithashiriimaeta.

10

Ronampiri Tajorentsi eejatzi Iwaperite Tajorentsi owaanini

¹ Roojatzi eekiro niyaatatzi koŋaatziro noŋaakiri, tema noŋaakiri paashini ronampiri Tajorentsi, shintsitaperotatsiri. Ipoŋaaka jenokinta, oshonkakiri menkori, eenitatsi oye iitoki jeŋoikiini. Ipooni oshiyakari oorya, ipori oshiyakawo paamari. ² Roerikoro Iwaperite Tajorentsi, apineeryaachari. Iitzipero raatzikaatero inkaare, omaanta roori rampate raatzikero kipatsi. ³ Ishintsitzi ikaemapaaki, ikimitakari manitzi rajootziranki, joon, joon. Roojatzi itacheronkawaantetawaki ikaataki 7, kimitaka tariito. ⁴ Nokemantakariri ikimitaka itariitotanaki; rooteentsi nojankinatemi okaatzi ikantziri, omaanta nokemakiri ikantakina jenokijatzi:

—Eero pikantziri paashinipaeni okaatzi ikantzirira tariitoteentsirira, pimanakotawakiro iroŋaaka.

⁵ Ari noŋagaeri eejatzi ronampiri Tajorentsi, riraga aatzikirori inkaare eejatzi kipatsi: rowaankiro rakopero jenokinta, ⁶ ikantzi:

—Eenitatsi Tajorentsi aŋaaperotatsiri, ikantani raŋi, eero ikami. Riwetsikakiro jenoki eejatzi maawaeni jeekanteeyaworini; riwetsikakiro kipatsi eejatzi maawaeni jeekanteeyaworini; riwetsikakiro inkaare eejatzi maawaeni jeekanteeyaworini. Riyotzi rirori tee notheeya. Rooteentsi imonkaatero maawaeni okaatzi rantayitziirini. ⁷ Roojatzi itziwoote riraga ronampiri Tajorentsi, riraga siete-tapaentsiri. Ari okoŋaatapaaki manawitachari paerani: iroka riyoteeriri Tajorentsi aapatziyaririni paerani, kimitaka ikantzitakari riraga kamanantayitziirorini iŋaani Tajorentsi paeraniperoroŋa.

⁸ Roojatzi nokemakiri eejatzi jenokijatzi kenkithatakaakinari inkaaganki. Ikantana:

—Piyaate, paawakiro Iwaperite Tajorentsi roerikiri nonampiri aatzikirori inkaare eejatzi kipatsi.

⁹ Roojatzi niyaatashitantakariri, nokantapaakiri:

—Pipenawo Iwaperite Tajorentsi.

Ikantawakina:

—Ajaatya, payero, poyaawo; aririka powakyaawo, ari pikemakiro opochaatzi, kimitaka iyaa pitsi. Omaanta ari opiyashiryaaamoonthatakimi.

¹⁰ Ari naawakiro nakoki, nowakawo. Nokemawakiro opochatawitapaaka. Opochaawitaka nopaanteki kimitaka iyaa pitsi, omaanta roojatzi opiyamoonthatantapaakina.

¹¹ Roojatzi ikantakina:

—Iroŋaaka eekiro piyaatatyee pikenkithatakoyiterini rowashironkaeri Tajorentsi maawaeni antapiintziirori kaari kameethatatsi. Pikamanteri maawaeni paashinipaeni

atziri: inashiyitacharini ipaantepaeni, inashitachari pinkatharipaeni, kipatsipaeni, maawaeni.

11

Ikenkithatakotziri apite kenkithatakaantsiri

¹ Roojatzi ipantakinawo Tajorentsi inchaki, oshiyawori kotzikiirontsi, roojatzi ikanantakina:

—Ajaa, iroka monkaamentotsika. Piyaate iroñaaka pimonkaatakitero Tajorentsi-panko; eejatzi pimonkaatakitero itaapiinanteetawori kajankapaneri, eejatzi piyotakiteri tsikarika ikaateeyini maawaeni pinkathateeyanarini janta. ² Omaanta erowa pimonkaatziro janta inkokironta: ikinapiintzinta kaari yotatsiri Tajorentsi. Ikaataki 42 kashiri* ikinayitanakini paashinijatzitatsiri atziri janta nonampiki: rowaga Jerojaree. Osheki rowashironkagaeyerini jeekatsiripaeni janta tema ari ikemaatsitakaakyaari. ³ Notyaanteri apite kenkithatakotenani, nomatakaakiri ikenkithatapiinte ikaate 42 kashiri. Ikithaatakawo ontyaachari iwitzi kaawira, tema retakoshiryaakari anteeyirorini kaari kameethatsiri. Ikantapiinteeyerini atziri: “Pikenkithashireeyanakyaani. Pookaero kaari kameethatsi pantziri, roojatzi paapatziyeyarini Jesoshi, piyeekaeyeni kameetha”.

⁴ Ikenkithatakotzitarini paerani Jakariiyashini riraga apitetatsiri oshiyakaworika ori-iwo. Eejatzi oshiyakaworika ijeekantari itamorekatheeta jeekatsiri janta Awinkathariteki. Tema rirotaiki pinkathariwenteeyiririni maawaeni atziri. ⁵ Eenitatsirika kowawitachari rowashironkaerimi riraga apitetatsirira, apatziro ipoñaanaka roeyowanakiro paamari ipaanteki othonkaperoyeerini, otageyanakirini maawaeni, pokirireei. ⁶ Osheki imatakagaeyerini Tajorentsi. Ikenkithatapiinte, omaanta ikowakirika eero opariyi inkani, eero ipariyakayiro, roojatzi ikaatantyaawori ikenkithate. Eejatzi, ikowakirika, ipeyeero iña iraantsi. Eejatzi ikowakirika, rowashironkaapiinteeyerini maawaeni jeekaeyatsirini, inashitayitacharini mantsiyarentsipaeni.

⁷ Aririka imonkaatakiro ikenkithate, eejatzi ipoñaakya omooki inthomaenta piratsitatsiri koweenkatatsiri rirori. Ikijapaeri kenkithatatsirini, ranaakotapaeri, rowamaapaeri, shemi. ⁸ Romaryagaeyashitarini kamaeyatsirini janta Jerojareeki niyanki. Roshiyakaantakiro Tajorentsi Jerojareera, Jorooma eejatzi Ejiipito; ro roshiyakanantawori, osheki rantapiinteeyironi jerojareejatzi kaari kameethatsi. Tema aritaki ikentakoetakiriri Jesoshi jaga. ⁹ Okaate 3 kitejiri romaryagaeyaani nampitsiki niyanki, roojatzi itampatsikatanteeyerini oorya eejatzi. Maawaeni atziripaeni kipatsiki ramineeyerini kamayiteentsirini, inashitayitakyaani amineeyiririni: ipoñaayitakyaani paashinikipaeni nampitsi, inashitayitakyaani iñaanipaeni. Eero ishinetakaantziri ikitateeteri. ¹⁰ Ikimoshirewenteeyanakitirini maawaeni jeekaeyatsirini kipatsiki ikamakira riraga apite kamanantayitaworini iñaani Tajorentsi: ipashitawakagaeyakawoni oetarikapaeni. Ikanteeyeni:

—Thame akimoshireeyeni. Kamaki riraga kenkithatakowitaririni Tajorentsi: eero imateero roñaashirenkae eejatzi.

¹¹ Omaanta ikaatapaaki tampatsika oorya itajonkaeri Tajorentsi, rowañaagaeyerini apite, ikatziyeyanaani. Roojatzi ithaawanteeyantanakarini maawaeni ñeyawakiririni. ¹² Roojatzi ikemantakari Tajorentsi, ishintsitakiro ipaante ikantzi:

—Pipokae jaka jenokika.

Ari riyateeyanaeni jenokinta, rojatekantaneeyawo menkori shipakiryaperotatsiri; iñeyawarini maawaeni kijeeyawitakaririni. ¹³ Roojatzi omoyekantanaka kipatsika, otyaagaantanaki pankotsipaeni. Ikamaeyakini atziri 7.000. Osheki ithaawaeyanakini paashinipaeni jeekagaantaneentsiri roojatzi iñaaperoyantanakarini Tajorentsi, ikanteeyanakini:

—Tema osheki ipinkatharitzi Tajorentsi, itajorentsitaaperotzi.

¹⁴ Omonkaatapaaka apitetapaentsiri rowashironkagaeyakirini Tajorentsi atziripaeni. Omaanta iyotapaaka apaani, rowaga tres-tapaentsiri.

Itziwootaki weyantapaakawori

¹⁵ Roojatzi itziwootantaka riraga paashini ronampiri Tajorentsi, riraga *siete*-tapaentsiri: tzihi, tzihi, tzihi. Nokemaeyakirini jeekatsiripaeni jenokinta, ishintsiswaantetakiro ipaante, ikanteeyini:

—Pikemaperote iroñaaka.

Tema iroñaakarofa ipinkathariwenteeyerini Awinkatharite maawaeni kipatsijatzi, ikaateri Rotyaantanawo ipinkathariwenanteeyeni, ikanteatatyeyaani.

* 11:2 Iroka 42 kashiri omonkaataka 1.260 kitejiri.

¹⁶ Roojatzi riraga 24 aataperoteenchari apatziro ipoŋaaka iwinkatharimentoki, roojatzi rotziwerowashiteeyantakaririni Tajorentsi: osheki ipinkathateeyakirini.

¹⁷ Romampaawenteeyakarini, ikantzi:

—Nopaasonkitemi Nowinkatharite, eerokapero Tajorentsiperotatsiri:

osheki pishintsitaki, osheki pipinkatharitaki.

Tee pipaashinitzi, pikantani pitajorentsitaki.

Eejatzi pipinkatharitaperotaki, iroŋaaka pipinkathariwenteeyerini maawaeni atziri;

eero pookaero, roojatzi pikantyaani.

Rootaki nopaasonkitanteeyimirini.

¹⁸ Ikijeeyawitakimini atziripaeni maawaeni kipatsi, omaanta iroŋaakarofŋa monkaataka pipiyateeyantyaarini.

Pipiriinteeyerini kamaeyawiteencharini, maawaeni pikantakotantyaarini:

pipineeyerini maawaeni antzimirori pikowakagaeyakiririni, maawaeni kamanantay-itzirorini piŋaani, aapatziyeeyimirini, maawaeni.

Pipinkathateeyerini, pinkatharitawitacharini kipatsiki, kaari pinkatharitawitachani, maawaeni.

Kameetha pijeekakagaeyerini pinampiki.

Omaantakya riraga kijeeyawitakimirini, kaari kameethateeyatsini, powashironkagaeyerini, pookaeyerini rirori paamariki kaari tsiwakanitatsini.

¹⁹ Roojatzi ashitaryaantanaka ipanko ijeekantari Tajorentsi janta jenokinta, noŋaakiro inthomaenta oshiyawitawori tsiwoo, rowaga ojeekantari rojankinari Tajorentsi inthomaenta paerani. Tema ikashiyakaakariri irira ikenkithatakagaeyerini joriyopaeni jaga. Eejatzi noŋaakiro aamorenki, morek, morek; eejatzi ishintsizi tariito, tyaaag, tyaaag, eejatzi omoyekanaka kipatsi, moye, moye; eejatzi opariyaperotaki osheki jiriniki, chekiriririri.

12

Tsinani eejatzi maankitatsiri

¹ Roojatzi koŋaatziro noŋaaperotakiro paashini. Noŋaakiro apaani tsinani, kimitaka okithaatakawo oethaari oshipakiryaaiki kimitaka oorya, aatzikakiri kashiri oetziki eejatzi amantheetakotakari 12 ompokiro oetoki. Tema notsikanatakawo noŋiuro. ² Omotzitaki, rooteentsi otzimakote, atsikamoonthatakakiro, okaemawaetaki:

—¡Akayawee! ¡Akayawee, nokamaatyeeewee!

³ Romapokashitapaaka jenoki, ipokapaaki iwinkatharite kamaaripaeni roshiyapaakari antari maanki, kityonkamanthari. Okaatzi iito 7, eejatzi ichee 10. Ramantheetayitakani iitokipaeni. ⁴ Inoshikagaanantakarini ishitha osheki ompokiro paeni; ari rookapirothatzi-itakotakiri kipatsiki. Ikatziyapaaka janta ojeekakira tsinani, royaawentapaakawo otzimeri otomi, rowantawakyaariri. ⁵ Roojatzi okoŋaantakarini otomi, riraga pinkathariwenteroeyeririni maawaeni atziri; tekatsi piyathatyaarini iinja. Omaanta eentsitera raapithatanakiro Tajorentsi raanakiri jenokinta, ijeekakaapaakiri iwinkatharimentoki.

⁶ Oshiyana tsinani janta okaankiiteyenta tekatsinta atziri ipanko riwetsikakinirona Tajorentsi ojeekantyaari. Ari roejeekawakiro kameetha janta, okaatzi 42 kashiri.

Ikoshekawakagaeyakani jenokijatzi janta jenokinta

⁷ Eekiro niyaatzi koŋaatziro noŋaaperotakiro. Noŋaakiri ikoshekawakagaeyani janta jenokinta. Riraga Miyiiri, ikaateeyakirini paashinipaeni ronampiri Tajorentsi, ikoshekaeyakarini riraga Jatanaashi oshiyawentariri maanki eejatzi iyamaaritepaeni rirori; ikoshekawakagaeyakani. ⁸ Omaanta riraga maanki tee rotsinampaeri ronampiripaeni Tajorentsi. Rootaki iroŋaaka roemishitowantaariri jenokinta maanki eejatzi ikaateeyinira, iroŋaaka Tajorentsi tee ikowaeyerini ipiyimoteeyaarini jenokinta riraga Jatanaashi eejatzi iyamaaritepaeni ijeekantyaari. ⁹ Kyaaryo, rookaperoeyakirini riraga maanki iiteetziri Jatanaashi jaka kipatsiki, eejatzi maawaeni iyamaaritepaeni ikaatzi akakotayitawitaririni. Riraga maanki rirotaki amatawitakirori Eewa paerani. Rirotaki iwinkatharite kamaaripaeni. Osheki ramatawitapiinteeyakirini atziripaeni roojatzi iroŋaaka.

¹⁰ Roojatzi nokemantakari jenokijatzi, tacheronkawaanteri ipaante, ikantzi:

“Iroŋaaka rowawijaakotaperoeyakirini Tajorentsi neentsiteteeyakarini, itajonkakowenteeyakirini, ipinkathariwenteeyakirini; eejatzi Itomi riraga Rotyaantanewo ipinkathariwenteeyakirini. Kameethataki.

Ikantani paerani ithawetakoeyakirini Jatanaashi, riraga maawaeni kemijantzinkaripaeni, ikowapiintawitaka rowashironkagaeyerinimi, rootaki ikantani ithawetakotantariri kitejiriki, tsiteniriki janta Tajorentsiki. IroŃaakakya eero imateero Jatanaashi eejatzi.

¹¹ Irirapaeni raapatziyeeyarini Jesoshi ikamawenteeyakironi kaari kameethatatsi rantakiri, rootaki imatantakawori raakowentawakiri tema ipinawentakiro Jesoshi riraa okaatzi rantakiri rowawijaakotanteeri. Tema roŃaagakiri royaaperotziri Rowishate Tajorentsi. Tee ishiyapithatari atziri kowatsiri rowamayerimi: tema royaaperotakiri rirori.

¹² IroŃaaka akimoshireeyakini aakapaeni maawaeni jeekatsiripaeni jaka jenokinta; akantyaani akimoshireperoeayanakini. Omaanta ashironkaamatsitemiini kipatsi eejatzi inkaare. Tema ijeekanaki Jatanaashi eejatzi iyamaarite jaga jaawikira iroŃaaka. Rashironkaaperoeayanakyaani maawaeni kipatsijatzi. Osheki ikijap-erota Jatanaashi, riyotzi eero ojamanitzi ijeeki kipatsiki, osheki rowashironkagaeyanakyaani jeekatsiripaeni jaga”.

Riraga maanki ikijakiro tsinani

¹³ Ari rowariyeetakiri riraga maanki Jatanaashitatsiri kipatsiki jaka, osheki ikijapaakiro tsinani koŃaatakiriri otomi. ¹⁴ Omaanta itajonkakiro Tajorentsi otzimantakari oshiwanki apite, okimitakowo ishiwanki antari pakitha. Roojatzi aapithatanakiri iwinkatharite kamaaripaeni, iyaataki inteena tekatsinta atziri ipanko, riwetsikakaantakironta Tajorentsi. Ari janta retakoetawakawo ipaetakiro owanawo, ikaataki 42 kashiri ojeekaki janta. Tee imateero riraga Jatanaashi riyatashiteero janta. ¹⁵ Roojatzi riraga maanki Jatanaashitatsiri osheki roemishitowaatakiro iŃaa ipaantekira. Ikowawita roonkakayaawomi kipatsi opiinkantyaarimi tsinani. Ikowawita ithonkaeyerinimi. ¹⁶ Omaanta ramitakotakiro ronampiri Tajorentsi, tema rirotaki ashitaryaakinirori kipatsi okyaagantaneeyaari maawaeni iŃaa kipatsiki. ¹⁷ Eekiro riyaatatzi ikijanakiro tsinani. Tee imatziro roori, rootaki riyaatashitantariri paashinipaeni eentsitepaeni: maawaeni riraga antzinirini Tajorentsi ikaminaakiriri, rowaga riyotaakiriri Jesoshi; tema ikowawita riraga Jatanaashi ithonkaeyerinimi riroripaeni. ¹⁸ Roojatzi noŃaakiri riraga Jatanaashi ikatziyapaaka ocher-aaki inkaare antawo royeeri pokatsini.

13

Koweenkatatsiri riyoyi antawoki inkaare

¹ Roojatzi nokatziyaka naaka Jowa impanekiki, janta othapyaaiki antawo inkaare. Eekiro niyaatatzi koŃaatziro noŃaakiri. Tema noŃaakiri piratsitatsiri koweenkatatsiri riyowa-paakira inkaarekira. Eenitatsi ichee okaatzi 10, eejatzi eenitatsi iitopaeni okaatzi 7. Jaga icheekipaenira ramantheetakawo amantheerentsi, kimitawori rashi eewawenan-tatsiri. Eejatzi rojankinatakotaka iwaero iitokipaeni; omaanta tee okameethatzi, tema itheenkakiri Tajorentsi: iitawaetashitaka kimitaka rirotaki inashitzinkari tajorentsi. ² Ari roshiyapaakari manitzi. Omaanta iitzi oshiyakawo iitzi maeni; eejatzi ipaante oshiyakariri ipaante chaanari. Ikantawakiri maanki:

—IroŃaaka nokowaki nomatakayemi, pikimitantenari: osheki pimatayitakironi, osheki pipinkatharitanaki, osheki pikantakaantayiterini paashinipaeni.

³ Amashitaperowitaka kameetha iitoki apaani, naamaashitaka roowiteencha owamay-erimi amashitakiriri. Rotsikanateeyanakarini maawaeni kipatsijatzi, ikanteeyini:

—¿Iitakakya kaari ikamanta? Ooo, paminerotya iito, ¿iitakakya kaari owamaantari?

Kyaaryo, etsiyatakotee, rootaki rotsikanateeyantaperotanakaririni riroripaeni eejatzi ipinkathatanakiri, royaatanakiri.

⁴ Roojatzi ipinkathateeyakirini maanki, ikanteeyini:

—PiŃaakiri, osheki imatakaakiri koweenkatatsiri.

Eejatzi ipinkathateeyakirini koweenkatatsiri, ikanteeyini:

—PiŃaakiri, osheki ishintsinka, tekatsi materini ipiyatyaari.

⁵ Roojatzi riraga maanki ikantziri koweenkatatsiri:

—IroŃaaka pikijanakiri Tajorentsi pipinkatharitaperotanaki.

Ari osheki rajagaaperotaka, osheki ikantzimatakiri Tajorentsi. Omaanta eero iŃaashintsitzi irira inta ishinetakiri ikantzimatakiri 42 kashiri. ⁶ Ari ikantzimatakiri rirori, ikantzimatakiro inampi, eejatzi ikantzimateeyakirini jeekatsiripaeni janta. ⁷ Eejatzi ikantakiri maanki:

—Pikijeeyerini maawaeni aapatziyeeyaririni Tajorentsi, powashironkagaeyerini. Eejatzi pipinkathariwenteeyerini jeekatsiripaeni kipatsikipaeni, paashinitayitzirorini ipaanteapaeni.

⁸ Aritaki ipinkathateeyerini maawaeni atziripaeni. Apatzirokya riraga aapatziyariri Jesoshi, eero ipinkathatziri. Aritaki, tekirani riwetsikironi kipatsi, riyotzitakarini Tajorentsi maawaeni aapatziyeeyaririni. Aritaki rojankinatakironi iwaeropaeni iŃaanamentoki rashi Jesoshi iiteetziri eejatzi Rowishate Tajorentsi tema riyotzitayitakarini irira kamawenteeyeririni atziripaeni. ⁹ Powakempitaperotawakyaawo iroŃaaka iroka nokanteeyakimirini. ¹⁰ Ikantzi Jesoshi:

—Aapatziyanaripaeni, omawitya rooteentsi pikemaatsiperotatya osheki, pishintsishiretaki apaniroeni, eekiro piyaatantatyaari poyaataperotena naaka. Aririka ragaetemi eejatzi romonkyaagaetemi: omonkyaagementotsiki, eekiro piyaatatyee pishintsishiretaki eeroa apaniroeni. Ikwakirika rowamaemi, eekiro piyaatatyee pishintsishiretaki. ¡Naminakowentemi!

Paashini koweenkatatsiri riyowapaaki kipatsiki

¹¹ Roojatzi noŃaakiri paashini piratsitatsiri koweenkatatsiri, ipoŃaaka rirori kipatsiki inthomaenta. Ikimitawitakari owisha, eenitatsi ichee owaanini apite; ikoweenkatzi iŃaawaetzi kimitaka riraga maanki Jatanaashitatsiri. ¹² Osheki ipinkatharitaki, ikimitakari paashini koweenkatatsiri, riraga amashiwitachari iitoki. Itziri irira riraga apiteta-paentsiri amitakotantaniri. Eejatzi ikanteeyirini maawaeni jeekatsiripaeni:

—Pipinkatheeyerinira riraga amashiwitachari iitoki.

Ari ipinkathateeyawakirini. ¹³ Osheki itajonkantayitakini riraga apitetapaentsiri. Imatayitakironi kaari iŃaapiinteyini asheninkapaeni. IŃeeyakirini atziri rowariyakiro paamari: opoŃaaka jenokinta, roojatzi kipatsiki. ¹⁴ Osheki imatayitakironi, rootaki ramatawiteeyantakaririni osheki atziri, ikimitakaantakiri rirotaki itajorentsite. Aririka itsipatakari riraga jewatziriri, osheki imatayitakironi. Eejatzi ikanteeyakirini atziri:

—Ajaatya, poshiyakaawenteeyenarini irika jewatakinari, irika ithatyaagaetawitakari apaani iitoki. Thatzik. ¡Paminateteeri! Tee ikamateetzi. Ichekawitakarira pirotee.

¹⁵ Ari ikemijantaperoeyakirini, riwetsikaeyakironi oshiyakaantsi. Okimitaka imatakaakiri Jatanaashi itajonkakiro, aŃaantakari, eejatzi oŃaawaetantakari. Roojatzi ikanteeyakirini atziripaeni:

—Pipinkatheeyeroni iroka awetsikaeyakirini: rootaki atajorentsite.

Ari ipinkatheeyawitakawoni. Omaantakya maawaeni kaari pinkathatzirori, rowamaakaanteeyakirini. ¹⁶ Eejatzi rojatakotakaantakiri atziripaeni, maawaeni. Rojataakoeyakani rakoperoki, rooma aririka ipankaki, maawaeni: pinkathariteeyat-sirini, kaari pinkatharitatsiripaeni, ashaaganteeyacharini, kaari ashaaganteeyachani; riraga ramananteetziri eejatzi riraga kaari ramananteetzi: rojataakoeyakani maawaeni. ¹⁷ Ro rojataakoeyakiririni iwaero koweenkatatsiri, aamaashitya paashinipaeni rojataakoeyakirini inoomerote. Ikanteeyirini:

—Eerorika rojataakoeyani atziripaeni, eero noshinetziri ramanantayitani oetarikapaeni eejatzi eero noshinetziri ipimantayitani oetarikapaeni.

¹⁸ Noyemijantzinkaritepaeni, okameethatzi iroŃaaka pikenkithashiryaakotero inoomerote koweenkatatsiri. Rootaki inoomerote atziri, tema okaataki 666. Eerokarika yotzinkari, ari piyotakiro oetarika oshiyakaawentachari.

14

Jowa iŃaakiri Rowishate Tajorentsi eejatzi omampaawaetawenteeyaririni

¹ Eekiro niyaatatzi koŃaatziro noŃaakiri, tema noŃaakiri riraga Jesoshi iiteetziri Rowishate Tajorentsi, ikatziyaka owinteniityeera ichopineekira Tajorentsi iitachari Shiyoo: ojeekaki Shiyoo Jerojareeki. Ikaateeyakirini maawaeni aapatziyeeyaririni, ojatakotacharipaeni ipankaki iwaerokira Rowishate eejatzi Iriri. Ikaateeyakini 144.000. ² Roojatzi noke-maeyirini eejatzi jenokijatzi, ishintsitzi ipaante; ikimitakawo antaworoŃa opareenkaari, eejatzi antawo ookathata. Riroteeyakini piyompiteeyirorini omampaakyaawori oshiyawori piyompirentsi. ³ Eenitatsi janta Tajorentsi, janta ijeekinta aataperoteencharipaeni eejatzi riraga 4 ronampiri omampaawaetapiintachari. Roojatzi romampaawaeteeyantanakawoni mampaantsi owakirari; okameetheenkataki, omaanta tekatsi paashini materoni riyotero mampaantsi: apaniroeni riraga kaateentsiri 144.000 atziri owawijaakoeyencharini. ⁴ Irikapaeni tee ranteeyironi kaari kameethatatsi. Tema ikempoyaaka ikiteshiretzi, tema tee ishirontawo tsinani kaari rayi; inta ikantani royaateeyakirini Rowishate, tsikarika riyaatayitakini. Apatziro ipinkathateeyakirini Tajorentsi eejatzi Rowishate. ⁵ Tee itheeyeeyani, eejatzi ikameethateeyakini, tee ranteeyeeroni kaari kameethatatsi.

Rooteentsi rowashironkaeyerini Tajorentsi kaari aapatziyari

⁶ Roojatzi noŋaakiri paashini ronampiri Tajorentsi, raayitanakini jeŋokiinira. Ikenkithakagaeyakirini maawaeni jeekatsiripaeni kipatsiki, tsikarika ojeekayitzi inampipaeni, eejatzi tsikarika okantayitarini ipaantepaeni. Ikamanteeyakirini tsika ikantyaari Tajorentsi rowawijaakoeyanteeyaaririni. Rootaki ikantapiinteeyiririni Tajorentsi maawaeni atziri paerani, tee ipaashinitziro. ⁷ Itacheronkawaantetzi ikantzi:

—Pipinkatheeyerini Tajorentsi, pikanteeyerini pisheninka: “Ikameethataki Tajorentsi”. Pamine, rootzimanteensi omonkaataky rowashironkaeyerini maawaeni kaari aapatziy-eeyaririni Tajorentsi. Pipinkathataperoyerini: tema rirotaki wetsikirori jenoki eejatzi kipatsi, inkaarepaeni eejatzi ŋaatenipaeni, maawaeni.

⁸ Royaatanakiri paashini ronampiri Tajorentsi, ikantzi rirori:

—Paerani riraga jeekawitacharini Wawirooniyaki rantakaapiinteeyakirini paashini-paeni atziri kaari kameethatatsi, omaanta rootzimateensi ithonkimaeyerini Tajorentsi wawirooniyajatz. Eero imatakagaeyerini eejatzi oetarikapaeni.

⁹ Roojatzi royaateeri paashini ronampiri Tajorentsi eejatzi: riraga *tres*-tapaentsiri. Itacheronkawaantetapaakiri, ikantapaakiri rirori:

—Kyaaryoowa, pipinkathatzirikari riraga koweenkatatsiri, eejatzi rowaga oshiyakaantsi. Eejatzi pishinetarikari rojataakotemi pipankaki, eerorika pakoki. ¹⁰ Aririka pipinkathateri koweenkatatsiri eejatzi pishinetyaaririka rojataakotemi, ari ikijakimi Tajorentsi; ikijaperotemi, eero ikamintheemaetzimi. Pikemaatsitaperotakyaawo paamari otsipatakyaawo opane shimashiretatsiri tema rootaki tacheronkaetyaaperotatsiri. Tema iŋeeyemini maawaeni ronampiri Tajorentsi, riraga kameethaperotatsiri, eejatzi riraga Rowishate rirori. ¹¹ Pikanteetatyeeyaani pikemaatsityaawo paamari; eero otsiwanakintzi, okantatyeeyaani eekiro okachaareenkatanakitye: kitejiriki, tsiteniriki, eero othonkanita. Aritaki ikemaatsiteeyawoni maawaeni pinkathatziriri koweenkatatsiri eejatzi oshiyakaantsi, eejatzi maawaeni ojataakoeyaworini iwaero. ¹² Rootaki riraga reentsitepaeni Tajorentsi okameethatzi eentsikiroeni royaawentya imatantawori ikemijantaperotziri okaatzi ikaminaakiriri Tajorentsi eejatzi ikyaaryoowenantaawori royaatantyaariri Jesoshi.

¹³ Roojatzi nokemakiro eejatzi Ishire Tajorentsi janta jenokinta, okantakina:

—Eenitatsi iroka pojankinateri: “Ikimoshiretakayeri Tajorentsi maawaeni kamatsiripaeni, raapatziyakaririka Iwinkatharite, roojatzi ikamantakya. Kyaaryo, ikimoshiryaakaaperotyaaari Tajorentsi, tema riyotzoro maawaeni ranteeyakiririni kipatsiki. Iroŋaaka ijeekakagaeyakirini kameetha, imakoryaakaaperoyerini. Eejatzi ipinateri Tajorentsi tema ikyaaryoowentziniri rantziniri irira ikowakaakiriri roojatzi ikamantakya”.

Noŋaakiri ronampiri Tajorentsi rowamaatziiri atziri

¹⁴ Roojatzi eekiro niyaatatzi koŋaatziro noŋaakiri, tema noŋaakiro menkori, okitamaawotaperotaki. Eejatzi noŋaakiri kimitakariri atziri, ijeekaki menkoriki. Ramantheetakawo wetsikachari ooro. Eejatzi roerikakiro oshiyawitawori jawiri tzipiro, othoyempitaperotaki, ithatzinkakotantyaawori raroosote jampateentsirira. ¹⁵ Roojatzi noŋaakiri paashini ronampiri Tajorentsi, ipoŋaaka Tajorentsi pankoki. Itacheronkawaantetzi ikaemakotakiri riraga jeekatsiri menkoriki:

—Ikantzi Tajorentsi: “Monkaataka iroŋaaka: poshiyakaantakiro pithatzinkakotero pankirentsi, ari pikantakiri iroŋaaka powamaeri maawaeni kaari kameethatatsi jeekatsirika kipatsiki”.

¹⁶ Riraga jeekawiteencharira menkoriki, ari ithatzinkakotakiro, thatzik, tema rowama-gaeri maawaeni kaari kameethatatsiri.

¹⁷ Roojatzi ipoŋaantanaka paashini ronampiri Tajorentsi pankoki janta jenokinta. Eejatzi ramaki rirori oshiyawitawori jawiri tzipiro. ¹⁸ Eejatzi ipoŋaaka paashini ronampiri Tajorentsi pankoki, tema rirotaki aminawentzirori paamari janta itaapiintzironta jakapaneri. Itacheronkawaantetzi ikaemakotakiri isheninka oerikirori ijawirite:

—Pimonkaatakayaawo jaawiki eejatzi eeroka, powamayeri atziripaeni kaari kameethatatsi kimitaka pipejirowanki otha oowa irakaanto.

¹⁹ Roojatzi kimitaka ipejantawori maawaeni oowapaeni janta kipatsiki, riraga ronampiri imonkaatakayaawo maawaeni kipatsi rowamaantyaariri atziripaeni kaari kameethatatsi. Intsipatee ipejeeyerini. Roojatzi ipiyoteeyantakyaarini raatzikatzikaantyaariri. Kimitaka iroka ari okanta rowamaantyaariri Tajorentsi riraga kaari kameethatatsiri. Tema iroŋaaka yomaatapaaka rowashironkaantyaariri Tajorentsi riroripaeni. ²⁰ Ari raatzikatzikaateri janta owantsiki, tee ojeeki nampitsikira. Ari opoŋaanakya osheki iraantsi raatzikatzikaatakirira, oonkanakya kipatsiki;

jenokyaatanaki, areetakawo ipaanteki kawayo. Othotyaaakiro iraantsi 300 kiroometero ojanthatzi.

15

Tajorentsi rotyaantakiri 7 ronampiri rowashironkagaeyerini atziri

¹ Roojatzi koŃaatziro noŃaaperotakiro paashini: tema noŃaakiro janta jenokinta paashini awijatsini iinja, kaari aŃaapiintzi. RoŃaagakinawo Tajorentsi maawaeni iroka ayotantyaari tsika okantyaari iinja. Osheki nokenkithashiryaakiro, osheki notsikanatawakawo. NoŃaakiri 7 ronampiri Tajorentsi, owashironkagaeyaperoteririni atziri. Riroteeyakini weyeeroni maawaeni owashironkayeririni atziri; omonkaatapaakya ikijanakya Tajorentsi. ² NoŃaakiro eejatzi inkaare koŃaaganto, oshipakiryaaiki oshiyakawo otsipatawo paamari. NoŃeeyakirini janta ikatziyeeyakani kaari pinkatheeyirini riraga koweenkatatsiri, eenitatsi eejatzi roshiyakaantawo rirori; riroteeyakini maawaeni kaari ojataakotacha iwaero eejatzi inoomerote. Ari roerikaeyakironi kimitawitawori iwiyompiriki ipashitakariri Tajorentsi. ³ Romampaawaeteeyakawoni kimitawitawori romampaani Moeseeshi, riraga antawaetziniririni Tajorentsi paerani. Tema romampaawenteeyakarini riraga Rowishate Tajorentsi. Iroka okantzi mampaantsi: “Nowinkatharite, tema eeroka Tajorentsi, osheki pimatayitakironi.

Osheki pitajonkantayitakini, notsikanatakawo pantayitakirini.

Okameethaperotayitakini pantayitakirini, tee pamatawitantzi.

Kyaaryo, pipinkathariwenteeyakirini jeekatsiripaeni maawaeni nampitsikipaeni, pikantani. Eejatzi maawaeni pantzi okameethatzi.

⁴ Tema, Nowinkatharite, okameethatzi nopinkathateeyemini naakapaeni maawaeni jeekatsiripaeni tsikarika.

Okameethatzi nokamanteeyerini atziri: ‘Kameethari Tajorentsi’; tema kyaaryo, pikameethataki.

IpoŃeeyanakaani atziri maawaeni nampitsikipaeni ipinkathateeyantemirini.

Tema riyoteeyanakini okameethataki panteeyakirini”.

⁵ Roojatzi naminanee eejatzi, noŃaakiro ashitaryaana ipankomawo Tajorentsi, irona jeekatsirinta jenokinta. NoŃaaperotakiro janta inthomaeperokinta ijeekinta rirori.

⁶ Riyowanee Tajorentsiipankoki riraga 7 ronampiri, riraga owashironkagaeyaperoteririni atziri. Ikithaateeyakawoni kithaarentsi okitamaamawotaperotaki. Ichopineeki eenitatsi oshiyawori ishirikathakitari, riwetsikaetziro ooro. Tema riyoyaakiri riraga Tajorentsi riroripaeni rowashironkaeri atziripaeni. ⁷ Eejatzi eenitatsi apaani ronampiri omampaawaetapiintachari ipakoeyawakirini paashini ronampiripaeni apaanipaeni pajo. Iyeekitaki pajokipaeni owaa, owashironkaantyaariri atziri. Oshiyakaawentakiri ikijeri Tajorentsi iinja thenkaeyiririni. Tema ikantatyaani raŃi rirori, eero ikamanitee.

⁸ Kachaarenkatanaki Tajorentsiipanko inthomaenta, ikantakaakawo ipinkatharitzira eejatzi itajorenka. Tekatsi ikanteetero ikyagaeyeroni, roojatzi imonkaatantyaawori ronampiri ikantakiriri Tajorentsi.

16

Tsika okantari tzimatsiri pajoki

¹ Roojatzi nokemakiro Ishire Tajorentsi iŃaawaetaki janta ipankoki Tajorentsi. Itacheronkawaantetzi ikantziri riraga 7 ronampiri:

—IroŃaakarofŃa piyaateeyeni pijakotero kipatsiki rowaga 7 pajokitzirira, rootaki oshiyakawori ikijaka Tajorentsi.

² Roojatzi riyaaantaka riraga jewatatsiri ronampiri. Ijakotakiro kipatsiki owaa, roojatzi ijoeteeyantanakani maawaeni ojataakoeyaworini iwaero koweenkatatsiri, eejatzi maawaeni pinkathatziro oshiyakaantsi. O, osheki ijoetayitanakini; opathayitanakini, ishitziyitanakini.

³ Roojatzi riyaaetaki apitetapaentsiri ronampiri, ijakotziro owaa janta antawokiroŃa inkaarepaeni. Opeyanaka, okimitakawo riraani kamaentsirini. Ikamaeyakini jeekaeyawitacharini inkaareki: shimapaeni, omanipaeni, koshoshikopaeni, maawaeni.

⁴ Roojatzi riyaaetaki tres-tapaentsiri ronampiri Tajorentsi, ijakotziro pajokira janta enikipaeni eejatzi Ńaatenikipaeni. Opeyeeyanakani iraantsi. ⁵ Roojatzi ikantziri ronampiri Tajorentsi riraga jewawentziro iŃa:

—Tajorentsi, osheki pikameethataki; pikantani pijeeke: paerani, roojatzi iroŃaaka. Okameethataki powashironkagaeyerini maawaeni irintapaeni, iŃaashiteeyaawoota; ⁶ tema riroteeyakini owamagaeyiririni aapatziyeeyimirini eejatzi kamanantayitziroirini pifaani.

Iroñaaka pipiyatakowentaari, powamagaeyakirini. Iñaashitawo rirori, tema riyoteeyakini rivotaki owamaantatsiri.

⁷ Eejatzi ijeeke paashini janta itaapiintzironta kajankapaneri. Ikantzi rirori:

—Kyaaryo, Nowinkatharite, eeroka Tajorentsi matayitzi rirorini maawaeni. Tema okameethataki powashironkagaeyerini, ikemawakiroota: piyotakiro powashironkaawentziri.

⁸ Roojatzi riyataki paashini ronampiri eejatzi, riraga *cuatro*-tapaentsiri. Ijakotziro pajokitzirira janta ooryaaki, imatantakariri itagaeyakirini atziripaeni. ⁹ Ari itagaeyakirini, roojatzi ikijathateyantakaririni Tajorentsi: riraga otyaantziriri owashironkagaeyiririni. Tee ikenkithashireeyani. Tee ikowaeyini rookaero kaari kameethatatsi rantayitzi ririni, eejatzi tee ikowaeyini ipinkatheeyerini Tajorentsi.

¹⁰ Roojatzi riraga apawakoonitapaentsiri ronampiri, ijakotziro pajokitzirira janta iwinkatharimentoki koweenkatatsiri. Roojatzi otsitenitananaka janta ipinkatharizinta. Osheki oshinkotakiri atziri, tema osheki ikenkithashiryaapiinteeyanakirini, roojatzi ratsikanenetantanaka. ¹¹ Eekiro riyaatatye ikijathateeyakirini Tajorentsi, ikijawentawo ijoe paeni eejatzi maawaeni ikemaatsitayitakarini. Osheki ikantzimatakiri. Omaanta tee ikenkithashiryaani, tee ikowaeyini rookaero kaari kameethatatsi ranteeyakirini.

¹² Roojatzi riraga paashini ronampiri riraga *seis*-tapaentsiri ijakotziro iwajonekira janta antawokiroña eni oetachari Eyojaraate, roojatzi opiryaataperotantanaka. Iroñaaka tekatsi otzikaawakirini riraga pinkatharipaeni jewateeyiririni maawaeni ijoraarotepaeni. Ipoñeeyanakyaani janta inkapaenta oorya. Tema riyotzi Tajorentsi ikowaki riraga jewawenantatsiripaeni nampitsikipaeni janta ikowaki ipoke ranantawakaantyaari joraaro rirori rootaki rowiryaatantakawori enini rawijantanakyaari kameetha. ¹³ Roojatzi noñaakiri eejatzi riraga maanki, riraga koweenkatatsiri, eejatzi riraga amatawitantatsiri; tema irira ipoñeeyakani ipaantekipaeni 3 kamaari, roshiyapaakari pirinto. ¹⁴ Kyaaryo, ikamaaritaperotaki; itajonkantajempiyaaawitaka, imatayitakirini kaari añaapiinteeyini. Riyaatashiteeyirini maawaeni pinkatharipaeni maawaeni kipatsi, rajaryagaeyakirini:

—Thame atsipatawakagaeyani, amitakotawakagaeyeeyaani omanateeyerini maawaeni oyaateeyiririni Tajorentsi, athonkaeyerini maawaeni.

Aririka ipokapae irira, riraga matzirori maawaeni, romanatawakagaeyeeyaani riroripaeni. Ikemakoeyerini maawaeni atziripaeni rantayitapaakirini Tajorentsi.

¹⁵ Ikantapaaki:

—Pamine, nokimitaka koshitantatsiri romapokiri rirori, eejatzi naari, nomapokaeya-paakimini. Tee piyoteeyini tsikarika okaate nopokanteeyaari. Nokimoshiretaga-gaeyerini maawaeni aamagaeyanarini, kimitaka ijaakitakitzi irirapaeni. Nokowaki ikameethateeyanakini, eero rantapiintziro kaari kameethatatsi. Ikimitakaantya ikithaata kameetha, tekatsi ñaamerikiterini eero ipashiwenanta.

¹⁶ Omaanta riraga kamaaripaeni ipiyoteeyakirini riraga maawaeni jewawenantatsiri eejatzi ijoraarotepaeni janta owinteniityeenta ikantziro ipaanteki jorriyo Arimakeroni.

¹⁷ Roojatzi riraga ronampiri *seis*-tapaentsiri: riraga kaatapaentsiri ijakotziro iwajonekira janta tampyaaki, roojatzi nokemantakari jeekatsiri janta Tajorentsi pankoki, jeekatsiri iwinkatharimentoki. Itacheronkawaantetaki, ikantaki:

—Monkaatapaaka, aritapaaki.

¹⁸ Roojatzi osheki aamorenki, morek, morek; roojatzi itonkantanaka tariito, toog, toog, tereei, tziiririri. Eejatzi antawo omoyekaka kipatsi. Tee añaatiapiantawo kimityaawoni iroka, paeraninki roojatzi iroñaaka. Antawo omoyekaka: moye, moye, moye. ¹⁹ Roojatzi okotaantanaka nampitsikipaeni eejatzi maawaeni pankotsipaeni oparyaantanaka janta Wawirooniyaki, eejatzi maawaeni paashinipaeniki nampitsi, othonkaeyakani maawaeni, kaatapaaki. Ikenkithashiryaakiro Tajorentsi maawaeni ranteeyakinirini wawirooniyatzi, rootaki ikijaperoeyantakaririni, rowashironkaaperoeyakirini. ²⁰ Opeyeeyanakani maawaeni othampishaapaeni; eejatzi otzishipaeni, opeyeeyanakani, peyaka. ²¹ Ajaatya eejatzi opariyaki jiriniki, omaanta antawopero ini. Okaatzi otenataki 45 kiiri: tenaperotaki. Opoñaaka jenokinta, opariyaki atziriki, osheki othonkaeyakirini. Osheki ithaawan-teeyakawoni rirori, roojatzi ikijathateyantakaririni Tajorentsi.

17

Jowa iñaakiro antawo nampitsi Wawirooniya

¹ Roojatzi koñaatziro noñaaperotakiri ronampiri Tajorentsi oteyirori pajo inkaaganki, tema ipokashitakina ikantakina:

—Pipokanaki jaka: noñaayemiro tsika ikantakowenantaayariri Tajorentsi rowaga anteyiriririni shiramparipaeni, jeekatsiri enikipaeni, eejatzi ñaatenikipaeni.

Rowashironkayero. Tema oshiyakawo rowaga antawo nampitsi owaero Wawirooniya.² Ranteeyakironi iwinkatharitepaeni paashinipaeni atziri. Iyotagaeyakirini maawaeni atziri rantapiintziro kaari rayi. Okimitakaakari oshinkitakaakari rootaki antakaantakariri oetarika okowakaari roori.

³ Roojatzi raanakina janta okaankiityeenta tekatsinta atziri ipanko, eeniro janta oñaagakinawo Ishire Tajorentsi. Koñaatziro noñaapaakiro tsinani, okyaakotakari koweenkatatsiri, kityonkatatsiri: eenitatsi 7 iito, eenitatsi ichee 10. Rojataakoetakarira maawaeni iwathaki: okantzimatziro Tajorentsi ojataakorentsira.⁴ Okithaatakawo tsinani kamoshinetatsiri eejatzi kityonkari. Rowaneenkatakaakawo ooro, eenitatsi mapipaeni shipakiriinkawo eejatzi inashita mapipaeni kitamaakiri. Oerikanakiziro omirimento, riwetsikaetziri ooro; yeekitapaaki kaari kameethatayitatsini, oshiyakaawentziro antakagaeyirini atziri raapatziyashitawo riwetsikani atziri eejatzi iyotagaeyirini imayempitantzi.⁵ Ojataakotaka opankaki: eenitatsi okantakotziri, omaanta tekira okoñaaperotzi. Okantzi ojankinatakaga: “Antawopero Wawirooniya, tema iyotagaeyirini tsinanipaeni omatakayitarini kaari ayi. Eejatzi iyotagaeyiririni osheki atziri raapatziyashitawo riwetsikashitayitarini eejatzi rantero oetarika kaari kameethatayitatsirini”.⁶ Roojatzi niyotakiro kimitaka oshinkitaka tsinani. Ro oshinkitakari riraani aapatziyawitaririni Jesoshi owamagaeyakiririni.

Osheki notsikanatanakawo, naminaperotakiro, joreririri.⁷ Omaanta rojampitana riraga ronampiri Tajorentsi:

—¿Itakakya potsikanatantanakawori? Nokamantemiro kaari piyotzitziro, eejatzi nokamantemi kaari piyotzitziri riraga koweenkatatsiri okyaakotakari.⁸ Ijeekawitani riraganki, tee añaari iroñaaka, tema ijeeki oomoki inthomaenta, jatatsiri jantoo. Iinja ragaeri eejatzi Tajorentsi, rotyaanantyaariri paamariki kaari tsiwakanitatsini: janta ikanteetateyeyaani rashironkaya. Ijeekawitani, ipeyaka, ijeekae eejatzi; aririka iñeeyawakiririni theenkaeyatsirini, rotsikanatawakawoni. Paerani, owakira riwetsikakiro Tajorentsi kipatsi, rojankinatakiro iwaeropaeni maawaeni jatatsinta jenokinta, omaanta tee rojankinatziro iwaeropaeni riraga theenkantatsiri.

⁹ Pamine, pikenkithashiryaaperotero iroka noshiyakaantemiri piyotantyaawori: rowaga iitopaeni okaatzi 7 oshiyakaawentziro 7 tonkaaripaeni ojeekinta tsinani.¹⁰ Eejatzi oshiyakaawentziro 7 jewawenantsiripaeni. Ikananaki apawakooni, ijeeki iroñaaka apaani, iinja ijeeki riraga kaatapaentsiri. Eero ojamanitzi ipinkathariwenante riraga kaatapaentsirira.¹¹ Riraga koweenkatatsiri kityonkari, rirotaki apaani pinkatharitawitachari nokantakimiri: “Ikamaki”. Omaanta ipiriintanee eejatzi, ipinkathariwenante eejatzi riraga *ochotapaentsiri*, roojatzi rotyaanantakyaari Tajorentsi paamariki kaari tsiwakanitatsini.

¹² Eejatzi rowaga 10 ichee piñeeyakirini, oshiyakaantziri 10 paashinipaeni jewawenantsirini iinja. Ikaateeyerini koweenkatatsiri, ipinkathariteeyawitanakyaani, eero ojamanitzi ipinkathariwenante.¹³ Ikiimitawakagaeyeyaani jewawenantsiripaeni, ikanteeyerini koweenkatatsiri: “Nokenkithatakaaperoyemini eerori, nanteeyemirini oetarika pikowakaagaeyenarini”.¹⁴ Roojatzi ikijeeyerini irirapaeni Jesokirishito riraga Rowishate Tajorentsi, eejatzi oyaateeyiririni: romanateeyawityaari, ikowaeyawityaani ithonkaeyerinimi. Omaanta ipiyeeyarini Jesoshi, ithonkaeyerini rirori. Irira apintzi ikanta, tajorentsi perotatsiri, reewatawenteeyirini maawaeni jewatawentaawitaririni atziri, reewatakagaeyirini maawaeni jewatakagaeyawitaririni atziri paeni. Riyoyagaeyakirini maawaeni aapatziyeeyaririni, ipaashinitakagaeyeerini, ari kijokiro rowaeyaneerini rirori, maawaeni.

¹⁵ Eejatzi ikantakina ronampiri Tajorentsi:

—Eejatzi piñaakiro enipaeni eejatzi ñaatenipaeni ojeekantari tsinani. Oshiyakaantakiri irowapaeni maawaeni atziri paeni, riraga jeekatsiripaeni tsikarika, tsikarika okantayitarini ipaantepaeni, maawaeni.¹⁶ Riraga koweenkatatsiri eejatzi riraga 10 jewawenantsiripaeni ikijeeyakironi tsinani: rowaga matakaapiintariri kaari ayi. Rotziroero maawaeni nampitsi, ikoshitero oetarika jeekatsirira, itayero maawaeni pankotsi. Eero ojeekaneentzi oetarika kameethatatsiri.¹⁷ Riraga Tajorentsi ikenkithashiryaakayaari ikijeeyeroni roori, imonkaantantyaawori okaatzi ikoyiri Tajorentsi. Rootaki ikananteeyarini riraga jewawenantsiripaeni: “Thame apinkathateeyerini riraga koweenkatatsiri kityonkatatsiri, antenirini oetarika paeni ikowakagaeyeerini”. Aritaki ikanteeyerorini iroka omonkaantantyaari ikoyiri Tajorentsi.¹⁸ Iroka tsinani piñaakiri oshiyakaanteeyakirini maawaeni jeekatsiripaeni nampitsikinta: riraga anaakoeyiririni paashinipaeni atziri ipinkatharitzi.

Aritaki ikantayitanani ronampiri Tajorentsi okaatzi okantakotya iñaayitziro.

18

Itagaetakiro Wawirooniya

¹ Roojatzi koŋaaziro noŋaakiri. Tema noŋaawakiri ipokapaaki paashini ronampiri Tajorentsi, ipoŋaanaka jenokinta. Osheki ipinkatharitapaaki, ishikipiryapaaki, ikitejitaperotapaakiro kipatsi, rochookyaapaakina eejatzi nothaawantanakari.

² Itacheronkawaantetapaaki ikaemapaaki:

“Rooteentsi ithonkaeyani maawaeni jeekaeyawitacharini Wawirooniya; osheki inashiwitani, osheki ipinkatharitawitani, rooteentsi ithonkaeyani.

Irira jeekapaentsiri kamaaripaeni inampityaawo, eejatzi mamawoniro, thoowoniro, peyaripaeni, maawaeni. Roshieeyakawoni rowaga tsinani, matakaapiintariri kaari ayi.

³ Tee okameethatawitani ojeeke, eejatzi iyotagaeyakirini maawaeni paashinipaeni atziri ikimiteeyantakaworini rirori.

Ranteeyakironi pinkatharipaeni; osheki raagaantaki riraga pimantzirori owetsikani, kyaaryo maawaeni rantayitakironi osheki kaari kameethatayitatsini. Tema amanantaperotaka osheki”.

⁴ Roojatzi nokemakiro Ishire Tajorentsi janta jenokinta, okantzi:

“Aapatziyeeyaririni Jesoshi pishitowaeyaneeni, rowaga nampitsiki: pikimitawokari, pantzirokari eerori kaari kameethatayitatsini antziri roori. Pikaateeyironikari, nowashironkagaeyiminikari.

⁵ Riyotzi Tajorentsi osheki rantapiintziro kaari kameethatatsi. Eekiro riyaatatye ikenkithashiryaaakotero okaatzi rantziri, eejatzi royaakotziro kitejiri rowashironkaeri. Rooteentsi monkaatapaaka. Intsipaeete rowashironkagaeri”.

⁶ Roojatzi ikantziri apaani ronampiri Tajorentsi inashiyitacharinipaeni:

“Paerani osheki owashironkagaeyakirini paashinipaeni roori, iroŋaaka pipiyeeyawoni, eekiro piyaateeyatyeeni powashironkaaperoyerini. Tee okameethatzi anteyakirini.

⁷⁻⁸ Iroka tsinani okenkithashiryaaaka osheki okameethaperotaki roori. Tekatsi kimityawoni. Osheki amanantakiro oethaari rooperori eejatzi othatanepaeni owaneenkayitanyarini”.

Ajagaakawo ajankaneki okantzi: “Tema naaka kimitawori jewawenantatsiri. Osheki nokimoshiretaka. Eero netakotzimaetawo. Eekiro niyaatatyee niweshiryaaawentyaawo”.

“Rootaki iroŋaaka powashironkaantyaawori kameetha. Ari aashitakyaawopa otashe; pimantsiyatakaakiro; pikemaatsitakaakyaawo katsiri; ari picheraajagaakitanaki eejatzi ari pomiraakiro.

¡Mapokapaakya pitaya! Tema ishintsiiperotaki Tajorentsi riraga kantakotantatsiri. Rootaki ikantakotziri ronampiri Tajorentsi”.

⁹ Riraga pinkatharipaeni antayitzirorini kaari kameethatatsi eejatzi ithonkashitakawo tsinani iyorikite, iŋeeyeroni otaaya, eejatzi iŋeeyeroni owachaarite; roojatzi riraakoeyaanawoni, rowashiretakotyaaawo. ¹⁰ Inteena ikatziyeeyanankani; ithaawaeyanankini, raamaashitya rowashironkagaeyironi Tajorentsi rirori. Ikanteeyeni:

“O, wawirooniyaajatz, pashironkagaeyakaniwee. O, antawo pinampi, osheki pikaateeyawitani jeekaeyawitacharini.

Romapokapaakimi Tajorentsi, intsipaeete ithonkaeyakimini, maawaeni”.

¹¹ Ari riraakoeyakimini pimanteeyatsirini maawaeni kipatsi, rowashiretakoyakimini. Paerani osheki piŋaawenashiryagaeyawitawoni oetarikapaeni ipayitawitzimirini, omaanta eero iroŋaaka pamanantee eejatzi. ¹² Tekatsi ikantya ipimantemiro ooro, piraanta, shipakiryatsiri mapi, kitamaakiri mapi, riino kitamaari, kityonkamawori, jentamawori, kiraamawori. Tekatsi ikantya ipimantemiro taawirakota inchato kajankakotari, ajawaka raeki kitamaacheekiri riwetsikaetziro oetarika kameetha, pinatachari inchato riwetsikaetziro oetarika, kijotayitatsirini, pinatachari mapi. ¹³ Eejatzi tekatsi ikantya ipimantemiro majankapaneri eejatzi pochapaneri, tsipataapanetachari rowari, kajankapaneri, kajankaayitatsirini, awishoowaantsi oowa, oyeenka oriiwo, opane teriiko, teriikopaeni, waakapaeni, owishapaeni, kawayopaeni, shiyakomentotsipaeni, eejatzi atziripaeni; kyaaryo, ipimantayitzirini atziri. ¹⁴ Ikanteete:

“Eero powawo eejatzi chochoki pinintawitari; tee okowanee pipaante owaneeya; paerani eeniro powaneenkatawitani. ¿Tsika pimaathaaganki kityonkamaworiranki iroŋaaka? Tekatsi, taaka. ¿Arima pamanante paashini? Eero. Thonkakimi eeroka”.

¹⁵ Riraga pimantapiintawitaworini maawaeni iroka owaagawontsi raantapiintawitaririni osheki koriki; omaanta iroŋaaka ikatziyeeyanankini inteena, ithaawaeyanankini,

raamaashitya eejatzi rowashironkagaeyerini Tajorentsi rirori. Riraanakya eejatzi ishenkatanakya. ¹⁶ Ikante:

“¡Ashironkaamatsitemiini, wawirooniyajatzi!

Pashironkaakawee. Antawo naawita pinampi, osheki pikaatawitani jeekaeyawitacharini. Pikithaateeyawitakawoni riino jentamawori, kityonkaninomawori, eejatzi kiraamawori,

powaneenkaeyawitawoni ooro, mapi shipakiryaaitsiri, eejatzi kitamaakiri mapi.

¹⁷ Romapokakimi Tajorentsi, ithonkitakimiro maawaeni, thonkapaaka”.

Eejatzi maawaeni marineero eejatzi ashiteeyaworini pitotsi aapiintzirori owaagawontsi ikatziyakoeyakyaani ipitoki inteena. ¹⁸ Inteena raminakoeyeroni owachaarite, teyariririri, roojatzi riragaeyantanakyaani. Ikanteeyeni:

“O, okameethatawitani nampitsinta, tekatsi kimityaawoni”.

¹⁹ Osheki rowashireteeyanakyaani, rootaki imaeritantanakyaari eejatzi roeyotantanakyaari iitoki. Osheki riraakoeyakyaawoni eejatzi rowashiretakotakyaawo, ikaemaeyanakini:

“¡Ashironkaamatsitemiini! Pashironkagaeyateyeeyaaniwee wawirooniyajatzi, antawo naawita pinampi, osheki pikaateeyawitani. Osheki iyaatapiintzini antawo pitotsi janta, ipimantzirowo ashitawori osheki owaagawontsi, raantari osheki koriki.

Omaanta omapokanakya othonkanakya pinampi, maawaeni”.

Ikimoshireeyanakini aapatziyeeyaririni Jesoshi

²⁰ Roojatzi nokemakiri ronampiri Tajorentsi, ikanteetzi:

“Pikimoshireeyanakini, maawaeni jenokijatzi: aapatziyeeyaririni Tajorentsi, rotyaan-tanewopaeni Jesokirishito, kamanantawitacharini, maawaeni.

Paerani osheki owashironkagaeyakimini, rootaki ipiyatakowenantakimiri Tajorentsi”.

²¹ Roojatzi noñaakiri ronampiri Tajorentsi, shintsiperotatsiri. Raakiro antawo mapi, rookakiro antawokiroña inkaare, poog. Ikantzi:

“Nowiinkakiro mapi, pepaperotaka; tekatsi ñeeroni eejatzi. Eejatzi ikimiiteero Wawirooniyati, ithonkaeteero roori, thonkapaaka; tekatsi ñeeroni eejatzi.

²² Eeniro akemapiintawitari chapinki piyompiwaetawitacharini, omampaawaeteeyawitacharini, showitawaetawitacharini, tziwootawaetawitacharini; omaanta iinja tekatsi kemaerini.

Eeniro naawita chapinki wetsikayitawitaworini oetarikapaeni, omaanta iroñaaka tekatsi. Tee akemaeri iroñaaka toonkirori rowaetari, tok, tok, tok.

²³ Eero otziwootaa eejatzi itziwoomento;

eero ijeekae eejatzi aatsini iina.

Paerani riyotakoeyakirini riraga pimantayitatsirini janta Wawirooniyaki, osheki ipiyotakiri iyorikite. Riraga jeekatsiripaeni ramatawiteeyakirini jeekatsiri paashinipaeniki kipatsi,

²⁴ eejatzi rowamaakaanteeyakirini maawaeni kamanantayitziroonini iñaani Tajorentsi, eejatzi maawaeni aapatziyaririni Tajorentsi, eejatzi paashinipaeni owamagaetsiri jaka kipatsiki; rootaki ithonkanteeyemirini Tajorentsi maawaeni eerokapaeni wawirooniyajatzi”.

19

¹ Roojatzi eekiro niyaatatzi koñaatziro noñaaperotakiro. Tema nokemaeyakirini oshekiniroña jenokijatzi, ishintsitzi romampaawaeteeyani:

“Ariwee, ikameethaperotaki Tajorentsi:

rirotaki owawijaakoeyerini.

Thame apinkathataperoeyerini, tema itajorentsiperotaki.

² Okameethataki rowashironkaero matakaapiintariri kaari ayi, riyotakiro rantayitziroonini, tekatsi ikompityaawo.

Osheki iyotagaeyakirini paashinipaeni atziri imatayitziroonini kaari rayi, rootaki rowashironkaantakawori; tema oñaashitakawowee roori.

Eejatzi osheki owashironkagaeyakirini aapatziyeeyaririni Jesoshi, rootaki ipiyatakowenantakariri”.

³ Roojatzi rapiiteeyeroni riroripaeni:

“¡ikameethataki Tajorentsi!

Tema taaperotaka, okanteetateyeeyaani okatziyeenkatanaki kachaari, eero opeya”.

⁴ Ari ijeekaki Tajorentsi janta iwinkatharimentoki. Rotziwerowashiteeyakarini riraga 24 aataperoteenchari eejatzi riraga 4 ronampiri omampaawaetaapiintachari osheki ipinkathateeyakirini. Ikanteeyini:

“⁴Aritaki okantyaari! ⁴Apinkathateeyirini Tajorentsi, tema ikameethaperotaki!”

⁵Roojatzii nokemaeyakirini osheki jenokijatzii, itacheronkawaantetzi iŋaawaeteeyini, ikimiteeyakawoni osheki opareenkaayi antawaatatsiri eejatzii ikimiteeyakarini antari tariito. Ikanteeyini:

“Maawaeni antawaeteeyiniririni Tajorentsi piŋaaperoyerini iroŋaaka, eejatzii pipinkathateeyirini.

Pinkatharipaeni, piŋaaperoyerini;

eejatzii eeroka, maawaeni kaari pinkatharitawitachari, piŋaaperoyerini eerori eejatzii”.

⁶Roojatzii nokemaeyakirini osheki jenokijatzii, itacheronkawaantetzi iŋaawaeteeyini, ikimiteeyakawoni osheki opareenkaayi antawaatatsiri eejatzii ikimiteeyakarini antari tariito. Ikanteeyini:

“⁴Maawaeni atziri, thame aŋaaperoteri Jeyowaa!

Tema ikameethaperotaki irira: tema ipinkathariwenteeyakaeni Awinkatharite, osheki itajorenka.

⁷Thame aweshiryaaewenteeyaarini, akimoshirewenteeyirini maawaeni.

Thame apinkathateeyirini maawaeni.

Iroŋaaka omonkaataka kitejiri raantyaawori Rowishate Tajorentsi iina. ⁴Pamine sha! Tema wetsikaka roori kameethaanikitaki tema iŋaakiro rirori ayeroni okameethataki.

⁸Okithaatakawo riinomawo kameethari, jentamawori, kitamaaperotatsiri; tee okipatsineentzi, kiteri. Tema ipashitakawo Tajorentsi.

Rowaga riinomawo kameethari roshiyakaawentakae Tajorentsi iŋaakae akameethatzii tema aakapaeni reentsite rirori anteeyakironi kameethatayitatsirini ikowakaakaeri”.

⁹Roojatzii ikantakina ronampiri Tajorentsi:

—Pojankinatera iroka: “Rooteentsi raye Rowishate Tajorentsi iina. Tema ikaemaeyerini osheki atziri rakiyoteeyirini. Okameethatzirikami maawaeni atziri ikowakami rakiyoteeyirini rootaki raapatziyeeyantyaaririni riroripaeni. Omaanta apatziro ikaemeri riraga aapatziyariri riraga ayirorira. Ikimoshirewentero riroripaeni”.

Roojatzii ikantakina:

—Iroka nokamantakimiri, rootaki ikantaperotakinari Tajorentsi. Kyaaryooperotatsiri ini.

¹⁰Ari notziwerowashitawitakari ronampiri, nopinkathaterimi, omaanta ikantakina:

—Eero pipinkathatana. Tema akimitawakagaeyakani: naari, eejatzii eerori, eejatzii maawaeni piyemijantzinkarite kenkithatakotapiintziriri Jesoshi. Aritaki akimitawakagaeyakani anteeyinirini ikowakagaeyakaerini. Eero pipinkathatana, omaantakya riraga Tajorentsi pipinkathate.

Riraga kenkithatakotziriri Tajorentsi, riroteeyakini kenkithatakotziriri eejatzii Jesoshi.

Riraga kyaakotariri kawayo kitamaari. Romanatawakagaeyakani janta Arimakirooni

¹¹Roojatzii koŋaatziro noŋaakiri eejatzii: tema noŋaakiro jenokinta inthomaenta, eejatzii noŋaakiri kawayo kitamaaperotatsiri. Noŋaakiri Jesoshi ikyaaokotakari, iiteetziri: Monkaatzirori Okaatzii Ikantziri; eejatzii iiteetziri: Kyaaryooperotatsiri. Ikameethataki: tee rowashironkashitari atziri, tee rowamaashitari. Riyotzi oetarika rantziri, tee iki-jashitari. ¹²Roki okimitakawo paamari amoreki, ramantheetakawo osheki amantheerentsi. Rojataakotaka ipankaki iwaero, omaanta tekatsi yoteroni; apaniroeni riyotziro rirori. ¹³Otsikirijakoteetakiri imaathakira irantsiki; eejatzii iiteetziri: Iyoperotakotakaaneeriri Tajorentsi. ¹⁴Rimpaeteeyapaakirini osheki joraaro jenokijatzii, ikyaaokoeyakarini kawayo, rirotaki kitamaari eejatzii; ikitheeyawoni riinomawo kameethari, okitamaamawotaperotaki, tee opitsitzi. ¹⁵Ojeeki ipaanteki jewateeyiririni ithatyamento, thoyempitaperotatsiri ipejeyantyaaririni kaari pinkatheeyiririni. Ipinkathariwenta-peroyerini, eerowa ikaminthayiri eechonkiini. Riraga wetsikirori awishooawaantsi oowa rawishoowantakawori owaa. Aritaki ikimitakiriri riraga kyaakotakariri kitamaaperotatsiri raatzikaperoyakirini atziri, riyoteeyantyaarini rirori ikijaperoyakirini Tajorentsi, riraga Shintsitaperotatsiri. ¹⁶Ojankinataka iithaariki jewateeyiririni, eejatzii iporiki, okantzi: “Irira pinkathariwenteeyiririni maawaeni jewawenantatsiripaeni, anaakoeyiririni maawaeni jeekakaanteeyantatsirini”.

¹⁷Roojatzii noŋaakiri apaani ronampiri Tajorentsi katziyeenchari ooryaaki. Itacheronkawaantetaki ikaemaeyakirini maawaeni tziijopaeni:

—Pipoke, powaeyani. Powaeyaarini iwatha ipaeyemirini Tajorentsi; eenitatsi osheki powaeyaarini. ¹⁸Poyaari iwatha pinkathari, iwatha kapitaanotatsiri, iwatha shirampariperotatsiri, iwatha kawayo eejatzii riraga kyaakowitariri. Poyaari iwatha maawaeni atziri: pimantaarewo eejatzii amanantawitariri, pinkatharitatsiri eejatzii kaari pinkatharitatsi.

¹⁹⁻²⁰ Roojatzi noŃeeyakirini riraga koweenkatatsiri eejatzi maawaeni riraga pinkatharipaeni kipatsiki, ipiyoteeyakirini ijoraarotepaeni, maawaeni. Eejatzi royaatakiri koweenkatatsiri riraga atziri, kantawitachari: “Nokamantemi tsika ikantari Tajorentsi”. Osheki itajorentsijeempiyawitakani, ramatawiteeyantakaririni kaari aapatziyeeyaririni Tajorentsi ipinkathataneeri riraga koweenkatatsiri eejatzi roshiyakaawero. Rojataakoeyakani ipankaki riraga kaari aapatziyarini Jesoshi. Ari riyaaatashiteeyawitakarini romanateeyerinimi riraga kyaakotakarini iyawayote eejatzi joraaropaeni rirori. Omaanta raawakiri apite: riraga koweenkatatsiri eejatzi riraga amatawitantatsiri. Rookakiri janta antawoki inkaare, eeniro raŃi. Tema rootaki paamariki kaari tsiwakanitatsini. ²¹ Omaanta paashinipaeni, ipejeeyakirini riraga kyaakotachari, ipejeeyakirini maawaeni, thatzik, thatzik. Ro ipejantakarini ithatyaamento ipaantekira. Ari rowaeyakawoni tzijopaeni iwatha, ikemaperotakawo.

20

Ikenkithatakotziro 1000 ojarentsi

¹ Roojatzi eekiro niyaatatzi koŃaatziro noŃaaperotakiro. Tema noŃaawakiri rayiitapaaki paashini ronampiri Tajorentsi, ipoŃaanaka jenokinta. Roerikiro iyaawiryaaantawori omoo kipatsi, jatatsiri jantoo. Eejatzi ramapaakiro antawo kareenatha. ² Raapaakiri riraga maanki, jeekitachari paerani. Rirootaki kamaari riraga iwinkatharite maawaeni paashinipaeni kamaari. Tema iiteetziri Jatanaashi. Ari roojotaperotapaakiri kareenathaki, shirik, shirik; okaataki 1000 ojarentsi roojoryaakotanteeyaririni eejatzi iinja. Tema ojamaniperotaki ramatawitakiri irira atziripaeni. ³ Roojatzi rookakiri oomooki, rashitakotakiri, riyawitakotakiri. Tekatsi ikanteeya eejatzi ramatawiteeyerini atziripaeni, okaataki 1000 ojarentsi. Omaanta roojatzi riyowanee, eero ojamaniperotzi ramatawitante eejatzi.

⁴ Roojatzi noŃeeyakirini osheki jeekatsiripaeni iwinkatharimentokipaeni: riyoteeyakini ikantziri Tajorentsi: “Pikantakowenteeyerini maawaeni atziri”. Paerani tee ipinkathateeyirini riraga koweenkatatsiri eejatzi roshiyakaawero. Eejatzi tee rojataakeo ipankaki eejatzi rakoki iwaero koweenkatatsiri. Ikenkithatakoeyakirini Jesoshi eejatzi riyotaanteeyirini iŃaani Tajorentsi, rootaki ipejanteetakarini ikentsiki. IroŃaaka ipiriinteeyaneerini Tajorentsi, ikaateeyerini Jesokirishito okaataki 1000 ojarentsi ipinkathariwenanteeyeni. ⁵ Irika itanaawori ipiriintanaa; omaanta tekira ipiriinteeyaneeni paashinipaeni. Aririka awijanaki 1000 ojarentsi, ari ipiriinteeyaneeni riroripaeni.

⁶ Osheki ikimoshireeyanakini riraga jewataperoeysirini ipiriinteeyaneeni: rowameethaperoteri Tajorentsi. Riyotanaki eero riyaatzi paamariki kaari tsiwakanitatsini, omaanta ipinkatheeyerini Tajorentsi eejatzi Jesokirishito eejatzi rantawaeteniri kimitaka Ńaanakowenantatsiri. Tema okaataki 1000 ojarentsi ikaateeyerini ipinkathariteeyanakini.

Ikaatantyaawori romanatawakaya

⁷ Aririka omonkaatapaakya 1000 ojarentsi, ari rashitaryaakoteetakiri Jatanaashi, roemshitowaeteeri eejatzi. ⁸ Roojatzi riyaaatanaki rirori maawaeni nampitsikipaeni, ithotyaanakiro kipatsi, ramatawiteeyerini maawaeni atziri ipiyoteeyantayaririni jeekatsiripaeni romanatanteeyaririni aapatziyeeyaririni Jesoshi. Ikanteetziri riraga oyaa-teeyiririni Jatanaashi: Kogo, eejatzi Makogo. Ikaateeyanakini osheki kameetha. Okim-itaka tee amatziro ayotero tsika okaatzi opane impaneki, eejatzi eero amatziro ayotero tsikarika ikaateeyini riroripaeni. ⁹ Ikineeyanakini janta opankaeteetziinta, rinki-teeyanakirini maawaeni aapatziyeeyaririni Jesoshi, aritaki itapoteeyapaakawoni Jeroree: rowaga nampitsi anteeeyakirini. Romanateeyapaakirinimi aapatziyeeyaririni, omaanta omapokanakya opoŃaanakya jenokinta antawo paamari, othonkaeyapaerini; otagaeyapaakirini, pomeei. ¹⁰ Roojatzi ragaeteri iwinkatharite kamaaripaeni, riraga amatawiteeyiririni atziri, rookanteeyariri janta antawoki inkaare. Tema paamariki kaari tsiwakanitatsini. Janta ikaateeyerini riraga koweenkatatsiri eejatzi riraga amatawitanatsiri, kantawitachari: “Nokenkithatakotziro Tajorentsi”. Ari osheki ikemaatsiteeyawoni: kitejiriki, tsiteniriki; ikanteetatyeeyaani.

IŃaakiro janta kitamaawoki jeekamentotsiki

¹¹ Roojatzi noŃaakiro antawo iwinkatharimento, okitamaamawotaki; eejatzi noŃaakiri riraga Tajorentsi riraga jeekantawori. Opeyaperotanaka kipatsi eejatzi jenoki, peyanaka. ¹²⁻¹⁵ Eejatzi noŃaakiri maawaeni piinkaeyawitacharini inkaareki. Ipiriinteeyanaani tsiyawiteenchari eejatzi maawaeni jateeyatsirini jaawiki. Kyaaryo, noŃeeyakirini: pinkatharitawitacharini eejatzi kaari pinkatharitawitachani, ikatziyimoteeyakawoni iwinkatharimento Tajorentsi. Roojatzi roepithokakiro paajinapaeni osheki Iwaperite rirori. Ojankineeyakani jankinarentsi paeni maawaeni ranteeyinirini atziripaeni. Aririka

rantaneentero eechonkiini kaari kameethatatsi ari omawitya rotyaanteri rirori irira janta paamariki kaari tsiwakanitatsiri eero ikemaatsiperotawo katsiri. Omaanta riraga antzirori osheki kaari kameethatatsi osheki ikemaatsiperotyaaowo katsiri. Eeni-tatsi paashini ifaanamento rashi rirori eejatzi, roepithokakiro paajinapaeni ojankinataka iwaeropaeni maawaeni aapatziyariri Jesoshi. Riraga kaari jankinatakotacha rookaeteri janta antawoki paamari: janta rookaeri Tajorensi maawaeni theenkantatsiri eejatzi maawaeni kamaari. Iiteetziro paamari Inampi Ashironkaaperotachari: riraga kaari ifaayerini Tajorensi. Oshekipero ikemaatsiperotakawo katsiri janta ikowaki ikamae omaanta tee imatziro, eekiro riyaatatzi ikemaatsiperotyaaowo.

21

Ikenkithatakotakiro Jerojaree owakirari

¹ Roojatzi koŃaatziro noŃaakiri: tema noŃaakiro paashini jenoki eejatzi paashini kipatsi, owakirari. Aritaki opeyaperotanaka rowaga itakawori, eejatzi opeyaka inkaare, tekatsikya irofaaka. ² Eejatzi noŃaakiro rowaga Jerojaree owakirari, rowaga kameethaperotatsiri inampi Tajorensi; opoŃaanaka jenokinta, ayiitapaaki kipatsiki. Osheki owaneenkayitakani, okimitakawo tsinani, rootentsirika aye oemi, owaneenkataka. ³ Nokemakiri jenokijatzi, jeekatsiri okaakini iwinkatharimentoki Tajorensi. Itacheronkawaantetzi, ikantzi:

—Pamineeyeni: riyataaki Tajorensi jaawiki ijeekimoeyerini atziri. Kijokiro rowaeyerini, isheninkaeyantyaririni. Eero rookaeyirini. Riroripaeni ipinkathateri apatziro rirori. ⁴ Riwehshiryaakagaeyarini, eero ishinetziri atziri riragaeyeyani eejatzi; eero ikamaeyeni. Eero riraakotaari eejatzi kamaentsirini, eero ishenkataa, eero ikemaatsitaawo oetarikapaeni. Aritaki othonkyaari maawaeni irokapaeni. Tekatsi.

⁵ Roojatzi ikantzi Tajorensi:

—Pamine, nowakiratakagaero maawaeni.

Eejatzi ikantakina:

—Pojaninatatero iroka: kyaaryootaki okaatzi nokantakimiri, tee namatawitzimi. Pimatero pameentyaawo.

⁶ Eejatzi ikantakina:

—Monkaataka, nomatakiro. Naaka itakaantawori maawaeni, eejatzi naaka weyeeroni maawaeni. Irofaaka eenitatsirika miritatsini, nopashityaari rirori ifaa owaŃaantatsiri; eero nokowakotziri: aritaki nopashiteeyaarini maawaeni koetyeemoyakaririni. ⁷ Eekirorika riyaatayee ranteeyenawoni maawaeni nokowakagaeyiririni, nopaperoyerini maawaeni koetyeemoyakaririni. Notajonkakowentapiinteeyerini, rootaki riyotantanari naaka rashi Pawa Tajorensi eejatzi neentsitetaperoyaarini. ⁸ Omaantakya riraga thaantzi, tema ari intsipaete ipakaanakiro raapatziyari Tajorensi aririka opomeentsizimotakyaari. Riroripaeni eejatzi riraga theenkantatsiri, antayitzirorini kaari kameethatayitatsini, owamaantatsiri atziri, mayempitzirori kaari rayi, matsitantatsiri, pinkathatashitayitaworini riwetsikayitzirini atziri iitajorentsishitari, eejatzi maawaeni amatawitantatsiri, nookaeyerini antawoki paamari kaari tsiwakanitatsini. Rootaki noshiyakaanantakariri rapiiteeya ikamaeyeni.

⁹ Roojatzi ipokashitakina apaani ronampiri, riraga ikaateeyirini inkaaganki 7 oerikakirori iwajoni yeekitawitachari owaa owashironkagaeyakiririni atziri. Ikantakina:

—Pipoke, noŃaayemiro owakira aatsiri oemi: rootaki iina Rowishate Tajorensi.

¹⁰ Itentashiretanakina janta antawoperoki otzishi, roŃaagapaakinawo Jerojaree: rowaga kameethaperotatsiri nampitsi. OpoŃaanaka Tajorensiki janta jenokinta, ayiitapaaki.

¹¹ Ishipakiryakaakiro nampitsi, okimitaka shipakiryaperotatsiri mapi kimitaka ishiwanki shiyentzi chamaero. ¹² Eenitatsi nampitsiki otantotsi inkitzirori, jatatsiri jenoki. Eenitatsi otantotsi 12 omoopaeni okaatzi, ikyaantapiintawo nampitsi; eenitatsi janta 12 ronampiri Tajorensi shenteeyirorini. Ojankinataka oomokipaeni apaani iwaero riraga 12 itomini Ishirayee. ¹³ Okaatzi 3 omoopaeni janta ikinapaenta oorya, okaatzi eejatzi 3 omoopaeni janta itziroryaaneenta oorya, eejatzi ojeeki omerikikipaeni omoopaeni: eenitatsi 3 jakakiroka, eenitatsi 3 jantakironta. ¹⁴ Ojeeki jaawiki antawo mapipaeni kaatatsiri 12, rowankitantawori osheninkapaeni mapi. Ojankinataka antawoki mapipaeni apaani iwaero riraga 12 rotyaantawopaeni Rowishate Tajorensi.

¹⁵ Ari roerikakiro ronampiri Tajorensi imonkaatantawori nampitsi, riwetsikaetziro ooro. Ari imonkaatakiro nampitsi eejatzi otantotsi, eejatzi omoo roori, ikyaanteeyapiintarini. ¹⁶ Eenitatsi 4 otantotsi omonkaatawakagaeyakani maawaeni. Eejatzi okimitaka jenoki omonkaatawakaaka. Okaatki 2.200 kiroometero maawaeni. ¹⁷ Imonkaatakiro

tsika okaatzi otontaperotaki. Tema okaataki 65 meetero. Ari nojankinatakimiro ikantakinari riraga ronampiri Tajorentsi.

¹⁸ Ro riwetsikantawori otantotsi mapi shipakiryaayperotatsirini, kimitawori ishiwanki shiyentzi chamaero. Omaanta roori nampitsi, ro riwetsikayitzirini ooro, omaanta okitetakiperotane maawaeni. ¹⁹ Jaga otantotsiki eeniro shipakiryaaitsiri rootaki kamaapookitatsiri antawo mapi shawitziinirira nokamantakotakiri inkaaganki. Owaneenkayitakawoni shipakiryaaitsirini mapi, pinataperotayitacharini: itanaka-wori eenitatsi kamaapookitatsiri kimitaka ishiwanki shiyentzi chamaero; apiteta-paentsiri mapi shipakiryaaitsiri rootaki kamaapookitatsiri kimitaka cheetzi; rowaga *tres*-tapaentsiri mapi shipakiryaaitsiri kimitaka oteyaki tenteritoki; rowaga *cuatro*-tapaentsiri mapi shipakiryaaitsiri kamaapookitatsiri kimitaka chokiyo; ²⁰ rowaga *cinco*-tapaentsiri mapi shipakiryaaitsiri rootaki thapatonkeerikitachari kitamaari eejatzi kimitaka maan-kicheetzi; rowaga *seis*-tapaentsiri mapi shipakiryaaitsiri rootaki kimitaka maan-kicheetzi; rowaga *siete*-tapaentsiri mapi shipakiryaaitsiri rootaki kamaapookitatsiri kimitaka shi-mashiri; rowaga *ocho*-tapaentsiri mapi shipakiryaaitsiri kimitaka iithoki kenthori; rowaga *nueve*-tapaentsiri kimitaka paryaantzi irakaanto; rowaga *diez*-tapaentsiri mapi shipakiryaaitsiri kimitaka paryaantzi eeriki; rowaga *once*-tapaentsiri mapi shipakiryaaitsiri rootaki kamaapookitatsiri kimitaka kenthoryaaniki; rowaga *doce*-tapaentsiri mapi shipakiryaaitsiri rootaki kamaapookitatsiri kimitaka tsirapateya. Okaataki rinashitayitarini mapipaeni 12. ²¹ Rowaga ashitakontsi janta ikyaaipiinantaworikinta otantotsi riwetsikaetayitzirini mapi kitamaakiri. Ro riwetsikaetziri ashitakontsi apaani mapi. Eejatzi maawaeni awotsi janta nampitsiki riwetsikaetziro ooro, riyoshiitashitaka ooro, tekatsi itsipateerori; eejatzi okitamaataperotaki.

²² Tee noñiuro nampitsiki ipanko Tajorentsi ipinkathateeyantyaaririni jeekatsiripaeni. Aritaki ithotyaakiro Tajorentsi eejatzi Rowishate nampitsi, aapatziyeeyakarini jeekatsiripaeni tsikarikaepaeni. Tema rirotaki Awinkatharite matayitzirorini maawaeni. ²³ Tee ijeeki oorya roorenantyaawori nampitsi, eejatzi tekatsi kashiri kitamashiteroni: tekatsi ikowaeyantyaaririni. Tema ijeeki Tajorentsi, osheki ishipakiri okitejitantari nampitsi. Eejatzi ikimita Rowishate, roorentakoeyakaeni. ²⁴ Roojatzi maawaeni atziri ikemijantaperotero okaatzi rametari atziri jaga owakirari Jerojaree, rowaga ikoyiri Tajorentsi. Maawaeni jewawenantatsiri kipatsiki ipokapae jaga ipinkathateri Tajorentsi eejatzi ipashiyitakyaaarini oetarikapaeni kameethatatsiri. ²⁵ Aakapaeni joriyopaeni ametapiinteyakani ashitapiintze oonampi tsiteniriki, omaanta janta tee rashitapiintze: tema okantani okitejitzii, tee otsitenizimaeta. ²⁶ Kyaaryo, ipokaeyakini maawaeni atziriipaeni ipinkathateeyakirini Tajorentsi, ikanteeyini: “Tema ikameethataki Tajorentsi”. Eejatzi ramayitakirini ipashityaariri pinaperotachari, rowaga owaneenkataka. ²⁷ Eero okyaapae janta kaari kiteshoretayitatsirini oetarikapaeni. Eejatzi eero rareetanta antayitzirorini kaari kameethatayitatsini, tsikarika okantayitarini; eejatzi eero rareetanta amatawintatsiri. Omaantakya riraga areeteeyachani rirotaki jankinatakoeyacharini iwaeropaeni janta iñaanamentoki rashi Rowishate Tajorentsi. Riroteeyakini jeekatsini Tajorentsi, ikanteetatyeeyaani.

22

¹ Roojatzi roñaagakinawo ronampiri Tajorentsi antaworoña eni, jaankanaanikitatsiri, ikanteetziro: iñaa owañaantatsiri. Oshiyakaawentzirori tsika ijeekakaantee akanteetatyeeyaani. Opoñaaka iwinkatharimentoki Tajorentsi eejatzi Rowishate, yowaata-paaki, shaag. ² Okinaatanaki nampitsiki niyanki. Ojeeki othapikowepini inchatopaeni, owañaantatsiri. Oshiyakaawentzirori tsika ijeekakaantee akanteetatyeeyaani. Tema okithokitapiintzi maawaeni kashiri. Rowaga chochoki owañaaperotakaeri. Eejatzi oshi oshiyakawo aawintawontsi etsiyatakoeyiririni maawaeni atziri katsitatsiri rajankaneki. ³ Eero añiuro janta nampitsiki kaari iñaaperotziri Tajorentsi kameethatayitatsini; tema janta ijeeki rirori eejatzi Rowishate. Ipinkatheeyerini maawaeni atziri janta, tema riroteeyakini aapatziyeeyaririni Jesoshi. ⁴ Iñaapooteeyerini maawaeni, eejatzi rojataakoeyakyaawoni ipankaki iwaero, maawaeni. ⁵ Eero otsitenitee eejatzi, eero akowaeyirini ootamentatsi eejatzi oorya. Rirotaki kitejitakayeroni riraga Awinkatharite Tajorentsi. Akaateeyerini rirori maawaeni, kimiteeyakaeni pinkatharipaeni. Tema akanteetatyeeyaani ajeeki kameetha.

Ari ithonkapaakiro Jowa rojankinari

⁶ Roojatzi ikantakina riraga ronampiri Tajorentsi:

—Kyaaryootaki iroka noñaagaeyakimirinika, tema pimatziro pameenantyaaworini. Iroñaaka nothonkakiro noñaayemiri okaatzi awijanaki iinja, tema awijanaki intsipaete.

Rirotaki riraga Tajorensi ikanteetatyeeyaani riyotakaakiri riraga kamanantayitzirorini iŃaani otyaantakinari niyotaantakimiri eerokapaeni okaatzi awijaneentsini paata. ⁷Ikantzi Jesoshi:

—jPaminetya sha! Kaakitakina. Okimoshiryaakayeri maawaeni atziri eekiro riyaatatyee raapatziyawo okaatzi nojankinatakaakiriri Jowa iroka Ńaanamentotsikika.

⁸Nowaero naari Jowa. Naaka kemakirori eejatzi Ńaakirori maawaeni iroka nojankinatakotakirika. Irira oŃaagakinawori ronampiri Tajorensi. RoŃaagantakinawori, notziwerowashitawitakari, nopinkathatantakariri, ⁹omaanta ikantakina:

—Eero pipinkathatana, akimitawakagaeyakani: tema aakateeyakini antawae-teeyiniririni Tajorensi. Naari, eerori, eejatzi piyemijantzinkaritepaeni, riraga kamanantayitzirorini iŃaani Tajorensi, eejatzi maawaeni aapatziyeyaworini iroka pojankinatzi: akimitawakagaeyakani. Eero pipinkathatana naari, omaantakya riraga Tajorensi pipinkathaperoteri.

¹⁰Roojatzi eejatzi ikantakina:

—Eero pimaniro iroka pojankinatakiri, rooteensi omonkaatakya. ¹¹Eerotzitarika omonkaata nokantakimirika, ikantyaani rapiitapiintero kaari kameethatatsi ranteyirini, eekiro riyaatatyee. Eejatzi ikimityaari riraga kameethatatsiri: eekiro rowaagatyeeero rantayizirini rirori. Riraga aapatziyaperotariri Jesoshi ikanteetatyeeyaani imataperoteniri Tajorensi maawaeni ikowakaeriri.

¹²Ikantzi Jesoshi:

—Eero ojamanitaperotzi roojatzi nopokanteeyari. jKaakitakina! Aririka naree-teeyapaakimini, tema nopinateeyapaerini maawaeni anteyakinaworini nokowakaeriri.

¹³Naaka itakaantawori maawaeni, eejatzi naaka weyeeroni maawaeni. Nitaperotakawoni nojeekini, eejatzi iroŃaaka nokanteetatyeeyaani nojeeki. ¹⁴Noemoshirenkaeyerini maawaeni aapatziyariri Jesoshi. Noshiyakaawentemiri eerokapaeni. Tema kimitawitaka pikywaeyirini piithaaripaeni pikameethatantari. Tema iroŃaaka noshinemi powaeyawoni okithoki inchatu owaŃaantatsiri, eejatzi noshineteeyemini pijeekaeyeni nonampiki: pikyagaeyapaeroni omoo ikyaapiinteeyantarini. ¹⁵Omaanta janta nampitsiki tee ishine-teetziri ijeeki theenkantatsiri, matsitantatsiri, mayempitzirorini kaari rayi, owamaeriri atziri, pinkathatzi ririwetsikashitayitarini atziri, kowatsiri ramatawitya rirojatzi, amatawiteeyiririni paashinipaeni, maawaeni. Eero rareteeyawoni riroripaeni nonampiki. jEerowa! ¹⁶Naaka Jesoshi. Notyaantakimiri nonampiri, ikamantakimiro noŃaani powagaeyantyaanaririni maawaeni aapatziyeyanarini. Naaka wetsikiriri Iraviirini, eejatzi naaka icharineeteni. Noshiyakari kamori okitejitzimataneerika.

¹⁷Ishire Tajorensi eejatzi roori iinathori Rowishate Tajorensi, okanteeyirini: “Thame paapatziyari Nowinkatharite”. Thame maawaeni kemaeyirorini, pikimiteeyawoni, pikanteeyeni: “Thame paapatziyari Nowinkatharite”. Eejatzi eerori, tsikarika pijeekaeyini: noshiyakaawentemiro. Aririka pikemakiro pimi, pameentyaari Nowinkatharite. Ninkarika kowaentsini rire, pameenteeyarini: tema ipakimi iŃaa owaŃaantatsiri, tekatsi ikowakoeyemini. ¹⁸Eeniroka nokamanteeyeririni maawaeni Ńaanateroni iroka jankinarentsika. Monkaataka: ari okaatzi. Tekatsikya pojankinatee eejatzi iroka Ńaanamentotsikika. Aririka pojankinawaetashitakyaawo oetarikapaeni, piyotaaashityaaririmi inashitachari, aritaki rowashironkaaperotemi Tajorensi: rowashironkaaperotemi okimita rowashironkaaperoyakirini maawaeni atziri Iwaperitekika. ¹⁹Eejatzi okimitaka, kyaaryoowa pipeyeerokari jankinarentsika. Aririka pipeyeero oetarikapaeni, eero ishineteemi Tajorensi poyaawo okithoki inchatu owaŃaantatsiri; eejatzi eero piŃiiroro inampi Tajorensi, iroka okenkithatakotzirika. ²⁰Jesoshi riraga iyotaakinawori iroka, ikantzi:

—Kyaaryo, eero ojamanitzi nopiyanteeyari.

Nokantzi naaka:

—Aritaki okantyaari. Pipokae Nowinkatharite Jesoshi. ²¹Nokowaki Awinkatharite Jesoshi ineshironkaperoyemini maawaeni aapatziyariri. Aritaki ikantapiintyaani.

Naaka jankinatzi rirori: